John N. Hollister.
Oct. 20, 1915.

INJÍL I MUQADDAS,

YA'NÍ

HAMÁRE ḴHUDÁWAND AUR MUNJÍ YISÚ' MASÍH KÁ NAYÁ 'AHDNÁMA.

JIS KÁ TARJUMA YÚNÁNÍ ZABÁN SE ZABÁN I URDÚ MEN KIYÁ GAYÁ THÁ.

HAWÁLON KE SÁTH.

LONDON
BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY.
1910

Is chhapái ke háshiyoṉ ke Hawále Angrezí Baibal se, jiskí tashíh san 1895 meṉ húí, liye gaye, ba manzúrí shahr Oxford aur Cambridge ke Sadr Madrasoṉ ke chhápeḳhánoṉ ke Majlis i hukkám kí.

1910

UNIVERSITY PRESS,

CAMBRIDGE, ENGLAND.

PURÁNE ʻAHDNÁME

KÍ KITÁBON KÍ FIHRIST.

Paid.	=Paidáish
Ḳhur.	=Ḳhurúj
Ahb.	=Ahbár
Gin.	=Gintí
Ist.	=Istisná
Yash.	=Yashúʻ
Qáz.	=Qázíon
Rút	=Rút
1 Sam.	=1 Samúel
2 Sam.	=2 Samúel
1 Sal.	=1 Salátín
2 Sal.	=2 Salátín
1 Taw.	=1 Tawáríḳh
2 Taw.	=2 Tawáríḳh
ʻAzrá	=ʻAzrá
Naham.	=Nahamiyáh
Ást.	=Ástar
Aiy.	=Aiyúb
Zab.	=Zabúr
Amsál	=Amsál
Wáʻiz	=Wáʻiz
Ġaz.	=Ġazal ul Ġazalát
Yasʻ.	=Yasʻaiyáh
Yarm.	=Yaramiyáh
Nauha	=Nauha
Hiz.	=Hizqiel
Dán.	=Dániel
Hús.	=Húsiʻa
Yúel	=Yúel
ʻÁmús	=ʻÁmús
ʻAbad.	=ʻAbadiyáh
Yún.	=Yúnah
Mík.	=Míkah
Nahúm	=Nahúm
Hab.	=Habaqquq
Saf.	=Safaniyáh
Haj.	=Hajjí
Zak.	=Zakariyáh
Mal.	=Malákí

NAYE ʻAHDNÁME

KÍ KITÁBON KÍ FIHRIST.

Mat.	=Matí
Mar.	=Marqus
Lúq.	=Lúqá
Yúh.	=Yúhannáʻ
Aʻmál	=Aʻmál
Rom.	=Romíon
1 Kur.	=1 Kurinthíon
2 Kur.	=2 Kurinthíon
Gal.	=Galatíon
If.	=Ifsíon
Fil.	=Filippíon
Kul.	=Kulussíon
1 Thiss.	=1 Thissaluníkíon
2 Thiss.	=2 Thissaluníkíon
1 Tím.	=1 Tímuthiyus
2 Tím.	=2 Tímuthiyus
Tit.	=Titus
Filemon	=Filemon
ʻIbr.	=ʻIbránion
Yaʻq.	=Yaʻqúb
1 Pat.	=1 Patras
2 Pat.	=2 Patras
1 Yúh.	=1 Yúhannáʻ
2 Yúh.	=2 Yúhannáʻ
3 Yúh.	=3 Yúhannáʻ
Yahúdáh	=Yahúdáh
Muk.	=Mukáshafát

M'ÁNE IḴHTISARÁT KE.

Wázih ho ki háshiye meṉ jahán jahán
Báb likhá hai us se *ushí kitáb ke báb* murád hai.
Áyat likhá hai us se *ushí báb ki áyat* murad hai.
Hásh. likhá hai us se *háshíya* murád hai.
Waq. likhá hai us se *Waqaira* murád hai.
Muq. likhá hai us se *muqábalá* murad hai.
B.p.q.n.m. likhá hai us se *B'az puráne qalamí nusḳhoṉ meṉ* murád hai.
'Ibr. likhá hai us se *'Ibrání* murád hai.
Yún. likhá hai us se *Yúnání* murád hai.

MATÍ KÍ INJÍL

Yisú' Masíh ká nasabnáma.

I [1] Yisú' Masíh, [1] ibn i Dáúd, [2] ibn i Ibráhím ká [3] nasabnáma.

2 [4] Ibráhím se Izháq paidá húá; aur [5] Izháq se Ya'qúb paidá húá; aur [6] Ya'qúb se Yahúdáh aur us ke bháí paidá húe; **3** aur [7] Yahúdáh se Firis aur Zorah Támár ke peṭ se paidá húe; aur Firis se Hisron paidá húá; aur Hisron se Rám paidá húá; **4** aur Rám se 'Ammínádáb paidá húá; aur 'Ammínádáb se Nahshon paidá húá; aur Nahshon se Salmon paidá húá; **5** aur Salmon se Bo'az [8] Ráháb ke peṭ se paidá húá; aur Bo'az se 'Obed[a] Rút ke peṭ se paidá húá; aur 'Obed[a] se Yishai paidá húá; **6** aur [9] Yishai se Dáúd bádsháh paidá húá.

Aur [10] Dáúd se Sulaimán [11] us 'aurat se paidá húá, jo pahle Uriyyáh kí bíwí thí; **7** aur [12] Sulaimán se Rahab'ám paidá húá; aur Rahab'ám se Abiyyáh paidá húá; aur Abiyyáh se Ásá paidá húá; **8** aur Ásá se Yahosháfát paidá húá; aur Yahosháfát se Yorám paidá húá; aur [13] Yorám se 'Uzziyyáh paidá húá; **9** aur 'Uzziyyáh se Yotám paidá húá; aur Yotám se Áház paidá húá; aur Áház se Hizqiyyáh paidá húá; [10] aur Hizqiyyáh se Manashshih paidá húá; aur Manashshih se Ámon paidá húá; aur Ámon se Yoshiyyáh paidá húá; [11] aur giriftár hokar Bábil jáne ke zamáne men [14] Yoshiyyáh se [15] Yakunyáh aur us ke bháí paidá húe.

12 Aur giriftár hokar Bábil jáne ke ba'd [16] Yakunyáh se [17] Sha'altiyel paidá húá; aur [18] Sha'altiyel se Zarubbábil paidá húá; **13** aur Zarubbábil se Abíhúd paidá húá; aur Abíhúd se Ilyáqím paidá húá; aur Ilyáqím se 'Ázor paidá húá; **14** aur 'Ázor se Sadoq paidá húá; aur Sadoq se Akhím paidá húá; aur Akhím se Elíhúd paidá húá; **15** aur Elíhúd se El'ázár paidá húá; aur El'ázár se Mattán paidá húá; aur Mattán se Ya'qúb paidá húá; **16** aur Ya'qúb se [19] Yúsuf paidá húá; yih us Maryam ká shauhar thá, jis se Yisú' paidá húá jo Masíh kahlátá hai.

17 Pas sab pushten Ibráhím se Dáúd tak chaudah pushten húín, aur Dáúd se lekar giriftár hokar Bábil jáne tak chaudah pushten; aur giriftár

[1] 2 Sam. 7. 12—16. Zab. 132. 11. Yas'. 11. 1. Yar. 23. 5. Luq. 1. 32, 69. Yúh. 7. 42. A'mál 2. 30 aur 13. 23. Rom. 1. 3. 2 Tim. 2. 8. Muk. 22. 16.
[2] Paid. 22. 18. Gal. 3. 16. Muq. Rom. 9. 5.
[3] Muq. Luq. 3. 23—38.
[4] Paid. 21. 3.
[5] Paid. 25. 26.
[6] Paid. 29. 35.
[7] Muq. Rút 4. 18—22 aur 1 Taw. 2. 1—15.
[8] Yash. 6. 23.
[9] 1 Sam. 16. 1 aur 17. 12.
[10] 2 Sam. 12. 24.
[11] 2 Sam. 12. 10.
[12] Áy. 7—10 ke liye 1 Taw. 3. 10—14 ko dekho.
[13] Muq. 2 Sal. 15. 1. aur 1 Taw. 3. 11, 12.
[14] 1 Taw. 3. 15, 16.
[15] Ást. 2. 6. Yar. 24. 1 aur 27. 20.
[16] 1 Taw. 3. 17—19.
[17] Luq. 3. 27.
[18] 'Azrá 3. 2.
[19] Luq. 3. 23.

[a] N. *Yobed.*

hokar Bábil jáne se lekar [20] Masíh tak chaudah pushten húín.

Yisú' Masíh kí paidáish ká hál.

18 Ab [21] Yisú' Masíh kí paidáish is tarah húí, ki [22] jab us kí mán Maryam kí mangní Yúsuf ke sáth ho gayí, to un ke ikatthe hone se pahle, wuh [23] Rúhu'l Quds kí qudrat se hámila pái gayí. 19 Pas us ke shauhar Yúsuf ne, jo rástbáz thá, aur [24] use badnám karná nahín cháhtá thá, chupke se us ke chhor dene ká iráda kiyá. 20 Wuh in báton ko soch hí rahá thá, ki [25] Khudáwand ke firishte ne use khwáb men dikhái dekar kahá; Ai Yúsuf ibn i Dáúd, apní bíwí Maryam ko apne hán le áne se na dar; kyúnki jo us ke pet men hai, wuh Rúhu'l Quds kí qudrat se hai. 21 Wuh betá janegí, aur [26] tú us ká nám Yisú' rakhná; [27] kyúnki wuhí apne logon[a] ko un ke gunáhon se naját degá. 22 [28] Yih sab kuchh is liye húá, ki [29] jo Khudáwand ne nabí kí ma'rifat kahá thá, wuh púrá ho, ki

23 [b] Dekho ek kunwárí hámila hogí, aur betá janegí,
Aur us ká nám [30] 'Immánúel rakkhenge;

jis ká tarjuma yih hai; Khudá [31] hamáre sáth. 24 Pas Yúsuf ne nínd se jágkar waisá hí kiyá, jaisá Khudawand ke firishte ne use hukm diyá thá; aur apní bíwí ko apne hán le áyá; 25 aur us ko na jáná, jab tak wuh betá na janí; aur [32] us ká nám Yisú' rakkhá.

Majúsion ká mashriq se Masíh ke pás ánā.

2 1 [1] Jab Yisú' [2] Herodes bádsháh ke zamáne men Yahúdiya ke [3] Baitlahm men paidá húá, to dekho, kaí [4] Majúsí [5] púrab se Yarúshalem men yih kahte húe áe, ki 2 [6] Yahúdion ká bádsháh jo paidá húá hai, wuh kahán hai? kyúnki púrab men [7] us ká sitára dekhkar, ham [8] use sijda karne áe hain. 3 Yih sunkar Herodes bádsháh, aur us ke sáth Yarúshalem ke sab log ghabrá gaye. 4 Aur us ne qaum ke sab sardár káhinon aur faqíhon ko jama' karke un se púchhá, ki [9] Masíh kí paidáish kahán honí cháhiye? 5 Unhon ne us se kahá, ki Yahúdiya ke Baitlahm men; kyúnki nabí kí ma'rifat yún likhá gayá hai, ki

6 [c] Ai Baitlahm, Yahúdáh ke 'iláqe,
Tú Yahúdáh ke hákimon men hargiz sab se chhotá nahín;
Kyúnki tujh men se ek sardár niklegá,
Jo merí ummat Isráil kí [10] gallabání karegá.

7 Is par Herodes ne Majúsion ko chupke se bulákar un se tahqíq kiyá, ki wuh sitára kis waqt dikhái diyá thá; 8 aur yih kahkar unhen Baitlahm ko bhejá, ki Jákar us bachche kí bábat thík thík daryáft karo, aur jab wuh mile, to mujhe khabar do, táki main

---

a Yá *apní ummat.* b Yasha'yáh 7. 14. c Mikáh 5. 2.

[20] Báb 2. 4; 11. 2; 16. 16; 22. 42 aur 23. 10. Mar. 8. 29. Lúq. 3. 15. Yúh. 1. 20, wag: Muq. Yúh. 1. 41 aur 4. 25.
[21] Áyat 1. Báb 16. 21 (hásh:) Mar. 1. 1. Yúh. 1. 17 aur 17. 3. Muq. áyat 16.
[22] Lúq. 1. 27.
[23] Lúq. 1. 35.
[24] Muq. Ist. 24. 1.
[25] Báb 2. 13, 19. Muq. báb 2. 12, 22.
[26] Áyat 25. Lúq. 1. 31 aur 2. 21.
[27] Lúq. 2. 11. A'mál 4. 12; 5. 31 aur 13. 23, 38. Muq. A'mál 3. 26.
[28] Báb 21. 4 aur 26. 56. Yúh. 19. 36.
[29] Báb 2. 15, 23 aur 4. 14. Mar. 14. 49. Yúh. 13. 18, wag: [30] Yas'. 8. 8, 10.
[31] Dekho báb 28. 20.
[32] Áyat 21.
[1] Lúq. 2. 4—7.
[2] Lúq. 1. 5.
[3] Lúq. 2. 15. Yúh. 7. 42.
[4] Muq. Yar. 39. 3.
[5] Muq. Paid. 25. 6 aur 1 Sal. 4. 30.
[6] Báb 27. 11, 37. Yar. 23. 5 aur 30. 9. Zak. 9. 9. Yúh. 1. 49, wag: [7] Muq. Gin. 24. 17 aur Muk. 22. 16.
[8] Dekho báb 8. 2.
[9] Báb 1. 17.
[10] Hiz. 34. 23. Yúh. 21. 15—17. Muq. 2 Sam. 5. 2 aur Muk. 7. 17.

bhí ákar use sijda karúṇ. 9 Wuh bádsháh kí bát sunkar rawána húe, aur dekho, jo sitára unhoṇ ne púrab meṇ dekhá thá, wuh un ke áge áge chalá, yahán tak ki us jagah ke úpar jákar ṭhahr gayá, jahán wuh bachcha thá. 10 Wuh sitáre ko dekhkar niháyat hí ḳhush húe. 11 Aur us ghar meṇ pahuṇchkar, bachche ko us kí mán Maryam ke pás dekhá, aur us ke áge girkar sijda kiyá; aur apne dibbe kholkar 11 soná aur 12 lobán aur 13 murr us ko 14 nazr kiyá. 12 Aur Herodes ke pás phir na jáne kí 15 hidáyat 16 ḳhwáb meṇ pákar, dúsrí ráh se apne mulk ko rawána húe.

Yisú' ká bachná aur Baitlahm ke bachchoṇ ká qatl honá.

13 Jab wuh rawána ho gaye, to dekho, 17 Khudáwand ke firishte ne Yúsuf ko ḳhwáb meṇ dikháí dekar kahá, ki Uṭh, bachche aur us kí mán ko sáth lekar Misr ko bhág já; aur jab tak ki maiṇ tujh se na kahúṇ, wahíṇ rahná, kyúṇki Herodes is bachche ko talásh karne ko hai táki use halák kare. 14 Pas wuh uṭhá, aur rát ke waqt bachche aur us kí mán ko sáth lekar, Misr ko rawána ho gayá; 15 aur Herodes ke marne tak wahíṇ rahá; 18 táki jo Khudáwand ne nabí kí ma'rifat kahá thá, wuh púrá ho, ki [a] Misr meṇ se maiṇ ne apne beṭe ko buláyá. 16 Jab Herodes ne dekhá, ki Majúsioṇ ne mere sáth hansí kí, to niháyat gusse húá, aur ádmí bhejkar Baitlahm aur us kí sárí sarhaddoṇ ke andar ke un sab laṛkoṇ ko qatl karwá diyá, jo do do baras ke yá is se chhoṭe the, us waqt ke hisáb se jo us ne Majúsioṇ se tahqíq kiyá thá. 17 19 Us waqt wuh bát púrí húí, jo Yirmayáh nabí kí ma'rifat kahí gayí thí, ki

18 [b] Rámáh meṇ áwáz sunáí dí,
Roná aur bará mátam,
Ráhel apne bachchoṇ ko ro rahí hai,
Aur tasallí qabúl nahíṇ kartí, is liye ki wuh 20 haiṇ nahíṇ.

Yisú' ká Misr se wápas ákar Násarat meṇ já basná.

19 Jab Herodes mar gayá, to dekho, Ḳhudáwand ke firishte ne Misr meṇ Yúsuf ko ḳhwáb meṇ dikháí dekar kahá; ki 20 Uṭh, is bachche aur is kí mán ko lekar Isráíl ke mulk meṇ chalá já, kyúṇki jo bachche kí ján ke ḳhwáháṇ the, 21 wuh mar gaye. 21 Pas wuh uṭhá, aur bachche aur us kí mán ko sáth lekar, Isráíl ke mulk meṇ á gayá. 22 Magar jab suná, ki Arḳhiláus apne báp Herodes kí jagah Yahúdiya meṇ bádsháhí kartá hai, to wahán jáne se ḍará; aur 22 ḳhwáb meṇ hidáyat pákar Galíl ke 'ilaqe ko rawána ho gayá; 23 aur 23 Násarat nám ek shahr meṇ já basá; 24 táki jo nabíoṇ kí ma'rifat kahá gayá thá púrá ho, ki wuh Násarí kahláegá.

11 Yas'. 60.6. 12 Muk. 18. 13. 13 Khur. 30. 23. Zab. 45. 8. Yúh. 19.39. 14 Muq. 1 Sam. 9. 7 aur Zab. 72. 10. 15 Áyat 22. Muq. áyát 13, 19. 16 Muq. báb 27. 19 aur Paid. 20.6; aur 31. 11 aur Gin. 12. 6 aur Ajy. 33. 15. 17 Áyat 19. Báb 1. 20. Muq. áyát 12, 22. 18 Báb 1. 22.

19 Báb 27. 9. Muq. báb 1. 22.

20 Paid. 37. 30 aur 42. 13, 36. Nauha 5. 7.

21 Muq. Khur. 4. 19.

22 Dekho áyat 12.

23 Báb 4. 13. Mar. 1. 9. Luq. 1. 26; 2. 39 aur 4. 16. Yúh. 1. 45. A'mál 10. 38, wag: 24 Dekho báb 1. 22.

a Hoshe' 11. 1.

b Yirmayáh 31. 15.

Yúhannâ kí manádi aur us ke baptisma dene ká hál.
(Mar. 1. 2–8; Lúq. 3. 1–17; Yúh. 1. 6–8 aur 19–36.)

3 [1] Un dinon men [1] Yúhannâ baptisma[a] denewálá áyá, aur Yahúdiya ke [2] biyábán men yih manádí karne lagá, ki [2] [3] Tauba karo; kyúnki [4] ásmán kí bádsháhat nazdík á gayí hai. [3] Yih wuhí hai jis ká zikr Yasha'yáh nabí kí ma'rifat yún húá, ki

[5] [b] Biyábán men pukárnewále kí áwáz átí hai, ki
[6] Khudáwand kí ráh taiyár karo,
Us ke ráste sídhe banáo.

[4] Yih Yúhannâ [7] únt ke báloṇ kí poshák pahine, aur chamre ká patká apní kamar se bándhe rahtá thá, aur is kí khurák [8] tiddiyán aur [9] janglí shahd thá. [5] Us waqt Yarúshalem, aur sáre Yahúdiya, aur Yardan ke girdnawáh ke sab log nikalkar us ke pás gaye; [6] aur [10] apne gunáhon ká iqrár karke daryá e Yardan men us se baptisma[a] liyá. [7] Magar jab us ne bahut se [11] Farísion aur [12] Sadúqíon ko baptisma[a] ke liye apne pás[c] áte dekhá, to un se kahá, ki [13] Ai sánp[d] ke bachcho, tumhen kis ne jatá diyá, ki [14] ánewále gazab se bhágo? [8] Pas [15] tauba ke muwáfiq phal láo; [9] aur apne dilon men yih kahne ká khayál na karo, ki [16] Ibráhím hamárá báp hai; kyúnki main tum se kahtá hún, ki Khudá [17] in pattharon se Ibráhím ke liye aulád paidá kar saktá hai. [10] Aur ab darakhton kí jar par kulhárá rakhá húá hai; pas [18] jo darakht achchhá phal nahín látá, wuh kátá aur ág men dálá játá hai. [11] [19] Main to tumhen [20] tauba ke liye pání se baptisma[e] detá hún; lekin [21] jo mere ba'd átá hai, wuh mujh se zoráwar hai; main us kí jútiyán uṭháne ke láiq nahín: wuh tumhen [22] Rúhu'l Quds aur [23] ág se baptisma[e] degá: [12] us ká [24] chháj[f] us ke háth men hai, aur wuh apne khaliyán ko khúb sáf karegá, aur [25] apne gehúon ko to khatte men jama' karegá, [26] magar bhúsí ko us ág men jaláegá, [27] jo bujhne kí nahín.

[1] Yúh. 1. 6, 7.
[2] Yash. 15. 61. Muq. Qáz. 1. 16.
[3] Báb 4. 17. Mar. 1. 15.
[4] Báb 10. 7. Dán. 2. 44. Muq. bab 6. 10.
[5] Yúh. 1. 23.
[6] Lúq. 1. 76.
[7] 2 Sal. 1. 8. Zak. 13. 4. Muq. 'Ibr. 11. 37.
[8] Ahb. 11. 22.
[9] 1 Sam. 14. 26.
[10] A'mál 19. 18.
[11] Báb 23. 13. 15.
[12] Báb 22. 23.
[13] Báb 12. 34 aur 23. 33. Zab. 140. 3.
[14] Rom. 5. 9. If. 5. 6. Kul. 3. 6. 1 Thiss. 1. 10.
[15] A'mál 26. 20.
[16] Yúh. 8. 39.
[17] Muq. bab 4. 3.
[18] Báb 7. 19. Lúq. 13. 7, 9. Yúh. 15. 2, 6.
[19] Yúh. 1. 26. A'mál 1. 5. [20] A'mál 13. 24 aur 19. 4.
[21] Yúh. 1. 15, 27 aur 3. 30, 31. A'mál 13. 25.
[22] Yúh. 1. 33. A'mál 11. 16.
[23] Muq. Yas'. 4. 4 aur Mal. 3. 2, 3 aur A'mál 2. 3.
[24] Yas'. 30. 24.
[25] Báb 13. 30.
[26] Mal. 4. 1.
[27] Mar. 9. 43, 48.

Yisú' ká Yúhannâ se baptisma lená.
(Mar. 1. 9–11; Lúq. 3. 21, 22.)

[13] [28] Us waqt Yisú' [29] Galíl se Yardan ke kanáre Yúhannâ ke pás us se baptisma[a] lene áyá. [14] Magar [30] Yúhannâ[g] yih kahkar use mana' karne lagá, ki Main áp tujh se baptisma[a] lene ká muhtáj hún, aur tú mere pás áyá hai? [15] Yisú' ne jawáb men us se kahá, ki Ab to hone dí de; kyúnki [31] hamen isí tarah sárí rástbází púrí karní munásib hai. Is par us ne hone diyá. [16] Aur Yisú' baptisma[a] lekar fi'lfaur pání ke pás se úpar gayá; aur dekho, us ke liye[h] [32] ásmán khul gayá, aur [33] us ne Khudá ke Rúh ko kabútar[i] ki mánind utarte, aur apne úpar

[28] Muq. Yúh. 1. 32–34.
[29] Báb 2. 22.
[30] Muq. Yúh. 13. 6.
[31] Yúh. 9. 4.
[32] A'mál 7. 56.
[33] Yúh. 1. 32, 33. Muq. Lúq. 4. 18, 21 aur A'mál 10. 38.

a Yá *istibáq*.
b Yasha'yáh 40. 3.
c N. *apne pás* na dárad.
d Yún. *afa'i*.
e Yá *men istibáq*.
f Yá *súp*
g N. *Magar wuh*.
h N. *us ke liye* na dárad.
i Yá *fákhta*.

áte dekhá. 17 Aur dekho, [34]ásmán se yih áwáz áí, ki [35]Yih merá piyárá Beṭá hai, jis se maiṉ ḳhush húṉ.

Yisú‘ ki ázmáish.
(Mar. 1. 12, 13; Lúq. 4. 1–13.)

4 [1] Us waqt Rúh Yisú‘ ko jangal meṉ le gayá, [1]táki Iblís se ázmáyá jáe. 2 Aur [2]chálís din aur chálís rát fáqa karke, ákhir ko use [3]bhúk lagí. 3 Aur [4]ázmánewále ne pás ákar us se kahá, ki Agar tú [5]Khudá ká Beṭá hai, to farmá ki [6]yih patthar roṭiyáṉ ban jáeṉ. 4 Us ne jawáb meṉ kahá; [7]Likhá hai, ki[a] [8]Ádmí sirf roṭí hí se jítá na rahegá, balki har bát se, jo Ḳhudá ke muṉh se nikaltí hai. 5 [9]Tab Iblís use [10]muqaddas shahr meṉ le gayá, aur haikal ke kangure par khará karke us se kahá, ki 6 Agar tú Ḳhudá ká Beṭá hai, to apne taíṉ níche girá de; kyúṉki likhá hai, ki

[b]Wuh terí bábat apne firishtoṉ ko hukm degá;
Aur wuh tujhe háthoṉ par uṭhá leṉge,
Aisá na ho, ki tere páṉw ko patthar kí ṭhes lage.

7 Yisú‘ ne us se kahá; Yih bhí [11]likhá hai, ki[c] Tú [12]Ḳhudáwand apne Ḳhudá kí ázmáish na kar. 8 [13]Phir Iblís use ek bahut úṉche pahár par le gayá, aur dunyá kí sárí bádsháhateṉ aur un kí shán o shaukat use dikhái, 9 aur us se kahá, ki Agar tú jhukkar mujhe sijda kare, to yih sab kuchh tujhe de dúṉgá. 10 Yisú‘ ne us se kahá; [14]Ai Shaitán dúr ho, kyúṉki [15]likhá kai, ki[d] Tú Khudáwand apne Khudá ko sijda kar, aur [16]sirf usí kí ‘ibádat kar. 11 Tab Iblís us ke pás se chalá gayá; aur dekho, [17]firishte ákar us kí ḳhidmat karne lage.

Galíl meṉ Yisú‘ ki manádi ka shurú‘ honá.
(Mar. 1. 14, 15; Lúq. 4. 14, 15.)

12 Jab us ne suná, ki [18]Yúhanná pakaṛwá diyá gayá, to [19]Galíl ko rawána húá; 13 aur [20]Násarat ko chhorkar [21]Kafarnahúm meṉ já basá, [22]jo jhíl ke kanáre, [23]Zabúlún aur Naftálí kí sarhadd par hai; 14 [24]táki jo Yasha‘yáh nabí kí ma‘rifat kahá gayá thá, wuh púrá ho, ki

15 [e]Zabúlún ká ‘iláqa, aur Naftálí ká ‘iláqa,
Daryá kí ráh Yardan ke pár,
Gair-qaumoṉ kí Galíl,
16 [25]Jo log andhere meṉ baiṭhe the,
Unhoṉ ne baṛí raushní dekhí;
Aur jo [26]maut ke mulk aur sáye meṉ baiṭhe the,
Un par raushní chamkí.

17 [27]Us waqt se Yisú‘ ne manádí karní aur yih kahná shurú‘ kiyá, ki [28]Tauba karo, kyúṉki ásmán kí bádsháhat nazdík á gayí hai.

Yisú‘ ke pahle shágirdoṉ ká buláyá jáná.
(Mar. 1. 16–20; Lúq. 5. 2–11; Yúh. 1. 40–42.)

18 Aur us ne Galíl kí [29]jhíl

---

a Istisná 8. 3. b Zabúr 91. 11, 12. c Istisná 6. 16. d Istisná 6. 13. e Yasha‘yáh 9. 1, 2.

---

[34] Yúh. 12. 28.
[35] Báb 17. 5 2 Pat. 1. 17. Muq. Zab. 2. 7 aur Yas‘. 42. 1 aur If. 1. 6 aur Kul. 1. 13 aur 1 Yúh. 5. 9.
[1] ‘Ibr. 2. 18 aur 4. 15.
[2] Muq. Ist. 9. 9, 18 aur 1 Sal. 19. 8.
[3] Muq. Yúh. 4. 6, 7.
[4] 1 Thiss. 3. 5.
[5] Dekho báb 14. 33.
[6] Muq. báb 3. 9.
[7] Áyát 7, 10. If. 6. 17.
[8] Muq. Yúh. 4. 34.
[9] Lúq. 4. 9.
[10] Báb 27. 53. Naham. 11. 18. Yas‘. 48. 2 aur 52. 1. Muk. 11. 2. Muq. Zab. 46. 4 aur 48. 1 aur Muk. 21. 2 aur. 22. 19.
[11] Áyát 4, 10.
[12] Muq. Yas‘. 7. 12.
[13] Lúq. 4. 5.
[14] Dekho 1 Taw. 21. 1.
[15] Áyát 4, 7.
[16] 1 Sam. 7. 3.
[17] Báb 26. 53. Lúq. 22. 43.
[18] Báb 14. 3. Lúq. 3. 19, 20. Muq. Yúh. 3. 24.
[19] Lúq. 4. 14.
[20] Dekho báb 2. 23.
[21] Báb 8. 5, wag: Muq. báb 9. 1.
[22] Yúh. 6. 1.
[23] Yash. 19. 32–34.
[24] Dekho báb 1. 22.
[25] Yas‘. 42. 7. Lúq. 1. 79.
[26] Aiy. 3. 5. Zab. 23. 4. ‘Ámus 5. 8.
[27] Mar. 1. 14.
[28] Báb 3. 2.
[29] Áyat 13.

ke kanáre phirte húe do bháiyon, ya'ní Shama'ún ko jo Patras kahlátá hai, aur us ke bháí Andriyás ko jhíl men jál dálte dekhá; kyúnki wuh machhliyon ke pakarnewále the; 19 aur un se kahá, ki Mere píchhe chale áo, to main tumhen 30 ádmíon ká pakarnewálá banáúngá. 20 Wuh fauran jál chhorkar us ke píchhe ho liye. 21 Aur waháṉ se áge barhkar, us ne áur do bháiyon, ya'ní Zabdí ke bete Ya'qúb, aur us ke bháí Yúhanná ko dekhá ki apne báp Zabdí ke sáth kishtí par apne jálon kí marammat kar rahe hain, aur unhen buláyá. 22 Wuh fauran kishtí aur apne báp ko chhorkar us ke píchhe ho liye.

30 Báb 13. 47.

Yisú' ki manádí, aur us ke mu'jizon kí shuhrat.
(Mar. 1. 39; Lúq. 4. 15.)

23 Aur Yisú'[a] tamám Galíl men phirtá rahá, aur 31 un ke 'ibádatkhánon men ta'lím detá, aur 32 bádsháhat kí khushkhabarí kí manádí kartá, aur logon kí 33 har tarah kí bímárí aur har tarah kí kamzorí ko dúr kartá rahá. 24 Aur us kí shuhrat tamám 34 Súriya men phail gayí; aur log 33 sab bímáron ko, jo tarah tarah kí bímárion aur 35 taklífon men giriftár the, aur 36 unhen jin men badrúhen thín, aur 37 mirgíwálon, aur 38 maflújon ko us ke pás láe; aur us ne unhen achchhá kiyá. 25 Aur Galíl, aur 39 Dikapulis, aur Yarúshalem, aur Yahúdiya, aur Yardan ke pár se 40 barí bhír us ke píchhe ho lí.

31 Báb 9. 35 aur 13. 54. Mar. 1. 21. Yúh. 18. 20.
32 Báb 24. 14. Lúq. 4. 43. Muq. báb 13. 19.
33 Báb 8. 16 aur 14. 35, 36. Mar. 1. 34 aur 6. 55, 56.
31 Lúq. 2. 2.
35 Báb 8. 6.
36 Báb 8. 16 aur 9. 32, wag: Muq. Yúh. 10. 21.
37 Báb 17. 15.
38 Báb 9. 2, 6.
39 Mar. 5. 20.
40 Mar. 3. 7, 8. Lúq. 6. 17.

a N. *Aur wuh.*

Pahár par Yisú' ká wa'z.
(Lúq. 6. 20–49; 11. 1–4 aur 9–13 aur 33–36; 12. 22–34 aur 57–59.)

5 1 Wuh is bhír ko dekhkar, 1 pahár par charh gayá; aur jab 2 baith gayá, to us ke shágird us ke pás áe; 2 aur wuh 3 apní zabán kholkar unhen yún ta'lím dene lagá;

1 Báb 15. 29.
2 Lúq. 4. 20.
3 Zab. 78. 2. A'má 8. 35 aur 10. 34, wag:

Yisú' ke pairawon kí mubárakbálí.

3 Mubárak hain wuh jo 4 dil ke garíb hain, kyúnki 5 ásmán kí bádsháhat unhín kí hai.

4 Mubárak hain 6 wuh jo gamgín hain, kyúnki wuh tasallí páenge.

5 Mubárak hain wuh jo 7 halím hain, kyúnki wuh 7 zamín ke wáris honge.

6 Mubárak hain wuh jo 8 rástbází ke bhúke aur 9 piyáse hain, kyúnki wuh ásúda honge.

7 Mubárak hain wuh jo 10 rahmdil hain, kyúnki un par rahm kiyá jáegá.

8 Mubárak hain wuh jo 11 pákdil hain, kyúnki 12 wuh Khudá ko dekhenge.

9 Mubárak hain wuh jo 13 sulh karáte hain, kyúnki 14 wuh 15 Khudá ke bete kahláenge.

10 16 Mubárak hain wuh jo rástbází ke sabab satáe gaye hain, kyúnki 17 ásmán kí bádsháhat unhín kí hai. 11 18 Jab 19 mere sabab log tumhen la'n ta'n karenge, aur satáenge, aur har tarah kí burí báten tumhárí nisbat náhaqq kahenge, to tum mubárak hoge.

4 Muq. Yas'. 61. 1 aur 66. 2 aur báb 11. 29.
5 Muq. Lúq. 12. 32.
6 Yas'. 61. 2, 3. Yúh. 16. 20. 2 Kur. 1. 7 aur 7. 10. Muk. 21. 4. Muq. Ya'q. 4. 9, 10.
7 Zab. 37. 11. Muq. báb 11. 29.
8 2 Tím. 2. 22. Muq. báb 6. 33.
9 Zab. 42. 2. Yas'. 55. 1, 2. Yúh. 7. 37.
10 Báb 18. 33 aur 25. 34–36. Amsál 19. 17. Lúq. 6. 36. 2 Tím. 1. 16.
11 Zab. 24. 4. 2 Tím. 2. 22. Muq. 1 Pat. 1. 22.
12 1 Ibr. 12. 14. 1 Yúh. 3. 2, 3. Muk. 22. 4. Muq. 1 Kur. 13. 12.
13 Ya'q. 3. 18.
14 1 Yúh. 3 1.
15 Rom. 8. 14.
16 2 Tím. 2. 12. Ya'q. 5. 11. 1 Pat. 3. 14.
17 Muq. Lúq. 12. 32.
18 1 Ibr. 11. 26. 1 Pat. 4. 14.
19 Yuh. 15. 21.

12 [20]Khushí karná, aur nihá-
yat shádmán honá, kyúnki
ásmán par tumhárá ajr bará
hai, is liye ki [21]logón ne un
nabíon ko bhí jo tum se pahle
the, isí tarah satáyá thá.

*Áur logon par Yisú' ke pair-
awon ki tásir.*

13 Tum zamín ke namak
ho, [22]lekin agar namak ká
maza játá rahe, to wuh kis
chíz se namkín kiyá jáegá?
Phir wuh kisí kám ká nahín,
siwá is ke, ki báhar phenká
jáe, aur ádmíon ke páonwon ke
níche raundá jáe. 14 [23]Tum
dunyá ke núr ho; jo shahr
pahár par basá húá hai, wuh
chhip nahín saktá; 15 aur
[24]chirág jalákar paimáne[a] ke
níche nahín, balki chirágdán
par rakhte hain, to us se ghar
ke sab logon ko raushní pa-
hunchtí hai. 16 Isí tarah
tumhárí raushní ádmíon ke
sámne chamke, [25]táki wuh
tumháre nek kámon ko dekh-
kar tumháre Báp kí, jo ásmán
par hai, barái karen.

*Yisú' shari'at ká púrá karne
aur karánewálá.*

17 [26]Yih na samjho, ki main
[27]Taurat yá nabíon kí kitábon
ko mansúkh karne áyá hún;
mansúkh karne nahín, balki
[28]púrá karne áyá hún. 18 Ky-
únki main tum se sach kahtá
hún, ki [29]jab tak ásmán aur
zamín tal na jáen, ek nuqta
yá ek shosha Taurat se hargiz
na talegá, jab tak sab kuchh
púrá na ho jáe. 19 [30]Pas jo
koí [31]in chhote se chhote hukm
mon men se bhí kisí ko toregá,
aur yihí ádmíon ko sikháegá,
wuh [32]ásmán kí bádsháhat
men sab se chhotá kahláegá;
lekin jo un par 'amal karegá,
aur un kí ta'lím degá, wuh
[32]ásmán kí bádsháhat men
bará kahláegá. 20 Kyúnki
main tum se kahtá hún, ki
Agar tumhárí rástbází [33]fa-
qíhon aur Farísíon kí rástbází
se ziyáda na hogí, to tum
[34]ásmán ki bádsháhat men
hargiz dákhil na hoge.

Khún ke báre men.

21 [35]Tum sun chuke ho, ki
aglon se kahá gayá thá, ki[b]
[36]Khún na kar, aur jo koí
khún karegá, wuh [37]'adálat ki
sazá ke láiq hogá; 22 lekin
main tum se yih kahtá hún,
ki [38]jo koí apne bhái par gusse
hogá, wuh [37]'adálat kí sazá ke
láiq hogá; aur jo koí apne
bhái ko págal[c] kahegá, wuh
sadr 'adálat kí sazá ke láiq
hogá; aur jo us ko [39]ahmaq
kahegá, wuh [40]ág ke jahan-
nam ká sazáwár hogá. 23 Pas
[41]agar [42]tú qurbángáh par apní
nazr guzrántá ho, aur wahán
tujhe yád áe, ki mere bhái ko
mujh se kuchh shikáyat hai;
24 to wahín qurbángáh ke áge
apní nazr chhor de, aur jákar
pahle apne bhái se miláp kar;
tab ákar apní nazr guzrán.
25 [43]Jab tak tú apne mudda'í
ke sáth ráh men hai, us se jald
sulh kar le, kahín aisá na ho
ki mudda'í tujhe munsif ke
hawále kar de, aur munsif
tujhe sipáhí ke hawále kar de,
aur tú qaidkháne men dálá jáe.
26 Main tujh se sach kahtá
húm, ki [44]jab tak tú kaurí

[20] A'mál. 5. 41. Rom. 5. 3. 2 Kur. 12. 10. Kul. 1. 11, 24. 'Ibr. 10. 34. Ya'q. 1. 2, 3. 1 Pat. 4. 13.
[21] Dekho Báb 21. 35.
[22] Mar. 9. 50. Lúq. 14. 34.
[23] Is. 5. 8. Fil. 2. 15. Muq. Yúh. 8. 12.
[24] Mar. 4. 21. Lúq. 8. 16 aur 11. 33.
[25] Yúh. 15. 8. 2 Kur. 9. 13. Fil. 1. 11. Filemon 6. 1 Pat. 2. 12. Muq. báb 9. 8.
[26] Rom. 3. 31.
[27] Báb 7. 12.
[28] Muq. Rom. 10. 4 aur 13. 8 aur Gal. 3. 24.
[29] Lúq. 16. 17. Muq. báb 24. 35.
[30] Muq. 1 Kur. 3. 12—15.
[31] Muq. Gal. 3. 10 aur Ya'q. 2. 10.
[32] Báb 11. 11 aur 18. 1—4.
[33] Muq. Rom. 10. 3 aur Fil. 3. 9.
[34] Yúh. 3. 5.
[35] Áyat 33. Muq. áyát 27, 31, 38, 43.
[36] Muq. báb 19. 18 aur Mar. 10. 19 aur Lúq. 18. 20 aur Rom. 13. 9 aur Ya'q. 2. 11.
[37] Muq. Ist. 16. 18.
[38] 1 Yúh. 3. 15.
[39] Gín. 20. 10, wag:
[40] Báb 18. 9. Mar. 9. 43. Ya'q. 3. 6. Muq. áyat 29.
[41] Muq. báb 6. 15 aur Mar. 11. 25.
[42] Báb 8. 4 aur 23. 18.
[43] Lúq. 12. 58, 59.
[44] Muq. báh 18. 34, 35.

a Is lafz se derh man ká paimána murád hai.

b Khurúj 20. 13; Istisná 5. 17.
c Yún. *rága.*

kaurí adá na kar degá, wahán se hargiz na chhúṭegá.

Ziná ke báre men.

27 [45]Tum sun chuke ho ki kahá gayá thá, ki[a] Ziná na kar; 28 lekin main tum se yih kahtá hún, ki [46]jis kisí ne burí ḳhwáhish se kisí 'aurat par nigáh kí, wuh apne dil men us ke sáth ziná kar chuká. 29 Pas [47]agar terí dahiní áṅkh [48]tujhe ṭhokar khiláe, to use nikálkar apne pás se phenk de; kyúṅki tere liye yihí bihtar hai, ki tere a'zá men se ek játá rahe, aur terá sárá badan [49]jahannam men na dálá jáe. 30 Aur [47]agar terá dahiná háth [48]tujhe ṭhokar khiláe, to us ko káṭkar apne pás se phenk de; kyúṅki tere liye yihí bihtar hai, ki tere a'zá men se ek játá rahe, aur terá sárá badan [49]jahannam men na jáe. 31 [45]Yih bhí kahá gayá thá, ki[b] [50]Jo koí apní bíwí ko chhoṛe, use taláqnáma likh de. 32 [51]Lekin main tum se yih kahtá hún, ki jo koí apní bíwí ko harámkárí ke siwá kisí áur sabab se chhoṛ de, wuh us se ziná karátá hai; aur [52]jo koí us chhoṛí húí se biyáh kare, wuh ziná kartá hai.

Qasam kháne ke báre men.

33 Phir [45]tum sun chuke ho, ki aglon se kahá gayá thá, ki[c] [53]Jhúṭhí qasam na khá, balki [54]apní qasamen Ḳhudáwand ke liye púrí kar. 34 Lekin main tum se yih kahtá hún, ki [55]bi'lkull qasam na kháná; na to ásmán kí, kyúṅki [56]wuh Ḳhudá ká takht hai; 35 na zamín kí, kyúṅki wuh us ke páṅwon ke níche kí chaukí hai; na Yarúshalem kí, kyúṅki wuh [57]buzurg Bádsháh ká shahr hai; 36 na apne sir kí qasam kháná, kyúṅki tú ek bál ko bhí safed yá kálá nahín kar saktá. 37 Balki tumhárá kalám Hán hán, yá Nahín nahín ho; kyúṅki [58]jo is se ziyáda hai, wuh badí se hai.

Intiqám lene ke báre men.

38 [45]Tum sun chuke ho, ki kahá gayá thá, ki[d] Áṅkh ke badle áṅkh, aur dánt ke badle dánt; 39 lekin main tum se yih kahtá hún, ki [59]sharír ká muqábala na karná; [60]balki [61]jo koí tere dahine gál par tamáncha máre, dúsrá bhí us kí taraf pher de; 40 aur [59]agar koí tujh par nálish karke terá kurtá lená cháhe, to choga bhí use le lene de; 41 aur jo koí tujhe ek kos [62]begár men le jáe, us ke sáth do kos chalá já. 42 [63]Jo koí tujh se mánge, use de; aur [64]jo tujh se qarz cháhe, us se muṅh na moṛ.

'Adáwat ke báre men.

43 [45]Tum sun chuke ho, ki kahá gayá thá; [e][65]Apne parausí se mahabbat rakh, aur [56]apne dushman se 'adáwat; 44 lekin main tum se yih kahtá hún, ki [67]apne dushmanon se mahabbat rakkho, aur [68]apne satánewálon ke liye du'á mángo; 45 [69]táki tum apne Báp ke jo ásman par hai bete ṭhahro; kyúṅki wuh apne súraj ko badon aur nekon dono par chamkátá hai, aur rástbázon aur náráston

[45] Dekho áyat 21.

[46] Aiy. 31. 1. Amsál 6. 25. Muq. 2 Sam. 11. 2.

[47] Báb 18. 8, 9. Mar. 9. 43—48.

[48] Báb 15. 12 aur 17. 27. wag: Muq. báb 13. 41 aur Lúq. 17. 1.

[49] Báb 10. 28 aur 23. 15, 33. Lúq. 12. 5. Muq. áyat 22.

[50] Báb 19. 7. Yar. 3. 1.

[51] Báb 19. 9 Mar. 10. 11, 12. Lúq. 16. 18. Muq. 1 Kur. 7. 10, 11.

[52] Rom. 7. 3.

[53] 1 Tim. 1. 10.

[54] Gin. 30. 2. Ist. 23. 21.

[55] Ya'q. 5. 12.

[56] Báb 23. 22. Yas' 66. 1. A'má 7. 49. Dekho Muk. 4. 2.

[57] Zab. 48. 2.

[58] Muq. Amsál 10. 19.

[59] 1 Kur. 6. 7. 1 Pat. 2. 23.

[60] Áyát 39—42 ke liye Lúq. 6. 29, 30 ko dekho. Muq. Rom. 12. 17.

[61] Báb 26. 67. Yas'. 50. 6. Nauha 3. 30.

[62] Báb 27. 32. Mar. 15. 21.

[63] Zab. 37. 21. Amsál 21. 26.

[64] Ist. 15. 8. Zab. 37. 26 aur 112. 5. Lúq. 6. 34, 35.

[65] Dekho báb 19. 19.

[66] Muq. Ist. 23. 6.

[67] Lúq. 6. 27, 28. Rom. 12. 20. Muq. Khur. 23. 4 aur Aiy. 31. 29, 30 aur Zab. 7. 4.

[68] Lúq. 23. 34. A'má 7. 60. 2 Tím. 4. 16. 1 Pat. 3. 9.

[69] Lúq. 6. 35. Muq. 1 f. 5. 1 aur Fil. 2. 15.

a Khurúj 20. 14; Istisná 5. 18.
b Istisná 24. 1. c Ahbár 19. 12.
d Khurúj 21. 24; Ahbár 24. 20; Istisná 19. 21.
e Ahbár 19. 18.

dono par [70]menh barsátá hai. 46 Kyúnki [71]agar tum apne mahabbat rakhnewálon hí se mahabbat rakkho, to tumháre liye kyá ajr hai? kyá mahsúl lenewále bhí aisá nahín karte? 47 Aur agar tum faqat apne bháiyon hí ko salám karo, to kyá ziyáda karte ho? kyá [72]gair-qaumon ke log bhí aisá nahín karte? 48 Pas cháhiye ki [73]tum [74]kámil ho [75]jaisá tumhárá ásmání Báp kámil hai.

Yisú' ke pairawon ki rástbází.

6 1 Khabardár, apne [1]rástbází ke kám ádmíon ke sámne [2]dikháne ke liye na karo; nahín to tumháre Báp ke pás jo ásmán par hai tumháre liye kuchh ajr nahín hai.

Khairát ke báre men.

2 Pas [3]jab tú khairát kare, to apne áge narsingá na bajwá, jaisá riyákár 'ibádatkhánon aur kúchon men karte hain, [4]táki log un kí baráí karen. Main tum se sach kahtá hún, ki wuh apná ajr [5]pá chuke. 3 Balki jab tú khairát kare, to jo terá dahiná háth kartá hai, use terá báyán háth na jáne; 4 táki terí khairát poshída rahe; [6]is súrat men terá Báp, jo poshídagí men dekhtá hai, tujhe badlá degá.

Du'á ke báre men.

5 Aur jab tum du'á mángo, to riyákáron kí mánind na ho; kyúnki wuh 'ibádatkhánon men aur bázáron ke moron par [7]khare hokar du'á mángní pasand karte hain, táki log unhen dekhen. [8]Main tum se sach kahtá hún, ki wuh apná ajr pá chuke. 6 Balki jab tú du'á mánge, to [9]apní kothrí men já, aur darwáza band karke apne Báp se jo poshídagí men hai du'á máng; [10]is súrat men terá Báp jo poshídagí men dekhtá hai, tujhe badlá degá. 7 Aur du'á mángte waqt, [11]gairqaumon ke logon kí tarah bak bak na karo; kyúnki [12]wuh samajhte hain, ki hamáre bahut bolne ke sabab hamárí suní jáegí. 8 Pas un kí mánind na bano, [13]kyúnki tumhárá Báp tumháre mángne se pahle hí jántá hai, ki tum kin kin chízon ke muhtáj ho. 9 [14]Pas tum is tarah du'á mángá karo, ki Ai [15]hamáre Báp, tú jo ásmán par hai; [16]terá nám [17]pák máná jáe; 10 [18]terí bádsháhat áe; [19]terí marzí, [20]jaisí ásmán par púrí hotí hai, zamín par bhí ho; 11 hamárí roz kí rotí [21]áj [22]hamen de; 12 aur jis tarah ham ne apne qarzdáron ko mu'áf kiyá hai, tú bhí hamáre qarz hamen mu'áf kar; 13 aur hamen [23]ázmáish men na lá, balki [24]burái[a] se bachá. 14 [25]Is liye ki agar tum ádmíon ke qusúr mu'áf karoge, to tumhárá ásmání Báp bhí tumhen mu'áf karegá. 15 [26]Aur agar tum ádmíon ke qusúr mu'áf na karoge, to tumhárá Báp bhí tumháre qusúr mu'áf na karegá.

Roze ke báre men.

16 Aur [27]jab tum roza rak-

a Yá *Sharír.*

[70] A'mál 14. 17.
[71] Lúq. 6. 32.
[72] Báb 6. 7, 32.
[73] Muq. Lúq. 6. 36.
[74] Báb 19. 21. 1 Kur. 2. 6. Fil. 3. 15. Kul. 1. 28 aur 4. 12. Ya'q. 1. 4 aur 3. 2. Dekho Paid. 17. 1.
[75] Muq. Ahb. 19. 2 aur 1 Pat. 1. 15.
[1] 1 Yúh. 2. 29.
[2] Áyat 16. Báb 23. 5.
[3] Muq. 1 Kur. 13. 3.
[4] Yúh. 5. 44.
[5] Lúq. 6. 24.
[6] Áyát 6, 18.
[7] Mar. 11. 25. Luq. 18. 11.
[8] Áyát 2, 16.
[9] 2 Sal. 4. 33. Yas'. 26. 20.
[10] Áyat 4, 18.
[11] Áyat 32. Báb 5. 47.
[12] 1 Sal. 18. 26.
[13] Áyat 32.
[14] Áyát 9—13 ke liye Muq. Lúq. 11, 2—4.
[15] Áyat 1.
[16] Yúh. 17. 6.
[17] Yas'. 29. 23. Muq. Lúq. 1. 49 aur 1 Pat. 3. 15.
[18] Muq. báb 3. 2 aur 4. 17.
[19] Báb 26. 42. Lúq. 22. 42. A'mál 21. 14. Muq. bab 12. 50 aur 'Ibr. 13. 21.
[20] Zab. 103. 20, 21. Dán. 4. 35.
[21] Muq. Áyat 34.
[22] Amsál 30. 8.
[23] Báb 26. 41. Mar. 14. 38. Lúq. 22. 40, 46. Muq. 1 Kur. 10. 13.
[24] Yúh. 17. 15 (hásh:). 2 Thiss. 3. 3 (hásh: ke liye). Muq. 2 Tim. 4. 18.
[25] Mar. 11. 25. Lúq. 6. 37. Uf. 4. 32. Kul. 3. 13.
[26] Báb 18. 35. Dekho Ya'q. 2. 13.
[27] Yas'. 58. 5.

kho, to riyákáron kí tarah apní súrat udás na banáo, kyúnki wuh apná munh bigárte hain, táki log unhen rozadár jánen.
28 Áyát 2, 5.
26 Main tum se sach kahtá hún, ki wuh apná ajr pá chuke. 17 Balki jab tú roza rakkhe, to 29 apne sir men tel dál, aur munh dho; 18 táki ádmí nahín, balki terá Báp, jo poshídagí men hai, tujhe rozadár jáne; 30 súrat men terá Báp, jo poshídagí men dekhtá hai, tujhe badlá degá.
29 Rút 3. 3. 2 Sam. 12. 30. Dán. 10. 3, wagaira.
30 Áyát 4, 6

Khudá par bharosá rakhne ke báre men.

19 31 Apne wáste zamín par mál jama' na karo, jahán kírá aur 32 zang kharáb kartá hai, aur jahán 33 chor naqb lagáte aur churáte hain; 20 31 balki apne liye ásmán par mál jama' karo, jahán na kírá kharáb kartá hai, na zang, aur na wahán 33 chor naqb lagáte aur churáte hain; 21 kyúnki jahán terá mál hai, wahín terá dil bhí lagá rahegá.
31 Báb 19. 21. Luq. 12. 21, 33, 34 aur 18. 22. 1 Tim. 6. 9, 10, 17—19. 1 Ibr. 13. 5.
32 Ya'q. 5. 2, 3.
33 Báb 24. 43. Luq. 12. 39.

22 34 Badan ká chirág ánkh hai: pas agar terí ánkh durust ho, to terá sárá badan raushan hoga; 23 aur 34 agar 35 terí ánkh kharáb ho, to terá sárá badan tárik hogá; pas agar wuh raushní jo tujh men hai táríkí ho, to táríkí kaisí bari hogí! 24 36 Koí ádmí do málikon kí khidmat nahín kar saktá; kyúnki yá to ek se 'adáwat rakkhegá, aur dúsre se mahabbat, yá ek se milá rahegá, aur dúsre ko náchíz jánegá. Tum Khudá aur 37 daulat[a] dono kí khidmat nahín kar sakte.
34 Luq. 11. 34, 35.
35 Báb 20. 15. Ist. 15. 9. Amsál 28. 22. Mar. 7. 22, wag:
36 Luq. 16. 13. Muq. Rom. 6. 16 aur Ya'q. 4. 4.
37 Luq. 16. 9, 11, 13.

25 38 Is liye main tum se kahtá hún, ki apní ján ká 39 fikr na karná ki ham kyá kháenge? yá kyá píenge? aur na apne badan ká, ki kyá pahinenge? Kyá ján khurák se, aur badan poshák se barhkar nahín? 26 40 Hawá[b] ke parandon ko dekho, ki na bote hain, na kátte, na kothiyon men jama' karte hain; tau bhí tumhárá ásmání Báp un ko khiláta hai. 41 Kyá tum un se ziyáda qadr nahín rakhte? 27 Tum men aisá kaun hai, jo fikr karke 42 apní 'umr men ek gharí[c] bhí barhá sake? 28 Aur poshák ke liye kyún fikr karte ho? Janglí sosan ke darakhton ko gaur se dekho, ki wuh kis tarah barhte hain; wuh na mihnat karte, na kátte hain; 29 tau bhí main tum se kahtá hún, ki 43 Sulaimán bhí, báwujúd apní sárí shán o shaukat ke, un men se kisí kí mánind poshák pahine húe na thá. 30 Pas jab Khudá maidán kí ghás ko, jo áj hai, aur kal tanúr men jhonkí jáegí, aisí poshák pahinátá hai, to 44 ai kami'tiqádo, tum ko kyún na pahiná degá? 31 Is liye fikrmand hokar yih na kaho, ki Ham kyá kháenge? yá kyá píenge? yá kyá pahinenge? 32 kyúnki in sab chízon kí talásh men 45 gair-qaumen rahti hain; aur 46 tumhárá ásmání Báp jántá hai, ki tum in sab chízon ke muhtáj ho; 33 balki tum 47 pahle 48 us kí bádsháhat aur us kí rástbází kí talásh karo, to 49 yih sab chízen bhí tumhen mil jáengí. 34 Pas kal ke liye 50 fikr na karo, kyúnki kal ká din apne liye áp fikr kar legá. Áj
39 Áyát 27, 28, 31, 34. Báb 10. 19 aur 13. 22. 1 Kur. 7. 32. Fil. 4. 6. 1 Pat. 5. 7.
40 Muq. Aiy. 38. 41 aur Zab. 147. 9.
41 Báb 10. 31.
42 Muq. Zab. 39. 5.
43 1 Sal. 10. 4—7.
44 Báb 8. 26; 14. 31; aur 16. 8. Muq. báb 17. 20.
45 Áyat 7.
46 Áyat 8.
47 Muq. báb 5. 6, 20.
48 Áyat 10.
49 1 Sal. 3. 11—14. Mar. 10. 29, 30. 1 Tim. 4. 8. 1 Pat. 3. 9.
50 Muq. Ya'q. 4. 13, 14.

a Yún. *mammon.* Yih ek 'Ibrání lafz hai.

b Yún. *dsmún.* c Yá *apne qadd ko ek háth.*

ke liye áj hí ká dukh káfí hai.

Âuron par ilzám lagáne ke báre men.

7 1 [1]"Aibjoí na karo, ki tumhárí bhí 'aibjoí na kí jáe; 2 [2]kyúnki jis tarah tum 'aibjoí karte ho, usí tarah tumhárí bhí 'aibjoí kí jáegí, aur [3]jis paimáne se tum nápte ho, usí se tumháre wáste nápá jáegá. 3 Tú kyún apne bháí kí ánkh ke tinke ko dekhtá hai, aur [4]apní ánkh ke shahtír par gaur nahín kartá? 4 Aur jab terí hí ánkh men shahtír hai, to tú apne bháí se kyúnkar kah saktá hai, ki Lá, terí ánkh men se tinká nikál dún? 5 Ai riyákár, pahle apní ánkh men se to shahtír nikál, phir apne bháí kí ánkh men se tinke ko achchhí tarah dekhkar nikál sakegá.

Rúhání qadrshinási ke bayán men.

6 [5]Pák chíz [6]kutton ko na do, aur apne [7]motí súaron ke áge na dálo; aisá na ho, ki wuh unhen pánwon ke níche raunden, aur palatkar tumhen pháren.

Ímán ke sáth du'á mángne ke bayán men.

7 [8]Mángo, to [9]tumhen diyá jáegá; [10]dhúndho, to páoge; [11]darwáza khatkhatáo, to tumháre wáste kholá jáegá; 8 kyúnki jo koí mángtá hai, use miltá hai; aur jo dhúndhtá hai, wuh pátá hai; aur jo khatkhatátá hai, us ke wáste kholá jáegá. 9 Tum men aisá kaun sá ádmí hai, ki agar us ká betá us se [12]rotí mánge, to wuh use [12]patthar de? 10 Yá agar machhlí mánge, to use sánp de? 11 Pas jab ki tum [13]bure hokar, apne bachchon ko achchhí chízen dení jánte ho, to [9]tumhárá Báp jo ásmán par hai apne mángnewálon ko achchhí chízen kyún na degá? 12 [14]Pas jo kuchh tum cháhte ho, ki log tumháre sáth karen wuhí tum bhí un ke sáth karo; kyúnki [15]Tauret aur nabíon kí ta'lím yihí hai.

Tang aur chaurá darwáza.

13 [16]Tang darwáze se dákhil ho, kyúnki wuh darwáza chaurá hai, aur wuh rásta kushádа hai, jo halákat ko pahunchátá hai; aur us se dákhil honewále bahut hain; 14 kyúnki wuh darwáza tang hai, aur wuh [17]rásta sakrá hai, jo zindagí ko pahunchátá hai, aur us ke pánewále [18]thore hain.

Masíh ki ta'lím par 'amal karne ke bayán men.

15 [19]Jhúthe nabíon se khabardár raho, jo tumháre pás bheron ke bhes men áte hain, magar bátin men [20]phárnewále bheriye hain. 16 [21]Un ke phalon se tum unhen pahchán loge. Kyá jháriyon se angúr, yá úntkatáron se anjír torte hain? 17 Isí tarah [22]har ek achchhá darakht achchhá phal látá hai, aur burá darakht burá phal látá hai. 18 Achchhá darakht burá phal nahín lá saktá, na burá darakht achchhá phal lá saktá hai. 19 [23]Jo darakht achchhá phal nahín látá, wuh kátá aur ág men dálá játá hai. 20 Pas [21]un ke phalon se tum unhen pahchán

[1] Áyát 1—5 ke liye dekho Lúq. 6. 37, 38, 41, 42. Muq. Rom. 14. 13 aur 1 Kur. 4. 5 aur Ya'q. 5. 9.
[2] Rom. 2. 1, 3 aur 14. 10. Ya'q. 2. 13 aur 4. 11, 12.
[3] Mar. 4. 24. Muq. Qáz. 1. 7.
[4] Muq. Yúh. 8. 7—9.
[5] Báb 15. 26. Muq. Amsál 9. 7, 8 aur 23. 9.
[6] Muq. Fil. 3. 2 aur Muk. 22. 15.
[7] Báb 13. 46.
[8] Áyát 7—11 ke liye Lúq. 11. 9—13 ko dekho.
[9] Báb 18. 19 aur 21. 22. Mar. 11. 24. Yúh. 14. 13 aur 15. 7, 16 aur 16. 23, 24. Ya'q. 1. 5, 6, 17. 1 Yúh. 3. 22 aur 5. 14, 15.
[10] 1 Taw. 28. 9. 2 Taw. 15. 2. Amsál 8. 17. Yar. 29. 13. Muq. Yas'. 55. 6.
[11] Muq. Muk. 3. 20.
[12] Báb 4. 3.
[13] Báb 12. 34. Paid. 6. 5 aur 8. 21.
[14] Lúq. 6. 31.
[15] Dekho báb 22. 40.
[16] Lúq. 13. 24.
[17] Zab. 16. 11. Muq. báb 18. 8 aur Yúh. 14. 6.
[18] Muq. Lúq. 13. 23.
[19] Báb 24. 11, 24. Ist. 13. 1—3. Yar. 14. 14 aur 23. 16. Mar. 13. 22. Lúq. 6. 26. A'mál 13. 6 2 Pat. 2. 1. 1 Yúh. 4. 1. Muk. 19. 20, wag: [20] Hiz. 22. 27. A'mál 20. 29. Muq. Mik. 3. 5 aur Yúh. 10. 12.
[21] Lúq. 6. 43, 44. Ya'q. 2. 18.
[22] Báb 12. 33—35.
[23] Báb 3. 10.

loge. 21 [24]Jo mujh se, Ai Ḳhudáwand, ai Ḳhudáwand, kahte hain, un men se har ek ásmán kí [25]bádsháhat men dákhil na hogá, magar wuhí jo [26]mere ásmání Báp kí marzí par chaltá hai. 22 [27]Us [28]din bahutere mujh se kahenge; Ai Ḳhudáwand, ai Ḳhudáwand, kyá ham ne tere nám se [29]nubuwwat nahín kí, aur [30]tere nám se bad-rúhon ko nahín nikálá, aur [30]tere nám se bahut se mu'jize nahín dikháe? 23 [27]Us waqt main un se sáf kah dúngá, ki [31]Merí kabhí tum se wáqifíyat na thí: [32]ai badkáro, [33]mere pás se chale jáo./ 24 Pas [34]jo koí merí yih báten suntá, aur un par 'amal kartá hai, wuh us [35]'aqlmand ádmí kí mánind ṭhahregá, jis ne chaṭán par apná ghar banáyá; 25 aur menh barsá, aur pání charhá, aur ándhiyán chalín, aur us ghar par ṭakkaren lagín; lekin wuh na girá, kyúnki us kí bunyád chaṭán par ḍálí gayí thí. 26 Aur jo koí merí yih báten suntá hai, aur un par 'amal nahín kartá, wuh us [35]bewuqúf ádmí kí mánind ṭhahregá, jis ne apná ghar ret par banáyá; 27 aur menh barsá, aur pání charhá, aur ándhiyán chalín, aur us ghar ko sadma pahunchává, aur wuh gir gayá, aur bi'lkull barbád ho gayá.

Yisú' ke wa'z kí tásír.

28 Jab Yisú' ne yih báten ḳhatm kín, to aisá húá ki bhír [36]us kí ta'lím se hairán húí: 29 kyúnki [37]wuh un ke faqíhon kí tarah nahín, balki sáhib i ikhtiyár kí tarah unhen ta'lím detá thá.

Ek korhí ko achchhá karná.
(Mar. 1. 40–44; Lúq. 5. 12–14.)

8 1 Jab wuh us pahár se utrá, to [1]bahut sí bhír us ke píchhe ho lí. 2 Aur dekho, ek korhí ne pás ákar [2]use sijda kiyá, aur kahá; Ai Ḳhudáwand, agar tú cháhe, to mujhe pák sáf kar saktá hai. 3 Us ne háth barhákar use chhúá, aur kahá; Main cháhtá hún, tú pák sáf ho já. Wuh fauran korh se pák sáf ho gayá. 4 Yisú' ne us se kahá; [3]Ḳhabardár, kisí se na kahná, balki [4]jákar apne taín káhin ko dikhá, aur [5]jo nazr Músá ne muqarrar kí hai use guzrán, [6]táki un ke liye gawáhí ho.

Súbadár ke ḳhádim ko achchhá karná.
(Lúq. 7. 1–10.)

5 Aur jab wuh Kafarnahúm men dákhil húá, to ek súbadár us ke pás áyá, aur us kí minnat karke kahá; 6 Ai Khudáwand, merá ḳhádim fálij ká márá ghar men pará hai, aur niháyat taklíf men hai. 7 Us ne us se kahá; Main ákar us ko achchhá kar dúngá. 8 Súbadár ne jawáb men kahá; Ai Ḳhudáwand, main is láiq nahín, ki tú merí chhat ke níche áe; balki [7]sirf zabán se kah de, to merá ḳhádim shifá pá jáegá. 9 Kyúnki main bhí dúsre ke ikhtiyár men hún, aur sipáhí mere mátaht hain; aur jab ek se kahtá hún, ki Já, to wuh játá hai; aur dúsre se, ki Á, to wuh átá hai; aur apne naukar se ki Yih kar, to wuh kartá hai. 10 Yisú' ne

[1] Báb. 4. 25.

[2] Báb 2. 2; 9. 18; 15. 25; 20. 20, wag: Muq. báb 18. 26 aur A'mál 10. 25.

[3] Báb 9. 30 aur 17. 9. Mar. 1. 34; 5. 43; 7. 36 aur 8. 26. Dekho báb 12. 16.
[4] Lúq. 17. 14.
[5] Ahb. 14. 2—32.
[6] Báb 10. 18 aur 24. 14. Mar. 6. 11. Lúq. 9. 5. Ya'q. 5. 3.

[7] Zab. 107. 20. Muq. áyat 16.

[24] Lúq. 6. 46. Rom. 2. 13. Ya'q. 1. 22. Muq. Hos. 8. 2.
[25] Muq. Yúh. 3. 3, 5.
[26] Báb 12. 50.
[27] Báb 25. 11, 12. Lúq. 13. 25—27.
[28] Mal. 3. 17, 18.
[29] Muq. Gin. 24. 4 aur Yúh. 11. 51 aur 1 Kur. 13. 2.
[30] Dekho Mar. 9. 38.
[31] Báb 10. 33. Muq. Zab. 101. 4.
[32] Báb 13. 41. Zab. 5. 5.
[33] Báb 25. 41. Zab. 6. 8.
[34] Áyát 24—27 ke liye Lúq. 6. 47—49 ko dekho.
[35] Báb 25. 2. Muq. Híz. 13. 10—14.

[36] Báb 13. 54 aur 22. 33. Mar. 1. 22; 6. 2 aur 11. 18. Lúq. 4. 32. Muq. A'mál 13. 12.
[37] Yúh. 7. 46.

yih sunkar [8]ta'ajjub kiyá, aur pichhe ánewálon se kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki main ne Isráíl men bhí[a] aisá [9]ímán nahín páyá. [11] Aur main tum se kahtá hún, ki [10]bahutere púrab aur pachchhim se ákar, Ibráhím aur Izháq aur Ya'qúb ke sáth ásmán kí bádsháhat kí ziyáfat men sharík honge: [12] [11]magar bádsháhat ke bete [12]báhar andhere men dále jáenge; [13]wahán roná aur dánton ká pisná hogá. [13] Aur Yisú' ne súbadár se kahá; Já, [14]jaisá tú ne i'tiqád kiyá, tere liye waisá hí ho; aur [15]usí gharí khádim ne shifá pái.

Patras kí sás aur áur bimáron ko shifá bakhshná.

(Mar. 1. 29–34; Lúq. 4. 38–41.)

[14] Aur Yisú' ne Patras ke ghar men ákar, us kí [16]sás ko tap men parí dekhá. [15] Us ne [17]us ká háth chhúá, aur tap us par se utar gayí; aur wuh uth kharí húí, aur us kí khidmat karne lagí. [16] Jab shám húí, to us ke pás bahut se logon ko láe, [18]jin men bad-rúhen thín: us ne rúhon ko [19]zabán hí se kahkar nikál diyá, aur sab bimáron ko achchhá kar diyá; [17] [20]táki jo Yasha'yáh nabí kí ma'rifat kahá gayá thá, wuh púrá ho, ki[b] Us ne áp hamárí kamzorián le lín, aur bimárián uthá lín.

Yisú' ke shágird banne kí ba'z sharten.

(Lúq. 9. 57–60.)

[18] [21]Jab Yisú' ne apne gird bahut sí[c] bhír dekhí, to [22]pár chalne ká hukm diyá. [19] Aur ek faqíh ne pás ákar us se kahá; Ai Ustád, jahán kahín tú jáegá, main tere pichhe chalúngá. [20] Yisú' ne us se kahá, ki Lomriyon ke bhat hote hain, aur hawá ke parandon ke ghonsle; magar Ibn i Ádam ke liye sir dharne kí bhí jagah nahín. [21] Ek áur shágird ne us se kahá; Ai Khudáwand, mujhe ijázat de, ki pahle jákar apne báp ko dafn karún. [22] Yisú' ne us se kahá; Tú mere pichhe chal, aur [23]murdon ko apne murde dafn karne de.

Jhíl par túfán ko thamá denā.

(Mar. 4. 36–41; Lúq. 8. 22–25.)

[23] [24]Jab wuh kishtí par charhá, to us ke shágird us ke sáth ho liye. [24] Aur dekho, jhíl men aisá barā túfán áyá, ki kishtí lahron men chhip gayí; magar [25]wuh sotá thá. [25] Unhon ne pás ákar use jagáyá, aur kahá; [26]Ai Khudáwand, hamen bachá; ham halák húe játe hain. [26] Us ne un se kahá; [27]Ai kami'tiqádo, [28]darte kyún ho? Tab [29]us ne uthkar hawá aur pání[d] ko dántá, aur [30]barā amn ho gayá. [27] Aur [31]log ta'ajjub karke kahne lage; Yih kis tarah ká ádmí hai, ki [32]hawá aur pání[d] bhí us ká hukm mánte hain.

Do ádmion men se bad-rúhon ko nikál denā.

(Mar. 5. 1–20; Lúq. 8. 26–39.)

[28] Jab wuh us pár Gadare-

[8] Muq. Mar. 6. 6.
[9] Dekho báb 9. 2.
[10] Lúq. 13. 29. Is. 3. 6. Muq. Yas'. 59. 19 aur Mal. 1. 11.
[11] Lúq. 13. 28. Muq. bab 19. 30 aur 21. 41, 43.
[12] Báb 22. 13 aur 25. 30.
[13] Báb 13. 42, 50; 22. 13; 24. 51 aur 25. 30. Lúq. 13. 28.
[14] Báb 9. 29.
[15] Yúh. 4. 53. Muq. báb 9. 22.
[16] 1 Kur. 9. 5.
[17] Muq. báb 9. 25.
[18] Áyát 28, 33. Dekho báb 4. 24.
[19] Muq. áyat 8.
[20] Dekho báb 1. 22.
[21] Muq. báb 14. 22 aur Yúh. 6. 15–17.
[22] Mar. 4. 35. Lúq. 8. 22.
[23] Muq. Yúh. 5. 25.
[24] Muq. Yúh. 6. 16–21.
[25] Muq. Yúh. 4. 6, 7.
[26] Muq. báb 14. 30.
[27] Dekho báb 6. 30.
[28] Yúh. 14. 27.
[29] Zab. 104. 6, 7. Muq. Lúq. 4. 39.
[30] Áiy. 38. 11. Zab. 65. 7. Muq. báb 14. 32.
[31] Muq. Mar. 1. 27.
[32] Muq. Lúq. 5. 9.

a N. *Isráil ke kisí shakhs men.*
b Yasha'yáh 53. 4.
c N. *bahut sí* na dárad.
d Yún. *jhíl.*

nion ke mulk men pahunchá, to do ádmí [33]jin men badrúhen thín, qabron se nikalkar use mile; wuh aise tundmizáj the, ki koí us ráste se guzar nahín saktá thá. 29 Aur dekho, [34]unhon ne chillákar kahá; [35]Ai Khudá ke Bete, [36]hamen tujh se kyá kám? Kyá tú is liye yahán áyá hai, ki [37]waqt se pahle hamen 'azáb men dále? 30 Un se kuchh dúr bahut se súaron ká gol char rahá thá. 31 Pas bad-rúhon ne us kí minnat karke kahá, ki Agar tú ham ko nikáltá hai, to hamen súaron ke gol men bhej de. 32 Us ne un se kahá, ki Jáo. Wuh nikalkar súaron ke andar chalí gayín; aur dekho, sárá gol karáre par se jhapatkar jhíl men já pará, aur pání men dúb marí. 33 Aur charánewále bháge, aur shahr men jákar sab májará, aur un ká ahwál, [38]jin men bad-rúhen thín, bayán kiyá. 34 Aur dekho, sárá shahr Yisú' se milne ko niklá, aur use dekhkar [39]minnat kí, ki hamárí sarhadon se báhar chalá já.

Ek maflúj ko achchhá karná.
(Mar. 2. 3–12; Lúq. 5. 18–26.)

9 [1]Phir wuh kishtí par charhkar pár gayá, aur [2]apne shahr men áyá. 2 Aur dekho, log ek maflúj ko, chárpái par pará húá, us ke pás láe. Yisú' ne [2]un ká ímán dekhkar, maflúj se kahá; Betá, [3]khátir jama' rakh; [4]tere gunáh mu'áf húe. 3 Aur dekho, ba'z faqíhon ne apne dil men kahá; 5 Yih kufr baktá hai. 4 Yisú' ne [6]un ke khayál ma'lúm karke kahá, ki Tum kyún apne dilon men bure khayál láte ho? 5 Ásán kyá hai, yih kahná, ki Tere gunáh mu'áf húe, yá yih kahná, ki Uth aur chal phir? 6 Lekin is liye ki tum ján lo, ki Ibn i Ádam ko zamín par gunáhon ke mu'áf karne ká ikhtiyár hai, (us ne maflúj se kahá;) Uth: apní chárpái uthá, aur apne ghar chalá já. 7 Wuh uthkar apne ghar chalá gayá. 8 Log yih dekhkar dar gaye, aur [7]Khudá kí barái karne lage, [8]jis ne ádmion ko aisá ikhtiyár bakhshá.

Matí rasúl ká bulává jáná.
(Mar. 2. 14; Lúq. 5. 27, 28.)

9 Yisú' ne wahán se áge barhkar, [9]Matí nám ek shakhs ko mahsúl kí chaukí par baithe dekhá; aur us se kahá; Mere píchhe ho le. Wuh uthkar us ke píchhe ho liyá.

Yisú' gunahgáron ke sáth kyún khátá thá?
(Mar. 2. 15–17; Lúq. 5. 29–32.)

10 Aur jab wuh ghar men khána kháne baithá húá thá, to aisá húá ki bahut se [10]mahsúl lenewále aur gunahgár ákar Yisú' aur us ke shágirdon ke sáth kháne baithe. 11 Farísion ne yih dekhkar us ke shágirdon se kahá; [11]Tumhárá ustád [10]mahsúl lenewálon aur gunahgáron ke sáth kyún khátá hai? 12 Us ne yih sunkar kahá, ki Tanduruston ko hakím darkár nahín, balki bímáron ko. 13 Magar tum jákar [12]is ke ma'ní daryáft karo, ki[a] [13]Main qurbání nahín, balki rahm pasand kartá

[a] Hoshe' 6. 6.

[38] Áyat 16.
[39] Muq. 1 Sal. 17. 18 aur Lúq. 5. 8 aur A'mál 16. 39.
[1] Báb 4. 13. Muq. Mar. 2. 1.
[2] Áyat 22, 29. Báb 8. 10, 13 aur 15. 28. Mar. 10. 52. Lúq. 7. 9, 50; 17. 19 aur 18. 42. A'mál 3. 16 aur 14. 9. Ya'q. 5. 15.
[3] Áyat 22.
[4] Lúq. 7. 48. Muq. Yúh. 5. 14.
[5] Báb 26. 65. Yúh. 10. 36.
[6] Báb 12. 25. Lúq. 6. 8 aur 9. 47. Yúh. 2. 24, 25.
[7] Dekho Lúq. 7. 16.
[8] Báb 28. 18.
[9] Báb 10. 3. Mar. 3. 18. Lúq. 6. 15. A'mál 1. 13.
[10] Báb 11. 19. Mar. 2. 15, 16, wagaira. Dekho báb 5. 46.
[11] Muq. Lúq. 15. 2.
[12] Báb 12. 7.
[13] Muq. báb 23. 23 aur Mar. 12. 33.

hún; kyúnki [14] main rástbázon ko nahín, balki [15] gunahgáron ko buláne áyá hún.

Yisú' ke shágirdon ke roza na rakhne ke bayán men.

(Mar. 2. 18–22; Lúq. 5. 33–38.)

[14] Us waqt [16] Yúhanná ke shágirdon ne us ke pás ákar kahá; Kyá sabab hai, ki ham aur [17] Farísí to aksar[a] roza rakhte hain, aur tere shágird roza nahín rakhte? [15] Yisú' ne un se kahá; [18] Kyá barátí, jab tak dúlhá un ke sáth hai, mátam kar sakte hain? Magar [19] wuh din áenge, ki dúlhá un se judá kiyá jáegá, [20] us waqt wuh roza rakkhenge. [16] Kore kapre ká paiwand puráni poshák men koí nahín lagátá, kyúnki wuh paiwand poshák men se kuchh khench letá hai, aur wuh ziyáda phat játí hai. [17] Aur nayí mai puráni [21] mashkon men nahín bharte, warna mashken phat játí hain, aur mai bah játí hai, aur mashken barbád ho játí hain; balki nayí mai nayí mashkon men bharte hain, aur wuh dono bachí rahtí hain.

Ek bimár 'aurat ká shifá páná aur ek murda larkí ká jiláyá jáná.

(Mar. 5. 22–43; Lúq. 8. 41–56.)

[18] Wuh un se yih báten kah hí rahá thá, ki dekho, ek sardár ne ákar [22] use sijda kiyá aur kahá; Merí beti abhí marí hai; lekin tú chalkar apná háth us par rakh, to wuh zinda ho jáegí. [19] Yisú' uthkar apne shágirdon samet us ke pichhe ho liyá. [20] Aur dekho, ek 'aurat ne [23] jis ke bárah baras se khún járí thá, us ke pichhe ákar [24] us kí poshák ká kanára chhúá; [21] kyúnki wuh apne jí men kahtí thí, ki Agar sirf us kí poshák hí chhú lúngí, to achchhí ho jáúngí. [22] Yisú' ne phirkar use dekhá, aur kahá; Betí, [25] khátir jama' rakh; tere ímán ne tujhe achchhá kar diyá; [26] pas wuh 'aurat usí gharí achchhí ho gayí. [23] Aur jab Yisú' sardár ke ghar men áyá, aur [27] bánslí bajánewálon ko, aur bhír ko gul macháte dekhá, [24] to kahá; Hat jáo, kyúnki [28] larkí marí nahín, balki [29] sotí hai. Wuh us par hansne lage. [25] Magar [30] jab bhír nikál dí gayí, to us ne andar jákar, [31] us ká háth pakrá, aur larkí uthí. [26] Aur is bát kí shuhrat us tamám 'iláqe men phail gayí.

Do andhon ko binái bakhshná.

[27] [32] Jab Yisú' wahán se áge barhá, to do andhe us ke pichhe yih pukárte húe chale, ki [33] Ai Ibn i Dáúd, ham par rahm kar. [28] Jab wuh ghar men pahunchá, to wuh andhe us ke pás áe; aur Yisú' ne un se kahá; Kyá tumhen i'tiqád hai, ki main yih kar saktá hún? Unhon ne us se kahá; Hán, Khudáwand. [29] Tab [34] us ne un kí ánkhen chhúkar kahá; [35] Tumháre i'tiqád ke muwáfiq tumháre liye ho. [30] Aur un kí ánkhen khul gayín. Aur Yisú' ne unhen tákíd karke kahá; [36] Khabardár, koí is bát ko na jáne. [31] [37] Magar unhon ne nikalkar us tamám

[14] Muq. Lúq. 15. 7 aur Yúh. 9. 39.
[15] 1 Tím. 1. 15.
[16] Báb 11. 2 aur 14. 12. Lúq. 11. 1. Yúh. 1. 35; 3. 25 aur 4. 1. Muq. A'mál 18. 25 aur 19. 3.
[17] Lúq. 18. 12.
[18] Yuh. 3. 29.
[19] Dekho Lúq. 17. 22.
[20] Muq. Yúh. 16. 20.
[21] Yash. 9. 4. Aiyúb 32. 19. Zab. 119. 83.
[22] Dekho báb 8. 2.
[23] Abb. 15. 25.
[24] Báb 14. 36 aur 23. 5. Muq. Gin. 15. 38, 39 aur Ist. 22. 12.
[25] Áyat 2. Dekho Lúq. 7. 50.
[26] Báb 15. 28 aur 17. 18. Muq. báb 8. 13.
[27] Muk. 18. 22. Muq. 2 Taw. 35. 25 aur Yar. 9. 17, wagaira.
[28] Muq. A'mál 20. 10.
[29] Yúh. 11. 4, 11.
[30] A'mál 9. 40.
[31] Mar. 9. 27. A'mál 3. 7 aur 9. 41.
[32] Muq. báb 20. 30—34.
[33] Báb 12. 23; 15. 22; 20. 30, 31 aur 22. 42. Dekho báb 1. 1.
[34] Mar. 8. 23. Muq. Yúh. 9. 6.
[35] Dekho áyat 2.
[36] Dekho báb 8. 4.
[37] Mar. 1. 45 aur 7. 36.

a N. *aksar* na dárad.

'iláge men us kí shuhrat phailá dí.

Ek gúnge ko achchhá karná.

32 Jab wuh báhar já rahe the, to dekho, [38]log ek gúnge ko us ke pás láe, [39]jis men badrúh thí. 33 Aur jab wuh badrúh nikál dí gayí, to gúngá bolne lagá; aur logon ne [40]ta'ajjub karke kahá, ki Isráil men aisá kabhí nahín dekhá gayá. 34 Magar Farísion ne kahá, ki Yih to bad-rúhon ke sardár kí madad se bad-rúhon ko nikáltá hai.

Galíl men gasht karke rasúlon ko muqarrar karná.

(Mar. 3. 13–15, 6. 6, 7; Lúq. 6. 12, 13, 9. 1, 2.)

35 [41]Aur Yisú' sab shahron aur gánwon men phirtá rahá, aur un ke 'ibádatkhánon men ta'lím detá, aur bádsháhat kí khushkhabarí kí manádí kartá, aur har tarah kí bimárí aur har tarah kí kamzorí dúr kartá rahá. 36 [42]Aur jab us ne bhír ko dekhá, to [43]us ko logon par tars áyá, kyúnki wuh [44]un bheron kí mánind jin ká charwáhá na ho, khastahál aur paráganda the. 37[45] Tab us ne apne shágirdon se kahá, ki Fasl to bahut hai, lekin mazdúr thore hain. 38 [46]Pas fasl ke málik kí minnat karo, ki wuh apní fasl kátne ke liye [47]mazdúr [48]bhej de.

10 [1]Phir us ne apne bárah shágirdon ko pás bulákar, unhen nápák rúhon par ikhtiyár bakhshá, ki un ko nikálen, aur har tarah kí kamzorí ko dúr karen.

Bárah rasúlon ke nám.

(Mar. 3. 16–19; Lúq. 6. 14–16; A'm. 1. 13.)

2 Aur bárah rasúlon ke nám yih hain: pahlá, Shama'ún, jo [2]Patras kahlátá hai, aur us ká bhái [3]Andriyás; Zabdí ká betá [3]Ya'qúb, aur us ká bhái Yúhanná; [3] Filippus, aur Bar-Tulmai; Tomá aur [4]Matí mahsúl lenewálá; [4] Halfaí ká betá Ya'qúb aur Taddai; Shama'ún Qan'ání,[a] aur Yahúdáh Iskariyotí, jis ne use pakarwá bhí diyá.

Rasúlon ko manádí kí bábat hidáyat.

(Mar. 6. 7–13; Lúq. 9. 2–5.)

5 [1]In bárah ko Yisú' ne bhejá, aur unhen hukm deke kahá, ki Ġair-qaumon kí taraf ná jáná, aur [5]Sámarion ke kisí shahr men dákhil na honá; 6 [6]balki [7]Isráil ke gharáne kí [8]khoí húí bheron ke pás jáná. 7 Aur chalte chalte yih manádí karná, ki [9]Ásmán kí bádsháhat nazdík á gayí hai. 8 [10]Bímáron ko achchhá karná; murdon ko jiláná; korhion ko pák sáf karná; bad-rúhon ko nikálná: tum ne [11]muft páyá, muft dená: 9 [12]na soná apne kamarband men rakhná, na chándí, na paise; 10 ráste ke liye na jholí lená, na do do kurte, na jútiyán, na láthí; kyúnki [13]mazdúr apní khurák ká haqqdár hai. 11 Aur jis shahr yá gánw men dákhil ho,

---

a Ya'ní *gairatmand*. Yih ek dení firqe ká nám thá, jo Yúnání men *zelotes* kahlátá thá. Marqus 3. 18, Luqá. 6. 15 aur A'mál 1. 13 ko dekho.

[38] Muq. báb 12. 22—24 aur Lúq. 11. 14, 15.
[39] Dekho báb 4. 24.
[40] Muq. Mar. 1. 27.
[41] Dekho báb 4. 23, 24.
[42] Muq. báb 14. 14.
[43] Mar. 6. 34.
[44] Gin. 27. 17. 1 Sal. 22. 17. Hiz. 34. 5.
[45] Lúq. 10. 2. Yúh. 4. 35.
[46] Muq. 2 Thess. 3. 1.
[47] Báb 20. 2.
[48] Muq. Mar. 1. 12.
[1] Mar. 3. 13—15 aur 6. 7—13. Lúq. 6. 13 aur 9. 1, 2.
[2] Báb 16. 18. Yúh. 1. 42.
[3] Báb 4. 18, 21.
[4] Báb 9. 9.
[5] 2 Sal. 17. 24. 'Azrá 4. 10. Lúq. 9. 52; 10. 33 aur 17. 16. Yúh. 4. 9, 39, 40 aur 8. 48. A'mál 8. 25. Muq. A'mál 1. 8.
[6] Báb 15. 24. Muq. A'mál 3. 25, 26 aur 13. 46.
[7] A'mál 2. 36 aur 7. 42. 'Ibr. 8. 8, 10.
[8] Zab. 119. 176. Yas'. 53. 6. Yar. 50. 6. Muq. báb 9. 36 aur 18. 12.
[9] Báb 3. 2 aur 4. 17. Lúq. 10. 9.
[10] Muq. báb 11. 5.
[11] Muq. Yas'. 55. 1 aur A'mál 3. 6 aur 20. 33, 35.
[12] Muq. Lúq. 10. 4—12 aur 22. 35.
[13] 1 Tim. 5. 18. Muq. 1 Kur. 9. 4, 7—14.

daryáft karo ki us men kaun láiq hai; aur jab tak wahán se rawána na ho, usí ke hán raho. 12 Aur ghar men dákhil hote waqt, use [14]du'á e khair do; 13 aur agar wuh ghar [15]láiq ho, to [14]tumhárá salám use pahunche, aur agar láiq na ho, to [14]tumhárá salám tum par [16]phir áe. 14 Aur agar koí tumhen qabúl na kare, aur tumhárí báten na sune, to us ghar, yá us shahr se báhar nikalte waqt, [17]apne pánwon kí gard jhár do. 15 Main tum se sach kahtá hún, ki 'adálat ke din, us shahr kí nisbat [18]Sadom aur 'Amoráh ke 'iláqe ká hál [19]ziyáda bardásht ke láiq hogá.

Rasúlon par honewáli taklífen.

16 [20]Dekho, main tumhen bhejtá hún, goyá bheron ko bheriyon ke bích men; pas [21]sánpon kí mánind hoshyár, aur kabútaron kí mánind [22]bhole[a] bano. 17 Magar ádmíon se khabardár raho, kyúnki wuh tumhen [23]'adálaton ke hawále karenge, aur [24]apne 'ibádatkhánon men tumháre kore márenge; 18 [23]aur tum mere sabab hákimon aur bádsháhon ke sámne házir kiye jáoge, táki [25]un ke aur gairqaumon ke liye gawáhí ho. 19 [26]Lekin [23]jab wuh tumhen pakarwáen, to [27]fikr na karná ki ham kis tarah kahen yá kyá kahen; kyúnki [28]jo kuchh kahná hogá, usí ghari tumhen batáyá jáegá. 20 [29]Kyúnki bolnewále tum nahín, balki [30]tumháre Báp ká Rúh hai jo tum men boltá hai. 21 [31]Bhái ko bhái qatl ke liye hawále karegá, aur bete ko báp; aur bete apne mán báp ke barkhiláf khare hokar unhen marwá dálenge.[b] 22 [32]Aur mere nám ke bá'is sab log tum se 'adáwat karenge; magar [33]jo ákhir tak bardásht karegá, wuhí naját páegá. 23 Lekin jab tumhen [34]ek shahr men satáen, to [35]dúsre ko bhág jáo, kyúnki main tum se sach kahtá hún, ki tum Isráíl ke sab shahron men na phir chukoge, ki [36]Ibn i Ádam á jáegá.

Rasúlon ki tasallí aur hifázat.

24 [37]Shágird apne ustád se bará nahín hotá, aur na naukar apne málik se. 25 Shágird ke liye yih káfi hai, ki apne ustád kí mánind ho, aur naukar ke liye yih, ki apne málik kí mánind. [38]Jab unhon ne ghar ke málik ko [39]Ba'alzabúl kahá, to us ke gharáne ke logon ko kyún na kahenge? 26 [40]Pas un se na ḍaro, [41]kyúnki koí chíz ḍhakí nahín, jo kholí na jáegí, aur na koí chíz chhipí hai, jo jání na jáegí. 27 Jo kuchh main tum se andhere men kahtá kún, ujále men kaho, aur jo kuchh tum kán men sunte ho, [42]kothon par us kí manádí karo. 28 Jo badan ko qatl karte hain, aur rúh ko qatl nahín kar sakte, [43]un se na ḍaro; balki usí se ḍaro, [44]jo rúh aur badan dono ko [45]jahannam men halák kar saktá hai. 29 Kyá paise kí do chiríyán nahín biktín? Aur un men se ek bhí tumháre Báp kí marzí bagair zamín

[a] Yá *bedzár.*

[b] Yá *már ḍálenge.*

[14] Muq. 1 Sam. 25. 6 aur 1 Taw. 12. 18.
[15] Muq. báb 8. 8 aur A'mál 16. 15.
[16] Muq. Zab. 35. 13.
[17] A'mál 13. 51. Muq. Naham. 5. 13 aur A'mál 18. 6.
[18] Paid. 18. 20 aur 19. 28. 2 Pat. 2. 6.
[19] Báb 11. 24.
[20] Luq. 10. 3. Muq. Yúh. 17. 18.
[21] Paid. 3. 1.
[22] Rom. 16. 19. Fil. 2. 15. Muq. 1 Kur. 14. 20.
[23] Báb 5. 22 aur 26. 59; wag: Dekho Mar. 13. 9, 11 aur Luq. 12. 11, 12.
[24] Báb 23. 34.
[25] Dekho báb 8. 4.
[26] Áyát 19—22. Muq. Mar. 13. 11—13 aur Luq. 21. 12—19 aur 2 Tim. 4. 16, 17.
[27] Dekho báb 6. 25.
[28] Ist. 18. 18. Muq. Gin. 23. 5. Dekho Khur. 4. 12.
[29] Luq. 12. 12. A'mál 4. 8; 6. 10 aur 13. 9. 1 Kur. 15. 10. 2 Kur. 13. 3. Muq. áyat 40 aur 1 Thiss. 2. 13 aur 'Ibr. 1. 1.
[30] Muq. Yúh. 15. 26.
[31] Áyát 35, 36.
[32] Báb 24. 9. Yúh. 15. 18—21. Muq. Luq. 6. 22 aur A'mál 5. 41, wagaira.
[33] Báb 24. 13. Mar. 13. 13. Muq. Dán. 12. 12, 13 aur Ya'q. 5. 11 aur Muk. 2. 10. Dekho 'Ibr. 3. 6.
[34] Báb 23. 34.
[35] Muq. báb 12. 15 aur A'mál 8. 1; 9. 25, 30; 14. 6 aur 17. 10, 14.
[36] Báb 16. 28.
[37] Luq. 6. 40. Yúh. 13. 16 aur 15. 20. Muq. 'Ibr. 12. 3.
[38] Báb 9. 34 aur 12. 24. Mar. 3. 22. Luq. 11. 15. Dekho Yúh. 7. 20.
[39] Muq. 2 Sal. 1. 2.
[40] Áyát 26—33 ke liye Luq. 12. 2—9 ko dekho.
[41] Mar. 4. 22. Luq. 8. 17. Muq. 1 Tím. 5. 25.
[42] Dekho Luq. 5. 19.
[43] Yas'. 8. 12, 13 aur 51. 12, 13. Yar. 1. 8. 1 Pat. 3. 14.
[44] Ya'q. 4. 12.
[45] Dekho báb 5. 29.

par nahín gir saktí; 30 balki
[46] tumháre sir ke bál bhí sab
gine húe hain. 31 Pas ḍaro
nahín; [47] tumhárí qadr to ba-
hut sí chiríyon se ziyáda hai.
32 [48] Pas jo koí ádmíon ke
sámne merá iqrár karegá, main
bhí apne Báp ke sámne, jo ás-
mán par hai, us ká iqrár ka-
rúngá. 33 Magar [49] jo koí ád-
míon ke sámne merá inkár
karegá, main bhí apne Báp ke
sámne, jo ásmán par hai, [50] us
ká inkár karúngá.

Masíh ke pairawon ki ḳhudin-kárí.

(Lúq. 12. 51–53.)

34 Yih na samjho, ki main
zamín par sulh karáne áyá;
sulh karáne nahín, balki
[51] talwár chalwáne áyá hún.
35 Kyúnki main is liye áyá
hún, ki [52] ádmí ko us ke báp se,
aur beṭí ko us kí mán se, aur
bahú ko us kí sás se, judá kar
dún; 36 [53] aur ádmí ke dush-
man us ke ghar hí ke log
honge. 37 [54] Jo koí báp yá
mán ko mujh se ziyáda 'azíz
rakhtá hai, wuh mere láiq
nahín; aur jo koí beṭe yá beṭí
ko mujh se ziyáda 'azíz rakh-
tá hai, wuh mere láiq nahín.
38 Aur [55] jo koí apní salíb na
uṭháe[a] aur [56] mere píchhe na
chale, wuh mere láiq nahín.
39 [57] Jo koí apní ján bachátá[b]
hai, use khoegá, aur jo koí
mere sabab apní ján khotá
hai, use bacháegá.[c]

Ḳhidmat ká ajr.

40 [58] Jo tumhen qabúl kartá
hai, wuh mujhe qabúl kartá
hai, [59] aur jo mujhe qabúl
kartá hai, wuh mere bhejne-
wále ko qabúl kartá hai.
41 [60] Jo nabí ke nám se nabí
ko qabúl kartá hai, wuh nabí
ká ajr páegá; aur jo rástbáz
ke nám se rástbáz ko qabúl
kartá hai, wuh rástbáz ká ajr
páegá. 42 Aur [61] jo koí shá-
gird ke nám se [62] in chhoṭon
men se kisí ko sirf ek piyála
ṭhandá pání hí piláegá, main
tum se sach kahtá hún, ki
wuh apná ajr hargiz na
khoegá.

Yisú' ká ḳhud manádí karná.

II 1 Jab Yisú' apne bárah
shágirdon ko hukm de
chuká, to aisá húá ki wahán
se chalá gayá, táki un ke
shahron men ta'lím de aur
manádi kare.

Yúhanná baptisma denewále ká suwál aur Masíh ká jawáb.

(Lúq. 7. 18–35.)

2 Aur Yúhanná ne [1] qaid-
kháne men [2] Masíh ke kámon
ká hál sunkar, [3] apne shá-
girdon kí ma'rifat us se puchh-
wá bhejá, 3 ki [4] Ánewálá tú
hí hai, yá ham [5] dúsre kí ráh
dekhen? 4 Yisú' ne jawáb
men un se kahá, ki Jo kuchh
tum sunte aur dekhte ho,
jákar Yúhanná se bayán kar
do, 5 ki [6] andhe dekhte, aur
langre chalte phirte hain,
korhí pák sáf kiye játe, aur
bahre sunte hain, aur murde
zinda kiye játe hain, aur
[7] garíbon ko ḳhushḳhabarí sun-
aí játí hai; 6 aur mubárak
wuh hai, jo mere sabab se
[8] ṭhokar na kháe. 7 Jab wuh
rawána ho liye, to Yisú' ne

---

a Yún. *le.* b Yún. *pátá.* c Yún, *páegá.*

---

46 Dekho 1 Sam. 14. 45.
47 Báb 6. 26 aur 12. 12.
48 Muq. Rom. 10. 9, 10 aur 'Ibr. 10. 35 aur Muk. 3. 5.
49 2 Tím. 2. 12. 2 Pat. 2. 1. 1 Yúh. 2.23. Muq. Mar. 8. 38.
50 Báb 7. 23 aur 25. 12. Luq. 13. 25.
51 Muq. Muk. 6. 4.
52 Áyat 21. Muq. Mík. 7. 6.
53 Mík. 7. 6. Muq. Zab. 41. 9 aur 55. 12, 13. Yúh. 13.18.
54 Lúq. 14.26.
55 Báb 16. 24. Mar. 8. 34. Lúq. 9. 23 aur 14. 27.
56 Báb 9. 9. Yúh. 8. 12; 12. 26 aur 21. 19.
57 Báb 16. 25. Mar. 8. 35. Lúq. 9. 24 aur 17. 33. Yúh. 12.25.
58 Lúq.10.16. Yúh. 13. 20. Gal. 4. 14. Muq. áyat 20 aur báb 18. 5 aur 25. 40.
59 Mar. 9. 37. Lúq. 9. 48. Muq. Yúh. 12. 44, 45.
60 1 Sal. 17. 10—15 aur 18. 4. 2 Sal. 4. 8. Muq. 3 Yúh. 5—8.
61 Báb 25. 35, 40. Mar. 9. 41. 'Ibr. 6. 10.
62 Báb 18. 10.
1 Báb 14. 3. Muq. báb 4. 12.
2 Dekho báb 1. 17.
3 Dekho báb 9. 14.
4 Yúh. 4. 25; 6. 14 aur 11. 27. Muq. báb 3. 11 aur Paid. 49. 10? aur Ist. 18. 15, 18 aur Zab. 118. 26 aur Dán. 7. 13 aur Rom. 5. 14, wagaira.
5 Muq. Luq. 3. 15.
6 Dekho Luq. 7. 22.
7 Yas'. 61. 1. Lúq. 4. 18. Muq. báb 5. 3 aur Yu'q. 2. 5.
8 Báb 13. 57; 24. 10 aur 26. 31. Yas'. 8. 14, 15. Mar. 6. 3. Yúh. 6. 61 aur 16. 1.

Yúhanná kí bábat logoṉ se kahná shurú' kiyá, ki Tum [9]biyábán meṉ kyá dekhne gaye the? kyá [10]hawá se hilte húe sarkande ko? [8] To phir kyá dekhne gaye the? Kyá mihín kapre pahine húe shakhs ko? Dekho, jo mihín kapre pahinte haiṉ, wuh bádsháhoṉ ke gharoṉ meṉ hote haiṉ. [9] To phir kyúṉ gaye the? Kyá ek [11]nabí ke dekhne ko? Hán, maiṉ tum se kahtá húṉ, balki nabí se bare ko. [10] Yih wuhí hai, jis kí bábat likhá hai, ki

[a][12] Dekh, maiṉ apná paigambar tere áge bhejtá húṉ,
Jo terí ráh tere áge taiyár karegá.

[11] Maiṉ tum se sach kahtá húṉ, ki jo 'auratoṉ se paidá húe haiṉ, un meṉ Yúhanná baptisma[b] denewále se koí bará nahíṉ húá,[c] lekin jo ásmán kí bádsháhat meṉ chhoṭá hai, wuh us se bará hai. [12] Aur [13]Yúhanná baptisma[b] denewále ke dinoṉ se ab tak, ásmán kí bádsháhat par zor hotá rahá hai, aur zoráwar use chhín lete haiṉ. [13] [13]Kyúṉki sab nabioṉ aur Taurat ne Yúhanná tak nubuwwat kí. [14] Aur cháho to máno, [14]Eliyyáh jo ánewálá thá, yihí hai. [15] [15]Jis ke sunne ke[d] kán hoṉ, wuh sun le. [16] Pas is zamáne ke logoṉ[e] ko maiṉ kis se tashbíh dúṉ? Wuh un larkoṉ kí mánind haiṉ, jo bázároṉ meṉ baithe húe apne sáthíoṉ ko pukárkar kahte haiṉ, [17]ki Ham ne tumháre liye bánslí bajáí, aur tum na náche; ham ne mátam kiyá, aur tum ne chhátí na pítí. [18] Kyúṉki Yúhanná [16]na khátá áyá, [17]na pítá; aur wuh kahte haiṉ, ki Us meṉ bad-rúh hai. [19] Ibn i Ádam [18]khátá pítá áyá, aur wuh kahte haiṉ; Dekho, kháú aur sharábí ádmí, [19]mahsúl lenewáloṉ aur gunahgároṉ ká yár! Magar [20]hikmat apne kámoṉ se rást sábit húí.

Yisú' ke mu'jizoṉ ke dekhnewále shahroṉ par afsos.

(Lúq. 10. 12–15.)

[20] [21]Wuh us waqt un shahroṉ ko malámat karne lagá, jin meṉ us ke aksar mu'jize[f] záhir húe the, kyúṉki unhoṉ ne tauba na kí thí; ki [21] Ai Khurázín, tujh par afsos! Ai Baitsaidá, tujh par afsos! kyúṉki jo mu'jize[f] tum meṉ záhir húe, agar wuh [22]Súr aur Saidá meṉ záhir hote, to ṭáṭ oṛhkar aur khák meṉ baiṭhkar, kab ke tauba kar lete. [22] [23]Magar maiṉ tum se kahtá húṉ, ki [24]'adálat ke din [22]Súr aur Saidá ká hál tumháre hál se ziyáda bardásht ke láiq hogá. [23] Aur ai Kafarnahúm, [25]kyá tú ásmán tak baland kiyá jáegá? tú to [26]'álam i arwáh meṉ utregá, kyúṉki jo mu'jize[f] tujh meṉ záhir húe, agar Sadom meṉ hote, to áj tak qáim rahtá. [24] [23]Magar maiṉ tum se kahtá húṉ, ki [24]'adálat ke din Sadom ke 'iláqe ká hál tere hál se [27]ziyáda bardásht ke láiq hogá.

9 Báb 3. 1. Lúq. 1. 80.
10 Muq. If. 4. 14 aur Ya'q. 1. 6.
11 Báb 14. 5 aur 21. 26. Lúq. 1. 76.
12 Mar. 1. 2.
13 Lúq. 16. 16.
14 Báb 17. 10—13. Mal. 4. 5. Mar. 9. 11—13. Lúq. 1. 17. Muq. Yúh. 1. 21.
15 Báb 13. 9, 43. Lúq. 8. 8 aur 14. 35. Muk. 2. 7, wag:
16 Báb 3. 4. Mar. 1. 6.
17 Lúq. 1. 15.
18 Báb 9. 10. Lúq. 7. 36 aur 14. 1. Yúh. 2. 1 aur 12. 2.
19 Báb 18. 17. Lúq. 5. 30, wag: Dekho báb 9. 11. Lúq. 15. 2 aur 19. 7.
20 Muq. Amsál 8. 1—36 aur Lúq. 11. 49.
21 Muq. Zab. 81. 11—13 aur Yas'. 1. 2—5.
22 Báb 15. 21. Mar. 3. 8. Muq. Yas'. 23 aur Hiz. 28. 2—24 aur 'Ámús 1. 9, 10.
23 Muq. Lúq. 12. 47, 48.
24 Dekho A'mál 17. 31.
25 Yas'. 14. 13—15. Muq. Nauhá 2. 1 aur Hiz. 26. 20, wag:
26 Báb 16. 18. Lúq. 16. 23. A'mál 2. 27. Muk. 1. 18, wag:
27 Báb 10. 15.

a Mal'áki 3. 1. *uṯhá hai.*
b Yá *iṣṭibág.*
c Yún. *uṯhá hai.*
d N. *Sunne ke* na dárad.
e Yun. *is pusht.*
f Yún. *qudratey.*

Yisú' ká shukriya aur da'wat.
(Lúq. 10. 21, 22.)

25 Us waqt Yisú' ne kahá[a];
Ai Báp, [28]ásmán aur zamín
ke Khudáwand, main terí
hamd kartá hún, ki [29]tú ne
yih báten dánáon aur 'aqlmandon se chhipáín, aur
[30]bachchon par záhir kín.
26 Hán, ai Báp; kyúnki [31]aisá
hí tujhe pasand áyá. 27 [32]Mere
Báp kí taraf se sab kuchh
mujhe saunpá gayá, aur koí
Bete ko nahín jántá, [33]siwá
Báp ke; aur koí Báp ko nahin
jántá, siwá Bete ke, aur us
ke, [34]jis par Betá use záhir
karná cháhe. 28 Ai mihnat
uthánewálo, aur [35]bojh se
dabe húe logo, sab [36]mere
pás [37]áo, main tumhen árám
dúngá. 29 Merá júá apne
úpar uthá lo, aur [38]mujh se
síkho; kyúnki main [39]halím
hún, aur dil ká firotan; to
[40]tumhárí jánen árám páengí.
30 Kyúnki [41]merá júá muláim hai, aur merá bojh halká.

Ibn i Ádam Sabt ká málik hai.
(Mar. 2. 23–28; Lúq. 6. 1–5.)

12 [1] Us waqt Yisú' Sabt ke
din kheton men hokar
gayá, aur us ke shágirdon ko
bhúk lagí, aur [1]báleu tor torkar kháne lage. 2 Farísíon ne
dekhkar us se kahá, ki [2]Dekh,
tere shágird [3]wuh kám karte
hain, jo Sabt ke din karná
rawá nahín. 3 Us ne un se
kahá; [4]Kyá tum ne yih nahín
parhá, ki jab Dáúd aur us ke
sáthí bhúke the, to us ne kyá
kiyá? 4 wuh kyúnkar Khudá
ke ghar men gayá, aur [b][5]nazr
kí roṭiyán kháín, jin ká kháná
na us ko rawá thá, na us ke
sáthíon ko, magar sirf káhinon
ko? 5 Yá tum ne [6]Tauret men
nahín parhá, ki káhin Sabt
ke din haikal men Sabt kí
behurmatí karte hain, aur
bequsúr rahte hain? 6 Main
tum se kahtá hún, ki [7]yahán
wuh hai, jo haikal se bhí bará
hai. 7 Lekin agar tum [8]is
ke ma'ní jánte, ki [c][9]Main
qurbání nahín, balki rahm
pasand kartá hún, to bequsúron ko qusúrwár na thahráte. 8 Kyúnki [10]Ibn i Ádam
Sabt ká málik hai.

Sabt ke din ek shakhs ká súkhá húá háth achchhá kar denā.
(Mar. 3. 1–6; Lúq. 6. 6–11.)

9 Aur wuh wahán se chalkar, un ke [11]ibádatkháne men
gayá; 10 aur dekho, wahán
ek ádmí thá, jis ká háth súkhá húá thá. [11]Unhon ne us
par ilzám lagáne ke iráde se
yih púchhá, ki [12]Kyá
Sabt ke din tandurust karná
rawá hai? 11 Us ne un se
kahá; Tum men aisá kaun
hai, jis kí ek hí bher ho, aur
[13]wuh Sabt ke din garhe men
gir jáe, to wuh use pakarkar na
nikále? 12 Pas [14]ádmí kí qadr
to bher se bahut hí ziyáda
hai. Is liye [15]Sabt ke din
nekí karní rawá hai. 13 Tab
us ne us ádmí se kahá, ki
Apná háth barhá. [16]Us ne
barháyá, aur wuh dúsre háth
kí mánind durust ho gayá.
14 Is par Farísíon ne báhar

---

[28] Dekho A'mál 17. 24.
[29] Aly. 37. 24. 1 Kur. 1. 19—27. 2 Kur. 3. 14.
[30] Báb 21. 16. Zab. 8. 2. Muq. báb 13. 11 aur 16. 17.
[31] Lúq. 12. 32. Gal. 1. 15.
[32] Dekho báb 28. 18.
[33] Muq. Yúh. 1. 18; 6. 46; 7. 29; 8. 19; 10. 15 aur 17. 25.
[34] Muq. Yúh. 17. 26.
[35] Muq. báb 23. 4 aur Lúq. 11. 46.
[36] Muq. áyat 3.
[37] Yúh. 7. 37. Muq. Yúh. 6. 37.
[38] Yúh. 13. 15. Ef. 4. 20. Fil. 2. 5. 1 Pat. 2. 21. 1 Yúh. 2. 6.
[39] Zak. 9. 9. 2 Kur. 10. 1. Fil. 2. 7, 8. Muq. báb 5. 5.
[40] Yar. 6. 16.
[41] 1 Yúh. 5. 3.

[1] Ist. 23. 25.
[2] Muq. áyat 10 aur Lúq. 13. 14 aur 14. 3 aur Yúh. 5. 10; 7. 23 aur 9. 16.
[3] Muq. Khur. 20. 9—11.
[4] 1 Sam. 21. 1—6. Dekho báb 21. 16.
[5] Khur. 25. 30. Ahb. 24. 5—9.
[6] Gin. 28. 9, 10. Muq. 1 Taw. 9. 32 aur Yúh. 7. 22, 23.
[7] Áyát 41, 42. Muq. áyat 8 aur Haj. 2. 9 aur Mal. 3. 1.
[8] Báb 9. 13.
[9] Muq. Mik. 6. 6—8.
[10] Muq. báb 9. 6.
[11] Muq. Lúq. 11. 54 aur 20. 20 aur Yúh. 8. 6.
[12] Muq. Lúq. 14. 3. Dekho áyat 2
[13] Muq. Khur. 23. 4, 5 aur Ist. 22. 4.
[14] Báb 6. 26 aur 10. 31.
[15] Muq. Yúh. 5. 16, 17.
[16] Muq. 1 Sal. 13. 4.

a Yún. *jawáb mey kahí.*
b N. *unhon ne izád.*
c Hoshe' 6. 6.

jákar [17] us ke barkhiláf mashwara kiyá, ki use kis tarah halák karen. [15] Yisú' yih ma'lúm karke [18] wahán se rawána húá; aur [19] bahut se log us ke píchhe ho liye; aur us ne sab ko achchhá kar diyá, [16] aur unhen [20] tákíd kí, ki mujhe záhir na karná; [17] [21] táki jo Yasha'yáh nabí kí ma'rifat kahá gayá thá, wuh púrá ho, ki

[18] [a] Dekho, yih merá [22] khádim hai, jise main ne chuná,
[23] Merá piyárá, jis se merá dil khush hai;
[24] Main apná Rúh is par dálúngá;
Aur yih gair-qaumon ko insáf kí khabar degá.
[19] Yih na jhagrá karegá, na shor;
Aur na bázáron men koí is kí áwáz sunegá.
[20] Yih kuchle húe sarkande ko na toregá,
Aur dhuwán uthte húe san ko na bujháegá,
Jab tak ki insáf kí fath na karáe;
[21] Aur [25] is ke nám se gair-qaumen ummed rakkhengí.

Farision ká kufr.
(Mar. 3. 23–30; Lúq. 11. 14–23, 12. 10.)

22 [26] Us waqt log us ke pás ek andhe gúnge ko láe, jis men bad-rúh thí; us ne use achchhá kar diyá; chunánchi wuh gúngá bolne aur dekhne lagá. [23] [27] Aur sárí bhír hairán hokar kahne lagí; [27] Kyá yih Ibn i Dáúd hai? [24] Farísion ne sunkar kahá, ki Yih [28] bad-rúhon ke sardár Ba'alzabúl kí madad bagair bad-rúhon ko nahín nikáltá. [25] Us ne [29] un ke khayálon ko jánkar un se kahá; Jis kisi bádsháhat men phút partí hai, wuh wírán ho játí hai, aur jis kisí shahr yá ghar men phút paregí, wuh qáim na rahegá; [26] aur agar Shaitán hí ne Shaitán ko nikálá, to apná mukhálif áp ho gayá; [b] phir us kí bádsháhat kyúnkar qáim rahegí? [27] Aur agar main Ba'alzabúl kí madad se bad-rúhon ko nikáltá hún, to [30] tumháre bete [31] kis kí madad se nikálte hain? Pas wuhí tumháre munsif honge. [28] Lekin agar main [32] Khudá ke Rúh kí madad se bad-rúhon ko nikáltá hún, to [33] Khudá kí bádsháhat tumháre pás á pahunchí. [29] Yá [34] kyúnkar koí ádmí kisí zoráwar ke ghar men ghuskar us ká asbáb lút saktá hai, jab tak ki pahle us zoráwar ko na bándh le? phir [35] wuh us ká ghar lút legá. [30] [36] Jo mere sáth nahín, wuh mere khiláf hai; aur jo mere sáth jama' nahín kartá, wuh bakhertá hai. [31] [37] Is liye main tum se kahtá hún, ki Ádmíon ká har gunáh aur kufr to mu'áf kiyá jáegá; magar [38] jo kufr Rúh ke haqq men ho, wuh mu'áf na kiyá jáegá. [32] Aur jo koí [39] Ibn i Ádam ke barkhiláf koí bát kahegá, wuh to [40] use mu'áf kí jáegí; magar [38] jo koí Rúhu'l Quds ke barkhiláf koí bát kahegá, wuh use mu'áf na kí jáegí, na [41] is 'álam men, na ánewále men.

---

a Yasha'yáh 42. 1–4.

b Yá *usí men phút par gayí.*

---

17 Báb 22. 15; 27. 1 aur 28. 12; wag:
18 Mar. 3. 7. Yúh. 10. 39. Dekho báb 10. 23.
19 Báb 19. 2.
20 Mar. 1. 25 (Yún.); 3. 12 aur 8. 30. Lúq. 4. 41 (Yún.) aur 9. 21. Dekho báb 8. 4.
21 Dekho báb 1. 22.
22 A'mál 4. 27, 30.
23 Báb 3. 17.
24 Muq. Yas'. 61. 1 aur Lúq. 4. 18 aur Yúh. 3. 34 aur A'mál 10. 38.
25 Yas'. 42. 4. Muq. Yas'. 11. 10 aur Rom. 15. 12.
26 Muq. báb 9. 32–34.
27 Yúh. 4. 29 aur 7. 26, 31. Dekho báb 9. 27.
28 Mar. 3. 22. Dekho báb 10. 25.
29 Dekho báb 9. 4.
30 Muq. 2 Sal. 2. 7.
31 Muq. A'mál 19. 13.
32 Muq. áyat 18.
33 Báb 19. 24 aur 21. 31, 43. Lúq. 17. 21. Muq. báb 3. 2 aur Mar. 1. 15, wag:
34 Yas'. 49. 24.
35 Muq. Yas'. 53. 12.
36 Lúq. 11. 23. Muq. Mar. 9. 40 aur Lúq. 9. 50.
37 Muq. 'Ibr. 6. 4–6 aur 10. 26 aur 1 Yúh. 5. 16.
38 Muq. A'mál 7. 51 aur 'Ibr. 10. 29.
39 Báb 11. 19. Yúh. 7. 12 aur 9. 24.
40 1 Tim. 1. 12, 13.
41 Muq. Ií. 1. 21.

33 [42]Yá to darakht ko bhí achchhá kaho,[a] aur us ke phal ko bhí achchhá; yá darakht ko bhí burá kaho,[a] aur us ke phal ko bhí burá; [43]kyúnki darakht phal hí se pahcháná játá hai. 34 [44]Ai sánp[b] ke bachcho, tum [45]bure hokar kyúnkar achchhí báten kah sakte ho? [46]kyúnki jo dil men bhará hai, wuhí munh par átá hai. 35 [46]Achchhá ádmí achchhe khazáne se achchhí chízen nikáltá hai; aur burá ádmí bure khazáne se burí chízen nikáltá hai. 36 Aur main tum se kahtá hún, ki [47]jo nikammí bát log kahenge, [48]'adálat ke din [49]us ká hisáb denge. 37 Kyúnki tú [50]apní báton ke sabab se rástbáz thahráyá jáegá, aur apní báton ke sabab se qusúrwár thahráyá jáegá.

Nishán ke talab karnewálon ko jawáb denā.

(Lúq. 11. 29–32 aur 24–26.)

38 Is par ba'z faqíhon aur Farísíon ne jawáb men us se kahá; Ai Ustád [51]ham tujh se ek nishán dekhná cháhte hain. 39 [52]Us ne jawáb dekar un se kahá, ki Is zamáne ke bure aur [53]zinákár log[c] nishán talab karte hain; magar Yúnus nabí ke nishán ke siwá koi áur nishán un ko na diyá jáegá; 40 kyúnki [54]jaise Yúnus tín rát din machhlí ke pet men rahá, [55]waise hí Ibn i Ádam tín rát din zamín ke andar[d] rahegá. 41 [56]Nínaweh ke log is zamáne ke logon[e] ke sáth 'adálat ke din khare hokar inhen [57]mujrim thahráenge, kyúnki [58]unhon ne Yúnus kí manádí par tauba kar lí, aur dekho, [59]yahán wuh hai jo Yúnus se bhí barā hai. 42 [60]Dakkhan kí malika is zamáne ke logon[e] ke sáth 'adálat ke din uthkar inhen mujrim thahráegí, kyúnki wuh dunyá ke kanáre se Sulaimán kí hikmat sunne ko áí, aur dekho, [59]yahán wuh hai, jo Sulaimán se bhí barā hai. 43 Jab nápák rúh ádmí men se nikaltí hai, to [61]súkhe maqámon men árám dhúndhtí phirtí hai, aur páti nahín. 44 Tab kahtí hai, ki Main apne us ghar men phir jáúngí, jis se niklí thí; aur ákar use khálí aur jharā húā aur árásta pátí hai. 45 Phir jákar áur sát rúhen apne se burí hamráh le átí hai, aur wuh dákhil hokar wahán bastí hain, aur [62]us ádmí ká pichhlá hál pahle se bhí kharáb ho játá hai. [63]Is zamáne ke bure logon[f] ká hál bhí aisá hí hogá.

Yisú' ki rúhání rishtadárí.

(Mar. 3. 31–35; Lúq. 8. 19–21.)

46 Jab wuh bhír se yih kah hí rahá thá, to dekho, us kí mán aur[g] [64]bháí báhar khare the, aur us se báten karní cháhte the. 47 Kisí ne us se kahá; Dekh, terí mán aur tere bháí báhar khare hain, aur tujh se báten karní cháhte hain. 48 Us ne khabar dene-

---

a Yún. *banáo.* b Yún. *afa'í.* c Yún. *Ek burí aur zinákár pusht.* d Yún. *zamín ke dil men.*

e Yún. *is pusht.* f Yún. *is burí pusht.* g N. *us ke* izád.

---

42 Báb 7. 16—20.

43 Lúq. 6. 43, 44.

44 Báb 3. 7 aur 23. 33.

45 Báb 7. 11.

46 Báb 15. 18, 19. Lúq. 6. 45. Muq. báb 13. 52 aur If. 4. 29.

47 Muq. If. 5. 4, 11 aur 2 Pat. 1. 8.

48 Dekho A'mál 17. 31.

49 Wá'iz 12. 14. Rom. 14. 12. 1 Pat. 4. 5.

50 Muq. báb 5. 22 aur Ya'q. 3. 2—12.

51 Báb 16. 1. Mar. 8. 11, 12. Lúq. 11. 16 aur 23. 8. Yúh. 2. 18; 4. 48 aur 6. 30. 1 Kur. 1.22.

52 Báb 16. 4. Muq. Mar. 8. 11, 12.

53 Yas'. 57. 3. Mar. 8. 38. Ya'q. 4. 4.

54 Yún. 1. 17.

55 Muq. báb 17. 22, 23.

56 Yún. 1. 2.

57 'Ibr. 11. 7. Muq. Yar. 3. 11 aur Hiz. 16. 51, 52 aur Rom. 2. 27.

58 Yún. 3. 5.

59 Áyat 6.

60 1 Sal. 10. 1. 2 Taw. 9. 1.

61 Muq. Zab. 63. 1 aur Yar. 2. 6.

62 2 Pat. 2. 20—22. Muq. Yúh. 5. 14.

63 Áyat 39.

64 Báb 13. 55. Mar. 6. 3. Yúh. 2. 12 aur 7. 3, 5, 10. A'mál 1. 14. 1 Kur. 9. 5. Gal. 1. 19.

wále ke jawáb men kahá; Kaun hai merí mán, aur kaun hain mere bhái? 49 Aur apne shágirdon kí taraf háth barhákar kahá; Dekho, merí mán aur mere bhái yih hain. 50 Kyúnki [65]jo koí [66]mere ásmání Báp kí marzí par chale, wuhí merá bhái aur bahin aur mán hai.

[65] Muq. Yúh. 15. 14 aur 1 Ibr. 2. 11.
[66] Báb 7. 21. Muq. Lúq. 11. 28.

Bíj bonewále kí tamsíl.
(Mar. 4. 1–20; Lúq. 8. 4–15.)

13 1 Usí roz Yisú' ghar se nikalkar jhíl ke kanáre já baithá; 2 aur us ke pás aisí barí bhír jama' ho gayí, ki [1]wuh kishtí par charh baithá aur sárí bhír kanáre par kharí rahí. 3 Aur [2]us ne un se bahut sí báten tamsílon men kahín, ki Dekho, [3]ek bonewálá bíj bone niklá; 4 aur bote waqt kuchh dáne ráh ke kanáre gire, aur parandon ne ákar unhen chug liyá; 5 aur kuchh pathrílí zamín par gire, jahán unhen bahut mittí na milí, aur gahrí mittí na milne ke sabab jald ug áe; 6 aur [4]jab súraj niklá, to jal gaye, aur jar na hone ke sabab [5]súkh gaye. 7 Aur kuchh [6]jháriyon men gire, aur jháriyon ne barhkar unhen dabá liyá; 8 aur kuchh achchhí zamín men gire, aur phal láe; kuchh [7]sau guná, kuchh sáth guná, kuchh tís guná. 9 [8]Jis ke kán hon, wuh sun le.

[1] Muq. Mar. 3. 9 aur Lúq. 5. 1–3.
[2] Áyat 34.
[3] Muq. Yas'. 55. 10 aur 'Ámús 9. 13.
[4] Ya'q. 1. 11.
[5] Yúh. 15. 6.
[6] Yar. 4. 3.
[7] Áyat 23. Paid. 26. 12.
[8] Dekho báb 11. 15.

Tamsílon men bolne ká maqsad, aur pahlí tamsíl kí táwíl.

10 Shágirdon ne pás ákar us se kahá; Tú un se tamsílon men kyún báten kartá hai? 11 Us ne jawáb men un se [a]kahá; Is liye ki [9]tum ko ásmán kí bádsháhat ke [10]bhedon kí samajh dí gayí hai, magar unhen nahín dí gayí. 12 [11]Kyúnki jis ke pás hai, use diyá jáegá, aur us ke pás ziyáda ho jáegá; aur jis ke pás nahín hai, [12]us se wuh bhí le liyá jáegá, jo us ke pás hai. 13 Main un se tamsílon men is liye báten kartá hún, ki [13]dekhte hain aur phir nahín dekhte, aur sunte hain aur phir nahín sunte, aur [14]nahín samajhte. 14 Aur un ke haqq men Yasha'yáh kí yih peshíngoí púrí hotí hai, ki

[b]15 Tum kánon se sunoge, aur hargiz na samjhoge;
Aur ánkhon se dekhoge, aur hargiz ma'lúm na karoge;
15 Kyúnki is ummat ke dil par charbí chhá gayí hai,
Aur wuh kánon se [16]únchá sunte hain,
Aur [17]unhon ne apní ánkhen band kar lí hain;
Kahín aisá na ho, ki ánkhon se ma'lúm karen,
Aur kánon se sunen,
Aur [18]dil se samjhen,
Aur [19]rujú' lá'en,
Aur main unhen shifá bakhshún. 16 Lekin [20]mubárak hain tumhárí ánkhen, is liye ki wuh dekhtí hain, aur tumháre kán, is liye ki wuh sunte hain. 17 [20]Kyúnki main tum se sach kahtá hún, ki [21]bahut se nabíon aur rástbázon ko árzú thí, ki jo báten tum dekhte ho, dekhen, magar na

[9] Báb 19. 11. Kul. 1. 27. Muq. 1 Kur. 2. 6–10 aur 1 Yúh. 2. 20, 27. Dekho báb 11. 25.
[10] Dekho Rom. 16. 25.
[11] Báb 25. 29. Mar. 4. 25. Lúq. 8. 18 aur 19. 26. Muq. Yúh. 15. 2 aur Ya'q. 4. 6.
[12] Muq. Muk. 2. 5.
[13] Ist. 29. 4. Yar. 5. 21. Hiz. 12. 2. Rom. 11. 8. 2 Kur. 3. 14 aur 4. 4. Muq. Yas'. 42. 19, 20.
[14] Áyat 19, 51. Báb 15. 10 aur 16. 12. Mar. 8. 21.
[15] Yúh. 12. 40. A'mál 28. 26, 27.
[16] Muq. 'Ibr. 5. 11.
[17] Muq. Yúh. 9. 39, 41.
[18] Muq. Rom. 10. 10.
[19] Dekho Lúq. 22. 32.
[20] Lúq. 10. 23, 24. Muq. báb 16. 17.
[21] 'Ibr. 11. 13. 1 Pat. 1. 10–12. Muq. Yúh. 8. 56.

[a] N. *un se* na dárad. [b] Yasha'yah 6. 9, 10.

dekhín; aur jo báten tum sunte ho, sunen, magar na sunín. 18 Pas bonewále kí tamsíl suno. 19 Jab koí [22] bádsháhat ká kalám suntá hai, aur [23] samajhtá nahín, to jo us ke dil men boyá gayá thá, use wuh [24] sharír ákar chhín le játá hai. Yih wuh hai, jo ráh ke kanáre boyá gayá thá. 20 Aur jo pathrílí zamín men boyá gayá, yih wuh hai jo kalám ko suntá hai, aur use fi'lfaur [25] khushí se qabúl kar letá hai; 21 lekin apne andar jar nahín rakhtá, balki [26] chandroza hai; aur jab kalám ke sabab musíbat yá zulm barpá hotá hai, to fi'lfaur [27] thokar khá játá hai. 22 Aur jo jháriyon men boyá gayá, yih wuh hai, jo kalám ko suntá hai, aur [28] dunyá ká [29] fikr, aur [30] daulat ká fareb us kalám ko dabá detá hai, aur wuh bephal rah játá hai. 23 Aur jo achchhí zamín men boyá gayá, yih wuh hai, jo kalám ko suntá aur [23] samajhtá hai, aur [31] phal bhí látá hai; koí [32] sau guná phaltá hai, koí sáṭh guná, koí tís guná.

22 Áyat 38. Báb 4. 23 aur 8. 12.
23 Áyat 13.
24 Báb 6. 13 (hásh). Yúh. 17. 15. If. 6. 16. 2 Thiss. 2. 3. 1 Yúh. 2. 13, 14; 3. 12 aur 5. 18, 19.
25 Muq. Yas'. 58. 2 aur Hiz. 33. 31, 32 aur Mar. 6. 20 aur Yúh. 5. 35.
26 Gal. 1. 6. Muq. Hús. 6. 4 aur Gal. 5. 7.
27 Dekho báb 11. 6.
28 2 Tim. 4. 10.
29 Dekho báb 6. 25.
30 1 Tim. 6. 9, 10, 17. Muq. báb 19. 23 aur Mar. 10. 23 aur A'mal 5. 1—11 aur 'Ibr. 3. 13.
31 Hús. 14. 8. Yúh. 15. 5, 16. Fil. 1. 11. Kul. 1. 6.
32 Áyat 8.

Karwe dánon ki tamsíl.

24 Us ne ek âur tamsíl un ke sámne pesh karke kahá, ki [33] Ásmán kí bádsháhat us ádmí kí mánind hai, jis ne apne khet men achchhá bíj boyá; 25 magar logon ke sote men, us ká dushman áyá, aur gehúon men karwe dáne [a] bhí bokar chalá gayá. 26 Pas jab pattiyán niklín, aur bálen áín, to wuh karwe dáne bhí dikhái diye. 27 Ghar ke málik ke naukaron ne ákar us se kahá; Ai khudáwand, kyá tú ne apne khet men achchhá bíj na boyá thá; phir us men karwe dáne kahán se á gaye? 28 Us ne un se kahá; Yih kisí dushman ne kiyá hai. Naukaron ne us se kahá; To kyá tú cháhtá hai, ki ham jákar unhen jama' karen? 29 Us ne kahá; [34] Nahín; kahín aisá na ho, ki karwe dánon ke jama' karne men, tum un ke sáth gehún bhí ukhár lo. 30 Fasl tak to dono ko ikaṭṭhá barhne do; aur fasl ke waqt main káṭnewálon se kah dúngá, ki Pahle karwe dáne jama' kar lo, aur jaláne ke wáste un ke gaṭṭhe bándh lo, aur [35] gehún mere khatte men jama' kar do.

33 Áyat 37—42. Muq. Mar. 4. 26—29.
34 Muq. 1 Kur. 4. 5.
35 Báb 3. 12.

Rái ke dáne ki tamsíl.
(Mar. 4. 30–32; Lúq. 13. 18, 19.)

31 Us ne ek âur tamsíl un ke sámne pesh karke kahá, ki Ásmán kí bádsháhat us [36] ráí ke dáne kí mánind hai, jise kisí ádmí ne lekar apne khet men bo diyá: 32 wuh sab bíjon se chhoṭá to hai, magar jab barh játá hai, to sab tarkárion se bará hotá hai, aur aisá darakht ho játá hai, ki hawá ke parande ákar us kí ḍáliyon par baserá karte hain.

36 Báb 17. 20. Lúq. 17. 6.

Khamír ki tamsíl.

33 Us ne ek âur tamsíl unhen sunáí, ki [37] Ásmán kí bádsháhat us khamír kí mánind hai, jise kisí 'aurat ne lekar [38] tín paimáne [b] áṭe men milá [c]

37 Lúq. 13. 20, 21.
38 Paíd. 18. 6.

a Yún. *Zizaniyon*, ya'ní gehún kí shakl ká paudá, jis ke dane nikamme hote hain.

b Is lafz se takhminan bárah ser ká paimána murád hai.

c Yún. *chhipa.*

diyá, aur hote hote [39] sab ḳhamír ho gayá.

Tamsílon men bolne ki wajh.

34 [40] Yih sab báten Yisú' ne bhír se tamsílon men kahín, aur bagair tamsíl ke wuh un se kuchh na kahtá thá; **35** táki jo nabí kí ma'rifat kahá gayá thá, wuh púrá ho, ki

[a] Main tamsílen kahne ko apná munh kholúngá;
[41] Main un báton ko záhir karúngá, jo [42] biná e 'álam ke waqt se poshída rahí hain.

Karwe dánon ki tamsíl ki táwil.

36 Us waqt wuh bhír ko chhorkar [43] ghar men gayá, aur us ke shágirdon ne us ke pás ákar kahá, ki [44] Khet ke karwe dánon kí tamsíl hamen samjhá de. **37** Us ne jawáb men kahá, ki Achchhe bíj ká bonewálá Ibn i Ádam hai, **38** aur khet dunyá, aur achchhá bíj [45] bádsháhat ke farzand, aur karwe dáne us [46] sharír ke farzand; **39** jis dushman ne unhen boyá, wuh Iblís hai; aur [47] fasl [48] dunyá ká ákhir, aur kátnewále firishte. **40** Pas jaise karwe dáne [49] jama' kiye játe, aur ág men jaláe játe hain, waise hí [48] dunyá [b] ke ákhir men hogá. **41** [50] Ibn i Ádam apne firishton ko bhejegá, aur wuh sab [51] thokar khilánewálí chízon aur [52] badkáron ko us ki bádsháhat men se jama' karenge; **42** [53] aur unhen ág kí bhaṭṭí men dál denge; [54] wahán roná aur dánton ká písná hogá. **43** Us waqt [55] rástbáz apne Báp kí [56] bádsháhat men áftáb kí mánind chamkenge. **57** Jis ke kán hon, wuh sun le.

Chhipe húe ḳhazáne ki tamsíl.

44 Ásmán kí bádsháhat khet men ek chhipe húe [58] ḳhazáne kí mánind hai, jise kisí ádmí ne pákar chhipá diyá, aur ḳhushí ke máre jákar [59] jo kuchh us ká thá bech dálá, aur us khet ko [60] mol le liyá.

Beshqímat moti ki tamsíl.

45 Phir ásmán kí bádsháhat us saudágar kí mánind hai, jo 'umda 'umda motiyon kí talásh men thá: **46** jab use ek beshqímat [61] motí milá, to jákar [59] jo kuchh us ká thá, sab bech ḍálá, aur use [60] mol le liyá.

Machhliyon ke jál ki tamsíl.

47 Phir ásmán kí bádsháhat us [62] bare jál kí mánind hai, jo daryá men ḍálá gayá, aur us ne [63] har qism kí machhliyán samet lín: **48** aur jab bhar gayá, to use [64] kanáre par khench lále, aur baiṭhkar achchhí achchhí to bartanon men jama' kar lín, aur burí burí phenk dín. **49** [65] Dunyá [b] ke ákhir men aisá hí hogá; ki firishte niklenge, aur sharíron ko rástbázon men se [66] judá karenge, aur [67] unhen ág kí bhaṭṭí men dál denge; **50** [67] wahán roná aur dánton ká písná hogá.

Tamsílon ke samajhne ká fáida.

51 [68] Kyá tum yih sab báten samajh gaye? Unhon ne us

---

a Zabúr 78. 2. b Yún. *zamáne.*

---

[39] 1 Kur. 5. 6. Gal. 5. 9.

[40] Áyat 3. Mar. 4. 33, 34. Muq. Yúh. 16. 25, 29.

[41] Muq. áyat 11 aur Rom. 16. 25, 26 aur 1 Kur. 2. 7.

[42] Báb 25. 34. Lúq. 11. 50. 'Ibr. 4. 3, wagaira. Muq. Yúh. 17. 24 aur If. 1. 4 aur 1 Pat. 1. 20.

[43] Áyat 1.

[44] Áyat 24—30. Muq. báb 15. 15

[45] Báb 8. 12. Muq. áyat 43.

[46] Yúh. 8. 44. A'mál 13. 10. 1 Yúh. 3. 10. Muq. báb 23. 15. Dekho áyat 19.

[47] Yúel 3. 13. Muk. 14. 15

[48] Áyat 49. Báb 24. 3 aur 28. 20. Muq. Dán. 12. 13 aur 'Ibr. 9. 26.

[49] Yúh. 15. 6. Muq. báb 3. 12.

[50] Báb 24. 31.

[51] Báb 16. 23 aur 18. 7. Muq. Saf. 1. 3.

[52] Báb 7. 23.

[53] Áyat 49. Muk. 9. 2. Muq. Muk. 19. 20 aur 20. 10.

[54] Dekho báb 8. 12.

[55] Amsál 4. 18. Dán. 12. 3. Muq. 1 Kur. 15. 41, 42.

[56] Muq. áyat 38 aur báb 25. 34 aur 26. 29 aur Lúq. 12. 32.

[57] Dekho báb 11. 15.

[58] Amsál 2. 4.

[59] Muq. báb 25. 9 aur Amsál 23. 23 aur Fil. 3. 7, 8.

[60] Muq. Yas'. 55. 1 aur Muk. 3. 18.

[61] Báb 7. 6. Aiy. 28. 18. Muq. Amsál 3. 14, 15 aur 8. 11, wag:

[62] Báb 4. 19.

[63] Muq. áyat 38 aur báb 22. 10 aur 25. 2.

[64] Yúh. 21. 11.

[65] Dekho áyat 39.

[66] Báb 25. 32. Muq. áyat 41.

[67] Dekho áyat 42.

[68] Áyat 10—16. Muq. Yúh. 10. 6 aur 16. 29.

se kahá; Hán. 52 Us ne un se kahá; Is liye har [69]faqíh [70]jo ásmán kí bádsháhat ká shágird baná hai, us ghar ke málik kí mánind hai, jo [71]apne khazáne men se nayí aur puráni chízen nikáltá hai.

Yisú' ká apne watan men na máná jáná.

(Mar. 6. 1–6.)

53 Jab Yisú' yih tamsílen khatm kar chuká, to aisá húá 54 ki wahán se rawána ho gayá. [72]Aur [73]apne watan men ákar un ke [74]'ibádatkháne men unhen aisí ta'lím dene lagá, ki wuh [75]hairán hokar bole, ki Is ko yih hikmat aur mu'jize[a] kahán se mil gaye? 55 [76]Kyá yih barhaí ká beṭá nahín? aur is kí mán ká nám Maryam, aur is ke [77]bháí Ya'qúb, aur Yúsuf, aur Shama'ún, aur Yahúdáh nahín? 56 Aur kyá is kí sab bahinen hamáre hán nahín? Phir yih sárí báten is ko kahán se á gayín? 57 Aur unhon ne [78]us ke sabab se ṭhokar khái. Magar Yisú' ne un se kahá, ki [79]Nabí apne watan aur apne ghar ke siwá, âur kahín be'izzat nahín hotá. 58 Aur us ne un kí [80]bei'tiqádí ke sabab wahán bahut se mu'jize[a] na dikháe.

Yúhanná baptisma denewále ká qatl honá.

(Mar. 6. 14–29; Lúq. 9. 7–9.)

14 [1] Us waqt chauthái mulk ke hákim [2]Herodes ne Yisú' kí shuhrat suní, 2 aur apne khádimon se kahá, ki [2]Yih Yúhanná baptisma[b] denewálá hai; wuh murdon men se jí uṭhá hai, is liye us se yih [3]mu'jize záhir hote hain.[c] 3 Kyúnki [4]Herodes ne apne bháí Filippus kí bíwí Herodiyás ke sabab Yúhanná ko pakarkar bándhá, aur [5]qaidkháne men dál diyá thá; 4 is liye ki Yúhanná ne us se kahá thá, ki [6]Is ká rakhná tujhe rawá nahín. 5 Aur wuh harchand use qatl karná cháhtá thá, magar [7]'ámm logon se dartá thá, kyúnki wuh use [8]nabí jánte the. 6 Lekin jab Herodes kí sálgirih húí, to Herodiyás kí beṭí ne mahfil[d] men náchkar, Herodes ko khush kiyá. 7 Is par us ne qasam khákar us se wa'da kiyá, ki Jo kuchh tú mángegí, tujhe dúngá. 8 Wuh apní mán ke sikháne se bolí, ki Yúhanná baptisma[b] denewále ká sir thál men yahín mujhe mangwá de. 9 Bádsháh gamgín húá, magar apní qasamon aur mihmánon ke sabab us ne hukm diyá, ki de diyá jáe; 10 aur ádmí bhejkar, qaidkháne men Yúhanná ká sir katwá diyá. 11 Aur us ká sir thál men láyá gayá, aur larkí ko diyá gayá; aur wuh use apní mán ke pás le gayí. 12 Aur [9]us ke shágirdon ne ákar lásh uṭhá lí, aur use dafn kar diyá, aur jákar Yisú' ko khabar dí.

Pánch hazár ádmíon ko khiláná.

(Mar. 6. 32–44; Lúq. 9. 10–17; Yúh. 6. 1–13.)

13 Jab Yisú' ne yih suná, to

[69] Báb 23. 34.
[70] Báb 28. 19.
[71] Muq. báb 12. 35.
[72] Muq. Lúq. 4. 16–30.
[73] Báb 2. 23. Lúq. 4. 23.
[74] Dekho báb 4. 23.
[75] Dekho báb 7. 28.
[76] Muq. Mar. 6. 3 aur Lúq. 4. 22 aur Yúh. 6. 42.
[77] Dekho báb 12. 46.
[78] Dekho báb 11. 6.
[79] Lúq. 4. 24. Yúh. 4. 44. Muq. Yar. 11. 21 aur 12. 6 aur Yúh. 7. 5.
[80] Muq. báb 17. 20
[1] Lúq. 3. 1. A'mál 13. 1.
[2] Báb 16. 14.
[3] Báb 13. 54.
[4] Lúq. 3. 19, 20.
[5] Báb 11. 2. Yúh. 3. 24.
[6] Ahb. 18. 16 aur 20. 21.
[7] Báb 21. 26. Muq. báb 21. 46.
[8] Dekho báb 11. 9.
[9] Dekho báb 9. 14.

a Yún. *qudrateṇ*. b Yá *istibáq*.
c Yún. *us men yih qudrateṇ asar kartí haiṇ*
d Yún. *bich*.

[10] Muq. báb 15. 32—38 aur 16. 9 aur Mar. 8. 2—9.

[11] Muq. báb 9. 36.

[12] Áyat 22. Muq. báb 15. 23.

[13] Muq. 2 Sal. 4. 42—44.

[14] Mar. 7. 34. Yúh. 11. 41 aur 17. 1.

[15] Báb 26. 26. 1 Sam. 9. 13. Mar. 8. 7 aur 14. 22. Lúq. 24. 30. Muq. 1 Kur. 14. 16.

[16] Muq. báb 8. 18.

[10] wahán se kishtí par alag kisí wirán jagah ko rawána húá; aur log yih sunkar shahr shahr se paidal us ke pichhe gaye. 14 [11] Us ne utarkar barí bhír dekhí, aur [12] use un par tars áyá; aur us ne un ke bímáron ko achchhá kar diyá. 15 Aur jab shám húí, to shágird us ke pás ákar bole, ki Jagah wirán hai, aur ab waqt guzar gayá hai;[a] [12] logon ko rukhsat kar de, táki gánwon men jákar apne wáste kháná mol len. 16 Yisú' ne un se kahá, ki In ká jáná zarúr nahín; [13] tum hí inhen kháne ko do. 17 Unhon ne us se kahá, ki Yahán hamáre pás pánch rotiyon aur do machhliyon ke siwá áur kuchh nahín. 18 Us ne kahá; Unhen yahán mere pás le áo. 19 Aur us ne logon ko ghás par baithne ká hukm diyá; phir us ne wuh pánch rotiyán, aur do machhliyán lín, aur [14] ásmán kí taraf dekhkar [15] barakat cháhí, aur torkar shágirdon ko rotiyán dín, aur shágirdon ne logon ko. 20 Aur sab khákar ser ho gaye, aur unhon ne bache húe tukron se bharí húí bárah tokriyán utháín. 21 Aur kháne-wále, siwá 'auraton aur bachchon ke, pánch hazár mard ke qaríb the.

Yisú' ká pání ke úpar chalná.

(Mar. 6. 45–51; Yúh. 6. 15–21.)

22 Aur us ne fauran shágirdon ko [16] majbúr kiyá, ki kishtí par sawár hokar us se pahle pár chale jáen, jab tak wuh logon ko rukhsat kare. 23 Aur logon ko rukhsat karke [17] 'aláhida du'á mángne ke liye pahár par charh gayá; aur jab [18] shám húí, to wahán akelá thá. 24 Magar kishtí us waqt jhíl ke bích men thi,[b] aur lahron se dagmagá rahí thí, kyúnki hawá mukhálif thí. 25 Aur wuh [18] rát ke chauthe pahar jhíl par chaltá húá un ke pás áyá. 26 Shágird use jhíl par chalte húe dekhkar [19] ghabrá gaye aur kahne lage, ki Bhút hai; aur dar ke máre chillá uthe. 27 Yisú' ne fauran un se kahá; [20] Khátir jama' rakkho; main hún; [20] daro nahín. 28 Patras ne us se jawáb men kahá; Ai Khudáwand, agar tú hai, to mujhe hukm de, ki pání par chalkar tere pás áún. 29 Us ne kahá; Á. Patras kishtí se utarkar, Yisú' ke pás jáne ke liye [21] pání par chalne lagá.[c] 30 Magar jab hawá dekhí, to dar gayá, aur jab dúbne lagá, to chillákar kahá; [22] Ai Khudáwand, mujhe bachá! 31 Yisú' ne fauran háth barhákar use pakar liyá, aur us se kahá; [23] Ai kami'tiqád, tú ne kyún [24] shakk kiyá? 32 Aur jab wuh kishtí par charh áe, to [25] hawá tham gayí. 33 Aur [26] jo kishtí par the, unhon ne [27] use sijda karke kahá; [28] Yaqínan Tú [29] Khudá ká Betá hai.

Gannesarat ke logon men Yisú' ke mu'jize.

(Mar. 6. 53–56.)

34 [30] Wuh pár jákar [31] Gannesarat ke 'iláqe men pahunche.

[17] Lúq. 6. 12 aur 9. 28. Muq. Mar. 1. 35 aur Lúq. 5. 16.

[18] Muq. Mar. 13. 35.

[19] Muq. Lúq. 24. 37.

[20] Báb 17. 7. Muq. Ist. 31. 6 aur Yas'. 41. 13 aur 43. 1, 2 aur Yúh. 16. 33.

[21] Muq. Yúh. 21. 7.

[22] Muq. báb 8. 25, 26.

[23] Dekho báb 6. 30.

[24] Muq. Ya'q. 1. 6.

[25] Muq. báb 8. 26.

[26] Áyat 22.

[27] Dekho báb 8. 2.

[28] Muq. Yúh. 6. 14.

[29] Báb 16. 16 aur 26. 63. Zab. 2. 7. Mar. 1. 1. Lúq. 1. 35 aur 4. 41. Yúh. 1. 49; 9. 35; 10. 36; 11. 27 aur 20. 31. A'mál 9. 20, wag:

[30] Muq. Yúh. 6. 24, 25.

[31] Lúq. 5. 1.

a N. *pas ízád.*

b N. *us waqt kanáre se kaí mil par thí.*

c N. *utarkar pání par chalne lagá, aur Yisú' ke pás áyá.*

35 Aur wahán ke logon ne use pahchánkar, us sáre girdnawáh men khabar bhejí, aur [32]sab bímáron ko us ke pás láe; [36]aur wuh us kí minnat karne lage, ki [33]us kí poshák ká kanára hí chhú len; aur [34]jitnon ne chhúá, wuh achchhe ho gaye.

Harám halál ke báre men Yisú' kí ta'lím.

(Mar. 7. 1–23.)

15 [1] Us waqt Farísíon aur [z]faqíhon ne Yarúshalem se Yisú' ke pás ákar kahá, ki [2] [2]Tere shágird [3]buzurgon kí riwáyat ko kyún tál dete hain, ki [4]roṭí kháte waqt háth nahín dhote? [3] Us ne jawáb men un se kahá, ki Tum apní riwáyat se Khudá ká hukm kyún tál dete ho? [4] Kyúnki Khudá ne farmáyá hai, ki [a]Báp kí aur mán kí 'izzat kar; aur,[b] Jo báp yá mán ko burá kahe, wuh zarúr ján se márá jáe. [5] Magar tum kahte ho, ki Jo koí báp yá mán se kahe, ki Jis chíz ká tujhe mujh se fáida pahunch saktá thá, wuh Khudá kí nazr ho chukí; [6] to wuh apne báp kí [c] 'izzat na kare. Pas tum ne apní riwáyat se Khudá ká kalám [5]bátil kar diyá. [7] [6]Ai riyákáro, Yasha'yáh ne tumháre haqq men kyá khúb nubuwwat kí, ki

[8] [7d]Yih ummat zabán se to merí 'izzat kartí hai; magar in ká dil mujh se dúr hai.

[9] Aur yih befáida merí parastish karte hain; Kyúnki [8]ádmíon ke hukmon kí ta'lím dete hain.

[10] Phir us ne logon ko pás bulákar un se kahá, ki [9]Suno aur samjho; [11] [10]jo chíz munh men játí hai, wuh ádmí ko nápák nahín kartí, magar jo munh se nikaltí hai, wuhí ádmí ko nápák kartí hai. [12] Is par shágirdon ne us ke pás ákar kahá; Kyá tú jántá hai, ki Farísíon ne yih bát sunkar [11]ṭhokar khái? [13] Us [c]ne jawáb men kahá, ki [12]Jo paudá mere ásmání Báp ne nahín lagáyá, [13]jar se ukhárá jáegá. [14] Unhen chhor do; wuh [14]andhe ráh batánewále [e] hain, [15]aur agar andhe ko andhá ráh bataegá, to dono garhe men gir parenge. [15] Patras ne jawáb men us se kahá, ki [16]Yih tamsíl hamen samjhá de. [16] Us ne kahá; [17]Kyá tum bhí ab tak besamajh ho? [17] Kyá nahín samajhte, ki [18]jo kuchh munh men játá hai, wuh pet men partá, aur páekháne men nikal játá hai? [18] Magar [19]jo báten munh se nikaltí hain, wuh dil se nikaltí hain, aur wuhí ádmí ko nápák kartí hain. [19] Kyúnki [20]bure khayál, [21]khúnrezíán, zinákárían, harámkárían, chorían, jhúṭhí gawáhían, [22] badgoían dil hí se nikaltí hain. [20] [23]Yihí báten hain, jo ádmí ko nápák kartí hain; magar [24]bagair háth dhoe khánáa khánáa ádmí ko nápák nahín kartá.

---

a Khurúj 20. 12; Istisná 5. 16.
b Khurúj 21. 17; Ahbár 20. 9.
c N. *yá apní mán kí* izád.
d Yasha'yáh 29. 13.

e N. *andhe andhon ke ráh batánewále*

---

32 Báb 4. 24.
33 Dekho báb 9. 20.
34 Mar. 3. 10. Luq. 6. 19. Muq. A'mál 5. 15.
1 Mar. 3. 22.
2 Muq. báb 9. 11.
3 'Ibr. 11. 2. Gal. 1. 14. Kul. 2. 8.
4 Luq. 11. 38.
5 Gal. 3. 17. Muq. Rom. 2 23.
6 Báb 23. 13.
7 Muq. Hiz. 33. 31.
8 Kul. 2. 20. Tit. 1. 14.
9 Báb 13. 51.
10 Dekho A'mál 10. 14, 15.
11 Dekho báb 5. 29.
12 Muq. Yas'. 60. 21 aur 61. 3 aur Yúh. 15. 1, 2 aur 1 Kur. 3. 9.
13 Yahúdáh 12.
14 Báb 23. 16, 24. Muq. Yas'. 56. 10 aur Mal. 2. 8.
15 Luq. 6. 39.
16 Muq. báb 13. 36.
17 Báb 16. 9.
18 Muq. 1 Kur. 6. 13.
19 Báb 12. 34. Ya'q. 3. 6.
20 Muq. báb 9. 4 aur Paid. 6. 5 aur Zab. 56. 5, wag:
21 Báb 5. 22, 28. Dekho Khur. 20. 13—16.
22 If. 4. 31. Kul. 3. 8. 1 Tim. 6. 4.
23 1 Kur. 6. 9, 10.
24 Mar. 7. 2, 5.

Ek Kan'áni 'aurat ki laṛki ko shifá baḳhshná.

(Mar. 7. 24–30.)

21 Phir Yisú' wahán se nikalkar Súr aur Saidá ke 'ilaqe ko rawána húá. 22 Aur dekho ek [25]Kan'áni 'aurat un sarhaddon se niklí, aur pukárkar kahá, ki [26]Ai Ḳhudáwand, Ibn i Dáúd, mujh par rahm kar; ek bad-rúh merí beṭí ko burí tarah satátí hai. 23 Magar us ne kuchh jawáb use na diyá. Aur us ke shágirdon ne pás ákar, us se yih 'arz kí, ki [27]Use rukhsat kar de, kyúnki hamáre pichhe chillátí hai. 24 Us ne jawáb men kahá, ki [28]Main Isráil ke gharáne kí khoí húí bheṛon ke siwá áur kisí ke pás nahín bhejá gayá. 25 Magar us ne ákar [29]use sijda kiyá aur kahá; Ai Ḳhudáwand, merí madad kar. 26 Us ne jawáb men kahá, ki Laṛkon kí roṭí lekar [30]kutton ko dál denî achchhí nahín. 27 Us ne kahá; Hán, Ḳhudáwand; kyúnki kutte bhí [31]un ṭukṛon men se kháte hain, jo un ke málikon kí mez se girte hain. 28 Is par Yisú' ne jawáb men us se kahá; Ai 'aurat, [32]terá bará hí ímán hai; [33]jaisá cháhtí hai, tere liye waisá hí ho; [34]aur us kí beṭí ne [33]usí ghaṛí shifá pái.

[25] Paid. 10. 15, 19. Qáz. 1. 30—33. Muq. Mar. 7. 26.
[26] Dekho báb 9. 27.
[27] Muq. báb 14. 15.
[28] Rom. 15. 8. Dekho báb 10. 5, 6.
[29] Báb 8. 2.
[30] Báb 7. 6.
[31] Muq. Lúq. 16. 21
[32] Dekho báb 9. 2.
[33] Muq. báb 8. 13.
[34] Báb 9. 22 aur 17. 18. Muq. Yúh. 4. 52, 53.

Pahár par ke mu'jize.

29 [35]Phir Yisú' wahán se chalkar, [36]Galíl kí jhíl ke nazdík áyá, aur [37]pahár par charhkar wahín baiṭh gayá. 30 Aur ek baṛí bhíṛ [38]langroṇ, andhoṇ, gúngoṇ, ṭunḍoṇ,[a] aur bahut se áur bimároṇ ko apne sáth lekar us ke pás áí, aur unheṇ us ke páṇwoṇ men dál diyá; aur us ne unheṇ achchhá kar diyá; 31 [39]chunánchi jab logoṇ ne dekhá, ki gúnge bolte, [40]ṭunde tandurust hote, aur langṛe chalte phirte, aur andhe dekhte hain, to ta'ajjub kiyá, aur [41]Isráíl ke [42]Ḳhudá kí baṛáí kí.

[35] Muq. Mar. 7. 31—37.
[36] Báb 4. 18. Yúh. 6. 1.
[37] Báb 5. 1.
[38] Dekho báb 11. 5.
[39] Dekho báb 9. 33.
[40] Báb 18. 8. Mar. 9. 43.
[41] Yas'. 29. 23. Lúq. 1. 68. A'mál 13. 17.
[42] Báb 9. 8.

Chár hazár ádmíoṇ ko khiláná.

(Mar. 8. 1–10.)

32 [43]Aur Yisú' ne apne shágirdoṇ ko pás bulákar kahá, ki [44]Mujhe is bhíṛ par tars átá hai, kyúnki yih tín din se barábar mere sáth rahí hai, aur in ke pás kuchh kháne ko nahín; aur inheṇ bhúká rukhsat karná main nahín cháhtá, kahín aisá na ho, ki ráh men thakkar rah jáen. 33 Shágirdoṇ ne us se kahá, ki Biyábán men ham itní roṭiyáṇ kahán se láen, ki aisí baṛí bhíṛ ko ser karen? 34 Yisú' ne un se kahá, ki Tumháre pás kitní roṭiyáṇ hain? Wuh bole, [45]Sát, aur thoṛí sí chhoṭí machhliyáṇ hain. 35 Us ne logoṇ ko hukm diyá, ki zamín par baiṭh jáen. 36 Aur un sát roṭiyoṇ aur machhliyoṇ ko lekar [46]shukr kiyá, aur unheṇ toṛkar shágirdoṇ ko deṭá gayá aur shágird logoṇ ko. 37 Aur [47]sab khákar ser ho gaye, aur bache húe ṭukṛon se bhare húe sát ṭokre uṭháe. 38 Aur khánewále, siwá 'auratoṇ aur bachchoṇ ke, chár hazár mard the. 39 Phir wuh bhíṛ ko rukhsat karke, kishtí par sawár húá,

[43] Muq. báb 14. 14—21.
[44] Muq. báb 9. 36.
[45] Báb 16. 10.
[46] Báb 26. 27. Mar. 14. 23. Lúq. 22. 17, 19. Yúh. 6. 11, 23. A'mál 27. 35. Rom. 14. 6. 1 Kur. 10. 30; 11. 24 aur 14. 16. 1 Tim. 4. 3, 4.
[47] Muq. 2 Sal. 4. 42—44.

a N. *langṛon, ṭunḍon, andhon, gúngon.*

aur [48]Magadan kí sarhaddoṇ meṇ á gayá.

Nishán ke talab karnewálon ko jawáb deṇá.

(Mar. 8. 11, 12.)

16 [1]Phir Farísioṇ aur Sadúqioṇ ne pás ákar, [z]ázmáne ke liye us se [2]darkhwást kí, ki Hameṇ koí ásmání [3]nishán dikhá. 2 Us ne jawáb meṇ un se kahá, ki [4]Shám ko tum kahte ho, ki Khulá rahegá, kyúṇki ásmán lál hai. 3 Aur subh ko yih, ki Áj ándhí chalegí, kyúṇki ásmán lál aur dhundhlá hai. [5]Tum ásmán kí súrat meṇ to tamíz karní jánte ho, magar [6]zamánoṇ kí 'alámatoṇ meṇ tamíz nahíṇ kar sakte? 4 Is zamáne ke [7]bure aur zinákár log[a] nishán talab karte haiṇ, magar Yúnus ke nishán ke siwá, koi âur nishán un ko na diyá jáegá. Aur [8]wuh unheṇ chhoṛkar chalá gayá.

Farisioṇ aur Sadúqioṇ kí ta'lím se hoshyár rahne ke báre meṇ.

(Mar. 8. 13–21.)

5 Aur shágird pár játe waqt roṭí sáth lení bhúl gaye the. 6 Yisú' ne un se kahá; [9]Khabardár, [10]Farisioṇ aur Sadúqioṇ ke khamír se hoshyár rahná. 7 Wuh ápas meṇ charchá karne lage, ki Ham roṭí nahíṇ láe. 8 Yisú' ne [11]yih ma'lúm karke kahá; [12]Ai kami'tiqádo, tum ápas meṇ kyúṇ charchá karte ho, ki hamáre pás roṭí nahíṇ? 9 [13]Kyá ab tak nahíṇ samajhte, aur un páṇch hazár ádmioṇ kí [14]páṇch roṭiyáṇ tumheṇ yád nahíṇ, aur na yih ki kitní ṭokriyáṇ uṭháíṇ? 10 Aur na un chár hazár ádmioṇ kí [15]sát roṭiyáṇ, aur na yih ki kitne ṭokre uṭháe? 11 Kyá wajh hai, ki tum yih nahíṇ samajhte, ki maiṇ ne tum se roṭí kí bábat nahíṇ kahá? Farísioṇ aur Sadúqioṇ ke khamír se [9]khabardár raho. 12 [16]Tab un kí samajh meṇ áyá, ki us ne roṭí ke khamír se nahíṇ, balki [17]Farísioṇ aur Sadúqioṇ kí ta'lím se ḳhabardár rahne ko kahá thá.

Shama'ún Patras ká iqrár karná ki Yisú' Ḳhudá ká Beṭá hai.

(Mar. 8. 27–29; Lúq. 9. 18–20.)

13 Jab Yisú' Qaisariya Filippí ke 'iláqe meṇ áyá, to apne shágirdoṇ se yih púchhá, ki Log Ibn i Ádam ko kyá kahte haiṇ? 14 Unhoṇ ne kahá; Ba'z [18]Yúhanná baptisma[b] denewálá kahte haiṇ, ba'z [19]Eliyyáh, ba'z Yirmayáh, yá nabíoṇ meṇ se koí. 15 Us ne un se kahá; Magar tum mujhe kyá kahte ho? 16 Shama'ún Patras ne jawáb meṇ kahá; [20]Tú [21]zinda Ḳhudá ká [22]Beṭá [23]Masíh hai. 17 Yisú' ne jawáb meṇ us se kahá, ki [24]Mubárak hai tú, [25]Shama'ún Bar-Yoná; kyúṇki yih bát [26]gosht aur ḳhún ne nahíṇ, [27]balki mere Báp ne, jo ásmán par hai, tujh par záhir kí hai. 18 Aur maiṇ bhí tujh se kahtá húṇ, ki [28]Tú Patras hai, aur main [29]is patthar[c] par apní kalísiyá banáúṇgá, aur [30]'álam

---

a Yún. *Yih burí aur zinákár pusht.*

b Yá *istibáq.* c Yá *chaṭán.*

---

[48] Yash. 19. 38? Muq. Mar. 8. 10.

[1] Dekho Yúh. 8. 6.
[2] 1 Kur. 1. 22. Dekho báb 12. 38.
[3] Lúq. 11. 16 aur 21. 11.
[4] Muq. Lúq. 12. 54, 55.

[5] Lúq. 12. 56.

[6] Muq. báb 12. 28 aur Lúq. 19. 44.

[7] Dekho báb 12. 39.

[8] Báb 4. 13 aur 21. 17.

[9] Lúq. 12. 1.

[10] 1 Kur. 5. 6–8.

[11] Báb 26. 10.
[12] Dekho báb 6. 30.

[13] Báb 15. 16.

[14] Báb 14. 17–21.

[15] Báb 15. 34–38.

[16] Báb 17. 13.

[17] Muq. báb 5. 20 aur 23. 3.

[18] Báb 14. 2. Mar. 6. 14. Lúq. 9. 7.
[19] Mar. 6. 15. Lúq. 9. 8. Muq. báb 17. 10 aur Mar. 9. 11 aur Yúh. 1. 21.
[20] Yúh. 11. 27.
[21] Ist. 5. 26. Yash. 3. 10. Zab. 42. 2. Yar. 10. 10. Dán. 6. 20. Hos. 1. 10. A'mál 14. 15. 2 Kur. 3. 3. 1 Tim. 4. 10. 'Ibr. 3. 12, wag:
[22] Dekho báb 14. 33.
[23] Dekho báb 1. 17.
[24] Muq. báb 13. 16.
[25] Muq. Yúh. 1. 42 aur 21. 15–17.
[26] 1 Kur. 15. 50. Gal. 1. 16. If. 6. 12. 'Ibr. 2. 14.
[27] 1 Kur. 2. 10 aur 12. 3. Muq. báb 11. 25 aur Yúh. 6. 45.
[28] Muq. báb 10. 2 aur Yúh. 1. 42.
[29] If. 2. 20. Muk. 21. 14. Muq. báb 7. 24.
[30] Dekho báb 11. 23.

i arwáh ke [31]darwáze us par gálib na áenge. 19 Main ásmán kí bádsháhat kí [32]kunjiyán tujhe dúnga, aur [33]jo kuchh tú zamín par bándhegá, wuh ásmán par bandhegá; aur jo kuchh tú zamín par kholegá, wuh ásmán par khulegá. 20 [34]Us waqt us ne shágirdon ko hukm diyá,[a] ki kisí ko na batáná, ki yih Masíh hai.

Yisú' ki maut aur us ke jalál ki peshingoí.
(Mar. 8. 31–9. 1; Lúq. 9. 22–27.)

21 Us waqt se [35]Yisú'[b] apne shágirdon par záhir karne lagá, ki Mujhe zarúr haí, ki [36]Yarúshalem ko jáún, aur buzurgon aur sardár káhinon aur faqíhon kí taraf se bahut [37]dukh uthúún, aur qatl kiyá jáún, aur [38]tísre din jí uthún. 22 Is par Patras us ko alag le jákar use malámat karne lagá, ki Ai Ḳhudáwand, Ḳhudá na kare; yih tujh par hargiz nahín hone ká. 23 Us ne phirkar Patras se kahá; [39]Ai Shaitán, mere sámne se dúr ho: tú mere liye [40]thokar ká bá'is hai; kyúnki [41]tú Ḳhudá kí báton ká nahín, balki ádmíon kí báton ká khayál rakhtá hai. 24 Us waqt Yisú' ne apne shágirdon se kahá, ki Agar koí mere píchhe áná cháhe, to [42]apní ḳhudí se[c] inkár kare, aur [43]apní salíb uthúe aur mere píchhe ho le. 25 Kyúnki [43]jo koí apní ján bachání cháhe, wuh use khoegá, aur jo koí mere wáste apní ján khoegá, wuh use páegá. 26 Aur [44]agar ádmí sárí dunyá hásil kare aur apní ján ká nuqsán uthúe, to use kyá fáida hogá? [45]yá ádmí apní ján ke badle ḳyá degá? 27 [46]Kyúnki Ibn i Ádam apne Báp ke jalál men [47]apne firishton ke sáth áegá; [48]us waqt har ek ko us ke kámon ke muwáfiq badlá degá. 28 Main tum se sach kahtá hún, ki Jo yahán khare hain, un men se ba'z aise hain ki [49]jab tak Ibn i Ádam ko [50]us kí bádsháhat men áte húe na dekh lenge, [51]maut ká maza hargiz na chakhenge.

Yisú' ki súrat ká badal jáná.
(Mar. 9. 2–8; Lúq. 9. 28–36.)

17 [1] Chha din ke ba'd Yisú' ne [1]Patras aur Ya'qúb aur us ke bhái Yúhanná ko hamráh liyá, aur unhen ek únche pahár par alag le gayá; [2] aur un ke sámne us kí [2]súrat badal gayí; aur [3]us ká chihra súraj kí mánind chamká, aur [4]us kí poshák núr kí mánind safed ho gayí. [3] Aur dekho, Músá aur Eliyyáh us ke sáth báten karte húe unhen dikhái diye. [4] Patras ne Yisú' se kahá;[d] Ai Ḳhudáwand, hamárá yahán rahná achchhá hai; marzí ho, to main yahán tín dere banáún, ek tere liye, ek Músá ke liye, ek Eliyyáh ke liye. [5] Wuh bol hí rahá thá, ki dekho, ek núrání bádal ne un par sáya kar liyá, aur dekho, [5]us bádal men se áwáz áí, ki [6]Yih merá piyárá Betá hai, jis se main khush hún; [7]is kí suno. [6] [8]Shágird yih sunkar [9]munh ke bal gire, aur

---

a N. *tákíd kí.* b N. *Yisú' Masíh.*
c Yá *apne úpar se.*
d Yún. *jawáb men kahá.*

[31] Aiy. 38. 17. Yas'. 38. 10.
[32] Muq. Yas'. 22. 22 aur Muk. 1. 18 aur 3. 7.
[33] Muq. báb 18. 18 aur Yúh. 20. 23.
[34] Mar. 8. 30. Lúq. 9. 21. Muq. báb 17. 9. Dekho báb 12. 16.
[35] Dekho báb 1. 18.
[36] Báb 20. 18. Muq. Lúq. 13. 33.
[37] Báb 17. 12, 22, 23. Lúq. 24. 7.
[38] Dekho báb 27. 63 aur Yúh. 2. 19.
[39] Muq. báb 4. 10.
[40] Dekho báb 13. 41.
[41] Rom. 8. 5. Fil. 3. 19. Kul. 3. 2. Muq. Fil. 2. 5.
[42] Muq. 2 Tim. 2. 12, 13.
[43] Dekho báb 10. 38, 39.
[44] Muq. Lúq. 12. 20.
[45] Muq. Zab. 49. 7, 8.
[46] Báb 24. 30; 25. 31 aur 26. 64. Dán. 7. 10, 13. Zak. 14. 5. Yúh. 1. 51. A'mál 1. 11. 1 Thess. 1. 10 aur 4. 16. Yahúdáh 14. Muk. 1. 7. Muq. Isa. 33. 2.
[47] Báb 13. 41.
[48] Rom. 2. 6 aur 14. 12. 2 Kur. 5. 10. 'Ibr. 9. 27. 1 Pat. 1. 17. Muk. 2. 23; 20. 12 aur 22. 12. Dekho A'mál 10. 42 aur 1 Kur. 3. 8.
[49] Muq. báb 10. 23; 23. 36 aur 24. 34.
[50] Lúq. 23. 42.
[51] Yúh 8. 52. 'Ibr. 2. 9.
[1] Báb 26. 37.
[2] Muq. 2 Kur. 3. 18.
[3] Muk. 1. 16 aur. 10. 1.
[4] Dán. 7. 9. Muq. báb 28. 3 aur Zab. 104. 2.
[5] 2 Pat. 1. 17. Muq. Khur. 24. 15, 16.
[6] Dekho báb 3. 17.
[7] A'mál 3. 22.
[8] 2 Pat. 1. 18.
[9] Muq. Paid. 17. 3 aur Hiz. 1. 28 aur Muk 1. 17.

bahut hí ḍare. 7 Yisú' ne pás
[10] Dán. 8. 18; 9. 21 aur 10. 10, 18.
ákar [10] unheṇ chhúá, aur kahá,
[11] Báb 14. 27.
ki Uṭho, aur [11] ḍaro nahín.
8 Jab unhoṇ ne apní áṅkheṇ
uṭháín, to ek Yisú' ke siwá
áur kisí ko na dekhá.

Eliyyáh ke áne ke báre meṇ.
(Mar. 9. 9–13.)

9 Jab wuh paháṛ se utarte
the to Yisú' ne unheṇ yih
ḥukm diyá, ki Jab tak Ibn i
Ádam murdoṇ meṇ se na jí
uṭhe, jo kuchh tum ne dekhá
hai [12] us ká zikr kisí se na
[12] Dekho báb 8. 4 aur 12. 16.
karná. 10 Us ke[a] shágirdoṇ
ne us se púchhá, ki Phir faqíh
[13] Dekho báb 11. 14.
yih kyúṇ kahte haiṇ, [13] ki
Eliyyáh ká pahle áná zarúr
hai? 11 Us ne jawáb meṇ
kahá; Eliyyáh albatta áegá,
[14] Mal. 4. 6. Lúq. 1. 16, 17. Muq. A'mál 1. 6 aur 3. 21.
aur [14] sab kuchh bahál karegá;
12 lekin maiṇ tum se kahtá
húṇ, ki Eliyyáh to á chuká,
aur unhoṇ ne us ko nahíṇ
pahcháná, balki [15] jo cháhá, us
[15] Báb 14. 3, 10.
ke sáth kiyá; [16] isí tarah Ibn
[16] Báb 16. 21.
i Ádam bhí un ke háth se
[17] Báb 16. 12.
dukh uṭháegá. 13 [17] Tab shá-
gird samajh gaye ki us ne
ham se Yúhanná baptisma[b]
denewále kí bábat kahá hai.

Ek mirgíwále larke ko achchhá karná.
(Mar. 9. 14–28; Lúq. 9. 37–42.)

14 Aur jab wuh bhíṛ ke pás
pahúnche, to ek ádmí us ke
pás áyá, aur us ke áge ghuṭne
ṭekkar kahne lagá; 15 Ai Ḳhu-
dáwand, mere beṭe par raḥm
kar, kyúṇki us ko [18] mirgí átí
[18] Báb 4. 24.
hai, aur wuh bahut[c] dukh
uṭhátá hai, is liye ki aksar
ág meṇ gir paṛtá hai, aur
aksar pání meṇ bhí. 16 Aur
maiṇ us ko tere shágirdoṇ ke
pás láyá thá, magar [19] wuh use
[19] Muq. báb 10. 1 aur Mar. 6. 7 aur Lúq. 10. 17.
achchhá na kar sake. 17 Yisú'
ne jawáb meṇ kahá; [20] Ai
[20] Fil. 2. 15. Muq. Yúh. 20. 27.
bei'tiqád aur [20] kajrau qaum[d],
[21] Muq. Yúh. 14. 9.
[21] maiṇ kab tak tumháre sáth
rahúṇgá? kab tak tumhárí
bardásht karúṇgá? use yahán
mere pás le áo. 18 Yisú' ne
[22] Zak. 3. 2. Mar. 1. 25. Lúq. 4. 35, 39. Muq. báb 8. 26 aur Yahúdáh 9.
use [22] jhirká, aur bad-rúh us se
nikal gayí, aur wuh [23] larká
[23] Dekho báb 9. 22.
usí ghaṛí achchhá ho gayá.
19 Us waqt shágirdoṇ ne Yisú'
ke pás alag ákar kahá, ki
Ham is ko kyúṇ na nikál
sake? 20 Us ne un se kahá;
[24] Muq. Yúh. 11. 40. Dekho báb 6. 30.
[24] Apne ímán kí kamí ke sabab;
kyúṇki [25] maiṇ tum se sach
[25] Báb 21. 21, 22. Mar. 11. 23.
kahtá húṇ, ki [26] Agar tum meṇ
[26] Lúq. 17. 6. Muq. báb 13. 31.
ráí ke dáne ke barábar bhí
ímán hogá, to [27] is paháṛ se
[27] Muq. 1 Kur. 13. 2.
kah sakoge, ki Yahán se sarak-
kar wahán chalá já, aur wuh
chalá jáegá; aur [28] koí bát
[28] Mar. 9. 23.
tumháre liye námumkin na
hogí.

Yisú' ke qatl hone ki peshíngoí.
(Mar. 9. 30–32; Lúq. 9. 43–45.)

22 [29] Aur jab wuh Galíl meṇ
[29] Muq. báb 16. 21—28 aur 20. 17—19.
rahte[e] the, to Yisú' ne un se
kahá, ki Ibn i Ádam ádmioṇ
ke háth meṇ hawále kiyá jáe-
gá; 23 aur wuh use qatl kar-
[30] Dekho Mar. 8. 31.
enge, aur wuh [30] tísre din
zinda kiyá jáegá. Is par wuh
bahut hí gamgín húe.

Haikal ke mahsúl ko adá karná.

24 [31] Aur jab Kafarnahúm
[31] Mar. 9. 33.
meṇ áe, to ním misqál[f] lene-

a N. *us ke* na dárad. b Yá *istibáq.*
c N. *bahut* na dárad.
d Yún. *musht.* e N. *ikaṭṭhe ho rahe.*
f Yún. *Didrakhma.* Is se ek sikka murád hai, jis ki qímat qarib ek rupaye ke hai, aur har ek Yahúdí ko haikal ke ikhráját ke liye sálana dená paṛtá thá; Khurúj 30. 13 aur 38. 26 ko dekho.

wálon ne Patras ke pás ákar kahá; Kyá tumhárá ustád ním misqál nahín detá? 25 Us ne kahá; Hán, detá hai. Aur jab wuh ghar men áyá, to Yisú' ne us ke bolne se pahle hí kahá; Ai Shama'ún, 32 tú kyá samajhtá hai? Dunyá ke bádsháh kin se 33 mahsúl yá 33 jizya lete hain? apne beton se, yá gairon se? 26 Jab us ne kahá, ki Gairon se; to Yisú' ne us se kahá; Pas bete barí húe. 27 Magar is liye ki ham unhen 34 thokar na khiláen, tú jhíl par jákar bansí dál, aur jo machhlí pahle nikle use le; aur jab us ká munh kholegá, to ek misqál[a] milegá; wuh lekar mere aur apne badle unhen de.

Ásmán ki bádsháhat men firotaní ki aur adná logon ki qadr.

(Mar. 9. 33–37; Lúq. 9. 46–48.)

18 1 Us waqt shágird Yisú' ke pás ákar bole; Pas ásmán kí bádsháhat men barí kaun hai? 2 Us ne ek bachche ko pás bulákar use un ke bích men kharí kar diyá, 3 aur kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki agar tum na 2 phiro, aur 3 bachchon kí mánind na bano, to 4 ásmán kí bádsháhat men hargiz dákhil na hoge. 4 Pas 5 jo koí apne áp ko is bachche kí mánind chhotá banáegá, wuhí 4 ásmán kí bádsháhat men barí hogá. 5 Aur 6 jo koí aise bachche ko mere nám par qabúl kartá hai, wuh mujhe qabúl kartá hai; 6 lekin 7 jo koí in chhoton men se, jo mujh par ímán láe hain, kisí ko thokar khilátá hai, us ke liye yih bihtar hai, ki ek barí chakkí[b] ká pát us ke gale men latkáyá jáe, aur wuh gahre samundar men dubo diyá jáe. 7 8 Thokaron ke sabab dunyá par afsos hai; 9 kyúnki thokaron ká lagná zarúr hai, 10 lekin us ádmí par afsos hai, jis ke bá'is se thokar lage. 8 Pas 11 agar terá háth yá terá páon tujhe thokar khiláe, to use kátkar apne pás se phenk de; tundá yá langrá hokar zindagí men dákhil honá tere liye is se bihtar hai, ki do háth yá do páon hote, tú 12 hamesha kí ág men dálá jáe. 9 Aur 11 agar terí ánkh tujhe thokar khiláe, to use nikálkar apne pás se phenk de; káná hokar zindagí men dákhil honá tere liye is se bihtar hai, ki do ánkhen hote, tú 11 ág ke jahannam men dálá jáe. 10 Khabardár, 13 in chhoton men se kisí ko náchíz na jánná; kyúnki main tum se kahtá hún, ki Ásmán par 14 un ke firishte 15 mere ásmání Báp ká munh har waqt dekhte hain. 12 16 Tum kyá samajhte ho? 17 agar kisí ádmí kí sau bheren hon, aur un men se ek bhatak jáe, to kyá wuh ninnánawe ko chhorkar aur paháron par jákar,[c] us bhatkí húí ko na dhúndhegá? 13 Aur agar aisá ho ki use páe, to main tum se sach kahtá hún, ki wuh un ninnánawe kí nisbat jo bhatkí nahín, is bher kí ziyáda khushí karegá. 14 Isí tarah 18 tumháre Báp kí jo ásmán par hai yih marzí nahín, ki in chhoton men se ek bhí halák ho.

32 Báb 18. 12 aur 21. 28.
33 Báb 22. 17, 19. Mar. 12. 14. Rom. 13. 7.
34 Dekho báb 5. 29.
1 Báb 17. 24. Muq. báb 20. 20—28.
2 Muq. Lúq. 22. 32.
3 Báb 19. 14. Mar. 10. 15. Lúq. 18. 17. Muq. Zab. 131. 2 aur 1 Kur. 14. 20 aur 1 Pat. 2. 2.
4 Muq. báb 5. 19, 20.
5 Báb 20. 27 aur 23. 11, 12.
6 Muq. báb 10. 40, 42.
7 Mar. 9. 42. Lúq. 17. 2. Muq. 1 Kur. 8. 12.
8 Dekho báb 13. 41.
9 Lúq. 17. 1. Dekho 1 Kur. 11. 19.
10 Báb 26. 24.
11 Báb 5. 29, 30. Mar. 9. 43—48.
12 Dekho báb 25. 41.
13 Báb 25. 40, 45
14 A'mál 12. 15. Muq. Zab. 34. 7 aur 91. 11 aur 1 Ibr. 1. 14.
15 Lúq. 1. 19. Muk. 8. 2. Muq. Ást. 1. 14.
16 Báb 17. 25 aur 21. 28.
17 Muq. Lúq. 15. 4—7.
18 Yúh. 6. 39 aur 10. 28. Muq. Yúh. 17. 12.

a Yún. *Státer*, ya'ní taqríban do rupaye ká sikka.

b Yá *khards*.

c N. *ninnánawe ko pahárou par na chhoregá, aur jákar.*

Bháiyoṉ ke jhagroṉ ke faisala karne ke bayán meṉ.

15 [19]Agar terá bhái terá[a] gunáh kare, to [20]já, aur akele meṉ bát chít karke use samjhá; agar wuh terí sune, to tú ne [21]apne bhái ko pá liyá. 16 Aur agar na sune, to âur ek do ádmíon ko apne sáth le já, táki har ek bát [22]do tín gawáhoṉ kí zabán se sábit ho jáe. 17 Agar wuh un kí bhí sunne se inkár kare, to [23]kalísiyá se kah; aur agar kalísiyá kí bhí sunne se inkár kare, [24]to tú use [25]gairqaumwále aur mahsúl lenewále ke barábar ján. 18 Maiṉ tum se sach kahtá húṉ, ki [26]Jo kuchh tum zamín par báṉdhoge, wuh ásmán par bandhegá; aur jo kuchh tum zamín par khologe, wuh ásmán par khulega. 19 Phir maiṉ tum se[b] kahtá húṉ, ki Agar tum meṉ se do shakhs zamín par kisí bát ke liye, jise wuh máṉgte hoṉ, [27]ittifáq kareṉ, to wuh mere Báp kí taraf se, jo ásmán par hai, [28]un ke liye ho jáegí. 20 Kyúṉki jahán do yá tín [29]mere nám par ikatthe hain, [30]wahán maiṉ un ke bích meṉ húṉ.

Bhái ke mu'áf karne ke bayán meṉ.

21 Us waqt Patras ne pás ákar us se kahá; Ai Khudáwand, agar [31]merá bhái merá gunáh kartá rahe, to maiṉ kitní daf'a use mu'áf karúṉ? kyá [32]sát daf'a tak? 22 Yisú' ne us se kahá; Maiṉ tujh se yih nahíṉ kahtá, ki sát daf'a, balki [33]sát daf'a ke sattar gune tak. 23 Pas ásmán kí bádsháhat us bádsháh kí mánind hai, jis ne apne naukaroṉ se [34]hisáb lená cháhá. 24 Aur jab hisáb lene lagá, to us ke sámne ek qarzdár házir kiyá gayá, jise [35]das hazár [36]toṛe[c] dene the. 25 [37]Magar chúṉki us ke pás kuchh adá karne ko na thá, is liye us ke[d] málik ne hukm diyá, ki Yih aur is kí jorú [38]bachche, aur jo kuchh is ká hai, sab [39]bechá jáe, aur qarz wusúl kar liyá jáe. 26 Pas naukar ne girkar [40]use sijda kiyá aur kahá; Ai ḳhudáwand,[e] mujhe muhlat de, to maiṉ terá sárá qarz adá karúṉgá. 27 Us naukar ke málik ne tars khákar use chhor diyá, aur us ká qarz [37]bakhsh diyá. 28 Jab wuh naukar báhar niklá, to us ke hamḳhidmatoṉ meṉ se ek us ko milá, jis par us ke sau [41]dínár[f] áte the; us ne us ko pakaṛkar us ká galá ghoṉṭá aur kahá, ki Jo merá átá hai, adá kar de. 29 Pas us ke hamḳhidmat ne us ke sámne girkar us kí minnat kí aur kahá, Mujhe muhlat de, maiṉ tujhe adá kar dúṉgá. 30 Us ne na máná, balki jákar use qaidḳháne meṉ dál diyá, ki jab tak qarz adá na kar de, qaid rahe. 31 Pas us ke hamḳhidmat yih hál dekhkar bahut gamgín húe, aur ákar apne málik ko sárá ahwál suná diyá. 32 Is par us ke málik ne us ko pás

19 Lúq. 17. 3.
20 2 Thess. 3. 15. Muq. Tit. 3, 10 aur Ya'q. 5. 19. Dekho Ahb. 19. 17.
21 1 Kur. 9. 19—22. Muq.
22 Ist. 19. 15. 2 Kur. 13. 1. Muq. Gin. 35. 30 aur Yúh. 8. 17 aur 1 Tim. 5. 19 aur 'Ibr. 10. 28.
23 Muq. 1 Kur. 5. 4, 5 aur 6. 1—6.
24 Muq. Rom. 16. 17 aur 1 Kur. 5. 9—13 aur 2 Thess. 3. 6, 14 aur 2 Yúh. 10.
25 Báb 5. 46, 47.
26 Muq. báb 16. 19 aur Yúh. 20. 23.
27 Muq. A'mál 12. 5, 12 aur Filemon 22.
28 Dekho báb 7. 7.
29 Muq. A'mál 4. 30, 31 aur 1 Kur. 5. 4.
30 Muq. báb 28. 20 aur Yúh. 12. 26 aur 20. 19, 26.
31 Áyat 15.
32 Lúq. 17. 3, 4. Muq. Kul. 3. 13.
33 Paid. 4. 24 (Yún.).
34 Báb 25. 19.
35 Ást. 3. 9.
36 Báb 25. 15.
37 Muq. Luq. 7. 42.
38 2 Sal. 4. 1. Naham. 5. 5.
39 Khur. 21. 2. Ahb. 25. 39.
40 A'mál 10. 25. Dekho báb 8. 2.
41 Báb 20. 2 aur 22. 19. Mar. 6. 37 aur 14. 5. Lúq. 7. 41 aur 10. 35. Yúh. 6. 7. Muk. 6. 6, wag:

a N. *terá* na dárad.
b N. *sach* izád.
c Yún. *Talantun*, jis kí qímat qarib 3600 rúpaye ke thí.
d N. *us ke* na dárad.
e N. *Ai ḳhudáwand* na dárad.
f Is mauqa' par Yúnání lafz *denariyus* so ek sikka murád hai, jis kí qímat taḳhmínan áṭh áne kí hai.

bulákar us se kahá; Ai sharír naukar, main ne wuh sárá qarz tujhe is liye bakhsh diyá ki tú ne merí minnat kí thí; 33 [42]kyá tujhe lázim na thá, ki jaisá main ne tujh par rahm kiyá, tú bhí apne hamkhidmat par rahm kartá? 34 [43]Aur us ke málik ne gusse hokar, us ko jalládon ke hawále kiyá, ki [44]jab tak[a] tamám qarz adá na kar de, qaid rahe. 35 [45]Isí tarah tumháre sáth merá ásmání Báp bhí karegá, agar tum men se har ek apne bhái ko [46]dil se mu'áf na kare.

Yardan ke pár Yisú' ke mu'jize.

(Mar. 10. 1.)

19 [1] Jab Yisú' yih báten khatm kar chuká, to aisá húá ki [1]Galíl se rawána hokar, [2]Yardan ke pár Yahúdiya kí sarhaddon men áyá; 2 aur [3]us ke píchhe ek barí bhír ho lí, aur us ne unhen wahán achchhá kiyá.

Taláq ke báre men Yisú' ki ta'lím.

(Mar. 10. 2–12.)

3 Aur Farísí use [4]ázmáne ke wáste us ke pás áe aur kahne lage; Kyá har ek sabab se [5]apní bíwí ká chhor dená rawá hai? 4 Us ne jawáb men kahá; [6]Kyá tum ne nahín parhá, ki jis ne unhen banáya,[b] us ne ibtidá hí se unhen mard aur 'aurat banákar kahá, ki 5 [c][7]Is sabab se mard báp se aur mán se judá hokar, apní bíwí ke sáth rahegá, aur [8]wuh dono ek jism honge? 6 Pas wuh do nahín, balki ek jism hain. [9]Is liye jise Khudá ne jorá hai, use ádmí judá na kare. 7 Unhon ne us se kahá; [10]Phir Músá ne kyún hukm diyá hai, ki taláqnáma dekar use chhor de? 8 Us ne un se kahá, ki Músá ne tumhárí [11]sakhtdilí ke sabab tumhen apní bíwiyon ke chhor dene kí ijázat dí, magar ibtidá se aisá na thá. 9 [12]Aur main tum se kahtá hún, ki Jo koí apní bíwí ko harámkárí ke siwá kisí áur sabab se chhor de, aur dúsrí se biyáh kare, wuh ziná kartá hai;[d] aur jo koí chhorí húí se biyáh kar le wuh bhí ziná kartá hai. 10 Shágirdon ne us se kahá, ki Agar mard ká bíwí ke sáth aisá hí hál hai, to biyáh karná hí achchhá nahín. 11 Us ne un se kahá, ki [13]Sab is bát ko qabúl nahín kar sakte, magar [14]wuhí jinhen yih qudrat dí gayí hai. 12 Kyúnki ba'z khoje aise hain, jo mán ke pet hí se aise paidá húe, aur ba'z khoje aise hain, jinhen ádmíon ne khoja banáyá, aur ba'z khoje aise hain, [15]jinhon ne ásmán kí bádsháhat ke liye apne áp ko khoja banáyá. Jo qabúl kar saktá hai, wuh qabúl kare.

Chhote bachchon se Yisú' ki mahabbat.

(Mar. 10. 13–16; Lúq. 18. 15–17.)

13 Us waqt log bachchon ko us ke pás láe, táki wuh un par háth rakkhe aur du'á márge, magar shágirdon ne unhen [16]jhirká. 14 Lekin Yisú' ne kahá; [17]Bachchon ko mere pás áne do, aur unhen [18]mana' na

a N. *us ká izád.* b N. *paidá kiyá.*
c Paidáish 2. 24.

d N. Ayat 9 kí báqí 'ibárat na dárad.

[42] Muq. báb 6. 12 aur 1f. 4. 32 aur Kul. 3. 13 aur 1 Yuh. 4. 11.
[43] Dekho Ya'q. 2. 13.
[44] Ayat 30. Muq. báb 5. 25, 26.
[45] Báb 6. 15. Muq. Amsál 21. 13.
[46] 1 Pat. 1. 22. Muq. Rom. 6. 17.
[1] Báb 17. 24.
[2] Luq. 9. 51 aur 17. 11. Yuh. 10. 40. Muq. báb 4. 25.
[3] Báb 12. 15.
[4] Dekho Yuh. 8. 6.
[5] Báb 5. 31.
[6] Paid. 1. 27; 2. 18, 21—23 aur 5. 2. Muq. báb 21. 16.
[7] If. 5. 31
[8] 1 Kur. 6. 16. Muq. Mal. 2. 15.
[9] 1 Kur. 7. 10.
[10] Ist. 24. 1—4.
[11] Mar 16. 14. Muq. Mar. 3. 5 aur 6. 52 aur 'Ibr. 3. 8.
[12] Dekho báb 5. 32.
[13] 1 Kur. 7. 2, 7—9, 17.
[14] Muq. báb 20. 23.
[15] Muq. 1 Kur. 7. 32.
[16] Muq. Mar. 10. 48.
[17] Báb 18. 3.
[18] Muq. Mar. 9. 39.

karo, kyúnki ásmán kí bádsháhat aison hí kí hai. 15 Aur wuh un par háth rakhkar wahán se chalá gayá.

Yisú' ke púre shágird hone ká tariqa.

(Mar. 10. 17–22; Lúq. 18. 18–23.)

16 [19] Aur dekho, ek shakhs ne pás ákar us se kahá; Ai ustád main kaun sí nekí karún, táki [20] hamesha kí zindagí [21] páún? 17 Us ne us se kahá, ki Tú mujh se nekí kí bábat kyún púchhtá hai? nek to ek hí hai; lekin [22] agar tú zindagí men dákhil honá cháhtá hai, to hukmon par 'amal kar. 18 Us ne us se kahá; Kaun se hukmon par? Yisú' ne kahá; Yih, ki [23] Khún na kar; Ziná na kar; Chorí na kar; Jhúthí gawáhí na de; 19 Apne[a] báp kí aur mán kí 'izzat kar; aur [24] apne parausí se apní mánind mahabbat rakh. 20 Us jawán ne us se kahá, ki [25] Main ne in sab par 'amal kiyá hai; ab mujh men kis bát kí kamí hai? 21 Yisú' ne us se kahá; Agar tú [26] kámil honá cháhtá hai, to já, [27] apná mál o asbáb bechkar garíbon ko de; tujhe [28] ásmán par khazána milegá; aur ákar mere pichhe ho le. 22 [29] Magar wuh jawán yih bát sunkar gamgín hoke chalá gayá, kyúnki barí máldár thá.

Yisú' kí pairawí ke ajr ke bayán men. Angúrí bág ke mazdúron kí tamsíl.

(Mar. 10. 23–31; Lúq. 18. 24–30.)

23 Aur Yisú' ne apne shágirdon se kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki [30] daulatmand ká ásmán kí bádsháhat men dákhil honá mushkil hai. 24 [31] Aur phir tum se kahtá hún, ki únt ká súi ke náke men se nikal jáná is se ásán hai, ki daulatmand [32] Khudá kí bádsháhat men dákhil ho. 25 Shágird yih sunkar bahut hí hairán húe, aur bole, ki Phir kaun naját pá saktá hai? 26 Yisú' ne [33] un kí taraf dekhkar kahá, ki [34] Yih ádmion se to nahín ho saktá, lekin Khudá se sab kuchh ho saktá hai. 27 Is par Patras ne jawáb men us se kahá, ki Dekh, [35] ham to sab kuchh chhorkar tere pichhe ho liye hain; pas ham ko kyá milegá? 28 Yisú' ne un se kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki [36] jab Ibn i Ádam nayí paidáish men apne jalál ke takht par baithegá, to [37] tum bhí jo mere pichhe ho liye ho, bárah takhton par baithkar, [38] Isráíl ke bárah kabílon ká insáf karoge. 29 [39] Aur jis kisí ne gharon, yá bháiyon, yá bahinon, yá báp, yá mán, yá bachchon, yá khetón ko mere nám kí khátir chhor diyá hai, us ko sau guná milegá[b] aur [40] hamesha kí zindagí ká wáris hogá. 30 Lekin [41] bahut se awwal ákhir ho jáenge, aur

20 ákhir [42] awwal. 1 Kyúnki ásmán kí bádsháhat us ghar ke málik kí mánind hai, jo sawere niklá, táki apne angúrí bág men mazdúr lagáe. 2 Aur us ne mazdúron se ek dínár[c] roz thahrákar, unhen apne bág men bhej diyá. 3 Phir pahar din charhe ke qaríb

[19] Muq. Lúq. 10. 25—28.

[20] Báb 25. 46 Yuh. 3. 15, wag: Muq. báb 18. 8.

[21] Muq. áyat 29.

[22] Ahb. 18. 5. Nahum. 9. 29. Hiz. 20. 11, 13, 21. Rom. 10. 5 Gal. 3. 12.

[23] Rom. 13. 9. Dekho Khur. 20. 12—16 aur Ist. 5. 16—20. Muq. báb 5. 21, 27.

[24] Báb 5. 43 aur 22. 39. Mar. 12. 31. Lúq. 10. 27. Gal. 5. 14. Ya'q. 2. 8. Dekho Ahb. 19. 18.

[25] Muq. Fil. 3. 6.

[26] Dekho báb 5. 48.

[27] Lúq. 12. 33. Muq. Lúq. 16. 9 aur 19. 8 aur A'mál 2. 45 aur 4. 34, 35 aur 1 Tím. 6. 18, 19.

[28] Báb 6. 19, 20.

[29] Muq. Hiz. 33. 31.

[30] Muq. 1 Kur. 1. 26. Dekho báb 13. 22.

[31] Muq. Mar. 10. 24

[32] Dekho báb 12. 28.

[33] Lúq. 22. 61. Muq. Mar. 10. 21.

[34] Paid. 18. 14. Ayy. 42. 2. Yar. 32. 17, 27. Zak. 8. 6. Mar. 14. 36. Lúq. 1. 37.

[35] Báb 4. 20, 22. Mar. 1. 18, 20.

[36] Dekho báb 16. 27.

[37] Lúq. 22. 30. Muk. 3. 21.

[38] Muq. 1 Kur. 6. 2.

[39] Muq. Lúq. 14. 26.

[40] Muq. áyat 16. Dekho báb 25. 34

[41] Báb 20. 16. Mar. 10. 31. Lúq. 13. 30.

[42] Muq. báb 21, 31, 32.

a N. *Apne* na dárad.

b N. *woh kai guná zyáda phegá.*

c 18. 28. ke hashiye ko dekho.

nikalkar, us ne âuroṇ ko bázár meṇ bekár khaṛe dekhá, 4 aur un se kahá; Tum bhí bág meṇ chale jáo; jo wájib hai, tumheṇ dúṇgá. Pas wuh chale gaye. 5 Phir us ne do pahar aur tísre pahar ke qaríb nikalkar waisá hí kiyá. 6 Aur koí ek ghaṇṭá din rahe, phir nikalkar âuroṇ ko khaṛe páyá, aur un se kahá; Tum kyúṇ yahán tamám din bekár khaṛe rahe? 7 Unhoṇ ne us se kahá; Is liye ki kisí ne ham ko mazdúrí par nahín lagáyá. Us ne un se kahá; Tum bhí bág meṇ chale jáo. 8 [1] Jab shám húí, to bág ke málik ne apne kárinde se kahá, ki Mazdúroṇ ko bulá, aur pichhloṇ se lekar pahloṇ tak unheṇ[a] mazdúrí de de. 9 Jab wuh áe jo ghaṇṭá bhar din rahe lagáe gaye the, to unheṇ ek ek dínár milá. 10 Jab pahle mazdúr áe, to unhoṇ ne yih samjhá, ki hameṇ ziyáda milegá, aur un ko bhí ek hí ek dínár milá. 11 Jab milá, to ghar ke málik se yih kahkar shikáyat karne lage, ki 12 In pichhloṇ ne ek hí ghaṇṭá kám kiyá hai, aur tú ne inheṇ hamáre barábar kar diyá, jinhoṇ ne din bhar ká bojh uṭháyá, aur [2] sakht dhúp sahí. 13 Us ne jawáb dekar un meṇ se ek se kahá; [3] Miyán, maiṇ tere sáth beinsáfí nahín kartá; kyá terá mujh se ek dínár nahín ṭhahrá thá? 14 [4] Jo terá hai uṭhá le, aur chalá já; merí marzí yih hai, ki jitná tujhe detá húṇ, is pichhle ko bhí utná hí dúṇ. 15 [5] Kyá mujhe rawá nahíṇ, ki apne mál ko jo cháhúṇ so karúṇ? Yá tú is liye ki maiṇ nek húṇ, [6] burí nazar se dekhtá hai? 16 [7] Isí tarah áḳhir awwal ho jáenge, aur awwal áḳhir.

[1] Ahb. 19. 13. Ist. 24. 15.

[2] Ya'q. 1. 11. Muq. Paid. 31. 40 aur Yún. 4. 8 aur Lúq. 12. 55, wag:

[3] Báb 22. 12 aur 26. 50.

[4] Báb 25. 25.

[5] Muq. Rom. 9. 15—24.

a N. *unheṇ* na dárad.

Yisú' ke qatl hone aur ji uṭhne ki peshíngoi.

(Mar. 10. 32–34; Lúq. 18. 31–33.)

17 [8] Aur Yisú' Yarúshalem játe meṇ bárah shágirdoṇ ko[b] alag le gayá, aur ráh meṇ un se kahá; 18 Dekho, [9] ham Yarúshalem ko játe hain, aur Ibn i Ádam sardár káhinoṇ aur faqíhoṇ ke hawále kiyá jáegá, aur wuh us ke [10] qatl ká hukm deṇge, 19 aur use [11] gairqaumoṇ ke hawále karenge, táki wuh [12] use ṭhaṭṭhoṇ meṇ uráeṇ, aur kore máreṇ, aur [13] salíb par chaṛháeṇ, aur [14] wuh tísre din zinda kiyá jáegá.

[8] Muq. báb 16. 21—28 aur 17. 12, 22, 23.

[9] Dekho báb 16. 21.

[10] Báb 26. 66. Yuh. 19. 7.

[11] Báb 27. 2. Yúh. 18. 30, 31. A'mál 3. 13. Muq. A'mál 2. 23; 4. 27 aur 21. 11.

[12] Báb 27. 26—31.

[13] Báb 26. 2. Lúq. 24. 7. Yúh. 12. 32, 33 aur 18. 32.

[14] Báb 16. 21 aur 27. 63.

Zabdí ke beṭoṇ ki 'arz.

(Mar. 10. 35–45.)

20 Us waqt [15] Zabdí ke beṭoṇ kí mán ne, apne beṭoṇ ke sáth us ke sámne ákar [16] sijda kiyá, aur us se kuchh 'arz karne lagí. 21 Us ne us se kahá, ki Tú kyá cháhtí hai? Us ne us se kahá; Farmá, ki yih mere do beṭe [17] terí bádsháhat meṇ ek terí dahní, aur ek terí báín taraf [18] baiṭhe. 22 Yisú' ne jawáb meṇ kahá; [19] Tum nahín jánte, ki kyá máṇgte ho. [20] Jo piyála maiṇ píne ko húṇ, kyá tum pí sakte ho? Unhoṇ ne us se kahá; Pí sakte hain. 23 Us ne un se kahá; [21] Merá piyála to [22] píoge, lekin apne dahne báeṇ kisí ko biṭhá denā merá kám nahín, [23] magar jin

[15] Báb 16. 28 aur 25. 31, 34. Lúq. 23. 42.

[16] Muq. báb 19. 28.

[19] Muq. Lúq. 9. 33 aur 23. 34.

[20] Mar. 14. 36. Lúq. 22. 42. Yuh. 18. 11. Muq. Yas'. 51. 22 aur báb 26. 29, 42.

[21] Muq. Rom. 8. 17 aur Fil. 3. 10.

[22] A'mál 12. 2. Muk. 1. 9.

[23] Muq. báb 19. 11.

b N. *Jab Yisú' Yarúshalem jáne ko thá, to un bárah ko.*

ke liye mere Báp kí taraf se [24] taiyár kiyá gayá, unhín ke liye hai. [24] Aur jab dason ne yih suná, to un dono bháiyon se khafa húe. [25] Magar Yisú' ne unhen pás bulákar kahá; [25] Tum jánte ho, ki gair-qaumon ke sardár un par [26] hukúmat chaláte, aur amír un par ikhtiyár jatáte hain. [26] [27] Tum men aisá na hogá,[a] balki jo tum men bará honá cháhe, wuh tumhárá [28] khádim bane, [27] aur jo tum men awwal honá cháhe, wuh tumhárá [29] gulám bane: [28] chunánchi Ibn i Ádam is liye nahín áyá, ki khidmat le, balki [30] khidmat kare, aur [31] apní ján [32] bahuteron ke badle fidye men de.

Do andhon ko biná karná.

(Mar. 10. 46–52; Lúq. 18. 35–43.)

[29] [33] Aur jab wuh Yarího se nikalte the, to ek barí bhír us ke píchhe ho lí. [30] Aur dekho, do andhon ne jo ráh ke kanáre baithe húe the, yih sunkar, ki Yisú' já rahá hai, chillákar kahá; Ai Khudáwand, [34] Ibn i Dáúd, ham par rahm kar. [31] Logon ne unhen [35] dánṭá ki chup rahen; lekin wuh áur bhí chillákar bole; Ai Khudáwand, [34] Ibn i Dáúd, ham par rahm kar. [32] Yisú' ne khare hokar unhen buláyá aur kahá; Tum kyá cháhte ho, ki main tumháre liye karún? [33] Unhon ne us se kahá; Ai Khudáwand, yih ki hamárí ánkhen khul jáen. [34] Yisú' ko tars áyá, aur us ne un kí ánkhon ko chhúá; aur wuh fauran

[24] Báb 25. 34.
[25] Muq. báb 18. 1–4 aur Lúq. 22. 25–27.
[26] Muq. 1 Pat. 5. 3.
[27] Báb 23. 11. Muq. Lúq. 9. 48.
[28] Báb 22. 13.
[29] 2 Kur. 4. 5.
[30] Yúh. 13. 4, 13–15. Fil. 2. 7. Muq. 2 Kur. 8. 9.
[31] Yas'. 53. 10. Dán. 9. 26. Yúh. 10. 15 aur 11. 51, 52. Rom. 4. 25. Gal. 1. 4 aur 2. 20. 1 Tím. 2. 6. Tít. 2. 14. 1 Pat. 1. 18, 19.
[32] Báb 26. 28. Yas'. 53. 11, 12. 'Ibr. 2. 10 aur 9. 28. Muq. Rom. 5. 15 aur Muk. 5. 9.
[33] Muq. báb 9. 27–31.
[34] Báb 21. 9 aur 22. 42. Dekho báb 1. 1.
[35] Muq. báb 19. 13.

[a] N. *aisá nahín hai.*

bíná ho gaye, aur us ke píchhe ho liye.

Yisú' ká 'alániya taur par Yarúshalem men dákhil honá.

(Mar. 11. 1–10; Lúq. 19. 29–38; Yúh. 12. 12–15.)

21 [1] Aur jab wuh Yarúshalem ke nazdík pahunche, aur [1] Zaitún ke pahár par Baitfage ke pás áe, to Yisú' ne [2] do shágirdon ko yih kahkar bhejá, ki [2] Apne sámne ke gánw men jáo; waháṉ pahunchte hí ek gadhí bandhí húí, aur us ke sáth bachcha tumhen milegá; unhen kholkar mere pás le áo. [3] Aur agar koí tum se kuchh kahe, to kahná, ki Yih Khudáwand ko darkár hain; wuh fi'lfaur unhen bhej degá. [4] Yih is liye húá, [3] ki jo nabí kí ma'rifat kahá gayá thá, wuh púrá ho, ki

[5] [4] [b] Siyyon kí beṭí se kaho, ki
Dekh, terá Bádsháh tere pás átá hai;
Wuh [5] halím hai, aur gadhe par sawár hai;

Balki ládú ke bachche par. [6] Pas shágirdon ne jákar, jaisá Yisú' ne unhen hukm diyá thá, waisá hí kiyá; [7] aur gadhí aur bachche ko lákar apne kapre un par ḍále; aur wuh un par baiṭh gayá. [8] Aur bhír men ke aksar logon ne [6] apne kapre ráste men bichháe, aur áuron ne darakhton se ḍáliyán kátkar ráh men phailáín. [9] Aur bhír jo us ke áge áge játí aur píchhe píchhe chalí átí thí, pukár pukárkar kahtí thí, ki

[1] Báb 24. 3 aur 26. 30. Zak. 14. 4; Yúh. 8. 1. Muq. A'mál 1. 12.
[2] Muq. Mar. 14. 13.
[3] Dekho báb 1. 22.
[4] Muq. Yas'. 62. 11.
[5] Báb 11. 29.
[6] 2 Sal. 9. 13.

[b] Zakariyáh 9. 9.

7 Báh 20. 30.
8 Muq. Muk. 7. 10. Dekho Zab. 118. 25 (Ibr.).
9 Báh 23. 39.
10 Lúq. 2. 14. Muq. Zab. 148. 1.
11 Mar. 11. 11.

12 Dekho báb 2. 23.
13 Áyat 46. Lúq. 7. 16; 13. 33 aur 24. 19. Yúh. 4. 19; 6. 14; 7. 40 aur 9. 17. Muq. Mar. 6. 15 aur Lúq. 9. 8, 19 aur Yúh. 1. 21.
14 Muq. Yúh. 2. 14—16.
15 Muq. Khur. 30. 13.
16 Áhb. 1. 14; 5. 7 aur 12. 8. Lúq. 2. 24.
17 Yar. 7. 11.
18 Báb 11. 5 aur 15. 31.
19 Muq. Lúq. 19. 39, 40.
20 Áyat 42. Báb 12. 3, 5; 19. 4 aur 22. 31.
21 Báb 11. 25.
22 Báb 16. 4.
23 Mar. 11. 19. Muq. Lúq. 21. 37.
24 Mar. 11. 1. Lúq. 19. 29 aur 24. 50. Yúh. 11. 18.

7 Ibn i Dáúd ko 8 Hosha'ná,[a] 9 mubárak hai wuh, jo Khudáwand ke nám par átá hai, 10 'álam i bálá par Hosha'ná.[a] 10 Aur 11 jab wuh Yarúshalem men dákhil húá, to sáre shahr men halchal par gayí, aur log kahne lage; Yih kaun hai? 11 Bhír ke logon ne kahá; Yih Galíl ke 12 Násarat ká 13 nabí Yisú' hai.

Haikal ko pák sáf karná.

(Mar. 11. 15–18; Lúq. 19. 45–47.)

12 14 Aur Yisú' ne Khudá kí[b] haikal men dákhil hokar, un sab ko nikál diyá, jo haikal men kharíd o farokht kar rahe the, aur 15 sarráfon ke takhte aur 16 kabútar-faroshon kí chaukiyán ulat dín, 13 aur un se kahá; Likhá hai, ki[c] Merá ghar du'á ká ghar kahláegá; magar 17 tum use dákúon kí khoh banáte ho. 14 18 Aur andhe aur langre haikal men us ke pás áe; aur us ne unhen achchhá kiyá. 15 19 Lekin jab sardár káhinon aur faqíhon ne un 'ajíb kámon ko, jo us ne kiye, aur larkon ko haikal men 7 Ibn i Dáúd ko 8 Hosha'ná[a] pukárte dekhá, to khafa hokar us se kahne lage; 16 Tú suntá hai, ki yih kyá kahte hain? Yisú' ne un se kahá; Hán; 20 kyá tum ne yih kabhí nahín parhá, ki[d] 21 Bachchon aur shírkhwáron ke munh se tú ne hamd ko kámil karáyá? 17 Aur 22 wuh unhen chhorkar 23 shahr ke báhar 24 Bait'aniyyáh men gayá, aur rát ko wahín rahá.

a 'Ibránt zabán mey is ke ma'ní hain, *Karm karke naját de.* Zabúr 118. 25 ko dekho.
b N. *Khudá ki* na dárad.
c Yasha'yáh 56. 7. d Zabúr 8. 2.

Ek bephal anjír ke darakht ká sukháyá jáná.

(Mar. 11. 12–14 aur 20–24.)

18 Aur jab subh ko phir shahr men játá thá, to 25 use bhúk lagí. 19 26 Aur anjír ká ek darakht ráh ke kanáre dekhkar us ke pás gayá, aur patton ke siwá us men kuchh na pákar us se kahá, ki Áyanda tujh men kabhí phal na lage. Aur anjír ká darakht usí dam súkh gayá. 20 Shágirdon ne yih dekhkar ta'ajjub kiyá, aur kahá; Yih anjír ká darakht kyúnkar ek dam men súkh gayá? 21 Yisú' ne jawáb men un se kahá; 27 Main tum se sach kahtá hún, ki 28 Agar ímán rakkho aur 29 shakk na karo, to na sirf wuh karoge, jo anjír ke darakht se sáth húá, balki agar is pahár se bhí kahoge, ki 30 Tú ukhar já, aur samundar men já par, to yih ho jáegá. 22 Aur 31 jo kuchh du'á men 28 ímán ke sáth mángoge, wuh sab tumhen milegá.

25 Báb 4. 2.
26 Muq. Lúq. 13. 6—9.
27 Báb 17. 20.
28 Muq. Yúh. 14. 12.
29 Rom. 4. 20. Ya'q. 1. 6. Muq. A'mál 10. 20 aur Rom. 14. 22.
30 Muq. Zab. 46. 2 aur 1 Kur. 13. 2 aur Muk. 8. 8.
31 Dekho báb 7. 7.

Apne ikhtiyár ke báre men Yisú' ká sardáron ko jawáb dená.

(Mar. 11. 27–33; Lúq. 20. 1–8.)

23 Aur 32 jab wuh haikal men ákar ta'lím de rahá thá, to sardár káhinon, aur qaum ke buzurgon ne us ke pás ákar kahá; Tú in kámon ko 33 kis ikhtiyár se kartá hai? aur kis ne tujhe yih ikhtiyár diyá hai? 24 Yisú' ne jawáb men un se kahá, ki Main bhí tum se ek bát púchhtá húń;

32 Dekho báb 26. 55.
33 Muq. Khur. 2. 14 aur Yúh. 1. 25 aur A'mál 4. 7.

agar wuh mujhe bataóge, to main bhí tum ko bataúngá, ki in kámon ko kis ikhtiyár se kartá hún. 25 Yúhanná ká baptisma[a] [34]kahán se thá? [35]ásmán kí taraf se, yá insán kí taraf se? Wuh ápas men saláh karne lage, ki Agar ham kahen, Ásmán kí taraf se, to wuh ham se kahegá, [36]phir tum ne kyún us ká yaqín na kiyá? 26 Aur agar kahen, Insán kí taraf se, to [37]ham 'awámm se darte hain, kyún-ki sab Yúhanná ko [38]nabí jánte hain. 27 Pas unhon ne jawáb men Yisú' se kahá, ki Ham nahín jánte. Us ne bhí un se kahá; Main bhí tumhen nahín batátá, ki in kámon ko kis ikhtiyár se kartá hún. 28 [39]Tum kyá samajhte ho? Ek ádmí ke do bete the; us ne pahle ke pás jákar kahá; Betá, já; áj [40]angúrí bág men kám kar. 29 Us ne jawáb men kahá; Main nahín jáúngá; magar píchhe [41]pachhtákar gayá.[b] 30 Phir dúsre ke pás jákar us ne isí tarah kahá. Us ne jawáb diyá; Achchhá janáb: magar gayá nahín.[c] 31 In dono men se kaun apne báp kí marzí bajá láyá? Wuh bole; Pahlá.[d] Yisú' ne un se kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki [42]Mahsúl lenewále aur [43]kasbián tum se pahle Khudá kí bádsháhat men dákhil hotí hain. 32 Kyún-ki Yúhanná rástbází kí taríq par tumháre pás áyá, aur tum ne us ká yaqín na kiyá, magar mahsúl lenewálon aur kasbion ne us ká yaqín kiyá; aur tum yih dekhkar píchhe bhí na [41]pachhtáe, ki us ká yaqín kar lete.

Angúrí bág ke thekedáron ki tamsíl.

(Mar. 12. 1–12; Lúq. 20. 9–19.)

33 Ek áur tamsíl suno. Ek ghar ká málik thá, jis ne [44]angúrí bág lagáyá, [45]aur us ke cháron taraf iháta gherá aur us men hauz khodá, aur burj banáyá, aur use [46]bágbánon ko theke par dekar [47]pardes chalá gayá. 34 Aur jab phal ká mausim qaríb áyá, to us ne apne naukaron ko bágbánon ke pás [46]apná[e] phal lene ko bhejá. 35 [48]Aur bágbánon ne us ke naukaron ko pakarkar kisí ko pítá, aur kisí ko qatl kiyá, aur kisí ko [49]sangsár kiyá. 36 [50]Phir us ne áur naukaron ko bhejá, jo pahlon se ziyáda the, aur unhon ne in ke sáth bhí usí tarah kiyá. 37 Ákhir us ne apne bete ko un ke pás yih kahkar bhejá, ki Wuh mere bete ká to liház karenge. 38 Jab bágbánon ne bete ko dekhá, to ápas men kahá, ki [51]Yihí wáris hai; áo, [52]ise qatl karke is kí mírás par qabza kar len. 39 Aur use pakarkar bág se [53]báhar nikálá, aur qatl kar diyá. 40 Pas [54]jab bág ká málik áegá, to un bágbánon ke sáth kyá karegá? 41 Unhon ne us se kahá; [55]Un bure ádmíon ko burí tarah halák karegá, [56]aur bág ká theká áur bágbánon ko degá, jo mausim

[34] Muq. báb 13. 54. [35] Lúq. 15. 18, 21. Yuh. 3. 27.

[36] Áyat 32. Lúq. 7. 30.

[37] Áyat 46. Báb 14. 5.

[38] Muq. Yúh. 5. 35. Dekho báb 11. 9.

[39] Báb 17. 25 aur 18. 12.

[40] Áyat 33. Báb 20. 1.

[41] Áyat 32. Báb 27 3. Muq. 'Ibr. 7. 21.

[42] Lúq. 7. 29.

[43] Lúq. 7. 37—50.

[41] Áyat 28. Zab. 80. 8. Yas'. 5. 1. [45] Yas'. 5. 2.

[46] Gaz. 8. 11, 12.

[47] Báb 25. 14, 15. Muq. Mar. 13. 34.

[48] Báb 5. 12; 22. 6 aur 23. 34, 37. Muq. 2 Taw. 24. 19 aur 36. 15, 16 aur Naham. 9. 26 aur Yar. 37. 15 aur 38. 6 aur A'mál 7. 52 aur 2 Kur. 11. 24—26 aur 1 Thiss. 2. 15 aur 'Ibr. 11. 36. 37.

[49] Muq. 2 Taw. 24 21 aur Yúh. 10. 31—33 aur A'mál 7. 59.

[50] Báb 22. 4.

[51] 'Ibr. 1. 2. Muq. Yúh. 1. 11 aur Rom. 8. 17.

[52] Muq. 1 Sal. 21. 19.

[53] 'Ibr. 13. 12.

[54] Muq. báb 24. 50 aur 25. 19.

[55] Lúq. 19. 27.

[56] Áyat 43. A'mál 13. 46; 18. 6 aur 28. 28. Muq. báb 8. 11, 12.

a Yá *istibág.*

b N. *Achchhá janáb, magar gayá nahín.*

c N. *Main nahín játá; magar píchhe pachhtákar gayá.* d N. *Dúsrá.*

e Yá *us ká.*

par us ko phal deṉ. 42 Yisú' ne un se kahá; 57 Kyá tum ne kitáb i muqaddas meṉ kabhí nahíṉ parhá, ki

58 [a] Jis patthar ko mi'mároṉ ne radd kiyá,
Wuhí kone ke sire ká patthar ho gayá;
Yih Ḳhudáwand kí taraf se húá,
Aur hamárí nazar meṉ 'ajíb hai?

43 Is liye maiṉ tum se kahtá húṉ, ki 55 Ḳhudá kí bádsháhat 59 tum se le lí jáegí, aur us qaum ko, 60 jo us ke phal láe, de dí jáegí. 44 Aur 61 jo is patthar par giregá, us ke ṭukṛe ṭukṛe ho jáenge, magar 62 jis par wuh giregá, 63 use pís dálegá. 45 Aur jab sardár káhinoṉ aur Farísioṉ ne us kí tamsílen suníṉ, to samajh gaye, ki hamáre haqq meṉ kahtá hai. 46 Aur 64 wuh us ke pakaṛne kí koshish meṉ the, lekin 65 logoṉ se ḍarte the, kyúṉki wuh use 66 nabí jánte the.

Shahzáde ki shádí ki tamsíl.

22 1 Aur Yisú' 1 phir un se tamsíloṉ meṉ kahne [b] lagá, ki 2 2 Ásmán kí bádsháhat us bádsháh kí mánind hai, jis ne apne beṭe kí 3 shádí kí; 3 aur 4 apne naukaroṉ ko bhejá ki buláe húoṉ ko shádí meṉ buláeṉ; magar unhoṉ ne áná na cháhá. 4 5 Phir us ne âur naukaroṉ ko yih kahkar bhejá, ki Buláe húoṉ se kaho, ki Dekho, maiṉ ne ziyáfat taiyár kar lí hai; 6 mere bail aur moṭe moṭe jánwar zabh ho chuke haiṉ, aur sab kuchh taiyár hai; shádí meṉ áo. 5 Magar 7 wuh beparwáí karke chal diye, koí apne khet ko, koí apní saudágarí ko, 6 aur báqíoṉ ne us ke naukaroṉ ko 8 pakaṛkar be'izzat kiyá, aur 9 már ḍálá. 7 Bádsháh ko gussa áyá, aur apná lashkar bhejkar, un ḳhúníoṉ ko 10 halák kar diyá, aur un ká shahr phúṉk diyá. 8 Tab us ne apne naukaroṉ se kahá, ki Shádí kí ziyáfat to taiyár hai, magar buláe húe 11 láiq na the. 9 Pas 12 rásto ṉ ke nákoṉ par jáo, aur jitne tumheṉ milen, shádí meṉ bulá láo. 10 Aur wuh naukar báhar rásto ṉ par jákar, jo unheṉ mile, kyá bure kyá bhale, 13 sab ko [c] jama' kar láe, aur shádí kí mahfil mihmánoṉ se bhar gayí. 11 Aur jab bádsháh mihmánoṉ ke dekhne ko andar áyá, to us ne wahán 14 ek ádmí ko dekhá, jo shádí kí poshák pahine húe na thá; 12 aur us se kahá; 15 Miyán, tú shádí kí poshák pahine bagair yahán kyúṉkar á gayá? Lekin us ká muṉh band ho gayá. 13 Is par bádsháh ne khádimoṉ se kahá; Us ke háth páṉw báṉdhkar us ko 16 báhar andhere meṉ ḍál do; 16 wahán roná aur daṉtoṉ ká písná hogá. 14 Kyúṉki 17 buláe húe bahut haiṉ, magar 17 barguzída thoṛe.

Jizya dene ke báre meṉ Yisú' ká faisala.

(Mar. 12. 13–17; Lúq. 20. 20–26.)

15 Us waqt Farísioṉ ne jákar mashwara kiyá, ki 18 use kyúṉkar báto ṉ meṉ phaṉsáeṉ.

57 Áyat 16.
58 A'mál 4. 11. 1 Pat. 2. 7.
59 Muq. Lúq. 14. 24
60 Múq. báb 3. 10 aur Yas'. 5. 4, 7.
61 Yas'. 8. 14, 15. Rom. 9. 32, 33. 1 Pat. 2. 8.
62 Dán. 2. 34, 35, 44, 45.
63 'Ámús 9. 9.
64 Mar. 11. 18. Lúq. 19. 47, 48. Yúh. 7. 25, 30, 44. Muq. báb 26. 4.
65 Áyat 26.
66 Muq. áyat 11.
1 Báb 13. 34.
2 Muq. Lúq. 14. 16—24.
3 Dekho Muk. 19. 7.
4 Muq. Ást. 6. 14 aur Amsal 9. 3, 5.
5 Báb 21. 36.
6 Amsál 9. 2.
7 Muq. 1 Ibr. 2. 3.
8 Lúq. 18. 32. A'mál 14. 5. 1 Thiss. 2. 2.
9 Dekho báb 21. 35.
10 Báb 21. 41. Lúq. 19. 27.
11 Báb 10. 11. Lúq. 20. 35. Muk. 3. 4. Muq. A'mál 13. 46.
12 Muq. Hiz. 21. 21 aur 'Abad. 14.
13 Dekho báb 13. 47.
14 Muq. Muk. 19. 8 aur 22. 14.
15 Báb 20. 13 aur 26. 50.
16 Dekho báb 8. 12.
17 Muk. 17. 14.
18 Muq. Lúq. 11. 54.

a Zabúr 118. 22, 23. b Yún. *jawáb meṉ kahne.* c N. *un ko.*

16 Pas unhoṉ ne [19]apne shágirdoṉ ko [20]Herodíoṉ ke sáth us ke pás bhejá, aur unhoṉ ne kahá; Ai ustád, [21]ham jánte haiṉ ki tu sachchá hai, aur sachchái se [22]Khudá kí ráh kí ta'lím detá hai, aur kisí kí parwá nahíṉ kartá; kyúṉki [23]tú kisí ádmí ká tarafdár nahíṉ. 17 Pas hameṉ batá, tú kyá samajhtá hai? [24]Qaisar ko [25]jizya dená rawá hai, yá nahíṉ? 18 Yisú' ne un kí sharárat jánkar kahá; Ai riyákáro, [26]mujhe kyúṉ ázmáte ho? 19 Jizye ká sikka mujhe dikháo. Wuh ek dínár[a] us ke pás le áe. 20 Us ne un se kahá; Yih súrat aur nám kis ká hai? 21 Unhoṉ ne us se[b] kahá; Qaisar ká. Is par us ne un se kahá; Pas [27]jo Qaisar ká hai, Qaisar ko, aur jo Khudá ká hai, Khudá ko adá karo. 22 Unhoṉ ne yih sunkar ta'ajjub kiyá, aur [28]use chhoṛkar chale gaye.

Sadúqioṉ ko qiyámat ke báre meṉ jawáb dená.

(Mar. 12. 18–27; Lúq. 20. 27–40.)

23 Usí din [29]Sadúqí, [30]jo kahte haiṉ, ki qiyámat hai hí nahíṉ, us ke pás áe, aur us se yih suwál kiyá, ki 24 Ai ustád, Músá ne kahá thá ki[c] Agar koí beaulád mar jáe, to us ká bhái us kí bíwí se biyáh kar le, aur apne bhái ke liye nasl paidá kare. 25 Ab hamáre darmiyán sát bhái the; aur pahlá biyáh karke mar gayá, aur is sabab se, ki us ke aulád na thí, apní bíwí apne bhái ke liye chhoṛ gayá; 26 isí tarah dúsrá aur tísrá bhí, sátweṉ tak. 27 Sab ke píchhe wuh 'aurat bhí mar gayí. 28 Pas wuh qiyámat meṉ un sátoṉ meṉ se kis kí bíwí hogí? kyúṉki sab ne us se biyáh kiyá thá. 29 Yisú' ne jawáb deṉ un se kahá, ki Tum gumráh ho, is liye ki [31]na kitáb i muqaddas ko jánte ho, [32]na Khudá kí qudrat ko; 30 kyúṉki qiyámat meṉ biyáh shádí na hogí, balki log ásmán par firishtoṉ kí mánind honge. 31 Magar murdoṉ ke jí uṭhne kí bábat, jo Khudá ne tumheṉ farmáyá thá, [33]kyá tum ne wuh nahíṉ parhá, ki [32]d Maiṉ Ibráhím ká Khudá, aur Izháq ká Khudá, aur Ya'qúb ká Khudá húṉ? Wuh to murdoṉ ká Khudá nahíṉ, balki zindoṉ ká hai. 33 Log yih sunke [34]us kí ta'lím se hairán húe.

Tauret ká sab se baṛá hukm.

(Mar. 12. 28–33.)

34 Aur jab Farísioṉ ne suná, ki us ne [35]Sadúqioṉ ká muṉh band kar diyá, to wuh jama' ho gaye; 35 [36]aur un meṉ se ek [37]'álim i shara' ne [38]ázmáne ke liye us se púchhá; 36 Ai ustád, Tauret meṉ kaun sá hukm baṛá hai? 37 Us ne us se kahá, ki [39] [e]Khudáwand apne Khudá se apne sáre dil, aur apní sárí ján, aur apní sárí 'aql se mahabbat rakh. 38 Baṛá aur pahlá hukm yihí hai. 39 Aur [40]dúsrá us kí mánind yih hai, ki [41]f Apne parausí se apne barábar mahabbat rakh. 40 [42]In hí do hukmoṉ par [43]tamám Tauret

[19] Mar. 2. 18.
[20] Mar. 3. 6. Muq. Mar. 8. 15.
[21] Muq. Yúh. 3. 2.
[22] A'mál 18. 26. Muq. A'mál 13. 10.
[23] Dekho A'mál 10. 34.
[24] Lúq. 2. 1 aur 3. 1.
[25] Báb 17. 25.
[26] Dekho Yúh. 8. 6.
[27] Rom. 13. 7.
[28] Mar. 12. 12.
[29] Áyat 34. Báb 3. 7 aur 16. 1. A'mál 4. 1; 5. 17 aur 23. 6.
[30] A'mál 23. 8. Muq. A'mál 4. 2.
[31] Yúh. 20. 9.
[32] 1 Kur. 6. 14.
[33] Dekho báb 21. 16.
[34] Dekho báb 7. 28.
[35] Áyat 23.
[36] Muq. Lúq. 10. 25—28.
[37] Dekho Lúq. 7. 30.
[38] Áyat 18.
[39] Lúq. 10. 27.
[40] Muq. 1 Yuh. 4. 21.
[41] Dekho báb 19. 19.
[42] Muq. Rom. 13. 8, 10.
[43] Báb 7. 12. Muq. Gal. 5. 14.

a 18. 28 ká háshiya dekho.
b N. *us se* na darad.
c Istisná 25. 5.
d Khurúj 3. 6.
e Istisná 6. 5.
f Ahbár 19. 18.

aur ambiyá ke sahífon ká madár hai.

Masíh Ibn i Dáúd ke báre men.

(Mar. 12. 35–37; Lúq. 20. 41–44.)

41 Aur jab Farísí [44]jama‘ húe, to Yisú‘ ne un se yih púchhá, 42 ki Tum [45]Masíh ke haqq men kyá samajhte ho? Wuh kis ká betá hai? Unhon ne us se kahá; Dáúd ká. 43 Us ne un se kahá; Pas Dáúd [46]Rúh kí hidáyat se[a] kyúnkar use Khudáwand kahtá hai, ki

44 [47b]Khudáwand ne mere Khudáwand se kahá;
Merí dahní taraf baiṭh,
Jab tak main tere dushmanon ko tere pánwon ke níche na kar dún?

45 Pas jab Dáúd us ko Khudáwand kahtá hai, to [48]wuh us ká betá kyúnkar ṭhahrá? 46 [49]Aur koí us ke jawáb men ek bát na bol saká, [50]aur na us din se phir kisí ne us se suwál karne kí jur’at kí.

Yisú‘ ká Faqíhon aur Farísion ko malámat karná.

(Mar. 12. 38–40; Lúq. 20. 45–47.)

23 1 Us waqt [1]Yisú‘ ne bhír se aur apne shágirdon se yih báten kahín, ki 2 [2]Faqíh aur Farísí [3]Músá kí gaddí par baiṭhe hain; 3 pas jo kuchh wuh tumhen batáen, wuh sab karo aur máno, [4]lekin un ke se kám na karo, [5]kyúnki wuh kahte hain, aur karte nahín. 4 [6]Wuh aise bhárí bojh, jin ká uṭháná mushkil hai, bándhkar[c] logon ke kandhon par rakhte hain, magar áp unhen apní unglí se bhí hiláná nahin cháhte. 5 [1]Wuh apne sab kám [7]logon ke dikháne ko karte hain, kyúnki [8]apne ta‘wíz bare banáte, aur [9]apní poshák ke kanáre chaure rakhte hain; 6 aur [10]ziyáfaton men sadrnishíní, aur ‘ibádatkhánon men a‘lá darje kí kursíán, 7 aur [11]bázáron men [12]salám, aur ádmion se [13]Rabbí kahláná pasand karte hain. 8 [14]Magar tum Rabbí na kahláo; kyúnki tumhárá [15]ustád ek hí hai, aur tum sab [16]bháí ho. 9 [17]Aur zamín par kisí ko apná báp na kaho; kyúnki [18]tumhárá Báp ek hí hai, jo ásmání hai. 10 Aur na tum hádí kahláo; kyúnki tumhárá hádí ek hí hai, ya‘ní [19]Masíh. 11 [20]Lekin jo tum men bará hai, wuh tumhárá khádim bane. 12 Aur [21]jo koí apne áp ko bará banáegá, wuh chhoṭá kiyá jáegá; aur jo apne áp ko chhoṭá banáegá, wuh bará kiyá jáegá.

13 Ai riyákár faqího aur Farísio, [22]tum par afsos hai! ki [23]ásmán kí bádsháhat logon par band karte ho; kyúnki [24]na to áp dákhil hote ho, aur na dákhil honewálon ko dákhil hone dete ho.

15 Ai riyákár faqího aur Farísio, tum par afsos hai! ki ek [25]muríd karne ke liye tarí aur khushkí ká daura karte ho, aur jab wuh muríd ho chuktá hai, to use apne se dúná [26][27]jahannam ká farzand baná dete ho.

16 [28]Ai andhe ráh batánewálo, tum par afsos hai! jo

41 Áyat 34.
45 Dekho báb 1. 1, 17.
46 Muk. 1. 10 aur 4. 2. Muq. 2 Sam. 23. 2.
47 A‘mál 2. 34, 35. ‘Ibr. 1. 13. Muq. 1 Kur. 15. 25 aur ‘Ibr. 10. 13.
48 Muq. Rom. 1. 3, 4.
49 Muq. Lúq. 14. 6.
50 Mar. 12. 34. Lúq. 20. 40.
1 Muq. Lúq. 11. 43.
2 Muq. ‘Azrá 7. 6, 10, 25 aur Naham. 8. 4.
3 Muq. Ist. 17. 10, 11 aur Yúh. 9. 28, 29.
4 Muq. báb 5. 20 aur 15. 3–13.
5 Rom. 2. 17–23.
6 Lúq. 11. 46. Muq. báb 11. 28–30 aur A‘mál 15. 10.
7 Báb 6. 1, 16 Muq. Yúh. 5. 44.
8 Khur. 13. 9. Ist. 6. 8 aur 11. 18.
9 Dekho báb 9. 20.
10 Lúq. 14. 7, 8.
11 Báb 11. 16 aur 20. 3.
12 Lúq 11. 43.
13 Dekho Yúh. 1. 38.
14 Ya‘q. 3. 1.
15 Yúh. 13. 13.
16 Lúq. 22. 32. Yúh. 21. 23. Dekho Filemon 16.
17 Muq. 1 Kur. 1. 12 aur 3. 4.
18 Báb 6. 9. Mal. 1. 6. Dekho báb 7. 11.
19 Dekho báb 1. 17.
20 Báb 20. 26.
21 Lúq. 14. 11 aur 18. 14. Muq. báb 18. 4 aur Amsál 29. 23 aur Hiz. 21. 26 aur Ya‘q. 4. 6, 10 aur 1 Pat. 5. 5, 6.
22 Lúq. 11. 52.
23 Muq. báb 16. 19.
24 Muq. báb 5. 20 aur 21. 31 aur Lúq. 7. 30.
25 A‘mál 2. 10; 6. 5 aur 13. 43.
26 Dekho báb 5. 29.
27 Muq. Yúh. 17. 12 aur 2 Thess. 2. 3.
28 Dekho báb 15. 14. Áyát 17, 19, 26. Yúh. 9. 39–41. Rom. 2. 19. 2 Pat. 1. 9. Muk. 3. 17.

a Yún. *Rúh men.* b Zabúr 110. 1.
c N. *Wuh bhárí bojh bándhkar.*

kahte ho, ki [29]Agar koí maqdis kí qasam kháe, to kuchh bát nahín; lekin agar maqdis ke sone kí qasam kháe, to us ká páband hogá. 17 Ai ahmaqo aur andho, kaun sá baṛá hai? soná, yá [30]maqdis jis ne sone ko muqaddas kiyá? 18 Aur phir kahte ho, ki Agar koí qurbángáh kí qasam kháe, to kuchh bát nahín, lekin jo [31]nazr us par charhí ho, agar us kí qasam kháe, to us ká páband hogá. 19 Ai andho, kaun sí barí hai? nazr yá [32]qurbángáh, jo nazr ko muqaddas kartí hai? 20 Pas jo qurbángáh kí qasam khátá hai, wuh us kí, aur sab chízon kí jo us par hain, qasam khátá hai. 21 Aur jo maqdis kí qasam khátá hai, wuh us kí aur [33]us ke rahnewále kí qasam khátá hai. 22 Aur jo [34]ásmán kí qasam khátá hai, wuh [35]Khudá ke takht kí, aur [36]us par baiṭhnewále kí qasam khátá hai.

23 [37]Ai riyákár faqího aur Farísío, tum par afsos hai! ki podine aur saunf aur [38]zíre par [39]dahyakí dete ho, aur tum ne sharí'at kí ziyáda bhárí báton, ya'ní [40]insáf aur rahm aur ímán ko chhor diyá hai. [41]Lázim thá, ki yih bhí karte, aur wuh bhí na chhorte. 24 Ai andhe ráh batánewálo, jo machchhar ko to chhánte ho, aur [42]úṇṭ ko nigal játe ho.

25 [43]Ai riyákár faqího aur Farísío, tum par afsos hai! ki [44]piyále aur rikábí ko úpar se sáf karte ho, magar wuh andar [45]lúṭ aur náparhezgárí se bhare hain. 26 Ai andhe Farísí, pahle [44]piyále aur rikábí[a] ko andar se sáf kar, táki úpar se bhí sáf ho jáen.

27 [46]Ai riyákár faqího aur Farísío, tum par afsos hai! ki tum [47]safedí phirí húí qabron kí mánind ho, jo úpar se to khúbsúrat dikhái detí hain, magar andar murdon kí haḍḍiyon, aur [48]har tarah kí najásat se bharí húí hain. 28 Isí tarah tum bhí [49]záhir men to logon ko rástbáz dikhái dete ho, magar bátin men [50]riyákárí aur bedíní se bhare húe ho.

29 [51]Ai riyákár faqího aur Farísío, tum par afsos hai! ki nabíon kí qabren banáte, aur rástbázon ke maqbare árásta karte ho, 30 aur kahte ho, ki Agar ham apne bápdádon ke zamáne men hote, to nabíon ke khún men un ke sharík na hote. 31 Is tarah tum apní nisbat gawáhí dete ho, ki ham [52]nabíon ke qátilon ke farzand hain. 32 Garaz [53]apne bápdádon ká paimána bhar do. 33 Ai sánpo, [54]ai af'aí ke bachcho, tum [55]jahannam kí sazá se kyúnkar bachoge? 34 [56]Is liye dekho, [57]main [58]nabíon aur dánáon aur [59]faqíhon ko tumháre pás bhejtá hún; [60]un men se ba'z ko qatl karoge, aur salíb par charháoge, aur [60]ba'z ko apne [61]'ibádatkhánon men kore mároge, aur [62]shahr ba shahr satáte phiroge; 35 táki sab rástbázon ká khún,[b] jo zamín par baháyá gayá, tum par áe: [63]rástbáz [64]Hábíl ke khún se lekar Birikyáh ke bete [65]Zakaryáh ke khún tak, [66]jise tum ne [67]maq-

a N. *aur rikábí* na dárad.
b Yún. *rástbáz khún.*

[29] Muq. báb 5. 33—35.
[30] Khur. 30. 29.
[31] Báb 5. 23.
[32] Khur. 29. 37.
[33] 1 Sal. 8. 13. 2 Taw. 6. 2. Zab. 26. 8 aur 132. 14.
[34] Muq. báb 21. 25.
[35] Dekho báb 5. 34.
[36] Dekho Muk. 4. 2.
[37] Lúq. 11. 42.
[38] Yas'. 28. 25, 27.
[39] Lúq. 18. 12. Muq. Ist. 14. 22.
[40] Yar. 5. 1. Muk. 6. 8. Muq. Zab. 33. 5 aur Zak. 7. 9.
[41] Muq. 1 Sam. 15. 22.
[42] Báb 19. 24.
[43] Muq. báb 15. 11—20.
[44] Mar. 7. 4. Lúq. 11. 39, 40.
[45] Muq. Lúq. 16. 14 aur 20. 47.
[46] Lúq. 11. 44.
[47] Muq. A'mál 23. 3.
[48] Muq. Gin. 19. 16 aur 2 Sal. 23. 16 aur Is. 5. 3.
[49] Áyat 5.
[50] Lúq. 12. 1.
[51] Lúq. 11. 47, 48.
[52] A'mál 7. 51, 52.
[53] Muq. Paid. 15. 16. Dán. 8. 23. 1 Thess. 2. 15, 16.
[54] Báb 3. 7 aur 12. 34.
[55] Áyat 15.
[56] Áyat 34—36 ke liye Lúq. 11. 49—51 ko dekho.
[57] Báb 10. 16.
[58] Dekho A'mál 13. 1 aur 1 Kur. 12. 28.
[59] Báb 13. 52.
[60] Dekho báb 21. 35.
[61] Báb 10. 17. Mar. 13. 9. Lúq. 21. 12. A'mál 22. 19 aur 26. 11. Muq. Lúq. 12. 11.
[62] Báb 10. 23.
[63] Báb 27. 4. Muk. 18. 24.
[64] Paid. 4. 4. 8. 1 Ur. 11. 4. 1 Yúh. 3. 12.
[65] Muq. Zak. 1. 1.
[66] 2 Taw. 24. 21 (?).
[67] Áyat 16. Dekho Lúq. 1. 9.

dis aur [68]qurbángáh ke dar-
miyán qatl kiyá. 36 Main̲
tum se sach kahtá hún̲, ki
[69]Yih sab kuchh is zamáne ke
logon̲[a] par áegá.

Yarúshalem par afsos.
(Lúq. 13. 34, 35.)

37 [70]Ai Yarúshalem, ai Yarú-
shalem, [71]tú jo nabíon̲ ko
qatl kartí hai, aur jo tere pás
bheje gaye, unhen̲ sangsár
kartí hai! [72]kitní hí bár main̲
ne cháhá, ki [73]jis tarah murgí
apne bachchon̲ ko [74]paron̲ tale
jama' kar letí hai, usí tarah
main̲ bhí [75]tere laṛkon̲ ko
[76]jama' kar lún̲, magar [77]tum
ne na cháhá! 38 Dekho,[78]tum-
hárá ghar tumháre liye wírán
chhoṛá játá hai.[b] 39 Kyún̲ki
main̲ tum se kahtá hún̲, ki
Ab se mujhe phir hargiz na
dekhoge, jab tak na kahoge,
ki[c] [79]Mubárak hai wuh jo Ḳhu-
dáwand ke nám par átá hai.

Haikal ke giráe jáne
kí peshíngoí.
(Mar. 13. 1, 2; Lúq. 21. 5, 6.)

24 1 [1]Aur Yisú' haikal se
nikalkar já rahá thá, ki us
ke shágird us ke pás áe, táki use
haikal kí 'imáraten̲ dikháen̲.
2 Us ne jawáb men̲ un se
kahá; Kyá tum in sab chízon̲
ko nahín̲ dekhte? Main̲ tum
se sach kahtá hún̲, ki [2]Yahán̲
kisí patthar par patthar báqí
na rahegá, jo giráyá na jáegá.

Masíh kí ámad ke nishán.
Qaumon̲ men̲ taklífen̲.
(Mar. 13. 3–13; Lúq. 21. 7–19.)

3 Aur jab wuh [3]Zaitún ke
pahár par baiṭhá thá, to us ke
shágird [4]alag us ke pás ákar
bole; Hamen̲ batá ki [5]yih
báten̲ kab hon̲gí? aur tere
[6]áne[d] aur [7]dunyá ke áḳhir
hone[e] ká nishán kyá hogá?
4 Yisú' ne jawáb men̲ un se
kahá, ki [8]Ḳhabardár, koí tum-
hen̲ gumráh na kar de. 5 Kyún̲-
ki [9]bahutere mere nám se
áen̲ge, aur kahen̲ge ki main̲
[10]Masíh hún̲, aur bahut se
logon̲ ko gumráh karen̲ge.
6 Aur tum laṛáiyán̲, aur laṛái-
yon̲ kí afwáh sunoge; ḳhabar-
dár, [11]ghabrá na jáná; kyún̲ki
in báton̲ ká wáqi' honá [12]zarúr
hai, lekin us waqt ḳhátima
na hogá. 7 Kyún̲ki [13]qaum
par qaum, aur [14]bádsháhat
par bádsháhat chaṛháí karegí;
aur jagah jagah [15]kál paṛen̲ge,
aur bhaun̲chál áen̲ge. 8 Lekin
yih sab báten̲ [16]musíbaton̲[c]
ká shurú' hí hon̲gí. 9 Us
waqt log tumhen̲ [17]taklíf dene
ke liye pakaṛwáen̲ge, aur tum-
hen̲ [18]qatl karen̲ge, aur [19]mere
nám ke sabab sárí qaumen̲
tum se 'adáwat rakkhen̲gí.
10 Aur us waqt bahutere ṭho-
kar kháen̲ge, aur [20]ek dúsre
ko pakaṛwáen̲ge, aur ek dúsre
se 'adáwat rakkhen̲ge. 11 Aur
bahut se [21]jhúṭhe nabí uṭh
khaṛe hon̲ge, aur bahuteron̲
ko [22]gumráh karen̲ge. 12 Aur
bedíní ke baṛh jáne ke sabab
bahuteron̲ kí [23]mahabbat ṭhan-
ḍí paṛ jáegí. 13 [24]Magar jo
áḳhir tak bardásht karegá,
wuh naját páegá. 14 Aur bád-
sháhat kí is ḳhushḳhabarí kí
manádí [25]tamám dunyá men̲
hogí, táki [26]sab qaumon̲ ke

[68] Ḳhur. 40. 6. Muq. 2 Sal. 16. 14 aur Hiz. 40. 47.
[69] Muq. báb 10. 23; 16. 28 aur 24. 34.
[70] Lúq. 19. 41—44.
[71] Dekho báb 21. 35.
[72] Muq. báb 26. 55 aur Lúq. 4. 44.
[73] Muq. Ist. 32. 11, 12.
[74] Rut. 2. 12.
[75] Lúq. 23. 28.
[76] Muq. Zab. 147. 2 aur Amsál 1. 24.
[77] Yúh. 5. 40.
[78] Muq. Yas'. 64. 11 aur Yar. 12. 7 aur 22. 5.
[79] Báb 21. 9.
[1] Muq. báb 21. 23.
[2] Lúq. 19. 44.
[3] Dekho báb 21. 1.
[4] Muq. Mar. 4. 34.
[5] Muq. A'mál 1. 6, 7.
[6] Áyát 27, 37, 39. Dekho 1 Thiss. 2. 19.
[7] Dekho báb 13. 39.
[8] Yar. 29. 8. Muq. If. 5. 6 aur Kul. 2. 8 aur 2 Thiss. 2. 3 aur 1 Yúh. 3. 7.
[9] Áyát 11, 24. Yar. 14. 14. 1 Yúh. 2. 18.
[10] Dekho báb 1. 17.
[11] 2 Thiss. 2. 2.
[12] Muk. 1. 1.
[13] 2 Taw. 15. 6. Muq. Muk. 6. 4.
[14] Yas'. 19. 2.
[15] A'mál 11 28. Muk. 6. 8, 12.
[16] Rom. 8. 22.
[17] Muq. áyát 21, 29 aur Muk. 2. 10.
[18] Báb 23. 34. Yúh. 16. 2.
[19] Dekho báb 10. 22.
[20] Báb 10. 21.
[21] Dekho báb 7. 15.
[22] Áyát 5, 24.
[23] Muq. Lúq. 18. 7 aur Muk. 2. 4.
[24] Dekho báb 10. 22.
[25] Rom. 10. 18. Kul. 1. 6, 23. Muq. Mar. 14. 9.
[26] Báb 28. 19.

a Yún. *is pusht.*
b N. *Tumháre hí liye chhoṛá játá hai.*
c Zabúr 118. 26.
d Yún. *terí huzúrí.*
e Yún. *zamáne kí takmíl.*
f Yún. *dard i zih.*

liye [27]gawáhí ho; aur [28]us waqt ḳhátima hogá.

Yarúshalem par áfaten.
(Mar. 13. 14–23; Lúq. 21. 20–24.)

15 Pas jab tum us ujárnewálí makrúh chíz ko, jis ká zikr Dániyál nabí kí ma'rifat húá,[a] [29]muqaddas maqám men khará húá dekho, ([30]parhnewálá samajh le,) 16 to jo Yahúdiyá men hon, wuh paháron par bhág jáen: 17 [31]jo kothe par ho, wuh apne ghar ká asbáb lene ko níche na utre; 18 aur jo khet men ho, wuh apná kaprá lene ko píchhe na laute. 19 Magar [32]un par afsos hai, jo un dinon men hámila hon, aur jo dúdh pilátí hon! 20 Pas du'á mángo, ki tumhen járon men yá Sabt ke din bhágná na pare; 21 kyúnki us waqt aisí [33]barí musíbat hogí, ki [34]dunyá ke shurú' se na ab tak húí, na kabhí hogí. 22 Aur agar wuh din ghaṭáe na játe, to koí bashar na bachtá; magar [35]barguzídon kí ḳhátir wuh din ghaṭáe jáenge. 23 [36]Us waqt agar koí tum se kahe, ki Dekho, Masíh yahán hai, yá wahán hai, to yaqín na karná. 24 Kyúnki [37]jhúthe Masíh aur [38]jhúthe nabí uṭh khare honge, aur [39]aise bare nishán aur 'ajíb kám dikháenge, ki agar mumkin ho, to barguzídon ko bhí [38]gumráh kar len. 25 Dekho, [40]main ne pahle hí tum se kah diyá hai. 26 Pas agar wuh tum se kahen, ki Dekho, [41]wuh biyábán men hai, to báhar na jáná: Dekho, wuh koṭhriyon men hai, to yaqín na karná. 27 [42]Kyúnki jaise bijlí púrab se kaundhkar pachchhim tak dikhái detí hai, waise hí [43]Ibn i Ádam ká áná hogá.[b] 28 [44]Jahán murdár hai, wahán giddh jama' ho jáenge.

Ibn i Ádam ká zuhúr.
(Mar. 13. 24–27; Lúq. 21. 25–28.)

29 Aur fauran un dinon kí [45]musíbat ke ba'd [46]súraj tárík ho jáegá, aur chánd apní raushní na degá, aur [47]sitáre ásmán se girenge, aur ásmánon kí quwwaten hilái jáengí: 30 aur us waqt Ibn i Ádam ká [48]nishán [49]ásmán par dikhái degá; aur us waqt [50]zamín kí sárí qaumen chhátí pítengí aur [51]Ibn i Ádam ko barí [52]qudrat aur jalál ke sáth ásmán ke bádalon par áte dekhengí. 31 Aur wuh [53]narsinge kí barí áwáz ke sáth[c] [54]apne firishton ko bhejegá, aur wuh us ke [55]barguzídon ko [56]chárон taraf se [57]ásmán ke is sire se us sire tak [58]jama' karenge.

Masíh ki ámad kí taiyárí.
(Mar. 13. 28–37; Lúq. 21. 29–36.)

32 Ab anjír ke darakht se ek tamsíl síkho: júnhí us kí dálí narm hotí aur patte nikalte hain tum ján lete ho, ki garmí nazdík hai: 33 isí tarah jab tum in sab báton ko dekho, to ján lo ki wuh nazdík, balki [59]darwáze par hai. 34 [60]Main tum se sach kahtá hún, ki Jab tak yih sab báten

[27] Báb 10. 18.
[28] Áyat 6.
[29] Muq. Yúh. 11. 48 aur A'mál 6. 13 aur 21. 28.
[30] Muq. Dán. 9. 22, 23, 25 aur Muk. 1. 3.
[31] Lúq. 17. 31. Dekho Lúq. 5. 19.
[32] Lúq. 23. 29.
[33] Áyat 29. Dán. 12. 1. Muk. 7. 14.
[34] Muk. 16. 18.
[35] Áyat 24, 31. Yas'. 65. 8, 9. Lúq. 18. 7. Muq. báb 22. 14.
[36] Lúq. 17. 23. Muq. áyat 5, 26.
[37] Muq. 1 Yúh. 2. 18.
[38] Áyat 11.
[39] Ist. 13. 1—3. 2 Thiss. 2. 9—11. Muk. 13. 13, 14; 16. 14 aur 19. 20. Muq. A'mál 8. 9
[40] Yúh. 13. 19 aur 14. 29. Muq. 2 Pat. 3. 17.
[41] A'mál 21. 38.
[42] Lúq. 17. 24.
[43] Áyat 3, 37, 39.
[44] Lúq. 17. 37. Muq. Aiy. 39. 30.
[45] Áyat 21.
[46] Yas'. 13. 10 aur 24. 23. Hiz. 32. 7. Yúel 2. 10, 31 aur 3. 15. A'mál 2. 20. Muq. 'Ámús 5. 20 aur 8. 9 aur Saf. 1. 15 aur Muk. 6. 12 aur 8. 12.
[47] Muk. 6. 13. Muq. Yas'. 14. 12 aur 34. 4.
[48] Muq. áyat 3.
[49] Dán. 7. 13.
[50] Muk. 1. 7. Muq. Zak. 12. 12.
[51] Dekho báb 16. 27.
[52] Báb 26. 64. Mar. 9. 1. Muq. báb 25. 31.
[53] 1 Kur. 15. 52. 1 Thiss. 4. 16.
[54] Báb 13. 41.
[55] Áyat 22, 24.
[56] Muq. Dán. 7. 2 aur Zak. 2. 6 aur Muk. 7. 1.
[57] Ist. 4. 32 aur 30. 4.
[58] Muq. báb 23. 37 aur 2 Thiss. 2. 1.
[59] Ya'q. 5. 9. Muk. 3. 20.
[60] Dekho báb 16. 28.

a Dániyál 9. 27; 11. 31 aur 12. 11.

b Yún. *ki husúrí hogí.*
c N. *baṛe narsinge ke sáth.*

na ho len, yih nasl[a] hargiz tamám na hogí. 35 [61]Asmán aur zamín tal jáenge, lekin [62]merí báten hargiz na talengí. 36 Lekin us din aur us ghaṛí kí bábat [63]koí nahín jántá, na ásmán ke firishte, [64]na Betá, [65]magar sirf Báp. 37 [66]Jaisá Núh ke dinon men húá, [67]waisá hí Ibn i Ádam ke áne ke waqt hogá.[b] 38 [66]Kyúnki jis tarah túfán se pahle ke dinon men log kháte píte the, aur un men [68]biyáh shádí hotí thí, [69]us din tak, ki Núh kishtí men dákhil húá, 39 aur jab tak túfán ákar un sab ko bahá na le gayá, un ko khabar na húí, [67]isí tarah Ibn i Ádam ká áná hogá.[b] 40 [70]Us waqt do ádmí khet men honge; ek le liyá jáegá, aur dúsrá chhor diyá jáega. 41 [71]Do 'auraten [72]chakkí pístí hongí; ek le lí jáegí, aur dúsrí chhor dí jáegí. 42 [73]Pas jágte raho; kyúnki tum nahín jánte, ki kis din [74]tumhárá Khudáwand áegá. 43 [75]Lekin yih ján rakkho, ki agar ghar ke málik ko ma'lúm hotá, ki [76]chor rát ke kaun se pahar áegá, to jágtá rahtá, aur apne ghar men [77]naqb hone na detá. 44 Is liye tum bhí [78]taiyár raho; kyúnki jis ghaṛí tumhen gumán bhí na hogá, [79]Ibn i Ádam á jáegá. 45 Pas wuh [80]diyánatdár aur [81]'aqlmand naukar kaun sá hai, jise málik ne apne naukar chákaron par muqarrar kiyá, táki waqt par unhen kháná de? 46 [82]Mubárak hai wuh naukar, jise us ká málik ákar aisá hí karte páe. 47 Main tum se sach kahtá hún, ki [83]Wuh use apne sáre mál ká mukhtár kar degá. 48 Lekin agar wuh kharáb naukar apne dil men yih kahkar, ki Mere málik ke áne men [84]der hai, 49 apne hamkhidmaton ko márná shurú' kare aur [85]sharábíon ke sáth kháe píe; 50 to us naukar ká málik [86]aise din ki wuh us kí ráh na dekhtá ho, aur aisí ghaṛí ki wuh na jántá ho, á maujúd hogá; 51 aur khúb kore lagákar[c] us ko riyákáron men shámil karegá; [87]wahán roná aur dánton ká písná hogá.

Das kunwáriyon kí tamsil.

25 1 Us waqt ásmán ki bádsháhat un [1]das kunwáriyon kí mánind hogí, jo apní apní mash'alen lekar [2]dúlhá ke istiqbál ko niklín. 2 Un men pánch bewuqúf, aur pánch 'aqlmand thín. 3 Jo bewuqúf thín, unhon ne apní mash'alen to le lin, magar tel apne sáth na liyá. 4 Magar 'aqlmandon ne apní mash'alon ke sáth apní kuppiyon men tel bhí le liyá. 5 Aur jab dúlhá ne[3] der lagáí, to sab únghne lagín aur so gayín. 6 [4]Ádhí rát ko dhúm machí, ki Dekho, dúlhá á gayá! Us ke istiqbál ko niklo. 7 Us waqt wuh sab kunwáriyán uthkar apní apní [5]mash'alen durust karne lagín. 8 Aur bewuqúfon ne 'aqlmandon se kahá, ki Apne tel men se kuchh hamen bhí de do; kyúnki hamárí mash'alen bujhí játí hain. 9 'Aqlmandon ne jawáb men kahá,

[61] Zab. 102. 26. Yas'. 51. 6. 2 Pat. 3. 10. Muq. báb 5. 18 aur 'Ibr. 12. 27.
[62] Zab. 119. 89. Yas' 40. 8. 1 Pat. 1. 23, 25.
[63] Báb 25. 13. 1 Thiss. 5. 1, 2.
[64] Muq. Fil. 2. 6, 7.
[65] Muq. Zak. 14. 7 aur A'mál 1. 7.
[66] Lúq. 17. 26, 27.
[67] Áyat 27.
[68] Báb 22. 30.
[69] Paid. 7. 7—16.
[70] Lúq. 17. 36.
[71] Lúq. 17. 35.
[72] Khur. 11. 5. Yas'. 47. 2.
[73] Báb 25. 13 aur 26. 41. Mar. 14. 34—38. Lúq. 12. 37 aur 21. 36. A'mál 20. 31. 1 Kur. 16. 13. 1 Thiss. 5. 6. 1 Pat. 5. 8. Muk. 16. 15; wag.
[74] Yúh. 13. 13.
[75] Áyat 43—51 ke liye muq. Lúq. 12. 39—46.
[76] Muq. 1 Thiss. 5. 2 aur 2 Pat. 3. 10 aur Muk. 3. 3.
[77] Báb 6. 19.
[78] Báb 25. 10.
[79] Áyat 27.
[80] Báb 25. 21. 1 Kur. 4. 2. 'Ibr. 3. 5.
[81] Báb 7. 24 aur 25. 2. 1 Kur. 10. 15. Muq. báb 10. 16 aur Lúq. 16. 8.
[82] Yúh. 13. 17. Muk. 16. 15.
[83] Báb 25. 21, 23.
[84] Báb 25. 5.
[85] Muq. 1 Thiss. 5. 7.
[86] 2 Pat. 3. 12. Muq. báb 25. 13.
[87] Dekho báb 8. 12.
[1] Lúq. 19. 13.
[2] Báb 9. 15. Yúh. 3. 29. Muk. 19. 7 aur 21. 2, 9.
[3] Báb 24. 48. Muq. áyat 19 aur 'Ibr. 10. 37 aur 2 Pat. 3. 4, 9.
[4] Mar. 13. 35.
[5] Muq. Lúq. 12. 35.

a Yá *pusht.* b Yún. *ki husúrí hogí.* c Yá *do ṭukṛe karke.*

ki Sháyad hamáre tumháre dono ke liye púrá na ho; bihtar yih hai, ki bechnewálon ke pás jákar apne wáste mol le lo. 10 Jab wuh mol lene já rahí thín, to dúlhá á pahunchá; aur jo [6]taiyár thín, wuh us ke sáth [7]shádí men chalí gayín, aur [8]darwáza band kiyá gayá. 11 Píchhe wuh báqí kunwáriyán bhí áín aur kahne lagín; [9]Ai Khudáwand, ai Khudáwand, hamáre liye darwáza khol de. 12 [10]Us ne jawáb men kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki main tumhen nahín jántá. 13 [11]Pas jágte raho, kyúnki tum [12]na us din ko jánte ho, na us ghaṛí ko.

Toron kí tamsíl.

14 [13]Kyúnki [14]yih us ádmí ká sá hál hai, jis ne [15]pardes játe waqt, apne ghar ke naukaron ko bulákar, apná mál un ke sipurd kiyá. 15 Aur ek ko pánch [16]tore[a] diye, dúsre ko do, tísre ko ek; ya'ní [17]har ek ko us kí liyáqat ke muwáfiq diyá, aur [15]pardes chalá gayá. 16 Jis ko pánch tore mile the, us ne fauran jákar un se len den kiyá, aur pánch tore âur paidá kar liye.[b] 17 Isí tarah jise do mile the, us ne bhí do âur kamáe. 18 Magar jis ko ek milá thá, us ne jákar [18]zamín khodí, aur apne málik ká rupiya chhipá diyá. 19 [19]Baṛí muddat ke ba'd un naukaron ká málik áyá, aur un se [20]hisáb lene lagá. 20 Jis ko pánch tore mile the, wuh pánch tore âur lekar áyá, aur kahá; Ai Khudáwand, tú ne pánch tore mere sipurd kiye the; dekh, main ne pánch tore âur kamáe. 21 Us ke málik ne us se kahá; Ai achchhe aur [21]diyánatdár naukar, shábásh! [22]tú thore men diyánatdár rahá, [23]main tujhe bahut chízon ká mukhtár banáúngá: [24]apne málik kí khushí men sharík ho. 22 Aur jis ko do tore mile the, us ne bhí pás ákar kahá; Ai Khudáwand, tú ne do tore mere sipurd kiye the; dekh, main ne do tore âur kamáe. 23 Us ke málik ne us se kahá; Ai achchhe aur diyánatdár naukar, shábásh! tú thore men diyánatdár rahá, main tujhe bahut chízon ká mukhtár banáúngá; apne málik kí khushí men sharík ho. 24 Aur jis ko ek torá milá thá, wuh bhí pás ákar kahne lagá; Ai Khudáwand, main tujhe jántá thá, ki tú [25]sakht ádmí hai, aur [26]jahán nahín boyá, wahán se kátṭá hai, aur jahán nahín bakherá, wahán se jama' kartá hai; 25 pas main ḍará, aur jákar terá torá zamín men chhipá diyá: dekh, [27]jo terá hai wuh maujúd hai. 26 Us ke málik ne jawáb men us se kahá; Ai [28]sharír aur [28]sust naukar, tú jántá thá, ki jahán main ne nahín boyá, wahán se kátṭá hún, aur jahán main ne nahín bakherá, wahán se jama' kartá hún; 27 pas tujhe lázim thá, ki merá rupiya sáhúkáron ko detá, to main ákar apná mál súd samet le letá. 28 Pas is se wuh torá le lo, aur jis ke pás das tore hain, use de do.

---

a 18. 24 ká háshiya dekho. b N. *kamáe.*

[6] Báb 24. 44.
[7] Báb 22. 2.
[8] Áyát 10, 12 ke liye muq. Luq. 13. 25—27.
[9] Muq. báb 7. 22, 23.
[10] Báb 10. 33. Muq. 2 Tim. 2. 19.
[11] Báb 24. 42.
[12] Muq. báb 24. 50.
[13] Muq. Luq. 19. 12—27.
[14] Muq. Mar. 13. 34.
[15] Báb 21. 33.
[16] Báb 18. 24.
[17] Muq. Rom. 12, 6 aur 1 Kur. 12. 11 aur Ef. 4. 7 aur 1 Pat. 4. 10.
[18] Muq. báb 13. 44.
[19] Muq. áyat 5.
[20] Báb 18. 23. Rom 14. 12. Muq. Luq. 16. 2.
[21] Áyat 23. Báb 24. 45.
[22] Luq. 16. 10. 1 Kur. 4. 2. Muq. 1 Tim. 3. 13.
[23] Báb 24. 47.
[24] 1 Ibr. 12. 2. Muq. Yas'. 53. 11 aur Yúh. 15. 11.
[25] 1 Sam. 25. 3.
[26] Muq. 2 Taw. 8. 12.
[27] Báb 20. 14.
[28] Báb 18. 32. Amsál 20. 4. Rom. 12. 11.

29 Muq. Lúq. 12. 48. Dekho báb 13. 12.

30 Muq. Lúq. 17. 10.
31 Dekho báb 8. 12.

32 Dekho báb 16. 27, 28.
33 Báb 19. 28.
34 Yúel 3. 12. Muq. báb 24. 14 aur 28. 19.

35 Muq. báb 24. 31.
36 Hiz. 34. 17.
37 Báb 13. 49.
38 Áyat 40. Lúq. 19. 38. Muk. 17. 14 aur 19. 16. Muq. Yas'. 6. 5.
39 1 Sal. 2. 19. Zab. 45. 9 aur 110. 1.
40 Muq. Zab. 37. 22 aur Yas'. 65. 23 aur If 1. 3.
41 Lúq. 12. 32 aur 22. 29.
42 Dekho báb 13. 35.
43 Báb 20. 23. Muq. 1 Kur. 2. 9 aur 'Ibr. 11. 16.
44 Báb 19. 29. 1 Pat. 3. 9. Muk. 21. 7. Muq. Rom. 8. 17 aur Tit. 3. 7 aur 'Ibr. 1. 14 aur Ya'q. 2. 5, wagaira.
45 Yas'. 58. 7. Hiz. 18. 7, 16. Muq. Ya'q. 2. 15, 16.
46 Báb 10. 42.
47 3 Yúh. 5. Muq. Áiy. 31. 32 aur Rom. 12. 13 aur 'Ibr. 13. 1, 2.
48 Lúq. 10. 33, 34.
49 Ya'q. 1. 27.
50 2 Tím. 1. 16. Muq. 'Ibr. 10. 34 aur 13. 3.

29 [29]Kyúnki jis kisí ke pás hai, use diyá jáegá, aur us ke pás ziyáda ho jáegá; magar jis ke pás nahín hai, us se wuh bhí, jo us ke pás hai, le liyá jáegá. 30 Aur is [30]nikamme naukar ko [31]báhar andhere men dál do; [31]wahán roná aur dánton ká písna hogá.

Sab qaumon ki 'adálat.

31 [32]Jab Ibn i Ádam apne jalál men áegá, aur sab firishte us ke sáth áenge, to [33]us waqt wuh apne jalál ke takht par baithegá; 32 aur [34]sab qaumen us ke sámne [35]jama' kí jáengí, aur wuh ek ko dúsre se judá karegá, jaise charwáhá [36]bheron ko bakriyon se [37]judá kartá hai; 33 aur bheron ko apne dahine, aur bakriyon ko báen khará karegá. 34 Us waqt [38]bádsháh apne [39]dahiní tarafwálon se kahegá, ki Ao, [40]mere Báp ke mubárak logo; jo [41]bádsháhat [42]biná e 'álam ke waqt se [43]tumháre liye taiyár kí gayí hai, use [44]mírás men lo; 35 kyúnki [45]main bhúká thá, tum ne mujhe kháná khiláyá; main piyásá thá, tum ne [46]mujhe pání piláyá; main [47]pardesí thá, tum ne mujhe apne ghar men utárá; 36 [45]nangá thá, tum ne mujhe kaprá pahináyá; [48]bímár thá, tum ne merí [49]khabar lí; [50]qaid men thá, tum mere pás áe. 37 Tab rástbáz jawáb men us se kahenge; Ai Khudáwand, ham ne kab tujhe bhúká dekhkar kháná khiláyá, yá piyásá dekhkar pání piláyá? 38 ham ne kab tujhe pardesí dekhkar ghar men utárá? yá nangá dekhkar kaprá pahináyá? 39 ham kab tujhe bímár yá qaid men dekhkar tere pás áe? 40 [51]Bádsháh jawáb men un se kahegá; [52]Main tum se sach kahtá hún, chúnki tum ne mere in sab se chhote [53]bháiyon men se kisí ek ke sáth yih kiyá, is liye mere hí sáth kiyá. 41 Phir wuh báín tarafwálon se kahegá; Ai [54]mal'úno, [55]mere sámne se us [56]hamesha kí ág men chale jáo, jo [57]Iblís aur us ke firishton ke liye taiyár kí gayí hai; 42 kyúnki [58]main bhúká thá, tum ne mujhe kháná na khiláyá; piyásá thá, tum ne mujhe pání na piláyá; 43 pardesí thá, tum ne mujhe ghar men na utárá; nangá thá, tum ne mujhe kaprá na pahináyá; bímár aur qaid men thá, tum ne merí khabar na lí. 44 Tab wuh bhí jawáb men kahenge; Ai Khudáwand, ham ne kab tujhe bhúká, yá piyásá, yá pardesí, yá nangá yá bímár, yá qaid men dekhkar terí khidmat na kí? 45 Us waqt wuh un se jawáb men kahegá; Main tum se sach kahtá hún, chúnki tum ne in sab se chhoton men se kisí ek ke sáth yih na kiyá, is liye [59]mere sáth na kiyá. 46 Aur yih [60]hamesha kí sazá páenge, magar rástbáz [61]hamesha kí zindagí.[a]

51 Áyat 34.

52 Dekho báb 10. 40, 42.
53 Báb 28. 10. Yúh. 20. 17. Rom. 8. 29. 'Ibr. 2. 11. Muq. báb 12. 50.

54 Muq. 'Ibr. 6. 8.
55 Báb 7. 23.
56 Báb 18. 8. Yahúdáh 7. Muq. báb 13. 40, 42 aur Mar. 9. 43, 48 aur Lúq. 16. 24. Dekho 2 Thiss. 1. 7.
57 2 Pat. 2. 4. Yahúdáh 6. Muk. 12. 7.
58 Áiy. 22. 7.

59 Muq. Lúq. 10. 16 aur A'mál 9. 5 aur 1 Kur. 8. 12.
60 Dán. 12. 2. Yúh. 5. 29. Muq. A'mál 24. 15.
61 Yúh. 10. 28. Rom. 2. 7; 5. 21 aur 6. 23. 1 Yúh. 2. 25; wag:

Yisú' ke qatl hone kí peshíngoí aur sardáron ki saláh.

(Mar. 14. 1, 2; Lúq. 22. 1, 2.)

26 [1]Aur jab Yisú' yih sab báten khatm kar chuká, to aisá húá ki us ne apne

a Yún. *sazá mey jdenge . . . zindagí mey.*

shágirdoṉ se kahá; [2] Tum jánte ho, ki do din ke ba'd [1]'Íd i Fasah hogí, aur [2]Ibn i Ádam maslúb hone ko [3]pakarwáyá jáegá. [3] [4]Us waqt sardár káhin aur qaum ke buzurg [5]Káifá nám [6]sardár káhin ke díwáṉkháne meṉ jama' ho gaye; [4] [7]aur saláh kí, ki Yisú' ko fareb se pakarkar qatl kareṉ. [5] Magar kahte the, ki 'Íd ko nahíṉ, [8]aisá na ho ki logoṉ meṉ balwá ho jáe.

Yisú' ke sir par 'itr ká ḍálá jáná.

(Mar. 14. 3–9; Yúh. 12. 1–8.)

[6] [9]Aur jab Yisú' [10]Bait'aniyyáh meṉ Shama'ún korhí ke ghar meṉ thá, [7] to ek 'aurat sang i marmar kí 'itrdání meṉ qímatí 'itr lekar us ke pás áí, aur jab wuh kháná kháne baiṭhá thá, to us ke sir par ḍálá. [8] Shágird yih dekhkar khafa húe, aur kahne lage, ki Yih kis liye záí' kiyá gayá? [9] Yih to bare dámoṉ ko bikkar [11]garíboṉ ko diyá já saktá thá. [10] [12]Yisú' ne yih jánkar un se kahá, ki Is 'aurat ko kyúṉ diqq karte ho? us ne to mere sáth bhalái kí hai. [11] Kyúṉki [13]garíb gurbá to hamesha tumháre pás hain; lekin [14]maiṉ tumháre pás hamesha na rahúṉgá. [12] Aur is ne jo yih 'itr mere badan par ḍálá, yih [15]mere dafn kí taiyárí ke wáste kiyá. [13] Maiṉ tum se sach kahtá húṉ, ki Tamám dunyá meṉ jahán kahiṉ is [16]khushkhabarí[a] kí manádí kí jáegí, yih bhí jo is ne kiyá, is kí [17]yádgárí meṉ kahá jáegá.

Yahúdáh Iskariyotí ki beimání.

(Mar. 14. 10, 11; Lúq. 22. 3–6.)

[14] [18]Us waqt un bárah meṉ se ek ne, jis ká nám [19]Yahúdáh Iskariyotí thá, sardár káhinoṉ ke pás jákar kahá, ki [15] Agar maiṉ use tumháre hawále kará dúṉ, to mujhe kyá doge? Unhoṉ ne use [20]tís rupaye [21]tolkar de diye. [16] Aur wuh us waqt se us ke [22]pakarwáne ká mauqa' ḍhúṉḍhne lagá.

Shágirdoṉ ke sáth Fasah kháke Yisú' ká 'Ashá e Rabbání ko muqarrar karná.

(Mar. 14. 12–26; Lúq. 22. 7–20; 1 Kur. 11. 23–25.)

[17] Aur 'Íd i Fatír ke [23]pahle din shágird Yisú' ke pás ákar bole; Tú kahán cháhtá hai, ki ham tere liye Fasah kháne kí taiyárí kareṉ? [18] Us ne kahá; Shahr meṉ fulán shaḳhs ke pás jákar us se kahná; [24] Ustád farmátá hai, ki [25]Merá waqt nazdík hai; maiṉ apne shágirdoṉ ke sáth tere hán 'Íd i Fasah karúṉgá. [19] Aur jaisá Yisú' ne shágirdoṉ ko hukm diyá thá, unhoṉ ne waisá hí kiyá aur Fasah taiyár kiyá. [20] [26]Jab shám húí, to wuh bárah shágirdoṉ ke sáth kháná kháne baiṭhá thá; [21] aur jab wuh khá rahe the, to [27]us ne kahá; Maiṉ tum se sach kahtá húṉ, ki tum meṉ se ek mujhe pakarwáegá. [22] Wuh bahut hí dilgír húe, aur har ek us se kahne lagá; Ai Ḳhudáwand,

[1] Dekho Yúh. 6. 4.
[2] Áyat 24.
[3] Dekho báb 20. 18, 19.
[4] Muq. Zab. 2. 2. Yúh. 11. 47 aur A'mál 4. 27.
[5] Áyat 57. Lúq. 3. 2. Yúh. 11. 49 aur 18. 13. A'mál 4. 6.
[6] Áyat 58. Lúq. 11. 21. Yúh. 18. 15. Muq. áyat 69 aur Muk. 11. 2.
[7] Yúh. 11. 53. Dekho báb 21. 46. Báb 27. 24. Muq. Lúq. 22. 6.
[8] Muq. Lúq. 7. 37—39.
[9] Báb 21. 17. Yúh. 11. 18.
[10] Muq. Yúh. 13. 29.
[11] Báb 16. 8.
[12] Ist. 15. 11.
[13] Báb 9. 15. Dekho Yúh. 7. 33.
[14] Yúh. 19. 40.
[15] Muq. báb 24. 14.
[16] A'mál 10. 4.
[17] Báb 23. 8. Dekho Yúh. 11. 28.
[18] Muq. áyat 45 aur Yúh. 7. 6, 8, 30; 8. 20; 13. 1 aur 17. 1.
[19] Muq. Yúh. 6. 71 aur 12. 4.
[20] Báb 27. 3, 9. Khur. 21. 32.
[21] Zak. 11. 12. Muq. Paid. 23. 16 aur Yar. 32. 9.
[22] Dekho báb 20. 18, 19.
[23] Khur. 12. 18.
[24] Muq. áyat 45 aur Yúh. 7. 6, 8, 30; 8. 20; 13. 1 aur 17. 1.
[25] Muq. Yúh. 13. 1 aur 17. 1.
[26] Muq. Lúq. 22. 14, 21—23 aur Yúh. 13. 21—26.
[27] Muq. Yúh. 6. 70, 71.

a Yá *is Injíl.*

kyá main hún? 23 Us ne jawáb men kahá, ki [28]Jis ne mere sáth tabáq men háth dálá hai, wuhí mujhe pakarwáegá. 24 Ibn i Ádam to [29]jaisá us ke haqq men likhá hai, játá hí hai; lekin [30]us ádmí par afsos hai, jis ke wasíle se Ibn i Ádam pakarwáyá játá hai! agar [31]wuh ádmí paidá na hotá, to us ke liye achchhá hotá. 25 Us ke pakarwánewále Yahúdáh ne jawáb men kahá; Ai [32]Rabbí, kyá main hún? Us ne us se kahá; [33] Tú ne khud kah diyá. 26 Jab wuh khá rahe the to Yisú' ne roṭí lí, aur [34]barakat cháhkar toṛí, aur shágirdon ko dekar kahá; Lo, kháo, [35]yih merá badan hai. 27 Phir piyála lekar [36]shukr kiyá, aur unhen dekar kahá, ki Tum sab is men se pí lo; 28 kyúnki [35]yih [37]'ahd ká merá wuh khún hai, jo [38]bahuteron ke liye [39]gunáhon kí mu'áfí ke wáste baháyá játá hai. 29 Main tum se kahtá hún, ki Angúr ká yih shíra[a] phir kabhí na píúngá, us din tak ki tumháre sáth apne [40]Báp kí bádsháhat men nayá na píún.

30 Phir wuh gít gákar [41]báhar [42]Zaitún ke pahár par gaye.

Shágirdon ki bewafái ki peshingoí.

(Mar. 14. 27—31.)

31 Us waqt Yisú' ne un se kahá, ki Tum sab isí rát merí bábat [43]ṭhokar kháoge; kyúnki likhá hai, ki[b] [44]Main charwáhe ko márúngá, aur galle kí bheren paráganda ho jáengí. 32 Lekin [45]main apne jí uṭhne ke ba'd tum se pahle Galíl ko jáúngá. 33 [46]Patras ne jawáb men us se kahá; Go sab terí bábat [43]ṭhokar kháen, lekin main kabhí ṭhokar na kháúngá. 34 [47]Yisú' ne us se kahá; Main tujh se sach kahtá hún, ki Isí rát, [48]murg ke báng dene se pahle, tú tín bár merá inkár karegá. 35 [49]Patras ne us se kahá; Agar tere sáth mujhe marná bhí pare, taubhí terá inkár hargiz na karúngá. Aur sab shágirdon ne bhí isí tarah kahá.

Gatsamane ke bág men Yisú' kí jánkaní.

(Mar. 14. 32–42; Lúq. 22. 40–46.)

36 [50]Us waqt Yisú' un ke sáth Gatsamane nám ek jagah men áyá, aur apne[c] shágirdon se kahá, ki Yahín baiṭhe rahná, jab tak ki main wahán jákar du'á mángún. 37 Aur [51]Patras aur [52]Zabdí ke dono beṭon ko sáth lekar, gamgín aur beqarár hone lagá. 38 Us waqt us ne un se kahá; [53]Merí ján niháyat gamgín hai, yahán tak ki marne kí naubat pahunch gayí hai[d]; tum yahán ṭhahro, aur mere sáth [54]jágte raho. 39 Phir thorá áge barhá, aur munh ke bal girkar yih [55]du'á mángí; Ai mere Báp, agar ho sake, to yih [56]piyála mujh se ṭal jáe; [57]táham jaisá main cháhtá hún waisá nahín, balki jaisá tú cháhtá hai waisá hí ho. 40 Phir shágirdon ke pás ákar unhen sote páyá, aur Patras

[27] Muq. Yúh. 13. 18.
[29] Áyat 54, 56. Mar. 9. 12. Lúq. 18. 31; 24. 25—27, 46. A'mál 17. 2, 3 aur 26. 22, 23. 1 Kur. 15. 3. 1 Pat. 1. 10, 11.
[30] Báb 18. 7.
[31] Yúh. 17. 12.
[32] Áyat 49. Dekho Yúh. 1. 38.
[33] Áyat 64. Lúq. 22. 70.
[34] Dekho báb 14. 19.
[35] 1 Kur. 10. 16. Muq. Yúh. 6. 53.
[36] Dekho báb 15. 36.
[37] Khur. 24. 8. Muq. Zak. 9. 11 aur 'Ibr. 13. 20.
[38] Dekho báb 20. 28.
[39] Mar. 1. 4. Muq. Lúq. 1. 77.
[40] Muq. báb 13. 43.
[41] Lúq. 22. 39. Yúh. 18. 1.
[42] Dekho báb 21. 1.
[43] Dekho báb 5. 29 (hásh:)
[44] Muq. Yúh. 16. 32.
[45] Báb 28. 7, 10, 16. Mar. 16. 7.
[46] Muq. Lúq. 22. 31, 33.
[47] Lúq. 22. 34. Yúh. 13. 38.
[48] Áyat 75.
[49] Lúq. 22. 33. Yúh. 13. 37.
[50] Lúq. 22. 39. Yúh. 18. 1.
[51] Báb 17. 1.
[52] Báb 4. 21.
[53] Muq. Zab. 42. 5, 6 aur Yúh. 12. 27.
[54] Dekho báb 24. 42.
[55] 'Ibr. 5. 7.
[56] Dekho báb 20. 22.
[57] Áyat 42. Yúh. 5. 30 aur 6. 38. Fil. 2. 8.

a Yún. *ták ká yih hísil.* b Zakaryáh 13. 7.

c N. *apne* na dárad.

d Yún. *Merí ján maut tak niháyat gamgín hai.*

se kahá; Kyún, tum mere sáth ek gharí bhí na jág sake? 41 [54]Jágo aur [58]du'á mángo, táki [59]ázmáish men na paro: rúh to musta'idd hai, magar jism kamzor hai. 42 Phir dobára us ne jákar yih du'á mángí; Ai mere Báp, agar yih mere piye bagair nahín tal saktá, to [60]terí marzí púrí ho. 43 Aur ákar unhen phir sote páyá, kyúnki [61]un kí ánkhen nínd se bharí húí thín. 44 Aur unhen chhorkar phir chalá gayá, aur wuhí bát phir kahkar [62]tísrí bár du'á mángí. 45 Tab shágirdon ke pás ákar un se kahá; Ab sote raho aur árám karo: dekho, [63]waqt á pahunchá hai, aur [64]Ibn i Ádam gunahgáron ke háth men hawále kiyá játá hai. 46 Utho, chalen; dekho, merá pakarwánewálá nazdík á pahunchá hai.

Yisú' ká pakrá jáná.

(Mar. 14. 43–50; Lúq. 22. 47–53; Yúh. 18. 3–11.)

47 Wuh yih kah hí rahá thá, ki [65]Yahúdáh, jo un bárah men se ek thá, áyá, aur us ke sáth ek barí bhír talwáren aur láthiyán liye húe, sardár káhinon aur qaum ke buzurgon kí taraf se á pahunchí. 48 Aur us ke pakarwánewále ne unhen yih patá diyá thá, ki jis ká main bosa lún, wuhí hai; use pakar lená. 49 Aur fauran Yisú' ke pás ákar kahá; [66]Ai Rabbí, salám; aur [67]us ke bose liye. 50 Yisú' ne us se kahá; [68]Miyán, [69]jis kám ko áyá hai, wuh kar le. Is par unhon ne pás ákar Yisú' par háth dálá, aur use pakar liyá. 51 Aur dekho, Yisú' ke sáthíon men se ek ne háth barhákar [70]apní talwár khenchí, aur sardár káhin ke naukar par chalákar us ká kán urá diyá. 52 Yisú' ne us se kahá; Apní talwár ko miyán men kar le; kyúnki [71]jo talwár khenchte hain, wuh sab talwar se halák kiye jáenge. 53 Áyá [72]tú nahín samajhtá, ki main apne Báp se minnat kar saktá hún, aur wuh [73]firishton ke bárah [74]tuman[a] se ziyáda mere pás abhí maujúd kar degá? 54 [75]Magar wuh nawishte, ki yúnhín honá zarúr hai, kyúnkar púre honge? 55 Usí gharí Yisú' ne bhír se kahá; Kyá tum talwáren aur láthiyán lekar mujhe dákú kí tarah pakarne nikle ho? [76]Main har roz [77]haikal men baithkar ta'lím detá thá, aur tum ne mujhe nahín pakrá. 56 Magar [75]yih sab kuchh is liye húá hai, ki nabíon ke nawishte púre hon. [78]Is par sáre shágird use chhorkar bhág gaye.

Yahúdíon ki sadr 'adálat men Yisú' ke muqaddame ki peshí.

(Mar. 14. 53–65.)

57 [79]Aur Yisú' ke pakarnewále us ko [80]Káifá nám sardár káhin ke pás le gaye, jahán faqíh aur buzurg jama' ho gaye the. 58 Aur [81]Patras fásile par us ke píchhe píchhe [80]sardár káhin ke díwánkháne tak gayá, aur andar jákar [82]piyádon ke sáth natíja

a Yún. *higiyon*, ya'ní 6,000 sipáhíon kí fauj.

[58] 1 Pat. 4. 7.
[59] Báb 6. 13.
[60] Áyat 39. Dekho báb 6. 10.
[61] Lúq. 9. 32.
[62] Muq. 2 Kur. 12. 8.
[63] Yúh. 12. 23, 27 aur 13. 1 aur 17. 1. Muq. áyat 18 aur Lúq. 22. 53.
[64] Báb 17. 22 aur 20. 18.
[65] Áyat 14. A'mál 1. 16.
[66] Áyat 25.
[67] Lúq. 7. 38, 45 aur 15. 20. A'mál 20. 37.
[68] Báb 20. 13 aur 22. 12.
[69] Muq. Yúh. 13. 27.
[70] Muq. Lúq. 22. 38.
[71] Muk. 13. 10. Muq. Paid. 9. 6 aur Hiz. 35. 6.
[72] Muq. Yúh. 10. 18.
[73] Muq. báb 4. 11 aur 2 Sal. 6. 17 aur Dán. 7. 10 aur Lúq. 22. 43 aur Yúh. 18. 36.
[74] Muq. Lúq. 8. 30.
[75] Dekho áyat 24 aur báb 1. 22.
[76] Yúh. 8. 2. Muq. Lúq. 2. 46 aur Yúh. 18. 20.
[77] Báb 21. 23. Muq. báb 4. 23.
[78] Áyat 31. Muq. Zab. 88. 8, 18 aur Yúh. 16. 32.
[79] Lúq. 22. 54. Muq. Yúh. 18. 12, 13, 19–24.
[80] Áyat 3.
[81] Muq. Yúh. 18. 15.
[82] Yúh. 7. 32 aur 18. 3. A'mál 5. 22, 26, wag:

dekhne ko baiṭh gayá. 59 Aur sardár káhin aur sáre [83]sadr 'adálatwále Yisú' ko már ḍalne ke wáste us ke ḳhiláf [84]jhúṭhí gawáhí ḍhúnḍhne lage, 60 magar na páí, [85]go ki bahut se jhúṭhe gawáh áe. Lekin ákhir kár [86]do gawáhoṉ ne ákar kahá, ki 61 Is ne kahá hai; [87]Maiṉ Ḳhudá ke [88]maqdis ko ḍhá saktá, aur tín din meṉ use baná saktá húṉ. 62 Aur sardár káhin ne ḳhare hokar us se kahá; Tú jawáb nahín detá? yih tere ḳhiláf kyá gawáhí dete haiṉ? 63 [89]Magar Yisú' chupká hí rahá. [90]Sardár káhin ne us se kahá[a]; [91]Maiṉ tujhe zinda Ḳhudá kí qasam detá húṉ, ki agar tú [92]Ḳhudá ká Beṭá [93]Masíh hai, to [94]ham se kah de. 64 Yisú' ne us se kahá; [95]Tú ne ḳhud kah diyá; balki maiṉ tum se kahtá húṉ, ki is ke ba'd tum [96]Ibn i Ádam ko Qádir i Mutlaq[b] kí [97]dahiní taraf baiṭhe, aur [96]ásmán ke bádaloṉ par áte dekhoge. 65 Is par sardár káhin ne yih kahkar [98]apne kapre pháre, ki [99]Us ne kufr baká hai; ab hameṉ gawáhoṉ kí kyá hájat rahí? dekho, tum ne abhí yih kufr suná hai: tumhárí kyá ráe hai? 66 Unhoṉ ne jawáb meṉ kahá; [100]Wuh qatl ke láiq hai. 67 Is par [101]unhoṉ ne us ke muṉh par thúká, aur us ke mukke máre, aur [102]ba'z ne [103]tamánche márke kahá; 68 [104]Ai Masíh, hameṉ nubuwwat se batá, ki kis ne tujhe márá?

Patras ká Yisú' ke pairau hone ká inkár karná.

(Mar. 14. 66–72; Lúq. 22. 55–62; Yúh. 18. 16–18 aur 25–27.)

69 Aur Patras báhar [105]sahn meṉ baiṭhá húá thá, ki ek laundí us ke pás ákar bolí; Tú bhí Yisú' Galílí ke sáth thá. 70 Us ne sab ke sámne yih kahkar inkár kiyá, ki Maiṉ nahíṉ jántá, tú kyá kahtí hai. 71 Aur jab wuh ḍeorhí meṉ chalá gayá, to dúsrí ne use dekhá, aur jo wahán the un se kahá; Yih bhí[c] Yisú' [106]Násarí ke sáth thá. 72 Us ne qasam khákar phir inkár kiyá, ki Maiṉ is ádmí ko nahíṉ jántá. 73 Thorí der ke ba'd, jo wahán khare the, unhoṉ ne Patras ke pás ákar kahá, ki Beshakk tú bhí un meṉ se hai; kyúṉki [107]terí bolí se bhí záhir hotá hai. 74 Is par wuh la'nat karne aur qasam kháne lagá, ki Maiṉ is ádmí ko nahíṉ jántá; aur fi'lfaur murg ne báng dí. 75 Patras ko Yisú' kí wuh bát yád áí jo us ne kahí thí, ki [108]Murg ke báng dene se pahle tú tín bár [109]merá inkár karegá. Aur wuh báhar jákar zár zár royá.

Yisú' ká Romí hákim ke hawále kiyá jáná.

27 1 [1]Jab subh húí, to sab sardár káhinoṉ aur qaum ke buzurgoṉ ne [2]Yisú' ke ḳhiláf mashwara kiyá ki use már ḍálen; 2 aur [3]use báṉdhkar le

83 Báb 5. 22; 10. 17 wag:
84 Dekho A'mál 6. 11.
85 Zab. 27. 12 aur 35. 11.
86 Ist. 19. 15.
87 Muq. A'mál 6. 14. Dekho Yúh. 2. 19.
88 Báb 27. 40.
89 Báb 27. 12, 14. Yas'. 53. 7. Yúh. 19. 9.
90 Muq. Lúq. 22. 67–71.
91 Muq. Ahb. 5. 1 aur 1 Sam. 14. 24, 26 aur Mar. 5. 7. Dekho báb 16. 16.
92 Dekho báb 14. 33.
93 Muq. báb 22. 42–45. Dekho báb 1. 17.
94 Yúh. 10. 24.
95 Áyat 25.
96 Dekho báb 16. 27 aur 24. 30.
97 Zab. 110. 1. 'Ibr. 1. 3. Muq. Mar. 16. 19.
98 Gin. 14. 6. A'mál 14. 14.
99 Báb 9. 3. Yúh. 10. 36.
100 Dekho Ahb. 24. 16.
101 Báb 27. 30. Yas'. 50. 6. Mar. 10. 34.
102 Muq. Yúh. 18. 22.
103 Báb 5. 39. A'mál 23. 2.
104 Áyat 63.
105 Áyat 3.
106 Báb 2. 23.
107 Muq. Qáz. 12. 6.
108 Áyat 34.
109 Muq. A'mál 3. 13, 14.
1 Mar. 15. 1. Lúq. 22. 66.
2 Dekho báb 26. 4.
3 Lúq. 23. 1. Yúh. 18. 28.

a Yún. *jawáb meṉ kahá.*
b Yún. *qudrat.*
c N. *bhí* na dárad.

gaye, aur [4]Pílátus hákim ke [5]hawále kiyá.

Yahúdáh ká ta'assuf aur us kí ḳhudkushí.

3 Jab us ke pakarwánewále [6]Yahúdáh ne yih dekhá ki wuh mujrim ṭhahráyá gayá, to [7]pachhtáyá, aur wuh [8]tís rupaye sardár káhinoṉ aur buzurgoṉ ke pás pher láyá, aur kahá; 4 Maiṉ ne gunáh kiyá, ki [9]bequsúr ko qatl ke liye[a] pakarwáyá. Wuh bole; Hameṉ kyá? [10]tú ján. 5 Aur wuh rupayoṉ ko [11]maqdis meṉ pheṉkkar chalá gayá, aur [12]jákar apne áp ko phánsí dí. 6 Sardár káhinoṉ ne rupaye lekar kahá; Inheṉ haikal ke [13]khazáne meṉ ḍálná rawá nahíṉ, kyúṉki ḳhúṉ kí qímat hai. 7 Pas unhoṉ ne saláh karke un rupayoṉ se kumhár ká khet pardesíoṉ ke dafn karne ke liye ḳharídá. 8 Is sabab se [14]wuh khet [15]áj tak khún ká khet kahlátá hai. 9 [16]Us waqt jo Yirmayáh nabí kí ma'rifat kahá gayá thá, wuh púrá húá, ki [b]Jis kí qímat ṭhahráí gayí thí, unhoṉ ne[c] us kí qímat ke wuh tís rupaye le liye; (us kí qímat ba'z baní Isráíl ne ṭhahráí thí;) 10 aur unheṉ kumhár ke khet ke wáste diyá, jaisá Ḳhudáwand ne mujhe hukm diyá.

Puntiyus Pílátus kí kachahrí meṉ Yisú' ke muqaddame kí peshí.

(Mar. 15. 2–15; Lúq. 23. 2, 3 aur 18–25; Yúh. 18. 29–40, 19. 16.)

11 Yisú' hákim ke sámne khaṛá thá, aur hákim ne us se yih púchhá; Kyá tú [17]Yahúdíoṉ ká bádsháh hai? Yisú' ne us se[d] kahá; [18]Tú ḳhud kahtá hai. 12 [19]Aur jab sardár káhin aur buzurg us par ilzám lagá rahe the, to us ne kuchh jawáb na diyá. 13 Is par Pílátus ne us se kahá; [20]Kyá tú nahíṉ suntá, ki yih tere ḳhiláf kitní gawáhíáṉ dete haiṉ? 14 Us ne ek bát ká bhí us ko jawáb na diyá, yahán tak ki hákim ne bahut ta'ajjub kiyá. 15 Aur hákim ká dastúr thá, ki 'Íd par logoṉ kí ḳhátir ek qaidí jise wuh cháhte the, chhoṛ detá thá. 16 Us waqt Bar-Abbá nám un ká ek mashhúr qaidí thá. 17 Pas jab wuh ikaṭṭhe húe, to Pílátus ne un se kahá; Tum kise cháhte ho, ki maiṉ tumhárí ḳhátir chhoṛ dúṉ? Bar-Abbá ko, yá [21]Yisú' ko jo Masíh kahlátá hai? 18 Kyúṉki use ma'lúm thá, ki unhoṉ ne is ko [22]hasad se pakarwáyá hai. 19 Aur jab wuh [23]takht i 'adálat par baiṭhá húá thá, to us kí bíwí ne use kahlá bhejá, ki Tú is [24]rástbáz se kuchh kám na rakh; kyúṉki maiṉ ne áj [25]khwáb meṉ is ke sabab se bahut dukh uṭháyá hai. 20 Lekin sardár káhinoṉ aur buzurgoṉ ne logoṉ ko ubhárá, ki [26]Bar-Abbá ko máṉg leṉ, aur Yisú' ko halák karáeṉ. 21 Hákim ne un se kahá, ki In donoṉ meṉ se kis ko cháhte ho, ki tumhárí ḳhátir chhoṛ dúṉ? Wuh bole; Bar-Abbá ko. 22 Pílátus ne un se kahá; Phir Yisú' ko jo Masíh kahlátá hai kyá karúṉ? [27]Sab ne kahá, ki Us ko salíb

4 Lúq. 3. 1 aur 13. 1. A'mál 3.13 aur. 4. 27. 1 Tím. 6. 13.
5 Dekho báb 20. 19.
6 Dekho báb 26. 14.
7 Báb 21. 29.
8 Báb 26. 15.
9 Muq. báb 23. 35.
10 Áyat 24.
11 Dekho Lúq. 1. 9.
12 Muq. 2 Sam. 17. 23 aur A'mál 1.18.
13 Mar. 12. 41, 43. Lúq. 21. 1. Muq. Yúh. 8. 20.
14 A'mál. 1. 19.
15 Báb 28. 15. Muq. Paid. 26. 33, wag:
16 Dekho báb 1. 22.
17 Áyát 29, 37. Báb 2. 2. Yúh. 18. 39 aur 19. 3. Muq. áyat 42.
18 Muq. 1 Tím. 6. 13. Dekho Lúq. 22.70.
19 Dekho báb 26. 63.
20 Yúh. 19. 10.
21 Áyat 22.
22 Muq. Yúh. 12.19.
23 Yúh. 19 13. A'mál 12. 21 aur 25. 6. Muq. A'mál 18. 12.
24 Áyat 24. Muq. Lúq. 23. 47.
25 Dekho báb 2. 2.
26 A'mál 3. 14.
27 A'mál 13. 28.

a Yún. *bequsúr ḳhún ko.*
b Zakaryáh 11. 12, 13. c Yá *maiṉ ne.*
d N. *us se* na dárad.

dí jáe. 23 Us ne kahá; Kyún, [28] us ne kyá buráí kí hai? Magar wuh âur bhí chillá chillákar bole, ki Us ko salíb dí jáe. 24 Jab Pílátus ne dekhá, ki kuchh ban nahín partá, balki ultá [29] balwá hotá játá hai, to pání lekar logon ke rúbarú [30] apne háth dhoe, aur kahá; Main is [31] rástbáz ke khún se[a] barí hún; [32] tum jáno. 25 Sab logon ne jawáb dekar kahá, ki [33] Is ká khún hamárí aur hamárí [34] aulád kí gardan par! 26 Is par us ne Bar-Abbá ko un kí khátir chhor diyá, aur Yisú' ko [35] kore lagwákar hawále kiyá, táki salíb dí jáe.

Romí sipáhíon ká Yisú' ko ṭhaṭṭhe men uráná.

(Mar. 15. 16–20; Yúh. 19. 2, 3.)

27 Is par hákim ke sipáhíon ne Yisú' ko [36] qala' men le jákar sárí [37] paltan us ke gird jama' kí; 28 aur us ke kapre utárkar use [38] qirmizí choga pahináyá; 29 aur kánṭon ká táj banákar us ke sir par rakhá, aur ek sarkandá us ke dahine háth men diyá, aur us ke áge ghuṭne ṭekkar use [39] ṭhaṭṭhon men uráne lage, ki [40] Ai Yahúdíon ke bádsháh, ádáb! 30 Aur [41] us par thúká, aur wuhí sarkandá lekar us ke sir par márne lage. 31 Aur jab us ká ṭhaṭṭhá kar chuke, to choge ko us par se utárkar phir usí ke kapre use pahináe, aur [42] salíb dene ko le gaye.

Yisú' ká salíb diyá jáná, aur la'n ta'n uṭháná.

(Mar. 15. 21–32; Lúq. 23. 26 aur 33–43; Yúh. 19. 17–24.)

32 Jab [43] báhar áe, to unhen Shama'ún nam ek Kurení ádmí milá; use [44] begár men pakra, ki us kí salíb uṭháe. 33 Aur us jagah jo Gulguta, ya'ní khoprí kí jagah, kahlátí hai pahunchkar, 34 [45] pitt milí húí mai use píne ko dí, magar us ne chakhkar píná na cháhá. 35 Aur unhon ne use salíb par charháyá, aur [46] us ke kapre qura' ḍálkar bánṭ liye, 36 aur wahán baiṭhkar [47] us kí nigahbání karne lage. 37 Aur us ká ilzám likhkar us ke sir se úpar lagá diyá, ki Yih [48] Yahúdíon ká bádsháh Yisú' hai. 38 Us waqt us ke sáth do [49] ḍákú salíb par charháe gaye, [50] ek dahine, aur ek báen. 39 Aur [51] ráh chalnewále [52] sir hilá hilákar us ko [53] la'n ta'n karte, aur kahte the; 40 Ai [54] maqdis ke ḍhánewále, aur tín din men banánewále, apne taín bachá; [55] agar tú [56] Khudá ká Beṭá hai, to salíb par se utar á. 41 Isí tarah sardár káhin bhí, faqíhon aur buzurgon ke sáth milke, ṭhaṭṭhe se kahte the; 42 [57] Is ne âuron ko bacháyá, [58] apne taín nahín bachá saktá. [59] Yih to Isráíl ká bádsháh hai; ab salíb par se utar áe, to ham us par ímán láen. 43 [60] Is ne Khudá par bharosá rakkhá hai; agar wuh ise cháhtá hai, to ab is ko chhurá le, kyúnki is ne kahá thá; Main Khudá ká Beṭá hún. 44 [61] Isí tarah ḍákú bhí, jo us ke sáth salíb par charháe gaye the, us par la'n ta'n karte the.

Yisú' ká marná.

(Mar. 15. 33–41; Lúk. 23. 44–49; Yúh. 19. 28–30.)

45 Aur do pahar se lekar

---

[a] N. *is khún se.*

[28] Muq. Lúq. 23. 41 aur Yúh. 8. 46.

[29] Báb 26. 5.

[30] Muq. Ist. 21.6—8 aur Zab. 26. 6 aur 73. 13.

[31] Áyat 19.

[32] Áyat 4.

[33] Muq. báb 23. 35, 36 aur Yash. 2. 19 aur A'mál 5. 28.

[34] Khur. 20. 5 aur Nauha 5. 7.

[35] Báb 20. 19. Yas'. 50. 6 aur 53. 5. Muq. Lúq. 23. 16 aur Yúh. 19. 1.

[36] Yúh. 18. 28, 33 aur 19. 9. A'mál 23. 35. Fil. 1. 13 (Yún:)

[37] Dekho A'mál 10.1.

[38] Muk. 18. 12, 16. Muq. Lúq. 23. 11.

[39] Báb 20. 19.

[40] Dekho áyat 11.

[41] Dekho báb 26. 67.

[42] Yas'. 53. 7.

[43] 'Ibr. 13. 12. Muq. báb 21. 39 aur Gin. 15. 35.

[44] Báb 5. 41.

[45] A'mál 8. 23. Muq. Zab. 69. 21.

[46] Zab. 22. 18.

[47] Áyat 54. Muq. Zab. 22. 17.

[48] Áyat 11, 29.

[49] Muq. Yúh. 18. 40.

[50] Muq. báb 20. 21.

[51] Zab. 22. 7 aur 109. 25. Muq. Nauha 1. 12.

[52] Aiy. 16. 4. Yas'. 37. 22. Yar. 18. 16. Nauha 2. 15.

[53] Lúq. 22. 65 aur 23. 39. Muq. Ya'q. 2. 7.

[54] Báb 26. 61.

[55] Báb 4. 3, 6.

[56] Áyat 43. Báb 26. 63. Dekho báb 14. 33.

[57] Muq. Lúq. 4. 23.

[58] Muq. báb 26. 53, 54 aur Yúh. 10. 18.

[59] Yúh. 1. 49 aur 12. 13. Muq. áyat 37.

[60] Zab. 22. 8.

[61] Muq. Lúq. 23. 39—43.

tísre pahar tak tamám mulk men[a] andherá chháyá rahá. 46 Aur tísre pahar ke qaríb Yisú' ne [62]barí áwáz se chillákar kahá; Elí, Elí, lamá shabaqtaní? ya'ní[b] Ai mere Ḳhudá, ai mere Ḳhudá, tú ne mujhe kyún chhor diyá? 47 Jo wahán khare the, un men se ba'z ne sunkar kahá; Yih Eliyyáh ko pukártá hai. 48 Aur fauran un men se ek shakhs daurá, aur isfanj lekar [63]sirke men duboyá, aur sarkande par rakhkar use [64]chusáyá. 49 Magar báqion ne kahá; Ṭhahar jáo, dekhen to, Eliyyáh use bacháne átá hai, yá nahín. 50 Yisú' phir [65]barí áwáz se chilláyá, aur [66]ján[c] de dí. 51 Aur [67]maqdis ká parda úpar se níche tak phaṭkar do ṭukre ho gayá, aur [68]zamín larzí aur chaṭánen tarak gayín; 52 aur qabren khul gayín, aur bahut se jism un [69]muqaddason ke [70]jo so gaye the jí uṭhe; 53 aur us ke jí uṭhne ke ba'd qabron se nikalkar [71]muqaddas shahr men gaye, aur bahuton ko dikhái diye. 54 Pas súbadár aur jo us ke sáth Yisú' kí [72]nigahbání karte the, bhaunchál aur tamám májará dekhkar, bahut hí dare aur bole, ki [73]Beshakk yih [74]Ḳhudá ká Beṭá thá. 55 Aur wahán [75]bahut sí 'auraten, jo Galíl se Yisú' ke píchhe píchhe us kí [76]khidmat kartí húí ái thín, [77]dúr se dekh rahí thín. 56 Un men [75]Maryam Magdalíní thí, aur Ya'qúb aur Yoses[d] kí mán Maryam, aur [78]Zabdí ke beṭon kí mán.

Yisú' ká dafn honá.

(Mar. 15. 42–47; Lúq. 23. 50–56; Yúh. 19. 38–42.)

57 Jab shám húí, to Yúsuf nám Arimatiyáh ká ek daulatmand shaḳhs áyá, jo ḳhud bhí Yisú' ká shágird thá. 58 Us ne Pílátus ke pás jákar Yisú' kí lásh mángí. Is par Pílátus ne de dene ká hukm diyá. 59 Aur Yúsuf ne lásh ko lekar sáf mihín chádar men lapeṭá, 60 aur [79]apní nayí qabr men rakh diyá, [80]jo us ne chaṭán men ḳhudwáí thí, aur ek [81]bará patthar qabr ke munh par lurhkáke chalá gayá. 61 Aur Maryam Magdalíní, aur [82]dúsrí Maryam wahán qabr ke sámne baiṭhí thín.

Yisú' kí qabr kí hifázat kí tadbír.

62 Dúsre din, jo [83]taiyárí ke ba'd ká din thá, sardár káhinon aur Farísion ne Pílátus ke pás jama' hokar kahá; 63 Ḳhudáwand, hamen yád hai, ki us [84]dhokebáz ne jíte jí kahá thá, ki [85]Main tín din ke ba'd jí uṭhúngá. 64 Pas hukm de, ki tísre din tak qabr kí hifázat kí jáe, [86]kahín aisá na ho ki us ke shágird ákar use churá le jáen aur logon se kah den, ki wuh murdon men se jí uṭhá: to yih pichhlá dhoká pahle se bhí burá hogá. 65 Pílátus ne un se kahá; Tumháre pás [87]pahrewále hain; jáo, jahán tak tum se ho sake[e] us kí hifázat karo. 66 Pas wuh pahrewálon ko sáth lekar gaye, aur patthar par [88]muhr karke qabr kí hifázat kí.

---

a Yá *sárí zamín par.* b Zabúr 22. 1. c Yún. *rúh.* d N. *Yúsuf.*

e Yá *jis tarah jáno.*

---

62 Muq. 'Ibr. 5. 7.

63 Rút 2. 14.

64 Zab. 69. 21.

65 Áyat 46.

66 Muq. Yúh. 10. 18.

67 Ḳhur. 26. 31—33. 2 Taw. 3. 14.

68 Áyat 54.

69 Muq. Dán. 7. 18, 22.

70 Yúh. 11. 11—13. A'mál 7. 60 aur 13. 36. 1 Kur. 15. 6, 18, 20. 1 Thess. 4. 13—15. 2 Pat. 3. 4.

71 Dekho báb 4. 5.

72 Áyat 36.

73 Áyat 43.

74 Muq. Dán. 3. 25.

75 Yúh. 19. 25.

76 Dekho Lúq. 8. 2, 3.

77 Zab. 38. 11.

78 Báb 20. 20. Muq. Mar. 15. 40.

79 Muq. Yas'. 53. 9.

80 Yas'. 22. 16.

81 Mar. 16. 4. Muq. Yúh. 11. 38.

82 Áyat 56. Báb 28. 1.

83 Mar. 15. 42. Lúq. 23. 54. Yúh. 19. 14, 31, 42.

84 Muq. áyat 64 aur Yuh. 7. 12.

85 Báb 16. 21; 17. 23; 20. 19 aur 28. 6. Mar. 8. 31 aur 10. 34. Lúq. 9. 22; 18. 33 aur 24. 6, 7. Muq. báb 26. 61 aur Yúh. 2. 19.

86 Muq. báb 28. 13.

87 Báb 28. 11.

88 Dán. 6. 17.

Yisú' ká jí uṭhná.
(Mar. 16. 1–8; Lúq. 24. 1–10; Yúh. 20. 1.)

28 1 Aur sabt ke ba'd hafte ke pahle din, pau phaṭṭe waqt Maryam Magdalíní aur [x] dúsrí Maryam qabr ko dekhne áín. 2 Aur dekho, ek bará bhaunchál áyá, kyúnki Khudáwand ká [2] fírishta ásmán se utrá, aur pás ákar patthar ko lurkhá diya, aur us par baiṭh gayá. 3 [3] Us kí súrat bijlí kí mánind thí, aur [4] us kí poshák barf kí mánind safed thí: 4 aur us ke ḍar ke máre nigahbán káṇp uṭhe, aur [5] murda se ho gaye. 5 Firishte ne 'aurat-on se kahá;[a] Tum na ḍaro, kyúnki main jántá húṇ, ki tum Yisú' ko dhúndhtí ho, jo maslúb húá thá. 6 Wuh yahán nahín hai, kyúnki [6] apne kahne ke muwáfiq jí uṭhá hai; áo, yih jagah dekho, jahán Khudáwand[b] paṛá thá; 7 aur jald jákar us ke shágirdon se kaho, ki wuh murdon men se jí uṭhá hai; aur dekho, wuh [7] tum se pahle Galíl ko játá hai; wahán tum use dekhoge; dekho, main ne tum se kah diyá. 8 Aur wuh [8] khauf aur baṛí khushí ke sáth qabr se jald rawána hokar, us ke shágirdon ko khabar dene daurín. 9 Aur dekho, Yisú' [9] unhen milá, aur kahá; Salám. Unhon ne pás ákar [10] us ke qadam pakre, aur [11] use sijda kiyá. 10 Is par Yisú' ne un se kahá; Ḍaro nahín; [12] jáo, [13] mere bháiyon ko khabar do, táki Galíl ko chale jáen; wahán mujhe dekhenge.

1 Báb 27. 56, 61.
2 Muq. Yúh. 20. 12.
3 Dán. 10. 6.
4 Muq. Dán. 7. 9 aur Mar. 9. 3 aur Yúh. 20. 12 aur A'mál 1. 10.
5 Muq. Muk. 1. 17.
6 Báb 27. 63.
7 Áyát 10, 16. Báb 26. 32.
8 Muq. Zab. 2. 11.
9 Muq. Mar. 16. 9 aur Yúh. 20. 14.
10 2 Sal. 4. 27.
11 Áyat 17. Lúq. 24. 52. Dekho báb 8. 2.
12 Dekho Yúh. 20. 18.
13 Yúh. 20. 17. Muq. Zab. 22. 22 aur Rom. 8. 29 aur 'Ibr. 2. 11, 12, 17.

a Yún. *jawáb men kahá.*
b N. *wuh.*

Yisú' ke jí uṭhne kí khabar gum karne ke liye Yahúdion ká mansúba.

11 Jab wuh já rahí thín, to dekho, [14] pahrewálon men se ba'z ne shahr men ákar tamám májará sardár káhinon se bayán kiyá. 12 Aur unhon ne buzurgon ke sáth jama' hokar saláh kí, aur sipáhíon ko bahut rupaye diye aur bole; 13 Yih kah dená, ki Rát ko jab ham sote the, to [15] us ke shágird ákar use churá le gaye. 14 Aur agar yih bát [16] hákim ke kán tak pahunchí, to ham use [17] samjhákar tumhen khatre se bachá lenge. 15 Pas unhon ne rupaye lekar, jaisá sikháe gáye the, waisá hí kiyá; aur yih bát [18] áj tak Yahúdion men mashhúr hai.

Sab qaumon ko murid karne ká hukm.

16 Aur gyárah shágird [19] Galíl ke us pahár par gaye, jo Yisú' ne un ke liye muqarrar kiyá thá. 17 Aur use dekhkar [20] sijda kiyá, magar ba'z ne shakk kiyá. 18 Yisú' ne pás ákar un se báten kín, aur kahá, ki [21] Ásmán aur zamín ká [22] kull ikhtiyár mujhe diyá gayá hai. 19 [23] Pas tum jákar [24] sab qaumon ko [25] shágird banáo, aur unhen [26] Báp aur Beṭe aur Rúhu'l Quds ke [27] nám par [23] baptisma[c] do; 20 aur unhen yih ta'lím do, ki [28] un sab báton par 'amal karen jin ká main ne tum ko [29] hukm diyá; aur dekho, [30] main [31] dunyá ke ákhir[d] tak hamesha[e] tumháre sáth húṇ.

14 Báb 27. 65, 66.
15 Muq. báb 27. 64.
16 Báb 27. 2.
17 A'mál 12. 20 (Yún.).
18 Báb 27. 8.
19 Áyat 7.
20 Áyat 9.
21 Muq. báb 6. 10 aur Lúq. 2. 14.
22 Báb 11. 27. Dán. 7. 13, 14. Yúh. 3. 35; 13. 3 aur 17. 2. A'mál 2. 36. Rom. 14. 9. 1 Kur. 15. 27. If. 1. 10, 20—22. Fil. 2. 9, 10. Kul. 2. 10. 'Ibr. 1. 2 aur 2. 8. 1 Pat. 3. 22. Muk. 17. 14, wag; Muq. báb 9. 6 aur Yúh. 5. 27.
23 Mar. 16. 15, 16.
24 Lúq. 24. 47. Muq. báb 24. 14 aur Mar. 11. 17 aur Rom. 1. 5.
25 Báb 13. 52.
26 Muq. 2 Kur. 13. 14.
27 Dekho A'mál 8. 16.
28 Yúh. 14. 15.
29 Muq. A'mál 1. 2
30 Muq. báb 1. 23 aur 18. 20 aur Yúh. 12. 26 aur 14. 3 aur 17. 24 aur A'mál 18. 10.
31 Dekho báb 13 39.

c Yá *mey istibáq.*
d Yún. *zamáne ke tamám hone.*
e Yún. *sab din.*

MARQUS KÍ INJÍL

I [1] [1]Khudá ke Bete[a] Yisú' Masíh kí khushkhabarí[b] ká shurú'.

Yúhanná baptisma denewále kí manádí aur kám.

(Mat. 3. 1–12; Lúq. 3. 1–18; Yúh. 1. 19–28.)

2 Jaisá Yasha'yáh nabí ke sahífe men likhá hai, ki

[c 2]Dekh, main apná paigambar tere áge bhejtá húṉ,
Jo terí ráh taiyár karegá;
3 [d 3]Biyábán men pukárnewále kí áwáz átí hai, ki
[4]Khudáwand kí ráh taiyár karo,
Us ke ráste sídhe banáo;

4 [5]Yúhanná áyá, aur [6]biyábán men baptisma[e] detá[f], aur [7]gunáhon kí mu'áfí ke liye [8]tauba ke [9]baptisma[e] kí manádí kartá thá. 5 Aur Yahúdiya ke mulk ke sab log, aur Yarúshalem ke sab rahnewále nikalkar us ke pás gaye, aur [10]apne gunáhon ká iqrár karke daryá e Yardan men us se baptisma[e] liyá. 6 Aur Yúhanná [11]únt ke bálon ká libás pahine, aur chamre ká patká apní kamar se bándhe rahtá, aur [12]tiddiyán aur [13]janglí shahd khátá thá; 7 aur yih manádí kartá thá, ki [14]Mere ba'd wuh shakhs ánewálá hai, jo mujh se zoráwar hai; main is láiq nahín ki jhukkar us kí jútiyon ká tasma kholún. 8 [15]Main ne to tumhen pání se baptisma[e] diyá, magar [16]wuh tumhen Rúhu'l Quds se baptisma[e] degá.

Yisú' ká Yúhanná se baptisma lená.

(Mat. 3. 13–17; Lúq. 3. 21, 22; Yúh. 1. 32–34.)

9 Aur un dinon aisá húá, ki Yisú' ne Galíl ke [17]Násarat se ákar Yardan men Yúhanná se baptisma[e] liyá. 10 Aur jab wuh pání se nikalkar úpar áyá, to fi'lfaur us ne [18]ásmán ko phatte, aur [19]Rúh ko kabútar kí mánind apne úpar utarte dekhá: 11 aur [20]ásmán se áwáz áí, ki [21]Tú merá piyárá Betá hai, tujh se main khush húṉ.

Yisú' kí ázmáish.

(Mat. 4. 1–11; Lúq. 4. 1–13.)

12 Aur fi'lfaur Rúh ne use biyábán men bhej diyá. 13 Aur wuh biyábán men chálís din tak [22]Shaitán se [23]ázmáyá gayá; aur janglí jánwaron ke sáth rahá kiyá; aur [24]firishte us kí khidmat karte rahe.

Yisú' kí manádí.

(Mat. 4. 12–17; Lúq. 4. 14, 15.)

14 [25]Phir Yúhanná ke pakarwáe jáne ke ba'd Yisú' ne [26]Galíl men ákar [27]Khudá kí

---

a N. *Khudá ke Bete* na dárad. b Yá *Injíl.*
c Maláki 3. 1. d Yásha'yah 40. 3.
e Yá *istibáq.*
f N. *Yúhanná baptisma* (yá *istibáq*) *denewálá biyábán men áyá.*

---

[1] Dekho Mat. 14. 33.

[2] Mat. 11. 10. Lúq. 1. 17, 76 aur 7. 27.

[3] Yúh. 1. 23.

[4] Lúq. 1. 76.

[5] Yúh. 1. 6, 7.

[6] Yash. 15. 61. Muq. Záz. 1. 16.

[7] Mat. 26. 28. Muq. Lúq. 1. 77.

[8] Áyat 15.

[9] A'mál 2. 38.

[10] A'mál 19. 18.

[11] Muq. 2 Sal. 1. 8 aur Zak. 13. 4 aur 'Ibr. 11. 37.

[12] Ahb. 11. 22.

[13] 1 Sam. 14. 26.

[14] Yúh. 1. 15, 27 aur 3. 30, 31. A'mál 13. 25.

[15] Yúh. 1. 26. A'mál 1. 5 aur 11. 16.

[16] Dekho Yúh. 1. 33.

[17] Mat. 2. 23.

[18] Yas', 64. 1. A'mál 7. 56.

[19] Yúh. 1. 32, 33. Muq. Lúq. 4. 18, 21 aur A'mál 10. 38.

[20] Yúh. 12. 28.

[21] Muq. báb 9. 7 aur Zab. 2. 7 aur Yas'. 42. 1 aur If. 1. 6 aur Kul. 1. 13 aur 2 Pat. 1. 17 aur 1 Yúh. 5. 9.

[22] Dekho 1 Taw. 21. 1.

[23] Muq. 'Ibr. 2. 18 aur 4. 15.

[24] Mat. 26. 53. Lúq. 22. 43.

[25] Muq. Yúh. 3. 24.

[26] Mat. 4. 17, 23.

[27] Rom. 1. 1 aur 15. 16, wag:

khushkhabarí kí manádí kí, 15 aur kahá, ki [28]Waqt púrá ho gayá hai, aur [29]Khudá kí bádsháhat nazdík á gayí hai; [30]tauba karo, aur ḳhushkhabarí[a] ko máno.

Yisú' ke pahle shágirdoṉ ká buláyá jáná.

(Mat. 4. 18–22; Lúq. 5. 1–11.)

16 [31]Aur Galíl kí jhíl ke kanáre kanáre játe húe, us ne Shama'ún aur Shama'ún ke bhái Andriyás ko jhíl meṉ jál ḍálte dekhá; kyúṉki wuh machhliyoṉ ke pakarnewále the. 17 Aur Yisú' ne un se kahá; Mere píchhe chale áo, to maiṉ tumheṉ [32]ádmíoṉ ká pakarnewálá banáúṉgá. 18 Wuh fi'lfaur jáloṉ ko chhorkar us ke píchhe ho liye. 19 Aur thorí dúr barhkar, us ne Zabdí ke bete Ya'qúb aur us ke bhái Yúhanná ko, kishtí par jáloṉ kí marammat karte dekhá. 20 Us ne fi'lfaur unheṉ buláyá; aur wuh apne báp Zabdí ko kishtí par mazdúroṉ ke sáth chhorkar us ke píchhe chale gaye.

'Ibádatkháne meṉ ek bad-rúh ko nikálná.

(Lúq. 4. 31–37.)

21 [33]Phir wuh Kafarnahúm meṉ ḍákhil húe, aur wuh fi'lfaur [34]sabt ke din [35]'ibádatkháne meṉ jákar ta'lím dene lagá. 22 Aur [36]log us kí ta'lím se hairán húe; [36]kyúṉki wuh un ko faqíhoṉ kí tarah nahín, balki sáhib i ikhtiyár kí tarah ta'lím detá thá. 23 Aur fi'lfaur un ke 'ibádatkháne meṉ ek shaḳhs milá, jis meṉ nápák rúh thí[b]; 24 wuh yún kahkar chilláyá, ki Ai Yisú' Násarí! [37]hameṉ tujh se kyá kám? Kyá tú hameṉ halák karne áyá hai? [38]Maiṉ tujhe jántá hún, ki tú ḳaun hai—[39]Khudá ká Quddús hai. 25 Yisú' ne use [40]jhiṛakkar kahá, Chup rah, aur us meṉ se nikal já. 26 Pas wuh nápák rúh use [41]marorkar, aur [42]barí áwáz se chillákar, us meṉ se nikal gayí. 27 Aur sab log [43]hairán húe, aur ápas meṉ[c] yih kahkar bahs karne lage, ki Yih kyá hai? Yih to [44]nayí ta'lím hai! Wuh nápák rúhoṉ ko bhí ikhtiyár ke sáth hukm detá hai, aur wuh us ká hukm mántí haiṉ. 28 Aur fi'lfaur us kí shuhrat Galíl kí us tamám nawáhí meṉ har jagah phail gayí.

Shama'ún kí sás ko achchhá karná.

(Mat. 8. 14, 15; Lúq. 4. 38, 39.)

29 Aur wuh fi'lfaur [45]'ibádatkháne se nikalkar, Ya'qúb aur Yúhanná ke sáth Shama'ún aur Andriyás ke ghar áe. 30 [46]Shama'ún kí sás tap meṉ parí thí, aur unhoṉ ne fi'lfaur us kí khabar use dí. 31 Us ne pás jákar, aur [47]us ká háth pakarke, use uṭháyá, aur tap us par se utar gayí, aur wuh un kí ḳhidmat karne lagí.

Tarah tarah ke bimároṉ ko achchhá karná.

(Mat. 8. 16; Lúq. 4. 40, 41.)

32 Shám ko jáb súraj ḍúb gayá, to log sáre bimároṉ ko aur un ko [48]jin meṉ bad-rúheṉ thíṉ us ke pás láe. 33 Aur sárá

[28] Dán. 9. 25. Gal. 4. 4. Ef. 1. 10. Muq. Lúq. 21. 8 aur Yuh. 7. 8.
[29] Dekho Mat. 3. 2.
[30] A'mál 19. 4 aur 20. 21. 'Ibr. 6. 1.
[31] Muq. Yúh. 1. 40—42.
[32] Mat. 13 47.
[33] Mat. 4. 13
[34] Dekho báb 6. 2.
[35] Áyat 39. Dekho Mat. 4. 23.
[36] Dekho Mat. 7. 28, 29.
[37] Dekho Mat. 8. 29.
[38] Muq. áyat 34 aur A'mál 19. 15 aur Ya'q. 2. 19.
[39] Yúh. 6. 69. A'mál 3. 14. Muk. 3. 7. Muq. Lúq. 1. 35 aur 'Ibr. 7. 26 aur 1 Yúh. 2. 20.
[40] Dekho Mat. 12. 16.
[41] Báb 9. 26.
[42] Báb 5. 7. A'mál 8. 7.
[43] Muq. Mat. 8. 27.
[44] A'mál 17. 19.
[45] Áyát 21, 23.
[46] 1 Kur. 9. 5.
[47] Báb 9. 27. A'mál 3. 7 aur 9. 41.
[48] Dekho Mat. 4. 24.

a Yá *Injíl.*

b Yún. *jo nápák rúh meṉ thá.*
c N. *apas meṉ* na dárad.

shahr darwáze par jama‘ ho gayá. 34 49 Aur us ne bahuton ko, jo tarah tarah kí bímáríon men giriftár the, achchhá kiyá, aur bahut sí bad-rúhon ko nikálá; aur 50 bad-rúhon ko bolne na diyá, kyúnki wuh use pahchántí thín.

Tamám Galíl men Yisú‘ ká phirná.

(Lúq. 4. 42–44.)

35 Aur subh hí, din nikalne se bahut pahle, wuh uṭhkar niklá, aur ek wírán jagah men gayá, aur 51 wahán du‘á mángí. 36 Aur Shama‘ún aur us ke sáthí us ke píchhe gaye; 37 aur jab wuh milá, to us se kahá, ki 52 Sab log tujhe ḍhúnḍh rahe hain. 38 Us ne un se kahá; Áo, ham âur kahín ás pás ke shahron men chalen, táki main wahán bhí manádí karún, kyúnki 53 main isí liye niklá húṅ. 39 Aur 54 wuh sáre Galíl men un ke ‘ibádatkhánon men já jákar manádí kartá, aur bad-rúhon ko nikáltá rahá.

Ek koṛhí ko achchhá karná.

(Mat. 8. 2–4; Lúq. 5. 12–16.)

40 Aur ek koṛhí ne us ke pás ákar us kí minnat kí, aur us ke sámne[a] 55 ghuṭne ṭekkar us se kahá; 56 Agar tú cháhe, to mujhe pák sáf kar saktá hai. 41 Us ne us par tars khákar háth baṛháyá, aur use chhúkar us se kahá; Main cháhtá hún, tú pák sáf hó já. 42 Aur fi'lfaur uská koṛh játá rahá, aur wuh pák sáf ho gayá. 43 Aur us ne use 57 ṭákíd karke fi'lfaur ruḳhsat kiyá, 44 aur us se kahá; 58 Ḳhabardár, kisí se kuchh na kahná, magar jákar 59 apne taín káhin ko dikhá, aur 60 apne pák sáf ho jáne kí bábat un chízon ko jo Músá ne muqarrar kín, nazr guzrán, 61 táki un ke liye gawáhí ho. 45 62 Lekin wuh báhar jákar bahut charchá karne lagá, aur is bát ko aisá mashhúr kiyá, ki Yisú‘ 63 shahr men phir záhirá ḍákhil na ho saká, balki báhar 63 wírán maqámon men rahá; aur 64 log cháron taraf se us ke pás áte the.

Ek maflúj ko achchhá karná.

(Mat. 9. 1–8; Lúq. 5. 17–26.)

2 1 Kaí din ba‘d jab wuh [1] Kafarnahúm men phir ḍákhil húá, to suná gayá, ki wuh ghar men hai. 2 Phir itne ádmí jama‘ ho gaye, ki darwáze ke pás bhí jagah na rahí; aur wuh unhen kalám suná rahá thá. 3 Aur log ek maflúj ko chár ádmíon se uṭhwákar us ke pás láe. 4 Magar jab wuh bhír ke sabab us ke nazdík na á sake,[b] to unhon ne us [2] chhat ko jahán wuh thá khol diyá, aur use udherkar us chárpáí ko, jis par maflúj letá thá, laṭká diyá. 5 Yisú‘ ne, [3] un ká ímán dekhkar, maflúj se kahá; Betá, [4] tere gunáh mu‘áf húe. 6 Magar wahán ba‘z faqíh jo baiṭhe the, apne dilon men sochne lage, ki 7 Yih kyún aisá kahtá hai? [5] Kufr baktá hai. [6] Gunáh kaun mu‘áf kar saktá hai, siwá ek, ya‘ní Khudá ke? 8 Aur fi'lfaur Yisú‘ ne [7] apní rúh se ma‘lúm karke, ki wuh apne dilon men aisá

a N. *us ke sámne* na dárad.

b N. *na hí sake.*

58 Báb 1. 34; 5. 43; 7. 36 aur 8. 26. Mat. 9. 30 aur 17. 9. Dekho Mat. 12. 16.
59 Lúq. 17. 14.
60 Ahb. 14. 2–32.
61 Báb 6. 11. Mat. 10. 18 aur 24. 14. Lúq. 9. 5. Ya‘q. 5. 3.
62 Báb 7. 36. Mat. 9. 31. Muq. Lúq. 5. 15, 16.
63 2 Kur. 11. 26.
64 Báb 2. 2, 13 aur 3. 7. Muq. Yúh. 6. 2

49 Dekho Mat. 4. 23.
50 Báb 3. 11, 12. Muq. A‘mál 16. 17, 18.
51 Lúq. 5. 16. Dekho Mat. 14. 23.
52 Muq. Yúh. 12. 19.
53 Yas‘. 61. 1.
54 Áyat 21.
55 Báb 10. 17. Mat. 17. 14 aur 27. 29.
56 Muq. báb 9. 22, 23 aur Mat. 9. 28.
57 Mat. 9. 30.

1 Muq. báb 1. 45 aur Mat. 9. 1.
2 Muq. Lúq. 5. 19.
3 Báb 10. 52. Mat. 8. 10, 13; 9. 22, 29 aur 15. 28. Lúq. 7. 9, 50; 17. 19 aur 18. 42. A‘mál 3. 16 aur 14. 9. Ya‘q. 5. 15.
4 Lúq. 7. 48. Muq.
5 Báb 14. 64. Yúh. 10. 36.
6 Zab. 32. 5. Yas‘. 43. 25
7 Dekho Yúh. 2. 25.

sochte hain, un se kahá; Tum kyún apne dilon men yih báten sochte ho? 9 Ásán kyá hai, maflúj se yih kahná, ki Tere gunáh mu'áf húe: yá yih kahná, ki Uṭh, aur apní chárpái uṭhákar chal phir? 10 Lekin is liye ki tum jáno, ki [8]Ibn i Ádam ko zamín par gunáhon ke mu'áf karne ká ikhtiyár hai, (us ne us maflúj se kahá,) 11 Main tujh se kahtá hún; Uṭh, apní chárpái uṭhákar apne ghar chalá já. 12 Aur wuh uṭhá, aur fi'lfaur chárpái uṭhákar un sab ke sámne báhar chalá gayá; chunánchi sab hairán ho gaye, aur [9]Khudá kí baráí karke bole; Ham ne aisá kabhí nahín dekhá.

[8] Muq. áyat 28.

[9] Dekho Lúq. 7. 16.

Lewí ká bulává jáná.

(Mat. 9. 9–13; Lúq. 5. 27–32.)

13 Wuh phir báhar jhíl ke kanáre gayá, aur [10]sárí bhír us ke pás áí, aur wuh unhen ta'lím dene lagá. 14 Jab wuh já rahá thá, to us ne Halfaí ke bete [11]Lewí ko mahsúl kí chauki par baiṭhe dekhá, aur us se kahá; Mere píchhe ho le. Pas wuh uṭhkar us ke píchhe ho liyá. 15 Aur aisá húá ki wuh us ke ghar men kháná kháne baiṭhá, aur bahut se [12]mahsúl lenewále aur gunahgár log Yisú' aur us ke shágirdon ke sáth kháne baiṭhe; kyúnki wuh bahut the, aur us ke píchhe ho liye the. 16 Aur Farísion ke [13]faqíhon ne use gunahgáron aur mahsúl lenewálon ke sáth kháte dekhkar us ke shágirdon se kahá; [12]Yih to mahsúl lenewálon aur gunahgáron ke sáth khátá pítá[a] hai. 17 Yisú' ne sunkar un se kahá; Tanduruston ko hakím darkár nahín, balki bímáron ko: [14]main rástbázon ko nahín, [15]balki gunahgáron ko buláne áyá hún.

[10] Dekho báb 1. 45.

[11] Muq. Mat. 9. 9.

[12] Mat. 11. 19. Lúq. 15. 2.

[13] A'mál 4. 5 aur 23. 9.

Yisú' ke shágirdon ke roza na rakhne ke bayán men.

(Mat. 9. 14–17; Lúq. 5. 33–38.)

18 Aur [16]Yúhanná ke shágird aur Farísí roze se the; unhon ne ákar us se kahá; [17]Kyá sabab hai, ki Yúhanná ke aur [18]Farísion ke shágird to roza rakhte hain, magar tere shágird roza nahín rakhte? 19 Yisú' ne un se kahá; [19]Kyá barátí, jab tak dúlhá un ke sáth hai, roza rakh sakte hain? Jis waqt tak dúlhá un ke sáth hai, wuh roza nahín rakh sakte. 20 Magar [20]wuh din áenge ki dúlhá un se judá kiyá jáegá; [21]us waqt wuh roza rakkhenge. 21 Kore kapre ká paiwand puráni poshák par koí nahín lagátá; nahín to wuh paiwand us poshák men se kuchh khench legá, ya'ní nayá puráni se, aur wuh ziyáda phaṭ jáegí. 22 Aur nayí mai ko puráni [22]mashkon men koí nahín bhartá; nahín to mashken mai se phaṭ jáengí, aur mai aur mashken dono barbád ho jáengí: balki nayí mai ko nayí mashkon men bharte hain.

[14] Muq. Lúq. 15. 7 aur Yúh. 9. 39.

[15] 1 Tim. 1. 15.

[16] Mat. 11. 2 aur 14. 12. Lúq. 11. 1. Yúh. 1. 35; 3. 25 aur 4. 1. Muq. A'mál 18. 25 aur 19. 3.

[17] Muq. báb 7. 5.

[18] Lúq. 18. 12.

[19] Yúh. 3. 29.

[20] Dekho Lúq. 17. 22.

[21] Muq. Yúh. 16. 20.

[22] Yash. 9. 4. Aiy. 32. 19.

Ibn i Ádam Sabt ká málik hai.

(Mat. 12. 1–8; Lúq. 6. 1–5.)

23 Aur aisá húá ki wuh Sabt ke din kheton men hokar já

a N. *pítá* na dárad.

rahá thá; aur us ke shágird ráh men chalte húe [23] bálen torne lage. [24] Aur Farísion ne us se kahá; Dekh, [24] yih Sabt ke din [25] wuh kám kyún karte hain jo rawá nahín? [25] Us ne un se kahá; [26] Kyá tum ne kabhí nahín parhá, ki [27] Dáúd ne kyá kiyá, jab us ko aur us ke sáthion ko zarúrat húi aur wuh bhúke húe? [26] Wuh kyúnkar sardár káhin [28] Abiyátár ke 'ahd men Khudá ke ghar men gayá, aur [29] nazr kí rotiyán kháín, jin ká kháná káhinon ke siwá áur kisí ko rawá nahín, aur apne sáthion ko bhí dín? [27] Aur us ne un se kahá; [30] Sabt ádmí ke wáste baná hai, [31] na ádmí Sabt ke wáste: [28] pas [32] Ibn i Ádam Sabt ká bhí málik hai.

Sabt ke din ek shakhs ká súkhá húá háth achchhá kar denā.

(Mat. 12. 9–14; Lúq. 6. 6–11.)

3 [1] Aur wuh [1] 'ibádatkháne men phir dákhil húá; aur wahán ek ádmí thá, jis ká háth súkhá húá thá. [2] Aur [2] wuh us kí ták men rahe, ki agar wuh use Sabt ke din achchhá kare, to us par ilzám lagáen. [3] Us ne us ádmí se, jis ká háth súkhá húá thá, kahá; Bích men kharā ho. [4] Aur un se kahá; [3] Sabt ke din nekí karní rawá hai, yá badí karní? ján ko bachánā, yá qatl karná? Wuh chup rah gaye. [5] Us ne un kí [4] sakhtdilí se sabab gamgín hokar, aur [5] charon taraf un par gusse se nazar karke us ádmí se kahá, ki Apná háth barhá. [6] Us ne barhá diyá, aur us ká háth durust ho gayá. [6] [7] Phir Farísí fi'lfaur báhar jákar [8] Herodíon ke sáth us ke [7] barkhiláf mashwara karne lage, ki use kis tarah halák karen.

Barí barí jamá'aton ko ta'lim denā.

[7] [9] Aur Yisú' apne shágirdon ke sáth jhíl kí taraf chalá gayá: aur Galíl se ek [10] barí bhír pichhe ho lí; aur Yahúdiya, [8] aur Yarúshalem, aur [11] Idúmaya se, aur Yardan ke pár, aur [12] Súr aur Saidá ke ás pás se ek barí bhír, yih sunkar ki wuh kaise bare kám kartá hai, us ke pás áí. [9] Pas us ne apne shágirdon se kahá; Bhír kí wajh se ek chhotí [13] kishtí mere liye taiyár rahe, táki wuh mujhe [14] dabá na dálen; [10] kyúnki [15] us ne bahut logon ko achchhá kiyá thá; chunánchi jitne log sakht [16] bimárion men giriftár the, us par gire parte the, ki [17] use chhú len. [11] [18] Aur nápák rúhen jab use dekhtí thín, [19] us ke áge gir partí, aur pukárkar kahtí thín, ki Tú [20] Khudá ká Betá hai. [12] Aur [21] wuh unhen barí takíd kartá thá, ki mujhe záhir na karná.

Yisú' ke bárah rasúl.

(Mat. 10. 1–4; Lúq. 6. 12–16; A'm. 1. 13.)

[13] [22] Phir wuh pahár par charh gayá, aur [23] jin ko wuh áp cháhtá thá unhen pás buláyá; aur wuh us ke pás chale áe. [14] [22] Aur us ne bárah ko muqarrar kiyá, táki us ke sáth rahen, aur wuh unhen bheje ki manádí karen, [15] [22] aur bad-rúhon ke nikálne ká ikh-

[23] Ist. 23. 25.
[24] Muq. Mat. 9. 11.
[25] Muq. Khur. 20. 9—11.
[26] Dekho Mat. 21. 16.
[27] 1 Sam. 21. 1—6.
[28] 1 Taw. 24. 6. Muq. 1 Sam. 21. 1 aur 2 Sam. 8. 17.
[29] Khur. 25. 30. Ahb. 24. 5—9.
[30] Khur. 23. 12. Ist. 5. 14.
[31] Kul. 2. 16.
[32] Muq. áyat 10.
1 Báb 1. 29.
2 Lúq. 14. 1 aur 20. 20. Muq. Lúq. 11. 54 aur Yúh. 8. 6.
3 Muq. Lúq. 14. 3.
4 Báb 6. 52. Rom. 11. 25. If. 4. 18. Muq. báb 10. 5 aur 'Ibr. 3. 8, wag:
5 Áyat 34. Báb 5. 32 aur 10. 23. Muq. báb 10. 21.
6 Muq. 1 Sal. 13. 4.
7 Dekho Mat. 12. 14. 8 Báb 12. 13. Mat. 22. 16. Muq. báb 8. 15.
9 Mat. 12. 15.
10 Mat. 4. 25. Lúq. 6. 17.
11 Yas'. 34. 5. Hiz. 35. 15.
12 Dekho Mat. 11. 21.
13 Báb 6. 32, 45 (Yún.) aur 8. 10 (Yún.).
14 Muq. báb 5. 24, 31.
15 Dekho Mat. 4. 23.
16 Báb 5. 29, 34. Lúq. 7. 21.
17 Báb 6. 56. Mat. 9. 20, 21 aur 14. 36. Lúq. 6. 19.
18 Báb 1. 26, 34. Lúq. 4. 41.
19 Lúq. 8. 28.
20 Dekho Mat. 14. 33.
21 Dekho Mat. 12. 16.
22 Muq. báb 6. 7—13 aur Lúq. 9. 1, 2.
23 Yúh. 13. 18 aur 15. 16, 19.

tiyár rakkhen: 16 wuh yih hain[a]; Shama'ún, jis ká nám
24 Mat.16.18. Yúh. 1. 42. 25 Mat. 4. 21. 24 Patras rakkhá; 17 aur Zabdí ká betá 25 Ya'qúb, aur Ya'qúb ká
26 Muq. Mat. 23. 15 aur Lúq. 10. 6 aur A'mál 4. 36, wag: 27 Mat. 9. 9. bháí Yúhanná, jin ká nám Búanargis, ya'ní 26 Garaj ke Bete rakkhá; 18 aur Andriyás, aur Filippus, aur Bar-Tulmáí, aur 27 Matí, aur Tomá, aur Halfaí ká betá Ya'qúb, aur Taddí, aur Shama'ún Qan'aní,[b] 19 aur Yahúdáh Iskariyotí, jis ne use pakarwá bhí diyá.

Farísion ká kufr.

(Mat. 12. 22–32; Lúq. 11. 14–22.)

28 Báb 7. 17 aur 9. 28. 28 Wuh ghar men áyá; 20 aur itne log phir jama' ho gaye,
29 Báb 6. 31. ki 29 wuh roti bhí na khá sake. 21 30 Jab us ke 31 'azízon ne yih
30 Muq. Yúh. 7. 5. 31 Muq. áyat 31. suná, to use pakarne ko nikle; kyúnki kahte the, ki Wuh
32 2 Kur. 5. 13. Muq. Yúh. 10. 20 aur A'mál 26. 24. 32 bekhud hai. 22 Aur 33 faqíh jo Yarúshalem se áe the yih
33 Báb 7. 1. Mat. 15. 1. 34 Mat. 9. 34 aur 12. 24. Lúq. 11. 15. Muq. Mat. 10. 25. Dekho Yúh. 7. 20. kahte the, ki 34 Us ke sáth Ba'alzabúl hai, aur yih bhí, ki Wuh bad-rúhon ke sardár kí madad se bad-rúhon ko nikáltá hai. 23 Wuh unhen pás bulákar tamsilon men un se kahne lagá; Shaitán ko Shaitán kis tarah nikál saktá hai? 24 Aur agar kisí bádsháhat men phút pare, to wuh bádsháhat qáim nahín rah saktí. 25 Aur agar kisí ghar men phút pare, to wuh ghar qáim na rah sakegá. 26 Aur agar Shaitán apná hí mukhálif hokar apne men phút dále, to wuh qáim nahín rah saktá, balki us ká khátima ho játá hai. 27 Lekin 35 koí ádmí kisí zoráwar ke ghar men ghuskar
35 Yas'. 49. 24. us ke asbáb ko lút nahín saktá, jab tak wuh pahle us zoráwar ko na bándh le; 36 phir us ke ghar ko lút legá. 28 37 Main tum se sach kahtá hún, ki
36 Muq. Yas'. 53. 12. 37 Muq. Lúq. 12. 10 aur 'Ibr. 6. 4—6 aur 10. 26 aur 1 Yúh. 5. 16. baní Ádam ke sab gunáh aur jitná kufr wuh bakte hain, mu'áf kiyá jáegá: 29 lekin jo
38 Muq. A'mál 7. 51 aur 'Ibr. 10. 29. koí Rúhu'l Quds ke haqq men 38 kufr bake, wuh abad tak mu'áfí na páegá, balki abadí gunáh ká qusúrwár hai: 30 kyúnki wuh kahte the, ki us men nápák rúh hai.

Yisú' ki rúhání rishtadárí.

(Mat. 12. 46–50; Lúq. 8. 19–21.)

31 Phir us kí mán aur us ke
39 Báb 6. 3. Mat. 13. 55. Yúh. 2. 12 aur 7. 3, 5, 10. A'mál 1. 14. 1 Kur. 9. 5. Gal. 1. 19. 39 bháí áe, aur báhar khare hokar use bulwá bhejá. 32 Aur bhír us ke ás pás baithí thí; aur unhon ne us se kahá; Dekh, terí mán aur tere bháí[c] báhar tujhe púchhte hain. 33 Us ne unhen yih jawáb diyá; Kaun hai merí mán aur mere[d] bháí? 34 Aur 40 un par jo us ke gird baithe the nazar karke kahá; Dekho, merí mán aur mere bháí yih hain!
10 Áyat 5. 35 Kyúnki[e] 41 jo koí 42 Khudá kí marzí par chale, wuhí merá bháí aur bahin aur mán hai.
41 Muq. Yúh. 15. 14 aur 'Ibr. 2. 11. 12 Mat. 7. 21. Muq. Lúq. 11. 28.

Bíj bonewále kí tamsíl.

(Mat. 13. 1–9; Lúq. 8. 4–8.)

4 1 Wuh phir jhíl ke kanáre ta'lím dene lagá. Aur us ke pás aisí barí bhír jama' ho gayí, ki [f]wuh jhíl men ek kishtí par charh baithá, aur sárí bhír khushkí par jhíl ke kanáre rahí. 2 Aur wuh unhen [g]tamsilon men bahut báten sikháne lagá, aur apní ta'lím
1 Muq. báb 3. 9 aur Lúq. 5. 1—3. 2 Áyat 33.

a N. *Us ne yih bárah muqarrar kiye.*
b Ya'ní *gairatmand.* Matí 10. 4, Lúqá 6. 15 aur A'mál 1. 13 ko dekho.
c N. *bahin* izád.
d N. *mere* na dárad.
e N. *kyúnki* na dárad.

men un se kahá; 3 Suno: dekho, ek [3]bonewálá bíj bone niklá. 4 Aur bote waqt aisá húá, ki kuchh ráh ke kanáre girá, aur parandon ne ákar use chug liyá. 5 Aur kuchh pathrílí zamín par girá, jahán use bahut mitṭí na milí, aur gahrí mitṭí na milne ke sabab jald ug áyá; 6 aur [4]jab súraj niklá, to jal gayá, aur jar na hone ke sabab [5]súkh gayá. 7 Aur kuchh [6]jháriyon men girá, aur jhárion ne barhkar use dabá liyá, aur wuh phal na láyá. 8 Aur kuchh achchhí zamín par girá, aur wuh ugá aur barhkar phalá; aur koí tís guná, koí sáṭh guná, koí [7]sau guná phal láyá. 9 Phir us ne kahá; [8]Jis ke sunne ke kán hon wuh sun le.

Tamsílon men bolne ka maqsad, aur pahlí tamsíl ki táwíl.

(Mat. 13. 10–23; Lúq. 8. 9–15.)

10 [9]Jab wuh akelá rah gayá, to us ke sáthíon ne un bárah samet us se in tamsílon kí bábat púchhá. 11 Us ne un se kahá, ki [10]Tumhen Khudá kí bádsháhat ká [11]bhed diyá gayá hai, magar un ke liye [12]jo báhar hain sab báten tamsílon men hotí hain; 12 [13]táki wuh [14]dekhte húe dekhen aur ma'lúm na karen, aur sunte húe sunen aur na samjhen; aisá na ho ki [15]wuh rujú' láen, aur mu'áfí páen. 13 Phir us ne un se kahá; Kyá tum yih tamsíl nahín samajhte? To sab tamsílon ko kyúnkar samjhoge? 14 [16]Bonewálá [17]kalám botá hai. 15 Jo ráh ke kanáre hain, jahán ki kalám boyá játá hai, yih wuh hain, ki jab unhon ne suná, to Shaitán fi'lfaur ákar us kalám ko jo un men boyá gayá thá, uṭhá le játá hai. 16 Aur isí tarah jo pathrílí zamín men boe gaye, yih wuh hain, jo kalám ko sunkar fi'lfaur [18]khushí se qabúl kar lete hain; 17 aur apne andar jar nahín rakhte, balki [19]chandroza hain; ba'd us ke, jab kalám ke sabab musíbat yá zulm barpá hotá hai, to fi'lfaur [20]thokar kháte hain. 18 Aur jo jhárion men boe gaye, wuh ân hain. 19 Yih wuh hain, jinhon ne kalám suná, aur [21]dunyá ká [22]fikr aur [23]daulat ká fareb aur ân chízon ká lálach dákhil hokar kalám ko dabá detá hai, aur wuh bephal rah játá hai. 20 Aur jo achchhí zamín men boe gaye, yih wuh hain, jo kalám ko sunte aur qabúl karte aur [24]phal láte hain, [25]koí tís guná, koí sáṭh guná, koí sau guná.

Chirág ki tamsíl.

(Lúq. 8. 16–18.)

21 Aur us ne un se kahá; [26]Kyá chirág is liye láyá játá hai, ki paimáne[a] yá palang ke tale rakkhá jáe? kyá is liye nahín, ki chirágdán par rakkhá jáe? 22 [27]Kyúnki koí chíz chhipí nahín, magar is liye ki záhir ho jáe; aur poshída nahín húí, magar is liye ki zuhúr men áe. 23 [28]Agar kisí ke sunne ke kán hon, to sun le. 24 Phir us ne un se kahá; Khabardár raho, ki kyá sunte

a Is lafz se darh man ká paimána murád hai.

3 Muq. Yas'. 55. 10 aur 'Ámús 9. 13.
4 Ya'q. 1. 11.
5 Yúh. 15. 6.
6 Yar. 4. 3.
7 Áyat 20. Paid. 26. 12.
8 Dekho Mat. 11. 15.
9 Áyat 34.
10 Mat. 19. 11. Kul. 1. 27 Muq. 1 Kur. 2. 6—10 aur 1 Yúh. 2. 20, 27. Dekho Mat. 11. 25.
11 Dekho Rom. 16. 25.
12 1 Kur. 5. 12, 13. Kul. 4. 5. 1 Thiss. 4. 12. 1 Tím. 3. 7.
13 Yas'. 6. 9, 10.
14 Ist. 29. 4. Yar. 5. 21. Hiz. 12. 2. Rom. 11. 8. 2 Kur. 3. 14 aur 4. 4. Muq. Yas'. 42. 19, 20.
15 Dekho Lúq. 22. 32
16 Muq. Mat. 13. 37 aur Yúh. 4. 36, 37.
17 Áyat 33. Báb 2. 2 aur 16. 20. Lúq. 1. 2. A'mál 8. 4. Ya'q. 1. 21.
18 Muq. báb 6. 20 aur Yas'. 58. 2 aur Hiz. 33. 31, 32 aur Yúh. 5. 35.
19 Gal. 1. 6. Muq. Hús. 6. 4 aur Gal. 5. 7.
20 Dekho Mat. 11. 6.
21 Muq. 2 Tím. 4. 10.
22 Dekho Mat. 6. 25.
23 1 Tím. 6. 9, 10, 17. Muq. báb 10. 23 aur Mat. 19. 23 aur A'mál 5. 1—11 aur 'Ibr. 3. 13.
24 Hús. 14. 8. Yúh. 15. 5, 16. Fil. 1. 11. Kul. 1. 6.
25 Áyat 8.
26 Mat. 5. 15. Lúq. 11. 33.
27 Mat. 10. 26. Lúq. 12. 2. Muq. 1 Tím. 5. 25.
28 Áyat 9.

29 Mat. 7. 2. Lúq. 6. 38.
30 Dekho Mat. 13. 12.
31 Muq. Mat. 13. 24—30.
32 Muq. Wá'iz 11. 5, 6.
33 Yúel 3. 13. Muk. 14. 15.
34 Mat. 17. 20. Lúq. 17. 6.
35 Muq. Yúh. 16. 12 aur 1 Kur. 3. 2 aur 'Ibr. 5. 12.

ho; 29 jis paimáne se tum nápte
ho, usí se tumháre wáste nápá
jáegá, aur tumhen̲ ziyáda diyá
jáegá. 25 30 Kyún̲ki jis ke pás
hai, use diyá jáegá; aur jis ke
pás nahín̲ hai, us se wuh bhí
jo us ke pás hai, le liyá jáegá.

Bíj ke ugne kí tamsíl.

26 Aur us ne kahá; 31 Ḳhudá
kí bádsháhat aisí hai, jaise
koí ádmí zamín men̲ bíj ḍále;
27 aur rát ko soe aur din ko
jáge[a], aur wuh bíj is tarah uge
aur baṛhe ki 32 wuh na jáne.
28 Zamín áp se áp phal látí
hai, pahle pattí, phir bálen̲,
ba'd us ke bálon̲ men̲ taiyár
dáne. 29 Phir jab anáj pak
chuká, to wuh fi'lfaur 33 da-
rán̲tí[b] lagátá hai, kyún̲ki káṭne
ká waqt á pahun̲chá.

Ráí ke dáne kí tamsíl.
(Mat. 13. 31, 32; Lúq. 13. 18, 19.)

30 Phir us ne kahá, ki
Ham Ḳhudá kí bádsháhat ko
kis se tashbíh den̲, aur kis
tamsíl men̲ use bayán karen̲?
31 34 Wuh ráí ke dáne kí
mánind hai; ki jab zamín
men̲ boyá játá hai, to zamín
ke sab bíjon̲ se chhoṭá hotá
hai; 32 magar jab bo diyá
gayá, to ugkar sab tarkáríon̲
se baṛá ho játá hai, aur aisí
baṛí ḍáliyán̲ nikáltá hai, ki
hawá ke parinde us ke sáye
men̲ baserá kar sakte hain̲.

Yisú' kí ta'lím ká taríqa.
(Mat. 13. 34.)

33 Aur wuh un ko is qism
kí bahut sí tamsílen̲ de dekar
35 un kí samajh ke muwáfiq[c]

a Yún. *uṭhe.* b Yá *haṇsuá.*
c Yún. *jaise wuh sun sakte the.*

36 kalám sunátá thá: 34 aur
37 bagair tamsíl ke un se kuchh
na kahtá thá, lekin 38 ḳhalwat
men̲ apne ḳháss shágirdon̲ se
sab báton̲ ke 39 ma'ní bayán
kartá thá.

Jhíl par túfán ko thamá dená.
(Mat. 8. 23–27; Lúq. 8. 22–25.)

35 40 Usí din jab shám húí,
us ne un se kahá; Áo, pár
chalen̲. 36 Aur wuh bhíṛ ko
chhoṛkar use, 41 jis tarah wuh
thá, kishtí par sáth le chale;
aur us ke sáth âur bhí kishtíán̲
thín̲. 37 Tab baṛí án̲dhí chalí,
aur lahren̲ 42 kishtí par yahán̲
tak lagín̲, ki kishtí pání se
bharí játí thí. 38 Aur wuh
ḳhud píchhe kí taraf gaddí
par sotá thá; pas unhon̲ ne
use jagákar kahá; Ai Ustád,
kyá tujhe fikr nahín̲, ki ham
halák húe játe hain̲? 39 Us
ne uṭhkar 43 hawá ko ḍán̲ṭá,
aur pání[d] se kahá; Chup rah,
tham já[e]: to hawá band ho
gayí, aur 44 baṛá amn ho gayá.
40 Phir un se kahá; Tum kyún̲
45 ḍarte ho? Ab tak ímán[f]
nahín̲ rakhte? 41 Aur wuh
niháyat ḍare, aur ápas men̲
kahne lage; Pas 46 yih kaun
hai, ki 47 hawá aur pání[d] bhí
us ká hukm mánte hain̲?

Ek shaḳhs men̲ se bahut sí bad-rúhon̲ ko nikál dená.
(Mat. 8. 28–34; Lúq. 8. 26–39.)

5 1 Aur wuh jhíl ke pár
Giráseníon̲ ke 'iláqe men̲
pahun̲che. 2 Aur jab wuh
kishtí se utrá, to fi'lfaur ek
ádmí jis men̲ nápák rúh thí,
qabron̲ se nikalkar use milá.
3 1 Wuh qabron̲ men̲ rahá

d Yún. *jhíl.* e Yá *ḳhámosh ho.*
f N. *Kyún̲ aisá darte ho? kyún̲ íman.*

36 Dekho áyat 14.
37 Muq. Yúh. 16. 25.
38 Áyat 10. Muq. báb 13. 3.
39 Muq. 2 Pat. 1. 20.
40 Muq. Yúh. 6. 16—21.
41 Muq. Yúh. 4. 6 aur 13. 25.
42 Muq. A'mál 27. 14.
43 Muq. Zab. 104. 7 aur Lúq. 4. 39.
44 Aiy. 38. 11. Zab. 65. 7. Muq. báb 6. 51 aur Mat. 14. 32.
45 Yúh. 14. 27.
46 Muq. báb 1. 27.
47 Muq. Lúq. 5. 9.
1 Muq. Muk. 18. 2.

kartá thá, aur ab koí use zanjíron se bhí na bándh saktá thá; 4 kyúnki wuh bár bár beriyon aur zanjíron se bándhá gayá thá, lekin us ne zanjíron ko torá, aur beriyon ke tukre tukre kiye the, aur koí use qábú men na lá saktá thá. 5 Aur wuh hamesha rát din qabron aur paháron men chillátá, aur apne taín pattharon se zakhmí kartá thá. 6 Wuh Yisú' ko dúr se dekhkar daurá, aur [2]use sijda kiyá, 7 aur [3]barí áwáz se chillákar kahá; Ai Yisú', [4]Khudá Ta'álá ke [5]Bete, [6]mujhe tujh se kyá kám? [7] Tujhe Khudá kí qasam detá hún, mujhe 'azáb men na dál. 8 Kyúnki wuh us se kahtá thá, ki Ai nápák rúh, is ádmí men se nikal á. 9 Phir us ne us se púchhá; Terá nám kyá hai? Us ne us se kahá; Merá nám [8]Lashkar[a] hai, is liye ki ham bahut hain. 10 Phir us ne us kí bahut minnat kí, ki hamen is 'iláqe se báhar na bhej. 11 Aur wahán pahár par súaron ká ek bará gol char rahá thá. 12 Pas unhon ne us kí minnat karke kahá, ki Ham ko un súaron men bhej de, táki ham un ke andar jáen. 13 Pas us ne unhen ijázat dí, aur nápák rúhen nikalkar súaron ke andar gayín, aur wuh gol, jo koí do hazár ká thá, karáre par se jhapatkar jhíl men já pará, aur jhíl men dúb marí. 14 Aur un ke charánewálon ne bhágkar, shahr aur dihát men khabar pahunchái. 15 Pas log yih májará dekhne ko nikalkar Yisú' ke pás áe, aur jis men bad-rúhen, ya'ní bad-rúhon ká [9]lashkar[a] thá, us ko baithe aur [10]kapre pahine aur hosh men dekhkar, dar gaye. 16 Aur dekhnewálon ne us shakhs ká ahwál, jis men bad-rúhen thín, aur súaron ká májará un se bayán kiyá. 17 [11]Wuh us kí minnat karne lage, ki Hamárí sarhadd se chalá já. 18 Aur jab wuh kishtí par charhne lagá, to jis men bad-rúhen thín, us ne us kí minnat kí, ki main tere sáth rahún. 19 Lekin us ne use ijázat na dí, balki us se kahá, ki Apne logon ke pás apne ghar já, aur unhen khabar de, ki [12]Khudáwand ne tere liye kaise bare kám kiye, aur tujh par rahm kiyá. 20 Wuh gayá, aur [13]Dikapulis men is bát ká charchá karne lagá, ki Yisú' ne mere liye kaise bare kám kiye; aur sab ta'ajjub karte the.

Ek bímár 'aurat ká shifá páná, aur ek murda larki ká jiláyá jáná.

(Mat. 9. 18–26; Lúq. 8. 40–56.)

21 Jab Yisú' phir kishtí men pár gayá, to barí bhír us ke pás jama' húí, aur wuh jhíl ke kanáre thá. 22 Aur [14]'ibádatkháne ke sardáron men se ek shakhs Yáir nám áyá, aur use dekhkar us ke qadamon par girá, 23 aur yih kahkar us kí bahut minnat kí, ki Merí chhotí betí marne ko hai: tú ákar [15]apne háth us par rakh, táki wuh achchhí ho jáe aur zinda rahe. 24 Pas wuh us ke sáth chalá; aur bahut log us

2 Dekho Mat. 8. 2.
3 Bab 1. 26. A'mál 8. 7.
4 Paid. 14. 18. Gin. 24. 16. Zab. 57. 2. Dán. 3. 26. Lúq. 1. 32 aur 6. 35. A'mál 16. 17. 'Ibr. 7. 1; wag:
5 Muq. Mat 4. 3, 6. Dekho Mat. 14. 33.
6 Muq. 2 Sam. 16. 10 aur 19. 22 aur Yúh. 2. 4, wag:
7 Mat. 26. 63. A'mál 19. 13. Muq. Ya'q. 2. 19.
8 Mat. 26. 53.

9 Áyat 9.
10 Muq. Lúq. 8. 27.
11 Muq. 1 Sal. 17. 18 aur Lúq. 5. 8 aur A'mál 16. 39.
12 Zab. 66. 16. Muq. báb 1. 44.
13 Báb 7. 31. Mat. 4. 25.
14 Lúq. 13. 14. A'mál 13. 15 aur 18. 8, 17.
15 Báb 6. 5; 7. 32; 8. 23, 25 aur 16. 18. Mat. 9. 18. Lúq. 4. 40 aur 13. 13. A'mál 9. 12, 17 aur 28. 8.

a Yun. *Liyiyon*, ya'ní chha hazár sipáhíon ká lashkar.

ke pichhe ho liye, aur [16]us par gire parte the.

25 Phir ek 'aurat, [17]jis ke bárah baras se ḳhún járí thá, 26 aur us ne bahut hakímoṉ se barí taklíf uthái thí, aur apná sab mál ḳharch karke bhí use kuchh fáida na húá thá, balki ziyáda bímár ho gayí thí, 27 Yisú' ká hál sunkar, bhíṛ meṉ us ke pichhe se áí, aur us kí poshák ko chhúá; 28 kyúṉki wuh kahtí thí, ki Agar maiṉ sirf us kí poshák hí chhú lúṉgí, to achchhí ho jáúṉgí. 29 [18]Aur fi'lfaur us ká ḳhún bahná band ho gayá; aur us ne apne badan meṉ ma'lúm kiyá, ki maiṉ ne is [19]bímárí se shifá páí. 30 Yisú' ne fi'lfaur apne meṉ ma'lúm karke, ki mujh meṉ se [20]quwwat niklí, us bhíṛ meṉ phirkar kahá; Kis ne merí poshák chhúí? 31 Us ke shágirdoṉ ne us se kahá; Tú dekhtá hai, ki bhíṛ tujh par girí partí hai, phir tú kahtá hai; Mujhe kis ne chhúá? 32 Us ne chároṉ taraf nigáh kí, táki jis ne yih kám kiyá thá use dekhe. 33 Wuh 'aurat yih jánkar, ki mujh par kyá asar húá, ḍartí káṉptí áí aur us ke áge gir parí, aur sárá hál sach sach us se kah diyá. 34 Us ne us se kahá; Betí, [21]tere ímán ne tujhe achchhá kiyá hai; [21]salámat já, aur apní is [19]bímárí se bachí rah.

35 Wuh yih kah hí rahá thá, ki [22]'ibádatḳháne ke sardár ke háṉ se logoṉ ne ákar kahá, ki Terí betí mar gayí; ab [23]ustád ko kyúṉ [24]taklíf detá hai? 36 Jo bát wuh kah rahe the, us par Yisú' ne tawajjuh na karke, [22]'ibádatḳháne ke sardár se kahá; Khauf na kar; faqat i'tiqád rakh. 37 Phir us ne siwá [25]Patras aur Ya'qúb aur Ya'qúb ke bháí [26]Yúhanná ke, áur kisí ko apne sáth chalne na diyá. 38 Áur wuh 'ibádatḳháne ke sardár ke ghar meṉ áe, aur us ne dekhá ki hullar ho rahá hai, aur log bahut ro píṭ rahe haiṉ, 39 aur andar jákar un se kahá; [27]Tum kyúṉ gul macháte aur rote ho? larkí mar nahíṉ gayí, balki [28]sotí hai. 40 Wuh us par haṉsne lage. Lekin wuh [29]sab ko nikálkar larkí ke máṉ báp ko aur apne sáthioṉ ko lekar, jahán larkí parí thí andar áyá, 41 aur larkí ká [30]háth pakarkar us se kahá, Talítá qúmí[a]; jis ká tarjuma yih hai, ki Ai larkí, maiṉ tujh se kahtá húṉ; [31]Uṭh. 42 Wuh larkí fi'lfaur uṭhkar chalne phirne lagí; kyúṉki wuh bárah baras kí thí. Is par log bahut hí hairán húe. 43 Phir us ne unheṉ [32]tákíd se hukm diyá, ki yih koí na jáne: aur farmáyá, ki use kuchh kháne ko diyá jáe.

Yisú' ká apne watan meṉ na mánd jáná.

(Mat. 13. 54–58.)

6 [1] [2]Phir wahán se nikalkar wuh [2]apne watan meṉ áyá, aur us ke shágird us ke pichhe ho liye. 2 [3]Jab Sabt ká din áyá, to wuh 'ibádatḳháne meṉ ta'lím dene lagá; aur [4]bahut log sunkar hairán húe aur kahne lage, ki Yih báteṉ is ko kahán se á gayíṉ? aur yih kyá hikmat hai jo ise bakhshí

[a] *N. qúm.*

[16] Áyat 31. Báb 3. 9.
[17] Ahb. 15. 25.
[18] Mat. 15. 28 aur 17. 18.
[19] Dekho báb 3. 10.
[20] Lúq. 6. 19 aur 8. 46. Muq. Lúq. 5. 17 aur A'mál 10. 38.
[21] Dekho Lúq. 7. 50.
[22] Áyat 22.
[23] Dekho Yúh. 11. 28.
[24] Lúq. 7. 6.
[25] Báb 9. 2 aur 14. 33.
[26] Báb 3. 17.
[27] Muq. A'mál 20. 10.
[28] Yúh. 11. 4, 11.
[29] A'mál 9 40.
[30] Dekho báb 1. 31.
[31] Lúq. 7. 14, 22. Muq. Mat. 11. 5 aur Yúh. 11. 43.
[32] Báb 9. 9. Dekho Mat. 8. 4.
[1] Muq. Lúq. 4. 16—30.
[2] Mat. 2. 23. Lúq. 4. 23.
[3] Báb 1. 21. Lúq. 4. 31; 6. 6 aur 13. 10. Muq. A'mál 13. 14. Dekho Mat. 4. 23.
[4] Dekho Mat. 7. 28.

gayí hai, aur kaise mu'jize[a]
is ke háth se záhir hote hain!
3 5 Kyá yih wuhí 6 baṛhaí nahín,
jo Maryam ká beṭá, aur Ya'qúb
aur Yoses aur Yahúdáh aur
Shama'ún ká 7 bháí hai? Aur
kyá us kí bahinen yahán ham-
áre hán nahín? Pas unhon
ne 8 us ke sabab se ṭhokar
kháí. 4 Yisú' ne un se kahá,
ki 9 Nabí apne watan aur apne
rishtadáron aur apne ghar ke
siwá âur kahín be'izzat nahín
hotá. 5 Aur 10 wuh koí mu'jiza
wahán na dikhá saká, siwá is
ke, ki thoṛe se 11 bímáron par
háth rakhkar unhen achchhá
kar diyá. 6 Aur 12 us ne un kí
bei'tiqádí par ta'ajjub kiyá.

Rasúlon ko mánádí ke liye bhejná.

(Mat. 9. 35, 10. 1, 5–14; Lúq. 9. 1–6.)

13 Aur wuh cháron taraf ke
gánwon men ta'lím detá phirá.
7 14 Aur us ne un bárah ko
pás bulákar unhen do do karke
bhejná shurú' kiyá; aur unhen
nápák rúhon par iḳhtiyár diyá;
8 aur hukm diyá, ki ráste ke
liye, siwá láṭhí ke, kuchh na lo;
na roṭí, na jholí, na apne ka-
marband men 15 paise; 9 magar
16 jútiyán pahino, aur do kurte
na pahino. 10 Aur us ne
un se kahá; Jahán tum kisí
ghar men dáḳhil ho, to usí
men raho, jab tak wahán se
rawána na ho. 11 Aur jis jagah
ke log tumhen qabúl na karen,
aur tumhárí na sunen, wahán
se chalte waqt 17 apne talwon
kí gard jháṛ do, 18 táki un par
gawáhí ho. 12 19 Aur unhon ne
rawána hokar 20 manádí kí,

ki 21 Tauba karo; 13 20 aur
bahut bad-rúhon ko nikálá,
aur bahut 22 bímáron ko tel
malkar achchhá kiyá.

Yúhanná baptisma denewále ká qatl honá.

(Mat. 14. 1–12; Lúq. 9. 7–9 aur 3. 19, 20.)

14 Aur Herodes bádsháh ne
us ká zikr suná, kyúnki us ká
nám mashhúr ho gayá thá,
aur us ne kahá,[b] ki 23 Yúhanná
baptisma[c] denewálá murdon
men se jí uṭhá hai, is liye us
se mu'jize záhir hote hain.[d]
15 23 Magar ba'z kahte the, ki
Eliyyáh hai, aur ba'z yih, ki
Nabíon men se kisí kí mánind
ek 24 nabí hai. 16 Magar He-
rodes ne sunkar kahá, ki
Yúhanná jis ká sir main ne
kaṭwáyá, wuhí jí uṭhá hai.
17 25 Kyúnki Herodes ne áp
ádmí bhejkar Yúhanná ko
pakaṛwáyá, aur apne bháí
Filippus kí bíwí Herodiyás
ke sabab se, 26 use qaidḳháne
men bándh rakkhá thá, kyún-
ki Herodes ne us se biyáh
kiyá thá, 18 25 aur Yúhanná
ne us se kahá thá, ki 27 Apne
bháí kí bíwí rakhní tujhe
rawá nahín. 19 Pas Hero-
diyás us se 28 dushmaní rakhtí,
aur cháhtí thí ki use qatl
karáe, magar na ho saká;
20 is wáste ki Herodes Yúhan-
ná ko rástbáz aur muqaddas
ádmí jánkar us se 29 ḍartá, aur
use bacháe rakhtá thá. Aur
us kí báten sunkar bahut
hairán ho játá thá; magar
30 suntá ḳhushí se thá. 21 Aur
mauqa' ke din, jab Herodes
ne apní 31 sálgirih men apne

5 Muq. Lúq. 4. 22 aur Yúh. 6. 42.
6 Muq. Mat. 13. 55.
7 Dekho báb 3. 31.
8 Dekho Mat. 11. 6.
9 Lúq. 4. 24. Yúh. 4. 44. Muq. Yar. 11. 21 aur 12. 6 aur Yúh. 7. 5.
10 Muq. báb 9. 23 aur Paid. 19. 22.
11 Dekho báb 5. 23.
12 Yas'. 59. 16. Muq. Mat. 8. 10.
13 Mat. 11. 1. Lúq. 8. 1 aur 13. 22.
14 Muq. Lúq. 10. 4–11 aur 22. 35.
15 Muq. báb 12. 41 aur Mat. 10. 9.
16 A'mál 12. 8.
17 A'mál 13. 51. Muq. Naham. 5. 13 aur A'mál 18. 6.
18 Dekho báb 1. 44.
19 Lúq. 9. 6.
20 Mat. 10. 7, 8.
21 Mat. 3. 2 aur 4. 17.
22 Ya'q. 5. 14.
23 Báb 8. 28. Mat. 16. 14.
24 Dekho Mat. 21. 11.
25 Lúq. 3. 19, 20.
26 Mat. 11. 2. Yúh. 3. 24.
27 Ahb. 18. 16 aur 20. 21.
28 Muq. Lúq. 11. 53.
29 Muq. Mat. 14. 5 aur 21. 26.
30 Báb 12. 37. Muq. báb 4. 16.
31 Paid. 40. 20.

a Yún. *qudraten.*
b N. *aur log kahte the.*
c Yá *istibág.*
d Yún. *qudraten us men asar kartí hain.*

amíron aur faují sardáron, aur Galíl ke [32]raíson kí ziyáfat kí, [22] aur usí Herodiyás kí betí andar áí, aur náchkar Herodes aur us ke mihmánon ko khush kiyá; to bádsháh ne us larkí se kahá, Jo cháhe mujh se máng, main tujhe dúngá; [23] aur us se qasam khái, ki Jo tú mujh se mánggegí, apní [33]ádhí bádsháhat tak tujhe dúngá. [24] Aur us ne báhar jákar apní mán se kahá, ki Main kyá mángún? Wuh bolí; Yúhanná baptisma[a] denewále ká sir. [25] Wuh fi'lfaur bádsháh ke pás jaldí se andar áí, aur us se yih 'arz kí; Main cháhtí húṇ, ki tú Yúhanná baptisma[a] denewále ká sir ek thál men abhí mujhe mangwá de. [26] Bádsháh bahut gamgín húá, magar apní qasamon aur mihmánon ke sabab us se inkár karná na cháhá. [27] Pas bádsháh ne fi'lfaur ek sipáhí ko[b] hukm dekar bhejá, ki us ká sir láe. Us ne jákar us ká sir qaidkháne men kátá, [28] aur ek thál men rakhkar láyá aur larkí ko diyá, aur larkí ne apní mán ko diyá. [29] Phir [34]us ke shágird sunkar áe, aur us kí lásh uṭhákar qabr men rakkhí.

Pánch hazár ádmion ko khiláná.

(Mat. 14. 13–21; Lúq. 9. 10–17; Yúh. 6. 1–13.)

[30] Aur [35]rasúlon ne Yisú' ke pás jama' hokar, jo kuchh unhon ne kiyá, aur jo kuchh sikháyá thá, sab us se bayán kiyá. [31] Us ne un se kahá; Tum áp alag wirán jagah men chale áo, aur zará árám karo: is liye ki bahut log áte játe the, aur unhen [36]kháná kháne kí bhí fursat na miltí thí. [32] [37] Pas wuh [38]kishtí men baiṭhkar alag ek wirán jagah men chale gaye. [33] Aur logon ne unhen játe dekhá, aur bahuteron ne [39]pahchán liyá, aur sáre shahron se ikaṭṭhe ho hokar paidal udhar daure, aur un se pahle já pahunche. [34] Aur us ne utarkar [40]barí bhír dekhí, aur [40]use un par tars áyá, kyúnki wuh un bheron kí mánind the, jin ká charwáhá na ho; aur wuh unhen bahut báten sikháne lagá. [35] Jab din bahut dhal gayá, us ke shágird us ke pás ákar kahne lage; Yih jagah wirán hai, aur din bahut dhal gayá hai; [36] [41] unhen rukhsat kar, táki wuh charon taraf kí bastiyon aur gánwon men jákar, apne liye kuchh kháne ko mol len. [37] Us ne un se jawáb men kahá; [42] Tum hí unhen kháne ko do. [43] Unhon ne us se kahá; [44] Kyá ham jákar do sau dínar[c] kí roṭiyán mol láen, aur unhen khiláen? [38] Us ne un se kahá; Tumháre pás kitní roṭiyán hain? jáo, dekho. Unhon ne daryáft karke kahá; [45] Pánch, aur do machhliyán. [39] Us ne unhen hukm diyá, ki sab harí ghás par jamá'at jamá'at karke baiṭh jáen. [40] Pas wuh sau sau aur pachás pachás kí qatáren báṇdhkar baiṭh gaye. [41] Phir us ne wuh pánch roṭiyán aur do machhliyán lín, aur [46]ásmán kí taraf

[32] 1 Sal. 3. 15. Ást. 1. 3 aur 2. 18.
[34] Dekho Mat. 9. 14.
[35] Mat. 10. 2. Lúq. 6. 13; 17. 5; 22. 14 aur 24. 10.
[36] Báb 3. 20.
[37] Muq. báb 8. 2—9.
[38] Dekho báb 3. 9.
[39] Áyat 54.
[40] Muq. Mat. 9. 36.
[41] Áyat 45. Muq. Mat. 15. 23.
[42] Muq. 2 Sal. 4. 42—44.
[43] Muq. Yúh. 6. 7.
[44] Muq. Gin. 11. 13, 21, 22.
[45] Báb 8. 19.
[46] Báb 7. 34. Yúh. 11. 41 aur 17. 1.

a Yá *istibág.*
b Yún. *apne gárd ke ek sipáhí ko.*
c Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho.

dekhkar [47]barakat cháhí, aur roṭiyáṇ torkar shágirdoṇ ko detá gayá, ki un ke áge rakkheṇ; aur wuh do machhliyáṇ bhí un sab meṇ báṇṭ díṇ. [42] Pas wuh sab khákar ser ho gaye. [43] Aur unhoṇ ne ṭukroṇ se bárah ṭokriyáṇ bharkar uṭháíṇ, aur kuchh machhliyoṇ se bhí. [44] Aur jinhoṇ ne roṭiyáṇ kháíṇ, wuh páṇch hazár mard the.

Yisú' ká jhíl ke páṇi par chalná.

(Mat. 14. 22–33; Yúh. 6. 15–21.)

[45] Aur fi'lfaur us ne apne shágirdoṇ ko [48]majbúr kiyá, ki [49]kishtí par charhkar us se pahle us pár [50]Baitsaidá ko chale jáeṇ, jab tak wuh logoṇ ko ruḳhsat kare. [46] Aur unheṇ ruḳhsat karke, [51]pahár par du'á mángne gayá. [47] Aur jab [52]shám húí, to kishtí jhíl ke bích meṇ thí, aur wuh akelá ḳhushkí par thá. [48] Jab us ne dekhá, ki wuh khene se bahut tang haiṇ, kyúṇki hawá un ke muḳhálif thí, to rát ke [52]pichhle pahar ke qaríb wuh jhíl par chaltá húá un ke pás áyá; aur un se áge [53]nikal jáná cháhtá thá. [49] Lekin unhoṇ ne use jhíl par chalte dekhkar ḳhayál kiyá ki bhút hai, aur chillá uṭhe, [50] kyúṇki sab use dekhkar [54]ghabrá gaye the. Magar us ne fi'lfaur un se báteṇ kín aur kahá; [55]Kháṭir jama' rakkho: maiṇ húṇ; [55]daro nahíṇ. [51] Phir wuh kishtí par un ke pás áyá, aur hawá tham gayí: aur wuh apne dil meṇ niháyat[a] hairán húe; [52] is liye ki [56]wuh roṭiyoṇ ke báre meṇ na samjhe the, balki un ke dil [57]saḳht ho gaye the.

Gannesarat ke logoṇ meṇ Yisú' ke mu'jize.

(Mat. 14. 34–36.)

[53] [58]Aur wuh pár jákar [59]Gannesarat ke 'iláqe meṇ pahunche, aur kishtí ghát par lagáí. [54] Aur jab kishtí par se utre, to fi'lfaur log use [60]pahchánkar [55] us sáre 'iláqe meṇ chároṇ taraf daure, aur [61]bímároṇ ko [62]chárpáiyoṇ par dálkar, jahán jahán suná ki wuh hai, wahán wahán liye phire. [56] Aur wuh ḳhwáh gánwoṇ, ḳhwáh shahroṇ, ḳhwáh bastiyoṇ meṇ jahán kahíṇ játá thá, log [63]bímároṇ ko bázároṇ meṇ rakhkar us kí minnat karte the, ki wuh sirf us kí [64]poshák ká kanára chhú leṇ: aur [65]jitne use chhúte the, sab achchhe ho játe the.

Harám halál ke báre meṇ.

(Mat. 15. 1–20.)

7 [1] Phir Farísí aur ba'z faqíh us ke pás jama' húe; [2] wuh Yarúshalem se áe the, [2] aur unhoṇ ne dekhá, ki us ke ba'z shágird [2]nápák, ya'ní bin dhoe háthoṇ se roṭí kháte haiṇ. [3] Kyúṇki Farísí aur sab Yahúdí, [3]buzurgoṇ kí [4]riwáyat par qáim rahne ke sabab, jab tak apne háth khúb[b] dho na leṇ nahíṇ kháte. [4] Aur bázár se ákar, jab tak gusl na kar leṇ,[c] nahíṇ kháte; aur bahut sí áur báteṇ haiṇ, jo qáim

[47] Báb 8. 7 aur 14. 22. 1 Sam. 9. 13. Mat. 26. 26. Lúq. 24. 30. Muq. 1 Kur. 14. 16.

[48] Muq. Mat. 8. 18.
[49] Áyat 32.
[50] Báb 8. 22. Muq. Lúq. 9 10 aur Yúh. 6. 17.
[51] Lúq. 6. 12 aur 9. 28. Muq. báb 1. 35 aur Lúq. 5. 16.
[52] Muq. báb 13. 35.
[53] Muq. Paid. 32. 26 aur Lúq. 24. 28.
[54] Muq. Lúq. 24. 37.
[55] Mat. 17. 7. Muq. Ist. 31. 6 aur Yas'. 41. 13 aur 43. 1, 2 aur Yúh. 16. 33.
[56] Báb 8. 17 —21.
[57] Yúh. 12. 40. Rom. 11. 7 2 Kur. 3. 14. Dekho báb 3. 5.
[58] Muq. Yúh. 6. 24, 25.
[59] Lúq. 5. 1.
[60] Áyat 33.
[61] Mat. 4. 24.
[62] Lúq. 5. 18.
[63] A'mál 5. 15.
[64] Dekho Mat. 9. 20.
[65] Báb 3. 10. Lúq. 6. 19.
[1] Báb 3. 22.
[2] Muq. A'mál 10. 14 aur Rom. 14. 14 (Yún.).
[3] 'Ibr. 11. 2. Gal. 1. 14.
[4] Kul. 2. 8.

a N. *hí ízád.*

b Yá *muṭṭhí* se yá *kuhne tak.*
c Yá *jab tak istibág na leṇ*: N. *jab tak apne úpar páni na chhiṛak leṇ.*

rakhne ke liye buzurgoṉ se unheṉ pahunchí hain, jaise [5]piyálon, aur lotoṉ, aur tánbe ke bartanoṉ ká [6]dhoná.[a] 5 Pas Farísioṉ aur faqíhoṉ ne us se púchhá; Kyá sabab hai, ki tere shágird [3]buzurgoṉ kí [4]riwáyat par nahín chalte, [7]balki [2]nápák háthoṉ se roṭí kháte hain. 6 Us ne un se kahá; Yasha'yáh ne tum [8]riyákároṉ ke haqq meṉ kyá khúb nubuwwat kí; jaisá ki likhá hai;

[9b]Yih ummat zabán se to merí 'izzat kartí hai,
Magar in ká dil mujh se dúr hai.
7 Aur yih befáida merí parastish karte hain,
Kyúṉki [10]ádmioṉ ke hukmoṉ kí ta'lím dete hain.

8 Tum Ḳhudá ke hukm ko tark karke ádmioṉ kí riwáyat ko qáim rakhte ho. 9 Aur us ne un se kahá; Tum apní riwáyat ke mánne ke liye [11]Ḳhudá ke hukm ko kyá khúb bátil karte ho! 10 Kyúṉki Músá ne farmáyá hai ki[c] Apne báp kí aur apní máṉ kí 'izzat kar; aur,[d] Jo koí báp yá máṉ ko burá kahe, wuh zarúr ján se márá jáe. 11 Lekin tum kahte ho; Agar koí báp yá máṉ se kahe, ki Jis chíz ká tujhe mujh se fáida pahunch saktá thá, wuh [12]qurbán, ya'ní Ḳhudá kí nazr ho chukí, 12 to tum use phir báp yá máṉ kí kuchh madad karne nahíṉ dete. 13 [13]Yún tum Ḳhudá ke kalám ko apní riwáyat se, jo tum ne járí kí hai, bátil kar dete ho; aur aise bahutere kám karte ho. 14 Aur wuh logoṉ ko phir pás bulákar un se kahne lagá, ki [14]Tum sab merí suno aur samjho. 15 [15]Koí chíz báhar se ádmí meṉ dákhil hokar use nápák nahíṉ kar saktí; magar jo chízeṉ ádmí meṉ se nikaltí hain, wuhí ádmí ko nápák kartí hain. 17 Aur jab wuh bhír ke pás se [16]ghar meṉ gayá, to [17]us ke shágirdoṉ ne us se is tamsíl ke ma'ní púchhe. 18 Us ne un se kahá; [18]Kyá tum bhí aise besamajh ho? Kyá tum nahíṉ samajhte ki koí chíz jo báhar se ádmí ke andar játí hai, use nápák nahíṉ kar saktí; 19 is liye ki wuh us ke dil meṉ nahíṉ, balki [19]peṭ meṉ játí hai, aur páekháne meṉ nikal játí hai? 20 Yih kahkar us ne tamám kháne kí chízoṉ ko pák ṯhahráyá. 20 Phir us ne kahá; [21]Jo ádmí meṉ se nikaltá hai, wuhí ádmí ko nápák kartá hai. 21 Kyúṉki andar se, ya'ní ádmí ke dil se, [22]bure khayál, harámkárián, 22 choriyáṉ, [23]khúnrezián, zinákárián, lálach, badián, makr, [24]shahwatparastí, [25]badnazarí, [26]badgoí, [27]shekhí, [28]bewuqúfí nikaltí hai; 23 [29]yih sab burí báteṉ andar se nikalkar ádmí ko nápák kartí hain.

Ek Súrufiníki 'aurat ki laṛki ko achchhá karná.

(Mat. 15. 21–28.)

24 Phir waháṉ se uṯhkar Súr aur Saidá[e] kí sarhaddoṉ meṉ gayá. Aur ek ghar meṉ

5 Mat. 23. 25. Luq. 11. 39.
6 Muq. Yúh. 2. 6 aur 'Ibr. 9. 10.
7 Luq. 11. 38.
8 Mat. 23. 13.
9 Muq. Hiz. 33. 31.
10 Kul. 2. 20. Tit. 1. 14.
11 Luq. 7. 30. Muq. Gal. 2. 21 aur 'Ibr. 10. 28.
12 Ahb. 1. 2, wag:
13 Gal. 3. 17. Muq. Rom. 2. 23.
14 Mat. 13. 5].
15 Dekho A'mál 10. 14, 15.
16 Báb 3. 19 aur 9. 28.
17 Muq. Mat. 13. 36 aur 15. 15.
18 Báb 8. 17, 18.
19 Muq. 1 Kur. 6. 13.
20 Muq. Luq. 11. 41 aur A'mál 10. 15 aur 11. 9.
21 Mat. 12. 34. Ya'q. 3. 6.
22 Mat. 9. 4, wag: Muq. Paid. 6. 5 aur Zab. 56. 5 aur Ya'q. 2. 4.
23 Mat. 5. 22, 28. Dekho Khur. 20. 13, 14, 17.
24 2 Kur. 12. 21. Gal. 5. 19. If. 4. 19. Yahúdáh 4.
25 Muq. Mat. 6. 23. If. 4. 31. Kul. 3. 8. 1 Tim. 6. 4.
26 Muq. Luq. 1. 51.
27 Muq. If. 5. 17.
28 1 Kur. 6. 9, 10.

a Yá *bartanoṉ ko istibáq denā.*
b Yasha'yáh 29. 13.
c Ḳhurúj 20. 12.
d Ḳhurúj 21. 17.
e N. *aur Saidá* ná dárad.

dákhil húá, aur na cháhtá thá, ki koí jáne; magar poshída na rah saká; 25 balki fi'lfaur ek 'aurat jis kí chhoṭí beṭí meṉ nápák rúh thí, us kí ḳhabar sunkar áí, aur us ke qadamoṉ par girí. 26 [30]Yih 'aurat [31]Yúnání thí, aur qaum kí [32]Súrufíníkí. Us ne us se darkhwást kí, ki bad-rúh ko merí beṭí meṉ se nikál. 27 Us ne us se kahá, ki [33]Pahle larkoṉ ko ser hone de, kyúṉki larkoṉ kí roṭí lekar [34]kuttoṉ ko dál dení achchhí nahín. 28 Us ne jawáb meṉ kahá; Hán, Ḳhudáwand; kutte bhí mez ke tale larkoṉ kí roṭí ke [35]tukroṉ meṉ se kháte hain. 29 Us ne us se kahá; Is kalám ke sabab [36]já; bad-rúh terí beṭí se nikal gayí hai; 30 aur us ne apne ghar meṉ jákar dekhá, ki larkí palang par parí hai, aur badrúh nikal gayí hai.

[30] Muq. Yúh. 12. 20, 21.
[31] Muq. 1 Kur. 12. 13.
[32] Muq. A'mál 21. 2, 3.
[33] Muq. A'mál 3. 26 aur Rom. 1. 16.
[34] Mat. 7. 6.

Ek bahre hakle ádmí ko achchhá karná.

[35] Muq. Luq. 16. 21.
[36] Yúh. 4. 50.

31 [37]Aur wuh phir Súr kí sarhaddoṉ se nikalkar Saidá kí ráh se [38]Dikapulis kí sarhaddoṉ meṉ hotá húá [39]Galíl kí jhíl par pahunchá. 32 Aur logoṉ ne ek [40]bahre ko jo [40]haklá bhí thá, us ke pás lákar us kí minnat kí, ki [41]apná háth us par rakh. 33 [42]Wuh us ko bhír meṉ se alag le gayá, aur apní ungliyáṉ us ke káṉoṉ meṉ dálíṉ, aur [42]thúkkar us kí zabán chhúí, 34 aur [43]ásmán kí taraf nazar karke ek [44]áh bharí, aur us se kahá; Iffattah, ya'ní Khul já. 35 [40]Aur us ke kán khul gaye, aur us kí zabán kí girih[a] khul gayí, aur wuh sáf bolne lagá. 36 Aur [45]us ne unheṉ hukm diyá, ki Kisí se na kahná; lekin [46]jitná wuh un ko hukm detá rahá, utná hí ziyáda wuh charchá karte rahe. 37 Aur unhoṉ ne [47]niháyat hí hairán hokar kahá; Jo kuchh us ne kiyá, sab achchhá kiyá; wuh bahroṉ ko sunne kí, aur gúṉgoṉ ko bolne kí táqat detá hai.

[37] Muq. Mat. 15. 29—31.
[38] Báb 5. 20. Mat. 4. 25.
[39] Mat. 4. 16. Yúh. 6. 1.
[40] Yas'. 35. 5, 6.
[41] Dekho bab 5. 23.
[42] Báb 8. 23.
[43] Dekho bab 6. 41.
[44] Báb 8. 12. Muq. Yúh. 11. 33.
[45] Báb 9. 9. Dekho Mat. 8. 4.
[46] Báb 1. 45. Mat. 9. 31.
[47] Báb 10. 26.

Chár hazár ádmioṉ ko khiláná.

(Mat. 15. 32–39.)

8 1 [1]Un dinoṉ meṉ, jab phir barí bhír jama' húí, aur un ke pás kuchh kháne ko na thá, to us ne apne[b] shágirdoṉ ko pás bulákar un se kahá; 2 [2]Mujhe is bhír par tars átá hai, kyúṉki yih tín din se barábar mere sáth rahí hai, aur in ke pás kuchh kháne ko nahín; 3 agar maiṉ inheṉ bhúká ghar ko rukhsat karúṉ, to ráh meṉ thakkar rah jáenge; aur ba'z in meṉ se dúr ke hain. 4 Us ke shágirdoṉ ne use jawáb diyá, ki Is biyábán meṉ kahán se koí itní roṭiyáṉ láe ki inheṉ ser kar sake? 5 Us ne un se púchhá, ki Tumháre pás kitní roṭiyáṉ hain? Wuh bole, [3]Sát. 6 Phir us ne logoṉ ko hukm diyá, ki zamín par baiṭh jáeṉ: aur us ne wuh sát roṭiyáṉ líṉ, aur [4]shukr karke toríṉ, aur apne shágirdoṉ ko detá gayá ki un ke áge rakkheṉ; aur unhoṉ ne logoṉ ke áge rakh díṉ. 7 Aur un ke pás thoṛí sí chhoṭí machhli-

[1] Muq. báb 6. 32—44.
[2] Muq. Mat. 9. 36.
[3] Mat. 16. 10.
[4] Báb 14. 23. Mat. 26. 27. Luq. 22. 17, 19. Yúh. 6. 11, 23. A'mál 27. 35. Rom. 14. 6. 1 Kur. 10. 30; 11. 24 aur 14. 16. 1 Tim. 4. 3, 4.

a N. *Ai'faur* izád. b N. *apne* na dárad.

yán thín: us ne un par [5]barakat cháhkar kahá, ki yih bhí un ke áge rakh do. [8] Pas [6]wuh khákar ser húe; aur bache húe ṭukron ke [3]sát ṭokre uṭháe. [9] Aur log chár hazár ke qarib the; phir us ne unhen rukhsat kiyá. [10] Aur wuh fi'lfaur apne shágirdon ke sáth [7]kishtí men baiṭhkar [8]Dalmanúta ke 'iláqe men gayá.

Nishán ke talab karnewálon ko jawáb denā.

(Mat. 16. 1–4; Lúq. 11. 16.)

[11] Phir Farísí nikalkar us se bahs karne lage, aur use [9]ázmáne ke liye us se koí [10]ásmání nishán talab kiyá. [12] [11] Us ne apní rúh men [12]áh khenchkar kahá; Is zamáne ke log kyún nishán talab karte hain[a]? Main tum se sach kahtá hún, ki is zamáne ke logon[b] ko koí nishán diyá na jáegá. [13] Aur [13]wuh unhen chhorkar phir kishtí men baiṭhá, aur pár chalá gayá.

Farísion ke ḳhamír kí tamsíl.

(Mat. 16. 5–12; Lúq. 12. 1.)

[14] Aur wuh roṭí lení bhúl gaye the; aur kishtí men un ke pás ek se ziyáda roṭí na thí. [15] Aur us ne unhen yih hukm diyá, ki Ḳhabardár, [14]Farísion ke [15]ḳhamír aur [16]Herodes ke ḳhamír se hoshyár rahná. [16] Wuh ápas men charchá karne aur kahne lage, ki Hamáre pás roṭí nahin.[c] [17] Magar [17]Yisú' ne[d] yih ma'lúm karke un se kahá; Tum kyún charchá karte ho, ki hamáre pás roṭí nahín? [18]kyá ab tak nahín jánte, aur [19]nahín samajhte? [19]kyá tumhárá dil saḳht ho gayá hai? [18] [20]Aṅkhen hain, aur tum dekhte nahín? kán hain, aur sunte nahín? aur kyá tumhen yád nahín? [19] Jis waqt main ne wuh [21]pánch roṭiyán pánch hazár ke liye toríṅ, to tum ne kitní ṭokriyán ṭukron se bharí húi uṭháín? Unhon ne us se kahá; Bárah. [20] Aur jis waqt [22]sát roṭiyán chár hazár ke liye toríṅ, to tum ne kitne ṭokre ṭukron se bhare húe uṭháe? Unhon ne us se[e] kahá; Sát. [21] Us ne un se kahá; Kyá tum ab tak nahín samajhte?

Baitsaidá men ek andhe ko bínā karná.

[22] Phir wuh [23]Baitsaidá men áe. Aur log ek andhe ko us ke pás láe, aur us kí minnat kí, ki use chhúe. [23] [24]Wuh us andhe ká háth pakarkar use gánw se báhar le gayá; aur [24]us kí áṅkhon men [25]thúkkar [26]apne háth us par rakkhe, aur us se púchhá; Kyá tú kuchh dekhtá hai? [24] Us ne nazar uṭhákar kahá; Main ádmíon ko dekhtá hún; kyúnki wuh mujhe chalte húe aise dikhái dete hain, jaise darakht. [25] Phir us ne dobára us kí áṅkhon par apne háth rakkhe, aur us ne gaur se nazar kí, aur achchhá ho gayá, aur sárí chízen sáf sáf dekhne lagá. [26] Phir us ne yih kah-

5 Dekho Mat. 14. 19.
6 Muq. 2 Sal. 4. 42—44.
7 Dekho báb 3. 9.
8 Muq. Mat. 15. 39.
9 Dekho Yúh. 8. 6.
10 Lúq. 11. 16 aur 21. 11. 1 Kur. 1. 22. Dekho Mat. 12. 38.
11 Yúh. 11. 33.
12 Báb 7. 34.
13 Mat. 4. 13 aur 21. 17.
14 Lúq. 12. 1.
15 1 Kur. 5. 6—8. Gal. 5. 9.
16 Muq. báb 3. 6 aur 12. 13.
17 Mat. 26. 10.
18 Báb 7. 18.
19 Báb 6. 52.
20 Yar. 5. 21. Hiz. 12. 2. Muq. Yas'. 42. 18, 19 aur 43. 8 aur Mat. 13. 13.
21 Báb 6. 41, 44.
22 Áyát 6, 9.
23 Dekho báb 6. 45.
24 Báb 7. 33.
25 Yúh. 9. 6.
26 Báb 5. 23.

a Yún. *yih pusht . . . karti hai?*
b Yún. *is pusht.*
c N. *charchá karne lage, is liye ki un ke pás roṭí na thí.*
d N. *us ne.*
e N. *us se* na dárad.

kar us ko us ke ghar kí taraf rawána kiyá, ki [27]Is gánw ke andar qadam bhí na rakhná.

Patras ká iqrár, aur Yisú' ke máre jáne kí peshingoí.

(Mat. 16. 13–28; Lúq. 9. 18–27.)

27 Phir Yisú' aur us ke shágird Qaisariya Filippí ke gánwon men chale gaye: aur ráh men us ne apne shágirdon se yih púchhá, ki Log mujhe kyá kahte hain? 28 Unhon ne yih jawáb diyá, ki [28]Yúhanná baptisma[a] denewálá; aur ba'z; [29]Eliyyáh; aur ba'z; Nabíon men se koí. 29 Us ne un se púchhá; Lekin tum mujhe kyá kahte ho? Patras ne jawáb men us se kahá; [30]Tú [31]Masíh hai. 30 [32]Phir us ne unhen tákíd kí, ki merí bábat kisí se yih na kahná. 31 Phir wuh unhen ta'lím dene lagá, ki Zarúr hai ki [33]Ibn i Ádam bahut [34]dukh utháe aur [35]buzurg aur sardár káhin aur faqíh use radd karen, aur wuh qatl kiyá jáe, aur [36]tín din ke ba'd jí uthe. 32 Aur us ne yih bát [37]sáf sáf kahí. Patras use alag le jákar use malámat karne lagá. 33 Magar us ne phirke, aur apne shágirdon par nigáh karke Patras ko malámat kiyá, aur kahá; [38]Ai Shaitán, mere sámne se dúr ho, kyúnki tú [39]Khudá kí báton ká nahín, balki ádmíon kí báton ká khayál rakhtá hai. 34 Phir us ne bhír ko apne shágirdon samet pás bulákar un se kahá; Agar koí mere píchhe áná cháhe, to [40]apní khudí se[b] inkár kare, aur [41]apní salíb utháe, aur mere píchhe ho le. 35 Kyúnki [41]jo koí apní ján bachání cháhe wuh use khoegá, aur jo koí merí aur [42]Injíl[c] ke wáste apní ján khoegá, wuh use bacháegá. 36 [43]Aur ádmí agar sárí dunyá ko hásil kare aur apní ján ká nuqsán utháe to use kyá fáida hogá? 37 [44]Aur ádmí apní ján ke badle kyá de? 38 Kyúnki [45]jo koí is [46]zinákár aur khatákár qaum[d] men mujh se aur merí báton se sharmáegá, Ibn i Ádam bhí, [47]jab apne Báp ke jalál men [48]pák firishton ke sáth áegá, to us se sharmáegá.

9 [1] Aur us ne un se kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki Jo yahán khare hain, un men se ba'z aise hain, ki [1]jab tak Khudá kí bádsháhat ko [2]qudrat ke sáth áyá húá na dekh len, [3]maut ká maza hargiz na chakkhenge.

Yisú' kí súrat ká badal jáná.

(Mat. 17. 1–8; Lúq. 9. 28–36.)

2 Chha din ke ba'd Yisú' ne [4]Patras aur Ya'qúb aur Yúhanná ko hamráh liyá, aur unhen alag ek únche pahár par akele men le gayá; aur un ke sámne us kí [5]súrat badal gayí: 3 aur [6]us kí poshák aisí núrání aur niháyat safed ho gayí, ki dunyá men koí dhobí waisí safed nahín kar saktá. 4 Aur Eliyyáh Músá ke sáth unhen dikháí diyá; aur wuh Yisú' se báten karte the. 5 Patras ne Yisú' se kahá[e]; [7]Rabbí, hamárá yahán rahná achchhá hai: pas ham tín dere banáen; ek tere liye, ek Músá ke liye, ek Eliyyáh

---

a Yá *istibdq.* b Yá *apne dpe se.*

c Yá *khushkhabarí.* d Yún. *pusht.*
e Yun. *jawáb men kahá.*

---

27 Áyat 28. Muq. Mat. 8. 4.

28 Báb 6. 14. Mat. 14. 2. Luq. 9. 7.

29 Báb 6. 15. Luq. 9. 8. Muq. báb 9. 11 aur Mat. 17. 10 aur Yúh. 1. 21.

30 Yúh. 11. 27.

31 Báb 14. 61, 62. Dekho Mat. 1. 17.

32 Mat. 16. 20. Luq. 9. 21. Dekho Mat. 12. 16.

33 Báb 10. 33. Muq. Luq. 13. 33.

34 Báb 9. 31. Mat. 17. 12, 22, 23. Luq. 24. 7.

35 Luq. 17. 25. 1 Pat. 2. 4. Muq. báb 12. 10.

36 Báb 10. 34. Mat. 27. 63. Muq. Mat. 12. 40. Dekho Yúh. 2. 19.

37 Yúh. 16. 25.

38 Muq. Mat. 4. 10.

39 Mat. 16. 23 (hásh:).

40 Mat. 16. 24 (hásh:).

41 Dekho Mat. 10. 38, 39.

42 Báb 10. 29. Muq. 1 Kur. 9. 23 aur 2 Tim. 1. 8 aur Filemon 13.

43 Muq. Luq. 12. 20.

44 Muq. Zab. 49. 7, 8.

45 Rom. 1. 16. 2 Tim. 1. 8, 12, 16. 1 Ibr. 11. 16. 1 Yúh. 2. 28. Muq. Mat. 10. 33.

46 Yas'. 57. 3. Mat. 12. 39. Ya'q. 4. 4.

47 Dán. 7. 10, 13. Zak. 14. 5. Mat. 24. 30; 25. 31 aur 26. 64. Yúh. 1. 51. A'mál 1. 11. 1 Thiss. 1. 10 aur 4. 16 Yahúdáh 14. Muk. 1. 7. Muq. Ist. 33. 2.

48 A'mál 10. 22. Muk. 14. 10. Muq. Mat. 13. 41 aur 16. 27.

1 Muq. báb 13. 30 aur Mat. 10. 23; 23. 36 aur 24. 34.

2 Báb 13. 26 aur 14. 62. Muq. Mat. 25. 31.

3 Yúh. 8. 52. 1 Ibr. 2. 9.

4 Báb 5. 37 aur 14. 33.

5 Muq. 2 Kur. 3. 18.

6 Dán. 7. 9. Muq. Zab. 104. 2 aur Mat. 28. 3.

7 Dekho Yúh. 1. 38.

ke liye. 6 Kyúnki [8]wuh na jántá thá, ki kyá jawáb de; is liye ki wuh bahut dar gaye the. 7 Phir ek [9]bádal ne un par sáya kar liyá, aur us bádal men se [9]áwáz áí, ki [10]Yih merá piyárá Beṭá hai; [11]is kí suno. 8 Aur unhon ne yakáyak jo cháron taraf nazar kí, to Yisú' ke siwá áur kisí ko apne sáth phir na dekhá.

Eliyyáh ke áne ke báre men.

(Mat. 17. 9–13.)

9 Jab wuh pahár se utarte the, to [12]us ne unhen hukm diyá, ki [13]Jab tak Ibn i Ádam murdon men se jí na uṭhe, jo kuchh tum ne dekhá hai, kisí se na kahná. 10 [14]Unhon ne us kalám ko yád rakkhá; aur wuh [15]ápas men bahs karte the, ki murdon men se jí uṭhne ke kyá ma'ní hain? 11 Phir unhon ne us se yih púchhá, ki Faqíh kyúnkar kahte hain, ki [16]Eliyyáh ká pahle áná zarúr hai? 12 Us ne un se kahá, ki Eliyyáh albatta pahle ákar [17]sab kuchh bahál karegá; magar [18]kyá wajh hai ki Ibn i Ádam ke haqq men likhá hai, ki wuh bahut se [19]dukh uṭháegá, aur [20]haqír kiyá jáegá? 13 Lekin main tum se kahtá hún, ki Eliyyáh to á chuká, aur jaisá us ke haqq men likhá húá hai, [21]unhon ne jo kuchh cháhá us ke sáth kiyá.

Ek larke men se bad-rúh ko nikál denā.

(Mat. 17. 14–19; Lúq. 9. 37–42.)

14 Aur jab wuh shágirdon ke pás áe, to dekhá ki un ke cháron taraf barí bhír hai, aur faqíh un se bahs kar rahe hain. 15 Aur fi'lfaur sárí bhír use dekhkar [22]niháyat hairán húí, aur us kí taraf daurkar use salám karne lagí. 16 Us ne un se púchhá; Tum un se kyá bahs karte ho? 17 Aur bhír men se ek ne use jawáb diyá, ki Ai Ustád, main apne bete ko, jis men [23]gúngí rúh hai, tere pás láyá thá: 18 wuh jahán use pakartí hai, paṭak detí hai: aur wuh kaf bhar látá, aur dánt pístá, aur súkhtá játá hai: aur main ne tere shágirdon se kahá thá ki wuh use nikál den, magar wuh [24]na nikál sake. 19 Us ne jawáb men un se kahá; Ai [25]bei'tiqád qaum,[a] [25]main kab tak tumháre sáth rahúngá? kab tak tumhárí bardásht karúngá? use mere pás láo. 20 Pas wuh use us ke pás láe: aur jab us ne use dekhá, to fi'lfaur rúh ne [26]use marorá; aur wuh zamín par girá, aur kaf bhar lákar loṭne lagá. 21 Us ne us ke báp se púchhá; Yih is ko kitní muddat se hai? Wuh bolá, Bachpan se: 22 aur us ne aksar use ág men aur aksar páni men dálá, táki use halák kare: lekin [27]agar tú kuchh kar saktá hai, to ham par tars khákar hamárí madad kar. 23 Yisú' ne us se kahá; Kyá! Agar [27]tú kar saktá hai! [28]Jo i'tiqád rakhtá hai, us ke liye sab kuchh ho saktá hai. 24 Fi'lfaur us larke ká báp chillákar bolá; Main i'tiqád rakhtá hún, [29]tú merí bei'tiqádí ká 'iláj kar. 25 Jab

a Yún. *pusht.*

8 Muq. báb 14. 40 aur Lúq. 9. 33.
9 2 Pat. 1. 17. Muq. Khur. 24. 15, 16.
10 Báb 12. 6. Dekho Mat. 3. 17
11 A'mál 3. 22.
12 Báb 5. 43. Dekho Mat. 8. 4.
13 Báb 8. 31.
14 Lúq. 9. 36.
15 Muq. Yuh. 16. 17.
16 Dekho Mat. 11. 14.
17 Mal. 4. 6. Lúq. 1. 16, 17. Muq. A'mál 1. 6 aur 3. 21.
18 Zab. 22. 6, 7. Yas'. 53. 2, 3. Dán. 9. 26. Zak. 13. 7. Muq. Fil. 2. 7. Dekho Mat. 26. 24.
19 Dekho báb 8. 31.
20 Lúq. 23. 11. A'mál 4. 11.
21 Báb 6. 17, 27.
22 Muq. báb 10. 32.
23 Áyat 25. Lúq. 11. 14.
24 Muq. báb 6. 7 aur Mat. 10. 1 aur Lúq. 10. 17.
25 Muq. Yuh. 14. 9 aur 20. 27.
26 Báb 1. 26.
27 Muq. báb 1. 40 aur Mat. 9. 28.
28 Muq. báb 6. 5, 6 aur Mat. 17. 20.
29 Muq. Lúq. 17. 5.

[30] Áyat 15. Yisú' ne dekhá, ki [30]log daur daurkar jama' ho rahe hain, to us nápák rúh ko jhirakkar us se kahá; [31] Ai gúngí bahrí rúh, main tujhe hukm kartá hún, is men se nikal á, aur is men phir kabhí dákhil na ho. [26] Wuh chillákar, aur use bahut marorkar, nikal áí: aur wuh murda sá ho gayá, aisá ki aksaron ne kahá, ki wuh mar gayá. [27] Magar Yisú' ne [32]us ká háth pakarkar use uṭháyá, aur wuh uṭh khará húá. [28] Jab wuh [33]ghar men áyá, to us ke shágirdon ne alag us se púchhá, ki Ham use kyún na nikál sake? [29] Us ne un se kahá, ki Yih qism du'á ke siwá kisí áur tarah nahín nikal saktí.

[31] Áyat 17.

[32] Dekho báb 1. 31.

[33] Báb 3. 19 aur 7. 17.

Yisú' ke qatl hone ki peshíngoí.

(Mat. 17. 22, 23; Lúk. 9. 43–45.)

[34] Muq. bab 8. 31 aur 10. 32 —34.

[30] [34]Phir wahán se rawána húe, aur Galíl men hokar guzre, aur wuh na cháhtá thá, ki koí jáne; [31] is liye ki wuh apne shágirdon ko ta'lím detá aur un se kahtá thá, ki Ibn i Ádam ádmíon ke háth hawále kiyá jáegá, aur wuh use qatl karenge, aur wuh qatl hone ke [35]tín din ba'd jí uṭhegá. [32] [36]Lekin wuh is bát ko samajhte na the, aur us se púchhte húe ḍarte the.

[35] Dekho báb 8. 31.

[36] Báb 6. 52; Lúq. 2. 50; 18. 34 aur 24. 25. Yúh. 10. 6; 12. 16 aur 16. 17—19. Muq. áyat 10.

Shágirdon men baṛe hone ke jhagṛe ká tasfiya.

(Mat. 18. 1–5; Lúq. 9. 46–48.)

[33] Phir [37]wuh Kafarnahúm men áe; aur jab wuh ghar men thá, to [38]us ne un se púchhá, ki Tum ráh men kyá bahs karte the? [34] Wuh chup rahe; kyúnki [39]unhon ne ráh men ek dúsre se yih bahs kí thí, ki baṛá kaun hai. [35] Phir us ne baiṭhkar un bárah ko buláyá aur un se kahá, ki [40]Agar koí awwal honá cháhe, to wuh sab men pichhlá aur sab ká khádim bane. [36] Aur ek bachche ko lekar, un ke bích men khaṛá kiyá; phir [41]use god men lekar un se kahá; [37] [42]Jo koí mere nám par aise bachchon men se ek ko qabúl kartá hai, wuh mujhe qabúl kartá hai; aur [42]jo koí mujhe qabúl kartá hai, wuh mujhe nahín, balki use jis ne mujhe bhejá hai qabúl kartá hai.

[37] Mat. 17. 24.

[38] Muq. báb 10. 33—45.

Madadgár ko haqír na jánná; kamzor bháí ko ṭhokar na khiláná.

(Mat. 18. 6–9; Lúq. 9. 49, 50.)

[38] Yúhanná ne us se kahá, Ai ustád, ham ne ek shakhs ko tere nám se [43]bad-rúhon ko nikálte dekhá,[a] aur [44]ham use mana' karne lage, kyúnki wuh hamárí pairawí nahín kartá thá. [39] Lekin Yisú' ne kahá; Use mana' na karná; kyúnki aisá koí nahín jo mere nám se mu'jiza[b] dikháe, aur mujhe jald burá kah sake; [40] [45]is liye ki jo hamáre khiláf nahín, wuh hamárí taraf hai. [41] Aur [46]jo koí ek piyála pání tumhen [47]is liye[c] piláe ki tum Masíh ke ho, main tum se sach kahtá hún, ki wuh apná ajr hargiz na khoegá. [42] Aur [48]jo koí in [49]chhoṭon men se jo mujh

[39] Lúq. 22. 24. Muq. áyat 50.

[40] Báb 10. 43, 44. Mat. 20. 26, 27 aur 23. 11, 12. Lúq. 22. 26.

[41] Báb 10. 16.

[42] Muq. Mat. 10. 40, 42.

[43] Báb 16. 17. Mat. 7. 22. Lúq. 10. 17. A'mál 19. 13. Muq. Mat. 12. 27.

[44] Muq. Gin. 11. 28.

[45] Muq. Mat. 12. 30 aur Lúq. 11. 23.

[46] Dekho Mat. 10. 42.

[47] 1 Pat. 4. 14.

[48] Mat. 18. 6. Lúq. 17. 2. Muq. 1 Kur. 8. 12.

[49] Muq. Zak. 13. 7.

a N. *jo hamarí pairawí nahín kartá* izád.
b Yún. *qudrat.* c Yún. *is waste.*

par[a] ímán láe hain kisí ko thokar khiláe, [50]us ke liye yih bihtar hai, ki ek barí chakkí ká pát[b] us ke gale men latkáyá jáe, aur wuh samundar men phenk diyá jáe. [43] [51]Aur agar terá háth tujhe thokar khiláe, to use káṭ dál; tundá hokar zindagí men dákhil honá tere liye is se bihtar hai, ki do háth hote [52]jahannam ke bích us [53]ág men jáe jo kabhí bujhne kí nahin. [45] [54]Aur agar terá páṅw tujhe thokar khiláe, use káṭ dál; langrá hokar zindagí men dákhil honá tere liye is se bihtar hai, ki do páṅw hote [52]jahannam men dálá jáe. [47] [55]Aur agar terí áṅkh tujhe thokar khiláe, to use nikál dál; káná hokar Khudá kí bádsháhat men dákhil honá tere liye is se bihtar hai, ki do áṅkhen hote [52]jahannam men dálá jáe, [48] jahán [56]un ká kírá nahín martá, aur [57]ág nahín bujhtí. [49] Kyúnki har shakhs ág se namkín kiyá jáegá. [50] [58]Namak achchhá hai; [59]lekin agar namak kí namkíní játí rahe, to us ko kis chíz se mazadár karoge? [60]Apne men namak rakkho, aur [61]ek dúsre ke sáth mel miláp se raho.

Taláq ke báre men Yisú' kí ta'lím.

(Mat. 19. 1–9; Lúq. 16. 18.)

10 [1]Phir wuh wahán se uthkar [1]Yahúdiya kí sarhaddon men aur Yardan ke pár áyá; aur bhír us ke pás phir jama' ho gayí, aur wuh [2]apne dastúr ke muwáfiq phir unhen ta'lím dene lagá. [2] Aur Farísion ne pás ákar [3]us ke ázmáne ke wáste us se púchhá; [4]Kyá yih rawá hai, ki mard apní bíwí ko chhor de? [3] Us ne un se jawáb men kahá, ki [5]Músá ne tumhen kyá kukm diyá hai? [4] Wuh bole; Músá ne to ijázat dí hai, ki taláq-náma likhkar chhor den. [5] Magar Yisú' ne un se kahá, ki Us ne tumhárí [6]sakhtdilí ke sabab tumháre liye yih hukm likhá thá. [6] Lekin [7]khilqat ke shurú' se, [c]Us ne unhen [8]mard aur 'aurat banáyá. [7] [d][9]Is sabab se mard apne báp se aur mán se judá hokar [e] apní bíwí ke sáth rahegá, [8] aur wuh aur us kí bíwí [10]dono[f] ek jism honge: pas wuh do nahín, balki ek jism hain. [9] Is liye [11]jise Khudá ne jorá hai, use ádmí judá na kare. [10] Aur ghar men shágirdon ne us se is kí bábat phir púchhá. [11] Us ne un se kahá; [12]Jo koí apní bíwí ko chhor de, aur dúsrí se biyáh kare, wuh us pahlí ke barkhiláf ziná kartá hai: [12] aur [13]agar 'aurat apne shauhar ko chhor de aur dúsre se biyáh kare, to ziná kartí hai.

Chhoṭe bachchon se Yisú' kí mahabbat.

(Mat. 19. 13–15; Lúq. 18. 15–17.)

[13] Phir log bachchon ko us ke pás láne lage, táki wuh unhen chhúe, magar shágirdon ne un ko [14]jhirká. [14] Yisú' yih dekhkar khafa húá, aur un se kahá; [15]Bachchon ko mere pás áne do; [16]unhen mana' na karo; kyúnki Khudá

[50] Muq. báb 14. 21.
[51] Mat. 5. 30 aur 18. 8.
[52] Dekho Mat. 5. 22, 29.
[53] Áyat 48. Mat. 3. 12. Dekho Mat. 25. 41.
[54] Mat. 18. 8.
[55] Mat. 5. 29 aur 18. 9.
[56] Yas'. 66. 24.
[57] Áyat 43.
[58] Lúq. 14. 34.
[59] Mat. 5. 13.
[60] Hiz. 43. 24. Kul. 4. 6. Muq. If. 4. 29.
[61] Rom. 12. 18. 2 Kur. 13. 11. 1 Thiss. 5. 13. Muq. áyat 34. Dekho Rom. 14. 19.
[1] Lúq. 9. 51 aur 17. 11. Yúh. 10. 40. Muq. Mat. 4. 25.
[2] Báb 1. 21; 2. 13 aur 4. 2, wag:
[3] Dekho Yúh. 8. 6.
[4] Mat. 5. 31.
[5] Ist. 24. 1–4.
[6] Báb 16. 14. Muq. báb 3. 5 aur 6. 52 aur 'Ibr. 3. 8.
[7] Báb 13. 19. 2 Pat. 3. 4. Muq. Rom. 1. 20.
[8] Paid. 5. 2.
[9] If. 5. 31.
[10] 1 Kur. 6. 16. Muq. Mal. 2. 15.
[11] 1 Kur. 7. 10.
[12] Dekho Mat. 5. 32.
[13] 1 Kur. 7. 11, 13.
[14] Muq. áyat 48.
[15] Mat. 18. 3.
[16] Muq. báb 9. 39.

a N. *mujh par* na dárad.
b Yún. *ek kharás.*
c Paidáish 1. 27.
d Paidáish 2. 24.
e N. *judá hogá aur.*
f Yún. *aur wuh dono.*

kí bádsháhat aison hí kí hai. 15 [17]Main tum se sach kahtá hún, ki Jo koí Khudá kí bádsháhat ko bachche kí tarah [18]qabúl na kare, wuh us men hargiz dákhil na hogá. 16 Phir [19]us ne unhen apní god men liyá, aur [20]un par háth rakhkar unhen barakat dí.

Yisú' ke púre shágird hone ká tariqa.

(Mat. 19. 16–22; Lúq. 18. 18–23.)

17 [21]Aur jab wuh báhar nikalkar ráh men já rahá thá, to ek shakhs us ke pás daurtá húá áyá, aur [22]us ke áge ghutne tekkar us se púchhá; Ai nek ustád, main kyá karún, táki [23]hamesha kí zindagí ká wáris banún? 18 Yisú' ne us se kahá; Tú mujhe kyún nek kahtá hai? koí nek nahín, magar ek, ya'ní Khudá. 19 Tú hukmon ko to jántá hai; [a]24 Khún na kar, Zinā na kar, Chorí na kar, Jhúthí gawáhí na de, Fareb dekar nuqsán na kar, Apne báp kí aur mán kí 'izzat kar. 20 Us ne us se kahá; Ai ustád, main ne larakpan se [25]in sab par 'amal kiyá hai. 21 Yisú' ne [26]us par nazar kí, aur [27]use us par piyár áyá, aur us se kahá; Ek bát kí tujh men kamí hai: já, [28]jo kuchh terá hai bechkar garíbon ko de, tujhe [29]ásmán par khazána milegá: aur ákar mere píchhe ho le. 22 [30]Is bát se us ke chihre par udásí chhá gayí, aur wuh gamgín hokar chalá gayá: kyúnki barā máldár thā.

Daulat ká khatra, aur Masih kí khátir us ke chhorne ká ajr.

(Mat. 19. 23–30; Lúq. 18. 24–30.)

23 Phir Yisú' ne [31]chárون tarafnazarkarke apne shágirdon se kahá, ki [32]Daulatmandon ká [33]Khudá kí bádsháhat men dákhil honá kaisá mushkil hai! 24 Shágird us kí báton se [34]hairán húe. Yisú' ne phir jawáb men un se kahá; [35]Bachcho, jo log [36]daulat par bharosá rakhte hain, un ke liye[b] [33]Khudá kí bádsháhat men [37]dákhil honá kyá hí mushkil hai! 25 Únt ká súí ke náke men se nikal jáná is se ásán hai, ki daulatmand [33]Khudá kí bádsháhat men dákhil ho. 26 Wuh niháyat hí hairán hokar us se[c] kahne lage; Phir kaun najāt pá saktá hai? 27 Yisú' ne [38]un kí taraf nazar karke kahá; [39]Yih ádmíon se to nahín ho saktá, lekin Khudá se ho saktá hai: kyúnki Khudá se sab kuchh ho saktá hai. 28 Patras us se kahne lagá; Dekh, [40]ham ne to sab kuchh chhor diyá, aur tere píchhe ho liye hain. 29 Yisú' ne kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki [41]Aisá koí nahín, jis ne ghar, yá bháiyon, yá bahinon, yá mán, yá báp, yá bachchon, yá khetون ko, mere aur [42]Injíl[d] ke wáste chhor diyá ho, 30 aur [43]ab is zamáne men sau guná na páe; ghar, aur bháí, aur bahinen, aur máen, aur bachche, aur khet, magar [44]zulm ke sáth; aur [45]ánewále 'álam men hamesha kí zindagí. 31 Lekin [46]bahut se awwal ákhir ho jáenge, aur ákhir awwal.

17 Muq. Yúh. 3. 3,5.
18 Muq. Lúq. 8. 13. aur Ya'q. 1. 21.
19 Báb 9. 36.
20 Muk. 1. 17.
21 Muq. Lúq. 10. 25–28.
22 Dekho báb 1. 40.
23 Muq. Mat. 19. 16. Dekho Mat. 25. 34.
24 Rom. 13. 9. Dekho Isá. 5. 16–20. Muq. Mat. 5. 21, 27.
25 Muq. Fil. 3. 6.
26 Áyat 27 aur báb 3. 5. Muq. Lúq. 22. 61 aur Yúh. 1. 42.
27 Muq. Yúh. 11. 5 aur 13. 23.
28 Lúq. 12. 33. Muq. Lúq. 16. 9 aur 19. 8 aur A'mál 2. 45 aur 4. 34, 35 aur 1 Tim. 6. 18, 19.
29 Mat. 6. 19, 20.
30 Muq. Hiz. 33. 31.
31 Dekho báb 3. 5.
32 Muq. 1 Kur. 1. 26. Dekho Mat. 13. 22.
33 Dekho Mat. 12. 28.
34 Áyat 32.
35 Báb 2. 5 (Yún.). Yúh. 13. 33 aur 21. 5.
36 Muq. Aiy. 31. 24 aur Zab. 49. 6 aur 52. 7 aur Amsál 11. 28 aur 1 Tím. 6. 17.
37 Muq. Mat. 7. 14 aur Lúq. 13. 24.
38 Áyat 23.
39 Báb 14. 36. Paid. 18. 14. Aiy. 42. 2. Yar. 32. 17, 27. Zak. 8. 6. Lúq. 1. 37.
40 Báb 1. 18, 20. Mat. 4. 20, 22.
41 Muq. Lúq. 14. 26.
42 Dekho báb 8. 35.
43 Muq. Mat. 6. 33.
44 2 Thess. 1. 4. Muq. Yúh. 15. 20 aur A'mál 14. 22 aur 2 Tim. 3. 11, 12.
45 Mat. 12. 32. If. 1. 21. 'Ibr. 6. 5. Muq. Lúq. 20. 35.
46 Dekho Mat. 19. 30.

a Khurúj 20. 12–16.

b N. *Jo log . . . un ke liye* na dárad.
c N. *ápas mey.*
d Yá *khushkhabarí.*

Apne qatl hone aur jí uṭhne ke báre meṇ Yisú' kí peshíngoí.

(Mat. 20. 17–19; Lúq. 18. 31–33.)

32 Aur wuh Yarúshalem ko
játe húe ráste meṇ the, aur
47 Yisú' un ke áge áge já rahá
thá: 48 wuh hairán hone lage;
aur jo píchhe píchhe chalte
the ḍarne lage. Pas us ne
phir un bárah ko sáth lekar
un se wuh báteṇ kahní shurú'
kíṇ, jo us par wáqi' honewálí
thíṇ, 33 ki Dekho 49 ham Yarú-
shalem ko játe haiṇ; aur Ibn
i Ádam sardár káhinoṇ aur
faqíhoṇ ke hawále kiyá jáegá;
aur wuh 50 us ke qatl ká hukm
deṇge, aur 51 use gair-qaumoṇ
ke hawále kareṇge; 34 aur wuh
52 use ṭhaṭṭhoṇ meṇ uráeṇge,
aur 53 us par thúkeṇge, aur
use kore máreṇge, aur qatl
kareṇge; aur 54 tín din ke ba'd
wuh jí uṭhegá.

47 Lúq. 19. 28.
48 Áyat 24.
49 Dekho Mat. 16. 21.
50 Mat. 26. 66. Yúh. 19. 7.
51 Mat. 27. 2. Yúh. 18. 30, 31. A'mál 3. 13; 4. 27 aur 21. 11. Muq. A'mál 2. 23.
52 Mat. 27. 26–31.
53 Báb 14. 65 aur 15. 19. Dekho Mat. 26. 67.
54 Dekho báb 8. 31.

Zabdí ke beṭoṇ ki 'arz.

(Mat. 20. 20–28.)

35 Tab 55 Zabdí ke beṭoṇ
Ya'qúb aur Yúhanná ne us ke
pás ákar us se kahá; Ai Ustád,
ham cháhte haiṇ, ki 56 jo
kuchh ham tujh se darḳhwást
kareṇ tú hamáre liye kare.
36 Us ne un se kahá; 57 Tum
kyá cháhte ho, ki maiṇ tum-
háre liye karúṇ? 37 Unhoṇ
ne us se kahá; Hamáre liye
yih kar, ki 58 tere jalál meṇ
ham meṇ se ek teríṇ dahiní,
aur ek teríṇ báiṇ taraf, 59 baiṭhe.
38 Yisú' ne un se kahá; 60 Tum
nahíṇ jánte, ki kyá máṇgte
ho. 61 Jo piyála maiṇ píne ko
húṇ, kyá tum pí sakte ho?
aur 62 jo baptisma[a] maiṇ lene
ko húṇ, tum le sakte ho?
39 Unhoṇ ne us se kahá;
Ham se ho saktá hai. Yisú'
ne un se kahá; 63 Jo piyála
maiṇ píne ko húṇ, 64 tum
píoge: aur jo baptisma[a] maiṇ
lene ko húṇ, 65 tum le loge;
40 lekin apní dahiní yá báíṇ
taraf kisí ko biṭhá deṇá merá
kám nahíṇ: 66 magar jin ke
liye 67 taiyár kiyá gayá, unhíṇ
ke liye hai. 41 Aur jab un
dasoṇ ne yih suná, to Ya'qúb
aur Yúhanná se ḳhafa hone
lage. 42 68 Magar Yisú' ne
unheṇ pás bulákar un se
kahá; Tum jánte ho, ki jo
gair-qaumoṇ ke sardár samjhe
játe haiṇ, wuh 69 un par hukú-
mat chaláte haiṇ; aur un ke
amír un par iḳhtiyár jatáte
haiṇ. 43 Magar 70 tum meṇ
aisá nahíṇ hai: balki jo tum
meṇ bará honá cháhe, wuh
tumhárá 71 ḳhádim bane: 44 aur
jo tum meṇ awwal honá cháhe,
wuh sab ká 72 gulám bane.
45 Kyúṇki Ibn i Ádam bhí is
liye nahíṇ áyá ki ḳhidmat le,
balki 73 ḳhidmat kare, aur
74 apní ján bahuteroṇ ke badle
fidye meṇ de.

62 Lúq. 12. 50.
63 Muq. Rom. 8. 17 aur Fil. 3. 10.
64 A'mál 12. 2. Muk. 1. 9.
65 Muq. Rom. 6. 3.
66 Muq. Mat. 19. 11.
67 Mat. 25. 34.
68 Muq. báb 9. 33—36 aur Lúq. 22. 25—27.
69 Muq. 1 Pat. 5. 3.
70 Mat. 23. 11. Muq. Lúq. 9. 48.
71 Mat. 22. 13.
72 2 Kur. 4. 5.

Yarího meṇ ek andhe ko bínáí karná.

(Mat. 20. 29–34; Lúq. 18. 35–43.)

46 Aur wuh Yarího meṇ áe,
aur jab wuh aur us ke shágird
aur ek barí bhír 75 Yarího se
nikaltí thí, to Timáí ká beṭá
Bar-Timáí ek 76 andhá faqír
ráh ke kanáre baiṭhá húá thá.
47 Aur yih sunkar ki 77 Yisú'
Násarí hai, chillá chillákar

73 Yúh. 13. 4, 13—15. Fil. 2. 7. Muq. 2 Kur. 8. 9.
74 Yas'. 53. 10. Dán. 9. 26. Yúh. 10. 15 aur 11. 51, 52. Rom. 4. 25. Gal. 1. 4 aur 2. 20. 1 Tim. 2. 6. Tit. 2. 14. 1 Pat. 1. 18, 19.
75 Muq. Lúq. 18. 35 aur 19. 1.
76 Yúh. 9. 1, 8.
77 Báb 1. 24. Mat. 2. 23, wag:

a Yá *istibdá.*

kahne lagá; Ai Ibn i Dáúd, ai Yisú', mujh par rahm kar. 48 Aur bahuton ne use [78]dánṭá, ki chup rahe: magar wuh âur bhí ziyáda chilláyá, ki Ai Ibn i Dáúd, mujh par rahm kar. 49 Yisú' ne khare hokar kahá; Use buláo. Pas unhon ne us andhe ko yih kahkar buláyá, ki [79]Khátir jama' rakh: uṭh, wuh tujhe bulátá hai. 50 Wuh [80]apná kaprá phenkkar uchhal pará, aur Yisú' ke pás áyá. 51 Yisú' ne us se kahá[a]; [81]Tú kyá cháhtá hai, ki main tere liye karún? Andhe ne us se kahá; [82]Ai Rabbúni[b], yih ki main bína ho jáún. 52 Yisú' ne us se kahá; Já, [83]tere ímán ne tujhe [84]achchhá kar diyá. Wuh fi'lfaur bína ho gayá, aur ráh men us ke píchhe ho liyá.

Yisú' ká 'alániya taur par Yarúshalem men dáḳhil honá.

(Mat. 21. 1–9; Lúq. 19. 29–38; Yúh. 12. 12–15.)

II [1]Jab wuh Yarúshalem ke nazdík [2]Zaitún ke pahár par Baitfage aur [3]Bait-'aniyyáh ke pás áe, to us ne [4]apne shágirdon men se do ko bhejá, [2] aur un se kahá, ki Apne sámne ke gánw men jáo, aur us men dákhil hote hí ek gadhí ká bachcha bandhá húá tumhen milegá, [5]jis par koí ádmí ab tak sawár nahín húá; use khol láo. [3] Aur agar koí tum se kahe, ki Tum yih kyún karte ho? to kahná, ki Khudáwand ko darkár hai; wuh fi'lfaur use yahín wápas bhej degá. [4] Pas wuh gaye, aur bachche ko darwáze ke nazdík báhar chauk men bandhá húá páyá, aur use kholne lage. [5] Magar jo log wahán khare the, un men se ba'z ne un se kahá; Yih kyá karte ho, ki gadhí ká bachcha kholte ho? [6] Unhon ne jaisá Yisú' ne kahá thá, waisá un se kah diyá: phir unhon ne un ko jáne diyá. [7] Pas wuh gadhí ke bachche ko Yisú' ke pás láe, aur apne kapre us par ḍál diye; aur wuh us par sawár ho gayá. [8] Aur bahut logon ne apne kapre ráh men bichhá diye, âuron ne khetón men se ḍáliyán kátke phailá dín. [9] Aur jo us ke áge áge játe aur píchhe píchhe chale áte the, pukár pukárkar kahte játe the, ki [6]Hosha'ná[c]; [7]mubárak hai wuh jo Khudáwand ke nám par átá hai; [10] mubárak hai [8]hamáre báp [9]Dáúd kí bádsháhat jo á rahí hai: [10]'álam i bálá par [6]Hosha'ná.[c]

Yisú' ká haikal ko pák sáf karná, aur ek bephal anjír ke daraḳht ko sukhá denā.

(Mat. 21. 12–22; Lúq. 19. 45–48.)

[11] Aur wuh Yarúshalem men dákhil hokar haikal men áyá; aur chárun taraf sab chízen muláhaza karke, un bárah ke sáth [11]Bait-'aniyyáh ko gayá, kyúnki shám ká waqt ho gayá thá.

[12] Dúsre din, jab wuh Bait-'aniyyáh se nikle, [12]us ko bhúk lagí. [13] [13]Aur dúr se anjír ká ek daraḳht, jis men patte the, dekhkar gayá, ki sháyad us men kuchh páe: magar jab us

[78] Muq. Mat. 19. 13.
[79] Yúh. 16. 33.
[80] Bib 13. 16.
[81] Áyat 36.
[82] Yúh. 20. 16.
[83] Bib 5. 34. Mat. 9. 22. Lúq. 7. 50; 8. 48 aur 17. 19.
[84] Bib 5. 23, 28 aur 6. 56. A'mál 4. 9. Muq. Yúh. 11. 12 aur A'mál 14. 9.
[1] Muq. Zak. 9. 9.
[2] Zak. 14. 4. Mat. 24. 3 aur 26. 30. Yúh. 8. 1. Muq. A'mál 1. 12.
[3] Mat. 21. 17. Lúq. 24. 50. Yúh. 11. 18.
[4] Muq. báb 14. 13.
[5] Muq. Lúq. 23. 53.
[6] Dekho Zab. 118. 25 (Ibr.).
[7] Mat. 23. 39. Dekho Zab. 118. 26.
[8] Muq. A'mál 2. 29.
[9] Dekho Lúq. 1. 32.
[10] Lúq. 2. 14. Muq. Zab. 148. 1.
[11] Áyat 19.
[12] Mat. 4. 2.
[13] Muq. Lúq. 13. 6–9.

a Yún. *jawáb men kahá.*
b Ya'ní: *Ai mere ustád.*
c Mat. 21. 9 ká háshiya dekho.

ke pás pahunchá, to patton ke siwá kuchh na páyá; kyúnki [14]anjír ká mausim na thá. [14] Us ne us se kahá[a]: Áyanda koí tujh se kabhí phal na kháe. Aur us ke shágirdon ne suná.

[15] [15]Phir wuh Yarúshalem men áe: aur Yisú' haikal men dákhil hokar unhen jo haikal men kharíd o farokht kar rahe the báhar nikálne lagá, aur [16]sarráfon ke takhte aur [17]kabútarfaroshon kí chaukiyán ulat dín; [16] aur us ne kisí ko haikal men se hokar koí bartan le jáne na diyá; [17] aur apní ta'lím men un se kahá; Kyá yih nahín likhá hai, ki [b]Merá ghar sab qaumon ke liye du'á ká ghar kahláegá? magar [18]tum ne use dákúon kí khoh baná diyá hai. [18] Aur sardár káhin aur faqíh yih sunkar [19]us ke halák karne ká mauqa' dhúndhne lage: kyúnki us se darte the, is liye ki [20]sáre 'ámm log us kí ta'lím se hairán hote the.

[19] [21]Aur roz shám ko wuh shahr se báhar jáyá kartá thá.[c]

[20] Phir subh ko jab wuh udhar se guzre, to us anjír ke darakht ko jar tak súkhá húá dekhá. [21] Patras ko wuh bát yád áí aur us se kahá; [22]Aí Rabbí, dekh, yih anjír ká darakht, jis par tú ne la'nat kí thí, súkh gayá hai. [22] Yisú' ne jawáb men un se kahá; [23]Khudá par [24]ímán rakkho. [23] [25]Main tum se sach kahtá hún, ki Jo koí is pahár se kahe; [26]tú ukhar já, aur samundar men já par, aur apne dil men [27]shakk na kare, balki [28]yaqín kare, ki jo kahtá hai wuh ho jáegá, to us ke liye wuhí hogá. [24] Is liye main tum se kahtá hún, ki [29]jo kuchh tum du'á men mángte ho, [28]yaqín karo ki tum ko [30]mil gayá, aur tumháre liye ho jáegá. [25] Aur jab kabhí tum [31]khare húe du'á mángte ho, [32]agar tumhen kisí se kuchh shikáyat ho, to [33]use mu'áf karo; táki [34]tumhárá Báp bhí jo ásmán par hai tumháre qusúr mu'áf kare.

Apne ikhtiyár ke báre men Yisú' ká sardáron ko jawáb dená.

(Mat. 21. 23–27; Lúq. 20. 1–8.)

[27] Wuh phir Yarúshalem men áe: aur jab wuh haikal men phir rahá thá, to sardár káhin aur faqíh aur buzurg us ke pás áe, [28] aur us se kahá; [35]Tú in kámon ko kis ikhtiyár se kartá hai? yá kis ne tujhe yih ikhtiyár diyá, ki in kámon ko kare? [29] Yisú' ne un se kahá, ki Main tum se ek bát púchhtá hún; tum jawáb do, to main tumhen batáúngá, ki in kámon ko kis ikhtiyár se kartá hún. [30] Yúhanná ká baptisma[d] [36]ásmán kí taraf se thá, yá insán kí taraf se? mujhe jawáb do. [31] Wuh ápas men saláh karne lage, ki Agar ham kahen, Ásmán kí taraf se, to wuh kahegá; [37]Phir tum ne kyún us ká yaqín na kiyá? [32] Aur agar kahen; Insán kí taraf se—to [38]logon ká dar thá, is liye ki sab log wáqa'í Yúhanná ko

14 Báb 13. 28.
15 Muq. Yúh. 2. 14—16.
16 Muq. Khur. 30. 13.
17 Áhb. 1. 14; 5. 7 aur 12. 8. Lúq. 2. 24.
18 Yar. 7. 11.
19 Dekho Mat. 21. 46.
20 Dekho Mat. 7. 28.
21 Lúq. 21. 37. Muq. áyat 11.
22 Dekho Yúh. 1. 38.
23 Yúh. 14. 1
24 Ií. 3. 12. Fil. 3. 9.
25 Mat. 17. 20.
26 Muq. Zab. 46. 2 aur 1 Kur. 13. 2 aur Muk. 8. 8.
27 Rom. 4. 20. Ya'q. 1. 6. Muq. A'mál 10. 20 aur Rom. 14. 23.
28 Muq. báb 16. 17 aur Yúh. 14. 12.
29 Dekho Mat. 7. 7.
30 Muq. Yas'. 65. 24 aur Mat. 6. 8.
31 Mat. 6. 5. Lúq. 18. 11.
32 Kul. 3. 13. Muq. Mat. 5. 23 aur 6. 15.
33 Dekho Mat. 6. 14.
34 Dekho Mat. 7. 11.
35 Muq. Khur. 2. 14 aur Yúh. 1. 25 aur A'mál 4. 7.
36 Lúq. 15. 18, 21. Yúh. 3. 27.
37 Mat. 21. 32. Muq. Lúq. 7. 30.
38 Mat. 14. 5 aur 21. 46.

a Yún. *jawáb men kahá.*
b Yasha'yáh 56. 7.
c N. *jáyá karte the.*
d Yá *istibáq.*

39 Muq. Yúh. 5. 35. Dekho Mat. 11. 9.

39 nabí jánte the. 33 Pas unhon ne jawáb men Yisú' se kahá; Ham jánte nahín. Yisú' ne un se kahá; Main bhí tumhen nahín batátá, ki in kámon ko kis ikhtiyár se kartá hún.

Angúrí bág ke ṭhekedáron ki tamsíl.

(Mat. 21. 33–46; Lúq. 20. 9–19.)

12 1 Phir us ne un se tamsílon men báten karní shurú' kín, aur kahá; Ek shakhs ne [1] angúrí bág lagáyá, aur us ke [2] cháron taraf ihátá gherá, aur [3] hauz khodá, aur burj banáyá, aur use [4] bágbánon ko ṭheke par dekar [5] pardes chalá gayá. 2 Phir phal ke mausim men us ne ek naukar ko bágbánon se pás bhejá, táki [4] bágbánon se bág ke phalon ká hissa le le. 3 [6] Lekin unhon ne use pakarke pítá, aur khálí háth lautá diyá. 4 [6] Us ne phir ek [7] âur naukar ko un ke pás bhejá; magar [8] unhon ne us ká sir phor diyá aur [9] be'izzat kar dálá. 5 [6] Phir us ne ek âur ko bhejá; unhon ne use qatl kiyá: phir âur bahuteron ko bhejá; unhon ne un men se ba'z ko pítá, aur ba'z ko qatl kiyá. 6 Ab ek báqí thá, jo us ká [10] piyárá beṭá thá: us ne [11] ákhir ko use un ke pás yih kahkar bhejá, ki Wuh mere beṭe ká to liház karenge. 7 Lekin un bágbánon ne ápas men kahá; [12] Yihí wáris hai; áo, [13] ise qatl karen, to mírás hamárí ho jáegí. 8 Pas unhon ne use pakarke qatl kiyá, aur bág ke [14] báhar pheṅk diyá.

1 Zab. 80. 8. Yas'. 5. 1. Mat. 21. 28.
2 Muq. Yas'. 5. 2.
3 Muq. Yoel 3. 18.
4 Muq. Qaz. 8. 11, 12.
5 Báb 13. 34. Mat. 25. 14, 15.

6 Mat. 5. 12; 22. 6 aur 23. 34, 37. Muq. 2 Taw. 24. 19 aur 36. 15, 16 aur Neh. 9. 26 aur Yar. 37. 15 aur 38. 6 aur A'mál 7. 52 aur 2 Kur. 11. 24—26 aur 1 Thess. 2. 15 aur 'Ibr. 11. 36, 37.
7 Mat. 22. 4.
8 Muq. A'mál 14. 19.
9 A'mál 5. 41.
10 Dekho Mat. 3. 17.
11 Muq. 'Ibr. 1. 1.

12 'Ibr. 1. 2. Muq. Yúh. 1. 11 aur Rom. 8. 17.
13 Muq. 1 Sal. 21. 19.
14 'Ibr. 13. 12.

9 Ab bág ká málik kyá karegá? 15 Wuh [16] áegá, aur un bágbánon ko halák karke bág [17] âuron ko de degá. 10 [18] Kyá tum ne yih [19] nawishta bhí nahín parhá, ki

a [20] Jis patthar ko mi'márон ne radd kiyá,
Wuhí kone ke sire ká patthar ho gayá:
11 Yih Khudáwand kí taraf se húá,
Aur hamárí nazar men 'ajíb hai?

12 Is par [21] wuh us ke pakarne kí koshish karne lage; magar [22] logon se ḍare; kyúnki wuh samajh gaye the, ki us ne yih tamsíl ham par kahí: pas [23] use chhorkar chale gaye.

Jizya dene ke báre men Yisú' ká faisala.

(Mar. 22. 15–22; Lúq. 20. 20–26.)

13 Phir unhon ne ba'z [24] Farísion aur [24] Herodíon ko us ke pás bhejá, táki [25] báton men us ko phansáen. 14 Aur unhon ne ákar us se kahá; Ai Ustád, [26] ham jánte hain, ki tú sachchá hai, aur kisi kí parwá nahín kartá; kyúnki [27] tú kisi ádmí ká tarafdár nahín, balki sachchái se [28] Khudá kí ráh kí ta'lím detá hai. 15 Pas [29] Qaisar ko [30] jizya denā rawá hai, yá nahín? Ham den, yá na den? Us ne un kí [31] riyákárí ma'lúm karke un se kahá; Tum [32] mujhe kyún ázmáte ho? Mere pás ek dínár b láo, ki main dekhún. 16 Wuh le áe. Us ne un se kahá; Yih súrat aur nám kis ká hai? Unhon ne us se kahá, Qaisar ká. 17 Yisú' ne un se kahá;

a Zabúr 118. 22, 23.
b Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho.

15 Muq. Lúq. 19. 27.
16 Muq. Mat. 24. 50 aur 25. 19.
17 Mat. 21. 43. A'mál 13. 46; 18. 6 aur 28. 28. Muq. Mat. 8. 11, 12.
18 Dekho Mat. 21. 16.
19 Lúq. 4. 21. A'mál 8. 35. Muq. Yúh. 19. 37 aur A'mál 1. 16, wagaira.
20 A'mál 4. 11. 1 Pat. 2. 7.
21 Báb 11. 18. Lúq. 19. 47, 48. Yúh. 7. 25, 30, 44. Muq. Mat. 26. 4.
22 Báb 11. 32.
23 Mat. 22. 22.

24 Báb 3. 6. Muq. báb 8. 15.
25 Muq. Lúq. 11. 54.

26 Muq. Yúh. 3. 2.

27 Dekho A'mál 10. 34.
28 A'mál 18. 25, 26. Muq. A'mál 13. 10.
29 Lúq. 2. 1 aur 3. 1.
30 Mat. 17. 25.
31 Mat. 23. 28. Lúq. 12. 1.
32 Dekho Yúh. 8. 6.

33 Jo Qaisar ká hai Qaisar ko, aur jo Ḳhudá ká hai Ḳhudá ko adá karo. Wuh us par barạ ta'ajjub karne lage.

Sadúqion ko qiyámat ke báre men jawáb denạ.

(Mat. 22. 23–32; Lúq. 20. 27–38.)

18 Phir [34]Sadúqion ne, [35]jo kahte hain ki qiyámat hai hí nahín, us ke pás ákar us se yih suwál kiyá, ki 19 Ai ustád, hamáre liye Músá ne likhá hai, ki [36]agar kisí ká bhái beaulád mar jáe, aur us ki bíwí rah jáe, to us ká bhái us kí bíwí ko kar le, táki apne bhái ke liye nasl paidá kare. 20 Sát bhái the; pahle ne bíwí kí, aur beaulád mar gayá; 21 dúsre ne use kar liyá aur beaulád mar gayá; aur isí tarah tísre ne; 22 yahán tak kí sáton beaulád mar gaye. Sab ke píchhe 'aurat bhí mar gayí. 23 Qiyámat men yih[a] un men se kis kí bíwí hogí? kyúnki sáton kí bíwí bani thí. 24 Yisú' ne un se kahá; Kyá tum is sabab se gumráh nahín ho, ki [37]na kitáb i muqaddas ko jánte ho, na [38]Ḳhudá kí qudrat ko? 25 Kyúnki jab log murdon men se jí uthenge, to un men [39]biyáh shádí na hogí; balki ásmán par firishton kí mánind honge. 26 Magar is báre men ki murde jí uthte hain, [40]kyá tum ne [41]Músá kí kitáb men [42]Jhárí ke [43]zikr men nahín parhá, ki Ḳhudá ne us se kahá, ki [44]Main Ibráhím ká Ḳhudá, aur Izháq ká Ḳhudá, aur Ya'qúb ká Ḳhudá hún? 27 Wuh to murdon ká Ḳhudá nahín, balki zindon ká hai: pas tum bare gumráh ho.

Sab se barạ hukm.

(Mat. 22. 34–40; Lúq. 10. 25–27.)

28 Aur faqíhon men se ek ne un ko bahs karte sunkar ján liyá ki us ne unhen khúb jawáb diyá hai. Wuh pás áyá aur us se púchhá, ki Sab hukmon men awwal kaun sá hai? 29 Yisú' ne jawáb diyá, ki Awwal yih hai; [b][45]Ai Isráil sun: Ḳhudáwand hamárá [46]Ḳhudá ek hí Ḳhudáwand hai: 30 aur tú Ḳhudáwand apne Ḳhudá se apne sáre dil, aur apní sárí ján, aur apní sárí 'aql, aur apní sárí táqat se mahabbat rakh. 31 [47]Dúsrá yih hai, ki[c] [48]Tú apne parausí se apne barábar mahabbat rakh. [49]In se barạ áur koí hukm nahín. 32 Faqíh ne us se kahá; Ai ustád, kyá khúb! tú ne sach kahá, ki [46]wuh ek hí hai, aur [50]us ke siwá áur koí nahín: 33 aur us se sáre dil, aur sárí 'aql, aur sárí táqat se mahabbat rakhní, aur apne parausí se apne barábar mahabbat rakhní sab [52]sokhtaní qurbánion aur zabihon se barhkar hai. 34 Jab Yisú' ne dekhá, ki us ne dánáí se jawáb diyá, to us se kahá; Tú Ḳhudá kí bádsháhat se dúr nahín. [53]Aur phir kisí ne us se suwál karne kí jur'at na ki.

Masíh Ibn i Dáúd ke báre men.

(Mat. 22. 41–45; Lúq. 20. 41–44.)

35 Phir Yisú' ne [54]haikal

31 Rom. 13. 7.

34 Mat. 3. 7; 16. 1 aur 22. 34. A'mál 4. 1; 5. 17 aur 23. 6.
35 A'mál 23. 8. Muq. A'mál 4. 2.
36 Muq. Ist. 25. 5.

37 Yúh. 20. 9.

38 1 Kur. 6. 14.

39 Mat. 24. 38. Lúq. 17. 27.

40 Dekho Mat. 21. 16.
41 Muq. Lúq. 3. 4 aur 20. 42 aur A'mál 1. 20 aur 7. 42.
42 Khur. 3. 1–4; 17.
43 Muq. Rom. 11. 2.
44 A'mál 7. 32. Dekho Khur. 3. 6.

15 Luq. 10. 27.
46 Rom. 3. 30. 1 Kur. 8. 4, 6. Gal. 3. 20. If. 4. 6. 1 Tim. 1. 17 aur 2. 5. Ya'q. 2. 19 aur 4. 12. Yahúdáh 25. Muq. Mat. 19. 17 aur 23. 9 aur Yúh. 5. 44 aur 17. 3.
47 Muq. 1 Yúh. 4 21.
48 Dekho Mat. 19. 19.
49 Muq. Mat. 23. 23.
50 Ist. 4. 35.
51 Muq. Ist. 4. 6 aur Lúq. 2. 47 aur Kul. 1. 9 aur 2. 2.
52 Zab. 40. 6. Ibr. 10. 6, 8. Dekho 1 Sam. 15. 22. Hús. 6. 6. Mik. 6–8. Mat. 9. 13 aur 12. 7.
53 Lúq. 20. 40.
54 Dekho Mat. 26. 55.

a N. *Qiyámat men, jab wuh jí uthenge, to yih.*

b Istisná 6. 5. c Ahbár 19. 18.

men ta'lím dete waqt yih kahá, [a]ki Faqíh kyúnkar kahte hain, ki [55]Masíh Dáúd ká beṭá hai? 36 Dáúd ne ḳhud [56]Rúhu'l Quds kí hidáyat se[b] kahá hai, ki

[c57]Khudáwand ne mere Ḳhudáwand se kahá;
Merí dahiní taraf baiṭh,
Jab tak main tere dushmanon ko tere [58]pánwon ke níche kí chaukí[d] na kar dún.

37 Dáúd to áp use Ḳhudáwand kahtá hai, phir [59]wuh us ká beṭá kahán se ṭhahrá? Aur 'ámm log [60]ḳhushí se us kí sunte the.

Faqihon ko malámat karná.
(Mat. 23; Lúq. 20. 45–47.)

38 [61]Phir us ne apní ta'lím men kahá, ki Faqíhon se ḳhabardár raho, jo lambe lambe jáme pahinkar phirná, aur bázáron men salám, 39 aur 'ibádatḳhánon men [62]a'lá darje kí kursíán, aur ziyáfaton men sadrnishíní cháhte hain; 40 aur [63]wuh bewa 'auraton ke gharon ko dabá baiṭhte hain, aur [64]dikháwe ke liye namáz ko túl dete hain; inhen [65]ziyáda sazá hogí.

Ek kangál bewa ki nazr.
(Lúq. 21. 1–4.)

41 Phir wuh [66]haikal ke khazáne ke sámne baiṭhá dekh rahá thá, ki log haikal ke khazáne men [67]paise kis tarah [68]dálte hain: aur bahutere daulatmand bahut kuchh dál rahe the. 42 Itne men ek kangál bewa ne ákar do [69]damriyán, ya'ní ek dhelá, dálá. 43 Us ne apne shágirdon ko pás bulákar un se kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki jo haikal ke ḳhazáne men dál rahe hain [70]is kangál bewa ne un sab se ziyáda dálá; 44 kyúnki sabhon ne apne mál kí bahutát se dálá; magar is ne apní [71]nádárí kí hálat men jo kuchh us ká thá, ya'ní apní [72]sárí rozí, dál dí.

Haikal ke giráe jáne ki peshíngoí.
(Mat. 24. 1–2; Lúq. 21. 5–6.)

13 1 Jab wuh haikal se báhar já rahá thá, to us ke shágirdon men se ek ne us se kahá; Ai Ustád, dekh, yih kaise kaise patthar aur kaisí kaisí 'imáraten hain! 2 Yisú' ne us se kahá; Tú in barí barí 'imáraton ko dekhtá hai? [1]yahán[e] kisí patthar par patthar báqí na rahegá, jo giráyá na jáe.

Masíh kí ámad ke nishán.
Qaumon men taklífen.
(Mat. 24. 4–8; Lúq. 21. 7–11.)

3 Jab wuh [2]Zaitún ke pahár par haikal ke sámne baiṭhá thá, to [3]Patras aur Ya'qúb aur Yúhanná aur [4]Andriyás ne [5]akele men us se púchhá; 4 Hamen batá, ki [6]yih báten kab hongí? aur jab yih sárí báten púrí hone ko hon, us waqt ká kyá nishán hai? 5 Yisú' ne un se kahná shurú' kiyá; [7]Khabardár, koí tumhen gumráh na kar de. 6 [8]Bahutere mere nám se áenge, aur kahenge, ki [9]Wuh main hí hún; aur bahut se logon ko gumráh karenge.

a Yun. *jawáb men kahá.*
b Yún. *Rúhu'l Quds meṅ.* c Zabúr 110. 1.
d N. *kí chaukí* na dárad.
e N. *yahán* na dárad.

55 Dekho Mat. 1. 1, 17.
56 Muq. Lúq. 10. 21 aur 1 Kur. 12. 3.
57 A'mál 2. 34, 35. 'Ibr. 1. 13. Muq. 1 Kur. 15. 25 aur 'Ibr. 10. 13.
58 Muq. A'mál 7. 49.
59 Muq. Rom. 1. 3, 4.
60 Báb 6. 20.
61 Muq. Lúq. 11. 43.
62 Lúq. 14. 7, 8.
63 Muq. Lúq. 11. 39 aur 16. 14.
64 Muq. Mat. 6. 5, 7.
65 Ya'q. 3. 1.
66 Mat. 27. 6. Muq. Yúh. 8. 20.
67 Báb 6. 8. Muq. Mat. 10. 9.
68 2 Sal. 12. 9.
69 Lúq. 12. 59.
70 Muq. 2 Kur. 8. 2, 12.
71 Muq. Fil. 4. 11.
72 Muq. Lúq. 8. 43.
1 Lúq. 19. 44.
2 Dekho Mat. 21. 1.
3 Mat. 17. 1.
4 Báb 1. 16, 29. Yúh. 1. 40, wag: 5 Báb 4. 10. Muq. báb 4. 34.
6 Muq. A'mál 1. 6, 7.
7 Áyát 9, 23, 33. Yar. 29. 8. If. 5. 6. Kul. 2. 8. 1 Thess. 2. 3. 1 Yúh. 3. 7.
8 Áyat 22. Yar. 14. 14. 1 Yúh. 2. 18.
9 Dekho Yúh. 8. 24.

7 Aur jab tum laráiyán, aur laráiyon kí afwáhen suno, to [10]ghabrá na jáná: in ká [11]wáqi' honá zarúr hai; lekin us waqt khátima na hogá. 8 Kyúnki [12]qaum par qaum, aur [13]bádsháhat par bádsháhat charháí karegí; jagah jagah [14]bhaunchál áenge, aur [15]kál parenge: yih báten musíbaton[a] ká shurú' hí hongí.

Shágirdon ká satáyá jáná.
(Mat. 24. 9–14; Lúq. 21. 12–19.)

9 [16]Lekin tum [17]khabardár raho; kyúnki[b] log tumhen [18]'adálaton ke hawále karenge, aur tum [19]'ibádatkhánon men píte jáoge, aur [20]hákimon aur [21]bádsháhon ke ágе mere sabab házir kiye jáoge, [22]táki un ke liye gawáhí ho. 10 Aur zarúr hai ki pahle [23]sab qaumon men Injíl[c] kí manádí kí jáe. 11 Lekin jab tumhen le jákar hawále karen, to pahle se [24]andesha na karná, ki ham kyá kahen; balki [25]jo kuchh us gharí tumhen batáyá jáe, wuhí kahná; [26]kyúnki kahnewále tum nahín ho, balki Rúhu'l Quds hai. 12 [27]Aur bháí ko bháí aur bete ko báp qatl ke liye hawále karegá, aur bete mán báp ke barkhiláf khare hokar unhen marwá dálenge.[d] 13 [28]Aur mere nám ke sabab sab log tum se 'adáwat rakkhenge: [29]magar jo ákhir tak bardásht karegá, wuh naját páegá.

Yarúshalem par áfaten.
(Mat. 24. 15–28; Lúq. 21. 20–24.)

14 Pas jab tum us ujárnewálí makrúh chíz ko us jagah khará húá dekho, jahán us ká kharа honá rawá nahín ([30]parhnewálá samajh le), us waqt jo Yahúdiya men hon, wuh paháron par bhág jáen; 15 [31]jo kothe par ho, wuh apne ghar se kuchh lene ko na níche utre, na andar jáe: 16 aur jo khet men ho, wuh apná kaprá lene ko píchhe na laute. 17 Magar [32]un par afsos hai, jo un dinon men hámila hon, aur jo dúdh pilátí hon! 18 Aur du'á mángo, ki yih járon men na ho. 19 Kyúnki wuh din aisí [33]musíbat ke honge, ki [34]khilqat ke shurú' se, [35]jise Khudá ne khalq kiyá, na ab tak húí hai, na kabhí hogí. 20 Aur agar Khudáwand un dinon ko na ghatátá, to koí bashar na bachtá: magar un [36]barguzídon kí khátir, jin ko us ne [37]chuná hai, un dinon ko ghatáyá. 21 Aur [38]us waqt agar koí tum se kahe, ki Dekho, Masíh yahán, yá Dekho, wahán hai, to yaqín na karná: 22 kyúnki[e] [39]jhúthe Masíh aur jhúthe nabí uth khare honge, aur [40]nishán aur 'ajíb kám dikháenge, [41]táki agar mumkin ho to [42]barguzídon ko bhí gumráh kar den. 23 Lekin tum [43]khabardár raho: dekho[f], [44]main ne tum se sab kuchh pahle hí kah diyá hai.

Ibn i Ádam ká zuhúr.
(Mat. 24. 29–31; Lúq. 21. 24–28.)

24 Magar un dinon men, us [45]musíbat ke ba'd, [46]súraj tárik ho jáegá, aur chánd

a Yún. *dard i zih.* b N. *kyúnki* na dárad.
c Yá *khushkhabari.* d Yá *már dálenge.*
e N. *Lekin.* f N. *dekho* na dárad.

10 2 Thiss. 2. 2.
11 Muk. 1. 1.
12 2 Taw. 15. 6. Muq. Muk. 6. 4.
13 Yas'. 19. 2.
14 Muk 6. 12.
15 A'mál 11. 28. Muk. 6. 8.
16 Muq. Mat. 10. 17—22 aur Lúq. 12. 11, 12.
17 Áyat 5. 2 Yúh. 8.
18 Mat. 5. 22 aur 26. 59, wag:
19 Dekho Mat. 23.34.
20 A'mál 17 6; 18. 12; 24. 1 aur 25. 6.
21 Muq. A'mál 27. 24 aur 2 Tim. 4. 16.
22 Dekho Mat. 8. 4.
23 Mat. 28. 19. Rom. 10. 18. Kul. 1. 6, 23. Muq. báb 14. 9.
24 Dekho Mat. 6. 25.
25 Ist. 18. 18. Muq. Gin. 23. 5. Dekho Khur. 4. 12.
26 A'mál 4. 8; 6. 10 aur 13. 9. 1 Kur. 15. 10. 2 Kur. 13. 3. Muq. 1 Thiss. 2. 13 aur 'Ibr. 1. 1.
27 Mat. 10. 35, 36.
28 Yúh. 15. 18—21. Muq. Lúq. 6. 22.
29 Muq. Dán. 12. 12, 13 aur Ya'q. 5. 11 aur Muk. 2. 10. Dekho 'Ibr. 3. 6.
30 Muq. Dán. 9. 23, 25 aur Muk. 1. 3.
31 Lúq. 17. 31. Dekho Lúq. 5. 19.
32 Lúq. 23. 29.
33 Áyat 24. Dán. 12. 1. Muk. 7. 14.
34 Báb 10. 6. Muq. Ist. 4. 32 aur Muk. 16. 18.
35 Paid. 1. 1.
36 Áyat 22, 27. Yas'. 65. 8, 9. Lúq. 18. 7. Muq. Mat. 22. 14.
37 Yúh. 13. 18 aur 15. 19. Ist. 1. 4, wag: Muq. Ya'q. 2. 5.
38 Lúq. 17. 23. Muq. áyat 6.
39 Muq. 1 Yúh. 2. 18.
40 Ist. 13. 1—3. 2 Thiss. 2. 9—11. Muk. 13. 13, 14; 16. 14 aur 19. 20. Muq. A'mál 8. 9.
41 Áyat 6.
42 Áyat 20, 27.
43 Áyat 5.
44 Yúh. 13. 19 aur 14. 29. Muq. 2 Pat. 3. 17.
45 Áyat 19.
46 Yas'. 13. 10 aur 24. 23. Hiz. 32. 7. Yúel 2. 10, 31 aur 3. 15. A'mál 2. 20. Muq. 'Ámús 5. 20 aur 8. 9 aur Saf. 1. 15 aur Muk. 6. 12 aur 8. 12.

apní raushní na degá, 25 aur ásmán se [47]sitáre girne lagenge, aur jo quwwaten ásmán men hain, wuh hiláí jáengí. 26 Aur us waqt log [48]Ibn i Ádam ko [49]barí qudrat aur jalál ke sáth bádalon men áte dekhenge. 27 Us waqt [50]wuh firishton ko bhejkar apne [51]barguzídon ko, [52]zamín ke sire se [53]ásmán ke sire tak, [54]cháron taraf se [55]jama' karegá.

Masíh kí ámad kí taiyárí.

(Mat. 24. 32–50; Lúq. 21. 29–36.)

28 Ab anjír ke darakht se ek tamsíl síkho: júnhín us kí dálí narm hotí, aur patte nikalte hain, tum ján lete ho, ki garmí nazdík hai; 29 isí tarah jab tum in báton ko hote dekho, to ján lo ki wuh nazdík, balki [56]darwáze par hai. 30 [57]Main tum se sach kahtá hún, ki jab tak yih sab báten na ho len, yih nasl [a]hargiz tamám na hogí. 31 [58]Ásmán aur zamín tal jáenge: lekin [59]merí báten na talengí. 32 Lekin us din yá us gharí kí bábat [60]koí nahín jántá, na ásmán ke firishte, [61]na Betá, [62]magar Báp. 33 [63]Khabardár, [64]jágte aur du'á mángte [b]raho; kyúnki tum nahín jánte, ki wuh waqt kab áegá. 34 [65]Yih us admí ká sá hál hai, jo [66]pardes gayá húá hai, aur us ne ghar chhorte waqt apne naukaron ko ikhtiyár diyá, ya'ní [67]har ek ko us ká kám batá diyá, aur [68]darbán ko hukm diyá, ki jágtá rah. 35 Pas [69]jágte raho: kyúnki tum nahín jánte ki ghar ká málik kab áegá; [70]shám ko, yá [70]ádhí rát ko, yá [71]murg ke báng dete waqt, yá [72]subh ko; 36 aisá na ho ki [73]achának ákar wuh tum ko [74]sotá páe. 37 Aur jo main tum se kahtá hún, wuhí sab se kahtá hún, ki Jágte raho.

Yisú' ke qatl ke báre men sardáron kí saláh.

(Mat. 26. 3–5; Lúq. 22. 1, 2; Yúh. 11. 47–53.)

14 1 Do din ke ba'd Fasah aur [1]'Íd i Fatír honewálí thí: aur sardár káhin aur faqíh [2]mauqa' dhúndh rahe the, ki use kyúnkar fareb se pakarke qatl karen; 2 kyúnki kahte the, ki 'Íd ko nahín, [3]aisá na ho ki logon men balwá ho jáe.

Yisú' ke sir par 'itr ká dálá jáná.

(Mat. 26. 6–13; Yúh. 12. 1–8.)

3 [4]Jab wuh [5]Bait'aniyyáh men Shama'ún korhí ke ghar kháná kháne baithá huá thá, to ek 'aurat jatámásí ká beshqímat khális 'itr sang i marmar kí 'itrdání men lái; aur 'itrdání torke, 'itr ko us ke sir par dálá. 4 Magar ba'z apne dil men khafa hokar kahne lage; Yih 'itr kis liye zái' kiyá gayá? 5 Kyúnki yih 'itr tín sau dínár [c] se ziyáda ko bikkar, [6]garíbon ko diyá já saktá thá. Aur wuh use [7]malámat karne lage. 6 Yisú' ne kahá; Use chhor do: kyún use diqq karte ho? us ne mere sáth bhaláí kí hai. 7 Kyúnki [8]garíb gurbá to hamesha tumháre pás hain;

[47] Muk. 6.13. Muq. Yas'. 14. 12 aur 34. 4.
[48] Dekho Dán. 7. 13.
[49] Báb 9. 1. Mat. 26. 64 Muq. Mat. 25. 31.
[50] Mat. 13. 41.
[51] Ayat 20, 22.
[52] Muq. A'mál 1. 8.
[53] Ist. 4. 32 aur 30. 4.
[54] Muq. Dán. 7. 2 aur Zak. 2. 6 aur Muk. 7. 1.
[55] Muq. Mat. 23. 37 aur 2 Thess. 2. 1.
[56] Ya'q. 5. 9. Muk. 3. 20.
[57] Dekho báb 9. 1.
[58] Zab. 102. 26. Yas'. 51. 6. 2 Pat. 3. 10. Muq. Mat. 5. 18 aur 'Ibr. 12. 27.
[59] Zab. 119. 89. Yas'. 40. 8. 1 Pat. 1. 23, 25.
[60] Mat. 25. 13. 1 Thess. 5. 1, 2.
[61] Muq. Fil. 2. 6, 7.
[62] Muq. Zak. 14. 7 aur A'mál 1. 7.
[63] Ayat 5.
[64] Ir. 6. 18. 'Ibr. 13. 17. Muq. báb 14. 38.
[65] Muq. Mat. 25. 14.
[66] Muq. báb 12. 1 aur Mat. 21. 33.
[67] Muq. Rom. 12. 6–8.
[68] Yúh. 10. 3. Muq. Hiz. 44. 11 aur Lúq. 12. 36.
[69] Báb 14. 34–38. Mat. 25. 13 aur 26. 41. Lúq. 12. 37 aur 21. 36. A'mál 20. 31. 1 Kur. 16. 13. 1 Thess. 5. 6. 1 Pat. 5. 8. Muk. 16. 15, way:

[70] Báb 1. 32. Lúq. 12. 38.
[71] Báb 14. 30, 68, 72.
[72] Muq. báb 6. 48 aur Khur. 14. 24.
[73] Muq. 1 Thess. 5. 3—6.
[74] Báb 14. 40.

[1] Dekho Yúh. 6. 4.
[2] Dekho Mat. 21. 46.
[3] Mat. 27. 24. Muq. Lúq. 22. 6.
[4] Muq. Lúq. 7. 37—39.
[5] Mat. 21. 17. Yúh. 11. 18.
[6] Muq. Yúh. 13. 29.
[7] Yúh. 11. 23, 38 (Yún.).
[8] Ist. 15. 11.

a Yún. *pushi.*
b N. *aur du'á mángte* na dárad.
c Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho.

jab [9]cháho, un ke sáth nekí kar sakte ho; lekin [10]main tumháre pás hamesha na rahúngá. 8 [11]Jo kuchh wuh kar sakí, us ne kiyá; us ne [12]dafn ke liye mere badan par pahle se 'itr malá. 9 Main tum se sach kahtá húṅ, ki Tamám dunyá men, jahán kahín [13]Injíl [a]kí manádí kí jáegí, yih bhí jo is ne kiyá is kí [14]yádgárí men kahá jáegá.

Yahúdáh Iskariyoti kí beimání.

(Mat. 26. 14–16; Lúq. 22. 3–6.)

10 [15]Phir [16]Yahúdáh Iskariyotí, jo un bárah men se thá, [16]sardár káhinon ke pás chalá gayá, táki use un ke háth pakarwá de. 11 Wuh yih sunkar khush húe, aur us ko rupaye dene ká iqrár kiyá. Aur wuh mauqa' dhúndhne lagá, ki kisí tarah qábú pákar use [17]pakarwá de.

Ákhirí Fasah ki taiyárí.

(Mat. 26. 17–19; Lúq. 22. 7–13.)

12 'Íd i Fatír ke [18]pahle din, ya'ní jis roz [19]Fasah ko zabh kiyá karte the, us ke shágirdon ne us se kahá; Tú kahán cháhtá hai, ki ham jákar tere liye Fasah kháne kí taiyárí karen? 13 Us ne apne shágirdon men se [20]do shakhs bheje, aur un se kahá; Shahr men jáo; ek shakhs pání ká ghará liye húe tumhen milegá: us ke pichhe ho lená; 14 aur jahán wuh dákhil ho, us ghar ke málik se kahná; [21]Ustád kahtá hai, ki Merá [22]mihmánkhána, jahán main apne shágirdon ke sáth Fasah kháún, kahán hai? 15 to wuh áp tumhen ek [23]barí bálákhána árásta aur taiyár dikháegá: wahín hamáre liye taiyárí karná. 16 Pas shágird chale gaye, aur shahr men ákar, jaisá us ne un se kahá thá, waisá hí páyá, aur Fasah taiyár kiyá.

Yahúdáh kí beimání ki peshingoí.

(Mat. 26. 20–24; Lúq. 22. 21–23; Yúh. 13. 21–26.)

17 Jab shám húí, to wuh un bárah ke sáth áyá. 18 Aur jab wuh baithe khá rahe the, to [24]Yisú' ne kahá; Main tum se sach kahtá húṅ, ki tum men se ek, [25]jo mere sáth khátá hai, mujhe pakarwáegá. 19 Wuh dilgír hone aur ek ek karke us se kahne lage; Kyá main húṅ? 20 Us ne un se kahá, ki Wuh [26]bárah men se ek hai, [25]jo mere sáth tabáq men háth dáltá hai. 21 Kyúnki Ibn i Ádam to, [27]jaisá us ke haqq men likhá hai, játá hí hai; lekin [28]us ádmí par afsos hai, jis ke wasíle se Ibn i Ádam pakarwáyá játá hai! [29]agar wuh ádmí paidá na hotá, to us ke liye achchhá hotá.

'Ashá e Rabbání ká muqarrar honá.

(Mat. 26. 26–30; Lúq. 22. 17–20; 1 Kur. 11. 23–25.)

22 Aur wuh khá hí rahe the ki us ne roṭí lí, aur [30]barakat cháhkar toṛí, aur unhen dí, aur kahá, ki Lo, [31]yih merá badan hai. 23 Phir us ne

a Yá, *khushkhabarí.*

9 Muq. 2 Kur. 9. 7.
10 Báb 2. 20. Dekho Yúh. 7. 33.
11 Muq. báb 12. 43 aur Lúq. 21. 3 aur 2 Kur. 8. 12.
12 Yúh. 19. 40.
13 Muq. Mat. 24. 14.
14 A'mál 10. 4.
15 Muq. Yúh. 13. 2, 27, 30.
16 Báb 3. 19. Mat. 27. 3. A'mál 1. 16. Muq. Yúh. 6. 71 aur 12. 4.
17 Dekho Mat. 20. 18, 19.
18 Khur. 12. 18.
19 1 Kur. 5. 7.
20 Muq. báb 11. 1.
21 Muq. Mat. 23. 8 Dekho Yúh. 11. 28.
22 Lúq. 2. 7 (Yún.).
23 Muq. A'mál 1. 13.
24 Muq. Yúh. 6. 70, 71.
25 Muq. Zab. 41. 9 aur Yúh. 13. 18.
26 Áyat 10.
27 Áyat 49. Báb 9. 12. Lúq. 18. 31 aur 24. 25–27 aur 46. A'mál 17. 2, 3 aur 26. 22, 23. 1 Kur. 15. 3. 1 Pat. 1. 10, 11.
28 Mat. 18. 7.
29 Yúh. 17. 12.
30 Dekho Mat. 14. 19.
31 1 Kur. 10. 16. Muq. Yúh. 6. 53.

piyála lekar [32] shukr kiyá, aur unhen diyá; aur un sabhon ne us men se piyá. 24 Aur us ne un se kahá, ki Yih [33] 'ahd ká merá wuh ḳhún hai, jo [34] bahuteron ke liye baháyá játá hai. 25 Main tum se sach kahtá hún, ki Angúr ká shíra[a] phir kabhí na píúngá, us din tak ki Ḳhudá kí bádsháhat men nayá na píún.

26 Phir gít gáke [35] báhar [36] Zaitún ke pahár par gaye.

Shágirdon ki bewafái ki peshingoí.

(Mat. 26. 31–35; Lúq. 22. 31–34; Yúh. 13. 36–38.)

27 Aur Yisú' ne un se kahá; Tum sab [37] thokar kháoge, kyúnki likhá hai, ki[b] [38] Main charwáhe ko márúngá, aur bheren paráganda ho jáengí. 28 Magar main apne jí uthne ke ba'd [39] tum se pahle Galíl ko jáúngá. 29 [40] Patras ne us se kahá; Go sab [37] thokar kháen, lekin main na kháúngá. 30 [41] Yisú' ne us se kahá; Main tujh se sach kahtá hún, ki Tú áj isí rát, [42] murg ke do bár báng dene se pahle, tín bár merá inkár karegá. 31 Lekin [43] us ne bahut zor dekar kahá; Agar tere sáth mujhe marná bhí pare, taubhí terá inkár hargiz na karúngá. Isí tarah áur sab ne bhí kahá.

Gatsamane ke bág men Yisú' ki jánkaní.

(Mat. 26. 36–46; Lúq. 22. 39–46; Yúh. 18. 1.)

32 Phir wuh ek jagah áe jis ká nám Gatsamane thá, aur us ne apne shágirdon se kahá; Yahán baithe raho, jab tak main du'á mángún. 33 Aur [44] Patras aur Ya'qúb aur Yúhanná ko apne sath lekar [45] niháyat hairán aur beqarár hone lagá, 34 aur un se kahá; [46] Merí ján niháyat gamgín hai, yahán tak ki marne kí naubat pahunch gayí hai[c]: tum yahán thahro, aur [47] jágte raho. 35 Aur wuh thorá áge barhá, aur zamín par girke [48] du'á mángne lagá, ki agar ho sake, to [49] yih gharí mujh par se tal jáe; 36 aur kahá; [50] Ai Abbá, ai Báp, [51] tujh se sab kuchh ho saktá hai; [52] is piyále ko mere pás se hatá le: [53] táham jo main cháhtá hún wuh nahín, balki jo tú cháhtá hai wuhí ho. 37 Phir wuh áyá, aur unhen sotá pákar Patras se kahá; Ai Shama'ún, tú sotá hai? kyá tú ek gharí bhí na jág saká? 38 [47] Jágo aur [54] du'á mángo, táki [55] ázmáish men na paro: rúh to musta'idd hai, magar jism kamzor hai. 39 Wuh phir chalá gayá aur [56] wuhí bát kahkar du'á mángi; 40 aur phir ákar unhen sotá páyá, kyúnki [57] un kí ánkhen nínd se bharí thín; aur [58] wuh na jánte the, ki use kyá jawáb den. 41 Phir tísrí bár ákar un se kahá; Ab sote raho aur árám karo: [59] bas, [60] waqt á pahunchá hai; dekho, [61] Ibn i Ádam gunahgáron ke háth men hawále kiyá játá hai. 42 Utho, chalen: dekho, merá pakarwánewálá nazdík á pahunchá hai.

---

a Yún. *ták kí hásil.* b Zakaryáh 13. 17. c Yún. *merí ján marne tak gamgín hai.*

---

[32] Dekho Mat. 15. 36.
[33] Ḳhur. 24. 8. 'Ibr. 13. 20. Muq. Zak. 9. 11.
[34] Dekho Mat. 20. 28.
[35] Lúq. 22. 39. Yúh. 18. 1.
[36] Dekho Mat. 21. 1.
[37] Dekho Mat. 5. 29 (hásh.).
[38] Muq. Yúh. 16. 32
[39] Báb 16. 7. Mat. 28. 7, 10, 16.
[40] Muq. Lúq. 22. 31, 33.
[41] Lúq. 22. 34. Yúh. 13. 38.
[42] Áyát 68, 72.
[43] Lúq. 22. 33. Yúh. 13. 37.
[44] Báb 5. 37 aur 9. 2.
[45] Báb 9. 15 aur 10. 32.
[46] Muq. Zab. 42. 5, 6 aur Yúh. 12. 27.
[47] Dekho Mat. 24. 42.
[48] 'Ibr. 5. 7.
[49] Lúq. 22. 53. Yúh. 17. 1. Muq. áyat 41 aur Yúh. 12. 23, 27; 13. 1 aur 16. 4.
[50] Rom. 9. 15. Gal. 4. 6.
[51] Dekho Mat. 19. 26.
[52] Dekho báb 10. 38.
[53] Yúh. 5. 30 aur 6. 38. Fil. 2. 8.
[54] 1 Pat. 4. 7.
[55] Mat. 6. 13.
[56] Áyat 36.
[57] Lúq. 9. 32.
[58] Muq. báb 9. 6 aur Lúq. 9. 33
[59] Muq. Luq. 22. 38.
[60] Muq. áyat 35 (hásh.).
[61] Báb 9. 31 aur 10. 33.

Yisú' ká pakṛá jáná.
(Mat. 26. 47–56; Lúq. 22. 47–53; Yúh. 18. 3–11.)

43 Wuh yih kah hí rahá thá, ki fi'lfaur [62]Yahúdáh, jo un bárah men se thá, aur us ke sáth ek bhír talwáren aur láthiyán liye húe sardár káhinon aur faqíhon aur buzurgon kí taraf se á pahunchí. **44** Aur us ke pakarwánewále ne unhen yih patá diyá thá, ki Jis ká main bosa lún, wuhí hai: use pakarkar hifázat se le jáná. **45** Wuh ákar fi'lfaur us ke pás gayá, aur kahá; [63]Ai Rabbí[a]; aur [64]us ke bose liye. **46** Unhon ne us par háth dálkar use pakar liyá. **47** Un men se jo pás khare the, ek ne [65]talwár khenchkar, sardár káhin ke naukar par chaláí, aur us ká kán urá diyá. **48** Yisú' ne un se kahá[b]; Kyá tum talwáren aur láthiyán lekar mujhe dákú kí tarah pakarne nikle ho? **49** [66]Main har roz tumháre pás haikal men [67]ta'lím detá thá, aur tum ne mujhe nahín pakṛá: lekin [68]yih is liye húá hai ki nawishte púre hon. **50** [69]Is par sáre shágird use chhorkar bhág gaye.

51 Magar ek jawán apne nange badan par [70]mihín chádar orhe húe us ke píchhe ho liyá; use logon ne pakṛá, **52** magar wuh chádar chhorkar nangá bhág gayá.

Yahúdion ki sadr 'adálat men Yisú' ke muqaddame kí peshí.
(Mat. 26. 57–68; Lúq. 22. 63–71; Yúh. 18. 12–14 aur 19–24.)

53 Phir [71]wuh Yisú' ko sardár káhin ke pás le gaye: aur sab sardár káhin, aur buzurg, aur faqíh us ke hán[c] jama' ho gaye. **54** [71]Aur [72]Patras fásile par us ke píchhe píchhe [73]sardár káhin ke díwánkháne ke [74]andar tak gayá; aur [75]piyádon ke sáth baithkar [76]ág tápne lagá. **55** Aur sardár káhin aur sáre [77]sadr 'adálatwále Yisú' ke már dálne ke wáste us ke khiláf gawáhí dhúndhne lage, magar na pái; **56** [78]kyúnki bahuteron ne us par jhúṭhí gawáhián to dín, lekin un kí gawáhián [79]muttafiq na thín. **57** Phir ba'z ne uthkar us par yih jhúṭhí gawáhí dí, ki **58** [80]Ham ne use yih kahte suná hai, ki [81]Main is maqdis ko [82]jo háth se baná hai dháúngá, aur tín din men dúsrá banáúngá, [83]jo háth se na baná ho. **59** Lekin is par bhí un kí gawáhí muttafiq na niklí. **60** Phir sardár káhin ne bích men khare hokar Yisú' se púchhá, ki Tú kuchh jawáb nahín detá? yih tere khiláf kyá gawáhí dete hain? **61** Magar [84]wuh chupká hí rahá, aur kuchh jawáb na diyá. Sardár káhin ne us se phir suwál kiyá aur kahá; Kyá tú us Sitúda ká Beṭá [85]Masíh hai? **62** Yisú' ne kahá; Hán, main hún: aur [86]tum Ibn i Ádam ko [87]Qádir i Mutlaq[d] kí dahiní taraf baithe, aur [86]ásmán ke bádalon ke sáth áte dekhoge.

[62] Áyat 10. A'mál 1. 16.
[63] Dekho Yúh. 1. 38.
[64] Lúq. 7. 38, 45 aur 15. 20. A'mál 20. 37.
[65] Muq. Lúq. 22. 38
[66] Yúh. 8. 2. Muq. Lúq. 2. 46 aur Yúh. 18. 20.
[67] Mat. 21. 23. Muq. Mat. 4. 23.
[68] Dekho áyat 21 aur Mat. 1. 22.
[69] Áyat 27. Muq. Zab. 88. 8, 18 aur Yúh. 16. 32.
[70] Báb 15. 46.
[71] Lúq. 22. 54, 55.
[72] Muq. Yúh. 18. 15.
[73] Dekho Mat. 26. 3.
[74] Muq. áyat 68.
[75] Yúh. 7. 32 aur 18. 3. A'mál 5. 22, 26, wag:
[76] Áyat 67. Yúh. 18. 18.
[77] Mat. 5. 22 aur 10. 17, wag:
[78] Zab. 27. 12 aur 35. 11.
[79] Muq. Ist. 17. 6 aur 19. 15.
[80] Muq. A'mál 6. 14.
[81] Báb 15. 29. Dekho Yúh. 2. 19.
[82] A'mál 7. 48 aur 17. 24. 'Ibr. 9. 11, 24.
[83] 2 Kur. 5. 1.
[84] Báb 15. 4, 5. Yas'. 53. 7. Yúh. 19. 9.
[85] Báb 8. 29. Dekho Mat. 1. 17.
[86] Dekho Mat. 16. 27 aur 24. 30.
[87] Zab. 110. 1. 'Ibr. 1. 3. Muq. báb 16. 19.

a Ya'ní *ai ustád.*
b Yún. *jawáb men kahá.*
c N. *us ke hán* na dárad.
d Yún. *Qudrat.*

88 Gin. 14. 6 A'mál 14. 14.

89 Mat. 9. 3. Yúh. 10.36

90 Muq. Lúq. 22. 50, 51.

91 Dekho Ahb. 24. 16.

92 Lúq. 22. 63, 64.

93 Báb 10. 34 aur 15. 19. Yas'. 50. 6.

94 Muq. Ást. 7. 8.

95 Mat. 5. 39. Yúh. 18. 22 aur 19. 3. Muq. A'mál 23. 2.

96 Muq. áyat 54.

97 Báb 1. 24 aur 16. 6, wag:

98 Áyát 30, 72.

99 Áyat 68.

63 Sardár káhin ne [88]apne kapre[a] phárke kahá; Ab hamen gawáhon kí kyá hájat rahí? 64 Tum ne yih [89]kufr suná: tumhárí kyá ráe hai? Un [90]sab ne fatwá diyá, ki Wuh [91]qatl ke láiq hai. 65 [92]Tab ba'z [93]us par thúkne, aur [94]us ká munh dhánpne, aur us ke mukke márne, aur us se kahne lage, Nubuwwat kí báten suná! aur piyádon ne [95]use tamánche már márke apne qabze men liyá.

Patras ká Yisú' ke pairau hone ká inkár karná.

(Mat. 26. 69–75; Lúq. 22. 55–62; Yúh. 18. 15–18 aur 25–27.)

66 Jab Patras niche [96]sahn men thá, to sardár káhin kí laundiyon men se ek wahán áí, 67 aur Patras ko [96]ág tápte dekhkar us par nazar kí aur kahne lagí; Tú bhí us [97]Násarí Yisú' ke sáth thá. 68 Us ne inkár kiyá, aur kahá, ki Main to na jántá aur na samajhtá hún, ki tú kyá kahtí hai: phir wuh báhar deorhí men gayá; aur [98]murg ne báng dí[b]. [99]69 Wuh laundí use dekhkar un se jo pás khare the phir kahne lagí; Yih un men se hai. 70 Magar us ne phir inkár kiyá. Aur thorí der ba'd unhon ne jo pás khare the Patras se phir kahá; Beshakk tú un men se hai; kyúnki tú Galílí bhí hai. 71 Magar wuh la'nat karne aur qasam kháne lagá, ki Main is ádmí ko, jis ká tum zikr karte ho, nahín jántá. 72 Aur fi'lfaur [99]dúsrí bár murg ne báng dí. Patras ko wuh bát jo Yisú' ne us se kahí thí yád áí, ki [100]Murg ke do bár báng dene se pahle tú tín bár [101]merá inkár karegá. Aur is par gaur karke wuh ro pará.

a Yún. *kurte.*
b N. *aur murg ne báng dí* na dárad.

Puntiyus Pilátus ki kachahrí men Yisú' ke muqaddame kí peshí.

(Mat. 27. 1, 2 aur 11–26; Lúq. 23. 1–25; Yúh. 18. 28—19. 16.)

15 1 Aur fi'lfaur, subh hote hí, sardár káhinon ne buzurgon aur faqíhon aur sáre sadr 'adálatwálon samet 'saláh karke[c], 2 Yisú' ko bandhwáyá, aur 3le jákar 4Pílátus ke 5hawále kiyá. 2 Aur Pílátus ne us se púchhá; 6Kyá tú Yahúdíon ká bádsháh hai? Us ne jawáb men us se kahá; 7 Tú khud kahtá hai. 3 Aur sardár káhin us par bahut báton ká ilzám lagáte rahe. 4 Pílátus ne us se dobára suwál karke yih kahá; 8 Tú kuchh jawáb nahín detá? dekh, yih tujh par kitní báton ká ilzám lagáte hain? 5 Yisú' ne 8phir kuchh jawáb nahín diyá; yahán tak ki Pílátus ne ta'ajjub kiyá.

6 Aur wuh 'Íd par ek qaidí ko, jis ke wáste log 'arz karte the, un kí khátir chhor diyá kartá thá. 7 Aur Bar-Abbá nám ek ádmí un bágíon ke sáth qaid men pará thá, jinhon ne 9bagáwat men 10khún kiyá thá. 8 Aur bhír úpar charhkar us se 'arz karne lagí, ki Jo terá dastúr hai, wuh hamáre liye kar. 9 Pílátus ne unhen yih jawáb

c N. *saláh thahrke.*

100 Áyat 30.

101 Muq. A'mál 3. 13, 14.

1 Báb 3. 6.

2 Mat. 27. 2.

3 Lúq. 23. 1. Yúh. 18.28.

4 Lúq. 3. 1 aur 13. 1. A'mál 3.13 aur 4. 27. 1 Tim. 6. 13.

5 Dekho báb 10. 33.

6 Áyát 9, 12, 18, 26. Mat. 2. 2. Yúh. 18. 39 aur 19. 3. Muq. áyat 32.

7 Lúq. 22. 70. Muq. 1 Tim. 6. 13.

8 Muq. Yúh. 19. 10. Dekho Mat. 26. 63.

9 Muq. A'mál 5. 36, 37.

10 A'mál 3. 14.

diyá; Kyá tum cháhte ho, ki main tumhárí khátir Yahúdíon ke bádsháh ko chhor dún? 10 Kyúnki use ma'lúm thá, ki sardár káhinon ne is ko [11] hasad se mere hawále kiyá hai. 11 Magar sardár káhinon ne bhír ko ubhárá, táki Pílátus un kí khátir Bar-Abbá hí ko chhor de. 12 Pílátus ne dobára un se kahá;[a] Phir, [12] jise tum Yahúdíon ká bádsháh kahte ho, us ko main kyá karún? 13 Wuh phir chilláe, ki Use salíb de. 14 Aur Pílátus ne un se kahá; Kyún, [13] is ne kyá burái kí hai? Wuh áur bhí chilláe, ki Use salíb de. 15 Pílátus ne, logon ko khush karne ke iráde se, un ke liye Bar-Abbá ko chhor diyá, aur Yisú' ko [14] kore lagwákar hawále kiyá, táki salíb dí jáe.

Romí sipáhíon ká Yisú' ko ṭhaṭṭhe men uráná.

(Mat. 27. 27–31.)

16 [15] Aur sipáhí us ko us [16] sahn men le gaye, jo [17] Praitoriyun kahlátá hai; aur sárí [18] paltan ko bulá láe. 17 Aur unhon ne use [19] argawání choga pahináyá, aur kánton ká táj banákar us ke sir par rakkhá; 18 aur use salám karne lage, ki [20] Ai Yahúdíon ke bádsháh, ádáb! 19 Aur wuh us ke sir par sarkandá márte, aur [21] us par thúkte, aur ghutne ṭek ṭekkar [22] use sijda karte rahe. 20 Aur jab [23] use ṭhaṭṭhon men urá chuke, to us par se [19] argawání choga utárkar usí ke kapre use pahináe; phir [24] use salíb dene ko báhar le gaye.

Yisú' ká salíb diyá jáná aur la'n ta'n uṭháná.

(Mat. 27. 32–34; Lúq. 23. 26–43; Yúh. 19. 17–24.)

21 Aur Shama'ún nám ek Kurení ádmí, Sikandar aur [25] Rúfus ká báp, dihát se áte húe udhar se guzrá; unhon ne use [26] begár men pakrá, ki us kí salíb uṭháe. 22 Aur wuh use maqám i Gulgutá par láe, jis ká tarjuma Khoprí kí Jagah hai. 23 Aur [27] murr milí húí mai use dene lage, magar us ne na lí. 24 Aur unhon ne use salíb par charháyá, aur us ke [28] kapron par qura' ḍálkar, ki kis ko kyá mile, unhen bánṭ liyá. 25 Aur [29] pahar din charhá thá, jab unhon ne us ko salíb par charháyá. 26 Aur us ká ilzám likhkar us ke úpar lagá diyá gayá, ki [30] YAHÚDÍON KÁ BÁDSHÁH. 27 Aur unhon ne us ke sáth do [31] ḍákú, [32] ek us kí dahiní, aur ek us kí báín taraf salíb par charháe. 29 Aur [33] ráh chalnewále [34] sir hilá hilákar us par la'n ta'n karte, aur kahte the, ki [35] Wáh! [36] maqdis ke dhánewále, aur tín din men banánewále, 30 salíb par se utarke apne taín bachá. 31 Isí tarah sardár káhin bhí, faqíhon ke sáth milke, ápas men ṭhaṭṭhe se kahte the; [37] Is ne auron ko bacháyá, [38] apne taín nahín bachá saktá. 32 [39] Isráil ká bádsháh [40] Masíh ab salíb par se utar áe, táki ham [41] dekhkar ímán láen. Aur jo us ke sáth

---

a Yún. *jawáb men kahá.*

11 Muq. Yúh. 12. 19.
12 Muq. Yúh. 19. 15.
13 Muq. Lúq. 23. 41 aur Yúh. 8. 46.
14 Báb 20. 34. Yas'. 50. 6 aur 53. 5. Muq. Lúq. 23. 16 aur Yúh. 19. 1.
15 Yúh. 19. 2, 3.
16 Báb 14. 68. Muq. báb 14. 54 aur Mat. 26. 3.
17 Muq. Yúh. 18. 28, 33 aur 19. 9 aur A'mál 23. 35 aur Fil. 1. 13 (Yún.).
18 Dekho A'mál 10. 1.
19 Muk. 18. 16. Muq. Muk. 18. 12 aur Lúq. 23. 11.
20 Dekho áyat 2.
21 Dekho báb 14. 65.
22 Dekho Mat. 8. 2.
23 Báb 10. 34.
24 Yas'. 53. 7.
25 Rom. 16. 13 (?).
26 Mat. 5. 41 aur 27. 32.
27 Mat. 2. 11. Dekho Yúh. 19. 39
28 Zab. 22. 18.
29 Muq. Yúh. 19. 14
30 Áyat 2.
31 Muq. Yúh. 18. 40
32 Muq. báb 10. 37.
33 Zab. 22. 7 aur 109. 25. Muq. Nauha 1. 12.
34 Áiy. 16. 4 Yar. 18. 16. Nauha 2. 15.
35 Muq. Zab. 40. 15.
36 Báb 14. 58.
37 Muq. Lúq. 4. 23.
38 Muq. Mat. 26. 53, 54 aur Yúh. 10. 18.
39 Yúh. 1. 49 aur 12. 13. Muq. áyat 26.
40 Dekho Mat. 1. 17.
41 Yúh. 20. 29.

salíb par charháe gaye the, wuh us par la'n ta'n karte the.

Yisú' ká marná.

(Mat. 27. 45–56; Lúq. 23. 44–49; Yúh. 19. 28–30.)

33 Jab do pahar húí, to tamám mulk men[a] andherá chhá gayá, aur tísre pahar tak rahá. 34 Aur tísre pahar ko Yisú' [42]barí áwáz se chilláyá, ki Ilohí, Ilohí, lamá shabaqtaní? jis ká tarjuma yih hai;[b] Ai mere Ḳhudá, ai mere Ḳhudá, tú ne mujhe kyún chhor diyá? 35 Jo pás khare the, un men se ba'z ne yih sunkar kahá; Dekho, wuh Eliyyáh ko bulátá hai. 36 Aur ek ne daurkar isfanj ko [43]sirke men duboyá, aur sarkande par rakhkar use [44]chusáyá, aur kahá; Ṭhahar jáo, dekhen to, Eliyyáh use utárne átá hai yá nahín. 37 Phir Yisú' [45]barí áwáz se chilláyá, aur [46]dam de diyá. 38 Aur maqdis ká [47]parda úpar se níche tak phaṭkar do ṭukre ho gayá. 39 Aur jo súbadár us ke sámne khará thá, us ne use yún dam dete húe dekhkar kahá, ki [48]Yih ádmí beshakk [49]Ḳhudá ká Beṭá thá. 40 Aur kaí [50]'auraten [51]dúr se dekh rahí thín: un men [52]Maryam Magdalíní aur [53]chhoṭe Ya'qúb aur Yoses kí mán Maryam, aur [54]Salome thín; 41 jab wuh Galíl men thá, yih us ke píchhe ho letí aur us kí [52]khidmat kartí thín; aur áur bhí bahut sí 'auraten thín, jo [55]us ke sáth Yarúshalem men áí thín.

Yisú' ká dafn honá.

(Mat. 27. 57–61; Lúq. 23. 50–56; Yúh. 19. 38–42.)

42 Jab shám ho gayí, to is liye ki [56]Taiyárí ká din thá, jo Sabt se ek din pahle hotá hai, 43 Arimatiya ká rahnewálá Yúsuf áyá, jo [57]'izzatdár mushír aur ḳhud bhí [58]Ḳhudá kí bádsháhat ká muntazir thá, aur jur'at se Pílátus ke pás jákar Yisú' kí lásh mángí. 44 Aur Pílátus ne ta'ajjub kiyá, ki wuh aisá jald mar gayá; aur [59]súbadár ko bulákar us se púchhá, ki Us ko mare húe der ho gayí? 45 Jab [59]súbadár se hál ma'lúm kar liyá, to lásh Yúsuf ko dilá dí. 46 Us ne ek [60]mihín chádar mol lí, aur lásh ko utárkar us chádar men [61]kafnáyá, aur ek qabr ke andar [62]jo chaṭán men khodí gayí thí use rakkhá, aur us qabr ke munh par ek [63]patthar lurhká diyá. 47 Aur [64]Maryam Magdalíní aur Yoses kí mán Maryam dekh rahí thín, ki wuh kahán rakkhá gayá hai.

Yisú' ká jí uṭhná.

(Mat. 28. 1–8; Lúq. 24. 1–10; Yúh. 20. 1.)

16 1 [1]Jab Sabt ká din guzar gayá, to [2]Maryam Magdalíní aur Ya'qúb kí mán [2]Maryam aur [54]Salome ne [3]khushbúdár chízen mol lín, táki ákar us par malen. 2 Wuh hafte ke pahle din bahut sawere, jab súraj niklá hí thá, qabr par áín. 3 Aur ápas men kahtí thín, ki Hamáre liye [4]patthar ko qabr ke munh par

a Yá *sárí zamín par.* b Zabúr 22. 1.

42 Muq. 'Ibr. 5. 7.
43 Rút. 2. 14.
44 Zab. 69. 21
45 Áyat 34.
46 Muq. Yúh. 10. 18.
47 Ḳhur. 26. 31—33. 2 Taw. 3. 14.
48 Mat. 27. 43.
49 Muq. Dán. 3. 25.
50 Yúh. 19. 25.
51 Zab. 38. 11.
52 Dekho Lúq. 8. 2, 3.
53 Lúq. 19. 3.
54 Báb 16. 1. Muq. Mat. 27. 56.
55 Lúq. 2. 4.
56 Dekho Mat. 27. 62.
57 A'mál 17. 12. Muq. A'mál 13. 50.
58 Lúq. 2. 25, 38.
59 Áyat 39.
60 Dekho báb 14. 51.
61 Muq. Yas'. 53. 9.
62 Yas'. 22. 16.
63 Báb 16. 4. Muq. Yúh. 11. 38.
64 Áyat 40.
1 Muq. báb 1. 32.
2 Báb 15. 40.
3 Lúq. 23. 56. Muq. Yúh. 19. 39, 40.
4 Báb 15. 46.

se kaun luṛhkáegá? 4 Jab unhoṇ ne nigáh kí, to dekhá ki patthar luṛhká húá hai; kyúṇki [5]wuh bahut hí baṛá thá. 5 Aur qabr ke [6]andar jáke, unhoṇ ne ek jawán ko [7]safed jáma pahine húe dahiní taraf baiṭhe dekhá, aur [8]niháyat hairán húín. 6 Us ne un se kahá, Aisí [8]hairán na ho; tum Yisú'[9]Násarí ko, jo maslúb húá thá, ḍhúṇḍhtí ho: wuh jí uṭhá hai; yahán nahín hai; dekho, yih wuh jagah hai jahán unhoṇ ne use rakkhá thá. 7 Lekin tum jákar us ke shágirdoṇ aur Patras se kaho, ki [10]Wuh tum se pahle Galil ko jáegá; tum wahín use dekhoge, [10]jaisá us ne tum se kahá. 8 Aur wuh nikalkar qabr se bhág gayín; kyúṇki larzish aur ḥaibat un par gálib áí thí: aur unhoṇ ne kisí se kuchh na kahá, kyúṇki ḍartí thín.

[5] Mat. 27. 60.
[6] Muq. Yúh. 20. 11, 12.
[7] Muk. 6. 11 aur 7. 9. Muq. báb 9. 3 aur Dán. 7. 9 aur Yúh. 20. 12 aur A'mál 1. 10.
[8] Báb 9. 15.
[9] Báb 1. 24 aur 14. 67, wag:
[10] Báb 14. 28.

Yisú' ká jí uṭhkar shágirdoṇ ko dikhái denā.

9 Hafte ke pahle roz, jab wuh sawere jí uṭhá, to pahle [11]Maryam Magdalíní ko, [11]jis meṇ se us ne sát bad-rúheṇ nikálí thín, [12]dikhái diyá. 10 [13]Us ne jákar us ke sáthíoṇ ko, jo [14]mátam karte aur rote the, khabar dí. 11 Aur unhoṇ ne yih sunkar, ki wuh jítá hai aur us ne use dekhá hai, [15]yaqín na kiyá.

12 [16]Is ke ba'd wuh [17]dúsrí súrat meṇ un meṇ se do ko jab wuh dihát kí taraf paidal já rahe the [18]dikhái diyá. 13 [19]Unhoṇ ne bhí jákar báqí logoṇ ko khabar dí, magar inhoṇ ne un ká bhí yaqín na kiyá.

[11] Lúq. 8. 2.
[12] Yúh. 20. 14. Muq. Mat. 28. 9.
[13] Yúh. 20. 18. Muq. Mat. 28. 10 aur Lúq. 24. 10.
[14] Lúq. 6. 25. Yúh. 16. 20.
[15] Lúq. 24. 11. Muq. áyat 16.
[16] Lúq. 24. 13—31.
[17] Lúq. 9. 29.
[18] Áyat 14. Muq. Yúh. 21. 1, 14.
[19] Lúq. 24. 33—35.
[20] Lúq. 24. 36. Yúh. 20. 19 (?). 1 Kur. 15. 5.
[21] Muq. Lúq. 24. 41.
[22] Dekho báb 10. 5
[23] Áyát 11, 13.
[24] Mat. 28. 19.
[25] Rom. 8. 22.
[26] Báb 13. 10. Kul. 1. 23. Muq. A'mál 1. 8 aur Rom. 10. 18.

14 Phir pichhe wuh un [20]gyárah ko bhí, jab kháná khāne baiṭhe the, [18]dikhái diyá, aur un kí [21]bei'tiqádí aur [22]sakhtdilí par malámat kí; kyúṇki jinhoṇ ne us ke jí uṭhne ke ba'd use dekhá thá, inhoṇ ne un ká [23]yaqín na kiyá thá. 15 Aur us ne un se kahá, ki [24]Tum tamám dunyá meṇ jákar [25]sárí ḳhalq ke sámne [26]Injíl[a] kí manádí karo. 16 [27]Jo imán láe aur [28]baptisma[b] le, [29]wuh naját páegá: aur [27]jo [30]ímán na láe, wuh mujrim ṭhahráyá jáegá. 17 Aur ímán lánewáloṇ ke darmiyán [31]yih mu'jize hoṇge[c]: [32]wuh mere nám se bad-rúhoṇ ko nikáleṇge; 18 [33]nayí nayí zabáneṇ boleṇge; [34]sáṇpoṇ ko uṭhá leṇge; aur agar koí halák karnewálí chíz píeṇge, unheṇ kuchh zarar na pahuṇchegá; [35]wuh [36]bímároṇ par háth rakkheṇge, to achchhe ho jáeṇge.

[20] Yúh. 3. 36. Muq. Yúh. 3. 18.
[21] Yúh. 3. 5. A'mál 2. 38 aur 8. 12, wag:
[22] A'mál 16. 31. Rom. 10. 9. 1 Pat. 3. 21.
[23] 1 Pat. 2. 7. Muq. 2 Thess. 2. 12 aur áyat 11 aur Lúq. 24. 11, 41 aur A'mál 28. 24.
[24] Muq. báb 11. 23.
[25] A'mál 5. 16; 8. 7; 16. 18 aur 19. 12. Dekho báb 9. 38.
[26] A'mál 2. 4; 10. 46 aur 19. 6. 1 Kur. 12. 10, 28, 30; 13. 1 aur 14. 2, 4.
[27] Lúq. 10. 19. A'mál 28. 3—5.
[28] Dekho báb 5. 23.
[29] A'mál 5. 15, 16; 8. 7; 9. 12, 17 aur 28. 8. Ya'q. 5. 14, 15. Muq. Yúh. 14. 12.
[30] A'mál 1. 3.
[31] Lúq. 9. 51 aur 24. 51. Yúh. 6. 62. A'mál 1. 2. 1 Tim. 3. 16. Muq. Yúh. 20. 17 aur If. 4. 8—10 aur 'Ibr. 4. 14.
[32] A'mál 7. 55, 56. Rom. 8. 34. If. 1. 20. Kul. 3. 1. 'Ibr. 1. 3; 8. 1; 10. 12 aur 12. 2. 1 Pat. 3. 22. Muk. 3. 21. Dekho Mat. 22. 44 aur A'mál 2. 33.
[33] 'Ibr. 2. 3, 4. Dekho 1 Kur. 3. 9.
[34] Dekho báb 4. 14.
[35] Dekho A'mál 5. 12.

a Yá *khushkhabarí.* b Yá *istibáq.*
c Yún. *ke sáth yih nishán hogge.*
d Yún. *nishánoṇ.* e N. *Ámín* na dárad.
f N. ke háshiye meṇ áyat 9—20 ke bajáe yih 'ibárat pái játí hai: *Aur jo unheṇ farmáyá gayá thá, wuh sab unhoṇ ne Patras ke sáthíoṇ ko mukhtasar taur par sunā diyá. Aur is ke ba'd khud Yisú' ne bhí un kí ma'rifat mashriq se maghrib tak hamesha kí zindagí kí pák aur lázawál manádí phailáí.*

LÚQÁ KÍ INJÍL

Injíl ká díbácha.

I [1] Chúnki bahuton ne is par kamar bándhí hai, kí jo báten hamáre darmiyán wáqi' húín, un ko [1] tartíbwár bayán karen, [2] [2] jaisá ki unhon ne, jo [3] shurú' se [4] ḳhud dekhnewále aur [5] kalám ke [6] khádim the, unhen [7] ham ko pahuncháyá; [3] is liye ai mu'azzaz [8] Thiyufilus, main ne bhí munásib jáná, ki sab báton ká silsila shurú' se ṭhík ṭhík daryáft karke unhen tere liye tartíb se likhún, [4] táki jin báton kí tú ne [9] ta'lím pái hai, un kí [10] puḳhtagí tujhe ma'lúm ho jáe.

Yúhanná baptisma denewále ke paidá hone kí peshíngoí.

[5] Yahúdiya ke bádsháh [11] Herodes ke zamáne men [12] Abiyyáh ke [13] fariq men se Zakaryáh nám ek káhin thá, aur us kí bíwí Hárún kí aulád men se thí, aur us ká nám Ilíshiba' thá. [6] Aur wuh dono Ḳhudá ke huzúr [14] rástbáz aur Ḳhudáwand ke [15] sáre hukmon aur qánúnon par [16] be'aib chalnewále the. [7] Aur un ke aulád na thí, kyúnki [17] Ilíshiba' bánjh thí, aur [18] dono 'umr rasída the.

[8] [19] Jab wuh Ḳhudá ke huzúr apne [20] fariq kí bárí par kahánat ká kám anjám detá thá, to aisá húá [9] ki kahánat ke dastúr ke muwáfiq us ke nám ká qura' niklá, ki Ḳhudáwand ke [21] maqdis men [22] jákar ḳhushbú jaláe: [10] aur logon kí sárí jamá'at ḳhushbú jaláte waqt [23] báhar [24] du'á máng rahí thí, [11] ki Ḳhudáwand ká firishta [25] ḳhushbú ke mazbah kí dahiní taraf khará húá us ko dikháí diyá. [12] Aur [26] Zakaryáh dekhkar ghabráyá aur us par [27] dahshat chhá gayí. [13] Magar firishte ne us se kahá: Ai Zakaryáh, ḳhauf na kar; kyúnki [28] terí du'á sun lí gayí, aur terí bíwí Ilíshiba' tere liye betá janegí; [29] tú us ká nám Yúhanná rakhná. [14] Aur tujhe ḳhushí o khurramí hogí, aur [30] bahut se log us kí paidáish ke sabab ḳhush honge. [15] Ḳyúnki wuh Ḳhudáwand ke huzúr men [31] buzurg hogá, aur [32] hargiz na mai na [33] koí áur sharáb piegá, aur [34] apní mán ke pet hí se [35] Rúhu'l Quds se bhar jáegá, [16] aur bahut se baní Isráíl ko Ḳhudáwand kí taraf, jo un ká Ḳhudá hai, pheregá. [17] Aur wuh [36] Eliyyáh kí rúh aur quwwat men us ke [37] áge áge chalegá, ki [38] wálidon ke dil aulád kí taraf, aur [39] náfarmánon ko rástbázon kí dánáí par chalne kí taraf phere, aur [40] Ḳhudáwand ke liye ek musta'idd qaum taiyár kare. [18] Zakaryáh ne firishte se kahá; [41] Main is bát ko kis tarah jánún, kyúnki main

[1] A'mál 11 4.
[2] Muq. 'Ibr. 2. 3.
[3] Yúh. 15, 27 Muq. Mar. 1. 1 aur Yúh. 16. 4 aur A'mál 11. 15.
[4] 2 Pat. 1. 16. 1 Yúh. 1. 3. Muq. A'mál 4. 20 aur 1 Pat. 5. 1.
[5] Dekho Mar. 4. 14.
[6] A'mál 26. 16. Muq. 1 Kur. 4. 1.
[7] 1 Kur. 11. 2, 23.
[8] A'mál 1. 1.
[9] A'mál 18. 25. Rom. 2. 18. 1 Kur. 14. 19. Gal. 6. 6.
[10] A'mál 2. 36 (Yun.). Muq. 2 Pat. 1. 16, 19.
[11] Mat. 2. 1.
[12] 1 Taw. 24. 10.
[13] Áyat 8.
[14] Báb 2. 25, wag: Muq. Paid. 7. 1.
[15] Muq. Paid. 17. 1 aur 1 Sal. 2. 4 aur Zab. 119. 1 aur A'mál 9. 31 wag:
[16] Fil. 2. 15 aur 3. 6. 1 Thiss. 2. 10; 3. 13 aur 5. 23. Muq. A'mál 23. 1 aur 24. 16.
[17] Áyat 36. Muq. Qáz. 13. 2 aur 1 Sam. 1. 2.
[18] Muq. Paid. 18. 11 aur 'Ibr. 11. 11, 12.
[19] 1 Taw. 24. 19. 2 Taw. 8. 14 aur 31. 2. Muq. áyat 23.
[20] Áyat 5.
[21] Áyat 21, 22. Mat. 23. 16, 35 aur 27. 5, 40, 51. Muk. 11. 2, 19. Muq. 'Ibr. 9. 2, 3.
[22] Ḳhur. 30. 7, 8. 1 Sam. 2. 28. 1 Taw. 23. 13. 2 Taw. 29. 11.
[23] Muq. Ahb. 16, 17.
[24] Zab. 141. 2. Muq. Muk. 5. 8 aur 8. 3, 4.
[25] Ḳhur. 30. 1—10 aur 40. 26, 27.
[26] Muq. áyat 29 aur báb 2. 9 aur Qáz. 6. 22 aur 13. 22 aur 2 Sam. 6. 9 aur Muk. 1. 17, wagaira.
[27] Muq. A'mál 19. 17.
[28] A'mál 10. 4, 31.
[29] Áyat 60, 63.
[30] Muq. áyat 58.
[31] Muq. báb 7. 28 aur Mát. 11. 11.
[32] Báb 7. 31. Gin. 6. 3. Qáz. 13. 4, 7, 14. Mat. 11. 18.
[33] Muq. A'mál 2. 15, 17 aur If. 5. 18.
[34] Yas'. 49. 1, 5. Yar. 1. 5. Gal. 1. 15.
[35] Áyat 41, 67. Dekho A'mál 2. 4.
[36] Dekho Mat. 11. 14.
[37] Áyat 76. Yúh. 3. 28.
[38] Mal. 4. 6.
[39] Rom. 10. 21.
[40] Báb 7. 27. Mal. 3. 1. Mat. 11. 10. Mar. 1. 2.
[41] Paid. 15. 8. Muq. Paid. 17. 17.

42 Áyat 26. Dán. 8. 16 aur 9. 21.
43 Muk. 8. 2. Muq.1 Sal. 17. 1 aur Áiy. 1. 6 aur Yas'. 63. 9 aur Mat. 18. 10.
44 Muq. Hiz. 3. 26 aur 24. 27.
45 Dekho áyat 9.
46 Áyat 62.
47 2 Taw. 23. 8. Muq. 2 Sal. 11. 5 aur 1 Taw. 9. 25.
48 'Ibr. 10. 11.
49 Muq. Paid. 30. 23 aur 1 Sam. 1. 6 aur Zab. 113. 9 aur Yas'. 4. 1.
50 Áyat 19.
51 Dekho Mat. 2. 23.
52 Mat. 1. 16, 18.
53 Báb 2. 4. Mat. 1. 20.

búṛhá húṇ, aur merí bíwí 'umr rasída hai. 19 Firishte ne jawáb meṇ us se kahá; Maiṇ 42 Jibraíl húṇ, 43 jo Ḳhudá ke huzúr khará rahtá húṇ, aur is liye bhejá gayá húṇ, ki tujh se kalám karúṇ aur tujhe in báton kí ḳhushḳhabarí dúṇ; 20 aur dekh, jis din tak yih báten wáqi' na ho leṇ, 44 tú chupká rahegá, aur bol na sakegá, is liye ki tú ne merí báton ká, jo apne waqt par púrí hongí, yaqín na kiyá. 21 Aur log Zakaryáh kí ráh dekhte aur ta'ajjub karte the, ki use 45 maqdis meṇ kyún der lagí. 22 Jab wuh báhar áyá, to un se bol na saká. Pas unhoṇ ne ma'lúm kiyá, ki us ne 45 maqdis meṇ royá dekhí hai, aur 46 wuh un se isháre kartá thá, aur gúngá hí rahá. 23 Phir aisá húá ki 47 jab us kí 48 ḳhidmat ke din púre húe, wuh apne ghar gayá.

24 In dinoṇ ke ba'd us kí bíwí Ilíshiba' hámila húí; aur us ne páṇch mahíne tak apne taíṇ yih kahke chhipáe rakkhá, ki 25 Jab Ḳhudáwand ne 49 merí ruswáí logoṇ meṇ se dúr karne ke liye mujh par nazar kí, un dinoṇ meṇ us ne mere liye aisá kiyá.

Yisú' ke paidá hone kí peshingoí.

26 Chhate mahíne 50 Jibraíl firishta Ḳhudá kí taraf se Galíl ke ek shahr meṇ jis ká nám 51 Násarat thá, 52 ek kunwárí ke pás bhejá gayá, 27 jis kí mangní 53 Dáúd ke gharáne ke ek mard Yúsuf nám se húí thí; aur us kunwárí ká nám Maryam thá. 28 Aur firishte ne us ke pás andar áke kahá; Salám tujh ko, 54 jis par fazl húá hai! 55 Ḳhudáwand tere sáth hai. 29 Wuh is kalám se bahut 56 ghabrá gayí aur sochne lagí, ki yih kaisá salám hai. 30 Firishte ne us se kahá; Ai Maryam, ḳhauf na kar, kyúṇki 57 Ḳhudá kí taraf se tujh par fazl húá hai; 31 aur dekh, 58 tú hámila hogí aur beṭá janegí; 59 us ká nám Yisú' rakhná. 32 Wuh buzurg hogá; aur 60, 61 Ḳhudá Ta'álá ká Beṭá kahláegá, aur Ḳhudáwand Ḳhudá 62 us ke báp 63 Dáúd ká takht use degá, 33 aur wuh Ya'qúb ke gharáne par 64 abad tak bádsháhí karegá, aur us kí bádsháhí ká áḳhir na hogá. 34 Maryam ne firishte se kahá; Yih kyúṇkar hogá, jis hál meṇ ki maiṇ mard ko nahíṇ jántí? 35 Aur firishte ne jawáb meṇ us se kahá, ki 65 Rúhu'l Quds tujh par názil hogá, aur 60 Ḳhudá Ta'álá kí qudrat tujh par sáya dálegí, aur is sabab se wuh 66 pákíza jo paidá honewálá hai 67, 61 Ḳhudá ká Beṭá kahláegá. 36 Aur dekh, terí rishtadár Ilíshiba' ke bhí burháp meṇ beṭá honewálá hai; aur ab us ko, 68 jo bánjh kahlátí thí, chhaṭá mahína hai. 37 Kyúṇki 69 jo qaul Ḳhudá kí taraf se hai, wuh hargiz betásír na hogá. 38 Maryam ne kahá; Dekh, maiṇ Ḳhudáwand kí bandí húṇ; mere liye tere qaul ke muwáfiq ho. Phir 70 firishta us ke pás se chalá gayá.

Maryam aur Ilíshiba' kí mulaqát, aur Maryam ká git.

39 Unhíṇ dinoṇ Maryam uṭhí, aur jaldí se 71 paháṛí mulk

54 Muq. Zab. 45. 2 aur Dán. 9. 23.
55 Qáz. 6. 12.
56 Dekho áyat 12.
57 A'mál 7. 46.
58 Yas'. 7. 14.
59 Báb 2. 21. Mat. 1. 21, 25.
60 Áyat 76. Báb 6. 35, Muq. A'mál 7. 48. Dekho Mar. 5. 7.
61 Muq. Mat. 16. 16 aur 27. 54 aur Yúh. 1. 34, wag:
62 Dekho Mat. 1. 1.
63 Áyat 69. 2 Sam. 7. 11—13, 16. Zab. 89. 4 aur 132. 11. Yas'. 9. 6, 7 aur 16. 5. A'mál 2. 30. Muq. Muk. 3. 7.
64 Dán. 2. 44 aur 7. 14, 18, 27. 'Ibr. 1. 8. Muk. 11. 15. Muq. Yúh. 12. 34.
65 Mat. 1. 18, 20.
66 Muq. Yúh. 6. 69.
67 Dekho Mat. 14. 33.
68 Áyat 7.
69 Paid. 18. 14. Dekho Mat. 19. 26.
70 Muq. Qáz. 6. 22 aur A'mál 12. 10.
71 Áyat 65. Yash. 20. 7 aur 21. 11.

men Yahúdáh ke ek shahr ko gayí, 40 aur Zakaryáh ke ghar men dákhil hokar Ilíshiba' ko salám kiyá. 41 Aur jonhín Ilíshiba' ne Maryam ká salám suná, to aisá húá ki bachcha us ke pet men uchhal pará, aur Ilíshiba' [72]Rúhu'l Quds se bhar gayí, 42 aur baland áwáz se pukárke bolí, ki [73]Tú 'auraton men mubárak, aur [74]tere pet ká phal [75]mubárak hai; 43 aur mujh par yih fazl kahán se húá, ki [76]mere Khudáwand kí mán mere pás áí? 44 Kyúnki dekh, jonhín tere salám kí áwáz mere kán men pahunchí, bachcha máre khushí ke mere pet men uchhal pará. 45 Aur [77]mubárak hai wuh jo [78]ímán láí, kyúnki jo báten Khudáwand kí taraf se us se kahí gayí thín, wuh púrí hongí. 46 Phir Maryam ne kahá, ki

[79]Merí [80]ján [81]Khudáwand kí barái kartí hai,
47 [82]Aur merí [80]rúh mere [83]munjí Khudá se khush húí;
48 Kyúnki [84]us ne apní bandí kí pasthálí par nazar kí:
Aur dekh, ab se lekar har zamáne ke log[a] mujh ko [85]mubárak kahenge.
49 Kyúnki us [86]Qádir ne mere liye [87]bare bare kám kiye hain,
Aur [88]us ká nám pák hai.
50 Aur [89]us ká rahm un par jo us se darte hain
Pusht dar pusht rahtá hai.
51 [90]Us ne apne bázú se zor dikháyá;
Aur [91]jo apne taín barí samajhte the un ko paráganda kiyá.
52 [92]Us ne ikhtiyárwálon ko takht se girá diyá,
[91]Aur pasthálon ko baland kiyá.
53 [93]Us ne bhúkon ko achchhí chízon se ser kar diyá,
Aur daulatmandon ko [94]khálí háth lautá diyá.
54 Us ne [95]apne khádim Isráil ko sambhál liyá,
[96]Táki apní us rahmat ko yád farmáe,
55 [96]Jo Ibráhím aur us kí nasl par abad tak rahegí;
[97]Jaisá us ne hamáre báp dádon se kahá thá.
56 Aur Maryam tín mahíne ke qaríb us ke sáth rahkar apne ghar ko laut gayí.

Yúhanná baptisma denewále kí paidáish.

57 Aur Ilíshiba' ke janne ká waqt á pahunchá, aur wuh beta janí. 58 Aur us ke parausiyon aur rishtadáron ne yih sunkar, ki [98]Khudáwand ne us par barí rahmat kí, us ke sáth khushí manáí. 59 Aur [99]áthwen din aisá húá ki wuh larke ká khatna karne áe, aur us ká nám us ke báp ke nám par Zakaryáh rakhne lage. 60 Magar us kí mán ne kahá[b]; Nahín, [100]balki us ká nám Yúhanná rakkhá jáe. 61 Unhon ne us se kahá, ki Tere kunbe men kisí ká yih nám nahín. 62 Aur unhon ne us ke báp ko [101]ishára kiyá, ki tú us ká nám kyá rakhná cháhtá hai? 63 Us ne [102]takhtí mangáke yih likhá, ki [100]Us ká nám Yú-

72 Áyát 15, 67.
73 Muq. Qáz. 5. 24.
74 Zab. 127. 3.
75 Muq. Ist. 28. 4.
76 Báb 20. 42. Yúh. 20. 28. Muq. báb 2. 11.
77 Yúh. 20. 29.
78 Muq. A'mál 27. 25.
79 Muq. 1 Sam. 2. 1—10.
80 1 Thiss. 5. 23.
81 Zab. 34. 3 aur 69. 30. A'mál 10. 46 Muq. A'mál 19. 17.
82 Zab. 35. 9. Yas'. 61. 10. Hab. 3. 18 Muq. A'mál 16. 34.
83 1 Tím. 1. 1 aur 2. 3. Tít. 1. 3; 2. 10 aur 3. 4. Yahúdáh 25. Muq. Zab. 106. 21 aur 2 Tím. 1. 9
84 1 Sam. 1. 11. Zab. 138. 6. Muq. báb 9. 38.
85 Báb 11. 27. Zab. 72. 17. Mal. 3. 12.
86 Zab. 89. 8. Saf. 3. 17.
87 Zab. 71. 19 aur 126. 2, 3.
88 Zab. 99. 3 aur 111. 9. Yas'. 57. 15.
89 Khur. 20. 6. Ist. 5. 10 aur 7. 9. Zab. 89. 1, 2 aur 103. 17.
90 Zab. 89. 10; 98. 1; aur 118. 16. Yas'. 51. 9.
91 Dán. 4. 37. Dekho Ya'q. 4. 6.
92 Aiy. 5. 11. Zab. 75. 7; 107. 40, 41; 113. 7, 8 aur 147. 6. Hiz. 21. 26. Muq. Ya'q. 4. 10.
93 Zab. 34. 10 aur 107. 9. Muq. báb 6. 21, 24, 25.
94 Aiy. 22. 9.
95 Muq. Yas'. 44. 21 aur 49. 3.
96 Zab. 98. 3. Mík. 7. 20. Muq. áyát 72 73.
97 Paid. 17. 19. Zab. 132. 11. Gal. 3. 16.
98 Muq. Paid. 19. 19.
99 Báb 2. 21. Paid. 17. 12. Ahb. 12. 3 Fil. 3. 5.
100 Áyat 13.
101 Áyat 22.
102 Yas'. 8. 1 aur 30. 8.

a Yún. *sárí pushten.*
b Yún. *jawáb men kahá.*

hanná hai; aur sab ne ta'ajjub kiyá. 64 [103]Usí dam us ká munh aur zabán [104]khul gayí, aur wuh bolne aur [105]Khudá kí hamd karne lagá. 65 Aur un ke ás pás ke sab rahnewálon par [105]dahshat chhá gayí; aur Yahúdiya ke tamám [107]paháŕí mulk men in sab báton ká charchá phail gayá. 66 Aur sab sunnewálon ne un ko [108]dil men sochkar[a] kahá; To yih larká kaisá honewálá hai! Kyúnki [109]Khudáwand ká háth us par thá.

Zakaryáh ká gít.

67 Aur us ká báp Zakaryáh [110]Rúhu'l Quds se bhar gayá, aur [111]nubuwwat kí ráh se kahne lagá, ki

68 [112]Khudáwand Isráíl ke Khudá kí hamd ho,
Kyúnki us ne [113]apní ummat par tawajjuh karke use [114]chhutkárá diyá,
69 Aur apne [115]khádim Dáúd ke gharáne men
Hamáre liye [116]naját ká [117]sing nikálá;
70 [118](Jaisá [119]us ne apne páknabíon kí zabání kahá thá,
Jo ki dunyá ke shurú' se hote áe hain,)
71 Ya'ní [120]ham ko hamáre dushmanon se,
Aur sab kína rakhnewálon ke háth se naját bakhshí.
72 Táki hamáre báp dádon par [121]rahm kare,
Aur apne pák [122]'ahd ko yád farmáe;
73 Ya'ní [123]us qasam ko jo us ne hamáre báp Ibráhím se khái thí,

74 Ki wuh hamen yih 'iná-yat karegá ki apne[b] dush-manon ke háth se chhút-kar,
75 Us ke huzúr [124]pákízagí aur rástbází se [125]'umr bhar bekhauf us kí 'ibádat karen.
76 Aur ai larke, tú [126]Khudá Ta'álá ká [127]nabí kah-láegá;
Kyúnki [128]tú Khudáwand kí ráhen taiyár karne ko us ke áge áge chalegá;
77 Táki us kí ummat ko naját ká 'ilm bakhshe,
Jo un ko [129]gunáhon kí mu'áfí se hásil ho.
78 Yih hamáre Khudá kí [130]'ain rahmat se hogá,
Jis ke sabab [131]'álam i bálá ká [132]áftáb ham par tulú' karegá,
79 Táki [133]un ko [134]jo andhere aur maut ke sáye men baithe hain raushní bakhshe,
Aur hamáre qadamon ko [135]salámatí kí ráh par dále.

Yúhanná ká larakpan.

80 [136]Aur wuh larká barhtá aur rúh men quwwat pátá gayá, aur Isráíl par záhir hone ke din tak [137]jangalon men rahá.

Yisú' kí paidáish.

2 [1]Un dinon men aisá húá ki [1]Qaisar Augústus kí taraf se yih [2]hukm járí húá, ki sárí dunyá ke logon ke [3]nám likhe jáen. 2 Yih pahlí [3]ismnawísí Súriya ke [4]hákim Kwiriniyus ke 'ahd men húí; 3 aur sab

[103] Áyat 20.
[104] Mar. 7. 35.
[105] Báb 2. 23 aur 24. 53.
[106] Báb 7. 16. Muq. báb 5. 25 aur A'mál 2. 43, wag:
[107] Dekho áyat 39.
[108] Muq. báb 2. 19, 51.
[109] A'mál 11. 21.
[110] Áyat 15, 41.
[111] Yúel 2. 28.
[112] Yas'. 29. 23. Mat. 15. 31. A'mál 13. 17.
[113] Báb 7. 16. 'Ibr. 2. 6. Muq. Khur. 4. 31 aur A'mál 15. 14.
[114] Báb 2. 38. Muq. báb 24. 21 aur Zab. 111. 9 aur 130. 7, 8 aur Yas'. 43. 1 aur 59. 20.
[115] Áyat 32.
[116] 2 Sam. 22. 3. Zab. 18. 2.
[117] 1 Sam. 2. 1, 10. Zab. 132. 17. Hiz. 29. 21.
[118] Rom. 1. 2. Muq. Yar. 23. 5, 6.
[119] A'mál 3. 21.
[120] Zab. 106. 10.
[121] Mík. 7. 20.
[122] Ahb. 26. 42. Zab 105. 8, 9. Muq. áyat 54, 55. Dekho Rom. 9. 4.
[123] Paid. 22. 16—18 aur 26. 3. 'Ibr. 6. 13, 14.
[124] If. 4. 24. 1 Thiss. 2. 10. Tít. 2. 12.
[125] Muq. Yar. 32. 39 aur Mat. 28. 20. (Yún.).
[126] Dekho áyat 32.
[127] Báb 7. 26 aur 20. 6. Mat. 11. 9 aur 14. 5.
[128] Áyat 17. Báb 3. 4 aur 7. 27. Mal. 3. 1. Mat. 3. 3. Mar. 1. 2, 3.
[129] Mat. 26. 28 aur Mar. 1. 4.
[130] Kul. 3. 12 (Yún.).
[131] Báb 24. 49.
[132] Mal. 4. 2. Muq. If. 5. 14 aur 2 Pat. 1. 19.
[133] Yas'. 9. 2. Mat. 4. 16. Muq. A'mál 26. 18. Dekho Yúh. 8. 12.
[134] Zab. 107. 10. Yas'. 42. 7.
[135] Rom. 3. 17.
[136] Báb 2. 40.
[137] Mat. 3. 1 aur 11. 7.
[1] Muq. báb 3. 1.
[2] A'mál 17. 7.
[3] Muq. A'mál 5. 37.
[4] Báb 3. 1.

[a] Yún. *rakhkar.*

[b] N. *apne* na dárad.

log nám likhwáne ke liye apne apne shahr ko gaye. 4 Pas Yúsuf bhí [5]Galíl ke shahr [6]Násarat se [7]Dáúd ke shahr [8]Baitlahm ko gayá, jo Yahúdiya men hai, [9]is liye ki wuh Dáúd ke gharáne aur aulád se thá, 5 táki apní mangetar Maryam ke sáth, jo hámila thí, nám likhwáe. 6 [8]Jab wuh wahán the, to aisá húá ki us ke janne ká waqt á pahunchá. 7 Aur wuh pahlautá betá janí, aur us ko [10]kapre men lapetkar [11]charní men rakkhá, kyúnki un ke wáste [12]saráe men jagah na thí.

Baitlahm ke charwáhon ko Yisú' ki paidáish ki ḳhabar milní.

8 Usí 'iláqe men charwáhe the, jo rát ko maidán men rahkar apne galle ki nigahbání kar rahe the. 9 Aur Ḳhudáwand ká firishta [13]un ke pás á khará húá, aur [14]Ḳhudáwand ká jalál un ke chaugird chamká, aur wuh niháyat dar gaye. 10 Magar firishte ne un se kahá; Ḍaro nahín; kyúnki dekho, main tumhen barí khushí kí basháratdetá húṉ, jo sárí [15]ummat ke wáste hogí: 11 ki [16]áj [17]Dáúd ke shahr men tumháre liye ek [18]Munjí paidá húá, ya'ní [19]Masíh [20]Ḳhudáwand; 12 aur [21]is ká tumháre liye yih patá hai, ki tum ek bachche ko [22]kapre men liptá aur charní men paṛá húá páoge. 13 Aur yakáyak us firishte ke sáth [23]ásmání lashkar ká ek guroh, Ḳhudá kí hamd kartá aur yih kahtá záhir húá, ki

14 [24]'Álam i bálá par [25]Ḳhudá kí tamjíd ho,

Aur [24]zamín par [25]un ádmion men, jin se wuh rází hai, [26]sulh.

Charwáhon ká Yisú' ke pás áná.

15 Jab firishte un ke pás se ásmán par chale gaye, to aisá húá ki charwáhon ne ápas men kahá, ki Áo, Baitlahm tak chalen, aur yih bát jo húi hai, aur jis kí Ḳhudáwand ne ham ko ḳhabar dí hai dekhen. 16 Pas unhon ne jaldí se jákar Maryam aur Yúsuf ko dekhá, aur us bachche ko [27]charní men paṛá páyá; 17 aur unhen dekhkar wuh bát, jo us larke ke haqq men un se kahí gayí thí, mashhúr kí; 18 aur sab sunnewálon ne in báton par, jo charwáhon ne un se kahín, ta'ajjub kiyá. 19 Magar [28]Maryam in sab báton ko apne dil men rakhkar gaur kartí rahí. 20 Aur charwáhe, jaisá un se kahá gayá thá, waisá hí sab kuchh sunkar aur dekhkar [29]Ḳhudá kí barái aur hamd karte húe laut gaye.

Yisú' ká ḳhatna.

21 [30]Jab áṭh din púre húe, aur us ke ḳhatne ká waqt áyá, to [31]us ká nám Yisú' rakkhá gayá, jo firishte ne us ke pet men parne se pahle rakkhá thá.

Yisú' ká haikal men ḥázir kiyá jáná.

22 Phir [32]jab Músá kí shari'at ke muwáfiq un ke pák hone ke din púre ho gaye, to wuh us ko Yarúshalem men láe, táki [33]Ḳhudáwand ke áge ḥázir karen, 23 (jaisá ki [34]Ḳhudáwand kí shari'at men likhá

[5] Báb 1. 26.
[6] Dekho Mat. 2. 23.
[7] Áyat 11. Yúh. 7. 42. Muq. 1 Sam. 16. 1.
[8] Mat. 2. 1.
[9] Báb 1. 27.
[10] Áyat 12.
[11] Áyat 16.
[12] Báb 22. 11 (Yún.).
[13] Báb 24. 4. A'mál 12. 7.
[14] Báb 9. 31. A'mál 7. 55. 2 Kur. 3. 18. Muq. Khur. 40. 34 aur Yas'. 6. 1, wag:
[15] Áyat 32. Yúh. 11. 50. Muq. Zak. 9. 9.
[16] Yas'. 9. 6.
[17] Áyat 4.
[18] Mat. 1. 21. Yúh. 4. 42 A'mál 4. 12; 5. 31 aur 13. 23. Fil. 3. 20, wag:
[19] A'mál 2. 36 aur 10. 36. Muq. báb 23. 2. Dekho Mat. 1. 17.
[20] Muq. báb 1. 43.
[21] 1 Sam. 2. 34. 2 Sal. 19. 29 aur 20. 8, 9. Yas'. 7. 11, 14.
[22] Áyat 7.
[23] Paid. 28. 12 aur 32. 1, 2. 1 Sal. 22. 19. 2 Taw. 18. 18. Zab. 103. 21 aur 148. 2. Dán. 7. 10. Muk. 5. 11.
[24] Báb 19. 38. Muq. báb 10. 21 aur Mat. 6. 10; 21. 9 aur 28. 18 aur Yúh. 17. 4 aur A'mál 7. 49 aur Is. 3. 15 aur Kul. 1 16. 20 aur Muk. 5. 13
[25] Muq. báb 3. 22.
[26] A'mál 10. 36. Rom. 5. 1. Is. 2. 14, 17. Kul. 1. 20. Muq. Zab. 85. 10 aur Yas'. 9. 5, 7 aur Haj. 2. 9.
[27] Áyat 7, 12.
[28] Áyat 51. Muq. báb 1. 66 aur Paid. 37. 11.
[29] Dekho báb 7. 16.
[30] Dekho báb 1. 59.
[31] Báb 1. 31. Mat. 1. 21, 25.
[32] Ahb. 12. Muq. áyat 21, 27 aur Gal. 4. 4.
[33] Muq. 1 Sam. 1. 22, 24.
[34] Áyat 39. Khur. 13. 9. 2 Taw. 31. 3.

hai, ki[a] Har ek pahlautá Khudáwand ke liye muqaddas thahregá,) 24 aur [34]Khudáwand kí sharí'at ke is qaul ke muwáfiq qurbání karen, ki [b]Qumríon ká ek jorá, yá kabútar ke do bachche láo. 25 Aur dekho, Yarúshalem men Shama'ún nám ek ádmí thá, aur wuh ádmí [35]rástbáz aur [36]khudátars aur [37]Isráil kí [38]tasallí ká muntazir thá, aur Rúhu'l Quds us par thá. 26 Aur us ko Rúhu'l Quds se ágáhí húí thí, ki jab tak tú [39]Khudáwand ke Masíh ko dekh na le, [40]maut ko na dekhegá. 27 Wuh [41]Rúh kí hidáyat se[c] haikal men áyá, aur jis waqt [42]mán báp us larke Yisú' ko andar láe, táki us ke liye sharí'at ke dastúr par 'amal karen, 28 to us ne use apní god men liyá, aur [43]Khudá kí hamd karke káhá, ki

29 Ai Málik, ab tú apne gulám ko [44]apne qaul ke muwáfiq salámatí se rukhsat detá hai;
30 Kyúnki [45]merí ánkhon ne terí [46]naját dekh lí hai,
31 [47]Jo tú ne sab ummaton ke rúbarú taiyár kí hai,
32 Táki [48, 49]gair-qaumon ko raushní denewálá[d] núr
Aur [50]terí ummat [51]Isráil ká jalál bane.

33 Aur [52]us ká báp aur us kí mán in báton par, jo us ke haqq men kahí jatí thín, ta'ajjub karte the. 34 Aur Shama'ún ne un ke liye barakat cháhí, aur us kí mán Maryam se kahá; Dekh yih [53]Isráil men bahuton ke girne aur uthne ke liye, aur aisá nishán hone ke liye muqarrar húá hai, [54]jis kí mukhálafat kí jáegí—35 balki khud terí ján bhí talwár se chhid jáegí—táki bahut logon ke dilon ke khayál khul jáen. 36 Aur Ásher ke qabíle men se Hannáh nám Fanúel kí beti ek [55]nabiya thí; wuh bahut 'umr rasída thí, aur apne kunwárepan ke ba'd sát baras ek shauhar ke sáth guzáre the; 37 wuh chaurásí baras se bewa thí; aur haikal se judá na hotí thí, balki rát din [56]rozon aur du'áon ke sáth [57]'ibádat kiyá kartí thí. 38 Aur wuh usí gharí wahán ákar Khudá ká shukr karne lagí, aur un sab se jo [58]Yarúshalem ke chhutkáre ke muntazir the us kí bábat báten karne lagí. 39 Aur jab wuh [59]Khudáwand kí sharí'at ke muwáfiq sab kuchh kar chuke, to Galíl men apne shahr [60]Násarat ko phir gaye.

Yisú' ká larakpan, aur haikal ke ustádon men us ká páyá jáná.

40 [61]Aur wuh larká barhtá aur quwwat pátá gayá, aur hikmat se ma'múr hotá gayá, aur Khudá ká fazl us par thá.

41 Us ke [62]mán báp [63]har baras [64]'Íd i Fasah par Yarúshalem ko jáyá karte the. 42 Aur jab wuh bárah baras

---

a Khurúj 13. 2. b Ahbár 12. 6.
c Yún. *Rúh men.*
d Yá *gair-qaumon par se parda uthánewálá.*

35 Báb 1. 6.
36 A'mál 2. 5.
37 Áyat 38. Báb 23. 51. Mar. 15. 43. Muq. Paid. 49. 18 aur Yas'. 25. 9.
38 Yas'. 40. 1.
39 Báb 9. 20 aur 23. 35. 1 Sam. 24. 6.
40 Zab. 89. 48. Yúh. 8. 51. 'Ibr. 11. 5. Muq. A'mál 2. 27.
41 Báb 4. 1.
42 Áyat 33, 41, 43, 48—51.
43 Báb 1. 64.
44 Áyat 26.
45 Yas'. 52. 10.
46 Dekho báb 3. 6.
47 Zab. 98. 2. Dekho báb 24. 47.
48 Yas'. 25. 7 (hásh; ke liye).
49 Yas' 42. 6; 49. 6 aur 60. 3 Yúh. 8. 12. A'mál 13. 47 aur 26. 23.
50 Áyat 10.
51 Yas'. 46. 13.
52 Áyat 27.
53 Muq. Yas'. 8. 14 aur Mat. 21. 44 aur Yúh. 9. 39 aur 1 Kur. 1. 23, 24 aur 2 Kur. 2. 16 aur 1 Pat. 2. 8, 9.
54 A'mál 28. 22.
55 Dekho Khur. 15. 20.
56 Báb 5. 33. Mat. 6. 16—18. A'mál 13. 2 aur 14. 23. 2 Kur. 6. 5 aur 11. 27. 57 1 Tim. 5. 5.
58 Áyat 25. Dekho báb 1. 68.
59 Áyat 23.
60 Áyat 4.
61 Báb 1. 80.
62 Áyat 27.
63 Muq. 1 Sam. 1. 3.
64 Khur. 23. 15. Ist. 16. 1. Yúh. 2. 13.

ká húá, to [65]wuh 'Íd ke dastúr ke muwáfiq Yarúshalem ko gaye. 43 Jab wuh [66]un dinon ko púrá karke laute, to wuh larká Yisú' Yarúshalem men rah gayá, aur us ke [62]mán báp ko ḳhabar na húí. 44 Magar yih samajhkar ki wuh qáfile men hai, ek manzil nikal gaye, aur use apne rishtadáron aur jánpahchánon men dhúndhne lage. 45 Jab na milá, to use dhúndhte húe Yarúshalem tak wápas gaye. 46 Aur tín roz pichhe aisá húá ki unhon ne use haikal men [67]ustádon ke bích men [68]baithe, un kí sunte aur un se suwál karte húe páyá. 47 Aur jitne us kí sun rahe the, us kí samajh aur us ke jawábon se dang the. 48 Wuh use dekhkar hairán húe, aur us kí mán ne us se kahá; Betá, tú ne kyún ham se aisá kiyá? Dekh, [69]terá báp aur main kurhte húe tujhe dhúndhte the. 49 Us ne un se kahá; Tum mujhe kyún dhúndhte the? Kyá tum ko ma'lúm na thá, ki [70]mujhe [71]apne Báp ke hán honá[a] [72]zarúr hai? 50 Magar jo bát us ne un se kahí, use [73]wuh na samjhe. 51 Aur wuh un ke sáth rawána hokar Násarat men áyá, aur un ke tábi' rahá; aur [74]us kí mán ne yih sab báten apne dil men rakkhín.

52 Aur Yisú' hikmat aur [75]qadd o qámat men, aur Khudá kí aur insán kí maqbúlíyat men, [76]taraqqí kartá gayá.

[65] Yúh. 11. 55.
[66] Khur. 12. 15. Áhb. 23. 8. Ist. 16. 3.
[67] Yúh. 3. 10.
[68] Dekho Mat. 26. 55.
[69] Áyat 27. Muq. áyat 49.
[70] Yúh. 4. 34.
[71] Yúh. 2. 16 aur 14. 2.
[72] Dekho báb 13. 33.
[73] Muq. báb 18. 34. Dekho Mar. 9. 32.
[74] Dekho áyat 19.
[75] Mat. 6. 27 (hásh:).
[76] Muq. áyat 40 aur 1 Sam. 2. 26.

Yúhanná kí manádí aur us ke baptisma dene ká hál.

(Mat. 3. 1–12; Mar. 1. 2–8.)

3 1 [1]Tibiriyus Qaisar kí hukúmat ke pandrahwen baras, jab [2]Puntiyus Pílátus Yahúdiya ká [3]hákim[b] thá, aur [4]Herodes Galíl ká, aur us ká bhái Filippus Itúraiya aur Trakhonítis ká, aur Lisániyás Abilene ká hákim[b] thá, 2 aur Hanná aur [5]Káifá [6]sardár káhin the; us waqt Khudá ká kalám[7] biyábán men Zakaryáh ke bete [8]Yúhanná par utrá. 3 Aur wuh Yardan ke sáre girdnawáh men jákar [9]gunáhon kí mu'áfí ke liye [10]tauba ke baptisma[c] kí manádí karne lagá, 4 jaisá [11]Yasha'yáh nabí ke kalám kí kitáb men likhá hai, ki

[d]Biyábán men pukárnewále kí [12]áwáz átí hai, ki
[13]Khudáwand kí ráh taiyár karo,
Us ke ráste sídhe banáo.
5 [14]Har ek ghátí bhar dí jáegí,
[15]Aur har ek pahár aur tíla nichá kiyá jáegá;
[16]Aur jo terhá hai sídhá,
Aur jo únchá nichá hai hamwár rásta banegá;
6 [17]Aur har bashar [18]Khudá kí najat dekhegá.

7 Pas jo log us se baptisma[c] lene ko nikalkar áte the, wuh un se kahtá thá; [19]Ai sanp[e] ke bachcho, tumhen kis ne jatáyá, ki ánewále [20]gazab se bhágo? 8 Pas [21]tauba ke muwáfiq phal láo, aur apne

[1] Muq. báb 2. 1.
[2] Dekho Mat. 27. 2.
[3] Báb 2. 2.
[4] Áyat 19. Báb 8. 3; 9. 7, 9; 13. 31 aur 23. 7. Mat. 14. 1. A'mál 4. 27 aur 13. 1. Muq. Mar. 6. 14.
[5] Dekho Mat. 26. 3.
[6] Yúh. 18. 13, 24. A'mál 4. 6.
[7] Báb 1. 80. Yash. 15. 61. Qáz. 1. 16.
[8] Yúh. 1. 6, 7.
[9] Báb 1. 77. Mat. 26. 28.
[10] A'mál 2. 38.
[11] Báb 4. 17. Muq. A'mál 8. 28.
[12] Yúh. 1. 23.
[13] Báb 1. 76.
[14] Muq. Yas'. 57. 14.
[15] Yas'. 49. 11. Zak. 4. 7.
[16] Yas'. 42. 16 aur 45. 2.
[17] Yas'. 52. 10. Muq. Zab. 98. 2, 3.
[18] Báb 2. 30. A'mál 28. 28. Muq. báb 1. 69, 71, 77 aur Tit. 2. 11.
[19] Zab. 140. 3. Mat. 12. 34 aur 23. 33.
[20] Rom. 5. 9. If. 5. 6. Kul. 3. 6. 1 Thess. 1. 10.
[21] Muq. A'mál 26. 20.

a Yá: *Báp ke kam men mashqúl honá.*

b Yún. *titrárkh* ya'ní *chauthái mulk kú hákim.*
c Yá *istibaq.* d Yasha'yáh 40. 3–5.
e Yún. *afa'í.*

dilon men yih kahná shurú' na karo, ki [22] Ibráhím hamárá báp hai; kyúnki main tum se kahtá hún, ki Khudá [23] in pattharon se Ibráhím ke liye aulád paidá kar saktá hai. 9 Aur ab to darakhton kí jar par kulhárá rakkhá húá hai; pas [24] jo darakht achchhá phal nahín látá, wuh kátá aur ág men dálá játá hai. 10 Logon ne us se yih púchhá, ki Phir [25] ham kyá karen? 11 Us ne jawáb men un se kahá, ki [26] Jis ke pás do kurte hon, wuh us ko jis ke pás na ho bánt de, aur jis ke pás kháná ho, wuh bhí aisá hí kare. 12 Aur [27] mahsúl lenewále bhí baptisma[a] lene ko áe, aur us se púchhá, ki Ai ustád, [25] ham kyá karen? 13 Us ne un se kahá; [28] Jo tumháre liye muqarrar hai, us se ziyáda na lená. 14 Aur [29] sipáhíon ne bhí us se yih púchhá, ki [25] Ham log kyá karen? Us ne un se kahá; Na kisí par zulm karo, aur na kisí se [30] náhaqq kuchh lo, aur apní tankhwáh par kifáyat karo.

15 Jab log muntazir the, aur sab apne apne dil men Yúhanná ki bábat sochte the, ki [31] áyá wuh [32] Masíh hai, yá nahín; 16 to [33] Yúhanná ne un sab se jawáb men kahá; Main to tumhen pání se baptisma[a] detá hún, magar [34] jo mujh se zoráwar hai, wuh ánewálá hai; main us kí [35] jútí ká tasma kholne ke láiq nahín; wuh tumhen [36] Rúhu'l Quds aur [37] ág se[b] baptisma[a] degá. 17 Us ká chháj[c] us ke háth men hai, táki wuh apne khaliyán ko khúb sáf kare, aur [38] gehúon ko apne khatte men jama' kare; [39] magar bhúsí ko [40] us ág men jaláegá jo bujhne kí nahín.

Yúhanná ká qaid ho jáná.

18 Pas [41] wuh âur bahut sí nasíhaten de deke logon ko khushkhabarí sunátá rahá. 19 Lekin chauthái mulk ke hákim [42] Herodes ne, apne bhái Filippus kí bíwí Herodiyás ke sabab, aur un sárí buráiyon ke bá'is jo Herodes ne kí thín, Yúhanná se malámat uṭhákar, 20 in sab se barhkar yih bhí kiyá, ki [43] us ko qaid men dálá.

Yisú' ká Yúhanná se baptisma lená.

(Mat. 3. 13–17; Mar. 1. 9–11; Yúh. 1. 32–34.)

21 Jab sab logon ne baptisma[a] liyá, aur Yisú' bhí baptisma[a] pákar du'á máng rahá thá, to aisá húá ki [44] ásmán khul gayá, 22 aur [45] Rúhu'l Quds jismání súrat men kabútar kí mánind us par utrá, aur [46] ásmán se áwáz áí, ki [47] Tú merá piyárá Beṭá hai; tujh se main khush hún.

Yisú' ká nasabnáma.

23 [48] Jab Yisú' khud ta'lím dene lagá, to [49] baras tís ek ká thá, aur (jaisá ki samjhá játá thá), [50] Yúsuf ká beṭá thá, aur wuh 'Elí ká, 24 aur wuh Mattát ká, aur wuh Lewí ká, aur wuh Malkí ká, aur wuh Yanná ká, aur wuh Yúsuf ká, 25 aur wuh Mattityáh ká, aur wuh Ámos ká, aur wuh Nahúm

---

a Yá *istibáq*. b Yá *men*. c Yá *súp*.

22 Yúh. 8. 39.
23 Muq. báb 4. 3.
24 Báb 13. 7, 9. Mat. 7. 19. Yúh. 15. 2, 6.
25 A'mál 2. 37; 16. 30 aur 22. 10.
26 Yas'. 58. 7. Dán. 4. 27. If. 4. 28. Ya'q. 2. 15, 16. 1 Yúh. 3. 17. Muq. báb 18. 22.
27 Báb 7. 29. Mat. 21. 32.
28 Báb 19. 8.
29 2 Tím. 2. 4.
30 Báb 19. 8.
31 Yúh. 1. 19, 20.
32 Dekho Mat. 1. 17.
33 Yúh. 1. 26. A'mál 1. 5.
34 Yúh. 1. 15, 27 aur 3. 30, 31. A'mál 13. 25.
35 Yas'. 5. 27.
36 Yúh. 1. 33. A'mál 11. 16.
37 Muq. Yas'. 4. 4 aur Mal. 3. 2, 3 aur A'mál 2. 3.
38 Mat. 13. 30.
39 Mal. 4. 1.
40 Mar. 9. 43, 48.
41 Muq. Yúh. 20. 30 aur 21. 25.
42 Mat. 14. 3. Mar. 6. 17, 18. Dekho áyat 1.
43 Muq. Yúh. 3. 24.
44 A'mál 7. 56.
45 Muq. báb 4. 18, 21 aur A'mál 10. 38.
46 Yúh. 12. 28.
47 Muq. báb 9. 35 aur Zab. 2. 7 aur Yas'. 42. 1 aur If. 1. 6 aur Kul. 1. 13 aur 2 Pat. 1. 17 aur 1 Yúh. 5. 9.
48 Mat. 4. 17. A'mál 1. 1, 22.
49 Muq. Gin. 4. 3.
50 Báb 4. 22. Mat. 13. 55 Yúh. 1. 45 aur 6. 42. Muq. Mat. 1. 1—16.

ká, aur wuh Asalyáh ká, aur wuh Nogah ká, 26 aur wuh Má'at ká, aur wuh Mattityáh ká, aur wuh Shim'í ká, aur wuh Yosekh ká, aur wuh Yodáh ká, 27 aur wuh Yúhanná ká, aur wuh Resá ká, aur wuh 51 Zarubbábil ká, aur wuh 52 Sha'altiyel ká, aur wuh Neri ká, 28 aur wuh Malkí ká, aur wuh Addí ká, aur wuh Qosám ká, aur wuh Ilmodám ká, aur wuh 'Er ká, 29 aur wuh Yeshú' ká, aur wuh Il'ázár ká, aur wuh Yorím ká, aur wuh Mattát ká, aur wuh Lewí ká, 30 aur wuh Shama'ún ká, aur wuh Yahúdáh ká, aur wuh Yúsuf ká, aur wuh Yonán ká, aur wuh Ilyáqím ká, 31 aur wuh Maleáh ká, aur wuh Minnáh ká, aur wuh Mattatá ká, aur wuh 53 Nátán[a] ká, aur wuh Dáúd ká, 32 aur wuh 54 Yishai ká, aur wuh 'Obed[b] ká, aur wuh Bo'az ká, aur wuh Salmon[c] ká, aur wuh Nahshon ká, 33 aur wuh 'Ammínádáb ká,[d] aur wuh Arní ká, aur wuh Hisron[e] ká, aur wuh Firis ká, aur wuh Yahúdáh ká, 34 aur wuh 55 Ya'qúb ká, aur wuh 56 Izháq ká, aur wuh 57 Ibráhím ká, aur wuh 58 Tirah ká, aur wuh Náhor ká, 35 aur wuh Sarúg ká, aur wuh Ra'ú ká, aur wuh Filig ká, aur wuh 'Ebir ká, aur wuh Shilah ká, 36 aur wuh 59 Qenán[f] ká, aur wuh 59 Arfakshad ká, aur wuh Shem ká, aur wuh Núh ká, aur wuh Limik ká, 37 aur wuh Mathúshilah ká, aur wuh Hanok ká, aur wuh Yirid[g] ká, aur wuh Mahalalel ká, aur wuh Qenán[f] ká, 38 aur wuh Inosh ká, aur wuh Shet ká, aur wuh Ádam ká, aur wuh Khudá ká thá.

51 Mat. 1. 12.
52 'Azrá 3. 2.
53 2 Sam. 5. 14. 1 Taw. 3. 5 aur 14. 4. Zak. 12. 12.
54 1 Sam. 16. 1 aur 17. 12. Muq. Rút 4. 18—22 aur 1 Taw. 2. 1—15.
55 Paid. 29. 35.
56 Paid. 25. 26.
57 Paid. 21. 3.
58 Dekho Paid. 5. 3—32 aur 11. 10—26 aur 1 Taw. 1. 1—4 aur 24—27.
59 Paid. 10. 24.

a N. *Nátám.* b N. *Yobed.*
c N. *Salá.* d N. *aur wuh Ádmin ká,* izád.
e N. *Hisrom.* f N. *Qenám.* g N. *Yirit.*

Yisú' kí ázmáish.

(Mat. 4. 1–11; Mar. 1. 12, 13.)

4 [1] Phir Yisú' [1] Rúhu'l Quds se bharáhúá [2] Yardan se lauṭá, aur [3] chálís din tak [4] Rúh kí hidáyat se[h] biyábán meṉ phirtá rahá, 2 aur [5] Iblís use ázmátá rahá. [3] Un dinoṉ meṉ us ne kuchh na kháyá; aur jab wuh din púre ho gaye, to [6] use bhúk lagí. 3 Aur Iblís ne us se kahá; Agar tú [7] Khudá ká Beṭá hai, to [8] is patthar se kah, ki roṭí ban jáe. 4 Yisú' ne us ko jawáb diyá; [9] Likhá hai, ki[i] [10] Ádmí sirf roṭí hí se jítá na rahegá. 5 [11] Aur Iblís ne use úṉche par le jákar dunyá kí sárí bádsháhateṉ pal bhar meṉ dikháíṉ, 6 aur us se kahá, ki [12] Yih sárá ikhtiyár aur in kí shán o shaukat maiṉ tujhe de dúṉgá, [12] kyúṉki yih mere sipurd hai, aur jis ko cháhtá húṉ detá húṉ. 7 Pas agar tú mere áge sijda kare, to yih sab terá hogá. 8 Yisú' ne jawáb meṉ us se kahá; [13] Likhá hai, ki[k] Tú Khudáwand apne Khudá ko sijda kar, aur [14] sirf usí kí 'ibádat kar. 9 [15] Aur wuh use Yarúshalem meṉ le gayá, aur haikal ke kangure par kharákarke us se kahá; Agar tú Khudá ká Beṭá hai, to apne taiṉ yahán se níche girá de: 10 kyúṉki likhá hai, ki

[1] Wuh terí bábat apne firisht-

1 Áyat 18. Báb 3. 22. Yuh. 1. 33 aur 3. 34. A'mál 10. 38. Muq. báb 1. 15 aur A'mal 6. 5.
2 Báb 3. 3, 21.
3 Muq. Ist. 9. 9, 18 aur 1 Sal. 19. 8.
4 Báb 2. 27. Muq. áyat 14.
5 Muq. 'Ibr. 2. 18 aur 4. 15.
6 Muq. Yuh. 4. 6, 7.
7 Dekho Mat. 14. 33.
8 Muq. báb 3. 8.
9 Áyat 8, 10. Is. 6. 17.
10 Muq. Yuh. 4. 34.
11 Mat. 4. 8.
12 Muk. 13. 2. Muq. báb 22. 53 aur Yuh. 12. 31 aur 1 Yuh. 5. 19, wag:
13 Áyat 4. Muq. áyat 12.
14 1 Sam. 7. 3.
15 Mat. 4. 5.

h Yún. *Rúh meṉ.*
i Istisná 8. 3.
k Istisná 6. 13.
l Zabúr 91. 11, 12.

on ko hukm degá, ki terí hifázat karen:
11 Aur yih bhí, ki
Wuh tujhe háthon par uṭhá lenge,
Aisá na ho ki tere pánw ko patthar kí ṭhes lage.
12 Yisú' ne jawáb men us se kahá; Farmáyá gayá hai, ki [a]Tú Khudáwand apne
16 Muq. Yas'. 7. 12.
[16]Khudá kí ázmáish na kar.
17 Muq. A'mál 13. 11.
13 Jab Iblís tamám ázmáishen kar chuká, to [17]kuchh 'arse ke liye us se judá húá.

Galíl men Yisú' kí manádí.

18 Mat. 4. 12.
19 Muq. báb 2. 27 aur 4. 1 aur A'mál 1. 3.
20 Muq. áyat 37.
21 Dekho Mat. 4. 23.
14 Phir [18]Yisú' [19]Rúh kí quwwat se bhará húá[b] Galíl ko lauṭá, aur sáre girdnawáh men [20]us kí shuhrat phail gayí. 15 Aur [21]wuh un ke 'ibádatkhánon men ta'lím detá rahá, aur sab us kí baṛáí karte rahe.

Násarat men Yisú' ká na máná jáná.

(Mat. 13. 54–58; Mar. 6. 1–6.)

22 Báb 2. 39, 51.
23 Muq. A'mál 17. 2.
24 Áyat 31. Dekho Mar. 6. 2.
25 A'mál 13. 15, 27 aur 15. 21.
26 Báb 3. 4. Muq. A'mál 8. 28.
27 Áyat 1.
28 Mat. 11. 5 Muq. báb 6. 20.
29 Zab. 146. 7, 8.
16 Aur wuh [22]Násarat men áyá, jahán us ne parwarish pái thí, aur [23]apne dastúr ke muwáfiq [24]Sabt ke din 'ibádatkháne men gayá, aur [25]parhne ko khará húá. 17 Aur [26]Yasha'yáh nabí kí kitáb us ko dí gayi, aur kitáb kholkar us ne wuh maqám nikálá, jahán yih likhá thá, ki
18 [c]Khudáwand ká Rúh [27]mujh par hai,
Is liye ki us ne mujhe [28]garíbon ko khushkhabarí dene ke liye masah kiyá;
[29]Us ne mujhe bhejá hai, ki qaidíon ko rihái,

a Istisná 6. 16. b Yún. *quwwat meṇ.*
c Yasha'yáh 61. 1, 2.

Aur [30]andhon ko bínái páne kí khabar sunáún,
[31]Kuchle húon ko ázád karún,
19 [32]Aur Khudáwand ke sál i maqbúl kí manádí karún.

20 Phir wuh kitáb band karke aur khádim ko wápas dekar [33]baiṭh gayá; aur jitne 'ibádatkháne men the, sab kí ánkhen [34]us par lagí thín. 21 Wuh un se kahne lagá, ki Áj yih [35]nawishta tumháre sámne[d] [36]púrá húá hai. 22 Aur sab ne us par gawáhí dí, aur un purfazl báton par, jo us ke munh se nikaltí thín, ta'ajjub karke kahne lage; Kyá [37]yih [38]Yúsuf ká beṭá nahín? 23 Us ne un se kahá; Tum albatta yih masal mujh par kahoge, ki [39]Ai hakím, apne áp ko to achchhá kar: jo kuchh ham ne suná hai, ki [40]Kafarnahúm men kiyá gayá, yahán apne watan men bhí kar. 24 Aur us ne kahá; Main tum se sach kahtá hún, ki [41]koí nabí apne watan men maqbúl nahín hotá. 25 Aur main tum se sach kahtá hún, ki Eliyyáh ke dinon men, [42]jab sárhe tín baras ásmán band rahá, yahán tak ki sáre mulk men sakht kál paṛá, bahut sí bewa 'auraten Isráíl men thín; 26 lekin Eliyyáh un men se kisí ke pás na bhejá gayá, [43]magar mulk i Saidá ke shahr i Sárafat men ek bewa 'aurat ke pás. 27 Aur Ilísha' nabí ke waqt men [44]Isráíl ke darmiyán bahut se korhí the, lekin un men se koí pák sáf na kiyá gayá, [45]magar Na'mán

d Yún. *kánon meṇ.*

30 Muq. Yas'. 42. 7 aur Yúh. 9. 39 aur A'mál 26. 18.
31 Yas'. 58. 6.
32 Ahb. 25. 10. Muq. Yas'. 49. 8 aur 2 Kur. 6. 2.
33 Mat. 26. 55. Yúh. 8. 2. Muq. Mat. 5. 1 aur 13. 2.
34 Muq. báb 19. 48 aur A'mál 3. 4.
35 Mar. 12. 10. A'mál 8. 35.
36 Dekho Mat. 1. 22.
37 Muq. Mat. 13. 55 aur Yúh. 6. 42.
38 Báb 2. 27 aur 3. 23.
39 Muq. báb 23. 39 aur Mat. 27. 42.
40 Mat. 11. 23. Mar. 2. 1—12. Yúh. 4. 46—53.
41 Dekho Mat. 13. 57.
42 1 Sal. 17. 1 aur 18. 1. Ya'q. 5. 17. Muq. Muk. 11. 6.
43 1 Sal. 17. 9.
44 Muq. 2 Sal. 7. 3.
45 2 Sal. 5. 1—14.

Súriyání. 28 Jitne 'ibádatkháne men the, in báton ko sunte hí gusse se bhar gaye; 29 aur uthkar us ko [46]shahr se báhar nikálá, aur us paháṛ kí chotí par le gaye, jis par un ká shahr ábád thá, táki use sir ke bal girá den. 30 Magar wuh [47]un ke bích men se nikalkar chalá gayá.

[46] Muq. Gin. 15. 35 aur A'mál 7. 58.

[47] Muq. Yúh. 8. 59 aur 10. 39.

'Ibádatkháne men ek bad-rúh ko nikál dená.

(Mar. 1. 21–28.)

31 Phir wuh Galíl ke shahr i [48]Kafarnahúm gayá. Aur wuh [49]Sabt ke din unhen [50]ta'lím de rahá thá; 32 aur log us kí ta'lím se [51]hairán the; [51]kyúnki us ká kalám ikhtiyár ke sáth thá. 33 Aur [50]'ibádatkháne men ek ádmí thá, jis men nápák deo kí rúh thí; wuh barí áwáz se chillá uthá, ki 34 Ai Yisú' Násarí, [52]hamen tujh se kyá kám? kyá tú hamen halák karne áyá hai? [53]Main tujhe jántá húṅ, ki tú kaun hai; [54]Khudá ká Quddús hai. 35 Yisu' ne use [55]jhirakkar kahá; Chup rah, aur us men se nikal já. Is par badrúh use bích men patakkar bagair zarar pahuncháe us men se nikal gayí. 36 Aur sab [56]hairán hokar ápas men kahne lage, ki Yih kaisá kalám hai? [56]kyúnki wuh ikhtiyár aur qudrat se nápák rúhon ko hukm detá hai, aur wuh nikal játí hain. 37 Aur [57]girdnawáh men har jagah us kí dhúm mach gayí.

[48] Mat. 4. 13.

[49] Dekho Mar. 6. 2.

[50] Áyát 15, 16. Dekho Mat. 4. 23.

[51] Áyat 36. Dekho Mat. 7. 28, 29.

[52] Dekho Mat. 8. 29.

[53] Muq. A'mál 19. 15 aur Ya'q. 2. 19.

[54] Yúh. 6. 69. A'mál 3. 14. Muk. 3. 7. Muq. báb 1. 35 aur 'Ibr. 7. 26 aur 1 Yúh. 2. 20.

[55] Áyat 41. Dekho Mat. 12. 16.

[56] Áyat 32. Muq. Mat. 8. 27.

[57] Muq. áyat 14.

Patras kí sás aur áur bímáron ko shifá bakhshná.

(Mat. 8. 14–16; Mar. 1. 29–34.)

38 Phir wuh 'ibádatkháne se uthkar Shama'ún ke ghar men dákhil húá, aur [58]Shama'ún kí sás ko barí tap charhí húí thí; aur unhon ne us ke liye us se 'arz kí. 39 Wuh khará hokar us kí taraf jhuká, aur tap ko [59]jhirká, to utar gayí: aur wuh usí dam uthkar un kí khidmat karne lagí.

40 Aur súraj ke dúbte waqt wuh sab log jin ke hán tarah tarah kí bimárion ke maríz the, unhen us ke pás láe; aur us ne un men se har ek par [60]háth rakhkar unhen achchhá kiyá. 41 [61]Aur bad-rúhen bhí [62]chillákar aur yih kahkar, ki Tú [63]Khudá ká Betá hai, bahuton men se nikal gayín; aur wuh [61]unhen jhiraktá aur bolne na detá thá, kyúnki wuh jántí thín ki yih [64]Masíh hai.

[58] 1 Kur. 9. 5.

[59] Báb 8. 24 aur 9. 42. Mat. 17. 18. Mar. 9. 25. Muq. Mat. 8. 26 aur Mar. 4. 39.

[60] Dekho Mar. 5. 23.

[61] Mar. 3. 11, 12. Muq. A'mál 16. 17, 18.

[62] Áyat 33.

[63] Dekho Mat. 14. 33.

[64] Dekho Mat. 1. 17.

Galíl men manádi ke liye gasht karná.

(Mar. 1. 35–39.)

42 Jab din húá to wuh nikalkar ek [65]wirán jagah men gayá, aur [66]bhír kí bhír us ko dhúndhtí húí us ke pás áí, aur us ko rokne lagí, ki hamáre pás se na já. 43 Us ne un se kahá; Mujhe áur shahron men bhí [67]Khudá kí bádsháhat kí khushkhabarí sunání [68]zarúr hai, kyúnki main isí liye bhejá gayá húṅ. 44 Aur wuh [69]Galíl[a] ke

[65] Muq. báb 5. 16.

[66] Muq. Mar. 1. 33.

[67] Báb 8. 1 aur 16. 16. Mat. 4. 23 aur 24. 14. A'mál 8. 12.

[68] Dekho báb 13. 33.

[69] Muq. Yúh. 3. 22 aur 5. 1.

[a] N. Ya, *idiya.*

70 Muq. Mar. 1. 39.

7 70 'ibádatkhánon men manádí kartá rahá.

Kasrat se machhliyon ke pakṛe jáne ká mu'jiza.

5 1 Jab bhír us par girí partí thí, aur Ḳhudá ká kalám suntí thí, aur wuh 1 Gannesarat kí jhíl ke kanáre khará thá, to aisá húá ki 2 us ne jhíl ke kanáre do kishtián lagí dekhín, lekin machhlí pakarnewále un par se utarkar 3 ját dho rahe the. 3 Aur us ne un kishtíon men se ek par charhkar, jo Shama'ún kí thí, us se darkhwást kí, ki kanáre se zará haṭá le chal. Aur wuh 4 baiṭhkar logon ko kishtí par se ta'lím dene lagá. 4 Jab kalám kar chuká, to Shama'ún se kahá; 5 Gahre men le chal, aur tum shikár ke liye apne jál ḍálo. 5 Shama'ún ne jawáb men kahá; Ai Sáhib, 6 ham ne rát bhar mihnat kí, aur kuchh háth na áyá; magar tere kahne se jál ḍáltá hún. 6 Yih kiyá aur 7 wuh machhliyon ká bara gol gher láe, aur un ke jál phaṭne lage. 7 Aur unhon ne 8 apne sharikon ko, jo dúsrí kishtí par the, ishára kiyá, ki áo, hamárí madad karo. Pas unhon ne ákar dono kishtián yahán tak bhar dín ki ḍúbne lagín. 8 Shama-'ún Paṭras yih dekhkar Yisú' ke pánwon men girá, aur kahá; Ai Ḳhudáwand, 9 mere pás se já, is liye ki 10 main gunahgár ádmí hún. 9 Kyún-ki machhliyon ke is shikár se, jo unhon ne kiyá, wuh aur us ke sab sáthí bahut hairán húe. 10 Aur waise hí Zabdí ke beṭe Ya'qúb aur Yúhanná bhí, jo Shama'ún ke sharík the, hairán húe. Yisú' ne Shama-'ún se kahá; Ḳhauf na kar; ab se tú 11 ádmíon ká shikár kiyá karegá. 11 Wuh kishtíon ko kanáre par le áe, aur 12 sab kuchh chhorkar us ke píchhe ho liye.

1 Gin. 34. 11. Ist. 3. 17. Yash. 12. 3. Yúh. 6. 1. Muq. Mat. 14. 34.

2 Muq. Mat. 4. 18—22 aur Mar. 1. 16—20 aur Yúh. 1. 40—42.

3 Muq. Mar. 1. 19.

4 Muq. Mat. 5. 1.

5 Muq. Yúh. 21. 6.

6 Muq. Yúh. 21. 3.

7 Muq. Yúh. 21. 11.

8 Aiy. 41. 6.

9 Dekho Mat. 8. 34.

10 Yas'. 6. 5.

11 2 Tím. 2. 26.

12 Báb 18. 28. Mat. 19. 27. Muq. áyat 28.

Ek koṛhi ko achchhá karná.
(Mat. 8. 2–4; Mar. 1. 40–45.)

12 Jab wuh ek shahr men thá, to dekho, koṛh se bharí húá ek ádmí thá. Wuh Yisú' ko dekhkar 13 munh ke bal girá, aur us kí minnat karke kahá; Ai Ḳhudáwand, 14 agar tú cháhe, to mujhe pák sáf kar saktá hai. 13 Us ne háth barhákar use chhúá aur kahá; Main cháhtá hún; tú pák sáf ho já; aur fauran us ká koṛh játá rahá. 14 Aur us ne use tákíd kí, ki 15 Kisí se na kahná, balki jákar 16 apne taín káhin ko dikhá, aur jaisá Músá ne muqarrar kiyá hai, apne pák sáf ho jáne kí bábat 17 nazr guzrán, 18 táki un ke liye gawáhí ho. 15 19 Lekin us ká charchá ziyáda phailá, aur bahut se log jama' húe, ki us kí sunen, aur apní bímárion se shifá páen. 16 Magar 20 wuh jangalon men alag jákar 20 du'á mángá kartá thá.

13 Dekho báb 17. 16.

14 Muq. Mat. 9. 8 aur Mar. 9. 22, 23.

15 Mat. 9. 30 aur 17. 9. Mar. 1. 34; 5. 43; 7. 36 aur 8. 26. Dekho Mat. 12. 16.

16 Báb 17. 14.

17 Ahb. 14. 2—32.

18 Báb 9. 5. Mat. 10. 18 aur 24. 14. Mar. 6. 11. Ya'q. 5. 3.

19 Muq. Mar. 1. 45.

20 Mar. 1. 35. Dekho Mat. 14. 23.

Ek maflúj ko achchhá karná.
(Mat. 9. 2–8; Mar. 2. 3–12.)

17 Aur ek din aisá húá ki wuh ta'lím de rahá thá, aur Farísí aur 21 shara'ke mu'allim wahán baiṭhe húe the, jo Galíl ke har gánw aur Yahúdiya aur Yarúshalem se áe the; aur 22 Ḳhudáwand kí qudrat shifá bakhshne ko us ke sáth thí. 18 Aur dekho, kaí mard ek ádmí ko jo maflúj

21 A'mál 5. 34. 1 Tím. 1. 7. Muq. báb 2. 46 aur Mat. 22. 35.

22 Muq. báb 8. 46.

thá [23]chárpáí par láe, aur koshish kí, ki use andar lákar us ke áge rakkhen; [19] aur jab bhír ke sabab us ko andar le jáne kí ráh na páí, to [24]kothe par charhke [25]khaprail men se us ko khatole samet bích men Yisú' ke sámne utár diyá. [20] Us ne [26]un ká ímán dekhkar kahá, ki Ai ádmí, [27]tere gunáh mu'áf húe. [21] Is par faqíh aur Farísí sochne lage, ki Yih kaun hai jo [28]kufr baktá hai? [29]Siwá Khudá ke áur kaun gunáhon ko mu'áf kar saktá hai? [22] Yisú' ne [30]un ke khayálon ko ma'lúm karke jawáb men un se kahá; Tum apne dilon men kyá sochte ho? [23] Ásán kyá hai? yih kahná, ki Tere gunáh mu'áf húe, yá yih kahná, ki Uth aur chal phir? [24] Lekin is liye ki tum jáno, ki [31]Ibn i Ádam ko zamín par gunáhon ke mu'áf karne ká ikhtiyár hai (us ne maflúj se kahá;) Main tujh se kahtá hún, Uth, aur apná khatolá uthákar apne ghar já. [25] Aur wuh usí dam un ke sámne uthá, aur jis par pará thá use uthákar, [32]Khudá kí barái kartá húá apne ghar chalá gayá. [26] Wuh sab ke sab bare hairán húe, aur [32]Khudá kí barái karne lage, aur bahut [33]dar gaye, aur kahne lage, ki Áj ham ne 'ajíb báten dekhín.

Lewí ká buláyá jáná. Roze ke bayán men.

(Mat. 9. 9–17; Mar. 2. 14–22.)

[27] In báton ke ba'd wuh báhar gayá, aur [33]Lewí nám ek [34]mahsúl lenewále ko mahsúl kí chaukí par baithe dekhá, aur us se kahá; Mere [28] pichhe ho le. [35]Wuh sab kuchh chhorkar uthá, aur us ke pichhe ho liyá. [29] Phir Lewí ne apne ghar men us kí barí ziyáfat kí; aur [36]mahsúl lenewálon aur áuron ká, jo un ke sáth kháná kháne baithe the, bará majma' thá. [30] Aur Farísí aur [37]un ke faqíh us ke shágirdon se yih kahkar burburáne lage, ki [38]Tum kyún mahsúl lenewálon aur gunahgáron ke sáth kháte píte ho? [31] Yisú' ne jawáb men un se kahá, ki Tanduruston ko hakím darkár nahín, balki bímáron ko. [32] [39]Main rástbázon ko nahín, balki [40]gunahgáron ko [41]tauba ke liye buláne áyá hún. [33] Aur unhon ne us se kahá, ki [42]Yúhanná ke shágird aksar [43]roza rakhte aur [43]du'áen mángá karte hain, aur [44]isí tarah Farísíon ke bhí; magar tere shágird kháte píte hain. [34] Yisú' ne un se kahá; [45]Kyá tum barátíon se, jab tak dúlhá un ke sáth rahe, roza rakhwá sakte ho? [35] Magar [45]wuh din áenge: aur jab dúlhá un se judá kiyá jáegá, [47]tab un dinon men wuh roza rakkhenge. [36] Aur us ne un se ek tamsíl bhí kahí, ki Koí ádmí nayí poshák men se phárkar puráni poshák men paiwand nahín lagátá; warna nayí bhí phategí, aur us ká paiwand puráni men mel bhí na kháegá. [37] Aur koí shakhs nayí mai puráni [48]mashkon men nahín bhartá; nahín to nayí mai mashkon ko phárkar khud bhí bah jáegí, aur mashken bhí barbád ho jáengí. [38] Balki nayí mai nayí mashkon men bharní cháhíye.

[23] Mar. 6. 55.
[24] Ist. 22. 8. 1 Sam. 9. 25. Nahum. 8. 16. Mat. 10. 27 aur 24. 17. A'mál 10. 9.
[25] Muq. Mar. 2. 4.
[26] Báb 7. 9, 50; 17. 19 aur 18. 42. Mat. 8. 10, 13; 9. 22, 29 aur 15. 28. Mar. 10. 52. A'mál 3. 16 aur 14. 9. Ya'q. 5. 15.
[27] Báb 7. 48. Muq. Yúh. 5. 14.
[28] Mat. 26. 65. Yúh. 10. 36.
[29] Zab. 32. 5. Yas'. 43. 25.
[30] Dekho Yúh. 2. 25.
[31] Muq. báb 6. 5.
[32] Dekho báb 7. 16.
[33] Muq. Mat. 9. 9.
[34] Mat. 11. 19. Mar. 2. 15, 16, wag: Dekho Mat. 5. 46.
[35] Muq. áyat 11.
[36] Muq. báb 15. 1, 2.
[37] A'mál 4. 5 aur 23. 9.
[38] Báb 15. 2. Mat. 11. 19.
[39] Muq. báb 15. 7 aur Yúh. 9. 39.
[40] 1 Tim. 1. 15.
[41] Báb 13. 3, 5; 15. 10 aur 24. 47. Mat. 4. 17 aur 11. 20. Mar. 1. 15. A'mál 5. 31.
[42] Báb 11. 1. Mat. 11. 2 aur 14. 12. Yúh. 1. 35; 3. 25 aur 4. 1. Muq. A'mál 18. 25 aur 19. 3.
[43] Báb 2. 37.
[44] Báb 18. 12.
[45] Yúh. 3. 29.
[46] Dekho báb 17. 22.
[47] Muq. Yúh. 16. 20.
[48] Yash. 9. 4. Ayy. 32, 19. Zab. 119. 83.

39 Aur koí ádmí purání mai píkar nayí kí khwáhish nahín kartá, kyúnki kahtá hai, ki Purání hí achchhí hai.

Ibn i Ádam Sabt ká málik hai.

(Mat. 12. 1–8; Mar. 2. 23–28.)

6 [1] Phir Sabt ke din yún húá, ki wuh kheton men hokar já rahá thá; aur us ke shágird [1] bálen tor torkar aur háthon se mal malkar kháte játe the. [2] Aur Farísíon men se ba'z kahne lage; [2] Tum wuh kám kyún karte ho, [3] jo Sabt ke din karná[a] rawá nahín? [3] Yisú' ne jawáb men un se kahá; [4] Kyá tum ne yih bhí nahín parhá, ki [5] jab Dáúd aur us ke sáthí bhúke the to us ne kyá kiyá: [4] wuh kyúnkar Khudá ke ghar men gayá, aur [6] nazr kí rotiyán lekar kháín, [6] jin ká kháná káhinon ke siwá áur kisí ko rawá nahín, aur apne sáthíon ko bhí dín? [5] Phir us ne un se kahá, ki [7] Ibn i Ádam Sabt ká málik hai.

Sabt ke din ek shakhs ká súkhá húá háth achchhá karná.

(Mat. 12. 9–14; Mar. 3. 1–6.)

[6] Aur yún húá ki kisí áur Sabt ko wuh 'ibádatkháne men dákhil hokar [8] ta'lím dene lagá; aur wahán ek ádmí thá, jis ká dahiná háth súkh gayá thá. [7] Aur faqih aur Farísí [9] us kí ták men the, ki áyá Sabt ke din achchhá kartá hai yá nahín, [10] táki us par ilzám lagáne ká mauqa' páen.

[8] Magar [11] us ko un ke khayál ma'lúm the; pas us ádmí se jis ká háth súkhá thá kahá; Uth aur bích men khará ho. Wuh uth khará húá. [9] Yisú' ne un se kahá; Main tum se yih púchhtá hún, ki [12] Áyá Sabt ke din neki karní rawá hai, yá badí karní? ján ko bacháná yá halák karná? [10] Aur un sab par [13] nazar[b] karke us se kahá; Apná háth barhá. [14] Us ne aisá kiyá, aur us ká háth durust ho gayá. [11] Wuh ápe se báhar hokar ek dúsre se kahne lage, ki Ham Yisú' ke sáth kyá karen?

Bárah rasúlon ko muqarrar aur bahutere logon ko achchhá karná.

(Mat. 10. 2–4; Mar. 3. 13–19; A'm. 1. 13.)

[12] Aur un dinon men aisá húá, ki [15] wuh pahár par du'á mángne ko niklá, aur Khudá se du'á mángne men sárí rát guzárí. [13] Jab din húá, to [16] us ne apne shágirdon ko pás bulákar [17] un men se bárah chun liye, aur un ko [18] rasúl ká laqab diyá; [14] ya'ní Shama'ún, [19] jis ká nám us ne Patras bhí rakkhá, aur us ká bhái [20] Andriyás, aur [20] Ya'qúb aur Yúhanná, aur Filippus aur Bar-Tulmáí, [15] aur [21] Matí aur Tomá, aur Halfaí ká betá Ya'qúb aur Shama'ún jo [22] Zelotes[c] kahlátá thá, [16] aur Ya'qúb ká betá[d] [23] Yahúdáh, aur Yahúdáh Iskariyotí jo us ká pakarwánewálá húá; [17] aur [24] wuh un ke sáth utarkar

[1] Ist. 23. 25.
[2] Muq. Mat. 9. 11.
[3] Muq. Khur. 20. 9–11.
[4] Dekho Mat. 21. 16.
[5] 1 Sam. 21. 1–6.
[6] Khur. 25. 30. Áhb. 24. 5–9.
[7] Muq. báb 5. 24.
[8] Dekho Mar. 6. 2.
[9] Báb 14. 1 aur 20. 20. Muq. báb 11. 54.
[10] Muq. Yúh. 8. 6.
[11] Dekho Mat. 9. 4.
[12] Báb 14. 3.
[13] Mar. 3. 5, 34; 5. 32 aur 10. 23. Muq. Mar. 10. 21.
[14] Muq. 1 Sal. 13. 4.
[15] Dekho Mat. 14. 23.
[16] Báb 9. 1. Mat. 10. 1. Mar. 3. 13 aur 6. 7.
[17] Dekho Yúh. 13. 18.
[18] Dekho Mar. 6. 30.
[19] Mat. 16. 18. Yúh. 1. 42.
[20] Mat. 4. 18, 21.
[21] Mat. 9. 9.
[22] Muq. A'mál 21. 20.
[23] Yúh. 14. 22.
[24] Muq. áyat 12 aur Mat. 5. 1.

a N. *karná* na dárad.

b Yún. *chárop taraf nazar.*
c Ya'ní *gairatmand.* Yih ek dín firqe ká nám thá. Mat. 10. 4, Mar. 3. 18 aur A'm. 1. 13 ko dekho.
d Yá *bhái.* Yahúdáh 1 dekho.

hamwár jagah par khará húá; aur us ke shágirdon kí [25] barí jamá'at aur logon kí barí bhír wahán thí, jo sáre Yahúdiya aur Yarúshalem aur [26] Súr aur Saidá ke bahrí kanáre se, us kí sunne aur apní bímárion se shifá páne ke liye us ke pás áí thí. 18 Aur [27] jo nápák rúhon se dukh páte the, wuh achchhe kiye gaye. 19 Aur sab log [28] use chhúne kí koshish karte the, kyúnki [29] quwwat us se nikaltí aur sab ko shifá bakhshtí thí.

[25] Mat. 4. 25. Mar. 3. 7, 8.

[26] Dekho Mat. 11. 21.

[27] Mat. 4. 24.

[28] Mat. 14. 36 Mar. 3. 10. Muq. A'mál 5. 15.

[29] Dekho báb 8. 46.

Yisú' ká wa'z.
Mubárakbád aur afsos.

(Mat. 5. 3–12.)

20 Phir [30] us ne apne shágirdon kí taraf nazar karke kahá;
Mubárak ho tum jo [31] garíb ho, kyúnki Khudá kí [32] bádsháhat tumhárí hai. 21 [33] Mubárak ho tum jo ab bhúke ho, kyúnki ásúda hoge. [34] Mubárak ho tum jo ab rote ho, kyúnki hansoge. 22 Jab [35] Ibn i Adam ke sabab log tum se [36] 'adáwat rakkhenge, aur tumhen [37] khárij kar denge, aur [38] la'n ta'n karenge, aur tumhárá nám burá jánkar kát denge, to tum mubárak hoge. 23 Us din [39] khush honá aur khushí ke máre uchhalná; is liye ki, dekho, ásmán par tumhárá ajr barí hai; kyúnki [40] un ke báp dáda nabíon ke sáth bhí aisá hí kiyá karte the. 24 [41] Magar afsos tum par jo daulatmand ho, [42] kyúnki tum apní tasallí [43] pá chuke. 25 Afsos tum par jo ab ser ho, kyúnki [44] bhúke hoge. Afsos tum par [45] jo ab hanste ho, [45] kyúnki mátam karoge aur rooge. 26 Afsos tum par [46] jab sab log tumhen bhalá kahen, kyúnki [47] un ke báp dáda [48] jhúthe nabíon ke sáth bhí aisá hí kiyá karte the.

[30] Muq. Yúh. 6. 5.

[31] Muq. Yas'. 61. 1 aur 66. 2.

[32] Muq. báb 12. 32.

[33] Muq. báb 1. 53.

[34] Yas'. 25. 8 aur 57. 18. Dekho Mat. 5. 4.

[35] Yúh. 15. 21.

[36] Dekho Mat. 10. 22

[37] Muq. Yúh. 9. 22; 12. 42 aur 16. 2.

[38] 1 Ibr. 11. 26. Muq. 1 Pat. 4. 14.

[39] Dekho Mat. 5. 12.

[40] Dekho Mat. 21. 35.

[41] 'Ámús 6. 1. Ya'q. 5. 1. Muq. báb 12. 21.

[42] Muq. báb 16. 25.

[43] Mat. 6. 2.

[44] Yas'. 65. 13.

[45] Yas'. 65. 14. Muq. Amsál 14. 13 aur Ya'q. 4. 9.

[46] Muq. Yúh. 15. 19 aur 17. 14 aur Ya'q. 4. 4 aur 1 Yúh. 4. 5.

[47] Yar. 5. 31. Muq. Yas'. 30. 10 aur Mík. 2. 11.

[48] Dekho Mat. 7. 15.

Dushmanon se mahabbat rakhní.

27 Lekin main tum sunnewálon se kahtá hún, ki [49] Apne dushmanon se mahabbat rakkho; jo tum se 'adáwat rakkhen [50] un ká bhalá karo; 28 jo tum par la'nat karen, un ke liye [51] barakat cháho; jo tumhárí be'izzatí karen, un ke liye du'á mángo. 29 [52] Jo tere ek [53] gál par tamáncha máre, dúsrá bhí us kí taraf pher de; aur jo terá choga le, us ko kurtá lene se bhí mana' na kar. 30 [54] Jo koí tujh se mánge use de, aur jo terá mál le le us se talab na kar. 31 Aur [55] jaisá tum cháhte ho ki log tumháre sáth karen, tum bhí un ke sáth waisá hí karo. 32 [56] Agar tum apne mahabbat rakhnewálon hí se mahabbat rakkho, to tumhárá kyá ihsán hai? kyúnki gunahgár bhí apne mahabbat rakhnewálon se mahabbat rakhte hain. 33 Aur agar tum unhín ká bhalá karo jo tumhárá bhalá karen, to tumhará kyá ihsán hai? kyúnki[a] gunahgár bhí aisá hí karte hain. 34 Aur [57] agar tum unhín ko [58] qarz do, jin se wusúl hone kí ummed rakhte ho, to tumhárá kyá ihsán hai? gunahgár bhí gunahgáron ko qarz dete hain, táki púrá wusúl kar len. 35 Magar tum [59] apne dushmanon se mahabbat

[49] Dekho Mat. 5. 44.

[50] Amsál 25. 21, 22. Rom. 12. 20, 21.

[51] 1 Pat. 3. 9.

[52] Dekho Mat. 5. 39–42. Muq. Rom. 12. 17.

[53] Yas'. 50. 6. Nauha 3. 30. Mat. 26. 67.

[54] Zab. 37. 21. Amsál 21. 26.

[55] Mat. 7. 12.

[56] Mat. 5. 46.

[57] Muq. bab 14. 12–14 aur Amsal 19. 17 aur Mat. 5. 42.

[58] Zab. 37. 26.

[59] Ayat 27.

a *N. kyúnki* na dárad.

rakkho, aur bhalá karo, aur bagair náummed húe qarz do; to tumhárá ajr bará hogá, aur tum [60]Khudá Ta'álá ke [61]bete thahroge; kyúnki [62]wuh náshukron aur badon par bhí mihrbán hai. 36 Jaisá [63]tumhárá Báp rahím hai, [64]tum bhí rahmdil ho. 37 [65]'Aibjoí na karo, tumhárí bhí 'aibjoí na kí jáegí; mujrim na thahráo, tum bhí mujrim na thahráe jáoge; [65]khalásí do, tum bhí khalásí páoge. 38 [66]Diyá karo, tumhen bhí diyá jáegá, achchhá paimána dáb dábkar aur hilá hilákar aur labrez karke [67]tumháre palle men dálenge; kyúnki [68]jis paimáne se tum nápte ho, usí se tumháre liye nápá jáegá.

Dil kí sachcháí.

39 Aur us ne un se ek tamsíl bhí kahí, ki [69]Kyá andhe ko andhá ráh dikhá saktá hai? kyá dono garhe men na girenge? 40 [70]Shágird apne ustád se bará nahín; balki har ek, jab [71]kámil húá, to apne ustád jaisá hogá. 41 [65]Tú kyún apne bhái kí ánkh ke tinke ko dekhtá hai, aur [72]apní ánkh ke shahtír par gaur nahín kartá? 42 Aur jab tú apní ánkh ke shahtír ko nahín dekhtá, to apne bhái se kyúnkar kah saktá hai, ki Bhái lá, us tinke ko jo terí ánkh men hai, nikál dún? Ai riyákár, pahle apní ánkh men se to shahtír nikál, phir us tinke ko jo tere bhái kí ánkh men hai achchhí tarah dekhkar nikál sakegá. 43 Kyúnki [73]koí achchhá daraḳht nahín jo buár phal láe, aur na koí burá daraḳht hai, jo achchhá phal láe. 44 [74]Har daraḳht apne phal se pahcháná játá hai; kyúnki jháriyon se anjír nahín torte, aur na jharberí se angúr. 45 [75]Achchhá ádmí apne dil ke achchhe khazáne se achchhí chízen nikáltá hai, aur burá ádmí bure khazáne se [76]burí chízen nikáltá hai; [77]kyúnki jo dil men bhará hai, wuhí us ke munh par átá hai.

Kalám par 'amal karná.

(Mat. 7. 24–27.)

46 Jab tum mere kahne par 'amal nahín karte, to [78]kyún [79]mujhe Khudáwand, Khudáwand kahte ho? 47 Jo koí mere pás átá, aur merí báten sunkar un par 'amal kartá hai, main tumhen jatátá hún ki wuh kis kí mánind hai. 48 Wuh us ádmí kí mánind hai, jis ne ghar banáte waqt zamín gahrí khodkar chatán par neo dálí; jab rau áí to dhár us ghar par zor se girí, magar use hilá na sakí, kyúnki wuh mazbút baná húá thá. 49 [80]Lekin jo sunkar 'amal men nahín látá, wuh us ádmí kí mánind hai, jis ne zamín par ghar ko bebunyád banáyá: jab dhár us par zor se girí, to wuh fi'lfaur gir pará aur wuh ghar bi'lkull barbád húá.

Súbadár ke ḳhádim ko achchhá karná.

(Mat. 8. 5–13.)

7 [1] Jab wuh logon ko apní sárí báten suná chuká to Kafarnahúm men áyá. 2 Aur kisí súbadár ká naukar, jo us ko 'azíz thá, bímárí se marne ko thá. 3 Us ne Yisú' kí ḳhabar sunkar [1]Yahúdíon ke kaí buzurgon ko us ke pás

[60] Báb 1. 32. Dekho Mar. 5. 7.
[61] Mat. 5. 45.
[62] Muq. Ya'q. 1. 5.
[63] Ya'q. 5.11.
[64] Muq. Mat. 5. 7, 48 aur If. 5. 1, 2 aur Ya'q. 3. 17.
[65] Muq. Mat. 6. 14 aur 18. 23—35 aur Rom. 14.13 aur 1 Kur. 4. 5 aur Ya'q. 5. 9. Dekho Mat. 7. 1—5.
[66] 2 Kur. 9. 6—8.
[67] Muq. Zab. 79. 12 aur Yas'. 65. 6, 7 aur Yar. 32. 18.
[68] Mar. 4. 24. Muq. Qáz. 1. 7.
[69] Mat. 15. 14.
[70] Dekho Mat. 10. 24.
[71] 1 Kur. 1. 10. 2 Kur. 13. 11. 2 Tim. 3. 17. 'Ibr. 13. 21. 1 Pat. 5. 10.
[72] Muq. Yuh. 8. 7—9.
[73] Dekho Mat. 7. 16, 20.
[74] Mat. 12. 33.
[75] Mat. 12. 35 aur 15. 18, 19. Muq. Mat. 13. 52 aur If. 4. 29.
[76] Muq. Mat. 5. 37.
[77] Mat. 12. 34.
[78] Muq. Mal. 1. 6. Dekho Mat. 7. 21.
[79] Yuh. 13. 13.
[80] Muq. Hiz. 13. 10—16.
[1] Muq. Mat. 8. 5.

bhejá, aur us se darkhwást kí, ki ákar mere naukar ko achchhá kar. 4 Wuh Yisú' ke pás áe, aur us kí barí minnat karke kahne lage, ki 2 Wuh is láiq hai ki tú us kí ḳhátir yih kare; 5 kyúnki wuh hamárí qaum se mahabbat rakhtá hai, aur 3 hamáre 'ibádatḳháne ko usí ne banwáyá. 6 Yisú' un ke sáth chalá. Magar jab wuh ghar ke qaríb pahunchá, to súbadár ne ba'z doston kí ma'rifat use[a] yih kahlá bhejá, ki Ai Ḳhudáwand, 4 taklíf na kar, kyúnki main is láiq nahín, ki tú merí chhat ke níche áe; 7 isí sabab main ne apne áp ko bhí tere pás áne ke láiq na samjhá; balki 5 zabán se kah de, to merá ḳhádim shifá páega[b]. 8 Kyúnki main bhí dúsre ke ikhtiyár men hún, aur sipáhí mere mátaht hain, aur jab ek se kahtá hún, ki Já, to wuh játá hai, aur dúsre se, ki Á, to wuh átá hai, aur apne naukar se, ki Yih kar, to wuh kartá hai. 9 Yisú' ne yih sunkar us par 6 ta'ajjub kiyá, aur phirkar us bhír se jo us ke pichhe átí thí kahá; Main tum se kahtá hún, ki Main ne aisá 7 ímán Isráíl men bhí nahín páyá. 10 Aur bheje húe logon ne ghar men wápas ákar us naukar ko tandurust páyá.

Náin kí bewa ke bete ko jiláná.

11 Thore 'arse ke ba'd aisá húá, ki wuh Náin nám ek shahr ko gayá, aur us ke shágird aur bahut se log us ke hamráh the. 12 Jab wuh shahr ke phátak ke nazdík pahunchá, to dekho, ek murde ko báhar liye játe the; 8 wuh apní mán ká iklautá betá thá, aur wuh bewa thí: aur shahr ke bahutere log us ke sáth the. 13 Use dekhkar Ḳhudáwand ko 9 tars áyá aur 10 us se kahá; Ro nahín. 14 Phir us ne pás ákar 11 janáze ko chhúá, aur uṭhánewále khare ho gaye, aur us ne kahá; Ai jawán, main tujh se kahtá hún; 12 Uṭh. 15 Wuh murda uṭh baiṭhá, aur bolne lagá. Aur 13 us ne use us kí mán ko saunp diyá. 16 Aur sab par dahshat chhá gayí, aur wuh 14 Ḳhudá kí barái karke kahne lage, ki Ek bará 15 nabí ham men uṭhá hai, aur yih, ki 16 Ḳhudá ne apní ummat par tawajjuh kí hai. 17 Aur us kí nisbat yih ḳhabar sáre Yahúdiya aur tamám girdnawáh men phail gayí.

Yúhanná baptisma denewále ká suwál aur Masíh ká jawáb.

(Mat. 11. 2–6.)

18 Aur Yúhanná ko 17 us ke shágirdon ne in sab báton kí ḳhabar dí. 19 Is par Yúhanná ne apne shágirdon men se do ko bulákar Ḳhudáwand ke pás yih púchhne ko bhejá, ki 18 Ánewálá tú hí hai, yá 19 ham dúsre kí ráh dekhen? 20 Unhon ne us ke pás ákar kahá; Yúhanná baptisma[c] denewále ne hamen tere pás yih púchhne ko bhejá hai, ki 18 Ánewálá tú hí hai, yá 19 ham dúsre kí ráh dekhen? 21 Usí gharí 20 us ne bahuton ko

2 Muq. A'mál 10. 22.

3 Báb 4. 31, 33.

4 Báb 8. 49. Mar. 5. 35. Muq. Mat. 9. 36 (Yún.).

5 Mat. 8. 16 Muq. Zab. 107. 20.

6 Muq. Mar. 6. 6.

7 Dekho Mat. 9. 2.

8 Muq. báb 8. 42 aur 9. 38 aur Qáz. 11. 34 aur 'Ibr. 11. 17.

9 Mat. 20. 34. Mar. 1. 41.

10 Báb 8. 52.

11 2 Sam. 3. 31.

12 Báb 8. 54. Mar. 5. 41. Muq. áyat 22 aur Mat. 11. 5 aur Yúh. 11. 43 aur A'mál 9. 40.

13 Muq. 1 Sal. 17. 23 aur 2 Sal. 4. 36 aur 'Ibr. 11. 35.

14 Báb 2. 20 aur 23. 47. Mat. 9. 8 aur 15. 31. A'mál 4. 21; 11. 18 aur 21. 20. Muq. Mat. 5. 16. Dekho báb 13. 13.

15 Áyat 39. Dekho Ist. 18. 15 aur Mat. 21. 11.

16 Dekho báb 1. 68.

17 Dekho Mat. 9. 14.

18 Yúh. 4. 25; 6. 14 aur 11. 27. Muq. báb 3. 16 aur Paid. 49. 10 (?) aur Ist. 18. 15, 18 aur Zab. 118. 26 aur Dán. 7. 13 aur Rom. 5. 14, wag.

19 Muq. báb 3. 15.

20 Mar. 1. 3, 4.

a N *use* na dárad. b N. *shifá pie.* c Yá *istibáq.*

21 bímáríon aur áfaton aur burí
rúhon se naját baḳhshí, aur
22 bahut se andhon ko bínáí
'atá kí. 22 Us ne jawáb men
un se kahá, ki Jo kuchh tum
ne dekhá aur suná hai jákar
Yúhanná se bayán kar do; ki
23 andhe dekhte hain, langṛe
chalte phirte hain, 24 koṛhí pák
sáf kiye játe hain, 25 bahre
sunte hain, 26 murde zinda kiye
játe hain, 27 garíbon ko ḳhush-
ḳhabarí sunáí játí hai. 23 Aur
mubárak hai wuh jo 28 mere
sabab se ṭhokar na kháe.

Yúhanná ke báre men Yisú' kí gawáhí.

(Mat. 11. 7–19.)

24 Jab Yúhanná ke qásid
chale gaye, to Yisú' Yúhanná
ke haqq men logon se kahne
lagá, ki Tum 29 biyábán men
kyá dekhne gaye the? Kyá
30 hawá se hilte húe sarkanḍe
ko? 25 To phir kyá dekhne
gaye the? Kyá mihín kapṛe
pahine húe shaḳhs ko? Dekho,
jo chamakdár poshák pahinte
aur 'aish o 'ishrat men rahte
hain, wuh bádsháhí mahalon
men hote hain. 26 To phir
tum kyá dekhne gaye the?
Kyá ek 31 nabí? Hán, main
tum se kahtá hún, balki nabí
se baṛe ko. 27 Yih wuhí hai,
jis kí bábat likhá hai, ki

a 32 Dekh, main apná
paigambar tere áge
bhejtá hún,
Jo terí ráh tere áge taiyár
karegá.

28 Main tum se kahtá hún, ki
Jo 'auraton se paidá húe hain,
un men Yúhanná baptisma b
denewale se koí baṛá nahín:
lekin jo Ḳhudá kí bádsháhat
men chhoṭá hai, wuh us se
baṛá hai. 29 33 Aur sab 'ámm
logon ne jab suná, to unhon
ne aur 34 mahsúl lenewálon ne
bhí 35 Yúhanná ká baptisma b
lekar Ḳhudá ko rástbáz mán
liyá. 30 36 Magar Farísíon aur
37 shara' ke 'álimon ne, us se
baptisma b na lekar, 38, 39 Ḳhudá
ke iráde ko apní nisbat bátil
kar diyá. 31 Pas is zamáne c
ke ádmíon ko main kis se
tashbíh dún, aur wuh kis kí
mánind hain? 32 Un laṛkon
kí mánind hain, jo bázár men
baiṭhe húe ek dúsre ko pukár-
kar kahte hain, ki Ham ne
tumháre liye bánsli bajáí, aur
tum na náche; ham ne mátam
kiyá, aur tum na roe. 33 Kyún-
ki Yúhanná baptisma b dene-
wálá 40 na to roṭí khátá huá
áyá, 41 na mai pítá húá; aur
tum kahte ho ki Us men bad-
rúh hai. 34 Ibn i Ádam
42 khátá pítá áyá, aur tum
kahte ho, ki Dekho, kháú aur
sharábí ádmí, 43 mahsúl lene-
wálon aur gunahgáron ká yár.
35 Lekin 44 hikmat apne sab
laṛkon kí taraf se rást sábit
húí.

Gunáhon kí mu'áfí kí tásír aur us kí 'alámaten.

36 Phir 45 kisí Farísí ne us
se darḳhwást kí, ki mere sáth
kháná khá. Pas wuh us Farísí
ke ghar jákar kháná kháne
baiṭhá; 37 46 to dekho, ek bad-
chalan 'aurat, jo us shahr kí
thí, yih jánkar ki wuh us
Farísí ke ghar men kháná
kháne baiṭhá hai, sang i mar-
mar kí 'itrdání men 'itr láí,

21 Dekho Mar. 3. 10.
22 Báb 18. 42. Mat. 9. 30; 12. 22; 15. 31; 20. 34 aur 21. 14. Mar. 8. 25. Yúh. 9. 7.
23 Yas'. 29. 18 aur 35. 5, 6. Mat. 15. 30. Muq. Yúh. 3. 2, wag:
24 Báb 17. 14. Mat. 8. 3, wag:
25 Mar. 7. 35.
26 Dekho áyat 14.
27 Báb 4. 18. Yas'. 61. 1. Muq. Mat. 5. 3 aur Ya'q. 2. 5.
28 Yas'. 8. 14, 15. Mat. 13. 57; 24. 10 aur 26. 31. Mar. 6. 3. Yúh. 6. 61.
29 Báb 1. 80 aur 3. 2.
30 Muq. If. 4. 14 aur Ya'q. 1. 6.
31 Báb 1. 76 aur 20. 6. Mat. 14. 5.
32 Mar. 1. 2. Muq. báb 1. 17, 76.
33 Muq. báb 20. 6.
34 Báb 3. 12. Mat. 21. 32.
35 A'mál 18. 25 aur 19. 3.
36 Muq. Mat. 21. 25, 32 aur 23. 13.
37 Báb 10. 25; 11. 45, 46, 52 aur 14. 3. Mat. 22. 35.
38 A'mál 2. 23 (hásh:). 'Ibr. 6. 17. Muq. Amsál. 1. 25 aur A'mál 13. 36 aur 20. 27 aur If. 1. 11.
39 Dekho Mar. 7. 9.
40 Mat. 3. 4. Mar. 1. 6.
41 Báb 1. 15.
42 Áyat 36. Báb 14. 1. Mat. 9. 10. Yúh. 2. 1 aur 12. 2.
43 Bab 15. 2 aur 19. 7. Mat. 9. 11.
44 Muq. báb 11. 49 aur Amsál 8. 1–36.
45 Báb 11. 37 aur 14. 1.
46 Mat. 26. 6–13 aur Mar. 14. 3–9 aur Yúh. 12. 1–8.

a Malákí 3. 1. b Yá *istibáq.* c Yún. *pusht.*

38 aur us ke pánwon ke pás rotí húí píchhe kharí hokar us ke pánw ánsúon se bhigone
47 Áyat 44. lagí, aur 47 apne sir ke bálon se ponchhe, aur us ke pánw
48 Dekho Mat. 26. 49. 48 bahut chúme aur un par 'itr dálá. 39 Us kí da'wat karnewálá Farísí yih dekhkar apne
49 Muq. báb 15. 2. jí men kahne lagá, ki Agar 49 yih shakhs 50 nabí hotá, to
50 Áyat 16. Yúh. 4. 19. 51 jántá, kí jo use chhútí hai,
51 Muq. báb 22. 64. wuh kaun aur kaisí 'aurat hai, kyúnki badchalan hai. 40 Yisú' ne jawáb men us se kahá; Ai Shama'ún, mujhe tujh se kuchh kahná hai. Wuh bolá, Ai ustád, kah. 41 Kisí sáhúkár ke do qarzdár
52 Dekho Mat. 18. 28. the; ek pánch sau 52 dínar[a]
53 Mat. 18. 28. ká, dúsrá pachás ká. 42 53 Jab un ke pás adá karne ko kuchh na rahá, to us ne dono ko
54 If. 4. 32. Kul. 2. 13 aur 3. 13. Muq. Rom. 8. 32 (Yún.). 54 bakhsh diyá. Pas un men se kaun us se ziyáda mahabbat rakkhegá? 43 Shama'ún ne jawáb men kahá; Merí dánist men wuh, jise us ne ziyáda bakhshá. Us ne us se kahá; Tú ne thík faisala kiyá. 44 Aur us 'aurat kí taraf phirkar us ne Shama'ún se kahá; Kyá tú is 'aurat ko dekhtá hai? Main tere ghar men áyá; 55 tú
55 1 Tím. 5. 10. Dekho Paid. 18. 4. ne mere pánw dhone ko pání
56 Áyat 38. na diyá; magar 56 is ne mere pánw ánsúon se bhigo diye, aur apne bálon se ponchhe.
57 2 Sam. 15. 5; 19. 39 aur 20. 9. 45 57 Tú ne mujh ko bosa na diyá; magar is ne, jab se main
58 Áyat 38. áyá hún, 58 mere pánwon ká chúmná na chhorá. 46 59 Tú
59 Zab. 23. 5 aur 141. 5. Wá'iz 9. 8. Mat. 6. 17. ne mere sir men tel na dálá; magar is ne mere pánwon par 'itr dálá hai. 47 Isí liye main tujh se kahtá hún, ki is ke
60 Muq. áyat 39. gunáh, 60 jo bahut the, mu'áf húe, kyúnki is ne bahut mahabbat kí; magar jis ke thore gunáh mu'áf húe, wuh thorí mahabbat kartá hai. 48 Aur us 'aurat se kahá; 61 Tere gunáh mu'áf húe. 49 Is par wuh jo us ke sáth kháná kháne baithe the apne jí men kahne lage, ki 62 Yih kaun hai, jo gunáhon ko bhí mu'áf kartá hai? 50 Magar us ne 'aurat se kahá; 63 Tere ímán ne tujhe bachá liyá hai; 64 salámat chalí já.

61 Báb 5. 20. Mat. 9. 2. Mar. 2. 5. Ya'q. 5. 15. 1 Yúh. 2. 12. Muq. Yúh. 20. 23.
62 Báb 5. 21.
63 Áyat 9. Muq. áyat 47 aur 1 Tím. 1. 14. Dekho Mar. 10. 52 aur If. 2. 8.
64 Báb 8. 48. 1 Sam. 1. 17. Mar. 5. 34.

Manádí kí gasht men 'aurat-on kí khidmat.

8 1 Thore 'arse ke ba'd yún húá, ki wuh manádí kartá aur 1 Khudá kí bádsháhat kí khushkhabarí sunátá húá 2 shahr shahr aur gánw gánw phirne lagá; aur wuh bárah us ke sáth the; 2 aur 3 ba'z 'auraten jinhon ne burí rúhon aur bímárion se shifá pái thí, ya'ní 4 Maryam jo Magdalíní kahlátí thí, 5 jis men se sát bad-rúhen niklí thín, 3 aur 6 Yoanna[b] Herodes ke díwán Khúza kí bíwí, aur Súsannáh, aur bahuterí áur 'auraten bhí thín, jo apne mál se un kí khidmat kartí thín.

1 Dekho báb 4. 43.
2 Dekho Mar. 6. 6.
3 Báb 23. 49, 55. Mat. 27. 55. Mar. 15. 40, 41. A'mál 1. 14.
4 Báb 24. 10. Mat. 27. 56, 61 aur 28. 1. Yúh. 19. 25 aur 20. 1, 18.
5 Mar. 16. 9.
6 Báb 24. 10.

Bij bonewále kí tamsil.

(Mat. 13. 1–9; Mar. 4. 1–9.)

4 Phir jab barí bhír jama' húí, aur har shahr ke log us ke pás chale áte the, us ne tamsíl men kahá, ki 5 7 Ek bonewálá apná bíj bone niklá. Aur bote waqt kuchh ráh ke kanáre girá aur raundá gayá, aur hawá ke parandon ne use chug liyá. 6 Aur kuchh chatán

7 Muq. Yas'. 55. 10 aur 'Ámús 9. 13.

a Mat. 18. 28 ká háshiya dekho.

b N. *Yoana.*

par girá, aur ugke [8] súkh gayá, is liye ki us ko tarí na pahunchí. [7] Aur kuchh [9] jhárìyon men girá, aur jhárìyon ne sáth sáth barhkar use dabá liyá. [8] Aur kuchh achchhí zamín men girá, aur ugkar [10] sau guná phal láyá. Yih kahkar us ne pukárá; [11] Jis ke sunne ke kán hon, wuh sun le.

Us tamsíl ki táwíl.
(Mat. 13. 10–23; Mar. 4. 10–20.)

[9] Us ke shágirdon ne us se púchhá, ki yih tamsíl kyá hai? [10] Us ne kahá; [12] tum ko Khudá kí bádsháhat ke [13] bhedon kí samajh dí gayí hai, magar áuron ko tamsílon men sunáyá játá hai, [14] táki dekhte húe na dekhen, aur sunte húe na samjhen. [11] Wuh tamsíl yih hai, ki bíj [15] Khudá ká kalám hai. [12] Ráh ke kanáre ke wuh hain jinhon ne suná; ba'd us ke Iblís ákar kalám ko un ke dil se chhín le játá hai, aisá na ho ki [16] ímán lákar naját páen. [13] Aur chaṭán par ke wuh hain, jo sunkar kalám ko [17] khushí se qabúl kar lete hain; lekin jar nahín rakhte, magar [18] kuchh 'arse tak ímán rakhkar ázmáish ke waqt [19] phir játe hain. [14] Aur jo jhárìyon men paṛá, us se wuh log murád hain jinhon ne suná, lekin [20] hote hote is zindagí ke [21] fikron aur daulat aur 'aish o 'ishrat men phans játe hain, aur un ká phal paktá nahín. [15] Magar achchhí zamín ke wuh hain, jo kalám ko sunkar 'umda aur nek dil men sambhále rahte, aur [22] sabr se [23] phal láte hain.

Chirág ki tamsíl.
(Mar. 4. 21–25.)

[16] [24] Koí shakhs chirág jalákar bartan se nahín chhipátá, na palang ke níche rakhtá hai, balki chirágdán par rakhtá hai, táki andar ánewálon ko raushní dikhái de. [17] [25] Kyún-ki koí chíz chhipí nahín, jo záhir na ho jáegí; aur na koí aisí poshída bát hai, jo ma'lúm na hogí aur zuhúr men na áegí. [18] [26] Pas khabardár raho, ki tum kis tarah sunte ho: [27] kyúnki jis ke pás hai, use diyá jáegá; aur jis ke pás nahín hai, us se wuh bhí le liyá jáegá jo apná samajhtá hai.

Yisú' ki rúhání rishtadárí.
(Mat. 12. 46–50; Mar. 3. 31–35.)

[19] Phir us kí mán aur us ke [28] bhái us ke pás áe, magar bhír ke sabab us tak pahunch na sake. [20] Aur use khabar dí gayí, ki Terí mán aur tere bhái báhar khare hain aur tujh se milná cháhte hain. [21] Us ne jawáb men un se kahá, ki Merí mán aur mere bhái to yih hain, [29] jo Khudá ká kalám sunte aur us par 'amal karte hain.

Jhil par túfán ko thamá denā.
(Mat. 8. 23–27; Mar. 4. 35–41.)

[22] [30] Phir ek din aisá húá, ki wuh aur us ke shágird kishtí par charhe; aur us ne un se kahá, ki Ao, [31] jhíl ke pár chalen: pas wuh rawána húe. [23] Magar jab kishtí chalí játí thí to wuh so gayá; aur [31] jhíl par barí ándhí áí, aur kishtí pání se bharí játí thí, aur wuh

[8] Yúh. 15. 6.
[9] Yar. 4. 3.
[10] Paid. 26. 12.
[11] Dekho Mat. 11. 15.
[12] Mat. 19. 11. Kul. 1. 27. Muq. 1 Kur. 2. 6—10 aur 1 Yúh. 2. 20, 27. Dekho Mat. 11. 25.
[13] Dekho Rom. 16. 25.
[14] Yas'. 6. 9, 10. Dekho Mat. 13. 13.
[15] Báb 1. 2. Mar. 2. 2; 4. 33 aur 16. 20. A'mál 8. 4. Ya'q. 1. 21.
[16] Dekho Mar. 16. 16.
[17] Muq. Yas'. 58. 2 aur Hiz. 33. 31, 32 aur Mar. 6. 20 aur Yúh. 5. 35.
[18] Gal. 1. 6. Muq. Hús. 6. 4 aur Gal. 5. 7.
[19] 'Ibr. 3. 12. Muq. 1 Tím. 4. 1 aur 2 Thess. 2. 3.
[20] Muq. Ya'q. 1. 11.
[21] Dekho Mat. 6. 25.
[22] Ya'q. 5. 7. Dekho 'Ibr. 10. 36.
[23] Hús. 14. 8. Yúh. 15. 5, 16. Fil. 1. 11. Kul. 1. 6.
[24] Báb 11. 33. Mat. 5. 15.
[25] Báb 12. 2. Mat. 10. 26. Muq. 1 Tím. 5. 25.
[26] Muq. áyát 11—15.
[27] Dekho Mat. 13. 12.
[28] Mat. 13. 55. Mar. 6. 3. Yúh. 2. 12 aur 7. 3, 5, 10. A'mál 1. 14. 1 Kur. 9. 5. Gal. 1. 19.
[29] Báb 11. 28. Dekho Ya'q. 1. 22.
[30] Muq. Yúh. 6. 16—21.
[31] Áyat 33. Dekho báb 5. 1.

ḳhatre men the. 24 Unhon ne pás ákar use jagáyá aur kahá; ki Sáhib, Sáhib, ham halák húe játe hain. Us ne uṭhkar hawá ko aur páni ke zor shor ko [32] jhirká, aur dono tham gaye, aur [33] amn ho gayá. 25 Us ne un se kahá; Tumhárá ímán kahán gayá? Wuh [34] dar gaye, aur [35] ta'ajjub karke ápas men kahne lage, ki Yih kaun hai? [36] yih to hawá aur páni ko hukm detá hai, aur wuh us kí mánte hain.

[32] Báb 4. 39. Zab. 104. 7.
[33] Áiy. 38. 11. Zab. 65. 7. Muq. Mat. 14. 32 aur Mar. 6. 51.
[34] Yúh. 14. 27.
[35] Muq. Mar. 1. 27.
[36] Muq. báb 5. 9.

Ek ádmí men se bahut sí bad-rúhon ko nikál dená.

(Mat. 8. 28–34; Mar. 5. 1–20.)

26 Phir wuh Giráseníon ke 'iláqe men já pahunche, jo us pár Galíl ke sámne hai. 27 Jab wuh kanáre par utrá, to us shahr ká ek mard use milá, jis men bad-rúhen thín; aur us ne barí muddat se kapre na pahine the, aur wuh ghar men nahín, balki [37] qabron men rahá kartá thá. 28 Wuh Yisú' ko dekhkar [38] chilláyá, aur us ke áge girkar [38] barí áwáz se kahá, ki Ai Yisú', [39] Khudá Ta'álá ke [40] Bete, [41] mujhe tujh se kyá kám? terí minnat kartá hún, ki Mujhe 'azáb men na dál. 29 Kyúnki wuh us nápák rúh ko hukm detá thá, ki is ádmí men se nikal já. Is liye ki us ne us ko aksar pakrá thá, aur harchand log use zanjíron aur beriyon se jakarke qábú men rakhte the, táham wuh zanjíron ko tor daltá thá, aur bad-rúh us ko [42] biyábánon men bhagáe phirtí thí. 30 Yisú' ne us se púchhá, ki Terá kyá nám hai? Wuh bolá; [43] Lashkar[a]; kyúnki us men bahut sí bad-rúhen thín. 31 Aur wuh us kí minnat karne lagín, ki Hamen [44] atháh garhe men jáne ká hukm na de. 32 Wahán pahár par súaron ká ek bará gol char rahá thá: unhon ne us kí minnat kí, ki Hamen un ke andar jáne de. Us ne unhen jáne diyá. 33 Aur bad-rúhen us ádmí men se nikalkar súaron ke andar gayín, aur gol karáre par se jhapatkar [45] jhíl men já pará aur dúb marí. 34 Yih májará dekhkar charánewále bháge, aur jákar shahr aur dihát men khabar dí. 35 Log us májare ke dekhne ko nikle; aur Yisú' ke pás ákar us ádmí ko, jis men se bad-rúhen niklí thín, [46] kapre pahine aur hosh men [47] Yisú' ke pánwon ke pás baithe páyá, aur dar gaye. 36 Aur dekhnewálon ne un ko khabar dí, ki jis men bad-rúhen thín, wuh kis tarah [48] achchhá húá. 37 Aur Giráseníon ke girdnawáh ke sab logon ne [49] us se darkhwást kí, ki hamáre pás se chalá já; kyúnki un par barí dahshat chhá gayí thí; pas wuh kishtí men baithkar wápas gayá. 38 Lekin jis shakhs men se bad-rúhen nikal gayí thín, wuh us kí minnat karke kahne lagá, ki mujhe apne sáth rahne de: magar Yisú' ne use rukhsat karke kahá; 39 Apne ghar ko lautkar logon se [50] bayán kar, ki Khudá ne tere liye kaise bare kám kiye. Wuh rawána hokar tamám

[37] Muq. Muk. 18. 2.
[38] Báb 4. 33, 34. Mar. 1. 23, 24, 26. A'mál 8. 7.
[39] Báb 1. 32 aur 6. 35. Paid. 14. 18. Gin. 24. 16. Zab. 57. 2. Yas'. 14. 14. Dán. 3. 26. A'mál 16. 17. Ibr. 7. 1, wagaira.
[40] Muq. báb 4. 3, 9. Dekho Mat. 14. 33.
[41] Muq. 2 Sam. 16. 10 aur 19. 22 aur Yúh. 2. 4, wag:
[42] Muq. báb 11. 24 aur Mat. 12. 43.
[43] Mat. 26. 53.
[44] Dekho Muk. 9. 1.
[45] Áyát. 22, 23.
[46] Muq. áyat 27.
[47] Báb 10. 39.
[48] Dekho Mar. 10. 52.
[49] Muq. báb 5. 8 aur 1 Sal. 17. 18 aur A'mál 16. 39.
[50] Zab. 66. 16. Muq. báb 5. 14.

[a] Yún. *Legiyon*, ya'ní *chha hazár sipáhion ká lashkar.*

shahr men charchá karne lagá, ki Yisú' ne mere liye kaise bare kám kiye.

Ek bímár 'aurat ká shifá páná, aur ek murda larki ká jiláyá jáná.

(Mat. 9. 18–26; Mar. 5. 22–43.)

40 Jab Yisú' wápas á rahá thá, to log us se [51]khushí ke sáth mile, kyúnki sab us kí ráh takte the. 41 Aur dekho Yáir nám ek shakhs, jo [52]'ibádatkháne ká sardár thá, áyá, aur Yisú' ke qadamon par girke us se minnat kí, ki Mere ghar chal: 42 kyúnki us kí [53]iklautí betí, jo baras bárah ek kí thí, marne ko thí. Aur jab wuh já rahá thá to log us par [54]gire parte the.

43 Aur ek 'aurat ne, jis ke bárah baras se [55]khún járí thá, aur apná sárá [56]mál hakímon par kharch kar chukí thí[a], aur kisí ke háth se achchhí na ho sakí thí, 44 us ke pichhe ákar us kí [57]poshák ká kanára chhúá; aur [58]usí dam us ká khún bahná band ho gayá. 45 Is par Yisú' ne kahá; Wuh kaun hai jis ne mujhe chhúá? Jab sab inkár karne lage, to Patras aur us ke sáthíon[b] ne kahá, ki Ai Sáhib, log tujhe dabáte aur tujh par gire parte hain. 46 Magar Yisú' ne kahá, ki Kisí ne mujhe chhúá to hai; kyúnki main ne ma'lúm kiyá, ki [59]quwwat mujh men se niklí hai. 47 Jab us 'aurat ne dekhá ki main chhip nahín saktí, to kánptí húí áí, aur us ke áge girke sab logon ke sámne bayán kiyá, ki main ne kis sabab se tujhe chhúá, aur kis tarah usí dam shifá pá gayí. 48 Us ne us se kahá; Betí, [60]tere ímán ne tujhe achchhá kiyá hai; [60]salámat chalí já.

49 Wuh yih kah hí rahá thá, ki [61]'ibádatkháne ke sardár ke hán se kisí ne ákar kahá, ki Terí betí mar gayí; [62]Ustád ko[c] [63]taklíf na de. 50 Yisú' ne sunkar use jawáb diyá, ki Khauf na kar: faqat i'tiqád rakh; wuh bach jáegí. 51 Aur ghar men pahunchkar, [64]Patras aur [65]Yúhanná aur Ya'qúb aur larkí ke mán báp ke siwá, kisí ko apne sáth andar na jáne diyá. 52 Aur sab us ke liye [66]ro pít rahe the, magar [67]us ne kahá; Roo nahín; [68]wuh mar nahín gayí, balki [69]sotí hai. 53 Wuh us par hansne lage, kyúnki jánte the, ki mar gayí hai. 54 Magar us ne [70]us ká háth pakrá, aur pukárke kahá; Ai larkí, [71]uth. 55 [72]Us kí rúh phir áí, aur wuh usí dam uthí. Phir Yisú' ne hukm diyá, ki use kuchh kháne ko diyá jáe. 56 Us ke mán báp hairán húe: aur [73]us ne unhen tákíd kí, ki yih májará kisí se na kahná.

Bárah rasúlon ko manádi ke liye bhejná.

(Mat. 10. 1, 9–14; Mar. 6. 7–11.)

9 [1] Phir us ne un bárah ko bulákar unhen sab badrúhon par, aur bímárion ko dúr karne ke liye qudrat aur ikhtiyár bakhshá, 2 [1]aur unhen [2]Khudá kí bádsháhat kí manádí karne, aur bímaron,

---

a N. *aur apná... kar chukí thí* na dárad.
b N. *aur us ke sáthion* na dárad.
c N. *ab* ízád.

51 Báb 9. 11.
52 Báb 13. 14. A'mál 13. 15 aur 18. 8, 17.
53 Dekho báb 7. 12.
54 Áyat 45. Muq. Mar. 3. 9.
55 Ahb. 15. 25.
56 Báb 21. 4. Mar. 12. 44.
57 Mat. 14. 36 aur 23. 5. Muq. Gin. 15. 38, 39 aur Ist. 22. 12.
58 Muq. Mat. 15. 28 aur 17. 18.
59 Báb 6. 19. Muq. báb 5. 17 aur A'mál 10. 38.
60 Dekho báb 7. 50.
61 Áyat 41.
62 Dekho Yúh. 11. 28.
63 Báb 7. 6.
64 Báb 9. 28. Mar. 14. 33.
65 Mar. 3. 17.
66 Báb 23. 27. Mat. 11. 17.
67 Báb 7. 13.
68 Muq. A'mál 20. 10.
69 Yúh. 11. 4, 11.
70 Dekho Mar. 1. 31.
71 Báb 7. 14, 22. Muq. Mat. 11. 5 aur Yúh. 11. 43.
72 Muq. Qáz. 15. 19 aur 1 Sam. 30. 12.
73 Dekho Mat. 8. 4.
1 Mat. 10. 5, 7, 8. Muq. áyat 11 aur báb 10. 1, 9.
2 Áyát 11, 60. Dekho báb 4. 43.

ko achchhá karne ke liye[a] bhejá. 3 [3]Aur un se kahá, ki Ráh ke liye kuchh na lená, na [4]láṭhí, na jholí, na roṭí, na rupaya; na do do kurte rakhná. 4 Aur jis kisí ghar meṉ dákhil ho, wahíṉ rahná aur wahíṉ se rawána honá. 5 Aur jis kisí shahr ke log tumheṉ qabúl na kareṉ, us shahr se nikalte waqt [5]apne páṉwoṉ kí gard jhár do, [6]táki [7]un par gawáhí ho. 6 [8]Pas wuh rawána hokar gáṉw gáṉw ḳhushḳhabarí sunáte, aur har jagah shifá dete phire.

Herodes bádsháh ká Yisú' ke sabab se ghabrá jáná.

(Mat. 14. 1–12; Mar. 6. 14–29.)

7 Aur chauthái mulk ká hákim [9]Herodes sab ahwál sunkar ghabrá gayá, is liye ki ba'z kahte the, ki [10]Yúhanná murdoṉ meṉ se jí uṭhá hai; 8 aur [10]ba'z yih, ki Eliyyáh záhir húá hai; aur [10]ba'z yih, ki qadím nabíoṉ meṉ se koí jí uṭhá hai. 9 Magar Herodes ne kahá, ki Yúhanná ká to maiṉ ne sir kaṭwá diyá; ab yih kaun hai, jis kí bábat aisí báteṉ suntá húṉ? Pas [11]us ke dekhne ki koshish meṉ rahá.

Páṉch hazár ádmioṉ ko khiláná.

(Mat. 14. 13–21; Mar. 6. 30 aur 32–44; Yúh. 6. 1–13.)

10 [12]Phir rasúloṉ ne jo kuchh kiyá thá lauṭkar us se bayán kiyá. Aur wuh un ko alag lekar Baitsaidá nám ek shahr ko chalá gayá. 11 Yih jánkar bhíṛ us ke pichhe gayí; aur wuh [13]ḳhushí ke sáth un se milá, aur un se Ḳhudá kí bádsháhat kí báteṉ karne lagá, aur [14]jo shifá páne ke muḥtáj the unheṉ shifá baḳhshí. 12 Jab [15]din ḍhalne lagá, to un bárah ne ákar us se kahá, ki [16]Bhíṛ ko rukhsat kar, ki chároṉ taraf ke gáṉwoṉ aur bastiyoṉ meṉ já ṭikeṉ, aur kháne kí tadbír kareṉ; kyúṉki ham yaháṉ wírán jagah meṉ haiṉ. 13 Us ne un se kahá, [17]Tum hí unheṉ kháne ko do. Unhoṉ ne kahá, ki Hamáre pás [18]páṉch roṭiyoṉ aur do machhliyoṉ se ziyáda maujúd nahíṉ; magar háṉ, ham jákar in sab logoṉ ke liye kháná mol le áeṉ? 14 Kyúṉki wahán páṉch hazár mard ke qaríb the. Us ne apne shágirdoṉ se kahá, ki Un ko taḳhmínan pachás pachás kí qatáreṉ karke biṭháo. 15 Unhoṉ ne usí tarah kiyá aur sab ko biṭháyá. 16 Phir us ne wuh páṉch roṭiyáṉ aur do machhliyáṉ líṉ aur [19]ásmán kí taraf dekhkar un par [20]barakat cháhí, aur toṛkar apne shágirdoṉ ko detá gayá, ki logoṉ ke áge rakkheṉ. 17 Unhoṉ ne kháyá, aur sab ser ho gaye; aur un ke bache húe ṭukroṉ kí bárah ṭokriyáṉ uṭhái gayíṉ.

Masíh ká martaba, us ká dukh uṭháná, aur us kí pairawí ki mushkilát.

(Mat. 16. 13–28; Mar. 8. 27–9. 1.)

18 Jab wuh tanhái meṉ du'á máṉg rahá thá, aur shágird us ke pás the, to aisá

---

a N. *aur shifá dene ke liye.*

3 Muq. báb 10. 4–11 aur 22. 35.
4 Muq. Mar. 6. 8.
5 A'mál 13. 51. Muq. Nahum. 5. 13 aur A'mál 18. 6.
6 Dekho Mar. 1. 44.
7 Ya'q. 5. 3.
8 Mar. 6. 12.
9 Báb 3. 1, 19. A'mál 13. 1.
10 Áyat 19
11 Báb 23. 8.
12 Muq Mat. 15. 32–38 aur Mar. 8. 2–9.
13 Báb 8. 40.
14 Áyat 2.
15 Báb 24. 29. Yarm. 6. 4.
16 Muq. Mat. 15. 23.
17 Muq. 2 Sal. 4. 42–44.
18 Mat. 16. 9. Mar. 8. 19.
19 Mar. 7. 34. Yúh. 11. 41 aur 17. 1.
20 Báb 24. 30. 1 Sam. 9. 13. Mat. 26. 26. Mar. 8. 7 aur 14. 22. Muq. 1 Kur. 14. 16.

húá ki us ne un se púchhá, ki Log mujhe kyá kahte hain? 19 Unhon ne jawáb men kahá, [21]Yúhanná baptisma[a] denewálá; aur ba'z [22]Eliyyáh kahte hain; aur ba'z yih, ki qadím nabíon men se koí jí uthá hai. 20 Us ne un se kahá; Lekin tum mujhe kyá kahte ho? Patras ne jawáb men kahá, ki [23]Khudá ká Masíh. 21 [24]Us ne un ko tákíd karke hukm diyá, ki Yih kisí se na kahná; 22 aur kahá; [25]Zarúr hai, ki Ibn i Ádam [26]bahut dukh uthále, aur buzurg aur sardár káhin aur faqíh [27]use radd karen, aur wuh qatl kiyá jáe, aur [28]tísre din jí uthe. 23 Aur us ne sab se kahá, ki Agar koí mere píchhe áná chahe, to [29]apní khudí se[b] inkár kare, aur [30]har roz [31]apní salíb uthále, aur mere píchhe ho le. 24 Kyúnki [31]jo koí apní ján bachání chahe, wuh use khoegá; aur jo koí mere wáste apní ján khoe, wuhí use bacháegá. 25 [32]Aur ádmí agar sárí dunyá ko hásil kare aur apní ján ko[c] kho de, yá us ká nuqsán uthále, to use kyá fáida hogá? 26 Kyúnki [33]jo koí mujh se aur merí báton se sharmáegá, Ibn i Ádam bhí, [34]jab [35]apne aur apne Báp aur [36]pák firishton ke jalál men áegá, to us se sharmáegá. 27 Lekin main tum se sach kahtá hún, ki un men se jo yahán khare hain ba'z aise hain, ki [37]jab tak Khudá kí bádsháhat ko dekh na len, [38]maut ká maza hargiz na chakkhenge.

Yisú' ki súrat ká badal jáná.
(Mat. 17. 1-8; Mar. 9. 2-8.)

28 Phir in báton ke koí áth roz ba'd aisá húá, ki wuh [39]Patras aur Yúhanná aur Ya'qúb ko hamráh lekar [40]pahár par du'á mángne gayá. 29 Jab wuh du'á máng rahá thá, to aisá húá ki us ke chihre kí súrat [41]badal gayí, aur [42]us kí poshák safed barráq ho gayí. 30 Aur dekho, do shakhs, ya'ní Músá aur Eliyyáh, us se báten kar rahe the; 31 yih jalál men dikháí diye, aur us ke [43]intiqál ká zikr karte the, jo Yarúshalem men wáqi' hone ko thá. 32 Magar Patras aur us ke sáthí [44]nínd men bhare the: aur jab achchhí tarah bedár húe, to [45]us ke jalál ko aur un do shakhson ko dekhá, jo us ke sáth khare the. 33 Jab wuh us se judá hone lage, to aisá húá ki Patras ne Yisú' se kahá; Ai Sáhib, hamárá yahán rahná achchhá hai: pas ham tín [46]dere banáen; ek tere liye, ek Músá ke liye, ek Eliyyáh ke liye: lekin [47]wuh jántá na thá, ki kyá kahtá hai. 34 Wuh yih kahtá hí thá, ki [48]bádal ne ákar un par sáya kar liyá; aur jab wuh bádal men ghirne lage, to dar gaye. 35 Aur bádal men se ek [48]áwáz áí, ki [49]Yih merá [50]barguzída Betá hai; [51]is kí suno. 36 Yih áwáz áte hí Yisú' akelá páyá gayá. [52]Aur wuh chup rahe, aur jo báten dekhí thín, un dinon men kisí ko un kí kuchh khabar na dí.

---

a Yá *istibáq.* b Yá *apne ápe ká.* c Yá *apne ápe ko.*

---

[21] Áyat 7. Mat. 14. 2. Mar. 6. 14.
[22] Áyat 8. Mar. 6. 15. Muq. Mat. 17. 10 aur Mar. 9. 11 aur Yúh. 1. 21.
[23] Báb 23. 35. A'mál 3. 18. Muk. 12. 10. Muq. báb 2. 26 aur A'mál 4. 26 aur Muk. 11. 15. Dekho Mat. 1. 17.
[24] Mat. 16. 20. Mar. 8. 30. Dekho Mat. 12. 16.
[25] Báb 18. 31. Muq. báb 13. 33.
[26] Báb 24. 7. Mat. 17. 12, 22, 23. Mar. 9. 30, 31.
[27] Báb 17. 25. 1 Pat. 2. 4. Muq. báb 20. 17.
[28] Báb 18. 33 aur 24. 7, 46. Dekho Mat. 27. 63 aur Yúh. 2. 19.
[29] Muq. 2 Tim. 2. 12, 13.
[30] 1 Kur. 15. 31.
[31] Dekho Mat. 10. 38, 39.
[32] Muq. báb 12. 20.
[33] Rom. 1. 16. 2 Tim. 1. 8, 12, 16. 'Ibr. 11. 16. 1 Yúh. 2. 28. Muq. Mat. 10. 33.
[34] Dán. 7. 10, 13. Zak. 14. 5. Mat. 24. 30; 25. 31 aur 26. 64. Yúh. 1. 51. A'mál 1. 11. 1 Thiss. 1. 10 aur 4. 16. Yahúdáh 14. Muk. 1. 7. Muq. Ist. 33. 2.
[35] Mat. 19. 28 aur 25. 31. Mar. 10. 37. Yúh. 17. 24.
[36] A'mál 10. 22. Muk. 14. 10. Muq. Mat. 13. 41 aur 16. 27.
[37] Muq. báb 21. 31, 32 aur Mat. 10. 23; 23. 36 aur 24. 34 aur Mar. 13. 30.
[38] Yúh. 8. 52. 'Ibr. 2. 9.
[39] Báb 8. 51. Mar. 14. 33.
[40] Dekho Mat. 14. 23.
[41] Mar. 16. 12 (Yún.).
[42] Dán. 7. 9. Muq. Zab. 104. 2 aur Mat. 28. 3.
[43] 2 Pat. 1. 15.
[44] Mat. 26. 43. Muq. Dán. 8. 18.
[45] Dekho Yúh. 1. 14.
[46] Muq. Nahum. 8. 15.
[47] Muq. Mar. 9. 6 aur 14. 40.
[48] 2 Pat. 1. 17. Muq. Khur. 24. 15, 16.
[49] Dekho Mat. 3. 17.
[50] Báb 23. 35. Zab. 89. 3. Yas'. 42. 1 aur 49. 7.
[51] A'mál 3. 22.
[52] Mat. 17. 9. Mar. 9. 9, 10.

Ek mirgiwále laṛke ko achchhá karná.

(Mat. 17. 14–18; Mar. 9. 14–27.)

37 Dúsre din, jab wuh pahár se utre the, to aisá húá ki ek barí bhír us se á milí. 38 Aur dekho, ek ádmí ne bhír men se chillákar kahá; Ai Ustád, main terí minnat kartá hún, ki mere bete par nazar kar; kyúnki [53]wuh merá iklautá hai: 39 aur dekho, ek rúh use pakar letí hai, aur wuh yakáyak chíkh uṭhtá hai; aur us ko aisá [54]marorṭí hai, ki kaf bhar látá hai, aur us ko kuchalkar mushkil se chhortí hai. 40 Aur main ne tere shágirdon kí minnat kí, ki use nikál den; lekin wuh [55]na nikál sake. 41 Yisú' ne jawáb men kahá; [56]Ai bei'tiqád aur [57]kajrau qaum[a], [58]main kab tak tumháre sáth rahúngá, aur tumhárí bardásht karúngá? Apne bete ko yahán le á. 42 Wuh átá hí thá, ki bad-rúh ne use paṭakkar [54]marorá. Aur Yisú' ne us nápák rúh ko [59]jhirká, aur laṛke ko achchhá karke [60]us ke báp ko de diyá. 43 Aur sab log Khudá kí [61]shán ko dekhkar hairán húe.

Apne máre jáne ke báre men Yisú' kí peshingoí.

(Mat. 17. 22, 23; Mar. 9. 30–32.)

Lekin jis waqt sab log un sáre kámon par jo wuh kartá thá, ta'ajjub kar rahe the, us ne apne shágirdon se kahá; 44 Tumháre kánon men yih báten parí raheṇ: [62]kyúnki Ibn i Ádam ádmíon ke háth men hawále kiye jáne ko hai. 45 [63]Lekin wuh is bát ko samajhte na the, balki [64]yih un se chhipáí gayí, táki use ma'lúm na karen: aur is bát kí bábat us se púchhte húe ḍarte the.

Ásmán kí bádsháhat men baṛá kaun hai?

(Mat. 18. 1–5; Mar. 9. 33–37.)

46 [65]Phir un men yih bahs shurú' húí, ki ham men se baṛá kaun hai? 47 Lekin Yisú' ne [66]un ke dilon ká ḳhayál ma'lúm karke ek bachche ko liyá, aur apne pás khará karke un se kahá; 48 [67]Jo koí is bachche ko mere nám par qabúl kartá hai, wuh mujhe qabúl kartá hai; aur [67]jo mujhe qabúl kartá hai, wuh mere bhejnewále ko qabúl kartá hai; kyúnki [68]jo tum men sab se chhoṭá hai, wuhí baṛá hai.

Áur madadgáron ki bábat.

(Mar. 9. 38–40.)

49 Yúhanná ne jawáb men kahá; Ai Sáhib, ham ne ek shaḳhs ko [69]tere nám se badrúhen nikálte dekhá, aur [70]us ko mana' karne lage, kyúnki wuh hamáre sáth terí pairawí nahín kartá. 50 Lekin Yisú' ne us se kahá, ki Use mana' na karná, [71]kyúnki jo tumháre khiláf nahín, wuh tumhárí taraf hai.

Ek Sámarí gánw men Yisú' ká ṭikne na páná.

51 Jab wuh din nazdík áe ki

[a] Yún. *pusht.*

[53] Dekho báb 7. 12.
[54] Mar. 1. 26.
[55] Muq. báb 9. 1 aur 10. 17 aur Mat. 10. 1 aur Mar. 6. 7.
[56] Yúh. 20. 27.
[57] Fil. 2. 15.
[58] Muq. Yúh. 14. 9.
[59] Báb 4. 35, 39. Mar. 1. 25. Muq. Zak. 3. 2 aur Mat. 8. 26 aur Yahúdáh 9.
[60] Dekho báb 7. 15.
[61] Muq. 2 Pat. 1. 16.
[62] Áyat 22.
[63] Báb 2. 50; 18. 34 aur 24. 25. Mar. 6. 52. Yúh. 10. 6; 12. 16 aur 16. 17–19. Muq. Mat. 17. 13 aur Mar. 9. 10.
[64] Báb 18. 34. Muq. báb 24. 16.
[65] Muq. Mat. 20. 20–28 aur Mar. 10. 35–45.
[66] Dekho Mat. 9. 4.
[67] Muq. Mat. 10. 40, 42.
[68] Báb 22. 26.
[69] Báb 10. 17. Mat. 7. 22. Mar. 16. 17. A'mál 19. 13. Muq. Mat. 12. 27.
[70] Muq. Gin. 11. 28.
[71] Muq. báb 11. 23 aur Mat. 12. 30.

72 Dekho Mar. 16. 19.
73 Yarm. 42. 15 (hāsh: ke liye) Muq. 2 Sal. 12. 17 aur Iliz. 6. 2, wagaira.
71 Bāb 13. 22; 17. 11; 18. 31 aur 19. 11, 28.
75 Muq. bāb 10. 1.
76 Dekho Mat. 10. 5.
77 Yūh. 4. 9. Muq. bāb 10. 33.
78 Dekho Muk. 14. 13.
79 Áyat 51.
80 Muq. Yūh. 5. 25.
81 Áyat 2.
82 Muq. 1 Sal. 19. 20.
83 Muq. Fil. 3. 13.
1 Khur. 24. 1, 9. Gin. 11. 16.
2 Muq. bāb 9. 2, 52.
3 Mat. 9. 37, 38. Yūh. 4. 35.
4 Muq. 2 Thess. 3. 1.
5 Mat. 10. 16. Muq. Yūh. 17. 18.
6 Muq. bāb 9. 1—5 aur 22. 35 aur Mat. 10. 9—15 aur Mar. 6. 8—11.
7 2 Sal. 4. 29.
8 1 Sam. 25. 6.
9 Muq. bāb 7. 35 aur 16. 8 aur 1 Sam. 20. 31 (1 Ibr.) aur Yūh. 12. 36 aur A'māl 4. 36 aur 1 Pat. 1. 14, wagaira.
10 Muq. Zab. 35. 13.
11 Dekho 1 Tim. 5. 18.
12 Áyat 11. Dekho Mat. 3. 2.

72 wuh úpar uṭháyá jáe, to aisá húá ki 73 us ne 74 Yarúshalem ke jáne ko kamar báṉdhí[a], 52 aur 75 apne áge qásid bheje; wuh jákar 76 Sámariyoṉ ke ek gáṉw meṉ dákhil húe, táki us ke liye taiyárí kareṉ. 53 Lekin 77 unhoṉ ne us ko ṭikne na diyá, kyúṉki us ká rukh Yarúshalem kí taraf thá. 54 Yih dekhkar us ke shágird Ya'qúb aur Yúhanná ne kahá; Ai Ḳhudáwand, kya tú cháhtá hai ki ham hukm deṉ, ki 78 ásmán se ág názil hokar unheṉ bhasam kar de? 55 Magar us ne phirkar unheṉ jhirká. 56 Phir wuh kisí áur gáṉw meṉ chale gaye.

Yisú' ke shágird banne kí sharteṉ.

(Mat. 8. 19–22.)

79 57 Jab wuh 79 ráh meṉ chale játe the, to kisí ne us se kahá; Jahán kahíṉ tú jáe, maiṉ tere pichhe chalúṉgá. 58 Yisú' ne us se kahá, ki Lomriyoṉ ke bhaṭ hote haiṉ, aur hawá ke parandoṉ ke ghoṉsle; magar Ibn i Ádam ke liye sir dharne kí bhí jagah nahíṉ. 59 Phir us ne dúsre se kahá; Mere pichhe chal. Us ne kahá; Ai Ḳhudáwand[b], mujhe ijázat de, ki pahle jákar apne báp ko dafn karúṉ. 60 Us ne us se kahá, ki 80 Murdoṉ ko apne murde dafn karne de; lekin tú jákar 81 Ḳhudá kí bádsháhat kí ḳhabar phailá. 61 Ek áur ne bhí kahá, ki Ai Ḳhudáwand, maiṉ tere pichhe chalúṉgá; 82 lekin pahle mujhe ijázat de, ki apne ghar ke logoṉ se rúkhsat ho áúṉ.

62 Yisú' ne us se kahá, ki 83 Jo koí apná háth hal par rakhkar pichhe dekhtá hai, wuh Ḳhudá kí bádsháhat ke láiq nahíṉ.

Manádí ke liye sattar shágirdoṉ ká bhejná.

10 1 In báṭoṉ ke ba'd Ḳhudáwand ne 1 sattar ádmí áur muqarrar kiye, aur jis jis shahr aur jagah ko ḳhud jánewálá thá, wahán unheṉ do do karke 2 apne áge bhejá. 2 3 Aur wuh un se kahne lagá, ki Fasl to bahut hai, lekin mazdúr thore haiṉ; is liye 4 fasl ke málik kí minnat karo, ki apní fasl kátne ke liye mazdúr bheje. 3 Jáo; 5 dekho, maiṉ tumheṉ goyá barroṉ ko bheriyoṉ ke bích meṉ bhejtá húṉ. 4 6 Na baṭúá le jáo, na jholí, na jútiyáṉ; aur 7 na ráh meṉ kisí ko salám karo. 5 Aur jis kisí ghar meṉ dákhil ho, pahle kaho, ki 8 Is ghar kí salámatí ho. 6 Agar wahán koí 9 salámatí ká farzand hogá, to tumhárá salám[c] us par ṭhahregá; nahíṉ to, tum par 10 lauṭ áegá. 7 Usí ghar meṉ raho, aur jo kuchh un se mile kháo pío; kyúṉki 11 mazdúr apní mazdúrí ká haqqdár hai. Ghar ghar na phiro. 8 Aur jis shahr meṉ dákhil ho, aur wahán ke log tumheṉ qabúl kareṉ, to jo kuchh tumháre sámne rakkhá jáe, kháo: 9 aur wahán ke bímároṉ ko achchhá karo, aur un se kaho, ki 12 Ḳhudá kí bádsháhat tumháre nazdík á pahunchí hai. 10 Lekin jis shahr meṉ dákhil ho, aur wahán ke log tumheṉ

a Yún. *apná rukh mazbút kiyá.*
b N. *Ai Ḳhudáwand* na dárad.
c Yá *tumhárí salámati.*

qabúl na karen, to us ke bázáron men jákar kaho, ki
11 [13]Ham is gard ko bhí, jo tumháre shahr se hamáre pánwon men lagí hai, tumháre sámne jháre dete hain; magar yih ján lo, ki [14]Khudá kí bádsháhat nazdík á pahunchí hai. 12 [15]Main tum se kahtá hún, ki [16]Us din [17]Sadom ká hál us shahr ke hál se ziyáda bardásht ke láiq hogá. 13 Ai Khurázín, tujh par afsos! ai Baitsaidá, tujh par afsos! kyúnki jo mu'jize[a] tum men záhir húe, agar wuh [18]Súr aur Saidá men záhir hote, to tát orhkar aur khák men baithkar kab ke tauba kar lete. 14 [19]Magar 'adálat men [18]Súr aur Saidá ká hál tumháre hál se ziyáda bardásht ke láiq hogá. 15 Aur ai Kafarnahúm, [20]kyá tú ásmán tak baland kiyá jáegá? Nahín, balki tú [21]'Álam i arwáh men utárá jáegá. 16 [22]Jo tumhárí suntá hai wuh merí suntá hai; aur [23]jo tumhen nahín mántá, wuh mujhe nahín mántá; aur [24]jo mujhe nahín mántá, wuh mere bhejnewále ko nahín mántá.

Un sattar shágirdon ká wápas áná.

17 Wuh [25]sattar khush hokar phir áe, aur kahne lage; Ai Khudáwand, tere nám se [26]bad-rúhen bhí hamáre tábi' hain. 18 Us ne un se kahá; [27]Main Shaitán ko bijlí kí tarah [28]ásmán se girá húá dekh rahá thá. 19 Dekho, main ne tum ko ikhtiyár diyá, ki [29]sánpon aur bichchhúon ko kuchlo, aur [30]dushman kí sárí qudrat par gálib áo; aur [31]tum ko hargiz kisí chíz se zarar na pahunchegá. 20 [32]Taubhí is se khush na ho, ki rúhen tumháre tábi' hain; balki is se khush ho, ki [33]tumháre nám ásmán par likhe húe hain.

Yisú' kí khushí.
(Mat. 11. 25–27.)

21 Usí gharí [34]wuh Rúhu'l Quds se [35]khushí men bhar gayá aur kahá; Ai Báp, [36]ásmán aur zamín ke Khudáwand, main terí hamd kartá hún, kí [37]tú ne yih báten dánáon aur 'aqlmandon se chhipáin, aur [38]bachchon par záhir kín: hán, ai Báp, kyúnki aisá hí [39]tujhe pasand áyá. 22 [40]Mere Báp kí taraf se sab kuchh mujhe saunpá gayá; aur koí nahín jántá, ki Betá kaun hai, [40]siwá Báp ke; aur koí nahín jántá, ki Báp kaun hai, [40]siwá Bete ke, aur us shakhs ke, [41]jis par Betá use záhir karná cháhe. 23 Aur shágirdon kí taraf mutawajjih hokar kháss unhín se kahá; [42]Mubárak hain wuh ánkhen jo yih báten dekhtí hain, jinhen tum dekhte ho. 24 Kyúnki main tum se kahtá hún, [43]ki Bahut se nabíon aur bádsháhon ne cháhá, ki jo báten tum dekhte ho dekhen, magar na dekhín; aur jo báten tum sunte ho sunen, magar na sunín.

Rahmdil Sámarí kí tamsíl.

25 [44]Aur dekho, ek [45]'álim i shara' uthá, aur yih kahkar

[13] A'mál 13. 51. Muq. Nahum. 5. 13 aur A'mál 13. 6.
[14] Áyat 9.
[15] Dekho Mat. 11. 21—23.
[16] Mat. 7. 22 2 Tím. 1. 3, wag:
[17] Dekho Mat. 10. 15.
[18] Muq. Yas'. 23 aur Hiz. 28. 2—24 aur 'Amús 1. 9, 10.
[19] Muq. báb 12. 47, 48.
[20] Yas'. 14. 13—15. Muq. Nauha 2. 1 aur Hiz. 26. 20, wag:
[21] Báb 16. 23. Mat. 16. 18. A'mál 2. 27. Muk. 1. 18, wag:
[22] Dekho Mat. 10. 40.
[23] Yúh. 12. 48. 1 Thiss. 4. 8. Muq. Mat. 25. 45.
[24] Yúh. 5. 23.
[25] Áyat 1.
[26] Dekho Mar. 16. 17.
[27] Muq. Yúh. 12. 31 aur 16. 11 aur Kul. 2. 15 aur Muk. 12. 8, 9.
[28] Muq. Yas'. 14. 12 aur Muk. 9. 1.
[29] Zab. 91. 13. Mar. 16. 18. A'mál 28. 5.
[30] Mat. 13. 39.
[31] Báb 21. 18. Muq. Rom. 8. 28, 38, 39.
[32] Muq. Mat. 7. 22, 23.
[33] Khur. 32. 32, 33. Zab. 69. 28. Yas'. 4. 3. Hiz. 13. 9. Dán. 12. 1. Fil. 4. 3. 'Ibr. 12. 23. Muk. 3. 5.
[34] Muq. Mar. 12. 36.
[35] Muq. Yas'. 53. 11.
[36] Muq. A'mál 17. 24.
[37] Aiy. 37. 24. 1 Kur. 1. 19—27. 2 Kur. 3. 14.
[38] Zab. 8. 2. Mat. 21. 16. Muq. báb 8. 10 aur Mat. 16. 17.
[39] Muq. báb 12. 32.
[40] Yúh. 1. 18; 6. 46; 7. 29; 8. 19; 10. 14 aur 17. 25. Dekho Mat. 28. 18.
[41] Muq. Yúh. 17. 26.
[42] Mat. 13. 16, 17. Muq. Mat. 16. 17.
[43] 'Ibr. 11. 13. 1 Pat. 1. 10—12. Muq. Yúh. 8. 56.
[44] Muq. báb 18. 18—20 aur Mat. 19. 16—19 aur 22. 34—39 aur Mar. 10. 17—19.
[45] Dekho báb 7. 30.

a Yún. *qudratey.*

[46] us kí ázmáish karne lagá, ki Ai ustád, main kyá karún, ki [47] hamesha kí zindagí ká wáris banún? [26] Us ne us se kahá, ki Tauret men kyá likhá hai? Tú kis tarah parhtá hai? [27] Us ne jawáb men kahá, ki [a 48] Ḳhudáwand apne Ḳhudá se, apne sáre dil aur apní sárí ján aur apní sárí táqat aur apní sárí 'aql se mahabbat rakh; aur [b 49] Apne parausí se apne barábar mahabbat rakh. [28] Us ne us se kahá; Tú ne thík jawáb diyá: [50] yihí kar, to tú jíegá. [29] Magar us ne [51] apne taín rástbáz thahráne kí garaz se Yisú' se púchhá, Phir merá parausí kaun hai? [30] Yisú' ne jawáb men kahá, ki Ek ádmí [52] Yarúshalem se Yarího kí taraf já rahá thá, ki dákúon men ghir gayá; unhon ne us ke kapre utár liye, aur márá bhí, aur adhmúá chhorkar chale gaye. [31] Ittifáqan ek [53] káhin usí ráh se já rahá thá; aur use dekhke katrákar chalá gayá. [32] Isí tarah ek [53] Lewí us jagah áyá; wuh bhí use dekhke katrákar chalá gayá. [33] Lekin ek [54] Sámarí safar karte karte wahán á niklá, aur dekhkar tars kháyá, [34] aur us ke pás áyá, aur us ke [55] zakhmon ko [55] tel aur mai lagákar bándhá, aur apne jánwar par sawár karke saráe men le gayá, aur us kí khabargírí kí. [35] Dúsre din do [56] dínár [c] nikálkar bhatiyáre ko diye aur kahá; Is kí khabargírí karná; aur jo kuchh is se ziyáda kharch hogá, main phir ákar tujhe adá kar dúngá. [36] In tínon men se us shakhs ká, jo dákúon men ghir gayá thá, terí dánist men kaun parausí thahrá? [37] Us ne kahá; Wuh jis ne us par rahm kiyá. Yisú' ne us se kahá; Já, tú bhí aisá hí kar.

Martha aur Maryam ke ghar men Yisú' ki da'wat.

[38] Phir jab já rahe the, to wuh ek gánw men dákhil húá: aur [57] Martha nám ek 'aurat ne [58] use apne ghar men utárá. [39] Aur [57] Maryam nám us kí ek bahin thí; wuh [59] Yisú' ke pánwon ke pás baithkar us ká kalám sun rahi thí. [40] Lekin Martha [60] khidmat karte karte ghabrá gayí; pas us ke pás ákar kahne lagí; Ai Ḳhudáwand, kyá tujhe ḳhayál nahín, ki merí bahin ne ḳhidmat karne ko mujhe akelá chhor diyá hai? Pas use farmá, ki merí madad kare. [41] Ḳhudáwand ne jawáb men us se kahá; Martha, Martha, tú to bahut chízon ke [61] fikr o taraddud men hai: [42] [62] lekin ek chíz zarúr hai [d]; aur Maryam ne [63] wuh achchhá hissa chun liyá hai, jo us se chhiná na jáegá.

Du'á mángne ká tariqa.

(Mat. 6. 9–13.)

II [1] Phir aisá húá ki wuh kisí jagah du'á mángtá thá; jab máng chuká, to us ke shágirdon men se ek ne us se kahá; Ai Ḳhudáwand, jaisá Yúhanná ne [1] apne shágirdon ko du'á mángní sikhái, tú bhí hamen sikhá. [2] Us ne un se kahá; Jab tum du'á mángo,

[46] Dekho Yúh. 3. 6.
[47] Mat. 19. 29 aur 25. 34, 46. Muq. Yúh. 3. 15, wag:
[48] Mat. 22. 37. Mar. 12. 30.
[49] Dekho Mat. 19. 19.
[50] Ahb. 18. 5. Naham. 9. 29. Hiz. 20. 11. Rom. 10. 5. Gal. 3. 12.
[51] Báb 16. 15.
[52] Muq. báb 18. 31 aur 19. 28.
[53] Yúh. 1. 19. Muq. Gin. 8. 19.
[54] Dekho Mat. 10. 5.
[55] Yas'. 1. 6.
[56] Dekho Mat. 18. 28.
[57] Yúh. 11. 1, 19, 20 aur 12. 2, 3.
[58] Báb 19. 6.
[59] Báb 8. 35. Muq. A'mál 22. 3.
[60] Muq. 1 Kur. 7. 35.
[61] Muq. 1 Kur. 7. 32–34. Dekho báb 12. 22.
[62] Muq. Zab. 27. 4 (?) aur Yúh. 6. 27 (?).
[63] Zab. 16. 5.
[1] Dekho Mat. 9. 14.

a Istisná 6. 5. b Ahbár 19. 18.
c Mat. 18. 28 ká háshiya dekho.
d N. *lekin zarúrat chand hí chízon kí hai, balkí ek kí.*

to kaho, ki [2] Ai Báp, [3] terá nám [4] pák máná jáe. [5] Terí bádsháhat áe. [3] [6] Hamárí roz kí roṭí [7] har roz hamen diyá kar. [4] Aur [8] hamáre gunáhon ko mu'áf kar; kyúnki ham bhí apne har qarzdár ko mu'áf karte hain. Aur hamen [9] ázmáish men na lá.

Du'á mángne men lagá rahná.

(Mat. 7. 7–12.)

[5] Phir us ne un se kahá; Tum men se kaun hai, jis ká ek dost ho, aur wuh ádhí rát ko us ke pás jákar us se kahe, ki Ai dost, mujhe tín roṭiyán de[a]: [6] kyúnki merá ek dost safar karke mere pás áyá hai, aur mere pás kuchh nahín ki us ke áge rakkhún; [7] aur wuh andar se jawáb men kahe; Mujhe taklíf na de: ab darwáza band hai, aur mere larke mere pás bichhaune par hain; main uṭhkar tujhe de nahín saktá. [8] Main tum se kahtá hún; Agarchi [10] wuh is sabab se ki us ká dost hai, uṭhkar use na de, táham us kí behayáí ke sabab uṭhkar jitní darkár hain use degá. [9] Pas main tum se kahtá hún; Mángo, to [11] tumhen diyá jáegá; [12] dhúndho, to páoge; [13] darwáza khaṭkhaṭáo, to tumháre wáste kholá jáegá. [10] Kyúnki jo koí mángtá hai, use miltá hai; aur jo dhúndhtá hai, wuh pátá hai; aur jo khaṭkhaṭátá hai, us ke wáste kholá jáegá. [11] Tum men se aisá kaun sá báp hai, ki jab us ká beṭá [14] roṭí mánge, to use [14] patthar de? yá [b] machhlí mánge, to machhlí ke badle use sánp de? [12] yá andá mánge, to us ko bichchhú de? [13] Pas jab ki tum [15] bure hokar apne bachchon ko achchhí chízen dení jánte ho, to ásmání Báp [16] apne mángnewálon ko Rúhu'l Quds kyún na degá?

Bad-rúh nikálne ki bábat mukhálifon ká kufr aur Yisú' ká jawáb.

(Mat. 12. 22–30 aur 43–45; Mar. 3. 22–30.)

[14] Phir wuh ek gúngí bad-rúh ko [c] nikál rahá thá. Aur jab wuh bad-rúh utar gayí, to aisá húá ki gúngá bolá; aur logon ne ta'ajjub kiyá. [15] Lekin un men se ba'z ne kahá; Yih to bad-rúhon ke sardár [17] Ba'alzabúl kí madad se bad-rúhon ko nikáltá hai. [16] Ba'z áur log [18] ázmáish ke liye us se ek [19] ásmání nishán talab karne lage. [17] Magar us ne [20] un ke khayálon ko jánkar un se kahá, ki Jis kisí bádsháhat men phúṭ paṛe, wuh wirán ho játí hai; aur jis ghar men phúṭ paṛe, wuh barbád ho játá hai. [18] Aur agar Shaitán bhí apná mukhálif ho jáe, to us kí bádsháhat kis tarah qáim rahegí? kyúnki tum merí bábat kahte ho, ki Yih bad-rúhon ko Ba'alzabúl kí madad se nikáltá hai. [19] Aur agar main bad-rúhon ko Ba'alzabúl kí madad se nikáltá hún, to [21] tumháre bete [22] kis kí madad se nikálte hain? pas wuhí tumháre munsif honge. [20] Lekin agar main bad-rúhon ko [23] Khudá kí qudrat [d] se nikáltá hún, to

[2] Yúh. 20. 17. 1 Pat. 1. 17.
[3] Yúh. 17. 6.
[4] Yas'. 29. 23. Muq. báb 1. 49 aur 1 Pat. 3. 15.
[5] Muq. Mat. 3. 2 aur 4. 17.
[6] Amsál 30. 8.
[7] Muq. Mat. 6. 34.
[8] Dekho báb 7. 48.
[9] Báb 22. 40, 46. Mat. 26. 41 Mar. 14. 38. Muq. 1 Kur. 10. 13.
[10] Muq. báb 18. 1–6.
[11] Mat. 18. 19 aur 21. 22. Mar. 11. 24. Yúh. 14. 13; 15. 7, 16 aur 16. 23, 24. Ya'q. 1. 5, 6, 17. 1 Yúh. 3. 22 aur 5. 14, 15.
[12] 1 Taw. 28. 9. 2 Taw. 15. 2. Amsál 8. 17. Yarm. 29. 13. Muq. Yas'. 55. 6.
[13] Muq. Muk. 3. 20.
[14] Báb 4. 3.
[15] Paid. 6. 5 aur 8. 21. Mat. 12. 34.
[16] Muq. Yúh. 4. 10 aur A'mál 2. 38.
[17] Dekho Mat. 10. 25.
[18] Dekho Yúh. 8. 6.
[19] Báb 21. 11.
[20] Dekho Mat. 9. 4.
[21] Muq. 2 Sal. 2. 7.
[22] Muq. A'mál 19. 13.
[23] Khur. 8. 19 aur 31. 18 (hásh: ke liye). Ist. 9. 10 (hásh: ke liye).

a Yún. *'driyatan de.*
b *N. roṭí ..... yá* na dárad.
c *N. ek bad-rúh ko jo gúngí thí.*
d Yún. *ungli.*

[24] Báb 17. 21. Mat. 19. 24 aur 21. 31, 43. Muq. Mat. 3. 2 aur Mar. 1. 15, wagaira.

[24] Khudá kí bádsháhat tumháre pás á pahunchí. [21] Jab zoráwar ádmí hathyár bándhe húe apní hawelí kí rakhwálí kartá hai, to us ká mál hifázat se rahtá hai; [22] [25] lekin jab us se koí zoráwar hamla karke us par [26] gálib átá hai, to us ke [27] sab hathyár, jin par us ká bharosá thá chhín letá, aur us ká [28] mál lútkar bánṭ detá hai. [23] [29] Jo merí taraf nahín, wuh mere khiláf hai; aur jo mere sáth jama' nahín kartá, wuh bakhertá hai. [24] Jab nápák rúh ádmí men se nikaltí hai, to [30] súkhe maqámon men árám dhúndhtí phirtí hai; aur jab nahín pátí, to kahtí hai, ki Main apne usí ghar men laut jáúngí jis se niklí hún; [25] aur ákar use jhará húá aur árásta pátí hai. [26] Phir jákar áur sát rúhen apne se burí hamráh le átí hai, aur wuh us men dákhil hokar wahán bastí hain; aur us ádmí ká [31] pichhlá hál pahle se bhí kharáb ho játá hai.

[28] Muq. Yuh. 16. 33.
[27] Is. 6. 11.
[28] Muq. Yas'. 53. 12
[29] Mat. 12. 30. Muq. báb 9. 50 aur Mar. 9. 40.
[30] Muq. Zab. 68. 1 aur Yarm. 2. 6.
[31] 2 Pat. 2. 20—22. Muq. Yuh. 5. 14.

Haqíqí mubárakháli.

[27] Jab wuh yih báten kah rahá thá, to aisá húá ki [32] bhír men se ek 'aurat ne pukárkar us se kahá; [33] Mubárak hai wuh pet jis men tú rahá, aur wuh chhátiyán jo tú ne chúsín. [28] Us ne kahá; Hán, magar ziyáda [34] mubárak wuh hain, [35] jo Khudá ká kalám sunte, aur [36] us par 'amal karte hain.

[32] Báb 12. 13.
[33] Muq 2 Taw. 9. 7. Dekho báb 1. 48.
[34] Muq. Muk. 1. 3 aur 22. 7.
[35] Báb 8. 21. Dekho Ya'q. 1. 22.
[36] Ahb. 22. 31.

Nishán ke talab karnewálon ko jawáb denā.

(Mat. 12. 39–42; Mar. 8. 11, 12.)

[29] [37] Jab barí bhír jama' hotí játí thí, to wuh kahne lagá, ki Is zamáne ke log bure hain[a]: [38] wuh nishán talab karte hain; magar Yúnus ke nishán ke siwá koí áur nishán un ko na diyá jáegá. [30] Kyúnki jis tarah [39] Yúnus Nínaweh ke logon ke liye nishán thahrá, usí tarah Ibn i Ádam bhí is zamáne ke logon[b] ke liye thahregá. [31] [40] Dakkhin kí malika is zamáne[b] ke ádmíon ke sáth 'adálat ke din uthkar inhen [41] mujrim thahráegí; kyúnki wuh dunyá ke kanáre se Sulaimán kí hikmat sunne ko áí; aur dekho, [42] yahán wuh hai jo Sulaimán se bhí baṛá hai. [32] [43] Nínaweh ke log is zamáne ke logon[b] ke sáth 'adálat ke din khare hokar inhen [41] mujrim thahráenge: kyúnki [44] unhon ne Yúnus kí manádí par tauba kar lí; aur dekho, yahán wuh hai jo [42] Yúnus se bhí baṛá hai.

[37] Báb 12. 1.
[38] Áyat 16. Dekho Mat. 12. 38.
[39] Yún. 1. 17.
[40] 1 Sal. 10. 1. 2 Taw. 9. 1.
[41] Tbr. 11. 7. Muq. Yarm. 3. 11 aur Hiz. 16. 51, 52 aur Rom. 2. 27.
[42] Muq. Mat. 12. 6.
[43] Yún. 1. 2.
[44] Yún. 3. 5.

Dil kí sachchái kí bábat.

[33] [45] Koí shákhs chirág jalákar tahkháne men yá paimáne[c] ke níche nahín rakhtá, balki chirágdán par rakhtá hai, táki andar ánewálon ko raushní dikhái de. [34] [46] Tere badan ká chirág terí ánkh hai; jab terí ánkh

[45] Báb 8. 16. Mat. 5. 15. Mar. 4. 21.
[46] Mat. 6. 22, 23.

a Yún. *yih pusht ek burí pusht hai.*
b Yún. *pusht.*
c Is lafz se dekh man ká paimána murád hai.

durust hai, to terá sárá badan bhí raushan hai; aur jab [47]kharáb hai, to terá badan bhí tárík hai. 35 [46]Pas dekhná, jo raushní tujh meṉ hai táríkí to nahíṉ. 36 Pas agar terá sárá badan raushan ho, aur koí hissa tárík na rahe, to wuh tamám aisá raushan hogá, [48]jaisá us waqt hotá hai, jab chirág apní chamak se tujhe raushan kartá hai.

Farisioṉ aur shara' ke 'álimoṉ kí riyákárí par malámat.

37 Jab wuh bát kar rahá thá, to [49]kisí Farísí ne us kí din kí da'wat kí; pas wuh andar jáke kháná kháne baiṯhá. 38 Farísí ne yih dekhkar ta'ajjub kiyá, [50]ki us ne kháne[a] se pahle gusl nahíṉ kiyá[b]. 39 Khudáwand ne us se kahá, ki [51]Ai Farísío, tum piyále aur rikábí ko úpar se to sáf karte ho; lekin tumháre andar [52]lúṯ aur badí bharí húí hai. 40 [53]Ai nádáno, [51]jis ne báhar ko banáyá, kyá us ne andar ko nahíṉ banáyá? 41 Hán, andar kí chízeṉ[c] [54]khairát kar do, to dekho, [55]sab kuchh tumháre liye pák hogá.

42 [56]Lekin ai Farísío, tum par afsos hai! ki podíne aur sudáb aur har ek tarkárí par [57]dahyakí dete ho, aur [58]insáf aur [59]Khudá kí mahabbat se gáfil rahte[d] ho: [60]lázim thá, ki yih bhí karte aur wuh bhí na chhoṛte. 43 Ai Farísío, tum par afsos hai! ki [61]tum 'ibádatkháneṉ meṉ a'lá darje kí kursiáṉ aur bázároṉ meṉ salám cháhte ho. 44 Tum par afsos hai! [62]kyúṉki tum un poshída qabroṉ kí mánind ho, jin par ádmí chalte haiṉ, aur un ko is bát kí ḳhabar nahíṉ.

45 Phir [63]shara' ke 'álimoṉ meṉ se ek ne jawáb meṉ us se kahá, ki Ai ustád, in báteṉ ke kahne se tú hameṉ bhí be'izzat kartá hai. 46 Us ne kahá; [64]Ai shara' ke 'álimo, tum par bhí afsos hai! ki [65]tum aise bojh, jin ká uṯháná mushkil hai, ádmioṉ par láḍte ho, aur áp ek unglí bhí un bojhoṉ ko nahíṉ lagáte. 47 [66]Tum par afsos hai! ki tum to nabioṉ kí qabroṉ ko banáte ho, aur tumháre bápdádoṉ ne un ko qatl kiyá thá. 48 [67]Pas tum gawáh ho, aur [68]apne bápdádoṉ ke [69]kámoṉ ko pasand karte ho; kyúṉki unhoṉ ne to un ko qatl kiyá thá, aur tum un kí qabreṉ banáte ho. 49 Isí liye [70]Khudá kí hikmat ne kahá hai, ki [71]Maiṉ [72]nabioṉ aur rasúloṉ ko un ke pás bhejúṉgí; wuh [73]un meṉ se ba'z ko [74]qatl karenge, aur ba'z ko satáenge, 50 táki sab [75]nabioṉ ke ḳhún kí, jo [76]biná e 'álam se baháyá gayá, is zamáne ke logoṉ[e] se [77]bázpurs kí jáe; 51 [78]Hábil ke ḳhún se lekar us [79]Zakaryáh ke ḳhún tak, jo [80]qurbángáh aur [81]maqdis[f] ke bích meṉ halák húá; maiṉ tum se sach kahtá húṉ, ki Isí zamáne ke logoṉ[e] se sab kí [77]bázpurs kí jáegí. 52 [82]Ai shara' ke 'álimo, tum par afsos hai! [83]ki tum ne ma'rifat

47 Ist. 15. 9. Amsál 28. 22. Mat. 20. 15. Mar. 7. 22, marg:
48 Muq. Mat. 5. 16.
49 Báb 7. 36 aur 14. 1.
50 Mat. 15. 2. Mar. 7. 3, 4.
51 Mat. 23. 25, 26. Muq. báb 20. 47.
52 Muq. báb 16. 14.
53 Báb 12. 20.
54 Báb 12. 33 Muq. báb 16. 9 aur Dan. 4. 27.
55 Muq. Tit. 1. 15.
56 Mat. 23. 23.
57 Báb 18. 12. Ist. 14. 22.
58 Yarm. 5. 1.
59 Mik. 6. 8. Muk. Zab. 33. 5 aur Zak. 7. 9.
60 Muq. 1 Yúh. 3. 17.
61 Muq. 1 Sam. 15. 22.
62 Báb 20. 46. Mat. 23. 6, 7. Mar. 12. 38, 39. Muq. báb 14. 7.
62 Mat. 23. 27.
63 Áyát 46, 52. Dekho báb 7. 30.
64 Áyát 45, 52.
65 Mat. 23. 4. Muq. Mat. 11. 28—30 aur A'mál 15. 10.
66 Mat. 23. 29, 30.
67 Mat. 23. 31.
68 A'mál 7. 51, 52.
69 Rom. 1. 32.
70 Muq. báb 7. 35 aur Amsál 8. 12, 22, 23, 30 aur Mat. 11. 19 aur 1 Kur. 1. 24, 30 aur Kul. 2. 3.
71 Muq. Mat. 23. 34—36.
72 Dekho A'mál 13. 1 aur 1 Kur. 12. 28.
73 Dekho Mat. 5. 1. 35.
74 1 Thiss. 2. 15.
75 Muk. 18. 24.
76 Dekho Mat. 13. 35
77 Paid. 42. 22. Hiz. 3. 18. Muq. 2 Taw. 24. 22.
78 Paid. 4. 4, 8. 'Ibr. 11. 4. 1 Yúh. 3. 12.
79 2 Taw. 24. 20, 21.
80 Khur. 40. 6. 2 Sal. 16. 14 Hiz. 40. 47.
81 Dekho báb 1. 9.
82 Áyát 45, 46.
83 Mat. 23. 13. Muq. Mal. 2. 7, 8.

a Yún. *din ke kháne.* b Yá *istibáq nahíṉ liyá.*
c Yá *jo kuchh tum se ho sakté hai.*
d Yún. *darguzar karte.*
e Yún. *is pusht.* f Yún. *ghar.*

ki kunjí chhín lí: [84]tum áp bhí dáḳhil na húe, aur dáḳhil honewálon ko bhí roká.

53 Jab wuh wahán se niklá, to faqíh aur Farísí [85]use betarah chimatne aur chherne lage, táki wuh bahut sí báton ká zikr kare; 54 [86]aur us kí ghát men rahe, [87]táki us ke munh kí koí bát pakren.

Riyákárí karne aur ádmíon se darne ke barḳhiláf nasíhat.

12 [1]Itne men, [1]jab [2]hazáron ádmíon kí bhír lag gayí, yahán tak ki ek dúsre par girá partá thá, to us ne sab se pahle apne shágirdon se yih kahná shurú' kiyá, ki [3]Us [4]ḳhamír se hoshyár rahná jo Farísíon kí [5]riyákárí hai. 2 [6]Kyúnki koí chíz dhanki nahín, jo kholí na jáegí; aur na koí chíz chhipí hai, jo jání na jáegí. 3 Is liye jo kuchh tum ne andhere men kahá hai, wuh ujále men suná jáegá; aur jo kuchh tum ne [7]kothriyon ke andar kán men kahá hai, [8]kothon par us kí manádí kí jáegí. 4 Magar tum [9]doston se main kahtá hún, ki un se [10]na daro, jo badan ko qatl karte hain, aur ba'd us ke kuchh áur nahín kar sakte. 5 Lekin main tumhen jatátá hún, ki kis se darná cháhiye: us se daro, [11]jis ko qatl karne ke ba'd iḳhtiyár hai, ki [12]jahannam men dále: hán, main tum se kahtá hún, ki usí se daro. 6 Kyá do paise kí pánch chiriyán nahín biktín? táham [13]Khudá ke huzúr un men se ek kí bhí bhúl nahín partí. 7 Balki [14]tumháre sir ke sab bál bhí gine húe hain. Daro nahín: [15]tumhárí qadr to bahut sí chiriyon se ziyáda hai. 8 Aur main tum se kahtá hún, ki [16]Jo koí ádmíon ke sámne merá iqrár kare, Ibn i Ádam bhí [17]Khudá ke firishton ke sámne us ká iqrár karegá: 9 magar [18]jo ádmíon ke sámne merá inkár kare, [17]Khudá ke firishton ke sámne [19]us ká inkár kiyá jaegá. 10 Aur [20]jo koí [21]Ibn i Ádam ke khiláf koí bát kahe, [22]us ko mu'áf kiyá jáegá: lekin jo [23]Rúhu'l Quds ke haqq men kufr bake, us ko mu'áf na kiyá jáegá. 11 [24]Aur jab wuh tum ko [25]'ibádatḳhánon men, aur [26]hákimon aur [26]iḳhtiyárwálon ke pás le jáen, to [27]fikr na karná, ki ham kis tarah yá kyá jawáb den, yá kyá kahen; 12 [28]kyúnki Rúhu'l Quds usí ghaṛí tumhen sikhá degá, ki kyá kahná cháhiye.

Nádán daulatmand ádmí ki tamsil.

13 Phir [29]bhír men se ek ne us se kahá, ki Ai ustád, mere bháí se kah, ki mírás ká merá hissa mujhe de. 14 Us ne us se kahá; [30]Miyán, [31]kis ne mujhe tumhárá munsif yá bántnewálá muqarrar kiyá hai? 15 Aur us ne un se kahá, ki [32]Khabardár, apne áp ko har tarah ke lálach se bacháe rakkho: kyúnki kisí kí zindagí us ke mál kí kasrat par mauqúf nahín. 16 Aur us ne un se ek tamsíl kahí, ki [33]Kisí daulatmand kí zamín men barí fasl húí; 17 pas wuh apne dil men sochkar kahne lagá, ki [34]Main kyá karún, ki mere hán jagah nahín, jahán apní

[84] Muq. báb 7. 30 aur Mat. 5. 20 aur 21. 31.
[85] Muq. Mar. 6. 19.
[86] Báb 20. 20. Mar. 3. 2. Yúh. 8. 6. Muq. Yas'. 29. 21.
[87] Mat. 22. 15. Mar. 12. 13.
[1] Báb 11. 29.
[2] A'mál 21. 20.
[3] Mat. 16. 6, 11, 12. Mar. 8. 15.
[4] 1 Kur. 5. 6—8. Gal. 5. 9.
[5] Mat. 23. 28. Mar. 12. 15.
[6] Báb 8. 17. Mar. 4. 22. Muq. 1 Tim. 5. 25. Dekho Mat. 10. 26—33.
[7] Mat. 6. 6.
[8] Dekho báb 5. 19.
[9] Yúh. 15. 14.
[10] Yas'. 8. 12, 13 aur 51. 12, 13. Yarm. 1. 8. 1 Pat. 3. 14.
[11] Ya'q. 4. 12.
[12] Dekho Mat. 5. 29.
[13] Muq. Zab. 50. 11.
[14] Dekho 1 Sam. 14. 45.
[15] Mat. 6. 26 aur 12. 12.
[16] Muq. Rom. 10. 9, 10 aur 1 Ibr. 10. 35 aur Muk. 3. 5.
[17] Muq. báb 15. 10 aur Mat. 25. 31 aur 1 Tim. 5. 21 aur Muk. 3. 5. 2 Tim. 2. 12. 2 Pat. 2. 1. 1 Yúh. 2. 23. Muq. Mar. 8. 38.
[18] Báb 13. 25. Mat. 7. 23; aur 25. 12.
[19] Muq. Mat. 12. 31, 32 aur Mar. 3. 28—30 aur 1 Ibr. 6. 4—6 aur 10. 26 aur 1 Yúh. 5. 16.
[20] Mat. 11. 19. Yúh. 7. 12; aur 9. 24.
[21] 1 Tim. 1. 12, 13.
[22] Muq. A'mal 7. 51 aur 1 Ibr. 10. 29.
[23] Mat. 10. 17, 19. Muq. báb 21. 12, 14 aur Mar. 13. 11.
[24] Dekho Mat. 23. 34.
[25] Tit. 3. 1.
[26] Dekho áyat 22.
[27] Dekho Mat. 10. 19, 20.
[28] Báb 11. 27.
[29] Muq. Mik. 6. 8 aur Rom. 9. 20.
[30] Muq. Khur. 2. 14 aur A'mal 7. 27.
[31] 1 Tim. 6. 6—11. Muq. 1 Ibr. 13. 5.
[32] Muq. Zab. 49. 16—20.
[33] Muq. Wá'iz 5. 10.
[34]

paidáwár bhar rakkhúṉ? 18 Us ne kahá; Maiṉ yih karúṉgá: apní 35 kothiyáṉ dhákar un se barí banáúṉgá; 19 aur un meṉ apná sárá anáj aur mál bhar rakkhúṉgá; aur apní ján se kahúṉgá, ki Ai ján, tere pás 36 bahut barasoṉ ke liye bahut sá mál jama' hai; chain kar, 37 khá, pí, ḳhush rah. 20 Magar Ḳhudá ne us se kahá; 38 Ai nádán, isí rát 39 terí ján tujh se talab kar lí jáegí: pas jo tú ne taiyár kiyá hai, 40 wuh kis ká hogá? 21 Aisá hí wuh shaḳhs hai, 41 jo apne liye ḳhazána jama' kartá hai, aur Ḳhudá ke nazdík daulatmand nahíṉ.

Dunyawí fikr ke barḳhiláf.
(Mat. 6. 25–33.)

22 Phir us ne apne shágirdoṉ se kahá; Is liye maiṉ tum se kahtá húṉ, ki Apní ján ká 42 fikr na karo, ki ham kyá kháenge; aur na apne [a] badan ká, ki kyá pahinenge; 23 kyúṉki ján ḳhurák se barhkar hai, aur badan poshák se. 24 43 Kauwoṉ par gaur karo, ki na bote haiṉ, na káṭte; na un ke khattá hotá hai, na kothí; taubhí Ḳhudá unheṉ khiláttá hai; 44 tumhárí qadr to parandoṉ se kahíṉ ziyáda hai. 25 Tum meṉ aisá kaun hai, jo fikr karke 45 apní 'umr meṉ ek ghaṛí [b] barhá sake? 26 Pas jab sab se chhoṭí bát bhí nahíṉ kar sakte, to báqí chízoṉ ká kyúṉ fikr karte ho? 27 Sosan ke darakhtoṉ par gaur karo, ki kis tarah barhte haiṉ; wuh na mihnat karte, na kátte haiṉ [c]; taubhí maiṉ tum se kahtá húṉ, ki 46 Sulaimán bhí, báwujúd apní sárí shán o shaukat ke, un meṉ se kisí kí mánind poshák pahine húe na thá. 28 Pas jab Ḳhudá maidán kí ghás ko jo áj hai, aur kal tanúr meṉ jhoṉkí jáegí, aisí poshák pahinátá hai; to 47 ai kami'tiqádo, tum ko kyúṉ na pahiná degá? 29 Aur tum is kí talásh meṉ na raho, ki kyá kháenge aur kyá pienge, aur na 48 shakkí bano. 30 Kyúṉki in sab chízoṉ kí talásh meṉ 49 dunyá kí qaumeṉ rahtí haiṉ: aur 49 tumhárá Báp jántá hai, ki tum in ke muhtáj ho. 31 Hán, 50 us kí bádsháhat ki talásh meṉ raho, to 51 yih chízeṉ bhí tumheṉ mil jáeṉgí. 32 Ai chhoṭe 52 galle, 53 na ḍar; kyúṉki 54 tumháre Báp ko pasand áyá, ki tumheṉ 55 bádsháhat de. 33 56 Apná mál asbáb bechkar 57 ḳhairát kar do; aur 58 apne liye aise baṭúe banáo, jo puráne nahíṉ hote, ya'ní 59 ásmán par aisá ḳhazána jo ḳhálí nahíṉ hotá, jahán chor nazdík nahíṉ játá, aur kírá kharáb nahíṉ kartá. 34 60 Kyúṉki jahán tumhárá ḳhazána hai, wahíṉ tumhárá dil bhí lagá rahegá.

Masíh ke áne kí taiyárí.
(Mat. 24. 42–51.)

35 61 Tumhárí kamareṉ bandhí raheṉ, aur 62 tumháre chirág jalte raheṉ; 36 aur tum un ádmioṉ kí mánind raho, jo apne málik kí ráh dekhte hoṉ, ki wuh shádí meṉ se kab lauṭegá; táki jab wuh

35 Áyat 24.

36 Muq. Amsál 27. 1 aur Ya'q. 4. 13—15.
37 Wá'iz 2. 24 aur 11. 9 1 Kur. 15. 32. Muq. báb 15. 23.
38 Yarm. 17. 11. Muq. Mat. 16. 26.
39 Aiy. 27. 8.
40 Zab. 39. 6. Muq. Aiy. 27. 17—22 aur Wá'iz. 2. 18, 21.
41 Mat. 6. 19, 20. Muq. áyat 33 aur báb 6. 24 aur Zab. 52. 7 aur Ya'q. 5. 3 wag:

42 Áyat 11. Báb 10. 41. Mat. 10. 19 aur 13. 22. 1 Kur. 7. 32. Fil. 4. 6. 1 Pat. 5. 7.

43 Muq. Aiy. 38. 41 aur Zab. 147. 9.

44 Dekho áyat 7.

45 Muq. Zab. 39. 5.

46 1 Sal. 10. 4—7.

47 Mat. 8. 26; 14. 31 aur 16. 8. Muq. báb 17. 6.

48 Muq. Ya'q. 1. 6.

49 Mat. 6. 8.

50 Báb 11. 2.

51 Muq. 1 Sal. 3. 11—14 aur Mar. 10. 29, 30 aur 1 Tím. 4. 8 aur 1 Pat. 3. 9.
52 Yas'. 40. 11. Mat. 26. 31. Yúh. 10. 16 aur 21. 15—17. A'mál 20. 28, 29. 1 Pat. 5. 2, 3.
53 Yas'. 41. 14 aur 44. 2.
54 Báb 10. 21. Mat. 11. 26. Muq. If. 1. 5, 9 aur Fil. 2. 13.
55 Báb 22. 29. Dekho Mat. 13. 19.
56 Dekho Mat. 19. 21.
57 Báb 11. 41.
58 Muq. báb 16. 9.
59 Mat. 6. 20. Muq. áyat 21 aur 1 Pat. 1. 4.
60 Mat. 6. 21.
61 If. 6. 14. 1 Pat. 1. 13. Muq. Khur. 12. 11 aur Aiy. 38. 3 aur Yarm 1. 17 aur Yúh. 21. 18, wag:
62 Muq. Mat. 25. 7

a N. *apne* na dárud.
b Yá *apne qadd ko ek háth.*
c N. *kis tarah na kátte haiṉ, na buntе.*

ákar [63]darwáza khaṭkhaṭáe, to fauran us ke wáste khol den. 37 [64]Mubárak hain wuh naukar, jin ká málik ákar unhen [64]jágtá páe: main tum se sach kahtá húṇ, ki [65]wuh kamar báṇdhkar [66]unhen kháná kháne ko biṭháegá, aur pás ákar un kí ḳhidmat karegá. 38 Aur agar wuh rát ke dúsre pahar men, yá tísre pahar men ákar un ko aise hál men páe, to wuh naukar mubárak hain. 39 Lekin yih ján rakkho, ki agar ghar ke málik ko ma'lúm hotá, ki [67]chor kis gharí áegá, to jágtá rahtá, aur[a] apne ghar men [68]naqb hone na detá. 40 Tum bhí [69]taiyár raho; kyúṇki jis gharí tumhen gumán bhí na hogá, [70]Ibn i Ádam á jáegá.

41 Patras ne kahá, ki Ai Ḳhudáwand, [71]tú yih tamsíl ham hí se kahtá hai, yá sab se? 42 Ḳhudáwand ne kahá; Kaun hai wuh [72]diyánatdár aur [72]'aqlmand dároga, jis ká málik use apne naukar chákaron par muqarrar kare, ki har ek kí ḳhurák waqt par bánṭ diyá kare? 43 [73]Mubárak hai wuh naukar, jis ká málik ákar us ko aisá hí karte páe. 44 Main tum se sach kahtá húṇ, ki [74]wuh use apne sáre mál ká mukhtár kar degá. 45 Lekin agar wuh naukar apne dil men yih kahkar, ki Mere málik ke [75]áne men der hai, gulámon aur laundiyon ko márná, aur khá píkar [76]matwálá honá shurú' kare; 46 to us naukar ká málik [77]aise din, ki wuh us kí ráh na dekhtá ho, aur [77]aisí gharí, ki wuh na jántá ho, á maujúd hogá, aur khúb kore lagákar[b] use beímánon men shámil karegá. 47 [78]Aur wuh naukar, jis ne [79]apne málik kí marzí ján lí aur [80]taiyárí na kí, [79]na us kí marzi ke muwáfiq 'amal kiyá, [81]bahut már kháegá. 48 [82]Magar jis ne na jánkar már kháne ke kám kiye, [83]wuh thorí már kháegá. [84]Aur jise bahut diyá gayá, us se bahut talab kiyá jáegá; aur jise bahut saunpá hai, us se ziyáda mángenge.

Masíh kí pairawí men 'azizon se judái.

(Mat. 10. 34, 35.)

49 [85]Main zamín par ág dálne áyá húṇ; aur agar lag chukí hotí to main kyá hí khush hotá! 50 Lekin [86]mujhe ek baptisma[c] lená hai; aur jab tak wuh na ho le [87]main kyá hí tang rahúṇgá! 51 Kyá tum gumán karte ho, ki main zamín par sulh karáne áyá húṇ? Main tum se kahtá húṇ, ki [88]Nahín, balki judái karáne; 52 kyúṇki ab se ek ghar ke páṇch ádmí ápas men mukhálafat rakkhenge, do se tín aur tín se do. 53 [89]Báp beṭe se mukhálafat rakkhegá, aur beṭá báp se; mán beṭí se, aur beṭí mán se; sás bahú se, aur bahú sás se.

Zamáne kí bábat imtiyáz karná.

54 Phir us ne logon se bhí kahá, kí [90]Jab [91]bádal ko pachchhim se uṭhte dekhte ho, to fauran kahte ho, ki Menh barsegá; aur aisá hí hotá hai. 55 Aur [90]jab tum

63 Muk. 3.20.
64 Dekho Mat. 24. 42, 46.
65 Yúh. 13. 4. Muq. áyat 35 aur báb 17. 8.
66 Muq. báb 22. 27.
67 Muq. 1 Thiss. 5.2 aur 2 Pat. 3. 10 aur Muk. 3. 3.
68 Mat. 6. 19.
69 Áyat 47. Mat. 25. 10.
70 Báb 21. 27.
71 Muq. Mar. 13.37.
72 Dekho Mat. 24. 45.
73 Yúh. 13.17. Muk. 16.15.
74 Mat. 25. 21, 23.
75 Mat. 25. 5. Muq. 'Ibr. 10. 37 aur 2 Pat. 3. 4, 9.
76 1 Thiss. 5. 7.
77 2 Pat. 3. 12. Muq. áyat 40.
78 Muq. Mat. 11. 24 aur Yúh. 15. 22, 24.
79 Muq. Ya'q. 4. 17 aur 2 Pat. 2. 21.
80 Áyat 40.
81 Muq. Ist. 25. 2, 3.
82 Ahb. 5. 17. Muq. Gin. 15. 29, 30.
83 Rom. 1. 19, 20 aur 2. 14, 15. Muq. 1 Tim. 1.13.
84 Muq. Mat. 25. 29. Dekho Mat. 13.12.
85 Muq. Mat. 3. 11.
86 Mar. 10.38.
87 2 Kur. 5. 14 (Yún.). Fil. 1. 23.
88 Muq. Muk. 6. 4.
89 Mat. 10.21 Muq. Mik. 7. 6.
90 Muq. Mat. 16. 2, 3.
91 1 Sal. 18. 43, 44.

a N. *jágtá rahtá, aur* na dárad.
b Yá *do tukre karke.*
c Yá *istibáq.*

ma'lúm karte ho, ki [92] dakkhiná chal rahí hai, to kahte ho, ki Lúh chalegí; aur aisá hí hotá hai. [56] Ai riyákáro, [93] zamín aur ásmán kí súrat men to imtiyáz karná tumhen átá hai; lekin is zamáne kí bábat imtiyáz karná kyún nahín átá[a]? [57] Aur [94] tum apne áp hí kyún [95] faisala nahín kar lete, ki wájib kyá hai? [58] [96] Jab tak tú apne mudda'í ke sáth hákim ke pás já rahá hai, to ráh men koshish kar, ki us se chhút jáe; aisá na ho ki wuh tujh ko munsif ke pás khench le jáe, aur munsif tujh ko sipáhí ke hawále kare, aur sipáhí tujhe qaid men dále. [59] Main tujh se kahtá hún, ki [97] Jab tak tú [98] damrí damrí adá na kar degá, wahán se hargiz na chhútegá.

[92] Muq. Mat. 20.12.
[93] Mat. 16. 3.
[94] Báb 21. 30.
[95] Yúh. 7. 24. 1 Kur. 11. 13.
[96] Mat. 5. 25, 26. Muq. Amsál 25. 8.
[97] Muq. Mat. 18. 34, 35.
[98] Báb 21. 2. Mar. 12. 42.

Ba'z Galilíon ke qatl hone, aur Shílokh ke burj ke girne ke bare men.

13 [1] Us waqt ba'z log házir the, jinhon ne use un Galilíon kí khabar dí, jin ká khún [1] Pílátus ne un ke zabíhon ke sáth miláyá thá. [2] Us ne jawáb men un se kahá, ki [2] In Galilíon ne jo aisá dukh páyá, kyá wuh is liye tumhárí dánist men áur sab Galilíon se ziyáda gunahgár the? [3] Main tum se kahtá hún, ki nahín: balki agar tum [3] tauba na karoge, to sab isí tarah halák hoge. [4] Yá wuh athárah ádmí jin par [4] Shílokh ká burj girá, aur wuh dabkar mar gaye, kyá tumhárí dánist men Yarúshalem ke áur sab

[1] Báb 3. 1.
[2] Muq. Aiy. 4. 7 aur Yúh. 9. 2 aur A'mál 28. 4.
[3] Dekho bab 5. 32.
[4] Nahum. 3 15. Yas'. 8. 6. Yúh. 9. 7, 11.

rahnewálon se ziyáda [5] qusúrwár the? [5] Main tum se kahtá hún, ki nahín: balki agar tum [3] tauba na karoge, to sab isí tarah halák hoge.

Bephal anjír ke darakht kí tamsíl.

[6] Phir us ne yih tamsíl kahí, ki Kisí ke angúrí bág men [6] ek anjír ká darakht lagá húá thá: wuh us men phal dhúndhne áyá, aur na páyá. [7] Is par us ne bágbán se kahá, ki Dekh, tín baras se main is anjír ke darakht men phal dhúndhne átá hún, aur nahín pátá; [7] use kát dál; wuh zamín ko bhí kyún roke? [8] Us ne jawáb men us se kahá; Ai Khudáwand, is sál to áur bhí use rahne de, táki main us ke gird tháonlá khodún, aur khád dálún: [9] agar áge ko phalá, to khair; nahín to ba'd us ke kát dálná.

[5] Muq. báb 11. 4. aur Mat. 6. 12.
[6] Mat. 21 19. Mar. 11. 13. Muq. Yas'. 5. 2.
[7] Báb 3. 9. Mat. 7. 19.

Ek kubrí 'aurat ko achchhá karná.

[10] Phir [8] wuh Sabt ke din kisí 'ibádatkháne men ta'lím detá thá. [11] Aur dekho, ek 'aurat thí, jis ko athárah baras se kisí [9] bad-rúh ke bá'is kamzorí thí; wuh kubrí ho gayí thí, aur kisí tarah sídhí na ho saktí thí. [12] Yisú' ne use dekhkar pás buláyá, aur us se kahá; Ai 'aurat, tú apní kamzorí se chhút gayí. [13] Aur us ne [10] us par hath rakkhe: usí dam wuh sídhí ho gayí, aur [11] Khudá kí baráí karne lagí. [14] [12] 'Ibádatkháne ká sardár, is liye ki Yisú' ne [13] Sabt ke din shifá bakhshí khafa hokar, logon se

[8] Dekho Mat. 4. 23 aur Mar. 6. 2.
[9] A'mál 16. 16. Muq. áyat 16.
[10] Dekho Mar. 5. 23.
[11] Báb 5. 25; 17. 15 aur 18. 43. Dekho báb 7. 16.
[12] Dekho báb 8. 41.
[13] Dekho Mat. 12. 2.

a N. *imtiyáz kyún nahín karte?*

kahne lagá; [14] Chha din hain, jin men kám karná cháhiye; pas unhín men ákar shifá páo, na ki Sabt ke din. [15] Khudáwand ne us ke jawáb men kahá, ki Ai riyákáro, kyá [15]har ek tum men se Sabt ke din apne bail yá gadhe ko, thán se kholkar pání piláne nahín le játá? [16] Pas kyá wájib na thá, ki yih jo [16]Ibráhím kí betí hai, jis ko [17] Shaitán ne athárah baras se bándh rakkhá thá, Sabt ke din is band se chhuráí játí? [17] Jab us ne yih báten kahín, to [18]us ke sab mukhálif sharminda húe: aur [19]sárí bhír un 'álíshán kámon se, jo us se hote the, khush húí.

Ráí ke dáne kí aur khamír kí tamsílen.

(Mat. 13. 31–33; Mar. 4. 30–32.)

[18] Pas wuh kahne lagá; Khudá kí bádsháhat kis kí mánind hai? main us ko kis se tashbíh dún? [19] Wuh [20]ráí ke dáne kí mánind hai, jis ko ek ádmí ne lekar apne bág men dál diyá; wuh ugkar bará darakht ho gayá, aur hawá ke parandon ne us kí dáliyon par baserá kiyá. [20] Us ne phir kahá; Main Khudá kí bádsháhat ko kis se tashbíh dún? [21] Wuh [21]khamír kí mánind hai, jise ek 'aurat ne lekar [22]tín paimáne áte men miláyá[a], aur hote hote [23]sab khamír ho gayá.

Naját páne kí shart.

22 [24]Wuh shahr shahr aur gánw gánw ta'lím detá húá, [25]Yarúshalem ká safar kar rahá thá. [23] Aur kisí shakhs ne us se púchhá, ki Ai Khudáwand, kyá [26]naját páne wále thore hain? [24] Us ne un se kahá; [27]Jánfishání karo, ki [28]tang darwáze se dákhil ho; kyúnki main tum se kahtá hún, ki bahutere dákhil hone kí koshish karenge, aur na ho sakenge. [25] [29]Jab ghar ká málik uthkar darwáza band kar chuká ho, aur tum báhar khare húe darwáza khatkhatákar yih kahná shurú' karo, ki [30]Ai Khudáwand, hamáre liye khol de; aur wuh jawáb de, ki [31]Main tum ko nahín jántá, ki kahán ke ho: [26] us waqt tum kahná shurú' karoge, ki [32]Ham ne to tere rúbarú kháyá piyá, aur tú ne hamáre bázaron men ta'lím dí. [27] Magar wuh kahegá; Main tum se kahtá hún[b], [31]ki main nahín jántá, tum kahán ke ho; [33]ai badkáro, tum sab mujh se dúr ho. [28] [34]Wahán roná aur dánton ká písná hogá, jab tum [34]Ibráhím, aur Izháq, aur Ya'qúb, aur sab nabíon ko Khudá kí bádsháhat men shámil, aur [34]apne áp ko báhar nikálá húá dekhoge. [29] Aur [34]púrab, pachchhim, uttar, dakkhin se log ákar [35]Khudá kí bádsháhat kí ziyáfat men sharík honge. [30] Aur dekho, [36]ba'z ákhir aise hain, jo awwal honge, aur awwal hain, jo ákhir honge.

Yisú' ki maut ki peshingoi, aur Yarúshalem par afsos.

(Mat. 23. 37–39.)

[31] Usí gharí ba'z Farísion

[a] Yún. *chhipdyá.*

[b] N. *wuh tum se yihí kahegá.*

[14] Khur. 20. 9. Hiz. 46. 1.
[15] Báb 14. 5. Muq. Mat. 12. 11.
[16] Báb 19. 9.
[17] Muq. áyat 11 aur A'mál 10. 38 aur 2 Kur. 12. 7. Dekho 1 Taw. 21. 1.
[18] Zab. 132. 18. 1 Pat. 3. 16.
[19] Báb 18. 43.
[20] Báb 17. 6. Mat. 17. 20.
[21] Mat. 13. 33.
[22] Paid. 18. 6.
[23] 1 Kur. 5. 6. Gal. 5. 9.
[24] Dekho Mar. 6. 6.
[25] Muq. áyat 33. Dekho báb 9. 51.
[26] 1 Kur. 1. 18. 2 Kur. 2. 15.
[27] 1 Tím. 4. 10. Muq. 1 Tim. 6. 12 (Yún.) aur 'Ibr. 12. 4. Dekho 1 Kur. 9. 25.
[28] Mat. 7. 13.
[29] Muq. Mat. 25. 10–12.
[30] Mat. 7. 22, 23.
[31] Mat. 10. 33 aur 25. 12. Muq. 2 Tim. 2. 19.
[32] Muq. Khur. 24. 11.
[33] Dekho Zab. 6. 8.
[34] Dekho Mat. 8. 11, 12.
[35] Muq. báb 14. 15 aur 22. 30.
[36] Dekho Mat. 19. 30.

ne ákar us se kahá, ki Nikalkar [37] yahán se chal de; kyúnki [38] Herodes tujhe qatl karná cháhtá hai. 32 Us ne un se kahá, ki Jákar us lomrí se kah do, ki Dekh, main áj aur kal bad-rúhon ko nikáltá, aur shifá bakhshne ká kám anjám detá rahúngá, aur tísre din [39] kamál ko pahunchúngá. 33 Magar [40] mujhe áj aur kal aur parson apní ráh chalní [41] zarúr hai; kyúnki mumkin nahín, ki [42] nabí Yarúshalem ke báhar halák ho. 34 [43] Ai Yarúshalem, ai Yarúshalem, tú [44] jo nabion ko qatl kartí hai, aur jo tere pás bheje gaye, un ko sangsár kartí hai; [45] kitní hí bár main ne cháhá, ki [46] jis tarah murgí apne bachchon ko paron tale jama' kar letí hai, usí tarah main bhí [47] tere larkon ko [48] jama' kar lún; magar [49] tum ne na cháhá! 35 Dekho, [50] tumhárá ghar tumháre hí liye chhorá játá hai; aur main tum se kahtá hún, ki mujh ko us waqt tak hargiz na dekhoge, jab tak na kahoge; ki [51] Mubárak hai wuh, jo Khudáwand ke nám par átá hai.

Ek jalandar ke mariz ko achchhá karná.

14 [1] Phir aisá húá ki [1] wuh Sabt ke din Farísion ke sardáron men se kisí ke ghar kháná kháne ko gayá; aur wuh [2] us kí ták men rahe. 2 Aur dekho, ek shakhs us ke sámne thá, jise jalandar thá. 3 Yisú' ne [3] shara' ke 'álimon aur Farísion se kahá, ki [4] Sabt ke din shifá bakhshní rawá hai, yá nahín? 4 Wuh chup rah gaye. Us ne use háth lagákar shifá bakhshí, aur chhor diyá; 5 aur un se kahá, ki [5] Tum men se kaun aisá hai, jis ká gadhá [a] yá bail kúe men gir pare, aur wuh Sabt ke din us ko fauran na nikál le? 6 [6] Wuh in báton ká jawáb na de sake.

Firotaní ke báre men.

7 Jab us ne dekhá, ki mihmán [7] sadr jagah kis tarah pasand karte hain, to un se ek tamsíl kahí, ki 8 Jab koí tujhe shádí men buláe, to sadr jagah par na baith, ki sháyad us ne tujh se bhí kisí ziyáda 'izzatdár ko buláyá ho; 9 aur jis ne tujhe aur use dono ko buláyá hai ákar tujh se kahe, ki Is ko jagah de; phir tujhe sharminda hokar sab se niche baithná pare. 10 Balki jab tú buláyá jáe, to sab se nichí jagah já baith, [8] táki jab terá bulánewálá áe, to tujh se kahe, ki Ai dost, áge barhkar baith: to un sab kí nazar men, jo tere sáth kháná kháne baithe hain, terí 'izzat hogí. 11 Kyúnki [9] jo koí apne áp ko bará banáegá wuh chhotá kiyá jáegá; aur jo apne áp ko chhotá banáegá, wuh bará kiyá jáegá.

Sachchí mihmánnawází.

12 Phir us ne apne bulánewále se bhí yih kahá, ki Jab tú din ká yá rát ká kháná taiyár kare, to apne doston, yá bháiyon, yá rishtadáron, yá daulatmand parausiyon ko na bulá; ki [10] aisá na ho, wuh

[a] N. *beṭá.*

[37] Muq. Mat. 19. 1 aur Mar. 10. 1.
[38] Dekho báb 3. 1.
[39] Muq. 'Ibr. 2. 10; 5. 9 aur 7. 28.
[40] Muq. Yúh. 11. 9.
[41] Báb 2. 49; 4. 43; 9. 22; 17. 25; 22. 37 aur 24. 7, wagaira. A'mál 3. 21 aur 17. 3. 1 Kur. 15. 25, wag:
[42] Dekho Mat. 21. 11.
[43] Dekho Mat. 23. 37—39. Muq. báb 19. 41—44.
[44] Dekho Mat. 21. 35
[45] Muq. báb 4. 44 (háshi:) aur Mat. 26. 55.
[46] Muq. Ist. 32. 11, 12.
[47] Muq. báb 23. 28.
[48] Muq. Zab. 147. 2 aur Amsál 1. 24.
[49] Yúh. 5. 40.
[50] Muq. Yas'. 64. 11 aur Yarm. 12. 7 aur 22. 5.
[51] Báb 19. 38. Zab. 118. 26.

[1] Báb 7. 36 aur 11. 37.

[2] Báb 20. 20. Mar. 3. 2.

[3] Dekho báb 7. 30.
[4] Báb 13. 14. Mat. 12. 10.

[5] Báb 13. 15. Muq. Ist. 22. 4 aur Mat. 12. 11.

[6] Muq. Mat. 22. 46.

[7] Dekho báb 11. 43.

[8] Amsál 25 6, 7.

[9] Báb 18. 14 Muq. Amsál 29. 23 aur Hiz. 21. 26 aur Mat. 18. 4 aur Ya'q. 4. 6, 10 aur 1 Pat. 5. 5, 6.

[10] Muq. báb 6. 34.

bhí tujhe buláeṉ, aur terá badlá ho jáe. 13 Balki jab tú ziyáfat kare, 11to 12garíboṉ, lunjoṉ, langroṉ, andhoṉ ko bulá: 14 to tujh par barakat hogí; kyúṉki uṉ ke pás tujhe badlá dene ko kuchh nahíṉ; aur tujhe 13rástbázoṉ kí 14qiyámat meṉ badlá milegá.

11 Muq. Naham. 8 10, 12 aur Ást. 9. 22.
12 Áyat 21.
13 A'mál 24. 15.
14 1 Kur. 15. 23. 1 Thiss. 4. 16. Muq. Yúh. 11. 24 aur Muk. 20. 4, 5.

Da'wat kí tamsíl.

15 Jo us ke sáth kháná kháne baiṭhe the, un meṉ se ek ne yih báteṉ sunkar us se kahá; 15Mubárak hai wuh jo 16Khudá kí bádsháhat meṉ kháná kháe. 16 Us ne us se kahá, ki 17Ek shaḳhs ne 18baṛí ziyáfat[a] kí, aur bahut se logoṉ ko buláyá. 17 Aur kháne ke waqt 19apne naukar ko bhejá, ḳi buláe húoṉ se kahe, ki Áo, ab kháná taiyár hai. 18 Is par sab ne milkar 'uzr karná shurú' kiyá. Pahle ne us se kahá, ki Maiṉ ne khet kharídá hai; mujhe zarúr hai ki jákar use dekhúṉ; maiṉ teríi minnat kartá húṉ, ki mujhe ma'zúr rakh. 19 Dúsre ne kahá; Maiṉ ne bailoṉ kí páṉch joṛiyáṉ ḳharídí haiṉ, aur unheṉ ázmáne játá húṉ; maiṉ teríi minnat kartá húṉ, ki mujhe ma'zúr rakh. 20 Ek âur ne kahá; 20Maiṉ ne biyáh kiyá hai, is sabab se nahíṉ á saktá. 21 Pas us naukar ne ákar apne málik ko in bátoṉ kí ḳhabar dí. Is par ghar ke málik ne gusse hokar apne naukar se kahá; Jald shahr ke bázároṉ aur kúchoṉ meṉ jákar 21garíboṉ, lunjoṉ, andhoṉ aur langroṉ ko yahán le á. 22 Naukar ne kahá; Aí ḳhudáwand, jaisá tú ne farmáyá thá, waisá hí húá, aur ab bhí jagah hai. 23 Málik ne us naukar se kahá, ki Saṛakoṉ aur khet kí bároṉ kí taraf já, aur logoṉ ko 22majbúr karke lá, táki merá ghar bhar jáe. 24 Kyúṉki maiṉ tum se kahtá húṉ, ki 23jo buláe gaye the, un meṉ se koí shaḳhs merá kháná na chakhne páegá.

19 Muk. 19. 9.
16 Muq. báb 13. 29 aur 22. 16, 30.
17 Muq. Mat. 22. 2—14.
18 Muq. Yas'. 25. 6
19 Muq. Ást. 6. 14 aur Amsál 9. 3, 5.
20 Ist. 24. 5.
21 Áyat 13.
22 Mat. 14.22. Mar. 6. 45.
23 Mat. 21.43. A'mál 13. 46.

Yisú' ke shágird banne ke báre meṉ tamsíleṉ.

25 Jab bahut se log us ke sáth já rahe the, to us ne phirkar un se kahá; 26 24Agar koí mere pás áe, aur apne báp, aur máṉ, aur bíwí, aur bachchoṉ, aur bháiyoṉ, aur bahinoṉ, balki 25apní ján se bhí 26dushmaní na kare, to merá shágird nahíṉ ho saktá. 27 27Jo koí 28apní salíb na uṭháe aur mere píchhe na áe, wuh merá shágird nahíṉ ho saktá. 28 Kyúṉki tum meṉ aisá kaun hai, ki jab wuh ek burj banáná cháhe, to 29pahle baiṭhkar lágat ká hisáb na kar le, ki áyá mere pás us ke taiyár karne ká sámán hai, yá nahíṉ? 29 Aisá na ho, ki jab neo ḍálkar taiyár na kar sake, to sab dekhnewále yih kahkar us par hanṣná shurú' karen, ki 30 Is shaḳhs ne 'imárat banání shurú' to kí, magar taiyár na kar saká. 31 Yá kaun aisá bádsháh hai, jo dúsre bádsháh se larne játá ho, aur 30pahle baiṭhkar mashwara na kar le, ki áyá maiṉ das hazár se us ká muqábala kar saktá húṉ, yá nahíṉ, jo bís hazár lekar mujh par chaṛhá átá hai? 32 Nahíṉ to,

24 Áyat 33. Mat. 10. 37. Muq. Ist. 33. 9.
25 Yúh. 12. 25. A'mál 20. 24. Muk. 12. 11.
26 Báb 16. 13.
27 Báb 9. 23. Mat. 10. 38 aur 16. 24. Mar. 8. 34.
28 Yúh. 19. 17.
29 Muq. Amsál 24. 27.
30 Áyat 28.

a Yún. *shám ká kháná.*

jab wuh hanoz dúr hí hai, elchí bhejkar sulh kí sharton kí darkhwást karegá 33 31 Pas
31 Muq. Fil. 3. 7.
isí tarah tum men se jo koí 32 apná sab kuchh tark na kare,
32 Muq. áyat 26 aur báb 18. 28.
wuh merá shágird nahín ho saktá. 34 33 Namak achchhá
33 Mar. 9. 50.
to[a] hai; 34 lekin agar namak
34 Mat. 5. 13.
ká maza játá rahe, to wuh kis chíz se mazadár kiyá jáegá? 35 Na wuh zamín ke kám ká rahá, na khád ke; log use báhar phenk dete hain. 35 Jis ke kán sunne ke hon, wuh sun le.
35 Dekho Mat. 11. 15

Yisú' ke sunnewále.

15 1 Sáre 1 mahsúl lenewále aur gunahgár us ke pás áte the, táki us kí báten sunen.
1 Dekho Mat. 11. 19
2 Aur Farísí aur faqíh 2 burburákar kahne lage, ki 3 Yih ádmí gunahgáron se miltá, aur 4 un ke sáth kháná khátá hai.
2 Báb 19. 7. Muq. Khur. 16. 2, 7, 8 aur Gin. 14. 2 aur Yash. 9. 18.
3 Muq. báb 7. 39.
4 Báb 5. 30. Mat. 9. 11 aur 11. 19. Mar. 2. 16. Muq. A'mál 11. 3 aur 1 Kur. 5. 11 aur Gal. 2. 12.

Khoí húí bher ki tamsíl.

3 Us ne un se yih tamsíl kahí, ki 4 5 Tum men aisá kaun ádmí hai, jis ke pás sau bheren hon, aur 6 un men se ek khoí jáe, to ninnánawe ko 7 biyábán men chhorkar us khoí húí ko, jab tak mil na jáe, 8 dhúndhtá na rahe? 5 Phir jab mil játí hai to wuh khush hokar 9 use kandhe par uthá letá hai? 6 Aur ghar men pahunchkar, doston aur parausiyon ko buláta aur kahtá hai, ki Mere sáth khushí karo; kyúnki 10 merí khoí húí bher mil gayí? 7 Main tum se kahtá hún, ki Isí tarah ninnánawe 11 rástbázon kí nisbat, jo tauba kí hájat nahín rakhte, ek 12 tauba karnewále gunahgár kí bábat ásmán par ziyáda khushí hogí.
5 Muq. Mat. 18. 12—14.
6 Hiz. 34. 6. Muq. 1 Pat. 2. 25.
7 Khur. 3. 1. 1 Sam. 17. 28.
8 Báb 19. 10. Hiz. 34. 4, 11, 12, 16.
9 Muq. Yas'. 40. 11; 49. 22; 60. 4 aur 66. 12.
10 1 Pat. 2. 25.
11 Muq. báb 5. 32 aur Mat. 9. 13.
12 Áyat 10. Dekho báb 5. 32.

Khoe húe dirham ki tamsíl.

8 Yá kaun aisí 'aurat hai, jis ke pás das dirham[b] hon, aur ek kho jáe, to wuh chirág jalákar ghar men jhárú na de, aur jab tak mil na jáe, koshish se dhúndhtí na rahe? 9 Phir jab mil játá hai, to bahineliyon aur parausinon ko bulákar na kahe, ki Mere sáth khushí karo, kyúnki merá khoyá húá dirham mil gayá? 10 Main tum se kahtá hún, ki Isí tarah ek tauba karnewále gunahgár kí bábat 13 Khudá ke firishton ke sámne khushí hotí hai.
13 Dekho báb 12. 8.

Khoe húe bete ki tamsíl.

11 Phir us ne kahá, ki Kisí shakhs ke do bete the. 12 Un men se chhote ne báp se kahá, ki Ai báp, 14 mál ká jo hissa mujh ko pahunchtá hai, mujhe de. Us ne 15 apná mál matá' unhen bánt diyá. 13 Aur bahut din na guzre, ki chhotá betá apná sab kuchh jama' karke, dúr daráz mulk ko rawána húá, aur wahán apná mál 16 badchalní men urá diyá. 14 Aur jab sab kharch kar chuká, to us mulk men sakht kál pará; aur wuh muhtáj hone lagá. 15 Phir us mulk ke ek báshinde ke hán já pará: us ne us ko apne kheton men súar charáne bhejá. 16 Aur 17 use árzú thí, ki jo phaliyán súar kháte the, unhín se apná pet bhare;
14 Ist. 21. 17.
15 Áyat 30. Mar. 12. 44.
16 Is. 5. 18. Tit. 1. 6. 1 Pat. 4. 4.
17 Báb 16. 21.

a Yún. *pas namak achchhá.*

b Romion ke hán *dirham* kí qímat takhmínan áth áne kí hotí thí; aur *dirham* taqríban *denariyus* (Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho) ke barábar hotá thá.

magar koí use na detá thá. 17 Phir [18]us ne hosh men ákar kahá, ki Mere báp ke kitne hí mazdúron ko roṭí ifrát se miltí hai, aur main yahán bhúká mar rahá húṇ! 18 Main uṭhkar apne báp ke pás jáúṇgá, aur us se kahúṇgá, ki Ai báp, [19]main [20]ásmán ká aur terí nazar men gunahgár húá: 19 [21]ab is láiq nahín rahá, ki phir terá beṭá kahláúṇ; mujhe apne mazdúron jaisá kar le. 20 Pas wuh uṭhkar apne báp ke pás chalá. Wuh abhí dúr hí thá, ki use dekhkar us ke báp ko tars áyá, aur [22]daurkar us ko [23]gale lagá liyá, aur [24]bose liye. 21 Beṭe ne us se kahá, ki Ai báp, main ásmán ká aur terí nazar men gunahgár húá; [21]ab is láiq nahín rahá, ki phir terá beṭá kahláúṇ. 22 Báp ne apne naukaron se kahá, ki [25]Achchhe se achchhá jáma jald nikálkar use pahináo; aur us ke háth men [26]angúṭhí, aur [27]páṇw men jútí pahináo. 23 Aur [28]pale húe bachhre ko lákar zabh karo, táki ham khákar [29]khushí manáeṇ; 24 kyúṇki merá yih beṭá [30]murda thá, ab zinda húá; khoyá húá thá, ab milá hai. Pas wuh khushí manáne lage.

25 Lekin us ká bará beṭá khet men thá: jab wuh ákar ghar ke nazdík pahunchá, to gáne bajáne aur náchne ki áwáz suní; 26 aur ek naukar ko bulákar daryáft karne lagá, ki yih kyá ho rahá hai? 27 Us ne us se kahá, Terá bhái á gayá hai; aur tere báp ne palá húá bachhrá zabh karáyá hai, is liye ki use bhalá changá páyá. 28 Wuh gusse húá, aur andar jáná na cháhá; magar us ká báp báhar jáke use manáne lagá. 29 Us ne apne báp se jawáb men kahá, ki Dekh, itne baras se main terí khidmat kartá húṇ, aur kabhí terí hukm'udúlí nahín kí; magar mujhe tú ne kabhí ek bakrí ká bachcha bhí na diyá, ki apne doston ke sáth [31]khushí manátá: 30 lekin jab terá yih beṭá áyá, [32]jis ne [33]terá mál matá' kasbion men urá diyá, to us ke liye tú ne palá húá bachhrá zabh karáyá. 31 Us ne us se kahá; Beṭá, [34]tú to hamesha mere pás hai, aur jo kuchh merá hai, wuh terá hí hai; 32 lekin khushí manání aur shádmán honá munásib thá, kyúṇki terá yih bhái [35]murda thá, ab zinda húá; khoyá húá thá, ab milá hai.

[18] Muq. 1 Sal. 8. 47. A'mál 12. 11.
[19] Muq. Khur. 10. 16.
[20] Mat. 21. 25. Yúh. 3. 27.
[21] Muq. báb 7. 6, 7.
[22] Muq. Ya'q. 4. 8.
[23] Paid. 33. 4; 45. 14; aur 46. 29. A'mál 20. 37.
[24] 2 Sam. 14. 33. Dekho Mat. 26. 49.
[25] Zak. 3. 3—5.
[26] Paid. 41. 42. Ást. 3. 10 aur 8. 2.
[27] Hiz. 16. 10.
[28] Muq. 1 Sam. 28. 24.
[29] Báb 12. 19.
[30] Áyat 32. Muq. Rom. 11. 15 aur If. 2. 1 aur Kul. 2. 13 aur Muk. 3. 1.
[31] Áyat 23.
[32] Amsál 29. 3.
[33] Áyat 12.
[34] Yúh. 8. 35.
[35] Áyat 24.

Beimán mukhtár ki tamsíl.

16 [1] Phir us ne shágirdon se bhí kahá, ki Kisí daulatmand ká ek mukhtár thá; us kí logon ne us se shikáyat kí, ki Yih terá mál urátá hai. 2 Pas us ne us ko bulákar kahá, ki Yih kyá hai, jo main tere haqq men suntá húṇ? Apní [1]mukhtárí ká hisáb de; kyúṇki áge ko tú mukhtár nahín rah saktá. 3 Us mukhtár ne apne jí men kahá, ki Kyá karún? kyúṇki merá málik mujh se mukhtárí chhíne letá hai: mittí to mujh se khodí nahín játí, aur bhíkh mángne se sharm átí hai. 4 Main samajh gayá ki kyá karún, táki jab mukhtárí se mauqúf ho jáún, to log mujhe apne gharon men jagah deṇ. 5 Pas us ne apne málik ke ek ek qarzdár ko bulákar pahle se púchhá, ki Tujh par mere

[1] Dekho 1 Kur. 9. 17.

málik ká kyá átá hai? 6 Us ne kahá; Sau man tel. Us ne us se kahá, ki Apní dastáwez le, aur jald baiṭhkar pachás likh de. 7 Phir ḍúsre se kahá; Tujh par kyá átá hai? Us ne kahá; Sau man gehún. Us ne us se kahá, ki Apní dastáwez lekar assí likh de. 8 Aur málik ne [2]beímán mukhtár kí ta'ríf kí, is liye ki us ne hoshyárí kí thí: kyúnki [3]is jahán ke farzand apne hamjinson ke sáth mu'ámalát men [4]núr ke farzandon kí nisbat ziyáda hoshyár hain. 9 Aur main tum se kahtá hún, ki [5]Nárástí kí [6]daulat se apne liye dost paidá karo; táki jab wuh játí rahe, to yih tum ko hamesha ke maskanon men jagah den. 10 [7]Jo thore se thore men [8]diyánatdár hai, wuh bahut men bhí diyánatdár hai, aur jo thore se thore men baddiyánat hai, wuh bahut men bhí baddiyánat hai. 11 Pas jab tum nárást daulat men diyánatdár na ṭhahre, to haqíqí daulat kaun tumháre sipurd karegá? 12 Aur agar tum begáne mál men diyánatdár na ṭhahre, to jo tumhárá[a] apná hai, use kaun tumhen degá? 13 [5]Koí naukar do málikon kí khidmat nahín kar saktá; kyúnki yá to ek se 'adáwat rakkhegá, aur dúsre se mahabbat; yá ek se milá rahegá, aur dúsre ko náchíz jánegá. Tum Khudá aur daulat dono kí khidmat nahín kar sakte.

Mukhtalif nasíhaten.

14 [9]Farísí, jo [10]zardost the, in sab báton ko sunkar 11 use ṭhaṭṭhe men uráne lage. 15 Us ne un se kahá, ki Tum wuh ho, ki ádmíon ke sámne [12]apne áp ko rástbáz ṭhahráte ho; lekin [13]Khudá tumháre dilon ko jántá hai; kyúnki jo chíz ádmíon kí nazar men 'álíqadr hai, wuh [14]Khudá ke nazdík makrúh hai. 16 [15]Sharí'at aur ambiyá Yúhanná tak rahe; us waqt se [16]Khudá kí bádsháhat kí khushkhabarí dí játí hai, aur [17]har ek zor márkar us men dákhil hotá hai. 17 Lekin [18]ásmán aur zamín ká ṭal jáná sharí'at ke ek nuqte ke mit jáne se ásán hai. 18 [19]Jo koí apní bíwí ko chhorkar dúsrí se biyáh kare, wuh ziná kartá hai; aur jo shakhs shauhar kí chhorí húí 'aurat se biyáh kare, wuh bhí ziná kartá hai.

Ek daulatmand aur ek garíb kí tamsíl.

19 Ek daulatmand thá, jo [20]argawání aur mihín kapre pahintá, aur har roz khushí manátá aur [21]shán o shaukat se rahtá thá. 20 Aur La'zar nám ek garíb, násuron se bharí húá, us ke [22]darwáze par ḍálá gayá thá. 21 Use árzú thí, ki daulatmand kí [23]mez ke jhúte se apná pet bhare; balki kutte bhí ákar us ke násúr cháṭte the. 22 Aur aisá húá ki wuh garíb mar gayá, aur [24]firishton ne use le jákar Ibráhím kí god men rakh diyá; aur daulatmand bhí múá, aur dafn húá. 23 Us ne [25]'álam i arwáh ke darmiyán

2 Muq. báb 18. 6.
3 Báb 20. 34. Dekho báb 10. 6.
4 Yúh. 12. 36. 1f. 5. 8. 1 Thess. 5. 5.
5 Ayát 11, 13. Mat. 6. 24.
6 Muq. báb 12. 33 aur Mat. 6. 20 aur 19. 21 aur 1 Tím 6. 10, 17—19.
7 Mat. 25. 21, 23.
8 Báb 19. 17.
9 Muq. báb 11. 39 aur 20. 47.
10 2 Tím. 3. 2 Muq. 1 Tím. 6. 10.
11 Báb 23. 35.
12 Báb 10. 29.
13 1 Sam. 16. 7. 1 Taw. 28. 9. Amsál 21. 2. Rom. 8. 27, wag:
14 Muq. Amsál 16. 5.
15 Mat. 11. 12, 13.
16 Dekho báb 4. 43.
17 Muq. báb 15. 1.
18 Mat. 5. 18.
19 Dekho Mat. 5. 32.
20 Ást. 8. 15. Muk. 18. 16.
21 Muq. Ya'q. 5. 5.
22 Muq. A'mál 3. 2.
23 Muq. Mat. 15. 27.
24 Báb 13. 10. Mat. 18. 10 A'mál 12. 15. 1 Ibr. 1. 13, 14. Dekho báb 12. 8.
25 Dekho Mat. 11. 23.

a N. *hamárá.*

'azáb men mubtilá hokar apní ánkhen uṭháín, aur [26]Ibráhím ko dúr se dekhá, aur us kí god men La'zar ko. [24] Aur us ne pukárkar kahá, kí [27]Ai báp Ibráhím, mujh par rahm karke La'zar ko bhej, ki apní unglí ká sirá pání men bhigokar [28]merí zabán tar[a] kare; kyúnki [29]main is ág[b] men taraptá hún. [25] Ibráhím ne kahá; Beṭá, yád kar, ki [30]tú apní zindagí men apní achchhí chízen le chuká, aur usí tarah La'zar burí chízen; lekin ab wuh yahán tasallí páta hai, aur tú taraptá hai. [26] Aur in sab báton ke siwá, hamáre tumháre darmiyán ek barí garhá rakkhá gayá hai, aisá ki jo yahán se tumhárí taraf pár jáná cháhen, na já saken, aur na log udhar se hamárí taraf wár á saken. [27] Us ne kahá; Pas ai báp, main terí minnat kartá hún, ki tú use mere báp ke ghar bhej; [28] kyúnki mere pánch bháí hain; táki wuh un ke sámne in báton kí gawáhí de, aisá na ho ki wuh bhí is 'azáb kí jagah men áen. [29] Ibráhím ne us se kahá, ki Un ke pás [31]Músá aur ambiyá to hain; [32]un kí sunen. [30] Us ne kahá; Nahín, [33]ai báp Ibráhím; hán, agar koí murdon men se un ke pás jáe, to wuh tauba karenge. [31] Us ne us se kahá, ki Jab wuh [32]Músá aur nabíon hí kí nahín sunte, to [34]agar murdon men se koí jí uṭhe, to us kí bhí na mánenge.

Ṭhokar khiláne aur mu'áf karne kí bábat.

17 [1] Phir us ne apne shágirdon se kahá; [1]Yih nahín ho saktá, ki [2]ṭhokaren na lagen: lekin [3]us par afsos hai, jis ke bá'is se lagen! [2] In chhoṭon men se ek ko ṭhokar khiláne kí banisbat, [4]us shakhs ke liye yih mufíd hotá, ki chakkí ká pát us ke gale men laṭkáyá játá, aur wuh samundar men pheṅká játá. [3] Khabardár raho; [5]agar terá bháí gunáh kare, [6]use malámat kar; agar tauba kare, [7]use mu'áf kar. [4] Aur agar wuh ek din men [8]sát daf'a terá gunáh kare, aur sáton daf'a tere pás phir ákar kahe, ki Tauba kartá hún, to use mu'áf kar.

Ímán rakhkar bhí apní nálá'iqí ko mán lená.

[5] Is par [9]rasúlon ne Khudáwand se kahá; [10]Hamáre ímán ko barhá. [6] Khudáwand ne kahá, ki [11]Agar tum men [12]ráí ke dáne ke barábar bhí ímán hotá, aur tum is [13]tút ke darakht se kahte, ki Jar se ukharkar samundar men lag já, to tumhárí mántá. [7] Magar tum men se aisá kaun hai, jis ká naukar hal jottá, yá gallabání kartá ho, aur jab wuh khet se áe, to us se kahe, ki Jald ákar kháná kháne baiṭh? [8] aur yih na kahe, ki Merá kháná[c] taiyár kar, aur jab tak main kháún píún, [14]kamar bándhkar merí khid-

[26] Mat. 8. 11, 12.
[27] Áyat 30. Yúh. 8. 33, 39, 53.
[28] Muq. Zak. 14. 12.
[29] Muq. Yas'. 66. 24. Dekho Mat. 25. 41.
[30] Muq. báb 6. 24 aur Aiy. 21. 13 aur Zab. 17. 14.
[31] Áyat 31. Báb 24. 27. A'mál 26. 22 aur 28. 23.
[32] Muq. Yúh. 5. 45—47.
[33] Áyat 24.
[34] Muq. Mat. 28. 11—15 aur Yúh. 12. 10, 11.

[1] Mat. 18. 7. Dekho 1 Kur. 11. 19.
[2] Dekho Mat. 13. 41.
[3] Báb 22. 22.
[4] Mat. 18. 6. Mar. 9. 42.
[5] Mat. 18. 15, 21, 22.
[6] Muq. Ahb. 19. 17.
[7] Dekho Mat. 6. 14.
[8] Muq. Mat. 18. 21.
[9] Dekho Mar. 6. 30.
[10] Muq. Mar. 9. 24.
[11] Mat. 17. 20.
[12] Mat. 13. 31.
[13] Muq. báb 19. 4.
[14] Yúh. 13. 4. Muq. báb 12. 35, 37.

a N. Yún. *thandí.* b Yún. *shu'le.* c Yún. *shám ká khánd.*

mat kar; ba'd us ke tú ḳhud khá pí lená? 9 Kyá wuh is liye us naukar ká ihsán mánegá, ki us ne un báton kí jin ká hukm húá ta'míl kí? 10 Isí tarah tum bhí, jab un sab báton kí jin ká tumhen hukm húá ta'míl kar chuko, to kaho, ki Ham [15]nikamme naukar hain; jo ham par karná farz thá, wuhí kiyá hai.

[15] Mat. 25.30 Muq. Aiy. 22. 2, 3 aur 35. 7 aur Rom. 11. 35.

Das koṛhiyon ko achchhá karná.

11 Aur aisá húá, ki [16]Yarúshalem ko játe húe [17]wuh Sámariya aur Galíl ke bích se hokar já rahá thá. 12 Aur ek gánw men dákhil hote waqt, das koṛhí us ko mile. 13 Unhon ne [18]dúr khaṛe hokar baland áwáz se kahá; Ai Yisú', ai sáhib, ham par rahm kar. 14 Us ne unhen dekhkar kahá; Jáo, [19]apne taín káhinon ko dikháo. Aur aisá húá ki wuh játe játe pák sáf ho gaye. 15 Phir un men se ek, yih dekhkar ki main shifá pá gayá, baland áwáz se [20]Khudá kí baṛáí kartá húá lautá. 16 Aur [21]munh ke bal Yisú' ke pánwon par girke us ká shukr karne lagá; aur wuh [22]Sámarí thá. 17 Yisú' ne jawáb men kahá, Kyá [23]dason pák sáf na húe? Phir wuh nau kahán hain? 18 Kyá siwá is [24]pardesí ke áur na nikle, jo lautkar [25]Khudá kí tamjíd karte? 19 Phir us se kahá; Uthkar chalá já; [26]tere ímán ne tujhe [26]achchhá kiyá hai.

[16] Dekho báb 9. 51.
[17] Muq. Yúh. 4. 3, 4. Dekho Mat. 19. 1
[18] Dekho Ahb. 13. 45, 46.
[19] Báb 5. 14. Ahb. 13. 2—14, 32. Mat. 8. 4.
[20] Dekho báb 7. 16 aur 13. 13.
[21] Báb 5. 12. Gin. 16. 22. 1 Kur. 14. 25. Muq. Mat. 26. 39.
[22] Dekho Mat. 10. 5.
[23] Áyat 12.
[24] Yas'. 66. 5.
[25] Dekho Yúh. 9. 24.
[26] Dekho Mar. 10. 52

Ḳhudá ki bádsháhat ki haqíqat.

20 Jab Farísion ne us se púchhá, ki [27]Ḳhudá kí bádsháhat kab áegí? to us ne jawáb men un se kahá, ki [28]Ḳhudá kí bádsháhat záhirí taur par[a] na áegí. 21 Aur log yih na [29]kahenge, ki Dekho, yahán hai, yá wahán hai! kyúnki, dekho, Ḳhudá kí bádsháhat [30]tumháre darmiyán[b] hai.

Masíh ki nágahán ámad ki taiyárí.

22 Us ne shágirdon se kahá; [31]Wuh din áenge, ki tum ko [32]Ibn i Ádam ke dinon men se ek din ke dekhne kí árzú hogí, aur na dekhoge. 23 [33]Aur log tum se kahenge, ki Dekho, wahán hai, yá Dekho, yahán hai; magar tum chale na jáná, na un ke píchhe ho lená. 24 [34]Kyúnki jaise bijlí ásmán[c] kí ek taraf se kaundkar dúsrí taraf chamaktí hai, waise hí Ibn i Ádam [35]apne din men záhir hogá. 25 Lekin pahle [36]zarúr hai, ki wuh bahut dukh uṭháe, aur [36]is zamáne ke log[d] use radd karen. 26 [37]Aur jaisá [38]Núh ke dinon men húá thá, isí tarah Ibn i Ádam ke dinon men bhí hogá; 27 [39]ki log kháte píte the, aur un men biyáh shádí hotí thí, us din tak, ki Núh kishtí par charhá, aur túfán ne ákar sab ko halák kiyá. 28 Aur jaisá [40]Lút ke dinon men húá thá,

[27] Báb 19. 11. A'mál 1. 6.
[28] Muq. báb 12. 39.
[29] Muq. áyat 23.
[30] Muq. báb 10. 9 aur 11. 20 aur Yúh. 1. 26 aur Rom. 14. 17.
[31] Báb 5. 35 aur 21. 6. Mat. 9. 15. Mar. 2. 20. Muq. báb 19. 43 aur 23. 29 aur Yúh. 4. 21.
[32] Yúh. 8. 56 Muq. 'Ámús 5. 18.
[33] Báb 21. 8. Mat. 24. 23. Mar. 13. 21. Muq. áyat 21.
[34] Mat. 24. 27.
[35] Dekho 1 Kur. 1. 8.
[36] Dekho báb 13. 33 aur Mat. 16. 21 aur 17. 22 aur Mar. 8. 31.
[37] Paid. 6. 5 aur 7. 7. Mat. 24. 37. Muq. 1 Thess. 5. 3.
[38] 'Ibr. 11. 7. 1 Pat. 3. 20. 2 Pat. 2. 5.
[39] Mat. 24. 38, 39.
[40] 2 Pat. 2. 7

a Yá *mushábide ke sáth.*
b Yá *andar.*
c Yún. *damán ke níche.*
d Yún. *yih pusht.*

ki log kháte píte, aur kharíd o farokht karte, aur darakht lagáte, aur ghar banáte the; 29 [41]lekin jis din Lút Sadom se niklá, ág aur gandhak ne ásmán se baraskar sab ko halák kiyá; 30 [42]Ibn i Ádam ke záhir hone ke din bhí aisá hí hogá. 31 Us din [43]jo [44]kothe par ho, aur us ká asbáb ghar men ho, wuh us ke lene ko na utre; aur isí tarah jo khet men ho, wuh píchhe ko na laute. 32 [45]Lút kí bíwí ko yád rakkho. 33 [46]Jo koí [47]apní ján bacháne kí koshish kare, wuh use khoegá: aur jo koí use khoe, wuh us ko [48]zinda rakkhegá. 34 Main tum se kahtá hún, ki Us rát do ádmí ek chárpáí par sote honge; ek le liyá jáegá, aur dúsrá chhor diyá jáegá. 35 [49]Do 'auraten ek sáth [50]chakkí pístí hongí; ek le lí jáegí, aur dúsrí chhor dí jáegí. 37 Unhon ne jawáb men us se kahá, ki Ai Khudáwand, yih kahán hogá? Us ne un se kahá; [51]Jahán murdár hai, wahán giddh bhí jama' honge.

Beinsáf qází kí tamsíl.

18 1 Phir us ne, is garaz se ki [1]har waqt du'á mángte rahná, aur [2]himmat na hární cháhiye, un se yih tamsíl kahí, ki 2 Kisí shahr men ek qází thá; 3 na wuh Khudá se dartá, na ádmí kí kuchh parwá kartá thá. 3 Aur usí shahr men ek bewa thí, jo us ke pás ákar yih kahá kartí thí, ki Merá insáf karke mujhe mudda'í se bachá. 4 Us ne kuchh 'arse tak to na cháhá; lekin ba'd is ke apne jí men kahá, ki 4 Go main na Khudá se dartá, aur na ádmíon kí kuchh parwá kartá hún, 5 taubhí is liye ki yih bewa mujhe satátí hai, main us ká insáf karúngá; aisá na ho ki wuh bár bár ákar ákhir ko merá nák men dam kare. 6 Khudáwand ne kahá; Suno, ki yih 5 beinsáf qází kyá kahtá hai. 7 Pas 6 kyá Khudá 7 apne barguzídon ká insáf na karegá, 8 jo rát din us se faryád karte hain? Aur kyá 9 wuh un ke báre men der [a]karegá? 8 Main tum se kahtá hún, ki Wuh 10 jald un ká insáf karegá; táham jab Ibn i Ádam áegá, to 11 kyá zamín par ímán páegá?

Farísí aur mahsúl lenewále kí tamsíl.

9 Phir us ne ba'z logon se, 12 jo 13 apne par bharosá rakhte the, ki ham rástbáz hain, 14 aur báqí ádmíon ko náchíz jante the, yih tamsíl kahí, 10 ki Do shakhs 15 haikal men du'á mángne gaye; ek Farísí, dúsrá mahsúl lenewálá. 11 Farísí 16 khará hokar apne jí men 17 yún du'á mángne lagá, ki Ai Khudá, main terá shukr kartá hún, ki báqí ádmíon kí tarah zálim, beinsáf, zinákár, yá is mahsúl lenewále kí mánind nahín hún. 12 18 Main hafte men do bár roza rakhtá, aur apní sárí ámadaní par 19 dahyakí lagátá hún. 13 Lekin mahsúl lenewále ne dúr 16 khare hokar itná bhí na cháhá, ki 20 ásmán kí taraf ánkh uthúe; balki 21 chhátí

a Yún. *ke wáste sabr.*

[41] Paid. 19. 16, 24. 2 Pat. 2. 6.
[42] 1 Kur. 1. 7. 2 Thiss. 1. 7. 1 Pat. 1. 7, 13 aur 4. 13. Muq. Mat. 16. 27 aur 24. 44.
[43] Báb 21. 21. Mat. 24. 17, 18. Mar. 13. 15, 16.
[44] Dekho báb 5. 19.
[45] Paid. 19. 26.
[46] Dekho Mat. 10. 39.
[47] 'Ibr. 10. 39.
[48] A'mál 7. 19. 1 Tim. 6. 13.
[49] Mat. 24. 41.
[50] Khur. 11. 5. Yas'. 47. 2.
[51] Mat. 24. 28. Muq. Aiy. 39. 30.
[1] Báb 21. 36. Rom. 12. 12. If. 6. 18. Kul. 4. 2. 1 Thiss. 5. 17. Muq. báb 11. 5—9.
[2] 2 Kur. 4. 1, 16. 2 Thiss. 3. 13.
[3] Muq. 2 Kur. 8. 21.
[4] Muq. báb 11. 8.
[5] Muq. báb 16. 8, 9.
[6] Muk. 6. 10. Muq. Yas'. 63. 4.
[7] Rom. 8. 33. Kul. 3. 12. Tit. 1. 1. 1 Pat. 2. 9, wag: Dekho Mar. 13. 20.
[8] Zab. 88. 1.
[9] 2 Pat. 3. 9 Muq. Ya'q. 5. 7.
[10] 'Ibr. 10. 37.
[11] Báb 17. 26—30. Muq. Mat. 24. 12.
[12] Báb 16. 15. Muq. Mat. 5. 20.
[13] 2 Kur. 1. 9.
[14] Amsál 30. 12. Yas'. 65. 5. Yún. 7. 48, 49.
[15] 1 Sal. 10. 5. 2 Sal. 20. 5, 8. A'mál 3. 1. Muq. áyat 14.
[16] Mat. 6. 5. Mar. 11. 25.
[17] Muq. Muk. 3. 17.
[18] Mat. 9. 14.
[19] Báb 11. 42
[20] 'Azrá 9. 6.
[21] Báb 23. 48. Mat. 11. 17.

pít pítkar kahá, ki Ai Ḳhudá, [22]mujh gunahgár par rahm kar. [14] Main tum se kahtá húṉ, ki Yih shaḳhs dúsre kí nisbat rástbáz ṭhahrkar apne ghar gayá: kyúṉki [23]jo koí apne áp ko bará banáegá, wuh chhoṭá kiyá jáegá; aur jo apne áp ko chhoṭá banáegá, wuh bará kiyá jáegá.

Chhoṭe bachchoṉ se Yisú' ki mahabbat.

(Mat. 19. 13–15; Mar. 10. 13–16.)

[15] Phir log apne chhoṭe bachchoṉ ko bhí us ke pás láne lage, táki wuh un ko chhúe: aur shágirdoṉ ne dekhkar un ko [24]jhirká. [16] Magar Yisú' ne bachchoṉ ko pás bulákar kahá, ki [25]Bachchoṉ ko mere pás áne do, aur unheṉ [26]mana' na karo; [25]kyúṉki Ḳhudá kí bádsháhat aisoṉ hí kí hai. [17] [27]Main tum se sach kahtá húṉ, ki Jo koí [28]Ḳhudá kí bádsháhat ko bachche kí tarah qabúl na kare, wuh us meṉ hargiz dáḳhil na hogá.

Yisú' ke púre shágird hone ká tariqa.

(Mat. 19. 16–29; Mar. 10. 17–30.)

[18] [29]Phir kisí sardár ne us se yih suwál kiyá, ki Ai nek ustád, maiṉ kyá ḳarúṉ, táki [30]hamesha kí zindagí ká wáris banúṉ? [19] Yisú' ne us se kahá, Tú mujhe kyúṉ nek kahtá hai? koí nek nahíṉ, magar ek, ya'ní Ḳhudá. [20] Tú hukmoṉ ko to jántá hai: [31]Ziná na kar, Ḳhún na kar, Chorí na kar, Jhúṭhí gawáhí na de, Apne báp kí aur máṉ kí 'izzat kar. [21] Us ne kahá; [32]Maiṉ ne larakpan se in sab par 'amal kiyá hai. [22] Yisú' ne yih sunkar us se kahá; Abhí tak tujh meṉ ek bát kí kamí hai: [33]apná sab kuchh bechkar garíboṉ ko báṉṭ de, tujhe [34]ásmán par ḳhazána milegá: aur ákar mere píchhe ho le. [23] [35]Yih sunkar wuh bahut gamgín húá, kyúṉki bará daulatmand thá. [24] Yisú' ne us ko dekhkar kahá, ki [36]Daulatmandoṉ ká [37]Khudá ki bádsháhat meṉ dáḳhil honá kaisá mushkil hai! [25] Kyúṉki úṉṭ ká súí ke náke meṉ se nikal jáná is se ásán hai, ki daulatmand [37]Khudá kí bádsháhat meṉ dáḳhil ho. [26] Sunnewáloṉ ne kahá; To phir kaun najáṭ pá saktá hai? [27] Us ne kahá; [38]Jo insán se nahíṉ ho saktá, wuh Ḳhudá se ho saktá hai. [28] Patras ne kahá; Dekh, [39]ham to apná ghar bár chhoṛkar tere píchhe ho liye haiṉ. [29] Us ne un se kahá; Maiṉ tum se sach kahtá húṉ, ki [40]aisá koí nahíṉ, jis ne ghar, yá biwí, yá bháiyoṉ, yá máṉ báp, yá bachchoṉ ko Ḳhudá kí bádsháhat ke wáste chhoṛ diyá ho, [30] aur [41]is zamáne meṉ [42]kaí guná ziyáda na páe, aur [43]ánewále 'álam meṉ hamesha kí zindagí.

Apne qatl hone aur jí uṭhne ke báre meṉ Yisú' ki peshíngoí.

(Mat. 20. 17–19; Mar. 10. 32–34.)

[31] Phir us ne un bárah ko sáth lekar un se kahá, ki Dekho, [44]ham Yarúshalem ko játe haiṉ, aur [45]jitní báteṉ nabíoṉ kí ma'rifat likhí gayí haiṉ, Ibn i Ádam ke haqq

[22] Zab. 79. 9. Hiz. 16. 63. Dán. 9. 19. Muq. 'Ibr. 2. 17 aur 1 Yúh. 2. 2 aur 4. 10.
[23] Dekho báb 14. 11.
[24] Muq. áyat 39.
[25] Mat. 18. 3.
[26] Muq. Mar. 9. 39.
[27] Muq. Yúh. 3. 3, 5.
[28] Muq. báb 8. 13 aur Ya'q. 1. 21.
[29] Muq. báb 10. 28—28.
[30] Muq. Mat. 19. 16. Dekho Mat. 25. 34.
[31] Rom. 13. 9. Khur. 20. 12—16. Ist. 5. 16—20. Muq. Mat. 5. 21, 27.
[32] Muq. Fil. 3. 6.
[33] Báb 12. 33. Muq. báb 16. 9 aur 19. 8 aur A'mál 2. 45 aur 4. 34, 35 aur 1 Tim. 6. 18, 19.
[34] Mat. 6. 19, 20.
[35] Muq. Hiz 33. 31.
[36] Muq. 1 Kur. 1. 26. Dekho Mat. 13. 22.
[37] Dekho Mat. 12. 28.
[38] Báb 1. 37. Paid. 18. 14. Aiy. 42. 2. Yarm. 32. 17, 27. Zak. 8. 6. Mat. 14. 36.
[39] Mat. 4. 20, 22. Mar. 1. 18, 20.
[40] Muq. báb 14. 26.
[41] Muq. Mat. 6. 33.
[42] Muq. Aiy. 42. 10.
[43] Mat. 12. 32. Muq. báb 20. 35 aur 1 f. 1. 21 aur 'Ibr. 6. 5.
[44] Dekho báb 9. 51.
[45] Zab. 22. Yas' 52. 13—53. 12, wag; Dekho Mat. 1. 22 aur 26. 24.

men púrí hongí. 32 Kyúnki wuh [46]gair-qaumwálon ke hawále kiyá jáegá, aur [47] log us ko ṭhaṭṭhe men uráenge, aur be'izzat karenge, aur [48]us par thúkenge: 33 aur us ko kore márenge aur qatl karenge; aur wuh [49]tísre din jí uṭhegá. 34 [50]Lekin unhon ne in men se koí bát na samjhí: aur [51]yih qaul un par poshída rahá, aur in báton ká matlab un kí samajh men na áyá.

Yarího ke ek andhe ko bíná karná.

(Mat. 20. 29–34; Mar. 10. 46–52.)

35 Jab wuh chalte chalte Yarího ke nazdík pahunchá, to aisá húá ki ek [52]andhá ráh ke kanáre baiṭhá húá bhíkh máng rahá thá. 36 Wuh bhír ke jáne kí áwáz sunkar púchhne lagá, ki yih kyá ho rahá hai? 37 Unhon ne use khabar dí, ki [53]Yisú' Násarí já rahá hai. 38 Us ne chillákar kahá; Ai Yisú', [54]Ibn i Dáúd, mujh par rahm kar. 39 Jo áge játe the, wuh us ko [55]dántne lage, ki chup rahe: magar wuh ân bhí chilláyá, ki Ai Ibn i Dáúd, mujh par rahm kar. 40 Yisú' ne khare hokar hukm diyá, ki Us ko mere pás láo. Jab nazdík áyá, to us ne us se yih púchhá; 41 [56]Tú kyá cháhtá hai, ki main tere liye karún? Us ne kahá; Ai Khudáwand, yih ki main bíná ho jáún. 42 Yisú' ne us se kahá; Bíná ho já; [57]tere ímán ne tujhe [58]achchhá kiyá. 43 Wuh usí dam bíná ho gayá, aur [59]Khudá kí barái kartá húá us ke píchhe ho liyá. Aur [60]sab logon ne dekhkar Khudá kí hamd kí.

Zakkái ke ghar men Yisú' ká utarná.

19 1 [1]Wuh Yarího men dákhil hokar já rahá thá. 2 Aur dekho, Zakkái nám ek ádmí thá, jo mahsúl lenewálon ká sardár aur daulatmand thá. 3 [2]Wuh Yisú' ke dekhne kí koshish kartá thá, ki kaun sá hai: lekin bhír ke sabab dekh na saktá thá, is liye ki us ká qadd chhoṭá thá. 4 Pas use dekhne ke liye áge daurkar ek [3]gúlar ke per par charh gayá; kyúnki wuh usí ráh se jáne ko thá. 5 Jab Yisú' us jagah pahunchá, to úpar nigáh karke us se kahá; Ai Zakkái, jald utar á; kyúnki áj mujhe tere ghar rahná [4]zarúr hai. 6 Wuh jald utarke us ko khushí se [5]apne ghar le gayá. 7 Jab logon ne yih dekhá, to sab [6]burburákar kahne lage, ki Wuh to ek gunahgár shakhs ke hán já utrá. 8 Aur Zakkái ne khare hokar Khudáwand se kahá; Ai Khudáwand, dekh, [7]main apná ádhá mál garíbon ko detá hún; aur agar [8]kisí ká kuchh náhaqq le liyá hai, to us ko [9]chauguná adá kartá hún. 9 Yisú' ne us se kahá, ki Áj is ghar men naját áí hai, is liye ki [10]yih bhí Ibráhím ká beṭá hai. 10 Kyúnki [11]Ibn i Ádam khoe húon ko dhúndhne aur naját dene áyá hai.

Ashrafion kí tamsíl.

11 Jab wuh in báton ko sun rahe the, to us ne ek tamsíl bhí kahí, is liye ki Yarúshalem

[46] Mat. 27. 2. Yúh. 18. 30, 31. A'mál 3. 13. Muq. A'mál 2. 23; 4. 27 aur 21. 11.
[47] Mat. 27. 26—31.
[48] Mar. 14. 65 aur 15. 19. Dekho Mat. 26. 67.
[49] Dekho báb 9. 22.
[50] Dekho Mar. 9. 32.
[51] Báb 9. 45. Muq. báb 24. 16.
[52] Yúh. 9. 1, 8.
[53] Mat. 2. 23. Mar. 1. 24, wag:
[54] Dekho Mat. 1. 1 aur 9. 27.
[55] Muq. áyat 15.
[56] Mar. 10. 36.
[57] Báb 7. 50; 8. 48 aur 17. 19. Mat. 9. 22. Mar. 5. 34.
[58] Báb 7. 3 aur 8. 36. A'mál 4. 9. Muq. báb 8. 50 aur Yúh. 11. 12 aur A'mál 14. 9.
[59] Dekho báb 7. 16 aur 13. 13.
[60] Muq. báb 19. 37.
[1] Báb 18. 35. Muq. Mat. 20. 29 aur Mar. 10. 46.
[2] Muq. Yúh. 12. 21.
[3] 1 Sal. 10. 27. 1 Taw. 27. 28. Yas'. 9. 10. Muq. báb 17. 6.
[4] Muq. báb 13. 33.
[5] Báb 10. 38.
[6] Dekho báb 15. 2.
[7] Muq. báb 18. 22.
[8] Báb 3. 14.
[9] Khur. 22. 1. 2 Sam. 12. 6.
[10] Báb 3. 8; 13. 16 aur 16. 24, wag: Yúh. 8. 33. Rom. 4. 11, 12, 16. Gal. 3. 7.
[11] Hiz. 34. 11, 16. Muq. báb 15. 4 aur Mat. 9. 13; 10. 6; 15. 24 aur 18. 12.

ke nazdík thá, aur [12] wuh gumán karte the, ki Ḳhudá kí bádsháhat abhí záhir húá cháhtí hai. [12] Pas us ne kahá, ki [13] Ek amír dúr daráz mulk ko chalá, táki bádsháhí hásil karke phir áe. [13] Us ne apne naukaroṉ meṉ se [14] das ko bulákar unheṉ das ashrafíán[a] díṉ, aur un se kahá, ki [15] Mere wápas áne tak len den karná. [14] Lekin [16] us ke shahr ke ádmí us se 'adáwat rakhte the, aur us ke píchhe elchioṉ kí zabání kahlá bhejá, ki Ham nahíṉ cháhte, ki yih ham par bádsháhí kare. [15] Jab wuh bádsháhí hásil karke phir áyá, to aisá húá ki un naukaroṉ ko bulá bhejá, jinheṉ rupaya diyá thá, táki ma'lúm kare, ki unhoṉ ne len den se kyá kyá kamáyá. [16] Pahle ne házir hokar kahá; Ai ḳhudáwand, terí ashrafí se das ashrafíáṉ paidá húíṉ. [17] Us ne us se kahá; Ai achchhe naukar, shábásh! is liye ki tú niháyat thore meṉ [17] diyánatdár niklá, ab [18] tú das shahroṉ par iḳhtiyár rakh. [18] Dúsre ne ákar kahá; Ai ḳhudáwand, terí ashrafí se páṉch ashrafíáṉ paidá húíṉ. [19] Us ne us se bhí kahá, ki Tú bhí páṉch shahroṉ ká hákim ho. [20] Tísre ne ákar kahá; Ai ḳhudáwand, dekh, terí ashrafí yih hai jis ko maiṉ ne [19] rúmál meṉ báṉdh rakkhá: [21] kyúṉki maiṉ tujh se dartá thá, is liye ki tú [20] sakht ádmí hai; [21] jo tú ne nahíṉ rakkhá, use uṭhá letá hai, aur jo tú ne nahíṉ boyá, use káṭṭá hai. [22] Us ne us se kahá; [22] Ai sharír naukar, maiṉ tujh ko [23] tere hí muṉh se mulzim ṭhahrátá húṉ. Tú mujhe jántá thá ki [20] sakht ádmí húṉ, aur jo maiṉ ne nahíṉ rakkhá use uṭhá letá, aur jo nahíṉ boyá, use káṭṭá húṉ; [23] phir tú ne merá rupaya sáhúkár ke háṉ kyúṉ na rakh diyá, táki maiṉ ákar use súd samet le letá? [24] Aur us ne un se kahá jo pás khare the, ki Wuh ashrafí us se le lo, aur das ashrafíwále ko de do. [25] (Unhoṉ ne us se kahá; Ai ḳhudáwand, us ke pás das ashrafíáṉ to haiṉ.) [26] Maiṉ tum se kahtá húṉ, ki [24] Jis ke pás hai, us ko diyá jáegá; aur jis ke pás nahíṉ, us se wuh bhí le liyá jáegá, jo us ke pás hai. [27] Magar [26] mere un dushmanoṉ ko, jinhoṉ ne na cháhá thá ki maiṉ un par bádsháhí karúṉ, yahán lákar mere sámne [25] qatl karo.

[28] Yih báteṉ kahkar wuh [26] Yarúshalem kí taraf un ke [27] áge áge chalá.

Yisú' ká 'alániya taur par Yarúshalem meṉ dáḳhil honá.

(Mat. 21. 1–9; Mar. 11. 1–10; Yúh. 12. 12–15.)

[29] [28] Jab wuh us pahár par jo [29] Zaitún ká kahlátá hai Baitfagá aur [30] Bait'aniyyáh ke nazdík pahunchá, to aisá húá ki us ne shágirdoṉ meṉ se [31] do ko yih kahkar bhejá, [30] ki Sámne ke gáṉw meṉ jáo, aur us meṉ dáḳhil hote hí ek gadhí ká bachcha bandhá húá mílegá, [32] jis par

a Yún. *mina*. Is lafz se sau dirham (15. 8 ke háshiye ko dekho) kí raqm murád hai.

12 Muq. báb 17. 20 aur A'mál 1. 6.
13 Muq. Mat. 25. 14 —30 aur Mar. 13. 34.
14 Mat. 25. 1.
15 Muq. Yúh. 21. 22, 23.
16 Muq. Yúh. 1. 14.
17 Báb 16. 10. 1 Kur. 4. 2. Muq. 1 Tim. 3. 13.
18 Muq. Mat. 24. 47.
19 Yúh. 11. 44 aur 20. 7. A'mál 19. 12.
20 Muq. 1 Sam. 25. 3.
21 Muq 2 Kur. 8. 12.
22 Mat. 18. 32.
23 2 Sam. 1. 16. Aiy. 9. 20 aur 15. 6.
24 Muq. báb 12. 48. Dekho Mat. 13. 12.
25 Báb 20. 16. Mat. 22. 7. Muq. 1 Sam. 15. 33.
26 Dekho báb 9. 51 aur 10. 30.
27 Mar. 10. 32.
28 Muq. Zak. 9. 9.
29 Zak. 14. 4. Mat. 24. 3 aur 26. 30. Yúh. 8. 1. Muq. A'mál 1. 12.
30 Báb 24. 50. Mat. 21. 17. Yúh. 11. 18.
31 Muq. Mar. 14. 13.
32 Muq. báb 23. 53.

kabhí koí ádmí sawár nahiṉ húá: use khol láo. 31 Aur agar koí tum se púchhe, ki Kyúṉ kholte ho? to yúṉ kah denáa, ki Khudáwand ko darkár hai. 32 Pas jo bheje gaye the, unhoṉ ne jákar, [3] Báb 22. 13. 33 jaisá us ne un se kahá thá, waisá hí páyá. 33 Jab gadhí ke bachche ko khol rahe the, to us ke málikoṉ ne un se kahá, ki Is bachche ko kyúṉ kholte ho? 34 Unhoṉ ne kahá, ki Khudáwand ko darkár hai. 35 Wuh us ko Yisú' ke pás le áe, aur apne kapre us bachche par dálkar Yisú' ko sawár kiyá. 36 Jab já rahá thá, to wuh [34] 2 Sal. 9. 13. apne kapre ráh meṉ bichháte játe the. 37 Aur jab wuh shahr ke nazdík, Zaitún ke pahár ke utár par pahuṉchá, to [35] Muq. báb 18. 43. 35 shágirdoṉ kí sárí jamá'at [36] Muq. Yúh. 12. 17, 18. 36 un sab mu'jizoṉ[a] ke sabab, jo unhoṉ ne dekhe the, khush hokar baland áwáz se Khudá kí hamd karne lagí, 38 ki [37] Báb 13. 35. Zab. 118. 26. 37 Mubárak hai wuh [38] Dekho Mat. 25. 34 aur Yúh. 1. 49. 38 bádsháh, jo Khudáwand ke nám par átá hai; ásmán par sulh, aur [39] Báb 2. 14 Muq. Zab. 148. 1. 39 álam i bálá par jalál! [40] Muq. Mat. 21. 15, 16. 39 40 Bhír meṉ se ba'z Farísioṉ ne us se kahá, ki Ai ustád, apne shágirdoṉ ko dánt de. 40 Us ne jawáb meṉ kahá; Main tum se kahtá húṉ, ki agar yih chup raheṉ, to [41] Hab. 2. 11. 41 patthar chillá uṭheṉge.

Yisú' ká Yarúshalem par roná.

[42] Muq. báb 13. 34, 35 aur 23. 28 —31. [43] Muq. Yúh. 11. 35 aur 'Ibr. 5. 7. [44] Muq. Isa. 32. 29. 41 42 Jab nazdík ákar shahr ko dekhá, to us par 43 royá, aur kahá; 42 44 Kásh ki tú apne ísí din meṉ salámatí kí báteṉ jántá! magar ab [45] Muq. Yúh. 12. 40. 45 wuh teríṉ ánkhoṉ se chhip gayí haiṉ. 43 Kyúṉki [46] Dekho báb 17. 22. 46 wuh din tujh par áeṉge, ki tere dushman [47] Yas'. 29. 3 aur 37. 33. Yarm. 6. 6. Hiz. 4. 2 aur 26. 8. 47 tere gird morcha báṉdhkar tujhe [48] Báb 21. 20. [49] Zab. 137. 9. Hús. 13. 16. Nahúm 3. 10. 48 gher leṉge, aur har taraf se tang kareṉge, 44 [50] Báb 21. 6. 49 aur tujh ko, aur tere bachchoṉ ko jo tujh meṉ haiṉ, zamín par de paṭkeṉge; aur 50 tujh meṉ kisí patthar par patthar báqí na chhoṛeṉge; is liye ki tú ne [51] Muq. Dán. 9. 24. [52] Muq. 1 Pat. 2. 12. 51 us waqt ko na pahcháná, 52 jab tujh par nigáh kí gayí.

Haikal ko pák sáf karná.
(Mat. 21. 12–16; Mar. 11. 15–18.)

[53] Muq. Yúh. 2. 14 —16. 45 53 Phir wuh haikal meṉ jákar bechnewáloṉ ko nikálne lagá, 46 aur un se kahá; Likhá hai, ki[b] Merá ghar du'á ká ghar hogá; magar 54 tum ne us ko ḍákúoṉ kí khoh baná diyá. [54] Yarm. 7. 11.

47 55 Aur wuh har roz haikal meṉ ta'lím detá thá. 56 Magar sardár káhin aur faqíh aur qaum ke raís us ke halák karne kí koshish meṉ the. 48 Lekin koí tadbír na nikál sake, ki yih kis tarah kareṉ; kyúṉki sab log baṛe shauq se us kí sunte the. [55] Báb 20. 1. Dekho Mat. 26. 55. [56] Dekho Mat. 21. 46. 55 56

Apne ikhtiyár ke báre meṉ Yisú' ká sardároṉ ko jawáb denáa.
(Mat. 21. 23–27; Mar. 11. 27–33.)

[1] Báb 19. 47. **20** 1 Un dinoṉ meṉ ek roz aisá húá, ki 1 jab wuh haikal meṉ logoṉ ko ta'lím aur khushkhabarí de rahá thá, to 2 sardár káhin aur faqíh [2] A'mál 4. 1 aur 6. 12.

a Yún. *qudratoṉ.*

b Yasha'yáh 56. 7.

buzurgoṉ ke sáth us ke pás á khare húe; 2 aur kahne lage, ki Hameṉ batá, 3 tú in kámoṉ ko kis iḳhtiyár se kartá hai, yá kaun hai jis ne tujh ko yih iḳhtiyár diyá hai? 3 Us ne jawáb meṉ un se kahá, ki Maiṉ bhí tum se ek bát púchhtá húṉ; mujhe batáo: 4 Yúhanná ká baptisma [a] 4 ásmán kí taraf se thá, yá insán kí taraf se? 5 Unhoṉ ne ápas meṉ saláh kí, ki Agar ham kaheṉ, Ásmán kí taraf se, to wuh kahegá; 5 Tum ne kyúṉ us ká yaqín na kiyá? 6 Aur agar kaheṉ, ki Insán kí taraf se, to sab log ham ko sangsár kareṉge; kyúṉki unheṉ yaqín hai, ki Yúhanná 6 nabí thá. 7 Pas unhoṉ ne jawáb diyá; Ham nahíṉ jánte, ki kis kí taraf se thá. 8 Yisú' ne un se kahá; Maiṉ bhí tumheṉ nahíṉ batátá, ki in kámoṉ ko kis iḳhtiyár se kartá húṉ.

Angúrí bág ke ṭhekedároṉ kí tamsíl.

(Mat. 21. 33–45; Mar. 12. 1–11.)

9 Phir us ne logoṉ se yih tamsíl kahní shurú' kí, ki Ek shakhs ne 7 angúrí bág lagákar 8 bágbánoṉ ko ṭheke par diyá, aur ek barí muddat ke liye 9 pardes chalá gayá. 10 Aur phal ke mausim par us ne ek naukar bágbánoṉ ke pás bhejá, táki 8 wuh bág ke phal ká hissa use deṉ; 10 lekin bágbánoṉ ne us ko pítkar ḳhálí háth lauṭá diyá. 11 10 Phir 11 us ne ek áur naukar bhejá; unhoṉ ne us ko bhí pítkar aur 12 be'izzat karke ḳhálí háth lauṭá diyá. 12 10 Phir us ne tísrá bhejá; unhoṉ ne us ko bhí zakhmí karke nikál diyá. 13 Is par bág ke málik ne kahá, ki Kyá karúṉ? Maiṉ apne 13 piyáre beṭe ko bhejúṉgá: sháyad us ká liház kareṉ. 14 Jab bágbánoṉ ne use dekhá, to ápas meṉ saláh karke kahá, ki 14 Yihí wáris hai: 15 ise qatl kareṉ, ki mírás hamárí ho jáe. 15 Pas 16 us ko bág ke báhar nikálkar qatl kiyá. Ab bág ká málik un ke sáth kyá karegá? 16 17 Wuh 18 ákar un bágbánoṉ ko halák karegá, aur 19 bág áuroṉ ko de degá. Unhoṉ ne yih sunkar kahá; Ḳhudá na kare. 17 Us ne 20 un kí taraf ḍekhkar kahá; Phir yih kyá likhá hai, ki [b] 21 Jis patthar ko mi'mároṉ ne radd kiyá, wuhí kone ke sire ká patthar ho gayá? 18 22 Jo koí us patthar par giregá, us ke ṭukṛe ṭukṛe ho jáeṉge; lekin 23 jis par wuh giregá, 24 use pís ḍálegá.

Ḳhiráj dene ke báre meṉ Yisú' ká faisala.

(Mat. 22. 15–22; Mar. 12. 12–17.)

19 Usí ghaṛí 25 faqíh aur sardár káhinoṉ ne us ke pakarne kí koshish kí; magar logoṉ se ḍare, kyúṉki wuh samajh gaye the, ki us ne yih tamsíl ham par kahí. 20 Áur wuh 26 us kí ták meṉ lage, aur jásús bheje, ki 27 rástbáz bankar 28 us kí koí bát pakreṉ, táki us ko 29 hákim ke qabze aur iḳhtiyár meṉ de deṉ.

3 Muq. Khur. 2. 14 aur Yúh. 1. 25 aur A'mál 4. 7

4 Báb 15. 18, 21 Yúh. 3. 27.

5 Báb 7. 30. Mat. 21. 32.

6 Muq. Yúh. 5. 35. Dekho Mat. 11. 9.

7 Zab. 80. 8 Yas'. 5. 1. Mat. 21. 18

8 Ġaz. 8. 11, 12.

9 Mat. 25. 14, 15. Muq. Mar. 13. 34.

10 Mat. 5, 12; 22. 6 aur 23. 34, 37. Muq. 2 Taw. 24. 19 aur 36. 15, 16 aur Naham. 9. 26 aur Yarm. 37. 15 aur 38. 6 aur A'mál 7. 52 aur 2 Kur. 11. 24–26 aur 1 Thiss. 2. 15 aur 1 Ṭbr. 11. 36, 37.

11 Mat. 22. 4.

12 A'mál 5. 41.

13 Dekho Mat. 3. 17.

14 1 Ṭbr. 1. 2. Muq. Yúh. 1. 11 aur Rom. 8. 17.

15 Muq. 1 Sal. 21. 19.

16 1 Ṭbr. 13. 12.

17 Muq. báb 19. 27.

18 Muq. Mat. 24. 50 aur 25. 19.

19 Mat. 21. 43. A'mál 13. 46; 18. 6 aur 28. 28. Muq. Mat. 8. 11, 12.

20 Dekho Mar. 10. 21.

21 A'mál 4. 11. 1 Pat. 2. 7.

22 Yas'. 8. 14, 15. Rom. 9. 32, 33. 1 Pat. 2. 8.

23 Dán. 2. 34, 35, 44, 45.

24 1 Ámús 9. 9.

25 Báb 19. 47, 48.

26 Báb 14. 1. Mar. 3. 2.

27 Muq. 1 Sal. 14. 6.

28 Áyat 26. Báb 11. 54.

29 Mat. 27. 2, 11 aur 28. 14. Dekho A'mál 23. 24.

a Yá *istibáp.*

b Zabúr 118. 22.

21 Unhon ne us se yih suwál kiyá, ki Ai ustád, [30]ham jánte hain ki terá kalám aur ta'lím durust hai, aur [31]tú kisí kí tarafdárí nahín kartá, balki sachchái se [32]Khudá kí ráh kí ta'lím detá hai; 22 hamen [33]Qaisar ko [34]khiráj dená rawá hai, yá nahín? 23 Us ne un kí [35]makkárí ma'lúm karke un se kahá; 24 Ek dínár[a] mujhe dikháo. Us par kis kí súrat aur nám hai? Unhon ne kahá; Qaisar ká. 25 Us ne un se kahá; Pas [36]jo Qaisar ká hai, Qaisar ko, aur jo Khudá ká hai, Khudá ko adá karo. 26 Wuh logon ke sámne [37]us[b] qaul ko pakar na sake, balki us ke jawáb se ta'ajjub karke chup ho rahe.

Sadúqíon ko qiyámat ke báre men jawáb denā.

(Mat. 22. 23–33; Mar. 12. 18–27.)

27 Phir [38]Sadúqí [39]jo kahte[c] hain, ki qiyámat hai hí nahín, un men se ba'z ne us ke pás ákar yih suwál kiyá, ki 28 Ai ustád, Músá ne hamáre liye likhá hai, [40]ki agar kisí ká biyáhá húá bhái beaulád mar jáe, to us ká bhái us kí bíwí ko kar le, aur apne bhaí ke liye nasl paidá kare. 29 Chunánchi sát bhái the: pahle ne bíwí kí, aur beaulád mar gayá. 30 Phir dúsre ne use liyá, aur tísre ne bhí; 31 isí tarah sáton beaulád mar gaye. 32 Ákhir ko wuh 'aurat bhí mar gayí. 33 Pas qiyámat men wuh 'aurat un men se kis kí bíwí hogí? kyúnki wuh sáton kí bíwí banī thí. 34 Yisú' ne un se kahá, ki [41]Is jahán ke farzandon men to [42]biyáh shádí hotí hai; 35 lekin jo log [43]is láiq ṭhahrenge, ki [44]us jahán ko hásil karen, aur murdon men se jí uthen, un men [45]biyáh shádí na hogí; 36 kyúnki [46]wuh phir marne ke bhí nahín, is liye ki [47]firishton ke barábar honge; aur [48]qiyámat ke farzand hokar [49]Khudá ke bhí farzand honge. 37 Lekin is bát ko ki murde jí uthte hain, [50]Músá ne bhí [51]Jhárí ke [52]zikr men záhir kiyá hai; chunánchi wuh [53]Khudáwand ko Ibráhím ká Khudá aur Izháq ká Khudá aur Ya'qúb ká Khudá kahtá hai. 38 Lekin Khudá murdon ká Khudá nahín, balki zindon ká hai; kyúnki us ke nazdík sab [54]zinda hain. 39 Tab ba'z faqíhon ne jawáb men us se [55]kahá, ki Ai Ustád, tú ne khúb farmáyá. 40 Kyúnki [56]un ko us se phir koí suwál karne kí jur'at na húí.

Masíh Ibn i Dáúd ke báre men.

(Mat. 22. 41–45; Mar. 12. 35–37.)

41 Phir us ne un se kahá; [57]Masíh ko kis tarah [57]Dáúd ká betá kahte hain? 42 Dáúd to Zabúr[d] men áp kahtá hai, ki

[58]e Khudáwand ne mere Khudáwand se kahá;
Merí dahiní taraf baiṭh,
43 Jab tak main tere dushmanon ko [59]tere pánwon tale kí chaukí na kar dún.

44 Pas Dáúd to use Khudáwand kahtá hai, phir [60]wuh us ká betá kyúnkar ṭhahrá?

[30] Muq. Yúh. 3. 2.
[31] Dekho A'mál 10. 34.
[32] A'mál 18. 25, 26. Muq. A'mál 13. 10.
[33] Báb 2, 1 aur 3. 1.
[34] Mat. 17. 25.
[35] 2 Kur. 4. 2 aur 11. 3. If. 4. 14. Muq. 1 Kur. 3. 19 aur 2 Kur. 12. 16.
[36] Rom. 13. 7.
[37] Áyat 20.
[38] Mat. 3. 7; 16. 1 aur 22. 34. A'mál 4. 1; 5. 17 aur 23. 6.
[39] A'mál 23. 8. Muq. A'mál 4. 2.
[40] Muq. Ist. 25. 5.
[41] Báb 16. 8. Dekho báb 10. 6.
[42] Báb 17. 27. Mat. 24. 38. Muq. áyat 35.
[43] A'mál 5. 41. 2 Thiss. 1. 5, 11. Muq. báb 21. 36. Dekho Mat. 22. 8.
[44] Muq. báb 18. 30. Dekho Mar. 10. 30.
[45] Muq. áyat 34.
[46] 1 Kur. 15. 54, 55. Muk. 21. 4.
[47] Muq. 'Ibr. 2. 7, 9.
[48] Dekho báb 10. 6.
[49] Muq. Paid. 1. 26 aur Zab. 82. 6 aur Rom. 8. 19, 23 aur 1 Kur. 15. 52.
[50] Áyat 28.
[51] Khur. 3. 2—4. 17.
[52] Muq. Rom. 11. 2.
[53] A'mál 7. 32. Dekho Khur. 3. 15. Muq. Khur. 3. 6.
[54] Rom. 6. 11 aur 14. 7, 8. 2 Kur. 5. 15. Gal. 2. 19. 1 Thiss. 5. 10. 1 Pat. 4. 2. Muq. 'Ibr. 9. 14.
[55] Mar. 12. 28. Muq. Mat. 22. 34.
[56] Mat. 22. 46. Mar. 12. 34.
[57] Dekho Mat. 1. 1, 17.
[58] A'mál 2. 34, 35. 'Ibr. 1. 13. Muq. 1 Kur. 15. 25 aur 'Ibr. 10. 13.
[59] Muq. A'mál 7. 49.
[60] Muq. Rom. 1. 3, 4.

a Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho.
b N. *us ke.*
c N. *inkár karte.*
d Yún. *Mazámír kí kitáb.*
e Zabúr 110. 1.

Faqíhoṉ ko malámat karná.
(Mat. 23. 1, 2 aur 5–7; Mar. 12. 38–40.)

45 [61]Jab sab log sun rahe the, to us ne apne shágirdoṉ se kahá, 46 ki Faqíhoṉ se khabardár rahná, jo lambe lambe jáme pahinkar phirne ká shauq rakhte haiṉ, aur bázároṉ meṉ salám, aur 'ibádatkhánoṉ meṉ a'lá darje kí kursiáṉ, aur ziyáfatoṉ meṉ [62]sadrnishíní pasand karte haiṉ. 47 [63]Wuh bewa 'auratoṉ ke gharoṉ ko dabá baiṭhte haiṉ, aur [64]dikháwe ke liye namáz ko túl dete haiṉ; iṉheṉ [65]ziyáda sazá hogí.

Ek kangál bewa kí nazr.
(Mar. 12. 41–44.)

21 [1]Phir us ne áṉkh uṭhákar un daulatmandoṉ ko dekhá, jo [2]apní nazroṉ ke rupaye [2]haikal ke khazáne meṉ ḍál rahe the; 2 aur ek kangál bewa ko bhí us meṉ do [3]damriyáṉ ḍálte dekhá. 3 Is par us ne kahá; Maiṉ tum se sach kahtá húṉ, ki [4]is kangál bewa ne sab se ziyáda ḍálá; 4 kyúṉki un sab ne to apne mál kí bahutát se nazr ka chandá ḍálá: magar is ne apní [5]nádárí kí hálat meṉ, jítní [6]rozí us ke pás thí, sab ḍál dí.

Ibn i Ádam kí ámad ke nishán.
(Mat. 24. 1–51; Mar. 13. 1–27.)

5 Aur jab ba'z log haikal kí bábat kah rahe the, ki wuh nafís pattharoṉ aur nazr kí húí chízoṉ se árásta hai, to us ne kahá; 6 [7]Wuh din áeṉge, ki in chízoṉ meṉ se, jo tum dekhte ho, yahán [8]kisí patthar par patthar báqí na rahegá, jo giráyá na jáe. 7 Unhoṉ ne us se púchhá, ki Ai ustád, [8]phir yih báteṉ kab hoṉgí? aur jab wuh hone ko hoṉ, us waqt ká kyá nishán hai? 8 Us ne kahá; [9]Khabardár, gumráh na honá; kyúṉki [10]bahutere mere nám se áeṉge, aur kaheṉge, ki [11]Wuh maiṉ hí húṉ; aur yih bhí, ki [12]Waqt nazdík á pahuṉchá hai: tum un ke píchhe na chale jáná. 9 Aur jab laṛáiyoṉ aur fasádoṉ kí afwáheṉ suno, to [13]ghabrá na jáná; kyúṉki [14]un ká pahle wáqi' honá zarúr hai; lekin us waqt fauran ḳhátima na hogá.

10 Phir us ne un se kahá, ki [15]Qaum par qaum, aur [16]bádsháhat par bádsháhat chaṛhái karegí. 11 Aur baṛe baṛe [17]bhauṉchál áeṉge, aur já ba já [18]kál aur marí [b] paṛegí; aur [19]ásmán par baṛí baṛí [20]dahshatnák báteṉ aur nishániáṉ záhir hoṉgí. 12 Lekin in sab bátoṉ se pahle [21]wuh mere nám ke sabab tumheṉ pakareṉge, aur satáeṉge, aur [22]'ibádatkhánoṉ kí 'adálat ke hawále kareṉge, aur [23]qaidkhánoṉ meṉ ḍalwáeṉge, aur [24]bádsháhoṉ aur [25]hákimoṉ ke sámne [26]házir kareṉge. 13 Aur [27]yih tumháre gawáhí dene ká mauqa' hogá [c]. 14 Pas apne dil meṉ ṭhán rakkho, ki ham [28]pahle se fikr na kareṉge, ki kyá jawáb deṉ. 15 Kyúṉki

a N. *yahúd* na dárad. b N. *marí aur kál.* c Yá *tumháre liye gawáhí hogí.*

[61] Muq. báb 11. 43.
[62] Muq. báb 14. 7, 8.
[63] Muq. báb 11. 39 aur 16. 14.
[64] Muq. Mat. 6. 5, 7.
[65] Ya'q. 3. 1.
[1] 2 Sal. 12. 9.
[2] Mat. 27. 6. Muq. Yúh. 8. 20.
[3] Báb 12. 59.
[4] Muq. 2 Kur. 8. 2, 12.
[5] Muq. Fil. 4. 11.
[6] Muq. báb 8. 43.
[7] Báb 19. 43, 44. Dekho báb 17. 22.
[8] Muq. A'mál 1. 6, 7.
[9] Yarm. 29. 8. If. 5. 6. Kul. 2. 8. 2 Thiss. 2. 3. 1 Yúh. 3. 7.
[10] Yarm. 14. 14. 1 Yúh. 2. 18.
[11] Dekho Yúh. 8. 24.
[12] Muq. Mat. 3. 2 aur 4. 17 aur Mar. 1. 15.
[13] Báb 24. 37.
[14] Muk. 1. 1.
[15] 2 Taw. 15. 6. Muq. Muk. 6. 4.
[16] Yas'. 19. 2.
[17] Muk. 6. 12.
[18] A'mál 11. 28. Muk. 6. 8.
[19] Báb 11. 16. Mat. 16. 1. Mar. 8. 11. Muq. áyat 25 aur Muk. 12. 1, 3 aur 13. 13 aur 15. 1.
[20] Yas'. 19. 17.
[21] Muq. Mat. 10. 17—22.
[22] A'mál 22. 19 aur 26. 11.
[23] A'mál 4. 3; 5. 18; 8. 3; 12. 4; 16. 24 aur 24. 27. 2 Kur. 11. 23.
[24] Muq. A'mál 27. 24 aur 2 Tim. 4. 16, 17.
[25] A'mál 17. 6; 18. 12; 24. 1 aur 25. 6.
[26] Dekho A'mal 16. 19.
[27] Muq. Fil. 1. 13, 14, 19.
[28] Báb 12. 11.

[29] Muq. Khur. 4 12 aur Yarm. 1. 9.
[30] Muq. A'mál 6. 10.
[31] Muq. A'mál 4. 14.
[32] Muq. báb 12. 53 aur Mat. 10. 35.
[33] Yúh. 15. 18—21. Muq. báb 6. 22.
[34] Muq. áyat 16 aur Yúh. 10. 28. Dekho 1 Sam. 14. 45.
[35] Rom. 5. 3. Ya'q. 1. 3. Muq. Mat. 10. 22 aur 24. 13. Dekho 'Ibr. 10. 36.
[36] Muq. báb 9. 24 aur 'Ibr. 10. 34.
[37] Dekho báb 19. 43.
[38] Dán. 9. 27.
[39] Yas'. 34. 8 aur 63. 4. Hús. 9. 7. Muq. báb 18. 7, 8.
[40] Dekho Mat. 1. 22.
[41] Báb 23. 29.
[42] 1 Thiss. 2. 16.
[43] Muq. Ist. 28. 64.
[44] Muq. Dán. 12. 7 aur Rom. 11. 25.
[45] Muk. 11. 2 Muq. Zab. 79. 1 aur Yas'. 63. 3, 18 aur Dán. 8. 13 aur Zak. 12. 3.
[46] Yas'. 13. 10 aur 24. 23. Hiz. 32. 7. Yuel. 2. 10, 31 aur 3. 15. A'mál 2. 20. Muq. 'Ámús 5. 20 aur 8. 9 aur Saf. 1. 15 aur Muk. 6. 12 aur 8. 12.
[47] Muk. 6. 13. Muq. Yas'. 14. 12 aur 34. 4.
[48] Muq. Zab. 65. 7.

[29] main tumhen aisí zabán aur [30] hikmat dúngá, ki tumhárá koí mukhálif sámná karne yá [31] khiláf kahne ká maqdúr na rakkhegá. 16 Aur tumhen [32] mán báp, aur bhái, aur rishtadár, aur dost bhí pakarwáenge; balki wuh tum men se ba'z ko marwá[a] dálenge. 17 [33] Aur mere nám ke sabab sab log tum se 'adáwat rakkhenge. 18 Lekin [34] tumháre sir ká ek bál bhí bíká na hogá. 19 Apne [35] sabr se tum [36] apní jánen bachále rakkhoge[b].

20 Phir [37] jab tum Yarúshalem ko faujon se ghirá húá dekho, to ján lená, ki us ká [38] ujar jáná nazdík hai. 21 Us waqt jo Yahúdiya men hon, paháron par bhág jáen, aur jo Yarúshalem[c] ke andar hon, báhar nikal jáen; aur jo dihát men hon, shahr men na jáen. 22 Kyúnki yih [39] intiqám ke din honge, [40] jin men sab báten, jo likhí hain, púrí ho jáengí. 23 [41] Un par afsos hai jo un dinon men hámila hon, aur jo dúdh pilátí hon! kyúnki mulk men[d] barí musíbat aur is qaum par [42] gazab hogá. 24 Aur wuh talwár ká luqma ho jáenge, aur [43] asír hokar sab qaumon men pahuncháe jáenge, aur [44] jab tak gair qaumon kí mí'ád púrí ná ho, [45] Yarúshalem gair-qaumon se pámál hotí rahegí. 25 Aur [46] súraj aur chánd aur [47] sitáron men nishán záhir honge, aur zamín par [48] qaumon ko taklíf hogí; kyúnki wuh samundar aur us kí lahron ke shor se ghabrá jáengí. 26 Aur dar ke máre aur zamín par ánewálí baláon kí ráh dekhte dekhte logon kí ján men ján na rahegí; is liye ki [49] ásmán kí quwwaten hiláí jáengí. 27 Us waqt log [50] Ibn i Ádam ko [51] qudrat aur bare jalál ke sáth bádal men áte dekhenge. 28 Aur jab yih báten hone lagen, to sídhe hokar [52] sir úpar uthánáa; is liye ki [53] tumhárí mukhlasí nazdík hogí.

a Yá *mdr.* b Yún. *naf'a men pdoge.* c Yún. *us.* d Yá *zamín par.*

[49] Muq. Yas'. 34. 4.
[50] Dekho Dán. 7. 13.
[51] Mat. 26. 64. Mar. 9. 1. Muq. Mat. 25. 31.
[52] Aiy. 10. 15.
[53] Rom. 8. 23. If. 4. 30.

Masíh kí ámad kí taiyárí.
(Mat. 24. 32–44; Mar. 13. 28–37.)

29 Aur us ne un se ek tamsíl kahí, ki Anjír ke darakht aur sab darakhton ko dekho. 30 Jonhín un men konpalen nikaltí hain, tum dekhkar [54] áp hí ján lete ho, ki ab garmí nazdík hai. 31 Isí tarah jab tum in báton ko hote dekho, to ján lo, ki Khudá kí bádsháhat nazdík hai. 32 [55] Main tum se sach kahtá hún, ki Jab tak yih sab báten na ho len, yih nasl[e] hargiz tamám na hogí. 33 [56] Ásmán aur zamín ṭal jáenge, lekin [57] merí báten hargiz na ṭalengí.

34 Pas khabardár raho; [58] aisá na ho ki [59] tumháre dil khumár, aur nashebází, aur [60] is zindagí ke fikron se sust ho jáen, aur [61] wuh din tum par [62] phande kí tarah nágahán á pare. 35 Kyúnki jitne log tamám rú e zamín par maujúd honge, [62] un sab par wuh isí tarah á paregá. 36 Pas har waqt [63] jágte aur [64] du'á mángte raho, táki tum ko in sab honewálí báton se bachne, aur Ibn

e Yá *pusht.*

[54] Báb 12. 57. Muq. Mat. 16. 3.
[55] Dekho báb 9. 27.
[56] Zab. 102. 26. Yas'. 51. 6. 2 Pat. 3. 10. Muq. Mat. 5. 18 aur 'Ibr. 12. 27.
[57] Zab. 119. 89. Yas'. 40. 8. 1 Pat. 1. 23, 25.
[58] Muq. Rom. 13. 13 aur 1 Thiss. 5. 6, 7 aur 1 Pat. 4. 7.
[59] Ya'q. 5. 5.
[60] Muq. Mat. 13. 22.
[61] 1 Thiss. 5. 3, 4. Muq. báb 12. 40.
[62] Muq. Wá'iz 9. 12 aur Yas'. 24. 17.
[63] Báb 12. 37. Mat. 25. 13 aur 26. 41. Mar. 14. 34—38. A'mál 20. 31. 1 Kur. 16. 13. 1 Thiss. 5. 6. 1 Pat. 5. 8. Muk. 16. 15, wag:
[64] Dekho báb 18. 1.

i Adam ke huzúr [65]khaṛe hone
ká [66]maqdúr ho.
37 Aur [67]wuh har roz haikal
men̲ ta'lím detá thá; aur [68]rát
ko báhar jáke us paháṛ par
rahá kartá thá, jo [69]Zaitún ká
kahlátá hai. 38 Aur subh
sawere [67]sab log us kí báten̲
sunne ko haikal men̲ us ke
pás áyá karte the.

Yisú' ke qatl ke báre men̲ sardáron̲ kí saláh.

(Mat. 26. 2–5; Mar. 14. 1, 2.)

22 1 Aur [1]'Íd i Fatír, jis ko
'Íd i Fasah kahte hain̲,
nazdík thí. 2 Aur sardár
káhin aur faqíh [2]mauqa'
ḍhún̲ḍh rahe the ki use kis
tarah már ḍálen̲, kyún̲ki logon̲
se ḍarte the.

Yahúdáh Iskariyotí kí beímání.

(Mat. 26. 14–16; Mar. 14. 10, 11.)

3 [3]Aur [4]Shaitán [5]Yahúdáh
men̲ samáyá, jo Iskariyotí
kahlátá, aur un bárah men̲
shumár kiyá játá thá. 4 Us
ne jákar sardár káhinon̲ aur
sipáhíon̲ ke [6]sardáron̲ se saláh
kí, ki us ko kis tarah un ke
hawále kare. 5 Wuh ḳhush
húe, aur use rupaye dene ká
iqrár kiyá. 6 Us ne mán liyá,
aur mauqa' ḍhún̲ḍhne lagá, ki
use [7]bagair hangáme ke [8]un
ke hawále kará de.

Fasah kí taiyárí.

(Mat. 26. 17–19; Mar. 14. 12–16.)

7 Aur [9]'Íd i Fatír ká din
áyá, jis men̲ Fasah zabh karná
farz thá. 8 Aur Yisú' ne Patras
aur Yúhanná ko yih kahkar
bhejá, ki Jákar hamáre kháne
ke liye fasah taiyár karo.
9 Unhon̲ ne us se kahá; Tú
kahán̲ cháhtá hai, ki ham
taiyár karen̲? 10 Us ne un se
kahá; Dekho, shahr men̲
dáḳhil hote hí tumhen̲ ek
ádmí pání ká ghaṛá liye húe
milegá; jis ghar men̲ wuh
jáe, us ke píchhe chale jáná.
11 Aur ghar ke málik se kahná,
ki [10]Ustád tujh se kahtá
hai; Wuh [11]mihmánḳhána
kahán̲ hai, jis men̲ apne
shágirdon̲ ke sáth Fasah
kháún̲? 12 Wuh tumhen̲ ek
[12]baṛá báláḳhána árásta kiyá
húá dikháegá: wahín̲ taiyárí
karná. 13 Unhon̲ ne jákar,
[13]jaisá us ne un se kahá thá,
waisá hí páyá, aur Fasah
taiyár kiyá.

'Ashá e Rabbání ká muqarrar kiyá jáná.

(Mat. 26. 20–29; Mar. 14. 17–24; 1 Kur. 11. 23–25.)

14 Jab waqt ho gayá, to wuh
kháná kháne baiṭhá, aur rasúl
us ke sáth baiṭhe. 15 Us ne
un se kahá; Mujhe baṛí árzú
thí, ki dukh sahne se pahle
yih Fasah tumháre sáth
kháún̲; 16 kyún̲ki main tum
se kahtá hún̲, ki Use[a] kabhí
na kháún̲gá, [14]jab tak wuh
Ḳhudá kí bádsháhat men̲ púrá
na ho. 17 Phir us ne piyála
lekar [15]shukr kiyá, aur kahá,
ki Is ko lekar ápas men̲ bán̲ṭ
lo: 18 [16]kyún̲ki main̲ tum se
kahtá hún̲, ki Angúr ká shíra[b]
ab se kabhí na píún̲gá, [14]jab
tak Ḳhudá kí bádsháhát na á

[65] Dekho Muk. 6. 17.
[66] Muq. Hús. 12. 4 aur Ya'q. 5. 16.
[67] Dekho Mat. 26. 55.
[68] Báb 22. 39. Mat. 21. 17. Mar. 11. 19 Muq. Yúh. 8. 1 aur 18. 2.
[69] Dekho Mat. 21. 1.
[1] Dekho Yúh. 6. 4.
[2] Yúh. 11. 53. Dekho Mat. 21. 46.
[3] Muq. Yúh. 13. 2, 27, 30.
[4] Muq. A'mál 5. 3.
[5] Báb 6. 16. Mat. 27. 3. A'mál 1. 16. Muq. Yúh. 6. 71 aur 12. 4.
[6] A'mál 4. 1 aur 5. 24, 26.
[7] Muq. Mat 26. 5 aur Mar. 14. 2.
[8] Dekho Mat. 20. 18, 19.
[9] Ḳhur. 12. 18. 1 Kur. 5. 7.
[10] Mat. 23. 8. Dekho Yúh. 11. 28.
[11] Báb 2. 7 (Yún.).
[12] Muq. A'mál 1 13.
[13] Báb 19. 32.
[14] Muq. áyat 30 aur báb 14. 15 aur Muk. 19. 9.
[15] Dekho Mat. 15. 36.
[16] Mat. 26. 29. Mar. 14. 25.

a N. *phir ízád.* b Yún. *ták ká hásil.*

le. 19 Phir us ne roṭí lí, aur [15]shukr karke toṛí, aur yih kahkar un ko dí, ki [17]Yih merá badan hai, jo tumháre wáste diyá játá hai: merí yádgárí ke liye yihí kiyá karo. 20 Aur isí tarah kháne[a] ke ba'd piyála yih kahkar diyá, ki [17]Yih piyála mere us ḳhún men [18]nayá [19]'ahd hai, jo tumháre wáste baháyá játá hai. 21 [20]Magar dekho, mere pakarwánewále ká háth [21]mere sáth mez par hai. 22 Kyúnki Ibn i Ádam to, [22]jaisá us ke wáste muqarrar hai, játá hí hai; magar us shaḳhs par afsos hai, jis ke wasíle se wuh pakarwáyá játá hai! 23 Is par wuh ápas men púchhne lage, ki Ham men se kaun hai, jo yih kám karegá?

Firotanī ki nasíhat, aur Patras ki bewafái ki peshíngoí.

24 Aur [23]un men yih takrár bhí huí, ki Ham men se kaun baṛá samjhá játá hai? 25 [24]Us ne un se kahá, ki Ġair-qaumon ke bádsháh [25]un par hukúmat chaláte hain; aur jo un par ikhtiyár rakhte hain, ḳhudáwand i ni'mat kahláte hain. 26 [26]Magar tum aise na honá; balki [25]jo tum men baṛá hai, wuh chhoṭe kí mánind, aur jo sardár hai, wuh ḳhidmat karnewále kí mánind bane. 27 Kyúnki baṛá kaun hai, [27]wuh jo kháná kháne baiṭhá, yá wuh jo ḳhidmat kartá hai? kyá wuh nahín, jo kháná kháne baiṭhá hai? Lekin [28]main tumháre darmiyán ḳhidmat karnewále kí mánind hún. 28 Magar tum wuh ho, jo [29]merí ázmáishon men barábar mere sáth rahe. 29 Aur [30]jaise mere Báp ne mere liye ek bádsháhat muqarrar kí hai, [31]main bhí tumháre liye muqarrar kartá hún, 30 [32]táki merí bádsháhat men merí mez par kháo pío; balki [33]tum takhton par baiṭhkar [34]Isráíl ke bárah qabílon ká insáf karoge. 31 Shama'ún, Shama'ún, dekh, [35]Shaitán ne tum logon ko máng liyá, [36]táki gehúon kí tarah phaṭke; 32 lekin [37]main ne tere liye du'á mángí, ki terá ímán játá na rahe: aur jab tú rujú' kare, to [38]apne bháiyon ko mazbút karná. 33 Us ne us se kahá; Ai Ḳhudáwand, tere sáth main [39]qaid hone, balki [40]marne ko bhí taiyár hún. 34 [41]Us ne kahá; Ai Patras, main tujh se kahtá hún, ki áj murg báng na degá, jab tak tú tín bár merá inkár na kar legá, ki main use nahín jántá.

Ánewálí taklifon ke liye taiyárí karní.

35 Phir us ne un se kahá, ki [42]Jab main ne tumheṇ baṭúe, aur jholí, aur jútí bagair bhejá thá, kyá tum kisí chíz ke muhtáj rahe the? Unhon ne kahá; Kisí chíz ke nahín. 36 Us ne un se kahá, Magar ab jis ke pás baṭúá ho, wuh use le, aur isí tarah jholí bhí; aur jis ke pás na ho, wuh apní poshák bechkar talwár ḳharíde. 37 Kyúnki main tum se kahtá hún, ki [43]yih jo likhá hai, ki [b]Wuh badkáron men giná gayá, [44]us

17 1 Kur. 10. 16. Muq. Yúh. 6. 53.

18 Dekho 2 Kur. 3. 6.

19 Ḳhur. 24. 8. Muq. Zak. 9. 11 aur 'Ibr. 13. 20.

20 Muq. Yúh. 13. 21—24.

21 Muq. Zab. 41. 9 aur Yúh. 13. 18.

22 A'mál 2. 23.

23 Báb 9. 46 Mar. 9. 34.

24 Muq. Mat. 18. 1—4 aur 20 25—28 aur Mar. 10. 42—45.

25 1 Pat. 5. 3.

26 Báb 9. 48. Muq. Mat. 23. 11.

27 Muq. báb 12. 37.

28 Dekho Mat. 20.28.

29 'Ibr. 2. 18 aur 4. 15.

30 Muq. Yúh. 17.18.

31 2 Tím. 2. 12. Dekho Mat. 25. 34 aur 28. 18 aur A'mál 14. 22 aur Muk. 1. 6.

32 Muq. áyat 16 aur báb 13. 29 aur 14. 15 aur Mat. 8. 11.

33 Dekho Mat. 19.28.

34 A'mál 26. 7. Ya'q. 1. 1. Muk.21.12.

35 Aiy. 1. 6—12 aur 2. 1—6. Muq. 2 Kur. 2. 11 aur 1 Pat. 5. 8. Dekho 1 Kur. 5. 5.

36 Muq. 'Ámús 9. 9.

37 Yúh. 17. 9, 11, 15.

38 Muq. Zab. 51. 13 aur Yúh. 21. 15—17.

39 Muq. A'mál 12. 4.

40 Muq. Yúh. 21.19.

41 Muq. Mat. 26. 33—35 aur Mar. 14. 29—31 aur Yúh. 13. 37, 38.

42 Báb 9. 3 aur 10. 4. Mat. 10. 9, 10. Mar. 6. 8.

43 Muq. A'mál 1. 16. Dekho báb 13. 33 aur Mat. 1. 22.

44 Muq. Yúh. 17. 4 aur 19. 30.

a Yún. *shám ke kháne.*

b Yasha'yáh 53. 12.

ká mere haqq men púrá honá zarúr hai; is liye ki jo kuchh mujh se nisbat rakhtá hai, wuh púrá honá hai. 38 Unhon ne kahá; Ai Ḳhudáwand, dekh, yahán do [45] talwáren hain. Us ne un se kahá; [46] Bahut hain.

[45] Muq. áyat 49.

[46] Muq. Mar. 14.41

Gatsamane ke bág men Yisú' ki jánkani.

(Mat. 26. 36–46; Mar. 14. 32–42.)

39 [47] Phir wuh nikalkar [48] apne dastúr ke muwáfiq [49] Zaitún ke pahár ko gayá, aur shágird us ke pichhe ho liye. 40 Aur [50] us jagah pahunchkar us ne un se kahá; [51] Du'á mángo, ki [52] ázmáish men na paro. 41 Aur wuh un se bamushkil alag hokar koí patthar ke tappe áge barhá, aur [53] ghutne tekkar yún du'á mángne lagá, ki 42 [54] Ai Báp, agar tú cháhe, to [55] yih piyála mujh se haṭá le; [56] táham merí marzí nahín, balki terí hí marzí púrí ho. 43 Aur ásmán se ek [57] firishta us ko dikhái diyá; wuh use taqwíyat detá thá. 44 Phir [54] wuh sakht pareshání men mubtilá hokar áur bhí dilsozí se du'á mángne lagá; aur us ká pasína goyá ḳhún kí barí barí búnden hokar zamín par tapaktá thá. 45 Jab du'á se uṭhkar shágirdon ke pás áyá, to unhen gam ke máre sote páyá; 46 aur un se kahá; Tum sote kyún ho? uṭhkar [58] du'á mángo, táki ázmáish men na paro.

[47] Mat.26.30. Mar.14.26. Muq. Yúh. 18. 1.

[48] Báb 21. 37. Yúh. 18. 2.

[49] Dekho Mat. 21. 1.

[50] Yúh. 18. 2.

[51] 1 Pat. 4. 7.

[52] Mat. 6. 13.

[53] Dekho A'mál 7. 60.

[54] 'Ibr. 5. 7.

[55] Dekho Mat. 20. 22

[56] Dekho Mat. 6. 10.

[57] Mat. 4. 11. Muq. 'Ibr. 1. 14.

[58] Áyat 40.

Yisú' ká pakrá jáná.

(Mat. 26. 47–56; Mar. 14. 43–50; Yúh. 18. 3–11.)

47 Wuh yih kah hí rahá thá, ki dekho ek bhír áí, aur un bárah men se wuh jis ká nám [59] Yahúdáh thá un ke áge áge thá. Wuh Yisú' ke pás áyá, ki us ká bosa le. 48 Yisú' ne us se kahá, ki Ai Yahúdáh, kyá tú bosa lekar Ibn i Ádam ko pakarwátá hai? 49 Jab us ke sáthion ne ma'lúm kiyá, ki kyá honewálá hai, to kahá; Ai Ḳhudáwand, kyá ham [60] talwár chaláen? 50 Aur un men se ek ne sardár káhin ke naukar par chalákar us ká dahiná kán urá diyá. 51 Yisú' ne jawáb men kahá; Itne par kifáyat karo: aur us ke kán ko chhúkar us ko achchhá kiyá. 52 Phir Yisú' ne sardár káhinon, aur haikal ke [61] sardáron, aur buzurgon se, jo us par charh áe the, kahá; Kyá tum mujhe dákú jánkar talwáren aur láṭhiyán lekar nikle ho? 53 Jab [62] main har roz haikal men tumháre sáth thá, to tum ne mujh par háth na dálá; lekin yih [63] tumhárí gharí, aur [64] táríkí ká ikhtiyár hai.

[59] Áyat 3.

[60] Áyat 38.

[61] Dekho áyat 4.

[62] Yúh. 8. 2. Muq. báb 2. 46 aur Yúh. 18.20.

[63] Muq. Mar. 14. 35, 41 aur Yúh. 12. 27 aur 16. 4.

[64] 1 f. 6. 12. Kul. 1. 13. Muq. A'mál 26. 18.

Patras ká Yisú' ke pairau hone ká inkár karná.

(Mat. 26. 69–75; Mar. 14. 66–72; Yúh. 18. 15–18 aur 25–27.)

54 [65] Phir wuh use pakarke le chale, aur sardár káhin ke ghar men le gaye. Aur [66] Patras fásile par us ke pichhe pichhe játá thá. 55 Aur jab unhon ne [67] sahn ke bích men ág jalái, aur milkar baiṭhe, to Patras un ke bích men baiṭh gayá. 56 Ek laundí ne use ág kí raushní men baiṭhá húá dekhkar us par ḳhúb nigáh kí aur kahá; Yih bhí us ke

[65] Mat.26.57. Mar. 14.53.

[66] Mat.26.58. Mar. 14.54 Yúh.18.15.

[67] Mat. 26. 3

sáth thá. 57 Magar us ne yih kahke inkár kiyá, ki Ai 'aurat, main use nahín jántá. 58 Thorí der ke ba'd koí âur use dekhkar bolá, ki Tú bhí unhín men se hai. Patras ne kahá; Miyán, main nahín hún. 59 Koí ghante bhar ke ba'd ek âur shakhs [68] yaqíní taur se kahne lagá, ki Yih ádmí beshakk us ke sáth thá; kyúnki Galílí hai. 60 Patras ne kahá, Miyán, main nahín jántá tú kyá kahtá hai. Wuh kah hí rahá thá, ki usí dam murg ne báng dí. 61 Aur Khudáwand ne phirkar [69] Patras kí taraf dekhá. Aur Patras ko Khudáwand kí wuh bát yád áí, jo us se kahí thí, ki [70] Áj murg ke báng dene se pahle tú [71] tín bár merá inkár karegá. 62 Aur wuh báhar jáke zár zár royá.

[68] Muq. A'mál 12. 15.

[69] Dekho Mar. 10. 21.

[70] Áyat 34.

[71] Muq. A'mál 3. 13, 14.

Yisú' ká thatthe men uráyá jáná.

63 [72] Aur jo ádmí Yisú'[a] ko pakre húe the, us ko thatthe men uráte aur márte the. 64 [72] Aur us kí ánkhen band karke us se yih kahkar púchhte the; [73] Nubuwwat se batá, [73] kis ne tujh ko márá? 65 Aur unhon ne [74] ta'ne se âur bhí bahut sí báten us ke khiláf kahín.

[72] Muq. Mat. 26. 67, 68 aur Mar. 14. 65 aur Yúh. 18. 22, 23.

[73] Muq. báb 7. 39.

[74] Dekho Mat. 27. 39.

Yahúdíon kí sadr 'adálat men Yisú' ke muqaddame kí peshí.

(Mat. 26. 63–66; Mar. 14. 61–64; Yúh. 18. 12–14; 19–24.)

66 [75] Jab din húá, to sardár káhin aur faqíh, ya'ní [76] qaum ke buzurgon kí majlis jama' húí: aur unhon ne use apní sadr [77] 'adálat men le jákar kahá; 67 [78] Agar tú [79] Masíh hai, to ham se kah de. Us ne un se kahá; Agar main tum se kahún, to yaqín na karoge; 68 aur agar púchhún, to jawáb na doge. 69 Lekin ab se Ibn i Ádam qádir i mutlaq [80] Khudá[b] kí dahiní taraf baithá rahegá. 70 Is par un sab ne kahá; Pas kyá tú [81] Khudá ká Beta hai? Us ne un se kahá; [82] Tum khud kahte ho, kyúnki main hún[c]. 71 Unhon ne kahá; Ab hamen gawáhí kí kyá hájat rahí? kyúnki ham ne khud usí ke munh se sun liyá hai.

[75] Mat. 27. 1 Mar. 15. 1. Yúh. 18. 28.

[76] A'mál 22. 5.

[77] Dekho Mat. 5. 22.

[78] Yúh. 10. 24, 25.

[79] Dekho Mat. 1. 17.

[80] Mar. 16. 19. A'mál 7. 56, 'Ibr. 1. 3.

[81] Dekho Mat. 14. 33.

[82] Báb 23. 3. Mat. 27. 11. Mar. 15. 2. Yúh. 18. 37. Muq. Mat. 26. 25.

Pílátus ká Yisú' ko Herodes ke pás bhejná.

23 1 [1] Phir un kí sárí jamá'at uthkar use Pílátus ke pás le gayí. 2 Aur unhon ne us par ilzám lagáná shurú' kiyá, ki Ise ham ne [2] apní qaum ko bahkáte, aur [3] Qaisar ko [4] khiráj dene se mana' karte, aur apne áp ko Masíh [5] bádsháh kahte páyá. 3 [6] Pílátus ne us se púchhá; [7] Kyá tu Yahúdíon ká Bádsháh hai? Us ne us ke jawáb men kahá; 4 [8] Tú khud kahtá hai. 4 Pílátus ne sardár káhinon aur 'ámm logon se kahá, ki [9] Main is shakhs men kuchh qusúr nahín pátá. 5 Magar wuh âur bhí zor dekar kahne lage, ki Yih tamám Yahúdiya men, balki [10] Galíl se lekar yahán tak, logon ko sikhá sikhákar ubhártá hai. 6 Yih sunkar Pílátus ne púchhá; Kyá yih

[1] Mat. 27. 2. Mar. 15. 1. Yúh. 18. 28.

[2] Áyat 14. Muq. A'mál 17. 6, 7 aur 24. 5.

[3] Báb 2. 1 aur 3. 1.

[4] Muq. báb 20. 25.

[5] Yúh. 18. 33, 36, 37 aur 19. 12. Muq. A'mál 17. 7.

[6] Mat. 27. 11. Mar. 15. 2.

[7] Áyát 37, 38. Mat. 2. 2. Yúh. 18. 39 aur 19. 3.

[8] Dekho báb 22. 70.

[9] Áyát 14, 22

[10] Báb 4. 14. Mat. 4. 12, 23. Mar. 1. 14. Yúh. 1. 43 aur 2. 11.

a Yún. *us.*

b Yún. *Khudá kí qudrat.*
c Yá *Tum khud kahte ho, ki main hún.*

ádmí Galílí hai? 7 Aur yih ma'lúm karke ki [11] Herodes kí 'amaldárí ká hai, use Herodes ke pás bhejá, ki wuh bhí un dinoṉ Yarúshalem meṉ thá.

Herodes ke háṉ Yisú' ká hál.

8 Herodes Yisú' ko dekhkar bahut ḳhush húá; [12] kyúṉki muddat se us ke dekhne ká mushtáq thá, [13] is liye ki us ká hál suná thá, aur [14] us ká koí mu'jiza dekhne ká ummedwár thá. 9 Aur wuh us se bahuterí báteṉ púchhtá rahá, magar us ne use kuchh jawáb na diyá. 10 Aur sardár káhin aur faqíh khaṛe húe zor shor se us par ilzám lagáte rahe. 11 Phir Herodes ne apne sipáhíoṉ samet [15] use zalíl kiyá, aur [16] ṭhaṭṭhe meṉ uráyá, aur [17] chamakdár poshák pahináḳar us ko Pílátus ke pás wápas bhejá. 12 Aur usí din [18] Herodes aur Pílátus ápas meṉ dost ho gaye, kyúṉki pahle un meṉ dushmaní thí.

Pílátus kí kachahrí meṉ Yisú' ke muqaddame kí peshí.

(Mat. 27. 15–26; Mar. 15. 6–15; Yúh. 18. 39–19. 16.)

13 Phir Pílátus ne sardár káhinoṉ, aur [19] sardároṉ, aur 'ámm logoṉ ko jama' karke 14 un se kahá, ki Tum is shaḳhs ko [20] logoṉ ká bahkánewálá ṭhahráke mere pás láe ho; aur dekho, maiṉ ne [21] tumháre sámne hí us kí tahqíqát kí, magar jin báṭoṉ ká ilzám tum us par lagáte ho, [22] un kí nisbat na maiṉ ne us meṉ kuchh qusúr páyá, 15 na Herodes ne, kyúṉki [23] us ne use hamáre pás wápas bhejá hai; aur, dekho, us se koí aisá fi'l nahíṉ húá, ki wuh qatl ke láiq ṭhahrtá. 16 [24] Pas maiṉ us ko piṭwákar chhore detá hún. 18 Sab milkar chillá uṭhe, ki 25 Ise le já, aur hamárí ḳhátir Bar-Abbá ko chhor de. 19 (Yih kisí bagáwat ke bá'is, jo shahr meṉ húí thí, aur [26] ḳhún karne ke sabab qaid meṉ dálá gayá thá.) 20 Magar Pílátus ne Yisú' ke chhorne ke iráde se phir un se kahá. 21 Lekin wuh chillákar bole, ki Is ko salíb de, salíb. 22 Us ne tísrí bár un se kahá; Kyúṉ? [27] is ne kyá burái kí hai? [28] maiṉ ne is meṉ qatl kí koí wajh nahíṉ pái: [29] pas maiṉ ise piṭwákar chhore detá húṉ. 23 Magar wuh chillá chillákar sir hote rahe, ki use salíb dí jáe. Aur un ká chilláná kárgar húá. 24 Pas Pílátus ne hukm diyá, ki un kí darḳhwást ke muwáfiq ho. 25 Aur jo shaḳhs [30] bagáwat aur ḳhún karne ke sabab qaid meṉ pará thá, aur jise unhoṉ ne máṉgá thá, use chhor diyá; [31] magar Yisú' ko un kí marzí ke muwáfiq sipáhíoṉ ke hawále kiyá.

(Mat. 27. 32; Mar. 15. 21.)

26 [32] Aur jab us ko liye játe the, to unhoṉ ne Shama'ún nám ek Kurení ko, jo dihát se átá thá, pakarke salíb us par rakh dí, ki Yisú' ke píchhe píchhe le chale.

Yarúshalem ki 'auratoṉ ká roná.

27 Aur logoṉ kí ek barí bhír, aur bahut sí 'aurateṉ, jo us ke wáste [33] rotí piṭtí thíṉ, us ke píchhe píchhe chalíṉ. 28 Yisú' ne un kí taraf phirke

[11] Dekho báb 3. 1.
[12] Báb 9. 9.
[13] Mat. 14. 1. Mar. 6. 14.
[14] Dekho Mat. 12. 38.
[15] Muq. Mar. 9. 12 aur A'mál 4. 11.
[16] Báb 18. 32.
[17] Muq Mat. 27. 28 aur Mar. 15. 17.
[18] A'mál 4. 27. Muq. Zab. 2. 2
[19] Dekho báb 24. 20.
[20] Áyat 2.
[21] A'mál 3. 13.
[22] Áyat 4.
[23] Áyat 11.
[24] Áyat 22. Yúh. 19. 1. A'mál 5. 40.
[25] Muq. A'mál 21. 36 aur 22. 22.
[26] A'mál 3. 14.
[27] Muq. áyat 4 aur Yúh. 8. 46.
[28] Áyát 14, 15.
[29] Áyat 16.
[30] Áyat 19.
[31] Yúh. 19. 16.
[32] Muq. Yúh. 19. 17.
[33] Báb 8. 52. Mat. 11. 17.

kahá, ki [34] Ai Yarúshalem kí beṭiyo, mere liye na roo, balki apne aur apne bachchoṉ ke liye roo. 29 Kyúṉki dekho, [35] wuh din áte haiṉ, jin meṉ kaheṉge; [36] Mubárak haiṉ báṉjheṉ, aur wuh peṭ jo na jane, aur wuh chhátiyáṉ jinhoṉ ne dúdh na piláyá. 30 [37] Us waqt pahároṉ se kahná shurú' kareṉge, ki Ham par gir paro; aur ṭílon se, ki Hameṉ chhipá lo. 31 Kyúṉki [38] jab [39] hare darakht ke sáth aisá karte haiṉ, to [39] súkhe ke sáth kyá kuchh na kiyá jáegá?

32 [40] Aur wuh do áur ádmíoṉ ko bhí, jo badkár the, liye játe the, ki us ke sáth qatl kiye jáeṉ.

Yisú' ká salíb diyá jáná.

33 [41] Jab wuh us jagah par pahuṉche, jise Khopṛí kahte haiṉ, to wahán use salíb dí, aur badkároṉ ko bhí, [40] ek ko dahiní aur dúsre ko báíṉ taraf. 34 Yisú' ne kahá; Ai Báp, [42] in ko mu'áf kar; [43] kyúṉki yih jánte nahíṉ, ki kyá karte haiṉ. [44] Aur unhoṉ ne us ke kaproṉ ke hisse kiye, aur un par qur'a dálá. 35 [45] Aur log khaṛe dekh rahe the. [46] Aur [47] sardár bhí [48] thaṭṭhe már márkar kahte the, ki [49] Is ne áuroṉ ko bachayá; [50] agar yih Khuda ká Masíh aur us ká [51] Barguzída hai, to [52] apne áp ko bacháe. 36 Sipáhíoṉ ne bhí pás ákar aur [53] sirka pesh karke us par 37 [54] Agar tú [55] Yahúdíoṉ ká bádsháh hai, to apne áp ko bachá. 38 [56] Aur ek nawishta bhí us ke úpar lagáyá gayá thá, ki [55] YIH YAHÚDÍOṈ KÁ BÁDSHÁH HAI.

Tauba karnewále ḍákú ká hál.

39 Phir jo badkár salíb par laṭkáe gaye the, un meṉ se [57] ek use [58] yún ta'na dene lagá, ki Kyá tú [59] Masíh nahíṉ? to apne áp ko aur ham ko bachá. 40 Magar dúsre ne use jhiṛakkar jawáb diyá; Kyá tú Khudá se bhí nahíṉ ḍartá, hálánki usí sazá meṉ giriftár hai? 41 Aur hamárí sazá to wájibí hai; kyúṉki apne kámoṉ ká badlá pá rahe haiṉ, lekin is ne koí bejá kám nahíṉ kiyá. 42 Phir us ne kahá; Ai Yisú', [60] jab tú apní bádsháhat meṉ áe, to mujhe yád karná. 43 Us ne us se kahá; Maiṉ tujh se sach kahtá húṉ, ki áj hí tú mere sáth [61] Firdaus meṉ hogá.

Yisú' ke marne ká hál.

44 [62] Phir do pahar ke qaríb se tísre pahar tak tamám mulk meṉ[a] andherá chháyá rahá, 45 aur súraj kí raushní játí rahí; aur [63] maqdis ká parda bích meṉ se phaṭ gayá. 46 Phir [64] Yisú' ne barí áwáz se pukárke kahá, ki Ai Báp, [65] maiṉ [66] apní rúh tere háthoṉ meṉ saunptá húṉ: aur yih kahkar [67] dam de diyá. 47 Yih májará dekhkar [68] súbadár ne [69] Khudá kí barái kí, aur kahá; Beshakk yih ádmí rástbáz thá. 48 Aur jitne log is nazzáre ko áe the, yih májará dekhkar [70] chhátí píṭte húe

a Yá *sárí zamín par.*

34 Gaz. 1. 5; 2. 7, wag:

35 Dekho báb 17. 22.
36 Báb 21. 23 Mat. 24. 19. Mar. 13. 17.

37 Hús. 10. 8 Muk. 6. 16. Muq. Yas'. 2. 19.

38 Muq. Amsál 11. 31 aur 1 Pat. 4. 17.
39 Hiz. 20. 47.

40 Mat. 27. 38. Mar. 15. 27. Yúh. 19. 18. Muq. Mat. 20. 21.
41 Mat. 27. 33. Mar. 15. 22. Yúh. 19. 17.
42 Yas'. 53. 12. Dekho Mat. 5. 44.
43 Muq. Mar. 10. 38. Dekho A'mál 3. 17.
44 Zab. 22. 18. Mat. 27. 35. Mar. 15. 24. Yúh. 19. 23.
45 Zab. 22. 7, 17.
46 Mat. 27. 41, 42. Mar. 15. 31, 32.
47 Dekho báb 24. 20.
48 Báb 16. 14.
49 Muq. báb 4. 23.
50 Muq. báb 4. 3, 9. Dekho báb 9. 20 aur Mat. 1. 17.
51 Báb 9. 35. Yas'. 42. 1. Muq. Mat. 12. 18 aur 1 Pat. 2. 4
52 Muq. Mat. 26. 53, 54 aur Yúh. 10. 18.
53 Muq. Zab. 69. 21 aur Mat. 27. 48 aur Mar. 15. 36 aur Yúh. 19. 29.
54 Áyat 35.
55 Dekho áyat 3.

56 Mat. 27. 37. Mar. 15. 26. Yúh. 19. 19. Muq. Yúh. 19. 21, 22.

57 Muq. Mat. 27. 44 aur Mar. 15. 32.
58 Dekho Mat. 27. 39.
59 Áyat 35, 37.

60 Muq. Mat. 16. 28.

61 2 Kur. 12. 4. Muk. 2. 7. Muq. Paid. 2. 8 (Yún.), wag:
62 Mat. 27. 45. Mar. 15. 33. Muq. Yúh. 19. 14.

63 Khur. 26. 31—33. 2 Taw. 3. 14.
64 Muq. Mat. 27. 50 aur Mar. 15. 37 aur Yúh. 19. 30.
65 Zab. 31. 5. Muq. A'mál 7. 59.
66 1 Pat. 4. 19.
67 Muq. Yúh. 10. 18.
68 Mat. 27. 54 Mar. 15. 39.
69 Dekho báb 7. 16.
70 Báb 18. 13. Mat. 11. 17.

lauṭ gaye. 49 Aur [71]us ke sab jánpahchán, aur wuh [72]'auraten jo Galíl se us ke sáth áí thín, [73]dúr khaṛí yih báten dekh rahí thín.

Yisú' ká dafn honá.

(Mat. 27. 57–61; Mar. 15. 42–47; Yúh. 19. 38–42.)

50 Aur dekho, Yúsuf nám ek shakhs mushír thá, jo nek aur rástbáz ádmí thá, 51 aur un kí saláh aur kám se razámand na thá; yih Yahúdíon ke shahr Arimatíya ká báshinda, aur [74]Khudá kí bádsháhat ká muntazir thá. 52 Us ne Pílátus ke pás jákar Yisú' kí lásh mángí; 53 aur us ko utárkar mihín chádar men lapeṭá; phir ek [75]qabr ke andar rakh diyá, jo chaṭán men khudí huí thí, aur [76]us men koí kabhí rakkhá na gayá thá. 54 Wuh [77]taiyárí ká din thá, aur Sabt ká din shurú' hone ko thá[a]. 55 Aur un [78]'auraton ne [79]jo us ke sáth Galíl se áí thín, píchhe píchhe jákar us qabr ko dekhá, aur yih bhí ki us kí lásh kis tarah rakkhí gayí. 56 Aur lauṭkar [80]khushbúdár chízen aur 'itr taiyár kiyá.

Yisú' ká jí uṭhkar 'auraton ko dikhái denā.

(Mat. 28. 1–8; Mar. 16. 1–8; Yúh. 20. 1.)

Sabt ke din to unhon ne [81]hukm ke mutábiq árám kiyá;

24 1 lekin hafte ke pahle din wuh subh sawere hí [1]un khushbúdár chízon ko, jo taiyár kí thín, lekar qabr par áín; 2 aur [2]patthar ko qabr par se luṛhká húá páyá; 3 magar andar jáke Khudáwand Yisú' kí lásh na páí. 4 Aur aisá húá ki jab wuh is bát se hairán thín, to dekho, [3]do [4]shakhs barráq poshák pahine un ke pás á khare húe. 5 Jab wuh [5]dar gayín, aur apne sir zamín par jhukáe, to unhon ne un se kahá, ki [6]Zinde ko murdon men kyún dhúndhtí ho? 6 Wuh yahán nahín, balki jí uṭhá hai; yád karo, ki [7]jab wuh Galíl men thá, to us ne tum se [7]kahá thá; 7 [8]Zarúr hai, ki Ibn i Ádam gunahgáron ke háth men hawále kiyá jáe, aur [9]salíb diyá jáe, aur [10]tísre din jí uṭhe. 8 [11]Us kí báten unhen yád áín; 9 aur qabr se lauṭkar [12]unhon ne un gyárah aur báqí sab logon ko in sab báton kí khabar dí. 10 Jinhon ne rasúlon se yih báten kahín, wuh [13]Maryam Magdaliya aur [14]Yoanna[b], aur Ya'qúb kí mán Maryam, aur un ke sáth kí báqí 'auraten thín. 11 Magar yih báten unhen kahání sí ma'lúm húín, aur unhon ne un ká [15]yaqín na kiyá. 12 Is par [16]Patras uṭhkar qabr tak daurá gayá; aur jhukkar nazar kí aur dekhá, ki sirf [17]kafn hí kafn hai; aur is májare se ta'ajjub kartá húá apne ghar chalá gayá.

Immáús ki ráh par Yisú' ká do shágirdon ko dikhái denā.

(Mar. 16. 12, 13.)

13 Aur dekho, usí din un men se do ádmí us gánw kí taraf já rahe the, jis ká nám Immáús hai; wuh Yarúshalem se koí sát míl ke fásile par

---

71 Zab. 88. 8.
72 Áyat 55. Yúh. 19. 25. Dekho báb 8. 2.
73 Zab. 38. 11.
74 Báb 2. 25, 38.
75 Muq. Yas'. 53. 9.
76 Muq. Mar. 11. 2.
77 Dekho Mat. 27. 62.
78 Mat. 28. 1.
79 Áyat 49.
80 Báb 24. 1. Mar. 16. 1. Muq. Yúh. 19. 39.
81 Khur. 20 10. Ist. 5. 14.
1 Báb 23. 56.
2 Mat. 27. 60. Mar. 15. 46. Muq. Yúh. 11. 38.
3 Yúh. 20. 12.
4 Muq. A'mál 1. 10 aur 10. 30.
5 Áyat 37.
6 Muq. Yúh. 6. 57 aur 'Ibr. 7. 8 aur Muk. 1. 18.
7 Báb 9. 22, 44. Mat. 17. 22, 23. Mar. 9. 30, 31. Muq. áyat 44.
8 Dekho báb 13. 33.
9 Dekho Mat. 20. 19.
10 Dekho báb 9. 22.
11 Yúh. 2. 22 aur 12. 16.
12 Muq. Yúh. 20. 18.
13 Mat. 27. 56. Mar. 15. 40, 41.
14 Báb 8. 3.
15 Mar. 16. 11. Dekho Mar. 16. 16.
16 Yúh. 20. 3—6.
17 Yúh. 19. 40.

a Yún. *Sabt ki pau phaṭne lagi thi.*

b N. *Yoaya.*

hai. 14 Aur wuh in sab báton kí bábat, jo wáqi' húi thín, ápas men bátchít karte játe the. 15 Jab wuh bátchít aur púchhpáchh kar rahe the, to aisá húá ki Yisú' áp nazdík ákar un ke sáth ho liyá. 16 18 Lekin un kí ánkhen band kí gayí thín, ki us ko na pahchánen. 17 Us ne un se kahá; Yih kyá báten hain, jo tum chalte chalte ápas men karte ho? Wuh gamgín se khare ho gaye. 18 Phir ek ne jis ká nám Kliyupás thá, jawáb men us se kahá; Kyá tú Yarúshalem men akelá musáfir hai jo nahín jántá, ki in dinon us men kyá kyá húá hai? 19 Us ne un se kahá; Kyá húá hai? Unhon ne us se kahá; 19 Yisú' Násarí ká májará, jo Khudá aur sárí ummat ke nazdík kám aur kalám men 20 qudratwálá 21 nabí thá; 20 22 aur sardár káhinon aur 23 hamáre hákimon ne us ko pakarwá diyá, táki us par qatl ká hukm diyá jáe; aur use salíb dilái; 21 lekin ham ko ummed thí, ki 24 Isráil ko makhlasí yihí degá. Aur 'aláwa in sab báton ke, is májare ko áj 25 tísrá din ho gayá; 22 aur ham men se chand 'auraton ne bhí ham ko hairán kar diyá hai, jo 26 sawere hí qabr par gayí thín: 23 aur 27 jab us kí lásh na pái, to yih kahtí húí áín, ki 28 Ham ne royá men firishton ko bhí dekhá: unhon ne kahá, ki wuh zinda hai. 24 29 Aur ba'z hamáre sáthíon men se qabr par gaye, aur jaisá 'auraton ne[a] kahá thá, waisá hí páyá, magar us ko na dekhá. 25 Us ne un se kahá, ki Ai nádáno, aur nabíon kí sárí báton ke mánne men sust i'tiqádo! 26 Kyá 30 Masíh ko yih dukh uthákar 31 apne jalál men dákhil honá 32 zarúr na thá? 27 Phir 33 Músá se aur 34 sab nabíon se 35 shurú' karke, sáre nawishton men jitní báten us ke haqq men likhí húi hain, wuh un ko samjhá dín. 28 Itne men wuh us gánw ke nazdík pahunch gaye, jahán játe the: aur us ke dhang se aisá ma'lúm húá, ki 36 wuh áge barhná cháhtá hai. 29 Unhon ne use yih kahkar majbúr kiyá, ki Hamáre sáth rah, kyúnki shám húá cháhtí hai, aur 37 din ab bahut dhal gayá. Pas wuh andar gayá, táki un ke sáth rahe. 30 Jab wuh un ke sáth kháná kháne baithá, to aisá húá ki us ne rotí lekar 38 barakat chahí, aur torkar un ko dene lagá. 31 39 Is par un kí ánkhen khul gayín, aur unhon ne us ko pahchán liyá; aur 40 wuh un kí nazar se gáib ho gayá. 32 Unhon ne ápas men kahá, ki Jab wuh ráh men ham se báten kartá, aur 41 ham par nawishton ká bhed kholtá thá, to kyá hamáre 42 dil josh men na bhar gaye the? 33 Pas wuh usí gharí uthkar Yarúshalem ko laut gaye; aur 43 un gyárah aur 44 un ke sáthíon ko ikatthá páyá. 34 Wuh kah rahe the, ki Khudáwand beshakk jí uthá, aur 45 Shama'ún ko dikhái diyá hai. 35 Aur unhon ne ráh ká hál bayán kiyá, aur 46 yih bhí, ki use 47 rotí

18 Yúh. 20. 14 aur 21. 4. Muq. áyat 31 aur báb 9. 45 aur 18. 34.

19 Mar. 1. 24, wag:

20 Muq. A'mál 2. 22 aur 7. 22.
21 Dekho Mat. 21. 11.
22 A'mál 2. 23; 5. 30 aur 13. 27, 28.
1 Thess. 2. 15.
23 Báb 23. 13, 35. Yúh. 3. 1; 7. 26, 48 aur 12. 42. A'mál 3. 17; 4. 5, 9 aur 13. 27. Muq. 1 Kur. 2. 8.
24 Dekho báb 1. 68 aur 1 Pat. 1. 18.
25 Áyat 7.
26 Áyat 1.
27 Áyat 3.
28 Áyat 4, 5, 9.
29 Áyat 12. Yúh. 20. 3.

30 Dekho Mat. 1. 17.
31 Dekho báb 9. 26.
32 Áyat 7, 44, 46. 'Ibr. 2. 10 aur 12. 2. 1 Pat. 1. 11. Dekho A'mál 3. 18.
33 Paid. 3. 15; 12. 3 aur 22. 18. Gin. 21. 9 aur 24. 17. Ist. 18. 15, wag: Muq. Yúh. 1. 45 aur 5. 46.
34 2 Sam. 7. 12—16. Yas'. 7. 14; 9. 6; 50. 6; 52. 13—53. 12 aur 61. 1 Yarm. 23. 5, 6. Dán. 7. 13, 14 aur 9. 24—27. Mík. 5. 2. Zak. 6. 12; 9. 9; 12. 10 aur 13. 7. Mal. 3. 1; 4. 2, wag: Muq. A'mál 13. 27.
35 A'mál 8. 35.
36 Muq. Mar. 6. 48
37 Báb 9. 12.
38 Dekho Mat. 14. 19.
39 Muq. áyat 16.
40 Muq. báb 4. 30.
41 Áyat 45.
42 Zab. 39. 3.

43 A'mál 17. 3. Mar. 16. 13.
44 Muq. A'mál 1. 14.
45 1 Kur. 15. 5.

46 Áyat 30, 31.
47 Dekho A'mál 2. 42.

a N. bhí ízád.

torte waqt kis tarah pahcháná.

Yisú' ká rasúloṉ ko dikhái dená.

36 Wuh yih báteṉ kar hí rahe the, ki [48]Yisú' áp un ke bích meṉ á khará húá, aur un se kahá; Tumhárí salámatí ho[a]. 37 Magar unhoṉ ne [49]ghabrákar aur [50]khauf khákar [51]yih samjhá, ki kisí rúh ko dekhte haiṉ. 38 Us ne un se kahá; ki Tum kyúṉ ghabráte ho? aur kis wáste tumháre dil meṉ shakk paidá hote haiṉ? 39 Mere háth aur mere páṉw dekho, ki maiṉ hí húṉ; [52]mujhe chhúkar dekho; kyúṉki rúh ke gosht aur haḍḍí nahíṉ hotí, jaisá mujh meṉ dekhte ho. 40 Aur yih kahkar [53]us ne unheṉ apne háth aur páṉw dikháe. 41 Jab [54]máre khushí ke un ko yaqín na áyá, aur ta'ajjub karte the, to [55]us ne un se kahá; Kyá yaháṉ tumháre pás kuchh kháne ko hai? 42 Unhoṉ ne use bhuní húí machhlí ká qatla diyá. 43 Us ne lekar [56]un ke rúbarú kháyá. 44 Phir us ne un se kahá, ki [57]Yih merí wuh báteṉ haiṉ, jo maiṉ ne tum se us waqt kahí thíṉ, jab tumháre sáth thá, ki [58]zarúr hai ki jitní báteṉ Músá kí Tauret, aur nabíoṉ ke sahífoṉ, aur [59]Zabúr meṉ merí bábat likhí haiṉ, púrí hoṉ. 45 Phir [60]us ne un ká zihn kholá, táki kitáb i muqaddas ko samjheṉ, 46 aur un se kahá; [61]Yúṉ likhá hai, [62]ki Masíh dukh uṭháegá, aur [63]tísre din murdoṉ meṉ se jí uṭhegá; 47 aur [64]Yarúshalem se shurú' karke [65]sárí qaumoṉ meṉ [66]tauba aur gunáhoṉ kí mu'áfí[b] kí manádí [67]us ke nám se kí jáegí. 48 [68]Tum in báton ke gawáh ho. 49 Aur dekho, [69]jis ká mere Báp ne wa'da kiyá hai, maiṉ us ko[c] tum par názil karúṉgá; lekin, jab tak [70]'álam i bálá par se tum ko [71]quwwat ká [72]libás na míle, is shahr meṉ ṭhahre raho.

Yisú' ká ásmán par jáná.

50 Phir [73]wuh unheṉ [74]Bait-'aniyyáh ke sámne tak báhar le gayá; aur apne háth uṭhákar unheṉ barakat dí. 51 Jab wuh unheṉ barakat de rahá thá, to aisá húá ki un se [75]judá ho gayá, aur ásmán par uṭháyá gayá. 52 Aur wuh us ko [76]sijda karke [77]barí khushí se [73]Yarúshalem ko lauṭ gaye: 53 aur [78]har waqt haikal meṉ házir hokar [79]Khudá kí hamd kiyá karte the.

---

a Yá *tumheṉ itmínán hásil ho.*

b N. *gunáhoṉ kí mu'áfí ke liye tauba.*

c Yún. *maiṉ apne Báp ke wa'de ko.*

48 Mar. 16. 14. Yúh. 20. 19.
49 Báb 21. 9.
50 Áyat 5.
51 Muq. Mat. 14. 26 aur Mar. 6. 49.
52 1 Yúh. 1. 1. Muq. Yúh. 20. 27.
53 Yúh. 20. 20.
54 A'mál 12. 14. Muq. Paid. 45. 26.
55 Yúh. 21. 5.
56 A'mál 1. 4 (hásh:) aur 10. 41.
57 Dekho áyat 6.
58 Dekho áyat 27.
59 Zab. 2; 16. 8—10 aur 22 aur 69 aur 72. 1—19 aur 110. 1 aur 118. 22—26, wag:
60 Áyat 32. Muq. Aiy. 33. 16 aur Zab. 119. 18 aur A'mál 16. 14 aur 1 Yúh. 5. 20.
61 Dekho Mat. 26. 24.
62 Dekho áyát 7, 26.
63 Yúh. 20. 9.
64 Gal. 3. 8. A'mál 10. 37.
65 Báb 2. 32. Paid. 12. 3. Zab. 22. 27. Yas'. 2. 2 aur 49. 6. Hús. 2. 23. Mal. 1. 11. Mat. 28. 19.
66 A'mál 5. 31. Dekho A'mál 2. 38.
67 Dekho A'mál 4. 12.
68 A'mál 1. 8, 22; 2. 32; 3. 15; 4. 33, 5. 32; 10. 39, 41 aur 13. 31. 1 Pat. 5. 1. Muq Yúh. 15. 27 aur 1 Kur. 15. 15.
69 Yúh. 14. 26. A'mál 1 4. Muq. A'mál 2. 33 aur If. 1. 13. Dekho A'mál 2. 16, 17.
70 Báb 1. 78. Yas'. 32. 15.
71 A'mál 1. 8.
72 Aiy. 29. 14. Zab. 132. 9. Kul. 3. 12.
73 A'mál 1. 12.
74 Mat. 21. 17. Yúh. 11. 18.
75 Dekho Mar. 16. 19.
76 Mat. 28. 9.
77 Dekho Yúh. 16. 22.
78 A'mál 2. 46; 3. 1 aur 5. 21, 42.
79 Báb 1. 64 aur 2. 28.

YÚHANNÁ KÍ INJÍL

Kalám kí ulúhiyat, us ká tajassum, aur us ke báre men Yúhanná baptisma denewále kí gawáhí.

I [1] [1] Ibtidá men [2] Kalám thá, aur [3] Kalám Khudá ke sáth thá, aur [4] Kalám Khudá thá. 2 Yihí ibtidá men Khudá ke sáth thá. 3 [5] Sárí chízen us ke wasíle se paidá húín; aur jo kuchh paidá húá hai, us men se koí chíz bhí us ke bagair paidá nahín húí. 4 [6] Us men zindagí thí; aur [7] wuh zindagí ádmíon ká núr thá. 5 Aur [8] núr táríkí men chamaktá hai: aur táríkí ne use qabúl na kiyá[a]. 6 Ek ádmí [9] Yúhanná nám á maujúd húá, jo [10] Khudá kí taraf se bhejá gayá thá. 7 Yih [11] gawáhí ke liye áyá, ki núr kí gawáhí de, [12] táki sab us ke wasíle se ímán láen. 8 [13] Wuh khud to núr na thá, magar núr kí [11] gawáhí dene ko áyá thá. 9 [14] Haqíqí núr, jo har ek ádmí ko raushan kartá hai, [15] dunyá men áne ko thá[b]. 10 Wuh dunyá men thá, aur dunyá us ke wasíle se paidá húí, aur [16] dunyá ne use na pahcháná. 11 Wuh [17] apne ghar[c] áyá, aur [18] us ke apnon ne use [19] qabúl na kiyá.

12 Lekin jitnon ne use qabúl kiyá, us ne [20] unhen [21] Khudá ke farzand banne ká haqq bakhshá, ya'ní unhen [22] jo us ke nám par ímán láte hain. 13 Wuh [23] na khún se, [24] na jism kí khwáhish[d] se, na insán ke iráde se, balki [25] Khudá se paidá húe. 14 Aur [26] Kalám [27] mujassam húá, aur [28] fazl aur [29] sachchái se ma'múr hokar [30] hamáre darmiyán rahá[e], aur [31] ham ne us ká aisá jalál dekhá, jaisá Báp ke[f] iklaute ká jalál. 15 [32] Yúhanná ne us kí bábat gawáhí dí, aur pukár ke kahá hai, ki Yih wuhí hai, jis ká main ne zikr kiyá, ki [33] Jo mere ba'd átá hai wuh mujh se muqaddam thahrá; kyúnki wuh mujh se pahle thá. 16 Kyúnki [34] us kí ma'múrí men se ham sab ne páyá, ya'ní [35] fazl par fazl. 17 Is liye ki [36] sharí'at to Músá kí ma'rifat dí gayí; magar [37] fazl aur sachchái Yisú' Masih kí ma'rifat pahunchí. 18 [38] Khudá ko kisí ne kabhí nahín dekhá; [39] iklautá Betá[g], jo Báp kí god men hai, [40] usí ne záhir kiyá.

Yahúdion ke jawáb men apní aur Masih kí bábat Yúhanná ki gawáhí.

19 Aur Yúhanná kí gawáhí

1 Paid. 1. 1. Muq. Kul. 1. 8, 17 aur 1 Yúh. 1. 1 aur Muk. 1. 4, 8, 17; 3. 14; 21. 6 aur 22. 13.
2 Muk. 19. 13. Muq. 'Ibr. 4. 12 aur 1 Yúh. 1. 1.
3 1 Yúh. 1. 2. Muq. báb 17. 5.
4 Fil. 2. 6. Muq. áyat 18 aur Rom. 9. 5.
5 Áyat 10. Zab. 33. 6. 1 Kur. 8. 6. Kul. 1. 16. 'Ibr. 1. 2.
6 Báb 5. 26 aur 11. 25 1 Yúh. 1. 2 aur 5. 11.
7 Báb 8. 12; 9. 5 aur 12. 46.
8 Muq. báb 3. 19.
9 Mat. 3. 1. Mar. 1. 4. Luq. 3. 2.
10 Áyat 33. Báb 3. 28. Mal. 3. 1.
11 Báb 3. 26; 5. 33 aur 10. 41.
12 A'mál 19. 4.
13 Áyat 20.
14 Yas'. 49. 6. 1 Yúh. 2. 8
15 Báb 3. 19; 11. 27 aur 12. 46, wag:
16 Muq. báb 16. 3 aur 1 Yúh. 3. 1.
17 Mat. 21. 38.
18 Báb 13. 1.
19 Báb 5. 43. Muq. báb 3. 11, 32.
20 1 Yúh. 5. 1.
21 1 Yúh. 3. 1. Muq. Mat. 5. 45 aur Gal. 3. 26. Dekho báb 11. 52.
22 Dekho 1 Yúh. 5. 13.
23 1 Pat. 1. 23.
24 Báb 3. 6.
25 Ya'q. 1. 18. Muq. báb 3. 3 aur 1 Pat. 1. 3.
26 Áyat 1.
27 Rom. 1. 3 aur 8. 3. Gal. 4. 4. Fil. 2. 7, 8. Kul. 1. 21. 1 Tím. 3. 16. 'Ibr. 2. 14. 1 Yúh. 4. 2. 2 Yúh. 7. Muq. báb 6. 51.
28 Áyat 17.
29 Muq. báb 14. 6.
30 Muk. 7. 15 (hásh: ke liye) aur 21. 3 (hásh: ke liye).
31 Báb 2. 11. Luq. 9. 32. 2 Pat. 1. 16, 17. 1 Yúh. 1. 1 aur 4. 14.
32 Dekho áyat 7.
33 Áyat 27, 30. Dekho Mat. 3. 11.
34 Is. 1. 23 aur 3. 19. Kul. 1. 19 aur 2. 9. Muq. Is. 4. 13.
35 Muq. Mat. 25. 29.
36 Báb 7. 19. Khur. 20. 1. A'mál 7. 38, wag:
37 Áyat 14. Muq. Rom. 5. 21.
38 Báb 5. 37 aur 6. 46. Khur. 33. 20 Kul. 1. 15. 1 Tim. 6. 16. 1 Yúh. 4. 12, 20. Muq. báb 12. 45.
39 Áyat 14. Dekho báb 3. 16.
40 Muq. Mat. 11. 27. Dekho báb 3. 22.

a Yá *táríkí us par gálib na átí.*
b Yá *Haqíqí núr wuh thá jo dunyá men ánewále har ek ádmí ko raushan kartá hai.*
c Yún. *apní chízon men.*
d Yún. *iráde.*
e Yún. *khaima qáld.*
f Yún. *báp ke pás se.*
g N. *Khudá* izád.

yih hai, ki jab Yahúdíoṉ ne Yarúshalem se káhin aur Lewí yih púchhne ko us ke pás bheje, ki [41] Tú kaun hai? 20 to [42] us ne iqrár kiyá, aur inkár na kiyá, balki iqrár kiyá, ki Maiṉ to Masíh nahíṉ húṉ. 21 Unhoṉ ne us se púchhá, Phir kaun hai? Kyá [43] tú Eliyyáh hai? Us ne kahá; Maiṉ nahíṉ húṉ. Kyá tú [44] wuh nabí hai? Us ne jawáb diyá, ki Nahíṉ. 22 Pas unhoṉ ne us se kahá; Phir tú hai kaun? táki ham apne bhejne-wáloṉ ko jawáb deṉ. Tú apne haqq meṉ kyá kahtá hai? 23 Us ne kahá; Maiṉ, jaisá Yasha'yáh nabí ne kahá hai, [a] [45] biyábán meṉ ek pukárnewále kí áwáz húṉ, ki Tum Khudáwand kí ráh ko sídhá karo. 24 Yih Farísioṉ kí taraf se bheje gaye the. 25 Unhoṉ ne us se yih suwál kiyá, ki Agar tú na Masíh hai, na Eliyyáh, na wuh nabí, to phir [46] baptisma [b] kyúṉ detá hai? 26 Yúhanná ne jawáb meṉ un se kahá, ki [47] Maiṉ páni se [c] baptisma [b] detá húṉ; tumháre darmiyán ek shakhs khará hai, jise tum nahíṉ jánte, 27 ya'ní [48] mere ba'd ká ánewálá, jis kí jútí ká tasma maiṉ kholne ke láiq nahíṉ. 28 Yih báteṉ Yardan ke pár [49] Bait'aniyyáh meṉ wáqi' húṉ, jahán Yúhanná baptisma [b] detá thá.

Yisú' ke dekhne ke ba'd Yúhanná ki gawáhi.

29 Dúsre din us ne Yisú' ko apní taraf áte dekhkar kahá; Dekho, yih [50] Khudá ká Barra hai, jo [51] dunyá ká [52] gunáh uṭhá le játá [d] hai. 30 Yih wuhí hai, jis kí bábat maiṉ ne kahá thá, ki Ek shakhs [53] mere ba'd átá hai, jo mujh se muqaddam ṭhahrá hai, kyúṉki wuh mujh se pahle thá. 31 Aur maiṉ to use pahchántá na thá; magar [54] is liye páni se [c] baptisma [b] detá húṉ áyá, ki wuh Isráil par záhir ho jáe. 32 Aur Yúhanná ne yih [55] gawáhí dí, ki [56] Maiṉ ne Rúh ko kabútar kí tarah ásmán se utarte dekhá hai, aur [57] wuh us par ṭhahr gayá. 33 Aur maiṉ to use pahchántá na thá; magar [58] jis ne mujhe [59] páni se [c] baptisma [b] dene ko bhejá, usí ne mujh se kahá, ki Jis par tú Rúh ko utarte aur ṭhahrte dekhe, [60] wuhí Rúhu'l Quds se [c] baptisma [b] denewálá hai. 34 Chunánchi maiṉ ne dekhá aur gawáhí dí hai, ki yih Khudá ká Beṭá hai.

Yisú' ke pahle tín shágird.

35 Dúsre din phir Yúhanná aur us ke shágirdoṉ meṉ se do shakhs khare the. 36 Us ne Yisú' par, jo já rahá thá, nigáh karke kahá, Dekho, yih [61] Khudá ká Barra hai! 37 Wuh dono shágird us ko yih kahte sunkar Yisú' ke pichhe ho liye. 38 Yisú' ne phirkar aur unheṉ píchhe áte dekhkar un se kahá; [62] Tum kyá ḍhúndhte ho? Unhoṉ ne us se kahá; [63] Ai Rabbí, (ya'ní Ai ustád), tú kahán rahtá hai? 39 Us ne un se kahá; Chalo, dekh loge. Pas unhoṉ ne ákar us ke rahne kí jagah dekhí, aur

41 Muq. báb 8. 25.
42 Áyat 8. Báb 3. 28. A'mál 13. 25. Muq. Lúq. 3. 15
43 Muq. Mat. 11. 14 aur 16. 14.
44 Dekho Ist. 18. 15, 18.
45 Dekho Mat. 3. 3.
46 Mat. 3. 6. Mar. 1. 4. Lúq. 3. 3, 7.
47 Mat. 3. 11. Mar. 1. 7, 8. Lúq. 3. 16. A'mál 1. 5 aur 13. 25.
48 Áyát 15, 30.
49 Qáz. 7. 24 (?). Yash. 15. 6, 61 aur 18. 22 (?).
50 Áyat 36. Khur. 12. 3. Yas'. 53. 7. A'mál 8. 32. 1 Pat. 1. 19. Muq. Paid. 22. 8 aur Muk. 5. 6, wag:
51 Muq. báb 3. 16, 17; 4. 42 aur 12. 47 aur 1 Yúh. 2. 2 aur 4. 14.
52 1 Yúh. 3. 5. Muq. 'Ibr. 10. 4, 11.
53 Áyát 15, 27.
54 Lúq. 1. 17, 76, 77.
55 Dekho áyat 7.
56 Mat. 3. 16. Mar. 1. 10. Lúq. 3. 22.
57 Muq. Yas'. 11. 2 aur A'mál 10. 38.
58 Áyat 6. Lúq. 3. 2.
59 Muq. báb 3. 5.
60 Mat. 3. 11. Mar. 1. 8. Lúq. 3. 16. A'mál 1. 5.
61 Dekho áyat 29.
62 Báb 18. 4, 7 aur 20. 15.
63 Áyat 49. Báb 3. 2, 26 aur 6. 25. Muq. báb 20. 16 aur Mar. 10. 51.

a Yasha'yáh 40. 3.
b Yá *istibtá*.
c Yá *meṉ*.
d Yá *uṭhátá*.

us roz us ke sáth rahe; aur yih daswen ghante ke qarib thá. 40 [64] Un dono men se jo Yúhanná kí bát sunkar Yisú' ke pichhe ho liye the, ek Shama'ún Patras ká bhái Andriyás thá. 41 Us ne pahle apne sage bhái Shama'ún se milkar us se kahá, ki Ham ko [65] Khristus, ya'ní [66] Masíh mil gayá. 42 Wuh use Yisú' ke pás láyá: Yisú' ne us par nigáh karke kahá, ki Tú [67] Yúhanná ká betá Shama'ún hai: tú [68] Kefá, ya'ní Patras [a], kahlá-egá.

Yisú' ke do âur shágirdon ká hál.

43 [69] Dúsre din Yisú' ne [70] Galíl men jáná cháhá; aur Filippus se milkar kahá; Mere pichhe ho le. 44 [71] Filippus Andriyás aur Patras ke shahr Baitsaidá ká báshinda thá. 45 Filippus ne [72] Natan'el se milkar us se kahá, ki Jis ká zikr [73] Músá ne Tauret men aur nabíon ne kiyá hai, wuh ham ko mil gayá; wuh [74] Yúsuf ká betá Yisú' [75] Násarí hai. 46 Natan'el ne us se kahá; [76] Kyá Násarat se koí achchhí chíz nikal saktí hai? Filippus ne kahá; Chalkar dekh le. 47 Yisú' ne Natan'el ko apní taraf áte dekhkar us ke haqq men kahá; Dekho, yih fí'l haqíqat [77] Isráílí hai: [78] is men makr nahín. 48 Natan'el ne us se kahá; [79] Tú mujhe kahán se jántá hai? Yisú' ne us ke jawáb men kahá; Is se pahle ki Filippus ne tujhe buláyá, jab tú anjír ke darakht ke níche thá, main ne tujhe dekhá. 49 Natan'el ne us ko jawáb diyá; [80] Ai Rabbí, [81] tú Khudá ká Betá, tú [82] Isráíl ká bádsháh hai. 50 Yisú' ne jawáb men us se kahá; Main ne jo tujh se kahá, ki tujh ko anjír ke darakht ke níche dekhá, kyá tú isí liye ímán láyá hai? Tú in se bhí bare bare májare dekhegá. 51 Phir us se kahá; Main tum se sach sach kahtá hun, ki Tum [83] ásmán ko khulá húá, aur [84] Khudá ke firishton ko úpar játe aur [85] Ibn i Ádam par utarte dekhoge.

Yisú' ká pahlá mu'jiza.

2 1 Phir [1] tísre din [2] Qáná e Galíl men ek shádí húí; aur Yisú' kí mán wahán thí: 2 aur Yisú' aur [3] us ke shágirdon kí bhí us shádí men da'wat thí. 3 Aur jab mai ho chukí, Yisú' kí mán ne us se kahá, ki Un ke pás mai nahín rahí. 4 Yisú' ne us se kahá; [4] Ai 'aurat, [5] mujhe tujh se kyá kám hai? Abhí [6] merá waqt nahín áyá. 5 Us kí mán ne khádimon se kahá; Jo kuchh yih tum se kahe, wuh karo. 6 Wahán [7] Yahúdíon kí taharát ke dastúr ke muwáfiq patthar ke chha matke rakkhe the, aur un men do do, tín tín [8] man kí gunjáish thí. 7 Yisú' ne un se kahá; Matkon men pání bhar do. Pas unhon ne un ko lab á lab bhar diyá. 8 Phir us ne un se kahá, ki Ab nikálkar mír majlis ke pás le jáo. Pas wuh le gaye. 9 Jab mír majlis ne [9] wuh pání chakhá, jo mai ban gayá thá, aur na jántá thá, ki yih

[a] Ya'ní *patthar*. Mat. 16. 18 ko dekho.

[64] Muq. Mat. 4. 18—22 aur Mar. 1. 16—20 aur Luq. 5. 2—11.
[65] Báb 4. 25
[66] Zab. 2. 2. Dán. 9. 25, 26. 1 Kur. 1. 23.
[67] Báb 21. 15—17.
[68] 1 Kur. 1. 12 aur 3. 22. Gal. 1. 18, wag:
[69] Muq. áyat 35 aur báb 2. 1.
[70] Muq. áyat 28.
[71] Báb 12. 21.
[72] Báb 21. 2.
[73] Dekho Luq. 16. 16 aur 24. 27.
[74] Báb 6. 42. Luq. 3. 23.
[75] Dekho Mat. 2. 23.
[76] Muq. báb 7. 41, 52.
[77] Zab. 73. 1. Rom. 9. 4, 5.
[78] Zab. 32. 2. Saf. 3. 13. Muq. Muk. 14. 5.
[79] Báb 2. 24, 25.
[80] Dekho áyat 38.
[81] Muq. báb 6. 69; 11. 27 aur 20. 28.
[82] Báb 12. 13. Saf. 3. 15. Mat. 27. 11, 42. Muq. Zak. 9. 9.
[83] Hiz. 1. 1. Mat. 3. 16. Luq. 3. 21. A'mál 7. 56 aur 10. 11, wag:
[84] Muq. Paid. 28. 12.
[85] Dekho Dán. 7. 13.
[1] Muq. báb 1. 29, 35, 43.
[2] Báb 4. 46 aur 21. 2.
[3] Báb 1. 40—49.
[4] Báb 19. 26.
[5] Dekho 2 Sam. 16. 10.
[6] Báb 7. 30; 8. 20 aur 13. 1. Muq. báb 7. 6, 8 aur 12. 23, wag:
[7] Báb 3. 25. Muq. Mar. 7. 3, 4.
[8] Dekho 2 Taw. 4. 5 (Yún.).
[9] Báb 4. 46.

kahán se áí hai, (magar khádim, jinhon ne pání nikálá thá, jánte the,) to mír majlis ne dúlhá ko bulákar us se kahá; 10 Har shakhs pahle achchhí mai pesh kartá hai, aur náqis us waqt jab píkar chhak gaye; magar tú ne achchhí mai ab tak rakh chhorí hai. 11 Yih pahlá mu'jiza[a] Yisú' ne Qáná e Galíl men dikhákar 10 apná jalál záhir kiyá, aur 11 us ke shágird us par ímán láe.

12 Is ke ba'd wuh aur us kí mán aur 12 bháí aur us ke shágird Kafarnahúm ko gaye, aur wahán chand roz rahe.

Yisú' ká haikal ko pák sáf karná, aur apne markar jí uthne kí peshingoí karní.

13 Yahúdíon kí 13 'Íd i Fasah nazdík thí, aur Yisú' 14 Yarúshalem ko gayá. 14 15 Us ne haikal men bail aur bher aur kabútar ke bechnewálon ko, aur sarráfon ko baithe húe páyá; 15 aur rassiyon ká korá banákar sab ko, ya'ní bheron aur bailon ko, haikal se nikál diyá, aur sarráfon ke paise bikher diye, aur takhte ulat diye; 16 aur kabútar faroshon se kahá; In ko yahán se le jáo: 16 mere Báp ke ghar ko tijárat ká ghar na banáo. 17 Us ke shágirdon ko yád áyá, ki likhá hai[b]; Tere ghar kí gairat mujhe khá jáegí. 18 Pas Yahúdíon ne jawáb men us se kahá; Tú jo in kámon ko kartá hai, hamen 17 kaun sá nishán dikhátá hai? 19 Yisú' ne jawáb men un se kahá, ki 18 Is maqdis ko dhá do, to 19 main use tín din men kharáb kar dúngá. 20 Yahúdíon ne kahá; Chhiyálís baras men yih maqdis baná hai, aur kyá tú use tín din men kharáb kar degá? 21 Magar us ne 20 apne badan ke maqdis kí bábat kahá thá. 22 Pas jab wuh murdon men se jí uthá, to 21 us ke shágirdon ko yád áyá, ki us ne yih kahá thá: aur unhon ne 22 kitáb i muqaddas aur us qaul ká, jo Yisú' ne kahá thá, yaqín kiyá.

Ba'z ímán lánewálon par Masih ká i'tibár na karná.

23 Jab wuh Yarúshalem men Fasah ke waqt 'Íd men thá, to bahut se log 23 un mu'jizon[c] ko dekhkar, jo wuh dikhátá thá, us ke nám par ímán láe. 24 Lekin Yisú' 24 apní nisbat un par i'tibár na kartá thá, is liye ki 25 wuh sab ko jántá thá, 25 aur is kí hájat na rakhtá thá ki koí insán ke haqq men gawáhí de; kyúnki 25 wuh áp jántá thá, ki insán ke dil men kyá kyá hai.

Nayí paidáish ke báre men Nikudemus ke sáth Yisú' kí guftgú.

3 1 Farision men se ek shakhs 1 Níkudemus nám 2 Yahúdíon ká ek sardár thá: 2 us ne 3 rát ko Yisú' ke pás ákar us se kahá; 4 Ai Rabbí, 5 ham jánte hain ki tú Khudá kí taraf se ustád hokar áyá hai; kyúnki jo mu'jize[d] tú dikhátá hai, koí shakhs nahín dikhá saktá, 6 jab tak Khudá

10 Dekho báb 1. 14.
11 Áyat 2.
12 Dekho Mat. 12. 46
13 Báb 11. 55. Dekho báb 6. 4.
14 Áyat 23. Ist. 16. 1–6. Lúq. 2. 41.
15 Muq. Mat. 21. 12, 13 aur Mar. 11. 15—17 aur Lúq. 19. 45, 46. Mal. 3. 1—3 ke sáth.
16 Muq. báb 14. 2 aur Lúq. 2. 49.
17 Báb 4. 48 aur 6. 30. Muq. Khur. 4. 1, 8 aur 7. 9. Dekho Mat. 12. 38
18 Muq. Mat. 26. 61 aur 27. 40 aur Mar. 14. 58 aur 15. 29.
19 Báb 10. 18.
20 Muq. báb 1. 14 aur 1 Kur. 6. 19 aur Kul. 2. 9.
21 Báb 12. 16. Lúq. 24. 8.
22 Muq. báb 20. 9. Dekho Zab. 16. 10.
23 Báb 11. 45.
24 Muq. báb 6. 14, 15.
25 Báb 1. 48; 5. 42 aur 16. 30. Muq. báb 6. 61, 64. Dekho Mat. 9. 4.
1 Báb 7. 50 aur 19. 39.
2 Dekho Lúq. 24. 20.
3 Muq. báb 12. 42.
4 Dekho báb 1. 38.
5 Muq. báb 9. 29 aur Mat. 22. 16.
6 A'mál 10. 38. Muq. báb 5. 36 aur 9. 33 aur A'mál 2. 22.

a Yún. *yih nishánon ká shurú'.*
b Zabúr 69. 9.
c Yún. *nishánon.*
d Yún. *nishán.*

us ke sáth na ho. 3 Yisú' ne jawáb men us se kahá; Main tujh se sach sach kahtá húṇ, ki jab tak koí [7]naye sire se[a] [8]paidá na ho, wuh [9]Khudá kí bádsháhat ko dekh nahín saktá. 4 Níkudemus ne us se kahá; Ádmí jab búṛhá ho gayá, to kyúṇkar paidá ho saktá hai? kyá wuh dobára apní mán ke peṭ men dákhil hokar paidá ho saktá hai? 5 Yisú' ne jawáb diyá, ki Main tujh se sach sach kahtá húṇ; Jab tak koí ádmí [10]pání aur Rúh se paidá na ho, wuh Khudá kí bádsháhat men dákhil nahín ho saktá. 6 [11]Jo jism se paidá húá hai, [12]jism hai, aur jo Rúh se paidá húá hai, [13]rúh hai. 7 [14]Ta'ajjub na kar, ki main ne tujh se kahá; Tumhen [15]naye sire se[a] paidá honá zarúr hai. 8 [16]Hawá[b] [17]jidhar cháhtí hai chaltí hai, aur tú us kí áwáz suntá hai, magar nahín jántá, ki wuh kahán se átí, aur kahán ko játí hai: jo koí Rúh se paidá húá aisá hí hai. 9 Níkudemus ne jawáb men us se kahá; [18]Yih báten kyúnkar ho saktí hain? 10 Yisú' ne jawáb men us se kahá; Baní Isráil ká ustád hokar [19]kyá tú in báton ko nahín jántá? 11 Main tujh se sach sach kahtá húṇ, ki [20]jo ham jánte hain, wuh kahte hain, aur jise ham ne dekhá hai, us kí gawáhí dete hain; aur [20]tum hamárí gawáhí qabúl nahín karte. 12 Jab main ne tum se zamín kí báten kahín, aur tum ne yaqín nahín kiyá, to agar main tum se ásmán kí báten kahúṇ, to kyúnkar yaqín karoge? 13 Aur [21]ásmán par koí nahín charhá, siwá [22]us ke jo ásmán se utrá, ya'ní Ibn i Ádam, [23]jo ásmán men hai[c]. 14 Aur [24]jis tarah Músá ne sánp ko biyábán men úncha par charháyá, usí tarah zarúr hai ki Ibn i Ádam bhí [25]úncha par charháyá jáe; 15 táki jo koí ímán láe, [26]us men [27]hamesha kí zindagí páe.

Naját aur halákat ke tariqe.

16 Kyúnki [28]Khudá ne [29]dunyá se aisí mahabbat rakkhí, [30]ki us ne apná iklautá Beṭá bakhsh diyá, táki jo koí us par ímán láe [31]halák na ho, balki hamesha kí zindagí páe. 17 Kyúnki [32]Khudá ne Bete ko dunyá men is liye nahín bhejá, [33]ki dunyá par sazá ká hukm kare, balki is liye ki dunyá us ke wasíle se naját páe. 18 [34]Jo us par ímán látá hai, us par sazá ká hukm nahín hotá; jo us par ímán nahín látá, us par sazá ká hukm ho chuká; is liye ki wuh [35]Khudá ke iklaute Bete ke nám par ímán nahín láyá. 19 [36]Aur sazá ke hukm ká sabab yih hai, ki [37]núr dunyá men áyá hai, aur [38]ádmíon ne táríkí ko núr se ziyáda pasand kiyá, is liye ki [39]un ke kám bure the. 20 [40]Kyúnki jo koí badí kartá hai, wuh núr se dushmaní rakhtá hai, aur núr ke pás nahín átá, [41]aisá na ho ki us ke kámon par malámat kí jáe. 21 Magar jo [42]sachcháí par 'amal kartá hai, wuh [43]núr ke pás átá hai,

7 Muq. 2 Kur. 5. 17 aur Gal. 6. 15 aur 1 Pat. 1. 3, 23. Ya'q. 1. 17 aur 3. 15, 17 (hásh: ke liye).
8 Dekho báb 1. 13.
9 Áyat 36.
10 Muq. Hiz. 36. 25—27 aur Mar. 16. 16 aur A'mál 2. 38 aur Tit. 3. 5 aur Ibr. 10. 22.
11 1 Kur. 15. 50.
12 Báb 6. 63.
13 Muq. báb 4. 24.
14 Báb 5. 28.
15 Dekho áyat 3.
16 Muq. Wá'iz 11. 5 aur Hiz. 37. 9
17 1 Kur. 12. 11.
18 Báb 6. 52, 60.
19 Muq. báb 9. 30.
20 Dekho áyat 32.
21 Amsál 30. 4. Muq. A'mál 2. 34 aur If. 4. 9.
22 Áyat 31. Báb 6. 38, 42; 62. 1 Kur. 15. 47. Muq. Rom. 10. 6.
23 Muq. báb 7. 34.
24 Gin. 21. 9.
25 Báb 8. 28 aur 12. 32, 34.
26 Muq. báb 15. 4 aur 16. 33 aur 1 Yúh. 5. 12, 20.
27 Áyat 36.
28 Rom. 5. 8. If. 2. 4. 2 Thess. 2. 16. 1 Yúh. 3. 1 aur 4. 9, 10.
29 Dekho báb 1. 29.
30 Rom. 8. 32.
31 Báb 10. 28.
32 Báb 5. 36, 38; 6. 29, 57; 7. 29; 8. 42; 10. 36; 11. 42; 17. 3 aur 20. 21. Rom. 8. 3. 1 Yúh. 4. 9, 10, 14.
33 Báb 5. 45; 8. 15 aur 12. 47. Muq. báb 5. 22 aur 8. 11.
34 Báb 5. 24. Muq. Mar. 16. 16.
35 Dekho 1 Yúh. 5. 13.
36 Muq. báb 9. 39.
37 Dekho báb 1. 4, 5, 9.
38 Muq. Yas'. 30. 10 aur Yarm. 5. 31.
39 Báb 7. 7.
40 Muq. Aiy. 24. 13 aur Rom. 13. 12 aur If. 5. 13.
41 If. 5. 11, 13.
42 1 Yúh. 1. 6.
43 Zab. 139. 23, 24.

a Yá *úpar kí taraf se.* b Yá *Rúh.* c N. *jo ásmán men hai* na dárad.

táki us ke kám záhir hon, ki wuh Ḳhudá men kiye gaye hain.

Yúhanná ká iqrár, ki mujhe ghaṭná aur Masíh ko baṛhná cháhiye.

22 In báton ke ba'd Yisú' aur us ke shágird Yahúdiya ke mulk men áe; aur wuh wahán un ke sáth rahkar [44] baptisma[a] dene lagá. 23 Aur Yúhanná bhí [45] Shálem ke nazdík 'Ainon men baptisma[a] detá thá, kyúnki wahán páni bahut thá, aur log ákar baptisma[a] lete the; 24 kyúnki [46] Yúhanná us waqt tak qaidḳháne men dálá na gayá thá. 25 Pas Yúhanná ke shágirdon ki kisí Yahúdí ke sáth [47] taháret kí bábat bahs húí. 26 Unhon ne Yúhanná ke pás ákar kahá; [48] Ai Rabbí, jo shaḳhs Yardan ke pár tere sáth thá, [49] jis kí tú ne gawáhí dí hai, dekh, wuh baptisma[a] detá hai, aur [50] sab us ke pás áte hain. 27 Yúhanná ne jawáb men kahá; [51] Insán kuchh nahín pá saktá, [52] jab tak us ko [53] ásmán se na diyá jáe. 28 Tum ḳhud mere gawáh ho, ki main ne kahá; [54] Main Masíh nahín, magar [55] us ke áge bhejá gayá húṅ. 29 [56] Jis kí dulhan hai, wuh dúlhá hai; magar [57] dúlhá ká dost jo khará húá us kí suntá hai, dúlhá kí áwáz se [58] bahut ḳhush hotá hai: pas merí yih ḳhushí púrí ho gayí. 30 [59] Zarúr hai ki wuh barhe, aur main ghaṭún.

Masíh ke paigám ki haqíqat.

31 [60] Jo úpar se átá hai, [61] wuh sab se úpar hai: jo zamín se hai, wuh zamín hí se hai, aur zamín hí kí [62] kahtá hai: [63] jo ásmán se átá hai, [61] wuh sab se úpar hai. 32 [64] Jo kuchh us ne dekhá aur suná, usí kí gawáhí detá hai, [65] aur koí us kí gawáhí qabúl nahín kartá. 33 Jis ne us kí gawáhí qabúl kí, us ne is bát par [66] muhr kar dí, [67] ki Ḳhudá sachchá hai. 34 Kyúnki jise [68] Ḳhudá ne bhejá, wuh Ḳhudá ki báten kahtá hai: is liye ki wuh Rúh [69] náp nápkar nahín detá. 35 [70] Báp Bete se mahabbat rakhtá hai, aur [71] us ne sab chízen us ke háth men de dí hain. 36 [72] Jo Bete par ímán látá hai, hamesha kí zindagí us kí hai; lekin [73] jo [74] Bete kí nahín mántá, [75] zindagí ko na dekhegá, balki us par Ḳhudá ka gazab rahtá hai.

Ek Sámarí 'aurat ke sáth Yisú' ki guftgú.

4 1 Phir jab Ḳhudáwand ko ma'lúm húá, ki Farísíon ne suná hai, ki Yisú' Yúhanná se ziyáda shágird kartá, aur [1] baptisma[a] detá hai; 2 (go Yisú' áp nahín balki us ke shágird baptisma[a] dete the); 3 to wuh Yahúdiya ko chhorkar [2] phir Galíl ko chalá gayá. 4 Aur us ko Sámariya se hokar jáná [3] zarúr thá. 5 Pas wuh Sámariya ke ek shahr tak áyá, jo Súkhár kahlátá hai; wuh us qit'a ke nazdík

41 Áyat 26. Báb 4. 1, 2.
45 Paid. 33. 18 (?).
46 Muq. báb 5. 35. Dekho Mat. 4. 12.
47 Báb 2. 6.
48 Áyat 2.
49 Dekho báb 1. 7.
50 Báb 12. 19.
51 1 Kur. 4. 7. 'Ibr. 5. 4.
52 Báb 6. 65. Muq. Ya'q. 1. 17.
53 Dekho Mat. 21. 25.
54 Dekho báb 1. 20.
55 Mal. 3. 1. Mar. 1. 2. Luq. 1. 17. A'mál 19. 4.
56 Dekho Mat. 25. 1.
57 Qáz. 14. 20. Qaz. 5. 1.
58 Mat. 9. 15.
59 Mat. 3. 11
60 Báb 8. 23.
61 Rom. 9. 5. If. 1. 21.
62 Muq. 1 Yúh. 4. 5.
63 Dekho áyat 13.
64 Áyat 11. Báb 1. 13; 7. 16; 8. 26 aur 15. 15, wág:
65 Muq. áyat 19 aur báb 1. 11; 5. 43 aur 12. 37.
66 Muq. báb 6. 27 aur Rom. 15. 28 (hásh:) aur 2 Kur. 1. 22 aur If. 1. 13 aur Muk. 7. 3—8.
67 Muq. 1 Yúh. 5. 10.
68 Dekho áyat 17.
69 Muq. Híz. 4. 11, 16.
70 Dekho báb 5. 20.
71 Dekho Mat. 28. 18.
72 Áyat 15, 16. Báb 5. 24; 6. 40, 47, 54 1 Yúh. 5. 12, 13. Muq. báb 11. 25, 26 aur 20. 31. Dekho Mat. 19. 16.
73 Muq. Rom. 2. 8 aur If. 5. 6 aur Kul. 3. 6.
74 Muq. báb 6. 53 aur Mar. 16. 16 aur 1 Yúh. 5. 12.
75 Áyat 3.
1 Báb 3. 22, 26.
2 Báb 2. 11, 12.
3 Muq. Luq. 13. 33.

a Yá *istibáq.*

hai, [4] jo Ya'qúb ne apne beṭe Yúsuf ko diyá thá. [6] Aur Ya'qúb ká kúán[a] wahín thá. Chunánchi Yisú' safar se [5] thaká mánda hokar us kúen[a] par yún hí baiṭh gayá. Yih chhaṭe ghanṭe ke qaríb thá. [7] Sámariya kí ek 'aurat pání bharne áí. Yisú' ne us se kahá; [5] Mujhe pání pilá; [8] kyúnki us ke shágird shahr men kháná mol lene ko gaye the. [9] Us Sámarí 'aurat ne us se kahá, ki Tú Yahúdí hokar mujh Sámarí 'aurat se pání kyún mángtá hai? ([6] kyúnki Yahúdí Sámaríon se kisí tarah ká bartáo nahín rakhte.) [10] Yisú' ne jawáb men us se kahá; Agar tú Khudá kí bakhshish ko jántí, aur yih bhí jántí, ki wuh kaun hai, jo tujh se kahtá hai; Mujhe pání pilá, to tú us se mángtí, aur wuh tujhe [7] zindagí ká[b] pání detá. [11] 'Aurat ne[c] us se kahá; Ai Khudáwand, tere pás pání bharne ko to kuchh hai nahín, aur kúán gahrá hai: phir wuh zindagí ká[b] pání tere pás kahán se áyá? [12] [8] Kyá tú hamáre báp Ya'qúb se bará hai, [9] jis ne ham ko yih kúán diyá, aur khud us ne, aur us ke beṭon ne, aur us ke maweshí ne us men se píyá? [13] Yisú' ne jawáb men us se kahá; Jo koí is pání men se pítá hai, wuh phir piyásá hogá; [14] magar [10] jo koí us pání men se píegá jo main use dúngá, wuh [11] abad tak piyásá na hogá; balki jo pání main use dúngá, wuh [12] us men ek chashma ban jáegá, jo hamesha kí zindagí ke liye járí rahegá. [15] 'Aurat ne us se kahá; Ai Khudáwand, [13] wuh pání mujh ko de, táki main na piyásí hún, na pání bharne ko yahán tak áún. [16] Yisú' ne[c] us se kahá; Já, [14] apne shauhar ko yahán bulá lá. [17] 'Aurat ne jawáb men us se[d] kahá, ki Main beshauhar hún. Yisú' ne us se kahá, ki Tú ne khúb kahá; Main beshauhar hún; [18] kyúnki tú pánch shauhar kar chukí hai; aur jis ke pás tú ab hai, wuh terá shauhar nahín; yih tú ne sach kahá. [19] 'Aurat ne us se kahá; Ai Khudáwand, mujhe ma'lúm hotá hai ki [15] tú [16] nabí hai. [20] [17] Hamáre bápdádon ne [18] is pahár par parastish kí; aur tum kahte ho, ki [19] wuh jagah jahán parastish karní cháhiye, [20] Yarúshalem men hai. [21] Yisú' ne us se kahá; [21] Ai 'aurat, merí bát ká yaqín kar, ki [22] wuh waqt átá hai ki tum [23] na to is pahár par Báp kí parastish karoge, aur na Yarúshalem men. [22] [24] Tum jise nahín jánte, us kí parastish karte ho; [25] ham jise jánte hain, us kí parastish karte hain: kyúnki [25] naját [26] Yahúdíon men se hai. [23] Magar [27] wuh waqt átá hai, balki ab hí hai, ki sachche parastár Báp kí parastish [28] rúh aur [29] sachchái se karenge, kyúnki Báp apne liye aise hí parastár [30] dhúndhtá hai. [24] Khudá rúh hai, aur zarúr hai ki us ke parastár rúh aur sachchái se parastish karen. [25] 'Aurat ne us se kahá; Main jántí hún, ki

[4] Áyat 12. Paid. 33. 19 aur 48. 22. Yash. 24. 32.

[5] Báb 19. 28. Muq. Mat. 4. 2; 8. 24 aur 21. 18.

[6] Lúq. 9. 53. Muq. báb 8. 48 aur 'Azrá 4. 3, 10. Dekho Mat. 10. 5.

[7] Báb 7. 38. Yarm. 2. 13 aur 17. 13. Muq. Paid. 26. 19 aur Yas'. 55. 1 aur Hiz. 47. 1, wag: aur Zak. 14. 8 aur Muk. 21. 6 aur 22. 2, 17.

[8] Muq. báb 8. 53.

[9] Áyat 5.

[10] Muq. báb 6. 35, 51, 58 aur 7. 37.

[11] Muq. Yas'. 49. 10 aur Muk. 7. 16.

[12] Báb 7. 38.

[13] Muq. báb 6. 34.

[14] Báb 16. 8.

[15] Báb 9. 17. Muq. báb 6. 14.

[16] Lúq. 7. 16, 39. Dekho Mat. 21. 11.

[17] Paid. 12. 6, 7 aur 33. 18, 20. Ist. 11. 29 aur 27. 12. Yash. 8. 33.

[18] Qáz. 9. 7.

[19] Muq. báb 11. 48.

[20] Dekho Ist. 12. 5.

[21] Báb 2. 4.

[22] Áyat 23. Báb 5. 25, 28 aur 16. 2, 25, 32.

[23] Saf. 2. 11. Mal. 1. 11. 1 Tím. 2. 8.

[24] Muq. 2 Sal. 17. 28—34 aur A'mál 17. 23.

[25] Zab. 147. 19, 20. Yas'. 2. 3. Rom. 3. 1, 2 aur 9. 4, 5.

[26] Mat. 2. 4, 5. A'mál 13. 23. Rom. 11. 26.

[27] Áyat 21.

[28] Muq. Rom. 8. 15 aur If. 2. 18 aur 6. 18 aur Fil. 3. 3.

[29] Zab. 145. 18. Muq. báb 1. 17.

[30] Muq. báb 6. 44.

a Yún. *chashma.* b Yún. *zinda.* c N. *Us ne.* d N. *us se* na dárad.

[31] Masíh, jo Khristus kahlátá hai, ánewálá hai; jab wuh áegá, to [32] hamen sab báten batá degá. 26 Yisú' ne us se kahá; [33] Main jo tujh se bol rahá hún, wuhí hún.

Shágirdon ke sáth rúhání khurák aur fasl ke báre men Yisú' kí guftgú.

27 Itne men [34] us ke shágird á gaye, aur ta'ajjub karne lage ki wuh 'aurat se báten kar rahá hai; táham kisí ne na kahá, ki Tú kyá cháhtá hai? yá, Us se kis liye báten kartá hai? 28 Pas 'aurat apná ghará chhorkar shahr men chalí gayí, aur logon se kahne lagí; 29 Áo, ek ádmí ko dekho, [35] jis ne mere sab kám mujhe batá diye: kyá mumkin hai ki Masíh yihí hai? 30 Wuh shahr se nikalkar us ke pás áne lage. 31 Itne men us ke shágird us se yih darkhwást karne lage, ki [36] Ai Rabbí, kuchh khá le. 32 Lekin us ne un se kahá; Mere pás kháne ke liye aisá kháná hai jise tum nahín jánte. 33 Pas shágirdon ne ápas men kahá; [37] Kyá koí us ke liye kuchh kháne ko láyá hai? 34 Yisú' ne un se kahá; [38] Merá kháná yih hai, [39] ki apne bhejnewále kí marzí ke muwáfiq 'amal karún, aur [40] us ká kám púrá karún. 35 Kyá tum kahte nahín, ki Fasl ke áne men abhí chár mahíne báqí hain? Dekho, main tum se kahtá hún; apní ankhen uṭhákar kheton par nazar karo, ki [41] fasl pak gayí hai. 36 Aur kátnewálá mazdúrí pátá, aur hamesha kí zindagí ke liye phal jama' kartá hai, táki [42] bonewálá aur [43] kátnewálá dono [44] milkar khushí karen. 37 Kyúnki is par yih masal ṭhík átí hai, ki [45] Bonewálá áur hai, kátnewálá áur. 38 Main ne tumhen wuh khet kátne ke liye bhejá, [46] jis par tum ne mihnat nahín kí: áuron ne mihnat kí, [47] aur tum un kí mihnat ke phal men sharík húe.

Bahut se Sámarion ká Yisú' par ímán láná.

39 Aur [48] us shahr ke bahut se Sámarí [49] us 'aurat ke kahne se, [50] jis ne gawáhí dí, ki Us ne mere sab kám mujhe batá diye, us par ímán láe. 40 Pas jab wuh Sámarí us ke pás áe, to us se darkhwást karne lage, ki Hamáre pás rah: chunánchi wuh do roz wahán rahá. 41 Aur [51] us ke kalám ke sabab áur bhí bahutere ímán láe; 42 aur us 'aurat se kahá; Ab ham tere kahne hí se ímán nahín láte; kyúnki ham ne khud sun liyá, [52] aur jánte hain ki yih fi'lhaqíqat [53] dunyá ká [54] Munjí hai.

Galíl men Yisú' ká máná jáná.

43 Phir [55] un do dinon ke ba'd wuh wahán se rawána hokar Galíl ko gayá. 44 Kyúnki Yisú' ne khud gawáhí dí, [56] ki Nabí apne watan men 'izzat nahín pátá. 45 Pas jab wuh Galíl men áyá, to Galílíon ne use qabúl kiyá, [57] is liye ki jitne kám us ne Yarúshalem men 'íd ke waqt kiye the, unhon ne un ko dekhá thá; kyúnki [58] wuh bhí 'íd men gaye the.

[31] Dekho báb 1. 41.
[32] Ist. 18. 18. Muq. áyat 29.
[33] Báb 9. 35—37.
[34] Áyat 8.
[35] Áyát 17, 18. Muq. áyat 25.
[36] Dekho báb 1. 38.
[37] Muq. áyát 11, 15 aur báb 2. 20; 3. 4 aur 6. 34, 52.
[38] Muq. Aiy. 23. 12
[39] Báb 5. 30; 6. 38 aur 14. 31.
[40] Báb 5. 36 aur 17. 4. Muq. báb 9. 4 aur Luq. 2. 49.
[41] Mat. 9. 37. Luq. 10. 2. Muq. áyát 25, 30.
[42] Muq. Mat. 13. 37 aur Mar. 4. 14.
[43] Áyat 38.
[44] Yas'. 9. 3. Muq. 'Ámús 9. 13.
[45] Muq. Aiy. 31. 8.
[46] Yash. 24. 13.
[47] Muq. A'mál 8. 5—17, 25.
[48] Áyát 5, 8.
[49] Muq. báb 17. 20.
[50] Ayat 29
[51] Báb 8. 30.
[52] Muq. 1 Yúh. 5. 20.
[53] Dekho báb 1. 29.
[54] 1 Yúh. 4. 14. Muq. báb 3. 17 aur 12. 47 aur 1 Tim. 4. 10.
[55] Áyat 40.
[56] Dekho Mat. 13. 57.
[57] Báb 2. 23 aur 3. 2.
[58] Áyat 20.

Qáná meṉ bádsháh ke mulázim ke beṭe ko achchhá karná.

59 Báb 2. 1.
60 Báb 2. 9.
61 Áyát 3, 54.
62 Báb 2. 18 aur 6. 30. Muq. báb 20. 29.
63 Muq. báb 11. 21, 32 aur Mar. 5. 35 aur Lúq. 8. 49.
64 A'mál 16. 34 aur 18. 8. Dekho A'mál 11. 14.
65 Muq. báb 2. 11 áyát 45, 46 ke sáth.

46 Pas wuh phir [59]Qáná e Galíl meṉ áyá, [60]jahán us ne páni ko mai banáyá thá. Aur bádsháh ká ek mulázim thá, jis ká beṭá Kafarnahúm meṉ bímár thá. **47** Wuh yih sunkar ki Yisú' [61]Yahúdiya se Galíl meṉ á gayá hai, us ke pás gayá, aur us se darkhwást karne lagá, ki Chalkar mere beṭe ko shifá bakhsh: kyúṉki wuh marne ko thá. **48** Yisú' ne us se kahá; [62]Jab tak tum nishán aur 'ajíb kám na dekho, hargiz ímán na láoge. **49** Bádsháh ke mulázim ne us se kahá; Ai Khudáwand, [63]mere bachche ke marne se pahle chal. **50** Yisú' ne us se kahá; Já, terá beṭá jítá hai. Us shakhs ne us bát ká yaqín kiyá jo Yisú' ne us se kahí, aur chalá gayá. **51** Wuh raste hí meṉ thá, ki us ke naukar use mile aur kahne lage, ki Terá larká jítá hai. **52** Us ne un se púchhá, ki Use kis waqt se árám hone lagá thá? Unhoṉ ne kahá, ki Kal sátweṉ ghaṇṭe meṉ us ki tap utar gayí. **53** Pas báp ján gayá, ki wuhí waqt thá jab Yisú' ne us se kahá thá, ki Terá beṭá jítá hai. Aur wuh khud [64]aur us ká sárá gharáná ímán láyá. **54** [65]Yih dúsrá mu'jiza[a] hai, jo Yisú' ne Yahúdiya se Galíl meṉ ákar dikháyá.

Yisú' ká Yarúshalem meṉ ek bímár ko achchhá karná.

1 Dekho báb 6. 4.

5 [1]In báṭoṉ ke ba'd [2]Yahúdíoṉ kí ek 'íd húí, aur Yisú' Yarúshalem ko gayá.

a Yún. *nishán.*

2 Yarúshalem meṉ [2]bher darwáze ke pás ek hauz hai, jo 'Ibrání meṉ Bait-Hasdá[b] kahlátá hai; aur us ke pánch barámade hain. **3** In meṉ bahut se bímár, aur andhe, aur langṛe, aur [3]pazhmurda log paṛe the. **5** Wahán ek shakhs thá, jo aṭhtís baras se bímárí meṉ mubtilá thá. **6** Is ko Yisú' ne paṛá húá dekhá, aur yih jánkar ki wuh barí muddat se is hálat meṉ hai, us se kahá; Kyá tú tandurust honá cháhtá hai? **7** Us bímár ne use jawáb diyá; Ai Khudáwand, mere pás koí ádmí nahíṉ, ki jab páni hiláyá jáe, to mujhe hauz meṉ utár de; balki mere pahunchte pahunchte dúsrá mujh se pahle utar paṛtá hai. **8** Yisú' ne us se kahá; [4]Uṭh, aur apní chárpáí uṭhákar chal phir. **9** [4]Wuh shakhs fauran tandurust ho gayá, aur apní chárpáí uṭhákar chalne phirne lagá.

2 Naham. 3. 1, 32 aur 12. 39.
3 Mat. 12. 10.
4 Mat. 9. 6, 7. Mar. 2. 9, 11, 12. Lúq. 5. 24, 25.

Sabt ke din bímár ko achchhá karne ke báre meṉ Yahúdioṉ ke sáth guftgú.

5 Wuh din Sabt ká thá. **10** Pas Yahúdí us se, jis ne shifá páí thí, kahne lage, ki Áj Sabt ká din hai; [6]tujhe chárpáí uṭhání rawá nahíṉ. **11** Us ne unheṉ jawáb diyá; Jis ne mujhe tandurust kiyá, usí ne mujhe farmáyá, ki Apní chárpáí uṭhákar chal phir. **12** Unhoṉ ne us se púchhá, ki Wuh kaun shakhs hai jis ne tujh se kahá; Chárpáí uṭhákar chal phir? **13** Lekin jo shifá pá gayá thá, wuh na jántá thá ki kaun

5 Báb 9. 14.
6 Khur. 20. 10. Naham. 13. 19. Yarm. 17. 21, 22. Muq. báb 7. 23 aur 9. 16 aur Mar. 2. 24 aur 3. 4 aur Lúq 6. 2 aur 13. 14.

b N. *Bait-zatá.*

hai; kyúnki bhír ke sabab [7] Yisú' wahán se ṭal gayá thá. [14] In báṭon ke ba'd wuh Yisú' ko haikal men milá. Us ne us se kahá; Dekh, tú tandurust ho gayá hai; [8] phir gunáh na karná, [9] aisá na ho ki tujh par is se bhí ziyáda áfat áe. [15] Us ádmí ne jákar Yahúdíon ko ḳhabar dí[a], ki jis ne mujhe tandurust kiyá, wuh Yisú' hai. [16] Is liye Yahúdí [10] Yisú' ko satáne lage, [11] kyúnki wuh aise kám Sabt ke din kartá thá. [17] Lekin Yisú' ne[b] un se kahá, ki Merá Báp ab tak kám kartá hai, aur main bhí kám kartá húṇ. [18] Is sabab se Yahúdí [12] áur bhí ziyáda us ke qatl karne kí koshish karne lage, [13] ki wuh na faqat [14] Sabt ká hukm toṛtá, balki Ḳhudá ko ḳhúss [15] apná Báp kahkar [16] apne áp ko Ḳhudá ke barábar banátá thá.

Kám aur qudrat aur 'izzat ke i'tibár se Yisú' ki Báp ke sáth shirákat.

[19] Pas Yisú' ne un se kahá; Main tum se sach sach kahtá húṇ, ki [17] Beṭá [18] áp se kuchh nahíṇ kar saktá, siwá us ke jo Báp ko karte dekhtá hai; kyúnki jin kámon ko wuh kartá hai, unhen Beṭá bhí usí tarah kartá hai. [20] Is liye ki [19] Báp Beṭe ko 'azíz rakhtá hai, aur jitne kám khud kartá hai, use dikhátá hai; balki [20] in se bhí bare kám use dikháegá, táki [21] tum ta'ajjub karo. [21] Kyúnki jis tarah Báp [22] murdon ko uṭhátá aur [23] zinda kartá hai, usí tarah [24] Beṭá bhí [25] jinhen cháhtá hai zinda kartá hai. [22] Kyúnki [26] Báp kisí kí 'adálat bhí nahíṇ kartá, balki us ne [27] 'adálat ká sárá kám Beṭe ke sipurd kiyá hai, [23] táki sab log Beṭe kí 'izzat karen, jis tarah [28] Báp kí 'izzat karte hain. [29] Jo Beṭe kí 'izzat nahíṇ kartá, wuh Báp kí, jis ne use bhejá, 'izzat nahíṇ kartá. [24] Main tum se sach sach kahtá húṇ, ki [30] Jo merá kalám suntá, aur [31] mere bhejnewále ká yaqín kartá hai, hamesha kí zindagí us kí hai, aur [32] us par sazá ká hukm nahíṇ hotá[c], balki [33] wuh maut se nikalkar zindagí men dákhil ho gayá hai. [25] Main tum se sach sach kahtá húṇ, ki [34] wuh waqt átá hai, balkí abhí hai, ki [35] murde [36] Ḳhudá ke Beṭe kí áwáz sunenge, aur jo sunenge [35] wuh jíenge. [26] [37] Kyúnki jis tarah Báp apne áp men zindagí rakhtá hai, [38] usí tarah us ne Beṭe ko bhí yih bakhshá, ki apne áp men zindagí rakkhe; [27] balki [39] use 'adálat karne ká bhí ikhtiyár bakhshá, is liye ki wuh [40] ádamzád[d] hai. [28] Is se ta'ajjub na karo, kyúnki [34] wuh waqt átá hai, ki [41] jitne qabron men hain us kí áwáz sunkar niklenge; [29] [42] jinhon ne neki kí hai, zindagí kí qiyámat ke wáste, aur jinhon ne badí kí hai, sazá kí qiyámat ke wáste.

Yisú' ke haqq men chár qism ki gawáhi.

[30] [43] Main apne áp se kuchh nahíṇ kar saktá: jaisá suntá

[7] Muq. báb 6. 15.
[8] Báb 8. 11.
[9] Muq. 'Azrá 9. 14.
[10] Báb 15. 20 Muq. A'mál 9. 4, 5.
[11] Báb 7. 23 aur 9. 16.
[12] Dekho báb 7. 1.
[13] Dekho báb 10. 33.
[14] Áyat 16.
[15] Muq. Rom. 8. 32.
[16] Fil. 2. 6.
[17] Dekho áyat 30.
[18] Muq. báb 16. 13.
[19] Báb 3. 35; 10. 17; 15. 9, 10 aur 17. 23—26. Muq. Mat. 3. 17.
[20] Muq. báb 14. 12.
[21] Báb 7. 21.
[22] Muq. Ist. 32. 39 aur 2 Kur. 1. 9.
[23] Rom. 4. 17 aur 8. 11.
[24] Muq. báb 6. 33 aur 11. 25. Dekho 1 Kur. 15. 45.
[25] Muq. Rom. 9. 18.
[26] Muq. A'mál 17. 31.
[27] Áyat 27. Báb 9. 39. A'mál 10. 42. Muq. báb 3. 17. Dekho báb 17. 2.
[28] Báb 8. 49.
[29] Lúq. 10 16. Muq. báb 15. 23 aur 1 Yúh. 2. 23.
[30] Muq. báb 8. 51.
[31] Báb 20. 31. 1 Yúh. 5. 9—13. Muq. báb 3. 15, 36 aur 12. 44.
[32] Báb 3. 18. Muq. áyat 29.
[33] 1 Yúh. 3. 14.
[34] Dekho báb 4. 21, 23.
[35] Dekho If. 2. 1, 5.
[36] Muq. báb 11. 43.
[37] Muq. báb 6. 57.
[38] Dekho báb 1. 4 aur 17. 2.
[39] Áyat 22.
[40] Dekho Dán. 7. 13.
[41] Báb 11. 24. 1 Kur. 15. 52. Muq. báb 11. 44, 45.
[42] Dekho Dán. 12. 2.
[43] Áyat 19. Báb 8. 28 aur 14. 10. Muq. báb 10. 18, wag:

a N. *Yahúdíon se kahá.* b N. *us ne.*
c Yún. *wuh 'adálat men nahíṇ átá.*
d Yá *Ibn i Ádam.*

hún, 'adálat kartá hún, aur 44 merí 'adálat rást hai; kyún-
ki 45 main apní marzí nahín,
46 balki apne bhejnewále kí
marzí cháhtá hún. 31 47 Agar
main khud apní gawáhí dún,
to merí gawáhí sachchí nahín.
32 Ek 48 áur hai jo merí gawáhí
detá hai, aur 49 main jántá
hún ki merí gawáhí jo wuh
detá hai sachchí hai. 33 50 Tum
ne Yúhanná ke pás payám
bhejá, aur us ne sachchái kí
gawáhí dí hai. 34 Lekin
main apní nisbat insán kí
51 gawáhí manzúr nahín kartá:
taubhí main yih báten is liye
kahtá hún kí tum naját páo.
35 Wuh jaltá aur 52 chamaktá
húa chirág thá; aur tum ko
kuchh 'arse tak 53 us kí raushní
men khush rahná manzúr
húa. 36 Lekin mere pás jo
51 gawáhí hai, wuh Yúhanná
kí gawáhí se barí hai: kyúnki
jo 54 kám Báp ne mujhe 55 púre
karne ko diye, ya'ní yihí kám
jo main kartá hún, wuh 56 mere
gawáh hain ki 57 Báp ne mujhe
bhejá hai. 37 Aur Báp jis ne
mujhe bhejá hai, 58 usí ne
merí gawáhí dí hai. Tum
ne na kabhí us kí áwáz sunî
hai, aur 59 na us kí súrat
dekhí; 38 aur 60 us ke kalám
ko apne dilon men qáim nahín
rakhte; kyúnki jise us ne
bhejá hai, us ká yaqín nahín
karte. 39 61 Tum kitáb i
muqaddas men dhúndhte ho[a];
kyúnki samajhte ho ki us
men hamesha kí zindagí
tumhen miltí hai; aur 62 yih
wuh hai, jo merí gawáhí detí
hai; 40 phir bhí 63 tum zindagí
páne ke liye mere pás áná
nahín cháhte. 41 64 Main
ádmíon se 'izzat nahín cháhtá[b].
42 Lekin 65 main tum ko jántá
hún, ki tum men 66 Khudá kí
mahabbat nahín. 43 Main
67 apne Báp ke nám se áyá
hún, aur 68 tum mujhe qabúl
nahín karte; 69 agar koí áur
apne hí nám se áe, to use
qabúl kar loge. 44 Tum jo
ek dúsre se 'izzat cháhte[c] ho,
aur wuh 70 'izzat jo 71 Khudá e
Wáhid kí taraf se hotí hai
nahín cháhte, kyúnkar ímán
lá sakte ho? 45 Yih na samjho
ki main Báp se tumhárí
shikáyat karúngá: tumhárí
shikáyat karnewálá to hai,
ya'ní Músá, 72 jis par tum ne
ummed lagá rakkhí hai.
46 Kyúnki agar tum Músá ká
yaqín karte, to merá bhí
yaqín karte, is liye ki 73 us ne
mere haqq men likhá hai.
47 Lekin 74 jab tum us ke
nawishton ká yaqín nahín
karte, to merí báton ká kyún-
kar yaqín karoge?

Yisú' ká pánch hazár ádmíon ko khiláná aur bádsháh banne se inkár karná.

(Mat. 14. 13–21; Mar. 6. 32–44; Lúq. 9. 10–17.)

6 1 In báton ke ba'd Yisú'
1 Galíl kí jhíl, ya'ní 2 Ti-
biriyás kí jhíl ke pár gayá.
2 Aur barí bhír us ke pichhe
ho lí, kyúnki jo mu'jize[d] wuh
bímáron par kartá thá, un ko
wuh dekhte the. 3 Yisú'
3 pahár par charh gayá, aur
apne shágirdon ke sáth wahán
baithá. 4 Aur 4 Yahúdíon kí
5 'Íd i Fasah nazdík thí. 5 Pas
jab Yisú' ne 6 apní ánkhen

a Yá *dhúndho.*

b Yún. *manzúr nahín kartá.*
c Yún. *manzúr karte.* d Yún. *nishán.*

44 Báb 8. 16.
45 Báb 4. 34 aur 6. 38. Muq. báb 7. 18 aur Rom. 15. 3.
46 Dekho Mat. 26. 39.
47 Muq. báb 8. 13, 14, 18, 54 aur 18. 21.
48 Áyat 37.
49 Báb 7. 28, 29.
50 Dekho báb 1. 7, 19.
51 1 Yúh. 5. 9.
52 2 Pat. 1. 19.
53 Muq. Mat. 13. 20 aur 21. 26.
54 Báb 10. 25, 38; 14. 11 aur 15. 24. Muq. báb 2. 23 aur Mat. 11. 4.
55 Dekho báb 4. 34.
56 Muq. báb 5. 2.
57 Dekho báb 3. 17.
58 Báb 8. 18. Muq. Mat. 3. 17 aur 17. 5.
59 Dekho báb 1. 18.
60 Muq. 1 Yúh. 2. 14; 4. 13, 14 aur 5. 10.
61 Muq. A'mál 17. 11 aur 2 Tim. 3. 15.
62 Dekho Lúq. 24. 27.
63 Áyat 43. Báb 3. 19 aur 7. 17. Muq. Mat. 23. 37 aur Lúq. 13. 34.
64 Áyat 34. Muq. Mat. 6. 1, 2 aur 1 Thess. 2. 6.
65 Dekho báb 2. 24, 25.
66 Lúq. 11. 42. Dekho Yahúdáh 21.
67 Báb 10. 25; 12. 13 aur 17. 12.
68 Báb 1. 11 aur 3. 11, 32.
69 Muq. Mat. 24. 5.
70 Muq. Rom. 2. 29.
71 Báb 17. 3.
72 Muq. báb 9. 28, 29 aur Rom. 2. 17.
73 Áyat 47. Gin. 21. 9. Ist. 18. 15. Lúq. 24. 27. Muq. báb 12. 41.
74 Muq. Lúq. 16. 31.
1 Dekho Mat. 4. 18.
2 Báb 21. 1.
3 Áyat 15.
4 Báb 5. 1 aur 7. 2.
5 Báb 2. 13 aur 11. 55. Dekho Khur. 12.
6 Lúq. 6. 20.

uthákar dekhá, ki mere pás bárí bhír á rahí hai, to [7]Filippus se kahá, ki Ham in ke kháne ke liye kahán se roṭiyán mol leṉ? [6] Magar us ne us ke ázmáne ke liye yih kahá; kyúṉki wuh áp jántá thá, ki maiṉ kyá karúṉgá. [7 8]Filippus ne use jawáb diyá, ki Do sau dínár[a] ki roṭiyán in ke liye káfí na hoṉgí, ki har ek ko thorí bhí mil jáe. [8] Us ke shágirdoṉ meṉ se ek ne, ya'ní Shama'ún Patras ke bhái [9]Andriyás ne, us se kahá; [9] Yahán ek larká hai, jis ke pás [10]jau kí páṉch roṭiyán, aur do machhliyán haiṉ; magar [10]yih itne logoṉ meṉ kyá haiṉ? [10] Yisú' ne kahá, ki Logoṉ ko bitháo. [11]Aur us jagah bahut ghás thí. Pas wuh mard, jo takhmínan páṉch hazár the, baiṭh gaye. [11] Yisú' ne wuh roṭiyán líṉ, aur [12]shukr karke unheṉ jo baiṭhe the bánṭ díṉ; aur isí tarah machhliyoṉ meṉ se jis qadr cháhte the bánṭ diyá. [12] Jab wuh ser ho chuke, to us ne apne shágirdoṉ se kahá, ki Bache húe ṭukroṉ ko jama' karo, táki kuchh zá'i na ho. [13] Chunánchi unhoṉ ne jama' kiyá, aur jau kí páṉch roṭiyoṉ ke ṭukroṉ se, jo khánewáloṉ se bach rahe the, bárah ṭokriyán bharíṉ. [14] Pas jo mu'jiza[b] us ne dikháyá wuh log use dekhkar kahne lage; [13]Jo [14]nabí dunyá meṉ ánewálá thá, fi'lhaqiqat [15]yihí hai.

[15] Pas [16]Yisú' yih ma'lúm karke, ki wuh ákar mujhe bádsháh banáne ke liye pakṛá cháhte haiṉ, phir [17]paháṛ par [18]akelá chalá gayá.

Yisú' ká jhíl ke páni par chalná.

(Mat. 14. 22–33; Mar. 6. 45–51.)

[16] Phir jab shám húí, to us ke shágird jhíl ke kanáre gaye; [17] aur kishtí par charhkar jhíl ke pár Kafarnahúm ko chale játe the. Us waqt andherá ho gayá thá, aur Yisú' abhí tak un ke pás na áyá thá. [18] Aur ándhí ke sabab jhíl meṉ maujeṉ uṭhne lagíṉ. [19] Pas jab wuh khete khete tín chár míl ke qaríb nikal gaye, to unhoṉ ne Yisú' ko jhíl par chalte, aur kishtí ke nazdík áte dekhá, aur ḍar gaye. [20 19]Magar us ne un se kahá, ki Maiṉ húṉ; ḍaro nahíṉ. [21] Pas wuh use kishtí par charhá lene ko rází húe, aur fauran wuh kishtí us jagah já pahuṉchí jahán wuh játe the.

Yisú' zindagí kí roṭí hai.

[22] Dúsre din, us bhír ne, jo jhíl ke pár kharí thí, yih dekhá ki yahán ek ke siwá áur koí [20]chhoṭí kishtí na thí, aur Yisú' apne shágirdoṉ ke sáth kishtí par sawár na húá thá, balki sirf us ke shágird chale gaye the; [23] (lekin ba'z chhoṭí kishtiáṉ Tibiriyás se us jagah ke nazdík áíṉ, jahán unhoṉ ne Ḳhudáwand ke [21]shukr karne ke ba'd roṭí khái thí:) [24 22]pas jab bhír ne dekhá, ki yahán na Yisú'

[7] Báb 1. 44.
[8] Muq. Mar. 6. 37.
[9] Báb 1. 40, 44.
[10] 2 Sal. 4 42, 43.
[11] Muq. Mar. 6. 39.
[12] Áyat 23. Dekho Mat. 15.36.
[13] Báb 11. 27. Dekho Mat. 11. 3.
[14] Báb 1. 21 aur 7. 40. Dekho Mat. 21.11.
[15] Dekho báb 4. 19.
[16] Muq. báb 12. 12–15.
[17] Áyat 3.
[18] Muq. Mat. 8. 18.
[19] Muq. Lúq. 24. 38, 39.
[20] Báb 21. 8 (Yún.). Mar. 3. 9.
[21] Áyat 11.
[22] Muq. Mat. 14. 34 —36 aur Mar. 6. 53 —56.

a Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho.
b Yún. *nishán.*

hai, na us ke shágird, to wuh khud chhoṭí kishtíon par charhkar, Yisú' kí talásh men [23] Kafarnahúm ko áe, [25] aur jhíl ke pár us se milkar kahá; [24] Ai Rabbí, tú yahán kab áyá? [26] Yisú' ne un ke jawáb men kahá; Main tum se sach sach kahtá hún [25] tum mujhe is liye nahín dhúndhte ki [26] mu'jize[a] dekhe, balki is liye ki tum roṭiyán khákar ser húe. [27] [27] Fání khurák ke liye mihnat na karo, balki [28] us khurák ke liye jo hamesha kí zindagí tak ṭhahrtí hai, jise Ibn i Ádam tumhen degá; kyúnki Báp, ya'ní Khudá ne [29] usí par [30] muhr kí hai. [28] Pas unhon ne us se kahá, ki Ham kyá karen, táki Khudá ke kám anjám den? [29] Yisú' ne jawáb men un se kahá; [31] Khudá ká kám yih hai, ki jise [32] us ne bhejá hai, [33] us par ímán láo. [30] Pas unhon ne us se kahá; Phir [34] tú kaun sá nishán dikhátá hai, táki ham dekhkar terá yaqín karen? Tú kaun sá kám kartá hai? [31] [35] Hamáre báp-dádon ne biyábán men mann kháyá; chunánchi likhá hai, ki [b] [36] Us ne unhen kháne ke liye ásmán se roṭí dí. [32] Yisú' ne un se kahá; Main tum se sach sach kahtá hún, ki Músá ne to wuh roṭí ásmán se tumhen na dí, lekin merá Báp tumhen ásmán se haqíqí roṭí detá hai. [33] Kyúnki Khudá kí roṭí [37] wuh hai, jo ásmán se utarkar dunyá ko zindagí bakhshtí hai. [34] Unhon ne us se kahá; [38] Ai Khudáwand, yih roṭí ham ko hamesha diyá kar. [35] Yisú' ne un se kahá; [39] Zindagí kí roṭí main hún: [40] jo mere pás áe, wuh hargiz bhúká na hogá, aur jo mujh par ímán láe, wuh kabhí piyásá na hogá. [36] Lekin [41] main ne tum se kahá, ki Tum ne mujhe dekh liyá hai, phir bhí ímán nahín láte. [37] [42] Jo kuchh [43] Báp mujhe detá hai mere pás á jáegá; aur [44] jo koí mere pás áegá, use main hargiz na nikálúngá. [38] Kyúnki [45] main ásmán se utrá hún, na is liye ki [46] apní marzí ke muwáfiq 'amal karún, balki is liye ki [47] apne bhejnewále kí marzí ke muwáfiq 'amal karún. [39] Aur [48] mere bhejnewále kí marzí yih hai, ki [49] jo kuchh us ne mujhe diyá hai, [50] main us men se kuchh kho na dún, balki [51] use ákhirí din phir zinda karún. [40] Kyúnki mere Báp kí marzí yih hai, ki jo koí [52] Beṭe ko dekhe, aur [53] us par ímán láe, [54] hamesha kí zindagí páe; aur main use ákhirí din phir zinda karún[c].

Zindagí kí roṭí kháne kí shart aur tásír.

[41] Pas Yahúdí us par burburáne lage, is liye ki us ne kahá thá; [55] Jo roṭí ásmán se utrí, wuh main hún. [42] Aur unhon ne kahá; [56] Kyá yih [57] Yúsuf ká beṭá Yisú' nahín, jis ke báp aur mán ko [58] ham jánte hain? ab kyúnkar kahtá hai, ki Main ásmán se utrá hún? [43] Yisú' ne jawáb men un se kahá, ki Ápas men na burburáo. [44] Koí mere pás nahín á saktá, jab tak Báp,

[21] Áyát 17, 59.
[21] Dekho báb 1. 38.
[25] Áyat 24.
[26] Áyat 2.
[27] Yas'. 55.2.
[28] Muq. áyát 33, 50, 51, 54, 58.
[29] Muq. báb 5. 36, 37 aur 10. 36
[30] Muq. Hiz. 9. 4 aur Rom. 4. 11 aur 1 Kur. 9. 2 aur 2 Tím. 2. 19. Dekho báb 3. 33.
[31] 1 Kur. 15. 58. Muk. 2. 26.
[32] Dekho báb 3. 17.
[33] 1 Yúh. 3. 23.
[34] Dekho Mat. 12. 38.
[35] Áyát 49, 58. Khur. 16. 15. Gin. 11. 7—9.
[36] Muq. Zab. 78. 24, 25 aur 105. 40 aur 1 Kur. 10. 3.
[37] Áyat 50.
[38] Dekho báb 4. 15, 33.
[39] Áyát 41, 48, 51. Muq. áyat 53.
[40] Báb 4. 14 aur 7. 37. Muq. báb 5. 40 aur Mat. 11. 28 aur Muk. 7. 16.
[41] Áyat 26?
[42] Áyat 39. Báb 17. 2.
[43] Báb 10. 29 aur 17. 6, 9, 24.
[44] Báb 10. 28 aur 17. 12.
[45] Dekho báb 3. 13.
[46] Dekho báb 5. 30.
[47] Dekho báb 4. 34 aur 5. 30.
[48] Báb 10. 28, 29. Mat. 18. 14.
[49] Áyat 37.
[50] Báb 17. 12 aur 18. 9.
[51] Áyát 40, 44, 54. Muq. báb 11. 25 aur 1 Kur. 6. 14.
[52] Báb 12. 45 aur 14. 17, 19.
[53] Áyat 47. Báb 3. 15, 16.
[54] Áyat 27, 54. Báb 4. 14.
[55] Áyát 33, 35, 38.
[56] Dekho Mat. 13. 55.
[57] Dekho báb 1. 45.
[58] Báb 7. 27, 28

a Yún. *nishán.*
b Nahimyáh 9. 15.
c Yá *karúngá.*

jis ne mujhe bhejá hai, use [59]khench na le; aur [60]main use ákhirí din phir zinda karúngá. 45 Nabíon ke sahífon men yih likhá hai, ki [a 61]Wuh sab [62]Khudá kí taraf se ta'lím páe húe honge. [63]Jis kisí ne Báp se suná aur síkhá hai, wuh mere pás átá hai. 46 [64]Yih nahín, ki kisí ne Báp ko dekhá hai, magar [65]jo Khudá kí taraf se hai, usí ne [66]Báp ko dekhá hai. 47 Main tum se sach sach kahtá hún, ki [67]Jo ímán látá hai, hamesha kí zindagí us kí hai. 48 [68]Zindagí kí rotí main hún. 49 [69]Tumháre bápdádon ne biyábán men mann khává, aur [70]mar gaye. 50 [71]Yih wuh rotí hai jo ásmán se utartí hai, táki ádmí us men se kháe [72]aur na mare. 51 Main hún wuh zindagí kí [b]rotí [73]jo ásmán se utrí: agar koí is rotí men se kháe, to abad tak zinda rahegá; balki jo rotí main [74]jahán kí zindagí ke liye dúngá, wuh [75]merá gosht hai.

Masíh ká gosht aur khún haqíqí khurák hai.

52 Pas Yahúdí yih kahkar ápas men [76]jhagarne lage, ki [77]Yih shakhs apná gosht hamen kyúnkar kháne ko de saktá hai? 53 Yisú' ne un se kahá; Main tum se sach sach kahtá hún, ki jab tak tum [78]Ibn i Ádam ká gosht na kháo, aur us ká khún na pío, [79]tum men zindagí nahín. 54 Jo merá gosht khátá, aur merá khún pítá hai, [80]hamesha kí zindagí us kí hai, aur [81]main use ákhirí din phir zinda karúngá. 55 Kyúnki merá gosht fí'lhaqíqat kháne kí chíz aur merá khún fí'lhaqíqat píne kí chíz hai. 56 Jo merá gosht khátá aur merá khún pítá hai, [82]wuh mujh men qáim rahtá hai, aur main us men. 57 Jis tarah [83]zinda Báp ne [84]mujhe bhejá, aur main Báp ke sabab se [85]zinda hún; isí tarah wuh bhí jo mujhe kháegá mere sabab se zinda rahegá. 58 [86]Jo rotí ásmán se utrí yihí hai: bápdádon kí tarah nahín ki kháyá, aur mar gaye; jo yih rotí kháegá, wuh abad tak zinda rahegá. 59 Yih báten us ne [87]Kafarnahúm ke ek 'ibádatkháne men ta'lím dete waqt kahín.

Masíh ke kalám kí haqíqat.

60 Is liye [88]us ke shágirdon men se bahuton ne sunkar kahá, ki Yih kalám nágawár hai; use kaun sun saktá hai? 61 Yisú' ne [89]apne jí men jánkar kí mere shágird ápas men is bát par burburáte hain, un se kahá; Kyá tum is bát se thokar kháte ho? 62 Agar tum [90]Ibn i Ádam ko [91]úpar játe dekhoge, [92]jahán wuh pahle thá, to kyá hogá? 63 [93]Zinda karnewálí to rúh hai; [94]jism[c] se kuchh fáida nahín: [95]jo báten main ne tum se kahí hain wuh rúh hain, aur zindagí bhí hain. 64 Magar [96]tum men se ba'z aise hain jo ímán nahín láe. Kyúnki Yisú' shurú' se [89]jántá thá ki jo ímán nahín láte, wuh kaun hain, aur [97]kaun mujhe pakarwáegá. 65 Phir

[59] Báb 12. 32. Hús. 11. 4. Muq. áyat 65 aur báb 4. 23.
[60] Áyat 39.
[61] Muq. Yarm. 31. 33, 34 aur 'Ibr. 8. 10, 11.
[62] 1 Kur. 2. 13. 1 Thiss. 4. 9. 1 Yúh. 2. 20.
[63] Muq. áyat 37.
[64] Dekho báb 1. 18.
[65] Dekho báb 7. 29.
[66] Muq. báb 3. 32 aur 8. 38.
[67] Dekho báb 3. 36.
[68] Dekho áyat 35.
[69] Dekho áyat 31.
[70] Áyat 58.
[71] Áyat 33.
[72] Áyat 51, 58.
[73] Báb 3. 13
[74] Áyat 57. Lúq. 22. 19.
[75] Áyát 53—56. Muq. báb 1. 14.
[76] Muq. báb 9. 16 aur 10. 19.
[77] Áyat 60. Báb 3. 9.
[78] Áyat 27
[79] Dekho bab 20. 31.
[80] Dekho áyat 40.
[81] Áyat 39.
[82] Báb 15. 4, 5. 1 Yúh. 3. 24 aur 4. 13, 15, 16.
[83] Muq. báb 5. 26. Dekho Mat. 16.16.
[84] Dekho báb 3. 17.
[85] Báb 11. 25. Muk. 1. 18.
[86] Áyát 31, 33, 49—51.
[87] Áyat 24.
[88] Áyat 66. Muq. áyat 64.
[89] Muq. báb 2. 24, 25.
[90] Áyat 27.
[91] Dekho Mar. 16. 19.
[92] Muq. báb 17. 5. Dekho báb 3. 13.
[93] Muq. 1 Kur. 15. 45 aur 2 Kur. 3. 6.
[94] Báb 3. 6.
[95] Áyat 63.
[96] Áyat 66.
[97] Áyat 71. Báb 13. 11.

a Yasha'yáh 54. 13.
b Yún. *zinda.*
c Yún. *gosht.*

us ne kahá; Isí liye main ne tum se kahá thá, ki [98] mere pás koí nahín á saktá, jab tak Báp kí taraf se use yih taufíq na dí jáe.

98 Áyát 44, 45. Báb 3. 27.

Patras kí gawáhí.

66 [99] Is par us ke shágirdon men se bahutere ulte phir gaye, aur is ke ba'd us ke sáth na rahe. 67 Pas Yisú' ne [100] un bárah se kahá; Kyá tum bhí chalá jáná cháhte ho? 68 Shama'ún Patras ne use jawáb diyá; Ai Khudáwand, kis ke pás jáen? [101] hamesha kí zindagí kí báten to tere hí pás hain. 69 [102] Aur ham ímán láe aur ján gaye hain, ki [103] Khudá ká Quddús [104] tú hí hai. 70 Yisú' ne unhen jawáb diyá; [105] Kyá main ne tum [100] bárah ko nahín chun liyá? aur tum men se ek shakhs [106] shaitán [a] hai. 71 Us ne yih [107] Shama'ún Iskariyotí ke bete Yahúdáh kí nisbat kahá; kyúnki [108] yihí, jo un bárah men se thá, use pakarwáne ko thá.

99 Áyát 60, 64.

100 Áyát 70, 71.

101 A'mál 5. 20. Muq. báb 12. 50 aur 17. 8.

102 Muq. báb 11. 27 aur 1 Yúh. 4. 16.

103 Dekho Mar. 1. 24.

104 Dekho báb 1. 49.

105 Dekho báb 13. 18.

106 Báb 13. 2, 27 aur 17. 12.

107 Báb 13. 27.

108 Áyát 64, 67.

'Íd men jáne ki bábat bháiyon ke sáth Yisú' ki guftgú.

7 [1] In báton ke ba'd Yisú' Galíl men phirtá rahá, kyúnki Yahúdiya men phirná na cháhtá thá, is liye ki [1] Yahúdí us ke qatl kí koshish men the. 2 Aur [2] Yahúdíon kí [3] 'Íd i Khiyám [b] nazdík thí. 3 Pas [4] us ke bháiyon ne us se kahá; Yahán se rawána hokar Yahúdiya ko chalá já, táki jo kám tú kartá hai, unhen [5] tere shágird bhí dekhen; 4 kyúnki aisá koí nahín jo mashhúr honá cháhe, aur chhipkar kám kare. Agar tú yih kám kartá hai, to [6] apne áp ko dunyá par záhir kar. 5 [7] Kyúnki [8] us ke bháí bhí us par ímán na láe the. 6 Pas Yisú' ne un se kahá, ki [9] Merá to abhí waqt nahín áyá; magar tumháre liye sab waqt hain [c]. 7 Dunyá tum se 'adáwat nahín kar saktí; lekin [10] mujh se kartí hai, kyúnki main us par gawáhí detá hún, ki [11] us ke kám bure hain. 8 Tum 'íd men jáo: main abhí is 'íd men nahín játá; kyúnki [12] abhí tak merá waqt púrá nahín húá. 9 Yih báten un se kahkar wuh Galíl hí men rahá.

1 Báb 5. 18; 8. 37, 40 aur 11. 53.

2 Báb 5. 1 aur 6. 4.

3 Dekho Ahbár 23. 34.

4 Áyát 5, 10. Dekho Mat. 12. 46.

5 Muq. báb 6. 66 (?).

6 Muq. bab 14. 22 aur 18. 20.

7 Muq. Mat. 13. 57 aur Mar. 3. 21.

8 Áyát 3, 10.

9 Muq. áyát 8, 30. Dekho báb 2. 4.

10 Báb 15. 18, 24.

11 Báb 3. 19. Muq. Kul 1. 22. aur 1 Yúh. 3. 12.

12 Dekho báb 2. 4.

Yisú' ká 'Íd men jáná.

10 Lekin jab [13] us ke bháí 'íd men chale gaye, us waqt wuh bhí gayá, záhirá nahín, balki goyá poshída. 11 Pas [14] Yahúdí use 'íd men yih kahkar [15] dhúndhne lage, ki Wuh kahán hai? 12 Aur logon men us kí bábat [16] chupke chupke bahut sí guftgú húí: [17] ba'z kahte the; Wuh nek hai: aur ba'z kahte the; Nahín, balki wuh [18] logon ko gumráh kartá hai. 13 Táham [19] Yahúdíon ke dar se koí shakhs us kí bábat sáf sáf na kahtá thá.

13 Áyát 3, 5.

14 Áyat 1.

15 Báb 11. 56.

16 Áyat 32.

17 Muq. áyát 40—43.

18 Áyat 47.

19 Báb 19. 38 aur 20. 19. Muq. báb 9. 22 aur 12. 42.

Yisú' ká bayán karná ki merí ta'lím aur kám dono Khudá ki taraf se hain.

14 Aur jab 'íd ke ádhe din guzar gaye, to Yisú' [20] haikal men jákar ta'lím dene lagá. 15 Pas Yahúdíon ne [21] ta'ajjub karke kahá, ki Is ko bagair parhe kyúnkar 'ilm á gayá?

20 Ayat 28.

21 Muq. áyat 46 aur Luq. 2. 47 aur 4. 22 aur A'mál 4. 13.

a Yún. *Iblis.* b Yá *Jhoypríyon kí 'Íd.* c Yún. *tumhárá waqt hamesha taiyár hai.*

16 Yisú' ne jawáb men un se kahá, ki [22]Merí ta'lím merí nahín, balki [23]mere bhejnewále kí hai. 17 [24]Agar koí us kí marzí par chalná cháhe, to [25]wuh is ta'lím kí bábat ján jáegá ki Khudá kí taraf se hai, yá [26]main apní taraf se kahtá hún. 18 Jo apní taraf se kuchh kahtá hai, [27]wuh apní 'izzat cháhtá hai: lekin jo apne bhejnewále kí 'izzat cháhtá hai, wuh sachchá hai, aur us men nárástí nahín. 19 [28]Kyá Músá ne tumhen sharí'at nahín dí? taubhí tum men se sharí'at par koí 'amal nahín kartá. [29]Tum kyún mere qatl kí koshish men ho? 20 Logon ne jawáb diyá; [30]Tujh men to bad-rúh hai; kaun tere qatl kí koshish men hai? 21 Yisú' ne jawáb men un se kahá; Main ne [31]ek kám kiyá, aur tum sab ta'ajjub karte ho. 22 Is sabab se [32]Músá ne tumhen khatna ká hukm diyá hai, (hálánki wuh Músá kí taraf se nahín, balki [33]bápdádon se chalá áyá hai;) aur tum Sabt ke din ádmí ká khatna karte ho. 23 Jab Sabt ko ádmí ká khatna kiyá játá hai, táki Músá kí sharí'at ká hukm na ṭúṭe, to [34]kyá mujh se is liye gusse ho ki main ne Sabt ke din ek ádmí ko bi'lkull achchhá kar diyá? 24 [35]Záhir ke muwáfiq faisala na karo, balki insáf se faisala karo.

Yisú' ká Khudá ki taraf se honá, aur apne intiqál ki peshíngoí karní.

25 Tab ba'z Yarúshalemí kahne lage; Kyá yih wuhí nahín, [36]jis ke qatl kí koshish ho rahí hai? 26 Lekin dekho, [37]yih sáf sáf kahtá hai, aur wuh us se kuchh nahín kahte; kyá ho saktá hai ki [38]sardáron ne sach sach ján liyá ki yih Masíh hai? 27 [39]Is ko to ham jánte hain ki [40]kahán ká hai; magar Masíh jab áegá, to [41]koí na jánegá ki wuh kahán ká hai. 28 Pas Yisú' ne [42]haikal men ta'lím dete waqt pukárkar kahá, ki [39]Tum mujhe bhí jánte ho, aur yih bhí jánte ho ki main kahán ká hún: aur [43]main áp se nahín áyá: magar [44]jis ne mujhe bhejá hai, wuh sachchá hai; [45]us ko tum nahín jánte. 29 [46]Main use jántá hún; is liye ki main [47]us kí taraf se hún, aur [48]usí ne mujhe bhejá hai. 30 [49]Pas wuh us ke pakarne kí koshish karne lage; lekin [50]is liye ki us ká waqt abhí na áyá thá, [51]kisí ne us par háth na ḍálá. 31 Magar [52]bhír men se bahutere us par ímán láe, aur kahne lage, ki [53]Masíh jab áegá, to kyá in se ziyáda mu'jiza[a] dikháegá, jo is ne dikháe? 32 Farisíon ne logon ko sunā ki us kí bábat [54]chupke chupke yih guftgú karte hain; pas sardár káhinon aur Farisíon ne us ke pakarne ko [55]piyáde bheje. 33 Yisú' ne kahá; [56]Main áur thore dinon tak tumháre pás hún; phir [57]apne bhejnewále ke pás chalá jáúngá. 34 [58]Tum mujhe ḍhúndhoge, magar na páoge: aur jahán main hún, tum nahín á sakte. 35 Yahúdion

[22] Báb 8. 28; 12. 49 aur 14. 10, 24. Muq. báb 3. 34.
[23] Dekho báb 3. 17.
[24] Muq. bab 8. 31, 32 aur 14. 21, 23.
[25] Muq. báb 8. 43 aur Zab. 25. 9 aur Dán. 12. 10 aur Fil. 3. 15.
[26] Dekho báb 5. 30.
[27] Báb 5. 41. Muq. bab 8. 50.
[28] Áyat 23. Dekho báb 1. 17.
[29] Áyat 1.
[30] Báb 8. 48, 52 aur 10. 20. Muq. Mat. 11. 18 aur Mar. 3. 22 aur Luq. 7. 33.
[31] Áyat 23. Báb 5. 2—9.
[32] Ahbár 12. 3.
[33] Paid. 17. 10.
[34] Báb 5. 16. Dekho Mat. 12. 2.
[35] Báb 8. 15. Muq. Yas'. 11. 3 aur 2 Kur. 10. 7. Dekho Ist. 1. 16, 17
[36] Áyat 1.
[37] Muq. báb 18. 20.
[38] Áyat 48.
[39] Muq. báb 6. 42; 8. 14, 19 aur 9. 29.
[40] Báb 19. 9.
[41] Muq. áyat 42.
[42] Áyat 14.
[43] Báb 8. 42. Muq. báb 5. 43.
[44] Dekho báb 8. 26.
[45] Báb 8. 19 aur 15. 21. Muq. báb 4. 22 aur 8. 55.
[46] Báb 8. 55. Dekho Mat. 11. 27.
[47] Báb 6. 46 aur 9. 16, 33. Muq. báb 1. 14.
[48] Dekho báb 3. 17.
[49] Áyat 44. Báb 10. 39. Muq. Mat. 21. 46.
[50] Áyat 6.
[51] Báb 8. 20.
[52] Báb 8. 30; 10. 42; 11. 45 aur 12. 11. Muq. báb 2. 23 aur 12. 42 aur Mat. 21. 11.
[53] Mat. 12. 23.
[54] Áyat 12.
[55] Áyat 45, 46.
[56] Báb 12. 35; 13. 33; 14. 19 aur 16. 16—19.
[57] Báb 16. 5.
[58] Báb 8. 21 aur 13. 33.

[a] Yún. *nishán.*

ne ápas men kahá; [59]Yih kahán jáegá, ki ham ise na páenge? kyá un ke pás jáegá jo [60]Yúnánion men [61]já ba já rahte hain, aur Yúnánion ko ta'lím degá? 36 Yih kyá bát hai jo is ne kahí, ki [62]Tum mujhe dhúndhoge, magar na páoge: aur jahán main húń, tum nahín á sakte.

Zindagi ke pání dene ká wa'da, aur logon men Yisú' ki bábat ikhtiláf.

37 Phir 'íd ke [63]akhír din, jo kháss din hai, Yisú' khará húá, aur pukárke kahá; [64]Agar koí piyásá ho, to [65]mere pás ákar píe. 38 Jo mujh par ímán láegá, [66]us ke andar[a] se, [67]jaisá ki kitáb i muqaddas men áyá hai[b], [68]zindagí ke pání ki nadiyán járí hongí. 39 [69]Us ne yih bát us Rúh ki bábat kahí, [70]jise wuh páne ko the jo us par ímán láe; [71]kyúnki Rúh ab tak názil na húá thá, [72]is liye ki Yisú' ab tak [73]apne jalál ko na pahunchá thá. 40 [74]Pas bhír men se ba'z ne yih báten sunkar kahá; Beshakk, yihí wuh [75]Nabí hai. 41 Áuron ne kahá; Yih [76]Masíh hai. Aur ba'z ne kahá; Kyún? kyá [77]Masíh Galíl se áegá. 42 Kyá kitáb i muqaddas men yih nahín áyá, ki Masíh [78]Dáúd kí nasl aur [79]Baitlahm ke gánw se áegá, [80]jahán ká Dáúd thá? 43 Pas logon men us ke sabab se [81]ikhtiláf húá. 44 [82]Aur un men se ba'z shakhs us ko pakarná cháhte the; magar kisí ne us par háth na ḍálá.

Yisú' ki mukhálafat men Yahúdí sardáron kí kárrawái.

45 Pas [83]piyáde sardár káhinon aur Farísíon ke pás áe, aur inhon ne un se kahá; Tum use kyún na láe? 46 Piyádon ne jawáb diyá, ki [84]Insán ne kabhí aisá kalám nahín kiyá[c]. 47 Farísíon ne unhen jawáb diyá; [85]Kyá tum bhí gumráh ho gaye? 48 Bhalá, [86]sardáron yá Farísíon men se bhí koí us par ímán láyá? 49 Magar yih 'ámm log, jo shari'at se wáqif nahín, la'natí hain. 50 [87]Nikudemus ne, jo pahle us ke pás áyá thá, aur un hí men se thá, un se kahá; 51 [88]Kyá hamárí shari'at kisí shakhs ko mujrim ṭhahrátí hai, jab tak pahle [89]us kí sunkar ján na le, ki wuh kyá kartá hai? 52 Unhon ne us ke jawáb men kahá; [90]Kyá tú bhí Galíl ká hai? Talásh kar aur dekh, ki [91]Galíl men se koí nabí nahín uṭhne ká.

[*Ek zinákár 'aurat ke báre men Farísíon ká suwál aur Yisú' ká jawáb.*

53 [d]Phir un men se[e] har ek apne apne ghar chalá gayá:

8 [1]magar Yisú' Zaitún ke pahár ko gayá. 2 [1]Subh sawere hí wuh phir haikal men áyá, aur sab log us ke pás áe; aur wuh [2]baiṭhkar

59 Muq. báb 8. 22.
60 Báb 12. 20. A'mál 11. 20; 14. 1, wag:
61 Ya'q. 1. 1. 1 Pat. 1. 1. Muq. Yas'. 11. 12 (Yún.) aur Saf. 3. 10 (Yún.).
62 Ayat 34.
63 Ahbár 23. 36. Gin. 29. 35. Naham. 8. 18.
64 Yas'. 55. 1. Dekho báb 4. 14.
65 Dekho báb 6. 35.
66 Báb 4. 14. Muq. Amsál 18. 4.
67 Muq. Yas'. 12. 3 aur Hiz. 47. 1.
68 Dekho báb 4. 10.
69 Yas'. 44. 3. Muq. 1 Kur. 12. 13 aur Gal. 3. 14.
70 Yúel 2. 28. A'mál 2. 16—18. Muq. báb 1. 33 aur 20. 22 aur Lúq. 24. 49.
71 A'mál 2. 4, 33.
72 Báb 14. 16, 17 aur 16. 7.
73 Báb 12. 16. Muq. báb 12. 23; 13. 31, 32 aur 17. 1, wag:
74 Dekho áyat 31.
75 Báb 1. 21 aur 6. 14. Dekho Mat. 21. 11.
76 Áyat 26. " Muq. áyat 52 aur báb 1. 46.
78 Muq. Zab. 89. 3, 4. Dekho Mat. 1. 1.
79 Mik. 5. 2. Mat. 2. 1, 5. Lúq. 2. 4.
80 1 Sam. 16. 1.
81 Báb 9. 16 aur 10. 19. Muq. áyat 12.
82 Áyat 30.
83 Ayat 32.
84 Dekho Mat. 7. 29.
85 Áyat 12.
86 1 Kur. 1. 20, 26 aur 2. 8. Muq. báb 12. 42.
87 Báb 3. 1 aur 19. 39.
88 Ist. 17. 6 aur 19. 15. Muq. A'mál 23. 3.
89 Ist. 1. 16. Amsál 18. 13.
90 Áyat 41.
91 Muq. 2 Sal. 14. 25. Yash. 19. 13 ke sáth.
1 Muq. Lúq. 21. 38.
2 Mat. 5. 1. Lúq. 4. 20.

a Yún *peṭ.*
b Yún. *jaisá muqaddas kitáb ne kahá hai.*
c N., *jaisá yih insán kartá hai* izád.
d Sátwen báb kí 53 áyat se lekar áthwen báb kí 11 áyat tak kí 'ibárat aksar puráne qalamí nuskhon men is mauqa' par nahín pái játi.
e N. *un men se* na dárad.

unhen ta'lím dene lagá. 3 Aur faqíh aur Farísí ek 'aurat ko[a] láe, jo ziná men pakṛí gayí thí, aur use bích men khará karke Yisú' se kahá; 4 Ai ustád, yih 'aurat ziná men 'ain fi'l ke waqt pakṛí gayí hai. 5 [3]Tauret men Músá ne ham ko hukm diyá ki aisí 'auraton ko [4]sangsár karen; pas tú is 'aurat kí nisbat[b] kyá kahtá hai? 6 Unhon ne [5]use ázmáne ke liye yih kahá, [6]táki us par ilzám lagáne ká koí sabab nikálen. Magar Yisú' jhukkar unglí se zamín par likhne lagá. 7 Jab wuh us se suwál karte hí rahe, to us ne sídhe hokar un se kahá, ki [7]Jo tum men begunáh ho, wuhí [8]pahle us ke patthar máre. 8 Aur phir jhukkar zamín par unglí se[c] likhne lagá. 9 Wuh yih sunkar[d] baron se lekar chhoṭon tak ek ek karke nikal gaye, aur Yisú' akelá rah gayá, aur 'aurat wahín bích men[e] rah gayí. 10 Yisú' ne sídhe hokar[f] us se kahá; Ai 'aurat, yih log[g] kahán gaye? Kyá kisí ne tujh par hukm nahín lagáyá? 11 Us ne kahá; Ai Khudáwand, kisí ne nahín. Yisú' ne[h] kahá; [9]Main bhí tujh par hukm nahín lagátá; já, [10]phir gunáh na karná.]

Yisú' dunyá ká núr hai.

12 [11]Yisú' ne phir un se mukhátib hokar kahá; [12]Dunyá ká núr main hún; jo [13]merí pairawí karegá, wuh [14]andhere men na chalegá, balki zindagí ká núr páegá. 13 Farísíon ne us se kahá; [15]Tú apní gawáhí áp detá hai; terí gawáhí sachchí nahín. 14 Yisú' ne jawáb men un se kahá; Agarchi main apní gawáhí áp detá hún, taubhí [16]merí gawáhí sachchí hai, kyúnki mujhe ma'lúm hai ki [17]main kahán se áyá hún, aur [18]kahán ko játá hún; lekin [19]tum ko ma'lúm nahín ki main kahán se átá hún yá kahán ko játá hún. 15 [20]Tum jism ke mutábiq faisala karte ho; [21]main kisí ká faisala nahín kartá. 16 Aur agar main faisala karún bhí, to [22]merá faisala sachchá hai; kyúnki [23]main akelá nahín, balki main hún, aur Báp hai jis ne mujhe bhejá hai[i]. 17 Aur [24]tumhárí Tauret men bhí likhá hai, ki do ádmíon ki gawáhí milkar sachchí hotí hai. 18 Ek to main khud apní gawáhí detá hún, aur ek [25]Báp jis ne mujhe bhejá merí gawáhí detá hai. 19 Unhon ne us se kahá; Terá Báp kahán hai? Yisú' ne jawáb diyá; [26]Na tum mujhe jánte ho, na mere Báp ko; [27]agar mujhe jánte, to mere Báp ko bhí jánte. 20 Us ne haikal men ta'lím dete waqt yih báten [28]Baitu'l-Mál men kahín; aur [29]kisí ne us ko na pakṛá, kyúnki [30]abhí tak us ká waqt na áyá thá.

3 Ahbár 20. 10. Ist. 22. 22.
4 Ist. 22. 24. Hiz. 16. 38, 40.
5 Mat. 16. 1; 19. 3 aur 22. 18, 35. Mar. 8. 11; 10. 2 aur 12. 15. Luq. 10. 25 aur 11. 16.
6 Dekho Luq. 11. 54.
7 Rom. 2. 1, 22.
8 Ist. 17. 7.
9 Áyat 15. Muq. báb 3. 17 aur Luq. 12. 14.
10 Báb 5. 14.
11 Báb 7. 37, 38.
Muq. Zab. 36. 9 aur Yas'. 42. 6 aur 49. 6 aur Mal. 4. 2. Dekho báb 1. 4, 9.
13 Muq. báb 12. 26 aur 21. 19.
14 Dekho báb 12. 35.
15 Báb 5. 31.
16 Muq. Muk. 3. 14.
17 Báb 13. 3 aur 16. 28.
18 Áyat 21. Báb 7. 33.
19 Muq. báb 7. 28 aur 9. 29.
20 Báb 7. 24. 1 Sam. 16. 7. Muq. Áiy. 10. 4.
21 Báb. 12. 47. Muq. Áyat 11.
22 Muq. báb 5. 30.
23 Áyat 29. Báb 16. 32.
24 Dekho Gintí 35. 30.
25 Báb 5. 37.
26 Áyat 55. Báb 16. 3.
27 Báb 14. 7.
28 Muq. Mat. 27. 6.
29 Báb 7. 30.
30 Báb 7. 8.

a N. *us ke pás* izád.
b N. *is 'aurat ki nisbat* na dárad.
c N. *unglí se* na dárad.
d N. *aur apne dil men qáil hokar* izád.
e N. *kharí* izád.
f N. *'aurat ke siwá dur kisí ko na dekhá, to* izád.
g N. *tere wuh nálish karnewále.*
h N. *us se* izád.

i N. *aur merá bhejnewálá.*

Masíh par ímán láne ke bagair gunáh se chhuṭkárá nahín.

21 Us ne phir un se kahá;
[31] Báb 14. 28. Muq. báb 14. 2, 3 aur 16. 7.
[31] Main játá húṇ, aur [32] tum mujhe ḍhúṇḍhoge, aur [33] apne gunáh meṇ maroge; jahán main játá húṇ tum nahíṇ á sakte. 22 Pas Yahúdíoṇ ne kahá; [34] Kyá wuh apne áp ko már ḍálegá, jo kahtá hai; Jahán main játá húṇ tum nahíṇ á sakte? 23 Us ne un se kahá; [35] Tum níche ke ho; main úpar ká húṇ; [36] tum dunyá ke ho; [37] main dunyá ká nahíṇ húṇ. 24 Is liye main ne tum se yih kahá, ki [38] apne gunáhoṇ meṇ maroge; kyúṇki [39] agar tum ímán na láoge ki [40] main wuhí húṇ, to apne gunáhoṇ meṇ maroge. 25 Unhoṇ ne us se kahá; [41] Tú kaun hai? Yisú' ne un se kahá; [42] Wuhí húṇ jo shurú' se tum se kahtá áyá húṇ. 26 Mujhe tumhárí nisbat bahut kuchh kahná aur faisala karná hai. Lekin [43] jis ne mujhe bhejá, wuh sachchá hai; aur [44] jo main ne us se suná, wuhí [45] dunyá se kahtá húṇ. 27 Wuh na samjhe ki ham se [46] Báp kí nisbat kahtá hai. 28 Pas Yisú' ne kahá, ki Jab tum [47] Ibn i Ádam ko úṇche par charháoge, to [48] jánoge ki [49] main wuhí húṇ, aur [50] apní taraf se kuchh nahíṇ kartá, balki [51] jis tarah Báp ne mujhe sikháyá, usí tarah yih báteṇ kahtá húṇ. 29 Aur [52] jis ne mujhe bhejá, wuh mere sáth hai; [52] us ne mujhe akelá nahíṇ chhoṛá; kyúṇki [53] main hamesha wuhí kám kartá húṇ jo use pasand áte hain. 30 Jab wuh yih báteṇ kah rahá thá, to [54] bahutere us par ímán láe.

[31] Báb 14. 28. Muq. báb 14. 2, 3 aur 16. 7.
[32] Dekho báb 7. 34.
[33] Áyat 24. Hiz. 3. 18 aur 33. 8.
[34] Muq. báb 7. 35.
[35] Muq. áyat 44 aur báb 3. 31.
[36] 1 Yúh. 4. 5.
[37] Báb 17. 14, 16.
[38] Áyat 21.
[39] Báb 16. 9.
[40] Áyat 28. Bab 4. 26 aur 13. 19. Mar. 13. 6. Lúq. 21. 8. Muq. áyat 58.
[41] Muq. báb 1. 19.
[42] Muq. Mat. 17. 17.
[43] Báb 3. 33 aur 7. 28. Rom. 3. 4.
[44] Báb 15. 15 Muq. áyat 40 aur báb 3. 32 aur Muk. 1. 1.
[45] Muq. báb 18. 20.
[46] Áyát 18, 26
[47] Báb 3. 14 aur 12. 32, 34.
[48] Muq. báb 16. 8—11.
[49] Dekho áyat 24.
[50] Dekho báb 5. 30.
[51] Dekho báb 7. 16.
[52] Áyat 16. Báb 16. 32 A'mál 10. 38. Dekho báb 10. 38.
[53] Báb 4. 34; 5. 30 aur 6. 38. Muq. 1 Yúh. 3. 22.
[54] Dekho báb 7. 31.

Ibráhím ke aur Ḳhudá ke haqíqí farzand.

31 Pas Yisú' ne un Yahúdíoṇ se kahá, jinhoṇ ne us ká yaqín kiyá thá, ki [55] Agar tum mere kalám par qáim rahoge, to haqíqat meṇ mere shágird ṭhahroge, 32 aur [56] sachchái se wáqif hoge, aur sachchái [57] tum ko ázád karegí. 33 Unhoṇ ne use jawáb diyá; [58] Ham to Ibráhím kí nasl se hain, aur kabhí kisí kí gulámí meṇ nahíṇ rahe: tú kyúṇkar kahtá hai, ki Tum ázád kiye jáoge? 34 Yisú' ne unheṇ jawáb diyá; Main tum se sach sach kahtá húṇ, ki [59] Jo koí gunáh kartá hai, gunáh ka gulám hai. 35 Aur [60] gulám abad tak ghar meṇ nahíṇ rahtá; [61] beṭá abad tak rahtá hai. 36 Pas agar [62] Beṭá tumheṇ ázád karegá, to tum wáqa'í ázád hoge. 37 Main jántá húṇ ki tum Ibráhím kí nasl se ho; taubhí [63] mere qatl kí koshish meṇ ho, kyúṇki merá kalám tumháre dil meṇ jagah nahíṇ kartá. 38 [64] Main ne jo apne Báp ke hán dekhá hai, wuh kahtá húṇ; aur tum ne jo [65] apne báp se suná hai, wuh karte ho. 39 Unhoṇ ne jawáb meṇ us se kahá; [66] Hamárá báp to Ibráhím hai. Yisú' ne un se kahá; [67] Agar tum Ibráhím ke farzand hote, to Ibráhím ke se kám karte. 40 Lekin ab tum [68] mujh jaise shaḳhs ke qatl kí koshish meṇ ho, jis ne tum ko wuhí haqq bát batáí [69] jo Ḳhudá

[55] Báb 15. 7, 8. 2 Yúh. 9.
[56] 2 Yúh. 1.
[57] Áyat 36. Rom. 6. 18, 22 aur 8. 2. 1 Kur. 7. 22. 2 Kur. 3. 17. Gal. 5. 1, 13. Ya'q. 1. 25 aur 2. 12. 1 Pat. 2. 16.
[58] Áyát 37, 39. Mat. 3. 9. Muq. Lúq. 19. 9 aur Rom. 9. 7.
[59] Rom. 6. 16—20. Tit. 3. 3. 2 Pat. 2. 19.
[60] Paid. 21. 10. Gal. 4. 30.
[61] Lúq. 15. 31.
[62] Gal. 5. 1. Muq. 'Ibr. 3. 6.
[63] Áyat 40. Dekho báb 7. 1.
[64] Báb 3. 32; 5. 19 aur 6. 46.
[65] Áyat 41, 44.
[66] Áyát 33, 56.
[67] Muq. Gal. 3. 7, 9.
[68] Áyat 37.
[69] Áyat 26.

se suní. Ibráhím ne to yih nahíṉ kiyá thá. 41 Tum apne báp ke se kám karte ho. Unhoṉ ne us se kahá; [70]Ham harám se paidá nahíṉ húe; hamárá [71]ek Báp hai, ya'ní Ḳhudá. 42 Yisú' ne un se kahá; [72]Agar Ḳhudá tumhárá Báp hotá, to tum mujh se mahabbat rakhte; is liye ki [73]maiṉ Khudá meṉ se niklá aur [74]áyá húṉ; kyúṉki [75]maiṉ áp se nahíṉ áyá, balki [76]usi ne mujhe bhejá. 43 [77]Tum merí báteṉ kyúṉ nahíṉ samajhte? Is liye ki [78]merá kalám sun nahíṉ sakte. 44 [79]Tum apne báp Iblís se ho, aur apne báp ki ḳhwáhish-oṉ ko púrá karná cháhte ho. [80]Wuh shurú' hí se ḳhúní hai, aur [81]sachchái par qáim nahíṉ rahá, kyúṉki us meṉ sachchái hai nahíṉ. [82]Jab wuh jhúṭh boltá hai, to apní hí sí kahtá hai; kyúṉki wuh jhúṭhá hai, balki jhúṭh ká báp hai. 45 Lekin maiṉ jo sach boltá húṉ, isí liye tum merá yaqín nahíṉ karte. 46 Tum meṉ kaun mujh par gunáh sábit kartá hai? Agar maiṉ sach boltá húṉ, to merá yaqín kyúṉ nahíṉ karte? 47 [83]Jo Ḳhudá se hotá hai, wuh Khudá kí báteṉ suntá hai: [84]tum is liye nahíṉ sunte ki [85]Khudá se nahíṉ ho. 48 Yahúdioṉ ne jawáb meṉ us se kahá; Kyá ham ḳhúb nahíṉ kahte ki tú Sámarí hai, aur [86]tujh meṉ bad-rúh hai? 49 Yisú' ne jawáb diyá, ki Mujh meṉ bad-rúh nahíṉ; magar [87]maiṉ apne Báp kí 'izzat kartá húṉ, aur tum merí be'izzatí karte ho. 50 Lekin [88]maiṉ apní buzurgí nahíṉ cháhtá; háṉ, ek hai jo use cháhtá, aur faisala kartá hai. 51 Maiṉ tum se sach sach kahtá húṉ, ki [89]Agar koí shaḳhs mere kalám par 'amal karegá, to abad tak kabhí [90]maut ko na dekhegá. 52 Yahúdioṉ ne us se kahá, ki Ab ham ne ján liyá ki tujh meṉ bad-rúh hai. [91]Ibráhím mar gayá, aur nabí mar gaye; magar [92]tú kahtá hai, ki Agar koí mere kalám par 'amal karegá, to abad tak kabhí [93]maut ká maza na chakhegá. 53 Hamárá báp Ibráhím jo mar gayá, [94]kyá tú us se baṛá hai? aur nabí bhí mar gaye; tú apne áp ko kyá ṭhahrátá hai? 54 Yisú' ne jawáb diyá; [95]Agar maiṉ áp apní baṛáí karúṉ, to merí baṛáí kuchh nahíṉ. Lekin [96]merí baṛáí merá Báp kartá hai, [97]jise tum kahte ho ki hamárá Ḳhudá hai: 55 [98]Tum ne use nahíṉ jáná: [99]lekin maiṉ use jántá húṉ; aur agar kahúṉ ki use nahíṉ jántá, to [100]tum-hárí tarah [101]jhúṭhá banúṉgá: magar maiṉ use jántá, aur us ke kalám par 'amal kartá húṉ. 56 [102]Tumhárá báp Ibráhím [103]merá din dekhne kí ummed par bahut [104]khush thá; chunánchi [105]us ne dekhá. aur ḳhush húá. 57 Yahúdioṉ ne us se kahá, ki Terí 'umr to abhí pachás baras kí nahíṉ; phir tú ne Ibráhím ko dekhá? 58 Yisú' ne un se kahá; Maiṉ tum se sach sach kahtá húṉ; Peshtar us se ki Ibráhím paidá húá, [106]maiṉ húṉ. 59 [107]Pas unhoṉ ne us ke márne ko patthar uṭháe; magar [108]Yisú' chhipkar haikal se [109]nikal gayá.

70 Muq. Hus. 2. 4.
71 Ist. 32. 6. Yas'. 63. 16 aur 64. 8. Muq. áyat 47.
72 Muq. 1 Yuh. 5. 1.
73 Báb 16. 28 aur 17. 8.
74 1 Yúh. 5. 20. Muq. 'Ibr. 10. 9.
75 Báb 7. 28.
76 Dekho báb 3. 17.
77 Muq. báb 7. 17.
78 Yarm. 6. 10. Muq. 1 Kur. 2. 14.
79 1 Yúh. 3. 8, 12. Muq. áyat 23. Dekho Mat. 13. 38.
80 Paid. 4. 8, 9. 1 Yúh. 3. 12, 15. Muq. Rom. 5. 12.
81 Muq. 1 Yúh. 2. 4.
82 Paid. 3. 4. 2 Kur. 11. 3. Muk. 12. 9.
83 Muq. báb 18. 37 aur 1 Yuh. 4. 6
84 Muq. báb 10. 26.
85 Muq. áyat 41.
86 Dekho báb 7. 20.
87 Báb 5. 23 Muq. báb 7. 18.
88 Muq. áyat 54 aur báb 5. 41.
89 Báb 5. 24 aur 11. 26.
90 Dekho Lúq. 2. 26.
91 Muq. Zak. 1. 5.
92 Áyat 51.
93 Mat. 16. 28. 'Ibr. 2. 9.
94 Muq. báb 4. 12.
95 Muq. áyat 50.
96 Báb 13. 32 aur 17. 1. A'mál 3. 13. 'Ibr. 5. 5. 2 Pat. 1. 17.
97 Áyat 41.
98 Áyat 19. Báb 7. 28.
99 Báb 7. 29. Dekho Mat. 11. 27.
100 Áyat 44.
101 1 Yúh. 1. 6.
102 Áyat 39.
103 Lúq. 17. 22
104 Dekho Mat. 13. 17.
105 Muq. 'Ibr. 11. 13.
106 Muq. áyat 24 aur báb 17. 5, 24 aur Kul. 1. 17 aur 'Ibr. 13. 8 aur Muk. 1. 8. Dekho Ḳhur. 3 14.
107 Báb 10. 31.
108 Báb 12. 36.
109 Muq. Luq. 4. 30.

Masíh ká ek janam ke andhe ko achchhá karná.

9 1 Phir us ne játe men ek shakhs ko dekhá, jo janam
ká andhá thá. 2 Aur us ke
shágirdon ne us se púchhá,
ki [1]Ai Rabbí, [2]kis ne gunáh
kiyá thá, jo yih andhá paidá
húá; [3]is shakhs ne, yá [4]is ke
mán báp ne? 3 Yisú' ne
jawáb diyá, ki Na is ne gunáh
kiyá thá, na is ke mán báp
ne: balki [5]yih is liye húá ki
Khudá ke kám us men záhir
hon. 4 [6]Jis ne mujhe bhejá
hai, hamen us ke kám [7]din
hí din men karne zarúr hain:
wuh rát ánewálí hai jis men
koí shakhs kám nahín kar
saktá. 5 Jab tak main dunyá
men hún, [8]dunyá ká núr hún.
6 Yih kahkar us ne zamín par
[9]thúká, aur thúk se mittí sání,
aur wuh mittí andhe kí
[10]ánkhon par lagákar 7 us se
kahá; Já, [11]Shílokh ke hauz
men dho le, (jis ká tarjuma
Bhejá Húá hai). Pas us ne
jákar dhoyá, aur [12]bínā hokar
wápas áyá. 8 Pas parausí aur
jin jin logon ne pahle us ko
bhíkh mángte dekhá thá,
kahne lage; [13]Kyá yih wuh
nahín, jo baithá bhíkh mángá
kartá thá? 9 Ba'z ne kahá;
Yih wuhí hai: áuron ne kahá,
ki Nahín; lekin koí us ke
hamshakl hai: us ne kahá;
Main wuhí hún. 10 Pas wuh
us se kahne lage, Phir terí
ánkhen kyúnkar khul gayín?
11 Us ne jawáb diyá, ki [14]Us
shakhs ne jis ká nám Yisú'
hai mittí sání, aur merí ánkhon
par lagákar mujh se kahá, ki
Shílokh men jákar dho le:
pas main gayá, aur dhokar
bínā ho gayá. 12 Unhon ne
us se kahá; Wuh kahán hai?
Us ne kahá; Main nahín
jántá.

Farísion ki taraf se is mu'jize ki tahqíqát.

13 Log us shakhs ko jo
pahle andhá thá Farísion ke
pás le gaye. 14 [15]Aur jis roz
Yisú' ne mittí sánkar us kí
ánkhen kholí thín, wuh Sabt
ká din thá. 15 [16]Phir Farísion
ne bhí us se púchhá; Tú kis
tarah bínā húá? Us ne un
se kahá, ki Us ne merí ánkhon
par mittí lagáí, phir main ne
dho liyá, aur ab bínā hún.
16 Pas ba'z Farísí kahne lage;
Yih ádmí [17]Khudá kí taraf se
nahín, [18]kyúnki Sabt ke din
ko nahín mántá. Magar ba'z
ne kahá, ki [19]Gunahgár ádmí
kyúnkar aise mu'jize dikhá
saktá hai? Pas un men
[20]ikhtiláf húá. 17 Unhon ne
phir us andhe se kahá, ki Us
ne jo terí ánkhen kholín, tú
us ke haqq men kyá kahtá
hai? Us ne kahá, [21]Wuh nabí
hai. 18 Lekin [22]Yahúdíon ko
yaqín na áyá ki yih andhá
thá aur bínā ho gayá hai, jab
tak unhon ne us ke mán báp
ko jo bínā ho gayá thá bulákar
19 un se na púchh liyá, ki Kyá
yih tumhárá beṭá hai, jise
tum kahte ho ki andhá paidá
húá thá? Phir wuh ab kyún-
kar dekhtá hai? 20 Us ke
mán báp ne jawáb men kahá;
Ham jánte hain, ki yih hamárá
beṭá hai, aur andhá paidá húá
thá: 21 lekin yih ham nahín
jánte ki ab wuh kyúnkar
dekhtá hai, aur na yih jánte
hain ki kis ne us kí ánkhen
kholín; wuh to bálig hai; usí

1 Dekho báb 1. 38.
2 Muq. Lúq. 13. 2, 4.
3 Muq. áyat 34.
4 Khur. 20. 5.
5 Muq. báb 11. 4.
6 Dekho báb 4. 34.
7 Báb 11. 9 aur 12. 35. Muq. Rom. 13. 12 aur Gal. 6. 10.
8 Dekho báb 1. 4, 5, 9 aur 8. 12.
9 Mar. 7. 33 aur 8. 23.
10 Muq. Mat. 9. 29.
11 Naham. 3. 15. Yas'. 8. 6. Lúq. 13. 4.
12 Báb 11. 37.
13 Muq. A'mál 3. 2, 10.
14 Áyát 6, 7.
15 Báb 5. 9.
16 Áyat 10.
17 Dekho báb 7. 29.
18 Dekho Mat. 12. 2.
19 Áyat 33.
20 Báb 7. 43 aur 10. 19.
21 Dekho báb 4. 19 aur 6. 14.
22 Áyat 22. Muq. áyat 13.

se púchho; wuh apná hál áp kah degá. 22 Yih us ke mán báp ne [23]Yahúdíon ke dar se kahá: kyúnki [24]Yahúdí eká kar chuke the, ki agar koí [25]us ke Masíh hone ká iqrár kare, to [26]'ibádatkháne se khárij kiyá jáe. 23 Is wáste us ke mán báp ne kahá, ki [27]Wuh bálig hai; usí se púchho. 24 Pas unhon ne us shakhs ko jo andhá thá dobára bulákar kahá, ki [28]Khudá kí tamjíd kar: ham to jánte hain ki [29]yih ádmí gunahgár hai. 25 Us ne jawáb diyá: Main nahín jántá ki wuh gunahgár hai yá nahín: ek bát jántá hún, ki main [30]andhá thá, ab bíná hún. 26 Phir unhon ne us se kahá, ki Us ne tere sáth kyá kiyá? kis tarah teri ánkhen kholín? 27 Us ne unhen jawáb diyá; [31]Main to tum se kah chuká, aur tum ne na suná; dobára kyún sunná cháhte ho? kyá tum bhí us ke shágird honá cháhte ho? 28 Wuh use burá bhalá kahkar bole, ki Tú hí us ká shágird hai; [32]ham to Músá ke shágird hain. 29 Ham jánte hain ki Khudá ne Músá ke sáth kalám kiyá hai; magar is shakhs ko [33]nahín jánte ki kahán ká hai. 30 Us ádmí ne jawáb men un se kahá; Yih to [34]ta'ajjub kí bát hai, ki [35]tum nahín jánte ki wuh kahán ká hai, hálánki us ne merí ánkhen kholín. 31 Ham jánte hain ki [36]Khudá gunahgáron kí nahín suntá; lekin [37]agar koí khudáparast ho, aur us kí marzí par chale, to wuh us kí suntá hai. 32 Dunyá ke shurú' se kabhí sunne men nahín áyá, ki kisí ne janam ke andhe kí ánkhen kholí hon. 33 [38]Agar yih shakhs Khudá kí taraf se na hotá, to kuchh na kar saktá. 34 Unhon ne jawáb men us se kahá; [39]Tú to bi'lkull gunáhon men paidá húá, tú ham ko kyá sikhátá hai? aur unhon ne use [40]báhar nikál diyá.

Yisú' par ímán láne aur na láne ká natíja.

35 Yisú' ne suná ki unhon ne use báhar nikál diyá; aur jab us se milá, to kahá; Kyá [41]tú Khudá ke Bete[a] par ímán látá hai? 36 Us ne jawáb men kahá; Ai Khudáwand, [42]wuh kaun hai, ki main us par ímán láún? 37 Yisú' ne us se kahá; Tú ne to use dekhá hai; aur [43]jo tujh se báten kartá hai wuhí hai. 38 Us ne kahá; Ai Khudáwand, main ímán látá hún: aur use sijda kiyá. 39 Yisú' ne kahá; [44]Main dunyá men 'adálat ke liye áyá hún, [45]táki jo nahín dekhte wuh dekhen, aur [46]jo dekhte hain wuh andhe ho jáen. 40 Jo Farísí us ke sáth the, unhon ne yih báten sunkar us se kahá; [47]Kyá ham bhí andhe hain? 41 Yisú' ne un se kahá, ki Agar tum andhe hote, [48]to gunahgár na thahrte: magar ab kahte ho, ki Ham dekhte hain; pas tumhárá gunáh qáim rahtá hai.

Charwáhe aur bheron ki tamsíl.

10 [1] Main tum se sach sach kahtá hún, ki jo koí

[a] N. *Ibn i Ádam.*

[23] Dekho báb 7. 13. [24] Muq. báb 7. 45—52.
[25] Muq. Rom. 10. 9. [26] Báb 12. 42 aur 16. 2.
[27] Áyat 21.
[28] Luq. 17. 18. A'mál 12. 23. Muq. Yash. 7. 19 aur 1 Sam. 6. 5 aur Yas'. 42. 12 aur Yarm. 13. 16.
[29] Áyat 16
[30] Áyát 18, 24.
[31] Áyat 15.
[32] Muq. báb 5. 45.
[33] Dekho báb 8. 14.
[34] Muq. báb 12. 37 aur Mar. 6. 6.
[35] Muq. báb 3. 10.
[36] Aiy. 27. 9. Zab. 66. 18. Amsál 28. 9. Yas'. 1. 15, wagh.
[37] Zab. 34. 15, 16 aur 145. 19. Amsál 15. 29. Muq. Ya'q. 5. 16.
[38] Áyat 16. Muq. báb 3. 2 aur 10. 21.
[39] Muq. áyat 2.
[40] Muq. áyat 22.
[41] Báb 10. 36. Dekho Mat. 14. 33.
[42] Muq. Rom. 10. 14.
[43] Báb 4. 26.
[44] Dekho báb 5. 22.
[45] Muq. Mat. 11. 25 aur Luq. 4. 18.
[46] Muq. Mat. 9. 13 aur 13. 13 aur Mar. 4. 12 aur 2 Kur. 2. 16.
[47] Rom. 2. 19.
[48] Báb 15. 22, 24. Muq. báb 19. 11 aur Ya'q. 4. 17 aur 1 Yuh. 1. 8.

darwáze se bherkháne men dákhil nahín hotá, balki áur kisí taraf se charh játá hai, wuh chor aur dákú hai. 2 Lekin jo darwáze se dákhil hotá hai, wuh bheron ká charwáhá hai. 3 Us ke liye darbán darwáza khol detá hai; aur bheren us kí áwáz suntí hain: aur wuh apní bheron ko nám ba nám bulákar báhar le játá hai. 4 Jab wuh apní sab bheron ko báhar nikál chuktá hai, to un ke áge áge chaltá hai, aur bheren us ke píchhe píchhe ho letí hain; kyúnki wuh us kí áwáz pahchántí hain. 5 Magar wuh [1]gair shakhs ke píchhe na jáengí, balki us se bhágengí; kyúnki gairon kí áwáz nahín pahchántín. 6 Yisú' ne [2]un se yih [3]tamsíl kahí: lekin wuh [4]na samjhe ki yih kyá báten hain jo ham se kahtá hai.

Bherkháne ke darwáze, aur achchhe charwáhe ke bayán men.

7 Pas Yisú' ne un se[a] phir kahá; Main tum se sach sach kahtá hún, ki Bheron ká [5]darwáza main hún. 8 Jitne mujh se pahle áe, sab chor aur dákú hain; magar bheron ne un kí na sunī. 9 Darwáza main hún: agar koí mujh se dákhil ho, to [6]naját páegá, aur [7]andar báhar áyá jáyá karegá, aur [8]chárá páegá. 10 Chor nahín átá, magar churáne aur [9]már dálne aur halák karne ko. Main is liye áyá ki wuh zindagí páen, aur [10]kasrat se páen. 11 [11]Achchhá charwáhá main hún: achchha charwáhá bheron ke liye [12]apní ján detá hai. 12 [13]Mazdúr jo na charwáhá hai, na bheron ká málik, bheriye ko áte dekhkar [14]bheron ko chhorke bhág játá hai, aur bheriyá un ko pakartá aur [15]paráganda kartá hai. 13 Wuh is liye bhág játá hai, ki [16]mazdúr hai, aur [17]us ko bheron ká fikr nahín. 14 [18]Achchhá charwáhá main hún; [19]jis tarah Báp mujhe jántá hai, aur main Báp ko jántá hún, 15 isí tarah [20]main apní bheron ko jántá hún, aur merí bheren mujhe jántí hain; aur [21]main bheron ke liye apní ján detá hún. 16 Aur merí [22]áur bhí bheren hain, jo is bherkháne kí nahín. [23]Mujhe un ká bhí láná zarúr hai; aur [24]wuh merí áwáz sunengí; phir [25]ek hí galla aur [26]ek hí charwáhá hogá. 17 [27]Báp mujh se [28]is liye mahabbat rakhtá hai, ki [29]main apní ján detá hún táki use phir le lún. 18 [30]Koí use mujh se chhíntá nahín[b], balki [29]main use [31]áp hí detá hún. Mujhe us ke dene ká bhí ikhtiyár hai, aur us ke [32]phir lene ká bhí ikhtiyár hai. [33]Yih hukm mere Báp se mujhe milá.

Yahúdíon men ikhtiláf.

19 In báton ke sabab Yahúdíon men phir [34]ikhtiláf húá. 20 Un men se bahutere to kahne lage, ki [35]Us men bad-rúh hai, aur [36]wuh díwána hai; tum us kí kyún sunte ho? 21 Auron ne kahá; Yih aise shakhs kí báten nahín jis men bad-rúh ho. [37]Kyá bad-rúh

1 Muq. áyát 12, 13.
2 Báb 9. 40.
3 Báb 16. 25, 29. Muq. 2 Pat. 2. 22.
4 Dekho Mar. 9. 32.
5 Áyat 9. Muq. báb 14. 6 aur If. 2. 18.
6 Muq. báb 5. 34.
7 A'mál 1. 21 aur 9. 28, wag:
8 Zab. 23. 2. Muq. Hiz. 34. 11.
9 Muq. Yarm. 23. 1 aur Hiz. 34. 3.
10 Muq. báb 1. 16.
11 Yas'. 40. 11. Hiz. 34. 12, 23 aur 37. 24. Zak. 13. 7. 'Ibr. 13. 20. 1 Pat. 2. 25 aur 5. 4. Muq. báb 21. 15—17 aur Zab. 23 aur Muk. 7. 17.
12 Áyát 15, 17. Báb 15. 13. 1 Yuh. 3. 16. Muq. Mat. 20. 28 aur Mar. 10. 45.
13 Muq. Hiz. 34. 2—6.
14 Zak. 11. 17 aur 13. 7.
15 Muq. Yarm. 23. 1—3.
16 Muq. 1 Pat. 5. 2.
17 Zak. 11. 16.
18 Dekho áyat 11.
19 Dekho Mat. 11. 27.
20 Áyat 27. Nahúm. 1. 7. 2 Tim. 2. 19
21 Dekho áyat 11.
22 Yas'. 56. 8.
23 Muq. Hiz. 34. 11—13 aur Mat. 8. 11, 12 aur If. 2 13—18 aur 1 Pat. 2. 25.
24 Báb 5. 25 aur 18. 37. Muq. A'mál 28. 28.
25 Muq. báb 11. 52 aur 12. 32 aur 17. 11, 21, 22.
26 Hiz. 34. 23 aur 37. 24.
27 Fil. 2. 9. Dekho báb 5. 20.
28 Yas'. 53. 7, 8, 12. 'Ibr. 2. 9.
29 Áyat 11.
30 Muq. báb 18. 6 aur Mat. 26. 53.
31 Muq. báb 5. 30.
32 Báb 2. 19. Muq. Fil. 2. 7.
33 Báb 12. 49; 14. 31 aur 15. 10.
34 Báb 7. 43 aur 9. 16.
35 Dekho báb 7. 20.
36 Muq. Mar. 3. 21.
37 Muq. Khur. 4. 11 aur Zab. 146. 8. Dekho báb 9. 33.

a N. *us se* na dárad.

b N. *kisí ne us ko mujh se nahín chhínd.*

andhoṉ kí áṉkheṉ khol saktí hai?

Yisú' aur Báp ká ek honá, aur kufr ke ilzám ká jawáb.

22 [a]Yarúshalem meṉ 'Íd i Tajdíd húi; aur jáṛe ká mausim thá; 23 aur Yisú' haikal ke andar [38]Sulaimání barámade meṉ ṭahal rahá thá. 24 Pas Yahúdíoṉ ne us ke gird jama' hokar us se kahá; Tú kab tak hamáre dil ko ḍáṉwáḍol rakkhegá? agar tú [39]Masíh hai, to [40]ham se sáf kah de. 25 Yisú' ne unheṉ jawáb diyá, ki Maiṉ ne to tum se kah diyá, magar tum yaqín nahíṉ karte; [41]jo kám maiṉ [42]apne Báp ke nám se kartá húṉ, wuhí mere gawáh haiṉ. 26 Lekin [43]tum is liye yaqín nahíṉ karte, ki merí bheroṉ meṉ se nahíṉ ho. 27 [44]Merí bhereṉ merí áwáz suntí haiṉ, aur maiṉ unheṉ jántá húṉ, aur wuh mere píchhe píchhe chaltí haiṉ: 28 aur [45]maiṉ unheṉ hamesha kí zindagí bakhshtá húṉ; aur [46]wuh abad tak kabhí halák na hoṉgí, aur [47]koí unheṉ mere háth se chhíṉ na legá. 29 [48]Merá Báp, [49]jis ne mujhe wuh dí haiṉ, [50]sab se bará hai; aur koí unheṉ [b] [51]Báp ke háth se nahíṉ chhíṉ saktá. 30 [52]Maiṉ aur Báp ek haiṉ. 31 [53]Yahúdíoṉ ne use sangsár karne ke liye phir patthar uṭháe. 32 Yisú' ne unheṉ jawáb diyá, ki Maiṉ ne tum ko Báp kí taraf se bahutere achchhe kám dikháe haiṉ; un meṉ se kis kám ke sabab mujhe sangsár karte ho? 33 Yahúdíoṉ ne use jawáb diyá, ki Achchhe kám ke sabab nahíṉ balki [54]kufr ke sabab tujhe sangsár karte haiṉ, aur is liye ki tú ádmí hokar [55]apne áp ko Ḳhudá banátá hai. 34 Yisú' ne unheṉ jawáb diyá; Kyá [56]tumhárí sharí'at meṉ yih nahíṉ likhá hai ki [c]Maiṉ ne kahá; tum Ḳhudá ho? 35 Jab ki us ne unheṉ Ḳhudá kahá, jin ke pás Ḳhudá ká kalám áyá, (aur kitáb i muqaddas ká [57]bátil honá mumkin nahíṉ;) 36 áyá tum us shakhs se jise [58]Báp ne [59]muqaddas[d] karke [60]dunyá meṉ bhejá, kahte ho ki Tú kufr baktá hai, is liye ki [61]maiṉ ne kahá; Maiṉ Ḳhudá ká Beṭá húṉ? 37 [62]Agar maiṉ apne Báp ke kám nahíṉ kartá, to merá yaqín na karo. 38 Lekin agar maiṉ kartá húṉ, to [63]go merá yaqín na karo, magar un kámoṉ ká to yaqín karo; táki tum jáno aur samjho ki [64]Báp mujh meṉ hai, aur maiṉ Báp meṉ. 39 [e] [65]Unhoṉ ne phir us ke pakarne kí koshish kí, lekin [66]wuh un ke háth se nikal gayá.

Yisú' ká Yardan ke pár chalá jáná.

40 Wuh phir Yardan ke pár us jagah chalá gayá, [67]jahán Yúhanná pahle baptisma[f] diyá kartá thá, aur wahíṉ rahá. 41 Aur bahutere us ke pás áe; aur kahte the, ki Yúhanná ne koí mu'jiza[g] nahíṉ dikháyá; magar [68]jo kuchh Yúhanná

38 A'mál 3. 11 aur 5. 12.

39 Báb 1. 41.
40 Mat. 26. 63. Luq. 22. 67.

41 Áyat 38. Dekho báb 5. 36.
42 Dekho báb 5. 43.
43 Muq. báb 8. 47.

44 Áyát 14, 16.

45 Muq. 1 Yúh. 2. 25 aur 5. 11.
46 Báb 17. 12 aur 18. 9.
47 Báb 6. 37.

48 Muq. báb 17. 2.
49 Báb 6. 37 aur 17. 2, wag:
50 Muq báb 14. 28.
51 Muq. Ist. 32. 39 aur Yas'. 43. 2 aur 51. 16.
52 Báb 17. 11, 22. Muq. báb 5. 19 aur 14. 9.
53 Báb 8. 59.

54 Dekho Ahbár 24. 16 aur Mat. 9. 3.

55 Báb 5. 18.

56 Muq. báb 12. 34 aur 15. 25 aur 1 Kur. 14. 21.

57 Muq. Mat. 5. 17, 19.

58 Muq. báb 6. 27.
59 Báb 17. 19.
60 Dekho báb 3. 17.
61 Báb 5. 17, 18. Muq. áyat 30.
62 Báb 15. 24.

63 Áyat 25. Muq. báb 14. 11.

64 Báb 14. 10, 11, 20 aur 17. 21, 23. Muq. báb 8. 29.
65 Báb 7. 30, 44.
66 Báb 8. 59.

67 Báb 1. 28.

68 Báb 1. 7, 29—34; 3. 27—30 aur 5. 33.

a N. *Us waqt* izád.
b N. 29 *Jo kuchh mere Báp ne mujhe diyá hai, wuh sab se bayhkar hai, aur koí use.*

c Zabúr 82. 6.
d Yá *makhsús.*
e N. *Pas* izád.
f Yá *istibáy.*
g Yún. *nishán.*

ne is ke haqq men kahá thá, wuh sach thá. 42 Aur wahán [69] bahutere us par ímán láe.

[69] Dekho báb 7. 31.

Yisú' ko La'zar ki bimári aur maut ki ḳhabar ká milná.

II 1 [1] Maryam aur us kí bahin Martha ke gánw Bait'aniyyáh ká La'zar nám ek ádmí bímár thá. 2 Yih [2] wuhí Maryam thí, jis ne Ḳhudáwand par 'itr ḍálkar apne bálon se us ke páṅw ponchhe; isí ká bháí La'zar bímár thá. 3 Pas us kí bahinon ne use yih kahlá bhejá, ki Ai Ḳhudáwand, dekh, [3] jise tú 'azíz rakhtá hai, wuh bímár hai. 4 Yisú' ne sunkar kahá, ki [4] Yih bímárí maut kí nahín, balki [5] Ḳhudá ke jalál ke liye hai, táki us ke wasíle se Ḳhudá ke Bete ká jalál záhir ho. 5 Aur [6] Yisú' Martha aur us kí bahin aur La'zar se mahabbat rakhtá thá. 6 Pas jab us ne suná ki wuh bímár hai, to [7] jis jagah thá, wahín do din áur rahá; 7 phir is ke ba'd shágirdon se kahá, [8] Áo, phir Yahúdiya ko chalen. 8 Shágirdon ne us se kahá; [9] Ai Rabbí, abhí to [10] Yahúdí tujhe sangsár karná cháhte the, aur tú phir wahán játá hai? 9 Yisú' ne jawáb diyá; [11] Kyá din ke bárah ghante nahín hote? [12] Agar koí din ko chale, to ṭhokar nahín khátá, kyúnki wuh dunyá kí raushní dekhtá hai. 10 Lekin [13] agar koí rát ko chale, to ṭhokar khátá hai, kyúnki [13] us men raushní nahín. 11 Us ne yih báten kahín, aur is ke ba'd un se kahne lagá, ki Hamárá dost La'zar [14] so gayá hai, lekin main use jagáne játá hún. 12 Pas shágirdon ne us se kahá; [15] Ai Ḳhudáwand, agar so gayá hai, to [15] bach jáegá. 13 Yisú' ne to us kí maut kí bábat kahá thá; magar wuh samjhe ki árám kí nínd kí bábat kahá. 14 Tab Yisú' ne un se sáf kah diyá, ki La'zar mar gayá. 15 Aur main tumháre sabab se ḳhush hún ki wahán na thá, táki tum ímán láo; lekin áo, ham us ke pás chalen. 16 Pas [16] Tomá ne, jise Tauam kahte the, apne sáth ke shágirdon se kahá, ki Áo, ham bhí chalen [17] táki us ke sáth maren.

[1] Dekho Luq. 10. 38, 39.

[2] Báb 12. 3.

[3] Áyát 5, 11, 36.

[4] Muq. áyat 11 aur Mat. 9. 24.

[5] Áyat 40. Muq. báb 9. 3 aur 13. 31.

[6] Áyat 3.

[7] Muq. báb 2. 4 aur 7. 6, 8.

[8] Báb 10. 40.

[9] Dekho báb 1. 38.

[10] Báb 8. 59 aur 10. 31.

[11] Muq. Luq. 13. 33.

[12] Dekho báb 9. 4 aur 1 Yúh. 2. 10.

[13] Yarm. 13. 16. Muq. báb 12. 35.

[14] Dekho Mat. 27. 52.

[15] Muq. Mar. 10. 52.

[16] Báb 14. 5; 20. 24, 26—28 aur 21. 2. Mat. 10. 3. Mar. 3. 18. Luq. 6. 15. A'mál 1. 13.

[17] Muq. báb 13. 37.

Yisú' ká La'zar ko jiláná.

17 Pas Yisú' ko ákar ma'lúm húá, ki use qabr men rakkhe [18] chár din húe. 18 Bait'aniyyáh Yarúshalem ke nazdík, koí do míl ke fásile par thá. 19 Aur bahut se Yahúdí Martha aur Maryam ko bháí ke báre men [19] tasallí dene áe the. 20 Pas [20] Martha Yisú' ke áne kí ḳhabar sunkar us se milne ko gayí: lekin Maryam ghar men baiṭhí rahí. 21 Martha ne [21] Yisú' se kahá, ki Ai Ḳhudáwand, [22] agar tú yahán hotá, to merá bháí na martá. 22 Aur ab bhí main jántí hún, ki jo kuchh tú Ḳhudá se mángegá, [23] wuh tujhe degá. 23 Yisú' ne us se kahá; Terá bháí jí uṭhegá. 24 [24] Martha ne us se kahá; Main jántí hún, ki [25] qiyámat men ákhirí din jí uṭhegá. 25 Yisú' ne us se kahá; [26] Qiyámat aur [27] zindagí to main hún: jo mujh par ímán látá hai, [28] go wuh mar jáe, [29] taubhí zinda

[18] Áyat 39.

[19] Áyat 31. Aiy. 2. 11.

[20] Muq. Luq. 10. 38, 39.

[21] Áyat 32.

[22] Muq. áyat 37.

[23] Muq. áyat 42 aur báb 9. 31.

[24] Muq. áyat 39.

[25] Báb 5. 29. Luq. 14. 14. Dekho báb 6. 39.

[26] Muq. báb 5. 21 aur 6. 40, 44 aur 1 Kur. 15. 21.

[27] Báb 14. 6. Muq. báb 6. 57 aur Kul. 3. 4. Dekho báb 1. 4.

[28] Muq. báb 12. 25.

[29] Dekho báb 3. 36.

rahegá: 26 aur jo koí zinda hai aur mujh par ímán látá hai, wuh [30] abad tak kabhí na maregá. Kyá tú is par ímán rakhtí hai? 27 Us ne us se kahá; Hán, ai Ḳhudáwand; [31] main ímán lá chukí húṉ, ki [32] Ḳhudá ká Betá Masíh, [33] jo dunyá meṉ ánewálá thá, tú hí hai. / 28 Yih kahkar wuh chalí gayí, aur chupke se apní bahin Maryam ko bulákar kahá, ki [34] Ustád yahíṉ hai, aur tujhe bulátá hai. 29 Wuh sunte hí jald uṭhkar us ke pás áí. (30 Yisú' abhí gánw meṉ nahíṉ pahunchá thá, balki usí jagah thá jahán Martha use milí thí.) 31 Pas [35] jo Yahúdí ghar meṉ us ke pás the, aur use tasallí de rahe the, yih dekhkar ki Maryam jald uṭhke báhar gayí, is ḳhayál se us ke píchhe ho liye ki wuh qabr par rone játí hai. 32 Jab Maryam us jagah pahunchí jahán Yisú' thá, aur use dekhá, to us ke qadamoṉ par girke us se kahá; [36] Ai Ḳhudáwand, agar tú yahán hotá, to merá bhái na martá. 33 Jab Yisú' ne use aur un Yahúdíoṉ ko jo us ke sáth áe the rote dekhá, to [37] dil[a] meṉ niháyat ranjída húá, aur [38] ghabrákar kahá; 34 Tum ne use kahán rakkhá hai? Unhoṉ ne kahá; Ai Khudáwand, chalkar dekh le. 35 [39] Yisú' ke ánsú bahne lage. 36 Pas Yahúdíoṉ ne kahá; Dekho, [40] wuh is ko kaisá 'azíz thá. 37 Lekin un meṉ se ba'z ne kahá; Kyá yih shakhs, [41] jis ne andhe kí áṉkheṉ kholín, [42] itná na kar saká ki yih ádmí na martá? 38 Yisú' phir [43] apne dil meṉ niháyat ranjída hokar qabr par áyá. Wuh [44] ek gár thá, aur [45] us par patthar dhará thá. 39 Yisú' ne kahá, ki Patthar uṭháo. Us mare húe shakhs kí bahin Martha ne us se kahá; Ai Khudáwand, us meṉ se to ab badbú átí hai, kyúṉki [46] use chár din ho gaye. 40 Yisú' ne us se kahá; [47] Kyá main ne tujh se kahá na thá, ki Agar tú ímán láegí, to [48] Khudá ká jalál dekhegí. 41 Pas unhoṉ ne us patthar ko uṭháyá. Phir Yisú' ne [49] áṉkheṉ uṭhákar kahá; Ai Báp, main terá shukr kartá húṉ ki tú ne merí sun lí. 42 Aur [50] mujhe to ma'lúm thá ki tú hamesha merí suntá hai: magar [51] in logoṉ ke bá'is jo ás pás khare haiṉ main ne yih kahá, [52] táki wuh ímán láeṉ ki tú hí ne mujhe bhejá hai. 43 Aur yih kahkar us ne baland áwáz se pukárá, ki Ai La'zar, nikal á. 44 [53] Jo mar gayá thá wuh kafan se [54] háth páṉw bandhe húe nikal áyá; aur [55] us ká chihra rúmál se liptá húá thá. Yisú' ne un se kahá; Use kholkar jáne do.

45 Pas [56] bahutere Yahúdí [57] jo Maryam ke pás áe the, aur jinhoṉ ne Yisú' ká [58] yih kám dekhá thá, us par ímán le áe. 46 Magar un meṉ se ba'z ne Farísioṉ ke pás jákar unheṉ Yisú' ke kámoṉ kí ḳhabar dí.

Yahúdioṉ ki sadr 'adálat meṉ Yisú' ke qatl ki tajwiz.

47 Pas sardár káhinoṉ aur

---

a Yún. *ruh.*

30 Báb 6. 50, 51 aur 8. 51.

31 Báb 6. 69 aur 20. 31. 1 Yúh. 5. 1, 5. Muq. báb 8. 24 aur 13. 19 aur 1 Yúh. 4. 16.

32 Mat. 16. 16.

33 Báb 6. 14. Dekho Mat. 11. 3.

34 Mat. 26. 18. Mar. 14. 14. Lúq. 22. 11. Dekho báb 13. 13.

35 Áyat 19.

36 Áyat 21.

37 Áyat 38. Mar. 14. 5 (Yún.).

38 Báb 12. 27 aur 13. 21.

39 Muq. Lúq. 19. 41.

40 Áyat 3.

41 Báb 9. 6, 7.

42 Muq. áyát 21, 32.

43 Áyat 33.

44 Yas'. 22. 16.

45 Báb 20. 1. Mat. 27. 60. Mar. 15. 46. Lúq. 24. 2.

46 Áyat 17.

47 Áyát 25, 26.

48 Áyat 4. Muq. Rom. 6. 4.

49 Báb 17. 1.

50 Muq. áyat 22 aur Mat. 26. 53.

51 Báb 12. 29, 30.

52 Báb 17. 8, 21. Dekho báb 3. 17.

53 Báb 5. 28, 29.

54 Báb 19. 40.

55 Muq. báb 20. 7.

56 Báb 12. 11. Muq. A'mál 9. 42.

57 Áyat 19.

58 Báb 2. 23.

Farísíon ne [59]sadr 'adálat ke logon ko [60]jama' karke kahá, [61]Ham karte kyá hain? yih ádmí to bahut mu'jize dikhátá hai. 48 Agar ham use yún hí chhor den, to sab us par ímán le áenge, aur [62]Romí ákar [63]hamárí jagah aur qaum dono par qabza kar lenge. 49 Aur un men se [64]Káifá nám ek shakhs ne, [65]jo us sál sardár káhin thá, un se kahá; Tum kuchh nahín jánte, 50 aur na sochte ho ki tumháre liye [66]yihí bihtar hai, ki ek ádmí ummat ke wáste mare, na ki sárí qaum halák ho. 51 Magar us ne yih apní taraf se nahín kahá, balki [67]us sál sardár káhin hokar [68]nubuwwat kí, ki Yisú' us qaum ke wáste maregá; 52 aur [69]na sirf us qaum ke wáste, balki [70]is wáste bhí ki Khudá ke paráganda farzandon ko jama' karke ek kar de. 53 Pas wuh usí roz se [71]us ke qatl karne ká mashwara karne lage.

Yisú' kí kanárakashí.

54 Pas us waqt se Yisú' [72]Yahúdíon men 'alániya nahín phirá, balki wahán se jangal ke nazdík ke 'iláqe men [73]Ifráím nám ek shahr ko chalá gayá, aur apne shágirdon ke sáth wahín rahne lagá. 55 Aur [74]Yahúdíon kí 'Íd i Fasah nazdík thí, aur [75]bahut log Fasah se pahle dihát se Yarúshalem ko gaye, [76]táki apne áp ko pák karen. 56 Pas [77]wuh Yisú' ko dhúndhne, aur haikal men khare hokar ápas men kahne lage, ki Tumhárá kyá khayál hai? kyá wuh 'íd men nahín áegá? 57 Aur sardár káhinon aur Farísíon ne hukm de rakkhá thá, ki agar kisí ko khabar ho, ki wuh kahán hai, to ittilá' de, táki use pakar len.

Maryam ká Yisú' ke pánwon par 'itr dálná.

12 1 Phir [1]Yisú' [2]Fasah se chha roz pahle Bait-'aniyyáh men áyá, [3]jahán La'zar thá, jise Yisú' ne murdon men se jiláyá thá. 2 Wahán unhon ne us ke wáste shám ká khánáa taiyár kiyá; aur [4]Martha khidmat kartí thí, magar La'zar un men se thá jo us ke sáth kháná kháne baithe the. 3 Phir [5]Maryam ne jatámásí ká ádh ser khális aur beshqímat 'itr lekar Yisú' ke pánwon par dálá, aur apne bálon se us ke pánw ponchhe, aur ghar 'itr kí khushbú se mahak gayá. 4 Magar us ke shágirdon men se ek shakhs Yahúdáh Iskariyotí, jo use pakarwáne ko thá, kahne lagá; 5 Yih 'itr tín sau dínár[a] men bechkar [6]garíbon ko kyún na diyá gayá? 6 Us ne yih is liye na kahá ki us ko garíbon ká fikr thá, balki is liye ki chor thá, aur chúnki us ke pás un kí thailí[b] rahtí thí, us men jo kuchh partá wuh nikál letá thá. 7 Pas Yisú' ne kahá, ki Use yih 'itr mere dafn ke din ke liye rakhne de; 8 kyúnki garíb gurbá to hamesha tumháre pás hain; lekin main hamesha tumháre pás na rahúngá.

[59] Dekho Mat. 5. 22.
[60] Dekho Mat. 26. 3.
[61] Báb 12. 19. Muq. A'mál 4. 16.
[62] Muq. báb 6. 15 aur 18. 36, 37.
[63] A'mál 21. 28.
[64] Dekho Mat. 26. 3.
[65] Áyat 51. Báb 18. 13
[66] Báb 18. 14
[67] Áyat 49.
[68] Muq. Khur. 28. 30 aur Gin. 27. 21 aur 1 Sam. 23. 9 aur 30. 7 aur 'Ázrá 2. 63 aur Naham. 7. 65.
[69] Yas'. 49. 6. 1 Yún. 2. 2.
[70] Dekho báb 10. 16.
[71] Dekho báb 7. 1.
[72] Báb 7. 1, 4.
[73] 2 Taw. 13. 19 (?).
[74] Dekho báb 6. 4.
[75] Lúq. 2. 42.
[76] 2 Taw. 30. 17, 18. Muq. báb, 18. 28 aur A'mál 21. 24.
[77] Dekho báb 7. 11.

[1] Mat. 26. 6—11. Mar. 14. 3—8.
[2] Áyát 12, 20. Báb 11. 55.
[3] Báb 11. 1.
[4] Lúq. 10. 38, 40.
[5] Muq. Lúq. 7. 37, 38.
[6] Báb 13. 29.

a Mat. 18. 28 ke háshiye ko dekho.
b Yá *sandúqchí.*

La'zar ke jiláe jáne ki shuhrat.

9 Pas Yahúdíon men se [7] 'awámm yih ma'lúm karke ki wuh wahán hai, na sirf Yisú' ke sabab se áe, balki is liye bhí ki La'zar ko dekhen, [8] jise us ne murdon men se jiláyá thá. [10] [9] Lekin sardár káhinon ne mashwara kiyá, ki La'zar ko bhí már dálen; [11] kyúnki [10] us ke bá'is bahut se Yahúdí chale gaye aur Yisú' par ímán láe.

Yisú' ká 'alániya taur par Yarúshalem men dákhil honá.

(Mat. 21. 4–9; Mar. 11. 7–10; Lúq. 19. 35–38.)

12 Dúsre din [11] bahut se logon[a] ne jo 'íd men áe the, yih sunkar ki Yisú' Yarúshalem men átá hai, [13] [12] khajúr kí ḍáliyán lín, aur us ke istiqbál ko nikalkar pukárne lage, ki [13] Hosha'ná! mubárak hai [14] wuh jo Khudáwand ke nám par átá hai, aur [15] Isráil ká bádsháh hai. [14] Jab Yisú' ko gadhe ká bachcha milá, to us par sawár húá; jaisá ki likhá hai, ki [15] [b] Ai Siyyon kí betí, na dar: dekh, terá bádsháh gadhe ke bachche par sawár húá átá hai. [16] [16] Us ke shágird pahle to yih báten na samjhe; lekin [17] jab Yisú' apne jalál ko pahunchá, to [18] un ko yád áyá ki yih báten us ke haqq men likhí húí thín, aur logon ne us ke sáth yih sulúk kiyá thá. [17] Pas [19] un logon ne gawáhí dí, jo us waqt us ke sáth the, jab us ne La'zar ko qabr se báhar bulákar murdon men se jiláyá thá. [18] Isí sabab se log us ke istiqbál ko nikle, ki [20] unhon ne suná thá ki us ne yih mu'jiza[c] dikháyá hai. [19] Pas Farísion ne ápas men kahá; [21] Socho to ki tum se kuchh nahín ban partá. Dekho, [22] jahán us ká pairau ho chalá.

Chand Yúnánion ká ánā aur Yisú' ká apni maut ká zikr karná.

20 [23] Jo log 'íd men parastish karne áe the, un men ba'z [24] Yúnání the. [21] Pas unhon ne [25] Filippus ke pás, jo Baitsaidá e Galíl ká thá, ákar us se darkhwást kí, ki Janáb, ham Yisú' ko dekhná cháhte hain. [22] Filippus ne ákar [26] Andriyás se kahá; phir Andriyás aur Filippus ne ákar Yisú' ko khabar dí. [23] Yisú' ne jawáb men un se kahá; [27] Wuh waqt á gayá, [28] ki Ibn i Ádam jalál páe. [24] Main tum se sach sach kahtá hún, ki [29] jab tak gehún ká dána zamín men girke mar nahín játá, akelá rahtá hai; lekin jab mar játá hai, to bahut sá phal látá hai. [25] [30] Jo apní ján ko 'azíz rakhtá hai, wuh use kho detá hai; aur [31] jo dunyá men [32] apní ján se 'adáwat rakhtá hai, wuh use hamesha kí zindagí ke liye mahfúz rakkhegá. [26] Agar koí shakhs merí khidmat kare, to [33] mere pichhe ho le; aur [34] jahán main hún, wahán merá khádim bhí hogá; [35] agar koí merí khidmat kare, to [36] Báp us kí 'izzat karegá. [27] [37] Ab merí ján ghabrátí hai; pas

7 Áyat 12 (hāsh:).
8 Báb 11. 44.
9 Muq. Lúq. 16. 31.
10 Áyat 18. Báb 11. 45.
11 Muq. áyat 9 (hash: ke liye).
12 Muk. 7. 9.
13 Zab. 118. 25, 26.
14 Muq. báb 5. 43.
15 Dekho báb 1. 49.
16 Muq. báb 13. 7. Dekho Mar. 9. 32
17 Áyat 23. Dekho báb 7. 39.
18 Báb 2. 22.
19 Muq. Lúq. 19. 37
20 Áyat 9—11.
21 Báb 11. 47.
22 Muq. báb 3. 26.
23 Muq. 1 Sal. 8. 41—43 aur A'mál 8. 27.
24 A'mál 17. 4. Muq. Mur. 7. 26. Dekho báb 7. 35.
25 Báb 1. 44.
26 Dekho Mar. 13. 3.
27 Muq. áyat 27 aur báb 13. 31, 32 aur 17. 1 aur Mar. 14. 41. Dekho báb 2. 4.
28 Áyat 16.
29 1 Kur. 15. 36.
30 Dekho Mat. 10. 39.
31 Muq. báb 11. 25.
32 Dekho Lúq. 14. 26.
33 Báb 8. 12 aur 21. 19.
34 Báb 14. 3 aur 17. 24. Muq. 2 Kur. 5. 8 aur 1 Thess. 4. 17.
35 Muq. báb 14. 21, 23 aur 16. 27.
36 1 Sam. 2. 30. Zab. 91. 15.
37 Báb 11. 33 aur 13. 21. Muq. Lúq 22. 44.

a N. 'ámm logon. b Zakaryáh 9. 9. c Yún. nishán.

main kyá kahún? Ai Báp, [38]mujhe [39]is gharí se bachá. Lekin main [40]isí sabab se to is gharí ko pahunchá hún. 28 Ai Báp, apne nám ko jalál de. Pas [41]ásmán se áwáz áí, ki Main ne us ko jalál diyá hai, aur phir bhí dúngá. 29 Jo log khare sun rahe the, unhon ne kahá, ki Bádal garjá: áuron ne kahá, ki [42]Firishta us se bolá. 30 Yisú' ne jawáb men kahá, ki [43]Yih áwáz mere liye nahín, balki tumháre liye áí hai. 31 [44]Ab dunyá kí 'adálat kí játí hai; ab [45]dunyá ká sardár [46]nikál diyá jáegá. 32 Aur main agar zamín se [47]únche par charháyá jáúngá, to [48]sab ko [49]apne pás khenchúngá. 33 Us ne is bát se [50]ishára kiyá, ki main kis maut se marne ko hún. 34 Logon ne us ko jawáb diyá, ki Ham ne sharí'at kí yih bát suní hai, ki [51]Masíh abad tak rahegá; phir tú kyúnkar kahtá hai, ki [52]Ibn i Ádam ká únche par charháyá jáná zarúr hai? Yih Ibn i Ádam kaun hai? 35 Pas Yisú' ne un se kahá, ki [53]Aur thore dinon [54]núr tumháre darmiyán hai. [55]Jab tak núr tumháre sáth hai, chale chalo, aisá na ho ki táríkí tumhen [56]á pakre; aur [57]jo táríkí men chaltá hai, wuh nahín jántá ki kidhar játá hai. 36 Jab tak núr tumháre sáth hai, núr par ímán láo, táki [58]núr ke farzand bano.

Yisú' par ímán na láne ki wajh.

Yisú' yih báten kahkar chalá gayá, aur un se [59]apne áp ko chhipáyá. 37 Aur agarchi us ne un ke sámne itne mu'jize[a] dikháe, taubhí wuh us par ímán na láe: 38 [60]táki Yasha'yáh nabí ká kalám púrá ho, jo us ne kahá, ki

[b][61]Ai Khudáwand, hamáre paigám ká kis ne yaqín kiyá hai?
Aur Khudáwand ká háth kis par záhir húá hai?

39 Is sabab se wuh [62]ímán na lá sake, ki Yasha'yáh ne phir kahá;

40 [c][63]Us ne un kí ánkhon ko andhá, aur [64]un ke dil ko sakht kar diyá;
Aisá na ho ki wuh ánkhon se dekhen, aur dil se samjhen,
Aur rujú' karen,
Aur main unhen shifá bakhshún.

41 Yasha'yáh ne yih báten is liye kahín, ki [65]us ká jalál dekhá; aur [66]us ne usí ke báre men kalám kiyá. 42 Táham [67]sardáron men se bhí bahutere us par ímán láe; magar [68]Farisíon ke sabab [69]iqrár na karte the, aisá na ho ki [69]'ibádatkháne se khárij kiye jáen: 43 [70]kyúnki wuh Khudá se 'izzat hásil karne kí nisbat insán se 'izzat hásil karní ziyáda cháhte the.

Yisú' par ímán láne aur na láne ká natija.

44 Yisú' ne pukárke kahá, ki [71]Jo mujh par ímán látá hai, wuh mujh par nahín, balki [72]mere bhejnewále par ímán látá hai. 45 Aur [73]jo mujhe [74]dekhtá hai, wuh mere

a Yún. *nishán.* b Yasha'yáh 53. 1.
c Yasha'yáh 6. 10.

[38] Mar. 14. 35. Muq. 'Ibr. 5. 7.
[39] Áyat 23.
[40] Muq. báb 18. 37.
[41] Mat. 3. 17 aur 17. 5. Mar. 1. 11 aur 9. 7. Luq. 3. 22 aur 9. 35. 2 Pat. 1. 17.
[42] A'mál 23. 9.
[43] Báb 11. 42.
[44] Báb 16. 11. Muq. báb 16. 33.
[45] Báb 14. 30. 2 Kur. 4. 4 If. 2. 2 aur 6. 12. Muq. Mat. 13. 19 aur Luq. 4. 6 aur 1 Yúh. 4. 4 aur 5. 19.
[46] Muq. Luq. 10. 18 aur Kul. 2. 15 aur 1 Yúh. 3. 8.
[47] Báb 3. 14 aur 8. 28.
[48] Rom. 5. 18 aur 8. 32. 2 Kur. 5. 15. 1 Tim. 2. 6. 'Ibr. 2. 9. 1 Yúh. 2. 2.
[49] Dekho báb 6. 44.
[50] Báb 18. 32.
[51] Zab. 89. 4 aur 110. 4. Yas'. 9. 7. Hiz. 37. 25. Luq. 1. 33
[52] Áyat 32.
[53] Dekho báb 7. 33.
[54] Áyat 46. Dekho báb 1. 4, 9 aur 8. 12
[55] Yarm. 13 16. If. 5. 8.
[56] Muq. 1 Thiss. 5. 4.
[57] Yas'. 9. 2. 1 Yúh. 1. 6 aur 2. 11. Muq. báb 11. 10.
[58] Dekho Luq. 10. 6
[59] Báb 8. 59.
[60] Muq. Mat. 1. 22.
[61] Rom. 10. 16.
[62] Muq. báb 5. 44.
[63] Dekho Mat. 13. 14, 15.
[64] Dekho Mar. 6. 52.
[65] Yas'. 6. 1.
[66] Muq. báb 5. 46.
[67] Báb 3. 1. Muq. báb 7. 48.
[68] Dekho báb 7. 13.
[69] Dekho báb 9. 22.
[70] Báb 5. 44.
[71] Muq. báb 13. 20. Dekho Mat. 10. 40.
[72] Báb 14. 1. Muq. báb 5. 24 aur 1 Pat. 1. 21.
[73] Báb 14. 9.
[74] Báb 6. 40.

bhejnewále ko dekhtá hai. 46 [75]Main núr hokar dunyá men áyá húṇ, táki jo koí mujh par ímán láe andhere men na rahe. 47 Agar koí [76]merí báten sunkar un par 'amal na kare, to [77]main us ko mujrim nahín ṭhahrátá; kyúnki [78]main dunyá ko mujrim ṭhahráne nahín, balki dunyá ko naját dene áyá húṇ. 48 [79]Jo mujhe nahín mántá, aur merí báton ko qabúl nahín kartá, us ká ek mujrim ṭhahránewálá hai, ya'ní, [80]jo kalám main ne kiyá hai, [81]ákhirí din wuhí use mujrim ṭhahráegá. 49 Kyúnki [82]main ne kuchh apní taraf se nahín kahá, balki Báp [83]jis ne mujhe bhejá, usí ne mujh ko [84]hukm diyá hai, ki kyá kahúṇ, aur kyá bolúṇ. 50 Aur main jántá húṇ ki us ká hukm hamesha kí zindagí hai. Pas jo kuchh main kahtá húṇ, jis tarah Báp ne mujh se farmáyá hai, usí tarah kahtá húṇ.

Yisú' ká apne shágirdoṇ ke páṇw dhoná.

13 1 [1]Íd i Fasah se [2]pahle, jab Yisú' ne ján liyá ki [3]merá wuh waqt á pahunchá, ki [4]dunyá se rukhsat hokar Báp ke pás jáúṇ, to [5]apne un logoṇ se jo dunyá men the jaisí [6]mahabbat rakhtá thá, ákhir tak mahabbat rakhtá rahá. 2 Aur jab [7]Iblís Shama'ún ke bete Yahúdáh Iskariyotí ke dil men dál chuká thá ki use pakarwáe, to shám ká kháná kháte waqt, 3 Yisú' ne yih jánkar, ki [8]Báp ne sab chizen mere háth men kar dí haiṇ, aur [9]main Khudá ke pás se áyá, aur [10]Khudá hí ke pás játá húṇ, [4] dastarkhwán se uthkar kapre utáre, aur rúmál lekar [11]apní kamar men bándhá. 5 Is ke ba'd [12]bartan men pání dálkar, shágirdoṇ ke páṇw dhone, aur jo rúmál kamar men bandhá thá, us se ponchhne shurú' kiye. 6 Phir wuh Shama'ún Patras tak pahunchá. Us ne us se kahá; Ai Khudáwand, kyá tú mere páṇw dhotá hai? 7 [13]Yisú' ne jawáb men us se kahá, ki Jo main kartá húṇ, [14]tú ab nahín jántá, magar ba'd men samjhegá. 8 [15]Patras ne us se kahá, ki Tú mere páṇw abad tak kabhí dhone na páegá. Yisú' ne use jawáb diyá, ki [16]Agar main tujhe na dhoúṇ, to tú mere sáth sharík nahín. 9 Shama'ún Patras ne us se kahá; Ai Khudáwand, sirf mere páṇw hí nahín, balki háth aur sir bhí dho de. 10 Yisú' ne us se kahá; Jo nahá chuká hai, us ko [17]páṇw ke siwá âur kuchh dhone kí hájat nahín, balki sarásar pák hai: aur [18]tum pák ho, [19]lekin sab ke sab nahín. 11 [20]Chúnki wuh apne pakarwánewále ko jántá thá, is liye us ne kahá, ki Tum sab pák nahín ho.

Shágirdoṇ ko firotaní kí nasíhat.

12 Pas jab wuh un ke páṇw dho chuká, aur [21]apne kapre pahinkar[a] phir baiṭh gayá, to un se kahá; [22]Kyá tum jánte ho ki main ne tumháre sáth kyá kiyá? 13 [23]Tum mujhe

a Yún. *lekar.*

[75] Ṣyát 35, 36. Dekho báb 1. 4, 5, 9 aur 8. 12.
[76] Muq. bab 3. 36.
[77] Báb 8. 15.
[78] Dekho báb 3. 17 aur 4. 42.
[79] Lúq. 10. 16.
[80] Ist. 18. 18, 19.
[81] Muq. Rom. 2. 16
[82] Dekho báb 5. 19, 30.
[83] Dekho báb 3. 17.
[84] Báb 10. 18 aur 15. 10.
[1] Dekho báb 6. 4.
[2] Báb 12. 1.
[3] Dekho báb 12. 23.
[4] Áyat 3. Báb 16. 28.
[5] Báb 1. 11 aur 17. 6, 9—11.
[6] Áyat 34.
[7] Áyát 11, 27. Muq. A'mál 5. 3 Dekho báb 6. 70, 71.
[8] Dekho báb 17. 2 aur Mat. 11. 27 aur Muk. 2. 27.
[9] Báb 8. 42 aur 16. 28.
[10] Dekho báb 14. 12.
[11] Muq. báb 21. 7 aur Luq. 22. 27.
[12] Muq. 2 Sal. 3. 11.
[13] Muq. áyat 36.
[14] Áyat 12. Muq. báb 12. 16 aur 15. 15.
[15] Muq. Mat. 16. 22.
[16] Muq. 1 Kur. 6. 11 aur If. 5. 26 aur Tít. 3. 5 aur 'Ibr. 10. 22.
[17] Dekho Paid. 18. 4.
[18] Báb 15. 3
[19] Áyat 18.
[20] Áyat 2. Báb 6. 64. Dekho báb 2. 24, 25.
[21] Áyat 4.
[22] Áyat 7.
[23] Lúq. 6. 46.

[24] Ustád aur Khudáwand kahte ho, aur khúb kahte ho, kyúnki main húṉ. [14] Pas jab mujh Khudáwand aur Ustád ne tumháre páṉw dhoe, to [25] tum par bhí farz hai, ki ek dúsre ke páṉw dhoyá karo; [15] kyúnki main ne tum ko ek namúna dikháyá hai, ki [26] jaisá main ne tumháre sáth kiyá hai, tum bhí kiyá karo. [16] Main tum se sach sach kahtá húṉ, ki [27] Naukar apne málik se bará nahíṉ hotá, aur na bhejá húá[a] apne bhejnewále se. [17] Agar tum in báton ko jánte ho, to [28] mubárak ho, basharte ki un par 'amal bhí karo. [18] [29] Main tum sab kí bábat nahíṉ kahtá; [30] jin ko main ne chuná, unhen main jántá húṉ; lekin [31] yih is liye hai ki yih nawishta púrá ho, ki [b32] Jo merí roṭí khátá hai, us ne mujh par lát uṭháí. [19] Ab [33] main us ke hone se pahle tum ko jatáe detá húṉ, táki jab ho jáe, to [34] tum ímán láo ki main wuhí húṉ. [20] Main tum se sach sach kahtá húṉ, ki [35] jo mere bheje húe ko qabúl kartá hai, wuh mujhe qabúl kartá hai; aur jo mujhe qabúl kartá hai, wuh mere bhejnewále ko qabúl kartá hai.

Yisú' ká apne pakarwánewále kí taraf ishára.

[21] Yih báten kahkar Yisú' apne [36] dil[c] men ghabráyá, aur yih gawáhí dí, ki [37] Main tum se sach sach kahtá húṉ, ki [38] tum men se ek shakhs mujhe pakarwáegá. [22] [39] Shágird shubha karke ki wuh kis kí nisbat kahtá hai, ek dúsre ko dekhne lage. [23] [40] Us ke shágirdoṉ men se ek shakhs, jis se Yisú' mahabbat rakhtá thá, [41] Yisú' ke síne kí taraf jhuká húá kháná kháne baiṭhá thá. [24] Pas Shama'ún Patras ne us se ishára karke kahá, ki Batá to, wuh kis kí nisbat kahtá hai. [25] [42] Us ne [43] usí tarah Yisú' kí chhátí ká sahárá lekar kahá, ki Ai Khudáwand wuh kaun hai? [26] Yisú' ne jawáb diyá, ki [44] Jise main [45] niwála ḍuboke de dúṉgá, wuhí hai. Phir us ne niwála ḍuboyá, aur leke [46] Shama'ún Iskariyoṭí ke beṭe [47] Yahúdáh ko de diyá; [27] aur is niwále ke ba'd [48] Shaitán us men samá gayá. Pas Yisú' ne us se kahá, ki [49] Jo kuchh tú kartá hai, jald kar le. [28] Magar jo kháná kháne baiṭhe the, un men se kisí ko ma'lúm na húá, ki us ne yih us se kis liye kahá. [29] [50] Chúnki Yahúdáh ke pás thailí[d] rahtí thí, is liye ba'z ne samjhá, ki Yisú' us se yih kahtá hai, ki Jo kuchh hamen [51] 'íd ke liye darkár hai kharíd le; yá yih, ki [52] muhtájoṉ ko kuchh de. [30] Pas wuh niwála lekar fi'l faur báhar chalá gayá, aur [53] rát ká waqt thá.

Yisú' ká nayá hukm.

[31] Jab wuh báhar chalá gayá, to Yisú' ne kahá, ki [54] Ab Ibn i Ádam ne jalál páyá, aur [55] Khudá ne us men jalál páyá; [32] aur [e56] Khudá bhí use apne men jalál degá, balki

[24] Mat. 23. 8. Muq. 1 Kur. 8. 6 aur 12. 3 aur If. 6. 9 aur Fil. 2. 11.
[25] 1 Tím. 5. 10. Muq. 1 Pat. 5. 5.
[26] Dekho Mat. 11. 29.
[27] Báb 15. 20. Mat. 10. 24.
[28] Dekho Luq. 11. 28 aur Ya'q. 1. 22.
[29] Áyát 10, 11.
[30] Báb 6. 70 aur 15. 16, 19. Muq. Mar. 3. 13 aur Luq. 6. 13 aur A'mál 1. 2.
[31] Muq. báb 17. 12. Dekho Mat. 1. 22.
[32] Muq. áyat 26 aur Mat. 26. 23.
[33] Báb 14. 29 aur 16. 4.
[34] Dekho báb 8. 24.
[35] Dekho Mat. 10. 40.
[36] Báb 12. 27.
[37] Mat. 26. 21. Mar. 14. 18. Luq. 22. 21.
[38] A'mál 1. 17.
[39] Luq. 22. 23.
[40] Báb 19. 26; 20. 2 aur 21. 7, 20.
[41] Muq. Luq. 16. 22.
[42] Báb 21. 20.
[43] Muq. báb 4. 6 aur Mar. 4. 36.
[44] Mat. 26. 23 Mar. 14. 20.
[45] Rut 2. 14.
[46] Báb 6. 71.
[47] Muq. Mat. 26. 25.
[48] Luq. 22. 3. Muq. áyat 2 aur 1 Kur. 11. 27.
[49] Muq. Luq. 12. 50.
[50] Báb 12. 6.
[51] Áyat 1.
[52] Muq. báb 12. 5.
[53] Muq. 1 Sam. 28. 8.
[54] Dekho báb 7. 39.
[55] Báb 14. 13; 15. 8 aur 17. 1, 4. 1 Pat. 4. 11.
[56] Báb 17. 1 5.

[a] Yá *rasúl.* [b] Zabúr 41. 9. [c] Yún. *rúh.*
[d] Yá *sandúqchí.* [e] N. *agar Khudá ne us men jalál páyá hai, to* izád.

use [57] fi'l faur jalál degá. 33 Ai bachcho, [58] main âur thorí der tumháre sáth húṉ. Tum mujhe ḍhúṉḍhoge, aur [59] jaisá main ne Yahúdíon se kahá, ki jahán main játá húṉ tum nahín á sakte, waisá hí ab tum se bhí kahtá húṉ. 34 [60] Main tumhen [61] ek nayá hukm detá húṉ, ki [62] ek dúsre se mahabbat rakkho; ki [63] jaise main ne tum se mahabbat rakkhí, tum bhí ek dúsre se mahabbat rakkho. 35 Agar ápas meṉ mahabbat rakkhoge, to [64] is se sab jánenge ki tum mere shágird ho.

Patras kí bewafái kí peshíngoí.

36 Shama'ún Patras ne us se kahá; Ai Khudáwand, tú kahán játá hai? [65] Yisú' ne jawáb diyá ki Jahán main játá húṉ, [66] ab to tú mere píchhe á nahín saktá; [67] magar ba'd meṉ mere píchhe áegá. 37 [68] Patras ne us se kahá; Ai Khudáwand, main tere píchhe ab kyúṉ nahín á saktá? main to tere liye apní ján dúngá. 38 Yisú' ne jawáb diyá; Kyá tú mere liye apní ján degá? Main tujh se sach sach kahtá húṉ, ki [69] murg báng na degá, jab tak ki tú tín bár merá inkár na kar legá.

Apne jáne ke báre meṉ Yisú' kí tasallíbakhsh nasíhat, aur Rúhu'l Quds ke áne ká wa'da.

14 1 [1] Tumhárá dil na ghabráe; [2] tum Khudá par ímán rakhte ho[a], mujh par bhí ímán rakkho. 2 [3] Mere Báp ke ghar meṉ bahut se makán hain; agar na hote, to main tum se kah detá; kyúṉki [4] main játá húṉ, táki tumháre liye jagah taiyár karún. 3 Aur agar main jákar tumháre liye jagah taiyár karún, to phir ákar tumhen [5] apne sáth le lúṉgá [b], táki [6] jahán main húṉ, tum bhí ho. 4 Aur jahán main játá húṉ, tum wahán kí ráh jánte ho. 5 [7] Tomá ne us se kahá; Ai Khudáwand, [8] ham nahín jánte ki tú kahán játá hai; phir ráh kis tarah jánen? 6 Yisú' ne us se kahá, ki [9] Ráh, aur [10] Haqq, aur [11] Zindagí main húṉ; koí [12] mere wasíle ke bagair Báp ke pás nahín átá. 7 [13] Agar tum ne mujhe jáná hotá, to [14] mere Báp ko bhí jánte; ab use jánte ho, aur [15] dekh liyá hai. 8 [16] Filippus ne us se kahá; Ai Khudáwand, [17] Báp ko hamen dikhá; yihí hamen káfí hai. 9 Yisú' ne us se kahá; Ai Filippus, main itní muddat se tumháre sáth húṉ; kyá tú mujhe nahín jántá? [18] Jis ne mujhe dekhá, us ne Báp ko dekhá; tú kyúṉkar kahtá hai, ki Báp ko hamen dikhá? 10 Kyá tú yaqín nahín kartá, ki [19] main Báp meṉ húṉ, aur Báp mujh meṉ hai? Yih báten jo main tum se kahtá húṉ, [20] apní taraf se nahín kahtá: lekin Báp mujh meṉ rahkar apne kám kartá hai. 11 Merá yaqín karo, ki [19] main Báp meṉ húṉ, aur Báp mujh meṉ; nahín to [21] mere kámoṉ hí ke sabab merá [c] yaqín karo. 12 Main tum se sach sach kahtá húṉ, ki [22] Jo mujh par

[57] Dekho báb 12. 23.
[58] Dekho báb 7. 33.
[59] Báb 7. 34 aur 8. 21.
[60] Báb 15. 12, 17. 1 Yúh. 3. 23 aur 4. 21.
[61] 1 Yúh. 2. 7, 8 aur 3. 11. 2 Yúh. 5.
[62] Ahbár 19. 18. Rom. 13. 8. Kul. 3. 14. 1 Thess. 4. 9. 1 Tím. 1. 5. 1 Pat. 1. 22. 1 Yúh. 3. 11 aur 4. 21, wag:
[63] Báb 15. 12. If. 5. 2. 1 Yúh. 4. 10, 11.
[64] Muq. 1 Yúh. 3. 14 aur 4. 20.
[65] Muq. áyat 7.
[66] Muq. báb 7. 34 aur 14. 2.
[67] Báb 21. 18, 19. 2 Pat. 1. 14.
[68] Mat. 26. 33—35. Mar. 14. 29—31. Luq. 22. 33, 34.
[69] Báb 18. 27.

[1] Áyat 27. Muq. báb 16. 22, 23 aur 1 Pat. 3. 14.
[2] Muq. báb 17. 3 aur Mar. 11. 22. Dekho báb 12. 44.
[3] Muq. báb 2. 16.
[4] Báb 16. 7. Muq. báb 8. 21, 22 aur 13. 33, 36.
[5] Áyát 18, 28.
[6] Dekho báb 12. 26.
[7] Dekho báb 11. 16.
[8] Báb 13. 36.
[9] 'Ibr. 9. 8 aur 10. 19, 20. Muq. If. 2. 18.
[10] Muq. báb 1. 14, 17 aur 1 Yúh. 5. 20.
[11] Dekho báb 11. 25.
[12] 'Ibr. 7. 25.
[13] Báb 8. 19.
[14] 1 Yúh. 2. 13, 14.
[15] Muq. báb 6. 46.
[16] Báb 1. 43, 44 aur 12. 21.
[17] Muq. Khur. 33. 18.
[18] Báb 12. 45. Muq. báb 10. 30 aur 15. 24 aur Kul. 1. 15 aur 'Ibr. 1. 3.
[19] Dekho báb 10. 38.
[20] Dekho báb 5. 19, 20.
[21] Dekho báb 5. 36.
[22] Muq. Mat. 17. 20 aur 21. 21 aur Mar. 11. 23 aur 16. 17.

[a] Yá *ímán rakkho.*
[b] Yún. *apne pás qabúl karúṉgá.*
[c] N. *merá* na dárad.

ímán rakhtá hai, yih kám jo main kartá hún, wuh bhí karegá; balki in se bhí bare kám karegá; kyúnki main [23] Báp ke pás játá hún. 13 Aur [24] jo kuchh tum mere nám se cháhoge, main wuhí karúngá, táki [25] Báp Bete men jalál páe. 14 [24] Agar mere nám se mujh se kuchh cháhoge, to main wuhí[a] karúngá. 15 [26] Agar tum mujh se mahabbat rakhte ho, to [27] mere hukmon par 'amal karoge; 16 aur main [28] Báp se darkhwást karúngá, to wuh tumhen dúsrá [29] Madadgár[b] bakhshegá, ki abad tak tumháre sáth rahe, 17 ya'ní [30] sachcháí ká Rúh, [31] jise dunyá hásil nahín kar saktí, kyúnki na use dekhtí, aur na jántí hai: tum use jánte ho; kyúnki wuh tumháre sáth rahtá hai, aur [32] tumháre andar hogá. 18 Main tumhen yatím na chhorúngá; [33] main tumháre pás áúngá. 19 [34] Thorí der báqí hai, ki dunyá mujhe phir na dekhegí; magar [35] tum mujhe dekhte rahoge: [36] chúnki main jítá hún, tum bhí jíte rahoge. 20 [37] Us roz tum jánoge ki [38] main apne Báp men hún, aur [39] tum mujh men, aur [40] main tum men. 21 [41] Jis ke pás mere hukm hain, aur [42] wuh un par 'amal kartá hai, wuhí mujh se mahabbat rakhtá hai; aur [43] jo mujh se mahabbat rakhtá hai, [44] wuh mere Báp ká piyárá hogá, aur main us se mahabbat rakkhúngá, aur [45] apne áp ko us par záhir karúngá. 22 Us [46] Yahúdáh ne, jo Iskariyotí na thá, us se kahá; Ai Khudáwand kyá húá, [47] ki tú apne áp ko ham par to záhir kiyá cháhtá hai, magar dunyá par nahín? 23 Yisú' ne jawáb men us se kahá, ki [48] Agar koí mujh se mahabbat rakkhe, to wuh mere kalám par 'amal karegá, aur merá Báp us se mahabbat rakkhegá, aur [49] ham us ke pás áenge aur [50] us ke sáth sukúnat karenge. 24 Jo mujh se mahabbat nahín rakhtá, wuh mere kalám par 'amal nahín kartá; aur jo kalám tum sunte ho, [51] wuh merá nahín, balki Báp ká hai, jis ne mujhe bhejá.

25 Main ne yih báten tumháre sáth rahkar tum se kahín. 26 Lekin [52] Madadgár[b], ya'ní Rúhu'l Quds, [53] jise Báp mere nám se bhejegá, [54] wuhí tumhen sab báten sikháegá, aur [55] jo kuchh main ne tum se kahá hai, wuh sab tumhen yád diláegá. 27 [56] Main tumhen itmínán diye játá hún; [57] apná itmínán tumhen detá hún: jis tarah dunyá detí hai, main tumhen us tarah nahín detá. [58] Tumhárá dil na ghabráe aur [59] na dare. 28 [60] Tum sun chuke ho, ki main ne tum se kahá, ki [61] Játá hún, aur tumháre pás phir átá hún. Agar tum mujh se mahabbat rakhte, to is bát se, ki main [62] Báp ke pás játá hún, khush hote; kyúnki [63] Báp mujh se bará hai. 29 Aur [64] ab main ne tum se us ke hone se pahle kah diyá hai, táki jab ho jáe, to tum yaqín karo. 30 Is ke ba'd main tum se bahut sí báten na karúngá, kyúnki

---

a N. *wuhí* na dárad.
b Yá *Wakíl* yá *Shafí'*.

---

[23] Áyat 28. Báb 16. 28. Muq. báb 7. 33; 13. 1, 3; 16. 5, 10, 17; 17. 11, 13 aur 20. 17.
[24] Báb 15. 16 aur 16. 23, 24. Dekho Mat. 7. 7.
[25] Dekho báb 13. 31.
[26] Áyát 21, 23. Báb 15. 10. 1 Yúh. 5. 3. 2 Yúh. 6.
[27] Dekho 1 Yúh. 2. 3.
[28] Báb 16. 26 aur 17. 9, 15, 20.
[29] Áyát 26. Báb 15. 26 aur 16. 7. 1 Yúh. 2. 1. Muq. Rom. 8. 26.
[30] Báb 15. 26 aur 16. 13. Muq. 1 Kur. 2. 12—14 aur 1 Yúh. 2. 27 aur 4. 6 aur 5. 7.
[31] 1 Kur. 2. 14.
[32] A'mál 2. 4. Muq. 1 Yúh. 2. 27 aur 2 Yúh. 2. Dekho Rom. 8. 9.
[33] Áyát 3, 28.
[34] Dekho báb 7. 33.
[35] Muq. báb 12. 45 aur 16. 16.
[36] Muq. Rom. 5. 10 aur 1f. 2. 5 aur Muk. 20. 4.
[37] Báb 16. 23, 26.
[38] Áyat 10.
[39] Muq. báb 15. 4—7. Dekho 1 Yúh. 2. 28.
[40] Báb 17. 21, 23, 26.
[41] Muq. báb 7. 14 aur 8. 31, 32.
[42] Áyat 15. 1 Yúh. 2. 5.
[43] Báb 16. 27.
[44] Muq. báb 12. 26.
[45] Dekho báb 7. 4.
[46] Luq. 6. 16. A'mál 1. 13.
[47] Muq. A'mál 10. 40, 41.
[48] Dekho áyát 15, 21.
[49] Muk. 3. 20.
[50] Muq. 2 Kur. 6. 16 aur 1 Yúh. 2. 24.
[51] Muq. áyat 10. Dekho báb 7. 16.
[52] Dekho áyat 16.
[53] Muq. Luq. 24. 49 aur A'mál 2. 33; báb 15. 26 aur 16. 7 ke sáth.
[54] Báb 16. 13. 1 Kur. 2. 10. 1 Yúh. 2. 20, 27.
[55] Dekho báb 2. 22.
[56] Báb 20. 19, 21, 26. Luq. 24. 36.
[57] Báb 16. 33. Kul. 3. 15. Muq. If. 2. 17 aur Fil. 4. 7.
[58] Áyat 1.
[59] Muq. 2 Tim. 1. 7.
[60] Áyát 2—4.
[61] Dekho báb 8. 21.
[62] Dekho áyat 12
[63] Muq. báb 10. 29 aur Fil. 2. 6.
[64] Báb 13. 19 aur 16. 4.

[65] dunyá ká sardár átá hai: aur [66] mujh men us ká kuchh nahín; [31] lekin yih is liye hotá hai [67] ki dunyá jáne, ki main Báp se mahabbat rakhtá hún; aur [68] jis tarah Báp ne mujhe hukm diyá, main waisá hí kartá hún. Úṭho, yahán se chalen.

Yisú' ke sáth shágirdon ki yagánagí aur dunyá men un ki tasalli ká bayán.

15 [1] [1] Angúr ká haqíqí darakht main hún, aur merá Báp [2] bágbán hai. [2] [3] Jo ḍálí mujh men hai aur phal nahín látí, [4] use wuh kát ḍáltá hai; aur jo phal látí hai use chhánṭtá hai [a], [5] táki ziyáda phal láe. [3] Ab tum [6] us kalám ke sabab, jo main ne tum se kiyá, [7] pák ho. [4] [8] Tum [9] mujh men qáim raho, aur main tum men. Jis tarah ḍálí, agar angúr ke darakht men qáim na rahe, to apne áp se phal nahín lá saktí; isí tarah tum bhí agar mujh men qáim na raho, to phal nahín lá sakte. [5] Main angúr ka darakht hún, [10] tum ḍáliyán ho; jo mujh men qáim rahtá hai, aur main us men, wuhí [11] bahut phal látá hai; kyúnki mujh se judá hokar tum kuchh nahín kar sakte. [6] Agar koí mujh men qáim na rahe, to [12] wuh ḍálí kí tarah phenk diyá játá, aur súkh játá hai; aur [13] log unhen jama' karke ág men jhonk dete hain, aur wuh jal játí hain. [7] Agar [14] tum mujh men qáim raho, aur meri báten tum men qáim rahen, to [15] jo cháho, mángo; wuh tumháre liye ho jáegá. [8] [16] Mere Báp ká jalál isí se hotá hai, ki [17] tum bahut sá phal láo; jab hí tum [14] mere shágird ṭhahroge. [9] [18] Jaise Báp ne mujh se mahabbat rakkhí, waise hí [19] main ne tum se mahabbat rakkhí; tum merí mahabbat men qáim raho. [10] [20] Agar tum mere hukmon par 'amal karoge, to merí mahabbat men qáim rahoge, jaise [21] main ne [22] apne Báp ke hukmon par 'amal kiyá hai, aur us kí mahabbat men qáim hún. [11] Main ne yih báten is liye tum se kahí hain, [23] ki merí khushí tum men ho, aur [24] tumhárí khushí púrí ho jáe. [12] [25] Merá hukm yih hai, ki jaise main ne tum se mahabbat rakkhí, tum bhí ek dúsre se mahabbat rakkho. [13] [26] Is se ziyáda mahabbat koí shakhs nahín kartá, [27] ki apní ján apne doston ke liye de de. [14] [28] Jo kuchh [b] main tum ko hukm detá hún, agar tum use karo, to [29] mere dost ho. [15] [30] Ab se main tumhen naukar na kahúngá, kyúnki naukar [31] nahín jántá ki us ká málik kyá kartá hai; balki tumhen main ne dost kahá hai, is liye ki [32] jo báten main ne apne Báp se sunín, wuh sab [33] tum ko batá dín. [16] Tum ne mujhe nahín chuná, balki [34] main ne tumhen chun liyá, aur tum ko muqarrar kiyá, ki jákar [35] phal láo, aur tumhárá phal qáim rahe; táki [36] mere nám se jo kuchh Báp se mángo, wuh tum ko de. [17] Main tum ko in báton ká hukm is liye detá hún, [37] ki

---

a Yá *pák kartá hai.*

b N. *kuchh* na dárad.

---

[65] Dekho báb 12. 31.
[66] Muq. báb 17. 14 aur 18. 36 aur 1Ibr. 4. 15.
[67] Báb 17. 21, 23.
[68] Báb 12. 49, 50. Fil. 2. 8. 1Ibr. 5. 8.

[1] Muq. Yarm. 2. 21.
[2] Muq. 1 Kur. 3. 9.
[3] Áyat 6. Mat. 3. 10 aur 7. 19. Muq. Rom. 11. 17 aur 2 Pat. 1. 8.
[4] Muq. Mat. 15. 13 aur Rom. 11. 22.
[5] Muq. Mat. 13. 12.
[6] Báb 17. 17. Muq. áyat 7 aur If. 5. 26.
[7] Báb 13. 10.
[8] Áyát 5–7. 1 Yúh. 2. 6. Muq. Fil. 1. 11 aur Kul. 1. 23. Dekho báb 6. 56.
[9] Dekho báb 3. 15.
[10] Rom. 6. 5.
[11] Áyat 16. Kul. 1. 6, 10.
[12] Dekho áyat 2.
[13] Mat. 13. 40–42. Muq. Hiz. 15. 4.
[14] Dekho báb 8. 31.
[15] Dekho báb 14. 13
[16] Yas'. 61. 3. Mat. 5. 16. 2 Kur. 9. 13. Fil. 1. 11.
[17] Áyat 5.
[18] Dekho báb 5. 20.
[19] Dekho báb 13. 34.
[20] Muq. báb 14. 15, 23.
[21] Báb 8. 55 aur 17. 4. Fil. 2. 8.
[22] Dekho báb 10. 18.
[23] Muq. 2 Kur. 2. 3.
[24] Báb 3. 29; 16. 24 aur 17. 13. 1 Yúh. 1. 4. 2 Yúh. 12.
[25] Dekho báb 13. 34.
[26] Rom. 5. 7, 8. If. 5. 2.
[27] Dekho báb 10. 11.
[28] Muq. áyat 10 aur Mat. 12. 50.
[29] Lúq. 12. 4.
[30] Muq. áyat 20.
[31] Muq. báb 13. 7, 12.
[32] Báb 3. 32 aur 8. 26, 40. Muq. báb 16. 13.
[33] Báb 17. 26. Muq. Paid. 18. 17 aur 1 Kur. 2. 16 aur 13. 9, 10.
[34] Dekho báb 13. 18.
[35] Muq. 2 Yúh. 8.
[36] Muq. áyat 7. Dekho báb 14. 13
[37] Áyat 12.

tum ek dúsre se mahabbat rakkho. 18 [38]Agar dunyá tum se 'adáwat rakhtí hai, to tum jánte ho ki us ne tum se pahle mujh se bhí 'adáwat rakkhí hai. 19 [39]Agar tum dunyá ke hote, to dunyá apnon ko 'aziz rakhtí: lekin chúnki [40]tum dunyá ke nahín, balki main ne tum ko dunyá men se chun liyá hai, is wáste dunyá tum se 'adáwat rakhtí hai. 20 Jo bát main ne tum se kahí thí, use yád rakkho, ki [41]naukar apne málik se bará nahín hotá. Agar unhon ne mujhe satáyá, to [42]tumhen bhí satáenge; [43]agar unhon ne merí bát par 'amal kiyá, to tumhárí bát par bhí 'amal karenge. 21 Lekin [44]yih sab kuchh wuh [45]mere nám ke sabab tumháre sáth karenge, [46]kyúnki wuh mere bhejnewále ko nahín jánte. 22 Agar main na átá, aur un se kalám na kartá, to [47]wuh gunahgár na thahrte: lekin ab un ke pás un ke gunáh ká 'uzr nahín. 23 [48]Jo mujh se 'adáwat rakhtá hai, wuh mere Báp se bhí 'adáwat rakhtá hai. 24 [49]Agar main un men wuh kám na kartá, jo kisí dúsre ne nahín kiye, to [47]wuh gunahgár na thahrte: magar ab to unhon ne [50]mujhe aur mere Báp dono ko dekhá, aur dono se 'adáwat kí. 25 Lekin yih is liye húá [51]ki wuh qaul púrá ho, jo un kí sharí'at men likhá hai, ki [a][52]Unhon ne mujh se muft 'adáwat kí. 26 Lekin [b][53]jab wuh Madadgár [c] áegá, jis ko main tumháre pás Báp kí taraf se bhejúngá, ya'ní Sachchái ká Rúh, jo Báp kí taraf se nikaltá hai, to [54]wuh merí gawáhí degá: 27 aur [55]tum bhí gawáh ho, [56]kyúnki [57]shurú' se mere sáth ho.

Dunyá men aur shágirdon men Rúhu'l Quds ká kám.

16 [1]Main ne yih báten tum se is liye kahín ki tum thokar na kháo. 2 [1]Log tum ko 'ibádatkhánon se khárij kar denge, balki [2]wuh waqt átá hai ki [3]jo koí tum ko qatl karegá, wuh gumán karegá ki main Khudá kí khidmat kartá hún. 3 Aur wuh [4]is liye yih karenge, ki unhon ne na Báp ko jáná, na mujhe. 4 Lekin [5]main ne yih báten is liye tum se kahín, ki jab [6]un ká waqt áe, to tum ko yád á jáe ki main ne tum se kah diyá thá; aur main ne shurú' men tum se yih báten [7]is liye na kahín, ki main tumháre sáth thá. 5 Magar ab [8]main apne bhejnewále ke pás játá hún; aur [9]tum men se koí mujh se nahín púchhtá, ki Tú kahán játá hai? 6 balki is liye ki main ne yih báten tum se kahín, [10]tumhárá dil gam se bhar gayá. 7 Lekin main tum se sach kahtá hún, ki merá jáná tumháre liye fáidamand hai; kyúnki [11]agar main na jáún, to [12]wuh Madadgár [c] tumhare pás na áegá [d]; lekin [13]agar [14]jáúngá, to [15]use tumhare pás bhej dúngá. 8 Aur [16]wuh ákar dunyá ko gunáh, aur rástbází, aur 'adálat ke báre men [17]qusúrwár thahráegá: 9 gunáh ke báre

a Zabúr 35. 19. b N. *Lekin* na dárad. c Yá *Wakíl* yá *Shafi'*.

d N. *nahín áne ká*.

[38] Báb 7. 7. 1 Yúh. 3. 13. Muq. áyát 23, 24.
[39] Muq. 1 Yúh. 4. 5.
[40] Báb 17. 14, 16. Muq. Lúq. 6. 26 aur Gal. 1. 4 aur Ya'q. 4. 4.
[41] Báb 13. 16. Mat. 10. 24. Muq. áyat 15.
[42] Báb 16. 33. 1 Kur. 4. 12 2 Kur. 4. 9. 1 Thess. 2. 15. 2 Tím. 3. 12.
[43] Muq. Hiz. 3. 7. Dekho báb 8. 51.
[44] Báb 16. 3.
[45] Mat. 10. 22 aur 24. 9. Muk. 2. 3. Muq. A'mál 5, 41 aur 1 Pat. 4. 14, 16.
[46] Dekho A'mál 3. 17.
[47] Muq Mat. 11. 22, 24 aur Lúq. 12. 47, 48. Dekho báb 9. 41.
[48] Dekho báb 5. 23.
[49] Báb 3. 2; 7. 31 aur 9. 32. Mat. 9. 33. Muq. báb 10. 32, 37.
[50] Dekho báb 14. 9.
[51] Dekho báb 12. 38 aur 10. 34.
[52] Muq. Záb. 69. 4.
[53] Dekho báb 14. 16, 17, 26.
[54] 1 Kur. 12. 3. 1 Yúh. 5. 7.
[55] Báb 19. 35 aur 21. 24. 1 Yúh. 1. 2 aur 4. 14. Muq. 3 Yúh. 12. Dekho Lúq. 24. 48.
[56] Dekho A'mál 4. 20.
[57] Muq. Lúq. 1. 2 aur A'mál 1. 21, 22 aur 1 Yúh. 2. 7.
[1] Báb 9. 22 aur 12. 42.
[2] Dekho báb 4. 21.
[3] A'mál 8. 1; 9. 1 aur 26. 9—11. Muq. Yas'. 66. 5 aur Mat. 23. 34 aur 24. 9, wag:
[4] Báb 8. 19, 55; 15. 21 aur 17. 25.
[5] Báb 13. 19 aur 14. 29.
[6] Muq. Lúq. 22. 53.
[7] Muq. Mat. 9. 15.
[8] Dekho báb 14. 12.
[9] Muq. báb 13. 36 aur 14. 5.
[10] Áyat 22. Báb 14. 1.
[11] Báb 7. 39.
[12] Báb 15. 26. Muq. báb 14. 16.
[13] Muq. A'mál 2. 33.
[14] Báb 14. 2.
[15] Dekho báb 14. 26.
[16] Muq. báb 8. 28.
[17] Muq. báb 8. 46.

men, [18]is liye ki wuh mujh par ímán nahín láte; [10] [19]rastbází ke báre men, [20]is liye ki main Báp ke pás játá hún, aur tum mujhe phir na dekhoge; [11] [21]'adálat ke báre men, is liye ki dunyá ká sardár [22]mujrim ṭhahráyá gayá hai. [12] Mujhe tum se áur bhí bahut sí báten kahní hain; magar ab tum un kí bardásht nahín kar sakte. [13] Lekin jab wuh, ya'ní [23]Sachchái ká Rúh, áegá, to [24]tum ko tamám [25]sachchái kí ráh dikháegá: is liye ki wuh apní taraf se na kahegá; lekin [26]jo kuchh sunegá, wuhí kahegá, aur tumhen áyanda kí ḳhabaren degá. [14] Wuh [27]merá jalál záhir karegá; is liye ki mujh hí se hásil karke [a] tumhen ḳhabaren degá. [15] [28]Jo kuchh Báp ká hai, wuh sab merá hai; [29]is liye main ne kahá, ki wuh mujh hí se hásil kartá hai [b], aur tumhen ḳhabaren degá. [16] [30]Thorí der men tum mujhe na dekhoge; aur [31]phir thorí der men mujhe dekh loge. [17] Pas [32]us ke ba'z shágirdon ne ápas men kahá; Yih kyá hai jo wuh ham se kahtá hai, ki [33]Thorí der men tum mujhe na dekhoge; aur phir thorí der men mujhe dekh loge: aur yih, ki [34]Is liye ki main Báp ke pás játá hún? [18] Pas unhon ne kahá, ki Thorí der jo wuh kahtá hai, yih kyá bát hai? [35]ham nahín jánte ki kyá kahtá hai. [19] [36]Yisú' ne, yih jánkar ki wuh mujh se suwál karná cháhte hain, un se kahá; Kyá tum ápas men merí is bát kí nisbat púchh páchh karte ho, ki Thorí der men tum mujhe na dekhoge; aur phir thorí der men mujhe dekh loge? [20] Main tum se sach sach kahtá hún, ki [37]Tum to rooge aur mátam karoge, magar [38]dunyá ḳhush hogí: tum gamgín to hoge; lekin [39]tumhárá gam hí ḳhushí ban jáegá. [21] [40]Jab 'aurat janne lagtí hai, to gamgín hotí hai, is liye ki us ke dukh kí gharí á pahunchí; lekin jab bachcha paidá ho chuktá hai, to is ḳhushí se ki dunyá men ek ádmí paidá húá, us dard ko phir yád nahín kartí. [22] Pas [41]tumhen bhí ab to gam hai; magar [42]main tum se phir milúngá [c], [43]aur tumhárá dil ḳhush hogá, aur tumhárí ḳhushí koí tum se chhín na legá. [23] [44]Us din tum [45]mujh se kuchh na púchhoge. Main tum se sach sach kahtá hún, ki [46]agar Báp se kuchh mángoge, to [47]mere nám se [d] tum ko degá. [24] Ab tak tum ne mere nám se [d] kuchh nahín mángá: [48]mángo, to páoge, [49]táki tumhárí ḳhushí púrí ho jáe.

[25] Main ne yih báten tum se [50]tamsílon men kahín; [51]wuh waqt átá hai ki phir tum se [50]tamsílon men na kahúngá, balki sáf sáf tumhen Báp kí ḳhabar dúngá. [26] Us din tum mere nám se [d] mángoge: aur main tum se yih nahín kahtá, ki [52]Báp se tumháre liye darkhwást karúngá; [27] [53]is liye ki Báp to áp hí tum ko 'azíz rakhtá hai, kyúnki [54]tum ne mujh

[18] Báb 8. 24. Muq. A'mál 2. 36, 37 aur 1 Kur. 12. 3.
[19] Muq. A'mál 17. 31.
[20] Áyát 16, 17, 19.
[21] Dekho báb 12. 31.
[22] Muq. Kul. 2. 15 aur 'Ibr. 2. 14.
[23] Dekho báb 14. 17.
[24] Dekho báb 14. 26.
[25] Muq. báb 1. 17 aur 14. 6 aur Zab. 25. 5 aur A'mál 8. 31.
[26] Muq. báb 15. 15.
[27] Dekho báb 7. 39.
[28] Báb 17. 10.
[29] Áyat 14.
[30] Dekho báb 7. 33.
[31] Muq. áyat 22 aur 1 Yúh. 2. 8.
[32] Muq. Mar. 9. 10, 32.
[33] Áyat 16.
[34] Áyat 10.
[35] Muq. báb 14. 5.
[36] Muq. áyat 30. Dekho báb 2. 24, 25.
[37] Mat. 9. 15. Mar. 16. 10. Lúq. 23. 27.
[38] Muq. Muk. 11. 10.
[39] Yarm. 31. 13. Dekho Mat. 5. 4.
[40] Yas'. 26. 17. Muq. Zab. 48. 6 aur Yas'. 13. 8 aur 1 Thess. 5. 3 aur Muk. 12. 2.
[41] Áyat 6. Muq. 2 Kur. 6. 10.
[42] Muq. áyat 16.
[43] Zab. 33. 21. Yas'. 66. 14. Lúq. 24. 52. A'mál 2. 46; 8. 8, 39 aur 13. 52. 1 Pat. 1. 8, wag:
[44] Áyat 26. Báb 14. 20.
[45] Áyát 19, 30. 1 Yúh. 2. 20.
[46] Dekho báb 14. 13.
[47] Báb 15. 16. Muq. Ief. 1. 3.
[48] Dekho Mat. 7. 7.
[49] Dekho báb 15. 11.
[50] Báb 10. 6.
[51] Áyat 2.
[52] Báb 14. 16 aur 17. 9, 15, 20.
[53] Muq. báb 14. 21, 23 aur 17. 23.
[54] Báb 21. 15–17. Muq. 1 Kur. 16. 22.

a Yún. *jo merá hai us men se lekar.*
b Yún. *jo merá hai us men se letá hai.*
c Yún. *tumhen phir dekhúngá.*
d Yún. *nám meṇ.*

ko 'azíz rakkhá hai, aur [55]ímán láe ho ki main Báp[a] kí taraf se niklá. [28] [56]Main Báp men se niklá aur dunyá men áyá húṇ; phir [57]dunyá se rukhsat hokar Báp ke pás játá húṇ. [29] Us ke shágirdoṇ ne kahá; Dekh, ab tú sáf sáf kahtá hai, aur koí [58]tamsíl nahíṇ kahtá. [30] Ab ham ján gaye, ki [59]tú sab kuchh jántá hai, aur is ká muhtáj nahíṇ ki koí tujh se púchhe. Is sabab se ham ímán láte haiṇ, ki [60]tú Ḳhudá se niklá hai. [31] Yisú' ne unheṇ jawáb diyá; Kyá tum ab ímán láte ho? [32] Dekho [61]wuh gharí átí hai, balki á pahuṇchí, ki [62]tum sab paráganda hokar [63]apne apne ghar kí ráh loge, aur [64]mujhe akelá chhor doge; [65]taubhí main akelá nahíṇ húṇ, kyúṇki Báp mere sáth hai. [33] Maiṇ ne tum se yih báten is liye kahíṇ, ki tum [66]mujh men itmínán páo. [67] Dunyá men [68]musibat uṭháte ho; lekin [69]khátir jama' rakkho; [70]main dunyá par gálib áyá húṇ.

Masíh kí du'á.

17 [1] Yisú' ne yih báten kahíṇ, aur [2]apní áṇkheṇ ásmán kí taraf uṭhákar kahá, ki Ai Báp, [2]wuh gharí á pahuṇchí; [3]apne Bete ká jalál záhir kar, táki Beṭá [4]terá jalál záhir kare; [2] chunáṇchi [5]tú ne use har bashar par ikhtiyár diyá hai, táki [6]jinheṇ tú ne use bakhshá hai, [7]un sab ko wuh hamesha kí zindagí de. [3] [8]Aur hamesha kí zindagí yih hai, [9]ki wuh tujh [10]Ḳhudá e wáhid aur [11]barhaqq ko, aur Yisú' Masíh ko, [12]jise tú ne bhejá hai, jáneṇ. [4] Jo kám tú ne mujhe karne ko diyá thá, [13]us ko tamám karke main ne zamín par [14]terá jalál záhir kiyá. [5] Aur ab, ai Báp, tú us jalál se, [15]jo main [16]dunyá kí paidáish se peshtar tere sáth rakhtá thá, [17]mujhe apne sáth jalálí baná de. [6] [18]Main ne tere nám ko un ádmíoṇ par záhir kiyá,[19]jinheṇ tú ne dunyá men se mujhe diyá. [20]Wuh tere the, aur tú ne unheṇ mujhe diyá; aur unhoṇ ne tere kalám par 'amal kiyá hai. [7] Ab wuh ján gaye ki [20]jo kuchh tú ne mujhe diyá hai, wuh sab terí hí taraf se hai; [8] kyúṇki [21]jo kalám [b]tú ne mujhe pahuṇcháyá, wuh main ne un ko pahuṇchá diyá; aur unhoṇ ne us ko qabúl kiyá aur sach sach ján liyá, ki [22]main terí taraf se niklá húṇ, aur [23]wuh ímán láe, ki tú hí ne mujhe bhejá. [9] Main [24]un ke liye darkhwást kartá húṇ; [25]main dunyá ke liye darkhwást nahíṇ kartá, balki un ke liye [26]jinheṇ tú ne mujhe diyá hai; kyúṇki [27]wuh tere haiṇ. [10] Aur [28]jo kuchh merá hai, wuh sab terá hai; aur jo terá hai, wuh merá hai: aur [29]in se merá jalál záhir húá hai. [11] Main áge ko dunyá men na húṇgá; magar [30]yih dunyá men haiṇ, aur [31]main tere pás átá húṇ. [32]Ai quddús Báp, apne us nám ke wasíle se [c], [33]jo tú ne mujhe bakhshá hai, [34]un kí hifázat kar, [35]táki wuh [36]hamárí tarah ek hoṇ. [12] Jab

a N. *Ḳhudá.*

b Yún. *báten.* c Yá *men.*

[55] Áyat 30. Báb 17. 8.
[56] Báb 8. 14 aur 13. 3.
[57] Dekho báb 14. 12
[58] Áyat 25.
[59] Báb 21. 17 Dekho báb 2. 24, 25.
[60] Muq. áyát 27, 28 aur báb 3. 2.
[61] Muq. báb 4. 21, 23.
[62] Mat. 26. 31. Mar. 14. 27.
[63] Luq. 18. 28.
[64] Muq. Yas'. 63. 5.
[65] Dekho báb 8. 16, 29.
[66] Dekho báb 3. 15 aur 14. 27.
[67] Muq. báb 15. 18, 21.
[68] Muk. 1. 9. Dekho A'mál 14. 22.
[69] Báb 14. 1, 27.
[70] Muq. Rom. 8. 37 aur 1 Yúh. 4. 4 aur 5. 4, 5 aur Muk. 3. 21 aur 12. 11.
[1] Báb 11. 41.
[2] Muq. báb 7. 30. Dekho báb 12. 23.
[3] Dekho báb 7. 39.
[4] Áyat 4.
[5] Dekho Mat. 28. 18 aur Muk. 2. 26, 27.
[6] Áyát 6, 9, 24. Báb 6. 37, 39; 10. 29 aur 18. 9. 'Ibr. 2. 13.
[7] Báb 10. 28. 1 Yúh. 2. 25.
[8] Muq. 1 Yúh. 5. 20
[9] Húa. 2. 20 aur 6. 3. 2 Pat. 1. 2, 3.
[10] Báb 5. 44.
[11] 1 Thiss. 1. 9. 1 Yúh. 5. 20. Muq. Yarm. 10. 10.
[12] Dekho báb 3. 17.
[13] Muq. báb 19. 30 aur Luq. 22. 37. Dekho báb 4. 34.
[14] Áyat 1. Dekho báb 13. 31.
[15] Báb 1. 1, 2. Muq. Muk. 3. 21.
[16] Áyat 24. Amsál 8. 22. Dekho báb 8. 58.
[17] Báb 13. 32.
[18] Áyat 26. Zab. 22. 22.
[19] Dekho áyat 2.
[20] Áyat 9.
[21] Áyat 14 Báb 15. 15. Muq. báb 8. 26 aur 12. 49.
[22] Báb 8. 42 aur 16. 27.
[23] Áyát 21, 25. Báb 6. 69; 11. 42 aur 16. 30.
[24] Báb 14. 16 aur 16. 26.
[25] Muq. áyát 20, 21.
[26] Dekho áyat 2.
[27] Áyat 6.
[28] Báb 16. 15.
[29] 2 Thiss. 1. 10.
[30] Báb 13. 1.
[31] Dekho báb 14. 12.
[32] Muq. áyat 25.
[33] Muq. Khur. 23. 21 aur Fil. 2. 9 aur Muk. 19. 12.
[34] Áyát 12, 15. Muq. Yahúdáh 1.
[35] Áyát 21, 22. Muq. báb 10. 16 aur Rom. 12. 5 aur Gal. 3. 28 aur 1f. 1. 10 aur 4. 4.
[36] Báb 10. 30.

tak un ke sáth rahá, main ne tere us nám ke wasíle se[a], jo tú ne mujhe bakhshá hai, un kí hifázat kí. Main ne [37]un kí nigahbání kí, aur [38]halákat ke farzand ke siwá, [39]un men se koí halák na húá, [40]táki kitáb i muqaddas ká likhá púrá ho. **13** Lekin ab main tere pás átá hún, aur yih báten dunyá men kahtá hún, táki [41]merí khushí unhen púrí púrí hásil ho. **14** [42]Main ne terá kalám unhen pahunchá diyá; aur [43]dunyá ne un se 'adáwat rakkhí, [44]is liye ki [45]jis tarah main dunyá ká nahín, wuh bhí dunyá ke nahín. **15** Main [46]yih darkhwást nahín kartá, ki tú unhen [47]dunyá se uthá le, balki yih ki us [48]Sharír[b] se un kí hifázat kar. **16** Jis tarah main dunyá ká nahín, [49]wuh bhí dunyá ke nahín. **17** Unhen sachchái ke wasíle se [50]muqaddas[c] kar: [51]terá kalám sachchái hai. **18** [52]Jis tarah tú ne mujhe dunyá men bhejá, usí tarah main ne bhí unhen dunyá men bhejá. **19** Aur [53]un kí khátir [54]main apne áp ko muqaddas[c] kartá hún, táki wuh bhí sachchái ke wasíle se[d] [55]muqaddas[c] kiye jáen. **20** Main sirf in hí ke liye [56]darkhwást nahín kartá, balki un ke liye bhí, [57]jo in ke kalám ke wasíle se mujh par ímán láenge, **21** [58]táki wuh sab ek hon, ya'ní jis tarah, ai Báp, tú mujh men hai, aur main tujh men hún, [59]wuh bhí [60]ham men hon; aur dunyá [61]ímán láe, ki tú hí ne mujhe bhejá. **22** Aur [62]wuh jalál jo tú ne mujhe diyá hai, [63]main ne unhen diyá hai, [58]táki wuh ek hon, jaise ham ek hain; **23** [64]main un men, aur tú mujh men, [65]táki wuh kámil hokar ek ho jáen, aur [66]dunyá jáne ki tú hí ne mujhe bhejá, aur jis tarah ki [67]tú ne mujh se mahabbat rakkhí, [68]un se bhí mahabbat rakkhí. **24** Ai Báp, main cháhtá hún kí jinhen[e] tú ne mujhe diyá hai, [69]jahán main hún, wuh bhí [70]mere sáth hon; [71]táki mere us jalál ko dekhen, jo tú ne mujhe diyá hai: kyúnki tú ne [72]biná e 'álam ke peshtar mujh se mahabbat rakkhí. **25** [73]Ai 'ádil Báp, [74]dunyá ne to tujhe nahín jáná, magar main ne tujhe jáná; aur inhon ne bhí jáná, ki tú ne mujhe bhejá. **26** Aur [75]main ne unhen tere nám se wáqif kiyá, aur kartá rahúngá; táki [76]jo mahabbat tujh ko mujh se thí, wuh un men ho, aur [77]main un men hún.

Yisú' ká pakrá jáná.

(Mat. 26. 47–56; Mar. 14. 43–50; Lúq. 22. 47–53.)

18 [1]Yisú' yih báten kahkar, [r]apne shágirdon ke sáth [2]Qidron ke nále ke pár gayá. Wahán ek bág thá; us men wuh aur us ke shágird dákhil húe. **2** Aur us ká pakarwánewálá Yahúdáh bhí [3]us jagah ko jántá thá, kyúnki [4]Yisú' aksar apne shágirdon ke sáth wahán jáyá kartá thá. **3** Pas Yahúdáh sipáhíon kí paltan aur sardár káhinon aur Farísíon se piyáde lekar,

[37] Muq. 2 Thess. 3. 3.
[38] 2 Thess. 2. 3.
[39] Báb 18 9. Muq. báb 6. 39 aur 10. 28
[40] Zab. 109. 8 A'mál 1. 16—20. Muq. báb 13. 18.
[41] Dekho báb 15. 11
[42] Áyat 3.
[43] Dekho báb 15. 19.
[44] Áyat 16
[45] Báb 8. 23.
[46] Áyat 9.
[47] Muq. 1 Kur. 5. 10.
[48] Muq. 1 Yúh. 5. 19. Dekho Mat. 13. 19.
[49] Áyat 14.
[50] Muq. 1 Thess. 5. 23 aur 2 Thess. 2. 13 aur 1 Pat. 1. 22. Dekho báb 15. 3.
[51] 2 Sam. 7. 28. Zab. 119. 160.
[52] Báb 20. 21 Muq. báb 4. 38 aur Mat. 10. 5.
[53] Muq. Tit. 2. 14.
[54] Báb 10. 36.
[55] Muq. 1 Kur. 1. 2, 30 aur 6. 11 aur 'Ibr. 2. 11 aur 10. 10.
[56] Áyat 9.
[57] Muq. báb 4. 39 aur Rom. 10. 14 aur 1 Kur. 3. 5
[58] Dekho áyat 11. Muq. 1 Kur. 6. 17.
[59] 1 Yúh. 1. 3; 3. 24 aur 5. 20.
[60] Báb 14. 23.
[61] Dekho áyat 8.
[62] Áyat 24. Muq. báb 1. 14 aur Lúq. 9. 26.
[63] Rom. 8. 30.
[64] Áyat 26. Báb 14. 20. Rom. 8. 10. 2 Kur. 13. 5. Gal. 2. 20 aur 4. 19, wag;
[65] 1 Yúh. 2. 5. Muq. Kul. 3. 14 aur 1 Yúh. 4. 12, 17.
[66] Áyat 21. Báb 14. 31
[67] Áyat 24, 26. Dekho báb 5. 20.
[68] Báb 16. 27.
[69] Dekho báb 12. 26.
[70] 2 Tim. 2. 11, 12.
[71] Báb 1. 14. 2 Kur. 3. 18. Muq. 1 Yúh. 3. 2.
[72] Ef. 1. 4. 1 Pat. 1. 20. Dekho áyat 5.
[73] Rom. 3. 26. Muk. 16. 5. Muq. áyat 11 aur Yarm. 12. 1. Dekho 1 Yúh. 1. 9.
[74] Dekho báb 8. 55 aur 10. 15.
[75] Áyat 6. Báb 15. 15.
[76] Áyat 23. Báb 15. 9.
[77] Dekho áyat 23.

[1] Mat. 26. 30, 36. Mar. 14. 26, 32. Lúq. 22. 39.
[2] Dekho 2 Sam. 15. 23.
[3] Lúq. 22. 40.
[4] Muq. Lúq. 21. 37 aur 22. 39.

a Yá *men.* b Yá *burút.* c Yá *makhsús.* d Yá *fí'l haqíqat.*

e Yún. *jise.*

mash'alon aur chirágon aur hathyáron ke sáth wahán áyá. 4 Yisú' 5un sab báton ko jo us ke sáth honewálí thín jánkar, báhar niklá, aur un se kahne lagá, ki 6Kise dhúndhte ho? 5 Unhon ne use jawáb diyá; Yisú' Násarí ko. Yisú' ne[a] un se kahá; Main hí hún. Aur us ká pakarwánewálá Yahúdáh bhí un ke sáth khará thá. 6 7Us ke yih kahte hí, ki Main hí hún, wuh píchhe hatkar zamín par gir pare. 7 Pas us ne un se phir púchhá, ki 6Tum kise dhúndhte ho? Wuh bole, Yisú' Násarí ko. 8 Yisú' ne jawáb diyá; Main tum se kah to chuká, ki main hí hún. Pas agar mujhe dhúndhte ho, to inhen jáne do. 9 Yih us ne is liye kahá, 8ki us ká wuh qaul púrá ho, ki Jinhen tú ne mujhe diyá, main ne un men se kisí ko bhí na khoyá. 10 Pas Shama'ún Patras ne 9talwár jo us ke pás thí khenchí, aur sardár káhin ke naukar par chalákar us ká dahiná kán urá diyá. Us naukar ká nám Malkhus thá. 11 Yisú' ne Patras se kahá; Talwár ko miyán kar; 10jo piyála Báp ne mujh ko diyá, kyá main use na piún?

Yisú' ká sardár káhin ke hawále kiyá jáná.

12 Tab sipáhíon[b] aur un ke súbadár aur Yahúdíon ke piyádon ne Yisú' ko pakarkar bándh liyá, 13 aur pahle use 11Hanná ke pás le gaye; kyúnki wuh us baras ke sardár káhin 12Káifá ká susrá thá. 14 Yih wuhí Káifá thá, jis ne Yahúdíon ko saláh dí thí, 13ki ummat ke wáste ek ádmí ká marná bihtar hai.

Patras ká Yisú' se inkár karná.

(Mat. 26. 69–70; Mar. 14. 66–68; Lúq. 22. 55–57.)

15 14Aur Shama'ún Patras Yisú' ke píchhe ho liyá, aur ek áur shágird bhí. Yih shágird sardár káhin ká jánpahchán thá, aur Yisú' ke sáth sardár káhin ke díwánkháne men gayá. 16 Lekin Patras darwáze par báhar khará rahá. Pas wuh dúsrá shágird, jo sardár káhin ká jánpahchán thá, báhar niklá, aur darbánní se kahkar Patras ko andar le gayá. 17 15Us laundí ne jo darbánní thí, Patras se kahá; Kyá tú bhí is shakhs ke shágirdon men se hai? Wuh bolá, Main nahín hún. 18 Naukar aur piyáde járe ke sabab se koele dahkákar khare táp rahe the, aur 16Patras bhí un ke sáth khara táp rahá thá.

Sardár káhin ká Yisú' se istifsár karná.

19 17Phir sardár káhin ne Yisú' se us ke shágirdon aur us kí ta'lím kí bábat púchhá. 20 Yisú' ne use jawáb diyá, ki Main ne 18dunyá se 19'alániya báten kí hain. Main ne hamesha 'ibádatkhánon aur haikal men, jahán sab Yahúdí jama' hote hain, ta'lím dí, aur 20poshída kuchh nahín kahá. 21 Tú mujh se kyún púchhtá hai? Sunne-

---

a N. *Us ne.* b Yún. *paltan.*

5 Báb 18. 1.
6 Áyat 7. Báb 1. 38 aur 20. 15.
7 Muq. báb 10. 18 aur Mat. 26. 53 aur Muk. 1. 17.
8 Báb 17. 12.
9 Muq. Lúq. 22. 38.
10 Mat. 20. 22 aur 26. 39, 42. Muq. Yas'. 51. 22.
11 Áyat 24. Lúq. 3. 2. A'mál 4. 6. Muq. Mat. 26. 57.
12 Áyát 24, 28. Dekho Mat. 26. 3.
13 Báb 11. 50.
14 Mat. 26. 58. Mar. 14. 54.
15 A'mál 12. 13.
16 Áyat 25. Mar. 14. 54.
17 Muq. Mat. 26. 59—68 aur Mar. 14. 55—65 aur Lúq. 22. 63—71.
18 Muq. báb 8. 28.
19 Muq. báb 7. 26 aur Mat. 26. 55.
20 Yas'. 48. 16. Muq. báb 7. 4 aur Yas'. 45. 19.

wálon se púchh, ki main ne un se kyá kahá; dekh, un ko ma'lúm hai ki main ne kyá kyá kahá. 22 Jab us ne yih kahá, to piyádon men se ek shakhs ne jo pás khará thá, Yisú' ke [21] tamáncha márke [22] kahá; Tú sardár káhin ko aisá jawáb detá hai? 23 Yisú' ne use jawáb diyá, ki Agar main ne burá kahá, to us burái par gawáhí de: aur agar achchhá kahá, to mujhe mártá kyún hai? 24 Pas [23] Hanná ne use bandhá húá sardár káhin [23] Káifá ke pás bhej diyá.

Patras ká phir Yisú' se inkár karná.

(Mat. 26. 71–75; Mar. 14. 69–72; Lúq. 22. 58–62.)

25 Shama'ún Patras khará táp rahá thá. Pas unhon ne us se kahá; Kyá tú bhí us ke shágirdon men se hai? Us ne inkár karke kahá; Main nahín hún. 26 [24] Jis shakhs ká Patras ne kán urá diyá thá, us ke ek rishtedár ne jo sardár káhin ká naukar thá kahá; Kyá main ne tujhe us ke sáth [25] bág men nahín dekhá? 27 Patras ne phir inkár kiyá, aur [26] fauran murg ne báng dí.

Puntiyus Pílátus ki kachahrí men Yisú' ke muqaddame ki peshi.

(Mat. 27. 11–27; Mar. 15. 1–19; Lúq. 23. 1–25.)

28 Phir wuh Yisú' ko [27] Káifá ke pás se [28] qal'a ko le gaye aur subh ká waqt thá, aur wuh khud qal'a men na gaye, [29] táki nápák na hon, [30] balki Fasah khá saken. 29 Pas Pílátus báhar nikalkar un ke pás áyá aur kahá, ki Tum is ádmí kí kyá faryád karte ho? 30 Unhon ne jawáb men us se kahá, ki Agar yih badkár na hotá, to ham use tere hawále na karte. 31 Pílátus ne un se kahá, ki [31] Ise le jákar tum hí apní shari'at ke muwáfiq is ká faisala karo. Yahúdíon ne us se kahá; Hamen rawá nahín kí kisí ko ján se máren. 32 Yih is liye húá, ki [32] Yisú' kí wuh bát púrí ho, [33] jo us ne apní maut ke tariq kí taraf ishára karke kahí thí.

33 Pas [34] Pílátus qal'a men phir dákhil húá, aur Yisú' ko bulákar us se kahá; [35] Kyá tú Yahúdíon ká bádsháh hai? 34 Yisú' ne jawáb diyá, ki Tú yih bát áp se kahtá hai, yá áuron ne mere haqq men tujh se kahí? 35 Pílátus ne jawáb diyá, Kyá main Yahúdí hún? Terí hí qaum aur sardár káhinon ne tujh ko mere hawále kiyá: tú ne kyá kiyá hai? 36 Yisú' ne jawáb diyá, ki [36] Merí bádsháhat [37] dunyá kí nahín; agar merí bádsháhat dunyá kí hotí, to [38] mere khádim [a] larte, táki [39] main Yahúdíon ke hawále na kiyá játá. Magar ab merí bádsháhat yahán kí nahín. 37 Pílátus ne us se kahá; Pas kyá tú bádsháh hai? Yisú' ne jawáb diyá; [40] Tú khud kahtá hai, ki main bádsháh hún. [41] Main is liye paidá húá, aur is wáste [42] dunyá men áyá hún, ki [43] haqq kí gawáhí dún. [44] Jo koí [45] sachchái ká hai, [46] merí áwáz suntá hai. 38 Pílátus

[a] Yá *piyáde.*

21 Báb 19. 3.
22 Muq. A'mál 23. 4.
23 Áyat 13.
24 Áyat 10.
25 Áyat 1.
26 Báb. 13. 38.
27 Áyat 24.
28 Áyat 33. Báb 19. 9. Dekho Mat. 27. 27.
29 A'mál 10. 28 aur 11. 8. Muq. báb 11. 55.
30 Muq. báb 19. 14.
31 Muq. báb 19. 6.
32 Muq. báb 13. 18.
33 Báb 12. 32, 33. Mat. 20. 19 aur 26. 2. Mar. 10. 33. Lúq. 18. 32.
34 Báb 19. 9.
35 Muq. báb 19. 12.
36 Muq. báb 6. 15 aur Dán. 2. 44 aur 7. 14, 27 aur Lúq. 17. 21.
37 Báb 8. 23. Muq. báb 15. 19 aur 17. 14, 16 aur 1 Yúh. 2. 16 aur 4. 5.
38 Muq. Mat. 26. 53.
39 Báb 19. 16.
40 Dekho Lúq. 22. 70.
41 Muq. báb 12. 27 aur Rom. 14. 9.
42 Báb 16. 28.
43 Báb 8. 11, 32; 5. 31 aur. 8. 13, 14, 18. Muq. A'mál 14 3 aur 1 Tim. 6. 13 wag: 44 1 Yúh. 4. 6. Muq. báb 8. 47.
45 1 Yúh. 3. 19. Muq. 1 Yúh. 2. 21.
46 Báb 10. 16, 27.

ne us se kahá, ki Sachchái hai kyá?

Yih kahkar wuh Yahúdíon ke pás [47] phir báhar gayá, aur un se kahá, ki [48] Main us ká kuchh jurm nahín pátá. 39 [49] Magar tumhárá dastúr hai ki main Fasah ko tumhárí khátir ek ádmí chhor diyá kartá hún; pas kyá tum ko manzúr hai, ki main tumhárí khátir Yahúdíon ke bádsháh ko chhor dún? 40 Unhon ne chillákar phir kahá, ki [50] Is ko nahín, lekin Bar-Abbá ko. Aur Bar-Abbá ek dákú thá.

19 [1] Is par Pílátus ne Yisú' ko lekar [1] kore lagwáe. 2 [2] Aur sipáhíon ne kánton ká táj banákar us ke sir par rakkhá, aur use argawání poshák pahiná; 3 aur us ke pás á ákar kahne lage; Ai Yahúdíon ke bádsháh, ádáb! Aur [3] us ke tamánche bhí máre. 4 Pílátus ne phir báhar jáke logon se kahá, ki Dekho, main use tumháre pás báhar le átá hún, táki tum jáno, ki [4] main us ká kuchh jurm nahín pátá. 5 Yisú' kánton ká táj rakkhe, aur argawání poshák pahine báhar áyá, aur Pílátus ne un se kahá; [5] Dekho yih ádmí! 6 Jab sardár káhin aur piyádon ne use dekhá, to chillákе kahá, ki Salíb de! Salíb! Pílátus ne un se kahá, ki [6] Tum hí ise le jáo aur salíb do, kyúnki [7] main is ká kuchh jurm nahín pátá. 7 Yahúdíon ne use jawáb diyá, ki Ham ahl i shari'at hain, aur [8] shari'at ke muwáfiq wuh qatl ke láiq hai, kyúnki [9] us ne apne áp ko Khudá ká Betá banáyá. 8 Jab Pílátus ne yih bát suní, to [10] áur bhí dará, [9] aur [11] phir qal'a men jákar Yisú' se kahá; [12] Tú kahán ká hai? Magar [13] Yisú' ne use jawáb na diyá. 10 Pas Pílátus ne us se kahá; Tú mujh se boltá nahín? Kyá tú nahín jántá, ki mujhe tere chhor dene ká bhí ikhtiyár hai, aur salíb dene ká bhí ikhtiyár hai? 11 Yisú' ne use [a] jawáb diyá, ki [14] Agar tujhe úpar se na diyá játá, to terá mujh par kuchh ikhtiyár na hotá; is sabab se [15] jis ne mujhe tere hawále kiyá, [16] us ká gunáh ziyáda hai. 12 Is par [17] Pílátus us ke chhor dene men koshish karne lagá; magar Yahúdíon ne chillákar kahá; Agar tú is ko chhore detá hai, to Qaisar ká khairkhwáh nahín. [18] Jo koí apne áp ko bádsháh banátá hai, wuh Qaisar ká mukhálif hai. 13 Pílátus yih báten sunkar Yisú' ko báhar láyá, aur us jagah jo Chabútara aur 'Ibrání men Gabbatá kahlátí hai, [19] takht i 'adálat par baithá. 14 Yih Fasah kí [20] taiyárí ká din, aur chhate ghante ke qarib thá. Phir us ne Yahúdíon se kahá; [21] Dekho, yih hai tumhárá bádsháh. 15 Pas wuh chilláe, ki [22] Le já, le já, use salíb de! Pílátus ne un se kahá; Kyá main tumháre bádsháh ko salíb dún? Sardár káhinon ne jawáb diyá, ki Qaisar ke siwá hamárá koí bádsháh nahín. 16 [23] Is par us ne [24] us ko un ke hawále kiyá, táki salíb diyá jáe.

---

a N. *use* na dárad.

47 Báb 19. 4
48 Báb 19. 4, 6. Dekho Lúq. 23. 4.
49 Dekho Mat. 27. 15—18 aur 20—23 aur Mar. 15. 6—14 aur Lúq. 23. 18—23.
50 A'mál 3. 14.
1 Mat. 20. 19 aur 27. 26. Mar. 15. 15. Lúq. 23. 16.
2 Mat. 27. 27—30. Mar. 15. 16—19.
3 Báb 18. 22.
4 Áyat 6. Báb 18. 38.
5 Muq. áyat 14.
6 Muq. báb 18. 31.
7 Áyat 4.
8 Ahbár 24. 16. Muq. báb 10. 33.
9 Báb 5. 17, 18 aur 10. 36. Mat. 26. 63. Lúq. 22. 70.
10 Muq. Mat. 27. 19.
11 Báb 18. 33.
12 Báb 7. 27.
13 Muq. báb 18. 37. Dekho Mat. 26. 63.
14 Muq. Rom. 13. 1.
15 Muq. báb 18. 14, 28—32 aur Mat. 27. 2.
16 Dekho báb 9. 41.
17 A'mál 3. 13.
18 Dekho Lúq. 23. 2.
19 Mat. 27. 19.
20 Muq. báb 18. 28. Dekho Mat. 27. 62.
21 Muq. áyat 5.
22 Lúq. 23. 18. Muq. A'mál 21. 36.
23 Mat. 27. 26. Mar. 15. 15. Lúq. 23. 25.
24 Báb 18. 36—40.

Yisú' ke salíb diye jáne ká hál.

Pas wuh Yisú' ko le gaye, 17 aur [25] wuh apní salíb áp uṭháe húe us jagah tak [26] báhar gayá, jo Khoprí kí jagah kahlátí hai, jis ká tarjuma 'Ibrání men Gulgutá hai. 18 [27] Waháṉ unhoṉ ne us ko, aur us ke sáth âur do shakhson ko salíb dí, ek ko idhar, ek ko udhar, aur Yisú' ko bích men. 19 Aur Pílátus ne [28] ek kitába likhkar salíb par lagá diyá: us meṉ yih likhá húá thá; YISÚ' NÁSARÍ YAHÚDÍOṈ KÁ BÁDSHÁH. 20 Us kitába ko bahut se Yahúdíon ne parhá, is liye ki [29] wuh maqám jaháṉ Yisú' salíb diyá gayá thá, shahr ke nazdík thá[a]: aur wuh 'Ibrání aur Latíní aur Yúnání meṉ likhá húá thá. 21 Pas Yahúdíoṉ ke sardár káhinoṉ ne Pílátus se kahá, ki Yahúdíoṉ ká Bádsháh na likh, balki yih, ki us ne kahá; Maiṉ Yahúdíoṉ ká Bádsháh húṉ. 22 Pílátus ne jawáb diyá, ki [30] Maiṉ ne jo likh diyá, wuh likh diyá.

23 [31] Jab sipáhí Yisú' ko salíb de chuke, to us ke kapṛe lekar chár hisse kiye, har sipáhí ke liye ek hissa, aur us ká kurta bhí liyá; yih kurta binsilá sarásar buná húá thá. 24 Is liye unhoṉ ne ápas meṉ kahá, ki Ise pháṛen nahíṉ, balki us par qur'a dáleṉ, táki ma'lúm ho ki kis ká nikaltá hai. [32] Yih is liye húá ki wuh nawishta púrá ho jo kahtá hai[b], ki

[c] Unhoṉ ne mere kapṛe báṇṭ liye,

Aur merí poshák par qur'a dálá. Chunáṉchi sipáhioṉ ne aisá hí kiyá. 25 [33] Aur Yisú' kí salíb ke pás us kí máṉ, aur us kí máṉ kí bahin, Maryam Klopás kí bíwí, aur Maryam Magdaliní kharí thíṉ. 26 Yisú' ne apní máṉ aur [34] us shágird ko jis se mahabbat rakhtá thá, pás khare dekhkar, máṉ se kahá, ki [35] Ai 'aurat, dekh, terá beṭá yih hai. 27 Phir shágird se kahá; Dekh, terí máṉ yih hai: aur usí waqt se wuh shágird use [36] apne ghar le gayá.

Yisú' kí maut.

28 Is ke ba'd, jab Yisú' ne ján liyá, ki ab sab báten [37] tamám húíṉ, [32] táki nawishta púrá ho, to kahá, ki [38] Maiṉ piyásá húṉ. 29 Waháṉ ek sirke se bharí húá bartan rakkhá thá. [39] Pas unhoṉ ne sirke meṉ bhigoe húe isfanj ko zúfe kí shákh par rakhkar, us ke munh se lagáyá. 30 Pas jab Yisú' ne wuh sirká piyá, to kahá, ki [40] Tamám húá: aur sir jhukákar [41] ján[d] de dí.

Yisú' kí paslí ká chhedá jáná.

31 Pas chúṉki [42] taiyárí ká din thá, Yahúdíoṉ ne Pílátus se darkhwást kí, [43] ki un kí ṭáṅgeṉ toṛ dí jáeṉ, aur láshen utár lí jáeṉ, táki Sabt ke din salíb par na raheṉ; kyúṅki wuh Sabt [44] ek khass din thá. 32 Pas sipáhioṉ ne ákar pahle aur dúsre shakhs kí ṭáṅgeṉ toṛíṉ, [45] jo us ke sáth maslúb húe the. 33 Lekin jab unhoṉ ne Yisú' ke pás ákar dekhá ki

[25] Lúq. 14. 27. Muq. Mat. 27. 32 aur Mar. 15. 21 aur Lúq. 23. 26.
[26] Mat. 27. 33. Mar. 15. 22. Lúq. 23. 33.
[27] Mat. 27. 38. Mar. 15. 24, 27. Lúq. 23. 32, 33.
[28] Muq. Mat. 27. 37 aur Mar. 15. 26 aur Lúq. 23. 38.
[29] Áyat 17. Muq. Gintí 15. 35, 36 aur 'Ibr. 13. 12.
[30] Muq. Paid. 43. 14 aur Ást. 4. 16.
[31] Mat. 27. 35. Mar. 15. 24. Lúq. 23. 34.
[32] Dekho báb 13. 18
[33] Mat. 27. 55, 56. Mar. 15. 40, 41. Lúq. 23. 49.
[34] Dekho báb 13. 23.
[35] Báb 2. 4.
[36] Muq. báb 1. 11 aur 16. 32.
[37] Muq. áyat 30.
[38] Zab. 69. 21. Dekho báb 4. 6, 7.
[39] Mat. 27. 48. Mar. 15. 36. Muq. Lúq. 23. 36.
[40] Muq. áyat 28 aur A'mál 13. 29. Dekho báb 17. 4.
[41] Mat. 27. 50. Mar. 15. 37. Lúq. 23. 46.
[42] Áyat 14.
[43] Ist. 21. 23. Yash. 8. 29 aur 10. 26, 27.
[44] Khur. 12. 16.
[45] Áyat 18.

a Yá *shahr ká wuh maqám jaháṉ Yisú' salíb diyá gayá thá nazdík thá.*
b N. *jo kahtá hai* na dárad. c Zabúr 22. 10.
d Yún. *rúh.*

wuh mar chuká hai, to us kí ṭáṅgeṉ na toríṉ. 34 Magar un meṉ se ek sipáhí ne bhále se us kí paslí chhedí aur fí'l faur us se [46]khún aur páṇí bah niklá. 35 [47]Jis ne yih dekhá hai usí ne gawáhí dí hai, aur [48]us kí gawáhí sachchí haí; aur wuh jántá hai ki sach kahtá hai, [49]táki tum bhí ímán láo. 36 [50]Yih báteṉ is liye húíṉ ki yih nawishta púrá ho, ki [a][51]Us kí koí haddí na toṛí jáegí. 37 Phir ek áur nawishta kahtá hai, ki [b][52]Jise unhoṉ ne chhedá, us par nazar kareṉge.

[46] 1 Yúh. 5. 6, 8.
[47] 1 Yúh. 1. 1—3. Muk. 1. 2. Dekho báb 15. 27.
[48] Muq. báb 21. 24.
[49] Muq. báb 20. 31.
[50] Dekho Mat. 1. 22.
[51] Gintí 9. 12. Muq. 1 Kur. 5. 7.
[52] Muq Muk. 1. 7.

Yisú' ká dafn honá.

(Mat. 27. 57–61; Mar. 15. 42–47; Lúq. 23. 50–56.)

38 In báton ke ba'd Aramatiyáh ke rahnewále Yúsuf ne, jo Yisú' ká shágird thá, (lekin [53]Yahúdíoṉ ke dar se ḳhufya taur par,) Pílátus se ijázat cháhí, ki Yisú' kí lásh le jáe. Pílátus ne ijázat dí. Pas wuh ákar us kí lásh le gayá. 39 Aur [54]Níkudemus bhí áyá, jo pahle Yisú' ke pás rát ko gayá thá, [55]aur pachás ser ke qaríb [56]murr aur 'úd milá húá láyá. 40 Pas unhoṉ ne Yisú' kí lásh lekar [57]use [58]sútí kapre meṉ ḳhushbúdár chízoṉ ke sáth kafnáyá, jis tarah ki Yahúdíoṉ meṉ dafn karne ká dastúr hai. 41 Aur jis jagah use salíb dí gayí, wahán ek [59]bág thá, aur [60]us bág meṉ ek nayí qabr thí, [61]jis meṉ kabhí koí na rakkhá gayá thá. 42 Pas unhoṉ ne Yahúdíoṉ kí [62]taiyárí ke din ke bá'is Yisú' ko wahíṉ rakh diyá, [63]kyúṉki yih qabr nazdík thí.

[53] Dekho báb 7. 13.
[54] Báb 3. 1, 2 aur 7. 50.
[55] Muq. Mar. 16. 1 aur Lúq. 24. 1.
[56] Zab. 45. 8. Amsál 7. 17. Gaz. 4. 14.
[57] Báb 11. 44 Muq. 2 Taw. 16. 14 aur A'mál 5. 6.
[58] Báb 20. 5—7. Lúq. 24. 12.
[59] Muq. báb 20. 15.
[60] 2 Sal. 21. 18, 26.
[61] Lúq. 23. 53. Muq. Mar. 11. 2.
[62] Áyát 14, 31.
[63] Áyat 41.

a Khurúj 12. 46; Zabúr 34. 20.
b Zakaryáh 12. 10.

Já uṭhne ke ba'd Yisú' ká Maryam Magdalíní par záhir honá.

20 1 [1]Hafte ke pahle din, Maryam Magdalíní aise tarke ki abhí andherá hi thá, qabr par áí, aur [2]patthar ko qabr se haṭá húá dekhá. 2 Pas wuh Shama'ún Patras aur us dúsre shágird ke pás, [3]jise Yisú' 'azíz rakhtá thá, daurí húí gayí, aur un se kahá, ki Ḳhudáwand ko qabr se nikál le gaye; aur [4]hameṉ ma'lúm nahíṉ ki use kahán rakh diyá. 3 Pas [5]Patras aur wuh dúsrá shágird nikalkar qabr kí taraf chale. 4 Aur dono sáth sáth daure: magar wuh dúsrá shágird Patras se áge barhkar qabr par pahle pahuṉchá. 5 Us ne jhukkar nazar kí aur [6]sútí kapre pare húe dekhe; magar andar na gayá. 6 Shama'ún Patras us ke píchhe píchhe pahuṉchá, aur us ne qabr ke andar jáke dekhá, ki sútí kapre pare hain, 7 aur [7]wuh rúmál jo us ke sir se bandhá húá thá, sútí kaproṉ ke sáth nahíṉ, balki lipṭá húá ek jagah alag pará hai. 8 Is par dúsrá shágird bhí, [8]jo pahle qabr par áyá thá, andar gayá; aur us ne dekhkar yaqín kiyá. 9 Kyúṉki [9]wuh ab tak us nawishte ko na jánte the, [10]jis ke bamújib[c] us ká murdoṉ meṉ se jí uṭhná zarúr thá. 10 Pas yih shágird apne ghar ko wápas gaye.

11 Lekin Maryam báhar qabr ke pás khaṛí roṭí rahí,

[1] Mat. 28. 1. Mar. 16. 1, 2. Lúq. 24. 1.
[2] Mat. 27. 60, 66 aur 28. 2. Mar. 15. 46 aur 16. 3, 4. Lúq. 24. 2.
[3] Dekho báb 13. 23.
[4] Áyat 13.
[5] Lúq. 24. 12.
[6] Báb 19. 40.
[7] Báb 11. 44.
[8] Áyat 4.
[9] Mat. 22. 29.
[10] Zab. 16. 10. Lúq. 24. 46. A'mál 2. 25—31; 13. 34, 35 aur 17. 3. 1 Kur. 15. 4.

c Yún. *us nawishte ko . . . ki.*

aur jab rote rote qabr kí taraf jhukke andar nazar kí, 12 to [11]do firishton ko safed poshák pahine húe, ek ko sirháne aur dúsre ko páentí baithe dekhá, jahán Yisú' kí lásh parí thí. 13 Unhon ne us se kahá; [12]Ai 'aurat, tú kyún rotí hai? Us ne un se kahá; [13]Is liye ki mere Khudáwand ko uthá le gaye, aur ma'lúm nahín ki use kahán rakkhá. 14 Yih kahkar wuh pichhe phirí, aur [14]Yisú' ko khare dekhá, aur [15]na pahcháná ki yih Yisú' hai. 15 Yisú' ne us se kahá, ki [16]Ai 'aurat, tú kyún rotí hai? [17]kis ko dhúndhtí hai? Us ne [18]bágbán samajhkar us se kahá, ki Miyán, agar tú ne us ko yahán se uthává ho, to mujhe batá de, ki use kahán rakkhá hai, táki main use le jáún. 16 Yisú' ne us se kahá; Maryam! Wuh phirkar us se 'Ibrání zabán men bolí; [19]Rabbúni! ya'ní Ai ustád! 17 Yisú' ne us se kahá; Mujhe na chhú; kyúnki main ab tak Báp ke pás úpar nahín gayá; lekin [20]mere bháiyon ke pás jákar un se kah, ki [21]Main [22]apne Báp aur tumháre Báp ke, aur apne Khudá aur tumháre Khudá ke pás úpar játá hún. 18 Maryam Magdalíní ne [23]ákar shágirdon ko khabar dí, ki Main ne Khudáwand ko dekhá, aur us ne mujh se yih báten kahín.

Yisú' ká das rasúlon par záhir honá.

19 [24]Phir [25]usí din jo hafte ká pahlá din thá, shám ke waqt, jab [26]wahán ke darwáze jahán shágird the, [27]Yahúdíon ke dar se band the, Yisú' ákar bích men khará húá, aur un se kahá, ki [28]Tumhárí salámatí ho![a] 20 Aur yih kahkar [29]us ne apne háth aur paslí[b] unhen dikháí. [30]Pas shágird Khudáwand ko dekhkar khush húe. 21 Yisú' ne phir un se kahá, ki Tumhárí salámatí ho[a]; jis tarah [31]Báp ne mujhe bhejá hai, [32]usí tarah main bhí tumhen bhejtá hún. 22 Aur yih kahkar [33]un par phúnká aur un se kahá, ki [34]Rúhu'l Quds lo. 23 [35]Jin ke gunáh tum bakhsho, un ke bakhshe gaye hain; jin ke gunáh tum qáim rakkho, un ke qáim rakkhe gaye hain. 24 Magar un bárah men se ek shakhs, ya'ní [36]Tomá, jise Tauam kahte hain, Yisú' ke áne ke waqt un ke sáth na thá. 25 Pas báqí shágird us se kahne lage, ki Ham ne Khudáwand ko dekhá hai. Magar us ne un se kahá, ki [37]Jab tak main us ke háthon men mekhon ke súrákh na dekh lún, aur mekhon ke súrákhon men apní unglí na dál lún, aur apná háth us kí paslí men na dál lún, hargiz yaqín na karúngá.

Yisú' ká Tomá par záhir honá.

26 Áth roz ke ba'd, jab us ke shágird phir andar the, aur Tomá un ke sáth thá, aur [38]darwáze band the, to Yisú' áyá, aur bích men khará hokar bolá; [38]Tumhárí salámatí ho[a]. 27 Phir us ne Tomá se kahá, ki [39]Apní unglí pás lákar mere

a Yá *tumhen itmínán hásil ho.*
b N. *dono* izád.

11 Lúq. 24. 4. Muq. Mar. 16. 5.
12 Áyat 15. Muq. báb 2. 4.
13 Áyat 2.
14 Mar. 16. 9. Muq. Mat. 28. 9.
15 Báb 21. 4. Lúq. 24. 16, 31.
16 Áyat 13.
17 Báb 1. 38 aur 18. 4, 7.
18 Muq. báb 19. 41.
19 Dekho báb 1. 38.
20 Dekho Mat. 28. 10.
21 Muq. Mar. 16. 19. Dekho báb 14. 12.
22 Mat. 27. 46. If. 1. 17. Muk. 3. 2, 12. Muq. 1 Kur. 3. 23.
23 Mar. 16. 10. Muq. Mat. 28. 10 aur Lúq. 24. 10, 22, 23.
24 Mar. 16. 14 (?). 1 Kur. 15. 5. Muq. áyat 26.
25 Lúq. 24. 33, 36.
26 Áyat 26.
27 Dekho báb 7. 13.
28 Dekho báb 14. 27.
29 Lúq. 24. 40.
30 Báb 16. 22.
31 Báb 17. 18. Muq. 'Ibr. 3. 1. Dekho báb 3. 17.
32 Báb 13. 20. Dekho A'mál 1. 2.
33 Paid. 2. 7.
34 Muq. A'mál 2. 4. Dekho báb 7. 39.
35 Muq. Mat. 16. 19 aur 18. 18 aur 1 Kur. 5. 4, 5.
36 Dekho báb 11. 16.
37 Áyat 20. Muq. Zab. 22. 16.
38 Áyat 19.
39 Áyat 20. 1 Yúh. 1. 1. Muq. Lúq. 24. 39.

háthoṉ ko dekh, aur apná háth pás lákar merí paslí meṉ ḍál, aur bei'tiqád na ho, balki i'tiqád rakh. 28 Tomá ne jawáb meṉ us se kahá; [40]Ai mere Ḳhudáwand! Ai mere Ḳhudá! 29 Yisú' ne us se kahá; Tú to mujhe dekhkar ímán láyá hai; [41]mubárak wuh haiṉ, jo bagair dekhe ímán láe.

Yisú' ke báqi mu'jize.

30 Aur Yisú' ne [42]âur bahut se mu'jize [43]shágirdoṉ ke sámne dikháe, jo is kitáb meṉ likhe nahín gaye; 31 [44]lekin yih is liye likhe gaye, ki tum [45]ímán láo, ki Yisú' hí [46]Ḳhudá ká Beṭá Masíh hai, aur ímán lákar [47]us ke nám se [48]zindagí páo.

Tibiriyás ki jhíl ke kanáre Yisú' ká chand shágirdoṉ par záhir honá.

21 [1] In báton ke ba'd Yisú' ne [1]phir apne [2]áp ko [3]Tibiriyás kí jhíl ke kanáre shágirdoṉ par záhir kiyá, aur is tarah záhir kiyá. 2 Shama'ún Patras aur [4]Tomá jo Tauam kahlátá hai, aur Nathan'el jo [5]Qáná e Galíl ká thá, aur [6]Zabdí ke beṭe, aur us ke shágirdoṉ meṉ se do âur shaḳhs jama' the. 3 Shama'ún Patras ne un se kahá, ki Maiṉ machhlí ke shikár ko játá húṉ. Unhoṉ ne us se kahá; Ham bhí tere sáth chalte haiṉ. Wuh nikalkar kishtí par sawár húe, magar [7]us rát kuchh na pakrá. 4 Aur subh hote hí Yisú' kanáre par á khará húá; magar [8]shágirdoṉ ne na pahcháná ki yih Yisú' hai. 5 [9]Pas Yisú' ne un se kahá; Bachcho, tumháre pás kuchh kháne ko hai? Unhoṉ ne jawáb diyá, ki Nahín. 6 [10]Us ne un se kahá, ki Kishtí kí dahiní taraf jál ḍálo, to pakroge. Pas unhoṉ ne ḍálá, aur machhliyoṉ kí kasrat se phir khench na sake. 7 Is liye us shágird ne [11]jis se Yisú' mahabbat rakhtá thá, Patras se kahá, ki Yih to Ḳhudáwand hai. Pas Shama'ún Patras ne yih sunkar, ki Ḳhudáwand hai, kurta [12]kamar se báṉdhá, kyúṉki [13]nangá thá, aur [14]jhíl meṉ kúd paṛá. 8 Aur báqí shágird [15]ḍongí par sawár machhliyoṉ ká jál khenchte húe áe, kyúṉki wuh kanáre se kuchh dúr na the, balki taḳhmínan do sau háth ká fásila thá. 9 Jis waqt kanáre par utre, to unhoṉ ne koelon kí ág, aur us par machhlí rakkhí húí aur roṭí dekhí. 10 Yisú' ne un se kahá; Jo machhliyáṉ tum ne abhí pakrí haiṉ, un meṉ se kuchh láo. 11 Shama'ún Patras ne charhkar ek sau trepan barí machhliyoṉ se bhará húá jál kanáre par khenchá; magar báwujúd machhliyoṉ kí kasrat ke jál na phaṭá. 12 Yisú' ne un se kahá; [16]Áo, [17]kháná khá lo; aur [18]shágirdoṉ meṉ se kisí ko jur'at na húí ki us se púchhtá, ki Tú kaun hai? kyúṉki wuh jánte the, ki Ḳhudáwand hí hai. 13 Yisú' áyá, aur [19]roṭí lekar unheṉ dí; isí tarah machhlí bhí di. 14 Yisú' murdoṉ meṉ se jí uṭhne ke ba'd [20]yih tisrí bár shágirdoṉ par záhir húá.

Patras ká rasúlí ḳhidmat par az sar i nau muqarrar honá.

15 Aur jab [21]kháná khá

[40] Muq. báb 1. 1, 49.
[41] 1 Pat. 1. 8. Muq. 2 Kur. 5. 7.
[42] Báb 21. 25.
[43] A'mál 10. 41.
[44] 1 Yúh. 5. 13.
[45] Dekho báb 11. 27.
[46] Dekho Mat. 14. 33.
[47] Muq. A'mál 10. 43 aur 1 Kur. 6. 11. Dekho A'mál 3. 6.
[48] Báb 3. 15, 16; 5. 40; 6. 53 aur 10. 10. 1 Yúh. 5. 12, wag:
[1] Báb 20. 19, 26.
[2] Áyat 14. Muq. Mar. 16. 12, 14. Dekho báb 7. 4.
[3] Báb 6. 1.
[4] Dekho báb 11. 16.
[5] Báb 2. 1 aur 4. 46.
[6] Mat. 4. 21. Lúq. 5. 10.
[7] Muq. Lúq. 5. 5.
[8] Báb 20. 14.
[9] Lúq. 24. 41.
[10] Muq. Lúq. 5. 4, 6, 7.
[11] Dekho báb 13. 23.
[12] Áyat 18. Muq. báb 13. 4.
[13] 1 Sam. 19. 24. Yas'. 20. 2. Mík. 1. 8.
[14] Muq. Mat. 14. 29.
[15] Báb 6. 22.
[16] A'mál 10. 41.
[17] Áyat 15.
[18] Muq. báb 4. 27.
[19] Áyat 9. A'mál 1. 4 (hásh:).
[20] Áyat 1. Báb 20. 19, 26.
[21] Áyat 12.

chuke, to Yisú' ne Shama'ún Patras se kahá, ki [22] Ai Shama'ún, [23] Yúhanná ke beṭe, [24] kyá tú in se ziyáda mujh se mahabbat rakhtá hai? Us ne us se kahá; Háṇ, Ḳhudáwand; tú to jántá hí hai, ki maiṇ tujhe 'azíz rakhtá húṇ. Us ne us se kahá; To [25] mere barre charáṇ. [16] Us ne dobára us se phir kahá, ki Ai Shama'ún, Yúhanná ke beṭe, kyá tú mujh se mahabbat rakhtá hai? Wuh bolá; Háṇ, Khudáwand, tú to jántá hí hai, ki maiṇ tujh ko 'azíz rakhtá húṇ. Us ne us se kahá; To [25] merí bheṛoṇ kí [26] gallabání kar. [17] Us ne tísrí bár us se kahá, ki Ai Shama'ún, Yúhanná ke beṭe, kyá tú mujhe 'azíz rakhtá hai? Chúṇki us ne [27] tísrí bár us se kahá; Kyá tú mujhe 'azíz rakhtá hai, is sabab se Patras ne dilgír hokar us se kahá; Ai Ḳhudáwand, [28] tú to sab kuchh jántá hai; tujhe ma'lúm hí hai, ki maiṇ tujhe 'azíz rakhtá húṇ. Yisú' ne us se kahá; To [29] merí bheṛeṇ charáṇ. [18] [30] Maiṇ tujh se sach sach kahtá húṇ, ki Jab tú jawán thá, to [31] áp hí apní kamar báṇdhtá thá, aur jahán cháhtá thá, phirtá thá; magar jab tú búṛhá hogá, to apne háth lambe karegá, aur dúsrá shakhs teri kamar báṇdhegá, aur jahán tú na cháhegá, wahán tujhe le jáegá. [19] Us ne in báton se ishára kar diyá, ki [32] wuh kis tarah kí maut se Ḳhudá ká jalál záhir karegá. Aur yih kahkar us se kahá, ki [33] Mere píchhe ho le. [20] Patras ne phirkar us shágird ko píchhe áte dekhá, [34] jis se Yisú' mahabbat rakhtá thá, aur [35] jis ne shám ke kháne ke waqt us ke síne ká sahárá lekar púchhá thá, ki Ai Ḳhudáwand, terá pakarwánewálá kaun hai? [21] Patras ne use dekhkar Yisú' se kahá; Ai Khudáwand, is ká kyá hál hogá? [22] Yisú' ne us se kahá; Agar maiṇ cháhúṇ, ki yih [36] mere [37] áne tak ṭhahrá rahe, to tujh ko kyá? [38] tú mere píchhe ho le. [23] Pas [39] bháiyoṇ meṇ yih bát mashhúr ho gayí, ki wuh shágird na maregá. Lekin Yisú' ne us se yih nahín kahá thá, ki yih na maregá; balki yih, ki Agar maiṇ cháhúṇ, ki yih mere áne tak ṭhahrá rahe, to tujh ko kyá?

Is risále ká ḳhátima.

[24] Yih wuhí shágird hai, [40] jo in báton kí gawáhí detá hai aur jis ne in ko likhá hai; aur [41] ham jánte hain, [42] ki us kí gawáhí sachchí hai.

[25] [43] Áur bhí bahut se kám hain, jo Yisú' ne kiye; agar wuh judá judá likhe játe, to maiṇ samajhtá húṇ, ki jo kitábeṇ likhí játín, [44] un ke liye dunyá meṇ gunjáish na hotí.

22 Muq. Mat. 16. 17 aur Lúq. 22. 31.
23 Báb 1. 42.
24 Muq. Mat. 26. 33 aur Mar. 14. 29.
25 Báb 10. 11—16. Muq. Yas'. 40. 11.
26 A'mál 20. 28. 1 Pat. 5. 2. Muk. 7. 17.
27 Muq. báb 13. 38.
28 Dekho báb 2. 25.
29 Áyat 16.
30 Muq. báb 13. 36.
31 Áyat 7.
32 2 Pat. 1. 14.
33 Áyat 22. Mat. 16. 24. Muq. báb 13. 36. Dekho báb 8. 12.
34 Áyat 7.
35 Báb 13. 25.
36 Mat. 10. 23 aur 16. 28. 1 Kur. 4. 5 aur 11. 26. Ya'q. 5. 7. Muk. 2. 25.
37 Muq. báb 14. 3, 18, 28 aur 'Ibr. 10. 37 aur Muk. 2. 5, 16; 3. 3, 11; 16. 15 aur 22. 7, 12, 20. Dekho Mat. 16. 27.
38 Áyat 19.
39 A'mál 1. 15; 9. 30; 11. 1; 12. 17; 15. 1; 16. 2, 40 aur 21. 7, 17. 1 Yúh 3. 14, 16.
3 Yúh. 3, 5, 10, wag: 40 Dekho báb 15. 27.
41 1 Yúh. 3. 2, 14 aur 5. 15, 18—20. Muq. báb 19. 35.
42 3 Yúh. 12.
43 Báb 20. 30.
44 Muq. 'Ámús 7. 10.

RASÚLON KE A'MÁL

Díbácha. Yisú' ká ji uthkar rasúlon par záhir honá.

I [1] Ai, [1]Thiyufilus, main ne pahlá risála un sab báton ke bayán men tasníf kiyá, jo Yisú' shurú' men [2]kartá aur sikhátá rahá, [2] us din tak[a] ki wuh un rasúlon ko jinhen us ne chuná thá, [3]Rúhu'l Quds ke wasíle se [4]hukm dekar, [5]úpar uthává na gayá. [3] Us ne dukh sahne ke ba'd bahut se subúton se [6]apne áp ko un par zinda záhir bhí kiyá; chunánchi wuh chálís din tak unhen nazar átá, aur Khudá kí bádsháhat kí báten kahtá rahá: [4] aur un se [7]milkar[b] [8]un ko hukm diyá, ki Yarúshalem se báhar na jáo, balki Báp ke us wa'de ke púrá hone ke muntazir raho, jis ká zikr tum mujh se sun chuke ho. [5] Kyúnki [9]Yúhanná ne to pání se baptisma[c] diyá; magar tum [10]thore dinon ke ba'd [9]Rúhu'l Quds se[d] baptisma[c] páoge.

Yisú' ká ásmán par jáná.

[6] Pas unhon ne jama' hokar us se yih púchhá, ki Ai Khudáwand, [11]kyá tú isí waqt [12]Isráil ko bádsháhí phir 'atá karegá? [7] Us ne un se kahá; [13]Un waqton par mí'ádon ká jánná, jinhen Báp ne apne hí ikhtiyár men rakkhá hai, [14]tumhárá kám nahín. [8] Lekin [15]jab Rúhu'l Quds tum par názil hogá, to tum [16]quwwat páoge; aur Yarúshalem, aur tamám Yahúdiya, aur [17]Sámariya men, balki [18]zamín kí intihá tak, [19]mere gawáh hoge. [9] Yih kahkar wuh un ke dekhte dekhte [20]úpar uthá liyá gayá; aur [21]badlí ne use un kí nazaron se chhipá liyá. [10] Aur us ke játe waqt, jab wuh ásmán kí taraf gaur se dekh rahe the, to dekho, [22]do [23]mard [24]safed poshák pahine un ke pás á khare húe, [11] aur kahne lage; [25]Ai Galílí mardo, tum kyún khare ásmán kí taraf dekhte ho? Yihí Yisú', jo tumháre pás se ásmán par uthává gayá hai, [26]usí tarah [27]phir áegá jis tarah tum ne use ásmán par játe dekhá hai.

Rasúl du'á men mashgúl.

(Mat. 10. 2–4; Mar. 3. 16–19; Lúq. 6. 14–16.)

[12] Tab wuh us pahár se jo Zaitún ká kahlátá hai, aur Yarúshalem ke nazdík, sabt kí manzil ke fásile par hai, [28]Yarúshalem ko phire. [13] Aur jab us men dákhil húe, to [29]us bálákháne par charhe, jis men wuh, ya'ní Patras aur

---

a Yún *un báton ke bayán men..., jo Yisú' ne us din tak karní aur sikhání shurú' kín.*
b Yá *un ke sáth khánā khákar.*
c Yá *istibág.* d Yá *mey.*

1 Lúq. 1. 3.
2 Lúq. 24. 19.
3 Muq. báb 10. 38 aur Lúq. 4. 1, 18 aur Yúh. 20. 22
4 Muq. báb 10. 42 aur Mat. 28. 19, 20 aur Mar. 16. 15 aur Lúq. 24. 47 aur Yúh. 20. 21.
5 Dekho Mar. 16. 19.
6 Báb 10. 40, 41 aur 13. 31. Mat. 28. 17. Mar. 16. 14. Lúq. 24. 34, 36–51. Yúh. 20. 19–29 aur 21. 1 Kur. 15. 5–7.
7 Báb 10. 41 (hásh: ke liye). Lúq. 24. 43 (hásh: ke liye). Yúh. 21. 13 (hásh: ke liye).
8 Lúq. 24. 49
9 Báb 11. 16. Dekho Mat. 3. 11.
10 Báb 2. 1–4.
11 Dekho Lúq. 17. 20.
12 Muq. Mík. 4. 8 aur Mat. 17. 11 aur Mar. 9. 12 aur Lúq. 19. 11.
13 Dán. 2. 21 1 Thiss. 5. 1.
14 Muq. Mat. 24. 36 aur Mar. 13. 32.
15 Áyat 5.
16 Báb 4. 33. Lúq. 24. 49. 1 Thiss. 1. 5. 2 Tím. 1. 7, wag: Muq. báb 10. 38 aur Lúq. 4. 14.
17 Báb 8. 1, 14. Muq. Mat. 10. 5.
18 Báb 13. 47. Muq. Mar. 16. 15 aur Kul. 1. 23.
19 Báb 2. 32 aur 13. 31. Muq. áyat 22 aur Yas'. 43. 12. Dekho Lúq. 24. 48.
20 Áyat 2.
21 Dekho 1 Thiss. 4. 17.
22 Muq. Lúq. 24. 4. Yash. 5. 13. Dán. 9. 21; 10. 5 aur. 12. 6, 7. Zak. 1. 8–11.
24 Mat. 28. 3. Mar. 16. 5. Yúh. 20. 12.
25 Báb 2. 7 aur 13. 31.
26 2 Thiss. 1. 10.
27 Muq. Fil. 3. 20 aur 1 Thiss. 1. 10. Dekho Mat. 16. 27.
28 Lúq. 24. 50, 52.
29 Báb 9. 37, 39 aur 20. 8.

Yúhanná, aur Ya'qúb aur Andriyás, aur Filippus aur Tomá, aur Bartulmái aur Matí, aur Halfaí ká betá Ya'qúb aur Shama'ún Zelotes[a] aur Ya'qúb ká betá[b] Yahúdáh, rahte the. 14 Yih sab ke sab, chand [30]'auraton aur Yisú' kí mán Maryam, aur [31]us ke bháiyon ke sáth [32]ek dil hokar, [33]du'á men mashgúl rahe.

Yahúdáh Iskariyoti ki jagah Mattiyyáh ká chuná jáná.

15 Aur unhín dinon Patras [34]bháiyon men, jo takhmínan ek sau bís [35]shakhson[c] kí jamá'at thí, khará hokar kahne lagá; 16 Ai bháiyo, [35]us nawishte ká púrá honá zarúr thá, jo Rúhu'l Quds ne Dáúd kí zabání us Yahúdáh ke haqq men pahle se kahá thá, [37]jo Yisú' ke pakarnewálon ká rahnumá húá; 17 kyúnki [38]wuh ham men shumár kiyá gayá, aur us ne [39]is khidmat ká hissa páyá. 18 (Us ne badkárí kí [40]kamáí se [41]ek khet hásil kiyá; aur sir ke bal girá, aur us ká pet phat gayá, aur us kí sárí antriyán nikal parín. 19 Aur yih Yarúshalem ke sab rahnewálon ko ma'lúm húá, yahán tak ki us khet ká nám [42]und[d] kí zabán men Haqaldamá par gayá, ya'ní Khún ká Khet.) 20 Kyúnki Zabúr[e] men likhá hai, ki

[f]Us ká ghar ujar jáe,
Aur us men koí basnewálá na rahe:

aur

[g]Us ká 'uhda dúsrá le le.

21 Pas [43]jitne 'arse tak Khudáwand Yisú' hamáre sáth [44]átá játá rahá, ya'ní [45]Yúhanná ke baptisma[h] se lekar [46]Khudáwand ke hamáre pás se uthái jáne tak, jo barábar hamáre sáth rahe, 22 cháhiye ki un men se ek mard hamáre sáth [47]us ke jí uthne ká gawáh bane. 23 Phir unhon ne do ko pesh kiyá, ek Yúsuf ko, jo [48]Bar-Sabá kahlátá, aur jis ká laqab [49]Yústus hai, dusrá [50]Mattiyyáh ko: 24 aur yih kahkar [51]du'á mángí; Ai Khudáwand, tú [52]jo sab ke dilon kí jántá hai, yih záhir kar, ki in dono men se tú ne kis ko chuná hai, 25 ki wuh [53]is khidmat aur [54]risálat kí jagah le, jise Yahúdáh chhorkar apní jagah gayá. 26 Phir unhon ne un ke báre men qur'a dálá, aur qur'a Mattiyyáh ke nám ká niklá. Pas wuh un gyárah rasúlon ke sáth shumár húá.

Shágirdon par Rúhu'l Quds ká názil honá.

2 1 Jab [1]'Íd i Pintekust ká din áyá, to wuh sab ek jagah jama' the; 2 ki yakáyak ásmán se aisí áwáz áí, jaise [2]zor kí ándhí ká sannátá hotá hai, aur [3]us se sárá ghar, jahán wuh baithe the, gúnj gayá. 3 Aur unhen [4]ág ke shu'le kí sí phattí húí zabánen dikhái dín; aur un men se har ek par á thahrín[i]. 4 Aur wuh sab [5]Rúhu'l Quds se bhar gaye, aur [6]gair zabánen bolne

[30] Lúq. 8. 2, 3.
[31] Dekho Mat. 12.46.
[32] Báb 2. 46; 4. 24; 5. 12 aur 15. 25. Rom. 15. 6.
[33] Báb 2. 42 aur 6. 4. Rom. 12. 12. Kul. 4. 2. Muq. If. 6. 18.
[34] Dekho Yúh. 21.23.
[35] Muk. 3. 4 aur 11. 13 (hásh: ke liye hásh:).
[36] Lúq. 24.44. Muq. Lúq. 22. 37.
[37] Mat. 26.47. Mar. 14.43. Lúq. 22.47. Yúh. 18. 2
[38] Yúh. 6. 71 aur 13. 21.
[39] Áyat 25. Báb 20. 24 aur 21. 19. Rom. 11. 13. 2 Kur. 4. 1.
[40] Muq. Mat. 26. 14 —16.
[41] Muq. Mat. 27. 5 —8.
[42] Muq. báb 21. 40.
[43] Muq. Yúh. 15.27.
[44] Báb 9. 28. 1 Sam. 18. 13. Yúh. 10. 9, wag:
[45] Báb 13. 24. Mar. 1. 1 —4.
[46] Áyat 2, 9.
[47] Báb 4. 33. Muq. áyat 8 aur 1 Pat. 1. 3. Dekho Lúq. 24.48.
[48] Muq. báb 15. 22.
[49] Muq. báb 18. 7 aur Kul. 4. 11.
[50] Áyat 26.
[51] Báb 6. 6 aur 13. 3.
[52] Dekho 1 Sam. 16. 7 aur Rom. 8. 27.
[53] Dekho áyat 17.
[54] Rom. 1. 5. 1 Kur. 9. 2. Gal. 2. 8.
[1] Báb 20. 16. 1 Kur. 16. 8. Muq. Ahbár 23. 15.
[2] Muq. 1 Sal. 19. 11 aur Aiy. 38. 1 aur Hiz. 1. 4.
[3] Muq báb 4. 31 aur 16. 26.
[4] Mat. 3. 11.
[5] Báb 4. 31 aur 13. 52. Muq. báb 1. 5; 8. 17; 9. 17; 11.15, 24 aur 13. 9, wag:
[6] Dekho Mar. 16.18.

a Yá *pairatmand*. Yih ek dín firqe ká nám thá. Mat. 10. 4, Mar. 3. 18, aur Lúq. 6. 15 ko dekho.
b Yá *bhatí*.
c Yún. *nómoy*.
d N. *un hí*.
e Yún. *Mazámír kí kitáb*.
f Zabúr 69. 25.
g Zabúr 109. 8.
h Yá *istibáq*.
i Yún. *baithí*.

lage, [7]jis tarah Rúh ne unhen bolne kí táqat bakhshí.

Sunnewálon par mukhtalif zabánon kí karámat kí tásir.

5 Aur har qaum men se jo ásmán ke tale hai, khudátars Yahúdí Yarúshalem men rahte
[8] Áyat 2. the. 6 [8]Jab yih áwáz áí, to bhír lag gayí, aur log dang ho gaye, kyúnki har ek ko yihí sunái detá thá, ki yih merí hí bolí bol rahe hain. 7 Aur
[9] Áyat 12. [9]sab[a] hairán aur muta'ajjib hokar kahne lage; Dekho, yih
[10] Báb 1. 11. Muq. Mat. 26. 73. bolnewále kyá sab [10]Galílí nahín? 8 Phir kyúnkar ham men se har ek apne apne watan kí bolí suntá hai?
9 Hálánki ham Párthí, aur
[11] 2 Sal. 17. 6. [11]Medí, aur [12]'Elámí, aur
[12] Paid. 14. 1, 9. Yas'. 11 11. Dán. 8. 2. rahnewále Misuputámiya aur Yahúdiya aur Kappadukiya, aur Puntus aur Ásiya, 10 aur Frúgiya aur Pamfúliya, aur Misr aur Libúa ke 'iláqe ke jo Kurene kí taraf hai, aur Romí musáfir, khwáh Yahúdí khwáh
[13] Báb 6. 5 aur 13. 43. Mat. 23. 15. un ke [13]murid, aur Kretí aur 'Arab hain; 11 magar apní apní zabán men un se Khudá ke bare bare kámon ká bayán
[14] Áyat 7. sunte hain. 12 Aur [14]sab hairán húe, aur ghabrákar ek dúsre se kahne lage, ki yih kyá húá
[15] Muq. báb 17. 32 aur 1 Kur 14. 23. cháhtá hai? 13 Aur ba'z ne [15]thatthá karke kahá, ki Yih to táza mai ke nashe men hain.

Pintekust ke din Patras ká wa'z.

14 Lekin Patras un gyárah ke sáth khará húá, aur apní áwáz baland karke logon se kahá, ki Ai Yahúdío, aur ai Yarúshalem ke sab rahnewálo, yih ján lo, aur kán lagákar merí báten suno; 15 ki jaisá tum samajhte ho yih nashe men nahín, [16]kyúnki abhí to
[16] Muq. 1 Thiss. 5. 7. pahar hí din charhá hai; 16 balki yih wuh bát hai, jo Yoel nabí kí ma'rifat kahí gayí hai, ki

17 [b]Khudá farmátá hai, ki
[17] Áyát 18, 33. Yas'. 32. 15 aur 44. 3. Hiz. 36. 27. Dekho Rom. 5. 5. [18] Muq. báb 10. 45 aur Tit. 3. 6. [19] Báb 21. 9. ákhirí dinon men aisá hogá,
Ki [17]main apne Rúh men se [18]har bashar par dálúngá[c];
Aur tumháre bete aur [19]tumhárí betiyán nubuwwat karengí;
Aur tumháre jawán royá, aur tumháre buddhe khwáb dekhenge:
18 Balki main apne bandon aur apní bandíon par bhí
Un dinon men apne Rúh men se dálúngá[c], aur
[20] wuh nubuwwat karengí. [20] Báb 11. 28 aur 21. 10. 1 Kur. 12. 10.
19 Aur main úpar ásmán par 'ajíb kám, aur níche zamín par nisháníán,
Ya'ní khún, aur ág, aur dhúnwen ká bádal dikhá-úngá.
20 [21]Súraj tárík aur chánd khún ho jáegá,
[21] Dekho Mat. 24. 29. Peshtar is se ki [22]Khudáwand ká 'azím aur jalíl din áe.
[22] Muq. 1 Thiss. 5. 2 aur Muk. 16. 14.
21 Aur yih hogá, ki [23]jo koí Khudáwand ká nám legá naját páegá.
[23] Rom. 10. 13. Muq. báb 16. 31.
22 Ai Isráílío, yih báten suno, ki Yisú' Násarí [24]ek shakhs thá, jis ká Khudá kí taraf se honá tum par [25]un mu'jizon aur 'ajíb kámon aur nishánon se [26]sábit húá, jo [27]Khudá ne
[24] Dekho Yúh. 3. 2. [25] 2 Kur. 12. 12. 2 Thiss. 2. 9. 'Ibr. 2. 4. Muq. Rom. 15. 19, wag: [26] Báb 10. 38. Luq. 24. 19. [27] Muq. Mat. 12. 28.

a N. *Aur wuh.*

b Yoel 2. 28—32.

c Yá *baháúngá.*

us kí ma'rifat tum men dikháe, chunánchi tum áp hí jánte ho. 23 Jab wuh [28]Khudá ke muqarrara intizám[a] aur [29]'ilm i sábiq ke muwáfiq [30]pakarwáyá gayá, to [31]tum ne [32]beshara' logon ke háth se use salíb dilwákar már dálá: 24 lekin [33]Khudá ne maut ke band[b] kholkar use jiláyá: kyúnki [34]mumkin na thá, ki wuh us ke qabze men rahtá. 25 Kyúnki Dáúd us ke haqq men kahtá hai, ki

[c]Main Khudáwand ko hamesha apne sámne dekhtá rahá;
Kyúnki wuh merí dahiní taraf hai, táki mujhe jumbish na ho:
26 Isí sabab se merá dil khush húá, aur merí zabán shád;
Balki merá jism bhí [35]ummed men basá rahegá.
27 Is liye ki tú merí ján ko [36]'álam i arwáh[d] men na chhoregá;
Aur [37]ne apne [38]Muqaddas ke [39]sarne kí naubat pahunchne degá.
28 Tú ne mujhe zindagí kí ráhen batáín;
Tú mujhe apne dídár ke bá'is khushí se bhar degá.

29 Ai bháiyo, main [40]qaum ke buzurg Dáúd ke haqq men tum se dilerí ke sáth kah saktá hún, [41]ki wuh múá aur [42]dafn bhí húá, aur [43]us kí qabr áj tak ham men maujúd hai. 30 [44]Pas nabí hokar, aur yih jánkar ki [45]Khudá ne mujh se qasam khái hai, ki terí nasl se ek shakhs ko tere takht par biṭháúngá; 31 us ne peshíngoí ke taur par[e] Masíh ke jí uṭhne ká zikr kiyá, ki [46]na wuh 'álam i arwáh[d] men chhorá gayá, na us ke jism ke sarne kí naubat pahunchí. 32 Isí Yisú' ko [47]Khudá ne jiláyá, [48]jis ke ham sab gawáh hain. 33 [49]Pas [50]Khudá ke dahine háth se sarbaland hokar, aur [51]Báp se [52]wuh Rúhu'l Quds hásil karke, jis ká wa'da kiyá gayá thá, [53]us ne yih názil kiyá[f], jo tum dekhte aur sunte[g] ho. 34 Kyúnki [54]Dáúd to ásmán par nahín charhá: lekin wuh khud kahtá hai, ki

[h]Khudáwand ne mere Khudáwand se kahá;
Merí dahiní taraf baiṭh,
35 Jab tak main tere dushmanon ko tere pánwon tale kí chaukí na kar dún.

36 Pas Isráíl ká sárá gharáná yaqín ján le, ki [55]Khudá ne usí Yisú' ko [56]jise tum ne salíb dí, [57]Khudáwand bhí kiyá aur Masíh bhí.

Tín hazár ádmíon ká ímán lákar baptisma lená.

37 Jab [58]unhon ne yih suná, to un ke dilon par chot lagí, aur Patras aur báqí rasúlon se kahá, ki Ai bháiyo, [59]ham kyá karen? 38 Patras ne un se kahá, ki [60]Tauba karo, aur tum men se har ek apne [61]gunáhon kí mu'áfí ke liye [62]Yisú' Masíh ke nám par [63]baptisma[i] le; to tum [64]Rúhu'l Quds in'ám men páoge. 39 Is

---

a Yá *iráde.* b Yún. *ká dard i sih.*
c Zabúr 16. 8—11. d Yún. *Hades.*
e Yún. *peshbíní karke.* f Yá *bahdyd.*
g N. *bhí izád.* h Zabúr 110. 1.
i Yá *istibáq.*

---

[28] Lúq. 22. 22. Muq. báb 3. 18; 4. 28 aur 13. 27.
[29] 1 Pat. 1. 2. Muq. 1 Pat. 1. 20 aur Muk. 13. 8.
[30] Mat. 26. 24. Muq. báb 3. 13 aur Mat. 20. 19. Dekho Lúq. 24. 26.
[31] Dekho báb 5. 30.
[32] 1 Kur. 9. 21. Muq. Rom. 2. 12.
[33] Áyat 32. Báb 3. 15; 4. 10; 10. 40; 13. 30, 33, 34, 37 aur 17. 31. Rom. 4. 24; 6. 4; 8. 11 aur 10. 9. 1 Kur. 6. 14 aur 15. 15. 2 Kur. 4. 14. Gal. 1. 1. Ef. 1. 20. Kul. 2. 12. 1 Thess. 1. 10. 'Ibr. 13. 20. 1 Pat. 1. 21. Muq. If. 2. 5.
[34] Muq. Lúq. 24. 3 aur Yuh. 10. 18 aur 2 Tim. 1. 10 aur 'Ibr. 2. 14 aur Muk. 1. 17, 18.
[35] Muq. Rom. 4. 18.
[36] Áyat 31. Dekho Mat. 11. 23.
[37] Báb 13. 35.
[38] Muq. 'Ibr. 7. 26.
[39] Muq. Lúq. 2. 26.
[40] Báb 7. 8, 9. 'Ibr. 7. 4.
[41] Muq. báb 13. 36.
[42] 1 Sal. 2. 10.
[43] Naham. 3. 16.
[44] Muq. 2 Sam. 23. 2 aur Mat. 22. 43 aur 'Ibr. 11. 32.
[45] Dekho Lúq. 1. 32.
[46] Áyat 27.
[47] Áyat 24.
[48] Báb 1. 22 aur 4. 33. Dekho báb 1. 8 aur Lúq. 24. 48.
[49] Báb 5. 31. If. 1. 20. Fil. 2. 9. 'Ibr. 2. 9. 1 Pat. 3. 22.
[50] Khur. 15. 6. Zab. 98. 1. Dekho Mar. 16. 19.
[51] Báb 1. 4. Muq. Yuh. 16. 7.
[52] Gal. 3. 14.
[53] Áyat 17 (hásh: ke liye hásh:).
[54] Muq. Yuh. 3. 13.
[55] Dekho Mat. 28. 18.
[56] Áyat 23.
[57] Rom. 14. 9. 2 Kur. 4. 5. Fil. 2. 9, 11, wag:
[58] Muq. báb 5. 33 aur 7. 54.
[59] Báb 16. 30. Lúq. 3. 10.
[60] Báb 3. 19; 20. 21 aur 26. 18, 20. Lúq. 24. 47.
[61] Dekho Mar. 1. 4.
[62] Báb 10. 48. Dekho báb 8. 16.
[63] Báb 22. 16. Muq. báb 8. 12. Dekho Mar. 16. 16.
[64] Báb 10. 45. Muq. báb 8. 15, 20 aur 11. 17. Dekho Yuh. 7. 39.

liye ki [65]yih wa'da tum, aur [66]tumhárí aulád, aur un sab [67]dúr ke logon se bhí hai, [68]jin ko Ḳhudáwand hamárá Ḳhudá apne pás buláegá. 40 Aur us ne âur bahut sí báten játá játákar, unhen yih nasíhat kí, ki [69]Apne áp ko is [70]terhí qaum[a] se bacháo. 41 Pas jin logon ne us ká kalám qabúl kiyá, unhen ne[b] baptisma[c] liyá; aur [71]usí roz tín hazár ádmíon ke qarib un men mil gaye. 42 Aur yih rasúlon se [72]ta'lím páne, aur [73]rifáqat rakhne men, aur [74]roṭí torne aur [75]du'á mángne men mashgúl rahe.

In naumurídon kí 'umda hálat.

43 Aur har shaḳhs par ḳhauf chhá gayá, aur [76]bahut se 'ajíb kám aur nishán rasúlon ke zarí'e se záhir hote the. 44 Aur jo ímán láe the, wuh sab ek jagah rahte the, aur[d] [77]sárí chízon men sharík the; 45 aur [77]apní jáedád aur asbáb bech bechkar har ek kí zarúrat ke muwáfiq sab ko bánṭ diyá karte the. 46 Aur har roz [78]ek dil hokar [79]haikal men jama' húá karte, aur gharon men [80]roṭí torkar [81]ḳhushí aur sádadilí se kháná kháyá karte the; 47 aur Ḳhudá kí hamd karte, aur [82]sab logon ko 'azíz the. Aur [83]jo najáṭ páte the, [84]un ko Ḳhudáwand [85]har roz un men milá detá thá.

Patras ká ek langre ko achchhá karná.

3 [1]Patras aur Yúhanná [2]du'á ke waqṭ, [2]ya'ní tísre pahar, [3]haikal ko já rahe the. 2 Aur log ek [4]janam ke langre ko lá rahe the, [5]jis ko har roz haikal ke us darwáze par bithá dete the, jo Ḳhúbsúrat kahlátá hai, [6]táki haikal men jánewálon se bhíkh mánge. 3 Jab us ne Patras aur Yúhanná ko haikal men játe dekhá, to un se bhíkh mángí. 4 Patras aur Yúhanná ne us par gaur se nazar kí, aur Patras ne kahá, ki Hamárí taraf dekh. 5 Wuh un se kuchh milne kí ummed par un kí taraf mutawajjih húá. 6 Patras ne kahá, ki [7]Chándí soná to mere pás hai nahín; magar jo mere pás hai, wuh tujhe diye detá hún: [8]Yisú' Masíh Násarí ke nám se chal phir. 7 Aur us ká dahiná háth pakarke us ko uṭháyá: aur usí dam us ke páṅw aur ṭaḳhne mazbúṭ ho gaye. 8 Aur [9]wuh kúdkar khará ho gayá, aur chalne phirne lagá; aur chaltá aur kúdtá, aur Ḳhudá kí hamd kartá húá un ke sáth haikal men gayá. 9 Aur [10]sab logon ne use chalte phirte, aur Khudá kí hamd karte dekhkar, 10 us ko pahcháná ki yih wuhí hai, jo haikal ke Ḳhúbsúrat Darwáze par baiṭhá bhíkh mángá kartá thá[e]; aur us májare se jo us par wáqi' húá thá bahut dang aur hairán húe.

Haikal men Patras ká wa'z.

11 [11]Jab wuh Patras aur Yúhanná ko pakre húe thá, to sab log bahut hairán hokar [12]us barámade kí taraf un ke pás daure áe, jo Sulaimán ká

[65] Rom. 9. 4.
[66] Báb 3. 25. Yas'. 54. 13. Muq. Yas'. 44. 3.
[67] Báb 22. 21. Yas'. 57. 19. If. 2. 13, 17.
[68] Yúel 2. 32. Rom. 8. 30.
[69] Muq. áyat 21, 47.
[70] Fil. 2. 15 Muq. Ist. 32. 5 aur Mat. 17. 17.
[71] Áyat 47.
[72] Dekho 1 Kur. 14. 6.
[73] Muq. Gal. 2. 9. Fil. 1. 5. 1 Yúh. 1. 3.
[74] Lúq. 24. 35. Muq. áyat 46. Dekho báb 20. 7.
[75] Muq. 'Ibr. 10. 25. Dekho báb 1. 14.
[76] Dekho Mat. 16. 20.
[77] Báb 4. 32, 34, 35. Muq. Mat. 19. 21.
[78] Dekho báb 1. 14.
[79] Báb 3. 1 aur 5. 21, 42. Lúq. 24. 53.
[80] Muq. áyat 42.
[81] Muq. báb 16. 34. Dekho Yúh. 16. 22
[82] Báb 5. 13.
[83] Muq. áyát 21, 40 aur 16. 31 aur 1 Kur. 1. 18
[84] Áyat 41. Báb 5. 14 aur 11. 24.
[85] Báb 16. 5.
[1] Zab. 55. 17.
[2] Báb 10. 3, 30. Mat. 27. 46. Muq. 1 Sal. 18. 29.
[3] Dekho Lúq. 18. 10.
[4] Báb 14. 8.
[5] Muq. Lúq. 16. 20.
[6] Muq. Yúh. 9. 8.
[7] 2 Kur. 6. 10.
[8] Muq. báb 9. 34.
[9] Muq. báb 14. 10 aur Yas'. 35. 6.
[10] Báb 4. 16, 21.
[11] Báb 4. 14.
[12] Báb 5. 12. Yúh. 10. 23.

a Yún. *pusht.*
b Yá *Pas unhon ne us ká kalám qabúl karke.*
c Yá *istibág.*
d N. *wuh sab milkar.*
e Yún. *ḳhairát ke liye baiṭhtá thá.*

kahlátá hai. 12 Patras ne yih dekhkar logon se kahá; Ai Isráilío, is par tum kyún ta'ajjub karte ho, aur hamen kyún is tarah dekh rahe ho, ki goyá ham ne apní qudrat yá díndárí se is shakhs ko chaltá phirtá kar diyá? 13 Ibráhím aur Izháq aur Ya'qúb ke Khudá, ya'ní hamáre bápdádon ke Khudá ne apne Khádim Yisú' ko jalál diyá, jise tum ne pakarwá diyá, aur jab Pílatus ne us ke chhor dene ká qasd kiyá, to tum ne us ke sámne us ká inkár kiyá. 14 Tum ne us Quddús aur Rástbáz ká inkár kiyá, aur darkhwást kí, ki ek khúní tumhárí khátir chhorá jáe; 15 magar zindagí ke Málik[a] ko qatl kiyá, jise Khudá ne murdon men se jiláyá; is ke ham gawáh hain. 16 Usí ke ám ne, us ímán ke wasíle se jo us ke nám par hai, is shakhs ko mazbút kiyá, jise tum dekhte aur jánte ho; beshakk usí ímán ne jo us ke wasíle se hai, yih kámil tandurustí tum sab ke sámne use dí. 17 Aur ab, ai bháiyo, main jántá hún ki tum ne yih kám nádání se kiyá, aur aisá hí tumhare sardáron ne bhí. 18 Magar jin báton kí Khudá ne sab nabíon kí zabání peshtar khabar dí thí, ki us ká Masíh dukh utháegá, wuh us ne isí tarah púrí kín. 19 Pas tauba karo, aur rujú' láo, táki tumhare gunáh mitáe jáen, aur is tarah Khudáwand ke huzúr se tázagí ke din áen; 20 aur wuh us Masíh ko, jo tumhare wáste muqarrar húá hai, ya'ní Yisú' ko, bheje. 21 Zarúr hai ki wuh ásmán men us waqt tak rahe[b], jab tak ki wuh sab chízen bahál na kí jáen, jin ká zikr Khudá ne apne pák nabíon kí zabání kiyá hai, jo dunyá ke shurú' se hote áe hain. 22 Chunánchi Músá ne kahá, ki [c] Khudáwand Khudá tumhare bháiyon men se tumhare liye mujh sá ek nabí paidá karegá[d]; jo kuchh wuh tum se kahe, us kí sunná. 23 Aur yih hogá, ki jo shakhs us nabí kí na sunegá, wuh ummat men se nest o nábúd kar diyá jáegá. 24 Balki Samwíl se lekar pichhlon tak jitne nabíon ne báten kahín, un sab ne in dinon kí khabar dí hai. 25 Tum nabíon kí aulád, aur us 'ahd ke sharík ho, jo Khudá ne tumhare bápdádon se bándhá, jab Ibráhím se kahá, ki [e] Teri aulád se dunyá ke sáre gharáne barakat páenge. 26 Khudá ne apne Khádim ko uthákar pahle tumhare pás bhejá, táki tum men se har ek ko us kí badíon se pherkar barakat de.

Patras aur Yúhanná ká qaid honá.

4 1 Jab wuh logon se yih kah rahe the, to káhin, aur [1] haikal ká sardár, aur [2] Sadúqí un par charh áe; 2 kyúnki sakht ranjída húe, ki wuh logon ko ta'lím dete, aur [3] Yisú' kí nazír dekar [f] murdon ke jí uthne kí manádí

---

a Yá *Bání.*

b Yún. *dawán us waqt tak us ko qabúl karen.*
c Istisná 18. 15, 18, 19.
d Yún. *uthágá.*
e Paidáish 22. 18.
f Yún. *Yisú' men.*

13 Mat.22.32.
14 Báb 5. 30 aur 22. 14. Muq. báb 7. 32.
15 Yas'. 55. 5. Muq. Yas'. 52.13. Dekho Yúh. 8. 54.
16 Dekho Mat. 20.19.
17 Lúq. 23. 14, 16. Yúh. 19.12.
18 Báb 13. 28. Yúh. 19. 7, 12, 15.
19 Muq. báb 4. 27, 30. Dekho Mar. 1. 24.
20 Báb 7. 52 aur 22. 14. 1 Pat. 3. 18. 1 Yúh. 2. 1 aur 3. 7. Muq. Ya'q. 5. 6.
21 Lúq. 23. 18, 19, 25.
22 Báb 5. 31. 'Ibr. 2. 10 aur 12. 2 (hásh: ke líye).
23 Dekho báb 2. 24.
24 Dekho báb 1. 8 aur Lúq. 24. 48.
25 Muq. áyat 6.
26 Muq. Yúh. 1. 12.
27 Muq. 1 Pat. 1. 21.
28 Báb 13. 27. Muq. báb 26. 9 aur Lúq. 23. 34 aur Yúh. 16. 3 aur 1 Kur. 2. 8 aur 1 Tím. 1. 13.
29 Báb 17. 3 aur 26. 22, 23. Muq. 'Ibr. 2. 10. Dekho Lúq. 24. 26, 27.
30 Dekho báb 2. 23.
31 Dekho Lúq. 9. 20.
32 Mat.17.12. Lúq. 22. 15 aur 24. 46. 'Ibr.13. 12. 1 Pat. 2. 21, 23; 3. 18 aur 4. 1, wag:
33 Dekho báb 2. 38.
34 Dekho Lúq. 22. 32
35 Zab. 51. 1, 9. Yas'. 43. 25 aur 44. 22. Kul. 2. 14.
36 Báb 22. 14 aur 26. 16.
37 Muq. báb 1. 11 aur Lúq. 24. 26.
38 Muq. Mat. 17. 11 aur Rom. 8. 21.
39 Lúq. 1. 70.
40 Báb 7. 37.
41 Mat. 17. 5.
42 Ahbár 23. 29.
43 Báb 13. 20. 1 Sam. 3. 20. 'Ibr. 11. 32.
44 Dekho báb 2. 39.
45 Dekho Rom. 9. 4, 5.
46 Báb 13. 46. Rom. 1.16; 2. 9 aur 15. 8. Muq. Mar. 7. 27.
47 Rom. 11. 26. Muq. Hiz. 3. 19. Dekho Mat. 1. 21.
48 Áyat 25.
1 Báb 5. 24, 26. Lúq. 22. 4, 52. Muq. 1 Taw. 9. 11 aur Nahum. 11. 11.
2 Dekho Mat. 22.23.
3 Báb 17. 18 Muq. báb 3. 15.

karte the. 3 Aur unhon ne un ko pakarke dúsre din tak 4 hawálát men rakkhá; kyúnki shám ho gayí thí. 4 Magar kalám ke sunnewálon men se bahutere ímán láe, yahán tak ki 5 mardon kí ta'dád pánch hazár ke qaríb ho gayí.

Yahúdí sardáron ke sámne Patras ká jawáb.

5 Dúsre din yún húá, ki un ke sardár aur buzurg aur faqíh, 6 aur sardár káhin 6 Hanná, aur 7 Káifá, aur Yúhanná, aur Iskandar, aur jitne sardár káhin ke gharáne ke the, Yarúshalem men jama' húe; 7 aur un ko bích men khará karke púchhne lage, ki Tum ne yih kám 8 kis qudrat aur 9 kis nám se kiyá? 8 Us waqt Patras ne 10 Rúhu'l Quds se ma'múr hokar un se kahá; 9 Aí ummat ke sardáro aur buzurgo, agar áj ham se 11 us ihsán kí bábat bázpurs kí játí hai, jo ek nátawán ádmí par húá, ki wuh kyúnkar achchhá ho gayá; 10 to tum sab, aur Isráíl kí sárí ummat ko ma'lúm ho, ki 12 Yisú' Masíh Násarí, jis ko tum ne salíb dí, aur 13 Khudá ne murdon men se jiláyá, usí ke nám se yih shakhs tumháre sámne tandurust khará hai. 11 14 Yih wuhí patthar hai, jise tum mi'máron ne 15 haqír jáná, aur wuh kone ke sire ká patthar ho gayá. 12 Aur 16 kisí dúsre ke wasíle se [a] 17 naját nahín; kyúnki 18 ásmán ke tale ádmíon ko koí dúsrá 19 nám nahín bakhshá gayá, jis ke wasíle se ham naját pá saken.

Yahúdí sardáron ki dhamki aur rasúlon ká jawáb.

13 20 Jab unhon ne Patras aur Yúhanná kí dilerí dekhí, aur ma'lúm kiyá ki yih anparhe aur náwáqif ádmí hain, to ta'ajjub kiyá; phir unhen pahcháná, ki yih Yisú' ke sáth rahe hain. 14 Aur us ádmí ko jo achchhá húá thá, 21 un ke sáth khare dekhkar, 22 kuchh khiláf na kah sake; 15 magar unhen sadr 'adálat se báhar jáne ká hukm dekar, ápas men mashwara karne lage, 16 ki 23 Ham in ádmíon ke sáth kyá karen? kyúnki Yarúshalem ke sab rahnewálon par raushan hai, ki un se 24 ek saríh mu'jiza záhir húá; aur ham is ká inkár nahín kar sakte. 17 Lekin is liye ki yih logon men ziyáda mashhúr na ho, ham unhen dhamkáen, 25 ki phir yih nám lekar kisí se bát na karen. 18 Pas unhen bulákar tákid kí, ki Yisú' ká nám lekar hargiz bát na karná aur na ta'lím dená. 19 Magar Patras aur Yúhanná ne jawáb men un se kahá, ki Tum hí insáf karo, 26 áyá Khudá ke nazdík yih wájib hai, ki ham Khudá kí bát se tumhárí bát ziyáda sunen; 20 kyúnki 27 mumkin nahín, ki jo 28 ham ne dekhá aur suná hai, wuh na kahen. 21 Unhon ne un ko áur dhamkákar chhor diyá, kyúnki 29 logon ke sabab se un ko sazá dene ká koí mauqa' na milá; is liye ki sab log 30 us májare ke sabab se Khudá kí barái karte the. 22 Kyúnki wuh

---

a Yún. *meṉ.*

4 Dekho Lúq. 21. 12.

5 Muq. báb 2. 41.

6 Luq. 3. 2. Yúh. 18. 13, 24.

7 Dekho Mat. 26. 3.

8 Muq. Mat. 21. 23.

9 Muq. áyat 10.

10 Dekho Mat. 10.20.

11 Báb 3. 7, 8.

12 Báb 3. 6.

13 Dekho báb 2. 24.

14 Dekho Zab. 118.22.

15 Mar. 9. 12. Luq. 23. 11.

16 Muq. 1 Tim. 2. 5.

17 Báb 13. 26 aur 28. 28. Yúh. 4. 22. Ibr. 2. 3. Yahúdáh 3.

18 Muq. Gal. 1. 7.

19 Báb 10. 43. Luq. 24. 47. Yúh. 20. 31.

20 Muq. Yúh. 7. 15.

21 Báb 3. 11.

22 Muq. Luq. 21. 15.

23 Muq. Yúh. 11. 47 aur 12. 19.

24 Áyat 21. Báb 3. 9, 10.

25 Báb 5. 28, 40.

26 Báb 5. 29.

27 Muq. 'Ámús 3. 8 aur Yúh. 15. 27 aur 1 Kur. 9. 16.

28 Báb 22. 15. 1 Yúh. 1. 1, 3.

29 Báb 5. 13, 26. Muq. Mat. 21. 26, 46 aur Mar. 11. 32 aur Luq. 20. 6, 19 aur 22. 2.

30 Báb 3. 7, 8.

shakhs, jis par yih shifá dene ká mu'jiza húá thá, chálís baras se ziyáda ká thá.

Rasúlon ká chhútná aur Masihi jamá'at ki du'á.

23 Wuh chhútkar apne logon ke pás gaye, aur jo kuchh sardár káhinon aur buzurgon ne un se kahá thá bayán kiyá. 24 Jab unhon ne yih suná, to [31] ek dil hokar baland áwáz se Khudá se kahá, ki Ai Málik, [32] tú wuh hai, jis ne ásmán aur zamín aur samundar aur jo kuchh un men hai paidá kiyá; 25 tú ne Rúhu'l Quds ke wasile se hamáre báp apne khádim Dáúd kí zabání farmáyá, ki

[a] Qaumon ne kyún dhúm machái?
Aur ummaton ne kyún bátil khayál kiye?
26 Khudáwand aur us ke [33] Masíh kí mukhálafat ko
Zamín ke bádsháh uth khare húe,

Aur [34] sardár jama' ho gaye.

27 Kyúnki wáqa'í tere [35] pák Khádim Yisú' ke barkhiláf, [36] jise tú ne masah kiyá, [37] Herodes aur [38] Puntiyus Pílátus, [39] gair-qaumon aur [40] Isráílíon[b] ke sáth isí shahr men jama' húe, 28 [41] táki jo kuchh pahle se terí qudrat[c] aur [42] terí[d] maslahat se thahr gayá thá, wuhí 'amal men láen. 29 Ab, ai Khudáwand, [43] un kí dhamkiyon ko dekh; aur apne bandon ko yih taufíq de, ki wuh terá kalám kamál [44] dilerí se sáth sunáen; 30 aur [45] tú apná háth shifá dene ko barhá; aur [46] tere pák Khádim [47] Yisú' ke nám se mu'jize[e] aur 'ajíb kám zuhúr men áen. 31 Jab wuh du'á máng chuke, to [48] jis makán men jama' the, wuh hil gayá, aur [49] wuh sab Rúhu'l Quds se bhar gaye, aur [50] Khudá ká kalám dilerí se sunáte rahe.

Masíhion ki báhamí mahabbat aur sakháwat.

32 Aur ímándáron kí jamá'at [51] ek dil aur [52] ek ján thí, aur kisí ne bhí apne mál ko apná na kahá, balki [53] un kí sab chízen mushtarak thín. 33 Aur rasúl barí [54] qudrat se Khudáwand Yisú' ke jí uthne kí gawáhí dete rahe, aur un sab par [55] barí fazl thá. 34 [56] Kyúnki un men koí bhí muhtáj na thá; is liye ki [57] jo log zamínon yá gharon ke málik the, un ko bech bechkar, bikí húí chízon kí qímat láte, 35 aur [58] rasúlon ke pánwon men rakh dete the; phir [59] har ek ko us kí zarúrat ke muwáfiq bánt diyá játá thá.

36 Aur Yúsuf nám ek Lewí thá, jis ká laqab rasúlon ne Bar-Nabá, ya'ní [60] Nasíhat ká Beta, rakkhá thá, aur jis kí paidáish Kuprus kí thí; 37 us ká ek khet thá, jise us ne bechá, aur qímat lákar [61] rasúlon ke pánwon men rakh dí.

Hananyáh aur Saffira kí dhokhebází kí sazá.

5 1 Aur ek shakhs Hananyáh nám, aur us kí bíwí Saffíra ne jáedád bechí; 2 aur us ne apní bíwí ke jánte húe, [1] qímat men se kuchh rakh chhorá;

---

a Zabúr 2. 1, 2. b Yún. *Isráíl ki ummaton.* c Yún. *tere háth.* d N. *terí* na dárad. e Yún. *nishán.*

---

31 Dekho báb 1. 14.
32 Khur. 20. 11. 2 Taw. 2. 12. Naham. 9. 6. Zab. 102. 25; 124. 8; 134. 3 aur 146. 6.
33 Báb 10. 38. Luq. 4. 18. 'Ibr. 1. 9. Muq. Dán. 9. 24 aur Muk. 11. 15.
34 Áyat 5
35 Áyat 30. Dekho báb 3. 13, 14.
36 Áyat 26.
37 Luq. 23. 7—11.
38 Mat. 27. 2.
39 Dekho Mat. 20. 19.
40 Mat. 26. 3.
41 Muq. Yas'. 46. 10.
42 Dekho báb 2. 23.
43 Muq. 2 Sal. 19. 16.
44 Áyát 13, 31. Báb 9. 27, 29; 13. 46; 14. 3; 18. 26; 19. 8 aur 28. 31. If. 6. 19.
45 Muq. Zab. 138. 7 aur Amsál 31. 20 aur Yas'. 1. 25 aur Saf. 1. 4.
46 Áyat 27.
47 Báb 3. 6. Muq. Mat. 7. 22 aur Mar. 9. 39 aur 16. 17.
48 Muq. báb 2. 2 aur 16. 26 aur Zab. 77. 18.
49 Dekho báb 2. 4.
50 Muq. Fil. 1. 14.
51 2 Taw. 30. 12. Hiz. 11. 19.
52 Muq. Fil. 1. 27.
53 Báb 2. 44.
54 Dekho báb 1. 8, 22.
55 Muq. báb 11. 23
56 Muq. 2 Taw. 8. 14, 15.
57 Báb 2. 45.
58 Áyat 37. Báb 5. 2.
59 Muq. báb 6. 1.
60 Muq. Mar. 3. 17.
61 Ayat 35.
1 Áyat 3.

aur ek hissa lákar [2]rasúlon ke pánwon men rakh diyá. [3] Magar Patras ne kahá; Ai Hananyáh! kyún [3]Shaitán ne tere dil men yih bát dál dí, ki tú [4]Rúhu'l Quds se jhúth bole, aur zamín kí [5]qímat men se kuchh rakh chhore? [4] Kyá jab tak wuh tere pás thí, terí na thí? aur jab bechí gayí, to tere ikhtiyár men na rahí? Tú ne kyún apne dil men is bát ká khayál bándhá? Tú ádmíon se nahín, balki [6]Khudá se jhúth bolá. [5] Yih báten sunte hí Hananyáh [7]gir paŕá, aur us ká dam nikal gayá: aur [8]sab sunnewálon par baŕá khauf chhá gayá. [6] Phir jawánon ne uthkar [9]use kafnáyá, aur báhar le jákar dafn kiyá.

[7] Jab tín ek ghante guzre, to us kí bíwí, is májare se bekhabar, andar áí. [8] Patras ne us se kahá; Mujhe batá to, kyá tum ne itne hí ko zamín bechí thí? Us ne kahá; Hán, itne hí ko. [9] Patras ne us se kahá; Tum ne kyún [10]Khudáwand ke Rúh ko [11]ázmáne ke liye eká kiyá? Dekh, tere shauhar ke dafn karnewále darwáze par khare hain, aur tujhe bhí báhar le jáenge. [10] Wuh usí dam us ke qadamon par gir paŕí, aur us ká dam nikal gayá: aur jawánon ne andar áke use murda páyá, aur báhar le jáke us ke shauhar ke pás dafn kar diyá. [11] Aur sárí kalísiyá, balki in báton ke [12]sab sunnewálon par, baŕá khauf chhá gayá.

Rasúlon ke âur mu'jize, aur kalísiyá ká barhná.

[12] Aur [13]rasúlon ke háthon se bahut se nishán aur 'ajíb kám logon men záhir hote the, aur wuh sab [14]ek dil hokar [15]Sulaimán ke barámade men jama' húá karte the. [13] Lekin âuron men se kisí ko jur'at na húí, ki un men já mile; magar [16]log un kí baŕáí karte the; [14] aur ímán lánewále mard o 'aurat Khudáwand kí kalísiya men [17]âur bhí kasrat se á mile; [15] [18]yahán tak ki log [19]bímáron ko saŕakon par lá láke, chárpáiyon aur khatolon par litá dete the, táki jab Patras áe, to [20]us ká sáya hí un men se kisí par par jáe. [16] Aur Yarúshalem ke chárou taraf ke shahron se bhí log, [21]bímáron aur nápák rúhon ke satáe húon ko lákar, kasrat se jama' hote the; aur wuh sab achchhe kar diye játe the.

Rasúlon ká qaid se chhútná, aur sadr majlis ke sámne jawáb dená.

[17] Phir sardár káhin, aur us ke sab sáthí, jo [22]Sadúqion ke firqe ke the, [23]hasad ke máre uthe, [18] aur rasúlon ko pakarke [24]'ámm hawálát men rakh diyá. [19] Magar [25]Khudáwand ke ek firishte ne rát ko [26]qaidkháne ke darwáze khole, aur unhen báhar lákar kahá, ki [20] Jáo, haikal men khare hokar [27]is [28,29]Zindagí kí sab báten logon ko sunáo. [21] Wuh yih sunkar [30]subh hote hí [31]haikal men gaye, aur ta'lím dene lage. Magar sardár káhin aur us ke sáthion ne ákar, sadr 'adálatwálon aur baní Isráíl ke sab buzurgon ko jama' kiyá, aur qaidkháne men kahlá bhejá, ki unhen

---

[2] Báb 4. 35, 37.

[3] Muq. Lúq. 22. 3 aur Yúh. 13. 2, 27.

[4] Muq. áyát 4, 9.

[5] Áyat 2.

[6] Muq. áyát 3, 9.

[7] Muq. Hiz. 11. 13

[8] Áyat 11.

[9] Muq. báb 8. 2 aur Hiz. 29. 5 aur Yúh. 19. 40.

[10] Muq. áyát 3, 4.

[11] Muq. báb 15. 10 aur 1 Kur. 10. 9.

[12] Áyat 5.

[13] Báb 2. 43; 4. 30; 14. 3 aur 19. 11. Mar. 16.20. Rom. 15. 19. 2 Kur. 12. 12. 'Ibr. 2. 4.

[14] Dekho báb 1. 14.

[15] Báb 3. 11. Yúh. 10.23.

[16] Áyat 26. Báb 2. 47 aur 4. 21.

[17] Muq. báb 6. 1, 2.

[18] Muq. báb 19. 12.

[19] Mar. 6. 55, 56.

[20] Muq. 2 Sal. 4. 29 aur Mat. 14. 36.

[21] Mar. 16. 17, 18.

[22] Dekho Mat. 22. 23.

[23] B.b 13. 45. Ya'q. 3. 14, 16. Muq. báb 7. 9 aur 17. 5.

[24] Dekho Lúq. 21. 12.

[25] Dekho báb 8. 26.

[26] Báb 12. 10 aur 16. 26.

[27] Muq. báb 13. 46 aur 22. 4 aur 28. 23.

[28] Báb 3. 15 aur 11. 18.

[29] Muq. Yúh. 6. 63, 68 aur Fil. 2. 16.

[30] Muq. Yúh. 8. 2.

[31] Áyat 25, 42.

láen. 22 Lekin piyádon ne pahunchkar unhen qaidkháne men na páyá, aur lautkar khabar dí, 23 ki Ham ne qaidkháne ko to barí hifázat se band kiyá húá, aur pahrewálon ko darwázon par khare húe páyá; magar jab kholá, to andar koí na milá. 24 Jab
32 Áyat 26. Dekho báb 4. 1.
[32]haikal ke sardár, aur sardár káhinon ne yih báten sunín, to un ke báre men hairán húe, ki is ká kyá anjám hogá. 25 Itne men kisí ne ákar unhen khabar dí, ki Dekho, wuh ádmí jinhen tum ne qaid kiyá thá, [33]haikal men khare húe
33 Áyat 21.
logon ko ta'lím de rahe hain. 26 Tab [34]sardár, piyádon ke
34 Áyat 24.
sáth jákar, unhen le áyá, lekin
35 Áyat 13. Dekho báb 4. 21.
zabardastí nahín, kyúnki [35]logon se darte the, ki ham ko sangsár na karen. 27 Phir unhen lákar 'adálat men khará kar diyá. Aur sardár káhin ne un se yih kahá[a], 28 ki
36 Báb 4. 18.
[36]Ham ne to tumhen sakht tákíd kí thí, ki yih nám lekar ta'lím na denā: magar dekho, tum ne tamám Yarúshalem men apní ta'lím phailá dí[b], aur [37]us shakhs ká khún hamárí gardan par rakhná cháhte ho. 29 Patras aur âur rasúlon ne jawáb men kahá, ki [38]Ádmíon ke hukm kí nisbat Khudá ká hukm mánná ziyáda farz hai. 30 [39]Hamáre bápdádon ke Khudá ne [40]Yisú' ko
37 Báb 2. 23, 36; 3. 15; 4. 10 aur 7. 52. Mat. 27. 25.
38 Muq. báb 4. 19, 20.
39 Dekho báb 3. 13.
40 Dekho báb 2. 24.
41 Báb 10. 39. Gal. 3. 13. Dekho Luq. 24. 20.
42 Báb 13. 29. 1 Pat. 2. 24.
43 Dekho báb 2. 33.
44 Dekho báb 3. 15.
45 Dekho Luq. 2. 11.
46 Luq. 24. 47. Dekho Luq. 5. 32.
47 Báb 11. 18 2 Tim. 2. 25. Muq. Rom. 2. 4.
jiláyá, [41]jise tum ne [42]salíb[c] par latkákar már dálá thá. 31 [43]Usí ko Khudá ne [44]Málik[d] aur [45]Munjí thahrákar, apne dahine háth se sarbaland kiyá, [46]táki Isráíl ko [47]tauba kí taufíq aur [46]gunáhon kí mu'áfí
48 Dekho Luq. 24. 48.
bakhshe. 32 Aur [48]ham in báton ke gawáh hain, aur [49]Rúhu'l Quds bhí, [50]jise Khudá ne unhen bakhshá hai, jo us ká hukm mánte hain.

Gamliel kí saláh ke bamújib rasúlon ká chhútná.

33 Wuh yih sunkar [51]jal gaye[e], aur unhen qatl karná
49 Muq báb 15. 28 aur Yúh. 15. 26, 27 aur 'Ibr. 2. 4 aur 1 Yúh 5. 7.
50 Dekho báb 2. 4.
51 Báb 7. 54. Muq. báb 2. 37.
cháhá. 34 Magar [52]Gamlíel
52 Báb 22. 3.
nám ek Farísí ne, jo [53]shara' ká mu'allim aur sab logon men 'izzatdár thá, 'adálat men khare hokar hukm diyá, ki in ádmíon ko thorí der ke liye
53 Dekho Luq. 5. 17.
báhar kar do. 35 Phir un se kahá, ki Ai Isráílío, in ádmíon ke sáth jo kuchh kiyá cháhte ho, hoshyárí se karná. 36 Kyúnki [54]in dinon se pahle Thiyúdás ne uthkar da'wá
54 Muq. báb 21. 38.
kiyá thá, ki [55]main bhí kuchh hún; aur takhmínan chár sau ádmí us ke sáth ho gaye the. Magar wuh márá gayá; aur jitne us ke mánnewále the, sab tittar bittar húe aur mit gaye. 37 Is shakhs ke ba'd Yahúdáh Galílí [56]ismnawísí ke dinon men uthá, aur kuchh log apní taraf kar liye. Wuh bhí halák húá, aur jitne us ke mánnewále the, sab paráganda ho gaye. 38 Pas ab main tum se kahtá hún, ki in ádmíon se kanára karo, aur un se kuchh kám na rakkho; [57]kahín aisá na ho ki Khudá se bhí larnewále thahro; kyúnki [58]yih tadbír yá kám, agar ádmíon kí taraf se húá, to áp bárbád ho jáegá: 39 lekin
55 Báb 5. 9. Muq. Gal. 2. 6 aur 6. 3.
56 Muq. Luq. 2. 2.
57 2 Taw. 13. 12. Muq. báb 11. 17.
58 Nauha 3. 37.

a Yún. *pichhá.*
b Yún. *Yarúshalem ko apní ta'lím se bhar diyá.*
c Yún. *lakrí.*
d Yá *Bání.*
e Yún. *kat gaye.*

[59] agar Khudá kí taraf se hai, to tum in logon ko maglúb na kar sakoge. [40] Unhon ne us kí bát máni: aur [60]rasúlon ko pás bulákar [61]un ko pitwáyá, aur yih hukm dekar chhor diyá, ki Yisú' ká nám lekar bát na karná. [41] Pas wuh 'adálat se [62]is bát par khush hokar chale gaye, ki ham [63]us [64]Nám ke wáste be'izzat hone ke láiq to thahre. [42] Aur wuh [65]haikal men aur gharon men har roz sikháne, aur [66]is bát kí khushkhabarí dene se, [67]ki Yisú' hí Masíh hai, báz na áe.

Garibon ki khidmat ke liye sát shakhson ká muqarrar honá.

6 [1] Un dinon men, [1]jab shágird bahut hote játe the, to [2]Yúnánímáil Yahúdí 'Ibránion kí shikáyat karne lage, is liye ki [3]rozána khabargírí men un kí bewa 'auraton ke báre men gaflat hotí thí. [2] Aur un bárah ne shágirdon kí jamá'at ko apne pás bulákar kahá; Munásib nahín ki ham Khudá ke kalám ko chhorkar kháne píne ká intizám karen[a]. [3] Pas[b], ai bháiyo, [4]apne men se sát [5]neknám shakhson ko chun lo, jo [6]Rúh aur dánáí se bhare húe hon, ki ham un ko is kám par muqarrar karen. [4] Lekin [7]ham to du'á men aur kalám kí khidmat men mashgúl rahenge. [5] Yih bát sárí jamá'at ko pasand áí. Pas unhon ne Stifanus nám ek shakhs ko, jo [8]ímán aur [9]Rúhu'l Quds se bhará húá thá, aur [10]Filippus, aur Prukhurus, aur Nikánor, aur Tímon, aur Parminás, aur Nikuláus Antákí ko, jo [11]naumuríd Yahúdí húá thá, chun liyá; [6] aur inhen rasúlon ke ágе khará kiyá; [12]unhon ne du'á mángkar [13]in par háth rakkhe.

[7] Aur [14]Khudá ká kalám phailtá rahá; aur Yarúshalem men shágirdon ká shumár bahut hí barhtá gayá, aur káhinon ká bará guroh is [15]dín ke taht men ho gayá.

Stifanus ki bashárat aur us ki giriftárí.

[8] Aur Stifanus, fazl aur [16]quwwat se bharé húá, logon men bare bare 'ajíb kám aur nishán záhir kiyá kartá thá; [9] ki us 'ibádatkháne se jo Libirtínon ká kahlátá hai, aur Kurenion aur Iskandarion aur un men se jo Kilikiya aur Ásiya ke the, ba'z log uthkar Stifanus se bahs karne lage. [10] Magar [17]wuh us dánáí aur Rúh ká, jis se wuh kalám kartá thá, muqábala na kar sake. [11] Is par [18]unhon ne ba'z ádmíon ko sikhákar kahlwá diyá, ki Ham ne us ko Músá aur Khudá ke barkhiláf kufr kí báten karte sunā. [12] Phir wuh 'awámm aur buzurgon aur faqihon ko ubhárkar us par charh gaye, aur pakarkar sadr 'adálat men le gaye, [13] aur [19]jhúthe [20]gawáh khare kiye jinhon ne kahá, ki Yih shakhs is[c] [21]pak maqám aur shari'at ke barkhiláf bolne se báz nahín átá: [14] kyúnki ham ne use yih kahte sunā hai, ki wuhí Yisú' Násarí [22]is maqám

---

a Yá *rupaye paise kā hisāb rakkhen.*
b N. *Balki.*
c N. *is* na dárad.

---

[59] Amsál 21. 30. Yas'. 8. 9, 10. Nahúm 1. 9.
[60] Báb 4. 18.
[61] Muq. báb 22. 19 aur Mar. 13. 9 aur Luq. 23. 16.
[62] 1 Pat. 4. 13, 14, 16. Dekho Mat. 5. 12
[63] Muq. báb 9. 16 aur 21. 13 aur Rom. 1. 5. Dekho Yúh. 15. 21
[64] Ahbár 24. 11, 16. Fil. 2. 9, 3 Yúh. 7.
[65] Báb 2. 46.
[66] Báb 8. 35; 11. 20 aur 17. 18.
[67] Dekho báb 13. 5.

[1] Báb 2. 41, 47; 4. 4 aur 5. 14. Muq. áyat 7.
[2] Báb 9. 29 aur 11. 20.
[3] Muq. báb 4. 35.
[4] Muq. Ist. 1. 13.
[5] 1 Tím. 3. 7.
[6] Áyat 5. Báb 7. 55 aur 11. 24. Muq. Luq. 1. 15 aur 4. 1.
[7] Dekho báb 1. 14.
[8] Báb 11. 24.
[9] Áyat 3.
[10] Báb 8. 5, wag: aur 21. 8.
[11] Báb 2. 10 aur 13. 43. Mat. 23. 15.
[12] Báb 1. 24 aur 13. 3.
[13] 1 Tím. 4. 14 aur 5. 22. 2 Tím. 1. 6. Muq. báb 8. 17; 9. 17 aur 19. 6 aur 'Ibr. 6. 2.
[14] Báb 12. 24 aur 19. 20. Muq. Kul. 1. 5, 6.
[15] Muq. Rom. 1. 5.
[16] Báb 1. 8.
[17] Dekho Luq. 21. 14, 15.
[18] Muq. 1 Sal. 21. 10, 13 aur Mat. 26. 59, 60.
[19] Áyat 11.
[20] Báb 7. 58.
[21] Muq. báb 21. 28; 25. 8 aur Mat. 24. 15.
[22] Muq. Dán. 9. 26 aur Mat. 26. 61.

ko barbád kar degá, aur [23]un [24]rasmon ko badal dálegá jo Músá ne hamen saunpí hain. [15] Aur un sab ne jo 'adálat men baithe the, us par gaur se nazar kí to dekhá, ki us ká [25]firishte ká sá chihra hai.

Sadr majlis ke sámne Stifanus kí taqrír.

7 [1] Phir sardár káhin ne kahá, Kyá yih báten isí tarah par hain? [2] Us ne kahá;

[1] Ai bháiyo, aur buzurgo, suno. [2] Khudá e [3]Zu'l jalál hamáre báp Ibráhím par us waqt záhir húá, jab wuh [4]Hárán men basne se peshtar Misuputámiya men thá; [3] aur us se kahá, ki [a]Apne mulk aur apne kunbe se nikalkar us mulk men chalá já, jise main tujhe dikháúngá. [4] [4]Is par wuh Kasdíon ke mulk se nikalkar Hárán men já basá; aur wahán se, [5]us ke báp ke marne ke ba'd, [6]Khudá ne us ko is mulk men lákar basá diyá, jis men tum ab baste ho. [5] Aur us ko kuchh mírás, balki qadam rakhne kí bhí us men jagah na dí: magar wa'da kiyá [b], [7] ki main yih zamín tere, aur tere ba'd terí nasl ke qabze men kar dúngá; [8]hálánki us ke aulád na thí. [6] Aur Khudá ne yih farmáyá, [c]ki terí nasl [9]gair mulk men pardesí hogí; wuh un ko gulámí men rakkhenge, aur [10]chár sau baras tak un se badsulúkí karenge. [7] Phir Khudá ne kahá, ki jis qaum kí wuh gulámí men rahenge, us ko [11]main sazá dúngá: aur us ke ba'd wuh nikalkar [12]isí jagah merí 'ibádat karenge. [8] Aur [13]us ne us se khatne ká 'ahd báندhá; aur [14]isí hálat men Ibráhím se Izháq paidá húá, aur [15]áthwen din us ká khatna kiyá gayá; aur [16]Izháq se Ya'qúb, aur [17]Ya'qúb se bárah qabílon ke buzurg paidá húe. [9] Aur buzurgon ne [18]hasad men ákar [19]Yúsuf ko bechá, ki Misr men pahunch jáe: magar [20]Khudá us ke sáth thá, [10] aur us kí sab musíbaton se us ko chhuráyá, aur [21]Misr ke bádsháh Fir'aun ke nazdík us ko maqbúlíyat aur hikmat bakhshí, aur [22]us ne use Misr aur apne sáre ghar ká sardár kar diyá. [11] Phir [23]Misr ke sáre mulk aur Kan'án men kál pará, aur barí musíbat áí; aur hamáre bápdádon ko kháná na miltá thá. [12] [24]Lekin Ya'qúb ne yih sunkar, ki Misr men anáj hai, hamáre bápdádon ko pahlí bár bhejá. [13] Aur [25]dúsrí bár [26]Yúsuf apne bháiyon par záhir ho gayá, aur [27]Yúsuf kí qaumíyat Fir'aun ko ma'lúm ho gayí. [14] Phir [28]Yúsuf ne apne báp Ya'qúb aur sáre kunbe ko, jo [29]pachhattar jánen thín, bulá bhejá. [15] Aur [30]Ya'qúb Misr men gayá; wahán [31]wuh aur [32]hamáre bápdáde mar gaye. [16] Aur [33]wuh shahr Shikim men pahuncháe gaye, aur us maqbare men dafn kiye gaye, jis ko [34]Ibráhím ne Shikim men rupaya dekar baní Hamor se mol liyá thá. [17] Lekin [35]jab us wa'de kí mí'ád púrí hone ko thí, jo Khudá ne Ibráhím se farmáyá thá, to Misr men

---

a Paidáish 12. 1. b Paidáish 17. 8.
c Paidáish 15. 13, 14.

---

[1] Báb 18. 1 aur 21. 21.
[2] Muq. Mat. 5. 17.
[25] Muq. Qáz. 13. 6 aur Wá'iz. 8. 1.
[1] Báb 22. 1.
[2] Muq. Paid. 15. 7 aur Yash. 24. 3 aur Naham. 9. 7.
[3] Ya'q. 2. 1. Muq. Zab. 29. 3 aur 1 Kur. 2. 8.
[4] Paid. 11. 31.
[5] Paid. 11. 32.
[6] Paid. 12. 4, 5.
[7] Paid. 12. 7; 13. 15; 15. 18 aur 48. 4. 'Ibr. 11. 8, 9.
[8] Paid. 15. 3 aur 18. 10.
[9] Muq. Khur. 2. 22 aur 'Ibr. 11. 9.
[10] Áyat 17. Dekho Khur. 12. 40.
[11] Muq. Yarm. 25. 12 aur 30. 20.
[12] Muq. Khur. 3. 12.
[13] Paid. 17. 9—12.
[14] Paid. 21. 2—4.
[15] Dekho Luq. 1. 59.
[16] Paid. 25. 26.
[17] Paid. 29. 31—35; 30. 5—24 aur 35. 18, 23—26.
[18] Paid. 37. 11.
[19] Paid. 37. 28 aur 45. 4. Zab. 105. 17.
[20] Paid. 39. 2, 21, 23.
[21] Paid. 41. 37—40.
[22] Paid. 41. 41, 43, 46 aur 42. 6 aur Zab. 105. 21.
[23] Paid. 41. 54, 55 aur 42. 5. Zab. 105. 16.
[24] Paid. 42. 1—3.
[25] Paid. 43. 2—15.
[26] Paid. 45. 1—4.
[27] Paid. 45. 16.
[28] Paid. 45. 9, 10, 27.
[29] Muq. Paid. 46. 26, 27 aur Khur. 1. 5 aur Ist. 10. 22.
[30] Paid. 46. 6, 28. Zab. 105. 23.
[31] Paid. 49. 33.
[32] Khur. 1. 6.
[33] Paid. 50. 25. Khur. 13. 19. Yash. 24. 32.
[34] Muq. Paid. 23. 16 aur Paid. 33. 19 aur Yash. 24. 32.
[35] Áyat 5—7.

[36] Báb 13. 17. Khur. 1. 7, 12. Zab. 105. 24.

[36] wuh ummat barh gayí, aur un ká shumár ziyáda hotá gayá, [18] us waqt tak ki [a] dúsrá bádsháh Misr par hukmrán húá, jo Yúsuf ko na jántá thá. [37] 19 [37] Us ne hamárí qaum se cháláki karke hamáre bápdádon ke sáth yahán tak badsulúkí kí, [38] ki unhen apne bachche phenkne pare, táki zinda na rahen. [39] 20 [39] Is mauqa' par Músá paidá húá, jo [40] niháyat khúbsúrat [b] thá; wuh tín mahíne tak apne báp ke ghar men pálá gayá. [41] 21 Magar [41] jab phenk diyá gayá, to Fir'aun kí betí ne use uthá liyá, aur apná beṭá karke pálá. [42] 22 Aur Músá ne [42] Misríon ke tamám 'ulúm kí [43] ta'lím pái; aur wuh [44] kalám aur kám men quwwatwálá thá. [43] 23 Aur jab wuh chálís baras ke qaríb húá, to us ke jí men áyá, [45] ki main apne baní Isráil bháiyon ká hál dekhún. [44] 24 Chunánchi un men se ek ko zulm utháte dekhkar us kí himáyat kí, aur Misrí ko márkar mazlúm ká badlá liyá. [45] 25 Us ne to khayál kiyá, ki mere bháí samajh lenge, ki Khudá mere háthon unhen chhutkárá degá; magar wuh na samjhe. [46] 26 [46] Phir dúsre din wuh un men se do larte húon ke pás á nikla [c], aur yih kahkar unhen sulh karne kí targíb dí, ki Ai jawáno, tum to bháí bháí ho; kyún ek dúsre par zulm karte ho? [47] 27 Lekin jo apne parausí par zulm kar rahá thá, us ne yih kahkar use hatá diyá, ki [47] Tujhe kis ne ham par hákim aur qází muqarrar kiyá? [48] 28 Kyá tú mujhe bhí qatl karná cháhtá hai, jis tarah kal us Misrí ko qatl kiyá thá? [49] 29 [48] Músá yih bát sunkar bhág gayá, aur Midyán ke mulk men pardesí rahá kiyá, aur [49] wahán us ke do bete paidá húe. [50] 30 Aur jab púre chálís baras ho gaye, to [50] Koh i Síná ke biyábán men, jaltí húí jhárí ke shu'le ke bích, [51] us ko ek frishta dikhái diyá. [51] 31 Jab Músá ne us par nazar kí, to us nazzáre se ta'ajjub kiyá; aur jab dekhne ko nazdík gayá, to Khudáwand kí áwáz ái, [52] 32 ki [d] Main tere bápdádon ká Khudá, ya'ní Ibráhím, aur Izháq, aur Ya'qúb ká Khudá hún. Tab to Músá káp gayá, aur us ko dekhne kí jur'at na rahí. [53] 33 Khudáwand ne us se kahá, ki [52] Apne pánwon se jútí utár le: kyúnki jis jagah tú kharí hai, wuh pák zamín hai. [54] 34 [53] Main ne wáqa'í apní us ummat kí musíbat dekhí, jo Misr men hai, aur [54] un ká áh o nála suná; pas [55] unhen chhuráne utrá hún: ab á, main tujhe Misr men bhejúngá. [55] 35 Jis Músá ká unhon ne [56] yih kahkar inkár kiyá thá, ki Tujhe kis ne hákim aur qází muqarrar kiyá? usí ko Khudá ne hákim aur chhuránewálá thahrákar [57] us frishte ke zarí'e se bhejá, jo use jhárí men nazar áyá thá. [56] 36 [58] Yihí shakhs unhen nikál láyá, aur [e] [59] Misr, aur [60] Bahr i Qulzum, aur [61] biyábán men [62] chálís baras tak [63] 'ajíb kám aur nishán dikháe. [57] 37 Yih wuhí Músá hai, jis ne baní Isráil se kahá, ki [f] [64] Khudá

[18] Khur. 2. 15.

[39] Khur. 2. 22 aur 18. 3, 4.

[40] Muq. Khur. 3. 1.

[41] Khur. 3. 2.

[52] Khur. 3. 5. Yash. 5. 15.

[53] Khur. 3. 7.

[54] Khur. 2. 24.

[55] Khur. 3. 8.

[56] Áyat 27.

[57] Muq. Khur. 3. 2; 4. 19 aur 23. 20 aur Gin. 20. 16.

[58] Khur. 12. 41 aur 33. 1. 'Ibr. 3. 9.

[59] Khur. 7 —12. Zab. 78. 43—51 aur 105. 27—36.

[60] Khur. 14. 21, 27—31. Zab. 78. 53 aur 106. 9.

[61] Khur. 16. 1, 35 aur 17. 1—6. Zab. 78. 15.

[62] Áyat 42. Báb 13. 18. Khur. 16. 35. Gin. 14. 33, 34. Zab. 95. 10. 'Ibr. 3. 9, 17.

[63] Khur. 7. 3.

[64] Báb. 3. 22.

[47] Áyat 35. Muq. Luq. 12. 14.

a Khurúj 1. 8.
b Yún. *Khudá ke liye khúbsúrat.*
c Yún. *ko dikhái diyá.*

d Khurúj 3. 6. e N. *mulk i* ízád.
f Istisná 18. 15.

tumháre bháiyon men se tumháre liye mujh sá ek nabí paidá karegá[a]. 38 Yih wuhí hai, [65]jo biyábán kí[b] [66]kalísiyá men [67]us firishte ke sáth, jo Koh i Síná par us se hamkalám húá, aur hamáre bápdádon ke sáth thá. [68]Usí ko [69]zinda [70]kalám miláᶜ, ki ham takᵈ pahunchá de; 39 magar hamáre bápdádon ne us ká farmánbardár honá na cháhá, balki us ko hatá diyá, aur [71]un ke dil Misr kí taraf máil húe; 40 aur unhon ne Hárún se kahá, ki ᵉHamáre liye aise maʿbúd baná, jo hamáre áge áge chalen: kyúnki yih Músá jo hamen Misr ke mulk se nikál láyá, ham nahín jánte ki wuh kyá húá. 41 Aur un dinon men [72]unhon ne ek bachhrá banáyá, aur us but ko qurbání charháí, aur [73]apne háthon ke kámon kí [74]khushí manáí. 42 Pas [75]Khudá ne munh morkar [76]unhen chhor diyá, ki [77]ásmání fauj ko pújen; chunánchi nabion kí kitáb men likhá hai, ki

ᶠAi Isráil ke gharáne,
Kyá tum ne biyábán men
[78]chálís baras
Mujh ko zabíhe aur qurbánián guzránín?
43 Balki tum [79]Molak ke khaime,
Aur Rifán[g] dewtá ke táre
ko liye phirte the,
Yaʿní un súraton ko, jinhen
tum ne sijda karne ke liye
banáyá thá:
Pas main tumhen Bábil ke
pare le jákar basáúngá.

44 [80]Shahádat ká khaima biyábán men hamáre bápdádon ke pás thá, jaisá ki Músá se kalám karnewále ne hukm diyá thá, [81]ki jo namúna tú ne dekhá hai, usí ke muwáfiq ise baná. 45 Usí khaime ko hamáre bápdáda agle buzurgon se hásil karke, [82]Yahoshúʿ ke sáth [83]láe, jis waqt un [84]qaumon kí milkíyat par qabza kiyá, [85]jin ko Khudá ne hamáre bápdádon ke sámne nikál diyá, aur wuh [86]Dáúd ke zamáne tak rahá. 46 [87]Us par Khudá kí taraf se fazl húá, aur [88]us ne darkhwást kí, ki main [89]Yaʿqúb ke Khudáʰ ke wáste maskan taiyár karúnⁱ. 47 Magar [90]Sulaimán ne us ke liye ghar banáyá. 48 [91]Lekin Bárí Taʿálá [92]háth ke banáe húe gharon men nahín rahtá; chunánchi nabí kahtá hai, ki

49 ᵏKhudáwand farmátá hai;
[93]Ásmán merá takht,
Aur zamín mere pánw tale
kí chaukí hai:
Tum mere liye kaisá ghar
banáoge,
Yá merí árámgáh kaun sí
hai?
50 Kyá yih sab chízen mere
háth se nahín banín?

51 [94]Ai gardankasho, aur [95]dil aur kán ke námakhtúno, tum har waqt Rúhu'l Quds kí mukhálafat karte ho; [96]jaise tumháre bápdáda karte the, waise hí tum bhí karte ho. 52 [97]Nabion men se kis ko tumháre bápdádon ne nahín satáyá? Unhon ne to us [98]Rástbáz ke áne kí peshkhabarí denewálon ko

[65] Khur. 19. 3, 17, 18.
[66] ʿIbr. 2. 12 aur 12. 23.
[67] Muq. áyat 53 aur Yas'. 63. 9.
[68] Ist. 5. 27, 31 aur 33. 4. Dekho Yúh. 1. 17.
[69] Muq. Ist. 32. 47.
[70] Rom. 3. 2. ʿIbr. 5. 12. 1 Pat. 4. 11.
[71] Khur. 16. 3. Gin. 11. 4, 5 aur 14. 3, 4. Hiz. 20. 8, 24.
[72] Khur. 32. 4—6, 35. Ist. 9. 16. Zab. 106. 19.
[73] Yas'. 2. 8. Yarm. 1. 16 aur 25. 6, 7.
[74] ʿÁmús 6. 13.
[75] Muq. Yash. 24. 20 aur Yas'. 63. 10.
[76] Zab. 81. 12. Hiz. 20. 39. Rom. 1. 24, 26.
[77] Ist. 4. 19. 2 Sal. 17. 16; 21. 3 aur 23. 5. Yarm. 19. 13. Saf. 1. 5.
[78] Dekho áyat 36.
[79] Dekho 1 Sal. 11. 7.
[80] Muk. 15. 5. Dekho Khur. 38. 21.
[81] Dekho Khur. 25. 40.
[82] ʿIbr. 4. 8.
[83] Yash. 3. 14—17.
[84] Gin. 32. 5. Ist. 32. 49.
[85] Báb 13. 19. Yash. 3. 10; 23. 9 aur 24. 18. 2 Taw. 20. 7. Zab. 44. 2, wag:
[86] 2 Sam. 7. 2.
[87] Báb 13. 22. 1 Sam. 16. 1. Zab. 89. 19.
[88] 1 Sal. 8. 17. 1 Taw. 22. 7. Zab. 132. 5.
[89] Muq. Paid. 49. 24 aur Yas'. 49. 26.
[90] 2 Sam. 7. 13. 1 Sal. 6. 1, 2 aur 8. 20. 2 Taw. 3. 1
[91] Muq. 1 Sal. 8. 27 aur 2 Taw. 2. 6.
[92] Báb 17. 24.
[93] Mat. 5. 34, 35. Muq. Zab. 11. 4.
[94] Ist. 10. 16. Dekho Khur. 32. 9.
[95] Ahbár 26. 41. Yarm. 6. 10 aur 9. 26. Hiz. 44. 7, 9.
[96] Mal. 3. 7.
[97] 1 Sal. 19. 10. 2 Taw. 36. 16. Yarm. 2. 30. Mat. 23. 31, 37. Dekho Mat. 5. 12 aur 21. 35.
[98] Dekho báb 3. 14.

a Yún. *aftsepd.* b Yún. *men.*
c Yún. *kalime mile.* d N. *tumhen.*
e Khurúj 32. 1. f ʿÁmús. 5. 25—27.
g N. *Rumfá.* h N. *gharáne.* i Yún. *páúy.*
k Yasha'yáh 66. 1, 2.

qatl kiyá; aur [99]ab tum us ke pakarwánewále aur qátil húe: 53 tum ne [100] firishton kí ma'rífat se sharí'at to pái, aur [101] 'amal na kiyá.

Stifanus ká shahíd honá.

54 Jab unhon ne yih báten sunín to [102] jí men jal gaye[a], aur [103]us par dánt písne lage. 55 Magar us ne [104] Rúhu'l Quds se má'múr hokar, ásmán kí taraf gaur se nazar kí, aur [105] Khudá ká jalál, aur Yisú' ko [106] Khudá kí dahiní taraf khará dekhkar 56 kahá, ki Dekho, main, [107] ásmán ko khulá húá, aur Ibn i Ádam ko [105] Khudá kí dahiní taraf khará dekhtá hún. 57 Magar unhon ne bare zor se chillákar apne kán band kar liye, aur ek dil hokar us par jhapte; 58 aur [108] shahr se báhar nikálkar [109] us ko sangsár karne lage: aur [110] gawáhon ne apne kapre [111] Sháúl nám ek jawán ke pánwon ke pás rakh diye. 59 Pas yih Stifanus ko sangsár karte rahe; aur wuh yih kahkar [112] du'á mángtá rahá, ki Ai Khudáwand Yisú', [113] merí rúh ko qabúl kar. 60 Phir wuh [114] ghutne tekkar barí áwáz se pukárá, ki [115] Ai Khudáwand, yih gunáh un ke zimme na lagá: aur yih

8 kahkar [116] so gayá. 1 Aur [1] Sháúl [2] us ke qatl par rází thá.

Yarúshalem kí kalísiyá par zulm.

Usí din us kalísiyá par jo Yarúshalem men thí, barí zulm barpá húá; aur rasúlon ke siwá sab log Yahúdiya aur Sámariya kí atráf men 3 paráganda ho gaye. 2 Aur díndár log Stifanus ko dafn karne ke liye le gaye, aur [4] us ká barí mátam kiyá. 3 Aur [5] Sháúl kalísiyá ko is tarah tabáh kartá rahá, ki ghar ghar ghuske, aur mardon aur 'auraton ko [6] ghasíṭkar qaid karátá thá.

Sámariya men Filippus kí manádí.

4 Pas [7] jo paráganda húe the, wuh kalám kí khushkhabarí dete phire. 5 Aur [8] Filippus shahr i Sámariya men jákar logon men Masíh kí manádí karne lagá. 6 [9] Aur jo mu'jize[b] Filippus dikhátá thá, [10] logon ne unhen sunkar aur dekhkar bi'l ittifáq us kí báton par jí lagáyá. 7 Kyúnkí bahutere logon men se [11] nápák rúhen barí áwáz se chillá chillákar nikal gayín, aur bahut se maflúj aur langre achchhe kiye gaye. 8 Aur us shahr men [12] barí khushí húí.

Shama'ún jádúgar ká ímán láná.

9 Is se pahle Shama'ún nám ek shakhs us shahr men [13] jádúgarí kartá thá, aur Sámariya ke logon ko hairán rakhtá, aur [14] yih kahtá thá, ki Main bhí koí bará shakhs hún. 10 Aur chhote se bare tak sab us kí taraf mutawajjih hote aur kahte the, ki [15] Yih shakhs Khudá kí wuh Qudrat hai, jise [16] Barí kahte hain. 11 Wuh is liye us kí taraf mutawajjih hote the, ki us ne

---

a Yún. *kaṭ gaye.*

b Yún. *nishán.*

99 Dekho báb 5. 28.

100 Gal. 3. 19. 'Ibr. 2. 2. Muq. áyat 38 aur Ist. 33. 2.

101 Yúh. 7. 19.

102 Báb 5. 33. Muq. báb 2. 37.

103 Ayy. 16. 9. Zab. 35. 16 aur 37. 12.

104 Báb 6. 5.

105 Khur. 24. 16. Lúq. 2. 9. Yúh. 12. 41.

106 Zab. 110. 1. Dekho Mur. 16. 19.

107 Dekho Yúh. 1. 51.

108 Ahbár 24. 14—16. Gín. 15. 35. 1 Sal. 21. 13. Muq. Lúq. 4. 29 aur 'Ibr. 13. 12.

109 Mat. 21. 35 aur 23. 37. 'Ibr. 11. 37

110 Báb 6. 13 Muq. Ist. 13. 9, 10 aur 17. 7.

111 Báb 8. 1 aur 22. 20. Muq. báb 22. 4.

112 Muq. báb 9. 14.

113 Zab. 31. 5 Lúq. 23. 46.

114 Báb 9. 40; 20. 36 aur 21. 5. Lúq. 22. 41. If. 3. 14.

115 Dekho Mat. 5. 44.

116 Dekho Mat. 27. 52.

1 Báb 7. 58 aur 22. 20.

2 Dekho Rom. 1. 32.

3 Báb 11. 19. Dekho Mat. 10. 23.

4 Muq. Paid. 50. 10 aur Yarm. 6. 26, wag:

5 Báb 9. 1, 13, 21; 22. 4, 19 aur 26. 10, 11. 1 Kur. 15. 9. Gal. 1. 13. Fil. 3. 6. 1 Tím. 1. 13.

6 Muq. Ya'q. 2. 6.

7 Áyat 1.

8 Báb 6. 5.

9 Yúh. 2. 23.

10 Muq. Yúh. 4. 38.

11 Dekho Mar. 16. 17, 18.

12 Áyat 39. Dekho Yúh. 16. 22.

13 Áyat 11. Báb 13. 6.

14 Dekho báb 5. 36.

15 Báb 14. 11 aur 28. 6.

16 Muq. báb 19. 27, 28.

barí muddat se apne jádú ke sabab un ko [17]hairán kar rakkhá thá. [12] Lekin jab [18]unhon ne Filippus ká yaqín kiyá, [19]jo Ḳhudá kí bádsháhat aur Yisú' Masíh ke nám kí khushkhabarí detá thá, to sab log, ḳhwáh mard ḳhwáh 'aurat, [18]baptisma[a] lene lage. [13] Aur Shama'ún ne ḳhud bhí yaqín kiyá; aur baptisma[a] lekar Filippus ke sáth rahá kiyá, aur [20]nishán aur [21]bare bare mu'jize[b] hote dekhkar [22]hairán húá.

Patras aur Yúhanná ká naumuridon par háth rakhná, aur Patras ká Shama'ún ko dhamkáná.

[23]Áyat 1.

[24]Báb 1. 8.

[25]Báb 2. 38.

[26]Muq. báb 19. 2.
[27]Báb 10. 44 aur 11. 15.
[28]Báb 19. 5. Muq. báb 2. 38 aur 10. 47, 48 aur Mat. 28. 19 aur 1 Kur. 1. 13, 15 aur Gal. 3. 27.
[29]Báb 9. 17 aur 19. 6. Muq. báb 6. 6 aur 'Ibr. 6. 2.
[30]Dekho báb 2. 4.

[31]Muq. 2 Sal. 5. 16 aur Dán. 5. 17.

[32]Yas'. 55. 1.

[17]Áyat 9. Muq. áyat 13 aur Gal. 3. 1.
[18]Báb 16. 33, 34 (hásh:) aur 18. 8 (hásh:). Muq. Mar. 16. 16.
[19]Báb 1. 3.

[20]Áyát 6, 7.
[21]Muq. báb 19. 11.
[22]Muq. áyat 9.

14 Jab [23]rasúlon ne jo Yarúshalem men the suná, ki [24]Sámarían ne Ḳhudá ká kalám qabúl kar liyá, to Patras aur Yúhanná ko un ke pás bhejá: [15] inhon ne jákar un ke liye du'á mángí, ki [25]Rúhu'l Quds páen; [16] kyúnki wuh [26]us waqt tak un men se kisí par [27]názil na húá thá; [28]unhon ne sirf Ḳhudáwand Yisú' ke nám par baptisma[a] liyá thá. [17] Phir inhon ne [29]un par háth rakkhe, aur [30]unhon ne Rúhu'l Quds páyá. [18] Jab Shama'ún ne dekhá, ki rasúlon ke háth rakhne se Rúhu'l Quds[c] diyá játá hai, to un ke pás rupaye lákar [19] kahá, ki Mujhe bhí yih ikhtiyár do, ki jis par main háth rakkhún, wuh Rúhu'l Quds páe. [20] Patras ne us se kahá; [31]Tere rupaye tere sáth gárat hon, is liye ki tú ne Ḳhudá kí bakhshish ko [32]rupayon se hásil karne ká ḳhayál kiyá. [21] Terá is amr[d] men na hissa hai, na bakhra; kyúnki [33]terá dil Ḳhudá ke nazdík ḳhális nahín. [22] Pas apní is badí se tauba kar, aur Ḳhudáwand se du'á máng, [34]ki sháyad tere dil ke is ḳhayál kí mu'áfí ho; [23] kyúnki main dekhtá húṉ, ki tú [35]pitt kí sí karwáhat aur [36]nárástí ke band men giriftár hai. [24] Shama'ún ne jawáb men kahá; [37]Tum mere liye Ḳhudáwand se du'á mángo, ki jo báten tum ne kahín, un men se koí mujhe pesh na áe.

[25] Phir wuh gawáhí dekar, aur Ḳhudáwand ká kalám sunákar, Yarúshalem ko wápas húe, aur [38]Sámarían ke bahut se gánwon men ḳhushkhabarí dete gaye.

Filippus kí hidáyat se ek Habshí wazír ká murid banná.

[26] Phir [39]Khudáwand ke frishte ne Filippus se kahá, ki Uthkar dakkhin kí taraf us ráh tak já, jo Yarúshalem se 'Azzáh ko játí hai, aur jangal men hai. [27] Wuh uthkar rawána húá; to dekho [40]ek Habshí ḳhoja á rahá thá; wuh Habshíon kí malika Kandáke ká ek wazír, aur [41]us ke sáre ḳhazáne ká mukhtár thá; aur [42]Yarúshalem men 'ibádat ke liye áyá thá. [28] Wuh apní rath par baiṭhá húá, aur Yasha'yáh nabí ke sahífe ko parhtá húá, wápas já rahá thá. [29] [43]Rúh ne Filippus se kahá, ki Nazdik jákar us rath ke sáth ho le. [30] Pas Filippus ne us taraf

[33]2 Sal. 10. 15. Zab. 78. 37.

[34]Dán. 4. 27. 2 Tím. 2. 25.

[35]Ist. 29. 18 aur 32. 32. 'Ibr. 12. 15.
[36]Yas'. 58. 6. Muq. If. 4. 3 aur Kul. 3. 14.
[37]Muq. Ḳhur. 8. 8; 9. 28 aur 10. 17.

[38]Muq. áyát 6—8 aur Yúh. 4. 38.

[39]Báb 5. 19; 10. 3; 11. 13; 12. 7, 23 aur 27. 23. Muq. Qáz. 6. 12 aur 13. 3.

[40]Zab. 68. 31 aur 87. 4. Saf. 3. 10. Muq. Yarm. 38. 7.
[41]'Azrá 7. 21.
[42]Muq. 1 Sal. 8. 41, 42 aur Yúh. 12. 20.

[43]Báb 10. 19; 11. 12; 13. 2; 20. 23 aur 21. 11, wag:

a Yá *istibáq.* b Yún. *qudraten.* c N. *Ráh.* d Yá *kalám.*

daurkar use Yashaʿyáh nabí ká sahífa parhte suná, aur kahá, ki Jo tú parhtá hai use samajhtá bhí hai? 31 Wuh bolá, [44]Yih mujh se kyúnkar ho saktá hai, jab tak koí mujhe [45]hidáyat na kare? Aur us ne Filippus se [46]darkhwást kí, ki mere pás á baiṭh. 32 Kitáb i muqaddas kí jo ʿibárat wuh parh rahá thá yih thí, ki

[a]Log use bher kí tarah zabh karne ko le gaye,
Aur jis tarah barra apne bál katarnewále ke sámne bezabán hotá hai,
Usí tarah wuh apná muṇh nahín kholtá.
33 Us kí [47]pasthálí men us ká insáf na húá:
Aur kaun us kí nasl[b] ká hál bayán karegá?
Kyúnki zamín par se us kí zindagí miṭái játí hai.

34 Khoje ne Filippus se kahá; Maiṇ terí minnat karke púchhtá hún, ki Nabí yih kis ke haqq men kahtá hai? apne, yá kisí dúsre ke? 35 Filippus ne apní zabán kholkar [48]usí nawishte se shurú' kiyá, aur use [49]Yisú' kí khushkhabarí dí. 36 Aur ráh men chalte chalte, kisí páni kí jagah par pahunche. Khoje ne kahá; Dekh, páni maujúd hai; [50]ab mujhe baptisma[c] lene se kaun sí chíz roktí hai? 38 Pas us ne rath ke khaṛá karne ká hukm diyá: aur Filippus aur khoja dono páni men utar paṛe; aur us ne us ko baptisma[c] diyá. 39 Jab wuh páni men se nikalkar úpar áe, to [51]Khudáwand ká Rúh Filippus ko [52]uṭhá le gayá, aur khoje ne use phir na dekhá; kyúnki khushí kartá húá apní ráh chalá gayá. 40 Aur Filippus Ashdod men á niklá, aur Qaisariya men pahunchne tak sab shahron men khushkhabarí sunátá gayá.

Sháúl ká Masíhí honá.

9 1 Aur Sháúl, jo [1]abhí tak Khudáwand ke shágirdon ke dhamkáne aur qatl karne kí [2]dhun men thá, [3]sardár káhin ke pás gayá, 2 aur us se Damishq ke [4]ʿibádatkhánon ke liye is mazmún ke khatt mánge, ki jin ko wuh [5]is Ṭaríq par páe, khwáh mard, khwáh ʿaurat, un ko bándhkar Yarúshalem men láe. 3 [6]Jab wuh safar karte karte Damishq ke nazdík pahunchá, to aisá húá ki yakáyak ásmán se ek núr us ke girdágird á chamká; 4 aur wuh zamín par gir paṛá, aur yih áwáz suní, ki Ai Sháúl, ai Sháúl, tú [7]mujhe kyún satátá hai? 5 Us ne púchhá, ki Ai Khudáwand, tú kaun hai? Us ne kahá; Maiṇ Yisú' hún, [7]jise tú satátá hai: 6 magar [8]uṭh, shahr men já, aur [9]jo tujhe karná cháhiye, wuh tujh se kahá jáegá. 7 [10]Jo ádmí us ke hamráh the, wuh khámosh khaṛe rah gaye, kyúnki [11]áwáz to sunte the, magar kisí ko dekhte na the. 8 Aur Sháúl zamín par se uṭhá; lekin jab áṇkhen kholín, to [12]us ko kuchh na dikhái diyá; aur log us ká háth pakaṛke Damishq men le gaye. 9 Aur wuh tín din tak

---

a Yasha'yáh 53. 7, 8. b Yá *pusht.* c Yá *istibáq.*

---

44 Dekho Rom. 10. 14.
45 Yúh. 16. 13.
46 Muq. 1 Sal. 20. 33 aur 2 Sal. 10. 15.
47 Muq. Fil. 2. 8.
48 Lúq. 24. 27. Muq. báb 17. 2 aur 18. 28.
49 Dekho báb 5. 42.
50 Báb 10 47.
51 1 Sal. 18. 12. 2 Sal. 2. 16. Hiz. 3. 12, 14; 8. 3; 11. 1, 24 aur 43. 5.
52 Dekho 2 Kur. 12 2.

1 Áyát 13, 21. Báb 8. 3.
2 Muq. Zab. 27. 12.
3 Báb 22. 5 aur 26. 10.
4 Báb 22. 19. Muq. Lúq. 12. 11 aur 21. 12.
5 Báb 19. 9, 23 aur 24. 14, 22. Muq. báb 16. 17; 18. 25, 26 aur 22. 4 aur Yasʿ. 30. 21 aur 35. 8 aur ʿÁmús 8. 14.
6 Dekho báb 22. 6—11 aur 26. 12—18. Muq. 1 Kur. 15. 8.
7 Muq. Yasʿ. 63. 9 aur Zak. 2. 8.
8 Muq. Hiz. 3. 22 aur Gal. 1. 1.
9 Áyat 16. Muq. 1 Kur. 9. 16.
10 Muq. Dán. 10. 7.
11 Muq. báb 22. 9 Yúh. 12. 29 ke sáth.
12 Muq. báb 22. 11.

na dekh saká, aur na kháyá na piyá.

10 Damishq men [13]Hananyáh nám ek shágird thá. Us se Ḳhudáwand ne royá men kahá, ki Ai Hananyáh! Us ne kahá; [14]Ai Ḳhudáwand, main házir húṉ[a]. 11 Ḳhudáwand ne us se kahá; Úṭh, us kúche men já jo Sídhá kahlátá hai, aur Yahúdáh ke ghar men Sháúl nám [15]Tarsí ko puchh le; kyúṉki dekh, wuh duʿá máng rahá hai; 12 aur us ne Hananyáh nám ek ádmí ko andar áte, aur [16]apne úpar háth rakhte dekhá hai, táki phir bíná ho. 13 Hananyáh ne jawáb diyá, ki Ai Ḳhudáwand, main ne bahut logon se is shakhs ká zikr suná, ki is ne Yarúshalem men [17]tere [18]muqaddason ke sáth [19]kaisí kaisí buráiyán kí hain. 14 Aur yahán is ko [20]sardár káhinon kí taraf se ikhtiyár milá hai, ki jo log [21]terá nám lete hain, un sab ko báṉdh le. 15 Magar Ḳhudáwand ne us se kahá, ki Tú já; kyúṉki [22]yih [23]qaumon, [24]bádsháhon, aur baní Isráíl par merá nám záhir karne ká merá [25]chuná húá wasíla[b] hai. 16 Aur [26]main use jatá dúṉgá, ki use [27]mere nám kí ḳhátir kis qadr [28]dukh uṭháná paregá. 17 Pas [29]Hananyáh jákar us ghar men dákhil húá; aur [30]apne háth us par rakhkar kahá, ki Ai bhái Sháúl, Ḳhudáwand, ya'ní Yisú', jo tujh par us ráh men jis se tú áyá záhir húá thá, usí ne mujhe bhejá hai, ki tú bínáí páe aur [31]Rúhu'l Quds se bhar jáe.

18 Aur fauran us kí ánkhon se chhilke se gire, aur [32]wuh bíná ho gayá, aur [33]uṭhkar baptisma[c] liyá; 19 phir [34]kuchh kháke táqat pái.

Manádí karne ke sabab Sháúl ká satáyá jáná.

Aur [35]wuh kaí din un shágirdon ke sáth rahá jo Damishq men the. 20 Aur fauran [ʿ]ibádatkhánon men Yisú' kí manádí karne lagá, [36]ki wuh Ḳhudá ká Beṭá hai. 21 Aur sab sunnewále hairán hokar kahne lage; Kyá yih wuh shakhs nahín hai, [37]jo Yarúshalem men is nám ke lenewálon ko [38]tabáh kartá thá, aur yahán bhí isí liye áyá thá, ki un ko báṉdhkar sardár káhinon ke pás le jáe? 22 Lekin Sháúl ko [39]áur bhí quwwat hásil hotí gayí, aur wuh is bát ko sábit karke [40]ki Masíh yihí hai, Damishq ke rahnewále Yahúdíon ko [41]hairat dilátá rahá.

23 Aur [42]jab bahut din guzar gaye, to Yahúdíon ne us ke már dálne kí saláh kí; [24]magar un kí [43]sázish Sháúl ko maʿlúm ho gayí. [44]Wuh to use már dálne ke liye rát din darwázon par lage rahe; 25 lekin rát ko us ke shágirdon ne [45]use lekar tokre men biṭháyá aur díwár[d] par se laṭkáke utár diyá.

26 [46]Us ne Yarúshalem men pahunchkar, shágirdon men mil jáne kí koshish kí: aur sab us se darte the, kyúṉki un ko yaqín na átá thá, ki yih shágird hai. 27 Magar

13 Báb 22. 12.
14 Paid. 22. 1 Yaʿ. 6. 8.
15 Báb 21. 39 aur 22. 3.
16 Áyat 17. Dekho Mar. 5. 23.
17 1 Thiss. 3. 13. 2 Thiss. 1. 10.
18 Rom. 15. 25, 26, 31.
19 Áyát 1, 2
20 Áyat 21.
21 Báb 22. 16. Rom. 10. 13. 1 Kur. 1. 2. Muq. báb 7. 59 aur 2 Tím. 2. 22.
22 Muq. báb 13. 2 aur Rom. 1. 1 aur Gal. 1. 15 aur Ifi. 3. 7.
23 Rom. 1. 5; 11. 13 aur 15. 16. Gal. 1. 16 aur 2. 2, 7—9. Ifi. 3. 7, 8. 1 Tim. 2. 7. 2 Tím. 4. 17.
24 Báb 25. 22, 23 aur 26. 1, 32. 2 Tím. 4. 16.
25 Muq. Rom. 9. 22, 23 aur 2 Tim. 2. 20, 21 (hash: ke liye).
26 Báb 20. 23 aur 21. 4, 11. 1 Thiss. 3. 3.
27 Dekho báb 5. 41.
28 Áyat 6. Muq. báb 14. 22 aur 2 Kur. 6. 4, 5 aur 11. 23—28.
29 Báb 22. 12—14.
30 Áyat 12.
31 Dekho báb 2. 4.
32 Báb 22. 13.
33 Báb 22. 16.
34 Muq. áyat 9.
35 Báb 26. 20.
36 Muq. áyat 22.
37 Áyát 13, 14.
38 Gal. 1. 13, 23.
39 Dekho 1 Tím. 1. 12.
40 Muq. áyat 20.
41 Báb 18. 28.
42 Muq. Gal. 1. 17, 18.
43 Báb 20. 3, 19 aur 23. 30. Muq. báb 23. 12 aur 25. 3.
44 2 Kur. 11. 32.
45 2 Kur. 11. 33. Muq. Yash. 2. 15 aur 1 Sam. 19. 12.
46 Báb 22. 17—20 aur 26. 20.

a Yún. *dekh, main.*
b Yún. *baní Isráíl ke pás merá nám le jáne ká mere liye bargusídagí ká bartan.*
c Yá *istibág.*
d Yá *fasíl, yá shahrpandh.*

47 Bar-Nabá ne use apne sáth 48 rasúlon ke pás le jákar un se bayán kiyá, 49 ki is ne is is tarah ráh men Khudáwand ko dekhá, aur us ne is se báten kín, aur 50 us ne Damishq men 51 kaisí dilerí ke sáth Yisú' ke nám se manádí kí. 28 Pas wuh Yarúshalem men 52 un ke sáth átá játá rahá, 29 aur dilerí ke sáth Khudáwand ke nám kí manádí kartá thá: aur 53 Yúnání-máil Yahúdíon ke sáth guftgú aur bahs bhí kartá thá; magar 54 wuh us ke már dálne ke darpai the. 30 Aur 55 bháiyon ko jab yih ma'lúm húá to use Qaisariya men le gaye, aur 56 Tarsus ko rawána kar diyá.

31 Pas tamám Yahúdiya, aur Galíl, aur Sámariya men 57 kalísiyá ko chain ho gayá, aur us kí taraqqí[a] hotí gayí; aur 58 wuh Khudáwand ke khauf aur Rúhu'l Quds kí tasallí par chaltí aur 59 barhtí játí thí.

Ludda aur Yáfá men Patras ke mu'jize.

32 Aur aisá húá ki 60 Patras har jagah phirtá húá, un muqaddason ke pás bhí pahunchá, jo Ludda men rahte the. 33 Wahán Ainiyás nám ek maflúj ko páyá jo áth baras se chárpái par pará thá. 34 Patras ne us se kahá; Ai Ainiyás! 61 Yisú' Masíh tujhe shifá detá hai; uth, áp apná bistar bichhá. Wuh fauran uth khará húá. 35 62 Tab Ludda aur 63 Sháron ke sab rahnewále use dekhkar 64 Khudáwand kí taraf rujú' láe.

36 Aur 65 Yáfá men ek shágird thí, Tabitá nám, jis ká tarjuma Harní hai: wuh bahut hí 66 nek kám aur khairát kiyá karti thí. 37 Unhín dinon men aisá húá ki wuh bímár hokar mar gayí, aur use nahlákar 67 bálákháne men rakh diyá. 38 Aur chúnki Ludda Yáfá ke nazdík thá, to shágirdon ne yih sunkar ki Patras wahán hai, do ádmí bheje aur us se darkhwást kí, ki 68 Hamáre pás áne men der na kar. 39 Patras uthkar un ke sáth ho liyá. Jab pahunchá, to use 69 bálákháne men le gaye: aur sab bewa 'auraten rotí húí us ke pás á kharí húín, aur jo kurte aur kapre Harní ne un ke sáth men rahkar banáe the dikháne lagín. 40 Patras ne 70 sab ko báhar kar diyá, aur 71 ghutne tekkar du'á mángí; phir lásh kí taraf mutawajjih hokar 72 kahá, Ai Tabitá, uth. Pas us ne ánkhen khol dín; aur Patras ko dekhkar uth baithí. 41 Us ne háth pakarke use uthává, aur muqaddason aur bewa 'auraton ko bulákar use zinda un ke sipurd kiyá. 42 Yih bát sáre Yáfá men mashhúr ho gayí: aur 73 bahutere Khudáwand par ímán le áe. 43 Aur aisá húá ki wuh bahut din Yáfá men 74 Shama'ún nám dabbág ke hán rahá.

Kurneliyus súbadár ko Patras ke buláne ki ásmání hidáyat milní.

10 1 Qaisariya men Kurneliyus nám ek shakhs

---

a Yún. *ta'mír.*

---

47 Báb 4. 36.
48 Muq. Gal. 1. 18, 19.
49 Áyát 3—6.
50 Áyát 19, 20, 22.
51 Dekho báb 4. 29.
52 Báb 1. 21.
53 Dekho báb 6. 1.
54 Muq. báb 22. 18.
55 Dekho Yúh. 21. 23.
56 Muq. báb 11. 25 aur Gal. 1. 21.
57 Muq. báb 8. 1 aur 16. 5.
58 Muq. Naham. 5. 9.
59 Áyát 35, 42.
60 Muq. báb 8. 25.
61 Muq. báb 3. 6.
62 Muq. áyát 31, 42.
63 1 Taw. 5. 16 aur 27. 29. Gaz. 2. 1. Yas'. 33. 9, wag:
64 Báb 11. 21. 2 Kur. 3. 16.
65 Dekho Yash. 19. 46.
66 1 Tim. 2. 10. Muq. Rom. 13. 3 aur 2 Kur. 9. 8 aur If. 2. 10 aur Tít. 3. 1, 8, wag:
67 Áyat 39. Báb 1. 13 aur. 20. 8.
68 Gin. 22. 16.
69 Áyat 37.
70 Mat. 9. 25.
71 Dekho báb 7. 60.
72 Muq. Mar. 5. 41 aur Yúh. 11. 43.
73 Muq. Yúh. 11. 45 aur 12. 11.
74 Báb 10. 6.

thá, wuh us [1] palṭan ká subadár thá, jo Itáliyání kahlátí hai. 2 Wuh díndár thá, aur apne sáre gharáne samet [2] Khudá se ḍartá thá, aur Yahúdíon [a] ko bahut ḳhairát detá, aur har waqt Ḳhudá se duʻá mángtá thá. 3 [3] Us ne tísre pahar ke qarib [4] royá men sáf sáf dekhá, ki [5] Ḳhudá ká firishta mere pás ákar kahtá hai; Kurneliyus. 4 Us ne us ko gaur se dekhá, aur ḍarke kahá; Ḳhudáwand, kyá hai? Us ne us se kahá, ki Terí duʻáen aur terí ḳhairát [6] yádgárí ke liye [7] Khudá ke huzúr pahunchín. 5 Ab Yáfá men ádmí bhejkar, Shamaʻún ko, jo Patras kahlátá hai, bulwá le. 6 Wuh [8] Shamaʻún dabbág ke hán mihmán hai, jis ká ghar samundar ke kanáre hai. 7 Aur jab wuh firishta chalá gayá, jis ne us se báten kí thín, to us ne do [9] naukaron ko, aur un men se jo us ke pás házir rahá karte the ek díndár sipáhí ko buláyá; 8 aur sab báten un se bayán karke unhen Yáfá men bhejá.

Patras kí royá.

9 Dúsre din, jab wuh ráh men the, aur shahr ke nazdík pahunche to [10] Patras [11] do pahar ke qarib [12] kothe par duʻá mángne charhá. 10 Aur use bhúkh lagí, aur kuchh kháná cháhtá thá: lekin jab log taiyár kar rahe the, to us par [13] bekhudí chhá gayí; 11 aur us ne dekhá, ki [14] ásmán khul gayá, aur ek chíz [b], barí chádar kí mánind charon konon se laṭaktí húi, zamín kí taraf utar rahí hai, 12 jis men zamín ke sab qism ke chaupáe, aur kíre makaure, aur hawá ke parande hain. 13 Aur use ek áwáz áí, ki Ai Patras uṭh, zabh kar, aur khá. 14 Magar Patras ne kahá; Ai Khudáwand, hargiz nahín; [15] kyúnki main ne kabhí koí [16] harám yá [17] nápák chíz nahín khái. 15 Phir dúsrí bár use áwáz áí, ki [18] Jin ko Ḳhudá ne pák ṭhahráyá hai, tú unhen harám na kah. 16 Tín bár aisá hí húá; aur fí'l faur wuh chíz [b] ásmán par uṭhá lí gayí.

Kurneliyus ke qásidon ká Patras ke pás pahunchná.

17 Jab Patras apne dil men hairán ho rahá thá, ki [19] yih royá jo main ne dekhí kyá hai, to dekho, [20] wuh ádmí jinhen Kurneliyus ne bhejá thá, Shamaʻún ká ghar daryáft karke darwáze par á khare húe, 18 aur pukárke púchhne lage, ki Shamaʻún jo Patras kahlátá hai, yahín mihmán hai? 19 Jab Patras us [19] royá ko soch rahá thá, to [21] Rúh ne us se [c] kahá, ki Dekh, tín [d] ádmí tujhe púchh rahe hain; 20 pas uṭhkar níche já, aur bekhaṭke [22] un ke sáth ho le; kyúnki main ne hí un ko bhejá hai. 21 Patras ne utarkar un ádmíon se kahá; Dekho, jis ko tum púchhte ho, wuh main hí hún; tum kis sabab se áe ho? 22 Unhon ne kahá; Kurneliyus súbadár, jo rástbáz aur [23] ḳhudátars ádmí, aur Yahúdíon kí sárí qaum men neknám hai, us ne [24] pák firishte se hidáyat pái, ki

1 Mat. 27. 27. Mar. 15. 16. Yúh. 18. 3, 12 (hásh:).
2 Áyat 22. Báb 13. 16, 26.
3 Dekho báb 3. 1.
4 Áyat 17, 19
5 Dekho báb 8. 26.
6 Mat. 26. 13. Mar. 14. 9. Muq. áyat 31 aur 'Ibr. 6. 10.
7 Zab. 141. 2. Muq. Dán. 10. 12 aur Muk. 8. 4.
8 Báb 9. 43.
9 Lúq. 16. 13. Rom. 14. 4 1 Pat. 2. 18.
10 Dekho báb 11. 5—14.
11 Zab. 55. 17.
12 Muq. 2 Sal. 23. 12 aur Yarm. 19. 13 aur 32. 29 aur Saf. 1. 5. Dekho 1 Sam. 9. 25.
13 Báb 22. 17.
14 Dekho Yúh. 1. 51.
15 Hiz. 4. 14. Dán. 1. 8.
16 Áyat 28 (hásh:).
17 Ahbár 11. 2—47 aur 20. 25. Ist. 14. 4—20.
18 Rom. 14. 2, 14, 20. 1 Tím. 4. 4. Tít. 1. 15. Muq. Mat. 15. 11 aur Mar. 7. 15, 19 aur 1 Kur. 10. 25.
19 Áyat 3.
20 Áyat 7, 8.
21 Dekho báb 8. 29.
22 Muq. báb 15. 7—9.
23 Dekho áyat 2.
24 Dekho Mar. 8. 38.

a Yún. *ummat.* b Yún. *sarf.* c N. *us se* na dárad. d N. *do.*

tujhe apne ghar bulákar [25]tujh se kalám sune. [23] Pas us ne unhen andar bulákar un kí mihmání kí.

Patras ká Kurneliyus se muláqát karná, aur us ke ghar men wa'z kahná.

Aur dúsre din wuh uthkar un ke sáth rawána húá, aur Yáfá men se [26]ba'z [27]bháí us ke sáth ho liye. [24] Wuh dúsre roz Qaisariya men dákhil húe[a]. Aur Kurneliyus apne rishtadáron aur dilí doston ko jama' karke un kí ráh dekh rahá thá. [25] Jab Patras andar áne lagá, to aisá húá ki Kurneliyus ne us ká istiqbál kiyá, aur [28]us ke qadamon men girke [29]sijda kiyá. [26] Lekin Patras ne use uthákar kahá, ki [30]Khará ho; main bhí to insán hún. [27] Aur us se báten kartá húá andar gayá, aur bahut se logon ko ikatthá pákar [28] un se kahá; Tum to jánte ho, ki Yahúdí ko [31]gair-qaumwále se suhbat rakhní, yá us ke hán jáná nájáiz hai; magar [32]Khudá ne mujh par záhir kiyá, ki main kisí ádmí ko najis[b] yá nápák na kahún: [29] isí liye jab main buláyá gayá, to be'uzr chalá áyá. Pas ab main púchhtá hún, ki mujhe kis bát ke liye buláyá hai? [30] Kurneliyus ne kahá; Is waqt púre [33]chár roz húe, ki main apne ghar men [34]tísre pahar kí du'á máng rahá thá; to dekho, [35]ek shaksh chamakdár poshák pahine húe mere sámne khará húá [31] aur kahá, ki Ai Kurneliyus, [36]terí du'á sun lí gayí, aur terí khairát kí Khudá ke huzúr yád húí. [32] Pas kisí ko Yáfá men bhejkar Shama'ún ko, jo Patras kahlátá hai, apne pás bulá; wuh samundar ke kanáre Shama'ún dabbág ke ghar men mihmán hai. [33] Pas usí dam main ne tere pás ádmí bheje; aur tú ne khúb kiyá jo á gayá. Ab ham sab Khudá ke huzúr házir hain, táki jo kuchh Khudáwand ne tujh se farmáyá hai, use sunen. [34] Patras ne zabán kholkar kahá;

Ab mujhe púrá yaqín ho gayá, ki [37]Khudá [38]kisí ká tarafdár nahín: [35] balki [37]har qaum men jo us se dartá aur [39]rástbází kartá hai, wuh us ko pasand átá hai. [36] [40]Jo kalám us ne baní Isráil ke pás bhejá, jab ki [41]Yisú' Masíh kí ma'rifat ([42]jo sab ká Khudáwand hai) [43]sulh kí khushkhabarí dí, [37] us bát ko tum jánte ho, jo Yúhanná ke baptisma[c] kí manádí ke ba'd, [44] Galíl se [45]shurú' hokar, tamám Yahúdiya men mashhúr ho gayí; [38] ki [46]Khudá ne Yisú' Násarí ko [47]Rúhu'l Quds aur [48]qudrat se kis tarah masah kiyá: wuh bhalái kartá, aur un sab ko [49]jo Iblís ke háth se zulm utháte the, shifá detá phirá; [50]kyúnki Khudá us ke sáth thá. [39] Aur [51]ham un sab kámon ke gawáh hain, jo us ne Yahúdíon ke mulk aur Yarúshalem men kiye; aur unhon ne [52]us ko salíb[d] par latkákar már dálá. [40] [53]Us ko Khudá ne [54]tísre din jiláyá, aur [55]záhir bhí kar diyá, [41] [56]na

[25] Báb 11. 14.
[26] Áyat 45. Muq. báb 11. 12.
[27] Dekho Yúh. 21. 23.
[28] Báb 16. 29. Dán. 2. 46.
[29] Dekho Mat. 8. 2.
[30] Muk. 19. 10 aur 22. 8, 9. Muq. báb 14. 15.
[31] Muq. báb 11. 3 aur Yúh. 4. 9 aur 18. 28 aur Gal. 2. 12.
[32] Muq. áyat 35. Dekho áyát 14, 15.
[33] Áyát 9, 23, 24.
[34] Dekho báb 3. 1.
[35] Muq. báb 1. 10.
[36] Dekho áyat 4.
[37] Muq. áyat 28 aur báb 15. 19 aur Ist. 1. 17 aur Rom. 3. 29. Dekho Ist. 10. 17
[38] Amsál 24. 23. Ya'q. 2. 1, 9. Muq. Yahúdáh 16.
[39] Yas'. 64. 5.
[40] Báb 13. 26. Zab. 107. 20 aur 147. 18, 19.
[41] Dekho Luq. 2. 14.
[42] Rom. 10. 12. Muq. Muk. 17. 14 aur 19. 16. Dekho báb 2. 36 aur Mat. 28. 18.
[43] Yas'. 52. 7. Nahúm. 1. 15. If. 2. 17.
[41] Mat. 4. 12. Mar. 1. 14.
[45] Luq. 24. 47.
[46] Muq. Mat. 3. 16 aur Yúh. 1. 32, 33. Dekho báb 4. 26.
[47] Muq. báb 1. 2 aur 2. 22 aur Mat. 12. 28 aur Luq. 4. 18 aur Rom. 1. 4.
[48] Muq. Luq. 6. 19.
[49] Dekho Mat. 4. 24 aur Luq. 13. 16.
[50] Dekho Yúh. 8. 29 aur 10. 38.
[51] Áyat 41. Dekho báb 2. 32 aur Luq. 24. 48.
[52] Báb 5. 30.
[53] Dekho báb 2. 24.
[54] Dekho Luq. 9. 22.
[55] Báb 1. 3.
[56] Muq. Yúh. 14. 21, 22.

a *N. húd.* b *Yún. harám.* c *Yá istibáq.* d *Yún. lakrí.*

ki sárí ummat par, balki [57] un gawáhon par jo áge se Khudá ke chune húe the, ya'ní ham par, [58] jinhon ne us ke murdon men se jí uṭhne ke ba'd us ke sáth kháyá piyá. 42 Aur [59] us ne hamen hukm diyá, ki Ummat men manádí karo aur gawáhí do, [60] ki yih wuhí hai jo Khudá kí taraf se [61] zindon aur murdon ká munsif muqarrar kiyá gayá. 43 [62] Is shakhs kí [63] sab nabí gawáhí dete hain, ki [64] jo koí us par ímán láegá, [65] us ke nám se [66] gunáhon kí mu'áfí hásil karegá.

Rúhu'l Quds ká názil honá, aur sunnewálon ká baptisma lená.

44 Patras yih báten kah hí rahá thá, ki [67] Rúhu'l Quds un sab par názil húá, jo kalám sun rahe the. 45 Aur Patras ke sáth [68] jitne makhtún ímándár áe the, wuh sab hairán húe, ki gair-qaumon par bhí [69] Rúhu'l Quds kí bakhshish [70] járí húí[a]. 46 Kyúnki unhen [71] tarah tarah kí zabánen bolte, aur Khudá kí baṛáí karte suná. Patras ne jawáb diyá; 47 Kyá [72] koí pání se rok saktá hai, ki yih baptisma[b] na páen, jinhon ne [73] hamárí tarah Rúhu'l Quds páyá? 48 Aur us ne [74] hukm diyá, [75] ki unhen Yisú' Masíh ke nám se[c] baptisma[b] diyá jáe. Is par unhon ne us se darkhwást kí, ki chand roz hamáre pás rah.

Yarúshalem kí kalísiyá men gairqaumwálon ko dákhil karne par i'tiráz, aur Patras ká jawáb.

II [1] Aur rasúlon aur [1] bháiyon ne jo Yahúdiya men the suná, ki gair-qaumon ne bhí Khudá ká kalám qabúl kiyá. 2 Jab Patras Yarúshalem men áyá, to [2] makhtún us se yih bahs karne lage, 3 ki [3] Tú námakhtúnon ke pás gayá, aur [4] un ke sáth kháná kháyá. 4 Patras ne shurú' se wuh amr tartíbwár un se bayán kiyá, ki 5 [5] Main Yáfá shahr men du'á máng rahá thá: aur bekhudí kí hálat men ek royá dekhí, ki koí chíz[d], baṛí chádar kí tarah cháron konon se laṭaktí húí, ásmán se utarkar mujh tak áí: 6 us par jab main ne gaur se nazar kí, to zamín ke chaupáe, aur janglí jánwar, aur kíṛe makauṛe, aur hawá ke parande dekhe; 7 aur yih áwáz bhí suní, ki Ai Patras, uṭh; zabh kar aur khá. 8 Lekin main ne kahá, ki Ai Khudáwand, hargiz nahín; kyúnki kabhí koí harám yá nápák chíz mere munh men nahín gayí. 9 Is ke jawáb men dúsrí bár ásmán se áwáz áí, ki Jin ko Khudá ne pák ṭhahráyá hai, tú unhen harám na kah. 10 Tín bár aisá hí húá: phir wuh sárí chízen ásmán kí taraf khench lí gayín. 11 Aur dekho, usí dam tín ádmí, jo Qaisariya se mere pás bheje gaye the, us ghar ke pás á

[57] Áyat 39.
[58] Dekho báb 1. 4 (hásh :).
[59] Dekho báb 1. 2.
[60] Báb 17. 31 aur 24. 25. Yúh. 5. 22, 27. 2 Kur. 5. 10. Dekho Mat. 16. 27.
[61] 2 Tím. 4. 1. 1 Pat. 4. 5. Muq. Rom. 14. 9, 10 aur 1 Thiss. 4. 15, 17.
[62] Báb 26. 22 Rom. 3. 21. Muq. Yarm. 31. 34.
[63] Báb 3. 18, 24. Lúq. 24. 27.
[64] Báb 11. 17; 13. 39 aur 15. 9. Rom. 9. 33 aur 10. 11. Gal. 3. 22.
[65] Báb 2. 38 aur 4. 12. Yúh. 20. 31. 1 Yúh. 2. 12.
[66] Báb 5. 31.
[67] Báb 11. 15 aur 15. 8. 1 Thiss. 1. 5. Dekho báb 2. 4.
[68] Áyat 23. Muq. báb 11. 2.
[69] Muq. báb 2. 38.
[70] Dekho báb 2. 17.
[71] Dekho Mar. 16, 18.
[72] Báb 8. 36.
[73] Báb 2. 4; 11. 17 aur 15. 8.
[74] Muq. 1 Kur. 1. 14—17.
[75] Báb 2. 38. Dekho báb 8. 12, 16.

[1] Áyat 29. Dekho Yúh. 21. 23.
[2] Báb 10. 45. Gal. 2. 12. Kul. 4. 11. Tit. 1. 10. Muq. Rom. 4. 12.
[3] Gal. 2. 12, 14. Muq. báb 10. 28.
[4] Muq. Lúq. 15. 2.
[5] Dekho báb 10. 9—32.

a Yún. *bahái gáyí* b Yá *istíbág.* c Yá *men.*

d Yún. *sarf.*

khare húe, jis men ham the. 12 Rúh ne mujh se kahá, ki tú [6]bilá imtiyáz un ke sáth chalá já. Aur [7]yih chha bhái bhí mere sáth ho liye; aur ham us shakhs ke ghar men dákhil húe. 13 Us ne ham se bayán kiyá, ki main ne firishte ko apne ghar men khare húe dekhá; jis ne mujh se kahá, ki Yáfá men ádmí bhejkar Shama'ún ko bulwá le, jo Patras kahlátá haí. 14 [8]Wuh tujh se aisí báten kahegá, jin se [9]tú aur terá sárá gharáná naját páegá. 15 Jab main kalám karne lagá, to [10]Rúhu'l Quds un par is tarah názil húá, [11]jis tarah shurú' men ham par názil húá thá. 16 Aur mujhe Khudáwand kí wuh bát yád áí, jo us ne kahí thí, ki [12]Yúhanná ne to páni se baptisma[a] diyá; magar tum Rúhu'l Quds se baptisma[a] páoge. 17 Pas jab [13]Khudá ne un ko bhí [14]wuhí ni'mat dí jo ham ko [15]Khudáwand Yisú' Masíh par ímán lákar milí thí, to [16]main kaun thá, [17]ki Khudá ko rok saktá? 18 Wuh yih sunkar chup rahe, aur [18]Khudá kí barái karke kahá; [19]To beshakk Khudá ne gair-qaumon ko bhí [20]zindagí ke liye [21]tauba kí taufíq dí hai.

Antákiyá men pahlí gair-qaumwálí kalisiyá ká hál.

19 [22]Pas jo log us musíbat se paráganda ho gaye the, jo Stifanus ke bá'is parí thí, wuh phirte phirte Fínike aur Kuprus aur Antákiyá men pahunche, magar Yahúdion ke siwá áur kisí ko kalám na sunáte the. 20 Lekin un men se chand Kuprusí aur Kurení the, jo Antákiyá men ákar [23]Yúnánion ko bhí Khudáwand Yisú' kí [24]khushkhabarí kí báten sunáne lage. 21 Aur [25]Khudáwand ká háth un par thá: aur bahut se log ímán lákar [26]Khudáwand kí taraf rujú' húe. 22 Un logon kí khabar Yarúshalem kí kalísiyá ke kánon tak pahunchí; aur unhon ne Bar-Nabá ko Antákiyá tak bhejá. 23 Wuh pahunchkar, aur [27]Khudá ká fazl dekhkar khush húá; aur un sab ko nasíhat kí, ki dilí [28]iráde se Khudáwand se lipte raho: 24 kyúnki wuh nek mard aur [29]Rúhu'l Quds aur ímán se ma'múr thá: aur bahut se log [30]Khudáwand kí kalísiyá men á mile. 25 Phir wuh Sháúl kí talásh men [31]Tarsus ko chalá gayá: 26 aur jab wuh milá, to use Antákiyá men láyá. Aur aisá húá ki wuh sál bhar tak kalísiyá kí jamá'at men shámil hote, aur bahut se logon ko ta'lím dete rahe; aur shágird pahle Antákiyá hí men [32]Masílí kahláe.

27 Unhín dinon men [33]chand nabí Yarúshalem se Antákiyá men áe. 28 Un men se ek ne, jis ká nám [34]Agabus thá, khare hokar [35]Rúh kí hidáyat se záhir kiyá, ki tamám dunyá men barí [36]kál paregí; aur yih [37]Klaudiyus ke 'ahd men wáqi' húá. 29 Pas shágirdon ne tajwíz kí, ki apne apne maqdúr ke muwáfiq 38 Yahúdiya men rahnewále 39 bháiyon kí khidmat ke liye kuchh bhejen. 30 Chunánchi

[6] Muq. báb 15. 9.
[7] Báb 10. 23, 45.
[8] Báb 10. 22.
[9] Báb 10. 2 aur 16. 15, 31—34 aur 18. 8. Yúh. 4. 53.
[10] Báb 10. 44.
[11] Báb 2. 4.
[12] Báb 1. 5. Muq. báb 19. 2. Dekho Mat. 3. 11.
[13] Dekho báb 10. 47.
[14] Dekho báb 2. 38.
[15] If. 1. 13. Dekho báb 10. 43.
[16] Muq. Rom. 9. 20.
[17] Báb 10. 47. Dekho báb 5. 39.
[18] Báb 21. 20.
[19] Muq. báb 13. 47 aur Mat. 8. 11. Dekho báb 10. 34, 35.
[20] Muq. 2 Kur. 7. 10.
[21] Dekho báb 5. 31
[22] Báb 8. 1, 4
[23] Dekho Yuh. 7. 35 aur báb 6. 1.
[24] Dekho báb 5. 42.
[25] Báb 13. 11 (hásh.); Lúq. 1. 66. Muq. Zab. 80. 17 aur 89. 21.
[26] Báb 9. 35.
[27] Báb 13. 43; 14. 26 aur 20. 24, 32. Rom. 5. 15. 2 Kur. 6. 1. If. 3. 2, 7. Kul. 1. 6. Tít. 2. 11. 'Ibr. 12. 15. 1 Pat. 5. 12. Muq. báb 4. 33 aur 15. 40.
[28] 2 Tím. 3. 10.
[29] Báb 6. 5.
[30] Báb 5. 14. Muq. áyat 26.
[31] Báb 9. 30
[32] Báb 26. 28. 1 Pat. 4. 16.
[33] Dekho báb 13. 1.
[34] Báb 21. 10.
[35] Dekho báb 2. 18 aur 8. 29.
[36] Mat. 24. 7.
[37] Báb 18. 2.
[38] Áyat 1.
[39] Muq. báb 24. 17 aur Rom. 15. 26.

[a] Yá *istibáq.*

[40] unhon ne aisá hí kiyá, aur Bar-Nabá aur Sháúl ke háth [41] buzurgon[a] ke pás bhejá.

Herodes ká zulm, aur us ke háth se Patras ká chhúṭná.

12 [1] Us waqt men Herodes bádsháh ne satáne ke liye kalísiyá men se ba'z par háth ḍálá. [2] Aur Yúhanná ke bhái [1] Ya'qúb ko [2] talwár se qatl kiyá. [3] Jab dekhá, [3] ki yih bát Yahúdíon ko pasand áí, to Patras ko bhí giriftár kar liyá. Aur yih [4] 'Íd i Fatír ke din the. [4] Aur us ko pakarke [5] qaid kiyá, aur nigahbání ke liye chár chár sipáhíon ke [6] chár pahron men rakkhá; is iráde se ki Fasah ke ba'd us ko logon ke sámne pesh kare. [5] Pas qaidkháne men to Patras kí nigahbání ho rahí thí: magar [7] kalísiyá us ke liye ba dil o ján Khudá se du'á máng rahí thí. [6] Aur jab Herodes use pesh karne ko thá, to usí rát Patras [8] do zanjíron se bandhá húá do sipáhíon ke darmiyán sotá thá: aur pahrewále darwáze par qaidkháne kí nigahbání kar rahe the; [7] ki dekho, [9] Khudáwand ká ek firishta [10] á khará húá, aur us kothrí men núr chamak gayá: aur us ne Patras kí paslí par [11] háth márkar use jagáyá aur kahá, ki Jald uth. Aur [12] zanjíren us ke háthon men se khul parín. [8] Phir firishte ne us se kahá; Kamar bándh, aur [13] apní jútí pahin le. Us ne aisá hí kiyá. Phir us ne us se kahá, ki Apná choga pahinkar mere píchhe ho le. [9] Wuh nikalkar us ke píchhe ho liyá, aur yih na jáná, ki jo kuchh firishte kí taraf se ho rahá hai wuh wáqa'í hai, balki [14] yih samjhá, ki royá dekh rahá hún. [10] Pas wuh pahle aur dúsre halqe men se nikalkar, us lohe ke phátak par pahunche, jo shahr kí taraf hai; [15] wuh áp se áp un ke liye khul gayá: pas wuh nikalkar kúche ke us sire tak gaye; aur fauran firishta us ke pás se chalá gayá. [11] Aur Patras ne [16] hosh men ákar kahá, ki Ab main ne sach sach ján liyá, ki [17] Khudáwand ne apná firishta bhejkar mujhe Herodes ke háth se [18] chhurá liyá, aur Yahúdí qaum kí sárí ummed tor dí[b]. [12] Aur is par gaur karke us [19] Yúhanná kí mán Maryam ke ghar áyá, jo Marqus kahlátá hai: wahán bahut se ádmí jama' hokar [20] du'á máng rahe the. [13] Jab us ne phátak kí khirkí khatkhatáí, to Rude nám [21] ek laundí áwáz sunne áí; [14] aur Patras kí áwáz pahchánkar [22] khushí ke máre phátak na kholá, balki daurkar andar khabar kí, ki Patras phátak par khará hai. [15] Unhon ne us se kahá; Tú diwání hai. Lekin wuh yaqín se kahtí rahí, ki yún hí hai. Unhon ne kahá, ki [23] Us ká firishta hogá. [16] Magar Patras khatkhatátá rahá: pas unhon ne khirkí kholí, aur us ko dekhkar hairán ho gaye. [17] Us ne unhen [24] háth se ishára kiyá, ki chup rahen, aur un se bayán kiyá, ki Khudáwand ne mujhe is is tarah qaidkháne se nikálá. Phir kahá, ki [25] Ya'qúb aur

[40] Báb 12. 25

[41] Báb 14. 23; 15. 2, 4, 6; 16. 4; 20. 17 aur 21. 18. 1 Tim. 5. 17, 19. Tit. 1. 5. Ya'q. 5. 14. 2 Yúh. 1. 3 Yúh. 1.

[1] Mat. 4. 21 aur 20. 23.
[2] 'Ibr. 11. 37
[3] Muq. báb 24. 27 aur 25. 9.
[4] Báb 20. 6. Khur. 12. 14, 15 aur 23. 15.
[5] Dekho Luq. 21. 12.
[6] Muq. Yúh. 19. 23.
[7] 2 Kur. 1. 11. If. 6. 18.
[8] Báb 21. 33.
[9] Dekho báb 8. 26.
[10] Luq. 2. 9 aur 24. 4.
[11] Muq. 1 Sal. 19. 7
[12] Báb 16. 26.
[13] Mar. 6. 9.
[14] Zab. 126. 1.
[15] Báb 5. 19 aur 16. 26.
[16] Muq. Luq. 15. 17.
[17] Zab. 34. 7 aur 91. 11. Dán. 3. 28 aur 6. 22.
[18] Zab. 33. 18, 19. 2 Kur. 1. 10.
[19] Áyat 25. Báb 13. 5, 13 aur 15. 37, 39. Kul. 4. 10. 2 Tim. 4. 11. Filemon 24. 1 Pat. 5. 13.
[20] Áyat 5.
[21] Yúh. 18. 16, 17.
[22] Luq. 24. 41. Muq. Paid. 45. 26.
[23] Mat. 18. 10. Dekho 'Ibr. 1. 14.
[24] Báb 13. 16; 19. 33 aur 21. 40.
[25] Báb 15. 13 aur 21. 18. Muq. Gal. 1. 19 aur 2. 9, 12.

a Yá *prisbutiroṇ*.

b Yún. *Yahúdí qaum kí sárí ummed se chhurá liyá.*

26 bháiyon ko is bát kí ḳhabar
kar dená; aur rawána hokar
dúsrí jagah chalá gayá. 18 Jab
subh húí, to sipáhí bahut
ghabráe, ki Patras kyá húá.
19 Jab Herodes ne us kí talásh
kí aur na páyá, to pahrewálon
kí tahqíqát karke 27 un ke
qatl karne ká hukm diyá;
aur Yahúdiya ko chhoṛkar
Qaisariya men já rahá.

Herodes kí maut.

20 Aur wuh Súr aur Saidá
ke logon se niháyat náḳhush
thá. Pas wuh ek dil hokar us
ke pás áe, aur bádsháh ke
hájib Blastus ko 28 apní taraf
karke sulh cháhí, 29 is liye ki
un ke mulk ko bádsháh ke
mulk se rasad pahunchtí thí.
21 Pas Herodes ek din muqarrar
karke, aur sháhána poshák
pahinkar 30 taḳht i 'adálat par
baiṭhá, aur un se kalám karne
lagá. 22 Log pukár uṭhe, ki
Yih to Ḳhudá kí áwáz hai, na
insán kí. 23 Usí dam 31 Ḳhudá
ke firishte ne use márá, is
liye ki 32 us ne Ḳhudá kí
tamjíd na kí: aur wuh kíṛe
parke mar gayá.
24 Magar 33 Ḳhudá[a] ká kalám
taraqqí kartá aur phailtá gayá.
25 34 Aur Bar-Nabá aur Sháúl
apní ḳhidmat púrí karke, aur
35 Yúhanná ko jo Marqus
kahlátá hai sáth lekar, Yarú-
shalem se wápas áe.

Antákiyá se Bar-Nabá aur Sháúl ká bashárat ke liye bhejá jáná.

13 1 Antákiyá men, us kalí-
siyá ke muta'alliq jo
wahán thí, kaí 1 nabí aur
1 mu'allim the, ya'ní 2 Bar-
Nabá, aur Shama'ún jo Kálá
kahlátá hai, aur 3 Lúkiyus
Kurení, aur Manáhem jo
chautháí mulk ke hákim
4 Herodes ke sáth palá thá,
aur Sháúl. 2 Jab wuh Ḳhudá-
wand kí 'ibádat kar rahe, aur
roze rakh rahe the, to 5 Rúhu'l
Quds ne kahá, ki Mere liye
Bar-Nabá aur Sháúl ko 6 us
kám ke wáste 7 maḳhsús kar
do, jis ke wáste main ne un
ko buláyá hai. 3 Tab unhon
ne roza rakhkar, aur 8 du'á
mángkar, aur un par háth
rakhkar, 9 unhen ruḳhsat kiyá.

Kuprus ke jazíre men Bar-Nabá aur Sháúl ke kám kí kaifíyat.

4 Pas wuh 10 Rúhu'l Quds
ke bheje húe Silúkiya ko gaye,
aur wahán se jaház par Kuprus
ko chale. 5 Aur Salamís men
pahunchkar, Yahúdíon ke
11 'ibádatḳhánon men Ḳhudá
ká kalám sunáne lage: aur
12 Yúhanná un ká 13 ḳhádim
thá. 6 Aur us tamám ṭápú
men hote húe Páfus tak
pahunche; wahán unhen ek
Yahúdí 14 jádúgar[b] aur 15 jhúṭhá
nabí, Bar-Yisú' nám, milá.
7 Wuh Sirgiyus Paulus 16 súbe
ke sáth thá, jo sáhib i tamíz
thá. Is ne Bar-Nabá aur Sháúl
ko bulákar, Ḳhudá ká kalám
sunná cháhá. 8 Magar Ilímás
14 jádúgar[b] ne, (ki yihí us ke
nám ká tarjuma hai,) un kí
17 muḳhálafat kí, aur 18 súbe ko
ímán láne se rokná cháhá.
9 Aur Sháúl ne, jis ká nám
Paulus bhí hai, 19 Rúhu'l Quds
se bharkar us par gaur se

26 Dekho Yúh. 21.23.
27 Muq. báb 16. 27 aur 27. 42.
28 Mat. 28. 14 (Yún.).
29 Muq. 1 Sal. 5. 9 aur 'Azrá 3. 7 aur Hiz. 27. 17.
30 Mat. 27. 19.
31 Muq. 2 Sam. 24. 16 aur 2 Sal. 19. 35. Dekho báb 8. 26.
32 Zab. 115. 1.
33 Dekho báb 6. 7.
34 Báb 11. 29, 30.
35 Dekho áyat 12.
1 Báb 11. 27; 15. 32; 19. 6 aur 21. 9, 10. Rom. 12. 6, 7. Dekho 1 Kur. 12. 28, 29.
2 Báb 11. 22–26.
3 Rom. 16. 21 (?).
4 Dekho Lúq. 3. 1.
5 Muq. báb 20. 28. Dekho báb 8. 29.
6 Dekho báb 9. 15.
7 Rom. 1. 1. Gal. 1. 15.
8 Dekho báb 6. 6.
9 Báb 14. 26.
10 Áyat 2. Muq. báb 16. 6, 7.
11 Áyat 14. Báb 9. 20; 14. 1; 17. 1, 2, 10, 17; 18. 4, 19 aur 19. 8. Muq. áyat 46. Dekho Mar. 6. 2.
12 Dekho báb 12. 12.
13 Muq. báb 19. 22.
14 Báb 8. 9, 11.
15 Dekho Mat. 7. 15.
16 Áyát 8, 12. Báb 18. 12 aur 19. 38.
17 Muq. Ḳhur. 7. 11 aur 2 Tím. 3. 8
18 Áyát 7, 12.
19 Báb 4. 8.

a N. *Ḳhudáwand.*
b Yá *majúsí.*

nazar kí, 10 aur kahá, ki Ai
20 Iblís ke farzand, tú jo tamám
makkárí aur 21 sharárat se
bharā húá, aur har tarah kí
nekí ká dushman hai, kyá
22 Khudáwand kí sídhí ráhon
ko 23 bigárne se báz na áegá?
11 Ab dekh, 24 tujh par Khudá-
wand ká gazab[a] hai, aur tú
andhá hokar 25 kuchh muddat
tak súraj ko na dekhegá. Usí
dam kohar aur andherá us
par chhá gayá; aur wuh
dhúndhtá phirá, ki 26 koí us ká
háth pakarke le chale. 12 Tab
súba yih májará dekhkar, aur
27 Khudáwand kí ta'lím se
hairán hokar, ímán le áyá.

Pisidiya ke Antákiyá ke 'ibádatkháne men Paulus ká wa'z.

13 Phir Paulus aur us ke
sáthí Páfus se jaház par
rawána hokar, Pamfúliya ke
Pirga men áe: aur 28 Yúhanná
un se judá hokar, 29 Yarú-
shalem ko wápas chalá gayá.
14 Aur wuh Pirga se chalkar
Pisidiya ke Antákiyá men
pahunche; aur 30 Sabt ke din
31 'ibádatkháne men já baithe.
15 Phir 32 Tauret aur nabíon
kí kitáb ke 33 parhne ke ba'd
34 'ibádatkháne ke sardáron ne
unhen kahlá bhejá, ki Ai
bháiyo, agar logon kí 35 nasíhat
ke wáste tumháre dil men koí
bát ho, to bayán karo. 16 Pas
Paulus ne khare hokar aur
36 háth se ishára karke kahá;
Ai Isráílío, aur ai 37 khudá-
tarso, suno. 17 38 Is ummat i
Isráíl ke Khudá ne 39 hamáre
bápdádon ko chun liyá, aur
40 jab yih ummat Misr ke mulk
men pardesíon kí tarah rahtí
thí, to 41 us ko sarbaland kiyá,
aur 42 zabardast háth se unhen
wahán se nikál láyá. 18 Aur
koí 43 chálís baras tak 44 biyábán
men un kí 'ádaton kí bardásht
kartá rahá. 19 Aur Kan'án
ke mulk men 45 sát qaumon
ko 46 gárat karke, takhmínan
sárhe chár sau baras men
47 un ká mulk in kí mírás kar
diyá. 20 Aur in báton ke ba'd
48 Samwíl nabí ke zamáne tak
49 un men qází muqarrar kiye.
21 Is ke ba'd 50 unhon ne
bádsháh ke liye darkhwást
kí: aur 51 Khudá ne Binyámín
ke qabíle men se ek shakhs,
Sháúl 52 Qísh ke bete ko chálís
baras ke liye un par muqarrar
kiyá. 22 Phir 53 use ma'zúl
karke 54 Dáúd ko un ká bád-
sháh banáyá; jis kí bábat us
ne yih gawáhí dí, ki [b] Mujhe
ek shakhs Yishai ká betá
Dáúd 55 mere dil ke muwáfiq
milgayá; 56 wuhí merí tamám
marzíon ko púrá karegá.
23 57 Isí kí nasl men se Khudá
ne 58 apne wa'de ke muwáfiq
Isráíl ke pás 59 ek munjí, ya'ní
Yisú' ko bhej diyá[c]; 24 jis ke
áne se pahle 60 Yúhanná ne
Isráíl kí tamám ummat ke
sámne 61 tauba ke baptisma[d]
kí manádí kí. 25 Aur jab
Yúhanná apná daur púrá karne
ko thá, to 62 us ne kahá, ki
Tum mujhe kyá samajhte ho?
Main wuh nahín: balki dekho,
mere ba'd wuh shakhs áne-
wálá hai, jis ke páonon kí
jútiyon ká tasma main kholne
ke láiq nahín. 26 Ai bháiyo,

20 Dekho Mat. 13.38.
21 Muq. báb 18. 14.
22 Hús. 14. 9. 2 Pat. 2. 15. Muq. báb 18. 25, 26.
23 Muq. Mik. 3. 9.
24 Báb 11. 21 (hásh: ke liye). Khur. 9. 3 (hásh: ke liye). 1 Sam. 5. 6, 7, 11 (hásh: ke liye). Zab. 32. 4 (hásh: ke liye). Muq. 'Ibr. 10. 31 (hásh: ke liye) aur 1 Pat. 5. 6 (hash: ke liye).
25 Muq. Lúq. 4. 13.
26 Muq. báb 9. 8 aur 22. 11.
27 Muq. áyat 49 aur báb 15. 35.
28 Áyat 5.
29 Báb 12. 12.
30 Áyat 42, 44. Báb 16. 13; 17. 2 aur 18. 4.
31 Dekho áyat 5.
32 Dekho Lúq. 16. 16.
33 Báb 15. 21.
34 Dekho Mar. 5. 22.
35 'Ibr. 13.22.
36 Dekho báb 12. 17.
37 Áyat 26. Báb 10. 2, 22.
38 Dekho Mat. 15.31.
39 Ist. 7.6—8.
40 Báb 7. 17. Khur. 1. 1, 7, 12. Zab. 105. 23, 24.
41 Gin. 24. 7.
42 Khur. 6. 6 aur 13. 14, 16.
43 Dekho báb 7. 36.
44 Muq. Ist. 9. 5—24.
45 Ist. 7. 1.
46 Dekho báb 7. 45.
47 Yash. 14. 1, 2 aur 19. 51. Zab. 78. 55 aur 136. 21, 22.
48 Dekho báb 3. 24.
49 Qáz. 2. 16 aur 3. 9.
50 1 Sam. 8.5.
51 1 Sam. 10. 1.
52 1 Sam. 9. 1, 2.
53 1 Sam. 15. 23, 26, 28 aur 16. 1. Muq. Hús. 13.11.
54 1 Sam. 16. 13. 2 Sam. 2. 4 aur 5. 3.
55 Báb 7. 46.
56 Áyat 36.
57 Dekho Mat. 1. 1.
58 Zab.132.11. Muq. áyat 32, 33.
59 Dekho Lúq. 2. 11.
60 Báb 1. 21. Mat. 3. 1.
61 Báb 19. 4. Mar. 1. 4. Lúq. 3. 3. Muq. báb 2. 38 aur Mat. 3. 11.
62 Yúh. 1. 20, 27. Muq. Mat. 3. 11 aur Mar. 1. 7 aur Lúq. 3. 16.

a Yún. *háth.*

b Zabúr 89. 20; 1 Samwíl 13. 14.
c Yún. *láyá.* d Yá *istibáq.*

Ibráhím ke farzando[a], aur ai [63]khudátarso[b], [64]is naját ká [65]kalám hamáre pás bhejá gayá. 27 Kyúnki Yarúshalem ke rahnewálon aur un ke sardáron ne [66]na use pahcháná, aur na [67]nabíon kí báten samjhín, jo har Sabt ko sunáí játí hain; [68]is liye us par fatwá dekar un ko púrá kiyá. 28 Aur [69]agarchi us ke qatl kí koí wajh na milí, [70]taubhí unhon ne Pílátus se us ke qatl kí darkhwást kí. 29 Aur jo kuchh us ke haqq men likhá thá, jab [71]us ko tamám kar chuke, to use [72]salíb[c] par se [73]utárkar qabr men rakkhá. 30 Lekin [74]Khudá ne use murdon men se jiláyá: 31 aur [75]wuh bahut dinon tak un ko dikháí diyá, [76]jo us ke sáth [77]Galil se Yarúshalem men áe the; ummat ke sámne [78]ab wuhí [79]us ke gawáh hain. 32 Aur ham tum ko [80]us waʿde ke báre men, jo bápdádon se kiyá gayá thá, yih khushkhabarí dete hain, 33 [81]ki Khudá ne Yisúʿ ko jilákar, hamárí aulád ke liye usí waʿde ko púrá kiyá; chunánchi dúsre Mazmúr men likhá hai, ki [82]d Tú merá betá hai, áj tú mujh se paidá húá. 34 Aur us ke is tarah murdon men se jiláne kí bábat, ki [83]phir [84]kabhí na mare[e], ne yún kahá, ki [f]Main Dáúd kí pák aur sachchí niʿmaten tumhen dúngá. 35 Chunánchi wuh ek âur Mazmúr men bhí kahtá hai, ki [85]g Tú apne Muqaddas ke sarne kí naubat pahunchne na degá. 36 Kyúnki Dáúd to apne waqt men [86]Khudá kí marzí ká tábiʿdár rahkar [87]so gayá, aur [88]apne bápdádon se já milá, aur us ke sarne kí naubat pahunchí: 37 magar jis ko [89]Khudá ne jiláyá, us ,ke sarne kí naubat nahín pahunchí. 38 Pas, ai bháiyo, tumhen maʿlúm ho, [90]ki usí ke wasíle se tum ko [91]gunáhon kí muʿáfí kí khabar dí játí hai. 39 Aur Músá kí sharíʿat ke báʿis [92]jin báton se tum barí nahín ho[h] sakte the, un sab se [93]har ek ímán lánewálá us ke báʿis barí hotá[i] hai. 40 Pas khabardár, aisá na ho ki jo nabíon kí kitáb men áyá hai, wuh tum par sádiq áe, ki

41 [94]k Ai tahqír karnewálo,
dekho, taʿajjub karo, aur [95]mit jáo;
Kyúnki main tumháre
zamáne men ek kám
kartá hún,
Aisá kám, ki agar koí tum
se bayán kare, to kabhí
us ká yaqín na karoge.

42 Un ke báhar játe waqt log minnat karne lage, ki agle sabt ko bhí yih báten hamen sunáí jáen. 43 Jab majlis barkhwást húí, to bahut se Yahúdí aur [96]khudáparast [97]naumuríd Yahúdí Paulus aur Bar-Nabá ke píchhe ho liye. Unhon ne un se kalám kiyá, aur targíb dí, ki [98]Khudá ke fazl par [99]qáim raho.

[63] Áyat 16.
[64] Muq. báb 5. 20. Dekho báb 4. 12.
[65] Báb 10. 36. Muq. If. 1. 13.
[66] Muq. 2 Kur. 3. 14, 15. Dekho báb 3. 17.
[67] Áyat 15. Muq. báb 15. 21.
[68] Dekho Luq. 24. 20, 26, 27, 44.
[69] Muq. Mar. 14. 55 aur Luq. 23. 22.
[70] Báb 2. 23 aur 3. 14, 15. Luq. 23. 23.
[71] Luq. 18. 31 aur 24. 44. Yuh. 19. 28, 30, 36, 37.
[72] Dekho báb 5. 30.
[73] Mat. 27. 59, 60. Mar. 15. 46. Luq. 23. 53. Yuh. 19. 38, 41, 42.
[74] Dekho báb 2. 24.
[75] Dekho báb 1. 3.
[76] Mar. 15. 41.
[77] Báb 1. 11 aur 2. 7.
[78] Dekho Luq. 24. 48.
[79] Dekho báb 1. 8.
[80] Báb 26. 6. Rom. 4. 13 aur 15. 8. Gal. 3. 16. Muq. Rom. 9. 4.
[81] Muq. áyat 23 aur Luq. 1. 69–73.
[82] ʿIbr. 1. 5 aur 5. 5.
[83] Rom. 6. 9. Muq. ʿIbr. 9. 25–28.
[84] Áyát 35–37.
[85] Báb 2. 27.
[86] Áyat 22. Báb 20. 27.
[87] 2 Sam. 7. 12. Muq. báb 2. 29.
[88] Qáz. 2. 10.
[89] Áyat 30.
[90] Luq. 24. 47. 1 Yuh. 2. 12.
[91] Báb 5. 31.
[92] Rom. 2. 13; 3. 20 aur 8. 3. Gal. 2. 16 aur 3. 11. If. 2. 9. 2 Tím. 1. 9. Tit. 3. 5. Muq. ʿIbr. 7. 19.
[93] Rom. 3. 28. Dekho báb 10. 43.
[94] Muq. Yasʿ. 29. 14.
[95] Yaʿq. 4. 14.
[96] Áyat 50 Báb 16. 14 aur 17. 4, 17.
[97] Báb 2. 10 aur 6. 5. Mat. 23. 15.
[98] Yahúdáh 4. Dekho báb 11. 23.
[99] Yahúdáh 21.

a Yún. *Ibráhím ki nasl ke farzando.*
b Yún. *tum meṇ jo Ḳhudá se ḍarte ho.*
c Yún. *lakṛí.* d Zabúr 2. 7.
e Yún. *ki saṛáhaṭ ki taraf na muṛe.*
f Yasha'yáh 55. 3. g Zabúr 16. 10.
h Yún. *rástbáz nahín ṭhahr.*
i Yún. *rástbáz ṭhahrtá.*
k Habaqqúq 1. 5.

Ġair-qaumon ko bhí kalám sunáná aur rasúlon ká nikálá jáná.

44 Dúsre Sabt ko taqríban sárá shahr Ḳhudá ká kalám sunne ko ikatthá húá. **45** [100]Magar [101]Yahúdí itní bhír dekhkar [102]hasad men bhar gaye, aur Paulus kí báton kí mukhálafat karne, aur [103]kufr bakne lage. **46** Paulus aur Bar-Nabá diler hokar bole, ki zarúr thá ki Ḳhudá ká kalám [104]pahle tumhen sunáyá jáe. Lekin [105]chúnki tum us ko radd karte ho, aur apne áp ko [106]hamesha kí zindagí ke náqábil thahráte ho, to dekho, ham [107]gair-qaumon kí taraf mutawajjih hote hain. **47** [108]Kyúnki Ḳhudáwand ne hamen yih hukm diyá hai, ki

[109a]Main ne tujh ko [110]gair-qaumon ke liye núr muqarrar kiyá,
Táki tú zamín kí intihá tak
[111]naját ká bá'is ho.

48 Ġair-qaumwále yih sunkar khush húe, aur [112]Ḳhudá[b] ke kalám kí barái karne lage: aur jitne hamesha kí zindagí ke liye muqarrar kiye gaye the, ímán le áe. **49** Aur us tamám 'iláqe men Ḳhudá ká kalám phail gayá. **50** [113]Magar Yahúdíon ne khudáparast aur [114]'izzatwálí 'auraton aur shahr ke raison ko ubhárá, aur [115]Paulus aur Bar-Nabá ke satáne par ámáda karke; [116]inhen apní sarhaddon se nikál diyá. **51** Yih [117]apne pánwon kí ḳhák un ke sámne[c] jhárkar Ikuniyum ko gaye. **52** Magar shágird [118]khushí aur [119]Rúhu'l Quds se ma'múr hote rahe.

Ikuniyum men bashárat ká hál.

14 **1** Aur Ikuniyum men aisá húá ki [1]wuh sáth sáth Yahúdíon ke 'ibádatḳháne men gaye, aur aisí taqrír kí, ki Yahúdíon aur Yúnánion dono kí ek barí jamá'at ímán le áí. **2** [2]Magar [3]náfarmán Yahúdíon ne gair-qaumon ke dilon men josh paidá karke, un ko [4]bháiyon kí taraf se badgumán kar diyá. **3** Pas wuh bahut 'arse tak wahán rahe, aur Ḳhudáwand ke bharose par dilerí se kalám karte the; aur [5]wuh un ke háthon se [6]nishán aur 'ajíb kám karáke [7]apne fazl ke kalám kí gawáhí detá thá. **4** Lekin shahr ke logon men [8]phút par gayí: [9]ba'z Yahúdíon kí taraf ho gaye, aur ba'z rasúlon kí taraf. **5** Magar jab gair-qaumwále aur Yahúdí [10]unhen be'izzat aur [11]sangsár karne ko, apne sardáron samet un par charhe; **6** to wuh is se wáqif hokar [12]Lukáuniya ke shahron [13]Lustra aur Dirbe aur un ke girdnawáh men bhág gaye; **7** aur wahán ḳhushḳhabarí sunáte rahe.

Lustra men Paulus ká mu'jiza aur wa'z.

8 Aur Lustra men ek shakhs baithá thá, jo pánwon se láchár thá; wuh [14]janam ká langrá thá, aur kabhí na chalá thá. **9** Wuh Paulus ko báten karte sun rahá thá; aur jab is ne us kí taraf gaur karke

100 Muq. báb 19. 9.
101 Muq. 1 Thiss. 2. 16.
102 Dekho báb 5. 17.
103 Báb 18. 6 aur 26. 11. 1 Tim. 1. 20. Muq. Ya'q. 2. 7.
104 Áyát 5, 14. Dekho báb 3. 26.
105 Dekho Mat. 21. 43.
106 Dekho Mat. 22. 8.
107 Báb 18. 6; 22. 21; 26. 17, 18, 20 aur 28. 28. Dekho báb 9. 15.
108 Muq. báb 11. 18.
109 Muq. Yas'. 45. 22.
110 Yas'. 42. 6. Lúq. 2. 32.
111 Muq. áyat 26 aur báb 1. 8.
112 Muq. 2 Thiss. 1. 12.
113 Muq. báb 14. 2, 19; 17. 5, 13; 18. 12; 20. 3, 19 aur 21. 27.
114 Báb 17. 12.
115 2 Tím. 3. 11.
116 1 Thiss. 2. 15.
117 Mat. 10. 14. Mar. 6. 11. Lúq. 9. 5. Muq. báb 18. 6.
118 Muq. 1 Thiss. 1. 6. Dekho Mat. 5. 12 aur Yúh. 16. 22.
119 Dekho báb 2. 4.

1 Dekho báb 13. 5.
2 Dekho báb 13. 50.
3 Báb 19. 9. Yúh. 3. 36. Rom. 15. 31.
4 Dekho Yúh. 21. 23.
5 Báb 15. 8. 1 Ibr. 2. 4. Muq. Mar. 16. 20.
6 Báb 4. 29, 30.
7 Báb 20. 32.
8 Báb 23. 7.
9 Muq. báb 17. 4, 5; 19. 9 aur 28. 24.
10 1 Thiss. 2. 2. Muq. 2 Kur. 12. 10.
11 Muq. áyat 19.
12 Dekho Mat. 10. 23
13 2 Tím. 3. 11.
14 Báb 3. 2.

a Yasha'yáh 49. 6. b N. *Khudáwand.* c Yún. *barkhilaf.*

15 Dekho Mat. 9. 2.
16 Muq. Mar. 10. 52.
17 Muq. báb 3. 8 aur Yas'. 35. 6.
18 Bab 8. 10 aur 28. 6.
19 Muq. báb 19. 35 aur 28. 11 (Yún.).
20 Muq. Dán. 2. 46.
21 Dekho Paid. 37. 29.
22 Dekho báb 10. 26.
23 Ya'q. 5. 17.
24 1 Sam. 12. 21. Yarm. 14. 22. Muq. Ist. 52. 21 aur 1 Kur. 8. 4.
25 Dekho Mat. 16. 16
26 Báb 15. 19 aur 26. 18, 20. Luq. 1. 16. 1 Thiss. 1. 9. Muq. báb 15. 3 aur Ya'q. 5. 19, 20. Dekho báb 9. 35.
27 Báb 17. 24. Paid. 1. 1. Khur. 20. 11. Zab. 146. 6. Muk. 4. 11; 10. 6 aur 14. 7.
28 Muq. báb 17. 30 aur 1 Pat. 4. 3.
29 Muq. Zab. 81. 13 aur Mik. 4. 5.
30 Muq. báb 17. 27 aur Rom. 1. 19, 20.
31 Muq. Gin. 10. 32.
32 Ahbár 26. 4. Ist. 11. 14 aur 28. 12. Aiy. 5. 10. Zab. 65. 10 aur 147. 8, 18. Hiz. 34. 26. Yúel. 2. 23. Mal. 5. 45, waq:
33 Zab. 67. 6 aur 85. 12. Hiz. 34. 27. Yúel 2. 24. Zak. 8. 12.
34 Zab. 104. 27.
35 Zab. 104. 15.

15 dekhá, ki us men 16 shifá páne ke láiq ímán hai, 10 to barí áwáz se kahá, ki Apne páṉwoṉ ke bal sídhá khará ho já. Pas wuh 17 uchhalkar chalne phirne lagá. 11 Logoṉ ne Paulus ká yih kám dekhkar, Lukáuniya kí bolí meṉ baland áwáz se kahá, ki 18 Admíoṉ kí súrat meṉ deotá utarkar hamáre pás áe hain. 12 Aur unhoṉ ne Bar-Nabá ko 19 Zyús kahá, aur Paulus ko Hirmes, is liye ki yih kalám karne meṉ sabaqat rakhtá thá. 13 Aur 19 Zyús ke us mandir ká pujárí, jo un ke shahr ke sámne thá, bail aur phúloṉ ke hár pháṭak par lákar, logoṉ ke sáth 20 qurbání karní cháhtá thá. 14 Jab Bar-Nabá aur Paulus rasúloṉ ne yih suná, to 21 apne kapre pháṛkar logoṉ meṉ já kúde, aur pukár pukárkar 15 kahne lage, ki Logo, 22 tum yih kyá karte ho? ham bhí tumháre 23 hamtabí'at insán hain, aur tumheṉ khushkhabarí sunáte hain, táki in 24 bátil chízoṉ se kanára karke us 25 zinda 26 Khudá kí taraf phiro, 27 jis ne ásmán aur zamín aur samundar aur jo kuchh un meṉ hai paidá kiyá: 16 us ne agle zamáne meṉ 28 sab qaumoṉ ko 29 apní apní ráh chalne diyá. 17 Táham 30 us ne apne áp ko begawáh na chhorá; chunánchi us ne 31 mihrbánián kín, aur 32 ásmán se tumháre liye páni barsáyá, aur 33 barí barí paidáwár ke mausim 'atá kiye, aur tumháre diloṉ ko 34 khurák aur 35 khushí se bhar diyá. 18 Yih báteṉ kahkar bhí logoṉ ko mushkil se roká, ki un ke liye qurbání na karen.

Taklifoṉ aur mihnatoṉ ke ba'd rasúloṉ ká Súriya ke Antákiyá ko wápas áná.

19 36 Phir ba'z Yahúdí Antákiyá aur Ikuniyum se áe: aur logoṉ ko apní taraf karke, 37 Paulus ko sangsár kiyá, aur us ko murda samajhkar shahr ke báhar ghasít le gaye. 20 Magar jab shágird us ke girdágird á khare húe, to wuh uthkar shahr meṉ áyá: aur dúsre din Bar-Nabá ke sáth Dirbe ko chalá gayá. 21 Aur wuh us shahr meṉ khushkhabarí sunákar, aur bahut se 38 shágird karke, Lustra, aur Ikuniyum, aur Antákiyá ko wápas áe, 22 aur shágirdoṉ ke diloṉ ko 39 mazbút karte, aur yih nasíhat dete the, ki 40 ímán par qáim raho, aur kahte the; Zarúr hai ki 41 ham bahut musíbateṉ sahkar Khudá kí bádsháhat meṉ dákhil hoṉ. 23 Aur unhoṉ ne har ek kalísiyá meṉ 42 un ke liye buzurgoṉ[a] ko muqarrar kiyá, aur roze se du'á mángkar, 43 unheṉ Khudáwand ke sipurd kiyá, jis par wuh ímán láe the. 24 Aur Pisidiya meṉ se hote húe Pamfúliya meṉ pahunche. 25 Aur Pirga meṉ kalám sunákar, Attaliya ko gaye; 26 aur wahán se jaház par us Antákiyá meṉ áe, 44 jahán us kám ke liye, jo unhoṉ ne ab púrá kiyá, 45 Khudá ke fazl ke sipurd kiye gaye the. 27 Wahán pahunchkar unhoṉ ne kalísiyá ko jama' kiyá, aur un ke

36 Dekho báb 13. 45, 50.
37 2 Kur. 11. 25. Muq. áyat 5 aur 2 Tim. 3. 11. Dekho báb 7. 58.
38 Mat. 28. 19.
39 Báb 15. 32, 41. Muq. báb 18. 23 aur 1 Thiss. 3. 2, 13.
40 Báb 13. 43. Kul. 1. 23.
41 Yúh. 15. 20 aur 16. 33. 1 Thiss. 3. 3. 2 Tim. 3. 12. Muq. báb 9. 16 aur Mar. 10. 30 aur Luq. 22. 28, 29 aur Rom. 8. 17 aur Fil. 1. 29 aur 2 Thiss. 1. 5 aur 2 Tim. 2. 12 aur 1 Pat. 5. 10 aur Muk. 1. 9.
42 Dekho báb 11. 30. Muq. Tit. 1. 5.
43 Báb 20. 32.
44 Báb 13. 3.
45 Báb 15. 40.

a Yá *prisbutiroṉ*.

sámne [46] bayán kiyá, ki Khudá ne hamárí ma'rifat kyá kuchh kiyá, aur [47] yih ki us ne gair-qaumon ke liye [48] ímán ká [49] darwáza khol diyá. 28 Aur wuh shágirdon ke pás muddat tak rahe.

Músawí shari'at ke mánne ke báre men kalísiyá ká faisala.

15 1 Phir ba'z log Yahúdiya se ákar [2] bháiyon ko ta'lím dene lage, ki Agar [3] Músá kí rasm ke muwáfiq tumhárá [4] khatna na ho, to tum naját nahín pá sakte. 2 Pas jab Paulus aur Bar-Nabá kí un se bahut takrár aur [5] bahs húí, to kalísiyá ne yih thahráyá, ki Paulus aur Bar-Nabá, aur un men se chand áur shakhs is mas'ale ke liye [6] rasúlon aur buzurgon [a] ke pás Yarúshalem jáen. 3 Pas kalísiyá ne [7] un ko rawána kiyá, aur wuh [8] gair-qaumon ke rujú' láne ká bayán karte húe Fínike aur Sámariya se guzre: aur [9] sab bháiyon ko bahut khush karte gaye. 4 [10] Jab Yarúshalem men pahunche, to kalísiyá aur [11] rasúl aur buzurg [b] un se khushí ke sáth mile, aur [8] unhon ne sab kuchh bayán kiyá, jo Khudá ne un kí ma'rifat kiyá thá. 5 Magar [12] Farísion ke firqe men se jo ímán láe the, un men se ba'z ne uthkar kahá, [13] ki [14] Un ká khatna karáná, aur un ko Músá kí shari'at par 'amal karne ká hukm dená zarúr hai.

6 [15] Pas [16] rasúl aur buzurg [b] is bát par gaur karne ke liye jama' húe. 7 Aur bahut [17] bahs ke ba'd, Patras ne khare hokar un se kahá, ki

Ai bháiyo, tum jánte ho ki bahut 'arsa húá, jab [c] Khudá ne tum logon men se mujhe chuná, ki [18] gair-qaumen merí zabán se [19] khushkhabarí [d] ká kalám sunkar ímán láen. 8 Aur Khudá ne, [20] jo dilon kí jántá hai, [21] un ko bhí hamárí tarah Rúhu'l Quds dekar [22] un kí gawáhí dí; 9 aur [23] ímán ke wasile se [24] un ke dil pák karke, [25] ham men aur un men kuchh farq na rakkhá. 10 Pas ab tum [26] shágirdon kí gardan par aisá júá rakhkar, [27] jis ko na hamáre bápdádá uthá sakte the, na ham, [28] Khudá ko kyún ázmáte ho? 11 Hálánki [29] ham ko yaqín hai, ki [25] jis tarah wuh [30] Khudáwand Yisú' ke [31] fazl hí se naját páenge, usí tarah ham bhí páenge.

12 Phir sárí jamá'at chup rahí, aur Paulus aur Bar-Nabá ká bayán sunne lagí, [32] ki Khudá ne un kí ma'rifat gair-qaumon men kaise kaise nishán aur 'ajíb kám záhir kiye. 13 Jab wuh khámosh húe, to [33] Ya'qúb kahne lagá, ki

Ai bháiyo, merí suno: 14 [34] Shama'ún ne bayán kiyá hai, ki Khudá ne pahle pahal gair-qaumon par kis tarah tawajjuh kí, táki un men se [35] apne nám kí ek ummat baná le. 15 Aur nabíon kí báten bhí is ke mutábiq hain; chunánchi likhá hai, ki

---

a Yá *prisbutiroy.* b Yá *prisbutir.*

c Yún. *jánte ho, ki qadím dinon se.*
d Yá *Injíl.*

---

[46] Báb 15. 4. Muq. báb 15. 3, 12 aur 21. 19.
[47] Muq. báb 11. 18.
[48] Muq. Hús. 2. 15.
[49] 1 Kur. 16. 9. 2 Kur. 2.12. Kul. 4. 3. Muk. 3. 8.

[1] Áyat 24.
[2] Áyát 3, 22, 23, 36, 40. Dekho Yúh. 21. 23.
[3] Báb 6. 14. Ahb. 12. 3.
[4] Áyat 5. Gal. 5. 2. Muq. 1 Kur. 7. 18 aur Gal. 2. 11. 14.
[5] Áyat 7.

[6] Áyát 4, 6, 22, 23. Báb 16. 4. Dekho báb 5. 12 aur 11. 30.
[7] Báb 21. 5. Rom. 15. 24. 1 Kur. 16. 6, 11. 2 Kur. 1. 16. Tit. 3. 13. 3 Yúh. 6. Muq. báb 17. 15.
[8] Dekho báb 14. 27.
[9] Báb 11. 18.
[10] Muq. báb 21. 17.
[11] Áyat 2.

[12] Dekho báb 24. 5.

[13] Áyat 1.
[14] Gal. 5. 3.

[15] Muq. áyát 12, 25.
[16] Áyat 2.
[17] Áyat 2.

[18] Báb 10. 2.
[19] Báb 20. 24. If. 1. 13. Kul. 1. 5. 1 Thiss. 1. 5.
[20] Báb 1. 24.
[21] Báb 10. 44, 47 aur 11. 15, 17. Muq. áyat 28 aur Gal. 3. 2.
[22] Báb 14. 3.
[23] Dekho báb 10. 43.
[24] Zab. 51. 10. Muq. báb 26. 18 aur 2 Kur. 7. 1 aur 1 Pat. 1. 22.
[25] Báb 11. 12. Rom. 3. 22—24. If. 3. 6. Muq. báb 10. 28, 34.
[26] Gal. 5. 1. Muq. áyat 28.
[27] Muq. Mat. 11. 28 aur 23. 4, aur Lúq. 11. 46.
[28] Zab. 106. 14. Yas'. 7. 12. Muq. báb 5. 9 aur 1 Kur. 10. 9 aur 'Ibr. 3. 9, wag.
[29] Muq. báb 16. 31.
[30] Rom. 5. 15.
[31] 1 If. 2. 5, 8. 2 Tim. 1. 9. Tit. 2. 11 aur 3. 7. Muq. Rom. 3. 24 aur 1 Thiss. 5. 9.
[32] Áyat 4. Dekho báb 14. 27.
[33] Dekho báb 12. 17.
[34] 2 Pat. 1. 1. Muq. áyat 7.
[35] Muq. báb 18. 10 aur Ist. 7. 6 aur Yas'. 43. 21 aur Rom. 9. 24—26.

16 [36a] In báton ke ba'd main phir ákar,
Dáúd ke gire húe ḳhaime ko uṭháúngá;
Aur us ke phaṭe ṭúṭe kí marammat karke,
Use kharā karúngá:
17 Táki báqí ádmí,
Ya'ní sab qaumen [37] jo mere nám kí kahlátí hain,
[38] Khudáwand ko talásh karen.
18 Yih wuhí Ḳhudáwand farmátá hai [39] jo dunyá ke shurú' se in báton kí ḳhabar detá áyá hai.
19 Pas [40] merá faisala yih hai, ki jo gair-qaumon men se [41] Ḳhudá kí taraf rujú' hote hain, ham un ko taklíf na den; 20 magar un ko likh bhejen, [42] ki [43] buton kí makrúhát, aur [44] harámkárí, aur [45] galághonṭe húe jánwaron, aur [45] lahú se parhez karen. 21 Kyúnki qadím zamáne se har shahr men Músá kí Tauret kí manádí karnewále hote chale áe hain, aur [46] wuh har Sabt ko 'ibádatḳhánon men sunáí játí hai.

22 Is par [47] rasúlon aur buzurgon [b] ne, sárí kalísiyá samet, munásib jáná, ki apne men se chand shaḳhs chunkar, Paulus aur Bar-Nabá ke sáth Antákiyá ko bhejen; ya'ní Yahúdáh ko jo [48] Bar-Sabbá kahlátá hai, aur [49] Sílás ko; yih shaḳhs bháiyon men muqaddam the: 23 aur un ke háth yih likh bhejá, ki Antákiyá aur Súriya aur Kilikiya ke rahnewále bháiyon ko, jo gair-qaumon men se hain, [47] rasúlon aur buzurg bháiyon ká [50] salám pahunche. 24 Chúnki ham ne suná hai, ki [51] ba'z ne ham men se, jin ko ham ne hukm na diyá thá, wahán jákar [c] [52] tumhen apní báton se ghabrá diyá, aur tumháre dilon ko ulaṭ diyá; 25 is liye ham ne [53] ek dil hokar munásib jáná, ki ba'z chune húe ádmion ko apne [54] 'azízon Bar-Nabá aur Paulus ke sáth tumháre pás bhejen: 26 yih dono [55] aise ádmí hain, jinhon ne [56] apní jánen hamáre Ḳhudáwand Yisú' Masíh ke nám par nisár kar rakkhí hain. 27 Chunánchi ham ne [57] Yahúdáh aur Sílás ko bhejá hai; wuh yihí báten zabání bhí bayán karenge. 28 Kyúnki [58] Rúhu'l Quds ne aur [59] ham ne munásib jáná, [60] ki in zarúrí báton ke siwá, tum par áur bojh na dálen; 29 [61] ki tum [62] buton kí qurbánion ke gosht se, aur lahú, aur galághonṭe húe jánwaron, aur harámkárí se parhez karo; agar tum in chízon se apne áp ko bachále rakkhoge, to salámat rahoge. Wa's salám.

30 Pas wuh rukhsat hokar Antákiyá men pahunche; aur jamá'at ko ikaṭṭhá karke ḳhatt de diyá. 31 Wuh parhkar us ke tasallí-baḳhsh mazmún [d] se ḳhush húe. 32 Aur Yahúdáh aur Sílás ne, jo ḳhud bhí [63] nabí the, [64] bháiyon ko bahut sí nasíhat karke mazbút kar diyá. 33 Wuh chand roz rahkar, aur bháiyon se [65] salámatí kí du'á lekar, apne bhejnewálon ke pás rukhsat kar diye gaye. 35 Magar [66] Paulus aur Bar-Nabá Antá-

36 Muq. Yarm. 12. 15.
37 Yas'. 43. 7. Yarm. 14. 9. Dán. 9. 19. Ya'q. 2. 7.
38 Muq. báb 17. 27.
39 Muq. Yas'. 45. 21.
40 Muq. áyat 28.
41 Dekho báb 14. 15.
42 Báb 21. 25.
43 Muq. áyat 29 aur Hiz. 4. 13, 14 aur Dán. 1. 8 aur Mal. 1. 7, 12
44 1 Kur. 10. 7, 8. Muk. 2. 14, 20. Dekho 1 Kur. 6. 18.
45 Dekho Aḥbár 3. 17.
46 Báb 13. 15. 2 Kur. 3. 14, 15. Muq. báb 13. 27.
47 Áyat 2.
48 Báb 1. 23.
49 Dekho 1 Pat. 5. 12.
50 Báb 23. 26. Ya'q. 1. 1. Muq. 2 Yuh. 10, 11.
51 Áyat 1. Muq. Gal. 2. 4 aur 5. 12 aur Tit. 1. 10.
52 Gal. 1. 7 aur 5. 10.
53 Dekho báb 1. 14.
54 Muq. 2 Pat. 3. 15.
55 Báb 9. 23—25 aur 14. 19.
56 Muq. báb 20. 24 aur 21. 13 aur 2 Kur. 4. 11 aur 1 Yuh. 3. 16.
57 Áyat 22, 32.
58 Muq. áyat 8 aur báb 5. 32 aur Yuh. 16. 13 aur 1 Kur. 7. 40.
59 Muq. áyat 19.
60 Muq. áyat 10 aur Muk. 2. 24.
61 Dekho áyat 20.
62 Báb 21. 25. 1 Kur. 8. 1, 4, 7, 10 aur 10. 19. Muk. 2. 14, 20.
63 Dekho báb 13. 1.
64 Dekho báb 14. 22.
65 Muq. Paid. 26. 29 aur 1 Kur. 16. 11 aur 1 Ibr. 11. 31.
66 Báb 13. 1.

a 'Ámos 9. 11, 12. b Yá *prisbutiron*.
c N. *wahán jákar* na dárad. d Yá *is nasíhat*.

kiyá hí men rahe; aur bahut se âur logon ke sáth Khudáwand ká kalám sikháte, aur us kí manádí karte[a] rahe.

Paulus aur Bar-Nabá ká 'aláhida honá.

36 Chand roz ba'd Paulus ne Bar-Nabá se kahá, ki [67]Jin jin shahron men ham ne Khudá ká kalám sunáyá thá, áo phir un men chalkar [68]bháiyon ko dekhen, ki kaise hain. 37 Aur Bar-Nabá kí saláh thí, ki [69]Yúhanná ko, jo Marqus kahlátá hai, apne sáth le chalen. 38 Magar Paulus ne yih munásib na jáná, ki [70]jo shakhs Pamfúliya men kanára karke us kám ke liye un ke sáth na gayá thá, us ko hamráh le chalen. 39 Pas un men aisí [71]sakht takrár húí, ki ek dúsre se judá ho gaye, aur [72]Bar-Nabá Marqus ko lekar jaház par Kuprus ko rawána húá; 40 magar Paulus ne Sílás ko pasand kiyá, aur [73]bháiyon kí taraf se [74]Khudáwand ke fazl ke sipurd hokar rawána húá. 41 Aur [75]kalísiyáon ko mazbút kartá húá Súriya aur Kilikiya se guzrá.

Paulus ká Timuthiyus ko manádí ke liye sáth le jáná.

16 1 Phir wuh Dirbe aur Lustra men bhí pahunchá, to dekho, wahán [1]Timuthiyus nám ek shágird thá; [2]us kí mán to Yahúdan thí, jo ímán le áí thí; magar us ká báp Yúnání thá. 2 Wuh Lustra aur Ikuniyum ke [3]bháiyon men neknám thá. 3 Paulus ne cháhá, ki yih mere sáth chale; pas us ko leke un Yahúdíon ke sabab, jo us nawáh men the, [4]us ká khatna kar diyá, kyúnki wuh sab jánte the ki is ká báp Yúnání hai. 4 Aur wuh jin jin shahron men guzarte the, wahán ke logon ko wuh [5]ahkám 'amal karne ke liye pahuncháte játe the, [6]jo Yarúshalem ke [7]rasúlon aur buzurgon[b] ne járí kiye the. 5 [8]Pas kalísiyáen [9]ímán men mazbút, aur shumár men [10]roz ba roz ziyáda hotí gayín.

Ilákí hidáyat se Paulus ká Makiduniya men áná.

6 Aur [11]wuh Frúgiya aur Galatiya ke 'iláqe men se guzre, kyúnki Rúhu'l Quds ne unhen Ásiya men kalám sunáne se mana' kiyá. 7 Aur unhon ne Músiya ke qaríb pahunchkar Bitúniya men jáne kí koshish kí; magar [12]Yisú' kí Rúh ne unhen jáne na diyá. 8 Pas wuh Músiya se guzarkar [13]Troás men áe. 9 Aur Paulus ne rát ko royá men dekhá, ki ek Makiduní ádmí khará húá us kí minnat karke kahtá hai, ki Pár utarkar Makiduniya men á, aur hamárí madad kar. 10 Us ke royá dekhte hí [14]ham ne fauran Makiduniya men jáne ká iráda kiyá, kyúnki ham is se yih samjhe, ki Khudá ne unhen khushkhabarí dene ke liye ham ko buláyá hai.

Filippi men Paulus ká kám aur taklifen.

11 Pas[c] Troás se jaház par

67 Báb 13. 4, 13, 14, 51 aur 14. 6, 24, 25.
68 Áyát 1. 22, 23, 40.
69 Dekho báb 12. 12.
70 Báb 13. 13.
71 Muq. báb 17. 16 (Yún.).
72 Muq. Kul. 4. 10.
73 Áyat 1.
74 Áyat 11. Báb 14. 26 Muq. báb 11. 23. Dekho Rom. 16. 20.
75 Áyat 32. Báb 16. 5.
1 Báb 17. 14; 18. 5; 19. 22 aur 20. 4. Rom. 16. 21. 1 Kur. 4. 17. Fil. 2. 19. Kul. 1. 1. 1 Thess. 3. 2. 2 Thess. 1. 1. 1 Tim. 1. 2, 18. 2 Tim. 1. 2 'Ibr. 13. 23, wag; 2 2 Tim. 1. 5 aur 3. 15.
2 Dekho Yúh. 21. 23.
4 Muq. Gal. 2. 3.
5 Báb 17. 7.
6 Báb 15. 23, 29.
7 Dekho báb 15. 2.
8 Muq. báb 9. 31.
9 Muq. báb 6. 7.
10 Báb 2. 47.
11 Báb 18. 23. Muq. Gal. 4. 13.
12 Rom. 8. 9. Gal. 4. 6. Fil. 1. 19. 1 Pat. 1. 11. Muq. áyat 6 aur báb 8. 29.
13 Báb 20. 5, 6. 2 Kur. 2. 12. 2 Tim. 4. 13.
14 Áyát 11—17. Báb 20. 5—8, 13—15; 21. 1—18 aur 27. 1—28. 16. Muq. Kul. 4. 14.

a Yá *khushkhabarí dete.*
b Yá *prisbutiroy.*
c N. *Pas* na dárad.

rawána hokar ham [15]sídhe Samutráke men, aur dúsre din Niyápulis men áe; [12] aur wahán se [16]Filippí men pahunche, jo Makiduniya ká shahr, aur us qismat ká sadr[a], aur [17]Romíon kí bastí hai; aur ham chand roz us shahr men rahe. [13] Aur [18]Sabt ke din shahr ke darwáze ke báhar [19]nadí ke kanáre gaye, jahán samjhe ki du'á mángne kí jagah hogí; aur [20]baithkar un 'auraton se jo ikatthí húí thín, kalám karne lage. [14] Aur Thúátíra shahr kí [21]ek khudáparast 'aurat Ludiya nám qirmiz bechnewálí bhí suntí thí: [22]us ká dil Khudáwand ne kholá, táki Paulus kí báton par tawajjuh kare. [15] Aur jab us ne [23]apne gharáne samet baptisma[b] le liyá, to minnat karke kahá, ki Agar tum mujhe Khudáwand kí ímándár bandí samajhte ho, to chalkar mere ghar men raho. Pas us ne hamen [24]majbúr kiyá.

[16] Jab ham [25]du'á mángne kí jagah já rahe the, to aisá húá ki hamen ek laundí milí, jis men [26]gaibdán rúh[c] thí; [27]wuh gaibgoí se apne málikon ke liye bahut kuchh kamátí thí. [17] Wuh Paulus ke aur hamáre píchhe ákar [28]chilláne lagí, ki Yih ádmí [29]Khudá Ta'álá ke bande hain, jo tumhen naját kí [30]ráh batáte hain. [18] Wuh bahut dinon tak aisá hí kartí rahí. Ákhir Paulus sakht ranjída húá, aur phirkar us rúh se kahá, ki [31]Main tujhe [32]Yisú' Masíh ke nám se hukm detá hún, ki is men se nikal já. [33] Wuh usí gharí nikal gayí.

[19] [34]Jab us ke málikon ne dekhá, ki hamárí kamáí kí ummed játí rahí, to Paulus aur Sílás ko pakarke [35]hákimon ke pás chauk men khench le gaye, [20] aur unhen faujdárí ke hákimon ke ágе le jákar kahá, ki Yih ádmí jo Yahúdí hain, hamáre shahr men barí khalbalí dálte hain, [21] aur [36]aisí rasmen batáte hain, jin ká qabúl karná aur 'amal men láná ham [37]Romíon ko rawá nahín. [22] Aur 'ámm log bhí muttafiq hokar un kí mukhálafat par ámáda húe, aur faujdárí ke hákimon ne un ke kapre phárkar utár dále aur [38]bed márne ká hukm diyá; [23] aur bahut se bed lagwákar unhen qaidkháne men dálá, aur dároga ko tákíd kí, ki barí hoshyárí se un kí nigahbání kare. [24] Us ne aisá hukm pákar unhen andar ke [39]qaidkháne men dál diyá, aur un ke pánw [40]káth men thonk diye. [25] [41]Ádhí rát ke qaríb Paulus aur Sílás du'á máng rahe, aur Khudá kí hamd ke gít gá rahe the, aur qaidí sun rahe the, [26] ki yakáyak [42]bará bhaunchál áyá, yahán tak ki qaidkháne kí neo hil gayí: aur usí dam [43]sab darwáze khul gaye; aur [44]sab kí beriyán khul parín. [27] Aur dároga jág uthá, aur qaidkháne ke darwáze khule dekhkar samjhá, ki qaidí bhág gaye; pas talwár khenchkar [45]apne áp ko már dálná cháhá. [28] Lekin Paulus ne barí áwáz se pukárke

---

a Yá *pahlí shahr.* b Yá *istibtáq.*
c Yún. *Púthon* (ya'ní ek deotá) *kí rúh.*

[15] Báb 21. 1.
[16] Fil. 1. 1. 1 Thiss. 2. 2.
[17] Muq. áyat 21.
[18] Dekho báb 13. 14.
[19] Muq. 'Azrá 8. 15, 21 aur Zab. 137. 1.
[20] Mat. 5. 1.
[21] Báb 18. 7.
[22] Dekho Lúq. 24. 45.
[23] Dekho báb 11. 14.
[24] Lúq. 24. 29.
[25] Áyat 13.
[26] Lúq. 13. 11.
[27] Áyat 19.
[28] Dekho Yu'q. 2. 19.
[29] Dán. 3. 26. Dekho Mar. 5. 7.
[30] Muq. báb 9. 2 aur Mat. 7. 14.
[31] Muq. Mar. 1. 25, 34.
[32] Dekho Mar. 9. 38.
[33] Muq. Mat. 17. 18.
[34] Áyat 16. Muq. báb 19. 25, 26.
[35] Báb 17. 6—8 aur 21. 30. Ya'q. 2. 6. Muq. báb 8. 3 aur 18. 12 aur Mat. 10. 18.
[36] Muq. Ást. 3. 8.
[37] Muq. áyat 12.
[38] 2 Kur. 6. 5 aur 11. 23—25. 1 Thiss. 2. 2.
[39] Dekho Lúq. 21. 12.
[40] Áiy. 13. 27 aur 33. 11. Yarm. 20. 2, 3 aur 29. 26.
[41] Áiy. 35. 10. Zab. 42. 8; 77. 6 aur 119. 62.
[42] Dekho báb 4. 31.
[43] Báb 5. 19 aur 12. 10.
[44] Báb 12. 7.
[45] Muq. báb 12. 19 aur 27. 42 aur 1 Sal. 20. 39.

kahá, ki Apne taín nuqsán na pahunchá, kyúnki ham sab maujúd hain. 29 Wuh chirág mangwákar andar já kúdá, aur kánptá húá 46 Paulus aur Sílás ke áge girá, 30 aur unhen báhar lákar kahá, ki Ai sáhibo, 47 main kyá karún ki 48 naját páún? 31 Unhon ne kahá; 49 Khudáwand Yisú' par ímán lá, to tú 50 aur terá gharáná naját páegá. 32 Aur unhon ne us ko aur us ke sáre gharwálon ko Khudáwand [a] ká kalám sunáyá. 33 Aur us ne 51 rát ko usí gharí unhen le jákar un ke zakhm dhoe, aur usí waqt apne sab logon samet 52 baptisma[b] liyá. 34 Aur unhen úpar gharmen le jákar 53 dastarkhwán bichháyá, aur apne sáre gharáne samet Khudá par ímán lákar [c] 54 barí khushí kí.

35 Jab din húá, to faujdárí ke hákimon ne hawaldáron kí ma'rifat kahlá bhejá, ki Un ádmíon ko chhor de. 36 Aur dároga ne Paulus ko is bát kí khabar dí, ki Faujdárí ke hákimon ne tumháre chhor dene ká hukm bhej diyá: pas ab nikalkar salámat chale jáo. 37 Magar Paulus ne un se kahá, ki Unhon ne ham ko jo Romí hain, 55 qusúr sábit kiye bagair 'alániya pitwákar qaid men dálá, aur ab ham ko chupke se nikálte hain? Yih nahín ho saktá, balki wuh áp ákar hamen báhar le jáen. 38 Hawaldáron ne faujdárí ke hákimon ko in báton kí khabar dí. Jab unhon ne suná, ki yih Romí hain, to dar gaye: 39 aur ákar un kí minnat kí; aur báhar le jákar 56 darkhwást kí, ki shahr se chale jáen. 40 Pas wuh qaidkháne se nikalkar 57 Ludiya ke hán gaye: aur 58 bháiyon se milkar unhen tasallí dí [d], aur rawána húe.

Thissaluníke aur Biríya men Paulus aur Sílás ká kám.

17 1 Phir wuh Amfipulis aur Apulloniya hokar [1] Thissaluníke men áe, jahán Yahúdíon ká ek 'ibádatkhána thá: 2 aur Paulus [2] apne dastúr ke muwáfiq un ke pás gayá, aur tín Sabton ko [3] kitáb i muqaddas se un ke sáth bahs kí; 3 aur [4] us ke ma'ní khol kholkar dalílen pesh kartá thá, ki [5] Masíh ko dukh uthaná, aur [6] murdon men se jí uthná zarúr thá; aur yihí Yisú', jis kí main tumhen khabar detá hún, Masíh hai. 4 [7] Un men se ba'z ne mán liyá, aur Paulus aur Sílás ke sharík húe; aur khudáparast [8] Yúnánion kí [9] ek barí jamá'at, aur bahuterí sharíf 'auraten bhí, un kí sharík húín. 5 [10] Magar Yahúdíon ne [11] hasad men ákar, bázárí ádmíon men se [12] kaí badma'áshon ko apne sáth liyá, aur bhír lagákar shahr men fasád karne lage; aur Yáson ká ghar gherkar unhen logon ke sámne le ánā chāhá. 6 Aur jab unhen na páyá, to [13] Yáson aur kaí áur bháiyon ko shahr ke [14] hákimon ke pás chilláte húe khench le gaye, ki Wuh shakhs jinhon ne jahán ko bágí kar diyá, yahán bhí áe hain; 7 aur Yáson ne unhen apne hán utárá hai: aur yih sab ke

---

a N. *Khudá.* b Yá *istibiq.*
c Yún. *Khudá kí yaqín karke.*
d Yá *nasíhat dí.*

---

48 Báb 10. 25.
47 Báb 2. 37 aur 22. 10. Luq. 3. 10, 12, 14. Muq. Yúh. 6. 28, 29.
48 Muq. áyat 17.
49 Dekho Mar. 16. 16.
50 Dekho báb 11. 14.
51 Áyat 25.
52 Dekho báb 8. 12.
53 Zab. 23. 5
54 Zab. 9. 14 aur 13. 5. Yas'. 25. 9. Luq. 1. 47. 1 Pat. 1. 6, 8. Muq. bab 2. 46.
55 Báb 22. 25, 29.
56 Muq. Mat. 8. 34.
57 Áyat 14.
58 Dekho Yúh. 21. 23.
1 Báb 20. 4. Fil. 4. 16. 1 Thiss. 1. 1.
2 Thiss. 1. 1; Wag: 1.
2 Dekho báb 13. 5.
3 Dekho báb 8. 35.
4 Luq. 24. 26, 32.
5 Dekho báb 3. 18.
6 Dekho Yúh. 20. 9.
7 Muq. 1 Thiss. 2. 1, 2. Dekho báb 14. 4.
8 Dekho Yúh. 7. 35.
9 Áyat 12.
10 1 Thiss. 2. 14–16. Dekho báb 13. 50.
11 Dekho báb 5. 17.
12 Muq. Qáz. 9. 4 aur 11. 3 aur 2 Taw. 13. 7.
13 Rom. 16. 21 (?).
14 Báb 16. 19–21.

sab Qaisar ke [15]hukmon kí mukhálafat karke kahte hain, ki bádsháh to [16]âur hí hai, yaʻní Yisúʻ. 8 Yih sunkar ʻámm log aur shahr ke hákim ghabrá gaye. 9 Aur inhon ne Yáson aur báqíon kí zamánat lekar unhen chhor diyá.

10 Lekin [17]bháiyon ne fauran ráton rát Paulus aur Sílás ko Biríya men bhej diyá. Wuh wahán pahunchkar [18]Yahúdíon ke ʻibádatkháne men gaye. 11 Yih log Thissaluníke ke Yahúdíon se nekzát the; kyúnki unhon ne bare shauq se kalám ko qabúl kiyá, aur roz ba roz [19]kitáb i muqaddas men tahqíq karte the, ki áyá yih báten isí tarah hain. 12 Pas [20]un men se bahutere ímán láe; aur Yúnánion men se bhí bahut sí [21]ʻizzatdár ʻauraten aur mard ímán láe. 13 Jab Thissaluníke ke Yahúdíon ko maʻlúm húá, ki Paulus Biríya men bhí Khudá ká kalám sunátá hai, to wahán bhí jákar [22]logon ko ubhárá, aur un men khalbalí dálí. 14 Us waqt [23]bháiyon ne fauran Paulus ko rawána kiyá, ki samundar ke kanáre tak chalá jáe: lekin Sílás aur [24]Timuthiyus wahín rahe. 15 Aur [25]Paulus ke rahbar use [26]Athene tak le gaye; aur Sílás aur Timuthiyus ke liye yih hukm lekar rawána húe, [27]ki jahán tak ho sake jald mere pás áo.

Athene men Paulus ká mubáhisa karná aur waʻz kahná.

16 Jab Paulus Athene men un kí ráh dekh rahá thá, to shahr ko [28]buton se bhará húá dekhkar [29]us ká jí jal gayá. 17 Is liye [30]wuh ʻibádatkháne men Yahúdíon aur khudáparaston se, aur chauk men jo milte the un se roz bahs kiyá kartá thá. 18 Aur chand Ipikúrí aur Stoikí failsúf us ká muqábala karne lage. Baʻz ne kahá, ki [31]Yih bakwásí kyá kahná cháhtá hai? Âuron ne kahá; Yih gair maʻbúdon[a] kí khabar denewálá maʻlúm hotá hai: is liye ki [32]wuh [33]Yisúʻ aur qiyámat kí khushkhabarí detá thá. 19 Pas wuh use apne sáth [34]Ariyupagus men[b] le gaye aur kahá; Áyá ham ko maʻlúm ho saktá hai, ki yih [35]nayí taʻlím jo tú detá hai, kyá hai? 20 Kyúnki tú hamen [36]anokhí báten sunátá hai; pas ham jánná cháhte hain, ki in se garaz kyá hai. 21 (Is liye ki sab Athenawí, aur pardesí jo wahán muqím the, apní fursat ká waqt nayí nayí báten kahne sunne ke siwá âur kisí kám men sarf na karte the.) 22 Paulus ne Ariyupagus[c] ke bích men khare hokar kahá, ki

Aí Athenewálo! Main dekhtá hún, ki tum har bát men dewtáon ke bare mánnewále ho. 23 Chunánchi main ne sair karte, aur tumháre [37]maʻbúdon par gaur karte waqt ek aisí qurbángáh bhí páí, jis par likhá thá, ki [38]NÁMAʻLÚM KHUDÁ KE LIYE. Pas [38]jis ko tum [39]bagair maʻlúm kiye pújte ho, main tum ko usí kí khabar detá hún. 24 [40]Jis Khudá ne dunyá aur us kí sárí chízon ko paidá

[15] Báb 16. 4. Lúq. 2. 1.
[16] Dekho Lúq. 23. 2.
[17] Áyat 14. Dekho Yúh. 21. 23.
[18] Áyat 2.
[19] Muq. Yasʻ. 34. 16 aur Yúh. 5. 39.
[20] Áyat 4.
[21] Báb 13. 50.
[22] Áyat 8.
[23] Áyat 10. Dekho Mat. 10. 23
[24] Dekho báb 16. 1.
[25] Muq. báb 15. 3.
[26] Báb 18. 1. 1 Thiss. 3. 1.
[27] Báb 18. 5.
[28] Muq. Yasʻ. 2. 8.
[29] Muq. 2 Pat. 2. 8.
[30] Dekho báb 13. 5.
[31] Muq. 1 Kur. 4. 10.
[32] Dekho báb 5. 42.
[33] Áyát 31, 32. Báb 4. 2. Muq. 1 Kur. 15. 12
[34] Áyat 22. Muq. áyat 34.
[35] Mar. 1. 27. Muq. Yúh. 7. 16 aur ʻIbr. 13. 9.
[36] 1 Pat. 4. 12. Muq. Hús. 8. 12.
[37] 2 Thiss. 2. 4.
[38] Muq. Yúh. 4. 22 aur 1 Kur. 15. 34.
[39] Muq. áyat 30
[40] Yasʻ. 42. 5. Dekho báb 14. 15.

a Yún. *dewos.* b Yá *Koh i Mirríkh par.* c Yá *Koh i Mirríkh.*

kiyá, wuh [41]ásmán aur zamín ká Málik hokar, [42]háth ke banáe húe mandiron men nahín rahtá; 25 [43]na kisí chíz ká muhtáj hokar, ádmíon ke háthon se khidmat letá hai, kyúnki wuh to khud [44]sab ko [45]zindagí aur sáns aur sab kuchh detá hai; 26 aur [46]us ne ek hí asl se ádmíon kí har ek qaum [47]tamám rú e zamín par rahne ke liye paidá kí, aur [48]un kí mi'áden aur sukúnat kí [49]hadden muqarrar kín; 27 [50]táki Khudá ko dhúndhen, sháyad ki [51]tatolkar use páen, [52]harchand ki wuh ham men kisí se dúr nahín: 28 kyúnki [53]usí men[a] ham jíte, aur chalte phirte, aur maujúd hain; jaisá [54]tumháre shá'iron men se bhí ba'z ne kahá hai, ki Ham to us kí nasl bhí hain. 29 Pas [55]Khudá kí nasl hokar, [56]ham ko yih khayál karná munásib nahín, ki Zát i Iláhí us sone yá rúpe yá patthar kí mánind hai, jo ádmí ke hunar aur íjád se ghare gaye hon. 30 Pas [57]Khudá [58]jahálat ke waqton se chashmposhí karke, [59]ab sab ádmíon ko har jagah [60]hukm detá hai, ki tauba karen: 31 kyúnki us ne [61]ek din thahráyá hai, jis men [62]wuh [63]rástí se dunyá kí 'adálat us ádmí kí ma'rifat karegá, jise us ne muqarrar kiyá hai; aur [64]use murdon men se jilákar [65]yih bát sab par sábit kar dí hai.

32 Jab unhon ne murdon kí qiyámat ká zikr suná, to [66]ba'z thatthá márne lage, aur ba'z ne kahá, ki [67]Yih bát ham tujh se phir kabhí sunenge.

33 Isí hálat men Paulus un ke bích men se nikal gayá. 34 Magar chand ádmí us ke sáth mil gaye aur ímán le áe: un men Diyunusiyus [68]Ariyupagus[b] ká ek hákim, aur Damaris nám ek 'aurat thí, aur ba'z áur bhí un ke sáth the.

Kurinthus men Paulus ká kám.

18 [1] In báton ke ba'd Paulus Athene se rawána hokar Kurinthus men áyá. 2 Aur wahán us ko [1]Akwila nám ek Yahúdí milá, jo Puntus kí paidáish thá, aur apní bíwí [1]Priskilla samet Itáliya se naya naya áyá thá, kyúnki [2]Klaudiyus ne hukm diyá thá, ki sab Yahúdí Roma se nikal jáen: pas wuh un ke pás gayá; 3 aur [3]chúnki un ká hampesha thá, un ke sáth rahá, aur wuh kám karne lage; aur un ká pesha khaimadozí thá. 4 Aur [4]wuh [4]har Sabt ko 'ibádatkháne men bahs kartá, aur Yahúdíon aur Yúnánion ko qáil kartá thá.

5 Aur [5]jab Sílás aur Tímuthiyus Makiduniya se áe, to Paulus [6]kalám sunáne ke josh se majbúr hokar, [7]Yahúdíon ke áge gawáhí de rahá thá, ki [8]Yisú' hí Masíh hai. 6 Jab log mukhálafat karne aur [9]kufr bakne lage, to [10]us ne apne kapre jhárkar un se kahá, ki [11]Tumhárá khún tumhárí hí gardan par; [12]main pák hún: [13]ab se gairqaumon ke pás jáúngá. 7 Pas wahán se chalá gayá, aur

[41] Mat. 11.25. Muq. Ist. 10. 14 aur Zab. 115.16.
[42] Dekho báb 7. 48.
[43] Zab. 50. 8–12. Muq.
1 Taw. 29. 14, 16 aur Ayy. 22. 2.
[44] 1 Tim. 6.17, Ya'q. 1. 5, 17.
[45] Paid. 2 7 aur 7. 22. Ayy. 33. 4. Muq. Ayy. 27. 3 aur Wá'iz 12. 7 aur Zak. 12. 1. Dekho áyat 28.
[46] Muq. Paid. 3. 20 aur Mal. 3. 10.
[47] Paid. 11. 8. Luq. 21. 35.
[48] Muq. Ayy. 12. 23 aur 14. 5.
[49] Ist. 32. 8. Muq. Zab. 74. 17.
[50] Muq. báb 15. 17.
[51] Muq. Ayy. 23. 3, 8, 9.
[52] Muq. Ist. 4. 7 aur Zab. 145. 18 aur Yarm. 23. 23, 24. Dekho báb 14. 17.
[53] Ayy. 12. 10. Muq. Dán. 5. 23 aur 1 Ibr. 2. 11.
[54] Muq. Tit. 1. 12.
[55] Muq. Luq 3. 38 aur 1 Ibr. 12. 9.
[56] Yas'. 40. 18, 19, 25 aur 46. 5 aur Rom. 1. 23.
[57] Muq. Rom. 3. 25. Dekho báb 14. 16.
[58] If. 4. 18. 1 Pat. 1. 14. Muq. áyat 23.
[59] Muq. Mar. 1. 15 aur Tit. 2. 11, 12 aur 1 Pat. 4. 3.
[60] Muq. báb 26. 20 aur Mar. 6. 12 aur Luq. 24. 47; wag:
[61] Mat. 12.36 Rom. 2. 16. 1 Kur. 3.13. 1 Pat. 2. 9. 1 Yúh. 4. 17. Yahúdáh 6, wag: Muq. Yas'. 2. 12, wag:
[62] 2 Tím. 4. 8. Dekho báb 10. 42.
[63] Zab. 9. 8; 96. 13 aur 98. 9. 1 Pat. 2. 23. Muq. Rom. 3. 6.
[64] Dekho báb 2. 24.
[65] Muq. Yúh. 16. 10, 11 aur Rom. 1. 4.
[66] Muq. báb 2. 13 aur 26. 8.
[67] Báb 24. 25.
[68] Áyát 19, 22.

[1] Áyát 18, 26. Rom. 16. 3. 1 Kur. 16. 19. 2 Tím. 4.19.
[2] Báb 11. 28.
[3] Báb 20. 34. 1 Kur. 4. 12 aur 9. 15. 2 Kur. 11. 7 aur 12. 13. 1 Thiss. 2.9. 2 Thiss. 3.8.
[4] Báb 17. 17. Dekho báb 13.5,14.
[5] Báb 17. 15. 1 Thiss. 3. 6.
[6] 2 Kur. 5. 14. Muq. Ayy. 32. 18 aur Yarm. 6. 11 aur 20. 9 aur 'Ámús 3. 8.
[7] Báb 20. 21.
[8] Áyat 28. Báb 2. 36; 5. 42 aur 17. 3. Muq. báb 3. 20; 8. 5 aur 9. 22.
[9] Dekho báb 13. 45.
[10] Naham. 5. 13. Muq. báb 13. 51.
[11] Hiz. 18. 13 aur 33. 4. Muq. 2 Sam. 1. 16 aur Mat. 27. 25.
[12] Báb 20. 26. Muq. Hiz. 3. 18, 19.
[13] Dekho báb 13. 46.

[a] Yá *se.*

[b] Yá *Koh i Mirrikh.*

Titus[a] [14] Yústus nám [15] ek khudáparast ke ghar gayá, jo 'ibádatkháne se milá húá thá. [8] Aur 'ibádatkháne ká sardár [16] Krispus [17] apne tamám gharáne samet Khudáwand par ímán láyá[b]; aur bahut se Kurinthí sunkar ímán láe aur baptisma[c] liyá. [9] Aur Khudáwand ne [18] rát ko [19] roya men Paulus se kahá; [20] Khauf na kar, balki kahe já, aur chup na rah: [10] [20] is liye ki main tere sáth hún, aur [21] koí shakhs tujh par hamla karke zarar na pahunchá sakegá: kyúnki [22] is shahr men mere bahut se log hain. [11] Pas wuh derh baras un men rahkar Khudá ká kalám sikhátá rahá.

[12] Jab Galliyo Akhaya ká [23] súba thá, [24] Yahúdí eká karke Paulus par charh áe, aur [25] use 'adálat men le jákar [13] kahne lage; Yih shakhs logon ko targíb detá hai, ki [26] sharí'at ke barkhiláf Khudá kí parastish karen. [14] Jab Paulus ne bolná cháhá, to Galliyo ne Yahúdíon se kahá; Ai Yahúdío, agar kuchh zulm yá barí [27] sharárat kí bát hotí, to wájib thá ki main sabr karke tumhárí suntá[d]: [15] lekin [28] jab yih aise suwál hain, jo lafzon aur námon aur [29] kháss tumhárí sharí'at se 'iláqa rakhte hain, to tum hí jáno; main aisí báton ká munsif banná nahín cháhtá. [16] Aur us ne unhen 'adálat se nikalwá diyá. [17] Phir sab logon ne 'ibádatkháne ke sardár Sosthines ko pakarke 'adálat ke sámne márá. Magar Galliyo ne in báton kí kuchh parwá na kí.

Paulus ká tisrá daura.

[18] Pas Paulus bahut din wahán rahkar [30] bháiyon se rukhsat húá; aur [31] chúnki us ne mannat mání thí, is liye [32] Kinkhríya men [31] sir mundáyá, aur jaház par Súriya ko rawána húá; aur [33] Priskilla aur Akwila us ke sáth the. [19] Aur [34] Ifisus men pahunchkar us ne unhen wahán chhorá: aur [35] áp 'ibádatkháne men jákar Yahúdíon se bahs karne lagá. [20] Jab unhon ne us se darkhwást kí, ki âur kuchh 'arsa hamáre sáth rah, to us ne manzúr na kiyá; [21] balki yih kahkar un se rukhsat húá, ki [36] Agar Khudá ne cháhá, to tumháre pás phir áúngá; aur Ifisus se jaház par rawána húá. [22] Phir Qaisariya men utarke, [37] Yarúshalem ko gayá, aur kalísiyá ko salám karke Antákiyá men áyá. [23] Aur chand roz rahkar wahán se rawána húá, aur tartíbwár [38] Galatiya ke 'iláqe aur Frúgiya men guzartá húá, [39] sab shágirdon ko mazbút kartá gayá.

Ifisus aur Akhaya men Apullos ká kám.

[24] Phir [40] Apullos nám ek Yahúdí, Iskandariya kí paidáish, khushtaqrír[e] aur [41] kitáb i muqaddas ká máhir, Ifisus men pahunchá. [25] Is

a N. *Titiyus.*
b Yún. *Krispus ne.... Khudáwand ká yaqín kiyá.*
c Yá *istibáq.*
d Yún. *main tumháre sáth sabr kartá.*

e Yá *'álim.*

[14] Muq. báb 1. 23 aur Kul. 4. 11.
[15] Báb 16. 14.
[18] 1 Kur. 1. 14
[17] Dekho báb 11. 14.
[18] Báb 23. 11 aur 27. 23.
[19] Muq. báb 26. 16 aur 2 Kur. 12. 1–4.
[20] Báb 27. 24. Yash. 1. 5, 6. Yarm. 1. 8. Mat. 28. 20. Muq. 1 Kur. 2. 3, wag:
[21] Muq. Lúq. 21. 18 aur 2 Thess. 3. 2.
[22] Muq. Yúh. 10. 16.
[23] Dekho báb 13. 7.
[24] Dekho báb 13. 50.
[25] Dekho báb 16. 19.
[26] Áyat 15.
[27] Muq. báb 13. 10.
[28] Báb 23. 29 aur 25. 19. Muq. 1 Tim. 6. 4 aur 2 Tim. 2. 14.
[29] Áyat 13.
[30] Dekho Yúh. 21. 23.
[31] Muq. báb 21. 23, 24 aur Gin. 6. 2, 18.
[32] Rom. 16. 1.
[33] Áyat 2.
[34] Báb 19. 1 aur 20. 16, 17, 1 Kur. 15. 32 aur 16. 8. 1f. 1. 1. 1 Tim. 1. 3. 2 Tim. 1. 18. Muk. 2. 1, wag:
[35] Áyat 4.
[36] 1 Kur. 4. 19 aur 16. 7. 'Ibr. 6. 3. Ya'q. 4. 15. Muq. Rom. 15. 32 aur 1 Pat. 3. 17.
[37] Báb 11. 2 aur 21. 15.
[38] Báb 16. 6.
[39] Dekho báb 14. 22.
[40] Báb 19. 1. 1 Kur. 1. 12; 3. 5, 6; 4. 6 aur 16. 12. Tit. 3. 13.
[41] Muq. 'Azrá 7. 6.

shakhs ne Khudáwand kí [42] ráh kí [43] ta'lím pái thí; aur [44] rúhání josh se[a] kalám kartá, aur Yisú' kí bábat sahíh sahíh ta'lím detá thá, magar sirf [45] Yúhanná hí ke baptisma[b] se wáqif thá. 26 Wuh 'ibádatkháne men dilerí se bolne lagá; magar [33] Priskilla aur Akwila us kí báten sunkar use apne ghar le gaye, aur us ko [46] Khudá kí ráh áur ziyáda sihhat se batáí. 27 Jab us ne iráda kiyá, ki pár utarkar [47] Akhaya ko jáe, to [48] bháiyon ne us kí himmat barhákar [49] shágirdon ko likhá, ki us se achchhí tarah milná. [50] Us ne wahán pahunchkar un logon kí barí madad kí, jo [51] fazl ke sabab ímán láe the; 28 kyúnki wuh kitáb i muqaddas se [52] Yisú' ká Masíh honá sábit karke, bare zor shor se Yahúdíon ko 'alániya qáil kartá rahá.

Ifisus men Paulus ká kám.

19 [1] Aur jab [1] Apullos Kurinthus men thá, to aisá húá ki Paulus [2] úpar ke 'iláqe se guzarkar Ifisus men áyá, aur kaí shágirdon ko dekhkar [2] un se kahá; [3] Kyá tum ne ímán láte waqt Rúhu'l Quds páyá? Unhon ne us se kahá, ki [4] Ham ne to suná bhí nahín, ki Rúhu'l Quds názil húá hai. [3] Us ne kahá; [5] Pas tum ne kis ká baptisma[b] liyá? Unhon ne kahá; [6] Yúhanná ká baptisma[b]. [4] Paulus ne kahá; [6] Yúhanná ne logon ko yih kahkar tauba ká baptisma[b] diyá, ki [7] Jo mere pichhe ánewálá hai, us par, ya'ní Yisú' par, ímán láná. [5] Unhon ne yih sunkar [8] Khudáwand Yisú' ke nám ká[c] baptisma[b] liyá. [6] [9] Jab Paulus ne un par háth rakkhe, to Rúhu'l Quds un par názil húá, aur [10] wuh tarah tarah kí zabánen bolne, aur [11] nubuwwat karne lage. [7] Aur wuh sab takhmínan bárah ádmí the.

[8] Phir [12] wuh 'ibádatkháne men jákar tín mahíne tak dilerí se boltá rahá, aur [13] Khudá kí bádsháhat kí bábat bahs kartá, aur logon ko qáil kartá rahá. [9] [14] Lekin jab ba'z sakhtdil aur [15] náfarmán ho gaye, balki logon ke sámne [16] is Tariq ko burá kahne lage, to us ne un se kanára karke shágirdon ko alag kar liyá, aur har roz Turannus ke madrase men bahs kiyá kartá thá. [10] [17] Do baras tak yihí hotá rahá, yahán tak ki [18] Ásiya ke rahnewalon, kyá Yahúdí kyá Yúnání, sab ne Khudáwand ká kalám suná. [11] Aur [19] Khudá Paulus ke háthon se khass khass mu'jize dikhátá thá; [12] [19] yahán tak ki rúmál aur patke us ke badan se chhuwákar bímáron par dále játe the, aur un kí bímárián játí rahtí thín, aur [20] burí rúhen un men se nikal játí thín. [13] Magar ba'z Yahúdíon ne [21] jo jhárá phúnkí karte phirte the, [22] yih ikhtiyár kiyá, ki jin men burí rúhen hon, un par Khudáwand Yisú' ká nám yih kah kahkar phúnken, ki [23] Jis Yisú' kí Paulus manádí kartá hai, main tum ko usí kí qasam detá hún. [14] Aur

[42] Muq. báb 9. 2.
[43] Luq. 1. 4.
[44] Rom. 12. 11.
[45] Báb 19. 3. Luq. 7. 29.
[46] Mat. 22. 16. Muq. áyat 25.
[47] Muq. báb 19. 1.
[48] Áyat 18.
[49] Muq. 2 Kur. 3. 1.
[50] 1 Kur. 3. 6.
[51] Muq. báb 11. 21, 23 aur 15. 11 aur If. 2. 8.
[52] Dekho áyat 5.

[1] Dekho báb 18. 24.
[2] Muq. báb 18. 23.
[3] Muq. báb 11. 16, 17.
[4] Muq. báb 8. 16 aur Yúh. 7. 39.
[5] Dekho báb 8. 16.
[6] Báb 18. 25. Muq. 'Ibr. 6. 2. Dekho báb 13. 24, 25.
[7] Yúh. 1. 7.

[8] Dekho báb 8. 12, 16.
[9] Dekho báb 8. 17.
[10] Báb 10. 46. Dekho Mar. 16. 18.
[11] Dekho báb 13. 1.
[12] Dekho báb 13. 5.
[13] Báb 1. 3 aur 28. 23.
[14] Muq. báb 13. 45, 46 aur 1 Kur. 16. 9.
[15] Dekho báb 14. 2.
[16] Áyat 23. Dekho báb 9. 2.
[17] Muq. áyat 8 aur bab 20. 31.
[18] Muq. 2 Tim. 1. 15.
[19] Muq. báb 5. 15. Dekho báb 5. 12.
[20] Dekho Mar. 16. 17.
[21] Muq. Mat. 12. 27 aur Luq. 11. 19.
[22] Dekho Mar. 9. 38.
[23] Mat. 26. 63. Mar. 5. 7.

a Yún. *yih meṇ sargarm hokar.*
b Yá *istibtig.*
c Yá *meṇ.*

Skiwá Yahúdí sardár káhin ke sát bete aisá kiyá karte the. 15 Burí rúh ne jawáb men un se kahá, ki [24]Yisú' ko to main jántí hún, aur Paulus se bhí wáqif hún, magar tum kaun ho? 16 Aur wuh shakhs jis par burí rúh thí, kúdkar un par já parí; aur dono par gálib ákar aisí ziyádatí kí, ki wuh nange aur zakhmí hokar us ghar se nikal bháge. 17 Aur yih bát Ifisus ke sab rahnewále Yahúdíon aur Yúnáníon ko ma'lúm ho gayí; pas sab par khauf chhá gayá; aur [25]Khudáwand Yisú' ke nám kí buzurgí húí. 18 Aur jo ímán láe the, un men se bahuteron ne ákar [26]apne apne kámon ká iqrár aur izhár kiyá. 19 Aur bahut se jádú karnewálon ne apní apní kitábon ikatthí karke, sab logon ke sámne jalá dín: aur jab un kí qímat ká hisáb húá, to pachás hazár rupaye kí niklín. 20 Isí tarah [27]Khudáwand ká kalám zor pakarkar phailtá aur gálib hotá gayá.

21 Jab yih ho chuká, to Paulus ne jí men thánú, [28]ki [29]Makiduniya aur Akhaya se hokar [30]Yarúshalem ko jáúngá; aur kahá, ki Wahán jáne ke ba'd [31]mujhe Roma bhí dekhná zarúr hai. 22 Pas apne [32]khidmatguzáron men se do shakhs, ya'ní [33]Timuthiyus aur [34]Irástus ko Makiduniya men bhejkar, áp [35]kuchh 'arse Ásiya men rahá.

Artimis dewí ke púnewálon ká fasád.

23 Us waqt [36]is Tariq kí bábat [37]barí fasád uthá. 24 Kyúnki Demetriyus nám ek sunár thá, jo Artimis ke rúpahle mandir banwákar us [38]peshewálon ko bahut kamwá detá thá. 25 Us ne un ko, aur un ke muta'alliq áur peshewálon ko jama' karke kahá, ki Ai logo, tum jánte ho ki hamárí ásúdagí isí kám kí badaulat hai. 26 Aur tum dekhte aur sunte ho, ki sirf Ifisus hí men nahín, balki taqríban tamám Ásiya men is Paulus ne bahut se logon ko [39]yih kahkar qáil aur gumráh kar diyá hai, ki jo háth ke banáe húe hain, [40]wuh Khudá nahín hain: 27 pas sirf yihí khatra nahín, ki hamárá pesha beqadr ho jáegá; balki [41]barí dewí Artimis ká mandir bhí náchíz ho jáegá, aur jise tamám Ásiya aur sárí dunyá pújtí hai, khud us kí bhí 'azmat játí rahegí. 28 Wuh yih sunkar gusse men bhar gaye, aur chillá chillákar kahne lage, ki Ifision kí Artimis [41]barí hai. 29 Aur tamám shahr men halchal par gayí: aur logon ne [42]Gayus aur [43]Aristarkhus Makiduniyawálon ko, jo Paulus ke [44]hamsafar the, pakar liyá, aur ek dil hokar tamáshagáh ko daure. 30 Jab Paulus ne majma' men jáná cháhá, to shágirdon ne jáne na diyá. 31 Aur Ásiya ke hákimon men se us ke ba'z doston ne ádmí bhejkar us kí minnat kí, ki tamáshagáh men jáne kí jur'at na karná. 32 [45]Aur ba'z kuchh chillác, aur ba'z kuchh: kyúnki majlis darham barham ho gayí thí; aur aksar logon ko yih bhí khabar na thí, ki ham

[24] Dekho Ya'q. 2. 19.
[25] Muq. 2 Thiss. 1. 12.
[26] Mat. 3. 6. Mar. 1. 5. Rom. 14. 11. Ya'q. 5. 16.
[27] Báb 6. 7 aur 12. 24.
[28] 1 Kur. 16. 5. Muq. báb 20. 1.
[29] Rom. 15. 26. 1 Thiss. 1. 7, 8.
[30] Báb 20. 16, 22. Rom. 15. 25. 2 Kur. 1. 16. Muq. 1 Kur. 16. 3, 4.
[31] Rom. 15. 24, 28. Muq. báb 23. 11 aur Rom. 1. 13.
[32] Muq. áyat 29 aur báb 13. 5 aur Kul. 4. 7 aur 2 Tim. 1. 18 aur 4. 11 aur Filemon 13.
[33] Dekho báb 16. 1.
[34] Rom. 16. 23 (?). 2 Tim. 4. 20 (?).
[35] Muq. 1 Kur. 16. 8, 9.
[36] Áyat 9.
[37] Muq. 2 Kur. 1. 8.
[38] Muq. báb 16. 16, 19.
[39] Báb 14. 15 aur 17. 29. 1 Kur. 8. 4.
[40] Ist. 4. 28. 2 Sal. 19. 18. Zab. 115. 4. Yas'. 44. 10—20. Yarm. 10. 3—6. Muk. 9. 20.
[41] Muq. báb 8. 10.
[42] Báb 20. 4 (?). Rom. 16. 23 (?). 1 Kur. 1. 14 (?). 3 Yúh. 1 (?).
[43] Báb 20. 4 aur 27. 2. Kul. 4. 10. Filemon 24.
[44] 2 Kur. 8. 19. Muq. áyat 22 aur báb 20. 34.
[45] Báb 21. 34.

kis liye ikaṭṭhe húe hain. 33 Phir unhon ne Iskandar ko, jise Yahúdí pesh karte the, bhír men se nikálkar áge kar diya[a]; aur Iskandar ne [46]háth se ishára karke majma' ke sámne 'uzr bayán karná cháhá. 34 Jab unhen ma'lúm húá ki yih Yahúdí hai, to sab hamáwáz hokar koí do ghanṭe tak chilláte rahe, ki Ifisíon kí Artimis [47]barí hai. 35 Phir shahr ke muharrir ne logon ko ṭhandá karke kahá, ki Ai Ifisío, kaun sá ádmí nahín jántá, ki Ifisíon ká shahr barí dewí Artimis ke mandir aur us múrat ká muháfiz hai, jo [48]Zyús kí taraf se girí thí? 36 Pas jab koí in báton ke ḳhiláf nahín kah saktá, to wájib hai ki tum itmínán se raho, aur besoche kuchh na karo. 37 Kyúnki yih log [49]jin ko tum yahán láe ho, na [50]mandir ke lútnewále hain, na hamárí dewí kí badgoí karnewále. 38 Pas agar Demetriyus aur us ke hampesha kisí par da'wá rakhte hon, to 'adálat khulí hai, aur [51]súbe maujúd hain: ek dúsre par nálish karen. 39 Aur agar tum kisí áur amr kí tahqíqát cháhte ho, to bázábita majlis men faisala hogá. 40 Kyúnki áj ke balwe ke sabab hamen apne úpar nálish hone ká andesha hai, is liye ki is kí koí wajh nahín hai: aur is súrat men ham is hangáme kí jawábdihí na kar sakenge. 41 Yih kahkar us ne majlis ko barḳhwást kiyá.

[46] Dekho báb 12. 17.
[47] Áyat 28.
[48] Muq. báb 14. 12.
[49] Áyat 29.
[50] Rom. 2. 22.
[51] Dekho báb 13. 7.

a Yá *Phir bhír men se ba'e ne Iskandar ko jise Yahúdí pesh karte the sikhá diyá.*

Yúnán aur Makiduniya men Paulus kí gasht.

20 [1] Jab hullar mauqúf ho gayá, to Paulus ne shágirdon ko bulwákar nasíhat kí, aur un se ruḳhsat hokar [1]Makiduniya ko rawána húá. 2 Aur us 'iláqe se guzarkar, aur unhen bahut nasíhat karke, Yúnán men áyá. 3 Jab tín mahíne rahkar Súriya kí taraf jaház par rawána hone ko thá, to Yahúdíon ne us ke barḳhiláf [2]sázish kí; phir us kí yih saláh húí, ki Makiduniya hokar wápas jáe. 4 Aur Purrus ká beṭá [3]Sopatrus jo Biríya ká thá; aur Thissaluníkíon men se [4]Aristarḳhus, aur Sikundus; aur [4]Gayus jo Dirbe ká thá, aur [5]Tímuthiyus; aur Ásiya ká [6]Tuḳhikus aur [7]Trufimus, Ásiya tak[b] us ke sáth sáth gaye. 5 Yih áge jákar [8]Troás men [9]hamárí ráh dekhte rahe. 6 Aur [10]'Íd i Fatír ke dinon ke ba'd ham Filippí se jaház par rawána hokar, páṅch din ke ba'd Troás men un ke pás pahunche; aur sát din wahín rahe.

[1] Dekho báb 19. 21.
[2] Áyat 19. Muq. báb 13. 50. Dekho báb 9. 24.
[3] Rom. 16. 21 (?).
[4] Báb 14. 6, 21. Dekho báb 19. 29.
[5] Dekho báb 16. 1.
[6] Ef. 6. 21. Kul. 4. 7. 2 Tím. 4. 12. Tít. 3. 12.
[7] Báb 21. 29. 2 Tím. 4. 20.
[8] Báb 16. 8—11.
[9] Áyát 6—8 aur 13—15.
[10] Báb 12. 3. Ḳhur. 12. 14, 15 aur 23. 15.

Troás men Paulus ká ek murde ko jiláná.

7 [11]Hafte ke pahle din, jab ham [12]roṭí torne ke liye jama' húe, to Paulus ne dúsre din rawána hone ká iráda karke un se báten kín, aur ádhí rát tak kalám kartá rahá. 8 Jis [13]bálaḳháne par ham jama' the, us men bahut se chirág jal rahe the. 9 Aur Yútuḳhus

[11] 1 Kur. 16. 2. Muq. Mar. 16. 9 aur Yúh. 20. 19 aur Muk. 1. 10.
[12] Áyat 11. 1 Kur. 10. 16 aur 11. 23, 24. Dekho báb 2. 42.
[13] Báb 1. 13 aur 9. 37, 39.

b N. *Asiya tak* na dárad.

nám ek jawán khirkí men baiṭhá thá; us par níṇd ká bará galaba thá; aur jab Paulus ziyáda der tak báten kartá rahá, to wuh níṇd ke galabe men [14] tísrí manzil se gir paṛá; aur uṭháyá gayá, to murda thá. [10] Paulus utarkar [15] us se lipaṭ gayá, aur gale lagákar kahá; [16] Ghabráo nahín; is men ján hai. [11] Phir úpar jákar [17] roṭí toṛí, aur khákar itní der tak un se báten kartá rahá, ki pau phaṭ gayí; phir wuh rawána ho gayá. [12] Aur wuh us larke ko jítá láe, aur un kí baṛí ḳhátir jama' húí.

Paulus ká Ifisus ki kalísiyá ke buzurgon ko nasíhat denú.

[13] Ham jaház tak áge jákar, is iráde se Assus ko rawána húe, ki wahán pahunchkar Paulus ko charhá len; kyúnki us ne paidal jáne ká iráda karke yihí tajwíz kí thí. [14] Pas jab wuh Assus men hamen milá, to ham use charhákar Mitulene men áe. [15] Aur wahán se jaház par rawána hokar dúsre din Ḳhiyus ke sámne pahunche; aur tísre din Sámus tak áe aur agle din Míletus men á gaye. [16] Kyúnki Paulus ne yih ṭhán liyá thá, kí Ifisus ke pás se guzre, aisá na ho ki use Ásiya men der lage; is liye ki wuh jaldí kartá thá, ki agar ho sake, to use [18] Pintekust ká din [19] Yarúshalem men ho.

[17] Aur us ne Míletus se Ifisus men kahlá bhejá aur kalísiyá ke [20] buzurgon [a] ko bulwáyá. [18] Jab wuh us ke pás áe, to un se kahá;

[21] Tum ḳhud jánte ho, ki [22] pahle hí din se, ki main ne Ásiya men qadam rakkhá [21] har waqt tumháre sáth kis tarah rahá; [19] ya'ní [23] kamál firotaní se, aur [24] ánsú bahá bahákar, aur un ázmáishon men jo Yahúdíon kí [25] sázish ke sabab mujh par wáqi' húín, [26] Ḳhudáwand kí khidmat kartá rahá. [20] Aur jo jo báten tumháre fáide kí thín, [27] un ke bayán karne, aur [28] 'alániya aur ghar ghar sikháne se kabhí na jhijká; [21] balki Yahúdíon aur Yúnáníon ke rú ba rú [29] gawáhí detá rahá, ki Ḳhudá ke sámne [30] tauba karná, aur hamáre [31] Ḳhudáwand Yisú' Masíh [b] par ímán láná cháhiye. [22] Aur ab dekho, main rúh men bandhá húá Yarúshalem ko játá hún, aur na ma'lúm ki wahán mujh par kyá kyá guzre: [23] siwá is ke ki [32] Rúhu'l Quds har shahr men gawáhí de dekar mujh se kahtá hai, ki [33] qaid aur [34] musíbaten tere liye taiyár hain. [24] Lekin [35] main apní ján ko 'azíz nahín samajhtá ki us kí kuchh qadr karún, ba muqábala is ke, ki [36] apná daur, aur [37] wuh khidmat [38] jo Ḳhudáwand Yisú' se pái hai, púrí karún, ya'ní [39] Ḳhudá ke fazl kí [40] khushkhabarí kí [41] gawáhí dún. [25] Aur ab dekho, [42] main jántá hún ki tum sab, jin ke darmiyán main [43] bádsháhat kí manádí kartá phirá, merá munh phir na dekhoge. [26] Pas [44] main

14 2 Sal. 1. 2.

15 Muq. 1 Sal. 17. 21 aur 2 Sal. 4. 34.
16 Muq. Mat. 9. 23, 24 aur Mar. 5. 39.
17 Áyat 7.

18 Báb 2. 1.
19 Áyat 22. Báb 24. 11. Muq. áyat 6 aur báb 19. 21 aur 1 Kur. 16. 8.

20 Muq. áyat 28 aur 1 Tim. 4. 14. Dekho báb 11. 30.
21 1 Thiss. 1. 5. Muq. áyát 31, 34.
22 Báb 18. 19 aur 19. 1, 10.
23 Muq. 1 Thiss. 2. 6, 7. Dekho 1 Ṭi. 4. 2.
24 Muq. áyat 31 aur 2 Kur. 2. 4 aur Fil. 3. 18.
25 Dekho áyat 3.
26 Muq. Rom. 12. 11 aur Kul. 3. 24.
27 Áyat 27.
28 Muq. áyat 31.
29 Áyat 24. Báb 18. 5.
30 Mar. 1. 15. 'Ibr. 6. 1. Dekho báb 2. 38.
31 Muq. Ií. 1. 15 aur Kul. 1. 4 aur 1 Tim. 3. 13.

32 Muq. báb 21. 4, 11. Dekho báb 8. 29 aur 9. 16.
33 Báb 21. 33.
34 Báb 14. 22. 1 Thiss. 3. 3.
35 Dekho báb 21. 13.

36 2 Tim. 4. 7.
37 Báb 1. 17. 1 Tim. 1. 12.
38 Gal. 1. 1. 1 Thiss. 2. 4. Muq. báb 26. 16 aur Ṭit. 1. 3.
39 Muq. áyat 32 aur 1 Tim. 1. 14. Dekho báb 11. 23.
40 Báb 15. 7.
41 Áyat 21.
42 Muq. Fil. 1. 25.
43 Dekho báb 28. 31.
44 Ist. 8. 19.

a Yá *prisbutiroṇ*. b N. *Masíh* na dárad.

áj ke din tumhen qata'í kahtá hún, ki [45]sab ke khún se pák hún. 27 Kyúnki [46]main [47]Khudá ki sárí marzí tum se púre taur par bayán karne se na jhijhká. 28 Pas [48]apní aur us sáre [49]galle kí khabardárí karo, jis ká [50]Rúhu'l Quds ne tumhen [51]nigahbán[a] ṭhahráyá, táki [52]Khudá kí [53]kalísiyá kí gallabání karo, jise [54]us ne [55]kháss apne khún se mol liyá. 29 Main yih jántá hún, ki mere jáne ke ba'd [56]phárnewále bheṛiye tum men áenge, [57]jinhen galle par kuchh tars na áegá; 30 aur [58]khud tum men se aise ádmí uṭhenge, jo ulṭí ulṭí báten kahenge, táki shágirdon ko apní taraf khench len. 31 Is liye [59]jágte raho, aur yád rakkho, ki main [60]tín baras tak rát din [61]ánsú bahá bahákar [62]har ek ko samjháne se báz na áyá. 32 Ab [63]main tumhen Khudá[b] aur [64]us ke fazl ke kalám ke sipurd kartá hún, jo tumhárí [65]taraqqí[c] kar saktá hai, aur sáre muqaddason men sharík karke [66]mírás de saktá hai. 33 [67]Main ne kisí kí chándí, yá sone, yá kapre ká lálach nahín kiyá. 34 [68]Tum áp jánte ho, ki [69]inhín háthon ne merí aur [70]mere sáthíon kí hájaten rafa' kín. 35 [71]Main ne tum ko sab báten karke dikhá dín, ki [72]is tarah mihnat karke [73]kamzoron ko sambhálná, aur [74]Khudáwand Yisú' kí báten yád rakhní cháhiyen, ki us ne khud kahá; [75]Dená lene se mubárak hai.

36 Us ne yih kahkar [76]ghuṭne ṭeke, aur un sab ke sáth du'á mángí. 37 Aur [77]wuh sab bahut roe, aur Paulus ke [78]gale lag lagkar [78]us ke bose liye; 38 aur khásskar [79]is bát par gamgín the, jo us ne kahí thí, ki Tum merá muṇh phir na dekhoge. Phir [80]use jaház tak pahuncháyá.

Miletus se hoke Yarúshalem tak Paulus ká safar.

21 [1] Aur jab [1]ham un se bamushkil judá hokar jaház par rawána húe, to aisá húá ki [2]sídhí ráh Kos men áe, aur dúsre din Rudus men, aur wahán se Patara men: [2] phir ek jaház sídhá Fínike ko játá húá milá, aur us par sawár hokar rawána húe. [3] Jab Kuprus nazar áyá, to use báen háth chhorkar Súriya ko chale, aur Súr men utre; kyúnki wahán jahaz ká mál utárná thá. [4] Jab shágirdon ko talásh kar liyá, to ham sát roz wahán rahe: unhon ne [3]Rúh kí ma'rifat Paulus se kahá, ki Yarúshalem men qadam na rakhná. [5] Aur jab wuh din guzar gaye, to aisá húá ki ham nikalke rawána húe; aur sab ne, bíwiyon aur bachchon samet, [4]ham ko shahr ke báhar tak pahuncháyá. Phir ham ne samundar ke kanáre [5]ghuṭne ṭekkar du'á mángí; [6] aur ek dúsre se widá' hokar, ham to jaház par chaṛhe, aur wuh apne apne ghar wápas chale gaye.

[7] Aur ham Súr se jaház ká safar tamám karke, Patulimayis men pahunche; aur [6]bháiyon ko salám kiyá, aur ek din un ke sáth rahe.

a Yá *bishap.* b N. *Khudáwand.* c Yún. *ta'mír.*

[45] Dekho báb 18. 6.
[46] Áyat 20. Muq. Yarm. 26. 2 aur Hiz. 33. 8.
[47] Báb 13. 36. Muq. báb 2. 23 aur Luq. 7. 30 aur If. 1. 11 aur 'Ibr. 6. 17.
[48] Muq. 1 Tim. 4. 16.
[49] Áyat 29. Muq. If. 4. 11. Dekho Luq. 12. 32.
[50] Muq. báb 13. 2 aur 1 Kur. 12. 8—11.
[51] Fil. 1. 1. 1 Tím. 3. 2. Tit. 1. 7. 1 Pat. 2. 25. Muq. áyat 17.
[52] 1 Kur. 1. 2; 10. 32; 11. 16 aur 15. 9. Gal. 1. 13, wag.
[53] Muq. Mat. 16. 18.
[54] Muq. 2 Pat. 2. 1.
[55] 'Ibr 9. 12, 14. Muq. If. 1. 7 aur 1 Yúh. 1. 7. Dekho 1 Pat. 1. 18, 19 aur Muk. 5. 9.
[56] Dekho Mat. 7. 15.
[57] Yúh. 10. 12 Muq. Kul. 2. 8.
[58] Muq. 1 Kur. 11. 19 aur 2 Kur. 11. 13 aur 1 Tím. 1. 19, 20 aur 1 Yúh. 2. 18, 19.
[59] Muq. 'Ibr 13. 17. Dekho Mat. 24. 42.
[60] Muq báb 19. 8, 10 aur 24. 17.
[61] Muq 'Ibr. 13. 17. Dekho áyat 19.
[62] Kul. 1. 28.
[63] Báb 14. 23.
[64] Báb 14. 3. Muq. áyat 24.
[65] Kul. 2. 7 (hásh: ke liye).
[66] Báb 26. 18. If. 1. 14, 18 aur 5. 5. Kul. 1. 12 aur 3. 24. 'Ibr. 9. 15. Muq.
[67] 1 Pat. 1. 4. Dekho Mat. 25. 34 aur Rom. 8. 17.
[68] 1 Kur. 9. 12. 2 Kur. 7. 2; 11. 9 aur 12. 17. Muq. 1 Sam. 12. 3 aur Mat. 10. 8 aur 1 Thiss. 2. 5.
[69] Muq. áyat 18.
[70] Dekho báb 18. 3.
[71] Báb 19. 22, 29.
[72] 2 Thiss. 3. 7.
[73] If. 4. 28.
[74] 1 Thiss. 5. 14. Muq. 1 Kur. 12. 28.
[75] Báb 11. 16.
[76] Mat. 10. 8.
[77] Dekho báb 7. 60.
[78] Muq. 2 Tim. 1. 4.
[79] Dekho Luq. 15. 20.
[80] Áyat 25.
[1] Dekho báb 15. 3.
[2] Báb 16. 10.
[3] Áyat 11. Báb 20. 23.
[4] Báb 20. 38.
[5] Báb 20. 36.
[6] Dekho Yuh. 21. 23.

8 Dúsre din ham rawána hokar Qaisariya men áe; aur 7 Filippus 8 mubashshir ke ghar, jo un sáton men se thá, utarkar us ke sáth rahe. 9 Us kí chár kunwárí betiyán thín, 9 jo nubuwwat kartí thín. 10 Aur jab ham wahán bahut roz rahe, to 10 Agabus nám ek nabí Yahúdiya se áyá. 11 Us ne hamáre pás ákar 11 Paulus ká kamarband liyá, aur apne háth páṉw bándhkar kahá; 12 Rúhu'l Quds yún kahtá hai, ki Jis shakhs ká yih kamarband hai, 13 us ko Yahúdí Yarúshalem men isí tarah bándhenge, aur 14 gair-qaumon ke háth men hawále karenge. 12 Jab yih suná, to ham ne aur wahán ke logon ne 15 us kí minnat kí, ki Yarúshalem ko na jáe. 13 Magar Paulus ne jawáb diyá, ki 15 Tum kyá karte ho? kyún ro roke merá dil torte ho? 16 Main to Yarúshalem men 17 Khudáwand Yisú' ke nám par na sirf bándhe jáne, balki marne ko bhí taiyár húṉ. 14 Jab us ne na máná, to 18 ham yih kahkar chup ho gaye, ki 19 Khudáwand kí marzí púrí ho.

15 Un dinon ke ba'd, ham apne safar ká asbáb taiyár karke Yarúshalem ko gaye. 16 Aur Qaisariya ke bhí ba'z shágird hamáre sáth chale, aur ek qadím shágird Mnáson Kuprí ko sáth le áe, táki ham us ke hán mihmán hon.

Paulus ká mannat kí rasm ko adá karná.

17 Jab ham Yarúshalem men pahunche, to 20 bháí barí khushí ke sáth ham se mile. 18 Aur dúsre din Paulus hamáre sáth 21 Ya'qúb ke pás gayá; aur sab 22 buzurg[a] wahán házir the. 19 Us ne unhen salám karke, 23 jo kuchh Khudá ne us kí 24 khidmat se gair-qaumon men kiyá thá, 25 mufassal bayán kiyá. 20 Unhon ne yih sunkar 26 Khudá kí barái kí: phir us se kahá; Ai bháí, tú dekhtá hai, ki Yahúdíon men 27 hazárhá ádmí ímán le áe hain; aur wuh sab sharí'at ke báre men 28 sargarm hain. 21 Aur un ko tere báre men sikhá diyá gayá hai, ki tú 29 gair-qaumon men rahnewále sab Yahúdíon ko 30 yih kahkar Músá se phir jáne kí ta'lím detá hai, 31 ki na apne larkon ká khatna karo, na Músawí 32 rasmon par chalo. 22 Pas kyá kiyá jáe? Log zarúr sunenge, ki tú áyá hai. 23 Is liye jo ham tujh se kahte hain, wuh kar: hamáre hán chár ádmí aise hain, 33 jinhon ne mannat mání hai; 24 unhen lekar 34 apne áp ko un ke sáth pák kar, aur un kí taraf se kuchh kharch kar, táki wuh sir mundáen: to sab ján lenge, ki jo báten unhen tere báre men sikhái gayí hain, un kí kuchh asl nahín; balki tú khud bhí sharí'at par 'amal karke durustí se chaltá hai. 25 Magar gair-qaumon men se jo ímán láe, un kí bábat 35 ham ne yih faisala karke likhá thá, ki wuh sirf buton kí qurbání ke gosht se, aur lahú, aur galághonte húe

a Yá *prisbutir.*

jánwaron, aur harámkárí se apne áp ko bacháe rakkhen. 26 Is par Paulus un ádmíon ko lekar, aur dúsre din [34] apne áp ko un ke sáth pák karke, [36] haikal men dákhil húá, aur khabar dí, ki jab tak ham men se [37] har ek kí nazr na charháí jáe taqaddus ke din púre karenge.

[38] Muq. Gin. 6. 13.

[37] Muq. Gin. 6 9—12.

Haikal ke fasád men Paulus ká Romí sipáhíon ke zari'e se bachná.

27 Jab wuh [37] sát din púre hone ko the, to [38] Ásiya ke Yahúdíon ne [39] use haikal men dekhkar, sab logon men halchal machái, aur yún chillákar us ko pakar liyá; 28 ki Ai Isráílío, madad karo: yih wuhí ádmí hai, jo [40] har jagah sab ádmíon ko ummat, aur [41] shari'at, aur [41] is maqám ke khiláf sikhátá hai: balki Yúnánion ko bhí haikal men lákar, [41] is pák maqám ko [42] nápák kiyá hai. 29 Kyúnki unhon ne is se pahle [43] Trufimus Ifisí ko us ke sáth shahr men dekhá thá; usí kí bábat unhon ne khayál kiyá, ki Paulus use haikal men le áyá hai. 30 Aur tamám shahr men halchal par gayí, aur log daurkar jama' húe: aur Paulus ko pakarke [44] haikal ke báhar ghasítkar le gaye: aur fauran darwáze band kar liye gaye. 31 Jab wuh use qatl karná cháhte the, to úpar [45] paltan ke sardár ke pás khabar pahunchí, ki tamám Yarúshalem men khalbalí parí húí hai. 32 [46] Wuh usí dam sipáhíon aur súbadáron ko lekar un ke pás níche daurá áyá: aur wuh paltan ke sardár aur sipáhíon ko dekhkar Paulus kí már pít se báz áe. 33 Is par paltan ke sardár ne nazdík ákar use giriftár kiyá, aur [47] do zanjíron se [48] bándhne ká hukm dekar púchhne lagá, ki Yih kaun hai, aur is ne kyá kiyá hai? 34 Bhír men se [49] ba'z kuchh chilláe, aur ba'z kuchh: pas jab hullar ke sabab kuchh haqíqat daryáft na kar saká, to hukm diyá, ki use [50] qal'a men le jáo. 35 Jab sírhiyon par pahunchá, to bhír kí zabardastí ke sabab sipáhíon ko use uthákar le jáná pará; 36 kyúnki logon kí bhír yih chillátí húí us ke pichhe parí, ki [51] Us ká kám tamám kar.

[38] Dekho báb 13. 50. [39] Báb 24. 18 aur 26. 21.

[40] Áyat 21.

[41] Dekho báb 6. 13.

[42] Báb 24. 6.

[43] Báb 20. 4.

[44] Báb 26. 21. Muq. 2 Sal. 11. 15.

[45] Dekho báb 10. 1.

[46] Muq. báb 22. 27.

Yarúshalem ke logon ke sámne Paulus ká jawáb.

37 Aur jab Paulus ko qal'a ke andar le jáne ko the, to us ne paltan ke sardár se kahá; Kyá mujhe ijázat hai, ki tujh se kuchh kahún? Us ne kahá; Kyá tú Yúnání jántá hai? 38 [52] Kyá tú wuh Misrí nahín, jo is se pahle gázion men se chár hazár ádmíon ko bágí karke [53] jangal men le gayá? 39 Paulus ne kahá, ki [54] Main Yahúdí ádmí, Kilikiya ke mashhúr shahr Tarsus ká báshinda hún. Main terí minnat kartá hún, ki mujhe logon se bolne kí ijázat de. 40 Jab us ne use ijázat dí, to Paulus ne sírhiyon par khare hokar logon ko [55] háth se ishára kiyá. Jab wuh chupcháp ho gaye, to [56] 'Ibrání zabán men yún kahne lagá, ki

[47] Báb 12. 6. Muq. báb 22. 29; 26. 29 aur 28. 20, aur If. 6. 20 aur 2 Tim. 1. 16 (háshiya).

[48] Báb 20. 23. Muq. áyat 11.

[49] Báb 19. 32.

[50] Báb 22. 24 aur 23. 10.

[51] Muq. báb 22. 22 aur Luq. 23. 18 aur Yuh. 19. 15.

[52] Muq. báb 5. 36.

[53] Mat. 24. 26. [54] Báb 9. 11 aur 22. 3.

[55] Dekho báb 12. 17.

[56] Báb 22. 2 aur 26. 14.

22 [1] Ai bháiyo aur buzurgo, merá 'uzr suno, jo ab tum se bayán kartá hún.

[1] Báb 7. 2.

2 Jab unhon ne suná, ki ham se [2]'Ibrání zabán men boltá hai, to âur bhí chupcháp ho gaye. Pas us ne kahá;

3 [3]Main Yahúdí hún, aur Kilikiya ke shahr Tarsus men paidá húá, magar merí tarbíyat is shahr men [4]Gamlíel ke [5]qadamon men húí, aur main ne [6]bápdádon kí sharí'at kí ḳhúss pábandí kí ta'lím pái; aur [7]Ḳhudá kí ráh men aisá sargarm thá, [8]jaisá tum sab áj ke din ho. 4 Chunánchi [9]main ne mardon aur 'auraton ko bándh bándhkar, aur qaidkháne men dál dálkar, [10]Masíhí taríqwálon ko[a] yahán tak satáyá, [11]ki marwá bhí dálá. 5 Chunánchi [12]sardár káhin aur sáre buzurg mere gawáh hain, ki un se main [13]bháiyon ke nám ḳhatt lekar Damishq ko rawána húá, táki jitne wahán hon, unhen bhí bándhkar Yarúshalem men sazá diláne ko láún. 6 [14]Jab main safar kartá kartá Damishq ke nazdík pahunchá, to aisá húá ki do pahar ke qaríb yakáyak ek barí núr ásmán se mere girdágird á chamká. 7 Aur main zamín par gir pará, aur yih áwáz suní, ki Ai Sháúl! ai Sháúl! tú mujhe kyún satátá hai? 8 Main ne jawáb diyá, ki Ai Ḳhudáwand, tú kaun hai? Us ne mujh se kahá; Main [15]Yisú' Násarí hún, jise tú satátá hai. 9 [16]Aur mere sáthíon ne núr to dekhá, lekin jo mujh se boltá thá, us kí áwáz na suní. 10 Main ne kahá; Ai Ḳhudáwand, [17]main kyá karún? Ḳhudáwand ne mujh se kahá; Uṭhkar Damishq men já; jo kuchh tere karne ke liye muqarrar húá hai, wahán tujh se sab kahá jáegá. 11 Jab mujhe us núr ke jalál ke sabab kuchh na dikhái diyá, to mere sáthí merá háth pakarke mujhe Damishq men le gaye. 12 Aur [18]Hananyáh nám ek shakhs, jo [19]shari'at ke muwáfiq díndár, aur wahán ke sab rahnewále [20]Yahúdíon ke nazdík neknám thá, 13 [21]mere pás áyá, aur khare hokar mujh se kahá; Bhái Sháúl, phir bína ho. [22]Usí gharí bína hokar main ne us ko dekhá. 14 Us ne kahá; [23]Hamáre bápdádon ke Ḳhudá ne [24]tujh ko is liye muqarrar kiyá, [25]ki tú us kí marzí ko jáne, aur [26]us Rástbáz ko [27]dekhe, aur [28]us ke munh kí áwáz sune. 15 Kyúnki [29]tú us kí taraf se sab ádmíon ke sámne un báton ká gawáh hogá, jo [30]tú ne dekhí aur suní hain. 16 Ab kyún der kartá hai? [31]uṭh, baptisma[b] le, aur [32]us ká nám lekar [33]apne gunáhon ko dho dál. 17 [34]Jab main phir Yarúshalem men ákar [35]haikal men du'á máng rahá thá, to aisá húá ki main [36]bekhud ho gayá, 18 aur us ko dekhá ki mujh se kahtá hai; [37]Jaldí kar, aur fauran Yarúshalem se nikal já: kyúnki mere haqq men terí gawáhí qabúl na karenge. 19 Main ne kahá; Ai Ḳhudáwand, wuh ḳhud jánte hain, ki jo tujh par ímán láe main un ko [38]qaid karátá, aur [39]já ba já 'ibádatḳhánon men pitwátá thá: 20 aur jab [40]tere shahíd

[2] Bab 21. 40.
[3] Báb 9. 11 aur 21. 39. Rom. 11. 1. 2 Kur. 11. 22. Fil. 3. 5.
[4] Báb 5. 34.
[5] Ist. 33. 3. Muq. Luq. 10. 39.
[6] Báb 26. 5.
[7] Muq. Yúh. 16. 2 aur Fil. 3. 6. Dekho báb 21. 20.
[8] Muq. Rom. 10. 2.
[9] Áyat 19. Dekho báb 8. 3.
[10] Dekho báb 9. 2.
[11] Báb 26. 10. Muq. áyat 20 aur báb 8. 1.
[12] Báb 9. 1.
[13] Báb 28. 21.
[14] Dekho báb 9. 3—8 aur 26. 12—18.
[15] Báb 26. 9.
[16] Muq. Dán. 10. 7. Dekho báb 9. 7.
[17] Dekho báb 16. 30.
[18] Báb 9. 10.
[19] Báb 24. 14.
[20] Báb 10. 22.
[21] Báb 9. 17.
[22] Báb 9. 18.
[23] Dekho báb 3. 13.
[24] Báb 9. 15 aur 26. 16.
[25] Muq. Rom. 2. 18 aur 12. 2 aur 1 Ḳ. 1. 9 aur Kul. 1. 9, wag.
[26] Dekho báb 3. 14.
[27] Áyat 18. Báb 9. 17 aur 26. 16. 1 Kur. 9. 1 aur 15. 8. Muq. áyat 15.
[28] Múq. Gal. 1. 12.
[29] Báb 23. 11.
[30] Áyat 14. Báb 4. 20.
[31] Báb 9. 18.
[32] Dekho báb 9. 14.
[33] 1 Kur. 6. 11. 'Ibr. 10. 22. Muq. Zab. 51. 2. Dekho báb 2. 38.
[34] Báb 9. 26 aur 26. 20. Muq. Gal. 1. 18, 19(?).
[35] Báb 3. 1. Luq. 18. 10.
[36] Báb 10. 10 aur 11. 5. Muq. 2 Kur. 12. 1—4.
[37] Muq. báb 9. 29.
[38] Áyat 4.
[39] Báb 26. 11. Dekho Mat. 10. 17.
[40] Muk. 2. 13.

a Yún. *is tariq ko.*

b Yá *istibiq.*

Stifanus ká ḳhún baháyá játá
[41] Báb 7. 58. thá, to [41] main bhí wahán
khará thá, aur us ke qatl par
[42] Báb 8. 1. Muq. báb 28. 10. Dekho Rom. 1. 32. [42] rází thá, aur [41] us ke qátilon
ke kapron kí hifázat kartá
thá. 21 Us ne mujh se kahá;
Já: main tujhe gair-qaumon
[43] Dekho báb 2. 39 aur 9. 15. ke pás [43] dúr dúr bhejúngá.

Romí hone ke sabab Paulus ká kore lagne se bachná.

22 Wuh is bát tak to us kí
sunte rahe; phir baland áwáz
[44] Muq. báb 21. 36. se chilláe, ki [44] Aise shakhs
ko zamín par se faná kar de!
[45] Báb 25. 24. [45] us ká zinda rahná munásib
nahín. 23 Jab wuh chilláte
aur apne kapre phenkte aur
khák uráte the, 24 to paltan
ke sardár ne hukm dekar
[46] Báb 21. 34 aur 23. 10. kahá, ki use [46] qal'a men le jáo,
[47] Áyat 29. aur kore márkar [47] us ká izhár
lo, táki mujhe ma'lúm ho, ki
wuh kis sabab se us kí
mukhálafat men yún chilláte
hain. 25 Jab unhon ne use
tasmon se bándh liyá, to
Paulus ne us súbadár se jo
[48] Báb 16. 37. pás kharí thá kahá; Kyá
tumhen rawá hai, ki [48] ek
Romí ádmí ke kore máro, aur
wuh bhí qusúr sábit kiye
bagair? 26 Súbadár yih sunkar
paltan ke sardár ke pás gayá,
aur use ḳhabar dekar kahá;
Tú kyá kartá hai? yih to
Romí ádmí hai. 27 Paltan ke
sardár ne us se pás ákar
kahá; Mujhe batá to, kyá tú
Romí hai? Us ne kahá; Hán.
28 Paltan ke sardár ne jawáb
diyá, ki Main ne barí raqam
dekar Romí hone ká rutba
[49] Áyat 24. hásil kiyá. Paulus ne kahá;
Main to paidáishí húṉ. 29 Pas
jo [49] us ká izhár lene ko the,
fauran us se alag ho gaye,
aur paltan ká sardár bhí [50] yih
[50] Muq. báb 23. 27. ma'lúm karke [51] dar gayá, ki
[51] Báb 16. 38. [52] jis ko main ne bándhá hai,
[52] Báb 21. 33. wuh Romí hai.

Yahúdion ki sadr 'adálat men Paulus ká jawáb.

30 Subh ko [53] yih haqíqat
[53] Áyat 24. Báb 23. 28. ma'lúm karne ke iráde se, ki
Yahúdí us par kyá ilzám lagáte
hain, us ne us ko khol diyá;
aur sardár káhin aur sáre
sadr 'adálatwálon ko jama'
hone ká hukm diyá, aur
Paulus ko níche le jákar un
ke sámne khará kar diyá.

23 [1] Paulus ne sadr 'adálat-
wálon ko gaur se dekhkar
[1] 2 Kur. 1. 12. 2 Tím. 1. 3. Muq. báb 24. 16 aur Aiy. 27. 5, 6 aur 1 Kur. 4. 4 aur 2 Kur. 4. 2 aur 5. 11 aur 1 Ibr. 13. 18.
kahá; Ai bháiyo, [1] main ne áj
tak kamál nekníyatí se Khudá
ke wáste 'umr guzárí hai.
[2] Sardár káhin [2] Hananyáh
ne un ko jo us ke pás khare
[2] Báb 24. 1. the hukm diyá, [3] ki us ke
munh par tamáncha máro.
[3] Paulus ne us se kahá; Ai
[3] 1 Sal. 22. 24. Nauha 3. 30. Mik. 5. 1. 2 Kur. 11. 20. Muq. Yúh. 18. 22, wag:
[4] safedí phirí húí [5] díwár, Ḳhudá
[4] Muq. Mat. 23. 27.
tujhe máregá: tú sharí'at ke
muwáfiq merá insáf karne ko
[5] Muq. Yas'. 30. 13 aur Iliz. 13. 10—14.
baiṭhá hai, aur kyá [6] sharí'at
ke barkhiláf mujhe márne ká
[6] Ist. 25. 1, 2. Dekho Yúh. 7. 51.
hukm detá hai? [4] Jo pás khare
the unhon ne kahá; Kyá tú
[7] Muq. 1 Sam. 2. 28 aur Zab. 106. 16.
[7] Ḳhudá ke sardár káhin ko burá
kahtá hai? [5] Paulus ne kahá;
Ai bháiyo, [8] mujhe ma'lúm na
[8] Muq. báb 24. 17.
thá ki yih sardár káhin hai;
kyúnki likhá hai, ki [a] Apní
qaum ke sardár ko burá na
kah. [6] Jab Paulus ne yih
ma'lúm kiyá ki ba'z [9] Saḍúqí
[9] Dekho Mat. 22. 23.
hain aur ba'z Farísí, to 'adálat
men pukárke kahá, ki Ai
bhái yo, [10] main Farísí aur Fa-
[10] Báb 26. 5. Fil. 3. 5.
rísíon kí aulád húṉ; [11] murdon
[11] Muq. báb 2. 26, 27. Dekho Kul. 1. 5.

a Ḳhurúj 22. 28.

kí [12]ummed aur qiyámat kebáre men mujh par muqaddama ho rahá hai. 7 Jáb us ne yih kahá, to Farísíon aur Sadúqíon men takrár húí; aur házirín men phút par gayí. 8 Kyúnki Sadúqí to [13]kahte hain, ki na qiyámat hai, na koí firishta, na rúh; magar Farísí dono ká iqrár karte hain. 9 Pas barí shor húá: aur [14]Farísíon ke firqe ke baʻz faqíh uṭhe, aur yún kahkar jhagarne lage, ki [15]Ham is ádmí men kuchh burái nahín páte; aur [16]agar kisi ruh yá firishte ne is se kalám kiyá ho, to phir kyá? 10 Aur jab barí takrár húí, to paltan ke sardár ne, is khauf se ki mabádá Paulus ke ṭukṛe kar diye jáen, fauj ko hukm diyá, ki utarkar use un men se zabardastí nikálo, aur [17]qalʻa men le áo.

Paulus ká Yahúdíon kí sázish se bachná, aur Feliks hákim ke pás pahuncháyá jáná.

11 [18]Usí rát [19]Khudáwand us ke pás á khará húá, aur kahá; [20]Khátir jamaʻ rakh: ki [21]jaise tú ne merí bábat Yarúshalem men gawáhí dí, waise hí tujhe Roma men bhí [22]gawáhí denί hogí.

12 Jab din húá, to [23]Yahúdíon ne eká karke aur [24]laʻnat kí qasam khákar kahá, ki jab tak ham Paulus ko qatl na kar len, na kuchh kháenge na píenge. 13 Aur jinhon ne ápas men yih sázish kí, wuh chálís se ziyáda the. 14 Pas unhon ne sardár káhinon aur buzurgon ke pás jákar kahá, ki Ham ne sakht laʻnat kí qasam khái hai, ki jab tak Paulus ko qatl na kar len, kuchh na chakhenge. 15 Pas ab tum sadr ʻadálatwálon se milkar paltan ke sardár se ʻarz karo ki use tumháre pás láe, goyá tum us ke muʻámale kí haqíqat ziyáda daryáft karní cháhte ho: aur ham us ke pahunchne se pahle us ke már dálne ko taiyár hain. 16 Lekin [25]Paulus ká bhánjá un kí ghát ká hál sunkar áyá, aur [26]qalʻa men jákar Paulus ko khabar dí. 17 Paulus ne súbadáron men se ek ko bulákar kahá; Is jawán ko paltan ke sardár ke pás le já; yih us se kuchh kahná cháhtá hai. 18 Pas us ne us ko paltan ke sardár ke pás le jákar kahá, ki Paulus [27]qaidí ne mujhe bulákar darkhwást kí, ki is jawán ko tere pás láún, ki tujh se kuchh kahná cháhtá hai. 19 Paltan ke sardár ne us ká háth pakarkar, aur alag jákar púchhá, kí Mujh se kyá bát kahní cháhtá hai? 20 Us ne kahá; [28]Yahúdíon ne eká kiyá hai, ki tujh se darkhwást karen, ki kal Paulus ko sadr ʻadálat men láe, goyá tú us ke hál kí aur bhí tahqíqát karní cháhtá hai. 21 Lekin tú un kí na mánná: kyúnki un men chálís shakhs se ziyáda us kí ghát men hain, jinhon ne [29]laʻnat kí qasam khái hai, ki jab tak use már na dálen, na kháenge na píenge; aur ab wuh taiyár hain; sirf tere waʻde ká intizár hai. 22 Pas sardár ne jawán ko yih hukm dekar rukhsat kiyá, ki Kisí se na kahná, ki tú ne mujh par yih záhir kiyá. 23 Aur do súbadáron ko pás bulákar kahá, ki Do sau sipáhí, aur sattar sawár,

[12] Báb 24. 15, 21 aur 26. 6—8 aur 28. 20.
[13] Lúq. 20. 27. Marq. 12. 18 aur 1 Kur. 15. 12.
[14] Báb 4. 5. Mat. 2. 16. Lúq. 5. 30.
[15] Muq. Áyat 29.
[16] Muq. báb 22. 7, 17, 18 aur Yuh. 12. 29.
[17] Áyát 16, 32. Báb 21. 34 aur 22. 24.
[18] Báb 18. 9 aur 27. 23.
[19] 1 Sam. 3. 10.
[20] Muq. 2 Tim. 4. 17.
[21] Muq. báb 19. 21.
[22] Báb 22. 15.
[23] Áyat 30.
[24] Áyát 14, 21.
[25] Muq. Rom. 16. 7 (?).
[26] Áyát 10, 32.
[27] Dekho If. 3. 1.
[28] Áyát 14, 15.
[29] Áyát 12, 14.

aur do sau nezebardár pahr rát gaye Qaisariya ke jáne ko taiyár kar rakhná: 24 aur hukm diyá ki Paulus kí sawárí ke liye jánwaron ko bhí házir karen, taki use
30 Áyat 26. Báb 24. 2 aur 25. 14.
31 Áyat 33. Báb 24. 1, 10 aur 26. 30. Dekho Luq. 20. 20.
32 Báb 24. 2.
33 Dekho báb 15. 23.
34 Báb 21. 27.
35 Muq. báb 21. 32, 33.
36 Muq. báb 22. 25—29.
37 Báb 22. 30.
38 Báb 18. 15 aur 25. 19.
39 Báb 25. 25; 26. 31 aur 28. 18. Muq. áyat 9.
40 Áyat 20.
41 Áyat 12. Dekho báb 9. 24.
42 Áyat 35. Muq. báb 24. 19 aur 25. 16.
43 Áyát 10 16.
44 Báb 25. 1.

30 Feliks 31 hákim ke pás sahíh salámat pahunchá den. 25 Aur is mazmún ká khatt likhá:

26 Klaudiyus Lúsiyás ká 32 Feliks bahádur hákim ko 33 salám. 27 34 Is shakhs ko Yahúdíon ne pakarkar 35 már dálná cháhá; magar 36 jab mujhe ma'lúm húá ki Romí hai, 35 to fauj samet charh gayá, aur chhurá láyá. 28 Aur is 37 bát ke daryáft karne ká iráda karke, ki wuh kis sabab se us par nálish karte hain, use un kí sadr 'adálat men le gayá: 29 aur ma'lúm húá, ki wuh 38 apní shari'at ke mas'alon kí bábat us par nálish karte hain; lekin 39 us par koí aisá ilzám nahín lagáyá gayá, jo qatl yá qaid ke láiq ho. 30 Aur 40 jab mujhe ittilá' húí, 41 ki is shakhs ke barkhiláf sázish honewálí hai, to main ne use fauran tere pás bhej diyá hai, aur 42 us ke mudda'ion ko bhí hukm de diyá hai, ki tere sámne us par da'wá karen.

31 Pas sipáhíon ne hukm ke muwáfiq Paulus ko lekar, ráton rát Antipatris men pahunchá diyá. 32 Aur dúsre din sawáron ko us ke sáth jáne ke liye chhorkar, áp 43 qal'a ko phire. 33 Unhon ne Qaisariya men pahunchkar hákim ko khatt de diyá, aur Paulus ko bhí us ke áge házir kiyá. 34 Us ne khatt parhkar púchhá, ki Yih kis 44 súbe ká hai? aur yih ma'lúm karke 45 ki Kilikiya ká hai, 35 us se kahá, ki 46 Jab tere mudda'í bhí házir honge, to main terá muqaddama karúngá: aur use Herodes ke 47 qal'a[a] men qaid rakhne ká hukm diyá.

45 Báb 21. 39.
46 Áyat 30.
47 Dekho Mat. 27. 27.

Feliks ke sámne Paulus kí peshí, aur Qaisariya men do baras qaid rahná.

24 1 1 Pánch din ke ba'd 2 Hananyáh sardár káhin, ba'z buzurgon, aur Tirtullus nám ek wakíl ko sáth lekar wahán áyá, aur unhon ne 3 hákim ke sámne Paulus kí faryád kí. 2 Jab wuh buláyá gayá, to Tirtullus ilzám lagáke kahne lagá, ki,

1 Muq. báb 21. 18, 27 aur áyat 11.
2 Báb 23. 2.
3 Báb 23. 24.

Ai 4 Feliks bahádur, chúnki tere wasile se ham bare amn men hain, aur terí dúrandeshí se is qaum ke fáide ke liye kharábíon kí isláh hotí hai, 3 ham har tarah aur har jagah kamál shukrguzárí ke sáth terá ihsán mánte hain. 4 Magar is liye ki tujhe ziyáda taklíf na dún, main terí minnat kartá hún, ki tú apní mihrbání se hamárí do ek báten sun le. 5 Kyúnki ham ne is shakhs ko mufsid[b], aur 5 dunyá ke sab Yahúdíon men fitna-angez, aur 6 Násarion ke bid'atí firqe ká sarguroh páyá. 6 7 Us ne haikal ko nápák karne kí bhí koshish kí thí, aur ham ne use pakrá; 8 usí se tahqíq karke tú áp in sab báton ko daryáft kar saktá hai, jin ká ham us par ilzám lagáte hain. 9 Aur Yahúdíon ne bhí is da'we men muttafiq hokar

4 Báb 23. 26.
5 Muq. Luq. 23. 2.
6 Áyat 14. Báb 5. 17; 15. 5; 26. 5 aur 28. 22.
7 Báb 21. 27—29.

a Yún. *praitoriyun.* b Yún. *wabá.*

kahá, ki yih báten isí tarah hain.
10 Jab hákim ne Paulus ko bolne ká ishára kiyá, to us ne jawáb diyá:
Chúnki main jántá hún, ki tú bahut barason se is qaum kí 'adálat kartá hai, is liye main ḳhátir jama'í se apná 'uzr bayán kartá hún. 11 Tú daryáft kar saktá hai, ki 8 bárah din se ziyáda nahín húe, ki main 9 Yarúshalem men 10 'ibádat karne gayá thá: 12 aur 11 unhon ne mujhe na haikal men kisí ke sáth bahs karte, yá logon men fasád uṭháte páyá; na 'ibádatḳhánon men; na shahr men: 13 aur 12 na wuh in báton ko, jin ká mujh par ab ilzám lagáte hain, tere sámne sábit kar sakte hain. 14 Lekin tere sámne yih iqrár kartá hún, ki 13 jis Taríq ko wuh 14 bid'at kahte hain, 15 usí ke mutábiq main 16 apne bápdádon ke Ḳhudá kí 'ibádat kartá hún, aur 17 jo kuchh Tauret aur nabíon ke sahífon men likhá hai, us sab par merá ímán hai. 15 Aur 18 Ḳhudá se usí bát kí 19 ummed rakhtá hún, jis ke wuh ḳhud bhí muntazir hain, ki 20 rástbázon aur nárástón dono kí 21 qiyámat hogí. 16 Isí liye main ḳhud bhí 22 koshish men rahtá hún, ki 23 Ḳhudá aur ádmíon ke báb men merá dil mujhe kabhí malámat na kare. 17 24 Bahut barason ke ba'd 25 main 26 apní qaum ko ḳhairát pahuncháne, aur 27 nazren charháne áyá thá. 18 Unhon ne bagair hangáme yá balwe ke mujhe 28 tahárat kí hálat men, yih kám karte húe, haikal men páyá—hán 29 Ásiya ke chand Yahúdí the —19 aur agar un ká mujh par kuchh da'wá thá, to 30 unhen tere sámne házir hokar faryád karní wájib thí. 20 Yá yihí ḳhud kahen, ki jab main sadr 'adálat ke sámne khaṛá thá, to mujh men kyá buṛáí páí thí, 21 siwá is ek bát ke, ki main ne un men khaṛe hokar 31 baland áwáz se kahá thá, ki Murdon kí qiyámat ke báre men áj mujh par tumháre sámne muqaddama ho rahá hai.
22 Feliks ne, jo sahíh taur par 32 is Taríq se wáqif thá, yih kahkar muqaddame ko multawí kar diyá, ki Jab palṭan ká sardár Lúsiyás áegá, to main tumhárá muqaddama faisal karúngá: 23 aur súbadár ko hukm diyá, ki us ko 33 qaid to rakh, magar árám se rakhná, aur 34 us ke doston men se kisí ko us kí ḳhidmat karne se mana' na karná.
24 Aur chand roz ke ba'd Feliks apní bíwí Drúsilla ko, jo Yahúdan thí, sáth lekar áyá; aur Paulus ko bulwákar us se Masíh Yisú' ke dín kí kaifíyat suní. 25 Aur jab wuh 35 rástbází, aur parhezgárí, aur áyanda 'adálat ká bayán kar rahá thá, to Feliks ne dahshat khákar jawáb diyá, ki Is waqt to já, 36 fursat pákar tujhe phir buláúngá. 26 Use 37 Paulus se kuchh rupaye milne kí ummed bhí thí; is liye use âur bhí bulá bulákar us ke sáth guftgú kiyá kartá thá. 27 Lekin jab do baras guzar gaye, to Purkiyus 38 Festus Feliks kí jagah muqarrar húá; aur Feliks 39 Yahúdíon ko apná ihsánmand karne kí garaz

8 Dekho áyat 1.
9 Báb 8. 27. Yúh. 12. 20.
10 Báb 20. 16.
11 Muq. báb 25. 8.
12 Báb 25. 7.
13 Áyat 22. Dekho báb 9. 2.
14 Áyat 5.
15 2 Tím. 1. 3. Muq. báb 27. 23 aur Lúq. 1. 75 aur Rom. 1. 9 aur 'Ibr. 9. 14 aur 12. 28.
16 Dekho báb 3. 13 aur 22. 3.
17 Báb 26. 22 aur 28. 23. Muq. Rom. 3. 21.
18 Tit. 2. 13. Muq. Gal. 5. 5.
19 Dekho báb 23. 6.
20 Dekho Dán. 12. 2.
21 Lúq. 14. 14.
22 Muq. 1 Tím. 4. 7, 15.
23 Muq. 1 Kur. 10. 32 aur Fil. 1. 10 aur Yahúdáh 24. Dekho báb 23. 1.
24 Muq. báb 20. 31.
25 Rom. 15. 25—28, 31. 1 Kur. 16. 1—3. 2 Kur. 8. 1—4 aur 9. 1, 2, 12. Muq. Gal. 2. 10.
26 Báb 26. 4 aur 28. 19.
27 Muq. áyat 11 aur báb 20. 16.
28 Báb 21. 26 aur 26. 21.
29 Báb 21. 27.
30 Dekho báb 23. 30
31 Dekho báb 23. 6.
32 Áyat 14. Dekho báb 9. 2.
33 Muq. báb 28. 16.
34 Muq. báb 27. 3.
35 Muq. Tit. 2. 12, 13.
36 Báb 17. 32. Muq. 2 Tím. 4. 2.
37 Muq. áyat 17.
38 Báb 25. 1 aur 26. 24.
39 Báb 25. 9. Muq. báb 12. 3 aur Mar. 15. 15.

se [40]Paulus ko qaid hí men chhor gayá.

Festus ke sámne Paulus kí peshí.

25 [1] Pas Festus [1]súba men dákhil hokar tín roz ke ba'd Qaisariya se Yarúshalem ko gayá. [2] Aur sardár káhinon aur Yahúdíon ke raison ne us ke hán [2]Paulus kí faryád kí; [3] aur us kí mukhálafat men yih ri'áyat cháhí, ki wuh use Yarúshalem men bulá bheje, aur [3]ghát men the ki use ráh men már dálen. [4] Magar Festus ne jawáb diyá, ki Paulus to Qaisariya men qaid hai, aur main áp jald wahán jáúngá. [5] Pas tum men se jo ikhtiyárwále hain, wuh sáth chalen, aur agar is shakhs men kuchh bejá bát ho, to us kí faryád karen.

[6] Wuh un men áth das din rahkar Qaisariya ko gayá, aur dúsre din [4]takht i 'adálat par baiṭhkar Paulus ke láne ká hukm diyá. [7] Jab wuh házir húá, to jo Yahúdí Yarúshalem se áe the, wuh us ke ás pás khare hokar us par bahutere sakht ilzám lagáne lage, magar [5]un ko sábit na kar sake; [8] lekin Paulus ne yih 'uzr kiyá, ki Main ne [6]na to kuchh [7]Yahúdíon kí sharí'at ká gunáh kiyá hai, na haikal ká, [8]na Qaisar ká. [9] Magar Festus ne, Yahúdíon ko [9]apná ihsánmand banáne kí garaz se, Paulus ko jawáb diyá; Kyá tujhe Yarúshalem jáná manzúr hai, ki terá yih muqaddama wahán mere sámne faisal ho? [10] Paulus ne kahá; Main Qaisar ke [10]takht i 'adálat ke sámne khará hún; merá muqaddama yahín faisal honá cháhiye. Yahúdíon ká main ne kuchh qusúr nahín kiyá, chunánchi tú bhí khúb jántá hai. [11] Agar badkár hún, yá main ne qatl ke láiq koí kám kiyá hai, to mujhe marne se inkár nahín. Lekin jin báton ká wuh mujh par ilzám lagáte hain, agar un kí kuchh asl nahín, to un kí ri'áyat se koí mujh ko un ke hawále nahín kar saktá: [11]main Qaisar ke hán apíl kartá[a] hún. [12] Phir Festus ne saláhkáron se maslahat karke jawáb diyá, ki Tú ne Qaisar ke hán apíl kiyá[b] hai; to Qaisar hí ke pás jáegá.

Agrippa bádsháh ke sámne Paulus ká jawáb.

[13] Aur kuchh din guzarne ke ba'd, Agrippa bádsháh aur Birníke ne Qaisariya men ákar Festus se muláqát kí. [14] Aur un ke kuchh 'arse wahán rahne ke ba'd Festus ne Paulus ke muqaddame ká hál bádsháh se yih kahkar bayán kiyá, ki [12]Ek shakhs ko Feliks qaid men chhor gayá hai. [15] Jab main Yarúshalem men thá, to [13]sardár káhinon aur Yahúdíon ke buzurgon ne us kí faryád kí, aur sazá ke hukm kí darkhwást kí. [16] [14]Un ko main ne jawáb diyá, ki Romíon ká yih dastúr nahín, ki kisí ádmí ko ri'áyatan sazá ke liye hawále karen, [15]jab tak ki mudda'á 'alaih ko, apne mudda'íon ke rú ba rú hokar, da'wá ke jawáb dene ká

---

a Yá *duhái detá.* b Yá *duhái dí.*

40 Báb 25. 14. Dekho Lúq. 21. 12.
1 Báb 23. 34.
2 Áyat 15.
3 Dekho báb 9. 24.
4 Áyát 10, 17. Dekho Mat. 27. 19.
5 Báb 24. 13.
6 Muq. báb 24. 12 aur 28. 17. Dekho báb 6. 13.
7 Yúh. 19. 7.
8 Yúh. 19. 12.
9 Báb 24. 27.
10 Áyát 6, 17.
11 Báb 26. 32 aur 28. 19.
12 Báb 24. 27.
13 Áyát 2, 3.
14 Áyát 4, 5.
15 Muq. Yúh. 7. 51. Dekho báb 23. 30.

mauqa' na mile. 17 Pas [16]jab wuh yahán jama' húe, to main ne kuchh der na kí, balki dúsre hí din [17]takht i 'adálat par baiṭhkar, us ádmí ke láne ká hukm diyá. 18 Magar jab us ke mudda'í khare húe, to jin buráiyon ká mujhe gumán thá, un men se unhon ne kisí ká ilzám us par na lagáyá; 19 balki [18]apne dín, aur [19]kisí shakhs Yisú' kí bábat us se bahs karte the, jo mar gayá thá, aur Paulus us ko zinda batátá hai. 20 Chúnki main in báton kí tahqíqát kí bábat uljhan men thá, is liye us se [20]púchhá; Kyá tú Yarúshalem men jáne ko rází hai, ki wahán in báton ká faisala ho? 21 Magar [21]jab Paulus ne apíl kiyá[a], ki merá muqaddama [22]sháhansháh kí 'adálat men faisal ho, to main ne hukm diyá, ki jab tak use Qaisar ke pás na bhejún, wuh qaid rahe. 22 [23]Agrippa ne Festus se kahá; Main bhí us ádmí kí sunna cháhtá húṅ. Us ne kahá, ki Tú kal sun legá.

23 Pas dúsre din, jab [24]Agrippa aur Birníke, barí shán o shaukat se, palṭan ke sardáron aur shahr ke raison ke sáth, diwánkháne men dákhil húe, to Festus ke hukm se Paulus házir kiyá gayá. 24 Phir Festus ne kahá; Ai Agrippa bádsháh, aur ai sab házirín! tum is shakhs ko dekhte ho, jis kí bábat [25]Yahúdíon ke sáre guroh ne Yarúshalem men, aur yahán bhí [26]chillá chillákar mujh se 'arz kí, ki is ká áge ko jítá rahná munásib nahín. 25 Lekin mujhe ma'lúm húá, ki [27]us ne qatl ke láiq kuchh nahín kiyá: aur [28]jab us ne khud [29]sháhansháh ke hán apíl kiyá[a], to main ne us ke bhejne kí tajwíz kí. 26 Us kí nisbat mujhe koí thík bát ma'lúm nahín, ki Sarkár i 'Álí ko likhún. Is wáste main ne us ko tumháre áge, aur khásskar, ai Agrippa bádsháh, tere huzúr házir kiyá hai, táki tahqíqát ke ba'd likhne ke qábil koí bát nikle; 27 kyún-ki qaidí ke bhejte waqt, un ilzámon ko jo us par lagáe gaye hon záhir na karná, mujhe khiláf i 'aql ma'lúm hotá hai.

26 [1]Agrippa ne Paulus se kahá; Tujhe apne liye bolne kí ijázat hai. Paulus háth barhákar apná jawáb yún pesh karne lagá, ki

2 Ai Agrippa bádsháh, [2]jitní báton kí Yahúdí mujh par nálish karte hain, áj tere sámne un kí jawábdihí karní apní khushnasíbi jántá húṅ: 3 khásskar is liye ki tú Yahúdíon kí sab [3]rasmon aur mas'alon se wáqif hai: pas main minnat kartá húṅ, ki tahammul se merí sun le. 4 Sab Yahúdí jánte hain, ki [4]apní qaum ke darmiyán aur Yarúshalem men shurú' i jawání se [5]merá chál chalan kaisá rahá hai; 5 chúnki wuh shurú' se mujhe jánte hain, agar cháhen, to gawáh ho sakte hain, ki main [6]Farísí hokar apne dín ke [7]sab se ziyáda páband i mazhab firqe kí tarah zindagí guzártá thá. 6 Aur ab [8]us wa'de kí ummed

---

a Yá *duhátí dí.*

16 Áyát 7, 24.
17 Áyát 6, 10.
18 Báb 18. 15 aur 23. 29.
19 Muq. báb 17. 18.
20 Áyat 9.
21 Dekho áyat 11.
22 Áyat 25.
23 Dekho báb 9. 15.
24 Áyat 13. Báb 26. 30.
25 Áyát 2, 7.
26 Báb 22. 22.
27 Dekho báb 23. 29.
28 Áyát 11, 12.
29 Áyat 21.
1 Dekho báb 9. 15.
2 Báb 25. 7, 19. Muq. áyat 7.
3 Dekho báb 6. 14.
4 Báb 24. 17 aur 28. 19.
5 Muq. Gal. 1. 13.
6 Báb 23. 6.
7 Báb 22. 3.
8 Dekho báb 13. 32.

ke sabab mujh par muqaddama ho rahá hai, jo Khudá ne hamáre bápdádon se kiyá thá; 7 [9]usí wa'de ke púrá hone kí ummed par [10]hamáre bárah ke bárah qabíle dil o ján se rát din 'ibádat kiyá karte hain. Isí ummed ke sabab, ai bádsháh, [11] Yahúdí mujh par nálish karte hain. 8 Jab ki Khudá murdon ko jilátá hai, to yih bát tumháre nazdík kyún [12]gair-mu'tabar samjhí játí hai? 9 [13]Main ne bhí samjhá thá, ki [14]Yisú' Násarí ke nám kí tarah tarah se mukhálafat karní mujh par farz hai. 10 Chunánchi [15]main ne Yarúshalem men aisá hí kiyá, aur [16]sardár káhinon kí taraf se ikhtiyár pákar, bahut se muqaddason ko qaid men dálá, aur [17]jab wuh qatl kiye játe the to main bhí yihí ráe detá thá. 11 Aur har 'ibádatkháne men [18]unhen sazá dilá dilákar zabardastí un se [19]kufr kahlwátá thá, balki [20]un kí mukhálafat men aisá díwána baná, ki gair shahron men bhí jákar [21]unhen satátá thá. 12 Isí hál men sardár káhinon se ikhtiyár aur parwána lekar [22]Damishq ko játá thá; 13 to ai bádsháh, main ne do pahar ke waqt ráh men yih dekhá, ki súraj ke núr se ziyáda ek núr ásmán se, mere aur mere hamsafaron ke girdágird á chamká. 14 Jab ham sab zamín par gir pare, to main ne [23]'Ibrání zabán men yih áwáz sunî, ki Ai Sháúl, ai Sháúl, tú mujhe kyún satátá hai? Paine kí ár par lát mární tere liye mushkil hai. 15 Main ne kahá; Ai Khudáwand, tú kaun hai? Khudáwand bolá; Main Yisú' hún, jise tú satátá hai. 16 Lekin uth, [24]apne pánwon par khará ho; kyúnki main is liye tujh par záhir húá hún, ki [25]tujhe un chízon ká bhí khádim aur gawáh muqarrar karún, jin kí gawáhí ke liye tú ne mujhe dekhá hai, aur un ká bhí jin kí gawáhí ke liye main tujh par záhir húá karúngá. 17 Aur [26]main tujhe is ummat aur gair-qaumon se bachátá rahúngá; [27]jin ke pás tujhe is liye [28]bhejtá hún, 18 ki tú [29]un kí ánkhen khol de, [30]táki [31]andhere se raushní kí taraf, aur [32]Shaitán ke ikhtiyár se Khudá kí taraf rujú' láen, aur [33]mujh par ímán láne ke bá'is [34]gunáhon kí mu'áfí, aur [35]muqaddason men sharík hokar mírás páen. 19 Is liye, ai Agrippa bádsháh, main [36]us ásmání royá ká náfarmán na húá: 20 balki pahle [37]Damishqíon ko, phir [38]Yarúshalem aur sáre mulk i Yahúdiya ke báshindon ko, aur [39]gair-qaumon ko [40]samjhátá rahá, ki [41]tauba karen, aur [42]Khudá kí taraf rujú' lákar [43]tauba ke muwáfiq kám karen. 21 Inhín báton ke sabab [44]Yahúdíon ne mujhe haikal men pakarke, már dálne kí koshish kí. 22 Lekin [45]Khudá kí madad se [46]main áj tak qáim hún, aur chhote bare ke sámne gawáhí detá hún, aur un báton ke siwá kuchh nahín kahtá, [47]jin kí peshíngoí nabíon aur Músá ne bhí kí hai, 23 [48]ki Masíh ko [49]dukh uthánā zarúr hai, aur [50]sab se pahle wuhí [51]murdon men se zinda hokar [52]is ummat ko aur gair-qaumon

9 Muq. báb 2. 33. aur 'Ibr. 10. 36 aur 11. 13, 39.
10 Mat. 19. 28. Luq. 22. 30. Ya'q. 1. 1. Muk. 21. 12. Muq. 'Azrá 6. 17.
11 Ayat 2.
12 Muq. báb 17. 33 aur 1 Kur. 15. 12.
13 1 Tím. 1. 13. Muq. Yúh. 16. 2. Dekho báb 8. 17.
14 Báb 22. 8.
15 Dekho báb 8. 3.
16 Ayat 12. Báb 9. 1, 2, 14, 21 aur 22. 4, 5.
17 Dekho báb 22. 20.
18 Báb 22. 19.
19 Dekho báb 13. 45.
20 Báb 9. 1.
21 Báb 22. 5.
22 Dekho báb 9. 3—8 aur 22. 6—11.
23 Báb 21. 40 aur 22. 2.
24 Hiz. 2. 1. Dan. 10. 11.
25 Dekho báb 22. 14, 15.
26 Muq. báb 12. 11 aur 1 Taw. 16. 35 aur Yarm. 1. 8, 19 aur 15. 20.
27 Dekho báb 9. 15.
28 Muq. Rom. 11. 13 aur 1 Tím. 2. 7.
29 Yas'. 35. 5 aur 42. 7. Muq. Yas'. 29. 18 aur 32. 3 aur Luq. 4. 18 aur If. 1. 18, wag:
30 Muq. Luq. 1. 16 aur Ya'q. 5. 19, 20.
31 Muq. Zab. 36. 9 aur Yas'. 9. 2 aur 42. 16 aur Yúh. 8. 12 aur 2 Kur. 6. 14 aur If. 5. 8 aur Kul. 1. 12, 13 aur 1 Thiss. 5. 5 aur 1 Pat. 2. 9, wag:
32 Dekho Luq. 22. 53 aur 1 Kur. 5. 5.
33 Muq. báb 15. 9 aur 2 Thiss. 2. 13.
34 Dekho báb 5. 31.
35 Dekho báb 20. 32.
36 Ayat 13.
37 Báb 9. 19, 20.
38 Báb 9. 26—29 aur 22. 17—20.
39 Dekho báb 13. 46.
40 Muq. báb 17. 30.
41 Dekho báb 2. 38.
42 Dekho báb 14. 15.
43 Mat. 3. 8. Luq. 3. 8.
44 Báb 21. 27, 30, 31 aur 24. 18.
45 Mu 4. 2 Kur. 1. 10 aur 'Ibr. 13. 5, 6.
46 Muq. If. 6. 13.
47 Dekho báb 10. 43 aur 24. 14.
48 Muq. Luq. 24. 26 aur 'Ibr. 2. 10. Dekho báb 3. 18.
49 Muq. Mat. 26. 42 aur Yúh. 12. 34.
50 1 Kur. 15. 20, 23. Kul. 1. 18. Muk. 1. 5.
51 Rom. 1. 4.
52 Muq. If. 2. 17.

ko bhí [53]núr ká ishtihár degá.

24 Jab wuh is tarah jawábdihí kar rahá thá, to Festus ne barí áwáz se kahá; Ai Paulus, [54]tú díwána hai; bahut 'ilm ne tujhe díwána kar diyá hai. 25 Paulus ne kahá; [55]Ai Festus bahádur, main díwána nahín, balki [56]sachchái aur [57]hoshyárí kí báten kahtá hún. 26 Chunánchi [58]bádsháh, jis se main dilerána kalám kartá hún, yih báten jántá hai: aur mujhe yaqín hai ki in báton men se koí us se chhipí nahín; kyúnki yih májará kone men nahín húá. 27 Ai Agrippa bádsháh, kyá tú nabíon ká yaqín kartá hai? Main jántá hún, ki tú yaqín kartá hai. 28 Agrippa ne Paulus se kahá; Tú to thorí hí sí nasíhat karke mujhe [59]Masíhí kar lená cháhtá hai. 29 Paulus ne kahá; Main to Khudá se cháhtá hún, ki thorí nasíhat se, yá bahut se, sirf tú hí nahín, balki jitne log áj merí sunte hain, [60]merí mánind ho jáen, siwá [61]in zanjíron ke.

30 Tab bádsháh, aur [62]hákim, aur Birníke, aur un ke hamnishín uth khare húe; 31 aur alag jákar ek dúsre se báten karne aur kahne lage, ki [63]Yih ádmí aisá to kuchh nahín kartá, jo qatl yá qaid ke láiq ho. 32 Agrippa ne Festus se kahá, ki [64]Agar yih ádmí [65]Qaisar ke hán apíl na kartá[a], to [66]chhúṭ saktá thá.

[53] Áyat 18. Dekho Lúq. 2. 32.

[54] Báb 12. 15. Muq. áyat 8 aur báb 17. 32 aur 2 Sal. 9. 11 aur Yarm. 29. 26 aur Mar. 3. 21 aur Yúh. 10. 20 aur 1 Kur. 1. 23; 2. 14 aur 4. 10.

[55] Dekho báb 24. 3.

[56] Muq. 2 Pat. 1. 16.

[57] Muq. 2 Kur. 5. 13.

[58] Muq. áyat 3.

[59] Báb 11. 26. 1 Pat. 4. 16.

[60] Muq. 1 Kur. 7. 7.

[61] Dekho báb 21. 33.

[62] Dekho báb 23. 24.

[63] Dekho báb 23. 29.

[64] Báb 28. 18.

[65] Dekho báb 9. 15.

[66] Báb 25. 11 aur 28. 19.

a Yá *duhátí na detá.*

Itáliya ki taraf Paulus ká rawána kiyá jáná.

27 [1]Jab jaház par [2]Itáliya ko [2]hamárá jáná thahar gayá, to unhon ne Paulus aur ba'z áur qaidíon ko [3]sháhanshání [4]paltan ke ek súbadár Yúliyus nám ke hawále kiyá. 2 Aur ham Adramuttiyum ke ek jaház par, jo Ásiya ke kanáre kí bandargáhon men jáne ko thá, sawár hokar rawána húe; aur Thissaluníke ká [5]Aristarkhus Makiduní hamáre sáth thá. 3 Dúsre din Saidá men jaház thahrá; aur [6]Yúliyus ne [7]Paulus par mihrbání karke [8]doston ke pás jáne kí ijázat dí, táki us kí khátirdárí ho. 4 Waháṉ se ham rawána húe, aur Kuprus kí ár men hokar chale, is liye ki hawá mukhálif thí. 5 Phir ham Kilikiya aur Pamfúliya ke samundar se guzarkar Lúkiya ke shahr Múra[b] men utre. 6 Waháṉ súbadár ko [9]Iskandriya ká ek jaház Itáliya játá húá milá; pás ham ko us men bithá diyá. 7 Aur ham bahut dinon tak áhista áhista chalkar jab mushkil se Kanidus ke samne pahunche, to is liye ki hawá ham ko áge barhne na detí thí Salmone ke sámne se hokar Krete kí ár men chale; 8 aur bamushkil us ke kanáre kanáre chalkar, Hasín Bandar nám ek maqám men pahunche, jis se Lasaya shahr nazdík thá.

[1] Báb 25. 12, 25.

[2] Dekho báb 16. 10.

[3] Muq. báb 25. 23.

[4] Dekho báb 10. 1.

[5] Dekho báb 19. 29.

[6] Áyat 43.

[7] Báb 28. 2.

[8] Muq. báb 24. 23 aur 28. 16, 30.

[9] Báb 28. 11.

b N. *Murra.*

Jaház ká túfán meṉ phaṉs jáná.

9 Jab bahut 'arsa guzar gayá, aur jaház ká safar is liye ḳhatarnák ho gayá, ki
10 Ahbár 16. 29—31 aur 23. 27—29. Gin. 29. 7. [10] Roze ká din guzar chuká thá, to Paulus ne unheṉ yih kahkar nasíhat kí, [10] ki Ai sáhibo, mujhe ma'lúm hotá hai ki is safar meṉ [11] taklíf aur bahut nuqsán hogá, na sirf mál aur jaház ká, balki hamárí jánoṉ ká bhí. [11] Magar súbadár ne [12] nákhudá aur jaház ke málik kí báton par Paulus kí báton se ziyáda liház kiyá. [12] Aur chúṉki wuh bandar jároṉ meṉ rahne ke liye achchhá na thá, is liye aksar logoṉ kí saláh ṭhahrí, ki wahán se rawána hoṉ, aur agar ho sake, to Fíniks meṉ pahuṉchkar járá káṭeṉ: wuh Krete ká ek bandar hai, jis ká rukh shimál-mashriq, aur junúb-mashriq hai. [13] Jab kuchh kuchh dakhiná hawá chalne lagí, to unhoṉ ne, yih samajhkar ki hamárá matlab hásil ho gayá, langar uṭháyá, aur Krete ke kanáre ke qaríb qaríb chale. [14] Lekin thorí der ba'd [13] ek barí túfání hawá, jo Yúrakulon kahlátí hai, Krete par se jaház par áí: [15] aur jab jaház hawá ke qábú meṉ á gayá, aur us ká sámná na kar saká, to ham ne láchár hokar us ko bahne diyá. [16] Aur Kauda[a] nám ek chhoṭe jazíre kí ár meṉ bahte bahte, ham barí mushkil se doṉgí ko qábú meṉ láe; [17] aur jab malláh us ko úpar charhá chuke, to jaház kí mazbútí kí
11 Áyat 21.
12 Muk. 18. 17.
13 Muq. Mar. 4. 37.

tadbíreṉ karke us ko níche se báṉdhá; aur Súrtis ke chorbálú meṉ dhas jáne ke ḍar se, jaház ká sáz o sámán utár liyá, aur usí tarah bahte chale gaye. [18] Magar jab ham ne áṉdhí se bahut hichkole khác, to dúsre din wuh [14] jaház ká mál pheṉkne lage; [19] aur tísre din unhoṉ ne apne hí háthoṉ se jaház ke álát o asbáb bhí pheṉk diye. [20] Aur jab bahut dinoṉ tak na súraj nazar áyá, na táre, aur shiddat kí áṉdhí chal rahí thí, to ákhir ham ko bachne kí ummed bi'lkull na rahí. [21] Aur jab bahut fáqe kar chuke to Paulus ne un ke bích meṉ khare hokar kahá; Ai sáhibo, [15] lázim thá ki tum merí bát mánkar Krete se rawána na hote, aur yih taklíf aur nuqsán na uṭháte. [22] Magar ab maiṉ tum ko nasíhat kartá húṉ, ki [16] ḳhátir jama' rakkho: kyúṉki tum meṉ se kisí kí ján ká nuqsán na hogá, magar jaház ká. [23] Kyúṉki [17] Ḳhudá, [18] jis ká maiṉ húṉ, aur [19] jis kí 'ibádat bhí kartá húṉ, [20] us ke firishte ne isí rát ko mere pás ákar [24] kahá; Ai Paulus, na ḍar; [21] zarúr hai, ki tú Qaisar ke sámne házir ho; aur dekh, [22] jitne log tere sáth jaház meṉ sawár haiṉ, un sab kí Ḳhudá ne terí ḳhátir jánbakhshí kí[b]. [25] Is liye, ai sáhibo, ḳhátir jama' rakkho: kyúṉki [23] maiṉ Ḳhudá ká yaqín kartá húṉ, ki jaisá mujh se kahá gayá hai, waisá hí hogá. [26] Lekin [24] yih zarúr hai, ki ham [25] kisí ṭápú meṉ já pareṉ.

14 Yúnah 1. 5. Muq. áyat 38.
15 Áyat 10.
16 Áyat 25, 36.
17 Báb 18. 9 aur 23. 11.
18 Zab. 119. 94. Dán. 5. 23.
19 Muq. Dán. 6. 16. Dekho báb 24. 14.
20 Dekho báb 8. 26.
21 Bab 2..11.
22 Muq. Paid. 18. 26 aur 19. 21, 29 aur Hiz. 14. 14.
23 Muq. Luq. 1. 45.
24 Báb 28. 1.
25 Áyat 29.

a N. *Klauda.*

b Yún. *un sab ko Ḳhudá ne tujhe bakhsh díyá.*

Jaház kí tabáhí.

27 Jab chaudahwín rát húí
aur ham Bahr i Adriya men
ṭakráte phirte the, to ádhí
rát ke qaríb malláhon ne aṭkal
se ma'lúm kiyá, ki kisí mulk
ke nazdík pahunch gaye;
28 aur pání kí tháh lekar bís
pursa páyá; aur thoṛá áge
baṛhkar, aur phir tháh lekar
pandrah pursa páyá. 29 Aur
is ḍar se, ki mabádá [26] chaṭánon
par já paṛen, jaház ke píchhe
se chár langar ḍále, aur subh
hone kí du'á mángte rahe.
30 Aur jab malláhon ne cháhá
ki jaház par se bhág jáen,
aur is baháne se ki galahí
se langar ḍálen[a], [27] ḍongí ko
samundar men utárá, 31 to
Paulus ne súbadár aur sipáhíon
se kahá, ki Agar yih jaház
par na rahenge, to tum nahín
bach sakte. 32 Is par sipáhíon
ne ḍongí kí rassiyán káṭkar
use chhoṛ diyá. 33 Aur jab
din nikalne ko húá, to Paulus
ne sab kí minnat kí, ki kháná
khá lo, aur kahá, ki Tum ko
intizár karte karte aur fáqa
khenchte khenchte áj chaudah
din ho gaye, aur tum ne kuchh
nahín kháyá. 34 Is liye
tumhárí minnat kartá hún, ki
kháná khá lo; kyúnki is par
tumhárí bihtarí mauqúf hai:
aur [28] tum men se kisí ke sir
ká ek bál bíká na hogá. 35 Yih
kahkar us ne roṭí lí, aur un
sab ke sámne [29] Khudá ká
shukr kiyá, aur toṛkar kháne
lagá. 36 Phir un sab kí
[30] khátirjama' húí, aur áp bhí
kháná kháne lage. 37 Aur
ham sab milkar jaház men do
sau chhahattar [31] ádmí the.
38 Jab wuh khákar ser húe,
to [32] gehúon ko samundar men
phenkkar jaház ko halká
karne lage. 39 Jab din nikal
áyá, to [33] unhon ne us mulk
ko na pahcháná: magar ek
kháṛí dekhí, jis ká kanára sáf
thá, aur saláh kí, ki agar ho
sake, to jaház ko us par
chaṛhá len. 40 Pas langar
kholkar samundar men chhoṛ
diye, aur patwáron kí bhí
rassiyán khol dín, aur aglá pál
hawá ke ruḳh par chaṛhákar
us kanáre kí taraf chale.
41 Lekin ek aisí jagah já paṛe,
jis ke dono taraf samundar
ká zor thá, aur [34] jaház zamín
par ṭik gayá. Pas galahí to
dhakká khákar phans gayí;
magar dumbála lahron ke zor
se ṭúṭne lagá. 42 Aur [35] sipáhíon
kí yih saláh thí, ki qaidíon ko
már ḍálen, ki aisá na ho koí
tairkar bhág jáe. 43 Lekin
súbadár ne, [36] Paulus ke
bacháne kí garaz se, un ko
is iráde se báz rakkhá; aur
hukm diyá, ki jo tair sakte
hain, pahle kúdkar kanáre par
chale jáen; 44 aur báqí log,
ba'z taḳhton par, aur ba'z
jaház kí âur chízon ke saháre
se chale jáen. Aur isí tarah
[37] sab ke sab ḳhushkí par
salámat pahunch gaye.

Milite ṭápú par Paulus aur us ke sáthíon ká ṭikná.

28 1 Jab ham pahunch gaye,
[1] to jáná ki [2] is ṭápú ká
nám Milite hai. 2 Aur un
[3] ajnabíon ne ham par ḳháss
[4] mihrbání kí, kyúnki menh kí
jhaṛí, aur jáṛe ke sabab unhon

[26] Áyat 26.
[27] Áyat 16.
[28] 1 Sam. 14. 45. 2 Sam. 14. 11. 1 Sal. 1. 52. Lúq. 21. 18. Muq. Mat. 10. 30.
[29] Dekho Mat. 15. 36.
[30] Áyat 22.
[31] Báb 2. 41. Muq. báb 7. 14 aur Rom. 13. 1 aur 1 Pat. 3. 20.
[32] Muq. áyat 18.
[33] Muq. báb 28. 1.
[34] Muq. 2 Kur. 11. 25.
[35] Muq. báb 12. 19.
[36] Áyat 3.
[37] Áyat 22.
[1] Muq. báb 27. 39.
[2] Báb 27. 26.
[3] Áyat 4. 1 Kur. 14. 11. Kul. 3. 11. Muk. Rom. 1. 14.
[4] Báb 27. 3.

a Yún. *ân deṉ.*

ne ág jaláke ham sab kí khátir kí. 3 Jab Paulus ne lakriyon ká gaṭṭhá jama' karke ág men ḍálá, to ek sánp[a] garmí pákar niklá, aur us ke háth par lipaṭ gayá. 4 Jis waqt un [5]ajnabíon ne wuh kírá us ke háth men laṭká húá dekhá, to ek dúsre se kahne lage, ki [6]Beshakk yih ádmí ḳhúní hai; agarchi samundar se bach gayá, [7]taubhí 'Adl[b] use jíne nahín detá. 5 Pas [8]us ne kíre ko ág men jhaṭak diyá, aur use kuchh zarar na pahunchá. 6 Magar wuh muntazir the, ki is ká badan súj jáegá, yá yih marke yakáyak gir paregá. Lekin jab der tak intizár kiyá, aur dekhá ki us ko kuchh zarar na pahunchá, to [9]áur khayál karke [10]kahá, ki yih to koí dewtá hai.

7 Wahán se qaríb Publiyus nám us ṭápú ke sardár kí milk thí. Us ne ghar le jákar, tín din tak barí mihrbání se hamárí mihmání kí. 8 Aur aisá húá ki Publiyus ká báp bukhár aur pechish kí wajh se bímár pará thá. Paulus ne us ke pás jákar [11]du'á mángí, aur [12]us par háth rakhkar shifá dí. 9 Jab aisá húá, to báqí log jo us ṭápú men bímár the áe, aur achchhe kiye gaye. 10 Aur unhon ne hamárí barí 'izzat kí; aur chalte waqt jo kuchh hamen darkár thá, jaház par rakh diyá.

Milite se rawána hokar Roma men pahunchná.

11 Tín mahíne ke ba'd, ham [13]Iskandriya ke ek jaház par rawána húe, jo járe bhar us ṭápú men rahá thá, aur jis ká nishán Diyuskúri[c] thá. 12 Aur Surakúsa men jaház thahrákar tín din rahe; 13 aur wahán se pher khákar Regiyum men áe: aur ek roz ba'd dakhiná chalí, to dúsre din Putiyulí men áe. 14 Wahán ham ko [14]bháí mile, aur un kí minnat se ham sát din un ke pás rahe: aur isí tarah Roma tak gaye. 15 Wahán se bháí, hamárí ḳhabar sunkar, Appiyus ke Chauk aur Tínsaráe tak hamáre istiqbál ko áe: aur Paulus ne unhen dekhkar [15]Ḳhudá ká shukr kiyá, aur us kí ḳhátirjama' húí.

16 Jab ham Roma men pahunche, to [16]Paulus ko ijázat húí, ki akelá us sipáhí ke sáth rahe, jo us par pahrá detá thá.

Roma ke Yahúdíon se Paulus kí taqrír.

17 Tín roz ke ba'd aisá húá ki us ne Yahúdíon ke ra'ison ko bulwáyá; aur jab jama' ho gaye, to un se kahá, ki Ai bháiyo, [17]harchand main ne ummat ke, aur [18]bápdádon kí rasmon ke khiláf kuchh nahín kiyá, taubhí Yarúshalem se qaidí hokar Romíon ke háth hawále kiyá gayá. 18 Unhon ne merí tahqíqát karke [19]mujhe chhor dená cháhá, [20]kyúnki mere qatl ká koí sabab na thá. 19 Magar jab Yahúdíon ne mukhálafat kí, to main ne láchár hokar [21]Qaisar ke hán apíl kiyá[d]; magar is wáste nahín kiyá, ki [22]apní

5 Áyat 2.
6 Muq. Aiy. 4. 7 aur Luq. 13. 2, 4 aur Yúh. 9. 2.
7 Muq. Gintí 32. 23 aur 'Ámús 5. 19 aur 9. 3.
8 Mar. 16. 18. Luq. 10. 19.
9 Muq. báb 14. 11, 19.
10 Muq. báb 8. 10 aur 14. 11.
11 Báb 9. 40. Muq. Ya'q. 5. 14, 15.
12 Dekho Mar. 5. 23.
13 Báb 27. 6
14 Dekho Yúh. 21. 23.
15 Muq. Rom. 1. 9—12.
16 Muq. báb 24. 23 aur 27. 3.
17 Muq. báb 25. 8.
18 Báb 6. 14; 15. 1 aur 21. 21.
19 Báb 26. 31, 32.
20 Dekho báb 23. 29.
21 Báb 25. 11 aur 26. 32.
22 Báb 24. 17 aur 26. 4.

a Yún. *af'ai.* b Yún. *Dike.*
c Ya'ní *Tav'am*, yá *do Dewtá.*
d Yá *duhai dí.*

qaum par mujhe kuchh ilzám lagáná thá. 20 Pas is liye main ne tumhen buláyá hai, ki tum se milún aur guftgú karún: [23]kyúnki [24]Isráíl kí ummed ke sabab main [25]is [26]zanjír se jakṛá húá hún. 21 Unhon ne us se kahá; Na hamáre pás Yahúdiya se tere báre men ḳhatt áe, na [27]bháiyon men se kisí ne ákar terí kuchh ḳhabar dí, na burái bayán kí. 22 Magar ham munásib jánte hain ki tujh se sunen, tere kyá ḳhayálát hain; kyúnki is [28]firqe kí bábat ham ko maʻlúm hai, ki har jagah [29]us ke ḳhiláf kahte hain.

23 Aur wuh us se ek din ṭhahrákar, kasrat se us ke hán jamaʻ húe, aur [30]wuh Ḳhudá kí bádsháhat kí gawáhí de dekar aur [31]Músá kí Tauret, aur nabíon ke sahífon se [32]Yisúʻ kí bábat samjhá samjhákar subh se shám tak [33]un se bayán kartá rahá. 24 Aur [34]baʻz ne us kí báton ko mán liyá, aur baʻz ne na máná. 25 Jab ápas men muttafiq na húe, to Paulus ke is ek bát ke kahne par rukhsat húe, ki [35]Rúhu'l Quds ne Yashaʻyáh nabí kí maʻrifat tumháre bápdádon se ḳhúb kahá, ki

26 [a]Is ummat ke pás jákar kah,

Ki [36]tum kánon se sunoge, aur hargiz na samjhoge;
Aur ánkhon se dekhoge, aur hargiz maʻlúm na karoge:
27 [37]Kyúnki is ummat ke dil par charbí chhá gayí hai,
Aur wuh kánon se únchá sunte hain,
Aur unhon ne apní ánkhen band kar lí hain;
Kahín aisá na ho ki ánkhon se maʻlúm karen,
Aur kánon se sunen,
Aur dil se samjhen,
Aur [38]rujúʻ láen,
Aur main unhen shifá bakhshún. 28 Pas tum ko maʻlúm ho, ki Ḳhudá kí [39]is [40]naját ká paigám [41]gair-qaumon ke pás bhejá gayá hai, aur [42]wuh use sun bhí lengí.

Roma men Paulus ká qayám.

30 Aur wuh púre do baras apne kiráe ke ghar men rahá, 31 aur [43]jo us ke pás áte the, un sab se miltá rahá, aur [44]kamál dilerí se, [45]bagair rok ṭok ke, [46]Ḳhudá kí [47]bádsháhat kí manádí kartá, aur Ḳhudáwand Yisúʻ Masíh kí báten sikhátá rahá.

---

a Yashaʻyáh 6. 9, 10.

23 Dekho báb 23. 6.
24 Muq. Lúq. 2. 25.
25 Báb 26. 29.
26 Is. 6. 20. 2 Tím. 1. 16 (hásh:). Dekho báb 21. 33 aur Fil. 1. 7 (hásh:).
27 Báb 22. 5.
28 Dekho báb 24. 5.
29 Lúq. 2. 34. Muq. 1 Pat. 2. 12; 3. 16 aur 4. 14, 16.
30 Áyat 31.
31 Báb 8. 35; 24. 14 aur 26. 22.
32 Muq. báb 19. 8.
33 Muq. báb 17. 2, 3.
34 Muq. báb 14. 4; 17. 4, 5; 19. 9 aur 23. 7.
35 Mat. 15. 7.
36 Mat. 13. 14, 15. Mar. 4. 12. Muq. Lúq. 8. 10.
37 Muq. Yúh. 12. 40 aur Rom. 11. 8.
38 Dekho Lúq. 22. 32.
39 Báb 13. 26.
40 Zab. 67. 2. Yas'. 40. 5. Lúq. 2. 30 aur 3. 6. Muq. Rom. 11. 11.
41 Dekho báb 13. 46.
42 Yúh. 10. 16. Muq. báb 13. 48 aur Mat. 8. 11 aur 21. 43.
43 Muq. Fil. 1. 13.
44 Dekho báb 4. 29.
45 Muq. Fil. 1 12, 13 aur 2 Tím. 2. 9.
46 Áyat 23. Dekho Mat. 12. 28 aur 13. 19.
47 Muq. báb 8. 12 aur 20. 25.

ROMÍON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ ḲHATT

Du'á e ḳhair.

I 1 Paulus kí taraf se jo
1 Yisú' Masíh[a] ká banda
hai, aur 2 rasúl hone ke liye
buláyá gayá, aur Ḳhudá kí
us khushkhabarí ke liye
3 makhsús kiyá gayá hai, 2 jis
ká 4 us ne peshtar se 5 apne
nabíon kí ma'rifat kitáb i
muqaddas men, 3 apne Bete
hamáre Ḳhudáwand Yisú'
Masíh kí nisbat wa'da kiyá
thá; 6 jo 7 jism ke i'tibár se
to Dáúd kí nasl se paidá húá,
4 lekin pákizagí kí rúh ke
i'tibár se, murdon men se jí
uthne ke sabab, 8 qudrat ke
sáth 9 Khudá ká Beṭá ṭhahrá;
5 jis kí ma'rifat 10 ham ko fazl
aur 11 risálat milí, táki us ke
nám kí ḳhátir 12 sab qaumon
men se log 13 ímán ke tábi'
hon; 6 jin men se tum bhí
14 Yisú' Masíh ke hone ke liye
buláe gaye ho— 7 un sab ke
nám, jo Roma men Ḳhudá
ke piyáre hain, aur muqaddas
hone ke liye buláe gaye hain.

15 Hamáre Báp Ḳhudá aur
Ḳhudáwand Yisú' Masíh kí
taraf se tumhen fazl aur
itmínán hásil hotá rahe.

Masíh kí ḳhushkhabarí sunáne ki garaz se shauq i muláqát.

8 Awwal to 16 main tum sab
ke báre men Yisú' Masíh ke
wasíle se apne Ḳhudá ká
shukr kartá hún, 17 ki tum-
háre ímán ká tamám dunyá
men shuhra ho rahá hai.
9 18 Chunánchi Ḳhudá, 19 jis
kí 'ibádat main apní rúh se
us ke Bete kí khushkhabarí
dene men[b] kartá hún, wuhí
merá gawáh hai, 20 ki main
bilá nága tumhen yád kartá
hún, 10 aur apní du'áon men
hamesha yih darkhwást kartá
hún, ki ab ákhir kár 21 Ḳhudá
kí marzí se mujhe tumháre
pás áne men kisí tarah kám-
yábí ho. 11 Kyúnki 22 main
tumhárí muláqát ká mushtáq
hún, táki tum ko koí rúhání
ni'mat dún, jis se tum mazbút
ho jáo; 12 garaz ki main bhí
tumháre darmiyán hokar
tumháre sáth 23 us ímán ke
bá'is tasallí páún, jo tum
men aur mujh men, dono
men hai. 13 Aur ai bháiyo,
main is se tumhárá náwáqif
rahná nahín cháhtá, ki 22 main
ne bárhá tumháre pás áne ká
iráda kiyá, táki jaisá mujhe áur
gair-qaumon men 24 phal milá,
waisá hí tum men bhí mile;
magar 25 áj tak ruká rahá.
14 Main Yúnánion aur gair-
Yúnánion, dánáon aur nádánon
ká qarzdár hún. 15 Pas main
tum ko bhí jo Roma men ho,

1 Muq. Gal. 1. 10.
2 1 Kur. 1. 1. Muq. 1 Kur. 9. 1 aur 1bir. 5. 4. Dekho 2 Kur. 1. 1.
3 Dekho A'mál 13. 2.
4 Tit. 1. 2.
5 Báb 3. 21 aur 16. 26. Luq. 1. 70.
6 Dekho Mat. 1. 1.
7 Gal. 4. 4.
8 2 Kur. 13. 4. Ifi. 1. 19, 20. Fil. 3. 10. Muq. A'mál 10. 38 aur 26. 23.
9 Muk. A'mál 13. 33.
10 Ifi. 3. 2, 3, 8, wag:
11 Dekho A'mál 1. 25.
12 Dekho A'mal 9. 15.
13 Báb 6. 16 aur 16. 26. 1 Pat. 1. 2. Muq. báb 15. 18 aur A'mál 6. 7.
14 Muk. 17. 14. Muq. báb 8. 23, 30.
15 1 Kur. 1. 3 2 Kur. 1. 2. wag:
16 1 Kur. 1. 4. Ifi. 1. 15, 16. Fil. 1. 3. Kul. 1. 3, 4. 1 Thiss. 1. 2, wag: Muq. báb 6. 17 aur Fil. 4. 6 aur 2 Tim. 1. 3.
17 Báb 16. 19 Muq. 1 Thiss. 1. 8.
18 Fil. 1. 8. 1 Thiss. 2. 5, 10. Muq. báb 9. 1 aur 2 Kur. 1. 23 aur 11. 10, 31.
19 Dekho A'mál 24. 14.
20 2 Tím. 1. 3. Filemon 5, wag:
21 Báb 15. 32. Muq. 1 Thiss. 3. 10.
22 Báb 15. 22, 23. Muq. A'mál 19. 21.
23 Dekho 2 Pat. 1. 1.
24 Fil. 4. 17. Muq. Yúh. 4. 36.
25 Báb 15. 22.

a N. *Masíh Yisú'*.

b Yún. *ḳhushkhabarí yá Injíl meṇ*.

khushkhabarí[a] sunáne ko [26]hatta'l maqdúr taiyár húṉ. 16 Kyúṉki [27]maiṉ Injíl[b] se sharmátá nahíṉ: is liye ki wuh har ek ímán lánewále ke wáste, [28]pahle Yahúdí, phir [29]Yúnání ke wáste, naját ke liye [30]Khudá kí qudrat hai. 17 Is wáste ki us meṉ [31]Khudá kí rástbází [32]ímán se aur ímán ke liye záhir hotí hai, [33]jaisá likhá hai, ki [c]Rástbáz ímán se jítá rahegá.

Ġair-qaumoṉ kí butparasti aur badakhláqí ká náqábil i 'uzr honá.

18 Kyúṉki [34]Khudá ká gazab un ádmíoṉ kí tamám bedíní aur nárástí par ásmán se [35]záhir hotá hai, jo haqq ko nárástí se dabáe rakhte haiṉ; 19 kyúṉki [36]jo kuchh Khudá kí nisbat ma'lúm ho saktá hai, wuh un ke bátin meṉ záhir hai; is liye ki Khudá ne us ko un par záhir kar diyá. 20 Kyúṉki us kí andekhí sifateṉ, ya'ní us kí azalí qudrat aur ulúhíyat, dunyá kí paidáish ke waqt se [37]banáí húí chízoṉ ke zarí'e se ma'lúm hokar sáf nazar átí haiṉ; yahán tak ki un ko kuchh 'uzr báqí nahíṉ; 21 is liye ki agarchi unhoṉ ne Khudá ko ján to liyá, magar us kí khudáí ke láiq us kí barái aur shukrguzárí na kí; balki [38]bátil khayálát meṉ par gaye[d], aur un ke besamajh dilon par andherá chhá gayá. 22 [39]Wuh apne áp ko dáná jatákar, bewuqúf ban gaye; 23 aur [40]gairfání [41]Khudá ke jalál ko fání insán, aur parandoṉ aur chaupáyoṉ aur kíre makauroṉ kí súrat[e] meṉ badal dálá.

24 Is wáste [42]Khudá ne un ke dilon kí khwáhishoṉ ke mutábiq[f] unheṉ nápákí meṉ chhor diyá, ki un ke badan [43]ápas meṉ behurmat kiye jáeṉ: 25 is liye ki unhoṉ ne Khudá kí sachchái ko badalkar [44]jhúth baná dálá, aur makhlúqát kí ziyáda parastish aur 'ibádat kí, banisbat us Kháliq ke, [45]jo abad tak mahmúd hai. Ámín.

26 Isí sabab se [46]Khudá ne un ko [47]gandí shahwatoṉ meṉ chhor diyá: yahán tak ki un kí 'auratoṉ ne apne taba'í kám ko khiláf-taba' kám se badal dálá: 27 isí tarah mard bhí 'auratoṉ se taba'í kám chhorkar ápas kí shahwat se mast ho gaye; ya'ní [48]mardoṉ ne mardoṉ ke sáth rúsiyáhí ke kám karke, apne áp meṉ apní gumráhí ke láiq badlá páyá.

28 Aur jis tarah unhoṉ ne Khudá ká pahchánná nápasand kiyá, isí tarah [49]Khudá ne bhí un ko [50]nápasandída 'aql ke hawále kar diyá, ki [51]náláiq harakateṉ kareṉ. 29 Pas wuh har tarah kí nárástí, badí, lálach, badkhwáhí se bhar gaye; aur hasad, khúnrezi, jhagre, makkárí, bugz se ma'múr ho gaye; aur gíbat karnewále, 30 badgo, Khudá kí nazar meṉ nafratí[g], áuroṉ ke be'izzat karnewále, magrúr, shekhíbáz, badíoṉ ke bání, máṉ báp ke náfarmán, 31 bewuqúf,

[25] Muq. báb 12. 18.
[27] Muq. Zab. 40. 9, 10. Dekho Mar. 8. 38.
[28] Báb 2. 9. Dekho A'mál 3. 26.
[29] Muq. Mar. 7. 26. Dekho Yúh. 7. 35.
[30] 1 Kur. 1. 18, 24.
[31] Báb 3. 21. Muq. 2 Kur. 5. 21 aur Fil. 3. 9.
[32] Dekho báb 9. 30.
[33] Gal. 3. 11. 'Ibr. 10. 38.
[34] If. 5. 6. Kul. 3. 6. Muq. báb 5. 9.
[35] Muq. báb 2. 5.
[36] Báb 2. 14, 15. A'mál 14. 17 aur 17. 24—27.
[37] Muq. Zab. 19. 1—6 aur Yarm. 5. 21, 22.
[38] 2 Sal. 17. 15. Yarm. 2. 5. If. 4. 17, 18.
[39] Yarm. 10. 14.
[40] 1 Kur. 1. 20. 1 Tim. 1. 17.
[41] Zab. 106. 20. Yarm. 2. 11. Muq. Ist. 4. 16—18 aur A'mál 17. 29.
[42] Áyat 26. Muq. áyat 28 aur If. 4. 19.
[43] Muq. 1 Thiss. 4. 4.
[44] Yas'. 28. 15 aur 44. 19, 20. Yarm. 10. 14. 'Ámús 2. 4. Muq. 2 Thiss. 2. 11.
[45] Báb 9. 5.
[46] Áyat 24.
[47] Muq. Kul. 3. 5 aur 1 Thiss. 4. 5.
[48] Ahbár 18. 22 aur 20. 13.
[49] Muq. áyát 24, 26.
[50] Muq. Yarm. 6. 30.
[51] Muq. If. 5. 4.

a Yá *Injíl.* b Yá *khushkhabarí.*
c Habaqqúq 2. 4.
d Yún. *apne khayálát meṉ bátil ho gaye.*
e Yún. *súrat kí shabih.*
f Yún. *meṉ.*
g Yá *Khudá ke dushman.*

'ahdshikan, taba'í mahabbat se khálí, berahm ho gaye: 32 hálánki wuh [52]Khudá ká yih hukm jánte hain, ki aise [53]kám karnewále [53]maut kí sazá ke láiq hain; phir bhí na faqat áp hí aise kám karte hain, balki [54]áur karnewálon se khush bhí hote hain.

Khudá ke insáf ke rú se Yahúdion ki ziyáda qusúrwárí.

2 [1] Pas ai ilzám lagánewále, tú koí kyún na ho, tere pás [1]koí 'uzr nahín; kyúnki [2]jis bát ká tú dúsre par ilzám lagátá hai, usí ká tú apne áp ko mujrim ṭhahrátá hai; is liye ki tú jo ilzám lagátá hai, khud wuhí kám kartá hai. 2 Aur ham jánte hain ki aise kám karnewálon kí 'adálat Khudá kí taraf se haqq ke mutábiq hotí hai. 3 Ai insán, tú jo aise kám karnewálon par ilzám lagátá hai, aur khud wuhí kám kartá hai, kyá yih samajhtá hai, ki tú Khudá kí 'adálat se bach jáegá? 4 Yá tú us kí mihrbání aur [3]tahammul aur [4]sabr kí daulat ko náchíz jántá hai, aur [5]nahín samajhtá ki Khudá kí mihrbání tujh ko tauba kí taraf máil kartí hai? 5 Balki tú apní sakhtí aur gair-táib dil ke mutábiq [6]us qahr ke din ke liye [7]apne wáste gazab kamá[a] rahá hai, jis men Khudá kí sachchí 'adálat záhir hogí. 6 [8]Wuh har ek ko us ke kámon ke muwáfiq badlá degá: 7 jo nekokárí men sábitqadam rahkar jalál aur 'izzat aur baqá ke tálib hote hain, un ko hamesha kí zindagí degá; 8 magar jo tafriqa-andáz[b] aur [9]haqq ke na mánnewále, balki nárástí ke mánnewále hain, un par gazab aur qahr hogá; 9 aur musíbat aur tangí [10]har ek badkár kí ján par áegí, [11]pahle Yahúdí kí, phir Yúnání kí. 10 Magar jalál aur 'izzat aur [12]sálamatí har ek nekokár ko milegí, [13]pahle Yahúdí ko, phir Yúnání ko: 11 kyúnki [14]Khudá ke hán kisí kí tarafdárí nahín. 12 Is liye ki jinhon ne [15]bagair shari'at páe gunáh kiyá, wuh bagair shari'at ke halák bhí honge: aur jinhon ne shari'at ke mátaht hokar[c] gunáh kiyá, un kí sazá shari'at ke muwáfiq hogí; (13 kyúnki [16]shari'at ke sunnewále Khudá ke nazdík rástbáz nahín hote, balki shari'at par 'amal karnewále rástbáz ṭhahráe jáenge. 14 Is liye ki jab wuh qaumen jo shari'at nahín rakhtín, [17]apní tabi'at se shari'at ke kám kartí hain, to báwujúd shari'at na rakhne ke, wuh apne liye khud ek shari'at hain. 15 Chunánchi wuh shari'at kí báten [18]apne dilon par likhí húí dikhátí hain, aur un kí dil[d] bhí un báton kí gawáhí detá hai; aur un ke báhamí khayálát yá to un par ilzám lagáte hain, yá un ko ma'zúr rakhte hain;) 16 [19]jis roz Khudá [20]merí khushkhabarí ke mutábiq [19]Yisú' Masíh[e] kí ma'rifat [21]ádmion kí poshída báton ká insáf karegá.

---

a Yún. *zakhíra kar.*

b Yá *dhare bándhnewále.*

c Yún. *shari'at mey.*

d Yá *kánshans.*

e N. *Masíh Yisú'.*

---

52 Báb 2. 26 aur 8. 4.

53 Bab 6. 21.

54 Lúq. 11. 48. A'mál 8. 1 aur 22. 20. Muq. 1 Kur. 13. 6 aur 2 Thiss. 2 12.

1 Bab 1. 20.

2 2 Sam. 12. 5 7. Yúh. 8. 7. Dekho Mat. 7. 2.

3 Báb 3. 25 aur 9. 22.

4 Báb 9. 23 aur 10. 12 (hash:). Ií. 1. 7, 18 aur 2. 4, 7, wag:

5 Yas'. 30. 18. 2 Pat. 3. 9, 15. Muk. 2. 21.

6 Zab. 110. 5.

7 Dekho Ya'q. 5. 3.

8 Aiy. 34. 11 Zab. 62. 12. Amsál 24. 12. Yarm. 17. 10 aur 32. 19. Dekho Mat. 16. 27.

9 2 Thiss. 2. 12.

10 Hiz. 18. 20.

11 Dekho 1 Pat. 4. 17.

12 Yas'. 57. 19.

13 Dekho báb 1. 16.

14 Dekho A'mál 10. 34.

15 1 Kur. 9. 21. Muq. A'mál 2. 23.

16 Dekho Ya'q. 1. 22, 23.

17 Dekho báb 1. 19.

18 Yarm. 31. 33.

19 Muq. báb 3. 6 aur 14. 10 aur 1 Kur. 4. 5. Dekho A'mál 10. 42 aur 17. 31.

20 Báb 16. 25. 2 Tim. 2. 8. Muq. Gal. 1. 11 aur 1 Tim. 1. 11.

21 Wá'iz 12. 14.

Yahúdion ki riyákári par malámat.

17 Pas agar tú Yahúdí kahlátá, aur [22]sharí'at par takya aur Ḳhudá par fakhr kartá hai, [18] aur us kí marzí jántá, aur sharí'at kí ta'lím pákar [23]'umda 'umda báten pasand kartá[a] hai; [19] aur agar tujh ko is bát par bhí bharosá hai, ki main [24]andhon ká rahnumá, aur andhere men pare húon ke liye raushní, [20] aur nádánon ká tarbíyat karnewálá, aur bachchon ká ustád húṉ, aur [25]'ilm aur haqq ká jo namúna sharí'at men hai, wuh mere pás hai; [21] pas [26]tú jo áuron ko sikhátá hai, apne áp ko kyún nahín sikhátá? Tú jo wa'z kartá hai ki chorí na karná, áp ḳhud kyún chorí kartá hai? [22] Tú jo kahtá hai ki zinā na karná, áp ḳhud kyún zinā kartá hai? Tú jo butón se nafrat rakhtá hai, áp ḳhud kyún [27]mandiron ko lúttá hai? [23] Tú jo [28]sharí'at par fakhr kartá hai, sharí'at ke 'udúl se [29]Ḳhudá kí kyún be'izzatí kartá hai? [24] Kyúnki[b] Tumháre sabab se [30]gair-qaumon men Ḳhudá ke nám par kufr baká játá hai; chunánchi yih likhá bhí hai. [25] Ḳhatne se fáida to hai, [31]basharte ki tú sharí'at par 'amal kare: lekin jab tú ne sharí'at se 'udúl kiyá, to terá ḳhatna námaḳhtúní ṭhahrá. [26] Pas agar [32]námaḳhtún shaḳhs[c] sharí'at ke [33]hukmon par 'amal kare, to kyá us kí námaḳhtúní ḳhatne ke barábar na giní jáegí? [27] Aur jo shaḳhs qaumíyat ke sabab se[d] námaḳhtún rahá, agar wuh sharí'at ko púrá kare, to kyá [34]tujhe, jo báwujúd [35]kalám[e] aur ḳhatne ke sharí'at se 'udúl kartá hai, qusúrwár na ṭhahráegá? [28] Kyúnki [36]wuh Yahúdí nahín, [37]jo záhir ká hai; aur na wuh ḳhatna hai, jo záhirí aur jismání hai: [29] balki Yahúdí wuhí hai, [38]jo bátin men hai; aur [39]ḳhatna wuhí hai, jo dil ká aur [35]rúhání hai, na ki lafzí[f]; [40]aise kí ta'ríf ádmíon kí taraf se nahín, balki Ḳhudá kí taraf se hotí hai.

Yahúdion ki fauqíyat.

3 [1] Pas Yahúdí ko kyá fauqíyat hai, aur ḳhatne se kyá fáida? [2] Har tarah se bahut, ḳhásskar yih ki [1]Ḳhudá ká kalám[g] [2]un ke sipurd húá. [3] [3]Agar ba'z bewafá nikle, to kyá húá? [4]kyá un kí bewafáí Ḳhudá kí wafádárí ko bátil kar saktí hai? [4] Hargiz nahín: balki [5]Ḳhudá sachchá ṭhahre, aur [6]har ek ádmí jhúṭhá: chunánchi likhá hai;

[h]Ki tú apní báton men rástbáz ṭhahre,
Aur apne [7]muqaddame men fath páe.

[5] Agar hamárí nárástí Ḳhudá kí rástbází kí ḳhúbí ko záhir kartí hai, to ham kyá kahen? kyá yih ki Ḳhudá beinsáf hai jo [8]gazab názil kartá hai? ([9]Main yih bát insán kí tarah kahtá húṉ.) [6] Hargiz nahín: warna [10]Ḳhudá kyúnkar dunyá ká insáf karegá?

[22] Áyat 23. Mik. 3. 11. Muq. báb 9. 4 aur Yúh. 5. 45.
[23] Fil. 1. 10 (aur hásh:).
[24] Muq. Aiy. 29. 15 aur Mat. 15. 14 aur 23. 16, wag: aur Yúh. 9. 39—41.
[25] Muq. Lúq. 11. 52.
[26] Mat. 23. 3—28. Muq. Zab. 50 16—21 aur Mat. 15. 1—9.
[27] A'mál 19. 37. Muq. Mal. 3. 8.
[28] Dekho áyat 17 aur báb 3. 27.
[29] Muq. Mál. 1. 6.
[30] Muq. 2 Sam. 12. 14 aur Híz. 36. 20, 23 aur 2 Pat. 2. 2.
[31] Gal. 5. 3.
[32] If. 2. 11. Muq. báb 3. 30.
[33] Báb 1. 32 aur 8. 4.
[34] Dekho Mat. 12. 41.
[35] Áyat 29. Báb 7. 6.
[36] Báb 9. 6—8. Muq. Gal. 6. 15.
[37] Muq. áyat 17.
[38] Dekho 1 Pat. 3. 4.
[39] Muq. Ist. 10. 16 aur 30. 6 aur Yarm. 4. 4 aur A'mál 7. 51 aur Fil. 3.3 aur Kul. 2. 11.
[40] 2 Kur. 10. 18. 1 Thiss. 2. 4. Muq. Gal. 1. 10.
[1] Dekho A'mál 7. 38.
[2] Ist. 4. 8. Zab. 147. 19, 20. Dekho Yúh. 4. 22.
[3] Báb 10. 16. 'Ibr. 4. 2.
[4] Muq. báb 9. 6 aur 2 Tím. 2. 13.
[5] Dekho Yúh. 8. 26.
[6] Zab. 62. 9 aur 116. 11. Muq. áyat 7.
[7] Muq. Aiy. 9. 32.
[8] Muq. báb 2. 5.
[9] Báb 6. 19. 1 Kur. 9. 8. Gal. 3. 15. Muq. 1 Kur. 15. 32.
[10] Muq. Paid. 18. 25 aur Aiy. 8. 3. Dekho báb 2. 16.

a Yá *mutafarriq báton men tamíz kartá.*
b Yasha'yáh 52. 5. c Yún. *námaḳhtúní.*
d Yún. *zát se.* e Yún. *harf.*
f Yún. *harfí.* g Yún. *ke kalíme.*
h Zabúr 51. 4.

7 Agar mere jhúṭh ke sabab
se Khudá kí sachchái us ke
jalál ke wáste ziyáda záhir
11 Muq. báb 9. 19. húí, 11 to phir kyún gunahgár
kí tarah mujh par hukm diyá
12 Muq. báb 6. 1, 15. játá hai? 8 aur 12 ham kyún
burái na karen, táki bhalái
paidá ho? chunánchi ham
par yih tuhmat lagái bhí játí
hai, aur ba'z kahte hain ki in
ká yihí maqúla hai: magar
aison ká mujrim ṭhahrná insáf
hai.

Yahúdion aur gair-qaumon dono ká gunáh ke mátaht honá.

9 Pas kyá húá? kyá ham
kuchh fazílat rakhte hain[a]?
Bi'l kull nahín. Kyúnki ham
13 Báb 2. 1—29. 13 Yahúdion aur 14 Yúnánion
14 Báb 1. 18—32. dono par peshtar hí yih ilzám
lagá chuke hain, ki wuh sab ke
15 Gal. 3. 22. Muq. áyát 19, 23 aur báb 11. 32 aur Amsál 20. 9. sab 15 gunáh ke mátaht hain.
10 Chunánchi likhá hai, ki
[b]Koí rástbáz nahín, ek bhí
nahín;
11 Koí samajhdár nahín,
Koí Khudá ká tálib nahín;
12 Sab gumráh hain, sab
ke sab nikamme ban
gaye;
Koí bhalái karnewálá nahín,
ek bhí nahín:
16 Yarm. 5. 16. 13 [c]Un ká galá 16 khulí húí
qabr hai;
Unhon ne apní zabánon se
fareb diyá:
[d]Un ke honthon men sánpon
ká zahr hai;
14 [e]Un ká munh la'nat aur
karwáhat se bhará húá
hai;
15 [f]Un ke qadam khún
baháne ke liye tezrau
hain;
16 Un kí ráhon men tabáhí
aur badhálí hai,
17 Aur wuh 17 salámatí kí
ráh se wáqif na húe:
18 [g]Un kí ánkhon men
Khudá ká khauf nahín.

17 Liq. 1. 79

Yisú' Masíh par ímán lane se gunahgár ká rástbáz ṭhahráyá jáná.

19 Ab ham jánte hain ki
18 shari'at jo kuchh kahtí hai,
un se kahtí hai jo shari'at ke
mátaht hain; 19 táki har ek ká
múnh band ho jáe, aur 20 sárí
dunyá Khudá ke nazdík sazá
ke láiq ṭhahre: 20 kyúnki
21 shari'at ke a'mál se koí
bashar us ke huzúr rástbáz
nahín ṭhahregá, is liye ki
22 shari'at ke wasíle se to
gunáh kí pahchán hí hotí
hai. 21 Magar ab shari'at ke
bagair 23 Khudá kí ek rástbází
24 záhir húí hai, 25 jis kí gawáhí
shari'at aur nabion se hotí
hai; 22 ya'ní Khudá kí wuh
rástbází, jo 26 Yisú' Masíh par
ímán láne se[h] sab ímán
lánewálon ko hásil hotí hai;
27 kyúnki kuchh farq nahín;
23 is liye ki 28 sab ne gunáh
kiyá, aur Khudá ke jalál se
mahrúm hain; 24 magar 29 us
ke fazl ke sabab, 30 us makhlasí
ke wasíle se jo Masíh Yisú'
men hai, muft rástbáz ṭhahráe
játe hain: 25 use Khudá ne
31 us ke khún ke bá'is ek aisá
32 kaffára 33 ṭhahráyá, jo ímán
láne se fáidamand ho; táki 34 jo
gunáh peshtar ho chuke the,

18 Yúh. 10. 34 aur 15. 25.

19 Aiy. 5. 16. Zab. 63. 11 aur 107. 42. Hiz. 16. 63. Muq. báb 1. 20 aur 2. 1.
20 Dekho áyat 9.
21 Gal. 2. 16 Muq. Zab. 143. 2 aur A'mál 13. 39.
22 Báb 7. 7. Muq. báb 4. 15 aur 5. 13, 20.
23 Dekho báb 1. 17.
24 Báb 16. 26. 2 Tim. 1. 10.
25 A'mál 10. 43. Muq. báb 1. 2 aur Yúh. 5. 46.
26 Báb 4. 5. Muq. 2 Tim. 3. 15.
27 Báb 10. 12. Muq. Gal. 3. 28 aur Kul. 3. 11
28 Dekho áyat 9.
29 Dekho A'mál 15. 11.
30 Is. 1. 7. Kul. 1. 14. 'Ibr. 9. 15 (hásh.). Muq. 1 Kur. 1. 30.
31 Báb 5. 9. Is. 2. 13. 'Ibr. 10. 19, wag:
32 Dekho 1 Yuh. 2. 2.
33 Is. 1. 9.
34 Muq. A'mál 17. 30.

a Yá *hamtrí hálat un se kuchh burí hai?* yá *hamáre pás kuchh 'uzr hai?*
b Zabúr 14. 1—3; 53. 1—3. c Zabúr 5. 9.
d Zabúr 140. 3. e Zabúr 10. 7.
f Yasha'yáh 59. 7, 8; Amsál 1. 16.
g Zabúr 36. 1.
h Yún. *Yisú' Masíh ke ímán se.*

aur jin se [35]Khudá ne tahammul karke tarah dí thí, un ke báre men wuh apní rástbází záhir kare; 26 balki isí waqt us kí rástbází záhir ho: táki wuh khud bhí [36]'ádil[a] rahe, aur jo Yisú' par ímán láe, us ko bhí [36]rástbáz ṭhahránewálá ho. 27 Pas [37]faḳhr kahán rahá? Is kí gunjáish hí nahín. Kaun sí shari'at ke sabab se? kyá a'mál kí shari'at se? Nahín: balki ímán kí shari'at se. 28 Chunánchi ham yih natíja nikálte hain, ki insán [38]shari'at ke a'mál ke bagair ímán ke sabab se rástbáz ṭhahrtá hai. 29 [39]Kyá Khudá sirf Yahúdíon hí ká hai; gair-qaumon ká nahín? Beshakk, gair-qaumon ká bhí hai: 30 kyúnki [40]ek hí Khudá hai, jo maḳhtúnon ko bhí ímán se, aur [41]námaḳhtúnon ko bhí ímán hí ke wasíle se rástbáz ṭhahráegá. 31 Pas kyá ham shari'at ko ímán se bátil karte hain? Hargiz nahín: balki shari'at ko qáim rakhte hain.

Ibráhím ká ímán se rástbáz ṭhahrná.

4 [1] Pas ham kyá kahen, ki [1]hamáre jismání báp Ibráhím ko kyá hásil húá? 2 Kyúnki agar Ibráhím a'mál se rástbáz ṭhahráyá játá, to us ko faḳhr kí jagah hotí; lekin [2]Khudá ke nazdík nahín. 3 Kitáb i muqaddas kyá kahtí hai? Yih, ki[b] [3]Ibráhím Khudá par ímán láyá[c] aur yih us ke liye rástbází giná gayá. 4 [4]Kám karnewále kí mazdúrí baḳhshish nahín, balki haqq[d] samjhí játí hai. 5 Magar jo shaḳhs kám nahín kartá, balki [5]bedín ke rástbáz ṭhahránewále par ímán látá hai, us ká ímán us ke liye rástbází giná játá hai. 6 Chunánchi jis shaḳhs ke liye Khudá bagair a'mál ke rástbází mahsúb kartá hai, Dáúd bhí us kí mubárakhálí is tarah bayán kartá hai, 7 ki

[e]Mubárak wuh hain, jin kí badkáríán mu'áf húín,
Aur jin ke gunáh ḍhánke gaye.
8 Mubárak wuh shaḳhs hai, jis ke [6]gunáh Khudáwand mahsúb na karegá.

9 Pas kyá yih mubárakbádí [7]maḳhtúnon hí ke liye hai, yá námaḳhtúnon ke liye bhí? Kyúnki [8]hamárá da'wá yih hai, ki Ibráhím ke liye us ká ímán rástbází giná gayá. 10 Pas kis hálat men[f] giná gayá? Maḳhtúní men, yá námaḳhtúní men? Maḳhtúní men nahín, balki námaḳhtúní men. 11 Aur [9]us ne khatna ká nishán páyá, ki us ímán kí rástbází par muhr ho jáe, jo use námaḳhtúní kí hálat men hásil thá: táki [10]wuh un sab ká báp ṭhahre, jo báwujúd námaḳhtún hone ke ímán láte hain, aur un ke liye bhí rástbází mahsúb kí jáe; 12 aur un maḳhtúnon ká báp ho, jo na sirf maḳhtún hain, balki hamáre báp Ibráhím ke us ímán kí bhí pairawí karte hain, jo use námaḳhtúní kí hálat men hásil thá. 13 Kyúnki [11]yih wa'da [12]ki wuh dunyá

---

a Yá *rástbáz.* b Paidáish 15. 6.
c Yá *Ibrahím ne Khudá ká yaqín kiyá.*
d Yún. *qarz.* e Zabúr 32. 1, 2.
f Yún. *kis tarah.*

---

[1] Áyat 16. Yas'. 51. 2, wag:
[2] Muq. 1 Kur. 1. 31.
[3] Áyat 9, 22. Gal. 3. 6. Ya'q. 2. 23. Muq. Tit. 3. 8.
[4] Muq. báb 11. 6 aur Ist. 9. 4, 5.
[35] Báb 2. 4.
[36] Báb 2. 13 (hásh: ke liye).
[37] Báb 2. 17, 23 aur 4. 2. 1 Kur. 1. 29—31. If. 2. 9. 2 Tím. 1. 9. Dekho A'mál 13. 39.
[38] Dekho Ya'q. 2. 18.
[39] Báb 9. 24; 10. 12 aur 15. 9. Gal. 3. 28, wag:
[40] Gal. 3. 20. Muq. báb 10. 12.
[41] Gal. 3. 8. Muq. báb 4. 9. Dekho báb 2. 26.
[5] Báb 3. 22. Dekho Yún. 6. 29.
[6] 2 Kur. 5. 19.
[7] Báb 3. 30.
[8] Áyat 3.
[9] Paid. 17. 10, 11.
[10] Áyat 12, 16. Muq. báb 3. 22. Dekho Luq. 19. 9.
[11] Gal. 3. 16. 'Ibr. 6. 15, 17; 7. 6 aur 11. 9, 17. Muq. báb 9. 8. Dekho A'mál 13. 32.
[12] Paid. 17. 4—6.

ká wáris hogá na Ibráhím se na us kí nasl se sharí'at ke wasíle se kiyá gayá thá, balki ímán kí rástbází ke wasíle se. 14 Kyúnki [13]agar sharí'atwále hí wáris hon, to ímán befáida rahá, aur wa'da láhásil thahrá. 15 Kyúnki [14]sharí'at to gazab paidá kartí hai; aur [15]jahán sharí'at nahín, [16]wahán 'udúlhukmí bhí nahín. 16 Isí wáste wuh mírás ímán se miltí hai, [17]táki fazl ke taur par ho, aur [18]wuh wa'da kull nasl ke liye qáim rahe; na sirf us nasl ke liye jo sharí'atwálí hai, balki us ke liye bhí, jo Ibráhím kí mánind ímánwálí hai; [19]wuhí ham sab ká báp hai 17 (chunánchi likhá hai, ki [a 20]Main ne tujhe bahut sí qaumon ká báp banáyá;) us Khudá ke sámne, jis par wuh ímán láyá, aur [21]jo murdon ko zinda kartá hai, aur [22]jo chízen nahín hain, un ko is tarah bulá letá hai, ki goyá wuh hain. 18 Wuh náummedí kí hálat men ummed ke sáth ímán láyá, táki is qaul ke banújib ki [b]Terí nasl aisí hí hogí, wuh bahut sí qaumon ká báp ho. 19 Aur [23]wuh jo taqríban sau baras ká thá, báwujúd apne [24]murda se badan aur [25]Sárah ke rihm kí murdagí par liház karne ke, ímán men za'íf na húá, 20 aur na beímán hokar Khudá ke wa'de men shakk kiyá, balki ímán men mazbút hokar Khudá kí tamjíd kí; 21 aur us ko kámil i'tiqád húá, ki jo kuchh us ne wa'da kiyá hai, [26]wuh us ke púrá karne par bhí qádir hai. 22 Isí sabab se yih us ke liye rástbází giná gayá. 23 Aur yih bát, ki ímán us ke liye rástbází giná gayá, [27]na sirf us ke liye likhí gayí; 24 balki hamáre liye bhí, jin ke liye ímán rástbází giná jáegá, is wáste ki [28]ham us par ímán láe hain, [29]jis ne hamáre Khudáwand Yisú' ko murdon men se jiláyá; 25 [30]wuh hamáre qusúron ke liye[c] hawále kar diyá gayá, aur [31]hamáre rástbáz thahrne ke liye[c] jiláyá gayá.

Ímán ke sabab se Khudá ke sáth mel páná, aur naját ki ummed rakhní.

5 [1]Pas jab ham [1]ímán se rástbáz thahre, to [2]Khudá ke sáth apne Khudáwand Yisú' Masíh ke wasíle se sulh rakkhen; 2 jis ke wasíle se ímán ke sabab us fazl tak [3]hamárí rasáí bhí húí, [4]jis par qáim hain; aur [5]Khudá ke jalál kí ummed par fakhr karen[d]. 3 Aur sirf yihí nahín, balki [6]musíbaton men bhí fakhr karen; yih jánkar, ki musíbat se [7]sabr paidá hotá hai; 4 aur sabr se pukhtagí; aur pukhtagí se ummed paidá hotí hai: 5 aur [8]ummed se sharmindagí hásil nahín hotí, kyúnki Rúhu'l Quds jo ham ko bakhshá gayá hai, us ke wasíle se Khudá kí mahabbat hamáre dilon men [9]dálí gayí[e] hai. 6 Kyúnki [10]jab ham kamzor hí the, to 'ain waqt par [11]Masíh bedínon kí khátir múá. 7 Kisí rástbáz kí khátir bhí mushkil se koí apní ján degá: magar sháyad kisí nek ádmí ke liye koí apní ján tak

[13] Gal. 3. 17, 18.
[14] Báb 7. 7, 10—25. 2 Kur. 3. 7, 9. Gal. 3. 10.
[15] Muq. báb 3. 20.
[16] Gal. 3. 19.
[17] Dekho báb 3. 24.
[18] Gal. 3. 22. Muq. báb 15. 8.
[19] Muq. báb 9. 8.
[20] Muq. áyat 18.
[21] Muq. 'Ibr. 11. 19. Dekho Yúh. 5. 21.
[22] 1 Kur. 1. 28. Muq. 'Ibr. 11. 3.
[23] Paid. 17. 17.
[24] 'Ibr. 11. 12.
[25] Paid. 18. 11.
[26] Paid. 18. 14. Muq. 'Ibr. 11. 19.
[27] Báb 15. 4. 1 Kur. 9. 9, 10 aur 10. 6, 11. 2 Tím. 3. 16, 17. Muq. Zab. 102. 18.
[28] Báb 10. 9. 1 Pat. 1. 21.
[29] Dekho A'mál 2. 24.
[30] Báb 5. 6, 8 aur 8. 32. Yas'. 53. 5, 6. Mat. 20. 28. Gal. 1. 4. 1 Tím. 1. 15, wag:.
[31] Báb 5. 18. Muq. 1 Kur. 15. 17.
[1] Báb 3. 28.
[2] Muq. báb 15. 13 aur 'Ibr. 12. 28.
[3] Is. 2. 18 aur 3. 12. Muq. 'Ibr. 10. 19, 20 aur 1 Pat. 3. 18.
[4] 1 Kur. 15. 1.
[5] Áyat 11. 'Ibr. 3. 6. Muq. báb 12. 12.
[6] Dekho Mat. 5. 12.
[7] Dekho Lúq. 21. 19 aur Ya'q. 1. 3.
[8] Zab. 119. 116. Fil. 1. 20.
[9] A'mál 2. 17, 18 aur 33 (aur hásh: ke liye hásh:). Tit. 3. 6 (hásh: ke liye hásh:). Muq. Gal. 4. 6.
[10] Áyát 8, 10. Muq. Hús. 13. 9 aur Is. 2. 5.
[11] Dekho báb 4. 25.

a Paidáish 17. 5. b Paidáish 15. 5.
c Yá *sabab*. d Yá *karte hain*.
e Yá *bahát gayí*.

de dene kí jur'at kare. 8 Lekin [12] Ḳhudá apní mahabbat kí khúbí ham par yún záhir kartá hai, ki [13] jab ham gunahgár hí the, to Masíh hamárí ḳhátir múá. 9 Pas jab ham [14] us ke ḳhún ke bá'is ab rástbáz ṭhahre, to us ke wasíle se [15] gazab i Iláhí se zarúr hí bachenge. 10 Kyúnki [16] jab báwujúd dushman hone ke, [17] Ḳhudá se us ke Beṭe kí maut ke wasíle se hamárá mel ho gayá, to mel hone ke ba'd to ham [18] us kí zindagí ke sabab se zarúr hí bachenge; [11] aur sirf yihí nahín, balki apne Ḳhudáwand Yisú' Masíh ke sabab, jis ke wasíle se ab hamárá Ḳhudá ke sáth [19] mel ho gayá, Ḳhudá par faḳhr bhí karte hain.

Ádam ke sabab se gunáh aur maut ká phailná; Masíh ki taraf se fazl aur zindagí ká gálib honá.

12 Pas jis tarah [20] ek ádmí ke sabab se gunáh dunyá men áyá, aur [21] gunáh ke sabab maut áí, aur [22] yún maut sab ádmíon men phail gayí, is liye ki [23] sab ne gunáh kiyá— 13 kyúnki sharí'at ke diye jáne tak dunyá men gunáh to thá: magar [24] jahán sharí'at nahín, wahán gunáh maḥsúb nahín hotá. 14 Táham Ádam se lekar Músá tak maut ne un par bhí bádsháhí kí, jinhon ne [25] us Ádam kí náfarmání kí tarah, [26] jo [27] ánewále ká misl thá, gunáh na kiyá thá. 15 Lekin qusúr ká jo hál hai, wuh fazl kí ni'mat ká nahín. Kyúnki jab ek shaḳhs ke qusúr se bahut se ádmí mar gaye, to Ḳhudá ká fazl aur us kí jo bakhshish ek hí ádmí, ya'ní Yisú' Masíh ke fazl se paidá húí, [28] bahut se ádmíon par zarúr hí ifrát se názil húí. 16 Aur jaisá ek shaḳhs ke gunáh karne ká anjám húá, bakhshish ká waisá hál nahín; kyúnki [29] ek hí ke sabab se wuh faisala húá, jis ká natíja sazá ká hukm thá[a]: magar bahutere qusúron se aisí ni'mat paidá húí, [30] jis ká natíja yih húá ki log rástbáz ṭhahre. 17 Kyúnki jab ek shaḳhs ke qusúr ke sabab maut ne us ek ke zarí'e se bádsháhí kí; to jo log fazl aur rástbází kí bakhshish ifrát se hásil karte hain, wuh ek shaḳhs, ya'ní Yisú' Masíh ke wasíle se, [31] hamesha kí zindagí men zarúr hí bádsháhí karenge. 18 Ġaraz, jaisá ki ek qusúr ke sabab wuh faisala húá, jis ká natíja sab ádmíon kí sazá ká hukm thá; waisá hí rástbází ke ek kám ke wasíle se [32] sab ádmíon ko wuh ni'mat milí, jis se [33] rástbáz ṭhahrke zindagí páen. 19 Kyúnki jis tarah ek hí shaḳhs kí [34] náfarmání se bahut se log gunahgár ṭhahre, usí tarah ek kí [35] farmánbardárí se bahut se log rástbáz ṭhahrenge. 20 Aur bích men [36] sharí'at á maujúd húí, táki qusúr ziyáda ho jáe; magar jahán gunáh ziyáda húá, wahán [37] fazl us se bhí niháyat ziyáda húá: 21 táki [38] jis tarah gunáh ne maut ke sabab se bádsháhí kí, usí tarah [39] fazl bhí, hamáre Ḳhudáwand Yisú'

[12] Dekho Yúh. 3. 16.
[13] Áyát 6, 10.
[14] Dekho báb 3. 25.
[15] 1 Thess. 1. 10 aur 2. 16. Dekho báb 1. 18.
[16] Áyát 6, 8. Kul. 1. 22. Muq. báb 8. 32.
[17] 2 Kur. 5. 18—20. If. 2. 16. Kul. 1. 20, 21.
[18] 2 Kur. 4. 10, 11.
[19] Báb 11. 15. 2 Kur. 5. 18, 19.
[20] Paid. 2. 17 aur 3. 6. 1 Kur. 15. 21, 22. Muq. áyát 15—17 aur báb 6. 9 aur Zab. 51. 5.
[21] Báb 6. 23. Ya'q. 1. 15.
[22] Muq. áyát 14, 21 aur 1 Kur. 15. 22.
[23] If. 2. 3.
[24] Dekho báb 3. 20.
[25] Húa. 6. 7.
[26] 1 Kur. 15. 45.
[27] Muq. Mat. 11. 3.
[28] Áyat 19. Yas'. 53. 11.
[29] 1 Kur. 11. 32.
[30] Áyat 18.
[31] Muk. 22. 5.
[32] Dekho Yúh. 12. 32.
[33] Báb 4. 25.
[34] Muq. 2 Kur. 10. 6.
[35] 'Ibr. 5. 8. Muq. Fil. 2. 8.
[36] Gal. 3. 19. Dekho báb 3. 20.
[37] 1 Tím. 1. 14.
[38] Muq. áyát 12, 14.
[39] Dekho Yúh. 1. 17.

a Yún. *sazá ke hukm ke liye faisala húá.*

Masíh ke wasíle se, hamesha kí zindagí ke liye, rástbází ke zarí'e se bádsháhí kare.

Fazl ke sabab se gunáh jáiz nahín, balki us kí hukúmat torí játí hai.

6 1 Pas ham kyá kahen? [1]Kyá gunáh karte rahen, táki fazl ziyáda ho? 2 Hargiz nahín! Ham jo [2]gunáh ke i'tibár se mar gaye, kyúnkar us men áyanda ko zindagí guzáren? 3 Kyá tum nahín jánte, ki ham [3]jitnon ne [4]Masíh Yisú' men shámil hone ká baptisma[a] liyá, to us kí maut men shámil hone ká baptisma[b] liyá? 4 Pas maut men shámil hone ke baptisma[b] ke wasíle se ham [5]us ke sáth dafn húe; táki jis tarah [6]Masíh [7]Báp ke jalál ke wasíle se murdon men se jiláyá gayá, usí tarah ham bhí [8]nayí zindagí kí ráh[c] chalen. 5 Kyúnki [9]jab ham [10]us kí maut kí mushábahat se us ke sáth paiwasta ho gaye, to beshakk us ke jí uthne kí mushábahat se bhí us ke sáth paiwasta honge. 6 Chunánchi ham jánte hain, ki [11]hamárí puráni insáníyat [12]us ke sáth is liye salíb dí gayí, ki [13]gunáh ká badan bekár ho jáe, táki ham áge ko gunáh kí gulámí men na rahen. 7 Kyúnki [14]jo múá, wuh [15]gunáh se barí húá[d]. 8 Pas [16]jab ham Masíh ke sáth múe, to hamen yaqín hai ki us ke sáth jienge bhí; 9 kyúnki yih jánte hain ki [17]Masíh jab murdon men se jí uthá hai to phir nahín marne ká; [18]maut ká phir us par ikhtiyár nahín hone ká. 10 Kyúnki Masíh jo múá, gunáh ke i'tibár se [19]ek bár múá: magar ab jo jítá hai, Khudá ke i'tibár se jítá hai. 11 Isí tarah tum bhí apne áp ko [20]gunáh ke i'tibár se murda, magar Khudá ke i'tibár se Masíh Yisú' men zinda samjho.

12 Pas [21]gunáh tumháre fání badan men bádsháhí na kare, ki tum us kí khwáhishon ke tábi' raho. 13 Aur [22]apne a'zá [23]nárástí ke hathyár hone ke liye gunáh ke hawále na kiyá karo; balki [24]apne áp ko murdon men se zinda jánkar Khudá ke hawále karo, aur apne a'zá rástbází ke hathyár hone ke liye Khudá ke hawále karo. 14 Is liye ki [25]gunáh ká [26]tum par ikhtiyár na hogá, kyúnki tum sharí'at ke mátaht nahín, balki fazl ke mátaht ho.

15 Pas kyá húá? [27]kyá ham is liye gunáh karen, [28]ki sharí'at ke mátaht nahín, balki fazl ke mátaht hain? Hargiz nahín! 16 Kyá tum nahín jánte, ki [29]jis kí tábi'dárí ke liye apne áp ko gulámon kí tarah hawále kar dete ho, usí ke gulám ho, jis ke tábi'dár ho; khwáh gunáh ke, jis ká anjám maut hai[e]; khwáh tábi'dárí ke, jis ká anjám rástbází hai[f]. 17 Lekin [30]Khudá ká shukr hai, ki agarchi tum gunáh ke gulám the, táham dil se us ta'lím

1 Áyat 15. Muq. báb 3. 8.
2 Áyat 11. Báb 7. 4, 6. Gal. 2. 19. Kul. 2. 20 aur 3. 3. 1 Pat. 2. 24.
3 Gal. 3. 27.
4 Dekho Mat. 28. 19.
5 Kul. 2. 12.
6 Áyat 9. Báb 8. 11. Dekho A'mál 2. 24.
7 Muq. Yúh. 11. 40 aur 2 Kur. 13. 4.
8 2 Kur. 5. 17. Gal. 6. 15. If. 4. 23, 24. Kul. 3. 10. Muq. báb 7. 6.
9 Muq. 2 Kur. 4. 10.
10 Fil. 3. 10, 11. Muq. Kul. 2. 12 aur 3. 1.
11 If. 4. 22. Kul. 3. 9.
12 Gal. 2. 20; 5. 24 aur 6. 14.
13 Muq. báb 7. 24.
14 1 Pat. 4. 1.
15 Muq. áyat 18.
16 2 Tim. 2. 11. Muq. 2 Kur. 4. 10 aur 13. 4.
17 A'mál 13. 34. Muk. 1. 18.
18 Muq. báb 5. 14, 17.
19 Dekho 'Ibr. 7. 27.
20 Dekho áyat 2.
21 Áyat 14. Zab. 19. 13 aur 119. 133. Mík. 7. 19. Muq. 2 Kur. 5. 17.
22 Báb 7. 5. Kul. 3. 5.
23 2 Kur. 10. 4.
24 Báb 12. 1. 1 Pat. 2. 24 aur 4. 2.
25 Muq. báb 8. 2, 12.
26 Dekho áyat 12.
27 Áyat 1.
28 Muq. 1 Kur. 9. 21.
29 Muq. áyat 20 aur Mat. 6. 24. Dekho Yúh. 8. 34.
30 Dekho báb 1. 8.

a Yá *Yisú' Masíh men istibág.*
b Yá *maut men istibág.*
c Yún. *zindagí kí tázagí men.*
d Yá *rástbáz thahrá.*
e Yá *khwáh gunáh ke ho maut ke liye.*
f Yá *khwáh tábi'dárí ke ho rástbází ke liye.*

ke tábi'dár ho gaye, [31] jis ke sánche men tum dhále gaye the; [18] aur [32] gunáh se ázád hokar [33] rástbází ke gulám ho gaye. [19] Main tumhárí insání kamzorí[a] ke sabab [34] insání taur par kahtá hún: [35] jis tarah tum ne apne a'zá badkárí karne ke liye nápákí aur badkárí kí gulámí ke hawále kiye the, usí tarah ab apne a'zá [36] pák hone ke liye rástbází kí gulámí ke hawále kar do. [20] Kyúnki [37] jab tum gunáh ke gulám the, to rástbází ke i'tibár se ázád the. [21] Pas jin báton se [38] tum ab sharminda ho, un se tum us waqt [39] kyá phal páte the? [40] kyúnki un ká anjám to maut hai. [22] Magar ab [41] gunáh se ázád, aur [42] Khudá ke gulám hokar, [43] tum ko apná phal milá, jis se pákízagí hásil hotí hai, aur [44] is ká anjám hamesha kí zindagí hai. [23] [45] Kyúnki gunáh kí mazdúrí maut hai, magar Khudá kí bakhshish[b] hamáre Khudáwand Masíh Yisú' men hamesha kí zindagí hai.

Masíh ke sáth wábasta hokar Masíhí ká sharí'at se ázád ho jáná.

7 [1] Ai bháiyo, kyá tum nahín jánte, (main un se kahtá hún jo sharí'at se wáqif hain,) ki jab tak ádmí jítá hai, usí waqt tak sharí'at us par ikhtiyár rakhtí hai? [2] Chunánchi [1] jis 'aurat ká shauhar maujúd hai, wuh sharí'at ke muwáfiq apne shauhar kí zindagí tak us ke band men hai; lekin agar shauhar mar gayá, to wuh shauhar kí sharí'at se chhút gayí. [3] Pas agar shauhar ke jíte jí [2] dúsre mard kí ho jáe, to zániya kahláegí; lekin agar shauhar mar jáe, to wuh us sharí'at se ázád hai, yahán tak ki agar dúsre mard kí ho bhí jáe, to zániya na thahregí. [4] Pas ai mere bháiyo, [3] tum bhí [4] Masíh ke badan ke wasíle se [5] sharí'at ke i'tibár se is liye murda ban gaye, ki us dúsre ke ho jáo, jo murdon men se jiláyá gayá, [6] táki ham sab Khudá ke liye phal paidá karen. [5] Kyúnki jab ham jismání the, to gunáh kí ragbaten, jo sharí'at ke bá'is paidá hotí thín, [7] maut ká phal paidá karne ke liye [8] hamáre a'zá men tásir kartí thín. [6] Lekin jis chíz kí qaid men the, us ke i'tibár se markar, ab ham sharí'at se aise chhut gaye, ki [9] rúh ke [10] naye taur par[c], na ki lafzon[d] ke puráne taur par, khidmat karte hain.

Gunáh ko záhir karná, na ki us se chhuráná, sharí'at ká kám hai.

7 Pas ham kyá kahen? Kyá sharí'at gunáh hai? Hargiz nahín! Balki [11] bagair sharí'at ke main gunáh ko na pahchántá; masalan, agar [12] sharí'at yih na kahtí, ki Tú lálach na kar, to main lálach ko na jántá: [8] magar gunáh ne [13] mauqa' pákar, hukm ke zarí'e se mujh men har tarah ká lálach paidá kar diyá: [14] kyúnki sharí'at ke bagair gunáh murda hai. [9] Ek zamáne men sharí'at ke

[31] Muq. 2 Tim. 1. 13.
[32] Áyat 22. Báb 8. 2. Muq. áyat 7. Dekho Yún. 8. 32.
[33] Muq. áyat 22.
[34] Dekho báb 3. 5.
[35] Dekho áyat 13.
[36] Muq. 1 Kur. 9. 27.
[37] Dekho áyat 16.
[38] Muq. 2 Kur. 4. 2.
[39] Báb 7. 5. Muq. Yarm. 12. 13.
[40] Báb 1. 32 aur 8. 6, 13 Amsál 14. 12. Gal. 6. 8.
[41] Dekho áyat 18.
[42] 1 Kur. 7. 22. 1 Pat. 2. 16.
[43] Báb 7. 4.
[44] 1 Pat. 1. 9.
[45] Muq. báb 2. 7. Dekho báb 5. 12.
[1] 1 Kur. 7. 39.
[2] Mat. 5. 32.
[3] Áyat 6. Dekho báb 6. 2.
[4] Muq. If. 2. 16 aur Kul. 1. 21.
[5] Báb 8. 2. Gal. 2. 19 aur 5. 18. If. 2. 15. Kul. 2. 14.
[6] Báb 6. 22. Gal. 5. 22. If. 5. 9.
[7] Dekho báb 6. 21, 23.
[8] Báb 6. 13.
[9] Báb 2. 27, 29. 2 Kur. 3. 6.
[10] Dekho báb 6. 4.
[11] Dekho báb 3. 20.
[12] Báb 13. 9. Khur. 20. 17. Ist. 5. 21. Muq. Khur. 20. 14.
[13] Áyat 11. Muq. Gal. 5. 13.
[14] 1 Kur. 15 56.

a Yún. *tumháre jism kí kamzorí.*
b Yá *ní'mat.*
c Yún. *rúh kí tázagí meu.*
d Yún. *harf.*

bagair main zinda thá; magar jab hukm áyá, to gunáh zinda ho gayá, aur main mar gayá; 10 aur [15]jis hukm ká manshá zindagí thá, wuhí mere haqq men maut ká bá'is ban gayá: 11 kyúnki gunáh ne [16]mauqa' pákar, hukm ke zarí'e se [17]mujhe bahkáyá, aur usí ke zarí'e se mujhe már bhí dálá. 12 Pas [18]sharí'at pák hai, aur hukm bhí pák, aur rást, aur achchhá hai. 13 Pas jo chíz achchhí hai, kyá wuh mere liye maut thahrí? Hargiz nahín! Balki gunáh ne, achchhí chíz ke zarí'e se mere liye maut paidá karke, mujhe már dálá; táki us ká gunáh honá záhir ho, aur hukm ke zarí'e se gunáh hadd se ziyáda makrúh ma'lúm ho[a]. 14 Kyúnki ham jánte hain ki sharí'at to rúhání hai, magar main jismání, aur [19]gunáh ke háth biká húá hún. 15 Aur jo main kartá hún us ko nahín jántá; kyúnki [20]jis ká main iráda kartá hún, wuh nahín kartá, balki jis se mujh ko nafrat hai, wuhí kartá hún. 16 Aur agar main us par 'amal kartá hún, jis ká iráda nahín kartá, to main mántá hún ki [21]sharí'at khúb hai. 17 Pas is súrat men [22]us ká karnewálá main na rahá, balki gunáh hai jo mujh men basá húá hai. 18 Kyúnki main jántá hún ki [23]mujh men, ya'ní mere jism men, koí nekí basí húí nahín: albatta iráda to mujh men maujúd hai, magar nek kám mujh se ban nahín parte. 19 [24]Chunánchi jis nekí ká iráda kartá hún, wuh to nahín kartá: magar jis badí ká iráda nahín kartá, use kar letá hún. 20 Pas agar main wuh kartá hún jis ká iráda nahín kartá, to [25]us ká karnewálá main na rahá, balki gunáh hai jo mujh men basá húá hai. 21 Ġaraz main aisí sharí'at pátá hún, ki jab nekí ká iráda kartá hún, to badí mere pás á maujúd hotí hai. 22 Kyúnki [26]bátiní insáníyat ke rú se to [27]main Ḳhudá kí sharí'at ko bahut pasand kartá hún: 23 magar mujhe apne a'zá men [28]ek áur tarah kí sharí'at nazar átí hai, jo merí 'aql kí sharí'at se larkar, mujhe us gunáh kí sharí'at kí qaid men le átí hai, jo mere a'zá men maujúd hai. 24 Háe, main kaisá kambakht ádmí hún! is [29]maut ke badan se mujhe kaun chhuráegá? 25 [30]Apne Ḳhudáwand Yisú' Masíh ke wasíle se Ḳhudá ká shukr kartá hún. Ġaraz main khud apní 'aql se to Ḳhudá kí sharí'at ká, magar jism se gunáh kí sharí'at ká mahkúm hún.

Rúhu'l Quds kí tásír se Masíhí ke dil men taskín, aur chál chalan kí taqdís.

8 1 Pas ab, jo Masíh Yisú' men hain, un par sazá ká hukm nahín. 2 Kyúnki [1]zindagí ke Rúh kí sharí'at ne, Masíh Yisú' men, [2]mujhe[b] gunáh aur maut kí sharí'at se ázád kar diyá. 3 Is liye ki [3]jo kám sharí'at, [4]jism ke sabab kamzor hokar, na kar sakí, [5]wuh Ḳhudá ne kiyá; ya'ní us ne apne Bete ko

15 Dekho báb 10. 5.
16 Áyat 8.
17 Muq. Paid. 3. 13 aur 'Ibr. 3. 13.
18 Zab. 19. 8, 9 aur 119. 137. 2 Pat. 2. 21. Muq. áyat 16.
19 1 Sal. 21. 20, 25. 2 Sal. 17. 17. Yas'. 50. 1 aur 52. 3.
20 Áyát 18, 19. Muq. Gal. 5. 17.
21 1 Tím. 1. 8. Muq. áyat 12.
22 Áyat 20.
23 Paid. 6. 5 aur 8. 21. Aiy. 14. 4 aur 15. 14. Zab. 51. 5. Yarm. 17. 9, wag:
24 Áyat 15.
25 Áyat 17.
26 2 Kur. 4. 16. If. 3. 16. 1 Pat. 3. 4.
27 Zab. 1. 2; 112. 1 aur 119. 35.
28 Gal. 5. 17. Muq. Ya'q. 4. 1.
29 Muq. báb 6. 6 aur 8. 23.
30 1 Kur. 15. 57.
1 1 Kur. 15. 45.
2 Áyat 12. Dekho báb 6. 14, 18 aur 7. 4.
3 'Ibr. 10. 1, 2, 10, 14. Dekho A'mál 13. 39.
4 'Ibr. 7. 18 Muq. Gal 4. 9.
5 2 Kur. 5. 21.

a Yún. *hadd se ziyáda gunahgár ban jáe.*

b N. *tujhe.*

6 Fil. 2. 7. Dekho Yúh. 1. 14.
7 Ahbár 16. 5. 'Ibr. 10. 6, 8 aur 13. 11.
8 Báb 1. 32 aur 2. 26.
9 Gal. 5. 16, 25.
10 Muq. Gal. 6. 8.
11 Gal. 5. 19—21.
12 Gal. 5. 22, 23, 25.
13 Áyat 13. Muq. Kul. 2. 18. Dekho báb 6. 21.
14 Ya'q. 4. 4.
15 1 Kur. 2. 14.
16 Áyat 11. 1 Kur. 3. 16 aur 6. 19. 2 Tim. 1. 14.
17 Yahúdáh 19. Muq. Yúh. 14. 17.
18 Dekho A'mál 16. 7.
19 Dekho A'mál 2. 24.
20 Muq. 2 Kur. 3. 6.
21 Dekho áyat 2.

6 gunáhálúda[a] jism kí súrat men aur 7 gunáh kí qurbání ke liye[b] bhejkar, jism men gunáh kí sazá ká hukm diyá: 4 táki 8 shari'at ká taqázá ham men púrá ho, 9 jo jism ke mutábiq nahín, balki rúh ke mutábiq chalte hain. 5 Kyúnki 10 jo jismání[c] hain, wuh 11 jismání báton ke khayál men rahte hain; lekin jo rúhání[d] hain, wuh 12 rúhání báton ke khayál men rahte hain. 6 Aur 13 jismání níyat maut hai; magar rúhání níyat zindagí aur itmínán hai: 7 is liye ki jismání níyat 14 Khudá ki dushmani hai; kyúnki na to Khudá kí shari'at ke tábi' hai, 15 na ho saktí hai: 8 aur jo jismání[e] hain, wuh Khudá ko khush nahín kar sakte. 9 Lekin tum jismání[e] nahín, balki rúhání[f] ho, basharte ki 16 Khudá ká Rúh tum men basá húá hai. Magar 17 jis men 18 Masíh ká Rúh nahín, wuh us ká nahín. 10 Aur agar Masíh tum men hai, to badan to gunáh ke sabab se murda hai; magar rúh rástbází ke sabab se zinda[g] hai. 11 Aur agar usí ká Rúh tum men basá húá hai, 19 jis ne Yisú' ko murdon men se jiláyá, to jis ne Masíh Yisú' ko murdon men se jiláyá, wuh tumháre fání badanon ko bhí 20 apne us Rúh ke wasíle se zinda karegá, jo tum men basá húá hai.

12 Pas, ai bháiyo, ham qarzdár to hain, magar 21 jism ke nahín, ki jism ke mutábiq zindagí guzáren.

a Yún. *gunáh ke.* b Yá *gunáh ke sabab.*
c Yún. *jism ke mutábiq.*
d Yún. *rúh ke mutábiq.* e Yún. *jism men.*
f Yún. *rúh men.* g Yún. *zindagí.*

13 Kyúnki agar tum jism ke mutábiq zindagí guzároge, to zarúr maroge. Aur agar rúh se 22 badan ke kámon ko nest o nábúd[h] karoge, to jíte rahoge. 14 Is liye ki jitne Khudá ke 23 Rúh kí hidáyat se chalte hain, wuhí 24 Khudá ke bete hain. 15 Kyúnki 25 tum ko 26 gulámí kí rúh nahín milí, jis se phir dar paidá ho; balki 27 lepálak hone kí rúh milí, jis se ham 28 Abbá, ya'ní ai Báp, kahkar pukárte hain. 16 29 Rúh khud hamárí rúh ke sáth milkar gawáhí detá hai, ki ham Khudá ke farzand hain. 17 Aur agar farzand hain, to 30 wáris bhí hain; ya'ní Khudá ke wáris, aur Masíh ke hammírás; 31 basharte ki ham us ke sáth dukh utháen, táki us ke sáth jalál bhí páen.

Khudá ke Rúh se hál kí kamzorion men madad, aur dukhon ká nek anjám hásil honá.

18 Kyúnki merí dánist men is zamáne ke dukh dard 32 is láiq nahín, ki 33 us jalál ke muqábil ho saken, jo ham par záhir honewálá hai. 19 Kyúnki makhlúqát kamál árzú se Khudá ke beton ke 33 záhir hone kí ráh dekhtí hai. 20 Is liye ki makhlúqát 34 batálat ke ikhtiyár men kar dí gayí thí, na apní khushí se, balki 35 us ke bá'is se, jis ne us ko 21 is ummed par batálat ke ikhtiyár men kar diyá, ki[i] 36 makhlúqát bhí faná ke qabze se chhútkar, Khudá

h Yún. *murda.*
i Yá *us ko ummed par batálat ke ikhtiyár men kiyá, kyúnki* wg.

22 Kul. 3. 5 (hásh: ke liye).
23 Gal. 5. 18.
24 Áyat 16, 19. Báb 9. 8, 26. Ist. 14. 1. Hús. 1. 10. Yúh. 1. 12. 1 Yúh. 3. 1, wag:
25 1 Kur. 2. 12.
26 2 Tím. 1. 7. Muq. Gal. 2. 4 aur 'Ibr. 2. 15 aur 1 Yúh. 4. 18.
27 Áyat 23. Gal. 4. 5. Muq. báb 9. 4 aur Yas'. 56. 5 aur Yarm. 31. 9.
28 Gal. 4. 6. Muq. Mar. 14. 36.
29 2 Kur. 1. 22 aur 5. 5. Ef. 1. 13, 14. 1 Yúh. 3. 24.
30 Gal. 3. 29 aur 4. 7. Tít. 3. 7.
31 2 Kur. 1. 7. 2 Tím. 2. 12. Dekho A'mál 14. 22.
32 2 Kur. 4. 17. Muq. 1 Pat. 1. 5, 6.
33 1 Pat. 4. 13 aur 5. 1. 1 Yúh. 3. 2. Muq. báb 2. 7.
34 Paid. 3. 18, 19. Wá'iz 1. 2.
35 Paid. 3. 17.
36 Muq. A'mál 3. 21.

ke farzandoṉ ke jalál kí ázádí meṉ dákhil ho jáegí. 22 Kyúṉki ham ko ma'lúm hai, ki 37 sárí makhlúqát milkar 38 ab tak karáhtí hai, aur dard i zih meṉ parí taraptí hai. 23 Aur na faqat wuhí, balki ham bhí, jinheṉ 39 Rúh ke pahle phal mile haiṉ, 40 áp apne bátin meṉ karáhte haiṉ, aur lepálak hone, ya'ní 41 apne 42 badan kí makhlasí, kí ráh dekhte haiṉ. 24 Chunáṉchi hameṉ 43 ummed ke wasíle se najáṭ milí; magar 44 jis chíz kí ummed hai, jab wuh nazar á jáe, to phir ummed kaisí? kyúṉki jo chíz koí dekh rahá hai, us kí ummed kyá karegá? 25 Lekin jis chíz ko nahíṉ dekhte, agar ham us kí ummed kareṉ, to 43 sabr se us kí ráh dekhte haiṉ.

26 Isí tarah Rúh bhí hamárí kamzorí meṉ madad kartá hai, kyúṉki 45 jis taur se ham ko du'á máṉgní cháhiye wuh nahíṉ átí; magar 46 Rúh khud aisí áheṉ bhar bharke hamárí shafá'at kartá hai, jin ká bayán nahíṉ ho saktá. 27 Aur 47 diloṉ ka parakhnewálá jántá hai, ki 48 Rúh kí kyá níyat hai: kyúṉki wuh 49 Ḳhudá kí marzí ke muwáfiq muqaddasoṉ kí 50 shafá'at kartá hai. 28 Aur ham ko ma'lúm hai, ki sab chízeṉ milkar Ḳhudá se mahabbat rakhnewáloṉ ke liye 51 bhalaí paidá kartí haiṉ; ya'ní 52 un ke liye, jo Ḳhudá ke iráde ke muwáfiq buláe gaye. 29 Kyúṉki jinheṉ us ne 53 pahle se jáná, unheṉ 54 pahle se muqarrar bhí kiyá, 55 ki us ke Beṭe ke hamshakl[a] hoṉ, táki wuh bahut se bháiyoṉ meṉ 56 pahlauṭa ṭhahre: 30 aur jin ko us ne pahle se muqarrar kiyá, unheṉ buláyá bhí: aur jinheṉ buláyá, un ko 57 rástbáz bhí ṭhahráyá: aur jin ko rástbáz ṭhahráyá, un ko 58 jalál bhí bakhshá.

Ḳhudá kí mahabbat ká galaba, aur us ke barguzídoṉ ki fath.

31 Pas ham in báṭoṉ kí bábat kyá kaheṉ? Agar 59 Ḳhudá hamárí taraf hai, to kaun hamárá mukhálif hai? 32 60 Jis ne apne Beṭe hí ko dareg na kiyá, balki 61 ham sab kí ḳhátir use hawále kar diyá, wuh us ke sáth áur sab chízeṉ bhí hameṉ kis tarah na bakhshegá? 33 Ḳhudá ke barguzídoṉ par kaun nálish karegá? 62 Ḳhudá wuh hai jo un ko rástbáz ṭhahrátá hai[b]; 34 63 kaun hai jo mujrim ṭhahráegá? Masíh Yisú' wuh hai jo mar gayá, balki murdoṉ meṉ se[c] jí bhí uṭhá, aur 64 Ḳhudá kí dahiní taraf hai, aur 65 hamárí shafá'at bhí kartá hai[d]. 35 Kaun ham ko Masíh kí mahabbat se judá karegá? Musíbat, yá tangí, yá zulm, yá kál, yá nangápan, ya ḳhatra, yá talwár? 36 Chunáṉchi likhá hai, ki

[e] 66 Ham terí ḳhátir din bhar ján se máre ját̤e haiṉ;
Ham to zabh honewálí bheroṉ ke barábar gine gaye.

a Yún. *Beṭe ki súrat ke hamshakl.*
b Yá *Kyá Ḳhudá, jo....hai?*
c N. *murdoṉ meṉ se* na dárad.
d Yá *Kyá Masíh Yisú', jo....hai?*
e Zabúr 44. 22.

37 Mar. 16. 15.
38 Yarm. 12. 4, 11.
39 Muq. 2 Kur. 5. 5 aur Ya'q. 1. 18.
40 2 Kur. 5. 2, 4.
41 Dekho báb 7. 24 aur Luq. 21. 28.
42 Áyát 19, 25. Yas'. 25. 9. Gal. 5. 5.
43 Muq. 1 Thiss. 1. 3 aur 5. 8.
44 2 Kur. 4. 18. 'Ibr. 11. 1.
45 Muq. Mat. 20. 22 aur Ya'q. 4. 3.
46 Zak. 12. 10. Is. 6. 18. Dekho Yuh. 14. 16.
47 1 Sam. 16. 7. 1 Taw. 28. 9. Amsál 15. 11 aur 17. 3. Yarm. 11. 20 aur 17. 10. Luq. 16. 15. 1 Thiss. 2. 4. Muk. 2 23, wag:
48 Dekho áyat 6.
49 Muq. 1 Yuh. 5. 14.
50 Muq. áyat 34.
51 'Azrá 8. 22. Muq. Wá'iz 8. 12
52 Bab 9. 24. 1 Kur. 1. 9 aur 7. 15, 17. Gal. 1. 15 aur 5. 8. Is. 4. 1, 4 2 Tim. 1. 9. 'Ibr. 9. 15, wag:
53 Bab 11. 2. Muq. 1 Pat. 1. 2.
54 1 Kur. 2. 7. Is. 1. 5, 11. Muq. báb 9. 23.
55 Fil. 3. 21. Muq. 1 Kur. 15. 49 aur Kul. 3. 10. Dekho 1 Yuh 3. 2.
56 Kul. 1. 15 (hásh:) aur 18. 'Ibr. 1. 6. Muk. 1. 5.
57 1 Kur. 6. 11.
58 Yuh. 17. 22. Muq. 'Ibr. 2. 10.
59 Gin. 14. 9. 2 Sal. 6. 16. Zab. 118. 6. 1 Yuh. 4. 4.
60 Yuh. 3. 16.
61 Dekho báb 4. 25.
62 Yas'. 50. 8, 9. Muq. Muk. 12. 10, 11.
63 Muq. áyat 1.
64 Dekho Mar. 16. 19.
65 'Ibr. 7. 25. 1 Yuh. 2. 1 (dekho hásh:). Muq. áyat 27.
66 1 Kur. 4. 9 aur 15. 30, 31. 2 Kur. 4. 10, 11. Dekho A'mál 20. 24.

37 Magar in sab hálaton men,
67 us ke wasíle se jis ne ham
se mahabbat kí, 68 ham ko fath
se bhí barhkar galaba hásil
hotá hai. 38 Kyúnki mujh
ko yaqín hai, ki Khudá kí jo
mahabbat hamáre Khudá-
wand Masíh Yisú' men hai,
us se ham ko na maut judá
kar sakegí, na zindagí, 39 na
firishte, na hukúmaten, na
hál kí, na istiqbál kí chízen,
na qudraten, na balandí, na
pastí, na koí áur makhlúq.

Yahúdion ke beimán rahne par Rasúl ká afsos. Khudá ká fazl Khudá ke iráde hí par mauqúf hai.

9 1 [1]Main Masíh men sach
kahtá hún, jhúth nahín
boltá, aur merá dil bhí Rúhu'l
Quds men gawáhí detá hai,
2 ki mujhe bará gam hai, aur
merá dil barábar dukhtá
rahtá hai. 3 Kyúnki [2]mujhe
yahán tak manzúr hotá, ki
apne bháiyon kí khátir, jo
3 jism ke rú se mere qarábatí
hain, main khud Masíh se
[4]mahrúm[a] ho játá; 4 wuh
[5]Isráílí hain; aur [6]lepálak
hone ká haqq, aur [7]jalál, aur
[8]'uhúd, aur [9]shari'at[b], aur
[10]'ibádat, aur [11]wa'de unhín
ke hain; 5 aur [12]qaum ke
buzurg[c] unhín ke húe hain,
aur jism ke rú se Masíh bhí
unhín men se húá, [13]jo sab ke
úpar aur [14]abad tak Khudá
e mahmúd hai. Ámín. 6 Lekin
yih bát nahín, ki Khudá ká
kalám bátil ho gayá. Is liye
ki jo Isráíl kí aulád[d] hain,
wuh sab Isráílí nahín. 7 Aur
na [15]Ibráhím kí nasl hone ke
sabab se sab farzand thahre;
balki yih likhá hai, ki
e [16]Izháq hí se terí nasl kahláegí: 8 ya'ní jismání farzand
Khudá ke farzand nahín;
balki [17]wa'de ke farzand nasl
gine játe hain. 9 Kyúnki wa'de ká qaul yih hai, ki
f [18]Main is waqt ke mutábiq
áúngá, aur Sárah ká betá
hogá. 10 Aur sirf yihí nahín,
balki [19]Ribqáh bhí ek shakhs,
ya'ní hamáre báp Izháq se
hámila thí; 11 aur abhí tak na
to larke paidá húe the, aur na
unhon ne nekí yá badí kí thí;
ki us se kahá gayá, ki [8]Bará
chhote kí khidmat karegá;
12 táki Khudá ká iráda, jo
barguzídagí par mauqúf hai,
a'mál par mabní na thahre,
balki [20]bulánewále par.
13 Chunánchi likhá hai, ki
h Main ne Ya'qúb se to
mahabbat kí, magar 'Esáú
se nafrat.

14 Pas ham kyá kahen?
[21]Kyá Khudá ke hán beinsáfí
hai? Hargiz nahín! 15 Kyúnki
wuh Músá se kahtá hai, ki
i Jis par rahm karná manzúr
hai, us par rahm karúngá;
aur jis par tars kháná manzúr
hai, us par tars kháúngá.
16 Pas yih na iráda karnewále
par munhasar hai, na daur
dhúp karnewále par, balki
rahm karnewále Khudá par.
17 Kyúnki kitáb i muqaddas
men Fir'aun se kahá gayá
hai[k], ki [1]Main ne isí liye tujhe
khará kiyá hai, ki terí wajh

67 Gal. 2. 20. If. 5. 2. Muk. 1. 5 aur 3. 9.
68 1 Kur. 15. 57. Dekho Yúh. 16.33.

1 2 Kur. 11. 10. 1 Tim. 2. 7 Muq. 2 Kur. 12. 19 aur Gal. 1. 20. Dekho báb 1. 9.
2 Muq. Khur. 32. 32.
3 Muq. báb 11. 14 (hásh:).
4 1 Kur. 12. 3 aur 16. 22 (hásh: ke liye). Gal. 1. 8, 9 (hásh: ke liye).
5 Muq. áyat 6 aur báb 2, 28, 29 aur Gal. 6. 16.
6 Muq. Khur. 4. 22. Dekho báb 8. 15.
7 Khur. 40. 34. 1 Sam. 4. 21. 1 Sal. 8. 11.
8 Paid. 17. 2. Ist. 29. 14. Gal. 4. 24. If. 9. 12.
9 Muq. Láq. 1. 72 aur A'mál 3. 25, wag:
10 Ist. 4. 14. Muq. Zab. 147. 19.
11 'Ibr. 9. 1. Muq. báb 12. 1.
12 Muq. If. 2. 12. Dekho Yúh. 4. 22 aur A'mál 13. 32.
13 Báb 1. 28 (hásh: ke liye).
14 Muq. If. 4. 6 aur Kul. 1. 16–19.
15 Báb 1. 25. Yúh. 1. 1. 2 Kur. 11. 31. 'Ibr. 1. 8. Muq. Yarm. 23. 6 aur Kul. 2. 9, wag:

15 Muq. Gal. 4. 23. Dekho Yúh. 8. 33.
16 'Ibr. 11. 18. Muq. Gal. 3. 29.
17 Gal. 4. 23, 28.
18 Muq. Paid. 17. 21.
19 Paid. 25. 21.
20 Muq. báb 4. 17. Dekho báb 8. 28.
21 Ist. 32. 4. 2 Taw. 19. 7. Áiy. 8. 3 aur 34. 10. Zab. 92. 15.

a Yún. *mal'ún.*
b Yún. *shari'at ká díyá jáná.*
c Yún. *aur báp.*
d Yún. *Isráíl se.*
e Paidáish 21. 12.
f Paidáish 18. 10, 14.
g Paidáish 25. 23.
h Mal'ákí 1. 2, 3.
i Khurúj 33. 19.
k Yún. *kitáb Fir'aun se kahtí hai.*
l Khurúj 9. 16.

se apní qudrat záhir karún, aur merá nám tamám rú e zamín par mashhúr ho. 18 Pas wuh jis par cháhtá hai rahm kartá hai, aur jise cháhtá hai use [22] sakht kar detá hai.

19 Pas tú mujh se kahegá, Phir wuh kyún 'aib lagátá hai? [23] Kaun us ke iráde ká muqábala kartá hai? 20 Ai insán, bhalá tú kaun hai, [24] jo Khudá ke sámne jawáb detá hai? [25] Kyá baní húi chíz banánewále se kah saktí hai, ki Tú ne mujhe kyún aisá banáyá? 21 Kyá [26] kumhár ko mittí par ikhtiyár nahín, ki ek hí launde men se [27] ek bartan 'izzat ke liye banáe, aur dúsrá be'izzatí ke liye? 22 Pas kyá ta'ajjub hai, agar Khudá, apná gazab záhir karne, aur apní qudrat áshkárá karne ke iráde se, [28] gazab ke bartanon ke sáth, jo [29] halákat ke liye taiyár húe the, niháyat tahammul se pesh áyá: 23 aur yih is liye húá ki [30] apne jalál kí daulat rahm ke bartanon ke zarí'e se áshkárá kare, jo us ne jalál ke liye [31] pahle se taiyár kiye the, 24 ya'ní hamáre zarí'e se, jinhen us ne [32] na faqat Yahúdíon men se, balki gair-qaumon men se bhí [33] buláyá. 25 Chunánchi Hoshe' kí kitáb men bhí Khudá yún farmátá hai, ki

[34] a Jo merí ummat na thí,
use apní ummat kahúngá;
Aur jo piyárí na thí, use
piyárí kahúngá.

26 [b] Aur aisá hogá, ki jis jagah un se yih kahá gayá thá, ki Tum merí ummat nahín ho,
Usí jagah wuh [35] zinda Khudá ke bete kahláenge.

27 Aur Yasha'yáh Isráil kí bábat pukárkar kahtá hai, ki [c] [36] Go baní Isráil ká shumár samundar kí ret ke barábar ho, [37] táham un men se thore hí bachenge [d]. 28 Kyúnki Khudáwand apne kalám ko tamám aur munqata' karke [e] us ke mutábiq zamín par 'amal karegá. 29 Chunánchi Yasha'yáh ne pahle bhí kahá hai, ki

[f] Agar [38] Rabbu'l afwáj
hamárí kuchh nasl báqí na rakhtá,
To [39] ham Sadom kí mánind,
aur 'Amoráh ke barábar
ho játe.

30 Pas ham kyá kahen? Yih, [40] ki gair-qaumon ne, jo rástbází kí talásh na karti thín, rástbází hásil kí, ya'ní [41] wuh rástbází jo ímán se hai: 31 magar Isráil, [42] jo rástbází kí sharí'at kí talásh kartá thá, [43] us sharí'at tak na pahunchá. 32 Kis liye? Is liye ki unhon ne ímán se nahín, balki goyá a'mál se us kí talásh kí. Unhon ne us [44] thokar kháne ke patthar se thokar khái; 33 chunánchi likhá hai ki

[g] [45] Dekho, main Siyyon men
[46] thes lagne ká patthar,
aur thokar kháne kí
chatán rakhtá hún;
47 Aur jo us par ímán láegá,
wuh [48] sharminda na
hogá.

---

a Hoshe' 2. 23. b Hoshe' 1. 10.

c Yasha'yáh 10. 22, 23.
d Yún. *ek baqiya bachegá.*
e Yún. *khatm karke aur band karke.*
f Yasha'yáh 1. 9. g Yasha'yáh 28. 16.

22 Muq. Khur. 4. 21; 9. 12; 11. 10 aur 14. 4 aur Ist. 2. 30 aur Yash. 11. 20, wag;
23 2 Taw. 20. 6. Aiy. 9. 12. Dán. 4. 25.
24 Aiy. 33. 13.
25 Yas'. 29. 16 aur 45. 9
26 Yas'. 64. 8. Yarm. 18. 6.
27 2 Tím. 2. 20.
28 Muq. áyát 21, 23 aur A'mál 9. 15 (hásh:).
29 Muq. Amsál 16. 4 aur 1 Pat. 2. 8.
30 If. 3. 16. Dekho báb 2. 4.
31 Muq. báb 8. 29.
32 Dekho báo 3. 29.
33 Dekho báb 8. 28.
34 Muq. 1 Pat. 2. 10.
35 Dekho báb 8. 14 aur Mat. 16. 16.
36 Muq. Hús. 1. 10.
37 Báb 11. 5.
38 Ya'q. 5. 4.
39 Ist. 29. 23. Yas'. 13. 19. Yarm. 49. 18 aur 50. 40. 'Amús 4. 11.
40 Muq. báb 10. 20.
41 Báb 1. 17; 3. 21, 22 aur 10. 6. Gal. 2. 16 aur 3. 24. Fil. 3. 9. 'Ibr. 11. 7.
42 Muq. báb 10. 2, 3 aur 11. 7.
43 Muq. Gal. 5. 4.
44 Dekho 1 Pat. 2. 8.
45 1 Pat. 2. 6, 7. Muq. Zab. 118. 22.
46 Yas'. 8. 14.
47 Báb 10. 11.
48 Yas'. 49. 23. Yúel 2. 26, 27.

Yahúdí is liye námaqbúl húe, kí unhon̲ ne ímán kí rástbází ko manzúr na kiyá.

IO 1 Ai bháiyo, mere dil kí árzú[a], aur un ke liye Ḳhudá se merí du'á yih hai, ki wuh naját páen̲. 2 Kyún̲ki main̲ un ká gawáh hún̲, ki wuh Ḳhudá ke báre men̲ [1]gairat to rakhte hain̲, [2]magar samajh ke sáth nahín̲. 3 Is liye ki wuh [3]Ḳhudá kí rástbází se náwáqif hokar, aur apní rástbází qáim karne kí koshish karke, Ḳhudá kí rástbází ke tábi' na húe. 4 Kyún̲ki har ek ímán lánewále kí rástbází ke liye [4]Masíh sharí'at ká anjám hai. 5 Chunán̲chi Músá ne yih likhá hai, ki [b]5Jo shaḳhs us rástbází par 'amal kartá hai jo sharí'at se hai, wuh usí kí wajh se zinda rahegá. 6 Magar [6]jo rástbází ímán se hai, wuh yún̲ kahtí hai, ki Tú apne dil men̲ yih na kah, ki [c]Ásmán par kaun chaṛhegá? (ya'ní Masíh ke utár láne ko:) 7 yá, [d]7Gahráo men̲ kaun utregá? (ya'ní [8]Masíh ko murdon̲ men̲ se jilákar úpar láne ko). 8 Balki kyá kahtí hai? yih, ki [e]Kalám tere nazdík hai, balki tere mun̲h aur tere dil men̲ hai: yih wuhí ímán ká kalám hai, jis kí ham manádí karte hain̲; 9 ki agar [9]tú apní zabán se Yisú' ke Ḳhudáwand hone ká iqrár kare, aur [10]apne dil se ímán láe, [11]ki Ḳhudá ne use murdon̲ men̲ se jiláyá, to naját páegá. 10 Kyún̲ki rástbází ke liye ímán láná dil se hotá hai; aur naját ke liye iqrár mun̲h se kiyá játá hai. 11 Chunán̲chi kitáb i muqaddas yih kahtí hai, ki [f]12Jo koí us par ímán láegá, wuh sharminda na hogá. 12 [13]Kyún̲ki Yahúdíon̲ aur Yúnáníon̲ men̲ kuchh farq nahín̲; is liye ki [14]wuhí sab ká Ḳhudáwand hai, aur apne sab du'á mán̲gnewálon̲[g] ke liye [15]faiyáz[h] hai. 13 Kyún̲ki[i] [16]Jo koí Ḳhudáwand ká nám legá[k], naját páegá. 14 Magar jis par wuh ímán nahín̲ láe, us se kyún̲kar du'á mán̲gen̲[l]? aur [17]jis ká zikr unhon̲ ne nahín̲ suná, us par ímán kyún̲kar láen̲? aur [18]bagair manádí karnewále ke kyún̲kar sunen̲? 15 Aur jab tak wuh bheje na jáen̲, manádí kyún̲kar karen̲? Chunán̲chi likhá hai, ki [m]19Kyá hí ḳhushnumá hain̲ un ke qadam, jo achchhí chízon̲ kí ḳhushḳhabarí dete hain̲!

16 Lekin [20]sab ne is ḳhushḳhabarí par kán na dhará. Chunán̲chi Yasha'yáh kahtá hai, ki [n]Ai [21]Ḳhudáwand, hamáre paigám ká kis ne yaqín kiyá hai? 17 Pas [22]ímán sunne[o] se paidá hotá hai, aur sunná[o] Masíh ke kalám se. 18 Lekin main̲ kahtá hún̲; Kyá unhon̲ ne nahín̲ suná? Beshakk suná: chunán̲chi likhá hai, ki

[p]23 Un kí áwáz [24]tamám rú e zamín par,

[1] Muq. A'mál 21. 20.
[2] Muq. báb 9. 31.
[3] Dekho báb 1. 17.
[4] Muq. Mat. 5. 17 aur Gal. 3. 24.
[5] Naham. 9. 29. Hiz. 20. 11, 13, 21. Mat. 19. 17. Lúq. 10. 28. Gal. 3. 12. Muq. báb 7. 10.
[6] Dekho báb 9. 30.
[7] Muq. Muk. 9. 1.
[8] 'Ibr. 13. 20.
[9] Mat. 10. 32. Lúq. 12. 8. Muq. 1 Kur. 12. 3 aur Fil. 2. 11.
[10] Dekho A'mál 16. 31.
[11] Muq. 1 Pat. 1. 21. Dekho A'mál 2. 24.
[12] Dekho báb 9. 33.
[13] Dekho báb 3. 22, 29.
[14] A'mál 10. 36.
[15] Dekho báb 2. 4. (hásh: ke liye).
[16] A'mál 2. 21.
[17] If. 4. 21. Muq. Yúh. 9. 36 aur 17. 20.
[18] Muq. A'mál 8. 31 aur Tit. 1. 3
[19] Muq. Nahúm 1. 15 aur If. 6. 15.
[20] Báb. 3. 3. 'Ibr. 4. 2.
[21] Yúh. 12. 38.
[22] Gal. 3. 2, 5.
[23] Muq. 1 Thiss. 1. 8.
[24] Muq. Mar. 16. 15. Dekho Mat. 24. 14.

a Yún. *razámandí.*
b Ahbár 18. 5.
c Istisná 30. 12.
d Istisná 30. 13.
e Istisná 30. 14.
f Yasha'yáh 28. 16.
g Yún. *sab pukárnewálon̲.*
h Yún. *daulatmand.*
i Yo'el 2. 32.
k Yá *Ḳhudáwand se du'á mán̲gegá.*
l Yún. *use kyún̲kar pukáren̲?*
m Yasha'yáh 52. 7.
n Yasha'yáh 53. 1.
o Yá *paigám.*
p Zabúr 19. 4.

Aur un kí báten dunyá kí hadd tak pahunchín.
19 Phir main kahtá hún; Kyá Isráil wáqif na thá? Awwal to Músá kahtá hai, ki
[a]Main un se tum ko [25]gairat diláúngá jo qaum hí nahín,
Ek [26]nádán qaum se tum ko gussa diláúngá.
20 Phir Yasha'yáh bará diler hokar yih kahtá hai, ki
[b][27]Jinhon ne mujhe nahín dhúndhá, unhon ne mujhe pá liyá;
Jinhon ne mujh se nahín púchhá, un par main záhir ho gayá.
21 Lekin Isráil ke haqq men yún kahtá hai, ki [c]Main din bhar ek náfarmán aur hujjatí ummat kí taraf apne háth barháe rahá.

Yahúdion ke námaqbúl hone se gair-qaumon ko naját milná, aur ákhirkár dono ká Khudá ki bádsháhat men shámil honá.

II 1 Pas main kahtá hún, [1]kyá Khudá ne apní ummat ko radd kar diyá? Hargiz nahín! Kyúnki [2]main bhí Isráilí, Ibráhím kí nasl, aur Binyámín ke qabíle men se hún. 2 [3]Khudá ne apní us ummat ko radd nahín kiyá, jise us ne [4]pahle se jáná. Kyá tum nahín jánte ki kitáb i muqaddas Eliyyáh ke zikr men kyá kahtí hai? ki wuh Khudá se Isráil kí yún faryád kartá hai, ki 3 [d]Ai Khudáwand, unhon ne tere nabíon ko qatl kiyá, aur terí qurbángáhon ko dhá diyá; ab main akelá báqí hún, aur wuh merí ján ke bhí khwáhán hain. 4 Magar jawáb i iláhí us ko kyá milá? Yih, ki [e]Main ne apne liye sát hazár ádmí bachá rakkhe hain, jinhon ne Ba'al ke áge ghutne nahín teke. 5 Pas isí tarah is waqt bhí, fazl se barguzída hone ke bá'is, [5]kuchh báqí hain. 6 [6]Aur agar fazl se barguzída hain, to a'mál se nahín; warna fazl fazl na rahá. 7 Pas natíja kyá húá? Yih, ki [7]Isráil jis chíz kí talásh kartá hai, wuh us ko na milí, magar barguzídon ko milí, aur báqí [8]sakht kiye gaye. 8 Chunánchi likhá hai, ki [f]Khudá ne unhen áj ke din tak sust tabi'at[g] dí, aur [9]aisí ánkhen jo na dekhen, aur aise kán jo na sunen. 9 Aur Dáúd kahtá hai, ki
[h]Un ká dastarkhwán un ke liye jál, aur phandá,
Aur thokar kháne aur sazá ká bá'is ban jáe:
10 Un kí ánkhon par táríkí á jáe, táki na dekhen;
Aur tú un kí píth hamesha jhukáe rakh.
11 Pas main kahtá hún, ki kyá unhon ne aisí thokar khái ki gir paren? Hargiz nahín! Balki un kí [10]lagzish[i] se gair-qaumon ko [11]naját milí, táki unhen gairat áe. 12 Pas jab un kí lagzish[i] dunyá ke liye daulat ká bá'is, aur un ká ghatná gair-qaumon ke liye daulat ká bá'is húá, to un ká bharpúr honá zarúr hí daulat ká bá'is hogá.

[25] Báb 11. 11, 14.
[26] Tit. 3. 3.
[27] Muq. báb 9. 30.
[1] 1 Sam. 12. 22. Yarm. 31. 37 aur 33. 24.
[2] 2 Kur. 11. 22. Fil. 3. 5.
[3] Zab. 94. 14
[4] Báb 8. 29.
[5] Báb 9. 27. Muq. Yarm. 3. 14 aur Zak. 13. 8.
[6] Muq. báb 4. 4 aur Ist. 9. 4, 5.
[7] Dekho báb 9. 31.
[8] Muq. áyat 25.
[9] Ist. 29. 4. Muq. Yas'. 43. 8 aur Yarm. 5. 21 aur Hiz. 12. 2 aur If. 4. 18. Dekho Mat. 13. 14.
[10] Báb 8. 15—18, 20 (hásh: ke liye).
[11] Muq. A'mál 28. 28.

a Istisná 32. 21. b Yasha'yáh 65. 1.
c Yasha'yáh 65. 2. d 1 Salátin 19. 10, 14.
e 1 Salátin 19. 18. f Yasha'yáh 29. 10.
g Yún. *behoshí kí rúh.* h Zabúr 69. 22, 23.
i *Yá kí qusúr.*

13 Main yih báten tum gair-qaumon se kahtá hún. Chúnki [12]main gair-qaumon ká rasúl hún, is liye apní khidmat kí barái kartá hún: [14] táki kisí tarah se apne qaumwálon[a] ko gairat dilákar, un men se [13]ba'z ko naját diláún. [15] Kyúnki jab un ká kḥárij ho jáná [14]dunyá ke á milne ká bá'is húá, to kyá un ká maqbúl honá murdon men se jí uthne ke barábar na hogá? [16] [15]Jab nazr ká pahlá perá pák thahrá, to sárá gundhá húá átá bhí pák hai; aur jab jar pák hai, to dáliyán bhí aisí hí hain. [17] Lekin agar [16]ba'z dáliyán torí gayín, aur tú [17]jangli zaitún hokar un kí jagah paiwand húá, aur zaitún kí raugandár jar men sharík ho gayá; [18] to tú un dáliyon ke muqábale men fakhr na kar; aur agar fakhr karegá, to ján rakh ki tú jar ko nahín, balki jar tujh ko sambháltí hai. [19] Pas tú kahegá, ki Dáliyán is liye torí gayín ki main paiwand ho jáún. [20] Achchhá, wuh to beimání ke sabab torí gayín, aur tú [18]ímán ke sabab qáim hai; pas [19]magrúr na ho, balki [20]khauf kar. [21] Kyúnki jab Kḥudá ne aslí dáliyon ko na chhorá, to tujh ko bhí na chhoregá. [22] Pas Kḥudá kí mihrbání aur sakhtí ko dekh: sakhtí un par jo gir gaye hain; aur Kḥudá kí mihrbání tujh par, [21]basharte ki [22]tú us mihrbání par qáim rahe: warna tú bhí kát dálá jáegá.

[23] Aur [23]wuh bhí, agar beímán na rahen, to paiwand kiye jáenge: kyúnki Kḥudá unhen paiwand karke bahál karne par qádir hai. [24] Is liye ki jab tú zaitún ke us darakht se katkar, jis kí asl jangli hai, asl ke barkhiláf achchhe zaitún men paiwand ho gayá, to wuh jo asl dáliyán hain apne zaitún men zarúr hí paiwand ho jáengí.

[25] Ai bháiyo, [24]kahín aisá na ho ki tum apne áp ko 'aqlmand samajh lo, is liye main nahín cháhtá, ki tum is bhed se náwáqif raho, ki Isráíl ká ek hissa[b] [25]sakht ho gayá hai; aur [26]jab tak gair-qaumen púrí púrí dákhil na hon[c], wuh aisá hí rahegá; [26] aur is súrat se tamám Isráíl naját páegá: chunánchi likhá hai, ki

[d 27] Chhuránewálá [28] Siyyon se niklegá;
Aur bedíní ko Ya'qúb se daf'a karegá:
[27] Aur un ke sáth merá yih [29]'ahd hogá,
[30]Jab ki main un ke gunáhon ko dúr kar dúngá.

[28] Injíl[e] ke i'tibár se to wuh tumhárí kḥátir dushman hain: lekin barguzídagí ke i'tibár se [31]bápdádon kí kḥátir piyáre hain. [29] Is liye ki Kḥudá kí ni'maten aur [32]buláwá [33]betabdíl[f] hai. [30] Kyúnki jis tarah tum [34]pahle Kḥudá ke náfarmán the, magar ab in kí náfarmání ke sabab tum par rahm húá; [31] isí tarah ab yih bhí náfarmán húe, táki

12 Báb 15. 16. Muq. A'mál 26. 17. Dekho A'mál 9. 15.
13 Muq. 1 Kur. 7. 16 aur 9. 22 aur 1 Tim. 4. 16 aur Ya'q. 5. 20.
14 Báb 5. 11.
15 Gín. 15. 18—21. Naham. 10. 37. Hiz. 44. 30.
16 Yarm. 11. 16. Muq. Zab. 52. 8 aur Yúh. 15. 2.
17 Muq. Is. 9. 12.
18 1 Kur. 10. 12. 2 Kur. 1. 24.
19 Báb 12. 3, 16. 1 Tím. 6. 17.
20 Amsál 28. 14. Yas'. 66. 2, 5. Yarm. 44. 10. Fil. 2. 12.
21 1 Kur. 15. 2. 'Ibr. 3. 6, 14.
22 Muq. Yúh. 15. 2.
23 2 Kur. 3. 16.
24 Báb 12. 16.
25 Muq. áyat 7.
26 Muq. Muk. 7. 9. Dekho Luq. 21. 24.
27 Muq. Yúh. 4. 22 aur 'Ibr. 8. 8—12.
28 Zab. 14. 7 aur 53. 6.
29 Dekho báb 9. 4.
30 Yas'. 27. 9. Muq. 'Ibr. 8. 12.
31 Báb 9. 5. Ist. 7. 8 aur 10. 15.
32 Dekho báb 8. 28.
33 2 Kur. 7. 10 (hásh: ke liye).
34 If. 2. 2, 3, 11, 13. Kul. 1. 21 aur 3. 7. Tit. 3. 3.

a Yún. *apne jism.*

b Yá *Isráíl kisí qadr.*
c Yún. *gair-qaumon kí bharpúrí dákhil na ho.*
d Yasha'yáh 59. 20, 21. e Yá *khushkhabarí.*
f Yún. *pachhtáwe ke baqair.*

tum par rahm hone ke bá'is, ab un par bhí rahm ho[a]. 32 Is liye ki Ḳhudá ne [35]sab ko náfarmání men giriftár hone diyá[b], táki sab par rahm farmáe.

33 Wáh! [36]Ḳhudá kí daulat aur hikmat aur 'ilm kyá hí 'amíq[c] hai! [37]Us ke faisale kis qadr idrák se pare, aur us kí ráhen kyá hí benishán hain!
34 [38]Ḳhudáwand kí 'aql ko kis ne jáná? yá [39]kaun us ká saláhkár húá? 35 yá [40]kis ne pahle use kuchh diyá hai, jis ká badlá use diyá jáe?
36 Kyúnki [41]usí kí taraf se, aur usí ke wasíle se, aur usí ke liye sárí chízen hain. [42]Us kí tamjíd abad tak hotí rahe. Ámín.

Apne áp ko Ḳhudá ke nazr karne, aur Masíhion ke báhamí faráiz ke bayán men.

12 1 Pas, ai bháiyo, [1]main Ḳhudá kí rahmaten yád dilákar[d], tum se iltimás kartá hún, ki [2]apne badan aisí qurbání hone ke liye nazr[e] karo, jo zinda, aur pák, aur Ḳhudá ko pasandída ho; yihí tumhárí ma'qúl[f] 'ibádat hai.
2 Aur [3]is jahán ke hamshakl na bano, balki [4]'aql nayí ho jáne se apní súrat badalte jáo; táki [5]Ḳhudá kí nek aur pasandída aur kámil marzí [6]tajribe se ma'lúm karte raho.
3 Main [7]us taufíq kí wajh se jo mujh ko milí hai, tum men har ek se kahtá hún, ki [8]jaisá samajhná cháhiye, us se ziyáda koí apne áp ko na samjhe, balki [9]jaisá Ḳhudá ne har ek ko [10]andáze ke muwáfiq ímán taqsím kiyá hai, i'tidál ke sáth apne áp ko waisá hí samjhe.
4 Kyúnki [11]jis tarah hamáre ek badan men bahut se a'zá hote hain, aur tamám a'zá ká kám yaksán nahín;
5 isí tarah ham bhí, [12]jo bahut se hain, [13]Masíh men shámil hokar ek badan hain, aur [14]ápas men ek dúsre ke a'zá.
6 Aur chúnki us taufíq ke muwáfiq jo ham ko dí gayí, hamen [15]tarah tarah kí ni'maten milín, is liye [16]jis ko nubuwwat milí ho, wuh [17]ímán ke andáze ke muwáfiq nubuwwat kare;
7 agar [18]ḳhidmat milí ho, to ḳhidmat men lagá rahe; agar koí mu'allim ho, to ta'lím men mashgúl rahe;
8 aur agar násih ho, to nasíhat men: ḳhairát bántnewálá [19]sakháwat se bánte; [20]peshwá sargarmí se peshwái kare; rahm karnewálá [21]ḳhushí ke sáth rahm kare.
9 [22]Mahabbat beriyá ho. [23]Badí se nafrat rakkho; nekí se lipte raho.
10 [24]Birádarána mahabbat se ápas men ek dúsre ko piyár karo; [25]'izzat ke rú se ek dúsre ko bihtar samjho;
11 koshish men sustí na karo; [26]rúhání josh men bhare raho; [27]Khudáwand kí ḳhidmat karte raho;
12 [28]ummed men

---

a Yá *isí tarah ab yih bhí, tum par rahm hone ke ba'is, náfarmán hue, táki ab un par bhí rahm ho.*
b Yá *band kiyá.*
c Yá *Ḳhudá kí hikmat aur 'ilm dono kí daulat kyá hí gahrí.*
d Yún. *rahmaton ke wasíle se.*
e Yá *hawále.* f Yá *rúhání.*

---

[35] Dekho bab 3. 9.

[36] Kul. 2. 3. Muq. Zab. 139. 6 aur If. 3. 10.
[37] Ist. 29. 29. Aiy. 11. 7, wag:

[38] Yas[a]. 40. 13. 1 Kur. 2. 16. Muq. Aiy 15. 8.
[39] Aiy. 36. 22, 23.
[40] Aiy. 35. 7 aur 41. 11.
[41] 1 Kur. 8. 6 aur 11. 12. Kul. 1. 16. Muq. 'Ibr. 2. 10.
[42] Báb 16. 27. If. 3. 21. Fil. 4. 20. 1 Tim. 1. 17. 1 Pat. 4. 11, 2 Pat. 3. 18. Yahudáh 25. Muk. 1. 6 aur 5. 13.

[1] 1 Kur. 1. 10. 2 Kur. 10. 1. If. 4. 1.

[2] Báb 6. 13, 16, 19. Muq. Zab. 50. 13, 14 aur 1 Kur. 6. 20. Dekho 1 Pat. 2. 5.

[3] 1 Pat. 1. 14 (hásh:). Muq. 1 Yúh. 2. 16.
[4] Tit. 3. 5. Muq. Zab. 51. 10 aur 2 Kur. 4. 16 aur If. 4. 23 aur Kul. 3. 10.
[5] 1 Thiss. 4. 3.
[6] If. 5. 10.
[7] Dekho bab 1. 5.

[8] Áyat 16. Báb 11. 20.

[9] 1 Kur. 7. 17. 1 Pat. 4. 11, wag:
[10] If. 4. 7.

[11] 1 Kur. 12. 12—14. If. 4. 4, 16.

[12] 1 Kur. 10. 17, 33.
[13] 1 Kur. 12. 20. If. 4. 13. Dekho Yúh. 17. 11.
[14] If. 4. 25. Muq. 1 Kur. 6. 15 aur 12. 27.
[15] 1 Kur. 12. 4.
[16] 1 Pat. 4. 10, 11. Muq. 1 Kur. 7. 7 aur 12. 7—11.
[17] 1 Kur. 12. 10. Dekho A'mál 13. 1.
[18] Muq. 2 Tim. 2. 15.
[19] Dekho A'mál 6. 1.
[20] 2 Kur. 8. 2 aur 9. 11, 13.
[21] 1 Tim. 5. 17. Muq. 1 Kur. 12. 28.
[22] 2 Kur. 9. 7. Muq. Khur. 25. 2 aur 1 Taw. 29. 5, 6 aur 'Ezrá 1. 6, wag:
[23] 2 Kur. 6. 6. 1 Tim. 1. 5. 1 Pat. 1. 22.
[24] Zab. 97. 10 aur 101. 3. 'Ámús 5. 15. Muq. 1 Thiss. 5. 21, 22.
[25] Dekho 'Ibr. 13. 1.
[26] Báb 18. 7 Fil. 2. 3. 1 Pat. 2. 17.
[28] A'mál 18. 25.
[27] A'mál 20. 19.
[28] Dekho bab 5. 2.

khush, [29]musíbat men sábir, [30]du'á mángne men mashgúl raho; 13 [31] muqaddason kí ihtiyájen rafa'karo; [32]musáfir-parwarí men lage raho[a]. 14 [33] Jo tumhen satáte hain, un ke wáste barakat cháho: barakat cháho, la'nat na karo. 15 [34] Khushí karnewálon ke sáth khushí karo; ronewálon ke sáth roo. 16 [35] Ápas men yakdil raho. [36] Únche únche khayál na bándho, balki adná logon[b] kí taraf mutawajjih ho. [37] Apne áp ko 'aqlmand na samjho. 17 [38] Badí ke 'iwaz kisí se badí na karo. [39] Jo báten sab logon ke nazdík achchhí hain, un kí tadbír karo. 18 Jahán tak ho sake, tum apní taraf se [40] sab ádmion ke sáth mel miláp rakkho. 19 Ai 'azízo, [38] apná intiqám na lo; balki gazab ko mauqa' do[c]; kyúnki yih likhá hai, ki [d]Khudáwand kahtá hai; [41] Intiqám lená merá kám hai, badlá main hí dúngá. [20]Balki[e] [42] Agar terá dushman bhúká ho, to us ko kháná khilá; agar piyásá ho, to use pání pilá; kyúnki aisá karne se, tú us ke sir par ág ke angáron ká dher lagáegá. 21 Badí se maglúb na ho, balki nekí ke zarí'e se badí par gálib áo.

[29] Dekho 'Ibr. 10. 36.
[30] Dekho A'mál 1. 14.
[31] Báb 15. 25. 1 Kur. 16. 1, 15. 2 Kur. 9. 1, 12. 'Ibr. 6. 10 aur 13. 16. Muq. 1 Tim. 6. 18.
[32] Dekho Mat. 25. 35.
[33] Dekho Mat. 5. 44 aur 1 Pat. 3. 9.
[34] 1 Kur. 12. 26. Muq. Aiy. 30. 25 aur 'Ibr. 13. 3.
[35] Báb 15. 5. 2 Kur. 13. 11. Fil. 2. 2 aur 4. 2. 1 Pat. 3. 8.
[36] Áyat 3. Zab. 131. 1. Yarm. 45. 5.
[37] Báb 11. 25. Amsál 3. 7. Muq. Amsál 26. 12 aur Yas'. 5. 21, wag:
[38] Amsál 20. 22. Mat. 5. 39. 1 Thiss. 5. 15, wag: Muq. báb 14. 19.
[39] 2 Kur. 8. 21. Muq. báb 14. 16.
[40] Dekho Mar. 9. 50.
[41] 'Ibr. 10. 30. Muq. Zab. 94. 1 aur 1 Thiss. 4. 6.
[42] Muq. Khur. 23. 4, 5 aur 2 Sal. 6. 22 aur Luq. 6. 27.

13 [1] Har shakhs [z]a'lá hukúmaton ká tábi'dár rahe; kyúnki [2]koí hukúmat aisí nahín, jo Khudá kí taraf se na ho; aur jo hukúmaten maujúd hain, wuh Khudá kí taraf se muqarrar hain. 2 Pas jo koí hukúmat ká sámná kartá hai, wuh Khudá ke intizám ká mukhálif hai: aur jo mukhálif hain, wuh sazá páenge. 3 Kyúnki nekokár[f] ko hákimon se khauf nahín, balki badkár[g] ko hai. Pas agar tú hákim[h] se nidar rahná cháhtá hai, to nekí kar, [3]us kí taraf se terí ta'ríf hogí; 4 kyúnki [4] wuh terí bihtarí ke liye Khudá ká khádim hai. Lekin agar tú badí kare, to dar; kyúnki wuh talwár befáida liye húe nahín; aur Khudá ká khádim hai, [5]ki us ke gazab ke muwáfiq[i] badkár ko sazá detá hai. 5 Pas tábi'dár rahná, na sirf gazab ke dar se[k] zarúr hai, balki [6]dil bhí yihí gawáhí detá hai[l]. 6 Tum isí liye khiráj bhí dete ho, ki wuh Khudá ke khádim hain, aur is kháss kám men hamesha mashgúl rahte hain. 7 [7] Sab ká haqq adá karo; jis ko khiráj cháhiye, khiráj do; jis ko mahsúl cháhiye, mahsúl; jis se darná cháhiye, us se daro; jis kí 'izzat karní cháhiye, us kí 'izzat karo.

Masíhion ki báhamí mahabbat ke bayán men.

8 Ápas kí mahabbat ke siwá, [8]kisí chíz men kisí ke qarzdár na ho; kyúnki [9] jo dúsre se mahabbat rakhtá hai, us ne sharí'at par púrá 'amal kiyá. 9 Kyúnki yih báten, ki [m][10] Zinā na kar, Khún na kar, Chorí na kar, Lálach na kar, aur in ke siwá áur

[1] Tit. 3. 1. 1 Pat. 2. 13.
[2] Muq. Yúh. 19. 11. Dekho Dán. 2. 21.
[3] 1 Pat. 2. 14.
[4] 2 Taw. 19. 6
[5] 1 Thiss. 4. 6.
[6] 1 Pat. 2. 19.
[7] Mat. 17. 25 aur 22. 21. Mar. 12. 17. Luq. 20. 25 aur 23. 2, wag:
[8] Muq. Ahb. 19. 13 aur Amsál 3. 27, 28.
[9] Áyat 10. Muq. Mat. 22. 40 aur Kul. 3. 14. Dekho Yúh. 13. 34.
[10] Mat. 19. 18.

a Yún. *ki pairawí karo.* b Yá *chízon.*
c Yá *Khudá ke gazab ko jagah.*
d Istisná 32. 35. e Amsál 25. 21, 22.
f Yún. *nek kám.* g Yún. *bad kám.*
h Yún. *hukúmat.* i Yá *aur gazab ke liye.*
k Yún. *gazab ke bá'is.*
l Yún. *balki dil yá kánshans ke bá'is bhí.*
m Khurúj 20. 13—17; Istisná 5. 17—21.

jo koí hukm ho, un sab ká khulása is bát men páyá játá hai, ki[a] Apne parausí se apní mánind mahabbat rakh. [10] Mahabbat apne parausí se badí nahín kartí; [11] is wáste mahabbat sharí'at kí ta'míl hai.

Pákizagí kí pairawí karní.

[11] Aur waqt ko pahchánkar aisá hí karo, is liye ki ab wuh gharí á pahunchí ki tum [12] nínd se jágo; [13] kyúnki jis waqt ham ímán láe the, us waqt kí nisbat ab hamárí naját nazdík hai. [12] [14] Rát bahut guzar gayí, aur din nikalnewálá hai: pas ham [15] táríkí ke kámon ko tark karke[b], [16] raushní ke hathyár bándh len. [13] Jaisá din ko dastúr hai, [17] sháistagí se chalen; [18] na ki nách rang aur nashebází se, na zinákárí aur shahwatparastí se, aur [19] na jhagre aur hasad se; [14] balki [20] Khudáwand Yisú' Masíh ko pahin lo, aur [21] jism kí khwáhishon ke liye tadbíren na karo.

Mukhtalif ráeon kí bardásht karní, aur kamzoron ko sambhálná.

14 [1] [1] Kamzor ímánwále ko apne men shámil to kar lo, magar shakk o shubha kí takráron ke liye nahín. [2] [2] Ek ko i'tiqád hai, ki har chíz ká kháná rawá hai; aur kamzor ímánwálá ság pát hí khátá hai. [3] Khánewálá us ko jo nahín khátá haqír na jáne; aur [3] jo nahín khátá wuh khánewále par ilzám na lagáe, kyúnki Khudá ne us ko qabúl[c] kar liyá hai. [4] [4] Tú kaun hai jo dúsre ke naukar par ilzám lagátá hai? Us ká qáim rahná yá gir parná us ke málik hí se muta'alliq hai. Balki wuh qáim hí kar diyá jáegá; kyúnki Khudáwand us ke qáim karne par qádir hai. [5] [5] Koí to ek din ko dúsre se afzal jántá hai, aur koí sab dinon ko barábar jántá hai. [6] Har ek apne dil men púrá i'tiqád rakkhe. [6] Jo kisí din ko mántá hai, wuh Khudáwand ke liye mántá hai: aur jo khátá hai, wuh Khudáwand ke wáste khátá hai, kyúnki [7] wuh Khudá ká shukr kartá hai: aur jo nahín khátá, wuh bhí Khudáwand ke wáste nahín khátá, aur Khudá ká shukr kartá hai. [7] Kyúnki [8] ham men se na koí apne wáste jítá hai, na koí apne wáste martá hai. [8] Agar ham jíte hain, to Khudáwand ke wáste jíte hain: aur agar marte hain, to Khudáwand ke wáste marte hain. [9] Pas ham jíen, yá maren, Khudáwand hí ke hain. [9] Kyúnki Masíh isí liye [10] múá, aur zindá húá, ki [11] murdon aur zindon dono ká Khudáwand ho. [10] Magar tú apne bhái par kis liye ilzám lagátá hai? yá tú bhí kis liye apne bhái ko haqír jántá hai? [11] Ham to sab [12] Khudá ke takht i 'adálat ke ágé khare honge. [11] Chunánchi yih likhá hai, ki

[d] [13] Khudáwand kahtá hai;
Apní hayát kí qasam, har
ek ghutná mere ágé
ṭikegá,

[10] Muq. Yúh. 14.15 Dekho áyat 8.

[12] 1 Kur. 15. 34. If. 5. 14. 1 Thess. 5.6. [13] Muq. Yas'. 56. 1 aur Luq. 21. 28. [14] Muq. Yúh. 9. 4. [15] If. 5. 11. Muq. Yúh. 3. 20. [16] 2 Kur. 6.7. If. 6. 11, 13. 1 Thess. 5.8. [17] 1 Thess. 4. 12. [18] Luq. 21.34. Gal. 5. 21. 1 Pat. 4. 3. [19] Ya'q. 3. 14, 16. [20] Gal. 3. 27. Muq. Aiy. 29. 14 aur Zab. 132. 9 aur Luq. 24. 49 aur If. 4. 24 aur Kul. 3. 10. [21] Gal. 5. 16. 1 Pat. 2. 11.

[1] Báb 15. 1. 1 Kur. 8. 9—11 aur 9. 22.

[2] Áyat 14.

[3] Kul. 2. 16.

[4] Ya'q. 4. 12.

[5] Gal. 4. 10. Muk. Zak. 7. 5, 6.

[6] Áyat 23.

[7] 1 Kur. 10. 30, 31. 1 Tim. 4. 3, 4. Dekho Mat. 15.36.

[8] 2 Kur. 5. 15. Gal. 2. 20. 1 Pat. 4. 2. Muq. 1 Kur. 6. 19 aur 1 Thess. 5. 10.

[9] Fil. 1. 20.

[10] Muk. 1. 18 aur 2. 8. [11] Dekho A'mál 10. 42 aur Muk.20.12.

[12] 2 Kur. 5. 10.

[13] Fil. 2. 10, 11.

a Ahbár 19. 18. b Yún. *utárke.* c Yá *shámil.* d Yasha'yáh 45. 23.

Aur har ek zabán Ḳhudá
ká iqrár[a] karegí.
12 Pas [14]har ek ham men se
Ḳhudá ko apná apná hisáb
degá.
13 Pas áyanda ko [15]ham ek
dúsre par ilzám na lagáen:
balki tum yihí ṭhán lo, ki
[16]koí apne bhái ke sámne wuh
chíz na rakkhe, jo us ke
ṭhokar kháne yá girne ká
bá'is ho. 14 Mujhe ma'lúm
hai, balki Khudáwand Yisú'
men mujhe yaqín hai, [17]ki
koí chíz bizátihi harám
nahín; [18]lekin jo us ko harám
samajhtá hai, us ke liye
harám hai. 15 Agar tere
bhái ko tere kháne se ranj
pahunchtá hai, to phir [19]tú
mahabbat ke qá'ide par nahín
chaltá. [20]Jis shakhs ke wáste
Masíh múá, us ko tú apne
kháne se halák na kar. 16 Pas
[21]tumhárí nekí[b] kí badnámí
na ho: 17 [22]kyúnki Ḳhudá ki
bádsháhat kháne pine par
nahín, balki [23]rástbází aur
[24]mel miláp[c] aur us khushí
par mauqúf hai, jo Rúhu'l
Quds ki taraf se[d] hotí hai.
18 Aur jo koí is taur se Masíh
kí khidmat kartá hai, wuh
[25]Ḳhudá ká pasandída aur
ádmíon ká maqbúl hai. 19 Pas
ham [26]un báton ke tálib
rahen[e], jin se mel miláp
aur [27]báhamí taraqqí[f] ho.
20 [28]Kháne kí khátir Ḳhudá
ke kám ko na bigár. [29]Har
chíz pák to hai, magar [30]us
ádmí ke liye burí hai, jis
ko us ke kháne se ṭhokar
lagtí hai[g]. 21 [31]Yihí achchhá
hai, ki tú na gosht kháe, na
mai píe, na áur kuchh aisá
kare, jis ke sabab se terá
bhái ṭhokar kháe. 22 Jo terá
i'tiqád hai, wuh Ḳhudá kí
nazar men tere hí dil men
rahe. [32]Mubárak wuh hai,
jo us chíz ke sabab jise wuh
jáiz rakhtá hai, apne áp ko
mulzim nahín ṭhahrátá.
23 Magar jo koí kisí chíz men
shubha rakhtá hai, agar us ko
kháe, to mujrim ṭhahrtá hai,
is wáste ki wuh i'tiqád se
nahín khátá; aur jo kuchh
i'tiqád se nahín wuh gunáh
hai.

15 1 Garaz [1]ham zoráwar-
on ko cháhiye [2]ki ná-
tawánon kí kamzoríon kí
ri'áyat karen, na ki apní
khushí karen. 2 [3]Ham men
har shakhs apne parausí ko us
kí bihtarí ke wáste ḳhush
kare, táki us kí taraqqí[f] ho.
3 Kyúnki [4]Masíh ne bhí apní
khushí nahín kí, balki yún
likhá hai, ki [h]Tere la'n ta'n
karnewálon ke la'n ta'n mujh
par á pare. 4 Kyúnki [5]jitní
báten pahle likhí gayín, wuh
hamárí [6]ta'lím ke liye likhí
gayín, táki sabr se aur [7]kitáb
i muqaddas kí tasallí se um-
med rakkhen. 5 Aur Ḳhudá,
sabr aur tasallí ká chashma[i],
tum ko yih taufíq de, ki
Masíh Yisú' ke mutábiq [8]ápas
men yakdil raho; 6 táki tum
yakdil aur yakzabán hokar
[9]hamáre Khudáwand Yisú'
Masíh ke Ḳhudá aur Báp kí
baráí karo. 7 Pas jis tarah
Masíh ne Ḳhudá ke jalál ke

14 Mat. 12, 36 aur 16. 27. 1 Pat. 4. 5. Muq. Gal. 6. 5.
15 Dekho Mat. 7. 1.
16 Muq. 1 Kur. 8. 13
17 Áyát 2, 20. Dekho A'mál 10. 15.
18 Muq. 1 Kur. 8. 7, 10.
19 If. 5. 2.
20 1 Kur. 8. 11. Muq. áyat 20.
21 Muq. báb 12. 17 aur 1 Kur. 10. 29, 30.
22 1 Kur. 8. 8.
23 Muq. 1 Kur. 6. 9.
24 Gal. 5. 22 (hásh: ke liye). Muq. báb 15. 13 (hásh: ke liye).
25 Muq. 2 Kur. 8. 21.
26 Zab. 34. 14. 1 Kur. 7. 15. 2 Tím. 2. 22. 'Ibr. 12. 14, wag:
27 Báb 15. 2. 1 Kur. 14. 12. 1 Thiss. 5. 11.
28 Áyat 15.
29 Tít. 1. 15. Dekho áyat 14.
30 1 Kur. 8. 9—12.
31 1 Kur. 8. 13.
32 1 Yúh. 3. 21.

1 Muq. Gal. 6. 1.
2 1 Thiss. 5. 14. Dekho báb 14. 1.
3 1 Kur. 10. 33. Muq. 1 Kur. 9. 19, 22 aur 10. 24 aur Fil. 2. 4.
4 Fil. 2. 5, 8. Muq. Yúh. 5. 30 aur 6. 38.
5 Báb 4. 23.
6 2 Tím. 3. 16.
7 Zab. 119. 50.
8 Dekho báb 12. 16.
9 2 Kur. 1. 3. If. 1. 3. 1 Pat. 1. 3. Muq. Yúh. 20. 17 aur If. 1. 17 aur Muk. 1. 6.

a Yá *kí hamd.* b Yá *achchhí chíz.*
c Yá *itmínán.* d Yún. *Rúhu'l Quds meṉ.*
e *N. haiṉ.* f Yún. *ta'mír.*
g Yá *jo khákar dúsre ko ṭhokar khílde.*

h Zabúr 69. 9.
i Yún. *sabr aur tasallí ká Ḳhudá.*

liye tum[a] ko apne sáth shámil kar liyá hai, usí tarah tum bhí ek dúsre ko shámil kar lo. 8 Main kahtá hún ki Masíh Ḳhudá kí sachchái sábit karne ke liye [10] makhtúnon ká ḳhádim baná, táki [11] un wa'don ko púrá kare, jo bápdádon se kiye gaye the, 9 aur [12] gair-qaumen bhí rahm ke sabab Ḳhudá kí baráí karen; chunánchi likhá hai ki,

[b] Is wáste main gair-qaumon men terá iqrár[c] karúngá,
Aur tere nám ke gít gáúngá.

10 Aur phir wuh kahtá hai, ki

[d] Ai gair-qaumo, us kí ummat ke sáth ḳhushí karo;

11 Phir yih ki,

[e] Ai sárí gair-qaumo, Ḳhudáwand kí hamd karo;
Aur sárí ummaten us kí sitáish karen.

12 Aur Yasha'yáh bhí kahtá hai, ki

[f] [13] Yishai kí jaṛ záhir hogí,
Ya'ní wuh shaḳhs jo gair-qaumon par hukúmat karne ko uṭhegá;
[14] Usí se gair-qaumen ummed rakkhengi.

13 Pas Ḳhudá, jo ummed ká chashma hai[g], tumhen ímán rakhne ke bá'is sárí [15] ḳhushí aur itmínán se ma'múr kare, táki Rúhu'l Quds kí qudrat se tumhárí ummed ziyáda hotí jáe.

Paulus ke díní mansab aur baṛe baṛe kámon ká zikr, aur áyanda ke irádon ke báre men du'á kí darḳhwást.

14 Aur ai mere bháiyo, [16] main ḳhud bhí tumhárí nisbat yaqín rakhtá hún, ki tum áp nekí se ma'múr, aur [17] tamám ma'rifat se bhare húe ho, aur ek dúsre ko nasíhat bhí kar sakte ho. 15 Táham main ne ba'z jagah[h] ziyáda dilerí ke sáth yád diláne ke taur par is liye tum ko likhá, [18] ki mujh ko Ḳhudá kí taraf se [19] gair-qaumon ke liye Masíh Yisú' ke ḳhádim hone kí taufíq milí hai; 16 ki main Ḳhudá kí ḳhushḳhabarí[i] kí ḳhidmat káhin kí tarah anjám dún, táki [20] gair-qaumen, nazr ke taur par Rúhu'l Quds se muqaddas bankar, maqbúl ho jáen. 17 Pas main [21] un báton men jo Ḳhudá se muta'alliq hain, [22] Masíh Yisú' ke bá'is faḳhr kar saktá hún. 18 Kyúnki mujhe âur kisí bát ke zikr karne kí jur'at nahín, siwá un báton ke [23] jo Masíh ne [24] gair-qaumon ke tábi' karne ke liye, qaul aur fi'l se, [25] nishánon aur mu'jizon kí táqat se, aur Rúhu'l Quds kí qudrat se merí wisátat kín; 19 yahán tak ki main ne [26] Yarúshalem se lekar cháron taraf [27] Illurikum tak Masíh kí ḳhushḳhabarí kí púrí púrí manádí kí; 20 aur main ne yihí hausila rakkhá, ki jahán

---

a N. *ham.*
b 2 Samwíl 22. 50; Zabúr 18. 49.
c Yá *terí hamd.* d Istisná 32. 43.
e Zabúr 117. 1. f Yasha'yáh 11. 10.
g Yún. *ummed kā Ḳhudá.*
h Yá *kisí qadr.* i Yá *Injíl.*

10 Mat. 15. 24. Yúh. 1. 11. Muq. 'Ibr. 3. 1. Dekho A'mál 3. 26.
11 Muq. báb 4. 16 aur 2 Kur. 1. 20.
12 Dekho báb 3. 29.
13 Yas'. 11. 1. Muq. Muk. 5. 5 aur 22. 16.
14 Mat. 12. 21.
15 Muq. báb 5. 1, 2 aur 14. 17.
16 Muq. 2 Pat. 1. 12 aur 3. 1 aur 1 Yúh. 2. 21.
17 1 Kur. 1. 5 aur 13. 2. Muq. 1 Kur. 8. 1, 7, 10 aur 12. 8.
18 Dekho báb 1. 5.
19 Dekho báb 11. 13.
20 Yas'. 66. 20. Muq. Fil. 2. 17.
21 'Ibr. 2. 17 aur 5. 1.
22 Fil. 3. 3.
23 A'mál 15. 12 aur 21. 19. Gal. 2. 8.
24 Dekho báb 1. 5.
25 2 Kur. 12. 12. Muq. A'mál 19. 11.
26 A'mál 22. 17—21.
27 Muq. A'mál 20. 1, 2.

Masíh ká nám nahín liyá gayá, wahán ḳhushkhabarí sunáúṇ, [28] táki dúsre kí bunyád par 'imárat na uṭháúṇ; [21] balki jaisá likhá hai, waisá hí ho, ki

[a] Jin ko us kí ḳhabar nahín pahunchí, wuh dekhenge;
Aur jinhoṇ ne nahín suná, wuh samjhenge.

22 Isí liye [29] main tumháre pás áne se bár bár ruká rahá: [23] magar chúṇki mujh ko ab in mulkoṇ meṇ jagah báqí nahín rahí, aur [30] bahut barasoṇ se tumháre pás áne ká mushtáq bhí húṇ, [24] is liye jab [31] Isfániya ko jáúṇgá, to tumháre pás hotá húá jáúṇgá; kyúṇki mujhe ummed hai ki us safar meṇ tum se milúṇgá, aur jab tumhárí suhbat se kisí qadr merá jí bhar jáegá, to [32] tum mujhe us taraf rawána kar doge. 25 Lekin bi'lfi'l to muqaddasoṇ kí ḳhidmat karne ke liye [33] Yarúshalem ko játá húṇ. [26] Kyúṇki [34] Makiduniya aur Aḳhaya ke log Yarúshalem ke garíb muqaddasoṇ ke liye kuchh chandá karne ko razámand húe. 27 Kiyá to razámandí se, magar wuh un ke qarzdár bhí hain. Kyúṇki jab gair-qaumeṇ rúhání báteṇ meṇ un kí sharík húí hain, [35] to lázim hai ki jismání báteṇ meṇ un kí ḳhidmat kareṇ. 28 Pas main is ḳhidmat ko púrá karke, aur jo kuchh hásil húá, un ko sauṇpkar[b], tumháre pás hotá húá [36] Isfániya ko jáúṇgá. 29 Aur main jántá húṇ ki jab tumháre pás áúṇgá, to Masíh kí kámil barakat lekar áúṇgá.

30 Aur ai bháiyo, main Yisú' Masíh ká jo hamárá Ḳhudáwand hai wásta dekar, aur [37] Rúh kí mahabbat ko yád dilákar[c], tum se iltimás kartá húṇ, ki [38] mere liye Ḳhudá se du'áeṇ mángne meṇ mere sáth milkar jánfishání karo, 31 [39] ki main Yahúdiya ke náfarmánoṇ se bachá rahúṇ, aur [40] merí wuh ḳhidmat jo Yarúshalem ke liye hai muqaddasoṇ ko pasand áe, 32 aur Ḳhudá kí marzí se tumháre pás ḳhushí ke sáth ákar, tumháre sáth [41] árám páúṇ. 33 [42] Ḳhudá, jo itmínán ká chashma hai[d], tum sab ke sáth rahe. Ámín.

Fíbe ḳhádima kí sifárish.

16 1 Main tum se Fíbe kí, jo hamárí bahin, aur [1] Kinkhríya kí kalísiyá kí ḳhádima[e] hai, sifárish kartá húṇ, 2 ki tum use [2] Ḳhudáwand meṇ qabúl karo, jaisá muqaddasoṇ ko cháhiye; aur jis kám meṇ wuh tumhárí muhtáj ho, us kí madad karo, kyúṇki wuh bhí bahutoṇ kí madadgár rahí hai, balki merí bhí.

Roma ke ḳháss ḳháss Masíhioṇ ko salám.

3 [3] Priska aur Akwila se merá salám kaho; wuh Masíh Yisú' meṇ mere hamḳhidmat hain. 4 Unhoṇ ne merí ján ke liye apná sir de rakkhá thá; aur sirf main hí nahín, balki gair-qaumoṇ kí sárí

[28] Muq. 2 Kur. 10. 13, 15, 16.
[29] Báb 1. 13. Muq. 1 Thiss. 2. 18.
[30] Áyát 29, 32. Báb 1. 10, 11. A'mál 19. 21.
[31] Áyat 28.
[32] Dekho A'mál 15. 3.
[33] A'mál 19. 21; 20. 22; 21. 15 aur 24. 17. Muq. áyat 31.
[34] 1 Kur. 16. 1—4. 2 Kur. 8. 1 aur 9. 2, 13.
[35] 1 Kur. 9. 11. Muq. Gal. 6. 6.
[36] Áyat 24.
[37] Muq. Fil. 2. 1 aur Kul. 1. 8.
[38] Kul. 4. 12. Muq. 2 Kur. 1. 11 aur Kul. 2. 1, 2 aur 1 Ibr. 13. 18.
[39] 2 Thiss. 3. 2. Muq. 2 Tím. 3. 11 aur 4. 17.
[40] 2 Kur. 8. 4.
[41] Muq. 1 Kur. 16. 18 aur 2 Kur. 7. 13 aur Filemon 7, 20.
[42] Báb 16. 20 (hásh: hásh: ke liye). 2 Kur. 13. 11 (hásh: hásh: ke liye). Fil. 4. 9 (hásh: hásh: ke liye). 1 Thiss. 5. 23 (hásh: hásh: ke liye). 1 Ibr. 13. 20 (hásh: hásh: ke liye). Muq. 1 Kur. 14. 33 aur 2 Thiss. 3. 16.
[1] A'mál 18. 18.
[2] Fil. 2. 29.
[3] Dekho A'mál 18. 2.

a Yasha'yáh 52. 15.
b Yún. *aur is phal par un ke liye muhr karke.*
c Yún. *Yisú' Masíh, aur Rúh kí mahabbat ke wasíle se.*
d Yún. *Itmínán ká Ḳhudá.* e Yá *ḍíkanis.*

kalísiyáeṉ bhí un kí shukrguzár haiṉ. 5 Aur [4]us kalísiyá se bhí salám kaho jo un ke ghar meṉ hai. Mere piyáre Ipainitus se salám kaho, jo Masíh ke liye [5]Ásiya ká pahlá phal hai. 6 Maryam se salám kaho, jis ne tumháre wáste bahut mihnat kí. 7 Andruníkus aur Yúniyás se salám kaho: wuh mere rishtadár[a] haiṉ, aur [6]mere sáth qaid húe the, aur rasúloṉ meṉ námwar haiṉ, aur mujh se pahle Masíh meṉ shámil húe. 8 Ampliyátus se salám kaho, jo Ḳhudáwand meṉ merá piyárá hai. 9 Urbánus se, jo Masíh meṉ hamárá hamḳhidmat hai, aur mere piyáre Istakhus se salám kaho. 10 Apilles se salám kaho, jo Masíh meṉ maqbúl hai. Aristubúlus ke [7]gharwáloṉ se salám kaho. 11 Mere rishtadár[a] Herodiyon se salám kaho. Narkissus ke un gharwáloṉ se salám kaho jo Ḳhudáwand meṉ haiṉ. 12 Trúfaina aur Trúfosa se salám kaho, jo Ḳhudáwand meṉ mihnat kartí haiṉ. Piyárí Pirsis se salám kaho, jis ne Ḳhudáwand meṉ bahut mihnat kí. 13 [8]Rúfus jo Ḳhudáwand meṉ barguzída hai, aur us kí máṉ jo merí bhí máṉ hai, dono se salám kaho. 14 Asunkritus, aur Fligon, aur Hirmes, aur Patrubás, aur Hirmás, aur un bháiyoṉ se jo un ke sáth haiṉ salám kaho. 15 Filulugus, aur Yúliya, aur Neryús, aur us kí bahin, aur Ulumpás, aur sáre muqaddasoṉ se jo un ke sáth haiṉ salám kaho. 16 [9]Ápas meṉ pák bosa lekar ek dúsre ko salám karo. Masíh kí sárí kalísiyáeṉ tumheṉ salám kahtí haiṉ.

Phúṭ ḍálnewálon ke ḳhiláf nasíhat.

17 Ab ai bháiyo, maiṉ tum se iltimás kartá húṉ, ki jo log [10]us ta'lím ke bárḳhiláf jo tum ne pái, phúṭ parne aur ṭhokar kháne ke bá'is haiṉ, un ko tár liyá karo, aur [11]un se kanára kiyá karo. 18 Kyúṉki aise log hamáre Ḳhudáwand Masíh kí nahíṉ, balki [12]apne peṭ kí ḳhidmat karte haiṉ; aur [13]chikní chuprí báton se sádadiloṉ ko bahkáte haiṉ. 19 Kyúṉki [14]tumhárí farmánbardárí sab meṉ mashhúr ho gayí hai. Is liye maiṉ tumháre báre meṉ ḳhush húṉ: lekin yih cháhtá húṉ, ki tum [15]neḳí ke i'tibár se dáná ban jáo, aur badí ke i'tibár se bhole bane raho. 20 Aur [16]Ḳhudá, jo itmínán ká chashma hai[b], [17]Shaitán ko tumháre páṉwoṉ se jald kuchalwá degá.

[18]Hamáre Ḳhudáwand Yisú' Masíh[c] ká fazl tum par hotá rahe.

Ḳhatt ká zamíma, aur kalima e tamjíd.

21 Merá hamḳhidmat [19]Tímuthiyus aur mere rishtadár[a] [20]Lúkiyus, aur [21]Yáson, aur [22]Sosipatrus tumheṉ salám kahte haiṉ. 22 [23]Is ḳhatt ká kátib Tirtiyus tum ko Ḳhudáwand meṉ salám kahtá

a Yá *hamqaum.*

b Yún. *itmínán kā Khudā.*
c N. *Masíh* na dárad.

[4] 1 Kur. 16. 19. Muq. áyát 14, 15 (?) aur Kul. 4. 15 aur Filemon 2.
[5] Muq. 1 Kur. 16. 15.
[6] Kul. 4. 10. Filemon 23.
[7] 1 Kur. 1. 11.
[8] Mar. 15 21 (?).
[9] 1 Kur. 16. 20. 2 Kur. 13. 12. 1 Thess. 5. 26. Muq. 1 Pat. 5. 14.
[10] 1 Tím. 1. 3 aur 6. 3.
[11] Dekho 2 Yúh. 10.
[12] Fil. 3. 19. Muq. 2 Tím. 3. 4 aur Tit. 1. 12.
[13] Kul. 2. 4. 2 Pat. 2. 3.
[14] Báb 1. 8.
[15] Muq. Yarm. 4. 22. Dekho Mat. 10. 16.
[16] Dekho báb 15. 33.
[17] Paid. 3. 15. Muq. Lúq. 10. 17—19 aur Muk. 12. 11.
[18] 1 Kur. 16. 23. 2 Kur. 13. 14, wag:
[19] Dekho A'mál 16. 1.
[20] A'mál 13. 1 (?).
[21] A'mál 17. 5 (?).
[22] A'mál 20. 4 (?).
[23] Dekho 1 Kur. 16. 21.

hai. 23 [24]Gayus, merá aur sárí kalísiyá ká mihmándár, tumhen salám kahtá hai. [25]Irástus shahr ká khazánchí,

ke bamújib [29]jo [30]azal se[c] poshída rahá, 26 magar [31]is waqt záhir hokar, Khudá e azalí ke hukm ke mutábiq nabíon ki kitábon ke zarí'e se

[24] 1 Kur. 1. 14. Muq. A'mál 19. 29 aur 20. 4 aur

[29] Muq. 1 Kur. 2. 7. [30] 2 Tim. 1. 9. Tit. 1. 2. [31] Kul. 1. 26. 2 Tím. 1.10. Tit. 1. 3. 1 Pat. 1. 20, wag:

Education in Stewardship

In pursuance of unanimous action taken by the Area Council last May plans have been adopted for a concerted area-wide effort to educate the people with regard to the Christian use of money.

One feature will be a three weeks' preaching campaign throughout the Area, November 16-December 7. In many churches the preaching period will be preceded by the stewardship reading contest program. The educational work will continue for six months, emphasizing the following themes, respectively:

January—"Stewardship and Worship."
February—"Stewardship and World Service."
March—"Stewardship and Evangelism."
April—"Stewardship and the Cross."
May—"Stewardship and Pentecost."

Every district will have a stewardship committee composed of laymen and ministers, although each local church will be expected to frame its own program. While the majority of the districts will unite with the simultaneous campaign in November, a number of the districts will begin later, owing to conflicts with previously made plans.

ko batáyá gayá, ímán ke tábi' ho isí wáhid hakím Yisú' Masíh ke abad tak[d] tamjíd Ámín.

VÁM

Á

áne ki du'á.

umháre báre men is fazl ke bá'is jo men tum par húá, pne[e] Khudá ká i húa, 5 ki [8]tum ar sab báton men, 'ilm kí har tarah se daulatmand ho chunánchi [10]Masíh kí gawáhí tum men qáim húí: 7 yahán tak ki tum kisí ni'mat men kam nahín; aur [11]hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ke zuhúr ke muntazir ho, 8 [12]jo tum ko ákhir tak qáim bhí rakkhegá, táki tum [13]hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ke din [14]beilzám thahro. 9 [15]Khudá

[7] Dekho Rom. 1. 8.
[8] 2 Kur. 9. 11. Muq. 2 Kur. 6. 10.
[9] 2 Kur. 8. 7. Muq. báb 12. 8. Dekho Rom. 15. 14 aur 1 Yúh. 2. 20.
[10] 2 Tim. 1. 8. Muq. 2 Thiss. 1 10 aur 1 Tim. 2. 6 aur Muk. 1. 2.
[11] Rom. 8.19. Fil. 3. 20. 'Ibr. 9. 28 Dekho Luq. 17. 30 aur 2 Pat. 3. 12.
[12] Muq. Fil. 1. 6 aur 1 Thiss. 3. 13.
[13] Báb 5. 5. 2 Kur. 1. 14. Fil. 2. 16. 1 Thiss. 5. 2, wag: Muq. Luq. 17. 24.
[14] Kul. 1. 22
[15] Báb 10. 13 Ist. 7. 9. Yas'. 49. 7. 2 Kur. 1. 18. Muq. 1 Thiss. 5. 24 aur 2 Thiss. 3. 3 aur 2 Tím. 2. 13, wag:

pák kiye gaye, aur [5]muqaddas log hone ke liye buláe gaye hain, aur un sab ke nám bhí jo har jagah hamáre aur apne Khudáwand [6]Yisú' Masíh ká nám lete hain.

3 [5]Hamáre Báp Khudá, aur Khudáwand Yisú' Masíh kí taraf se tumhen fazl aur itmínán hásil hotá rahe.

[5] Muq. áyat 30. Dekho Yúh. 17.19.
[5] Dekho Rom. 1. 7.
[6] Dekho A'mál 9. 14.

a Yá *Injíl*. b N. *Masíh Yisú'*.

c Yún. *azalí zamánon men*.
d N. *abadu'l abád*.
e N. *apne* na dárad.

sachchá hai, jis ne tumhen apne Bete hamáre Ḳhudáwand [16]1 Yúh. 1. 3. [16] Yisú' Masíh kí shirákat ke liye buláyá hai.

Kalisiyá ke tafriqon ke ḳhiláf.

10 Ab, ai bháiyo, main Yisú' Masíh, jo hamárá Ḳhudáwand hai, us ke nám ke wasíle tum se iltimás kartá hún, ki sab ek hí bát kaho, aur [17] tum men tafriqe na hon; balki báham [18] yakdil aur yakráe hokar kámil bane raho. 11 Kyúnki, ai bháiyo, tumhárí nisbat mujhe Ḳhloe ke gharwálon se ma'lúm húá, ki [19] tum men jhagre ho rahe hain. 12 Merá yih matlab hai, ki [20] tum men se koí to apne áp ko Paulus ká kahtá hai, koí [21] Apullos ká, koí [22] Kefá ká, koí Masíh ká. 13 [23] Kyá Masíh bat gayá? Kyá Paulus tumhárí ḳhátir salíb diyá gayá? Yá tum ne [24] Paulus ke nám par baptisma[a] liyá? 14 Ḳhudá ká[b] shukr kartá hún, ki [25] Krispus aur [26] Gayus ke siwá main ne tum men se kisí ko baptisma[c] nahín diyá; 15 táki koí yih na kahe, ki tum ne mere nám par baptisma[a] liyá. 16 Hán, [27] Stifanás ke ḳhándán ko bhí main ne baptisma[c] diyá: báqí nahín jántá, ki main ne kisí áur ko baptisma[c] diyá ho. 17 Kyúnki Masíh ne mujhe baptisma[c] dene ko nahín bhejá, balki ḳhushkhabarí sunáne ko: aur wuh bhí [28] kalám kí hikmat se nahín, táki Masíh kí salíb betásír na ho.

[17] Báb 11. 18.
[18] Muq. Fil. 1. 27.
[19] Báb 3. 3.
[20] Báb 3. 4. Muq. Mat. 23. 9, 10.
[21] Dekho A'mál 18. 24.
[22] Dekho Yúh. 1. 42
[23] Muq. báb 12. 5 aur 2 Kur. 11. 4 aur If. 4. 5.
[24] Dekho A'mál 8. 16.
[25] A'mál 18. 8.
[26] Dekho Rom. 16. 23.
[27] Báb 16. 15, 17.
[28] Báb 2. 1, 4, 13. Muq. 2 Kur. 10. 10 aur 11. 6 aur 2 Pat. 1. 16.

a Yá *nám men istibáq.*
b N. *Ḳhudá ká* na dárad. c Yá *istibáq.*

Ḳhudá ki hikmat aur dunyá ki hikmat.

18 Kyúnki salíb ká paigám [29] halák honewálon ke nazdík[d] to [30] bewuqúfí hai, magar ham [31] naját pánewálon ke nazdík[d] [32] Ḳhudá kí qudrat hai.
19 Kyúnki likhá hai, ki
[33] [e] Main hakímon kí hikmat ko nest,
Aur 'aqlmandon kí 'aql ko radd karúngá.
20 [34] Kahán ká hakím? [35] kahán ká faqíh? kahán ká is jahán ká bahs karnewálá? [36] kyá Ḳhudá ne dunyá kí hikmat ko bewuqúfí nahín thahráyá? 21 Is liye ki jab Ḳhudá kí hikmat ke mutábiq dunyá ne apní hikmat se Ḳhudá ko na jáná, to Ḳhudá ko yih pasand áyá, ki is manádí kí bewuqúfí ke wasíle se ímán lánewálon ko naját de. 22 Chunánchi [37] Yahúdí nishán cháhte hain, aur Yúnání hikmat talásh karte hain; 23 magar ham us Masíh i [38] maslúb kí manádí karte hain, jo Yahúdíon ke nazdík[d] ṭhokar, aur gair-qaumon ke nazdík[d] bewuqúfí hai; 24 lekin jo buláe húe hain, Yahúdí hon, yá Yúnání, un ke nazdík[d] Masíh [39] Ḳhudá kí qudrat, aur [40] Ḳhudá kí hikmat hai. 25 Kyúnki Ḳhudá kí bewuqúfí ádmion kí hikmat se ziyáda hikmatwálí hai, aur Ḳhudá kí kamzorí ádmion ke zor se ziyáda zoráwar hai.

26 Ai bháiyo, apne buláe jáne par to nigáh karo, ki [41] jism ke liház se bahut se hakím, bahut se ikhtiyárwále,

[29] 2 Kur. 2. 15 aur 4. 3. 2 Thess. 2. 10.
[30] Áyát 21, 23, 25. Báb 2. 14.
[31] Báb 15. 2. Muq. A'mál 2. 47.
[32] Rom. 1. 16. Muq. áyat 24.
[33] Muq. Aiy. 5. 12, 13 aur Yarm. 8. 9 aur Mat. 11. 25.
[34] Yas'. 19. 12.
[35] Muq. Yas'. 33. 18.
[36] Báb 2. 6 aur 3. 19. Yas'. 44. 25. Rom. 1. 22. Muq. áyat 26.
[37] Dekho Mat. 12. 38.
[38] Gal. 5. 11. Dekho 1 Pat. 2. 8.
[39] Muq. áyat 18.
[40] Áyat 30. Kul. 2. 3. Muq. Lúq. 11. 49.
[41] Báb 2. 8. Yúh. 7. 48. Muq. áyat 20. Dekho Mat. 11. 25.

d Yá *liye.* e Yasha'yáh 29. 14.

bahut se ashráf nahín buláe gaye: 27 balki [42]Khudá ne dunyá ke bewuqúfon ko chun liyá, ki hakímon ko sharminda kare; aur [43]Khudá ne dunyá ke kamzoron ko chun liyá, ki zoráwaron ko sharminda kare; 28 aur Khudá ne dunyá ke kamínon aur haqíron ko, balki [44]bewujúdon ko chun liyá ki [45]maujúdon ko nest kare, 29 [46]táki koí bashar Khudá ke sámne fakhr na kare. 30 Lekin tum us kí taraf se Masíh Yisú' men ho, jo hamáre liye [47]Khudá kí taraf se hikmat thahrá, ya'ní[a] [48]rástbází, aur [49]pákizagí, aur [50]makhlasí: 31 táki jaisá likhá hai, waisá hí ho, ki [51][b]Jo fakhr kare, wuh Khudáwand par fakhr kare.

Kurinthus men Paulus ki tarz i manádí.

2 [1] Aur ai bháiyo, jab main tumháre pás áyá aur tum men [1]Khudá ke bhed[c] kí manádí karne lagá, to [2]a'lá darje kí taqrír yá hikmat ke sáth nahín áyá. [2] Kyúnki main ne yih iráda kar liyá thá, ki tumháre darmiyán [3]Yisú' Masíh, balki Masíh i maslúb ke siwá, áur kuchh na jánúngá. [3] Aur main [4]kamzorí, aur khauf, aur bahut thartharáne kí hálat men [5]tumháre pás rahá. [4] Aur merí taqrír aur merí [6]manádí men hikmat kí lubhánewálí báten na thín, balki wuh [7]Rúh aur qudrat se sábit[d] hotí thí: [5] táki tumhárá ímán insánon kí hikmat par nahín, balki [8]Khudá kí qudrat par mauqúf ho.

[6] Phir bhí [9]kámilon men[e] ham hikmat kí báten kahte hain: lekin [10]is jahán kí, aur is jahán ke [11]nest honewále sardáron kí hikmat nahín: [7] balki ham Khudá kí wuh poshída hikmat bhed ke taur par bayán karte hain, [12]jo Khudá ne jahán ke shurú'[f] se peshtar hamáre jalál ke wáste muqarrar kí thí: [8] jise [13]is jahán ke sardáron men se kisí ne na samjhá; kyúnki [14]agar samajhte, to [15]jalál ke Khudáwand ko salíb na dete: [9] balki jaisá likhá hai, waisá hí húá, ki

> [g]Jo chízen na ánkhon ne dekhín, na kánon ne sunín,
> Na ádmí ke dil men áín,
> Wuh sab Khudá ne [16]apne mahabbat rakhnewálon ke liye [17]taiyár kar dín.

[10] Lekin[h] ham par [18]Khudá ne un ko Rúh ke wasíle se záhir kiyá: kyúnki Rúh sárí báten, balki [19]Khudá kí tah kí báten bhí daryáft kar letá hai. [11] Kyúnki insánon men se kaun kisí insán kí báten jántá hai, [20]siwá insán kí apní rúh ke jo us men hai? Isí tarah Khudá ke Rúh ke siwá, koí Khudá kí báten nahín jántá. [12] Magar [21]ham ne na [22]dunyá kí rúh, balki wuh rúh páyá, jo Khudá kí taraf se hai; táki un báton ko jánen, jo Khudá ne hamen 'ináyat kí hain. [13] Aur ham in báton ko [23]un alfáz men nahín bayán karte, jo insání hikmat

---

a Yá *aur.* b Yirmayáh 9. 24.
c N. *Khudá ki shahádat.*
d Yún. *Rúh aur qudrat ki dalíl men.*

e Yá *siyánon mey.* f Yún. *jahánoy.*
g Yasha'yáh 64. 4 aur 65. 17 ko dekho.
h N. *Chunánchi.*

[42] Ya'q. 2. 5.
[43] Zab. 8. 2.
[44] Rom. 4. 17.
[45] Báb 2. 6 Muq. Ayy 34. 19, 24.
[46] If. 2. 9. Muq. Qáz. 7. 2.
[47] Muq. áyat 24.
[48] 2 Kur. 5. 21. Fil. 3. 9. Muq. Yarm. 23. 5, 6 aur 33. 16.
[49] Muq. áyat 2.
[50] If. 1. 7. Kul. 1. 14. Muq. Rom. 3. 24.
[51] 2 Kur. 10. 17.
[1] Dekho Rom. 16. 25.
[2] Áyát 4, 13. Muq. 2 Kur. 1. 12. Dekho báb 1. 17.
[3] Gal. 6. 14.
[4] 2 Kur. 11. 30; 12. 5, 9 aur 13. 4, 9. Gal. 4. 13. Muq. báb 4. 10 aur A'mál 18. 9, wag:
[5] A'mál 18. 1, 6, 12.
[6] Báb 1. 21.
[7] Báb 4. 20. Rom. 15. 13, 18. 1 Thess. 1. 5. 2 Pat. 1. 16.
[8] 2 Kur. 4. 7 aur 6. 7. Muq. Zak. 4. 6 aur 2 Kur. 10. 4 aur 12. 9.
[9] Fil. 3. 15. Muq. báb 3. 1.
[10] Muq. Ya'q. 3. 15.
[11] Báb 1. 28.
[12] Rom. 16. 25, 26 (hásh:). If. 3. 5, 9. Kul. 1. 26. 2 Tim. 1. 9 (hásh:).
[13] A'mál 13. 27. Dekho Lúq. 24. 20.
[14] Dekho A'mál 3. 17.
[15] Ya'q. 2. 1. Muq. Zab. 24. 7—10 aur A'mál 7. 2.
[16] Ya'q. 1. 12.
[17] Dekho Mat. 25. 34.
[18] Mat. 16. 17. Gal. 1. 12, 16. If. 3. 3, 5. Dekho Yún. 14. 26.
[19] Muq. Muk. 2. 24.
[20] Amsál 20. 27.
[21] Rom. 8. 15.
[22] Muq. 1 Yún. 4. 4.
[23] Áyát 1, 4. Dekho báb 1. 17.

ne ham ko sikháe hon, balki un alfáz men, jo Rúh ne sikháe hain; aur [24]rúhání báton ká rúhání báton se muqábala[a] karte hain. [14] Magar [25]nafsání ádmí Khudá ke Rúh kí báten qabúl nahín kartá, kyúnki wuh us ke nazdík [26]bewuqúfí kí báten hain; aur [27]na wuh unhen samajh saktá hai, kyúnki wuh rúhání taur par parkhí játí hain. [15] Lekin [28]rúhání shakhs sab báton ko parakh letá hai, magar khud kisí se parkhá nahín játá. [16] [29]Khudáwand kí 'aql ko kis ne jáná, ki us ko ta'lím de sake? magar [30]ham men Masíh kí 'aql hai.

Khádimán i dín ke 'uhde, aur kám, aur haisiyat ke báre men.

3 [1] Aur ai bháiyo, main tum se is tarah kalám na kar saká, jis tarah [1]rúhánion se, balki jaise [2]jismánion se, aur un se jo Masíh men [3]bachche hain. [2] [4]Main ne tumhen dúdh piláyá, aur khánā na khiláyá; kyúnki [5]tum ko us kí bardásht na thí: balki ab bhí bardásht nahín; [3] kyúnki abhí tak jismání ho: is liye ki jab tum men [6]hasad aur jhagrá hai, to kyá tum jismání na húe, aur insání tariq par na chale? [4] Is liye ki [7]jab ek kahtá hai, Main Paulus ká hún, aur dúsrá kahtá hai, ki Main Apullos ká hún, to [8]kyá tum insán na húe? [5] Apullos kyá chíz hai? aur Paulus kyá? [9]Khádim, jin ke wasíle se tum imán láe; aur [10]har ek kí wuh haisíyat hai, jo Khudáwand ne use bakhshi. [6] [11]Main ne darakht lagáyá, aur [12]Apullos ne pání diyá; [13]magar barháyá Khudá ne. [7] Pas [14]na lagánewálá kuchh chíz hai, na pání denewálá; magar Khudá jo barhánewálá hai. [8] Lagánewálá aur pání denewálá dono ek hain: lekin har ek [15]apná ajr apní mihnat ke muwáfiq páegá. [9] Kyúnki ham [16]Khudá ke sáth kám karnewále hain: tum Khudá kí khetí aur [17]Khudá kí 'imárat ho.

[10] [18]Main ne us taufíq ke muwáfiq, jo Khudá ne mujhe bakhshí, dáná mi'már kí tarah [19]neo rakkhí, aur [20]dúsrá us par 'imárat uthátá hai. Pas har ek khabardár rahe, ki wuh kaisí 'imárat uthátá hai. [11] Kyúnki [21]siwá us neo ke jo parí húí hai, [22]aur wuh Yisú' Masíh hai, [23]koí shakhs dúsrí nahín rakh saktá. [12] Aur agar koí us neo par soná, yá chándí, yá beshqímat pattharon, yá lakrí, yá ghás, yá bhúse ká raddá rakkhe, [13] to [24]us[b] ká kám záhir ho jáegá; kyúnki jo [25]din [26]ág ke sáth záhir hogá, wuh us kám ko batá degá[c]; aur [27]wuh ág khud har ek ká kám ázmá legí, ki kaisá hai. [14] Jis ká kám us par baná húá báqí rahegá, [28]wuh ajr páegá. [15] Aur jis ká kám jal jáegá, wuh nuqsán uthaegá; lekin khud bach jáegá, [29]magar jalte jalte.

[16] [30]Kyá tum nahín jánte, ki tum Khudá ká maqdis ho, aur Khudá ká Rúh tum men

24 2 Kur. 10. 12.
25 Muq. báb 3. 1 aur Yahúdáh 19.
26 Báb 1. 18.
27 Rom. 8. 7.
28 Báb 3. 1 aur 14. 37. Gal. 6. 1. Muq. Amsál 28. 5.
29 Yas'. 40. 13. Dekho Rom. 11. 34.
30 Muq. Yúh. 15. 15.

1 Báb 2. 15. Rom. 7. 14.
2 Muq. báb 2. 14.
3 'Ibr. 5. 13. Muq. báb 2. 6.
4 'Ibr. 5. 12, 13.
5 1 Pat. 2. 2
Yúh. 16. 12

6 Gal. 5. 19, 20. Muq. báb 1. 11 aur 11. 18 aur Rom. 13. 13.
7 Dekho báb 1. 12.

8 Muq. áyat 3.

9 2 Kur. 6. 4. If. 8. 7. Kul. 1 25. Muq. 2 Kur. 3. 3.
10 Dekho Rom. 12. 6.

11 Báb 4. 15 9. 1 aur 15. 1. A'mál 18. 4—11. 2 Kur. 10. 14, 15.
12 A'mál 18. 27.
13 Muq. báb 15. 10 aur Kul. 1. 18.
14 2 Kur. 12. 11. Gal. 6. 3. Muq. Gal. 2. 6.
15 Áyat 14. Báb 15. 58. 2 Yuh. 8. Muq. báb 4. 5 aur Gal. 6. 4, 5. Dekho Mat. 16. 27 aur Rom. 2. 6.
16 Mar. 16. 20 2 Kur. 6. 1.
17 If. 2. 20—22. Kul. 2. 7. 1 Pat. 2. 5, wag: Muq. áyat 16 aur Zab. 127. 1.
18 Muq. 2 Pat. 3. 15. Dekho Rom. 12. 3.
19 Áyát 11, 12. Rom. 15. 20. Muq. Muk. 21. 14.
20 Muq. báb 4. 6.
21 Muq. 2 Kur. 11. 14 aur Gal. 1. 6, 7.
22 Muq. If. 2. 20.
23 Yas'. 28. 16.
24 Báb 4. 5.
25 Muq. Mal. 3. 17 aur 2 Thess. 1. 10 aur 2 Tim. 1. 12 aur 4. 8, wag:
26 Áyat 15. 2 Thess. 1. 7.
27 1 Pat. 1. 7.
28 Dekho áyat 8.
29 Muq. Zab. 66. 12 aur Yas'. 43. 2 aur Yahúdáh 23.
30 Báb 6. 19. 2 Kur. 6. 16. If. 2. 21.

a Yá *rúhání báton ke sarí'e se rúhání báton kā bayán.*

b Yún. *har ek.*
c Yún. *wuh din use batá degá, kyúnki wuh ág men záhir kiyá játá hai.*

basá húá hai? 17 Agar koí Ḳhudá ke maqdis ko barbád karegá, Ḳhudá us ko barbád karegá; kyúṅki [31] Ḳhudá ká maqdis pák hai, aur wuh tum ho.

18 [32] Koí apne áp ko fareb na de. [33] Agar koí tum meṅ apne áp ko is jahán meṅ hakím samjhe, to bewuqúf bane, táki hakím ho jáe. 19 Kyúṅki [34] dunyá kí hikmat Ḳhudá ke nazdík bewuqúfí hai. Chunáṅchi likhá hai, ki [a] Wuh hakímoṅ ko un hí kí chálákí meṅ phansá detá hai; 20 aur yih bhí, ki [b] Ḳhudáwand hakímoṅ ke ḳhayáloṅ ko jántá hai, ki bátil hain. 21 [35] Pas ádmíoṅ par koí fakhr na kare. Kyúṅki [36] sárí chízeṅ tumhárí hain; 22 ḳhwáh Paulus ho, ḳhwáh Apullos, ḳhwáh Kefá, ḳhwáh dunyá, ḳhwáh zindagí, ḳhwáh maut, ḳhwáh hál kí chízeṅ, ḳhwáh istiqbál kí; 23 sab tumhárí hain; aur [37] tum Masíh ke ho; aur [38] Masíh Ḳhudá ká hai.

4 1 Ádmí ham ko Masíh ká ḳhádim, aur Ḳhudá ke bhedoṅ ká [r] mukhtár samjhe. 2 Aur yahán mukhtár meṅ yih bát dekhí játí hai, ki diyánatdár nikle. 3 Lekin mere nazdík yih niháyat ḳhafíf bát hai, ki tum yá koí insání 'adálat[c] mujhe parkhe, balki main ḳhud bhí apne áp ko nahín parakhtá. 4 Kyúṅki [2] merá dil to mujhe malámat nahín kartá; magar [3] is se main rástbáz nahín ṭhahrtá: balki merá parakhnewálá Ḳhudáwand hai. 5 Pas [4] jab tak Ḳhudáwand na áe, waqt se pahle [5] kisí bát ká faisala na karo; [6] wuhí táríkí kí poshída báteṅ raushan kar degá, aur diloṅ ke mansúbe záhir kar degá; aur [7] us waqt har ek kí ta'ríf Ḳhudá kí taraf se hogí.

Ba'z Kurinthí Masíhioṅ kí shekhibází, ba muqábala rasúl ki záhirí zillat aur haqíqí ikhtiyár ke.

6 Aur ai bháiyo, main ne in báton meṅ tumhárí ḳhátir apná aur Apullos ká zikr misál ke taur par kiyá hai, táki tum hamáre wasíle se yih síkho, ki likhe húe se tajáwuz na karo; aur ek kí táíd meṅ dúsre ke barkhiláf [8] shekhí na máro. 7 Tujh meṅ aur dúsre meṅ kaun farq kartá hai? aur [9] tere pás kaun sí aisí chíz hai, jo tú ne dúsre se nahín páí? aur jab tú ne dúsre se páí, to fakhr kyún kartá hai, ki goyá nahín páí? 8 Tum to pahle hí se ásúda ho, aur pahle hí se daulatmand ho, aur tum ne hamáre bagair bádsháhí kí: aur kásh ki tum bádsháhí karte, táki ham bhí tumháre sáth bádsháhí karte! 9 Merí dánist meṅ Ḳhudá ne ham rasúloṅ ko sab se adná ṭhahrákar [d] [10] un logoṅ kí tarah pesh kiyá hai jin ke qatl ká hukm ho chuká ho; kyúṅki ham dunyá, aur firishtoṅ, aur [11] ádmíoṅ ke liye ek tamásha ṭhahre. 10 [12] Ham Masíh kí ḳhátir bewuqúf hain, magar [13] tum Masíh meṅ 'aqlmand ho; [14] ham kamzor hain, aur tum zoráwar; tum 'izzatdár ho, aur ham be'izzat. 11 [15] Ham is waqt tak bhúke, piyáse,

[31] Muq. 2 Kur. 7. 1.
[32] Muq. Yas'. 5. 21 aur Gal. 6. 3.
[33] Muq. báb 8. 2 aur Yarm. 8. 8, 9.
[34] Dekho báb 1. 20.
[35] Áyát 4—6. Báb 1. 12 aur 4. 6.
[36] Rom. 8. 28.
[37] 2 Kur. 10. 7. Gal. 3. 29.
[38] Muq. báb 11. 3.
[r] Muq. báb 9. 17. Dekho 1 Pat. 4. 10.
[2] Dekho A'mál 23. 1.
[3] Áiy. 9. 2, 15. Zab. 130. 3 aur 143. 2. Muq. 1 Yúh. 3. 21.
[4] Dekho Yúh. 21. 22 aur Rom. 2. 16.
[5] Mat. 7. 1. Rom. 2. 1. Muq. Mat. 13. 29.
[6] Báb 3. 13.
[7] 2 Kur. 10. 18. Dekho báb 3. 8.
[8] Áyát 18, 19. Báb 5. 2 aur 13. 4.
[9] Yúh. 3. 27. Muq. 1 Taw. 29. 14 aur Ya'q. 1. 17 aur 1 Pat. 4. 10.
[10] Dekho Rom. 8. 36.
[11] 'Ibr. 10. 33. Muq. Yas'. 20. 3.
[12] Muq. A'mál 17. 18. Dekho báb 1. 18 aur A'mál 26. 24.
[13] 2 Kur. 11. 19.
[14] Báb 2. 3. 2 Kur. 13. 9.
[15] Rom. 8. 35. 2 Kur. 11. 27. Fil. 4. 12.

a Áiyúb 5. 13. b Zabúr 94. 11. c Yún. *din.*

d Yá *sab se pichche.*

nange hain; aur [16]mukke kháte, aur [17]áwára phirte hain; 12 aur [18]apne háthon se kám karke mashaqqat uṭháte hain: [19]log burá kahte hain, ham du'á dete hain; [20]wuh satáte hain, ham sahte hain; 13 wuh badnám karte hain, ham minnat samájat karte hain: [21]ham áj tak dunyá ke kúṛe aur [22]sárí chízon kí jharan kí mánind rahe.

14 Main [23]tumhen sharminda karne ke liye yih báten nahín likhtá, balki [24]apne piyáre farzand jánkar tum ko nasíhat kartá hún. 15 Kyúnki [25]agar Masíh men tumháre ustád das hazár bhí hote, táham tumháre báp bahut se nahín: is liye ki [26]main hí Injíl[a] ke wasíle se Masíh Yisú' men tumhárá báp baná. 16 Pas main tumhárí minnat kartá hún, ki [27]merí mánind bano. 17 Isí wáste [28]main ne Tímuthiyus ko tumháre pás bhejá; [29]wuh Ḳhudáwand men merá piyárá aur diyánatdár farzand hai; aur mere un tariqon ko jo Masíh[b] men hain tumhen yád diláegá, [30]jis tarah main har jagah har kalísiyá men ta'lím detá hún. 18 Ba'z aisí [31]shekhí márte hain, [32]ki goyá main tumháre pás áne hí ká nahín. 19 Lekin Ḳhudáwand ne cháhá, to [33]main tumháre pás jald áúngá, aur shekhíbázon kí báton ko nahín, balki un kí qudrat ko ma'lúm karúngá. 20 Kyúnki [34]Ḳhudá kí bádsháhat báton par nahín, balki qudrat par mauqúf hai.

21 Tum kyá cháhte ho? ki [35]main lakrí lekar tumháre pás áún, yá mahabbat aur narmmizájí se?

Ek harámkár Masíhí ko ḳhárij karne ká hukm.

5 1 Yahán tak sunne men áyá hai, ki tum men [1]harámkárí hotí hai, balki aisí harámkárí, jo gairqaumon men bhí nahín hotí; [2]chunánchi tum men se ek shakhs apne báp kí bíwí ko rakhtá hai. 2 Aur [3]tum afsos to karte nahín, táki jis ne yih kám kiyá, wuh tum men se nikálá jáe; balki [4]shekhíán márte ho. 3 Lekin [5]main, go jism ke i'tibár se maujúd na thá, magar rúh ke i'tibár se házir hokar, goyá ba hálat i maujúdagí, aisá karnewále par yih hukm de chuká hún, 4 ki jab [6]tum aur merí rúh hamáre Ḳhudáwand Yisú' kí qudrat ke sáth jama' ho, to aisá shakhs, hamáre[c] Ḳhudáwand Yisú' ke nám se, 5 jism kí halákat ke liye [7]Shaitán ke hawále kiyá jáe, [8]táki us kí rúh [9]Ḳhudáwand Yisú'[d] ke din naját páe. 6 [10]Tumhárá fakhr karná khúb nahín. Kyá nahín jánte, ki [11]thorá sá ḳhamír sáre gundhe húe áṭe ko ḳhamír kar detá hai? 7 Puráná ḳhamír nikálkar apne áp ko pák kar lo, táki táza gundhá húá áṭá ban jáo; chunánchi tum beḳhamír ho. Kyúnki hamárá bhí Fasah, ya'ní Masíh, qurbán húá: 8 pas áo, ham 'íd karen, [12]na puráne ḳhamír se, aur na [13]badí aur

[16] 2 Kur. 11. 20, 23.
[17] Muq. Mat. 8. 20.
[18] Dekho A'mál 18. 3.
[19] Dekho 1 Pat. 3. 9.
[20] Dekho Yúh. 15. 20.
[21] Muq. Yas'. 30. 22 aur 64. 6.
[22] Nauha 3. 45.
[23] Muq. báb 6. 5 aur 15. 34.
[24] 2 Kur. 6. 13. 1 Thiss. 2. 11. 3 Yúh. 4.
[25] Muq. báb 3. 10.
[26] Filemon 10. Muq. Gal. 4. 19.
[27] Báb 11. 1. Fil. 3. 17. 1 Thiss. 1. 6. Muq. Fil. 4. 9 aur 2 Thiss. 3. 9.
[28] Báb 16. 10.
[29] 1 Tím. 1. 2. 2 Tím. 1. 2.
[30] Báb 7. 17.
[31] Dekho áyat 6.
[32] Áyat 21. Muq. 2 Kur. 10. 2.
[33] Báb 11. 34 aur 16. 5, 6. A'mál 19. 21 aur 20. 2. 2 Kur. 1. 15, 16.
[34] Dekho báb 2. 4.
[35] 2 Kur. 1. 23; 2. 1, 3; 12. 20 aur 13. 2, 10.
[1] 2 Kur. 12. 21.
[2] Ahb. 18. 8. Ist. 22. 30 aur 27. 20.
[3] Muq. 2 Kur. 7. 7—10.
[4] Dekho báb 4. 6.
[5] Kul. 2. 5. Muq. 1 Thiss. 2. 17.
[6] 2 Thiss. 3. 6. Muq. Mat. 16. 19 aur 18. 18 aur Yúh. 20. 23 aur 2 Kur. 13. 3, 10 aur 1 Tím. 5. 20.
[7] 1 Tím. 1. 20. Muq. Aiy. 2. 6 aur Zab. 109. 6 aur A'mál 26. 18.
[8] Muq. Amsál 23. 14.
[9] Dekho báb 1. 8.
[10] Ya'q. 4. 16. Muq. áyat 2.
[11] Gal. 5. 9. Muq. báb 15. 33.
[12] Khur. 12. 15. Ist. 16. 3.
[13] Muq. Mat. 16. 6, 12 aur Mar. 8. 15 aur Lúq. 12. 1.

a Yá *khushkhabarí*. b N. *Yisú'* izád. c N. *hámare* na dárad. d N. *Yisú'* na dárad.

sharárat ke ḳhamír se, balki sáfdilí aur sachchái kí beḳhamír roṭí se.

Kalísiyá se badkáron ko 'aláhida karne kí bábat.

9 Main ne apne ḳhatt men tum ko yih likhá thá, [14] ki
[11] Muq. 2 Kur. 6. 14 aur If. 5. 11 aur 2 Thiss. 3. 6, 14.
[15] Muq. báb 10. 27.
[16] If. 5. 5. Kul. 3. 5. Muq. báb 6. 9.
[17] Muq. Yúh. 17. 15.
harámkáron, yá lálchíon, yá zálimon, yá butparaston se milná hí nahín; [17] kyúnki is súrat men to tum ko dunyá hí se nikal jáná partá: [11] lekin main ne tum ko dar haqíqat yih likhá thá[a], ki agar koí
[18] 2 Thiss. 3. 6.
[18] bháí kahlákar harámkár, yá lálchí, yá butparast, yá gálí denewálá, yá sharábí, yá zálim ho; to us se suhbat na rakkho, balki aise ke sáth kháná tak na kháná; 12 kyúnki mujhe
[19] Dekho Mar. 4. 11.
[20] Muq. báb 6. 1—4.
[19] báharwálon par hukm karne se kyá wásta? [20] Kyá aisá nahín hai ki tum to andarwálon par hukm karte ho, [13] magar báharwálon par Ḳhudá hukm kartá hai? Pas [21] us sharír ádmí ko apne darmiyán men se nikál do.

Masíhíon men muqaddama-bází kí malámat.

6 [1] Kyá tum men se kisí ko yih jur'at hai, ki jab dúsre ke sáth muqaddama ho, to faisale ke liye bedínon ke pás jáe, aur [1] muqaddason ke pás na jáe? 2 Kyá tum nahín jánte, ki [2] muqaddas log dunyá ká insáf karenge? Pas jab tum ko dunyá ká insáf karná hai, to kyá chhoṭe se chhoṭe jhagron ke bhí faisal karne
[21] Muq. Ist. 13. 5; 17. 7, 12; 21. 21 aur 22. 21, 22, 24 aur Qáz. 20. 13.
[1] Muq. Mat. 18. 17.
[2] Dán. 7. 22. Muq. Mat. 19. 28 aur Muk. 20. 4.
ke láiq nahín? 3 Kyá tum nahín jánte, ki ham [3] firishton ká insáf karenge? To kyá ham dunyawí mu'ámale faisal na karen? 4 Pas agar tum men dunyawí muqaddame hon, to kyá [4] un ko munsif muqarrar karoge jo kalísiyá men haqír samjhe játe hain? 5 [5] Main tumhen sharminda karne ke liye yih kahtá hún. Kyá wáqa'í tum men ek bhí dáná nahín miltá, jo apne bháiyon ká faisala kar sake? 6 balki bháí bháiyon men muqaddama hotá hai, aur wuh bhí bedínon ke áge. 7 Lekin dar asl tum men baṛá nuqs yih hai, ki ápas men muqaddama-bází karte ho. [6] Zulm uṭháná kyún nahín bihtar jánte? apná nuqsán kyún nahín qabúl karte? 8 Balki tum hí zulm karte, aur nuqsán pahuncháte ho, aur wuh bhí [7] bháiyon ko. 9 Kyá tum nahín jánte, ki badkár Ḳhudá kí bádsháhat ke wáris na honge? Fareb na kháo; [8] na harámkár Ḳhudá kí bádsháhat ke wáris honge, na butparast, na zinákár, na 'aiyásh, na laundebáz, [10] na chor, na lálchí, na sharábí, na gáliyán baknewále, na zálim. [11] Aur [9] ba'z tum men aise hí the bhí; magar [10] tum Ḳhudáwand Yisú' Masíh ke nám se, aur hamáre Ḳhudá ke Rúh se dhul gaye, aur [11] pák húe, aur [12] rástbáz bhí ṭhahre.
[5] Muq. báb 5. 12.
[5] Báb 15. 34. Muq. báb 4. 14.
[6] Muq. Mat. 5. 39, 40.
[7] 1 Thiss. 4. 6.
[8] Báb 15. 50. Gal. 5. 21. If. 5. 5. 1 Tím. 1. 9. 'Ibr. 12. 14 aur 13. 4. Muk. 21. 8 aur 22. 15.
[9] Báb 12. 2.
[10] A'mál 22. 16. 'Ibr. 10. 22.
[11] Dekho báb 1. 2.
[12] Rom. 8. 30.

Harámkári se bachne kí hidáyat.

12 [13] Sab chízen mere liye
[13] Báb 10. 23.

[a] Yá *lekin ab main tum ko yih likhtá hún.*

rawá to hain; magar sab chízen mufíd nahín. Sab chízen mere liye rawá to hain; lekin main kisí chíz ká páband na húngá. 13 14 Kháne pet ke liye hain, aur pet khánon ke liye: lekin Ḳhudá us ko aur 15 in ko nest karegá. Magar badan harámkárí ke liye nahín, balki 16 Ḳhudáwand ke liye hai, aur 17 Ḳhudáwand badan ke liye: 14 aur 18 Khudá ne Ḳhudáwand ko bhí jiláyá, aur 19 ham ko bhí 20 apní qudrat se jiláegá. 15 Kyá tum nahín jánte, ki 21 tumháre badan Masíh ke a'zá hain? pas kyá main Masíh ke a'zá lekar kasbí ke a'zá banáún? Hargiz nahín! 16 Kyá nahín jánte, ki jo koí kasbí se suhbat kartá hai, wuh us ke sáth ek tan hotá hai? kyúnki wuh farmátá hai, ki [a] 22 Wuh dono ek tan honge. 17 Aur jo Ḳhudáwand kí suhbat men rahtá hai, wuh us ke sáth 23 ek rúh hotá hai. 18 24 Harámkárí se bhágo. Jitne gunáh ádmí kartá hai, wuh badan se báhar hain; magar harámkár 25 apne badan ká bhí gunahgár hai. 19 Kyá 26 tum nahín jánte, ki tumhárá badan Rúhu'l Quds ká maqdis hai, jo tum men basá húá hai, aur tum ko Ḳhudá kí taraf se milá hai? aur 27 tum apne nahín; 20 kyúnki 28 qímat se ḳharíde gaye ho: pas 29 apne badan se Ḳhudá ká jalál záhir karo.

Nikáh karne aur benikáh rahne ke báre men hidáyat.

7 1 Jo báten tum ne likhí thín un kí bábat yih hai.

1 Mard ke liye achchhá hai, ki 'aurat ko na chhúe. 2 Lekin harámkárion ke andeshe se har mard apní bíwí, aur har 'aurat apná shauhar rakkhe. 3 2 Shauhar bíwí ká haqq adá kare: aur waisá hí bíwí shauhar ká. 4 Bíwí apne badan kí mukhtár nahín, balki shauhar mukhtár hai: isí tarah shauhar bhí apne badan ká mukhtár nahín, balki bíwí. 5 3 Tum ek dúsre se judá na raho [b], magar thorí muddat tak ápas kí razámandí se, táki du'á ke wáste fursat mile; aur phir ikatthe ho jáo, 4 aisá na ho ki galaba e nafs ke sabab Shaitán tum ko ázmáe. 6 Lekin yih main ijázat ke taur par kahtá hún, 5 na hukm ke taur par. 7 6 Aur main to yih cháhtá hún, ki 7 jaisá main hún, waise hí sab ádmí hon. Lekin 8 har ek ko Ḳhudá kí taraf se ḳháss ḳháss taufíq milí hai; 9 kisí ko kisí tarah kí, kisí ko kisí tarah kí.

8 Pas main bebiyáhon aur bewa 'auraton ke haqq men yih kahtá hún, ki 10 un ke liye aisá hí rahná achchhá hai, 11 jaisá main hún. 9 Lekin agar zabt na kar saken, to 12 biyáh kar len; kyúnki biyáh karná mast hone se bihtar hai. 10 Magar jin ká biyáh ho gayá hai, un ko 13 main nahín, balki Ḳhudáwand hukm detá hai, 14 ki bíwí apne shauhar se 'aláhida na ho; 11 (aur agar 'aláhida ho, to 15 yá benikáh rahe, yá apne shauhar se phir miláp kar le); 14 na shauhar bíwí ko chhore. 12 Báqíon se main hí kahtá

1 Áyát 8, 26.
2 Khur. 21. 10.
3 Muq. Ḳhur. 19. 15 aur 1 Sam. 21. 4 aur Wá'iz 3. 5 aur Zak. 12. 12—14. 4 1 Thiss. 3. 5.
5 Áyát 12, 25. 2 Kur 8. 8. Muq. áyát 10, 40.
6 Muq. A'mál 26. 29.
7 Áyát 8. Muq. báb 9. 5.
8 Báb 12. 4, 11. 1 Pat. 4. 10. Muq. Rom. 12. 6.
9 Mat. 19. 11, 12.
10 Áyát 1, 26.
11 Áyát 7.
12 Muq. 1 Tim. 5. 14.
13 Dekho áyat 6.
14 Mal. 2. 16. Dekho Mat. 5. 32.
15 Mar. 10. 12.

a Paidáish 2. 24.

b Yún. *ek dúsre kí haqqtalafí na karo.*

hún, na Ḳhudáwand: ki agar kisí bhái kí bíwí bá ímán na ho, aur us ke sáth rahne ko rází ho, to wuh us ko na chhoṛe. 13 Aur jis 'aurat ká shauhar bá ímán na ho, aur us ke sáth rahne ko rází ho, to wuh shauhar ko na chhoṛe. 14 Kyúnki jo shauhar bá ímán nahín wuh bíwí ke sabab se pák ṭhahrtá hai, aur jo bíwí bá ímán nahín wuh Masíhí shauhar[a] ke bá'is pák ṭhahrtí hai: [16] warna tumháre farzand nápák hote; magar ab pák hain. 15 Lekin mard jo bá ímán na ho agar wuh 'aláhida ho, to 'aláhida hone do: aisí hálat men koí bhái yá bahin páband nahín: aur Ḳhudá ne ham[b] ko [17] mel miláp ke liye buláyá hai. 16 Kyúnki, ai 'aurat, tujhe kyá ḳhabar hai, [18] ki sháyad tú apne shauhar ko bachá le? Aur ai mard, tujh ko kyá ḳhabar hai, ki sháyad tú apní bíwí ko bachá le? 17 Magar [19] jaisá Ḳhudáwand ne har ek ko hissa diyá hai, aur jis tarah Ḳhudá ne har ek ko buláyá hai, usí tarah wuh chale. [20] Aur main [21] sárí kalísiyáon men aisá hí muqarrar kartá hún. 18 Jo makhtún buláyá gayá, wuh námakhtún na ho jáe. Jo námakhtúní kí hálat men buláyá gayá, [22] wuh makhtún na ho jáe. 19 [23] Na ḳhatna koí chíz hai, na námakhtúní; balki [24] Ḳhudá ke hukmon par chalná hí sab kuchh hai. 20 [25] Har shaḳhs jis hálat men[c] buláyá gayá ho, usí men rahe. 21 Agar tú gulámí kí hálat men buláyá gayá, to fikr na kar: lekin agar tú ázád ho sake, to isí ko ikhtiyár[d] kar[e]. 22 Kyúnki jo shaḳhs gulámí kí hálat men Ḳhudáwand men buláyá gayá hai, wuh [26] Ḳhudáwand ká ázád kiyá húá hai; isí tarah jo ázádí kí hálat men buláyá gayá hai, wuh [27] Masíh ká gulám hai. 23 [28] Tum qímat se ḳharíde gaye ho; [29] ádmíon ke gulám na bano. 24 Ai bháiyo, [30] jo koí jis hálat men buláyá gayá ho, wuh usí hálat men Ḳhudá ke sáth rahe.

25 Kunwáriyon ke haqq men [31] mere pás Ḳhudáwand ká koí hukm nahín: lekin [32] diyánatdár hone ke liye jaisá [33] Ḳhudáwand kí taraf se mujh par rahm húá, us ke muwáfiq apní ráe detá hún. 26 Pas maujúda musíbat ke ḳhayál se, merí ráe men [34] ádmí ke liye yihí bihtar hai, ki jaisá hai waisá hí rahe. 27 Agar terí bíwí hai, to us se judá hone kí koshish na kar; aur agar terí bíwí nahín[f], to bíwí kí talásh na kar. 28 Lekin tú biyáh kare bhí, to gunáh nahín: aur agar kunwárí biyáhí jáe, to gunáh nahín. Magar aise log jismání taklíf páenge: aur main tumhen bachaná cháhtá hún. 29 Magar, ai bháiyo, main yih kahtá hún, [35] ki waqt tang hai; pas áge ko cháhiye ki bíwíwále aise hon, ki goyá un ke bíwiyán nahín; 30 aur ronewále aise hon, goyá nahín rote; aur ḳhushí karnewále aise hon,

16 'Azrá 9. 2. Mal. 2. 15.

17 Muq. Kul. 3. 15. Dekho Rom. 14. 19.

18 1 Pat. 3. 1, 2. Dekho Rom. 11. 14.

19 Dekho Rom. 12. 3.

20 Báb 4. 17.
21 2 Kur. 8. 18 aur 11. 28. Muq. báb 11. 16 aur 16. 1 aur Gal. 1. 22, wag.
22 A'mál 15. 1, 5, 19, 24, 28. Gal. 5. 2.
23 Gal. 3. 28; 5. 6 aur 6. 15. Kul. 3. 11.
24 Dekho 1 Yúh. 2. 3.
25 Áyat 24.

26 Muq. Kul. 3. 24 aur Filemon 16. Dekho Yúh. 8. 36.
27 Is. 6. 6 (Yún.). Muq. báb 9. 21 aur 1 Pat. 2. 16.
28 Dekho báb 6. 20.
29 Abb. 25. 42, 55.
30 Áyat 20.
31 Dekho áyat 6.
32 Báb 4. 2.
33 2 Kur. 4. 1. 1 Tím. 1. 13, 16.
34 Áyát 1, 8.
35 Dekho Rom. 13 11

a Yún. *wuh bhaí.* b N. *tum.*
c Yún. *jis bulawe men.*
d Yún. *isti'mál.*
e Yá *agar tú ázád bhí ho sake, taubhí usí ko ikhtiyár[d] kar.*
f Yá *agar tú bíwí se chhúṭ gayá hai.*

goyá khushí nahín karte; aur kharídnewále aise hon, [36] goyá mál nahín rakhte; [31] aur dunyawí kár bár karnewále aise hon, ki [37] dunyá hí ke na ho jáen[a], kyúnki [38] dunyá kí shakl badaltí játí hai. [32] Pas main yih cháhtá hún, ki [39] tum befikr raho. [40] Bebiyáhá shakhs Khudáwand ke fikr men rahtá hai, ki kis tarah Khudáwand ko rází kare: [33] magar biyáhá húá shakhs dunyá ke fikr men rahtá hai, ki kis tarah apní bíwí ko rází kare. [34] Biyáhí aur bebiyáhí men bhí farq hai. Bebiyáhí[b] Khudáwand ke fikr men rahtí hai, táki us ká jism aur rúh dono pák hon. Magar biyáhí húí 'aurat dunyá ke fikr men rahtí hai, ki kis tarah apne shauhar ko rází kare. [35] Yih tumháre fáide ke liye kahtá hún, na ki tumhen [41] phansáne ke liye; balki is liye ki jo zebá hai, wuhí 'amal men áe, aur tum Khudáwand kí khidmat men bewaswasa mashgúl raho.

[36] Aur agar koí yih samjhe, ki main apní us kunwárí larkí kí haqqtalafí kartá hún, jis kí jawání dhal chalí hai, aur zarúrat bhí ma'lúm ho, to ikhtiyár hai—is men gunáh nahín—wuh us ká biyáh hone de. [37] Magar jo apne dil men pukhta ho, aur us kí kuchh zarúrat na ho, balki apne iráde ke anjám dene par qádir ho, aur dil men qasd kar liyá ho, ki main apní larkí ko benikáh rakkhúngá, wuh achchhá kartá hai. [38] Pas jo apní kunwárí larkí ko biyáh detá hai, [42] wuh achchhá kartá hai; aur jo nahín biyáhtá, wuh âur bhí achchhá kartá hai. [39] [43] Jab tak ki 'aurat ká shauhar jítá hai, wuh us kí páband hai; par jab us ká shauhar [44] mar[c] jáe, to jis se cháhe biyáh kar saktí hai —magar sirf [45] Khudáwand men. [40] Lekin jaisí hai, agar waisí hí rahe, to [46] merí ráe men ziyáda khushnasíb hai: aur main samajhtá hún [47] ki Khudá ká Rúh mujh men bhí hai.

Buton ki qurbánion ke gosht kháne ki bábat.

8 [1] Ab [1] buton kí qurbánion kí bábat yih hai. Ham jánte hain, kí ham sab [2] 'ilm rakhte hain. 'Ilm [3] gurúr paidá kartá[d] hai, [4] lekin mahabbat taraqqí ká bá'is[e] hai. [2] [5] Agar koí gumán kare, ki main kuchh jántá hún, to [6] jaisá jánná cháhiye, waisá ab tak nahín jántá; [3] lekin jo koí Khudá se mahabbat rakhtá hai, [7] us ko Khudá pahchántá hai. [4] Pas buton kí qurbánion ke gosht kháne kí nisbat, ham jánte hain ki [8] but dunyá men koí chíz nahín; aur [9] siwá ek ke, âur koí Khudá nahín. [5] Agarchi ásmán o zamín men bahut se [10] khudá kahláte hain; (chunánchi bahutere khudá aur bahutere khudáwand hain); [6] lekin [11] hamáre nazdík to ek hí Khudá hai, ya'ní Báp, [12] jis kí taraf se sárí chízen hain, aur ham usí ke liye hain; aur [13] ek hí Khudáwand

[36] 2 Kur. 6. 10.
[37] Báb 9. 18 (hásh: ke liye).
[38] Zab. 39. 6. Ya'q. 1. 10. 1 Pat. 1. 24 aur 4. 7. 1 Yúh. 2. 17.
[39] Dekho Mat. 6. 25 aur Luq. 10. 41.
[40] Muq. 1 Tim. 5. 5.
[41] Muq. Amsál 22 25.
[42] 'Ibr. 13. 4.
[43] Rom. 7. 2.
[44] Dekho Mat. 27. 52 (hásh: ke liye).
[45] Muq. 2 Kur. 6. 14.
[46] Dekho áyat 6.
[47] 1 Thiss. 4. 8 (?). Muq. A'mál 15. 28.
[1] Áyat 4, 7, 10. Dekho A'mál 15. 29.
[2] Dekho Rom. 15. 14.
[3] Rom. 14. 3.
[4] Báb 13. 4 —13.
[5] Gal. 6. 3. Muq. báb 3. 18.
[6] Muq. báb 13. 8, 9, 12 aur 1 Tim. 6. 3, 4.
[7] Gal. 4. 9. Muq. Khur. 33. 12, 17 aur Yarm. 1. 5 aur Nahúm 1. 7 aur 2 Tim. 2. 19.
[8] Báb 10. 19. Yas'. 41. 24. Muq. A'mál 14. 15.
[9] Áyat 6. Dekho Ist. 4. 35, 39.
[10] 2 Thiss. 2. 4.
[11] Áyat 4. Mál. 2. 10. Ií. 4. 6.
[12] Dekho Rom. 11. 36.
[13] Ií. 4. 5. Muq. báb 1. 2 aur 1 Tim. 2. 5. Dekho Yúh. 13. 13.

a Yún. *dunyá ká pírá isti'mál na karen.*
b N. *rází kare,* [34] *aur us ke khayálát bate rahte hain. Aur bebiyáhí kunwárí.*
c Yún. *so.* d Yún. *phuláttá.*
e Yún. *ta'mír kartí.*

hai, ya'ní Yisú' Masíh, [14]jis ke wasíle se sárí chízeṉ maujúd húín, aur ham bhí usí ke wasíle se haiṉ. 7 Lekin sab ko yih 'ilm nahíṉ, balki [15]ba'z ko ab tak butparastí kí 'ádat hai; is liye us gosht ko but kí qurbání jánkar kháte haiṉ, aur [16]un ká dil[a] chúṉki kamzor hai álúda ho játá hai. 8 [17]Kháná hameṉ Ḳhudá se nahíṉ miláegá; agar na kháeṉ, to hamárá kuchh nuqsán nahíṉ; aur agar kháeṉ, to kuchh nafa' nahíṉ. 9 Lekin hoshyár raho, [18]aisá na ho ki tumhárí yih ázádí[b] [19]kamzoroṉ kí ṯhokar ká bá'is ho jáe. 10 Kyúṉki agar koí tujh sáhib i 'ilm ko butḳhane meṉ kháná kháte dekhe, aur wuh kamzor shaḳhs ho, to kyá us ká dil buṯoṉ kí qurbání kháne par diler na ho jáegá[c]? 11 Garaz tere 'ilm ke sabab se wuh kamzor shaḳhs, ya'ní wuh bhái jis kí ḳhátir Masíh múá, [20]halák ho jáegá; 12 aur tum is tarah bháiyoṉ ke gunahgár hokar aur [21]un ke kamzor dil ko ghayal karke [22]Masíh ke gunahgár ṯhahrte ho. 13 Is sabab se [23]agar kháná mere bhái ko ṯhokar khiláe, to maiṉ kabhí hargiz gosht na kháúṉgá; táki apne bhái kí ṯhokar ká sabab na húṉ.

Báwujúd ístiḥqáq ke Paulus ká ujrat lene se inkár karná.

9 [1]Kyá maiṉ ázád nahíṉ? [2]Kyá maiṉ rasúl nahíṉ? [3]Kyá maiṉ ne Yisú' ko nahíṉ dekhá, jo hamárá Ḳhudáwand hai? [4]Kyá tum Ḳhudáwand meṉ mere banáe húe nahíṉ? 2 Agar maiṉ áuroṉ ke liye rasúl nahíṉ, to tumháre liye to beshakk húṉ: kyúṉki [5]tum ḳhud Ḳhudáwand meṉ merí risálat par muhr ho. 3 Jo merá imtihán karte haiṉ, un ke liye merá yihí jawáb hai. 4 [6]Kyá hameṉ kháne píne ká ikhtiyár nahíṉ? 5 [7]Kyá ham ko yih ikhtiyár nahíṉ, ki kisí Masíhí bahin ko biyáhkar liye phireṉ, jaisá áur rasúl, aur [8]Khudáwand ke bhái, aur [9]Kefá karte haiṉ? 6 Yá sirf mujhe aur Bar-Nabá ko hí mihnat mashaqqat se báz rahne ká ikhtiyár nahíṉ? 7 [10]Kaun sá sipáhí kabhí apní girah se khákar jang kartá hai? [11]Kaun angúr ká bág lagákar us ká phal nahíṉ khátá? yá kaun galla charákar us galle ká dúdh nahíṉ pítá? 8 Kyá maiṉ yih báteṉ insání qiyás hí ke muwáfiq kahtá húṉ? Kyá Tauret bhí yihí nahíṉ kahtí? 9 Chunánchi Músá kí Tauret meṉ likhá hai, ki [d]12 Dáeṉ meṉ chalte húe bail ká munh na báṉdhná. Kyá Khudá ko bailoṉ ká fikr hai? 10 Yá kháss hamáre wáste yih kahtá hai? Hán, [13]yih hamáre wáste likhá gayá; kyúṉki munásib hai ki [14]jotnewálá ummed par jote, aur dáeṉ chalánewálá hissa páne kí ummed par dáeṉ chalae. 11 [15]Pas jab ham ne tumháre liye rúhání chízeṉ boín, to kyá yih koí barí bát hai, ki ham tumhárí jismání chízoṉ kí fasl káteṉ? 12 Jab áuroṉ ká

[a] Yá *kánshans.* [b] Yá *ikhtiyár.*
[c] Yún. *ta'mír na kiyá jáegá!*
[d] Istisná 25. 4.

[11] Yúh. 1. 3. Kul. 1. 16.
[15] Muq. Rom. 14. 14, 22, 23.
[16] Báb 10. 25, 28, 29 (háshi: ke liyel.
[17] Rom. 14. 17.
[18] Muq. báb 10. 23 aur Rom. 14. 21 aur Gal. 5. 13.
[19] Rom. 14. 1, 2.
[20] Rom. 14. 15, 20.
[21] Muq. Zak. 2. 8 aur Mat. 18. 6.
[22] Muq. Mat. 25. 45.
[23] Rom. 14. 13, 21. Muq. 2 Kur. 6. 3 aur 11. 29.
[1] Áyat 19.
[2] A'mál 14. 14. 2 Kur. 12. 12. 1 Thiss. 2. 6. 1 Tím. 2. 7, wag: Muq. 2 Kur. 10. 7 aur Muk. 2. 2.
[3] Báb 15. 8. A'mál 9. 3, 17; 18. 9; 22. 14, 18 aur 23. 11.
[4] Dekho báb 3. 6.
[5] Muq. 2 Kur. 3. 2
[6] Áyat 14. 1 Thiss. 2. 6, 9.
[7] Muq. báb 7. 7.
[8] Dekho Mat. 12. 46.
[9] Mat. 8. 14. Dekho Yúh. 1. 42.
[10] 2 Kur. 10. 4. 1 Tim. 1. 18. 2 Tím. 2. 3, 4.
[11] Muq. báb 3. 6—8 aur Ist. 20. 6 aur Amsál 27. 18 aur Qaz. 8. 12.
[12] 1 Tím. 5. 18.
[13] Dekho Rom. 4. 24.
[14] 2 Tím. 2. 6.
[15] Muq. Rom. 15. 27 aur Gal. 6. 6.

tum par yih ikhtiyár hai, to kyá hamárá is se ziyáda na hogá? Lekin [16]ham ne is ikhtiyár se kám na liyá; balki har chíz kí bardásht karte hain, [17]táki hamáre bá'is Masíh kí khushkhabarí[a] men harj na ho. [13] Kyá tum nahín jánte, ki [18]jo muqaddas chízon kí khidmat karte hain, wuh haikal se kháte hain? aur jo qurbángáh ke khidmat-guzár hain, wuh qurbángáh ke sáth hissa páte hain? [14] Isí tarah Khudáwand ne bhí muqarrar kiyá hai, ki [19]khushkhabarí[a] sunánewále khushkhabarí[a] ke wasíle se guzára karen. [15] Lekin [20]main ne in men se kisí bát par 'amal nahín kiyá: aur na is garaz se yih likhá, ki mere wáste aisá kiyá jáe: kyúnki merá marná hí is se bihtar hai ki koí [21]merá fakhr kho de. [16] Agar khushkhabarí sunáún, to merá kuchh fakhr nahín; kyúnki [22]yih to mere liye zarurí bát hai; balki mujh par afsos hai agar khushkhabarí na sunáún. [17] Kyúnki agar apní marzí se yih kartá hún to mere liye ajr hai; aur agar apní marzí se nahín kartá, to [23]mukhtárí mere sipurd húí hai. [18] Pas mujhe kyá ajr miltá hai? Yih, ki jab Injíl kí manádí karún, to [24]khushkhabarí[a] ko muft kar dún, táki [25]jo ikhtiyár mujhe khushkhabarí[a] ke báre men hásil hai, us ke muwáfiq púrá 'amal na karún. [19] [26]Agarchi main sab logon se ázád hún, [27]phir bhí main ne apne áp ko sab ká gulám baná diyá hai, táki [28]áur bhí ziyáda logon ko khench láún[b]. [20] [29]Main Yahúdíon ke liye Yahúdí baná, táki Yahúdíon ko khench láún[b]; jo log sharí'at ke mátaht hain, un ke liye main sharí'at ke mátaht baná, táki sharí'at ke mátahton ko khench láún[b], agarchi khud sharí'at ke mátaht na thá; [21] [30]beshara' logon ke liye [31]beshara' baná, táki beshara' logon ko khench láún[b], (agarchi Khudá ke nazdík beshara' na thá, balki [32]Masíh kí sharí'at ke tábi' thá). [22] [33]Kamzoron ke liye kamzor baná, táki kamzoron ko khench láún[b]: [34]main sab ádmíon ke liye sab kuchh baná húá hún, táki [35]kisí tarah se ba'z ko bachaún. [23] Aur main sab kuchh Injíl[c] kí khátir kartá hún, [36]táki áuron ke sáth us men sharík hún. [24] Kyá tum nahín jánte ki maidán ke daurnewále daurte to sab hí hain, magar [37]in'ám ek hí le játá hai? Tum bhí aise hí [38]dauro, táki jíto. [25] Aur har [39]pahlawán sab tarah ká parhez kartá hai; wuh log to murjhánewálá sihrá páne ke liye yih karte hain, magar ham us sihre ke liye karte hain, [40]jo nahín murjhátá. [26] Pas main bhí isí tarah daurtá hún, ya'ní bethikáná nahín; main isí tarah [41]mukkon se lartá lún, ya'ní us kí mánind nahín, jo [42]hawá ko mártá hai: [27] balki main apne badan ko [43]mártá kúttá, aur use [44]qábú

16 Áyát 15, 18. Dekho A'mál 20. 33.
17 Muq. 2 Kur. 6. 3 aur 11. 12.
18 Ahb. 6. 16, 26 aur 7. 6, wag: Gin. 5. 9, 10 aur 18. 8—20. Ist. 18. 1.
19 Áyat 4. Mat. 10. 10.
20 Dekho A'mál 18. 3.
21 2 Kur. 11. 10.
22 Muq. A'mál 4. 20 aur 9. 6 aur Rom. 1. 14.
23 Báb 4. 1. Gal. 2. 7. Muq. Fil. 1. 16.
24 2 Kur. 11. 7 aur 12. 13.
25 Báb 7. 31 (aur hásh:).
26 Áyat 1. Muq. báb 10. 29.
27 2 Kur. 4. 5. Muq. Gal. 5. 13.
28 Mat. 18. 15. 1 Pat. 3. 2.
29 A'mál 16. 3 aur 21. 23—26.
30 Rom. 2. 12, 14.
31 Muq. Gal. 2. 3 aur 3. 2.
32 Dekho báb 7. 22.
33 2 Kur. 11. 29.
34 Báb 10. 33.
35 Báb 7. 16. Muq. Rom. 11. 14.
36 Muq. báb 10. 24.
37 Fil. 3. 14. Kul. 2. 18.
38 Gal. 2. 2 aur 5. 7. Fil. 2. 16. 'Ibr. 12. 1. Muq. 2 Tim. 4. 7.
39 1 Tím. 6. 12. 2 Tím. 2. 5 aur 4. 7. Muq. Yahúdáh 3.
40 Dekho Ya'q. 1. 12.
41 Muq. 'Ibr. 12. 4.
42 Muq. báb 14. 9.
43 Lúq. 18. 5 (Yún.).
44 Muq. Rom. 6. 19.

a Yá *Injíl*.

b Yún. *nafa' men páún*.
c Yá *khushkhabarí*.

men rakhtá hún: aisá na ho ki âuron men manádí karke [45]áp [46]námaqbúl ṭhahrún.

Qadím Isráilion ki nazír lekar, gunáh se bachne ki hidáyat.

10 [1]Ai bháiyo, main tumhárá is se náwáqif rahná nahín cháhtá, ki hamáre sáre bápdádá [1]bádal ke níche the, aur sab ke sab [2]samundar men se guzre; [2] aur sab hí ne us bádal aur samundar men Músá ká baptisma[a] liyá: [3] aur [3]sab ne ek hí [4]rúhání khurák khái; [4] aur [5]sab ne ek hí rúhání pání piyá; kyúnki wuh us rúhání chaṭán men se pání píte the, jo un ke sáth sáth chaltí thí: aur wuh chaṭán Masíh thá. [5] Magar un men aksaron se Khudá rází na húá; chunánchi [6]wuh biyábán men dher ho gaye. [6] Yih báten hamáre wáste 'ibrat ṭhahrín, táki ham burí chízon kí khwáhish na karen, jaise [7]unhon ne kí. [7] Aur [8]tum butparast na bano, [9]jis tarah ba'z un men ban gaye the; chunánchi likhá hai, ki [b]Log kháne píne baiṭhe, phir náchne kúdne uṭhe. [8] Aur [10]ham harámkárí na karen, [11]jis tarah un men se ba'z ne kí, aur [12]ek hí din men teís hazár máre gaye. [9] Aur ham Khudáwand kí ázmáish na karen, [13]jaise un men se ba'z ne kí, aur [14]sánpon ne unhen halák kiyá. [10] Aur tum burburáo nahín, [15]jis tarah un men se ba'z burburáe, aur [16]halák karnewále se [17]halák húe. [11] Yih báten un par 'ibrat ke liye wáqi' húín, aur [18]ham [19]ákhirí zamánewálon kí nasíhat ke wáste likhí gayín. [12] Pas [20]jo koí apne áp ko qáim samajhtá hai, wuh khabardár rahe, ki gir na pare. [13] Tum kisí aisí ázmáish men nahín pare, jo insán kí bardáshtc se báhar ho. Aur [21]Khudá sachchá hai; [22]wuh tum ko tumhárí táqat se ziyáda ázmáish men na parne degá; balki ázmáish ke sáth nikalne kí ráh bhí paidá kar degá, táki tum bardásht kar sako.

Butparastí se bachne ke báre men.

[14] Is sabab se, ai mere piyáro, [23]butparastí se bhágo. [15] Main [24]'aqlmand jánkar tum se kalám kartá hún; jo main kahtá hún, tum áp use parkho. [16] [25]Wuh barakat ká piyála jis par ham barakat cháhte hain, kyá Masíh ke khún kí shirákat nahín? [26]Wuh roṭí jise ham torte hain, kyá Masíh ke badan kí shirákat nahín? [17] Chúnki roṭí ek hí hai, is liye ham jo bahut se hain [27]ek badan hain, kyúnki ham sab usí ek roṭí men sharík hote hain. [18] [28]Jo jism ke i'tibár se Isráílí hain, un par nazar karo. [29]Kyá qurbání ká gosht khánewále qurbángáh ke sharík nahín? [19] Pas main kyá yih kahtá hún, ki buton kí qurbání kuchh chíz hai, yá [30]but kuchh chíz hai? [20] Nahín, balki yih kahtá hún, ki jo qurbání gair-qaumen kartí hain[d] [e31]Shayátín ke

[45] Muq. Gaz. 1. 6.
[46] Muq. 'Ibr. 6. 8.
[1] Dekho Khur. 13. 21.
[2] Dekho Khur. 14. 22.
[3] Khur. 16. 15, 35. Ist. 8. 3. Naham. 9. 15, 20. Zab. 78. 24.
[4] Zab. 78. 25 aur 105. 40. Yúh. 6. 31.
[5] Dekho Khur. 17. 6.
[6] Gin. 14. 29, 37 aur 26. 64, 65. Zab. 106. 26. 'Ibr. 3. 17. Yahúdáh 5.
[7] Gin. 11. 4, 33, 34. Zab. 78. 18 aur 106. 14.
[8] Áyat 14.
[9] Khur. 32. 4.
[10] Dekho báb 6. 18 aur A'mál 15. 20.
[11] Gin. 25. 1.
[12] Muq. Gin. 25. 9 aur Zab. 106. 29.
[13] Gin. 21. 5. Muq. Khur. 17. 2, 7. Dekho Zab. 78. 18.
[14] Dekho Gin. 21. 6.
[15] Dekho Gin. 14. 2.
[16] Khur. 12. 23. 2 Sam. 24. 16. 1 Taw. 21. 15. Zab. 78. 49.
[17] Gin. 14. 29—37.
[18] Dekho Rom. 4. 23, 24.
[19] Dekho Rom. 13. 11.
[20] Rom. 11. 20. Muq. 2 Pat. 3. 17.
[21] Báb 1. 9.
[22] Muq. Dán. 3. 17. Dekho 2 Pat. 2. 9.
[23] Áyat 7
[24] Muq. báb 8. 1.
[25] Báb 11. 25. Mat. 26. 27, 28.
[26] Báb 11. 23, 24. Mat. 26. 26. Dekho A'mál 2. 42 aur 20. 7.
[27] Báb 12. 12, 13, 20. Rom. 12. 5. If. 4. 4, 16. Kul. 3. 15.
[28] Rom 1. 3; 4. 1 aur 9. 5. 2 Kur. 11. 18.
[29] Ahb. 3. 3 aur 7. 15. Muq. 'Ibr. 13. 10.
[30] Dekho báb 8. 4.
[31] Zab. 106. 37. Muq. Ahb. 17. 7 aur 2 Taw. 11. 15 aur Muk. 9. 20

a Yá *Músá men istibiq.* b Khurúj 32. 6.
c Yá *insán ke tajribe.*
d N. *wuh karte hain.* e Istisná 32. 17.

liye qurbání kartí hain, na ki Khudá ke liye; aur main nahín cháhtá ki tum shayátín ke sharík ho. 21 [32]Tum Khudáwand ke piyále aur [33]shayátín ke piyále dono men se nahín pí sakte: Khudáwand ke dastarkhwán aur [34]shayátín ke dastarkhwán dono par sharík nahín ho sakte. 22 [35]Kyá ham Khudáwand kí gairat ko josh diláte hain? [36]Kyá ham us se zoráwar hain?

Apní Masíhí ázádí par 'amal karke áuron ko ṭhokar na khiláná.

23 [37]Sárí chízen rawá to hain, magar sab chízen mufíd nahín. Sárí chízen rawá to hain, magar sab chízen taraqqí ká bá'is nahín. 24 [38]Koí apní bihtarí na dhúndhe, balki dúsre kí. 25 [39]Jo kuchh qassábon kí dukánon men biktá hai, wuh kháo, aur díní imtiyáz[a] ke sabab kuchh na púchho; 26 kyúnki [b][40]Zamín aur us kí ma'múrí Khudáwand kí hai. 27 Agar beímánon men se koí tumhárí da'wat kare, aur tum jáne par rází ho; to [41]jo kuchh tumháre áge rakkhá jáe, use kháo, aur díní imtiyáz[a] ke sabab kuchh na púchho. 28 Lekin agar koí tum se kahe, ki Yih qurbání ká gosht hai, to us ke sabab jis ne tumhen jatáyá, aur díní imtiyáz[a] ke sabab na kháo. 29 Díní imtiyáz[a] se merá matlab [42]terí imtiyáz[a] nahín, balki us dúsre kí. Bhalá, [43]merí ázádí dúsre shakhs kí imtiyáz[a] se kyún parkhí jáe? 30 Agar main shukr karke khátá hún[c], to [44]jis chíz par shukr kartá hún, us ke sabab kis liye badnám kiyá játá hún? 31 Pas tum kháo yá pío, yá [45]jo kuchh karo, sab Khudá ke jalál ke liye karo. 32 [46]Tum na Yahúdíon kí thokar ke bá'is bano, na Yúnánion, na [47]Khudá kí kalísiyá kí; 33 chunánchi [48]main bhí sab báton men sab ko khush kartá hún, aur [49]apná nahín, balki bahuton ká fáida dhúndhtá hún, táki wuh

II naját páen. 1 [1]Tum merí mánind bano, jaisá main Masíh kí mánind bantá hún.

'Ibádat ke waqt 'auraton ki waza' ke báre men.

2 Main tumhárí ta'ríf kartá hún, [2]ki tum har bát men mujhe yád rakhte ho, aur [3]jis tarah main ne tumhen riwáyaten pahunchá dín, tum usí tarah [4]un ko barqarár rakhte ho. 3 Pas main tumhen ágáh karná cháhtá hún, ki [5]har mard ká sir Masíh, aur [6]'aurat ká sir mard, aur [7]Masíh ká sir Khudá hai. 4 Jo mard sir dhanke húe du'á yá [8]nubuwwat kartá hai, wuh apne sir ko behurmat kartá hai. 5 Aur jo 'aurat [9]be sir dhanke du'á yá [10]nubuwwat kartí hai, wuh apne sir ko behurmat kartí hai, kyúnki [11]wuh sir mundí húi ke barábar hai. 6 Agar 'aurat orhní na orhe, to bál bhí kaṭáe. Agar 'aurat ká bál kaṭáná, yá sir mundáná sharm kí bát hai, to orhní orhe.

32 Muq. 2 Kur. 6. 15, 16.
33 Muq. Ist. 32. 38.
34 Muq. Yas'. 65.11
35 Ist. 32. 21.
36 Wá'iz 6. 10. Hiz. 22. 14.
37 Báb 6. 12. Dekho báb 8. 9.
38 Áyat 33. Báb 13. 5. Fil. 2. 21. Muq. báb 9. 23 aur 2 Kur. 12. 14. Dekho Rom. 15. 1.
39 Báb 8. 7.
40 Muq. Khur. 9. 29 aur 19. 5 aur Ist. 10. 14 aur Aiy. 41. 11 aur Zab. 50. 12.
41 Lúq. 10. 8.
42 Muq. báb 8. 9—12.
43 Muq. báb 9. 19 aur Rom. 14. 16.
44 Rom. 14. 6. 1 Tím. 4. 3, 4.
45 Kul. 3. 17. 1 Pat. 4. 11.
46 Báb 8. 13. Rom. 14. 13. 2 Kur. 6. 3.
47 Muq. báb 11. 16. Dekho A'mál 20. 28.
48 Báb 9. 22. Muq. Gal. 1. 10.
49 Dekho áyat 24.
1 Dekho báb 4. 16.
2 Muq. báb 4. 17 aur 1 Thess. 3. 6.
3 Muq. 1 Thess. 4. 1, 2.
4 2 Thess. 2. 15 aur 3. 6.
5 Ií. 1. 22 (hásh:); 4. 15 aur 5. 23. Kul. 1. 18.
6 Dekho Paid. 3. 16.
7 Muq. báb 3. 23.
8 Muq. báb 12. 10, 28 aur 14. 1 aur 1 Thess. 5. 20, wag:
9 Muq. Gin. 5. 18.
10 Lúq. 2. 36. A'mál 21. 9. Muq. báb 14. 34.
11 Ist. 21. 12.

a Yá *kánshans.* b Zabúr 24. 1.

c Yá *fasl se sharík hún.*

7 Albatta mard ko apná sir
dhánkná na cháhiye, kyúnki
wuh [12] Khudá kí súrat aur us
ká jalál hai; magar [13]'aurat
mard ká jalál hai. 8 Is liye
ki mard 'aurat se nahín, balki
'aurat mard se hai: 9 aur
[14]mard 'aurat ke liye nahín,
balki [15]'aurat mard ke liye
paidá húí. 10 Pas [16]firishton
ke sabab se 'aurat ko cháhiye,
ki apne sir par mahkúm hone
kí 'alámat[a] rakkhe. 11 Táham
Khudáwand men [17]na 'aurat
mard ke bagair hai, na mard
'aurat ke bagair. 12 Kyúnki
jaise 'aurat mard se hai, waise
hí mard bhí 'aurat ke wasile
se hai; magar [18]sab chizen
Khudá kí taraf se hain.
13 Tum áp hí insáf karo: kyá
'aurat ká be sir dhanke Khudá
se du'á mángná munásib hai?
14 Kyá tum ko taba'í taur par
bhí ma'lúm nahín, ki agar
mard lambe bál rakkhe, to us
kí behurmatí hai? 15 Aur
agar 'aurat ke lambe bál hon,
to us kí zínat hai, kyúnki bál
use parde ke liye diye gaye
hain. 16 Lekin [19]agar koí
hujjatí nikle to yih ján le, ki
na hamárá aisá dastúr hai, na
[20] Khudáwand kí kalísiyáon ká.

'Ashá e Rabbání kí ta'mil ke báre men.

17 Lekin yih hukm jo detá
hún, is men tumhárí ta'ríf
nahín kartá, is liye ki tumháre
jama' hone se fáida nahín,
balki nuqsán hotá hai. 18 Kyún-
ki awwal to [21]main yih suntá
hún, ki jis waqt tumhárí
kalísiyá jama' hotí hai, to tum
men tafriqe hote hain, aur
main is ká kisí qadr yaqín bhí
kartá hún. 19 Kyúnki [22]tum
men bid'aton ká bhí honá
zarúr hai, [23]táki[b] záhir ho jáe,
ki tum men maqbúl kaun se
hain. 20 Pas jab tum báham
jama' hote ho, to tumhárá wuh
kháná 'Ashá e Rabbání nahín
ho saktá; 21 kyúnki kháne
ke waqt har shakhs dúsre se
pahle apná 'ashá khá letá
hai, aur koí to bhúká rahtá
hai, aur [24]kisí ko nasha ho
játá hai. 22 Kyún? Kháne
píne ke liye tumháre ghar
nahín? Yá [25]Khudá kí
kalísiyá ko náchíz jánte, aur
jin ke pás nahín, [26]un ko
sharminda karte ho? Main
tum se kyá kahún? Kyá is bát
men tumhárí ta'ríf karún?
Main ta'ríf nahín kartá.
23 Kyúnki [27]yih bát mujhe
Khudáwand se pahunchí, aur
main ne tum ko bhí pahunchá
dí, ki [28]Khudáwand Yisú' ne,
jis rát wuh pakarwáyá gayá,
roṭí lí; 24 aur shukr karke toṛí,
aur kahá, ki Yih merá badan
hai, jo tumháre liye hai: merí
yádgárí ke wáste yihí kiyá
karo. 25 Isí tarah us ne
kháne[c] ke ba'd piyála bhí
liyá, aur kahá, ki Yih piyála
mere khún men nayá 'ahd
hai: jab kabhí pío, merí yád-
gárí ke liye yihí kiyá karo.
26 Kyúnki jab kabhí tum yih
roṭí kháte, aur is piyále men
se píte ho, to Khudáwand ki
maut ká izhár karte ho, [29]jab
tak wuh na áe. 27 Is wáste
[30]jo koí [31]námunásib taur par
Khudáwand kí roṭí kháe, yá
us ke piyále men se píe, wuh
[32]Khudáwand ke badan aur

[12] Dekho Paid. 1. 26.
[13] Muq. Amsál 12. 4.
[14] Paid. 2. 21—23. Muq. 1 Tim. 2. 13.
[15] Paid. 2. 18.
[16] Muq. Mat. 18. 10 (?) aur Lúq. 15. 7, 10 (?) aur If. 3. 10 (?) aur 1 Tim. 5. 21 (?).
[17] Gal. 3. 28.
[18] Dekho Rom. 11. 36.
[19] 1 Tím. 6. 3, 4.
[20] 2 Thess. 1. 4. Muq. 1 Thess. 2. 14. Dekho báb 7. 17 aur 10. 32.
[21] Báb 1. 10—12. Muq. báb 3. 3.
[22] Muq. Mat. 18. 7 aur Lúq. 17. 1 aur A'mál 20. 30 aur 1 Tím. 4. 1 aur 2 Pat. 2. 1.
[23] 1 Yúh. 2. 19. Muq. Ist. 13. 3.
[24] Muq. 2 Pat. 2. 13 aur Yahúdáh 12.
[25] Dekho A'mál 20. 28.
[26] Muq. Amsál 17. 5 aur Ya'q. 2. 6.
[27] Báb 15. 3. Gal. 1. 12.
[28] Áyát 23—25 ke liye dekho Mat. 26. 26—28 aur Mar. 14. 22—24 aur Lúq. 22. 19, 20.
[29] Dekho Yúh. 21. 22.
[30] Muq. Gin. 9. 10, 13.
[31] Muq. Yúh. 13. 27.
[32] Yúh. 6. 51, 53—56.

a Yún. *apne sir par ikhtiyár.*
b N. *yih bhí ízád.*
c Yún. *'ashá kháne.*

khún ke báre men qusúrwár hogá. 28 Pas [33]ádmí apne áp ko ázmá le, aur isí tarah us roṭí men se kháe, aur us piyále men se píe. 29 Kyúnki jo kháte píte waqt Ḳhudáwand ke badan ko na pahcháne, wuh is kháne píne se sazá páegá[a]. 30 Isí sabab se tum men bahutere kamzor aur bímár hain, aur bahut se [34]so bhí gaye. 31 Agar [35]ham apne áp ko jánchte, to sazá na páte. 32 Lekin [36]Ḳhudáwand ham ko sazá dekar tarbiyat kartá hai, táki ham [37]dunyá ke sáth mujrim na ṭhalren. 33 Pas, ai mere bháiyo, jab tum kháne ke liye jama‘ ho, to ek dúsre kí ráh dekho. 34 [38]Agar koí bhúká ho, to [39]apne ghar men khá le, táki tumhárá jama‘ honá sazá ká bá‘is na ho. Aur báqí báton ko main [40]ákar [41]durust kar dúngá.

Kalísiyá kí yagánagí, aur mutafarriq rúháni ni‘maton ke báre men.

12 1 Ai bháiyo, main nahín cháhtá, ki tum [1]rúháni ni‘maton ke báre men bekhabar raho. 2 Tum jánte ho, ki [2]jab tum gair-qaum the, to [3]gúnge buton ke pichhe [4]jis tarah koí tum ko le játá thá, usí tarah játe the. 3 Pas main tumhen jatátá hún, ki [5]jo koí Ḳhudá ke Rúh kí hidáyat se[b] boltá hai, wuh nahín kahtá, ki Yisú‘ [6]mal‘ún hai; aur [7]na koí Rúhu’l Quds ke bagair kah saktá hai, ki Yisú‘ Ḳhudáwand hai.

4 [8]Ni‘mateṇ to tarah tarah kí hain, magar [9]Rúh ek hí hai. 5 Aur [10]khidmaten bhí tarah tarah kí hain, magar [9]Ḳhudáwand ek hí hai. 6 Aur tásíren bhí tarah tarah kí hain, magar [9]Ḳhudá ek hí hai, jo sab men har tarah ká asar paidá kartá hai. 7 Lekin [11]har shakhs men Rúh ká zuhúr fáida pahuncháne ke liye hotá hai. 8 Kyúnki ek ko Rúh ke wasíle se [12]hikmat ká kalám ‘ináyat hotá hai; aur dúsre ko usí Rúh kí marzí ke muwáfiq [13]‘ilmíyat ká kalám: 9 kisí ko usí Rúh se [14]ímán; aur kisí ko usí ek Rúh se [15]shifá dene kí taufíq[c]; 10 kisí ko [16]mu‘jizon kí qudrat-en[d]; kisí ko [17]nubuwwat; kisí ko [18]rúhon kí imtiyáz; kisí ko [19]tarah tarah kí zabánen; kisí ko [20]zabánon ká tarjuma karná: 11 lekin yih sab tásíren wuhí ek Rúh kartá hai, aur [21]jis ko jo cháhtá hai, [22]bánṭtá hai.

12 Kyúnki jis tarah [23]badan ek hai, aur us ke a‘zá bahut se hain; aur badan ke sáre a‘zá, go bahut se hain, magar báham milkar ek hí badan hain, [24]usí tarah Masíh bhí hai. 13 Kyúnki ham sab ne, khwáh [25]Yahúdí hon, khwáh Yúnání, khwáh gulám, khwáh ázád, [26]ek hí Rúh ke wasíle se[e] ek badan hone ke liye baptisma[f] liyá, aur [27]ham sab ko ek hí Rúh piláyá gayá. 14 Chunánchi badan men ek hí ‘uzw nahín, balki bahut se hain. 15 Agar páṇw kahe; Chúnki main háth nahín, is liye badan ká nahín, to wuh is sabab badan se khárij to nahín. 16 Aur agar kán kahe: Chúnki

33 Muq. 2 Kur. 13. 5 aur Gal. 6. 4.
34 Dekho Mat. 27. 52.
35 Dekho 1 Yúh. 1. 9.
36 Dekho Amsál 3. 11.
37 Rom. 5. 16.
38 Áyat 21.
39 Áyat 22.
40 Dekho báb 4. 19.
41 Báb 7. 17. Tit. 1. 5.

1 Báb 14. 1.
2 Is. 2. 11, 12. Muq. 1 Pat. 4. 3. Dekho báb 6. 11.
3 Hab. 2. 18, 19. Muq. Zab. 115. 5 aur Yas‘. 46. 7 aur Yarm. 10. 5.
4 1 Thiss. 1. 9.
5 1 Yúh. 4. 2, 3.
6 Dekho Rom. 9. 3 (hásh:).
7 Yún. 15, 26. Muq. Mat. 16. 17. Dekho Rom. 10. 9.
8 Muq. ‘Ibr. 2. 4. Dekho Rom. 12. 6.
9 Is. 4. 4—6.
10 Rom. 12. 7. Muq. Is. 4. 11.
11 Is. 4. 7. Muq. báb 14. 26 aur Rom. 12. 3.
12 Báb 2. 6, 7.
13 Dekho báb 1. 5.
14 Báb 13. 2. 2 Kur. 4. 13.
15 Áyat 28, 30.
16 Áyat 28, 29. Muq. Gal. 3. 5.
17 Báb 13. 2, 8 aur 14. 1, wag:
18 Muq. báb 14. 29 aur 1 Yúh. 4. 1.
19 Dekho Mar. 16. 18.
20 Áyat 30. Báb 14. 26.
21 ‘Ibr. 2. 4.
22 Muq. 2 Kur. 10. 13 (hásh:).
23 Dekho báb 10. 17.
24 Áyat 27.
25 Gal. 3. 28. Kul. 3. 11. Muq. Is. 2. 13—17.
26 Muq. Rom. 6. 5 aur Is. 2. 18.
27 Muq. Yúh. 7. 37—39.

a Yún. *apní sazá khátá pítá hai.*
b Yá *Rúh mey.*
c Yún. *ni‘matey.*
d Yún. *tásírey.*
e Yá *mey.*
f Yá *ek badan mey ístibáq.*

main ánkh nahín, is liye badan
ká nahín, to wuh is sabab
se badan se khárij to nahín.
17 Agar sárá badan ánkh hí
hotá, to sunná kahán hotá?
Agar sunná hí sunná hotá, to
súnghná kahán hotá? 18 Magar
fi'lwáqi' 28 Khudá ne har ek
'uzw ko badan men 29 apní
marzí ke muwáfiq rakkhá hai.
19 Agar wuh sab ek hí 'uzw
hote, to badan kahán hotá?
20 Magar ab a'zá to bahut se
hain, lekin badan ek hí hai.
21 Pas ánkh háth se nahín kah
saktí, ki Main terí muhtáj
nahín: aur na sir pánwon se
kah saktá hai, ki Main tumhárá
muhtáj nahín. 22 Balki badan
ke wuh a'zá jo âuron se kam-
zor ma'lúm hote hain, bahut
hí zarúrí hain: 23 aur badan
ke wuh a'zá, jinhen ham âuron
kí nisbat zalíl jánte hain,
unhín ko ziyáda 'izzat dete
hain; aur hamáre názebá a'zá
bahut zebá ho játe hain;
24 hálánki hamáre zebá a'zá
muhtáj nahín: magar Khudá
ne badan ko is tarah murakkab
kiyá hai, ki jo 'uzw muhtáj
hai, usí ko ziyáda 'izzat dí
jáe; 25 táki badan men 30 tafriqa
na pare, balki a'zá ek dúsre
ká barábar fikr rakkhen. 26 Pas
agar ek 'uzw dukh pátá hai,
to sáre a'zá us ke sáth dukh
páte hain; aur agar ek 'uzw
'izzat pátá hai, to 31 sáre a'zá
us ke sáth khush hote hain.
27 Isí tarah 32 tum milkar
Masíh ká badan ho, aur fardan
fardan 33 a'zá ho. 28 Aur
34 Khudá ne kalísiyá men alag
alag shakhs muqarrar kiye;
pahle 35 rasúl, dúsre 36 nabí,

28 Áyat 28.
29 Áyat 11. Muq. báb 3. 5 aur Rom. 12. 3.
30 Báb 1. 10 aur 11. 18. Yúh. 9. 16 (Yún.).
31 Rom. 12. 15.
32 Muq. If. 1. 23; 4. 12 aur 5. 30 aur Kul. 1. 24.
33 Dekho Rom. 12. 5.
34 Áyat 18.
35 If. 4. 11.
36 If. 2. 20 aur 3. 5.

tísre 37 ustád, phir 38 mu'jize
dikhánewále, phir 39 shifá
denewále, 40 madadgár, 41 mun-
tazim, 38 tarah tarah kí zabánen
bolnewále[a]. 29 Kyá sab rasúl
hain? kyá sab nabí hain?
kyá sab ustád hain? kyá sab
mu'jiza dikhánewále hain?
30 kyá sab ko shifá dene kí
quwwat 'ináyat húí? kyá sab
tarah tarah kí zabánen bolte
hain? kyá sab tarjuma karte
hain? 31 42 Tum barí se barí
ni'maton kí árzú rakkho. Lekin
âur bhí sab se 'umda taríqa
main tumhen batátá hún.

Tamám fazílaton men mahabbat afzal hai.

13 1 Agar main ádmíon aur
firishton kí zabánen
bolún, aur mahabbat na
rakkhún, to main thanthanátá
húá pítal, yá jhanjhanátí húí
jhánjh hún. 2 Aur agar mujhe
1 nubuwwat milí, aur sáre
bhedon aur kull 'ilm kí
wáqifíyat húí, aur merá ímán
2 yahán tak kámil húá ki
paháron ko hatá dún, aur
mahabbat na rakkhún, to
main kuchh bhí nahín. 3 Aur
3 agar apná sárá mál garíbon
ko khilá dún, yá 4 apná
badan jaláne ko de dún, aur
mahabbat na rakkhún, to
mujhe kuchh bhí fáida nahín.
4 5 Mahabbat sábir hai, aur
6 mihrbán; mahabbat 7 hasad
nahín kartí; mahabbat
8 shekhí nahín mártí, aur
phúltí nahín, 5 názebá kám
nahín kartí, 9 apní bihtarí
nahín cháhtí, jhunjhlátí nahín
badgumání nahín kartí;
6 10 badkárí se khush nahín

a Yún. *phir mu'jize, phir shifá kí ni'maten, madadgárián, intizámát, zabánon kí qismen.*

37 A'mál 13. 1. Rom. 12. 7, wag:
38 Áyat 10.
39 Áyat 9.
40 Muq. A'mál 20. 35.
41 Muq. Rom. 12. 8 aur 1 Tím. 5. 17 aur 'Ibr. 13. 7, 17, 24.
42 Báb 14. 1, 39.
1 Muq. báb 14. 1, 39 aur Mat. 7. 22. Dekho A'mál 2. 18.
2 Mat. 17. 20. Mar. 11. 23. Muq. Lúq. 17. 6.
3 Muq. Mat. 6. 2.
4 Dán. 3. 28.
5 Muq. Amsál 10. 12 aur 17. 9 aur 1 Thiss. 5. 14 aur 2 Tím. 2. 10 aur 1 Pat. 4. 8.
6 Muq. 2 Kur. 6. 6 aur Gal. 5. 22 aur If. 4. 32 aur Kul. 3. 12.
7 A'mál 7. 9.
8 Dekho báb 4. 6.
9 Dekho báb 10. 24.
10 Muq. Rom. 1. 32 aur 2 Thiss. 2. 12.

hotí, balki [11] rástí se khush hotí hai; 7 [12] sab kuchh sah letí hai, sab kuchh yaqín kartí hai, sab báton kí ummed rakhtí hai, [5] sab báton kí bardásht kartí hai. 8 Mahabbat ko zawál nahín; nubuwwaten hon, to mauqúf ho jáengí; zabánen hon, to játí rahengí; 'ilm ho, to mit jáegá. 9 Kyúnki [13] hamárá 'ilm náqis hai, aur hamárí nubuwwat nátamám: 10 lekin [14] jab kámil áegá, to náqis játá rahegá. 11 Jab main bachcha thá, to bachchon kí tarah boltá thá, bachchon kí sí tabí'at thí, bachchon kí sí samajh thí; lekin jab jawán húá, to bachpan kí báten tark kar dín. 12 [15] Ab ham ko áine men dhundhlá sá dikhái detá hai [a]; magar [16] us waqt rúbarú dekhenge. Is waqt merá 'ilm náqis hai; magar us waqt aise púre taur par pahchánúngá, jaise [17] main pahcháná gayá hún. 13 Garaz ímán, ummed, mahabbat, yih tínon dáimí hain; magar afzal in men mahabbat hai.

Nubuwwat kí taufíq tarah tarah kí zabánen bolne kí nisbat 'áliqadr hai.

14 1 [1] Mahabbat ke tálib ho, aur [2] rúhání ní'maton kí bhí árzú rakkho, khusúsan is kí, ki [3] nubuwwat karo. 2 Kyúnki [4] jo begání zabán men báten kartá hai, wuh ádmíon se báten nahín kartá, balki Khudá se; is liye ki us kí koí nahín samajhtá [b]; hálánki wuh apní rúh ke wasíle se [c] bhed kí báten kahtá hai. 3 Lekin jo nubuwwat kartá hai, wuh ádmíon se taraqqí [d], aur nasíhat, aur tasallí kí báten kahtá hai. 4 Jo begání zabán men báten kartá hai, wuh apní taraqqí [d] kartá hai; aur jo nubuwwat kartá hai, wuh kalísiyá kí taraqqí [d] kartá hai. 5 Agarchi main yih cháhtá hún, ki tum sab begání zabánon men báten karo, lekin [5] ziyádatar yihí cháhtá hún, ki nubuwwat karo: aur agar begání zabánen bolnewálá kalísiyá kí taraqqí [d] ke liye tarjuma na kare, to nubuwwat karnewálá us se bará hai. 6 Pas, ai bháiyo, agar main tumháre pás ákar begání zabánon men báten karún, aur [6] mukáshafa, yá 'ilm, yá nubuwwat, yá [7] ta'lím kí báten tum se na kahún, to tum ko mujh se kyá fáida hogá? 7 Chunánchí beján chízon men bhí, jin se áwáz nikaltí hai, masalan bánsrí, yá barbat, agar un kí áwázon men farq na ho, to jo phúnká yá bajáyá játá hai, wuh kyúnkar pahcháná jáe? 8 Aur [8] agar turhí kí áwáz sáf na ho, to kaun laráí ke liye taiyárí karegá? 9 Aise hí tum bhí agar zabán se wázih bát na kaho, to jo kahá játá hai, kyúnkar samjhá jáegá? Tum [9] hawá se báten karnewále thahroge. 10 Dunyá men kitní hí mukhtalif zabánen kyún na hon, magar un men se koí bhí bema'ní na hogí. 11 Pas agar main kisí zabán ke ma'ní na samjhún, to bolnewále ke nazdík main ajnabí thahrúngá, aur bolnewálá mere nazdík [10] ajnabí thahregá. 12 Pas tum jab

11 Muq. 2 Yúh. 4 aur 3 Yúh. 3, 4. 12 Báb 9. 12.

13 Muq. báb 8. 2.

14 Muq. Yúh. 15. 15.

15 Ya'q. 1. 23. Muq. Gin. 12. 8 aur Aiy. 36. 26 aur 2 Kur. 3. 18 aur 5. 7.

16 1 Yúh. 3. 2. Dekho Mat. 5. 8.

17 Dekho báb 8. 3.

1 Báb 16. 14.

2 Báb 12. 1, 31.

3 Dekho báb 11. 4 aur 13. 2.

4 Áyát 18—23, 27, 28.

5 Muq. Gin. 11. 29.

6 Áyat 26. If. 1. 17.

7 Áyat 26. A'mál 2. 42. Rom. 6. 17.

8 Muq. Gin. 10. 9 aur Yas'. 58. 1 aur Yarm 4. 19 aur Hiz. 33. 3—6 aur Yúel 2. 1.

9 Muq. báb 9. 26.

10 Dekho A'mál 28. 2.

a Yá *ham ko áine men mu'amma sá ma'lúm hotá hai.* b Ya *sunta.* c Yá *Rúh men.*

d Yún. *ta'mír.*

rúhání ni'matoṉ[a] kí árzú rakhte ho, to aisí koshish karo, ki tumhárí ni'matoṉ kí afzúní se kalísiyá kí taraqqí[b] ho. 13 Is sabab se jo begání zabán meṉ báteṉ kartá hai, wuh du'á mánge, ki tarjuma bhí kar sake. 14 Is liye ki agar maiṉ kisí begání zabán meṉ du'á mángúṉ, to merí rúh to du'á mángtí hai, magar merí 'aql bekár hai. 15 Pas kyá karná cháhiye? Maiṉ rúh se bhí du'á mángúṉgá, aur 'aql se bhí du'á mángúṉgá; [11] Muq. Is. 5. 19 aur Kul. 3. 16 aur Ya'q. 5. 13. [12] Zab. 47. 7. [13] Báb 11. 24. [14] 1 Taw. 16. 36. Naham 5. 13 aur 8. 6. Zab. 106. 48. Yarm. 11. 5 aur 28. 6. Muk. 5. 14; 7. 12 aur 19. 4. Muq. 2 Kur. 1. 20.

[11] rúh se bhí gáúṉgá, aur [12] 'aql se bhí gáúṉgá. 16 Warna, agar tú rúh hí se hamd karegá, to náwáqif ádmí[c] [13] terí shukr-guzárí par [14] Ámín kyúṉkar kahegá? Is liye ki wuh nahíṉ jántá ki tú kyá kahtá hai. 17 Tú to beshakk achchhí tarah se shukr kartá hai, magar dúsre kí taraqqí[b] nahíṉ hotí. 18 Maiṉ Ḳhudá ká shukr kartá húṉ, ki tum sab se ziyáda zabáneṉ boltá húṉ: 19 lekin kalísiyá meṉ begání zabán meṉ das hazár báteṉ kahne se mujhe yih ziyáda pasand hai, ki áuroṉ kí ta'lím ke liye páṉch hí báteṉ 'aql se kahúṉ.

[15] Is. 4. 14. 'Ibr. 5. 12, 13. [16] Muq. Zab. 131. 2 aur Yas'. 28. 9 aur Rom. 16. 19. Dekho Mat. 18. 3. [17] Báb 2. 6. Is. 4. 13. [18] Dekho Yúh. 10. 34.

20 Ai bháiyo, [15] tum samajh meṉ bachche na bano: badí meṉ to [16] bachche raho, magar samajh meṉ [17] jawán bano. 21 [18] Tauret meṉ likhá hai, ki Ḳhudáwand kahtá hai; [d] Maiṉ begání zabán aur begáne honṯhoṉ se is ummat se báteṉ karúṉgá, taubhí wuh merí na suneṉge. 22 Pas begání zabáneṉ ímándároṉ ke liye nahíṉ, balki beímánoṉ ke liye nishán haiṉ; aur nubuwwat beímánoṉ ke liye nahíṉ, balki ímándároṉ ke liye nishán hai. 23 Pas agar sárí kalísiyá ek jagah jama' ho, aur sab ke sab begání zabáneṉ bolen, aur náwáqif yá beímán log andar á jáeṉ, to [19] kyá wuh tum ko díwána na kaheṉge? 24 Lekin agar sab nubuwwat kareṉ, aur koí beímán yá náwáqif andar á jáe, to sab use qáil kar deṉge, aur sab use parakh leṉge; 25 aur [20] us ke dil ke bhed záhir ho jáeṉge; tab [21] wuh muṉh ke bal girkar Ḳhudá ko sijda karegá, aur [22] iqrár karegá, ki beshakk Ḳhudá tum meṉ hai.

[19] Muq. A'mál 2. 13. [20] Muq. 'Ibr. 4. 12. [21] Lúq. 17. 16. [22] Yas'. 45. 14. Zak. 8. 23.

Kalísiyá ke majma' ki tartíb ki hidáyat.

26 Pas, ai bháiyo, kyá karná cháhiye? Jab tum jama' hote ho, to har ek ke dil meṉ[e] [23] mazmúr, yá [24] ta'lím, yá [24] mukáshafa, yá [25] begání zabán, yá [26] tarjuma hotá hai. [27] Sab kuchh rúhání taraqqí[b] ke liye honá cháhiye. 27 Agar [25] begání zabán meṉ báteṉ karní hoṉ, to do do, yá ziyáda se ziyáda tín tín shaḳhs bárí bárí se bolen, aur ek shaḳhs tarjuma kare: 28 aur agar koí tarjuma karnewálá na ho, to begání zabán bolnewálá kalísiyá meṉ chupká rahe, aur apne dil se aur Ḳhudá se báteṉ kare. 29 Nabíoṉ meṉ se do yá tín bolen, aur báqí[28] un ke kalám ko parkheṉ. 30 Lekin agar dúsre pás baiṯhnewále par wahí utre, to [29] pahlá khámosh ho jáe. 31 Kyúṉki tum sab

[23] Is. 5. 19. [24] Dekho áyat 6. [25] Áyat 18. [26] Áyát 5, 13, 27, 28. Báb 12. 10, 30. [27] 2 Kur. 12 19 aur 13. 10. Muq. báb 12. 7.

[28] Muq. báb 12. 10 aur Áiy. 12. 11 aur 1 Yúh. 4. 1. [29] Muq. 1 Thiss. 5. 19, 20.

a Yún. *rúhoṉ.* b Yún. *ta'mír.*
c Yún. *jo náwáqif ki jagah ko bhar detá hai.*
d Yasha'yáh 28. 11, 12; Istisná 28. 49.

e Yá *har ek ke pás.*

ke sab ek ek karke nubuwwat kar sakte ho, táki sab síkhen, aur sab ko nasíhat ho[a]; 32 aur nabíon kí rúhen nabíon ke tábi' hain; 33 kyúnki Khudá [30] abtarí ká nahín, balki aman ká bání hai.

Jaisá muqaddason kí [31] sárí kalísiyáon men hai, 34 [32] 'auraten kalísiyá ke majma' men khámosh rahen, kyúnki unhen bolne ká hukm nahín; balki [33] tábi' rahen, jaisá [34] Tauret men bhí likhá hai[b]. 35 Aur agar kuchh síkhná cháhen, to ghar men apne apne shauhar se púchhen; kyúnki 'aurat ká kalísiyá ke majma' men bolná sharm kí bát hai. 36 Kyá Khudá ká kalám tum men se niklá? yá sirf tum hí tak pahunchá hai?

37 [35] Agar koí apne áp ko nabí yá rúhání samjhe, to yih ján le, ki jo báten main tumhen likhtá hún, wuh Khudáwand ke hukm hain. 38 Aur agar koí na jáne, to na jáne[c].

[36] 39 Pas, ai bháiyo, [36] nubuwwat karne kí árzú rakkho; aur zabánen bolne se mana' na karo. 40 Magar [37] sárí báten sháistagí aur [38] qaríne ke sáth 'amal men áen.

Masíh ke jí uthne kí shahádat aur subút.

15 [1] Ab, ai bháiyo, main tumhen wuhí khushkhabarí[d] jaíse detá hún [1] jo pahle de chuká hún, jise tum ne qabúl bhí kar liyá thá, aur [2] jis par qáim bhí ho; 2 usí ke wasíle se [3] tum ko naját bhí miltí hai, basharte ki wuh khushkhabarí[d] jo main ne tumhen dí thí [4] yád rakhte ho; [5] warna tumhárá ímán láná befáida húá. 3 Chunánchi [6] main ne sab se pahle tum ko wuhí bát pahunchá dí, jo mujhe pahunchí thí, ki Masíh [7] kitáb i muqaddas ke bamújib [8] hamáre gunáhon ke liye múá; 4 aur dafn húá; aur [9] tísre din [10] kitáb i muqaddas ke bamújib jí uthá; 5 aur [11] Kefá ko, aur us ke ba'd [12] un bárah ko dikháí diyá; 6 phir [13] pánch sau se ziyáda bháiyon ko ek sáth dikháí diyá, jin men se aksar ab tak maujúd hain, aur ba'z so gaye; 7 phir [14] Ya'qúb ko dikháí diyá; phir [15] sáre rasúlon ko; 8 aur sab se píchhe [16] mujh ko, jo goyá adhúre dinon kí paidáish hún, dikháí diyá. 9 Kyúnki [17] main rasúlon men sab se chhotá hún, balki rasúl kahláne ke láiq nahín, is liye ki [18] main ne Khudá kí kalísiyá ko satáyá thá. 10 Lekin jo kuchh hún, Khudá ke fazl se hún: aur us ká fazl jo mujh par húá, wuh befáida nahín húá; balki [19] main ne un sab se ziyáda mihnat kí: aur [20] yih merí taraf se nahín húí, balki Khudá ke fazl se jo mujh par thá. 11 Pas khwáh main hún, khwáh wuh hon, ham yihí manádí karte hain, aur isí par tum ímán bhí láe.

Murdon ki qiyámat ke munkiron ko jawáb.

12 Pas jab Masíh kí yih

a Yá *sab tasallí páen.*
b Paidáish 3. 16 ko dekho.
c *N. to wuh líház ke qábil nahín.*
d Yá *Injíl.*

[30] Muq. áyat 40.
[31] Dekho báb 7. 17.
[32] Muq. 1 Tím. 2. 11, 12.
[33] Dekho 1 Pat. 3. 1.
[34] Paid. 3. 16 (?). Muq. áyat 21.
[35] Muq. 2 Kur. 10. 7 aur 1 Yúh. 4. 6.
[36] Báb 12. 31.
[37] Muq. áyat 31, 33.
[38] Kul. 2. 5.
[1] Muq. 2 Tím. 2. 8. Dekho báb 3. 6.
[2] Rom. 5 2. Muq. 2 Kur. 1. 24 aur 1 Pat. 5. 12.
[3] Báb 1. 18.
[4] Báb 11. 2. Muq. 1 Ibr. 3. 6, 14.
[5] Gal. 3. 4.
[6] Báb 11. 23. Gal. 1. 12.
[7] Yas'. 53. Dán. 9. 26. Zak. 13. 7. Muq. 1 Pat. 1. 11.
[8] Yúh. 1. 29. Gal. 1. 4. 1 Ibr. 5. 1, 3. 1 Pat. 2. 24.
[9] Muq. Hús. 6. 2 aur Mat. 12. 40 aur Yúh. 2. 22.
[10] Zab. 16. 10. Yas'. 53. 10. Muq. A'mál 2. 25—32; 13. 33—35 aur 26. 22, 23.
[11] Lúq. 24. 34.
[12] Mar. 16. 14. Lúq. 24. 36. Yúh. 20. 19, 26. A'mál 10. 41.
[13] Mat. 28. 17 (?).
[14] Dekho A'mál 12. 17.
[15] Lúq. 24. 50. A'mál 1. 3, 4.
[16] Dekho báb 9. 1.
[17] 1 Kr. 3. 7, 8. Muq. 2 Kur. 12. 11 aur 1 Tim. 1. 13—16.
[18] Dekho A'mál 8. 3.
[19] 2 Kur. 11. 23 aur 12. 11. Kul. 1. 29.
[20] Muq. báb 3. 6 aur 2 Kur. 3. 5 aur Fil. 2. 13. Dekho Mat. 10. 20.

manádí kí játí hai, ki wuh murdoṉ meṉ se jí uṭhá, to [21] tum meṉ se ba'z kis tarah kahte haiṉ, ki murdoṉ kí qiyámat hai hí nahíṉ? [13] Agar murdoṉ kí qiyámat nahíṉ, [22] to Masíh bhí nahíṉ jí uṭhá: [14] aur agar Masíh nahíṉ jí uṭhá, to hamárí manádí bhí befáida hai, aur tumhárá ímán bhí befáida; [15] balki ham Ḳhudá ke jhúṭhe gawáh ṭhahre; kyúṉki ham ne Ḳhudá kí bábat yih gawáhí dí, ki [23] us ne Masíh ko jilá diyá, hálaṉki nahíṉ jiláyá, agar bi'l farz murde nahíṉ jí uṭhte. [16] Aur agar murde nahíṉ jí uṭhte, to Masíh bhí nahíṉ jí uṭhá: [17] aur agar Masíh nahíṉ jí uṭhá, to tumhárá ímán befáida hai; [24] tum ab tak apne gunáhoṉ meṉ giriftár ho. [18] Balki jo [25] Masíh meṉ so gaye haiṉ, wuh bhí halák húe. [19] Agar ham sirf is hí zindagí meṉ Masíh meṉ ummed rakhte haiṉ, to [26] sáre ádmíoṉ se ziyáda badnasíb haiṉ.

[20] Lekin fi'l wáqi' [27] Masíh murdoṉ meṉ se jí uṭhá hai, aur jo so gaye haiṉ, un meṉ [28] pahlá phal húá. [21] Kyúṉki jab [29] ádmí ke sabab se maut áí, to [30] ádmí hí ke sabab se murdoṉ kí qiyámat bhí áí; [22] aur [31] jaise Ádam meṉ sab marte haiṉ, waise hí Masíh meṉ sab zinda kiye jáenge. [23] Lekin har ek apní apní bárí se: pahlá phal Masíh; [32] phir Masíh ke áne par us ke log. [24] Is ke ba'd ákhirat hogí; us waqt wuh [33] sárí hukúmat aur sárá íkhtiyár aur qudrat nest karke, [34] bádsháhat ko Ḳhudá, ya'ní Báp ke hawále kar degá. [25] Kyúṉki [35] jab tak ki wuh sáre dushmanoṉ ko apne páṉwoṉ tale na le áe, us ko bádsháhí karní zarúr hai. [26] Sab se pichhlá dushman jo [36] nest kiyá jáegá, wuh maut hai. [27] Kyúṉki [37] Khudá ne sab kuchh us ke páṉwoṉ tale kar diyá hai. Magar jab wuh kahtá hai, ki Sab kuchh us ke tábi' kar diyá gayá, to záhir hai, ki jis ne sab kuchh us ke tábi' kar diyá, wuh alag rahá. [28] Aur jab [38] sab kuchh us ke tábi' ho jáegá, to Beṭá Ḳhud us ke tábi' ho jáegá, jis ne sab chízeṉ us ke tábi' kar díṉ; táki [39] sab meṉ Ḳhudá hí sab kuchh ho.

[29] Warna jo log murdoṉ ke liye baptisma[a] lete haiṉ, wuh kyá kareṉge? Agar murde jí uṭhte hí nahíṉ, to phir kyúṉ un ke liye baptisma[a] lete haiṉ? [30] Aur [40] ham kyúṉ har waqt ḳhatre meṉ pare rahte haiṉ? [31] Ai bháiyo, mujhe [41] us fakhr kí qasam, jo hamáre Ḳhudáwand Masíh Yisú' meṉ tum par hai, [42] maiṉ har roz martá húṉ. [32] Agar [43] maiṉ insán kí tarah Ifisus meṉ darindoṉ se laṛá, to mujhe kyá fáida? Agar murde na jiláe jáeṉge, to [44] áo, kháeṉ píeṉ, kyúṉki kal to mar hí jáeṉge. [33] [45] Fareb na kháo: [46] burí suhbateṉ achchhí 'ádatoṉ ko bigáṛ detí haiṉ. [34] [47] Rástbáz hone ke liye[b] hosh meṉ áo, aur gunáh na karo; kyúṉki [48] ba'z Ḳhudá se náwáqif

[21] Muq. A'mál 23. 8 aur 2 Tím. 2. 18.
[22] 1 Thess. 4. 14.
[23] Dekho A'mál 2. 24.
[24] Dekho Rom. 4. 25.
[25] 1 Thess. 4. 16. Muk. 14. 13.
[26] Muq. báb 4. 9 aur 2 Tím. 3. 12.
[27] 2 Tím. 2. 8. 1 Pat. 1. 3.
[28] Áyat 23. Dekho A'mál 26. 23.
[29] Dekho Rom. 5. 12.
[30] Yúh. 11. 25. Rom. 6. 23.
[31] Muq. Rom. 5. 14—18.
[32] Áyat 52. 1 Thess. 4. 16. Dekho Luq. 14. 14 aur 1 Thess. 2. 19.
[33] Ií. 1. 21.
[34] Muq. Dán. 7. 14, 27.
[35] Dekho Zab. 110. 1.
[36] 2 Tím. 1. 10. Muq. Muk. 20. 14 aur 21. 4.
[37] Ií. 1. 22. Dekho Zab. 8. 6 aur Mat. 11. 27 aur 28. 18.
[38] Fil. 3. 21.
[39] Muq. báb 3. 23 aur 11. 3.
[40] 2 Kur. 11. 26.
[41] 1 Thess. 2. 19.
[42] Luq. 9. 23. Dekho Rom. 8. 36.
[43] Muq. 2 Kur. 1. 8.
[44] Yas'. 22. 13. Muq. Yas'. 56. 12 aur Luq. 12. 19.
[45] Ya'q. 1. 16.
[46] Muq. báb 5. 6.
[47] Dekho Rom. 13. 11.
[48] 1 Thess. 4. 5.

a Yá *istibdy.*
b Yá *rástbází se, yá jaisá mundsib hai.*

hain. [49]Main tumhen sharm diláne ko yih kahtá húṇ.

Murdoṇ ki qiyámat ke tariqe ke báre meṇ.

35 Ab koí yih kahegá, ki [50]Murde kis tarah jí uṭhte hain, aur kaise jism ke sáth áte hain? 36 Ai nádán, [51]tú ḳhud jo kuchh botá hai, jab tak wuh na mare, zinda nahín kiyá játá: 37 aur jo tú botá hai, yih wuh jism nahín jo paidá honewálá hai; balki sirf dána hai, ḳhwáh gehún ká, ḳhwáh kisí áur chíz ká; 38 magar Khudá ne jaisá iráda kar líyá, waisá us ko jism detá hai; aur har ek bíj ko us ká ḳháss jism. 39 Sab gosht yaksán gosht nahín: balki ádmíon ká gosht áur hai: chaupáyon ká gosht áur; parandoṇ ká gosht áur hai; machhliyoṇ ká gosht áur. 40 Ásmání bhí jism hain, aur zamíní bhí: magar ásmánion ká jalál áur hai, zamínion ká áur. 41 Áftáb ká jalál áur hai, máhtáb ká jalál áur, sitáron ká jalál áur; kyúṇki sitáre sitáre ko jalál meṇ farq hai. 42 [52]Murdoṇ kí qiyámat bhí aisí hí hai. Jism faná kí hálat meṇ boyá játá hai; aur baqá kí hálat meṇ jí uṭhtá hai: 43 behurmatí kí hálat meṇ boyá játá hai; aur [53]jalál kí hálat meṇ jí uṭhtá hai: kamzorí kí hálat meṇ boyá játá hai; aur quwwat kí hálat meṇ jí uṭhtá hai: 44 [54]nafsání jism boyá játá hai; aur rúhání jism jí uṭhtá hai. Jab nafsání jism hai, to rúhání jism bhí hai. 45 Chunánchi likhá bhí hai, ki [a]Pahlá ádmí, ya'ní Ádam, zinda nafs baná. [55]Pichhlá Ádam [56]zindagí bakhshnewálí rúh baná. 46 Lekin rúhání pahle na thá, balki nafsání thá; is ke ba'd rúhání húá. 47 [57]Pahlá ádmí zamín se, ya'ní [58]ḳhákí, thá: [59]dúsrá ádmí ásmání hai. 48 Jaisá wuh ḳhákí thá, waise hí áur ḳhákí bhí hain; aur jaisá wuh ásmání hai, [60]waise hí áur ásmání bhí hain. 49 Aur [61]jis tarah ham us ḳhákí kí súrat par húe, [62]usí tarah us ásmání kí súrat par bhí hoṇ.

50 Ai bháiyo, merá matlab yih hai, ki [63]gosht aur ḳhún [64]Khudá kí bádsháhat ká wáris nahín ho saktá, aur na faná baqá kí wáris ho saktí hai. 51 Dekho, main tum se bhed kí bát kahtá huṇ: [65]ham sab to nahín soenge, [66]magar sab badal jáenge; 52 aur yih ek dam meṇ, ek pal meṇ, pichhlá narsingá phúṇkte hí, hogá: kyúṇki [67]narsingá phúṇká jácgá, aur [68]murde gairfání hálat meṇ uṭhenge, aur ham badal jáenge. 53 Kyúṇki zarúr hai ki yih fání jism baqá ká jáma pahine, aur [69]yih marnewálá jism hayát i abadí ká jáma pahine. 54 Aur jab yih fání jism baqá ká jáma pahin chukegá, aur yih marnewálá jism hayát i abadí ká jáma pahin chukegá, to wuh qaul púrá hogá jo likhá hai, ki [b][70]Maut fath ká

a Paidáish 2. 7. b Yasha'yáh 25. 8.

49 Báb 6. 5. Muq. báb 4. 14.

50 Muq. Hiz. 37. 3.

51 Yúh. 12. 24.

52 Dán. 12. 3. Muq. Mat. 13. 43.

53 Fil. 3. 21. Kul. 3. 4.

54 Ya'q. 3. 15.

55 Rom. 5. 14.

56 Yúh. 5. 21. Muq. Yúh. 6. 33, 39, 40, 54, 57 aur Rom. 8. 2. 10.

57 Yúh. 3. 31.

58 Muq. Paid. 2. 7 aur 3. 19.

59 Yúh. 3. 13, 31.

60 Muq. Fil. 3. 20.

61 Paid. 5. 3.

62 Dekho Rom. 8. 29.

63 Dekho Mat. 16. 17.

64 Muq. Yúh. 3. 3, 5.

65 1 Thiss. 4. 15, 17.

66 Fil. 3. 21.

67 Mat. 24. 31. 1 Thiss. 4. 16. Muq. Yas'. 27. 13 aur Zak. 9. 14.

68 Yuh. 5. 25, 28. Muq. Luq. 20. 36.

69 Muq. 2 Kur. 5. 2–4.

70 Muq. 'Ibr. 2. 14, 15 aur Muk. 20. 14 aur 21. 4.

luqma ho gayí. 55 [71]Ai maut, terí fath kahán rahí? Ai maut, terá ḍank kahán rahá? 56 Maut ká ḍank gunáh hai; aur [72]gunáh ká zor sharí'at hai: 57 magar Ḳhudá ká shukr hai, jo hamáre Ḳhudáwand Yisú' Masíh ke wasíle se [73]ham ko fath bakhshtá hai. 58 [74]Pas, ai mere 'azíz bháiyo, sábitqadam aur qáim raho, aur [75]Ḳhudáwand ke kám men hamesha afzáish karte raho, kyúnki yih jánte ho, ki [76]tumhárí mihnat Ḳhudáwand men befáida nahín hai.

Yarúshalem ke Masíhion ke liye chandá karne ki bábat.

16 1 Ab us [1]chande kí bábat jo muqaddason ke liye kiyá játá hai, jaisá main ne Galatiya kí kalísiyáon ko hukm diyá, waisá hí tum bhí karo. 2 [2]Hafte ke pahle din, tum men se har shakhs [3]apní ámadaní ke muwáfiq kuchh apne pás rakh chhorá kare, [4]táki mere áne par chande na karne paren. 3 Aur jab main áúngá, to [5]jinhen tum manzúr karoge un ko main ḳhatt dekar bhej dúngá, ki tumhárí ḳhairát[a] Yarúshalem ko pahunchá den. 4 Aur agar merá bhí jáná munásib húá, to wuh mere sáth hí jáenge. 5 Aur [6]main [7]Makiduniya hokar tumháre pás áúngá; kyúnki [8]mujhe Makiduniya hokar jáná to hai hí; 6 magar rahún sháyad tumháre hí pás; aur já'rá bhí tumháre hí pás káṭún, táki [9]jis taraf main jáná cháhún, tum mujhe us taraf rawána kar do. 7 Kyúnki main ab [10]ráh men tum se muláqát karní nahín cháhtá; balki mujhe ummed hai ki [11]Khudáwand ne cháhá, to kuchh 'arse tumhárę pás rahúnga. 8 Lekin main [12]'Id i Pintekust tak Ifisus men rahúngá; 9 kyúnki mere liye ek wasí' aur kárámad [13]darwáza khulá hai, aur [14]mukhálif bahut se hain.

Mukhtalif nasíhaten, aur salám, aur du'á.

10 [15]Agar Tímuthiyus á jáe, to ḳhayál rakhná, ki wuh tumháre pás bekhauf rahe; kyúnki [16]wuh merí tarah [17]Ḳhudáwand ká kám kartá hai: 11 pas [18]koí use haqír na jáne: balki [19]us ko [20]sahíh salámat is taraf rawána karná, ki mere pás á jáe; kyúnki main muntazir hún ki wuh bháiyon samet áe. 12 Aur bhái [21]Apullos se main ne bahut iltimás kiyá, ki tumháre pás bháiyon ke sáth jáe: magar is waqt jáne par wuh mutlaq rází na húá; lekin jab us ko mauqa' milegá, to jáegá.

13 [22]Jágte raho, [23]ímán men qáim raho, [24]mardánagí karo, [25]mazbút ho. 14 [26]Jo kuchh karte ho, mahabbat se karo.

15 Ai bháiyo, tum [27]Stifanás ke khándán ko jánte ho, ki wuh [28]Akhaya ke pahle phal hain, aur [29]muqaddason kí ḳhidmat ke liye musta'idd rahte hain. 16 Pas main tum se iltimás kartá hún, [30]ki aise logon ke tábi' raho, balki har

---

a Yún. *tumhárá fazl.*

[71] Hús. 13. 14.
[72] Rom. 4. 15; 5. 13 aur 7. 5, 8, 13.
[73] Muq. Rom. 8. 37 aur 1 Yúh. 5. 4.
[74] 2 Pat. 3. 14.
[75] Báb 16. 10. Yarm. 48. 10. Yúh. 6. 28.
[76] Muq. Gal. 6. 9. Dekho báb 3. 8.
[1] Dekho A'mál 24. 17.
[2] A'mál 20. 7. Muq. Muk. 1. 10.
[3] 2 Kur. 8. 3, 11.
[4] 2 Kur. 9. 3.
[5] Muq. 2 Kur. 8. 18, 19.
[6] Dekho báb 4. 19.
[7] Dekho A'mál 16. 9.
[8] A'mál 19. 21.
[9] Áyat 11. Dekho A'mál 15. 3.
[10] Muq. 2 Kur. 1. 15, 16.
[11] Báb 4. 19. A'mál 18. 21. Ya'q. 4. 15.
[12] Dekho A'mál 2. 1.
[13] Dekho A'mál 14. 27.
[14] A'mál 19. 9.
[15] Báb 4. 17. Muq. 2 Kur. 1. 1.
[16] Rom. 16. 21. 1 Thiss. 3. 2. Muq. Fil. 2. 20, 22.
[17] Dekho báb 15. 58.
[18] 1 Tím. 4. 12. Muq. Tit. 2. 15.
[19] Áyat 6.
[20] A'mál 15. 33.
[21] Dekho A'mál 18. 24.
[22] Dekho Mat. 24. 42.
[23] Gal. 5. 1. Fil. 1. 27 aur 4. 1. 1 Thiss. 3. 8. 2 Thiss. 2. 15. Dekho báb 15. 1.
[24] 1 Sam. 4. 9. 2 Sam. 10. 12. Yas', 46. 8.
[25] If. 3. 16. Muq. If. 6. 10 aur Kul. 1. 11.
[26] Báb 14. 1.
[27] Báb 1. 16.
[28] Muq. Rom. 16. 5.
[29] Dekho Rom. 15. 31.
[30] 1 Thiss. 5. 12. 'Ibr. 13. 17.

ek ke jo is kám aur mihnat men sharík hai. 17 Aur main Stifanás aur Furtúnátus aur Akhayikus ke áne se khush hún: kyúnki 31 jo tum se rah gayá thá, unhon ne púrá kar diyá; 18 aur unhon ne merí aur tumhárí 32 rúh ko táza kiyá: pas 33 aison ko máno.

19 Asiya kí kalísiyáen tum ko salám kahtí hain. 34 Akwila aur Priska, 35 us kalísiyá samet jo un ke ghar men hai, tumhen Khudáwand men bahut bahut salám kahte hain. 20 Sáre bháí tumhen salám kahte hain: 36 pák bosa lekar ápas men salám karo.

21 37 Main Paulus apne háth se salám likhtá hún. 22 Jo koí Khudáwand ko 'azíz nahín rakhtá, 38 mal'ún ho. 39 Hamárá Khudáwand ánewálá hai. 23 40 Khudáwand Yisú' Masíh[a] ká fazl tum par hotá rahe. 24 Merí mahabbat Masíh Yisú' men tum sab se rahe. Ámín[b].

31 Fil. 2. 30. Muq. 2 Kur. 11. 9 aur Filemon 13.
32 2 Kur. 7. 13. Muq. Rom. 15. 32 aur Filemon 7. 20.
33 Fil. 2. 29. 1 Thess. 5. 12.
34 Dekho A'mál 18. 2.
35 Dekho Rom. 16. 5.
36 Dekho Rom. 16. 16.
37 Kul. 4. 18. 2 Thess. 3. 17. Muq. Rom. 16. 22 aur Gal. 6. 11 aur Filemon 19.
38 Dekho Rom. 9. 3 (hásh:).
39 Muq. Fil. 4. 5 aur Yahúdáh 14.
40 Rom. 16. 20.

KURINTHÍON KE NÁM PAULUS RASÚL KÁ DÚSRÁ KHATT

Du'á e khair.

I 1 Paulus kí taraf se, jo [z] Khudá kí marzí se [2] Masíh Yisú' ká rasúl hai, aur [3] bháí Tímuthiyus kí taraf se, Khudá kí us kalísiyá ke nám, jo Kurinthus men hai, aur tamám Akhaya ke [4] sab muqaddason ke nám.

2 [5] Hamáre Báp Khudá aur Khudáwand Yisú' Masíh kí taraf se tumhen fazl aur itmínán hásil hotá rahe.

Khudá kí tasallí par Paulus ká shukríya.

3 [6, 7] Hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ke Khudá aur Báp kí hamd ho, jo rahmaton ká Báp, aur [8] har tarah kí tasallí ká Khudá hai; 4 [9] wuh hamárí sab musíbaton men ham ko tasallí detá hai, táki ham us tasallí ke sabab jo Khudá hamen bakhshtá hai, un ko bhí tasallí de saken, jo kisí tarah kí musíbat men hain. 5 Kyúnki [10] jis tarah Masíh ke dukh ham ko ziyáda pahunchte hain, usí tarah hamárí tasallí bhí Masíh ke wasíle se ziyáda hotí hai. 6 [11] Agar ham musíbat utháte hain, to tumhárí tasallí aur naját ke

1 Dekho 1 Kur. 1. 1.
2 Is. 1. 1. Kul. 1. 1. 1 Tím. 1. 1. 2 Tím. 1. 1. Tit. 1. 1. Muq. Rom. 1. 1 aur Gal. 1. 1.
3 Dekho 1 Thess. 3. 2.
4 Fil. 1. 1. Kul. 1. 2.
5 Dekho Rom. 1. 7.
6 Is. 1. 3. 1 Pat. 1. 3.
7 Dekho Rom. 15. 6.
8 Rom. 15. 5.
9 Muq. Yas'. 51. 12 aur 66. 13.
10 Muq. bát. 4. 10 aur Fil. 3. 10 aur Kul. 1. 24.
11 2 Tím. 2. 10. Muq. báb 4. 15 aur 12. 15 aur Is. 3. 13.

a N. *Masíh* na dárad.
b N. *Ámín* na dárad.

wáste; aur agar tasallí páte hain, to tumhárí tasallí ke wáste, jis kí tásír se tum sabr ke sáth un dukhon kí bardásht kar lete ho, jo ham bhí sahte hain: 7 aur hamárí ummed tumháre báre men mazbút hai; kyúnki ham jánte hain, ki [12]jis tarah tum dukhon men sharík ho, usí tarah tasallí men bhí ho. 8 Ai bháiyo, ham nahín cháhte ki tum [13]us musíbat se náwáqif raho jo Asiya men ham par parí, ki ham hadd se ziyáda aur táqat se báhar past ho gaye, yahán tak ki ham ne zindagí se bhí háth dho liye: 9 balki apne úpar maut ke hukm ká yaqín kar chuke the, táki [14]apná bharosá na rakkhen, [15]balki Khudá ká, [16]jo murdon ko jilátá hai: 10 chunánchi [17]usí ne ham ko aisí barí halákat se chhuráyá, aur chhuráegá: aur [18]ham ko us se yih ummed hai, ki áge ko bhí chhurátá rahegá; 11 [19]agar tum bhí milkar du'á se hamárí madad karoge, táki [20]jo ni'mat ham ko bahut logon ke wasíle se milí, us ká shukr bhí bahut se log hamárí taraf se karen.

12 Kyúnki ham ko [21]apne dil[a] kí is gawáhí par fakhr hai, ki hamárá chálchalan dunyá men, aur khásskar tum men, [22]jismání hikmat ke sáth nahín, balki Khudá ke fazl ke sáth, ya'ní aisí pákízagí aur [23]safáí ke sáth rahá, jo Khudá ke láiq hai. 13 Ham áur báten tumhen nahín likhte, siwá un ke jinhen tum parhte yá mánte ho, aur mujhe ummed hai ki ákhir tak mánte rahoge: 14 chunánchi tum men se kitnon hí ne mán bhí liyá hai, ki [24]ham tumháre fakhr hain, jis tarah [25]hamáre Khudáwand Yisú' ke din [26]tum bhí hamáre fakhr hoge.

Kurinthus áne men Paulus ke der karne kí wajh.

15 Aur isí bharose par [27]main ne yih iráda kiyá thá, ki pahle tumháre pás áún, táki tumhen [28]ek áur [29]ni'mat mile; 16 aur tumháre pás hotá húá [30]Makiduniya ko jáún, aur Makiduniya se phir tumháre pás áún, aur tum mujhe Yahúdiya kí taraf rawána kar do. 17 Pas main ne jo yih iráda kiyá thá, to kyá talawwun-mizájí se kiyá thá? yá jin báton ká qasd kartá hún, kyá [31]jismání taur par kartá hún, ki hán hán bhí karún, aur nahín nahín bhí karún? 18 [32]Khudá kí sachchái kí qasam, ki [33]hamáre us kalám men jo tum se kiyá játá hai, hán aur nahín dono pái nahín játín. 19 Kyúnki [34]Khudá ká Betá Yisú' Masíh[b] jis kí manádí ham ne, ya'ní main ne, aur [35]Silwánus, aur Timuthiyus ne tum men kí, us men hán aur nahín dono na thin[c], balki [36]us men hán hí hán húí; 20 kyúnki [37]Khudá ke jitne wa'de hain, wuh sab us men hán ke sáth hain; isí liye ís ke zarí'e se [38]Ámín bhí húí, táki hamáre wasíle se Khudá ká jalál záhir ho. 21 Aur jo ham ko tumháre sáth Masíh men

[12] Dekho Rom. 8. 17

[13] A'mál 19. 23. 1 Kur. 15. 32.

[14] Lúq. 18. 9.

[15] Zab. 2. 12; 25. 2 aur 26. 1. Yarm. 17. 7, wag:

[16] Báb 4. 14.

[17] Dekho Rom. 15. 31.

[18] 1 Tím. 4. 10.

[19] Muq. A'mál 12. 5 aur Rom. 15. 30 aur Fil. 1. 19 aur Filemon 22.

[20] Muq. báb 4. 15 aur 9. 11, 12.

[21] Muq. 1 Thiss. 2. 10. Dekho A'mál 23. 1.

[22] 1 Kur. 2. 4, 13.

[23] Báb 2. 17 aur 4. 2.

[24] Muq. báb 5. 12 aur 9. 3.

[25] Dekho 1 Kur. 1. 8.

[26] 1 Kur. 9. 15. Fil. 2. 16 aur 4. 1. 1 Thiss. 2. 19, 20.

[27] Dekho 1 Kur. 4. 19.

[28] Muq. A'mál 18. 1—18.

[29] Muq. Rom. 1. 11.

[30] A'mál 19. 21. Muq. 1 Kur. 16. 5—7.

[31] Báb 10. 2 3.

[32] Dekho 1 Kur. 1. 9.

[33] Muq. báb 2. 17.

[34] Dekho Mat. 14. 33.

[35] A'mál 15. 22.

[36] Muq. 'Ibr. 13. 8.

[37] Muq. Rom. 15. 8 aur 'Ibr. 10. 23.

[38] Muq. Muk. 3. 14. Dekho 1 Kur. 14. 16.

a Yá *kánshans.*

b N. *Masíh Yisú'.*

c Yún. *wuh hán aur nahín dono na húá.*

qáim kartá hai, aur jis ne ham ko [39]masah kiyá, wuh Khudá hai; [22] jis ne ham par [40]muhr bhí kí, aur [41]bai'áne men Rúh ko hamáre dilon men diyá.

[23] [42]Main Khudá ko gawáh[a] kartá hún, ki main ab tak Kurinthus men [43]is wáste nahín áyá, ki mujhe tum par rahm átá thá. [24] Yih nahín, ki ham ímán ke báre men tum par [44]hukúmat jatáte hain, balki khushí men tumháre madadgár hain: kyúnki tum [45]ímán hí se qáim rahte ho.

2 [1] Main ne apne dil men yih qasd kiyá thá, [1]ki phir tumháre pás gamgín hokar na áún. [2] Kyúnki [2]agar main tum ko gamgín karún, to mujhe kaun khush karegá, siwá us ke jo mere sabab se gamgín húá? [3] Aur main ne tum ko wuhí bát likhí thí, táki aisá na ho ki mujhe ákar jin se khush honá cháhiye thá main un ke sabab se gamgín hún; kyúnki [3]mujhe tum sab par is bát ká bharosá hai, ki jo merí khushí hai, wuhí tum sab kí hai. [4] Kyúnki main ne barí musíbat aur dilgírí kí hálat men, [4]bahut se ánsú bahá bahákar, tum ko likhá thá; lekin is wáste nahín ki tum ko gam ho, balki is wáste ki tum us barí mahabbat ko ma'lúm karo, jo mujhe tum se hai.

Tauba ke ba'd khatákár ko phir shámil karne ki hidáyat.

[5] Aur [5]agar koí shakhs gam ká bá'is húá hai, to [6]mere hí gam ká nahín, balki (táki us par ziyáda sakhtí na karún,) kisí qadr tum sab ke gam ká bá'is húá. [6] [7]Yihí sazá, jo us ne aksaron kí taraf se pái, aise shakhs ke wáste káfí hai. [7] Pas bajáe is ke yihí bihtar hai, ki [8]us ká qusúr mu'áf karo, aur tasallí do, táki wuh gam kí kasrat se tabáh na ho. [8] Is liye main tum se iltimás kartá hún, ki us ke báre men mahabbat ká fatwá do. [9] Kyúnki main ne is wáste bhí likhá thá, ki [9]tumhen ázmá lún, ki sárí báton men [10]farmánbardár ho, yá nahín. [10] Jise tum kuchh mu'áf karte ho, use main bhí mu'áf kartá hún: kyúnki jo kuchh main ne mu'áf kiyá, agar kiyá, to Masíh ká qáim maqám hokar[b] tumhárí khátir mu'áf kiyá; [11] táki Shaitán ká ham par dánw na chale, kyúnki [11]ham us ke hílon se náwáqif nahín.

Apní khidmat ke báre men Rasúl ká fikr aur tasalli.

[12] Aur jab [12]main Masíh kí khushkhabarí dene ko Troás men áyá, aur Khudáwand men mere liye [13]darwáza khul gayá, [13] to [14]merí rúh ko árám na milá, is liye ki main ne apne bhái Titus ko na páyá: pas un se rukhsat hokar Makiduniya ko chalá gayá. [14] Magar [15]Khuda ká shukr hai, jo [16]Masíh men ham ko hamesha asíron kí tarah gasht karátá hai[c], aur apne 'ilm kí [17]khushbú hamáre wasile se har jagah phailátá hai[d]. [15] Kyúnki ham

[39] Muq. 1 Yuh. 2. 20, 27.
[40] If. 1. 13 aur 4. 30.
[41] Báb 5. 5. If. 1. 14. Dekho Rom. 8. 16
[42] Muq. Gal. 1. 20. Dekho Rom. 1. 9.
[43] Báb 2. 1, 3. Dekho 1 Kur. 4. 21.
[44] 1 Pat. 5. 3. Muq. Mat. 23. 8—10.
[45] Rom. 11. 20. Dekho 1 Kur. 15. 1.
[1] Báb 1. 23. Muq. báb 12. 20, 21 aur 13. 10.
[2] Muq. báb 7. 8.
[3] Báb 8. 22. Gal. 5. 10. 2 Thiss. 3. 4. Muq. báb 7. 16.
[4] Báb 7. 8, 12. Dekho A'mál 20. 19.
[5] Muq. 1 Kur. 5. 1, 2.
[6] Muq. Gal. 4. 12.
[7] 1 Kur. 5. 4, 5. Muq. báb 7. 11.
[8] Gal. 6. 1. Muq. If. 4. 32.
[9] Muq. Fil. 2. 22.
[10] Báb 7. 15 aur 10. 6.
[11] Dekho 1 Pat. 5. 8.
[12] A'mál 16. 8 aur 20. 6.
[13] Dekho A'mál 14. 27.
[14] Báb 7. 5.
[15] Báb 8. 16 Muq. báb 9. 15. Dekho Rom. 6. 17
[16] Muq. Kul. 2. 15 (Yún.).
[17] If. 5. 2. Fil. 4. 18. Muq. Gaz 1. 3.

[a] Yún. *apní ján par gawáh.*

[b] Yá *Masíh ke huzúr.*
[c] Yá *ham ko hamesha fathmandí ke gasht men liye phirtá hai.*
[d] Yún. *zahir kartá hai.*

Khudá ke nazdík [18]naját pánewálon aur [19]halák honewálon dono ke liye, Masíh kí khushbú hain; [16] [20]ba'z ke wáste to marne ke liye maut kí bú, aur [20]ba'z ke wáste jíne ke liye zindagí kí bú hain. Aur [21]kaun in báton ke láiq hai? [17] kyúnki ham un bahut logon kí mánind nahín, jo [22]Khudá ke kalám men ámezish karte hain; balki dil kí safáí se, aur Khudá kí taraf se, Khudá ko házir jánkar Masíh men bolte hain.

Puráne 'ahd kí dínî khidmat par naye 'ahd kí khidmat ki fauqíyat.

3 [1] [1]Kyá ham phir apní neknámí jatáni shurú' karte hain? yá ham ko [2]ba'z kí tarah [3]neknámí ke khatt tumháre pás láne, yá tum se lene kí hájat hai? [2] [4]Hamárá jo khatt hamáre dilon par likhá húá hai, wuh tum ho, aur use sab ádmí jánte aur parhte hain: [3] záhir hai, ki tum Masíh ká wuh khatt ho, jo ham ne khádimon ke taur par likhá; siyáhí se nahín, balki [5]zinda Khudá ke Rúh se; [6]patthar kí takhtíon par nahín, balki [7]goshť kí, ya'ní [8]dil kí takhtíon par. [4] [9]Ham Masíh kí ma'rifat Khudá par aisá hí bharosá rakhte hain: [5] [10]yih nahín ki ba zát i khud ham is láiq hain, ki apní taraf se kuchh khayál bhí kar saken; balki [11]hamárí liyáqat Khudá kí taraf se hai; [6] jis ne ham ko [12]naye 'ahd ke [13]khádim hone ke láiq bhí kiyá: [14]lafzon[a] ke khádim nahín, balki rúh ke; kyúnki lafz[a] már dálte hain, magar [15]rúh zinda kartí hai. [7] Aur jab [16]maut ká wuh 'ahd jis ke hurúf pattharon par khode gaye the[b], aisá jalálwálá húá, [17] ki baní Isráíl Músá ke chihre par, us jalál ke sabab se jo us ke chihre par thá, gaur se nazar na kar sake; hálánki wuh [18]ghaťtá játá thá; [8] to rúh ká 'ahd[c] to zarúr hí jalálwálá[d] hogá. [9] Kyúnki jab [19]mujrim ťhahránewálá 'ahd[e] jalálwálá[d] thá, to [20]rástbází ká 'ahd[c] to zarúr hí jalálwálá hogá. [10] Balki is súrat men wuh jalálwálá is bare hí jalál ke sabab se bejalál ťhahrá. [11] Kyúnki jab mitnewálí chíz jalálwálí thí, to báqí rahnewálí chíz to zarúr hí jalálwálí hogí.

[12] Pas ham aisí ummed karke, [21]barí dilerí se bolte hain; [13] aur Músá kí tarah nahín hain, [22]jis ne apne chihre par niqáb dálí[f], táki baní Isráíl us mitnewálí chíz ke anjám ko na dekh saken: [14] lekin [23]un ke khayálát [24]kasíf ho gaye: kyúnki áj tak [25]puráne 'ahdnáme ke [26]parhte waqt, un ke dilon par wuhí parda pará rahtá hai; aur[g] wuh Masíh men uth játá hai. [15] Magar áj tak jab kabhí Músá kí kitáb parhí játí hai, to un ke dil par parda pará rahtá hai. [16] Lekin jab

---

a Yún. *harf.*
b Yún. *maut kí wuh khidmat jo harfon men pattharon par khudí hui thí.*
c Yún. *kí khidmat.* d Yún. *jalál.*
e Yún. *thahrnewálí khidmat.*
f Yá *parda dálá.*
g N. *aur záhir nahín húá ki.*

---

[18] Dekho 1 Kur. 1. 18.
[19] Báb. 4. 3.
[20] Muq. Lúq. 2. 34 aur Yúh. 9. 39 aur 1 Pat. 2. 7, 8.
[21] Báb 3. 5, 6.
[22] Báb 4. 2. Muq. báb 1. 18.
[1] Báb 5. 12; 10. 12 aur 12. 11.
[2] Muq. báb 11. 4.
[3] Muq. A'mál 18. 27 aur 1 Kur. 16. 3.
[4] Muq. 1 Kur. 9. 2.
[5] Dekho Mat. 16. 16.
[6] Khur. 24. 12. Ist. 4. 13, wag:
[7] Hiz. 11. 19 aur 36. 26. Muq. Yarm. 31. 33 aur 'Ibr. 8. 10.
[8] Amsál 3. 3 aur 7. 3. Yarm. 17. 1.
[9] Is. 3. 12.
[10] Muq. Is. 2. 8.
[11] Dekho 1 Kur. 15. 10.
[12] Yar. 31. 31. Lúq. 22. 20. 1 Kur. 11. 25. 'Ibr. 8. 8, 13. Muq. áyat 14 aur 'Ibr. 9. 15.
[13] Is. 3. 7. Kul. 1. 23, 25. Muq. báb 4. 1 aur 5. 18 aur 1 Tím. 1. 12.
[14] Dekho Rom. 2. 27 (hásh:).
[15] Muq. Yúh. 6. 63 aur Rom. 8. 2.
[16] Áyat 9. Dekho Rom. 4. 15.
[17] Áyat 13. Khur. 34. 29—35.
[18] 1 Kur. 13. 8, 10.
[19] Áyat 7. Muq. 'Ibr. 12. 18—21.
[20] Báb 11. 15.
[21] Báb 7. 4. Is. 6. 19.
[22] Áyat 7.
[23] Muq. báb 4. 4 aur Rom. 11. 25.
[24] Dekho Mar. 6. 52.
[25] Muq. áyat 6.
[26] A'mál 13. 15 aur 15. 21.

kabhí [27] un ká dil Khudáwand kí taraf phiregá, to [28] wuh parda uth jáegá. 17 Aur wuh Khudáwand Rúh hai: aur jahán kahín [29] Khudáwand ká Rúh hai, wahán [30] ázádí hai. 18 Magar jab ham sab ke beniqáb chihron se [31] Khudáwand ká jalál is tarah mun'akis hotá hai [a], [32] jis tarah áine men, to us Khudáwand ke wasíle se jo Rúh hai, [33] ham usí jalálí súrat men [34] darja ba darja badalte játe hain.

Apní díní khidmat men Paulus kí sachchái aur ján-nisárí.

4 1 Pas jab [1] ham par aisá rahm húá, ki hamen [2] yih khidmat milí, to ham himmat nahín hárte: 2 balki ham ne [3] sharm kí poshída báton ko tark kar diyá, aur makkárí kí chál nahín chalte, na [4] Khudá ke kalám men ámezish karte hain; balki [5] haqq záhir karke Khudá ke rú ba rú har ek ádmí ke dil [b] men [6] apní nekí bitháte hain. 3 Aur [7] agar hamárí khushkhabarí [c] par parda pará hai, to [8] halák honewálon hí ke wáste pará hai: 4 ya'ní un beímánon ke wáste, jin kí 'aqlon ko [9] is jahán ke khudá ne [7] andhá kar diyá hai, táki Masíh [10] jo Khudá kí súrat hai, us ke [11] jalál kí khushkhabarí [c] kí [12] raushní un par na pare. 5 Kyúnki [13] ham apní nahín, balki Masíh Yisú' kí manádí karte hain, ki wuh Khudáwand hai; aur [14] apne haqq men yih kahte hain, ki Yisú' kí khátir tumháre gulám hain. 6 Is liye ki Khudá hí hai, jis ne farmáyá, ki [15] Táríki men se núr chamke; aur [16] wuhí hamáre dilon men chamká, táki [17] Khudá ke jalál kí pahchán ká núr Yisú' [d] Masíh ke chihre se jalwagar ho.

7 Lekin hamáre pás yih khazána [18] mittí ke bartanon men rakkhá hai, [19] táki yih hadd se ziyáda qudrat hamárí taraf se nahín, balki Khudá kí taraf se ma'lúm ho. 8 Ham [20] har taraf se musíbat to utháte hain, lekin láchár nahín hote; hairán to hote hain, magar náummed nahín hote; 9 satáe to játe hain, magar [21] akele nahín chhore játe; [22] giráe to játe hain, lekin halák nahín hote; 10 [23] ham har waqt apne badan men Yisú' kí maut [e] liye phirte hain, [24] táki Yisú' kí zindagí bhí hamáre badan men záhir ho. 11 Kyúnki ham jíte jí Yisú' kí khátir hamesha maut ke hawále kiye játe hain, táki Yisú' kí zindagí bhí hamáre fání jism men záhir ho. 12 Pas [25] maut to ham men asar kartí hai, aur zindagí tum men. 13 Aur chúnki ham men [26] wuhí ímán kí rúh hai, jis kí bábat likhá hai, ki [f] Main ímán láyá, aur isí liye bolá; pas ham bhí ímán láe, aur isí liye bolte hain; 14 kyúnki ham jánte hain, ki [27] jis ne Khudáwand Yisú' ko jiláyá, [28] wuh ham ko bhí Yisú' ke sáth shámil jánkar jiláegá, aur [29] tumháre sáth apne sámne házir karegá. 15 Is liye ki [30] sárí chízen tum-

[27] Rom. 11. 23. Muq. Khur. 34. 34.
[28] Muq. Yas'. 25. 7.
[29] Yas'. 61. 1, 2. Muq. Gal. 4. 6.
[30] Gal. 5. 1, 13. Dekho Yúh. 8. 32.
[31] Báb 4. 4, 6. 1 Tim. 1. 11. Dekho Yúh. 17. 24.
[32] Dekho 1 Kur. 13. 12.
[33] Rom. 8. 29. 1 Kur. 15. 49. 1 Yúh. 3. 2, wag: Muq. Zab. 84. 7.
[34] 1 Kur. 7. 25. 1 Tím. 1. 13.
[1] Dekho báb 3. 6.
[2] Dekho Rom. 6. 21
[3] Báb 2. 17.
[4] Báb 6. 7 aur 7. 14.
[5] Báb 5. 11, 12.
[6] Muq. báb 3. 14.
[7] Báb 2. 15. 1 Kur. 1. 18. 2 Thess. 2. 10. Muq. Mat. 13. 15.
[8] Dekho Yúh. 12. 31.
[9] Kul. 1. 15. Muq. Fil. 2. 6 aur 'Ibr. 1. 3.
[10] Dekho báb 3. 18.
[11] Áyat 6. Dekho A'mál 26. 18.
[12] Muq. 1 Thess. 2. 6.
[13] 1 Kur. 9. 19. Dekho báb 1. 24.
[14] 1 Tím. 1. 15. Dekho A'mál 2. 24.
[15] Paid. 1. 3.
[16] 2 Pat. 1. 19.
[17] Áyat 4.
[18] 2 Tím. 2. 20. Muq. báb 5. 1 aur Ayy. 10. 9 aur 13. 12 aur Nauha 4. 2.
[19] 1 Kur. 2. 5. Muq. Qáz. 7. 2.
[20] Báb 7. 5. Muq. Zab. 129. 2.
[21] 'Ibr. 13. 5. Muq. Ist. 4. 31.
[22] Zab. 37. 24. Amsál 24. 16. Mik. 7. 8.
[23] Báb 6. 9. 1 Kur. 4. 9 aur 15. 31. Muq. báb 1. 5, 9 aur Rom. 6. 5 aur 8. 36.
[24] 2 Tím. 2. 11. Muq. Rom. 5. 10 aur 6. 8.
[25] Muq. báb 13. 9.
[26] 1 Kur. 12. 9. 2 Pat. 1. 1.
[27] 1 Thess. 4. 14. Dekho A'mál 2. 24.
[28] Báb 1. 9.
[29] Muq. Yahúdáh 24.
[30] Muq. báb 1. 6. Dekho Rom. 8. 28.

a Yá *jab ham sab, beniqáb chihron se, Khudáwand ke jalál ko is tarah dekhte hain.*
b Yá *kánshans.* c Yá *Injíl.*
d N. *Yisú'* na dárad.
e Yún. *ká már qálá jánd.*
f Zabúr 116. 10.

háre wáste hain, táki bahut se logon ke sabab [31] fazl ziyáda hokar [32] Ḳhudá ke jalál ke liye shukrguzárí bhí barḥáe.

Jismání taklífon men ásmání watan ki ummed.

16 Is liye ham himmat nahín hárte; balki [33] go hamárí záhirí insáníyat záil hotí játí hai, phir bhí [34] hamárí bátiní insáníyat roz ba roz [35] nayí hotí játí hai. 17 Kyúnki [36] hamárí [a] dam bhar kí halkí sí musíbat hamáre liye az hadd bhárí aur abadí jalál paidá kartí játí hai; 18 [37] jis hál men ki ham dekhí húí chízon par nahín, balki andekhí chízon par nazar karte hain: kyúnki dekhí húí chízen chandroza hain; magar andekhí chízen abadí hain.

5 [1] Kyúnki ham jánte hain, ki jab hamárá [2] ḳhaime ká ghar [2] jo zamín par hai giráyá jáegá, to ham ko Ḳhudá kí taraf se ásmán par ek aisí 'ímárat milegí, [3] jo háth ká baná húá ghar nahín, balki abadí hai. 2 Chunánchi [4] ham is men karáhte hain; aur barí árzú rakhte hain, ki apne ásmání ghar se [5] mulabbas ho jáen: 3 táki mulabbas hone ke bá'is nange na páe jáen. 4 Kyúnki ham is ḳhaime men rahkar bojh ke máre karáhte hain; is liye nahín ki yih libás utárná cháhte hain, balki is par âur pahinná cháhte hain, táki wuh jo fání hai [6] zindagí men garq ho jáe. 5 Aur jis ne ham ko isí bát ke liye taiyár kiyá, wuh Ḳhudá hai, aur [7] usí ne hamen Rúh ko bai'áne men diyá. 6 Pas hamesha hamárí ḳhátirjama' rahtí hai, aur yih jánte hain, ki [8] jab tak ham badan ke watan men hain, Ḳhudáwand ke hán se jiláwatan hain; 7 kyúnki [9] ham ímán par chalte hain, na ki [10] ánkhon dekhe par; 8 garaz, hamárí ḳhátirjama' hai; aur [11] ham ko badan ke watan se 'aláhida hokar Ḳhudáwand ke watan men rahná ziyáda manzúr hai. 9 Isí wáste ham yih hausila rakhte hain, ki watan men hon, ḳhwáh jiláwatan, [12] us ko ḳhush karen. 10 Kyúnki [13] zarúr hai ki Masíh ke takht i 'adálat ke sámne jákar ham sab ká hál záhir kiyá jáe, [14] táki har shakhs apne un kámon ká badlá páe, jo us ne badan ke wasíle se kiye hon, ḳhwáh bhale hon, ḳhwáh bure.

Paulus ká Masíh ki mahabbat par majbúr rahná.

11 Pas ham [15] Ḳhudáwand ke ḳhauf ko jánkar, ádmíon ko samjháte hain, aur [16] Ḳhudá par hamárá hál záhir hai; aur mujhe ummed hai, ki tumháre dilon [b] par bhí záhir húá hogá. 12 [17] Ham phir apní neknámí tum par nahín jatáte, balki [18] ham apne sabab tum ko fakhr karne ká mauqa' dete hain, táki tum un ko jawáb de sako, jo záhir par fakhr karte hain, aur bátin par nahín. 13 Agar ham [19] bekhud hain, to Ḳhudá ke wáste hain; aur agar hosh men hain, to tumháre wáste. 14 Kyúnki Masíh kí mahabbat ham ko [20] majbúr kar detí hai;

[31] Muq. báb 1. 11 aur 9. 11, 12.
[32] Báb 8. 19.
[33] Dekho A'mál 20 24.
[34] Dekho Rom. 7. 22.
[35] Muq. Yas'. 40. 30, 31. Dekho Rom. 12. 2.
[36] Rom. 8. 18. 1 Pat. 1. 6 aur 5. 10. Muq. Zab. 39. 5 aur Yas'. 54. 7.
[37] Báb 5. 7. Rom. 8. 24. 'Ibr. 11. 1, 13.
[1] 2 Pat. 1. 13, 14. Yas'. 38. 12.
[2] Dekho báb 4. 7.
[3] Mar. 14. 58.
[4] Rom. 8. 23.
[5] Muq. 1 Kur. 15. 53, 54.
[6] 1 Kur. 15. 54.
[7] Muq. Rom. 8. 23. Dekho báb 1. 22.
[8] Muq. 'Ibr. 11. 13, 14.
[9] Muq. Yúh. 20. 29. Dekho báb 4. 18.
[10] 1 Kur. 13. 12.
[11] Muq. Fil 1. 23.
[12] Muq. Kul. 1. 10 aur 1 Thess. 4. 1.
[13] Mat. 25. 31, 32. Muq. Rom. 14. 10. Dekho A'mál 10. 42.
[14] Dekho Zab. 62. 12.
[15] Muq. Aiy. 31. 23 aur A'mál 2. 31 aur 'Ibr. 10. 31 aur Yahúdáh 23.
[16] Báb 4. 2.
[17] Dekho báb 3. 1.
[18] Muq. báb 1. 14.
[19] Báb 11. 1, 16, 17 aur 12. 6, 11.
[20] A'mál 18. 5.

a *N. hamárí* na dárad.

b *Yá kánshanson.*

is liye ki ham yih samajhte hain, ki jab [21]ek sab ke wáste múá, to sab mar gaye; [15] aur wuh is liye sab ke wáste múá, [22]ki jo jíte hain, wuh áge ko apne liye na jíen, balki [23]us ke liye jo un ke wáste múá, aur phir jí uthá. [16] Pas ab se ham [24]kisí ko jism kí haisíyat se na pahchanenge; hán, agarchi Masíh ko bhí jism kí haisíyat se jáná thá, magar ab se nahín jánenge. [17] Is liye agar koí [25]Masíh men hai, to wuh [26]nayá makhlúq hai: [27]purání chízen játí rahín; dekho, wuh nayí ho gayín. [18] Aur sab chízen Khudá kí taraf se hain, [28]jis ne Masíh ke wasíle se apne sáth hamárá mel miláp kar liyá, aur [29]mel miláp kí khidmat hamáre sipurd kí; [19] matlab yih hai, ki Khudá ne Masíh men hokar apne sáth dunyá ká mel miláp kar liyá, aur [30]un kí taqsíron ko un ke zimme na lagáyá, aur us ne [29]mel miláp ká paigám hamen saunp diyá hai.

Masíh ke elchí ki nafskushí aur iltimás.

20 Pas [31]ham Masíh ke elchí hain; [32]goyá hamáre wasíle se Khudá iltimás kartá hai: ham Masíh kí taraf se minnat karte hain, ki Khudá se mel miláp kar lo. [21] [33] Jo gunáh se wáqif na thá, [34]usí ko us ne hamáre wáste gunáh ṭhahráyá, táki ham us men hokar [35]Khudá kí rástbází ho jáen.

6 [1] Aur ham jo [1]us ke sáth kám men sharík hain, yih bhí [2]iltimás karte hain, [3]ki Khudá ká fazl jo tum par húá, befáida na rahne do; [2] kyúnki wuh kahtá hai, ki

[a]Main ne qubúlíyat ke waqt terí sun lí,
Aur naját ke din terí madad kí:

dekho, [4]ab [5]qubúlíyat ká waqt hai; dekho, yih naját ká din hai: [3] ham [6]kisí bát men ṭhokar kháne ká koí mauqa[4] nahín dete, táki hamárí khidmat par harf na áe; [4] balki [7]Khudá ke ḳhádimon kí tarah har bát se apní ḳhúbí záhir karte hain, [8]bare sabr se, [9]musíbaton se, [10]ihtiyájon se, tangíon se, [5] [11]kore kháne se, qaid hone se, [12]hangámon se, mihnaton se, bedáríon se, fáqon se, [6] [13]pákízagí se, [14]'ilm se, tahammul se, mihrbání se, [15]Rúhu'l Quds se, [16]beriyá mahabbat se, [7] [17]kalám i haqq se, [18]Khudá kí qudrat se; [19]rástbází ke hathyáron ke wasíle se jo dahine báen hain, [8] 'izzat aur be'izzatí ke wasíle se, [20]badnámí aur neknámí ke wasíle se; go gumráh karnewále ma'lúm hote hain, phir bhí sachche hain; [9] gumnámon kí mánind hain, [21] táham mashhúr hain; [22]marte húon kí mánind hain, magar dekho, jíte hain; [23]már khánewálon kí mánind hain, magar ján se máre nahín játe; [10] [24]gamgínon kí mánind hain, lekin hamesha ḳhush rahte hain; [25]kangálon kí mánind hain, magar bahuteron ko daulatmand kar dete hain; [26]nádáron kí mánind hain, [27]táham sab kuchh rakhte hain.

[11] Ai Kurinthío, ham ne tum se khulkar báten kín, aur

[a] Yasha'yáh 49. 8.

21 Rom. 5. 15.
22 Muq. Rom. 6. 11, 12. Dekho Rom. 14. 7.
23 Muq. báb 12. 10.
24 Muq. Gal. 2. 6 aur Fil. 3. 7, 8 aur Kul. 2. 11 aur 1 Tím. 5. 21.
25 Báb 12. 2. Rom. 16. 7. Gal. 1. 22.
26 Muq. Yúh. 3. 3. Dekho Rom. 6. 4.
27 Yas'. 43. 18, 19. Muk. 21. 5 Muq. Yas'. 65. 17 aur If. 2. 15 aur 4. 24 aur 'Ibr. 8. 13.
28 Kul. 1. 20. Dekho Rom. 5. 10 aur 1 Yúh. 2. 2.
29 Rom. 5. 11.
30 Zab. 32. 2. Rom. 4. 5.
31 If. 6. 20. Muq. Mal. 2. 7 aur Gal. 4. 14.
32 Báb 6. 1.
33 Dekho 1 Pat. 2. 22
34 Rom. 8. 3. Gal. 3. 13. Dekho Rom. 4. 25.
35 Dekho Rom. 1. 17 aur 1 Kur. 1. 30.
1 Mar. 16. 20. 1 Kur. 3. 9. Muq. A'mál 15. 4.
2 Báb 5. 20.
3 Muq. 'Ibr. 12. 15.
4 Muq. Zab. 32. 6 aur 69. 13 aur Yas'. 55. 6 aur 'Ibr. 3. 13.
5 Muq. Lúq. 4. 19
6 Dekho 1 Kur. 8. 13 aur 9. 12.
7 Muq. 1 Thiss. 3. 2 aur 2 Tím. 2. 24, 26. Dekho báb 3. 6.
8 Báb 12. 12. 2 Tím. 3. 10.
9 A'mál 9. 16.
10 Báb 12. 10.
11 Báb 11. 23—27. A'mál 16. 23.
12 A'mál 17. 5.
13 1 Thiss. 2 10.
14 Báb 11. 6.
15 Rom. 15. 18. 1 Thiss. 1. 5.
16 Rom. 12. 9. Muq. Ya'q. 3. 17
17 If. 1. 13. Kul. 1. 5.
18 Dekho 1 Kur. 2. 5.
19 Báb 10. 4. If. 6. 11—17.
20 Rom. 3. 8.
21 Muq. báb 11. 6.
22 Dekho báb 4. 10.
23 Zab. 118. 18.
24 Yúh. 16. 22. Muq. báb 7. 4.
25 Muq. báb 8. 9 aur Amsál 13. 7 aur 1 Kur. 1. 5.
26 A'mál 3. 6.
27 1 Kur. 7. 30.

[28] Báb 7. 3. Muq. báb 11. 11 aur 12. 15 aur Zab. 119. 32.
[29] Báb 7. 2.
[30] 1 Kur. 4. 14.
[31] Muq. Gal. 4. 12.
[32] Ist. 7. 3. Yash. 23. 12. 'Azrá 9. 2. Naham. 13. 25. Muq. 1 Kur. 7. 39.
[33] If. 5. 7, 11. 1 Yúh.] . 6.
[34] Dekho A'mál 26. 18.
[35] Muq. 1 Kur. 10. 21.
[36] Muq. If. 2. 22. Dekho 1 Kur. 3. 16
[37] Dekho Khur. 29. 45.
[38] Muq. Muk. 2. 1 aur 21. 3.
[39] Khur. 6. 7. Yarm. 31. 33. Híz. 11. 20. Zak. 8. 8 aur 13. 9, wag:
[40] Muq. báb 7. 1 aur Hiz. 20. 34, 41 aur Saf. 3. 20 aur Muk. 18. 4.
[41] Muq. Khur. 4. 22 aur 2 Sam. 7. 8, 14 aur Yas'. 43. 6 aur Yarm. 31. 9 aur Hús.] . 10 aur Muk. 21. 7.
[1] 1 Pat. 2. 11. 1 Yúh. 3. 3.
[2] Báb 6. 12, 13.
[3] A'mál 20. 33. Muq. báb 11. 20.

[28] hamárá dil tumhárí taraf se kusháda ho gayá. [12] Hamáre dilon men tumháre liye tangí nahín, magar [29] tumháre dilon men tangí hai. [13] Pas main [30] farzand jánkar tum se kahtá hún, ki tum bhí [31] us ke badle men kushádadil ho jáo.

14 [32] Beimánon ke sáth náhamwár júe men na juto: kyúnki [33] rástbází aur bedíní men kyá mel jol? yá [34] raushní aur táríkí men kyá shirákat? **15** [35] Masíh ko Balíya'al[a] ke sáth kyá muwáfaqat? Yá ímándár ká beimán se kyá wásta? **16** Aur Khudá ke maqdis ko buton se kyá munásabat hai? kyúnki [36] ham zinda Khudá ká maqdis hain; chunánchi Khudá ne kahá hai, ki [b 37] Main un men basúngá, aur [38] un men chalún phirúngá; aur [39] main un ká Khudá húngá, aur wuh merí ummat honge. **17** Is wáste Khudáwand farmátá hai, ki

[c 40] Un men se nikalkar 'aláhida raho,
Aur nápák chíz ko na chhúo;
To main tum ko qabúl kar lúngá,
18 [41] Aur tumhárá Báp húngá,
Aur tum mere bete betiyán hoge: yih Khudáwand Qádir

7 i mutlaq ká qaul hai. [1] Pas ai 'azízo, chúnki ham se aise wa'de kiye gaye, to áo, [2] apne áp ko har tarah ki jismání aur rúhání álúdagí se pák karen, aur Khudá ke khauf ke sáth pákizagí ko kamál tak pahuncháen.

2 [2] Ham ko apne dil men jagah do: [3] ham ne kisí se beinsáfí nahín kí, kisí ko nahín bigárá, kisí se dagá nahín kí. **3** Main tumhen mujrim thahráne ke liye yih nahín kahtá: kyúnki pahle hí kah chuká hún, ki [4] tum hamáre dilon men aise bas gaye ho, ki ham tum ek sáth maren aur jíen. **4** [5] Main tum se barí dilerí ke sáth báten kartá hún, [6] mujhe tum par bará fakhr hai: [7] mujh ko púrí tasallí ho gayí hai; jitní musíbaten ham par átí hain, un sab men merá dil khushí se labrez rahtá hai[d].

Apne pahle khatt kí tásír par Paulus kí khushí.

5 Kyúnki [8] jab ham Makidúniya men áe, us waqt bhí hamáre jism ko chain na milá, balki har taraf se musíbat men giriftár rahe; [9] báhar larái yán thín, andar dahshaten. **6** Táham 'ájizon ko [10] tasallí bakhshnewále, ya'ní Khudá ne [11] Titus ke áne se ham ko tasallí bakhshí; **7** aur na sirf us ke áne se, balki us kí us tasallí se bhí, jo us ko tumhárí taraf se húí; aur us ne tumhárá ishtiyáq, tumhárá gam, aur tumhárá josh, jo merí bábat thá, ham se bayán kiyá, jis se main áur bhí khush húá. **8** [12] Go main ne tum ko apne khatt se gamgín kiyá, magar us se pachhtátá nahín, agarchi [13] pahle pachhtátá thá. Chunánchi [e] dekhtá hún, ki us khatt se tum ko gam húá, go thore hí 'arse tak rahá. **9** Ab main is liye khush nahín hún, ki tum ko gam húá, balki [14] is liye ki tumháre gam ká anjám tauba húá:

[8] Báb 2. 13.
[9] Muq. Ist. 32. 25 aur Nauha l. 20.
[10] Báb 1. 4.
[11] Áyat 13. Muq. 1 Thiss. 3. 6, 7.
[12] Muq. báb 2. 2.
[13] Báb 2. 4.
[14] Zab. 38. 18. Muq. 1 Kur. 5. 2.

a N. *Baliya'ar.* b Ahbár 26. 12.
c Yasha'yáh 52. 11.
d Yún. *main khushí se umaṛtá húṇ.*
e N. *Chunáṇchi* na dárad.

kyúnki tumhárá gam ḳhudá-parastí ká thá, táki tum ko hamárí taraf se kisí tarah ká nuqsán na ho. 10 Kyúnki [15] ḳhudáparastí ká gam aisí tauba paidá kartá hai, jis ká anjám naját hai, aur us se pachhtáná nahín partá: magar [16] dunyá ká gam maut paidá kartá hai. 11 Pas dekho, isí bát ne, ki tum ḳhudáparastí ke taur par gamgín húe, tum men kis qadr sargarmí, aur 'uzr, aur ḳhafagí, aur ḳhauf, aur ishtiyáq, aur [17] josh, aur intiqám paidá kiyá! Tum ne har tarah se sábit kar dikháyá, ki tum is amr men barí ho. 12 Pas agarchi main ne tum ko likhá thá, magar na us ke bá'is likhá, [18] jis ne beinsáfí kí, aur na us ke bá'is jis par beinsáfí húí, balki is liye ki tumhárí sargarmí jo hamáre wáste hai, Khudá ke huzúr tum par záhir ho jáe. 13 Isí liye [19] ham ko tasallí húí hai: aur hamárí is tasallí men ham ko Titus kí ḳhushí ke sabab âur bhí ziyáda ḳhushí húí, kyúnki [20] tum sab ke bá'is se kí rúh phir táza ho gayí. 14 Aur [21] agar main ne us ke sámne tumhárí bábat kuchh fakhr kiyá, to sharminda na húá; balki jis tarah ki ham ne sárí báten tum se [22] sach sach kahín, isí tarah jo fakhr ham ne Titus ke sámne kiyá, wuh bhí sach niklá. 15 Aur jab us ko [23] tum sab kí farmán-bardárí yád átí hai, ki tum kis tarah ḍarte aur káṇpte húe us se mile, to us kí dilí mahabbat tum se âur bhí ziyáda hotí játí hai. 16 Main ḳhush hún, ki har bát men [24] tumhárí taraf se merí ḳhátir-jama' hai.

Us chande ki bábat nasihaten, jo Paulus ne Yahúdiya ke garíb Masíhion ke wáste karáyá.

8 1 Ab ai bháiyo, ham tum ko Khudá ke us fazl kí ḳhabar dete hain, jo [1] Makiduniya kí kalísiyáon par húá hai; 2 ki musíbat kí barí ázmáish men un kí barí ḳhushí aur [2] saḳht garíbí ne un kí saḳháwat ko hadd se ziyáda kar diyá. 3 Aur main gawáhí detá hún, ki unhon ne [3] maqdúr ke muwáfiq, balki maqdúr se bhí ziyáda, apní khushí se diyá, 4 aur [4] is ḳhairát[a] aur [5] muqaddason kí ḳhidmat kí shirákat kí bábat, ham se barí minnat ke sáth darḳhwást kí: 5 aur hamárí ummed ke muwáfiq hí nahín diyá, balki [6] apne áp ko pahle Khudáwand ke, aur phir Khudá kí marzí se hamáre sipurd kiyá. 6 Is wáste [7] ham ne Titus ko nasíhat kí, ki jaise us ne pahle shurú' kiyá thá, waise hí tum men [8] is ḳhairát ke kám[a] ko púrá bhí kare. 7 Pas jaise [9] tum har bát men ímán, aur kalám, aur 'ilm, aur púrí sargarmí, aur us mahabbat men jo ham se rakhte ho[b] sabaqat le gaye ho, [10] waise hí is ḳhairát ke kám[a] men bhí sabaqat le jáo. 8 [11] Main hukm ke taur par nahín kahtá, balki is liye ki âuron kí sargarmí se tumhárí

[15] Muq. 2 Sam. 12. 13 aur A'mál 11. 18.
[16] Muq. Amsál 17. 22.
[17] Muq. báb 2. 6.
[18] Muq. 1 Kur. 5. 1, 2.
[19] Áyat 6.
[20] Dekho Rom. 15. 32.
[21] Báb 8. 24; 9. 2 aur 10. 8. Muq. 2 Thess. 1. 4.
[22] Báb 4. 2 aur 6. 7.
[23] Báb 2. 9 aur 10. 6.
[24] Dekho báb 2. 3.
[1] Áyat 5.
[2] Muq. Mar. 12. 44.
[3] Áyat 11. 1 Kur. 16. 2.
[4] Báb 9. 2. Rom. 15. 25, 26. Dekho A'mál 24. 17.
[5] Dekho Rom. 15. 31.
[6] Áyat 1.
[7] Áyat 17. Báb 12. 18.
[8] Áyát 4, 19.
[9] Dekho 1 Kur. 1. 5.
[10] Báb 9. 8.
[11] 1 Kur. 7. 6.

a Yún. *is fazl.*
b Yá *jo tumháre wasíle se ham men paidá húí. N. jo ham tum se rakhte hain; yá jo hamáre wasíle se tum men paidá húí.*

mahabbat kí sachchái ko ázmáún; 9 kyúnki tum hamáre Khudáwand Yisú'Masíh kefazl
12 Fil. 2. 6, 7. Muq. báb 6. 10 aur Mat. 20. 28. ko jánte ho, ki wuh 12 agarchi daulatmand thá, magar tumhárí khátir garíb ban gayá, táki tum us kí garíbí ke sabab se daulatmand ho jáo. 10 Aur
13 1 Kur. 7. 25. 13 main is amr men apní ráe detá hún, kyúnki 14 yih tum-
14 Ist. 15. 7, 8. Amsál 19. 17 aur 28. 27. 1 Tím. 6. 18, 19. 1 Ibr. 13. 16. háre liye mufíd hai, is liye ki tum 15 pichhle sál se na sirf is kám men, balki is ke iráde
15 Báb 9. 2. men bhí awwal the. 11 Pas ab is kám ko púrá bhí karo, táki jaise tum iráda karne men musta'idd the, waise hí maqdúr ke muwáfiq takmíl
16 Muq. báb 9. 7 aur Mar. 12. 43, 44 aur Luq. 21. 3. bhí karo. 12 Kyúnki agar níyat ho, to khairát 16 us ke muwáfiq maqbúl hogí jo ádmí ke pás hai, na us ke muwáfiq
17 Báb 9. 12. Muq. A'mál 4. 34. jo us ke pás nahín. 13 Yih nahín ki áuron ko árám mile, aur tum ko taklíf ho: 14 balki barábarí ke taur par, is waqt tumhárí daulat se 17 un kí kamí púrí ho, táki un kí daulat se bhí 17 tumhárí kamí púrí ho; aur is tarah barábarí ho jáe; 15 chunánchi likhá hai, ki a Jis ne bahut jama' kiyá us ká kuchh ziyáda na
18 Dekho báb 2. 14. 19 Muk. 17. 17. niklá, aur jis ne thorá jama' kiyá us ká kuchh kam na niklá. 16 18 Khudá ká shukr hai, 19 jo Titus ke dil men tumháre wáste waisí hí sargarmí paidá
20 Áyat 6. kartá hai. 17 Kyúnki 20 us ne hamárí nasíhat ko mán liyá, balki bará sargarm hokar apní khushí se tumhárí tarafrawána
21 Báb 12. 18. húá. 18 Aur ham ne us ke sáth 21 us bhái ko bhejá, jis kí
22 Dekho 1 Kur. 7. 17. ta'ríf khushkhabarí ke sabab se b 22 tamám kalísiyáon men hotí hai; 19 aur sirf yihí nahín, balki wuh 23 kalísiyáon kí taraf se 24 is khairát c ke báre men hamárá hamsafar muqarrar húá: aur ham yih khidmat is liye karte hain, ki d 25 Khudáwand ká jalál aur hamárá shauq záhir ho: 20 aur ham bachte rahte hain, ki jis barí khairát ke báre men khidmat karte hain, us kí bábat koí ham par harf na láe: 21 kyúnki 26 ham aisí chízon kí tadbír karte hain, jo 27 na sirf Khudáwand ke nazdík bhalí hain, balki ádmíon ke nazdík bhí. 22 Aur ham ne un ke sáth apne us bhái ko bhejá hai, jis ko ham ne bahut sí báton men bárhá ázmákar sargarm páyá hai, magar chúnki us ko tum par bará bharosá hai, is liye ab bahut ziyáda sargarm hai. 23 Agar koí Titus kí bábat púchhe, to wuh 28 merá sharík, aur tumháre wáste merá hamkhidmat hai: agar hamáre bháiyon kí bábat púchhá jáe, to wuh 29 kalísiyáon ke qásid aur Masíh ke jalál hain. 24 Pas apní mahabbat aur 30 hamárá wuh fakhr jo tum par hai, kalísiyáon ke rúbarú un par sábit karo.

23 Muq. 1 Kur. 16. 3, 4.
24 Áyat 6.
25 Báb 4. 15.
26 Dekho Rom. 12. 17.
27 Muq. Rom. 14. 18 aur Fil. 4. 8 aur 1 Pat. 2. 12.
28 Muq. Filemon 17.
29 Fil. 2. 25.
30 Báb 7. 4, 14 aur 9. 2, 3.

9 1 Jo 1 khidmat muqaddason ke wáste kí játí hai, us kí bábat 2 mujhe tum ko likhná fuzúl hai: 2 kyúnki main tumhárá shauq jántá hún, 3 jis ke sabab se Makiduniya ke logon ke áge tum par fakhr kartá hún, ki Akhaya ke log 4 pichhle sál se taiyár hain, aur tumhárí sargarmí ne aksar logon ko ubhárá. 3 Lekin 5 main ne bháiyon ko is liye

1 Dekho Rom. 15. 25.
2 Muq. 1 Thess. 4. 9.
3 Báb 8. 24.
4 Báb 8. 10.
5 Báb 8. 6, 17, 18, 22.

a Khurúj 16. 18.
b Yún. *khushkhabarí, yá Injíl men.*
c Yún. *is fazl.*
d N. *khás* izád.

bhejá, ki ham jo fakhr is báre
men tum par karte hain, wuh
beasl na ṭhahre; balki tum
[6] mere kahne ke muwáfiq
taiyár raho: 4 aisá na ho, ki
[7] agar Makiduniya ke log mere
sáth áen, aur tum ko taiyár na
páen, to ham (yih nahín kahte,
ki tum) us bharose ke sabab
sharminda hon. 5 Is liye main
ne bháiyon se yih darkhwást
karní zarúr samjhí, ki wuh
pahle se tumháre pás jákar
tumhárí mau‘ūda [8] bakhshish[a]
ko peshtar se taiyár kar
rakkhen, táki wuh [9] bakhshish[a]
kí tarah taiyár rahe, [10] na
zabardastí[b] ke taur par.

6 Lekin bát yih hai, ki [11] jo
thorá[c] botá hai, wuh thorá[c]
káṭegá: aur jo bahut[d] botá
hai, wuh bahut[d] káṭegá. 7 Jis
qadr har ek ne apne dil men
ṭhahráyá hai, usí qadr de;
[12] na dareg karke, aur na
láchárí se, kyúnki [13] Khudá
khushí se denewále ko ‘azíz
rakhtá hai. 8 Aur [14] Khudá
tum par har tarah ká fazl
kasrat se kar saktá hai, táki
tum ko hamesha har chíz káfí
taur par milá kare, aur har nek
kám ke liye tumháre pás
bahut kuchh maujúd rahá
kare: 9 chunánchi likhá hai,
ki

[e] Us ne bakher kí hai, us ne
kangálon ko diyá hai;
Us kí rástbází abad tak báqí
rahegí.

10 Pas jo [15] bonewále ke liye bíj,
aur kháne ke liye roṭí baham
pahunchátá hai, wuhí tumháre
liye bíj baham pahuncháegá,
aur us men taraqqí kar degá,
aur [16] tumhárí rástbází ke
phalon ko barháegá: 11 aur
[17] tum har chíz ko ifrát se
pákar, sab tarah kí sakháwat
karoge, jo [18] hamáre wasíle
se Khudá kí shukrguzárí ká
bá‘is hotí hai. 12 Kyúnki is
khidmat ke anjám dene se na
sirf [19] muqaddason kí ihtiyájen
rafa‘ hotí hain, balki bahut
logon kí taraf se Khudá kí
barí shukrguzárí hotí hai;
13 is liye ki jo níyat is khidmat
se sábit húí, [20] us ke sabab se
wuh Khudá kí baráí karte
hain, ki tum Masíh kí khush-
khabarí[f] ká [21] iqrár karke us
par tábi‘dárí se ‘amal karte ho,
aur un kí aur sab logon kí
madad karne men sakháwat
karte ho; 14 aur wuh tum-
háre liye du‘á mángte hain,
aur tumháre mushtáq hain, is
liye ki tum par Khudá ká bará
hí fazl hai. 15 [22] Shukr Khudá
ká us kí us bakhshish par jo
bayán se báhar hai.

Apní risálat ke ikhtiyár ke báre men Paulus kí jawáb-dihí.

10 1 [1] Main Paulus jo tum-
háre rúbarú ‘ájiz, aur
píṭh píchhe tum par diler hún,
[2] Masíh ká hilm aur [3] narmí
yád dilákar[g] khud tum se
iltimás kartá hún: 2 balki
minnat kartá hún, [4] ki mujhe
házir hokar us bebákí[h] ke sáth
diler na honá pare, jis se main
[5] ba‘z logon par diler hone ká
qasd rakhtá hún, jo hamen yún
samajhte hain, ki ham jism ke
mutábiq zindagí guzárte hain.
3 Kyúnki ham agarchi jism men

[6] [illegible] Kur. [illegible]
[7] Muq. [illegible]
[8] [illegible] Luq. 6. 38.
[13] [illegible]
[14] Fil. 4. 19. Muq. [illegible]
[15] Yas‘. 55. 10.
[16] Muq. Hus. 10. 12.
[17] 1 Kur. 1. 5.
[18] Muq. bab 1. 11.
[19] Báb 8. 14.
[20] Dekho Mat. 5. 16 aur 1 Pat. 2. 12.
[21] 1 Tim. 6. 12, 13. ‘Ibr. 3. 1; 4. 14 aur 10. 23.
[22] Muq. Yúh. 3. 16 aur If. 2. 8. Dekho báb 2. 14.
[1] Dekho Rom. 12. 1.
[2] Zak. 9. 9. Mat. 11. 29
Fil. 2. 7, 8
[3] Fil. 4. 5.
[4] Báb 13. 2, 10. 1 Kur. 4. 21. Muq. áyat 6.
[5] Muq. 1 Kur. 4. 18.

a Yún. barakat.
b Yún. lálach.
c Yún. [illegible]
d Yún. barakat se.
e Zabúr 112. 9.
f Yá Injíl.
g Yún. ke hilm aur narmí ke wasíle se.
h Yún. bharose.

zindagí guzárte hain, magar jism ke taur par larte nahín; 4 is liye ki [6]hamárí larái ke [7]hathyár jismání nahín, balki [8]Khudá ke nazdík qal'aon ke [9]dhá dene ke [10]qábil hain; 5 chunánchi ham tasawwurát, aur [11]har ek únchí chíz ko jo Khudá kí pahchán ke barkhiláf sir uṭháe húe hai, dhá dete hain, aur har ek khayál ko qaid karke [12]Masíh ká farmán-bardár baná dete hain; 6 aur [13]ham taiyár hain, ki [14]jab tumhárí farmánbardárí púrí ho, to har tarah kí náfarmání ká badlá len. 7 [15]Tum to un chízon par nazar karte ho, jo ánkhon ke sámne hain. [16]Agar kisí ko apne úpar yih bharosá hai, ki wuh Masíh ká hai, to apne dil men yih bhí soch le, ki jaise [17]wuh Masíh ká hai, [18]waise hí ham bhí hain. 8 Kyúnki agar main [19]is ikhtiyár par kuchh ziyáda fakhr bhí karún, jo Khudáwand ne tumháre banáne ke liye diyá hai, na bigárne[a] ke liye, to main sharminda na húnga. 9 Yih main is liye kahtá hún, ki khatton ke zarí'e se tum ko daránewálá na ṭhahrún. 10 Kyúnki kahte hain, ki Us ke khatt to albatta mu'assir aur zabardast hain; lekin [20]jab khud maujúd hotá hai, to kamzor sá ma'lúm hotá hai, aur [21]us kí taqrír láchár hai. 11 Pas aisá kahnewálá samajh rakkhe, ki jaisá píṭh píchhe khatton men hamárá kalám hai, waisá hí maujúdagí ke waqt hamárá kám bhí hogá.

12 Kyúnki hamárí yih jur'at nahín, ki apne áp ko un chand shakhson men shumár karen, yá [22]un se kuchh nisbat den, [23]jo apní neknámí játáte hain; lekin wuh khud apne áp ko ápas men wazan karke[b], aur apne áp ko ek dúsre se nisbat dekar, 13 nádán ṭhahrte hain. Lekin ham [25]andáze se ziyáda fakhr na karenge, balki [26]usí 'iláqe[c] ke andáze ke muwáfiq jo Khudá ne hamáre liye muqarrar kiyá[d] hai, [27]jis men tum bhí á gaye ho[e]. 14 Kyúnki ham apne áp ko hadd se ziyáda nahín barháte, jaise ki tum tak na pahunchne kí súrat men hotá; balki [28]ham Masíh kí khushkhabarí dete húe[f] tum tak pahunch gaye the: 15 aur ham andáze se ziyáda, ya'ní áuron kí mihnaton par, fakhr nahín karte; lekin ummedwár hain, ki [29]jab tumháre ímán men taraqqí ho, to ham tumháre sabab se apne 'iláqe[c] ke muwáfiq [30]áur bhí barhen; 16 táki tumhárí sarhadd se pare khushkhabarí[g] pahunchá den, na ki gair ke 'iláqe[c] men baní banáí chízon par fakhr karen. 17 Garaz, [31]jo fakhr kare wuh Khudáwand par fakhr kare. 18 Kyúnki [32]jo apní neknámí játátá hai, wuh maqbúl nahín, balki [33]jis ko Khudáwand neknám ṭhahrátá hai, wuhí maqbúl hai.

Jhúṭhe rasúlon ke barkhiláf nasíhat.

11 1 Kásh ki tum merí thorí sí bewuqúfí kí bardásht

6 Dekho 1 Kur. 9. 7.
7 Báb 6. 7. Rom. 6. 13. Muq. Is. 6. 11 aur 1 Thess. 5. 8.
8 Muq. A'mál 7. 20 (hásh:).
9 Yarm. 1. 10.
10 Báb 13. 3, 4. Dekho 1 Kur. 2. 5.
11 Muq. Yas'. 2. 11, 12.
12 Báb 9. 13. Muq. Rom. 5. 19.
13 Dekho áyat 2.
14 Báb 2. 9 aur 7. 15.
15 Muq. báb 5. 12 aur Yúh. 7. 24.
16 Muq. 1 Kur. 1. 12 aur 14. 37 aur 1 Yúh. 4. 6.
17 1 Kur. 3. 23.
18 Muq. báb 11. 23 aur 1 Kur. 9. 1 aur Gal. 1. 12.
19 Báb 13. 10.
20 Báb 11. 21. Muq. báb 12. 7.
21 Dekho 1 Kur. 1. 17.
22 1 Kur. 2. 13.
23 Áyat 18. Báb 3. 1 aur 12. 6. Muq. Amsál 27. 2.
24 Muq. Amsál 26. 12.
25 Áyat 15.
26 Dekho Rom. 12. 3.
27 Muq. Rom. 15. 20.
28 1 Kur. 3. 5; 4. 15 aur 9. 1.
29 2 Thess. 1. 3.
30 Muq. A'mál 5. 13.
31 1 Kur. 1. 31. Muq. Yarm. 9. 23, 24.
32 Dekho áyat 12.
33 Rom. 2. 29. 1 Kur. 4. 5.

a Yún. *dháne.*

b Yún. *nápkar.* c Yá *hadd* yá *jarib.*
d Yún. *bánṭ diyá.*
e Yún. *tum tak pahunchne ke liye.*
f Yún. *khushkhabarí* yá *Injíl* *meṇ.*
g Yá *Injíl.*

kar sakte: hán, tum merí bardásht karte to ho. 2 Mujhe tumhárí bábat Khudá kí sí gairat hai: kyúnki [1]maiṉ ne ek hí shauhar ke sáth tumhárí nisbat kí hai, [2]táki tum ko [3]pákdáman kunwárí ki mánind Masíh ke pás házir karún. 3 Lekin maiṉ dartá hún, kahín aisá na ho ki [4]jis tarah sánp ne apní makkárí se Hawwá ko bahkáyá, isí tarah tumháre khayálát bhí us [5]khulús aur [6]pákdámaní se hat jáen, jo Masíh ke sáth honí cháhiye. 4 Kyúnki jo átá hai, agar wuh [7]kisí dúsre Yisú' kí manádí kartá hai, jis kí ham ne manádí nahín kí, yá koí áur rúh tum ko miltí hai, jo na milí thí, yá [8]dúsrí khushkhabarí[a] milí, jis ko tum ne qabúl na kiyá thá, to tumhárá bardásht karná bajá hai. 5 Maiṉ to [9]apne áp ko un afzal rasúlon[b] se kuchh kam nahín samajhtá. 6 Aur [10]agar taqrír meṉ beshu'úr hún, [11]to 'ilm ke i'tibár se to nahín; balki [12]ham ne is ko har bát meṉ tamám ádmíon par tumhárí khátir záhir kar diyá. 7 [13]Kyá yih mujh se khatá húí, ki [14]maiṉ ne tumhen Khudá kí khushkhabarí[a] muft pahunchákar apne áp ko past kiyá, táki tum baland ho jáo? 8 Maiṉ ne áur kalísiyáon ko lútá, ya'ní un se ujrat lí, táki tumhárí khidmat karún; 9 aur jab maiṉ tumháre pás thá, aur [15]hájatmand ho gayá thá, taubhí [16]maiṉ ne kisí par bojh nahín dálá; kyúnki bháiyon ne Makiduniya se ákar [17]merí hájat ko rafa' kar diyá thá: aur maiṉ har ek bát meṉ [18]tum par bojh dálne se báz rahá, aur rahúngá. 10 [19]Masíh kí sadáqat kí qasam, jo mujh meṉ hai; Akhaya ke 'iláqe meṉ [20]koí shakhs mujhe yih fakhr karne se na rokegá. 11 Kis wáste? kyá [21]is wáste ki maiṉ tum se mahabbat nahín rakhtá? Is ko [22]Khudá jántá hai. 12 Lekin jo kartá hún, wuhí kartá rahúngá, [23]táki mauqa' dhúndhnewálon ko mauqa' na dún; balki jis bát par wuh fakhr karte hain, us meṉ ham hí jaise niklen. 13 Kyúnki aise log [24]jhúthe rasúl, aur [25]dagábází se kám karnewále hain, aur apne áp ko [26]Masíh ke rasúlon ke hamshakl baná lete hain. 14 Aur kuchh 'ajab nahín, kyúnki Shaitán bhí apne áp ko [27]núráni firishte ká hamshakl baná letá hai. 15 Pas agar us ke khádim bhí [28]rástbází ke khádimon ke hamshakl ban jáen, to kuchh barí bát nahín: lekin [29]un ká anjám un ke kámon ke muwáfiq hogá.

Paulus ki mihnaton aur taklífon ká zikr.

16 Maiṉ phir kahtá hún, ki [30]mujhe koí bewuqúf na samjhe: warna bewuqúf hí samajhkar mujhe qabúl karo, ki maiṉ bhí thorá sá fakhr karún. 17 Jo kuchh maiṉ kahtá hún, [31]wuh Khudáwand ke taur par nahín, balki goyá bewuqúfí se, aur [32]us jur'at se kahtá hún jo fakhr karne meṉ hotí hai. 18 Jahán áur [33]bahutere jismání taur par fakhr karte hain, maiṉ bhí karúngá. 19 Kyúnki [34]tum to 'aqlmand

[1] Muq. Hús. 2. 19, 20.
[2] Kul. 1. 22, 28.
[3] Ir. 5. 27. Muk. 14. 4.
[4] Paid. 3. 4. 1 Tim. 2 14. Muq. Yúh. 8. 44 aur 1 Thiss. 3. 5.
[5] Muq. Ir. 6. 5.
[6] Báb 6. 6.
[7] Muq. 1 Kur. 3. 11.
[8] Muq. Gal. 1. 6.
[9] Báb 12. 11. Gal. 2. 6.
[10] Dekho 1 Kur. 1. 17.
[11] Muq. Ir. 3. 4.
[12] Báb 4. 2; 5. 11 aur 12. 12.
[13] Muq. báb 12. 13.
[14] Dekho A'mál 18. 3.
[15] Fil. 4. 12.
[16] Báb 12. 13, 14.
[17] Muq. 1 Kur. 16. 17 aur Fil. 4. 15, 16.
[18] Báb 12. 16. 1 Thiss. 2. 6.
[19] Dekho Rom. 1. 9 aur 9. 1.
[20] 1 Kur. 9. 15.
[21] Dekho báb 6. 11.
[22] Áyat 31. Báb 12. 2, 3.
[23] Muq. 1 Kur. 9. 12.
[24] Muk. 2. 2. Muq. Gal. 1. 7; 2. 4 aur 6. 12 aur Fil. 1. 15 aur 3. 18 aur Tit. 1. 10, 12 aur 2 Pat. 2. 1 aur 1 Yúh. 4. 1.
[25] Muq. Fil. 3. 2.
[26] Áyát 14, 15.
[27] Gal. 1. 8.
[28] Báb 3. 9.
[29] Fil. 3. 19.
[30] Báb 12. 6.
[31] Muq. 1 Kur. 7. 12.
[32] Báb 9. 4.
[33] Fil. 3. 3, 4.
[34] 1 Kur. 4. 10.

a Yá *Injíl.*
b Yá *apne áp ko afzal rasúlon.*

hokar ḳhushí se bewuqúfoṉ kí bardásht karte ho. 20 Jab koí tumheṉ [35]gulám banátá hai, [36]yá khá játá hai, yá phaṉsá letá hai, yá apne áp ko baṛá banátá hai, yá [37]tumháre muṉh par tamáṉcha mártá hai, to tum bardásht kar lete ho. 21 Merá yih kahná zillat hí ke taur par sahí, [38]ki ham kamzor se the. Magar jis kisí bát meṉ koí diler hai, (agarchi yih kahná bewuqúfí hai,) maiṉ bhí diler húṉ. 22 Kyá wuhí 'Ibrání haiṉ? [39]Maiṉ bhí húṉ. Kyá wuhí Isráilí haiṉ? Maiṉ bhí húṉ. Kyá wuhí Ibráhím kí nasl se haiṉ? Maiṉ bhí húṉ. 23 Kyá wuhí [40]Masíh ke ḳhádim haiṉ? (merá yih kahná díwánagí hai;) [41]maiṉ ziyádatar húṉ; mihnatoṉ meṉ ziyáda, [42]qaid meṉ ziyáda, [43]kore kháne meṉ hadd se ziyáda, [44]bárhá maut ke ḳhatroṉ[a] meṉ rahá húṉ. 24 Maiṉ ne Yahúdíoṉ se páṉch bár [45]ek kam chálís chálís kore kháe. 25 Tín bár [46]bedeṉ ḳháíṉ, [47]ek bár sangsár kiyá gayá, tín martabe [48]jaház túṭne kí balá meṉ paṛá, ek rát din samundar meṉ káṭá; 26 maiṉ bárhá safaroṉ meṉ, daryáoṉ ke ḳhatroṉ meṉ, ḍákúoṉ ke ḳhatroṉ meṉ, [49]apní qaum se ḳhatroṉ meṉ, [50]gair-qaumoṉ se ḳhatroṉ meṉ, [51]shahr ke ḳhatroṉ meṉ, biyábán ke ḳhatroṉ meṉ, samundar ke ḳhatroṉ meṉ, jhúṭhe bháiyoṉ ke ḳhatroṉ meṉ; 27 [52]mihnat aur mashaqqat meṉ, bárhá bedárí kí hálat meṉ, [53]bhúk aur piyás kí musíbat meṉ, bárhá fáqakashí meṉ, sardí aur nangepan kí hálat meṉ rahá húṉ. 28 Âur báto ke 'iláwa, jin ká maiṉ zikr nahíṉ kartá[b], [54]sárí kalísiyáoṉ ká fikr mujhe har roz á dabátá hai. 29 [55]Kis kí kamzorí se maiṉ kamzor nahíṉ hotá? Kis ke ṯhokar kháne se merá dil nahíṉ dukhtá? 30 [56]Agar fakhr hí karná zarúr hai, to un báto par fakhr karúṅgá, jo merí kamzorí se muta'alliq haiṉ. 31 [57]Ḳhudáwand Yisú' ká Ḳhudá aur Báp, [58]jis kí abad tak hamd ho, [59]jántá hai ki maiṉ jhúṯh nahíṉ kahtá. 32 Damishq meṉ us hákim ne jo bádsháh Áritás kí taraf se thá, mere pakarne ke liye Damishqíoṉ ke [60]shahr par pahrá biṯhá rakkhá thá: 33 [61]phir maiṉ ṯokre meṉ khirkí kí ráh díwár par se laṯká diyá gayá, aur maiṉ us ke háthoṉ se bach gayá.

Paulus ki ásmání royatoṉ aur jismání kamzorí ká zikr.

12 1 Mujhe fakhr karná zarúr húá, agarchi mufíd nahíṉ. Pas jo royá aur [1]mukáshafe Ḳhudáwand kí taraf se 'ináyat húe, un ká maiṉ zikr kartá húṉ. 2 Maiṉ [2]Masíh meṉ ek shaḳhs ko jántá húṉ; chaudah baras húe, ki wuh yakáyak [3]tísre ásmán tak [4]uṯhá liyá gayá; na mujhe yih ma'lúm ki badan samet; na yih ma'lúm ki bagair badan ke; yih [5]Ḳhudá ko ma'lúm hai. 3 Aur maiṉ yih bhí jántá húṉ, ki us shaḳhs ne, (badan samet yá bagair badan ke, yih mujhe ma'lúm nahíṉ; [5]Ḳhudá ko ma'lúm

[35] Gal. 2. 4. Muq. Gal. 4. 3, 9 aur 5. 1.
[36] Muq. báb 7. 2.
[37] 1 Kur. 4. 11.
[38] Báb 10. 10.
[39] Rom. 11. 1. Fil. 3. 5.
[40] Dekho báb 3. 6 aur 10. 7.
[41] Dekho 1 Kur. 15. 10.
[42] Báb 6. 5.
[43] A'mál 16. 23.
[44] Báb 1. 9, 10; 4. 11 aur 6. 9. Rom. 8. 36. 1 Kur. 15. 30—32.
[45] Ist. 25. 3.
[46] A'mál 16. 22.
[47] A'mál 14. 19.
[48] Muq. A'mál 27. 41.
[49] A'mál 9. 23; 13. 50; 14. 5 aur 17. 5. 1 Thiss. 2. 15.
[50] Muq. A'mál 18. 12; 20. 3, 19; 21. 27; 23. 10, 12 aur 25. 3.
[51] A'mál 14. 5. Muq. A'mál 19. 23 aur 27. 42.
[52] A'mál 21. 31.
[53] 1 Thiss. 2. 9. 2 Thiss. 3. 8.
[54] Dekho 1 Kur. 7. 17.
[55] Dekho 1 Kur. 8. 13 aur 9. 22.
[56] Báb 10. 10 aur 12. 5, 9. Dekho 1 Kur. 2. 3.
[57] Dekho Rom. 15. 6.
[58] Dekho Rom. 9. 5.
[59] Áyat 11.
[60] A'mál 9. 24.
[61] A'mál 9. 25.
[1] Gal. 1. 12 aur 2. 2. Ef. 3. 3.
[2] Dekho báb 5. 17.
[3] Dekho Zab. 148. 4.
[4] Áyat 4. 1 Thiss. 4. 17. Muk. 12. 5. Muq. Hiz. 8. 3 aur A'mál 8. 39.
[5] Báb 11. 11.

a Yún. *mauṯoṉ*.

b Yá *In báharwálí báṯoṉ ke 'iláwa*.

hai,) 4 yakáyak [6]firdaus men pahunchkar aisí báten sunín, jo kahne kí nahín, aur jin ká kahná ádmí ko rawá nahín. 5 Main aise shakhs ke úpar to fakhr karúngá, lekin apne úpar, [7]siwá apní kamzorion ke, fakhr na karúngá. 6 Aur agar fakhr karná cháhún bhí, to [8]bewuqúf na ṭhahrúngá; is liye ki sach bolúngá: magar táham báz rahtá hún, táki koí mujhe us se ziyáda na samjhe, jaisá mujhe dekhtá hai, yá mujh se suntá hai. 7 Aur mukáshafon kí ziyádatí ke bá'is, [9]mere phúl jáne ke andeshe se, [10]mere jism men kánṭá chubhoyá gayá, ya'ní [11]Shaitán ká qásid, táki mere mukke máre, aur main phúl na jáún. 8 Is ke báre men main ne [12]tín bár Khudáwand se iltimás kiyá, ki yih mujh se dúr ho jáe. 9 Magar us ne mujh se kahá, ki [13]Merá fazl tere liye káfí hai, kyúnki [14]merí qudrat kamzorí men púrí hotí hai. Pas main barí khushí se apní kamzorion par fakhr karúngá, táki [15]Masíh kí qudrat mujh par chhái rahe. 10 Is liye [16]main [17]Masíh kí khátir kamzorion men, be'izzatíon men, ihtiyájon men, satáe jáne men, tangíon men khush hún; kyúnki [18]jab main kamzor hotá hún, usí waqt zoráwar hotá hún.

Paulus ki begarazí ke bayán men.

11 [19]Main bewuqúf to baná: magar tum hí ne mujhe majbúr kiyá; kyúnki tum ko merí ta'rífkarní cháhiye thí: is liye ki [20]main un afzal rasúlon se[a] kisí bát men kam nahín, [21]agarchi kuchh nahín hún. 12 [22]Rasúl hone kí 'alámaten [23]kamál sabr ke sáth, nishánon, aur 'ajíb kámon, aur mu'jizon ke wasíle se tumháre darmiyán záhir húín. 13 Tum kaun sí bát men áur kalísiyáon se kam ṭhahre, bajuz is ke ki [24]main ne tum par bojh na dálá? Merí yih beinsáfí mu'áf karo.

14 Dekho, [25]yih tísrí bár main tumháre pás áne ke liye taiyár hún: aur tum par bojh na dálúngá; is liye ki [26]main tumháre mál ká nahín, balki tumhárá hí khwáhán hún; kyúnki [27]larkon ko mán báp ke liye jama' karná nahín cháhiye, balki [28]mán báp ko larkon ke liye. 15 Aur [29]main tumhárí rúhon ke wáste bahut khushí se kharch karúngá, balki khud bhí kharch ho jáúngá. Agar [30]main tum se ziyáda mahabbat rakkhún, to kyá tum mujh se kam mahabbat rakkhoge? 16 Lekin mumkin hai, ki [31]main ne khud tum par bojh na dálá ho; magar makkár jo húá, is liye tum ko fareb dekar phansá liyá ho. 17 Bhalá, [32]jinhen main ne tumháre pás bhejá, kyá un men se kisí ki ma'rifat dagá ke taur par tum se kuchh le liyá? 18 [33]Main ne Titus ko samjhákar us ke sáth [34]us bhái ko bhejá. Pas kyá Titus ne tum se dagá ke taur par kuchh liyá? kyá ham

a Yá *main afzal rasúlon se.*
b Yún. *kam ek hí Rúh men na chale?*

6 Lúq. 23. 43. Muk. 2. 7. Muq. Paid. 2. 8 (Yún.).
7 Dekho 1 Kur. 2. 3
8 Báb 5. 13 aur 11. 16, 17. Muq. áyat 11.
9 Muq. báb 10. 10.
10 Muq. Gín 33. 55 aur Hiz. 28. 24.
11 Muq. Lúq. 13. 16. Dekho 1 Kur. 5. 5.
12 Muq. Mat. 26. 44.
13 Yas'. 43. 2.
14 Yas'. 40. 29—31. Muq. Fil. 4. 13.
15 Muq. Muk. 7. 15 Dekho 1 Kur. 2. 5.
16 Rom. 5. 3.
17 Muq. báb 5 15. Dekho Mat. 5. 11, 12.
18 Muq. báb 13. 4.
19 Muq. áyat 6.
20 Dekho báb 11. 5 aur 1 Kur. 15. 10.
21 Dekho 1 Kur. 3. 7 aur 15. 9.
22 Dekho Rom. 15. 19 aur 1 Kur. 9. 1.
23 Báb 6. 4.
24 1 Kur. 9. 12. Dekho A'mál 20. 33.
25 Báb 13. 1. Muq. báb 1. 15 aur 13. 2.
26 1 Kur. 10. 24, 33.
27 1 Kur. 4. 14, 15.
28 Muq. Amsál 19. 14 aur Hiz. 34. 2.
29 Muq. báb 1. 6 aur Fil. 2. 17 aur Kul. 1. 24 aur 1 Thiss. 2. 8 aur 2 Tim. 2. 10.
30 Dekho báb 6. 11.
31 Báb 11. 9.
32 Muq. báb 9. 5.
33 Báb 8. 6.
34 Báb 8. 18.

ek hí naqsh i qadam par na chale?

19 Tum abhí tak yihí samajhte hoge, ki ham tumháre sámne 'uzr kar rahe hain? 35 Ham to Ḳhudá ko házir jánkar Masíh men bolte hain. Aur ai piyáro, 36 yih sab kuchh tumhárí taraqqí[a] ke liye hai. 20 Kyúnki main dartá hún, kahín aisá na ho, ki 37 main ákar jaisá tumhen cháhtá hún, waisá na páún, aur mujhe bhí jaisá tum nahín cháhte, waisá hí páo; ki tum men jhagrá, hasad, gussa, tafriqe, badgoián, gíbaten, shekhián, aur fasád hon; 21 aur phir main jab áún, to merá Ḳhudá mujhe tumháre sámne 'ájiz kare, aur mujhe bahuton ke liye afsos karná pare, 38 jinhon ne peshtar gunáh kiye hain, aur us nápákí, aur 39 harámkárí, aur shahwatparastí se jo un se sarzadd húí, tauba nahín kí.

Paulus ke áne ke báre men Kurinthíon ko hidáyat aur nasíhat.

13 1 [1]Yih tísrí bár main tumháre pás átá hún. [2]Do yá tín gawáhon kí zabán se har ek bát sábit ho jáegí. 2 Jaise [3]main ne jab dúsrí daf'a házir thá to [4]pahle se kah diyá thá, waise hí ab gairházirí men bhí un logon se [5]jinhon ne peshtar gunáh kiye hain, aur áur sab logon se, pahle se kahe detá hún, ki [6]agar phir áúngá, to darguzar na karúngá; 3 kyúnki tum is kí dalíl cháhte ho, ki [7]Masíh mujh men boltá hai; aur wuh tumháre wáste kamzor nahín, balki [8]tum men zoráwar hai; 4 Hán, [9]wuh kamzorí ke sabab se salíb diyá gayá, lekin [10]Ḳhudá kí qudrat ke sabab se zinda hai. Aur [11]ham bhí us men kamzor to hain, magar [12]us ke sáth Ḳhudá kí us qudrat ke sabab se zinda honge, jo tumháre wáste hai. 5 Tum apne áp ko ázmáo, ki ímán par ho yá nahín; [13]apne áp ko jáncho. Kyá tum apní bábat yih nahín jánte, ki [14]Yisú' Masíh tum men hai? warna tum námaqbúl ho. 6 Lekin main ummed kartá hún ki tum ma'lúm kar loge, ki ham to námaqbúl nahín. 7 Aur ham Ḳhudá se du'á mángte hain, ki tum kuchh badí na karo; na is wáste ki ham maqbúl ma'lúm hon, balki is wáste ki tum nekí karo, cháhe ham námaqbúl hí thahren. 8 Kyúnki ham haqq ke barḳhiláf kuchh nahín kar sakte, magar sirf haqq ke liye kar sakte hain. 9 Jab [15]ham kamzor hain, aur tum zoráwar ho, to ham ḳhush hain: aur yih du'á bhí mángte hain, [16]ki tum kámil bano. 10 Is liye main gairházirí men yih báten likhtá hún, [17]táki házir hokar mujhe us [18]ikhtiyár ke muwáfiq [19]sakhtí na karní pare, jo Ḳhudáwand ne mujhe banáne[a] ke liye diyá hai, na bigárne[b] ke liye.

Salám aur du'á e ḳhair.

11 [20]Garaz, ai bháiyo, ḳhush

---

a Yún. *ta'mír.*

b Yún. *ḍhá dene.*

35 Dekho Rom. 1. 9 aur 9. 1.
36 Dekho 1 Kur. 14. 26.
37 Muq. báb 2. 1—4. Dekho 1 Kur. 4. 21.
38 Báb 13. 2. Muq. Muk. 2 21.
39 1 Kur. 5. 1. Dekho 1 Kur. 6. 18.
1 Dekho báb 12. 14.
2 Ist. 19. 15. Dekho Gín. 35. 30.
3 Báb 10. 2.
4 1 Thiss. 3. 4.
5 Báb 12. 21.
6 Áyat 10. Dekho 1 Kur. 4. 21.
7 Dekho Mat. 10. 20 aur 1 Kur. 5. 4.
8 Báb 10. 4.
9 Muq. Fil. 2. 7, 8 aur 1 Pat. 3. 18.
10 Dekho Rom. 1. 4 aur 6. 4.
11 Muq. báb 12. 10.
12 Dekho Rom. 6. 8
13 Muq. 1 Kur. 11. 28 aur Gal. 6. 4.
14 Rom. 8. 10. Gal. 4. 19.
15 1 Kur. 4. 10. Muq. báb 4. 12 aur 12. 5, 9, 10.
16 If. 4. 12. 1 Thiss. 3. 10. Muq. áyat 10.
17 Muq. báb 2. 3.
18 Báb 10. 8.
19 Tit. 1. 13.
20 Fil. 3. 1.

raho; [21] kámil bano; ḳhátir-jama' rakkho; [22] yakdil raho; [23] mel miláp rakkho; to Khudá, mahabbat aur [24] mel miláp ká chashma[a], tumháre sáth hogá. 12 [25] Ápas men pák bosa lekar salám karo.

13 [26] Sáre muqaddas log tum ko salám kahte hain.

14 [27] Ḳhudáwand Yisú' Masíh ká fazl, aur [28] Khudá kí mahabbat, aur [29] Rúhu'l Quds kí shirákat tum sab ke sáth hotí rahe.

21 Dekho Luq. 6. 40.
22 Dekho Rom. 12. 16.
23 Dekho Mar. 9. 50.
24 Dekho Rom. 15. 33.
25 Dekho Rom. 16. 16.
26 Fil. 4. 22.
27 Rom. 16. 20. 1 Kur. 16. 23, wag.; 28 Yahúdáh 21.
29 Fil. 2. 1.

GALATÍON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ ḲHATT

Salám aur du'á.

1 [1] Paulus kí taraf se, jo na insánon kí jánib se, [1]na insán ke sabab[b] se, balki [2] Yisú' Masíh aur Ḳhudá Báp ke sabab[b] se, [3] jis ne us ko murdon men se jiláyá, [4] rasúl hai; 2 aur [5] sáre bháiyon kí taraf se, jo mere sáth hain, [6] Galatiya kí kalísiyáon ko.

3 [7] Ḳhudá Báp, aur hamáre[c] Ḳhudáwand Yisú' Masíh kí taraf se [8] tumhen fazl aur itmínán hásil hotá rahe; 4 [9] usí ne hamáre gunáhon ke liye apne áp ko de diyá, táki [10] hamáre Ḳhudá aur Báp kí marzí ke muwáfiq, hamen is maujúda [11] kharáb jahán se ḳhalásí bakhshe: 5 us kí tamjíd abadu'l ábád hotí rahe. Ámín.

Asl ḳhushḳhabarí ko chhor dene ke sabab Galatíon ko malámat.

6 Main ta'ajjub kartá hún, ki [12] jis ne tumhen Masíh ke fazl se buláyá, us se tum [13] is qadr jald phirkar [14] kisí âur tarah kí ḳhushḳhabarí[d] kí taraf máil hone lage: 7 magar [15] wuh dúsrí nahín: albatta [16] ba'z aise hain, jo tumhen ghabrá dete, aur Masíh kí ḳhushḳhabarí[d] ko bigárná[e] cháhte hain. 8 Lekin agar ham, yá [17] ásmán ká koí firishta bhí, us ḳhushḳhabarí ke siwá jo ham ne tumhen sunái, koí âur ḳhushḳhabarí tumhen sunáe, to [18] mal'ún ho. 9 Jaisá ham peshtar kah chuke hain, waisá hí ab main phir kahtá hún, ki us ḳhushḳhabarí ke siwá, jo tum ne qabúl kí thí, agar koí tumhen âur ḳhushḳhabarí sunátá hai, to [18] mal'ún ho. 10 Ab main ádmíon ko dost banátá hún, yá Khudá ko? kyá [19] ádmíon ko ḳhush karná cháhtá hún? agar ab tak ádmíon ko ḳhush kartá rahtá, to [20] Masíh ká banda na hotá.

1 Áyát 11, 12.
2 A'mál 9. 6; 20. 24; 22. 10, 15, 21 aur 26. 16. Muq. 1 Tím. 1. 1 aur Tit. 1. 3
3 Dekho A'mál 2. 24.
4 Dekho 2 Kur. 1. 1.
5 Fil. 4. 21.
6 A'mál 16. 6. 1 Kur. 16. 1.
7 1 Tím. 1. 2
8 Rom. 1. 7. 1 Kur. 1. 3. 2 Kur. 1. 2, wag.
9 Dekho Mat. 20. 28 aur Rom. 4. 25 aur 1 Kur. 15. 3.
10 Fil. 4. 20 1 Thess. 1. 3 aur 3. 11, 13.
11 Muq. Ií. 2. 2 aur 1 Yúh. 5. 19. Dekho Yúh. 15. 19.
12 Báb 5. 8.
13 Muq. báb 4. 13 aur A'mál 16. 6 aur 18. 23.
14 2 Kur. 11. 4. Muq. 1 Tím. 1. 3
15 Muq. A'mál 4. 12 aur 1 Kur. 3. 11.
16 Báb 5. 10 A'mál 15. 24. Dekho 2 Kur. 11. 13.
17 2 Kur. 11 14.
18 Dekho Rom. 9. 3 (hásh:).
19 1 Thess. 2. 4. Muq. Rom. 2. 29 aur 1 Kur. 10. 33 aur Ií. 6. 6 aur Kul. 3. 22.
20 Muq. Rom. 1. 1.

a Yún. *to mahabbat aur mel miláp* [yá *itmínan*] *ká Khudá.* b Yún. *wasile.*
c N. *Hamáre Ḳhudá Báp, aur.*
d Yá *Injíl.* e Yá *badal dená.*

Paulus ke paigám aur risálat ká ḳhass Yisú' Masíh ki taraf se honá.

11 Ai bháiyo, [21] main tumhen jatáe detá hún, ki [22] jo ḳhushḳhabarí[a] main ne sunáí, wuh insán kí sí nahín. 12 [23] Kyúnki wuh mujhe insán kí taraf se nahín pahunchí, aur na mujhe sikháí gayí, balki [24] Yisú' Masíh kí taraf se mujhe us ká mukáshafa húá. 13 Chunánchi [25] Yahúdi taríq men jo pahle merá chál chalan thá, tum sun chuke ho; ki [26] main Ḳhudá kí kalísiyá ko az hadd satátá aur tabáh kartá thá: 14 aur main Yahúdí taríq men apní qaum ke aksar ham'umron se baṛhtá játá thá, aur [27] apne buzurgon kí riwáyaton men niháyat [28] sargarm thá. 15 Lekin [29] jis Ḳhudá[b] ne mujhe [30] merí mán ke peṭ hí se makhsús kar liyá, aur [31] apne fazl se bulá liyá, jab us kí yih marzí húí, 16 ki apne Beṭe ko mujh men záhir kare, [32] táki main gair-qaumon men us kí ḳhushḳhabarí dún; to na main ne gosht aur ḳhún se saláh lí: 17 aur na Yarúshalem men un ke pás gayá, jo mujh se pahle rasúl the, balki fauran 'Arab ko chalá gayá; phir wahán se Damishq ko wápas áyá.

18 Phir [33] tín baras ke ba'd main Kefá se muláqát karne ko [34] Yarúshalem gayá, aur pandrah din us ke pás rahá. 19 Magar âur rasúlon men se, [35] Ḳhudáwand ke bhái Ya'qúb ke siwá, kisí se na milá. 20 Jo báten main tum ko likhtá hún, [36] Ḳhudá ko házir jánkar kahtá hún, ki wuh jhúṭhí nahín. 21 [37] Is ke ba'd main Súriya aur Kilikiya ke 'iláqon men áyá. 22 Aur [38] Yahúdiya kí kalísiyáen jo Masíh men thín merí súrat se to wáqif na thín: 23 magar sirf yih suná kartí thín, ki Jo ham ko pahle satátá thá, wuh ab usí dín kí ḳhushḳhabarí detá hai, jise pahle tabáh kartá thá; 24 aur wuh mere bá'is Ḳhudá kí baráí kartí thín.

2 [1] Ákhir chaudah baras ke ba'd main Bar-Nabá ke sáth [1] phir Yarúshalem ko gayá, aur Titus ko bhí sáth le gayá. 2 Aur merá jáná mukáshafe ke mutábiq húá: aur jis ḳhushḳhabarí[a] kí [2] gair-qaumon men manádí kartá hún, wuh un se bayán kí, magar 'aláhidagí men un hí logon se [3] jo kuchh samjhe játe the, [4] aisá na ho ki merí is waqt kí yá [5] aglí daur dhúp befáida jáe. 3 Lekin Titus bhí jo mere sáth thá, aur Yúnání hai, [6] ḳhatna karáne par majbúr na kiyá gayá: 4 [7] aur yih un jhúṭhe bháiyon ke sabab se húá, jo [8] chhipkar dákhil ho gaye the, aur chorí se ghus áe the táki [9] us ázádí ko jo hamen Masíh Yisú' men hásil hai, jásúson ke taur par daryáft karke, [10] hamen gulámí men láen: 5 un ke tábi' rahná ham ne gharí bhar bhí manzúr na kiyá, táki [11] ḳhushḳhabarí[a] kí sachchái tum men qáim rahe. 6 Aur [12] jo log kuchh samjhe játe the, (ḳhwáh wuh kaise hí the, mujhe is se kuchh wásta nahín; [13] Ḳhudá kisí ádmí ká tarafdár nahín)—

21 1 Kur. 15. 1.
22 Dekho Rom. 2. 16.
23 Áyat 1. 1 Kur. 11. 23 aur 15. 3. Muq. A'mál 22. 14.
24 Áyat 16. Dekho 1 Kur. 2. 10 aur 2 Kur. 12. 1.
25 Muq. A'mál 26. 4.
26 Dekho A'mál 8. 3.
27 Muq. Yarm. 9. 14 aur 2 Tím. 1. 3. Dekho Mat. 15. 2.
28 Fil. 3. 6. Dekho A'mál 21. 20.
29 A'mál 13. 2. Rom. 1. 1.
30 Yas'. 49. 1, 5. Yarm. 1. 5. Luq. 1. 5.
31 Áyat 6.
32 Báb 2. 9. Dekho A'mál 9. 15.
33 Muq. A'mál 9. 22, 23.
34 Muq. A'mál 9. 26, 27 aur 22. 17 (?).
35 Dekho Mat. 12. 46 aur A'mál 12. 17.
36 Dekho Rom. 1. 9 aur 9. 1.
37 Muq. A'mál 9. 30; 11. 25, 26 aur 13. 1.
38 1 Thiss. 2. 14.

1 Muq. A'mál 15. 2 (?).
2 1 Tim. 3. 16.
3 Áyat 6, 9.
4 Báb 4. 11. 1 Thiss. 3. 5.
5 Fil. 2. 16.
6 Muq. A'mál 16. 3.
7 A'mál 15. 24. 2 Kur. 11. 26. Muq. báb 5. 12.
8 Muq. 2 Pat. 2. 1 aur Yahúdáh 4.
9 Dekho báb 5. 1.
10 Báb 4. 3, 9, 24, 25. 2 Kur. 11. 20. Muq. Rom. 8. 15.
11 Áyat 14. Muq. báb 4. 16 aur 5. 7 aur Tit. 1. 14 aur 2 Yúh. 1.
12 Áyat 2, 9. Muq. báb 6. 3 aur A'mál 5. 36. Dekho 1 Kur. 3. 7.
13 Dekho Ist. 10. 17.

a Yá *Injíl*. b N. *Ḳhudá* na dárad.

un se, jo kuchh samjhe játe
the, [14]mujhe kuchh hásil na
húá: 7 lekin bar'aks is ke, jab
unhon ne yih dekhá, ki jis
tarah makhtúnon ko khush-
khabarí dene ká kám[a] Patras
ke sipurd húá, isí tarah
[15]námakhtúnon ko sunáná is
ke [16]sipurd húá; 8 (kyúnki jis
ne makhtúnon kí risálat ke
liye Patras men asar paidá
kiyá, usí ne gair-qaumon ke
liye mujh men bhí asar paidá
kiyá); 9 aur jab unhon ne
[17]us taufíq ko ma'lúm kiyá,
jo mujhe milí thí, to Ya'qúb
aur Kefá aur Yúhanná ne,
[12]jo kalísiyá ke [18]rukn samjhe
játe the, [19]mujhe aur Bar-
Nabá ko dahiná háth dekar
sharík kar liyá, táki ham gair-
qaumon ke pás jáen, aur wuh
makhtúnon ke pás; 10 aur
sirf yih kahá, ki garíbon ko
yád rakhná: magar [20]main
khud hí isí kám kí koshish
men thá.

11 Lekin [21]jab Kefá Antákiyá
men áyá, to main ne [22]rúbarú
hokar us kí mukhálafat kí,
kyúnki wuh malámat ke láiq
thá. 12 Is liye ki Ya'qúb kí
taraf se chand shakhson ke
áne se pahle to [23]wuh gair-
qaumwálon ke sáth kháyá
kartá thá: magar jab wuh
á gaye, to [24]makhtúnon se
darkar báz rahá, aur kanára
kiyá. 13 Aur báqí Yahúdíon
ne bhí us ke sáth hokar
riyákárí kí; yahán tak ki
Bar-Nabá bhí un ke sáth
riyákárí men par gayá. 14 Jab
main ne dekhá, ki wuh
[25]khushkhabarí[b] kí sachcháí
ke muwáfiq [26]sídhí chál nahín
chalte, to main ne [27]sab ke
sámne Kefá se kahá, ki Jab
tú, báwujúd Yahúdí hone ke,
[28]gair-qaumon kí tarah zindagí
guzártá hai, na Yahúdíon kí
tarah, to gair-qaumon ko
Yahúdíon kí tarah chalne par
kyún majbúr kartá hai? 15 Go
ham paidáish se Yahúdí hain,
aur [29]gunahgár gair-qaumon
men se nahín, 16 táham yih
jánkar ki [30]ádmí shari'at ke
a'mál se nahín, balki [31]sirf
Yisú' Masíh[c] par ímán láne
se rástbáz thahrtá hai, khud
bhí Masíh Yisú' par ímán láe,
táki ham Masíh par ímán láne
se rástbáz ṭhahren, na ki
shari'at ke a'mál se; [32]kyúnki
shari'at ke a'mál se koí bashar
rástbáz na ṭhahregá. 17 Aur
ham jo Masíh men rástbáz
ṭhahrná cháhte hain, agar
khud hí [33]gunahgár niklen, to
kyá Masíh gunáh ká bá'is[d]
hai? Hargiz nahín! 18 Kyún-
ki jo kuchh main ne ḍhá diyá,
agar use phir banáún, to apne
áp ko qusúrwár ṭhahrátá hún.
19 Chunánchi main shari'at
hí ke wasíle [34]shari'at ke
i'tibár se mar gayá, táki
[35]Khudá ke i'tibár se zinda ho
jáún. 20 [36]Main Masíh ke
sáth maslúb húá hún; aur ab
main zinda na rahá, balki
Masíh [37]mujh men zinda hai:
aur main jo ab jism men
zindagí guzártá hún, to Khudá
ke Bete par ímán láne se
guzártá hún, [38]jis ne mujh se
mahabbat rakkhí, aur [39]apne
áp ko mere liye maut ke
hawále kar diyá. 21 Main
Khudá ke fazl ko bekár nahín
kartá: kyúnki [40]rástbází agar

14 Muq. 2 Kur. 11. 5 aur 12. 11.
15 Báb 1. 16. Dekho A'mál 9. 15.
16 1 Thiss. 2. 4. 1 Tim. 1. 11. Dekho 1 Kur. 9. 17.
17 Dekho Rom. 1. 5.
18 Muq. Yarm. 1. 18. Muk. 3. 12.
19 Muq. 2 Pat. 3. 15.
20 Dekho A'mál 24. 17.
21 Muq. A'mál 15. 1, 35.
22 Áiy. 21. 31.
23 A'mál 11. 3. Muq. áyat 14 aur A'mál 10. 28. Dekho Lúq. 15. 2.
24 Dekho A'mál 11. 2.
25 Dekho áyat 5.
26 'Ibr. 12. 13.
27 1 Tim. 5. 20.
28 Dekho áyat 12.
29 Áyat 17. Muq. If. 2. 3, 12.
30 Báb 3. 11. Dekho A'mál 13. 39.
31 Dekho Rom. 9. 30.
32 Rom. 3. 20. Muq. Zab. 143. 2.
33 Áyat 15.
34 Dekho Rom. 6. 2 aur 7. 4.
35 Lúq. 20. 38. Rom. 6. 11 aur 14. 7, 8. 2 Kur. 5. 15. 1 Thiss. 5. 10. 'Ibr. 9. 14. 1 Pat. 4. 2.
36 Báb 5. 24 aur 6. 14. Rom. 6. 6.
37 Dekho Yúh. 17. 23.
38 Dekho Rom. 8. 37.
39 Dekho báb 1. 4.
40 Muq. báb 3. 21 aur 'Ibr. 7. 11.

a Yún. *makhtúnon ki khushkhabarí* yá *Injíl*.
b Yá *Injíl*.
c N. *Masíh Yisú'*.
d Yún. *khádim*.

sharí'at ke wasíle se miltí,
[41] to Masíh ká marná 'abas hotá.

Sharí'at se nahín, balki ímán se rástbázi hásil hotí hai.

3 [1] Ai nádán Galatío kis ne tum par afsún kar liyá? [1] tumhárí to goyá ánkhon ke sámne Yisú' Masíh [2] salíb par dikháyá gayá. [2] Main tum se sirf yih daryáft karná cháhtá hún, ki [3] tum ne sharí'at ke a'mál se Rúh ko páyá, yá ímán ke paigám se? [3] Kyá tum aise nádán ho, ki [4] Rúh ke taur par shurú' karke, ab jism ke taur par kám púrá karná cháhte ho? [4] [5] Kyá tum ne itní taklífen befáida uṭháín? magar sháyad befáida nahín. [5] Pas jo tumhen Rúh bakhshtá, aur tum men [6] mu'jize záhir kartá hai, kyá wuh [7] sharí'at ke a'mál se aisá kartá hai, yá ímán ke paigám se? [6] Chunánchi [a][8] Ibráhím Ḳhudá par ímán láyá [b], aur yih us ke liye rástbázi giná gayá. [7] Pas ján lo, ki [9] jo ímánwále hain, wuhí [10] Ibráhím ke farzand hain. [8] Aur kitáb i muqaddas ne peshtar se yih jánkar, ki [11] Ḳhudá gair-qaumon ko ímán se rástbáz ṭhahráegá, pahle hí se Ibráhím ko yih khushkhabarí suná dí, ki [c] 'Tere bá'is sárí qaumen barakat páengí. [9] Pas jo ímánwále hain, wuh ímándár Ibráhím ke sáth barakat páte hain. [10] Kyúnki jitne sharí'at ke a'mál par takya karte [d] hain, wuh sab [12] la'nat ke mátahat hain: chunánchi likhá hai, ki [e][13] Jo koí [14] un sab báton ke karne par qáim nahín rahtá, jo sharí'at kí kitáb men likhí hain, wuh la'natí hai. [11] Aur yih bát záhir hai, ki [15] sharí'at ke wasíle se koí shakhs Ḳhudá ke nazdík rástbáz nahín ṭhahrtá: kyúnki likhá hai, ki [f][16] Rástbáz ímán se jítá rahegá: [12] aur sharí'at ko ímán se kuchh wásta nahín; balki likhá hai, ki [g][17] Jis ne in par 'amal kiyá, wuh in ke sabab se jítá rahegá. [13] Masíh jo hamáre liye la'natí baná, [18] us ne hamen mol lekar sharí'at kí la'nat se chhuráyá: kyúnki likhá hai, ki [h] Jo koí [19] lakrí par laṭkáyá gayá, wuh la'natí hai: [14] táki Masíh Yisú' [i] men Ibráhím kí barakat [20] gair-qaumon tak bhí pahunche; aur [21] ham ímán ke wasíle se us [22] Rúh ko hásil karen, jis ká wa'da húá hai [k].

Sharí'at sab ko gunahgár sábit kartí hai.

15 Ai bháiyo, [23] main insán ke taur par kahtá hún: ki [24] agarchi ádmí hí ká 'ahd ho, jab us kí tasdíq ho gayí, to koí us ko bátil nahín kartá, aur na us par kuchh barhátá hai. [16] Pas [25] Ibráhím aur us kí nasl se [26] wa'de kiye gaye. Wuh yih nahín kahtá, ki nasl-on se, jaisá bahuton ke wáste kahá játá hai; balki jaisá ek ke wáste, ki [27] Terí nasl ko; aur wuh Masíh hai. [17] Merá yih matlab hai, ki Jis 'ahd

[41] Muq. báb 5. 4.

[1] Muq. Gin. 21. 9.
[2] Muq. 1 Kur. 1. 23.

[3] Áyat 14. If. 1. 13. 'Ibr. 6. 4. Dekho A'mál 15. 8.

[4] Fil. 1. 6. Muq. báb 4. 9.

[5] 1 Kur. 15. 2. Muq. 'Ibr. 10. 35 aur 2 Yuh. 8.

[6] Muq. 1 Kur. 12. 10.

[7] Áyat 2.

[8] Muq. Rom. 4. 9, 21, 22. Dekho Rom. 4. 3.

[9] Áyat 9. Rom. 3. 26.

[10] Dekho Luq. 19. 9.

[11] Dekho Rom. 3. 30.

[12] Muq. báb 5. 4. Dekho Rom. 4. 15

[13] Muq. Yarm. 11. 3 aur Hiz. 18. 4.

[14] Muq. Mat. 5. 19.

[15] Dekho báb 2. 16.

[16] Rom. 1. 17. 'Ibr. 10. 38.

[17] Dekho Rom. 10. 5.

[18] Báb 4. 5. Muq. Muk. 22. 3. Dekho 2 Pat. 2. 1.

[19] Dekho A'mál 5. 30 (hásh:).

[20] Rom. 4. 9, 16. Muq. áyat 23.

[21] Áyat 2.

[22] A'mál 2. 33. Muq. Yas'. 32. 15 aur 44. 3 aur Yúel 2. 28 aur Yúh. 7. 39 aur If. 1. 13.

[23] Dekho Rom. 3. 5.

[24] Muq. 'Ibr. 9. 17.

[25] Rom. 4. 13, 16. Dekho Luq. 1. 55.

[26] A'mál 13. 32.

[27] A'mál 3. 25. Dekho Paid. 13. 15; 17. 7, 8 aur 22. 18, wag:

a Paidáish 15. 6.
b Yá *Ibráhím ne Ḳhudá kí yaqín kiyá.*
c Paidáish 12. 3.
d Yún. *sharí'at ke kámwále.*

e Istisná 27. 26.
f Habaqqúq. 2. 4.
g Ahbár 18. 5.
h Istisná 21. 23.
i N. *Yisú' Masíh.*
k Yún. *Rúh kí wa'da hásil karen.*

kí Khudá ne pahle se tasdíq kí thí, us ko sharí'at [28]chár sau tís baras ke ba'd ákar bátil nahín kar saktí, ki [29]wuh wa'da láhásil ho. 18 Kyúnki agar mírás sharí'at ke sabab se milí hai, to wa'de ke sabab se na húí: magar [30]Ibráhím ko Khudá ne wa'de hí kí ráh se bakhshí. 19 Pas sharí'at kyá rahí? [31]Wuh náfarmánion ke sabab se ba'd men dí gayí, ki [32]us nasl ke áne tak rahe jis se wa'da kiyá gayá thá; aur wuh [33]firishton ke wasíle se [34]ek darmiyání kí ma'rifat muqarrar kí gayí. 20 Ab [35]darmiyání ek ká nahín hotá; magar [36]Khudá ek hí hai. 21 Pas kyá sharí'at Khudá ke wa'don ke khiláf hai? Hargiz nahín! kyúnki [37]agar koí aisí sharí'at dí játí, jo zindagí bakhsh saktí, to albatta rástbází sharí'at ke sabab se hotí. 22 Magar kitáb i muqaddas ne [38]sab ko gunáh ká mátaht kar diyá[a], táki [39]wuh wa'da jo Yisú' Masíh par [40]ímán láne par mauqúf hai, ímándáron ke haqq men púrá kiyá[b] jáe.

Sharí'at Masíh tak pahuncháne ko ustád thahrí.

23 Ímán ke áne se peshtar sharí'at kí mátahtí men hamárí nigahbání hotí thí, aur us ímán ke áne tak[c] jo záhir honewálá thá, ham usí ke páband rahe. 24 Pas [41]sharí'at [42]Masíh tak pahuncháne ko hamárá ustád baní, [43]táki ham ímán ke sabab rástbáz thahren. 25 Magar jab ímán á chuká, to ham ustád ke mátaht na rahe. 26 Kyúnki [44]tum sab us ímán ke wasíle se jo Masíh Yisú' men hai, Khudá ke farzand ho. 27 Aur tum sab jitnon ne [45]Masíh men shámil hone ká baptisma[d] liyá [46]Masíh ko pahin liyá. 28 [47]Na koí Yahúdí rahá, na Yúnání; na koí gulám, na ázád; [48]na koí mard, na 'aurat: kyúnki [49]tum sab Masíh Yisú' men ek ho. 29 Aur [50]agar tum Masíh ke ho, to Ibráhím kí nasl, aur [51]wa'de ke mutábiq wáris ho.

Jab Masíh ne hamen betá baná diyá, to sharí'at kí gulámí kí taraf dobára kyún rujú' hon?

4 1 Main yih kahtá hún, ki wáris jab tak bachchá hai, agarchi wuh sab ká málik hai, magar us men aur gulám men farq nahín; 2 balki jo mí'ád báp ne muqarrar kí, us waqt tak sarparaston aur mukhtáron ke ikhtiyár men rahtá hai. 3 Isí tarah ham bhí jab bachche the, to [1]dunyawí ibtidáí báton ke [2]páband hokar gulámí kí hálat men rahe: 4 lekin [3]jab waqt púrá ho gayá, to Khudá ne apne Bete ko bhejá, jo [4]'aurat se [5]paidá húá, aur [6]sharí'at ke mátaht paidá húá, 5 táki [7]sharí'at ke mátahton ko mol lekar chhurá le, aur ham ko [8]lepálak hone ká darja mile. 6 Aur chúnki tum bete ho, is liye Khudá ne apne Bete ká [9]Rúh hamáre

a Yún. *gunáh ke niche band kiyá.*
b Yún *ímándáron ko diyá.*
c Yá *ímán ke liye.*
d Yá *Masíh men istibáq.*

[28] Khur. 12. 40, 41. Muq. Paid. 15. 13 aur A'mál 7. 6
[29] Rom. 4. 14.
[30] Muq. 'Ibr. 6. 13, 14.
[31] Muq. Rom. 4. 15.
[32] Áyat 16.
[33] A'mál 7. 53. 'Ibr. 2. 2.
[34] Khur. 20. 19, 21, 22. Ist. 5. 5, 22, 23, 27, 31. A'mál 7. 38.
[35] 1 Tím. 2. 5. 'Ibr. 8. 6; 9. 15 aur 12. 24. Muq. 'Ibr. 6. 17.
[36] Rom. 3. 30.
[37] Dekho báb 2. 21.
[38] Rom. 11. 32. Dekho Rom. 3. 9.
[39] Rom. 4. 16.
[40] Dekho A'mál 10. 43.
[41] Muq. Mat. 5. 17 aur Rom. 10. 4 aur Kul. 2. 17 aur 'Ibr. 9. 8, 10.
[42] 1 Kur. 4. 15 (Yún.).
[43] Áyat 11. Dekho báb 2. 16.
[44] Báb 4. 5, 6. Muq. Yúh. 1. 12. Dekho Rom. 8. 14—16.
[45] Rom. 6. 3.
[46] Dekho Rom. 13. 14.
[47] Muq. áyat 14 aur báb 5. 6 aur 6. 15. Dekho Rom. 3. 30 aur 1 Kur. 12. 13.
[48] 1 Kur. 11. 11.
[49] Muq. Yúh. 10. 16 aur 17. 11 aur 1 Kur. 10. 17 aur 1f. 2. 14—16 aur 4. 4, wag:
[50] Dekho Rom. 9. 7 aur 1 Kur. 3. 23.
[51] Báb 4. 1, 7. Rom. 8. 17. 1f. 3. 6. Muq. báb 4. 28 aur 2 Tím. 1. 1 aur Tit. 1. 2 aur 'Ibr. 9. 15.
[1] Kul. 2. 8, 20.
[2] Dekho báb 2. 4.
[3] Muq. 1 Tím. 2. 6. Dekho Mar. 1. 15.
[4] Muq. 1 Tím. 2. 15. Dekho Paid. 3. 15.
[5] Fil. 2. 7. Dekho Yúh. 1. 14
[6] Muq. Luq. 2. 21, 22, 27.
[7] Dekho báb 3. 12.
[8] Báb 3. 26. Dekho Rom. 8. 15.
[9] Muq. Rom. 5. 5 aur 2 Kur. 3. 17. Dekho A'mál 16. 7.

dilon men bhejá, jo Abbá, ya'ní, Ai Báp, kah kahkar pukártá hai. 7 Pas ab tú gulám nahín, balki betá hai; aur jab betá húá, to Khudá ke sabab [10]wáris bhí húá.

8 Lekin us waqt [11]Khudá se náwáqif hokar, [12]tum un ma'búdon kí gulámí men the, jo apní zát se [13]Khudá nahín: 9 magar ab jo tum ne Khudá ko pahcháná, balki [14]Khudá ne tum ko pahcháná, to un [15]za'íf aur nikammí ibtidái báton[a] kí taraf [16]kis tarah phir rujú' hote ho, jin kí dobára gulámí karní cháhte ho? 10 [17]Tum dinon, aur mahínon, aur muqarrarí waqton, aur barason ko mánte ho. 11 Mujhe tumhárí bábat dar hai, [18]kahín aisá na ho, ki jo mihnat main ne tum par kí hai, befáida jáe.

12 Ai bháiyo, [19]main tumhárí minnat kartá hún, ki merí mánind ho jáo, kyúnki main bhí tumhárí mánind hún. [20]Tum ne merá kuchh bigárá nahín: 13 balki tum jánte ho, ki main ne [21]pahlí daf'a [22]jism kí kamzorí ke sabab se tum ko khushkhabarí sunái thí: 14 aur tum ne merí us jismání hálat ko, jo tumhárí ázmáish ká bá'is thí, na haqír jáná, na us se nafrat kí; aur [23]Khudá ke firishte, balki [24]Masíh Yisú' kí mánind mujhe mán liyá. 15 Pas tumhárá wuh khushí manáná kahán gayá? Main tumhárá gawáh hún, ki agar ho saktá, to tum apní ánkhen bhí nikálkar mujhe de dete. 16 To kyá tum se [25]sach bolne ke sabab main tumhárá dushman ban gayá? 17 Wuh tumhen dost banáne kí koshish to karte hain, magar nekníyatí se nahín; balki wuh tumhen khárij karáná cháhte hain, táki tum unhín ko dost banáne kí koshish karo. 18 Lekin yih achchhí bát hai, ki nek amr men dost banáne kí har waqt koshish kí jáe, [26]na sirf usí waqt ki jab main tumháre pás maujúd hún. 19 [27]Ai mere bachcho, [28]tumhárí taraf se mujhe phir janne ke se dard lage hain, jab tak ki Masíh [29]tum men súrat na pakar le. 20 Jí cháhtá hai, ki ab tumháre pás maujúd hokar âur tarah se bolún, kyúnki mujhe tumhárí taraf se shubha hai.

21 Mujh se kaho to, tum jo sharí'at ke mátaht honá cháhte ho, kyá sharí'at kí bát ko nahín sunte? 22 Yih likhá hai, ki Ibráhím ke do bete the; [30]ek laundí se, [31]dúsrá ázád se. 23 Magar [32]laundí ká larká jismání taur par, aur [33]ázád ká larká wa'de ke sabab se paidá húá. 24 In báton men tamsíl pái játí hai: is liye ki yih 'auraten goyá do [34]'ahd hain; [35]ek Koh i Síná par ká, jis se gulám hí paidá hote hain, aur wuh Hájira hai. 25 Aur Hájira 'Arab ká Koh i Síná hai; aur maujúda Yarúshalem us ká jawáb hai, kyúnki wuh apne larkon samet gulámí men hai. 26 Magar [36]'álam i bálá kí Yarúshalem ázád hai, aur wuhí hamárí mán hai.

[10] Dekho báb 3. 29.
[11] 1 Kur. 1. 21. 1 Thiss. 4. 5. 2 Thiss. 1 8. 1 Yúh. 4. 8.
[12] Muq. If. 2. 11, 12 aur 1 Thiss. 1. 9.
[13] 2 Taw. 13. 9. Yas'. 37. 19. Yarm. 2. 11; 5. 7 aur 16. 20. Muq. 1 Kur. 8. 4.
[14] Dekho 1 Kur. 8. 3.
[15] Rom. 8. 3. 'Ibr. 7. 18.
[16] Muq. báb 3. 3.
[17] Rom. 14. 5. Kul. 2. 16.
[18] Báb 2. 2 aur 5. 2, 4. 1 Thiss. 3. 5.
[19] Muq. 2 Kur. 6. 13.
[20] Muq. 2 Kur. 2. 5.
[21] Muq. báb 1. 6.
[22] Dekho 1 Kur. 2. 3.
[23] 1 Sam. 29. 9. Zak. 12. 8, wag: Muq. Mal. 2. 7 aur 2 Kur. 5. 20.
[24] Dekho Mat. 10. 40.
[25] Dekho báb 2. 5.
[26] Muq. áyat 13.
[27] Muq. 1 Kur. 4. 15 aur Filemon 10.
[28] Muq. Ya'q. 1. 18.
[29] Rom. 8. 10. 2 Kur. 13. 5, wag:
[30] Paid. 16. 5.
[31] Paid. 21. 2.
[32] Áyat 29. Muq. Rom. 9. 7.
[33] Áyat 28. Paid. 17. 16—19; 18. 10—14 aur 21. 1, 2. 'Ibr. 11. 11.
[34] Dekho Rom. 9. 4.
[35] Ist. 33. 2.
[36] Muq. 'Ibr. 12. 22 aur Muk. 3. 12 aur 21. 2, 10.

a Yá *'anásir, yá istuqsát.*

27 Kyúnki likhá hai, ki
[a] Ai bánjh! tú jis kí aulád
nahín hotí, khushí maná;
Tú jo dard i zih se náwáqif
hai, áwáz baland karke
chillá:
Kyúnki bekas chhorí húi kí
aulád shauharwálí kí
aulád se ziyáda hogí.
28 Pas, ai bháiyo, ham [37] Izháq
kí tarah [38] wa'de ke farzand
hain[b]. 29 Aur jaise us waqt
jismání paidáishwálá rúháni
paidáishwále ko [39] satátá thá,
[40] waise hí ab bhí hotá hai.
30 Magar kitáb i muqaddas
kyá kahtí hai? Yih, ki
[c 41] Laundí aur us ke bete ko
nikál de, kyúnki laundí ká betá
ázád ke bete ke sáth hargiz
wáris na hogá. 31 Pas, ai
bháiyo, ham laundí ke farzand
nahín, balki [42] ázád ke hain.

5 [1] Masíh ne hamen [2] ázád
rahne ke liye ázád kiyá
hai. Pas [3] qáim raho, aur
dobára [4] gulámí ke [5] júe men
na juto.

Masíhí ázádí par qáim
rahkar, birádarána
mahabbat se sharí'at ko
púrá karná, aur Rúh ká
phal láná.

2 Dekho, main Paulus tum
se kahtá hún, ki [6] agar tum
khatna karáoge, to [7] Masíh se
tum ko kuchh fáida na hogá.
3 Balki main har ek khatna
karánewále shakhs par phir
gawáhí detá hún, ki [8] use
tamám sharí'at par 'amal
karná farz hai. 4 [9] Tum jo
sharí'at ke wasíle se rástbáz
thahrná cháhte ho, Masíh se
[10] alag ho gaye, aur [11] fazl se
mahrúm. 5 Kyúnki ham Rúh
ke bá'is ímán se [12] rástbází kí
ummed bar áne ke muntazir
hain. 6 Aur Masíh Yisú' men
[13] na to khatna kuchh kám ká
hai, na námakhtúní; magar
[14] ímán, jo mahabbat kí ráh
se asar kartá hai. 7 [15] Tum to
achchhí tarah daur rahe the;
kis ne tumhen [16] haqq ke
mánne se rok diyá? 8 Yih
targíb [17] tumháre bulánewále
kí taraf se nahín hai.
9 [18] Thorá sá khamír sáre
gundhe húe áte ko khamír
kar detá hai. 10 [19] Mujhe
Khudáwand men tum par yih
bharosá hai, ki tum [20] áur
tarah ká khayál na karoge:
lekin [21] jo tumhen ghabrá detá
hai, wuh koí kyún na ho, sazá
páegá. 11 Aur ai bháiyo, main
agar ab tak khatne kí manádí
kartá hún, to ab tak [22] satáyá
kyún játá hún? Is súrat men
[23] salíb kí thokar to játí rahí.
12 Kásh ki [24] tumháre beqarár
karnewále apná ta'alluq qata'
kar lete[d].

13 Ai bháiyo, tum [25] ázádí ke
liye buláe to gaye ho; [26] magar
aisá na ho, ki wuh ázádí
jismání báton ká mauqa'
bane, balki mahabbat kí ráh
se [27] ek dúsre kí khidmat karo.
14 Kyúnki [28] sárí sharí'at par
ek hí bát se púrá 'amal ho
játá hai, ya'ní is se, kí [e 29] Tú
apne parausí se apní mánind
mahabbat rakh. 15 Lekin
agar tum ek dúsre ko [30] kátte
aur pháre kháte ho, to
khabardár rahná, ki ek dúsre
ká satyanás na kar do.

16 Magar main yih kahtá
hún, ki [31] Rúh ke muwáfiq

[37] Dekho áyat 23.
[38] Rom. 9. 8 Dekho báb 3. 29.
[39] Paid. 21. 9.
[40] Dekho báb 5. 11.
[41] Muq Yúh. 8. 35.
[42] Muq. 1 Pat. 3. 6.
[1] Báb 2. 4 aur 5. 13. Dekho Ya'q. 1. 25.
[2] Dekho Yúh. 8. 32.
[3] Dekho 1 Kur. 16. 13.
[4] Dekho báb 2. 4.
[5] A'mál 15. 10.
[6] Áyát 3, 11. A'mál 15. 1, wag: 1 Kur. 7. 18.
[7] Dekho báb 4. 11.
[8] Rom. 2. 25.
[9] Muq. báb 2. 21 aur 3. 10 aur Rom. 9. 31, 32.
[10] Rom. 7. 6 (Yún.).
[11] Muq. 'Ibr. 12. 15 aur 2 Pat. 3. 17.
[12] Dekho Rom. 8. 23, 25.
[13] Báb 6. 15. 1 Kur. 7. 19. Kul. 3. 11. Dekho báb 3. 28.
[14] Muq. 1f. 6. 23 aur 1 Thess. 1. 3 aur Ya'q. 2. 18, 20, 22.
[15] Dekho 1 Kur. 9. 24.
[16] Dekho báb 2. 5.
[17] Báb 1. 6.
[18] 1 Kur. 5. 6. Muq. 1 Kur. 15. 33 aur 'Ibr. 12. 15.
[19] Dekho 2 Kur. 2. 3.
[20] Muq. Fil. 3. 15.
[21] Báb 1. 7. Muq. áyat 12.
[22] Báb 4. 29 aur 6. 12.
[23] 1 Kur. 1. 23. Dekho 1 Pat. 2. 8.
[24] Muq. áyat 10. Dekho báb 2. 4.
[25] Dekho áyat 1.
[26] 1 Pat. 2. 16. Yahúdáh 4. Muq. 1 Kur. 8. 9 aur 2 Pat. 2. 19.
[27] 1 Kur. 9. 19.
[28] Muq. Mat. 7. 12 aur 22. 40.
[29] Muq. áyat 22 aur báb 6. 2. Dekho Mat. 19. 19 aur Yúh. 13. 34.
[30] Muq. Fil. 3. 2.
[31] Áyat 24, 25. Rom. 8. 4. Dekho Rom. 13. 14.

a Yasha'yáh 54. 1.
b N. *tum.....ho.*
c Paidáish 21. 10.
d Yá *apne 'usw ko kát lete.*
e Ahbár 19. 18.

chalo, to [32]jism kí ḳhwáhish ko hargiz púrá na karoge. 17 Kyúṅki [33]jism Rúh ke ḳhiláf ḳhwáhish kartá hai, aur Ṙúh jism ke ḳhiláf; aur yih ek dúsre ke mukhálif haiṅ; [34]táki jo tum cháhte ho, wuh na karo. 18 Aur agar tum [35]Rúh kí hidáyat se chalte ho, [36]to shari'at ke mátaht nahíṅ rahe. (19 Ab [37]jism ke kám to záhir haiṅ, ya'ní harámkárí, nápáki, shahwatparastí, 20 butparastí, jádúgarí, 'adáwateṅ, jhagṙá, hasad, gussa, tafriqe, judáíáṅ, [38]bid'ateṅ, 21 bugz, nashebází, náchrang, aur áur in kí mánind: in kí bábat tumheṅ pahle se kahe detá húṅ, jaisá ki peshtar játá chuká húṅ, ki [39]aise kám karnewále Ḳhudá kí bádsháhat ke wáris na hoṅge. 22 Magar [40]Rúh ká phal [41]mahabbat, ḳhushí, itmínán, tahammul, [42]mihrbání, neki, ímándárí, 23 [43]hilm, [44]parhezgárí hai: [45]aise aise kámoṅ kí koí shari'at mukhálif nahíṅ.) 24 Aur jo Masíh Yisú' ke haiṅ, [46]unhoṅ ne jism ko us kí [47]ragbatoṅ aur ḳhwáhishoṅ samet salíb par khench diyá hai.

25 Agar ham Rúh ke sabab se zinda haiṅ, to [48]Rúh ke muwáfiq chalná bhí cháhiye. 26 [49]Ham bejá fakhr karke, na ek dúsre ko chiṙáeṅ, na ek dúsre se jaleṅ.

Birádarána hamdardí, saḳháwat, aur sábitqadamí.

6 1 Ai bháiyo, [1]agar koí ádmí kisí qusúr meṅ pakṙá bhí jáe, to [2]tum jo rúhání ho, us ko [3]hilmmizájí[a] se bahál karo; aur apná bhí ḳhayál rakh, kahíṅ tú bhí ázmáish meṅ na par jáe. 2 [4]Tum ek dúsre ká bár uṭháo, aur [5]yúṅ [6]Masíh kí shari'at ko púrá karo[b]. 3 Kyúṅki [7]agar koí shakhs apne áp ko kuchh samjhe, [8]aur ho kuchh nahíṅ, to apne áp ko dhoká detá hai. 4 Pas har shakhs [9]apne hí kám ko ázmá le; is súrat meṅ use apní hí bábat fakhr karne ká mauqa' hogá, na dúsre kí bábat. 5 Kyúṅki [10]har shakhs apná hí bojh uṭháegá.

6 [11]Kalám kí ta'lím pánewálá ta'lím denewále ko sab achchhí chízoṅ meṅ sharík kare. 7 [12]Fareb na kháo; [13]Khudá ṭhaṭṭhoṅ meṅ nahíṅ uṙáyá játá: kyúṅki [14]ádmí jo kuchh botá hai, wuhí káṭegá. 8 [15]Jo koí apne jism ke liye botá hai, [16]wuh jism se halákat kí fasl káṭegá; aur [17]jo Rúh ke liye botá hai, wuh Rúh se hamesha kí zindagí kí fasl káṭegá. 9 [18]Ham nek kám karne meṅ himmat na háreṅ, kyúṅki [19]agar bedil na hoṅge, to 'ain waqt par káṭenge. 10 Pas [20]jahán tak mauqa' mile, [21]sab ke sáth nekí kareṅ, ḳhásskar ahl i ímán ke sáth.

Ákhirí nasihat aur du'á.

11 Dekho, maiṅ ne kaise bare bare harfoṅ meṅ tum ko [22]apne háth se likhá hai. 12 [23]Jitne log jismání namúd cháhte haiṅ, [24]wuh tumheṅ ḳhatna karáne par majbúr

---

[a] Yún. *hilm kí rúh.* [b] N. *karoge.*

---

[32] If. 2. 3.

[33] Rom. 7. 23 aur 8. 5—7.

[34] Rom. 7. 15, 18, 19.

[35] Rom. 8. 14.

[36] Dekho Rom. 7. 4.

[37] 1 Kur. 3. 3. If. 5. 3. Kul. 3. 5. Ya'q. 3. 14, 15. Muq. Mat. 15. 18—20, wag:

[38] 1 Kur. 11. 19.

[39] Muq. Kul. 3. 6. Dekho 1 Kur. 6. 9.

[40] Muq. Rom. 7. 4 aur 8. 5 aur If. 5. 9.

[41] Dekho Rom. 5. 1—5 aur Kul. 3. 12—17.

[42] 2 Kur. 6. 6.

[43] If. 4. 2.

[44] A'mál 24. 25. 2 Pat. 1. 6.

[45] 1 Tím. 1. 9.

[46] Muq. áyat 16. Dekho Rom. 6. 6.

[47] Rom. 7. 5.

[48] Muq. áyat 16.

[49] Fil. 2. 3.

[1] Muq. Zab. 141. 5 aur 2 Kur. 2. 7 aur 'Ibr. 12. 13 aur Ya'q. 5. 19.

[2] Muq. Rom. 15. 1 aur 1 Kur. 10. 15. Dekho 1 Kur. 2. 15.

[3] Muq. 1 Kur. 4. 21. Muq. 2 Tím. 2. 25.

[4] Rom. 15. 1. 1 Thiss. 5. 14.

[5] Muq. báb 5. 14.

[6] 1 Yúh. 4. 21. Dekho Yúh. 13. 34.

[7] Muq. báb 2. 6. Dekho 1 Kur. 3. 7, 18.

[8] 2 Kur. 12. 11.

[9] Muq. 1 Kur. 11. 28 aur 2 Kur. 13. 5.

[10] Muq. Rom. 14. 12.

[11] Muq. Rom. 15. 27 aur 1 Kur. 9. 11.

[12] 1 Kur. 6. 9 aur 15. 33. Ya'q. 1. 16.

[13] Áiy. 13. 9.

[14] Dekho 2 Kur. 9. 6.

[15] Muq. Hús. 8. 7. Dekho Áiy. 4. 8.

[16] Dekho Rom. 6. 21.

[17] Dekho Ya'q. 3. 18.

[18] 2 Thiss. 3. 13. Muq. 1 Kur. 15. 58.

[19] 'Ibr. 12. 3, 5. Muq. 'Ibr. 10. 36. Dekho Mat. 10. 22.

[20] Amsál 3. 27. Yúh. 9. 4 aur 12. 35.

[21] If. 4. 28. 1 Tím. 6. 8. Muq. 1 Thiss. 5. 15.

[22] Dekho 1 Kur. 16. 21.

[23] Dekho 2 Kur. 11. 13.

[24] Báb 2. 3.

karte hain; sirf [25]is liye ki Masíh kí salíb ke sabab satáe na jáen. 13 Kyúnki khatna karánewále khud bhí sharí'at par 'amal nahin karte; magar tumhárá khatna is liye karáná chahte hain, ki tumhárí jismání hálat[a] par fakhr karen. 14 Lekin Khudá na kare, ki main kisí chíz par fakhr karún, [26]siwá apne Khudáwand Yisú' Masíh kí salíb ke, jis se dunyá [27]mere i'tibár se maslúb húí, aur main dunyá ke i'tibár se. 15 Kyúnki [28]na khatna kuchh chíz hai, na námakhtúní, balki [29]naye sire se makhlúq honá. 16 Aur jitne is qá'ide par chalen, unhen, aur[c] [30]Khudá ke [31]Isráíl ko, itmínán aur rahm hásil hotá rahe.

17 Áge ko koí mujhe taklíf na de: kyúnki [32]main apne jism par Yisú' ke dág liye húe phirtá hún.

18 Ai bháiyo, [33]hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ká fazl [34]tumhárí rúh ke sáth rahe. Ámín.

[25] Báb 5. 11.
[26] 1 Kur. 2. 2. Muq. Fil. 3. 3, 7, 8.
[27] Dekho Rom. 6. 6.
[28] Muq. Rom. 2. 28. Dekho báb 5. 6.
[29] Muq. Yúh. 3. 5,7. Dekho Rom. 6. 4.
[30] Báb 3. 7, 9, 29. Rom. 2. 29; 4. 12 aur 9. 6—8. Fil. 3. 3.
[31] Zab. 125. 5 aur 128. 6.
[32] Muq. Yas'. 44. 5 aur Hiz. 9. 4 aur Muk. 13. 11; 16. 2; 19. 20 aur 20. 4.
[33] Filemon 25. Dekho Rom. 16. 20.
[34] 2 Tím. 4. 22.

IFISÍON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ ḲHATT

Du'á e ḳhair.

I [1] Paulus kí taraf se, jo [1]Khudá kí marzí se [2]Masíh Yisú' ká rasúl hai, un muqaddason ke nám jo Ifisus men[b] hain aur [3]Masíh Yisú' men ímándár hain.

2 [4]Hamáre Báp Khudá aur Khudáwand Yisú' Masíh kí taraf se tumhen fazl aur itmínán hásil hotá rahe.

Naját ke intizám kí bábat Ḳhudá kí hamd.

3 [5]Hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ke Khudá aur Báp kí hamd ho, jis ne ham ko Masíh men [6]ásmání maqámon par har tarah kí rúhání barakat bakhshí: 4 [7]chunánchi us ne [8]ham ko [9]biná e 'álam se peshtar us men chun liyá, táki ham us ke nazdík mahabbat men [10]pák aur be'aib hon: 5 aur us ne [11]apní marzí ke nek iráde ke muwáfiq hamen[d] apne liye [12]peshtar se muqarrar kiyá, ki Yisú' Masíh ke wasíle [13]us ke lepálak bete hon, 6 [14]táki us ke us fazl ke jalál kí sitáish ho, jise hamen us [15]'Azíz men muft bakhshá: 7 [16]ham ko us men [17]us ke khún ke wasíle se [18]makhlasí, ya'ní [19]qusúron kí mu'áfí, us ke us fazl kí [20]daulat ke muwáfiq hásil hai, 8 jise us ne har tarah kí hikmat aur dánáí

[1] Dekho 1 Kur. 1. 1.
[2] Dekho 2 Kur. 1. 1.
[3] Kul. 1. 2.
[4] Dekho Rom. 1. 7.
[5] 2 Kur. 1. 3. 1 Pat. 1. 3. Dekho Rom. 15. 6.
[6] Áyat 20. Báb 2. 6; 3. 10 aur 6. 12.
[7] Muq báb 2. 10 aur 2 Thess. 2 13 aur 1 Pat. 1. 2.
[8] Muq. Ist. 7. 6 aur 26. 18.
[9] Muq. 2 Tím. 1. 9. Dekho Mat. 13. 35.
[10] Báb 5. 27. Kul. 1. 22. 1 Thess. 4. 7. Tit. 2. 12, wag:
[11] Áyat 9. Muq. Luq. 2. 14 aur 'Ibr. 2. 4. Dekho Luq. 12. 32.
[12] Áyat 11. Rom. 8. 29, 30.
[13] Dekho Rom. 8. 15.
[14] Áyát 12, 14.
[15] Muq. Yúh. 3. 35 aur 10. 17 aur Kul. 1. 13. Dekho Mat. 3. 17.
[16] Kul. 1. 14.
[17] Dekho A'mál 20. 28.
[18] Rom. 3. 24. 1 Kur. 1. 30. Muq. báb 4. 30.
[19] Dekho A'mál 2. 38.
[20] Muq. báb 3. 8, 16 aur Kul. 1. 27. Dekho Rom. 2. 4.

a Yún. *tumháre jism.* b N. [*Iftsus men*].
c Yá *ya'ní.*
d Yá *us ke nazdík pák.....hamen mahabbat ke sabab.*

ke sáth kasrat se ham par názil kiyá; 9 chunánchi 21us ne apní marzí ke bhed ko 22apne us nek iráde ke muwáfiq ham par záhir kiyá, jise apne áp men[a] 23thahrá liyá thá: 10 táki 24zamánon ká majmú'a ho jáe, khwáh wuh ásmán kí hon, khwáh zamín kí; 11 usí men ham bhí 25us ke iráde ke muwáfiq, jo 26apní marzí kí maslahat se sab kuchh kartá hai, 27peshtar se muqarrar hokar 28mírás bane; 12 táki ham jo pahle se Masíh kí ummed men the, 29us ke jalál kí sitáish ke bá'is hon: 13 aur usí men tum par bhí, jab tum ne 30kalám i haqq ko suná, jo tumhárí naját kí khush-khabarí[b] hai, aur us par ímán láe, pák 31mau'úda Rúh kí 32muhr lagí; 14 wuhí 33Khudá kí milkíyat kí 34makhlasí ke liye, hamárí 35mírás ká 36bai'ána hai, 37táki us ke jalál kí sitáish ho.

Ifisíon ke ímán ká shukríya, aur un ki rúhání taraqqí ke liye du'á.

15 Is sabab se main bhí 38us ímán ká, jo tumháre darmiyán Khudáwand Yisú' par hai, aur sab muqaddason par záhir hai[c], 16 hál sunkar, 16 tumhárí bábat 39shukr karne se báz nahín átá, aur 40apní du'áon men tumhen yád kiyá kartá hún; 17 ki 41hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ká Khudá, jo jalál ká Báp hai, 42tumhen apní pahchán men hikmat aur mukáshafe kí rúh[d] bakhshe; 18 aur 43tumháre dil kí ánkhen raushan ho jáen, táki tum ko ma'lúm ho, ki 44us ke buláne se kaisí kuchh ummed hai, aur us kí mírás ke 45jalál kí daulat muqaddason men kaisí kuchh hai; 19 aur ham ímán lánewálon ke liye us kí barí qudrat kyá hí behadd hai, 46us kí barí 47quwwat kí tásír ke muwáfiq, 20 jo us ne Masíh men kí, 48jab ki use murdon men se jilákar 49apní dahiní taraf 50ásmání maqámon par bitháyá, 21 aur 51har tarah kí hukúmat, aur ikhtiyár, aur qudrat, aur riyásat, aur 52har ek nám se 53bahut baland kiyá, jo na sirf 54is jahán men, balki ánewále jahán men bhí liyá jáegá: 22 aur 55sab kuchh us ke pánwon tale kar diyá, aur us ko 56sab chízon ká sardár[e] banákar, kalísiyá ko de diyá; 23 57yih us ká badan hai, aur 58usí kí ma'múrí 59jo har tarah se sab ká ma'múr karnewálá hai.

Ifisí Masíhíon ki pahlí hálat, aur Masíh ke fazl ke sabab se us kí tabdílí.

2 1 Aur 1us ne tumhen bhí zinda kiyá, jab 2apne qusúron aur gunáhon ke sabab murda the, 2 3jin men tum peshtar dunyá kí rawish[f] par chalte the, aur 4hawá kí 'amaldárí ke hákim, ya'ní us rúh kí pairawí karte the, jo ab 5náfarmání ke farzandon men tásír kartí hai; 3 in men ham bhí sab ke sab pahle

a Yá *us mey.* b Yá *Injíl.*
c N. *aur us mahabbat kí jo sab muqaddason se hai.*

d Yá *ká Rúh.*
e Yún. *sab chízon ke úpar sir.*
f Yún. *zamáne.*

21 Dekho Rom. 16. 25.
22 Rom. 3.25. Muq. áyat 11 aur Rom. 8. 28 aur 9. 12.
23 Dekho Mar. 1. 15.
24 Kul. 1.16, 20. Muq. báb 3. 15 aur Fil. 2. 9,10.
25 Báb 3. 11. Muq. Muk. 4. 11. Dekho Rom. 8. 28.
26 Muq. A'mál 20. 27.
27 Áyat 5.
28 Ist. 4. 20 aur 32. 9. Dekho áyat 14.
29 Áyát 6, 14. Muq. Fil. 1. 11.
30 2 Kur. 6.7. Kul. 1. 5. 2 Tim. 2. 15. Muq. A'mál 13. 26 aur 15.7.
31 Dekho A'mál 1. 4.
32 Báb 4. 30.
33 Dekho 1 Pat. 2. 9.
34 Muq. Tit. 2. 14. Dekho áyat 7.
35 A'mál 20. 32. Muq. áyat 18.
36 2 Kur. 1. 22.
37 Áyát 6, 12.
38 Kul. 1. 4. Filemon 4 Dekho Rom. 1. 8.
39 Kul. 1. 9.
40 Rom. 1. 9, 10. 2 Tím. 1. 3. Filemon 5, wag:
41 Dekho Rom. 15. 6.
42 Muq. Kul. 1. 9.
43 Muq. 1 Ibr. 6. 4 aur 10. 32 aur Muk. 3. 17, 18. Dekho A'mál 26. 18.
44 Báb 4. 4. Muq. báb 2. 12.
45 Báb 3.8,16. Kul. 1. 27. Dekho áyat 7.
46 Báb 6. 10. Muq. Dán. 4. 30.
47 Báb 3. 7. Fil. 3. 21. Kul. 1. 29 aur 2. 12.
48 Dekho A'mál 2. 24.
49 Dekho Mar. 16. 19 aur A'mál 2. 33 aur 1 Pat. 3. 22.
50 Dekho áyat 3.
51 1 Kur. 15. 24.
52 Báb 3. 15. Fil. 2. 9. Muq. 1 Ibr. 1. 4.
53 Báb 4. 10. Kul. 2. 10. Dekho Yúh. 3. 31.
54 Muq. Mat. 12.32.
55 Zab. 8. 6. Dekho 1 Kur. 15. 27.
56 Hásh: ke liye:— Báb 4. 15 aur 5. 23. Kul. 1. 18 aur 2. 19. Muq. 1 Kur. 11. 3 aur Kul. 2. 10.
57 Báb 4. 12, 16 aur 5. 30. Kul. 1. 18, 24. Muq. báb 5. 23 aur 1 Kur. 12. 27.
58 Báb 3. 19. Dekho Yúh. 1. 16.
59 Báb 4. 10. Muq. Yarm. 23. 24 aur Kul. 3. 11.

1 Kul. 2. 13. Muq. Kul. 1. 21.
2 Áyat 5. Muq. báb 4. 18. Dekho Luq. 15. 24.
3 Báb 4. 17, 22 aur 5. 8. Kul. 3. 7. Dekho Rom. 11. 30 aur 1 Kur. 6. 11.
4 Muq. báb 6. 12 aur Muk. 9. 11. Dekho Yúh. 12. 31.
5 Báb 5. 6. Muq. 1 Pat. 1. 14.

apne [6]jism kí ḳhwáhishoṉ meṉ zindagí guzárte, aur jism aur ‘aql ke iráde púre karte the, aur dúsroṉ kí máṉind [7]taba‘í taur par [8]gazab ke farzand the:—[4] magar Ḳhudá ne apne [9]rahm kí daulat se, [10]us baṛí mahabbat ke sabab, jo us ne ham se kí, [5] [11]jab qusúroṉ ke sabab murda hí the, to [12]ham ko Masíh ke sáth zinda kiyá, ([13]tum ko fazl hí se naját milí hai,) [6] aur Masíh Yisú‘ meṉ shámil karke us ke sáth jiláyá, aur [14]ásmání maqámoṉ par us ke sáth biṭháyá; [7] táki wuh apní us [15]mihrbání se, jo Masíh Yisú‘ meṉ ham par hai, ánewále zamáṉoṉ meṉ [16]apne fazl kí beniháyat daulat dikháe: [8] kyúṉki tum ko [17]ímán ke wasíle [18]fazl hí se naját milí hai: aur yih [19]tumhárí taraf se nahíṉ: [20]Khudá kí baḳhshish hai: [9] aur [21]na a‘mál ke sabab se hai, [22]táki koí faḳhr na kare. [10] Kyúṉki [23]ham usí kí kárígarí haiṉ, aur Masíh Yisú‘ meṉ un [24]nek ‘amál ke wáste [25]maḳhlúq húe, [26]jin ko Ḳhudá ne pahle se [27]hamáre karne ke liye taiyár kiyá thá.

[11] Pas yád karo, ki tum jo jism ke rú se gair-qaumwále ho—aur wuh log jo jism meṉ háth se kiye húe ḳhatne ke sabab [28]maḳhtún kahláte haiṉ, tum ko námaḳhtún kahte haiṉ—[12] [29]agle zamáne meṉ Masíh se judá, aur [30]Isráil kí saltanat se ḳhárij, aur [31]wa‘de ke ‘ahdoṉ se náwáqif, aur [32]náummed, aur dunyá meṉ Khudá se ‘aláhida the. [13] Magar tum jo pahle [33]dúr the, ab Masíh Yisú‘ meṉ [34]Masíh ke ḳhún ke sabab se nazdík ho gaye ho. [14] Kyúṉki [35]wuhí hamárí sulh hai, [36]jis ne dono ko ek kar liyá, aur judái kí díwár ko jo bích meṉ thí, dhá diyá; [15] chunáṉchi us ne [37]apne jism ke zarí‘e se dushmaní, ya‘ní wuh sharí‘at jis ke hukm [38]zábiṭoṉ ke taur par the, mauqúf kar dí; táki dono se apne áp meṉ ek [39]nayá insán paidá karke sulh karáde; [16] aur salíb par dushmaní ko miṭákar, aur us ke sabab se [40]dono ko ek tan banákar, Ḳhudá se miláe; [17] aur us ne ákar, tumheṉ jo [41]dúr the, aur unheṉ jo [42]nazdík the, [43]dono ko sulh kí ḳhushḳhabarí dí: [18] kyúṉki [44]us hí ke wasíle se ham dono kí [45]ek hí Rúh meṉ Báp ke pás [46]rasáí hotí hai. [19] Pas ab tum [47]pardesí aur musáfir nahíṉ rahe, balki [48]muqaddasoṉ ke hamwatan aur [49]Khudá ke gharáne ke ho gaye, [20] aur [50]rasúloṉ aur nabioṉ kí neo par, jis ke [51]kone ke sire ká patthar [52]ḳhud Masíh Yisú‘ hai, [53]ta‘mír kiye gaye ho; [21] [54]usí meṉ har ek ‘imárat mil miláḳar Khudáwand meṉ [55]ek pák maqdis bantí játí hai; [22] aur [56]tum bhí us meṉ báham ta‘mír kiye játe ho, [57]táki Rúh meṉ Khudá ká maskan bano.

Ġair-qaumoṉ ko Masíh kí kalísiyá meṉ shámil karne ke liye Paulus kí risálat.

3 [1] Isí sabab se maiṉ Paulus jo [1]tum gair-qaumwáloṉ kí ḳhátir [2]Masíh Yisú‘ ká qaidí húṉ—[2] sháyad tum ne

[2] Báb 4. 1. A‘mál 23. 18. Fil. 1. 7. 2 Tím. 1. 8, wag: Muq. báb 6. 20.

[3] 1 Thess. 4. 13. Dekho báb 1. 18.
[32] Áyat 17. A‘mál 2. 39.
[34] Muq. Kul. 1. 20. Dekho Rom. 3. 25.
[35] Zab. 72. 7. Mík. 5. 5. Zak. 9. 10. Muq. Kul. 3. 15. Dekho Luq. 2. 14.
[36] Dekho Gal. 3. 28.
[37] Kul. 1. 21, 22. Muq. Rom. 7. 4.
[38] Kul. 2. 14, 20.
[39] Dekho Rom. 6. 4. [40] Kul. 1. 20—22. Muq. 1 Kur. 12, 13.
[41] Áyat 13.
[42] Ist. 4. 7. Zab. 148. 14.
[43] Yas‘. 57. 19.
[44] Muq. Yúh. 14. 6.
[45] Báb 4. 4. 1 Kur. 12. 13. Muq. Yúh. 4. 23.
[46] Báb 3. 12. Muq. Yúh. 10. 7, 9. Dekho Rom. 5. 2.
[47] Áyat 12. Muq. ‘Ibr. 11. 13 aur 13. 14.
[48] Fil. 3. 20. Muq. ‘Ibr. 12. 22, 23.
[49] Gal. 6. 10.
[50] Mat. 16. 18. Muk. 21. 14.
[51] Zab. 118. 22. Yas‘. 28. 16. 1 Pat. 2. 6, wag: [52] Muq. 1 Kur. 3. 11.
[53] Dekho 1 Kur. 3. 9.
[54] Báb 4. 15, 16.
[55] Dekho 1 Kur. 3. 16, 17.
[56] 1 Pat. 2. 5.
[57] Muq. báb 3. 17 aur 2 Kur. 6. 16 aur 1 Tím. 3. 15.
[1] Áyat 13. Kul. 1. 24

3 Khudá ke us fazl ke [4] intizám ká hál suná hogá, jo tumháre liye mujh par húá; 3 ya'ní [5] yih ki wuh bhed mujhe [6] mukáshafe se ma'lúm húá; [7] chunánchi main ne pahle us ká mukhtasar hál likhá hai, 4 [8] jise parhkar tum ma'lúm kar sakte ho, ki main [9] Masíh ká wuh bhed kis qadr samajhtá húṉ; 5 jo [a] aur zamán-on men baní Ádam ko is tarah ma'lúm na húá thá, jis tarah us ke muqaddas rasúlon aur nabíon par Rúh men ab záhir ho gayá hai; 6 ya'ní yih, ki Masíh Yisú' men [b] gair-qaumen khushkhabarí ke wasíle [10] mirás men sharík, aur [11] badan men shámil, aur wa'de men dákhil hain; 7 aur [12] Khudá ke us fazl kí bakhshish se, jo [13] us kí qudrat kí tásír se mujh par húá, [14] main is khushkhabarí [b] ká [15] khádim baná. 8 Mujh par, [16] jo sab muqaddason men chhote se chhoṭá húṉ, yih fazl húá, [17] ki main gair-qaumon ko Masíh kí [18] beqiyás [19] daulat kí khushkhabarí dúṉ; 9 aur [20] sab par [c] yih bát raushan karúṉ, ki [21] jo bhed azal se [22] sab chízon ke paidá karnewále Khudá men poshída rahá, us ká kyá intizám hai; 10 táki ab kalísiyá ke wasíle [23] Khudá kí tarah tarah kí hikmat un [24] hukúmatwálon aur ikhtiyárwálon ko, [25] jo ásmání maqámon men hain, [26] ma'lúm ho jáe, 11 [27] us azalí iráde ke mutábiq jo us ne hamáre Khudáwand Masíh Yisú' men kiyá thá: 12 jis men ham ko [28] us par ímán rakhne ke sabab [29] dilerí hai, aur [30] bharose ke sáth [31] rasáí. 13 Pas main darkhwást kartá húṉ, ki tum merí un musíbaton ke sabab [32] jo tumhárí khátir sahtá húṉ, himmat na hároo, kyúnki [33] wuh tumháre liye 'izzat ká bá'is hain.

Ifisí Masíhion ke liye du'á.

14 Is sabab se main us Báp [d] ke áge ghutne ṭektá húṉ, 15 jis se [34] ásmán aur zamín ká har ek khándán [e] námzad hai; 16 ki wuh [35] apne jalál kí daulat ke muwáfiq tumhen yih 'ináyat kare, ki tum us ke Rúh se [36] apní bátiní insániyat men bahut hí [37] zoráwar ho jáo [f]; 17 aur ímán ke wasíle se [38] Masíh tumháre dilon men sukúnat kare; táki tum mahabbat men [39] jar pakarke, aur [40] bunyád qáim karke, 18 sab muqaddason samet bakhúbi ma'lúm kar sako, ki us kí chaurái, aur lambái, aur [41] únchái, aur gahrái kitní hai, 19 aur Masíh kí us mahabbat ko ján sako, [42] jo jánne se báhar hai, táki tum [43] Khudá kí sárí ma'múrí tak [44] ma'múr ho jáo.

20 [45] Ab [46] jo aisá qádir hai, ki [47] us qudrat ke muwáfiq jo ham men tásír kartí hai, hamárí darkhwást aur khayál se bahut ziyáda kám kar saktá hai; 21 kalísiyá men aur Masíh Yisú' men pusht dar pusht, aur [48] abadu'l ábád us kí tamjíd hotí rahe. Ámín.

---

3 Áyat 7. Báb 4. 7. Dekho A'mál 11. 23 aur Rom. 1. 5.
4 Báb 1. 10. Kul. 1. 25. 1 Tim. 1. 4.
5 A'mál 22. 17, 21 aur 26. 16–18.
6 Muq. Dán. 2. 29. Dekho Rom. 16.25 aur 2 Kur. 12. 1.
7 Muq. báb 1. 9, 10.
8 Muq. 2 Kur. 11. 6.
9 Kul. 4. 3.
10 Dekho Gal. 3. 29.
11 Báb 2. 16.
12 Dekho áyat 2.
13 Muq. áyat 20. Dekho báb 1. 19.
14 Kul. 1. 23, 25.
15 Dekho 2 Kur. 3. 6.
16 Dekho 1 Kur. 15. 9.
17 Dekho A'mál 9. 15.
18 Muq. Aiy. 5. 9 aur Rom. 11. 33.
19 Dekho báb 1. 18 aur Rom. 2. 4.
20 Dekho áyat 2, 3.
21 Kul. 1. 26.
22 Muk. 4. 11. Muq. báb 2. 10.
23 Rom. 11. 33.
24 Báb 1. 21. Muq. báb 6. 12.
25 Dekho báb 1. 3.
26 Muq. 1 Pat. 1. 12
27 Dekho báb 1. 11.
28 Mar. 11. 22. Fil. 3. 9.
29 'Ibr. 4. 16 aur 10. 19.
30 2 Kur. 3. 4.
31 Dekho báb 2. 18.
32 Áyat 1.
33 Muq. 2 Kur. 1. 6.
34 Dekho báb 1. 10, 21.
35 Dekho áyat 8.
36 Dekho Rom. 7. 22.
37 1 Kur. 16. 13. Muq. báb 6. 10 aur Fil. 4. 13 aur Kul. 1. 11.
38 Muq. báb 2. 22.
39 Kul. 2. 7.
40 Muq. Kul. 1. 23.
41 Rom. 8. 39. Muq. Aiy. 11. 8, 9.
42 Muq. Fil. 4. 7.
43 Báb 1. 23.
44 Kul. 2. 10.
45 Rom. 16. 25. Yahúdáh 24.
46 Muq. 2 Kur. 9. 8.
47 Muq. áyat 7.
48 Dekho Rom. 11. 36.

a Yún. *pushtoy.* b Yá *Injíl.*
c N. *sab par* na dárad.
d Yún. *Pater.* e Yún. *Patriya.*
f Yún. *qudrat se zor hásil karo.*

Masíhion ke láiq chál chalan, aur kalisiyá ki yagánagi ke bayán men.

4 [1] Pas main jo [1]Khudáwand men qaidí hún, tum se iltimás kartá hún, ki [2]jis buláwe se tum buláe gaye the, [3]us ke munásib chalo; [2] ya'ní kamál [4]firotaní aur [5]hilm ke sáth [6]tahammul karke mahabbat se [7]ek dúsre kí bardásht karo; [3] aur isí koshish men raho, ki Rúh kí yagánagí [8]sulh ke band se bandhí rahe. [4] [9]Ek hí badan hai, aur [10]ek hí Rúh; chunánchi tumhen jo buláe gaye the, apne [11]buláe jáne se ummed bhí ek hí hai; [5] [12]ek hí Khudáwand hai, [13]ek hí ímán, [14]ek hí baptisma[a]; [6] aur [15]sab ká Khudá aur Báp ek hí hai, [16]jo sab ke úpar, aur sab ke darmiyán, aur sab ke andar hai. [7] Aur ham men se [17]har ek par Masíh kí bakhshish ke [18]andáze ke muwáfiq [19]fazl húá hai. [8] Isí wáste wuh kahtá hai, ki

> [b]Jab wuh 'álam i bálá par charhá, to [20]qaidíon ko sáth le gayá,
> Aur ádmíon ko in'ám diye.

[9] [21](Us ke charhne se âur kyá páyá játá hai, siwá is ke ki wuh [22]zamín ke níche ke 'iláqe men utrá bhí thá? [10] Aur yih utarnewálá wuhí hai, jo [23]sáre ásmánon se bhí úpar [24]charh gayá, táki [25]sab chízon ko ma'múr kare.) [11] Aur [26]usí ne ba'z ko [27]rasúl, aur ba'z ko nabí, aur ba'z ko [28]mubashshir, aur ba'z ko [29]charwáhá aur ustád banákar de diyá; [12] [30]táki muqaddas log kámil banen, aur khidmatguzárí ká kám kiyá jáe, aur [31]Masíh ká badan [32]taraqqí páe[c]; [13] jab tak ham sab ke sab Khudá ke Bete ke [33]ímán aur us kí pahchán men ek na ho jáen, aur [34]kámil insán na banen, ya'ní [35]Masíh ke púre qadd ke andáze tak na pahunch jáen; [14] táki ham áge ko bachche na rahen, aur ádmíon kí bázígarí aur makkárí ke sabab, [36]un ke gumráh karnewále mansúbon kí taraf, har ek ta'lím ke jhoke se maujon kí tarah [37]uchhalte bahte na phiren; [15] balki [38]mahabbat ke sáth sachchái par qáim rahkar, aur us ke sáth jo [39]sir hai, ya'ní Masíh ke sáth, paiwasta hokar har tarah se [40]barhte jáen; [16] [41]jis se sárá badan, har ek jor kí madad se paiwasta hokar aur gathkar, [42]us tásír ke muwáfiq jo baqadr har hisse ke hoti hai, apne áp[d] ko barhátá hai, táki mahabbat men apní taraqqí[e] kartá jáe.

Bamuqábala gair-qaumon ki nápáki ke, Masíhi chál chalne ki nasíhaten.

17 Is liye main yih kahtá hún, aur [43]Khudáwand men jatáe detá hún, ki jis tarah gair-qaumen [44]apne behúda khayálát[f] ke muwáfiq chaltí hain, [45]tum áyanda ko us tarah na chalná, [18] kyúnki [46]un kí 'aql tárík ho gayí hai, aur wuh us nádání ke sabab

1 Dekho báb 3. 1.
2 Dekho Rom. 8. 28.
3 Kul. 1. 10 aur 2. 6. 1 Thiss. 2. 12. Muq. Fil. 1. 27.
4 A'mál 20. 19. Fil. 2. 3. Kul. 3. 12. 1 Pat. 3. 8 aur 5. 5. Muq. Kul. 2. 18, 23.
5 Gal. 5. 23.
6 Kul. 1. 11.
7 Kul. 3. 13.
8 Muq. A'mál 8. 23 aur Kul. 3. 14.
9 Báb 2. 16.
10 Dekho báb 2. 18.
11 Báb 1. 18.
12 Zak. 14. 9. Dekho 1 Kur. 1. 13 aur 8. 6.
13 Muq. áyat 13 aur Yahúdáh 3.
14 Dekho Gal. 3. 27, 28.
15 1 Kur. 12. 5, 6.
16 Rom. 9. 5.
17 Muq. Mat. 25. 15 aur 1 Kur. 12. 7.
18 Rom. 12. 3. Muq. áyat 16.
19 Dekho báb 3. 2.
20 Záz. 5. 12. Muq. Kul. 2. 15.
21 Dekho Yúh. 3. 13.
22 Zab. 63. 9. Yas'. 44. 23.
23 'Ibr. 4. 14 7. 26 aur 9. 24.
24 Dekho Mar. 16. 19
25 Báb 1. 23.
26 Muq. 1 Kur. 12. 5, 6.
27 Dekho 1 Kur. 12. 28.
28 A'mál 21. 8. 2 Tím. 4. 5 (hásh:).
29 Yarm. 3. 15. Muq. A'mál 20. 28.
30 Dekho 2 Kur. 13. 9.
31 Dekho 1 Kur. 12. 27.
32 Áyat 16, 29.
33 Muq. áyat 5.
34 1 Kur. 14. 20. Muq. 'Ibr. 5. 14.
35 Muq. báb 1. 23.
36 Báb 6. 11.
37 Muq. Mat. 11. 7 aur 'Ibr. 13. 9 aur Ya'q. 1. 6 aur Yahúdáh 12.
38 1 Yúh. 3. 18. Muq. áyat 25.
39 Dekho báb 1. 22 (hásh:).
40 Muq. báb 2. 21.
41 Kul. 2. 19.
42 Muq. áyat 7.
43 1 Thiss. 2. 11.
44 Rom 1. 21. 1 Pat. 1. 18. Muq. Kul. 2. 18 aur 2 Pat. 2. 18.
45 Áyat 22. Báb 2. 1—3. Kul. 3. 7. 1 Pat. 4. 3
46 Muq. Rom. 11. 10.

a Yá *istibáq.* b Zabúr 68. 18.
c Yún. *badan ta'mír kiyá jáe.* d Yún. *badan.* e Yún. *ta'mír.* f Yún. *apní 'aql ki behúdagí.*

jo un men hai, aur apne [47]dilon kí sakhtí ke bá'is [48]Khudá kí zindagí se khárij hain; [19] unhon ne [49]sun hokar [50]shahwatparastí ko ikhtiyár kiyá, táki har tarah ke gande kám hirs se karen. [20] Magar tum ne [51]Masíh kí aisí ta'lím nahín pái; [21] balki tum ne us sachchái ke mutábiq, jo Yisú' men hai, [52]usí kí suní, aur [53]us men yih ta'lím pái hogí, [22] ki tum apne agle chál chalan kí us [54]puráni insániyat ko [55]utár dálo, jo [56]fareb kí shahwaton ke sabab se kharáb hotí játí hai; [23] aur apní [57]'aql kí rúhání hálat men naye bante jáo, [24] aur [58]nayí insániyat ko pahino, jo Khudá ke mutábiq [59]sachchái kí rástbází aur pákizagí men paidá kí gayí hai.

[25] Pas jhúth bolná chhor-kar[a], [60]har ek shakhs apne parausí se sach bole, kyúnki [61]ham ápas men ek dúsre ke 'uzw hain. [26] [62]Gussa to karo, magar gunáh na karo: súraj ke dúbne tak tumhárí khafagí na rahe: [27] [63]aur Iblís ko mauqa' na do. [28] Chorí karnewálá phir chorí na kare, balki [64]achchhá pesha ikhtiyár karke[b] [65]háthon se mihnat kare, [66]táki muhtáj ko dene ke liye us ke pás kuchh ho. [29] [67]Koí gandí bát tumháre munh se na nikle, balki wuhí jo zarúrat ke muwáfiq taraqqí[c] ke liye achchhí ho, táki [68]us se sunnewálon par fazl ho. [30] Aur Khudá ke pák [69]Rúh ko ranjída na karo, [70]jis se[d] tum par [71]makhlasí ke din ke liye muhr húí. [31] [72]Har tarah kí talkhmizájí, aur qahr, aur gussa, aur shor o gul, aur badgoí, har qism kí [73]bad-khwáhí samet, tum se dúr kí jáen: [32] aur [74]ek dúsre par mihrbán, aur narmdil ho, aur jis tarah Khudá ne Masíh men tumháre qusúr mu'áf kiye hain, tum bhí [75]ek dúsre ke qusúr mu'áf karo.

5 [1] Pas 'aziz farzandon kí tarah [1]Khudá kí mánind bano; [2] aur [2]mahabbat se chalo, [3]jaise Masíh ne tum se mahabbat kí, aur [4]hamáre wáste apne áp ko [5]khushbú kí mánind [6]Khudá kí nazr karke qurbán kiyá. [3] Aur jaisá ki muqaddason ko munásib hai, tum men [7]harámkárí aur kisí tarah kí nápákí yá lálach ká [8]zikr tak na ho; [4] aur [9]na besharmí, aur behúdagoí, aur thatthebází ká, [10]kyúnki yih láiq nahín: balki bar'aks is ke [11]shukrguzárí ho. [5] Kyúnki tum yih khúb jánte ho, ki [12]kisí harámkár, yá nápák, yá lálchí kí, [13]jo butparast ke barábar hai, Masíh aur Khudá kí bádsháhat men kuchh mírás nahín. [6] [14]Koí tum ko befáida báton se [15]dhoká na de, kyúnki inhín gunáhon ke sabab se [16]náfarmání ke farzandon par [17]Khudá ká gazab názil hotá hai. [7] Pas un ke kámon ke sharík na ho; [8] kyúnki [18]tum pahle [19]táríkí the, magar ab Khudáwand men núr ho: pas [20]núr ke farzandon kí tarah chalo, [9] (is liye ki [21]núr ká phal har tarah kí nekí aur rástbází aur sachchái hai), [10] aur [22]tajribe se ma'lúm karte raho, ki Khudáwand ko

---

a Yún. *utirkar.* b N. *apne izád.*
c Yún. *ta'mir.* d Yún. *meg.*

47 Dekho Mar. 3. 5.
48 Dekho báb 2. 12.
49 Muq. Amsál 23. 35 aur 1 Tim. 4. 2.
50 Muq. 1 Sal. 21. 25 aur Rom. 1. 24, 25, 28.
51 Dekho Mat. 11. 29.
52 Báb 1. 13.
53 Kul. 2. 7.
54 Rom. 6. 6. Kul. 3. 9.
55 Muq. Kul. 3. 8 aur 'Ibr. 12. 1 aur Ya'q. 1. 21 aur 1 Pat. 2. 1.
56 Muq. 'Ibr. 3. 13.
57 Dekho Rom. 12. 2.
58 Dekho Rom. 6. 4.
59 Dekho báb 2. 10.
60 Zak. 8. 16. Kul. 3. 9. Muq. áyat 15.
61 Rom. 12. 5.
62 Muq. Zab. 37. 8.
63 Dekho Ya'q. 4. 7.
64 A'mál 20. 35. Gal. 6. 10.
65 1 Thiss. 4. 11. 2 Thiss. 3. 8, 11, 12. Muq. Tit. 3. 8, 14.
66 Muq. Amsál 21. 26.
67 Báb 5. 4. Kul. 3. 8. Muq. Mat. 12. 34.
68 Kul. 4. 6. Muq. Wá'iz 10. 12.
69 Yas'. 63. 10. Muq. 1 Thiss. 5. 19.
70 Báb 1. 13.
71 Dekho báb 1. 7.
72 Kul. 3. 19.
73 1 Pat. 2. 1.
74 Kul. 3. 12, 13. 1 Pat. 3. 8.
75 Muq. 2 Kur. 2. 7, 10. Dekho Mat. 6. 14.
1 Muq. báb 4. 32 aur Mat. 5. 7, 48 aur Luq. 6. 36.
2 Rom. 14. 15. Muq. Kul. 3. 14. Dekho Yúh. 13. 34.
3 Dekho Rom. 8. 37.
4 Dekho Rom. 4. 25.
5 Dekho Paid. 8. 21.
6 'Ibr. 7. 27; 9. 14 aur 10. 10, 12.
7 1 Kur. 6. 18. Dekho Gal. 5. 19.
8 Muq. áyat 12 aur Zab. 16. 4.
9 Báb 4. 29. Muq. Wá'iz 10. 13.
10 Muq. Rom. 1. 28.
11 Áyat 20.
12 Dekho 1 Kur. 6. 9.
13 Kul. 3. 5.
14 Dekho Mat. 24. 4.
15 Kul. 2. 8.
16 Báb 2. 2. Muq. 1 Pat. 1. 14.
17 Rom. 1. 18. Kul. 3. 6.
18 Dekho báb 2. 1, 2.
19 Dekho A'mál 26. 18.
20 Yas'. 2. 5. Dekho Luq. 16. 8 aur Yúh. 12. 35, 36.
21 Muq. Gal. 5. 22. Dekho Rom. 7. 4.
22 Rom. 12. 2. 1 Thiss. 2. 4 aur 5. 21.

kyá pasand hai; 11 aur [23]táriki ke [24]bephal kámon men [25]sharík na ho, balki [26]un par malámat hí kiyá karo; 12 kyúnki un ke poshída kámon ká [27]zikr bhí karná sharm kí bát hai. 13 Aur [28]jin chízon par malámat hotí hai, wuh sab núr se záhir hotí hain: kyúnki jo kuchh záhir kiyá játá hai, wuh raushan ho játá hai[a]. 14 Is liye wuh kahtá hai, ki Ai sonewále, [29]jág, aur [30]murdon men se jí uṭh, to [31]Masíh ká núr tujh par chamkegá.

15 Pas [32]gaur se dekho, ki kis tarah chalte ho; nádánon kí tarah nahín, balki dánáon kí mánind chalo; 16 aur [32]waqt ko ganímat jáno[b], kyúnki [33]dín bure hain. 17 Is sabab se nádán na bano, balki [34]Khudáwand kí marzí ko samjho, ki kyá hai. 18 Aur [35]sharáb men matwále na bano, kyúnki is se [36]badchalní wáqi' hotí hai; balki [37]Rúh se ma'múr hote jáo; 19 aur ápas men [38]mazámír, aur gít, aur rúhání gazalen gáyá karo, aur dil se Khudáwand ke liye gáte bajáte rahá karo; 20 aur sab báton men hamáre Khudáwand [39]Yisú' Masíh ke nám se[c] hamesha [40]Khudá Báp ká shukr karte raho; 21 aur Masíh ke khauf se [41]ek dúsre ke tábi' raho.

'Auraton aur mardon, bachchon aur bachchewálon, naukaron aur áqáon ke faráiz.

22 [42]Ai bíwiyo, [43]apne shauharon kí aisí tábi' raho, [44]jaise Khudáwand kí. 23 Kyúnki [45]shauhar bíwí ká sir hai, jaise ki [46]Masíh kalísiyá ká sir hai, aur [47]wuh khud badan ká bachánewálá hai. 24 Lekin jaise kalísiyá Masíh ke tábi' hai, waise hí bíwiyán bhí [48]har bát men apne shauharon ke tábi' hon. 25 [49]Ai shauharo, apní bíwiyon se mahabbat rakkho, jaise ki Masíh ne bhí kalísiyá se mahabbat karke [50]apne áp ko us ke wáste maut ke hawále kar diyá; 26 táki us ko [51]kalám ke sáth [52]pání se gusl dekar aur sáf karke muqaddas banáe, 27 aur [53]ek aisí jalálwálí kalísiyá banáke apne pás házir kare, [54]jis ke badan men dág, yá jhurrí, yá koí áur aisí chíz na ho; balki pák aur be'aib ho. 28 Isí tarah [55]shauharon ko lázim hai, ki apní bíwiyon se apne badan kí mánind[d] mahabbat rakkhen. Jo apní bíwí se mahabbat rakhtá hai, wuh apne se mahabbat rakhtá hai: 29 kyúnki kabhí kisí ne apne jism se dushmaní nahín kí, balki us ko páltá, aur parwarish kartá hai, jaise ki Masíh kalísiyá ko; 30 is liye ki [56]ham us ke badan ke 'uzw hain. 31 [e][57]Isí sabab se ádmí báp se aur mán se judá hokar apní bíwí se sáth rahegá, aur [58]wuh dono ek jism honge. 32 Yih bhed to bará hai, lekin main Masíh aur kalísiyá kí bábat kahtá hún. 33 Ba har hál tum men se bhí har ek [59]apní bíwí se apní mánind mahabbat rakkhe; aur bíwí is

[23] Rom. 13. 12.
[24] Rom. 6. 21.
[25] Muq. 1 Kur. 5. 9.
[26] Áhb. 19. 17. 1 Tím. 5. 20.
[27] Muq. áyat 3.
[28] Yúh. 3. 20, 21. Muq. áyat 9.
[29] Muq. Yas'. 51. 17; 52. 1 aur 60. 1; aur Mal. 4. 2. Dekho Rom. 13. 11.
[30] Yas'. 26. 19.
[31] Lúq. 1. 78, 79.
[32] Kul. 4. 5. Muq. Amsál 15. 21.
[33] Báb. 6. 13. Wá'iz 12. 1. 'Ámús 5. 13. Gal. 1. 4.
[34] Rom. 12. 2. 1 Thess. 4. 3 aur 5. 18.
[35] Amsál 20. 1 aur 23. 20, 31. 1 Kur. 5. 11.
[36] Tit. 1. 6. 1 Pat. 4. 4.
[37] Muq. Lúq. 1. 15.
[38] A'mál 16. 25. 1 Kur. 14. 26. Kul. 3. 16. Ya'q. 5. 13.
[39] 'Ibr. 13. 15. Muq. Yúh. 14. 13.
[40] Kul. 3. 17. 1 Thess. 1. 2. 2 Thess. 1. 3. Muq. Zab. 34. 1 aur Yas'. 63. 7 aur Kul. 2. 7, wag:
[41] Muq. Fil 2. 3.
[42] Dekho Kul. 3. 18—4. 1.
[43] Dekho Paid. 3. 16.
[44] Muq. báb 6. 5.
[45] 1 Kur. 11. 3.
[46] Dekho báb 1. 22, 23 (háshiya).
[47] Muq. 1 Kur. 6. 13.
[48] Muq. Kul. 3. 20, 22 aur Tit. 2. 9.
[49] Áyát 28, 33. Muq. 1 Pat. 3. 7.
[50] Áyat 2.
[51] Báb 6. 17. 'Ibr. 6. 5. Dekho Yúh. 15. 3.
[52] Tit. 3. 5. Muq. Muk. 7. 14.
[53] 2 Kur. 11. 2. Dekho báb 1. 4.
[54] Ga. 4. 7.
[55] Áyát 25, 33.
[56] Muq. Paid. 2. 23 Dekho 1 Kur. 6. 15.
[57] Mat. 19. 5. Mar. 10. 7, 8.
[58] 1 Kur. 6. 16.
[59] Áyát 25, 28.

a Yún. *núr hai.*
b Yún. *mauqa' ko kharíd liyá karo.*
c Yún. *meṇ.*
d Yá *bíwiyon ko apná badan jánkar un se.*
e Paidáish 2. 24.

bát ká ḳhayál rakkhe, ki apne [60]shauhar se ḍartí rahe.

6 [1] [z]Ai farzando, Ḳhudáwand men apne mán báp ke farmánbardár raho; kyúnki yih wájib hai. 2 [a]Apne báp kí aur mán kí 'izzat kar, (yih pahlá hukm hai, jis ke sáth wa'da bhí hai) 3 táki terá bhalá ho, aur terí 'umr zamín par daráz ho. 4 Aur ai bachchewálo [b], tum apne farzandon ko gussa na diláo, [2]balki Ḳhudáwand kí taraf se tarbiyat aur nasíhat de dekar, un kí parwarish karo.

5 [3]Ai naukaro, jo jism ke rú se tumháre málik hain, apní [4]sáfdilí se ḍarte aur káṉpte húe, un ke aise farmánbardár raho, [5]jaise Masíh ke; 6 aur [6]ádmíon ko khush karnewálon kí tarah dikháwe ke liye ḳhidmat na karo, balki Masíh ke bandon kí tarah dil se Ḳhudá kí marzí púrí karo; 7 aur us ḳhidmat ko ádmíon kí nahín, balki Ḳhudáwand kí jánkar jí se karo; 8 kyúnki [7]tum jánte ho, ki jo koí jaisá achchhá kám karegá, [8]khwáh gulám ho, ḳhwáh ázád, Ḳhudáwand se waisá hí páegá. 9 Aur ai máliko, tum bhí [9]dhamkiyán chhorkar, un ke sáth aisá hí sulúk karo; kyúnki tum jánte ho, ki [10]un ká aur tumhárá dono ká málik ásmán par hai, aur [11]wuh kisí ká tarafdár nahín.

Rúhání jang aur Ḳhudá ke hathyár.

10 Ġaraz, Ḳhudáwand men aur [12]us kí qudrat ke zor men [13]mazbút bano. 11 [14]Ḳhudá ke sab hathyár [15]bándh lo, táki tum [16]Iblís ke mansúbon ke muqábale men qáim rah sako; 12 kyúnki [17]hamen ḳhún aur gosht se kushtí nahín karní hai, balki [18]hukúmatwálon aur ikhtiyárwálon, aur is [19]dunyá kí táríki ke hákimon [c] aur [20]sharárat kí un rúhání faujon se, [21]jo ásmání maqámon men hain. 13 Is wáste tum [22]Khudá ke sáre hathyár bándh lo, táki [23]bure din men muqábala kar sako, aur sab kámon ko anjám dekar qáim rah sako. 14 Pas sachchái se [24]apní kamar kaskar, aur [25]rástbází ká baktar lagákar, 15 aur [26]páṉwon men sulh kí ḳhushḳhabarí [d] kí taiyárí ke júte pahinkar, 16 aur un sab ke sáth [27]ímán kí sipar lagákar, qáim raho, jis se tum us [28]sharír ke sáre jalte húe [29]tíron ko bujhá sako; 17 aur [25]naját ká ḳhod aur [30]Rúh kí talwár, jo Ḳhudá ká kalám hai, le lo; 18 aur [31]har waqt aur har tarah se [32]Rúh men [33]du'á aur minnat karte raho; aur isí garaz se [34]jágte raho, ki [35]sab muqaddason ke wáste bilá nága du'á mángá karo; 19 aur [36]mere liye bhí, táki bolne ke waqt mujhe kalám karne kí taufíq ho; jis se main ḳhushḳhabarí [b] ke [37]bhed ko [38]dilerí se záhir karún, 20 jis ke liye [39]zanjír se jakrá húá [40]elchí hún; aur us ko aisí dilerí se bayán karún, jaisá bayán karná mujh par farz hai.

Tuḳhikus ká áná.

21 Aur [41]Tuḳhikus jo piyárá

---

[z] Khurúj 20. 12. [a] Yún. *bápo.* [b] Yún. *is táriki ke jahángiron.* [c] Yá *Injíl.*

[1] 1 Pat. 3. 2, 6.
[1] Amsál 1. 8; 6 20 aur 23. 22.
[2] Paid. 18. 19. Ist. 4. 9; 6. 7 aur 11. 19. Zab. 78. 4. Amsál 19. 18; 22. 6 aur 29. 17. Muq. 2 Tim. 3. 15.
[3] Dekho 1 Pat. 2. 18.
[4] Muq. 2 Kur. 11. 3.
[5] Muq. báb 5. 22.
[6] Dekho Gal. 1. 10.
[7] Dekho Zab. 62. 12.
[8] Gal. 3. 28. Kul. 3. 11.
[9] Muq. Ahb. 25. 43.
[10] Yúh. 13. 13. Muq. Aiy. 31. 13—15.
[11] Dekho Ist. 10. 17.
[12] Báb 1. 19.
[13] Rom. 4. 20. 2 Tím. 2. 1. Muq. 1 Yúh. 2. 14. Dekho báb 3. 16.
[14] Áyat 13. Muq. 2 Kur. 10. 4.
[15] Aiy. 29. 14 Muq. áyat 14. Dekho Rom. 13. 12.
[16] Báb 4. 14.
[17] Dekho 1 Kur. 9. 25.
[18] Báb 1. 21.
[19] Luq. 22. 53. Kul. 1. 13. Dekho báb 2. 2.
[20] Muq. báb 3. 10.
[21] Dekho báb 1. 3.
[22] Muq. 1 Pat. 4. 1.
[23] Báb 5. 16.
[24] 1 Pat. 1. 13. Muq. Yas'. 11. 5. Dekho Luq. 12. 35.
[25] Yas'. 59. 17. 1 Thiss. 5. 8. Muq. Yas'. 61. 10 aur 2 Kur. 6. 7.
[26] Yas'. 52. 7. Rom. 10. 15. Muq. Ḳhur. 12. 11.
[27] Muq. 1 Yúh. 5. 4.
[28] Dekho Mat. 13. 19.
[29] Muq. Zab. 120. 4.
[30] 'Ibr. 4. 12. Muq. Yas'. 49. 2 aur Hús. 6. 5 aur 2 Kur. 6. 7.
[31] Luq. 18. 1.
[32] Yahúdáh 20. Dekho Rom. 8. 26.
[33] Kul. 4. 2—4.
[34] Dekho Mar. 13. 33.
[35] 1 Tím. 2. 1.
[36] Kul. 4. 3. 1 Thiss. 5. 25. 2 Thiss. 3. 1. Muq. Yas'. 50. 4.
[37] Báb 3. 3.
[38] Dekho A'mál 4. 29.
[39] Dekho A'mál 28. 20.
[40] Dekho 2 Kur. 5. 20.
[41] A'mál 20. 4. 2 Tím. 4. 12. Tit 3. 12.

bhái, aur Ḳhudáwand men diyánatdár ḳhádim hai, tumhen sab báten batá degá,
42 táki tum bhí mere hál se wáqif ho jáo, ki main kis tarah rahtá hún: 22 us ko main ne tumháre pás isí wáste bhejá hai, ki tum hamárí hálat se wáqif ho jáo, aur wuh 43 tumháre dilon ko tasallí de.

42 Kul. 4. 7–9.

43 Kul. 2. 2.

Áḳhirí du'á.

23 Ḳhudá Báp, aur Ḳhudáwand Yisú' Masíh kí taraf se bháiyon ko 44 itmínán hásil ho, aur un men 45 ímán ke sáth mahabbat ho. 24 Jo 46 hamáre Khudáwand Yisú' Masíh se lázawál mahabbat rakhte hain, un sab par fazl hotá rahe.

44 Gal. 6. 16. 2 Thess. 3. 16. 1 Pat. 5. 14.

45 Muq. Gal. 5. 6 aur 1 Thess. 5. 8.

46 Muq. 1 Kur. 16. 22.

FILIPPÍON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ ḲHATT

Du'á e ḳhair.

I 1 Masíh Yisú' ke bandon Paulus aur Tímuthiyus kí taraf se, Filippí ke sab 1 muqaddason ke nám jo Masíh Yisú' men hain, 2 nigahbánon aur 3 ḳhádimon[a] samet.

2 4 Hamáre Báp Ḳhudá, aur Ḳhudáwand Yisú' Masíh kí taraf se tumhen fazl aur itmínán hásil hotá rahe.

Filippí Masihíon ki rúhání rifáqat kí shukríya, aur un ke liye du'á.

3 Main 5 jab kabhí tumhen yád kartá hún, to 6 apne Ḳhudá ká shukr bajá látá hún; 4 aur har ek du'á men jo tumháre liye mángtá hún, hamesha khushí ke sáth tum sab ke liye darḳhwást kartá hún, 5 is liye ki 7 tum awwal roz se lekar áj tak ḳhushḳhabarí[b] ke phailáne men sharík rahe ho; 6 aur mujhe is bát ká bharosá hai, ki jis ne tum men 8 nek kám shurú' kiyá hai, wuh use 9 Yisú' Masíh[c] ke dín tak 10 púrá kar degá; 7 chunánchí wájib hai, ki main tum sab kí bábat aisá hí ḳhayál karún, kyúnki tum 11 mere dil men rahte ho, aur 12 merí qaid[d] aur ḳhushḳhabarí[b] kí 13 jawábdihí aur subút men, tum sab mere sáth fazl men 14 sharík ho. 8 15 Khudá merá gawáh hai, ki 16 main Masíh Yisú' kí sí ulfat karke tum sab ká mushtáq hún. 9 Aur yih du'á kartá hún, ki 17 tumhárí mahabbat, 18 'ilm aur har tarah kí tamíz ke sáth áur bhí ziyáda hotí jáe; 10 táki 19 'umda 'umda báton ko pasand[e] kar sako; aur

2 Kur. 1. 1; Kul. 1. 2.

2 Dekho A'mál 20. 28.

3 1 Tím. 3. 8, 12.

4 Rom. 1. 7. 1 Kur. 1. 3 2 Kur. 1. 2, wag:

5 Rom. 1. 9. If. 1. 16. 2 Tím. 1. 3. Filemon 5, wag:

6 Dekho Rom. 1. 8.

7 Muq. báb 2. 12 aur 4. 15 aur A'mál 16. 12–40.

8 Muq. 1 Thess. 1. 3.

9 Dekho 1 Kur. 1. 8.

10 Zab. 57. 2 aur 138. 8. Muq. 1 Thess. 5. 24.

11 2 Kur. 7. 3.

12 A'mál 20. 23 aur 26. 29 (hásh: ke liye). Kul. 4. 18 (hásh ke liye). 2 Tim. 2. 9. Filemon 10, 13. Dekho If. 3. 1.

13 Ayat 16.

14 Muq. báb 4. 14.

15 Dekho Rom. 1. 9 aur 9. 1.

16 Muq. báb 4. 1 aur Rom. 1. 11 aur 15. 23 aur 1 Thess. 3. 6 aur 2 Tim. 1. 4.

17 1 Thess. 3 12; 2 Thess. 1. 3.

18 Kul. 1. 9.

19 Rom. 2. 18 (aur hásh: ke liye).

a Yá *bishapon aur ḳikanon.*

b Yá *Injíl.* c N. *Masíh Yisú'.*
d Yún. *zanjíron.*
e Yá *mutafarriq báton men tamíz.*

20 Áyat 6.
21 Muq. A'mál 24. 16 aur 1 Thiss. 3. 13 aur 5. 23.
22 Muq. Kul. 1. 6, 10. Dekho Ya'q. 3. 18
23 Muq. Yúh. 15. 4, 5.
24 Dekho If. 1. 12, 14.
25 Áyat 25. 1 Tím. 4. 15.
26 Muq. A'mál 28. 30, 31 aur 2 Tím. 2. 9.
27 Muq. Luq. 21. 13. Dekho áyat 7.
28 Muq. A'mál 4. 31.
29 Dekho 2 Kur. 11. 13.
30 Muq. 1 Kur. 9. 17.
31 Áyat 7.
32 Báb 2. 3. Dekho Ya'q. 3. 14.
33 Dekho 2 Kur. 1. 11.
34 Dekho A'mál 16. 7.
35 Muq. Gal. 3. 5.

20 Masíh ke din tak 21 sáfdil raho, aur ṭhokar na kháo; 11 aur 22 rástbází ke phal se, jo 23 Yisú' Masíh ke sabab se hai, bhare raho, 24 táki Ḳhudá ká jalál záhir ho, aur us kí sitáish kí jáe.

Rasúl ke qaid hone se Injíl kí taraqqí, aur áyanda ke liye ummed.

12 Aur ai bháiyo, main cháhtá húṇ tum ján lo, ki jo mujh par guzrá, wuh ḳhush-ḳhabarí[a] kí 25 taraqqí hí ká bá'is húá; 13 yahán tak ki qaisarí sipáhíon kí sárí palṭan aur 26 báqí sab logon men mashhúr ho gayá, ki 27 main Masíh ke wáste[b] qaid húṇ; 14 aur jo Ḳhudáwand men bháí hain, un men se aksar mere qaid hone[c] ke sabab se diler hokar, 28 bekhauf Ḳhudá ká kalám sunáne kí ziyáda jur'at karte hain. 15 29 Ba'z to hasad aur jhagṛe kí wajh se Masíh kí manádí karte hain; aur ba'z nekníyatí se: 16 ek to mahabbat kí wajh se, yih jánkar Masíh kí manádí karte hain, ki 30 main ḳhush-ḳhabarí[a] kí 31 jawábdihí ke wáste muqarrar húṇ: 17 magar dúsre 32 tafriqe kí wajh se, na ki sáfdilí se, balki is ḳhayál se ki merí qaid[c] men mere liye musíbat paidá karen. 18 Pas kyá húá? Sirf yih, ki har tarah se Masíh kí manádí hotí hai, baháne se ho, ḳhwáh sachcháí se; aur is se main ḳhush húṇ, aur rahúṇgá bhí, 19 Kyúnki main jántá húṇ, ki 33 tumhárí du'á, aur 34 Yisú' Masíh ke Rúh ke 35 in'ám se, is ká anjám merí naját hogá; 20 chunánchi merí dilí árzú aur ummed yihí hai, 36 ki main kisí bát men sharminda na húṇ, balki merí kamál 37 dilerí ke bá'is jis tarah 38 Masíh kí ta'zím mere badan ke sabab se hamesha hotí rahí hai, usí tarah ab bhí hogí, 39 ḳhwáh main zinda rahúṇ ḳhwáh marúṇ. 21 Kyúnki 40 zinda rahná mere liye Masíh hai, aur marná nafa'. 22 Lekin agar merá jism men zinda rahná hí mere kám ke liye mufíd[d] hai, to main nahín jántá, ki kise pasand karúṇ. 23 41 Main dono taraf phansá húá húṇ; merá jí to yih cháhtá hai, ki 42 kúch karke 43 Masíh ke pás já rahúṇ, kyúnki yih bahut hí bihtar hai; 24 magar jism men rahná tumhárí khátir ziyáda zarúrí hai. 25 Aur chúnki 44 mujhe is ká yaqín hai, is liye 45 main jántá húṇ ki zinda rahúṇgá, balki tum sab ke sáth rahúṇgá, táki tum ímán men 46 taraqqí karo, aur us men 47 ḳhush raho; 26 aur 48 jo tumhen mujh par faḳhr hai, wuh mere phir tumháre pás áne se Masíh Yisú' men ziyáda ho jáe. 27 Sirf yih karo ki 49 tumhárá chál chalan Masíh kí ḳhush-ḳhabarí[a] ke muwáfiq rahe, táki main ḳhwáh áúṇ aur tumhen dekhúṇ, ḳhwáh na áúṇ, tumhárá hál sunúṇ, 50 ki tum ek rúh men qáim ho, aur 51 Injíl[e] ke ímán ke liye 52 ek ján hokar jánfishání karte ho; 28 aur kisí bát men mukhálifon se dahshat nahín kháte: yih un ke liye 53 halákat

36 Rom. 5. 5. Muq. Yúel 2. 27 aur 2 Tím. 2. 15.
37 Dekho A'mál 4. 13.
38 Muq. 1 Kur. 6. 20.
39 Rom. 14. 8.
40 Muq. Gal. 2. 20.
41 Muq. 2 Kur. 5. 8.
42 2 Tím. 4. 6.
43 Dekho Yúh. 12. 26.
44 Muq. báb 2. 24.
45 Muq. A'mál 20. 25.
46 Áyat 12.
47 Rom. 15. 13.
48 Dekho 2 Kur. 1. 14.
49 Dekho If. 4. 1.
50 Dekho 1 Kur. 16. 13.
51 Yahúdáh 3.
52 Báb 2. 2. Muq. 1 Kur. 1. 10.
53 Muq. 2 Thiss. 1. 5.

a Yá *Injíl.* b Yún. *Masíh men.*
c Yún. *zanjiroṇ.*
d Yá. *kám ká phal.* e Yá *ḳhushḳhabarí.*

ká sáf nishán hai, lekin [54]tumhárí naját ká, aur yih Ḳhudá kí taraf se hai; [29] kyúnki [55]Masíh kí ḳhátir tum par yih fazl húá, ki na faqat us par ímán láo, balki [54]us kí ḳhátir dukh bhí saho: [30] aur tum usí tarah [56]jánfishání karte ho, jis tarah [57]mujhe karte dekhá thá, aur ab bhí sunte ho, ki main waisí hí kartá húṉ.

Yisú' Masíh ke namúne par mel miláp aur inkisár ki nasíhat.

2 [1] Pas agar kuchh tasallí Masíh men, aur [1]mahabbat kí diljam'í, aur [2]Rúh kí shirákat, aur [3]rahmdilí o dardmandí hai; [2] to [4]merí yih ḳhushí púrí karo, ki [5]yakdil raho; yaksán mahabbat rakkho; ek ján ho; ek hí ḳhayál rakkho; [3] [6]tafriqe aur [7]bejá fakhr ke bá'is kuchh na karo, balki [8]firotaní se ek dúsre ko apne se bihtar samjhe: [4] [9]har ek apne hí ahwál par nahíṉ, balki har ek dúsroṉ ke ahwál par bhí nazar rakkhe. [5] [10]Waisá hí mizáj rakkho, jaisá Masíh Yisú' ká bhí thá: [6] [11]us ne agarchi [12]Ḳhudá kí súrat par thá, [13]Ḳhudá ke barábar hone ko qabze men rakhne kí chíz[a] na samjhá, [7] balki [14]apne áp ko ḳhálí kar diyá, aur [15]ḳhádim kí súrat iḳhtiyár kí, aur [16]insánoṉ ke mushábih ho gayá; [8] aur insání shakl men záhir hokar apne áp ko past kar diyá, aur [17]yahán tak farmánbardár rahá, ki maut, [18]balki salíbí maut, gawárá kí. [9] [19]Isí wáste [20]Ḳhudá ne bhí [21]use bahut sarbaland kiyá, aur use [22]wuh nám bakhshá jo sab námoṉ se a'lá hai; [10] táki Yisú' ke nám par[b] [23]har ek ghutná ṭike, [24]ḳhwáh ásmánioṉ ká ho, ḳhwáh zamínioṉ ká, ḳhwáh un ká jo zamín ke níche haiṉ; [11] aur Ḳhudá Báp ke jalál ke liye [25]har ek zabán iqrár kare, ki Yisú' Masíh [26]Ḳhudáwand hai.

[12] Pas ai mere 'azízo, [27]jis tarah tum hamesha se [28]farmánbardárí karte áe ho, usí tarah ab bhí na sirf merí házirí men, balki is se bahut ziyáda merí gairházirí men, darte káṉpte húe apní naját ká kám kiye jáo; [13] kyúnki [29]jo tum men níyat aur 'amal dono ko, [30]apne nek iráde ko anjám dene ke liye, paidá kartá hai, wuh Ḳhudá hai. [14] Sab kám [31]shikáyat aur [32]takrár bagair kiyá karo; [15] táki tum be'aib aur bhole hokar, [33]terhe aur kajrau logoṉ[c] men [34]Ḳhudá ke [35]benuqs farzand bane raho, ([36]jin ke darmiyán tum dunyá men [37]chirágoṉ kí tarah dikháí dete ho, [16] aur [38]zindagí ká kalám pesh karte ho,) táki [39]Masíh ke din [40]mujhe fakhr ho, ki [41]na merí daur dhúp befáida húí, na merí mihnat akárath gayí. [17] Aur agar mujhe [42]tumháre ímán kí qurbání aur ḳhidmat ke sáth apná ḳhún bhí baháná paro[d], taubhí ḳhush húṉ, aur tum sab ke sáth ḳhushí kartá húṉ:

---

a Yún. *qanímat kí mál.*

b Yún. *men.* c Yún. *pusht.*
d Yún. *agar maiṉ.....aragh ke taur par baháyá játá hún.*

---

[1] Muq. Rom. 15. 30 aur 2 Thess. 2. 16.
[2] 2 Kur. 13. 14.
[3] Kul. 3. 12.
[4] Yúh. 3. 29 aur 15. 11.
[5] Dekho Rom. 12. 16.
[6] Báb 1. 17.
[7] Gal. 5. 26.
[8] Muq. If. 5. 21. Dekho Rom. 12. 10 aur If. 4. 2.
[9] Dekho Rom. 15. 2.
[10] Rom. 15. 3. Dekho Mat. 11. 29.
[11] Dekho Yúh. 1. 1.
[12] Dekho 2 Kur. 4. 4.
[13] Yúh. 5. 18 aur 10. 33. Muq. Yúh. 14. 28.
[14] 2 Kur. 8. 9 aur 13. 4. Dekho Mar. 9. 12.
[15] Dekho Yas'. 42. 1 aur Mat. 20. 28.
[16] Rom. 8. 3. Gal. 4. 4. Dekho Yúh. 1. 14
[17] 'Ibr. 5. 8 Muq. Mat. 26. 39 aur Yúh. 10. 18 aur Rom. 5. 19.
[18] 'Ibr. 12. 2.
[19] Yúh. 10. 17. Muq. Yas'. 52. 13 aur 53. 12 aur 'Ibr. 2. 9.
[20] Dekho Mat. 28. 18.
[21] A'mál 2. 33.
[22] If. 1. 21. 'Ibr. 1. 4. Muq. A'mál 5. 41.
[23] Yas'. 45. 23. Rom. 14. 11.
[24] Muq. Muk. 5. 3, 13. Dekho If. 1. 10.
[25] Muq. Rom. 10. 9 aur 1 Kur. 12. 3.
[26] Muq. Rom. 14. 9. Dekho Yúh. 13. 13.
[27] Muq. báb 1. 5 aur 4. 15.
[28] 'Ibr. 5. 9. Muq. 2 Kur. 10. 5 aur 1 Pat. 1. 2.
[29] 1 Kur. 12. 6. Muq. 'Ibr. 13. 21. Dekho 1 Kur. 15. 10.
[30] Muq. 1 Tím. 2. 4.
[31] 1 Pat. 4. 9.
[32] 1 Tím. 2. 8.
[33] Dekho Ist. 32. 5.
[34] Muq. Mat. 5. 45 aur If. 5. 1.
[35] Muq. Yahudáh 24.
[36] 1 Pat. 2. 12.
[37] Mat. 5. 14, 16. Muq. Tit. 2. 10.
[38] Muq. A'mál 5. 20.
[39] Dekho 1 Kur. 1. 8.
[40] Dekho 2 Kur. 1. 14.
[41] Gal. 2. 2. 1 Thess. 3. 5. Muq. Gal. 4. 11.
[42] Muq. Rom. 15. 16.

18 tum bhí isí tarah ḳhush ho, aur mere sáth ḳhushí karo.

Timuthiyus aur Ipafruditus kí sifárish.

19 Mujhe Ḳhudáwand Yisú' men ummed hai, [43]ki Timuthiyus ko tumháre pás jald bhejúngá, táki tumhárá ahwál daryáft karke merí bhí ḳhátirjama' ho. 20 Kyúnki koí [44]aisá hamdil mere pás nahín, jo sáfdilí se tumháre liye fikrmand ho. 21 Sab [45]apní apní báton ke fikr men hain, na Yisú' Masíh[a] ki. 22 Lekin tum us kí pukhtagí se wáqif ho, ki [46]jaise betá báp kí ḳhidmat kartá hai, waise hí [47]us ne mere sáth ḳhushḳhabarí[b] phailáne men ḳhidmat kí. 23 Pas main ummed kartá húṅ, ki jab apne hál ká anjám ma'lúm kar lúngá, to use fauran bhej dúngá. 24 Aur [48]mujhe Ḳhudáwand par bharosá hai, ki main áp bhí jald áúngá. 25 Lekin main ne [49]Ipafruditus ko tumháre pás bhejná zarúr samjhá; wuh merá bhái, aur hamḳhidmat, aur [50]hamsipáh, aur tumhárá [51]qásid, aur [52]merí hájat rafa' karne ke liye ḳhádim hai; 26 kyúnki wuh tum sab ká bahut mushtáq thá, aur is wáste beqarár rahtá thá, ki tum ne us kí bimárí ká hál suná thá: 27 beshakk wuh bimárí se marne ko thá: magar Ḳhudá ne us par rahm kiyá; aur faqat us hí par nahín, balki mujh par bhí, táki mujhe gam par gam na ho. 28 Is liye mujhe us ke bhejne ká âur bhí ziyáda ḳhayál húá, ki tum bhí us kí muláqát se phir ḳhush ho jáo, aur merá bhí gam ghat jáe. 29 Pas [53]tum us se Ḳhudáwand men kamál ḳhushí ke sáth milná, aur [54]aise shakhson kí 'izzat kiyá karo: 30 is liye ki [55]wuh Masíh ke kám kí ḳhátir marne ke qaríb ho gayá thá, aur us ne ján lagá dí, [56]táki jo kamí tumhárí taraf se merí ḳhidmat men húí, use púrá kare.

Jhúthe ustádon aur shágirdon ke barḳhiláf, aur Masíh kí pairawí men taraqqí karne kí nasíhat.

3 1 Qaraz, mere bháiyo, [1]Ḳhudáwand men ḳhush raho. [2]Tumhen ek hí bát bár bár likhne men mujhe to kuchh diqqat nahín, aur tumhárí is men hifázat hai. 2 [3]Kutton se ḳhabardár raho, [4]badkáron se ḳhabardár raho, katwánewálon se ḳhabardár raho: 3 kyúnki [5]maḳhtún to ham hain, [6]jo Ḳhudá ke [7]Rúh kí hidáyat se 'ibádat karte hain, aur [8]Masíh Yisú' par faḳhr karte hain, aur jism ká bharosá nahín karte: 4 [9]go main to jism ká bhí bharosá kar saktá húṅ: agar kisí âur ko jism par bharosá karne ká ḳhayál ho, to main us se bhí ziyáda kar saktá húṅ: 5 [10]áṭhwen din merá ḳhatna húá, [11]Isráíl kí qaum, aur [12]Binyámín ke qabíle ká húṅ; [11]'Ibránion ká 'Ibrání; sharí'at ke i'tibár se [13]Farísí húṅ; 6 [14]josh ke i'tibár se [15]kalísiyá ká satánewálá;

---

a *N. Masíh Yisú'.* b Yá *Injíl.*

43 Muq. 1 Kur. 4. 17 aur 1 Thess. 3. 2.
44 Muq. 1 Kur. 16. 10.
45 Muq. 2 Tím. 3. 2. Dekho 1 Kur. 10. 24.
46 1 Kur. 4. 17. 1 Tím. 1. 2. 2 Tím. 1. 2.
47 Muq. 2 Tím. 3. 10.
48 Muq. báb 1. 25 aur Filemon 22.
49 Báb 4. 18.
50 Filemon 2.
51 2 Kur. 8. 23.
52 Muq. báb 4. 18.
53 Rom. 16. 2.
54 1 Kur. 16. 18. 1 Thess. 5. 12, 13. 1 Tím. 5. 17.
55 Muq. A'mál 20. 24.
56 Muq. báb 4. 10. Dekho 1 Kur. 16. 17.
1 Báb 4. 4. 1 Thess. 5. 16.
2 Muq. 2 Pat. 1. 12.
3 Zab. 22. 16, 20. Yas'. 56. 10, 11. Muk. 22. 15. Muq. Gal. 5. 15.
4 Muq. 2 Kur. 11. 13.
5 Dekho Rom. 2. 29.
6 Muq. Yúh. 4. 23.
7 Muq. Gal. 5. 25 aur Yahúdáh 20.
8 Rom. 15. 17. Muq. Gal. 6. 14.
9 2 Kur. 11. 18.
10 Dekho Paid. 17. 12.
11 2 Kur. 11. 22.
12 Rom. 11. 1.
13 A'mál 23. 6 aur 26. 5.
14 A'mál 22. 3, 4. Gal. 1. 13, 14.
15 Dekho A'mál 8. 3.

[16] sharí'at kí rástbází ke
i'tibár se be'aib thá. [7] Lekin
[17] jitní chízen mere nafa' kí
thín, [18] unhín ko main ne
Masíh kí khátir nuqsán
samajh liyá hai. [8] Balki
main apne Khudáwand
[19] Masíh Yisú' kí pahchán ki
barí khúbí ke sabab sab
chízon ko nuqsán samajhtá
hún: jis kí khátir main ne
[20] sárí chízon ká nuqsán
uthává, aur un ko kúrá
samajhtá hún, táki Masíh
ko hásil karún, [9] aur us men
páyá jáún; na [21] apní us
rástbází ke sáth, jo shari'at
kí taraf se hai, balki [22] us
rástbází ke sáth, jo Masíh
par ímán láne ke sabab hai,
aur Khudá kí taraf se ímán
par miltí hai: [10] [23] aur main
us ko, aur [24] us ke jí uthne
kí qudrat ko, aur [25] us ke
sáth dukhon men sharík hone
ko ma'lúm karún, aur us kí
maut se mushábahat paidá
karún; [11] táki kisí tarah
[26] murdon men se jí uthne ke
darje tak pahunchún. [12] Yih
garaz nahín, ki main [27] pá
chuká, yá [28] kámil ho chuká
hún: balki us chíz ke pakarne
ke liye daurá húá játá hún,
jis ke liye Masíh Yisú' ne
mujhe pakrá thá. [13] Ai
bháiyo, merá yih gumán
nahín, ki pakar chuká hún:
balki sirf yih kartá hún, ki
[29] jo chízen pichhe rah gayín
un ko bhúlkar, áge kí chízon
kí taraf barhá húá, [14] nishán
kí taraf daurá húá játá hún,
táki [30] us in'ám ko hásil karún,
jis ke liye [31] Khudá ne mujhe
Masíh Yisú' men úpar buláyá
hai. [15] Pas ham men se
jitne [32] kámil hain, yihí khayál
rakkhen, aur agar kisí bát
men [33] tumhárá áur tarah ká
khayál ho, [34] to Khudá us bát
ko bhí tum par záhir kar
degá: [16] ba har hál jahán tak
ham pahunche hain, [35] usí ke
mutábiq chalen.

Jhúthe aur sachche Masíhion ká anjám.

[17] Ai bháiyo, [36] tum sab
milkar merí mánind bano, aur
un logon ko pahchán rakkho,
jo is tarah chalte hain [37] jis
ká namúna tum ham men
páte ho. [18] Kyúnki [38] bahutere
aise hain, jin ka zikr main
ne tum se bárhá kiyá hai,
aur ab bhí [39] ro roke kahtá
hún, ki wuh apne chál chalan
se Masíh kí salíb ke dushman
hain: [19] [40] un ká anjám
halákat hai, [41] un ká khudá
pet hai, [42] wuh apní sharm kí
báton par fakhr karte hain,
aur [43] dunyá kí chízon ke
khayál men rahte hain.
[20] Magar [44] hamárá watan
ásmán par hai; aur ham
[45] ek Munjí, ya'ní Khudáwand
Yisú' Masíh ke [46] wahán se
áne ke intizár men hain:
[21] wuh apní us quwwat kí
tásír ke muwáfiq, jis se [47] sab
chízen apne tábi' kar saktá
hai, [48] hamárí pasthálí ke
badan kí shakl badalkar,
[49] apne jalál ke badan kí súrat
par banáegá.

Masíhí nekion kí nasíhat.

4 [1] Is wáste, ai mere piyáre
bháiyo, [1] jin ká main
mushtáq hún, jo [2] merí khushí
aur [3] táj ho, ai piyáro,
[4] Khudáwand men isí tarah
qáim raho.

[2] Main Yúodiya ko bhí

[16] Muq. áyat 9.
[17] Muq. Lúq. 14. 33.
[18] Muq. 'Ibr. 11. 26.
[19] Yas'. 53. 11. Yarm. 9. 23, 24. Yúh. 17. 3. 2 Pat. 1. 3.
[20] Lúq. 9. 25.
[21] Rom. 10. 5. Muq. áyat 6.
[22] Dekho Rom. 9. 30 aur 1 Kur. 1. 30.
[23] Muq. If. 4. 13.
[24] Muq. Rom. 1. 4 aur 6. 5.
[25] 1 Pat. 4. 13. Dekho 2 Kur. 1. 5.
[26] Muq. A'mál 26. 7.
[27] Muq. 1 Tím. 6. 12, 19.
[28] 'Ibr. 11. 40 aur 12. 23. Muq. 'Ibr. 5. 9.
[29] Muq. Zab. 45. 10 aur Lúq. 9. 62 aur 'Ibr. 6. 1.
[30] 1 Kur. 9. 24.
[31] Muq. 'Ibr. 3. 1 aur 1 Pat. 5. 10. Dekho Rom. 8. 28.
[32] 1 Kur. 2 6. Dekho Mat. 5. 48.
[33] Muq. Gal. 5. 10.
[34] Muq. Yúh. 7. 17.
[35] Gal. 6. 16.
[36] Muq. báb 4. 9. Dekho 1 Kur. 4. 16.
[37] 1 Pat. 5. 3.
[38] Dekho 2 Kur. 11. 13.
[39] Muq. A'mál 20. 31.
[40] 2 Kur. 11. 15. Muq. 2 Thess. 1. 9 aur 2 Pat. 2. 1, 3.
[41] Dekho Rom. 16. 18.
[42] Muq. Hús. 4. 7 aur 2 Kur. 11. 12 aur Gal. 6, 13 aur Yahúdáh 13.
[43] Rom. 8. 5. Kul. 3. 2.
[44] Dekho If. 2. 19.
[45] Dekho 1 Kur. 1. 7.
[46] A'mál 1. 11.
[47] 1 Kur. 15 28.
[48] Muq. 1 Kur. 15. 43–53.
[49] Muq. áyat 10 aur Kul. 3. 4. Dekho Rom. 8. 29.
[1] Dekho báb 1. 8.
[2] Báb 1. 4 aur 2. 16. Dekho 2 Kur. 1. 14.
[3] Amsál 16. 31 aur 17. 6.
[4] Báb 1. 27.

nasíhat kartá hún, aur Suntukhe ko bhí, ki wuh
[5] Báb 2. 2. Ḳhudáwand men [5] yakdil rahen. 3 Aur ai sachche hamḳhidmat[a], tujh se bhí darḳhwást kartá hún, ki tú un 'auraton kí madad kar, kyúnki unhon ne mere sáth khushḳhabarí phailáne[b] men, Klemens aur mere un báqí hamḳhidmaton samet ján-fishání kí, [6] jin ke nám kitáb
[6] Dekho Luḳ. 10. 20. i hayát men darj hain.

4 [7] Ḳhudáwand men har waqt ḳhush raho; phir kahtá
[7] Báb 3. 1. hún, ki ḳhush raho. 5 Tumhárí [8] narmmizájí sab ádmíon par záhir ho. [9] Ḳhudáwand qaríb hai. 6 [10] Ḳisí bát ká fikr na karo: [11] balki har ek bát
[8] 2 Kur. 10. 1. [9] Muq. áyat 5 aur Yas'. 26. 3 aur Kul. 3. 15. Dekho Yúh. 14. 27.
[10] Dekho Mat. 6. 25.
[11] Muq. Amsál 16. 3.
men tumhárí darḳhwásten, [12] Dekho Rom. 1. 8. du'á aur minnat ke wasile se, [12] shukrguzárí ke sáth Ḳhudá ke sámne pesh kí jáen; 7 to [13] Ḳhudá ká itmínán, [14] jo samajh se bi'l kull báhar hai, tumháre dilon aur ḳhayálon ko Masíh Yisú' men mahfúz rakkhegá.
[13] Muq. áyat 9 aur Yas'. 26. 3 aur Kul. 3. 15. Dekho Yúh. 14. 27.
[14] Muq. If. 3. 19.

8 Ġaraz, ai bháiyo, jitní báten sach hain, aur jitní báten sharáfat kí hain, aur jitní báten wájib hain, aur jitní báten pák hain, aur jitní báten pasandída hain, aur jitní báten dilkash hain; garaz jo nekí aur ta'ríf kí báten hain, un par gaur kiyá karo. 9 Jo báten tum ne mujh se síkhín, aur [15] hásil kín, aur sunín, aur [16] mujh men dekhín, un par 'amal kiyá karo; to [17] Ḳhudá jo itmínán ká chashma hai[c] tumháre sáth rahegá.
[15] 1 Thess. 4. 1.
[16] Muq. báb 3. 17.
[17] Muq. áyat 7. Dekho Rom. 15. 33.

a Yún. *kiyádhiye.* b Yá *Injíl.*
c Yún. *itmínán ká Ḳhudá.*

Filippí Masíhíon ki taraf se imdád milne ká shukriya.

10 Main Ḳhudáwand men bahut ḳhush hún, ki ab itní muddat ke ba'd [18] tumhárá ḳhayál mere liye sarsabz húá; beshakk tumhen pahle bhí is ká ḳhayál thá, magar mauqa' na milá. 11 Yih nahín ki main muhtájí ke liház se kahtá; kyúnki main ne yih síkhá hai, ki jis hálat men hún, usí par [19] rází rahún. 12 Main past honá bhí jántá hún, aur barhná bhí jántá hún: har ek bát, aur sab hálaton men, main ne ser honá, [20] bhúká rahná, aur barhná [21] ghaṭná síkhá[d] hai. 13 Jo mujhe táqat bakhshtá hai, [22] us men main sab kuchh kar saktá hún. 14 Táham tum ne achchhá kiyá, jo [23] merí musíbat men sharík húe. 15 Aur ai Filippío, tum khud bhí jánte ho, ki khushḳhabarí[b] ke [24] shurú' men, jab main Makiduniya se rawána húá, to [25] tumháre siwá kisí kalísiyá ne lene dene ke mu'ámale men merí madad[e] na kí. 16 Chunánchi Thissaluníke men bhí merí ihtiyáj rafa' karne ke liye tum ne ek daf'a nahín, balki do daf'a kuchh bhejá thá. 17 [26] Yih nahín ki main in'ám cháhtá hún, balki [27] aisá phal cháhtá hún, jo tumháre hisáb men ziyáda ho jáe. 18 Mere pás sab kuchh hai, balki ifrát se hai: [28] tumhárí bhejí húí
[18] Muq. 2 Kur. 11. 9—báb 2. 30 ke sáth.
[19] 1 Tím. 6. 6, 8. Muq. 2 Kur. 9. 8 aur 'Ibr. 13. 5.
[20] 1 Kur. 4. 11. 2 Kur. 11. 27.
[21] 2 Kur. 11. 9.
[22] Muq. 2 Kur. 12. 9. Dekho If. 3. 16 aur 1 Tím. 1. 12.
[23] Muq. báb 1. 7 aur Muk. 1. 9.
[24] Báb 1. 5.
[25] 2 Kur. 11. 8, 9.
[26] Muq. 2 Kur. 9. 5.
[27] Rom. 1. 13. Muq. Tit. 3. 14.
[28] Báb 2. 25

d Yún. *ser hone, bháke rahne, aur barhne ghaṭne ká bhed síkhá.*
e Yún. *shirákat.*

chízeṉ Ipafruditus ke háth se lekar maiṉ ásúda ho gayá húṉ; wuh [29] ḳhushbú, aur [30] maqbúl qurbání haiṉ, jo Ḳhudá ko pasandída hai. 19 Merá Ḳhudá [31] apní daulat ke muwáfiq jalál se Masíh Yisú' meṉ [32] tumhárí har ek ihtiyáj rafa' karegá. 20 [33] Hamáre Ḳhudá aur Báp kí [34] abadu'l ábád tamjíd hotí rahe. Ámín.

[29] Dekho Paid. 8. 21.
[30] 'Ibr. 13. 16.
[31] Dekho Rom. 2. 4.
[32] Zab. 23. 1 2 Kur. 9. 8.
[33] Gal. 1. 4. 1 Thess. 1. 3 aur 3. 11, 13.
[34] Gal. 1. 5. Dekho Rom. 11. 36.

Áḳhirí salám aur du'á.

21 Har ek muqaddas se jo Masíh Yisú' meṉ hai salám kaho. [35] Jo bháí mere sáth haiṉ tumheṉ salám kahte haiṉ. 22 [36] Sáre muqaddas, khusúsan Qaisar ke gharwále, tumheṉ salám kahte haiṉ.

23 [37] Ḳhudáwand Yisú' Masíh ká fazl tumhárí rúh ke sáth rahe.

[35] Gal. 1. 2.
[36] 2 Kur. 13. 13.
[37] Dekho Rom. 16 20.

KULUSSÍON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ ḲHATT

Du'á e ḳhair.

I [1] Paulus kí taraf se, jo [1] Ḳhudá kí marzí se [2] Masíh Yisú' ká rasúl hai, aur [3] bháí Tímuthiyus kí taraf se, 2 Masíh meṉ un [4] muqaddas aur ímándár bháiyoṉ ke nám, jo Kulusse meṉ haiṉ.

[5] Hamáre Báp Ḳhudá kí taraf se tumheṉ fazl aur itmínán hásil hotá rahe.

Kulussí Masíhíoṉ ke ímán aur mahabbat ká shukríya.

3 [6] Ham tumháre haqq meṉ hamesha du'á karke, apne Ḳhudáwand Yisú' Masíh ke Báp, ya'ní Ḳhudá, ká shukr karte haiṉ; 4 kyúṉki ham ne suná hai, ki Masíh Yisú' par [7] tumhárá ímán hai, aur sab muqaddas logoṉ se mahabbat rakhte ho, 5 [8] us ummed kí húi chíz ke sabab [9] jo tumháre wáste ásmán par rakkhí húi hai, jis ká zikr tum us ḳhushḳhabarí [a] ke [10] kalám i haqq meṉ sun chuke ho, 6 jo tumháre pás pahuṉchí hai; jaise [11] sáre jahán meṉ bhí [12] phal detí, aur taraqqí kartí játí hai; chunánchi jis din se tum ne us ko [13] suná, aur [14] Ḳhudá ke fazl ko sachche taur par pahcháná, tum meṉ bhí aisá hí kartí hai; 7 usí kí ta'lím tum ne hamáre 'azíz [15] hamḳhidmat [16] Ipafrás se pái, jo hamáre [b] liye Masíh ká [15] diyánatdár ḳhádim hai; 8 usí ne tumhárí [17] mahabbat ko jo Rúh meṉ hai ham par záhir kiyá.

[1] Dekho 1 Kur. 1. 1.
[2] Dekho 2 Kur. 1. 1.
[3] Dekho 1 Thess. 3. 2.
[4] Ef. 1. 1. Dekho Fil. 1. 1.
[5] Rom. 1. 7. Ef. 1. 2, wag:
[6] Ef. 1. 15, 16 Filemon 4, 5.
[7] Dekho 1 Thess. 1. 3.
[8] Áyat 23. Dekho A'mal 23. 6 aur Tit. 1. 2 aur 'Ibr. 3. 6.
[9] 2 Tim. 4. 8. 1 Pat. 1. 4.
[10] Dekho Ef. 1. 13.
[11] Muq. áyat 23 aur Zab. 98. 3. Dekho Mat. 24. 14.
[12] Yúh. 15. 5, 16. Muq. Fil. 1. 11.
[13] Muq. Rom. 16. 26 aur Ef. 4. 21.
[14] Dekho A'mál 11. 23.
[15] Báb 4. 7.
[16] Báb 4. 12 Filemon 23.
[17] Muq. Rom. 15. 30.
[18] Áyat 4.
[19] 2 Thess. 1 11.

[a] Yá *Injíl.* [b] N. *tumháre.*

wáste yih du'á mángne aur darkhwást karne se báz nahín áte, ki [20]tum kamál [21]rúháni hikmat aur samajh ke sáth [22]us kí marzí ke 'ilm se ma'múr ho jáo; 10 [23]táki tumhárá chál chalan Khudáwand ke láiq ho, aur [24]us ko har tarah se pasand áe, aur [25]tum men har tarah ke nek kám ká phal lage, aur Khudá kí pahchán men barhte jáo; 11 aur [26]us ke jalál kí qudrat ke muwáfiq har tarah kí quwwat se qawwí hote jáo, táki [27]khushí ke sáth [28]har súrat se sabr aur tahammul kar sako; 12 aur Báp ká [29]shukr karte raho, jis ne hama ko is láiq kiyá, ki núr men [30]muqaddason ke sáth mírás ká hissa páenb; 13 usí ne ham ko [31]táríkí ke qabze se [32]chhurákar apne [33]'azíz Betec kí bádsháhat men dákhild kiyá; 14 [34]jis men ham ko makhlasí, ya'ní gunáhon kí mu'áfí, hásil hai: 15 wuh [35]andekhe [36]Khudá kí súrat aur tamám makhlúqát se [37]pahle maulúde hai; 16 kyúnki usí men sárí chízen paidá kí gayín, [38]ásmán kí hon, yá zamín kí, dekhí hon, yá andekhí, [39]takht hon, yá [40]riyásaten, yá hukúmaten, yá ikhtiyárát; sárí chízen [41]usí ke wasíle se, aur usí ke wáste paidá húí hain; 17 aur [42]wuh sab chízon se pahle hai, aur [43]usí men sárí chízen qáim rahtí hain. 18 Aur wuhí [44]badan, ya'ní kalísiyá, ká sir hai; wuhí [45]mabdá hai, aur [46]murdon men se jí uthnewálon men pahlautá, táki sab báton men us ká awwal darja ho; 19 kyúnki Báp ko yih pasand áyá, ki [47]sárí [48]ma'múrí usí men sukúnat kare; 20 aur [49]us ke khún ke sabab jo salíb par bahá [50]sulh karke, [51]sab chízon ká usí ke wasíle se apne sáth mel kar le, khwáh wuh zamín kí hon, khwáh ásmán kí. 21 Aur us ne ab [52]us ke jismání badan men maut ke wasíle se tumhárá bhí mel kar liyá, 22 [53]jo pahle khárij, aur [54]bure kámon ke sabab dil se dushman the, [55]táki wuh tum ko muqaddas, be'aib, aur [56]beilzám banákar, apne sámne házir kare: 23 [57]basharte ki tum ímán kí bunyád par [58]qáim aur pukhta raho, aur us [59]khushkhabarí[f] kí ummed ko jise tum ne suná, na chhorog, jis kí manádí [60]ásmán ke níche ke tamám makhlúqát men kí gayí; aur [61]main Paulus usí ká khádim baná.

Kalísiyá kí taraqqí aur taqwiyat ke liye Rasúl ke dukh aur mihnat.

24 Ab [62]main un dukhon ke sabab se khush hún, jo tumhárí khátir uthátá hún, aur [63]Masíh kí musíbaton kí kamí [64]us ke badan, ya'ní kalísiyá, kí khátir, apne jism men púrí kiye detá hún; 25 [65]jis ká main [66]Khudá ke us intizám ke bamújib khádim baná, jo tumháre wáste mere sipurd húá, [67]táki main Khudá ke kalám kí púrí púrí manádí

20 Muq. If. 1. 17.
21 Báb 4. 5. If. 1. 8. Muq. 1 Kur. 12. 8.
22 If. 1. 9 aur 4. 13, wag:
23 Muq. Zab. 1. 1, 3. Dekho If. 4. 1.
24 Muq. 2 Kur. 5. 9 aur If. 5. 10 aur 1 Thiss. 4. 1.
25 Áyat 6.
26 Dekho If. 3. 16.
27 Dekho Mat. 5. 12.
28 If. 4. 2.
29 Báb 3. 15. If. 5. 20.
30 Dekho A'mál 26. 18.
31 Luq. 22. 53. If. 6. 12.
32 1 Thiss. 1. 10.
33 2 Pat. 1. 11. Muq. If. 1. 6.
34 Dekho If. 1. 7.
35 1 Tim. 1. 17.
36 Dekho 2 Kur. 4. 4.
37 Muq. Zab. 89. 27 (hásh: ke liye). Dekho Rom. 8. 29 (hásh: ke liye).
38 If. 1. 10.
39 Muq. Hiz. 10. 1.
40 If. 1. 21.
41 Yúh. 1. 3. Rom. 11. 36. 1 Kur. 8. 6
42 Muq. Yúh. 8. 58 Dekho Yúh. 1. 1.
43 Muq. 'Ibr. 1. 3.
44 Dekho If. 1. 22, 23.
45 Muk. 3. 14.
46 A'mál 26. 23. 1 Kur. 15. 20. Muk. 1. 5.
47 Báb 2. 9.
48 Dekho Yúh. 1. 16.
49 Muq. If. 2. 13.
50 Dekho If. 2. 14.
51 Dekho 2 Kur. 5. 18 aur If. 1. 10.
52 Muq. Rom. 7. 4.
53 Dekho If. 2. 1, 2, 12.
54 Muq. Tít. 1. 16.
55 Yahúdáh 24. Dekho If. 1. 4 aur 5. 27.
56 1 Kur. 1. 8.
57 Yúh. 15. 4.
58 Báb 2. 7. If. 3. 17.
59 Áyat 5, 6.
60 Mar. 16. 15. Muq. A'mál 2. 5.
61 Dekho 2 Kur. 3. 6.
62 Muq. 2 Tím. 1. 8 aur 2. 10. Dekho 2 Kur. 7. 4.
63 Dekho 2 Kur. 1. 5.
64 Muq. If. 4. 12.
65 Áyat 23.
66 Dekho If. 3. 2.
67 Rom. 15. 19.

a N. *tum*. b N. *páo*.
c Yún. *apní mahabbat ke Beṭe*.
d Yún. *muntaqil*.
e Yún. *makhlúqát ká pahlautá*.
f Yá *Injíl*.
g Yún. *ummed se....ṭal na jáo*.

karún[a]; 26 ya'ní [68]us bhed kí, jo tamám zamánon aur pushton se poshída rahá, lekin ab us ke un muqaddason par záhir húá, 27 [69]jin par Khudá ne záhir karná cháhá, ki gair-qaumon men [68]us bhed ke [70]jalál kí daulat kaisí kuchh hai, aur wuh yih hai, ki Masíh jo jalál kí [71]ummed hai tum men rahtá hai: 28 jis kí manádí karke ham har ek shakhs ko nasihat karte, aur har ek ko kamál dánáí se ta'lím dete hain, táki [72]ham har shakhs ko Masíh men [73]kámil karke pesh karen; 29 aur isí liye main [74]us kí us quwwat ke muwáfiq [75]jánfishání se [76]milnat kartá hún, jo mujh men zor se asar kartí hai.

2 1 Main cháhtá hún tum ján lo, ki tumháre, aur Laudíkiyawálon, aur un sab ke liye jinhon ne merí jismání súrat nahín dekhí, 1kyá hí [75]jánfishání kartá hún; 2 táki 2un ke dilon ko tasallí ho, aur wuh 3mahabbat se ápas men gathe rahen, aur púrí samajh kí tamám daulat ko hásil karen, aur Khudá ke 4bhed, ya'ní Masíh ko pahchánen, 3 [5]jis men hikmat aur ma'rifat ke sáre khazáne chhipe húe hain. 4 Yih main is liye kahtá hún, 6ki koí ádmí lubhánewálí báton se tumhen dhoká na de. 5 Kyúnki 7main go jism ke i'tibár se dúr hún, magar rúh ke i'tibár se tumháre pás hún, aur tumhárí 8báqá'ida hálat, aur 9tumháre ímán kí jo Masíh par hai mazbútí dekhkar khush hotá hún.

6 [10]Pas jis tarah tum ne Masíh Yisú' Khudáwand ko qabúl kiyá, usí tarah us men chalte raho; 7 aur us men [11]jar pakarte aur [12]ta'mír hote jáo; aur [13]jis tarah tum ne ta'lím pái, usí tarah ímán men [14]mazbút raho, aur khúb [15]shukrguzárí kiyá karo.

Jhúthí failsúfí aur bátil-parastí ke barkhiláf.

8 Khabardár, koí shakhs tum ko us [16]failsúfí aur [17]láhásil fareb se shikár na kar le, jo [18]insánon kí riwáyat aur [19]dunyawí ibtidáí báton [b]ke muwáfiq hain, na Masíh ke muwáfiq: 9 kyúnki Uluhíyat kí [20]sárí ma'múrí usí men [21]mujassam hokar sukúnat kartí hai, 10 aur [22]tum usí men ma'múr ho gaye ho, jo [23]sárí hukúmat aur ikhtiyár ká sir hai: 11 usí men [24]tumhárá aisá khatna húá, jo háth se nahín hotá, ya'ní Masíh ká khatna, jis se [25]jismání badan utárá játá hai; 12 aur [26]usí ke sáth baptisma[c] men[d] dafn húe, aur is men[d] [27]Khudá kí quwwat par ímán lákar, [27]jis ne use murdon men se jiláyá, [28]us ke sáth jí bhí uthe. 13 [29]Aur us ne tumhen bhí, jo apne qusúron aur jism kí námakhtúní ke sabab se murda the, [30]us ke sáth zinda kiyá, aur hamáre sab qusúr mu'áf kiye; 14 aur [31]hukmon kí wuh dastáwez [32]mitá dálí,

[68] If. 3. 9. Dekho Rom. 16. 25, 26.
[69] Muq. bál. 2. 2.
[70] If. 1. 18 aur 3. 16.
[71] 1 Tim. 1. 1
[72] Dekho áyat 22.
[73] Dekho Mat. 5. 48.
[74] Dekho If 1. 19.
[75] Báb 4. 12. Muq. báb 2. 1.
1 Fil. 1. 30.
2 Báb 4. 8. If. 6. 22.
3 Muq. báb 3. 14.
4 Dekho bab 1. 27.
5 Yas'. 11. 2 aur 45. 3. 1 Kur. 1. 24, 30 aur 2. 6, 7. Muq. Láq. 11. 49 aur If. 1. 8.
6 Rom. 16. 18. Muq. If. 5. 6 aur 2 Pat. 2. 3.
7 1 Kur. 5. 3.
8 1 Kur. 14. 40.
9 1 Pat. 5. 9.
10 Báb 1. 10. 1 Thss. 4. 1.
11 If. 3. 17.
12 A'mál 20. 32 (hásh:). If. 2. 20. Dekho 1 Kur. 3. 9.
13 If. 4. 21.
14 'Ibr. 13. 9
15 Báb 4. 2. If. 5. 20.
16 Muq. 1 Tím. 6. 20.
17 If. 5. 6.
18 Dekho Mat. 15. 2.
19 Áyat 20. Gal. 4. 3.
20 Báb 1. 19. Yúh. 1. 14.
21 Muq. áyat 17.
22 If. 3. 19.
23 Dekho If. 1. 21, 22 (hásh:).
24 Muq. If. 2. 11. Dekho Rom. 2. 29.
25 Áyat 15. Báb 3. 9.
26 Rom. 6. 4.
27 Muq. 1 Kur. 6. 14. Dekho A'mál 2. 24 aur If. 1. 19.
28 Báb 3. 1. Muq. Rom. 6. 5.
29 Dekho If. 2. 1.
30 Dekho If. 2. 5.
31 Dekho Rom. 7. 4.
32 Dekho A'mál 3. 19.

a Yún. *kaldm ko púrá karún.*
b Yá *'andsir*, yá *istugisát.*
c Yá *istibáq.* d Yá *ke wasile se.*

jo hamáre nám par, aur hamáre ḳhiláf thí; aur us ko salíb par kílon se jaṛkar sámne se haṭá diyá: 15 us ne hukúmaṭon aur ikhtiyáron ko [25]apne úpar se utárkar[a] [33]un ká barmalá tamásha banáyá, aur salíb ke sabab se[b] [34]un par fathyábí ká shádiyána bajáyá.

16 Pas [35]kháne píne, yá [36]'íd, yá [37]naye chánd, yá sabt kí bábat koí tum par ilzám na lagáe: 17 kyúnki [38]yih ánewálí chízon ká sáya hain, magar [39]asl chízen Masíh kí hain[c]. 18 Koí shaḳhs [40]kháksárí aur firishṭon kí 'ibádat pasand karke, tumhen [41]daur ke in'ám se mahrúm na ṛakkhe; aisá shaḳhs [42]apní jismání 'aql par [43]befáida phúlkar, [44]dekhí húi chízon men masrúf rahtá hai, 19 aur [45]us Sir ko pakṛe nahín rahtá, jis se sárá badan joron aur paṭṭhon ke wasíle se parwarish pákar, aur báham paiwasta hokar, Khudá kí taraf se[d] baṛhtá játá hai.

20 Jab [46]tum Masíh ke sáth [47]dunyawí ibtidái báton[e] kí taraf se mar gaye, [48]to phir un kí mánind jo dunyá men zindagí guzárte hain, [49]ádmíon ke hukmon aur ta'límon ke muwáfiq, aise qá'idon ke kyún páband hote ho, 21 ki [50]Ise na chhúná, use na chakhná, use háth na lagáná, 22 (kyúnki [51]yih sárí chízen kám men láte láte faná ho jáengí)? 23 In báton men apní [52]íjád kí húi 'ibádat, aur ḳháksárí, aur jismání riyázat ke i'tibár se hikmat kí súrat to hai, magar [53]jismání ḳhwáhishon ke rokne men in se kuchh fáida nahín hotá.

Purání zindagí kí 'ádaton ko tark karná; nayí zindagí men qadam márná.

3 1 [1]Pas jab tum Masíh ke sáth jiláe gaye, to [2]'álam i bálá kí chízon kí talásh men raho, jahán Masíh maujúd hai, aur [3]Khudá kí dahiní taraf baiṭhá hai. 2 [4]'Álam i bálá kí chízon ke ḳhayál men raho, na zamín par kí chízon ke; 3 kyúnki [5]tum mar gaye, aur tumhárí zindagí Masíh ke sáth Khudá men chhipí húi hai. 4 Jab Masíh, [6]jo hamárí zindagí hai, [7]záhir kiyá jáegá, to tum bhí us ke sáth [8]jalál men záhir kiye jáoge.

5 [9]Pas [10]apne un a'zá ko murda karo, jo zamín par hain, ya'ní [11]harámkárí, aur nápákí, aur shahwat, aur burí ḳhwáhish, aur lálach ko [13]jo butparastí ke barábar hai; 6 ki [14]unhín ke sabab se Khudá ká gazab náfarmání ke farzandon par[f] názil hotá hai; 7 [15]aur tum bhí, jis waqt un báton men zindagí guzárte the, us waqt unhín par chalte the. 8 Lekin ab [16]tum bhí in sab ko, ya'ní [17]gussa, aur qahr, aur badḳhwáhí, aur badgoí, aur [18]munh se gálí bakná chhor do: 9 [19]ek dúsre se jhúṭh na bolo, kyúnki [20]tum ne [21]purání insáníyat ko us ke kámon samet utár ḍálá,

[33] Muq. Paid. 3. 15 aur Zab. 68. 18 aur Yas'. 53. 12 aur Mat 12. 29 aur Luq. 10. 18 aur Yuh. 12. 31 aur 16. 11 aur If. 4. 8 aur 'Ibr. 2. 14.
[34] Muq. If. 2. 16.
[35] Rom. 14. 17.
[36] 'Ibr. 9. 10. Dekho Ahb. 11. 2.
[37] Ahb. 23. 2. Rom. 14. 5.
[38] Muq. Mar. 2. 28. Dekho Gin. 28. 11.
[39] 'Ibr. 8. 5 aur 10. 1.
[40] Muq. áyat 9.
[41] Áyat 23.
[42] 1 Kur. 9. 24.
[43] Muq. Rom. 8. 7.
[44] Muq. Hiz. 13. 7 aur 1 Tim. 1. 7.
[45] Dekho If. 4. 15, 16.
[46] Dekho Rom. 6. 2.
[47] Áyat 8.
[48] Muq. Gal. 4. 9.
[49] Yas'. 29. 13. Mat. 15. 9. Muq. Tit. 1. 14.
[50] Áyat 16. 1 Tim. 4. 3.
[51] 1 Kur. 6. 13.
[52] Áyat 18.
[53] Muq. 1 Tim. 4. 8.

[1] Báb 2. 12.
[2] Muq. Fil. 3. 14.
[3] Dekho If. 1. 20.
[4] Muq. Mat. 16. 23.
[5] Báb 2. 20. Dekho Rom. 6. 2.
[6] Dekho Yuh. 11. 25.
[7] Muq. Fil. 3. 21 aur 1 Pat. 1. 7, 13 aur 1 Yuh. 2. 28 aur 3. 2.
[8] 1 Kur. 15. 43.
[9] Rom. 8. 13 (hásh:). Muq. Gal. 5. 24.
[10] Rom. 6. 13.
[11] Dekho If. 5. 3, 5.
[12] Rom. 1. 26.
[13] Muq. Áiy. 31, 25, 26.
[14] Dekho If. 5. 6.
[15] Dekho If. 2. 2, 11.
[16] Dekho If. 4. 22.
[17] If. 4. 31.
[18] Dekho If. 4. 29.
[19] Ahb. 19. 11. Dekho If. 4. 25.
[20] Báb 2. 11.
[21] Rom. 6. 6. If. 4. 22.

a Yá *hukúmatwálon aur ikhtiyárwálon ko lúṭkar.*
b Yún. *us me.*
c Yún. *badan Masíh ká hai.*
d Yún. *Khudá kí baṛhtí se.*
e Yá *'anásir, yá ístuqsát.*
f N. *náfarmání ke farzandon par* na dárad.

10 aur [22]nayí insáníyat ko
pahin liyá hai, jo ma'rifat
hásil karne ke liye [23]apne
Ḳháliq kí súrat par [24]nayí
bantí játí hai: 11 [25]wahán na
Yúnání rahá, na Yahúdí, na
ḳhatna, na námaḳhtúní, na
wahshí, na Skútí, na gulám,
na ázád: sirf Masíh [26]sab
kuchh aur sab men hai.
12 Pas [27]Ḳhudá ke barguzíd-
on kí tarah, jo pák aur
'azíz hain, [28]dardmandí, aur
[29]mihrbání, aur [30]firotaní, aur
hilm aur tahammul ká libás
[31]pahino; 13 agar [32]kisí ko
dúsre kí shikáyat ho, to [30]ek
dúsre kí bardásht kare, aur
[29]ek dúsre ke qusúr mu'áf
kare; [29]jaise Ḳhudáwand ne
tumháre qusúr mu'áf kiye,
waise hí tum bhí karo: 14 aur
in sab ke úpar [33]mahabbat
ko jo [34]kamál ká paṭká hai
bándh lo. 15 Aur [35]Masíh
ká itmínán, jis ke liye tum
[36]ek badan hokar buláe bhí
gaye ho, tumháre dilon par
hukúmat kare[a], aur [37]tum
shukrguzár raho. 16 [38]Masíh
ke kalám ko apne dilon men
kasrat se basne do; aur
kamál dánáí se ápas men
ta'lím aur nasíhat karo, aur
apne dilon men [39]fazl ke sáth
Ḳhudá ke liye [40]mazámír aur
gít aur rúhání gazalen gáo;
17 aur kalám yá kám [41]jo
kuchh karte ho, wuh sab
Ḳhudáwand Yisú' ke nám se
karo, aur usí ke wasíle se
[42]Ḳhudá Báp ká shukr bajá láo.

Shauharon aur bíwiyon, mán báp aur bachchon, naukaron aur áqáon ke faráiz.

18 Ai [43]bíwiyo, jaisá Ḳhudá-
wand men [44]munásib hai, apne
shauharon ke tábi' raho. 19 Ai
shauharo, apní bíwiyon se
mahabbat rakkho, aur un se
[45]talḳhmizájí na karo. 20 Ai
farzando, [46]har bát men apne
mán báp ke farmánbardár
raho; kyúnki yih Ḳhudáwand
men pasandída hai. 21 Ai
bachchewálo[b], apne farzandon
ko diqq na karo, táki wuh
bedil na ho jáen. 22 Ai
naukaro, jo jism ke rú se
tumháre málik hain, sab báton
men un ke farmánbardár raho;
ádmíon ko ḳhush karnewálon
kí tarah dikháwe ke liye
nahín, balki sáfdilí aur Ḳhudá
ke ḳhauf se: 23 [47]jo kám karo,
jí se karo, [48]yih jánkar ki
Ḳhudáwand ke liye karte ho,
na ádmíon ke liye; 24 kyúnki
tum jánte ho ki Ḳhudáwand
kí taraf se [49]is ke badle men
tum ko mírás milegí. [50]Tum
Ḳhudáwand Masíh kí ḳhidmat
karte ho. 25 Kyúnki jo burá
kartá hai, wuh apní buráí ká
badlá páegá; wahán kisí kí
tarafdárí nahín.

4 1 Ai máliko, apne naukaron
ke sáth yih jánkar 'adl o
insáf karo, ki ásmán par
tumhárá bhí ek Málik hai.

Masíhí hoshyárí.

2 [1]Du'á mángne men mash-
gúl, aur [2]shukrguzárí ke sáth
us men bedár raho; 3 aur
sáth sáth hamáre liye bhí
du'á mángá karo, ki Ḳhudá
ham par kalám ká [3]darwáza
khole, [4]táki main Masíh ke
us bhed ko bayán kar sakún,
[5]jis ke sabab qaid bhí hún;
4 aur use aisá záhir karún,
jaisá mujhe karná[c] lázim hai.

[22] Rom. 6. 4. If. 4. 24.
[23] Muq. If. 2. 10. Dekho Rom. 8. 29
[24] Dekho Rom. 12. 2
[25] Muq. Rom. 10. 12. Dekho 1 Kur. 12 13 aur Gal. 5. 6.
[26] If. 1. 23.
[27] Rom. 8. 33 Tit. 1. 1, wag:
[28] Fil. 2. 1. Muq. Lúq 1. 78. aur Filemon 12 aur 1 Yúh. 3. 17, wag:
[29] If. 4. 32.
[30] Dekho If. 4. 2.
[31] Áyat 10.
[32] Mar. 11. 25.
[33] Muq. 1 Thiss. 5. 8. Dekho If. 5. 2.
[34] 'Ibr. 6. 1. Muq. Yúh. 17. 23.
[35] Dekho Fil. 4. 7.
[36] If. 2. 16.
[37] Áyat 17.
[38] Yúh. 15. 3.
[39] Báb 4. 6.
[40] Dekho If. 5. 19.
[41] Áyat 23. 1 Kur. 10. 31.
[42] Báb 1. 12 aur 4. 2. Dekho If. 5. 20.
[43] Dekho If. 5. 22—6 9.
[44] Filemon 8. Muq. If. 5. 4.
[45] If. 4. 31.
[46] Muq. If. 5. 24 aur Tit. 2. 9.
[47] Áyat 17.
[48] Muq. Filemon 16.
[49] Muq. If. 6. 8.
[50] Muq. 1 Kur. 7. 22.
[1] Dekho If. 6. 18—20.
[2] Báb 2. 7.
[3] Dekho A'mál 14. 27.
[4] Dekho Rom. 16. 25.
[5] Áyat 18. If. 6. 20. Dekho Fil. 1. 7.

a Yún. *dilon men sális rahe.*
b Yún. *bápo.*
c Yún. *bolná.*

5 Waqt ko ganímat jánkar[a] [6]báharwálon ke sáth [7]hoshyárí se bartáo karo. 6 Tumhárá kalám hamesha aisá [8]purfazl aur [9]namkín[b] ho, [10]ki tumhen har shakhs ko munásib jawáb dená á jáe.

Ḳhatt ke hámilon ke báre men.

7 [11]Piyárá bhái aur diyánatdár ḳhádim Tuḳhikus, jo Ḳhudáwand men hamkhidmat hai, merá sárá hál tumhen batá degá: 8 use main ne isí liye tumhára pás bhejá hai, ki tum hamárí hálat se wáqif ho jáo, aur wuh tumhára dilon ko tasallí de; 9 aur us ke sáth [12]Unesimus ko bhí bhejá hai, jo diyánatdár aur [13]piyárá bhái, aur tum men se hai. Yih tumhen yahán kí sárí báten batá denge.

Áḳhirí ḳhabaren, salám aur du'á.

10 [14]Aristarḳhus, jo mere sáth qaid hai, aur [15]Bar-Nabá ke rishte ká bhái [16]Marqus (jis kí bábat tumhen hukm mile the; [17]agar wuh tumhára pás áe, to us se achchhí tarah milná:) 11 aur Yisú' jo [18]Yústus kahlátá hai, tumhen salám kahte hain: [19]maḳhtúnon men se sirf yihí Ḳhudá kí bádsháhat ke liye mere hamḳhidmat, aur [20]merí tasallí ká bá'is rahe hain. 12 [21]Ipafrás jo tum men se hai, aur Masíh Yisú' ká banda hai, tumhen salám kahtá hai; wuh tumhára liye du'á mángne men hamesha [22]jánfishání kartá hai, táki tum [23]kámil hokar púre i'tiqád ke sáth Ḳhudá kí púrí marzí par qáim raho. 13 Main us ká gawáh hún, ki wuh tumhára aur Laudíkiya, aur Hiyarápulis ke logon ke wáste barí koshish kartá hai. 14 Piyárá tabíb [24]Lúqá aur [25]Demás tumhen salám kahte hain. 15 Laudíkiya men ke bháiyon aur Numfás aur [26]un[c] ke ghar kí kalísiyá se salám kahná. 16 Aur jab [27]yih ḳhatt tum men parh liyá jáe, to aisá karná ki Laudíkiya kí kalísiyá men bhí parhá jáe, aur us ḳhatt ko jo Laudíkiya se áe, tum bhí parhná. 17 Aur [28]Arkhippus se kahná, ki [29]Jo ḳhidmat Ḳhudáwand men tere sipurd húí hai, use hoshyárí ke sáth anjám de.

18 [30]Main Paulus apne háth se salám likhtá hún. [31]Merí zanjíron ko yád rakhná. [32]Tum par fazl hotá rahe.

---

a Yún. *Mauqa' ko ḳharídkar.*
b Yún. *namak se mazadár kiyá huá.*
c N. *us.*

---

6 Dekho Mar. 4. 11.
7 Dekho If. 5. 15—17.
8 Báb 3. 16.
9 Dekho Mar. 9. 50.
10 1 Pat. 3. 15.
11 Dekho If. 6. 21, 22.
12 Filemon 10.
13 Filemon 16.
14 A'mál 19. 29; 20. 4 aur 27. 2. Filemon 24. Muq. Rom. 16. 7.
15 Muq. A'mál 15. 37, 39.
16 Dekho A'mál 12. 12.
17 Muq. 2 Tím. 4. 11.
18 Muq. A'mál 1. 23 aur 18. 7.
19 Dekho A'mál 11. 2.
20 Muq. Filemon 7.
21 Báb 1. 7. Filemon 23.
22 Dekho Rom. 15. 30.
23 Dekho Mat. 5. 48
24 2 Tím. 4 11. Dekho A'mál 16. 10.
25 2 Tím. 4. 10. Filemon 24.
26 Dekho Rom. 16. 5.
27 1 Thiss. 5. 27.
28 Filemon 2.
29 2 Tím. 4. 5.
30 Dekho 1 Kur. 16. 21.
31 Áyat 3. Muq. 'Ibr. 13. 3. Dekho Fil. 1. 7.
32 1 Tím. 6. 21. 2 Tím. 4. 22. Muq. Tit. 3. 15 aur 'Ibr. 13. 25.

THISSALUNÍKÍON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ

PAHLÁ ḲHATT

Du'á e ḳhair.

I 1 Paulus, aur 1 Silwánus,
aur Tímuthiyus kí taraf
se, 2 Thissaluníkíon kí kalísiyá
ke nám, jo Ḳhudá Báp aur
Ḳhudáwand Yisú' Masíh men
hai.
3 Fazl aur itmínán tumhen
hásil hotá rahe.

Thissaluníkí Masíhíon kí 'umda rúhání hálat ká shukríya.

2 4 Tum sab ke báre men
ham Ḳhudá ká shukr hamesha
bajá láte hain; aur 5 apní
du'áon men tumhen yád karte
hain; 3 aur 6 apne Ḳhudá aur
Báp ke huzúr 7 tumháre ímán
ke kám, aur 8 mahabbat kí
mihnat, aur us 9 ummed ke
sabr ko 4 bilá nága yád karte
hain, jo hamáre Ḳhudáwand
Yisú' Masíh kí bábat hai;
4 aur 10 ai bháiyo, Ḳhudá ke
piyáro, ham ko ma'lúm hai
ki 11 tum barguzída ho; 5 is
liye ki 12 hamárí ḳhushḳhabarí
tumháre pás na faqat lafzí taur
par pahunchí, balki qudrat
aur 13 Rúhu'l Quds aur 14 púre
i'tiqád ke sáth bhí; chunánchi
tum jánte ho, ki 15 ham tumhárí
ḳhátir tum men kaise ban
gaye the. 6 Aur 16 tum kalám
ko baṛí musíbat men 17 Rúhu'l
Quds kí 18 ḳhushí ke sáth
qabúl karke, 19 hamárí aur
20 Ḳhudáwand kí mánind bane;
7 yahán tak ki Makiduniya aur
Aḳhaya ke sáre ímándáron ke
liye namúna bane. 8 Kyúnki
tumháre hán se na faqat
Makiduniya aur Aḳhaya men
21 Ḳhudáwand ke kalám ká
charchá phailá hai, balki
22 tumhárá ímán jo Ḳhudá par
hai har jagah aisá mashhúr
ho gayá hai, ki hamáre kahne
kí kuchh hájat nahín. 9 Is
liye ki wuh áp hamárá zikr
karte hain, ki 23 tumháre pás
hamárá áná kaisá húá; aur
tum 24 buton se phirkar
25 Ḳhudá kí taraf rujú' húe,
táki zinda aur 26 haqíqí Ḳhudá
kí bandagí karo, 10 aur 27 us
ke Beṭe ke 28 ásmán par se
áne ke muntazir raho, 29 jise
us ne murdon men se jiláyá,
ya'ní Yisú' ke, 30 jo ham ko
31 ánewále gazab se bachátá
hai.

Thissaluníkíon men rasúl kí díní ḳhidmat kí kaifíyat.

2 1 Ai bháiyo, tum áp jánte
ho ki hamárá 1 tumháre
pás áná 2 befáida na húá;
2 balki tum ko ma'lúm hí hai,
ki báwujúd peshtar 3 Filippí

1 A'mál 15. 22. 2 Kur. 1. 19. 2 Thiss. 1. 1. 1 Pat. 5. 12
2 Dekho A'mál 17. 1.
3 Rom. 1. 7. If. 1. 2, wag:
4 Báb 2. 13. Dekho Rom. 1. 8 aur If. 5. 20.
5 Rom. 1. 9, 10. 2 Tím. 1. 3 Filemon 5, wag:
6 Dekho Gal. 1. 4.
7 2 Thiss. 1. 11. Muq. Yúh 6. 29 aur Gal. 5. 6 aur 'Ibr. 6. 10 aur Ya'q. 2. 22.
8 2 Thiss. 1 3, 4. Muq. Kul. 1. 4 aur 1 Tím. 1. 14 aur Muk. 2. 19.
9 Rom. 8. 25 aur 15. 4.
10 2 Thiss. 2. 13.
11 Muq. 2 Pat. 1. 10.
12 2 Thiss. 2. 14.
13 2 Kur. 6. 6. Dekho 1 Kur. 2. 4.
14 Muq. Kul. 2. 2 aur 'Ibr. 2. 3.
15 Muq. báb 2. 10 aur A'mál 20. 18 aur 2 Thiss. 3. 7.
16 A'mál 17. 5—10.
17 A'mál 13. 52. Gal. 5. 22.
18 Dekho Mat. 5. 12.
19 Muq. báb 2. 14 aur 2 Thiss. 3. 7, 9. Dekho 1 Kur. 4. 16.
20 1 Kur. 11. 1.
21 Muq. Rom. 10. 18 aur 2 Thiss. 3. 1.
22 Muq. Rom. 1. 8 aur 16. 19 aur 2 Thiss. 1. 4.
23 Báb 2. 1. A'mál 13. 24.
24 1 Kur. 12. 2. Muq. Gal. 4. 8.
25 Dekho A'mál 14. 15.
26 Dekho Yúh. 17. 3
27 Dekho 1 Kur. 1. 7
28 Báb 4. 16. Muq. 2 Thiss. 1. 10. Dekho A'mál 1. 11.
29 Dekho A'mál 2. 24.
30 Kul. 1. 13.
31 Báb 2. 16 aur 5. 9. Mat. 3. 7. Rom. 5. 9
1 Báb 1. 9.
2 Muq. 2 Thiss. 1. 10.
3 A'mál 16. 22—24.

men dukh uṭháne aur be'izzat hone ke, [4]ham ko apne Khudá men yih dilerí hásil húí, [5]ki Khudá kí khushkhabarí[a] barí [6]jánfishání se tumhen sunáen. 3 Kyúnki [7]hamárí nasíhat na [8]gumráhí se hai, na [9]nápákí se, na [10]fareb ke sáth: 4 balki jaise Khudá ne ham ko maqbúl karke [11]khushkhabarí hamáre sipurd kí, waise hí ham bayán karte hain; [12]ádmíon ko nahín, balki Khudá ko khush karne ke liye, [13]jo hamáre dilon ko ázmátá hai. 5 [14]Kyúnki tum ko ma'lúm hí hai ki na kabhí hamáre kalám men khushámad pái gayí, na wuh lálach ká parda baná; [15]Khudá is ká gawáh hai; 6 aur [16]ham ádmíon se 'izzat nahín cháhte the; na tum se, na áuron se; [17]agarchi [18]Masíh ke rasúl hone ke bá'is [19]tum par bojh dál[b] sakte the. 7 Balki [20]jis tarah mán[c] apne bachchon ko páltí hai, usí tarah ham tumháre darmiyán [21]narmí ke sáth rahe; 8 aur usí tarah ham tumháre bahut mushtáq hokar, na faqat Khudá kí khushkhabarí[a], [22]balki apní ján tak bhí tumhen de dene ko rází the, is wáste ki tum hamáre piyáre ho gaye the. 9 Kyúnki, ai bháiyo, tum ko [23]hamárí mihnat aur mashaqqat yád hogí, ki ham ne tum men se kisí par bojh na dálne kí garaz se, [24]rát din mihnat mazdúrí karke, tumhen Khudá kí khushkhabarí[a] kí manádí kí. 10 Tum bhí gawáh ho, aur [25]Khudá bhí, ki tum se jo ímán le áe ho [26]ham kaisí pákizagí aur rástbází aur be'aibí ke sáth pesh áe: 11 chunánchi tum jánte ho, ki [27]jis tarah báp apne bachchon ke sáth kartá hai, usí tarah ham bhí tum men se har ek ko nasíhat karte, aur dilásá dete, aur [28]samjháte[d] rahe, 12 [29]táki tumhárá chál chalan Khudá ke láiq ho, [30]jo tumhen apní bádsháhat aur jalál men bulátá hai.

Thissaluníki Masíhion ká istiqlál.

13 Is wáste [31]ham bhí bilá nága Khudá ká shukr karte hain, ki jab Khudá ká paigám[e] hamárí ma'rifat tumháre pás pahunchá, to tum ne use [32]ádmíon ká kalám samajhkar nahín, balki (jaisá haqíqat men hai,) Khudá ká kalám jánkar qabúl kiyá, aur [33]wuh tum men jo ímán le áe ho tásír bhí kar rahá hai. 14 Is liye ki tum, ai bháiyo, [34]Khudá kí un kalísiyaon kí mánind ban gaye, jo Yahúdiya men Masíh Yisú' men hain; kyúnki [35]tum ne bhí apne qaumwálon se [36]wuhí taklifen uṭháín, jo unhon ne Yahúdíon se; 15 [37]jinhon ne Khudáwand Yisú' ko aur [38]nabíon ko bhí már dálá, aur ham ko satá satákar nikál diyá; wuh Khudá ko pasand nahín áte, aur [39]sáre ádmíon ke mukhálif hain. 16 Aur [40]wuh hamen gair-qaumon ko un kí naját ke liye kalám sunáne se mana' karte hain; [41]táki un ke gunáhon ká paimána hamesha bhartá rahe; lekin un par intihá ká [42]gazab á gayá.

4 Dekho A'mál 4. 13.
5 A'mál 17. 2—9.
6 Fil. 1. 30.
7 Muq. 2 Kur. 2. 17.
8 2 Thiss. 2. 11.
9 Báb 4. 7.
10 2 Kur. 4. 2.
11 Dekho Gal. 2. 7.
12 Dekho Gal. 1. 10.
13 Zab. 17. 3. Dekho Rom. 8. 27.
14 Dekho A'mál 20. 33.
15 Áyat 10. Dekho Rom. 1. 9.
16 Muq. 2 Kur. 4. 5. Dekho Yúh. 5. 41.
17 1 Kur. 9. 4. 2 Thiss. 3. 9. Muq. Filemon 8, 9.
18 Dekho 1 Kur. 9. 1.
19 Muq. áyat 9 aur 2 Kur. 11. 9.
20 Muq. áyat 11 aur Yas' 49. 23 aur 60. 16.
21 2 Tím. 2. 24. Muq. Mat. 18. 3 aur 1 Kur. 14. 20.
22 Dekho 2 Kur. 12. 15.
23 2 Thiss. 3. 8. Muq. Fil. 4. 16.
24 Dekho A'mál 18. 3.
25 Áyat 5.
26 Dekho báb 1. 5.
27 Muq. áyat 7. Dekho 1 Kur. 4. 14.
28 Muq. Iſ. 4. 17.
29 Dekho Iſ. 4. 1.
30 Báb 5. 24. 2 Thiss. 2. 14. 1 Pat. 5. 10. Dekho Rom. 8. 28.
31 Dekho báb 1. 2, 3.
32 Muq. Gal. 4. 14. Dekho Mat. 10. 20.
33 'Ibr. 4. 12.
34 Dekho báb 1. 6 aur 1 Kur. 7. 17.
35 Báb 3. 4. A'mál 17. 5. 2 Thiss. 1. 4, 5.
36 Muq. 'Ibr. 10. 33, 34.
37 Dekho Luq. 24. 20.
38 Yarm. 2. 30. Mat. 23. 29—34. Dekho Mat. 5. 12.
39 Muq. Ást. 3. 8.
40 A'mál 13. 45, 50; 14. 2, 19; 17. 5, 13; 18. 12 aur 22. 21, 22.
41 Dekho Paid. 15. 16.
42 Dekho báb 1. 10.

a Yá *Injíl.* b Yá *tum se ta'zím karáí.*
c Yún. *dáya.* d Yún. *gawáhí dete.*
e Yún. *Khudá ke paiqám ká kalám.*

Thissaluníkion ke dekhne ká rasúl ká ishtiyáq, aur un ki achchhí khabar pákar us kí khushí aur du'á.

17 Ai bháiyo, jab [43]ham thore 'arse ke liye záhir men, na dil se, tum se judá ho gaye, to [44]ham ne kamál árzú se tumhárí súrat dekhne kí âur bhí ziyáda koshish kí: 18 is wáste ham ne (ya'ní mujh Paulus ne) ek daf'a nahín, balki do daf'a tumháre pás áná cháhá, magar Shaitán ne [45]hamen roke rakkhá. 19 Bhalá, hamárí ummed, aur [46]khushí, aur fakhr ká táj kyá hai? [47]Kyá wuh hamáre Khudáwand Yisú' ke sámne us ke [48]áne ke waqt tum hí na hoge? 20 Hamárá jalál aur khushí tum hí to ho.

3 [1] Is wáste jab ham ziyáda bardásht na kar sake, to [1]Athene men akelá rah jáná manzúr kiyá; [2] aur ham ne [2]Tímuthiyus ko jo [3]hamárá bháí, aur Masíh kí khushkhabarí[a] men Khudá ká khádim hai, is liye bhejá ki wuh tumhen mazbút kare aur tumháre ímán ke báre men tumhen nasíhat kare, [3] ki in musíbaton ke sabab koí na ghabráe; kyúnki tum áp jánte ho, ki [4]ham in hí ke liye muqarrar húe hain. [4] Balki pahle bhí, jab ham tumháre pás the, to tum se kahá karte the, ki hamen musíbat uthání hogí; [5]chunánchi aisá hí húá, aur tumhen ma'lúm bhí hai. [5] Is wáste [6]jab main âur ziyáda bardásht na kar saká, [6]to tumháre ímán ká hál daryáft karne ko bhejá, [7]kahín aisá na húá ho ki [8]ázmánewále ne tumhen ázmáyá ho, aur [9]hamárí mihnat befáida gayí ho. [6] Magar [10]ab jo Tímuthiyus ne tumhára pás se hamáre pás ákar [11]tumháre ímán aur mahabbat kí, aur is bát kí khushkhabarí dí, ki [12]tum hamárá zikr i khair hamesha karte ho, aur [13]hamáre dekhne ke aise mushtáq ho, jaise ki ham tumháre; [7] is liye ai bháiyo, [14]ham ne apní sárí ihtiyáj aur musíbat men tumháre ímán ke sabab se tumháre báre men tasallí pái: [8] kyúnki ab, agar tum Khudáwand men [15]qáim ho, to ham zinda hain. [9] Tumháre bá'is apne Khudá ke sámne hamen jis qadr khushí hásil hai, us ke badle men [16]kis tarah tumhárí bábat Khudá ká shukr adá karen? [10] Ham [17]rát din bahut hí du'á mángte rahte hain, [18]ki tumhárí súrat dekhen, aur tumháre ímán kí kamí púrí karen.

11 Ab [19]hamárá Khudá aur Báp khud, aur hamárá Khudáwand Yisú' tumhárí taraf hamárí rahbarí kare: [12] aur Khudáwand [20]aisá kare ki jis tarah ham ko tum se mahabbat hai, usí tarah tumhárí mahabbat bhí, [21]ápas men aur sab ádmíon ke sáth, ziyáda ho aur barhe; [13] táki wuh [22]tumháre dilon ko aisá mazbút kar de, ki jab hamárá Khudáwand Yisú' [23]apne sab muqaddason ke sáth áe, to wuh hamáre Khudá aur Báp ke sámne pákízagí men be'aib thahren.

a Yá *Injil.*

[43] 1 Kur. 5. 3. Kul. 2. 5.
[44] Báb 3. 10.
[45] Rom. 15. 22. Muq. Rom. 1. 13.
[46] Dekho Fil. 4. 1.
[47] 1 Kur. 15. 31. Muq. 2 Thess. 1. 4.
[48] Dekho 2 Kur. 1. 14.
[1] Báb 4. 15 aur 5. 23. Mat. 24. 3, wag: 1 Kur. 15. 23. 2 Thess. 2. 1, 8. Ya'q. 5. 7, 8. 2 Pat. 1. 16 aur 3. 4, 12. 1 Yúh. 2. 28.
[1] A'mál 17. 15, 16.
[2] Dekho Fil. 2. 19.
[3] 2 Kur. 1. 1. Kul. 1. 1. Filemon 1. Ibr. 13. 23.
[4] Dekho A'mál 9. 16 aur 14. 22.
[5] Dekho báb 2. 14.
[6] Áyát 1, 2.
[7] Muq. 1 Kur. 7. 5 aur 2 Kur. 11. 3.
[8] Mat. 4. 3.
[9] Dekho Fil. 2. 16.
[10] A'mál 18. 5. Muq. 2 Kur. 7. 6, 9.
[11] Dekho báb 1. 3.
[12] Muq. 1 Kur. 11. 2.
[13] Dekho Fil. 1. 8.
[14] 2 Kur. 1. 4.
[15] Dekho 1 Kur. 16. 13.
[16] Muq. báb 1. 2.
[17] 2 Tím. 1. 4.
[18] Báb 2. 17. Muq. Rom. 1. 10.
[19] Dekho Gal. 1. 4.
[20] Báb 4. 1, 10. Fil. 1. 9. 2 Thess. 1. 3.
[21] Báb 4. 9 aur 5. 15.
[22] Ya'q. 5. 8. 1 Pat. 5. 10, wag:
[23] Zak. 14. 5. Yahúdah 14.

Pákdámani, aur birádarána mahabbat, aur mihnatkashi ki nasíhaten.

4 [1] Ġaraz ai bháiyo, ham tum se darkhwást karte hain, aur Ḳhudáwand Yisú' men tumhen nasíhat karte hain, ki jis tarah tum ne [1] ham se [2] munásib chál chalne, aur [3] Ḳhudá ko ḳhush karne kí ta'lím pái, aur jis tarah tum chalte bhí ho, [4] usí tarah âur taraqqí karte jáo. 2 Kyúnki [5] tum jánte ho, ki ham ne tum ko Ḳhudáwand Yisú' kí taraf se kyá kyá hukm pahuncháe. 3 Chunánchi Ḳhudá kí marzí yih hai, ki [6] tum pák bano, ya'ní [7] harámkárí se bache raho; 4 aur har ek tum men se pákízagí aur [8] izzat ke sáth apne [9] zarf ko hásil karná[a] jáne; 5 na [10] shahwat ke josh se, [11] un qaumon kí mánind [12] jo Ḳhudá ko nahín jántín: 6 aur koí shakhs [13] apne bhái ke sáth is amr men ziyádatí aur dagá na kare, kyúnki [14] Ḳhudáwand in sab kámon ká badlá lenewálá hai; chunánchi ham ne pahle bhí tum ko tambíh karke jatá diyá thá. 7 Is liye ki [15] Ḳhudá ne ham ko [16] nápákí ke liye nahín, balki pákízagí ke liye buláyá. 8 Pas [17] jo nahín mántá, wuh ádmí ko nahín, balki Ḳhudá ko nahín mántá, [18] jo tum ko apná Pák Rúh[b] detá hai.

9 Magar [19] birádarána mahabbat kí bábat [20] tumhen kuchh likhne kí hájat nahín, kyúnki [21] tum ápas men mahabbat karne kí [22] Khudá se ta'lím pá chuke ho; 10 aur [23] tamám Makiduniya ke sab bháiyon ke sáth aisá hí karte ho. Lekin ai bháiyo, ham tumhen nasíhat karte hain, ki [24] taraqqí karte jáo; 11 aur jis tarah ham ne tum ko hukm diyá, [25] chupcháp rahne, aur [26] apná kár o bár karne, aur [27] apne háthon se mihnat karne kí himmat karo; 12 táki [28] báharwálon ke sáth [29] sháistagí se bartáo karo, aur kisí chíz ke muhtáj na ho.

Masíh kí ámad par murdon kí qiyámat ke bayán men.

13 Ai bháiyo, ham nahín cháhte ki jo sote hain, un kí bábat tum náwáqif raho, [30] táki âuron kí mánind [31] jo náummed hain gam na karo. 14 Kyúnki [32] jab hamen yih yaqín hai ki Yisú' mar gayá aur jí uthá, to isí tarah Ḳhudá un ko bhí [33] jo so gaye hain, Yisú' ke wasíle se[c] usí ke sáth le áegá. 15 Chunánchi ham tum se [34] Ḳhudáwand ke kalám ke mutábiq kahte hain, ki [35] ham jo zinda hain, aur [36] Khudáwand ke áne tak báqí rahenge, soe húon se hargiz áge na barhenge. 16 Kyúnki [37] Ḳhudáwand ḳhud [38] ásmán se utar áegá; us waqt [39] lalkár, aur [40] muqarrab firishte kí áwáz sunáí degí, aur Khudá ká [41] narsingá phúnká jáegá, aur [42] pahle to Masíh men múe húe jí uthenge; 17 phir ham jo zinda báqí honge, un ke sáth [43] bádalon par [44] uthái jáenge, táki hawá men Ḳhudáwand ká istiqbál karen, aur is tarah [45] hamesha Ḳhudáwand

[1] Fil. 4. 9. Kul. 2. 6.
[2] Dekho Ef. 4. 1.
[3] Dekho Kul. 1. 10.
[4] Dekho báb 3. 12.
[5] Muq. 1 Kur. 11. 2.
[6] Rom. 6. 19, 22. 1 Kur. 1. 30. 2 Thiss. 2. 13. 1 Tim. 2. 15. 'Ibr. 12. 14. 1 Pat. 1. 2.
[7] 1 Kur. 6. 18.
[8] Muq. Rom. 1. 24.
[9] 1 Pat. 3. 7.
[10] Dekho Rom. 1. 26.
[11] Ef. 4. 17.
[12] Zab. 79. 6. Yarm. 9. 3 aur 10. 25. Dekho Gal. 4. 8.
[13] 1 Kur. 6. 8.
[14] Rom. 13. 4. Muq. Rom. 12. 19 aur 'Ibr. 13. 4.
[15] Áyat 3. Dekho 1 Pat. 1. 15.
[16] Báb 2. 3.
[17] Muq. báb 2. 13. Dekho Láq. 10. 16.
[18] 1 Yúh. 3. 24 aur 4. 13.
[19] Dekho 'Ibr. 13. 1.
[20] Báb 5. 1.
[21] Dekho Yúh. 13. 34.
[22] Yúh. 6. 45. Muq. 1 Yuh. 2. 27.
[23] Báb 1. 7.
[24] Dekho báb 3. 12.
[25] Amsál 17. 14; 20. 3 aur 25. 8. 2 Thiss. 3. 12.
[26] 2 Thiss. 3. 11. Pat. 4. 15.
[27] Muq. A'mál 18. 3. Dekho Ef. 4. 28.
[28] Dekho Mar. 4. 11.
[29] Rom. 13. 13. Muq. Kul. 4. 5.
[30] Muq. Ahbár 19. 28 aur Ist. 14. 1 aur 2 Sam. 12. 20—23 aur Mar. 5. 39.
[31] Ef. 2. 12.
[32] 1 Kur. 15. 13. Muq. 2 Kur. 4. 14 aur Muk. 1. 18.
[33] 1 Kur. 15. 18.
[34] Dekho 1 Sal. 13. 17.
[35] 1 Kur. 15. 51.
[36] Dekho báb 2. 19.
[37] Dekho Mat. 16. 27.
[38] 2 Thiss. 1. 7.
[39] Muq. Yñel 2. 11.
[40] Yahúdáh 9.
[41] Mat. 24. 31. 1 Kur. 15. 52.
[42] 1 Kur. 15. 23. Muq. 2 Thiss. 2 1 aur Muk. 14. 13.
[43] Muq. Dán. 7. 13 aur A'mál 1. 9 aur Muk. 11. 12.
[44] Dekho 2 Kur. 12. 2.
[45] Dekho Yuh. 12. 26.

a Yá *biwí ko karná*, yá *badan ko qábú karná*.
b N. *bhí izád*.
c Yá *un ko bhí jo Yisú' ke wasíle se so gaye haiy*.

ke sáth rahenge. 18 Pas tum in báton se [46]ek dúsre ko tasallí diyá karo.

Masíh ki ámad ki taiyárí ke báre men.

5 1 Magar ai bháiyo, is kí [1]kuchh hájat nahín ki [2]waqton aur mauqa'on kí bábat tum ko kuchh likhá jáe. 2 Is wáste ki tum áp khúb jánte ho, ki [3]Khudáwand ká din is tarah ánewálá hai, jis tarah rát ko chor átá hai. 3 Jis waqt log kahte honge ki Salámatí aur amn hai, us waqt un par is tarah [4]nágahán halákat áegí, [5]jis tarah hámila ko dard lagte hain; aur wuh hargiz na bachenge. 4 Lekin tum, ai bháiyo, [6]táríkí men nahín ho, ki wuh din chor kí tarah tum par á pare: 5 kyúnki tum sab [7]núr ke farzand, aur din ke farzand ho; ham na rát ke hain, na táríkí ke. 6 Pas áuron kí tarah [8]so na rahen, balki [9]jágte aur [10]hoshyár rahen. 7 Kyúnki jo sote hain, rát hí ko sote hain, aur jo matwále hote hain, [11]rát hí ko matwále hote hain. 8 Magar ham jo din ke hain, [12]ímán aur mahabbat ká [13]baktar lagákar, aur naját kí ummed ká khod pahinkar hoshyár rahen. 9 Kyúnki Khudá ne hamen [14]gazab ke liye nahín, balki is liye muqarrar kiyá ki [15]ham apne Khudáwand Yisú' Masíh ke wasíle se naját hásil karen; 10 [16]wuh hamárí khátir is liye múá ki, ham jágte hon yá sote hon, sab milke usí ke sáth jíen. 11 Pas tum [17]ek dúsre ko tasallí do, aur ek dúsre kí taraqqí[a] ke bá'is bano, chunánchi tum aisá karte bhí ho.

Tarah tarah ki nasíhaten.

12 Aur ai bháiyo, ham tum se darkhwást karte hain, ki [18]jo tum men mihnat karte, aur [19]Khudáwand men tumháre peshwá hain, aur tum ko nasíhat karte hain, unhen máno; 13 aur un ke kám ke sabab mahabbat se un kí barí 'izzat karo. [20]Ápas men mel miláp rakkho. 14 Aur ai bháiyo, ham tumhen nasíhat karte hain, ki [21]beqá'ida chalnewálon ko samjháo, [22]kamhimmaton ko dilásá do, [23]kamzoron ko sambhálo, sab ke sáth tahammul se pesh áo. 15 Khabardár, [24]koí kisí se badí ke 'iwaz badí na kare; balki har waqt [25]nekí karne ke darpai raho, ápas men bhí, aur sab se. 16 [26]Har waqt khush raho; 17 [27]bilá nága du'á mángo: 18 [28]har ek bát men shukrguzárí karo: kyúnki Masíh Yisú' men tumhárí bábat Khudá kí yihí marzí hai. 19 [29]Rúh ko na bujháo; 20 [30]nubuwwaton kí hiqárat na karo: 21 [31]sárí báton ko ázmáo: jo achchhí ho use pakre raho; 22 har qism kí badí se bache raho.

Du'á aur salám.

23 [32]Khudá jo itmínán ká chashma hai[b], áp hí [33]tum ko bi'lkull pák kare; aur tumhárí [34]rúh aur ján aur badan hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ke [35]áne tak [36]púre

a Yún. *ta'mír.*
b Yún. *itmínán kā Khudá.*

[46] Báb 5. 11.

1 Báb 4. 9.

2 Dán. 2. 21. A'mál 1. 7.

3 Muq. 2 Thess. 2. 2. Dekho Mat. 24. 43 aur Lúq. 17. 24.

4 Lúq. 21. 34 Muq. Zab. 35. 8 aur Lúq. 17. 26—30 aur 2 Thess. 1. 9.

5 Dekho Yas'. 13. 8.

6 1 Yúh. 2. 8.

7 Dekho Lúq. 16. 8.

8 Muq. Mar. 13. 36. Dekho Rom. 13. 11—13.

9 Dekho Mat. 24. 42.

10 Dekho 1 Pat. 1. 13.

11 Muq. A'mál 2. 15 aur 2 Pat. 2. 13.

12 Muq. Ií. 6. 23.

13 Yas'. 59. 17. Ií. 6. 14, 16.

14 Dekho báb 1. 10.

15 2 Thess. 2. 13, 14. Muq. 'Ibr. 10. 39.

16 Rom. 14. 9. Muq. 2 Tim. 2. 11.

17 Báb 4. 18.

18 1 Kur. 16. 18. Fil. 2. 29. 1 Tim. 5. 17, wag; 19 1 Kur. 16 16. 'Ibr. 13. 17.

20 Dekho Mar. 9. 50.

21 2 Thess. 3. 6, 7, 11.

22 Yas'. 35. 4. Muq. 'Ibr. 12. 12.

23 A'mál 20. 35. Dekho Rom. 15. 1.

24 1 Pat. 3. 9. Dekho Rom. 12. 17.

25 Muq. Rom. 12. 9. Dekho Gal. 6. 10.

26 Fil. 4. 4.

27 Dekho Lúq. 18. 1.

28 Dekho If. 5. 20.

29 Muq 1 Kur. 14. 30 aur If. 4. 30 aur 1 Tim. 4. 14 aur 2 Tim. 1. 6.

30 Dekho 1 Kur. 11. 4.

31 1 Yúh. 4. 1. Muq. Aiy. 34. 4. Dekho If. 5. 10.

32 Dekho Rom. 15. 33.

33 Khur. 31. 13. Yúh. 17. 17.

34 Lúq. 1. 46, 47. 'Ibr. 4. 12. Muq. 1 Kur. 14. 14.

35 Dekho báb 2. 19.

36 2 Pat. 3. 14. Yahúdáh 1.

púre aur be'aib mahfúz rahen.
24 Tumhárá bulánewálá sachchá hai, [37] wuh aisá hí karegá.
25 [38] Ai bháiyo, hamáre wáste du'á mángo.
26 [39] Pák bose ke sáth sáre bháiyon ko salám karo. 27 Main tumhen Khudáwand kí qasam detá hún, ki [40] yih khatt sáre bháiyon ko sunáyá jáe.
28 [41] Hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ká fazl tum par hotá rahe.

[37] Muq. Fil. 1. 6.
[38] 2 Thiss. 3. 1. 'Ibr. 13. 18.
[39] Dekho Rom. 16. 16.
[40] Kul. 4. 16.
[41] Dekho Rom. 16. 20.

THISSALUNÍKÍON KE NÁM PAULUS RASÚL KÁ DÚSRÁ KHATT

Du'á e khair.

1 [1] Paulus, aur Silwánus, aur Timuthiyus kí taraf se Thissaluníkíon kí kalísiyá ke nám, jo hamáre Báp Khudá aur Khudáwand Yisú' Masíh men hai.
2 Fazl aur itmínán Khudá Báp aur Khudáwand Yisú' Masíh kí taraf se tumhen hásil hotá rahe.

[1] Dekho 1 Thiss. 1. 1.

Dukh uthánе ke báwujúd Thissaluníkíon kí rúhání taraqqi ká shukriya.

3 Ai bháiyo, [2] tumháre báre men har waqt Khudá ká shukr karná ham par farz hai, aur yih is liye munásib hai, ki tumhárá ímán bahut barhtá játá hai, aur tum sab kí mahabbat ápas men ziyáda hotí játí hai; 4 yahán tak ki [3] ham áp [4] Khudá kí kalísiyáon men tum par fakhr karte hain, ki jitne [5] zulm aur musíbaten tum uthátе ho, un sab men tumhárá sabr aur ímán záhir hotá hai; 5 yih Khudá kí sachchí [6] 'adálat ká sáf nishán hai; táki tum [7] Khudá kí bádsháhat ke láiq thahro, jis ke liye tum dukh bhí uthátе ho: 6 kyúnki Khudá ke nazdík yih [8] insáf hai, [9] ki badle men tumháre musíbat denewálon ko musíbat, 7 aur tum musíbat uthánewálon ko hamáre sáth [10] árám de; us waqt, [11] jab ki Khudáwand Yisú' [12] apne qawwí firishton ke sáth, [13] bharaktí húí ág men ásmán se záhir hogá; 8 aur [14] jo Khudá ko nahín pahchánte, aur hamáre Khudáwand Yisú' kí [15] khushkhabarí [a] ko nahín mánte, un se badlá legá: 9 wuh [16] Khudáwand ke chihre aur us kí qudrat ke jalál se

[2] Báb 2. 13. Dekho Is. 5. 20 aur 1 Thiss. 1. 2, 3.
[3] Muq. 2 Kur. 7. 14. Dekho 1 Thiss. 2 19.
[4] Muq. 1 Thiss. 1. 8. Dekho 1 Kur. 7. 17.
[5] Muq. Mar. 10. 30. Dekho 1 Thiss. 2. 14.
[6] Muq. Fil. 1. 28.
[7] Muq. A'mál 14. 22. Dekho Lúq. 20. 35.
[8] Muq. Muk. 6. 10.
[9] Muq. Khur. 23. 22 aur Yúel 3. 4, 7.
[10] Muq. Muk. 6. 11; 11. 18 aur 14. 13.
[11] Dekho Lúq. 17. 30.
[12] Dekho Yahúdáh 14.
[13] Yas'. 66. 15, 16. Mat. 25. 41. 1 Kur. 3. 13.
[14] 'Ibr. 10. 27 aur 12. 29. 2 Pat. 3. 7. Muk. 21. 8, wag: Muq. Mal. 4. 1.
[15] Dekho Gal. 4. 8.
[16] Rom. 2. 8. Yas'. 2. 10, 19, 21. Muq. báb 2. 8.

[a] Yá *Injíl.*

dur hokar, abadí halákat kí
sazá páenge: 10 yih us din
hogá, jab ki wuh apne
muqaddason men jalál páne,
aur sab ímán lánewálon ke
sabab se ta'ajjub ká bá'is
hone ke liye áegá, kyunki
tum hamári gawáhí par
ímán láe. 11 Isí wáste ham
tumháre liye har waqt du'á
bhí mángte rahte hain, ki
hamárá Khudá tumhen is
buláwe ke láiq jáne, aur nekí
kí har ek khwáhish aur ímán
ke har ek kám ko qudrat se
púrá kare; 12 táki hamáre
Khudá aur Khudáwand Yisú'
Masíh ke fazl ke muwáfiq
hamáre Khudáwand Yisú' ká
nám tum men jalál páe, aur
tum us men.

Masíh kí dobára ámad se pahle, Mukhálif-i-Masíh ke záhir hone ká bayán.

2 1 Ai bháiyo, ham apne
Khudáwand Yisú' Masíh
ke áne aur us ke pás apne
jama' hone kí bábat tum se
darkhwást karte hain, 2 ki
kisí rúh, yá kalám, yá khatt
se, jo goyá hamárí taraf se
ho, yih samajhkar ki Khudá-
wand ká din á pahuncha hai,
tumhárí 'aql dafa'tan pareshán
na ho jáe, aur na tum ghabráo.
3 Kisí tarah se kisí ke fareb
men na áná; kyunki wuh din
nahín áegá, jab tak ki pahle
bargashtagí na ho, aur wuh
gunáh[a] ká shakhs, ya'ní
halákat ká farzand, záhir
na ho, 4 jo mukhálafat kartá
hai, aur har ek se jo Khudá
yá ma'búd kahlátá hai apne
áp ko baṛá thahrátá hai, yahán
tak ki wuh Khudá ke maqdis
men baiṭhkar apne áp ko
Khudá záhir kartá hai. 5 Kyá
tumhen yád nahín, ki jab
main tumháre pás thá, to tum
se yih báten kahá kartá thá?
6 Ab jo chíz use rok rahí hai,
táki wuh apne kháss waqt
par záhir ho, us ko tum jánte
ho. 7 Kyunki bedíní ká
bhed to ab bhí tásír kartá
játá hai, magar ab ek
roknewálá hai, aur jab tak
ki wuh dúr na kiyá jáe roke
rahegá. 8 Us waqt wuh
bedín záhir hogá, jise Khudá-
wand Yisú' apne munh kí
phúnk se halák, aur apní
ámad kí tajallí se nest karegá;
9 aur jis kí ámad Shaitán kí
tásír ke muwáfiq, har tarah kí
jhúṭhí qudrat, aur nishánon,
aur 'ajíb kámon ke sáth, 10 aur
halák honewálon ke liye
nárástí ke har tarah ke dhoke
ke sáth hogí; is wáste ki
unhon ne haqq kí mahabbat
ko ikhtiyár na kiyá, jis se un
kí naját hotí. 11 Isí sabab se
Khudá un ke pás gumráh
karnewálí tásír bhejegá, táki
wuh jhúṭh ko sach jánen,
12 aur jitne log haqq ká
yaqín nahín karte, balki
nárástí ko pasand karte
hain, wuh sab sazá páen.

Thissalunikiyon ke sábitqadam rahne ke shukriye aur du'á.

13 Lekin tumháre báre
men ai bháiyo, Khudáwand
ke piyáro, har waqt Khudá
ká shukr karná ham par farz
hai, kyunki Khudá ne tumhen
ibtidá hí se is liye chun liyá
thá, ki Rúh ke zarí'e se

[a] Yá bedíní.

[28] pákíza bankar, aur haqq par ímán lákar [29] naját páo: [14] jis ke liye us ne tumhen [30] hamárí khushkhabarí[a] ke wasíle se buláyá[b], [29] táki tum hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ká jalál hásil karo. 15 Pas ai bháiyo, [31] sábitqadam raho, aur jin [32] riwáyaton kí tum ne hamárí [33] zabání, yá [33] khatt ke zarí'e se ta'lím pái hai, un par qáim raho.

16 Ab hamárá Khudáwand Yisú' Masíh khud, aur hamárá Báp Khudá, [34] jis ne ham se mahabbat rakkhí, aur fazl se abadí tasallí aur achchhí [35] ummed bakhshí, 17 tumháre dilon ko tasallí de, aur har ek nek kám aur kalám men [36] mazbút kare.

Apne liye du'á kí darkhwást.

3 [1] Ġaraz ai bháiyo, [1] hamáre haqq men du'á karo, ki [2] Khudáwand ká kalám aisá jald phail jáe[c], aur jalál páe, jaisá tum men; [2] aur [3] kajrau aur bure ádmíon se ham bache rahen; kyúnki [4] sab men ímán nahín. [3] Magar [5] Khudáwand sachchá hai; wuh tum ko mazbút karegá, aur [6] us Sharír se mahfúz rakkhegá. [4] Aur Khudáwand men [7] hamen tum par bharosá hai, ki jo hukm ham tumhen dete hain, un par 'amal karte ho, aur karte bhí rahoge. [5] Khudáwand tumháre dilon ko Khudá kí mahabbat aur Masíh ke sabr kí taraf hidáyat kare.

Mihnatkashí kí nasíhat.

[6] Ai bháiyo, ham apne [8] Khudáwand Yisú' Masíh ke nám se tumhen hukm dete hain, [9] ki har ek aise [10] bháí se kanára karo, [11] jo beqá'ida chaltá hai, aur us riwáyat par 'amal nahín kartá jo us ko[d] hamárí taraf se pahunchí; [7] kyúnki tum áp jánte ho, [12] ki hamárí mánind kis tarah banná cháhiye; is liye ki [13] ham tum men beqá'ida na chalte the; [8] aur kisí kí rotí muft na kháte the, balki [14] mihnat mashaqqat se rát din kám karte the, táki tum men se kisí par bojh na dálen: [9] [15] is liye nahín ki ham ko ikhtiyár na thá, balki is liye ki apne áp ko [16] tumháre wáste namúna thahráen, táki tum hamárí mánind bano. [10] Aur jab ham tumháre pás the, us waqt bhí tum ko yih hukm dete the, ki [17] jise mihnat karní manzúr na ho, wuh kháne bhí na páe. [11] Ham sunte hain, ki tum men ba'z [18] beqá'ida chalte hain, aur kuchh kám nahín karte, balki [19] áuron ke kám men dakhl dete hain. [12] Aise shakhson ko ham Khudáwand Yisú' Masíh men hukm dete aur nasíhat karte hain, ki chupcháp kám karke apní hí rotí kháen. [13] Aur tum, ai bháiyo, [20] nek kám karne men himmat na háro. [14] Aur agar koí hamáre is khatt kí bát ko na máne, to use nigáh men rakkho; [21] aur us se suhbat na rakkho, táki wuh sharminda ho. [15] Lekin [22] use dushman na jáno, balki [23] bháí samajhkar nasíhat karo.

---

a Yá *Injíl.* b N. *bulá bhí liyá.*
c Yún. *kalám daure.* d N. *tum ko.*

---

28 Dekho 1 Thiss. 4. 3.
29 1 Thiss. 5. 9. Muq. 2 Tím. 1. 9.
30 1 Thiss. 1. 5.
31 Muq. 1 Kur. 16. 13.
32 Báb 3. 6. 1 Kur. 11. 2.
33 Áyat 2.
34 Yúh. 3. 16. 1 Yúh. 4. 10. Muk. 1. 5.
35 1 Pat. 1. 3.
36 Báb 3. 3. 1 Thiss. 3. 13. 1 Pat. 5. 10, wag:
1 Dekho 1 Thiss. 5. 25.
2 Zab. 147. 15. Muq. 1 Thiss. 1. 8.
3 Rom. 15. 31.
4 Muq. Ist. 32. 20.
5 Dekho 1 Kur. 1. 9.
6 Mat. 6. 13 (hásh:). Yúh. 17. 15. Dekho Mat. 13. 19.
7 Dekho 2 Kur. 2. 3.
8 1 Kur. 5. 4.
9 Áyat 14. Muq. Mat. 18. 17 aur 2 Tím. 3. 5. Dekho 1 Kur. 5. 9 aur 2 Yúh. 10.
10 1 Kur. 5. 11.
11 Áyat 11. 1 Thiss. 5. 14.
12 Muq. A'mál 20. 35. Dekho 1 Thiss. 1. 6.
13 1 Thiss. 1. 5.
14 Dekho 1 Thiss. 2. 9.
15 1 Kur. 9. 4. 1 Thiss. 2. 6.
16 Áyat 7. 1 Pat. 5. 3.
17 Muq. Paid. 3. 19. Dekho 1 Thiss. 4. 11.
18 Áyat 6
19 1 Tím. 5. 13. 1 Pat. 4. 15.
20 Gal. 6. 9. Muq. 1 Kur. 15. 58.
21 Dekho áyat 6.
22 Dekho Ahb. 19. 17 aur Mat. 18. 15.
23 1 Thiss. 5. 12, 14. Muq. Tit. 3. 10.

Salám aur du'á.

16 Ab [24] Khudáwand jo itmínán ká chashma hai[a], áp hí [25] tum ko hamesha aur har tarah se itmínán bakhshe. [26] Khudáwand tum sab ke sáth rahe.

17 [27] Main Paulus apne háth se salám likhtá hún: har khatt men merá yihí nishán hai: main isí tarah likhtá hún. 18 [28] Hamáre Khudáwand Yisú' Masíh ká fazl tum sab par hotá rahe.

[24] Dekho Rom. 15. 33 aur Ií. 6. 23.
[25] Gin. 6. 26.
[26] Rút. 2. 4.
[27] Dekho 1 Kur. 16. 21.
[28] Dekho Rom. 16. 20.

TÍMUTHIYUS KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ

PAHLÁ KHATT

Du'á e khair.

1 [1] Paulus kí taraf se jo hamáre [1] Munjí Khudá, aur [2] hamáre ummedgáh Masíh Yisú' ke [3] hukm se [4] Masíh Yisú' ká rasúl hai, 2 Tímuthiyus ke nám jo ímán ke liház se[b] merá [5] sachchá farzand hai.

[1] Dekho Luq. 1. 47.
[2] Kul. 1. 27.
[3] Tit. 1. 3. Muq. Rom. 16. 26.
[4] Dekho 2 Kur. 1. 1.
[5] Tit. 1. 4.

[6] Fazl, rahm, aur itmínán, Khudá Báp aur hamáre Khudáwand Masíh Yisú' kí taraf se tujhe hásil hotá rahe.

[6] 2 Tím. 1. 2. 2 Yúh. 3. Muq. Yahúdáh 2.

Jhúthí ta'lím kí mukhálafat karne kí nasíhat, aur apne úpar fazl hone ká shukriya.

3 [7] Jis tarah main ne Makiduniya játe waqt tujhe nasíhat kí thí, ki Ifisus men rahkar ba'z shakhson ko hukm kar de, ki [8] áur tarah kí ta'lím na den, 4 aur [9] un kahániyon aur beintihá, [10] nasabnámon par liház na karen jo [11] takrár ká bá'is hote hain, aur us [12] intizám i Iláhí ke muwáfiq nahín jo ímán par mabní hai; usí tarah ab bhí kartá hún. 5 Hukm ká maqsad yih hai, ki [13] pák dil aur [14] nek níyat[c] aur [15] beriyá ímán se mahabbat paidá ho. 6 In ko chhorkar ba'z shakhs [16] behúda bakwás kí taraf mutawajjih ho gaye; 7 aur sharí'at ke mu'allim banná cháhte hain, [17] hálánki jo báten kahte hain, aur jin ká yaqíní taur se da'wá karte hain, un ko samajhte bhí nahín. 8 Magar ham jánte hain ki [18] sharí'at achchhí hai, basharte ki koí use sharí'at ke taur par kám men láe, 9 ya'ní yih samajhkar ki

[7] Muq. Tit. 1. 5.
[8] Báb 6. 3. Muq. Gal. 1. 6, 7.
[9] Báb 4. 7. 2 Tim. 4. 4. Tit. 1. 14. 2 Pat. 1. 16
[10] Tit. 3. 9.
[11] Báb 6. 4.
[12] Dekho Ií. 3. 2.
[13] 2 Tím. 2. 22. 1 Pat. 1. 22
[14] 1 Pat. 3. 16, 21.
[15] Rom. 12. 9. 2 Tím. 1. 5.
[16] Tit. 1. 10.
[17] Muq. Báb 6. 4 aur Kul. 2. 18
[18] Rom. 7. 16

a Yún. *itmínán ká Khudáwand.*
b Yún. *iman mey.*
c Yá *kámshans.*

19 sharí'at rástbázon ke liye muqarrar nahín húí, balki beshara' aur sarkash logon, aur bedínon, aur gunahgáron, aur nápákon, aur rindon, aur mán báp ke qátilon, aur khúníon, 10 aur harámkáron, aur laundebázon, aur bardafaroshon, aur jhúthon, aur jhúthí qasam khánewálon, aur in ke siwá 20 sahíh ta'lím ke áur barkhiláf kám karnewálon ke wáste hai; 11 yih 21 Khudá e mubárak ke jalál kí us khushkhabarí[a] ke muwáfiq hai, 22 jo mere sipurd húí.

12 Main apne 23 táqat bakhshnewále Khudáwand Masíh Yisú' ká shukr kartá hún, ki us ne mujhe diyánatdár samajhkar 24 apní khidmat ke liye muqarrar kiyá; 13 agarchi main pahle kufr baknewálá, aur 25 satánewálá, aur be'izzat karnewálá thá: táham 26 mujh par rahm húá, 27 is wáste ki main ne beímání kí hálat men nádání se yih kám kiye the; 14 aur hamáre Khudáwand ká 28 fazl, us 29 ímán aur mahabbat ke sáth jo Masíh Yisú' men hai, bahut ziyáda húá. 15 30 Yih bát sach, aur har tarah se qabúl karne ke láiq hai, ki Masíh Yisú' 31 gunahgáron ko naját dene ke liye dunyá men áyá, 32 jin men sab se bará main hún. 16 Lekin mujh par rahm is liye húá, ki Yisú' Masíh mujh bare gunahgár men apná kamál tahammul záhir kare, táki jo log hamesha kí zindagí ke liye us par ímán láenge, un ke liye main namúna banún. 17 Ab 33 azalí bádsháh, ya'ní 34 gairfání, 35 nádída, 36 wáhid Khudá kí 37 'izzat aur tamjíd abadu'l ábád hotí rahe. Ámín.

18 Ai farzand Tímuthiyus, 38 un peshíngoíon ke muwáfiq jo pahle terí bábat kí gayí thín, 39 main yih hukm tere sipurd kartá hún, táki tú un ke mutábiq[b] 40 achchhí larái lartá rahe, aur 41 ímán aur us nek níyat[c] par qáim rahe, 19 jis ke dúr karne ke sabab ba'z logon ke 42 ímán ká jaház garq ho gayá. 20 Unhín men se 43 Huminayus aur 44 Sikandar hain, jinhen main ne 45 Shaitán ke hawále kiyá, táki 46 kufr se báz rahná síkhen.

Sab ádmíon ke wáste du'á karne kí nasíhat.

2 1 Pas main sab se pahle yih nasíhat kartá hún, ki munájáten, aur du'áen, aur iltijáen, aur shukrguzárián sab ádmíon ke liye kí jáen; 2 [1] bádsháhon aur sab bare martabawálon ke wáste is liye, ki ham kamál díndárí aur [2] sanjídagí se amn o árám ke sáth zindagí guzáren. 3 Yih [3] hamáre Munjí [4] Khudá ke nazdík 'umda aur pasandída hai; 4 wuh cháhtá hai [5] ki sáre ádmí naját páen, aur [6] sachchái kí pahchán tak pahunchen. 5 Kyúnki [7] Khudá ek hai, aur Khudá aur insánon ke bích men darmiyání bhí ek, ya'ní Masíh Yisú' jo insán hai; 6 [8] jis ne apne áp ko sab ke fidye men diyá, ki [9] munásib waqton par [10] is kí gawáhí dí jáe. 7 [11] Main sach kahtá hún, jhúth nahín boltá, ki

19 Gal. 5. 23.
20 2 Tím. 4. 3. Tit. 1. 9 aur 2. 1. Muq. báb 6. 3 aur 2 Tím. 1. 13 aur Tit. 2. 2.
21 Báb 6. 15. Muq. 2 Kur. 4. 4.
22 Tit. 1. 3. Dekho Rom. 2. 16 aur Gal. 2. 7.
23 A'mál 9. 22. Fil. 4. 13. 2 Tím. 4. 17.
24 Dekho 2 Kur. 3. 6.
25 Dekho A'mál 8. 3.
26 1 Kur. 7. 25. 2 Kur. 4. 1.
27 Dekho A'mál 3. 17.
28 Rom. 5. 20.
29 Muq. Luq. 7. 47, 50. Dekho 1 Thiss. 1. 3.
30 Báb 3. 1 aur 4. 9. 2 Tím. 2. 11. Tit. 2. 8. Muq. Muk. 22. 6.
31 Mat. 9. 13. Dekho Yúh. 3. 17 aur Rom. 4. 25.
32 Muq. 1 Kur. 15. 9.
33 Muk. 15. 3. Muq. Zab. 10. 16 aur Muk. 4. 9, 10.
34 Báb 6. 15, 16. Rom. 1. 23.
35 Yúh. 1. 18. Kul. 1. 15. 'Ibr. 11. 27. 1 Yúh. 4. 12.
36 Yahúdáh 25.
37 1 Taw. 29. 11.
38 Báb 4. 14.
39 2 Tím. 2. 2.
40 1 Kur. 9. 7. 2 Kur. 10. 4. 2 Tím. 2. 3, 4. Muq. báb 6. 12.
41 Muq. báb 3. 9.
42 Muq. báb 6. 9.
43 2 Tím. 2. 17.
44 2 Tím. 4. 14.
45 Dekho 1 Kur. 5. 5.
46 A'mál 13. 45.

1 'Azrá 6. 10.
2 Báb 3. 4.
3 Báb 1. 1.
4 Báb 5. 4.
5 Báb 4. 10. Hiz. 18. 23, 32. Tit. 2. 11, wag:
6 2 Tím. 2. 25 aur 3. 7. Tit. 1. 1. 'Ibr. 10. 26.
7 Dekho Gal. 3. 20.
8 Dekho Mat. 20. 28
9 Báb 6. 15. Tit. 1. 3. Muq. Gal. 4. 4.
10 Dekho 1 Kur. 1. 6.
11 Dekho Rom. 9. 1.

a Yá *Injíl.*
b Yún. *meṉ.*
c Yá *kánshans.*

12 main isí garaz se manádí karnewálá aur rasúl aur 13 gair-qaumon ko ímán aur sachchái kí báten sikhánewálá muqarrar húá.

'Auraton ke faráiz.

8 Pas main cháhtá hún, ki mard 14 har jagah, bagair gusse aur takrár ke, 15 pák 16 háthon ko uṭhákar du'á mángá karen. 9 Isí tarah 17 'auraten hayádár libás se sharm aur parhezgárí ke sáth apne áp ko sanwáren, na bál gúndhne aur sone aur motiyon aur qímatí poshák se; 10 18 balki nek kámon se, jaisá ḳhudáparastí ká iqrár karnewálí 'auraton ko munásib hai. 11 'Aurat ko chupcháp 19 kamál tábi'dárí se síkhná cháhiye. 12 20 Aur main ijázat nahín detá ki 'aurat sikháe, yá mard par hukm chaláe, balki chupcháp rahe. 13 21 Kyúnki pahle Ádam banáyá gayá, 22 us ke ba'd Hawwá; 14 aur Ádam ne fareb nahín kháyá, balki 'aurat fareb khákar gunáh men par gayí. 15 Lekin 23 aulád janne ke wasíle se naját páegí, basharte ki wuh 24 ímán aur mahabbat aur pákízagí men parhezgárí ke sáth qáim rahen.

Nigahbánon aur ḳhádimon ke faráiz, aur kalísiyá ki haqíqat.

3 1 2 Yih bát sach hai, ki Jo shaḳhs 2 nigahbán[a] ká 'uhda cháhtá hai, wuh achchhe kám kí ḳhwáhish kartá hai. 2 3 Pas nigahbán[a] ko beilzám, 4 ek bíwí ká shauhar, 5 parhezgár, muttaqí, sháista, 6 musáfirparwar, aur 7 ta'lím dene ke láiq honá cháhiye; 3 nashe men gul machánewálá, yá márpíṭ karnewálá na ho, balki 8 halím ho, na takrárí, 9 na zardost; 4 apne ghar ká baḳhúbí bandobast kartá ho, aur 10 apne bachchon ko kamál sanjídagí se tábi' rakhtá ho. 5 (Jab koí apne ghar hí ká bandobast karná nahín jántá, to 2 Ḳhudá kí kalísiyá kí kyúnkar ḳhabargírí karegá?) 6 Naumurid na ho, táki 11 gurúr karke kahín Iblís kí sí sazá na páe. 7 Aur 12 báharwálon ke nazdík bhí neknám honá cháhiye, táki malámat men aur 13 Iblís ke phande men na phanse. 8 Isí tarah 14 ḳhádimon[b] ko bhí sanjída honá cháhiye; dozabán, aur 15 sharábí, aur 16 nájáiz nafa' ke lálchí na hon; 9 aur 17 ímán ke bhed ko 18 pák dil men hifázat se rakkhen. 10 Aur 19 yih bhí pahle ázmáe jáen, is ke ba'd agar beilzám ṭhahren, to ḳhidmat[c] ká kám karen. 11 20 Isí tarah 'auraton ko bhí sanjída honá cháhiye, tuhmat lagánewálí na hon, balki parhezgár aur 21 sárí báton men ímándár hon. 12 Ḳhádim[d] 22 ek ek bíwí ke shauhar hon, aur 22 apne apne bachchon aur gharon ká baḳhúbí bandobast karte hon; 13 kyúnki 23 jo ḳhidmat[c] ká kám baḳhúbí anjám dete hain, wuh apne liye achchhá martaba, aur us ímán men jo Masíh Yisú' par hai, bará dilerí hásil karte hain.

14 Main tere pás jald áne

a Yá *bishap.*

b Yá *ḍikanon.* c Yá *ḍikan ke 'uhde.*
d Yá *ḍikan.*

12 Báb 1. 11. If. 3. 7, 8. 2 Tím. 1. 11.
13 Dekho A'mál 9. 15.
11 Muq. Yúh. 4. 21.
15 Aiy. 17. 9. Zab. 24. 4.
16 Zab. 63. 4 aur 119. 48. Muq. Yas'. 1. 15.
17 1 Pat. 3. 3. Muq. Yas'. 8. 18—23.
18 Muq. 1 Pat. 3. 4.
19 Tit. 2. 5.
20 Muq. 1 Kur. 14. 34.
21 Paid. 1. 27 aur 2. 8.
22 Paid. 2. 18, 22.
23 Muq. Gal. 4. 4.
24 Báb 1. 14.
1 Dekho báb 1. 15.
2 Dekho A'mál 20. 28.
3 Tit. 1. 6—9.
4 Muq. báb 5. 9.
5 Áyat 11. Tít. 2. 2.
6 1 Pat. 4. 9.
7 2 Tím. 2. 24.
8 Tit. 3. 2.
9 'Ibr. 13. 5. Muq. báb 6. 10.
10 Muq. áyat 12
11 Báb 6. 4. 2 Tím. 3. 4.
12 Dekho Mar. 4. 11.
13 2 Tím. 2. 26. Muq. báb 6. 9.
14 Fil. 1. 1.
15 Muq. báb 5. 23 aur Tit. 2. 3.
16 Tit. 1. 7. 1 Pat. 5. 2.
17 Muq. báb 1. 19.
18 Muq. A'mál 23. 1.
19 Muq. báb 5. 22.
20 Tit. 2. 3.
21 Muq. Tit. 2. 10.
22 Áyát 2, 4.
23 Dekho Mat. 26. 21.

kí ummed karne par bhí, yih
báten tujhe is liye likhtá húṉ,
15 ki agar mujhe áne meṉ der
ho, to tujhe ma'lúm ho jáe ki
24 Khudá ke ghar, ya'ní zinda
Khudá kí kalísiyá meṉ, jo
haqq ká sutún aur bunyád
hai, kyúṉkar bartáo karná
cháhiye. 16 Is meṉ kalám
nahíṉ, ki díndárí ká bhed bará
hai, ya'ní

25 Wuh jo jism meṉ záhir
húá,
Aur rúh meṉ rástbáz
ṭhahrá,
Aur 26 firishtoṉ ko dikháí
diyá,
Aur 27 gair-qaumoṉ meṉ us
kí manádí húí,
Aur 28 dunyá meṉ us par
ímán láe,
Aur 29 jalál meṉ úpar uṭháyá
gayá.

Áyanda zamánoṉ kí bargashtagí.

4 1 Lekin 1 Rúh sáf kahtá
hai, ki 2 áyanda zamánoṉ
meṉ ba'z log, 3 gumráh karne-
wálí rúhoṉ aur shayátín kí
ta'límoṉ kí taraf mutawajjih
hokar, ímán se bargashta ho
jáenge. 2 Yih un 4 jhúṭhe
ádmioṉ kí riyákárí ke bá'is
hogá, 5 jin ká dil[a] goyá garm
lohe se dágá gayá hai; 3 6 yih
log byáh karne se mana'
karenge, aur 7 un khánoṉ se
parhez karne ká hukm deṉge,
8 jinheṉ Khudá ne is liye
paidá kiyá hai, ki ímándár
aur haqq ke pahchánnewále
unheṉ 9 shukrguzárí ke sáth
kháeṉ; 4 kyúṉki 10 Khudá kí
paidá kí húí har chíz achchhí
hai, aur 11 koí chíz inkár ke
láiq nahíṉ, basharte ki shukr-
guzárí ke sáth khái jáe; 5 is
liye ki 12 Khudá ke kalám aur
du'á se pák ho játí hai.

Behúda ta'lím se bachne, aur díní khidmat meṉ jídd o jahd karne ki nasíhat.

6 13 Agar tú bháiyoṉ ko yih
báteṉ yád diláegá, to Masíh
Yisú' ká achchhá khádim
ṭhahregá, aur ímán aur us
achchhí ta'lím kí báteṉ se,
14 jis kí tú pairawí kartá áyá
hai, parwarish pátá rahegá:
7 lekin behúda aur búrhiyoṉ
kí sí 15 kahániyoṉ se kanára
kar, aur 16 díndárí ke liye
riyázat kar: 8 kyúṉki 17 jismání
riyázat ká fáida kam hai,
lekin díndárí 18 sab báteṉ ke
liye fáidamand hai, 19 is liye
ki ab kí aur áyanda kí zindagí
ká bhí wa'da isí ke liye hai.
9 20 Yih bát sach hai, aur har
tarah se qabúl karne ke láiq.
10 Kyúṉki ham mihnat aur
jánfishání isí liye karte haiṉ,
ki hamárí ummed us zinda
Khudá par lagí húí hai, 21 jo
sab ádmioṉ ká, khásskar
ímándároṉ ká, Munjí hai.
11 22 In báteṉ ká hukm kar,
aur ta'lím de. 12 23 Koí teṛí
jawání kí hiqárat na karne
páe; balki 24 tú ímándároṉ ke
liye kalám karne, aur chál
chalan, aur mahabbat, aur
ímán, aur pákizagí meṉ
namúna ban. 13 Jab tak
maiṉ na áúṉ, parhne, aur
nasíhat karne, aur ta'lím
dene kí taraf mutawajjih
rah. 14 25 Us ni'mat se gáfil
na rah, jo tujhe hásil hai,
aur 26 nubuwwat ke zarí'e,

a Yá *kánshans.*

24 Muq. If. 2. 21, 22 aur 2 Tim. 2. 20 aur 'Ibr. 3. 6, wag:
25 Yúh. 1. 14. 1 Pat. 1. 20. 1 Yúh. 1. 2 aur 3. 5, 8, wag:
26 Lúq. 2. 13 aur 24. 4, wag:
27 Gal. 2. 2.
28 2 Thiss. 1. 10.
29 Dekho A'mál 1. 2.
1 Dekho Yúh. 14. 17.
2 Muq. 2 Thiss. 2. 3—9 aur 2 Tim. 3. 1. Dekho 1 Kur. 11. 19.
3 1 Yúh. 4. 6. Dekho Mat. 7. 15.
4 Muq. 1 Thiss. 2. 3 aur 2 Thiss. 2. 11.
5 Muq. If. 4. 19.
6 Muq. Dán. 11. 37 aur 'Ibr. 13. 4.
7 Dekho Kul. 2. 16.
8 Paid. 1. 29 aur 9. 3.
9 Dekho Rom. 14. 6.
10 Paid. 1. 31.
11 Dekho A'mál 10. 15.
12 Paid. 1. 25, 31.
13 Muq. 2 Tim. 3. 14, 15.
14 2 Tím. 3. 10.
15 Dekho báb 1. 4.
16 'Ibr. 5. 14.
17 Muq. Kul. 2. 23.
18 Muq. báb 6. 6.
19 Zab. 37. 4, 9, 11; 84. 11; 112. 2 aur 145. 19. Amsál 19. 23 aur 22. 4. Mat. 6. 33. Mar. 10. 30. 1 Pat. 3. 9.
20 Dekho báb 1. 15.
21 Dekho báb 2. 4 aur Yúh. 4. 42.
22 Báb 5. 7 aur 6. 2.
23 1 Kur. 16. 11. Muq. 2 Tim. 2. 22 aur Tít. 2. 15.
24 Tít. 2. 7. 1 Pat. 5. 3.
25 Dekho 1 Thiss. 5. 19.
26 Báb 1. 18.

[27] buzurgon [a] ke [28] háth rakhte waqt tujhe milí thí. [15] In báton ka fikr rakh; inhín men mashgúl rah; táki terí [29] taraqqí sab par záhir ho. [16] [30] Apní aur apní ta'lím kí khabardárí rakh. In báton par qáim rah; kyúnki aisá karne se [31] tú apní aur [32] apne sunnewálon kí bhí naját ká bá'is hogá.

Mukhtalif 'umrwálon, aur bewa 'auraton ká zikr.

5 [1] Kisí bare 'umrwále ko malámat na kar, balki báp jánkar nasíhat kar; [2] aur [2] jawánon ko bháí jánkar; aur barí 'umrwálí 'auraton ko mán jánkar; aur jawán 'auraton ko, kamál pákizagí se, bahin jánkar. [3] Un bewa 'auraton kí [3] jo wáqa'í bewa hain, 'izzat kar. [4] Aur agar kisí bewa ke bete yá pote hon, to wuh pahle [4] apne hí gharáne ke sáth díndárí ká bartáo karná, aur mán báp ká haqq adá karná sikhen [b]; kyúnki [5] yih Khudá ke nazdík pasandída hai. [5] [6] Jo wáqa'í bewa hai aur us ká koí nahín, wuh Khudá par ummed rakhtí hai, aur [7] rát din munáját aur du'áon men mashgúl rahtí hai. [6] Magar [8] jo 'aish o 'ishrat men par gayí hai, [9] wuh jíte jí mar gayí hai. [7] [10] In báton ká bhí hukm kar, táki wuh beilzám rahen. [8] Agar koí apnon, aur khásskar [11] apne gharáne kí khabargírí na kare, to [12] ímán ká munkir, aur beímán se badtar hai. [9] Wuhí bewa fard men likhí jáe, jo sáth baras se kam kí na ho, aur [13] ek shauhar kí bíwí húí ho; [10] aur nek kámon men mashhúr ho; bachchon kí tarbiyat kí ho; [13] pardesíon ke sáth mihmánnawází kí ho; [14] muqaddason ke pánw dhoe hon; [15] musíbatzadon kí madad kí ho; aur [16] har nek kám karne kí darpai rahí ho. [11] Magar jawán bewa 'auraton ke nám darj na kar [c], kyúnki jab wuh [17] Masíh ke khiláf nafs ke tábi' ho játí hain, to biyáh karná cháhtí hain; [12] aur sazá ke láiq ṭhahrtí hain, is liye ki unhon ne apne pahle ímán ko chhor diyá. [13] Aur is ke sáth hí wuh ghar ghar phirkar bekár rahná síkhtí hain; aur sirf bekár hí nahín rahtín, balki [18] bakbak kartí rahtí, aur [19] áuron ke kám men dakhl bhí detí hain, aur násháista báten kahtí hain. [14] Pas main yih cháhtá hún ki [20] jawán bewa 'auraten biyáh karen, aulád janen, [21] ghar ká intizám karen, aur [22] kisí mukhálif ko badgoí ká mauqa' na den; [15] [23] kyúnki ba'z gumráh hokar Shaitán kí pairau ho chukí hain. [16] Agar kisí ímándár 'aurat ke hán bewa 'auraten hon, to wuhí un kí madad kare, aur kalísiyá par bojh na dálá jáe, táki wuh un kí madad kar sake, [24] jo wáqa'í bewa hain.

Buzurgon ká intizám aur taqarrur.

17 [25] Jo buzurg [d] achchhá intizám karte hain, khásskar

[1] Muq. Ahb. 19.32.
[2] Tit. 2. 6.
[3] Áyát 5, 16.
[4] Mat. 15. 4—6. Mar. 7. 10—13. Iſ. 6. 1, 2. Muq. Paid. 45. 9—11.
[5] Báb 2. 3.
[6] Áyát 3, 16.
[7] Muq. Luq. 2. 37 aur 18. 1—5.
[8] Ya'q. 5. 5. Muq. Hiz. 16. 49.
[9] Muk. 3. 1.
[10] Báb 4. 11 aur 6. 2.
[11] Čal. 6. 10.
[12] Muk. 2.13. Muq. 2 Tim. 3. 5 aur Tit. 1. 16 aur 2 Pat. 2. 1 aur Muk. 3. 8.
[13] Muq. báb 3. 2.
[14] Dekho Paid. 18. 4.
[15] Áyat 16.
[16] Muq. báb 6. 18.
[17] Muq. Muk. 18. 3, 7, 9.
[18] 3 Yúh. 10.
[19] 2 Thiss. 3. 11. 1 Pat. 4. 15.
[20] Muq. 1 Kur. 7. 9.
[21] Muq. Tit. 2. 5.
[22] Báb 6. 1. Tit. 2. 5, 8
[23] Muq. báb 1. 20.
[24] Áyát 3, 5.
[25] Muq. 1 Kur. 12. 28.

a Yá *prishutarí ya'ní buzurgon kí majlis.*
b Yún. *máṉ báp ko badlá dená.*
c Yún. *'auraton se inkár kar.*
d Yá *prishutír.*

wuh jo kalám sunáne aur ta'lím dene men mihnat karte hain, [26]dochand 'izzat ke láiq samjhe jáen. 18 Kyúnki kitáb i muqaddas yih kahtí hai, ki [a 27] Dáen men chalte húe bail ká munh na bándhná; aur, [b 28] Mazdúr apní mazdúrí ká haqqdár hai. 19 Jo da'wá kisí buzurg [c] ke barkhiláf kiyá jáe, bagair [29] do yá tín gawáhon ke us ko na sun. 20 Gunáh karnewálon ko sab ke sámne [30] malámat kar, [31] táki âuron ko bhí khauf ho. 21 [32] Khudá aur Masíh Yisú' aur barguzída firishton ko gawáh karke [d], main tujhe tákíd kartá hún, ki in báton par bilá ta'assub 'amal karná, aur [33] koí kám tarafdárí se na karná. 22 [34] Kisí shakhs par [35] jald háth na rakhná, aur [36] dúsron ke gunáhon men sharík na honá. Apne áp ko pák rakhná. 23 Áyanda ko sirf pání hí na piyá kar, balki [37] apne mi'de aur aksar kamzor rahne kí wajh se, [38] zara sí mai bhí kám men láyá kar. 24 Ba'z ádmíon ke gunáh záhir hote hain, aur pahle hí 'adálat men pahunch játe hain; aur ba'z ke píchhe játe hain. 25 Isí tarah ba'z achchhe kám bhí záhir hote hain; aur [39] jo aise nahín hote, wuh bhí chhip nahín sakte.

Naukaron ke faráiz.

6 1 [1] Jitne naukar júe ke níche hain, apne apne málikon ko kamál 'izzat ke láiq jánen, [2] táki Khudá ká nám aur ta'lím badnám na ho. 2 Aur jin ke málik ímándár hain, wuh un ko [3] bhái hone kí wajh se haqír na jánen; balki is liye ziyádatar un kí khidmat karen, ki fáida uthánewále ímándár aur 'azíz hain. 4 Tú in báton kí ta'lím de, aur nasíhat kar.

Jhúthí ta'lím aur lálach se bachne, aur sachchí ta'lím ko qáim rakhne kí nasíhaten.

3 Agar koí shakhs [5] âur tarah kí ta'lím detá hai, aur [6] sahíh báton ko, ya'ní hamáre Khudáwand Yisú' Masíh kí báton, aur us ta'lím ko nahín mántá, [7] jo díndárí ke mutábiq hai; 4 [8] wuh magrúr hai, aur [9] kuchh nahín jántá, balki use bahs aur [10] lafzí [11] takrár karne ká marz hai, jin se hasad, aur jhagre, aur badgoián, aur badgumánián, 5 aur un ádmíon men radd o badal paidá hotá hai, jin kí [12] 'aql bigar gayí hai, aur wuh haqq se mahrúm hain, aur [13] díndárí ko nafa' hí ká zarí'a samajhte hain. 6 Hán, [14] díndárí [15] qaná'at ke sáth bare nafa' ká zarí'a hai; 7 kyúnki [16] na ham dunyá men kuchh láe, aur na kuchh us men se le já sakte hain; 8 pas [17] agar hamáre pás khâne pahinne ko hai, to usí par qaná'at karen. 9 Lekin [18] jo daulatmand honá cháhte hain, wuh aisí ázmáish aur [19] phande aur bahut sí behúda aur nuqsán pahunchánewálí khwáhishon men phanste

[26] Ist. 21. 17.
[27] 1 Kur. 9. 9.
[28] Mat. 10. 10. Muq. Ahb. 19. 13 aur Ist. 24. 15 aur 1 Kur. 9. 4, 7—14.
[29] Dekho Ist. 19. 15.
[30] Tit. 1. 13 aur 2. 15.
[31] Ist. 13. 11.
[32] Báb 6. 13. 2 Tim. 2. 14 aur 4. 1.
[33] Dekho 2 Kur. 5. 16.
[34] Dekho A'mál 6. 6.
[35] Muq. báb 3. 10.
[36] Muq. 2 Yuh. 11.
[37] Zab. 104. 15.
[38] Muq. báb 3. 8.
[39] Muq. Zab. 37. 6 aur Amsál 10. 9.
[1] Dekho 1 Pat. 2. 18.
[2] Yas'. 52. 5. Rom. 2. 24. Tít. 2. 5.
[3] Dekho Filemon 16.
[4] Báb 4. 11, 13 aur 5. 7.
[5] Báb 1. 3.
[6] Dekho báb 1. 10.
[7] Tit. 1. 1.
[8] Báb 3. 6. 2 Tim. 3. 4.
[9] 1 Kur. 8. 2. Muq. báb 1. 7.
[10] 2 Tím. 2. 14. Muq. A'mál 18. 15.
[11] Báb 1. 4. 2 Tim. 2. 23. Tit. 3. 9.
[12] 2 Tim. 3. 8. Muq. Is. 4. 22 aur Tit. 1. 15.
[13] Tit. 1. 11. 2 Pat. 2. 3.
[14] Muq. báb 4. 8.
[15] Zab. 37. 16. Amsál 15. 16 aur 16. 8. Fil. 4. 11. 1 Ibr. 13. 5.
[16] Ayy. 1. 21. Zab. 49. 17. Wá'iz. 5. 15.
[17] Paid. 28. 20. Amsál 30. 8.
[18] Amsál 15. 27; 23. 4 aur 28. 20. Mat. 13. 22.
[19] Muq. báb 3. 7.

a Istisná 25. 4.
b Lúqá 10. 7.
c Yá *prishutir.*
d Yún. *ke sámne.*

hain, jo ádmíon ko tabáhí aur halákat ke daryá men [20] garq kar detí hain; [10] kyúnki rupaye kí mahabbat [21] har qism kí burái kí ek jar hai; jis kí árzú men ba'z ne ímán se gumráh hokar apne dilon ko tarah tarah ke gamon se chhalní kar liyá.

11 Magar, [22] ai mard i Khudá, [23] tú in báton se bhág: aur [24] rástbází, dindárí, ímán mahabbat, sabr, aur hilm ká tálib ho. 12 Ímán kí [25] achchhí kushtí lar, us [26] hamesha kí zindagí par qabza kar le [27] jis ke liye tú buláyá gayá thá, aur bahut se gawáhon ke sámne [28] achchhá iqrár kiyá thá. 13 [29] Main us Khudá ko jo sab chízon ko zinda kartá.[a] hai, aur Masih Yisú' ko [30] jis ne Puntiyus Pílátus ke sámne [28] achchhá iqrár kiyá thá, gawáh karke[b] tujhe tákid kartá hún, 14 ki hamáre Khudáwand [31] Yisú' Masíh ke us zuhúr tak hukm ko bedág aur beilzám rakh; 15 jise wuh [32] munásib waqt[c] par numáyán karegá, jo [33] mubárak aur wáhid Hákim, [34] bádsháhon ká Bádsháh, aur khudáwandon ká Khudáwand hai; 16 [35] baqá sirf usí ko hai; aur [36] wuh us núr men rahtá hai, [37] jis tak kisí kí guzar nahín ho saktí; [38] na use kisí insán ne dekhá, aur na dekh saktá hai; us kí 'izzat aur saltanat abad tak rahe. Ámín.

17 [39] Is maujúda jahán ke daulatmandon ko hukm de, ki [40] magrúr na hon aur [41] nápáedár daulat par nahín, balki Khudá par [42] ummed rakkhen, [43] jo hamen lutf uthánе ke liye sab chízen ifrát se detá hai; 18 aur nekí karen, aur [44] achchhe kámon men daulatmand banen, aur sakháwat par taiyár, aur [45] imdád par musta'idd hon; 19 aur áyanda ke liye apne wáste ek achchhí bunyád qáim kar rakkhen, táki [46] haqíqí [47] zindagí par qabza karen.

20 Ai Tímuthiyus, [48] is amánat ko hifázat se rakh; aur jis 'ilm ko 'ilm kahná hí galat hai, us kí [49] behúda bakwás aur mukhálafaton par tawajjuh na kar. 21 Ba'z us ká iqrár karke [50] ímán se bargashta ho gaye hain.

[51] Tum par fazl hotá rahe.

---

a Yá *zinda rakhtá.*
b Yún. *Khudá...aur Yisú' Masíh...ke sámne.*
c Yún. *waqton.*

[20] Muq. báb 1. 19.
[21] Muq. Khur. 23. 8 aur Ist. 16. 19.
[22] 2 Tím. 3. 17. Muq. Ist. 33. 1 aur 1 Taw. 23. 14, wag:
[23] 2 Tím. 2. 22.
[24] Dekho Amsál 15. 9.
[25] Muq. báb 1. 18. Dekho 1 Kur. 9. 25.
[26] Muq. Fil. 3. 12.
[27] 1 Pat. 5.10.
[28] Dekho 2 Kur. 9.13.
[29] Dekho báb 5. 21.
[30] Muq. Mat. 27. 11 aur Yúh. 18. 37 aur Muk. 1. 5 aur 3. 14.
[31] Dekho 2 Thiss. 2. 8.
[32] Dekho báb 2. 6.
[33] Báb 1. 11.
[34] Dekho Muk. 17. 14.
[35] Dekho báb 1. 17.
[36] Muq. Zab. 104. 2.
[37] Áiy. 37. 23.
[38] Dekho Yúh. 1. 18.
[39] 2 Tim. 4. 10. Tit. 2. 12.
[40] Rom. 11. 20 aur 12. 3, 16.
[41] Amsál 23. 5. Muq. Mat. 13. 22.
[42] Dekho Mar. 10. 24.
[43] Dekho A'mál 14. 17.
[44] Luq. 12. 21. Tit. 3. 8, 14.
[45] Dekho Rom. 12. 13.
[46] Muq. 2 Tim. 1. 1.
[47] Áyat 12.
[48] 2 Tim. 1. 12, 14.
[49] Báb 1. 6. 2 Tim. 2. 16 aur 4. 4. Tit. 1. 14. Muq. Kul. 2. 8 aur 2 Tim. 3. 5.
[50] Báb 1. 6.
[51] Dekho Kul. 4. 18.

TÍMUTHIYUS KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ

DÚSRÁ ḲHATT

Du'á e ḳhair.

I 1 Paulus kí taraf se, jo [1]us zindagí ke wa'de ke muwáfiq jo Masíh Yisú' men hai, [2]Ḳhudá kí marzí se [3]Masíh Yisú' ká rasúl hai, 2 [4]piyáre farzand Tímuthiyus ke nám.

[5]Fazl, rahm, aur itmínán, Ḳhudá Báp aur hamáre Ḳhudáwand Masíh Yisú' kí taraf se tujhe hásil hotá rahe.

Tímuthiyus se rasúl kí mahabbat, aur us kí ḳhidmat ke báre men nasíhaten.

3 [6]Jis Ḳhudá kí 'ibádat main [7]sáf dil[a] se báp dádon ke taur par kartá hún, [8]us ká shukr hai ki [9]apní du'áon men bilá nága tujhe yád rakhtá hún; 4 aur [10]tere ánsúon ko yád karke rát din [11]terí muláqát ká mushtáq rahtá hún, táki ḳhushí men bhar jáún; 5 aur mujhe terá wuh [12]beriyá ímán yád diláyá gayá hai, jo pahle [13]terí nání Lois, aur terí mán Yúníke rakhtí thí, aur mujhe yaqín hai, ki tú bhí rakhtá hai. 6 Isí sabab se main tujhe yád dilátá hún, [14]ki tú Ḳhudá kí us ni'mat ko chamká de, jo mere háth rakhne ke bá'is tujhe hásil hai. 7 Kyúnki Ḳhudá ne hamen [15]dahshat kí rúh nahín, balki [16]qudrat, aur mahabbat, aur tarbiyat[b] kí rúh dí hai. 8 Pas [17]hamáre Ḳhudáwand kí gawáhí dene se, aur [18]mujh se jo us ká qaidí hún, [19]sharm na kar; balki Ḳhudá kí qudrat ke muwáfiq ḳhushkhabarí[c] kí ḳhátir mere sáth [20]dukh uṭhá, 9 [21]jis ne hamen naját dí, aur [22]pák buláwe se buláyá, [23]hamáre kámon ke muwáfiq nahín, balki [24]apne ḳháss iráde, aur us fazl ke muwáfiq jo Masíh Yisú' men ham par [25]azal se[d] húá; 10 magar ab hamáre Munjí Masíh Yisú' ke [26]zuhúr se [27]záhir húá, [28]jis ne maut ko nest, aur [29]zindagí aur [30]baqá ko us ḳhushkhabarí[c] ke wasíle se raushan kar diyá, 11 [31]jis ke liye main manádí karnewálá, aur rasúl, aur ustád muqarrar húá. 12 [32]Isí bá'is se main yih dukh bhí uṭhátá hún: lekin [33]sharmátá nahín; kyúnki [34]jis ká main ne yaqín kiyá

1 Tit. 1. 2. 'Ibr. 9. 15.
2 Dekho 1 Kur. 1. 1.
3 Dekho 2 Kur. 1. 1.
4 1 Kur. 4. 17. Muq. báb 2. 1.
5 Dekho 3 Yúh. 4.
6 Dekho 1 Tím. 1. 2.
7 1 Tím. 3. 9. Dekho A'mál 23. 1.
8 Dekho Rom. 1. 8.
9 Rom. 1. 9, 10. Filemon 5, wag:
10 Muq. A'mál 20. 37.
11 Fil. 1. 8. Muq. báb 4. 9, 21.
12 Rom. 12. 9. 1 Tím. 1. 5.
13 A'mál 16. 1. Muq. báb 3. 15 aur Zab. 86. 16 aur 116. 16.
14 1 Tím. 4. 14. Muq. 1 Thiss. 5. 19.
15 Rom. 8. 15. Muq. Yúh. 14. 27 aur Muk. 21. 8.
16 Luq. 24. 49. A'mál 1. 8.
17 Dekho 1 Kur. 1. 6.
18 Muq. áyat 16. Dekho If. 3. 1.
19 Dekho Mar. 8. 38.
20 Báb 2 3, 9 aur 4. 5.
21 1 Tím. 1. 1. Tit. 3. 4.
22 Muq. 'Ibr. 3. 1. Dekho Rom. 8. 28.
23 Tit. 3. 5. Dekho Rom. 3. 27.
24 Dekho Rom. 16. 26.
25 Tit. 1. 2. Muq. Rom. 16. 25. Dekho If. 1. 4.
26 Dekho 2 Thiss. 2. 8.
27 Dekho Rom. 16. 26.
28 1 Kur. 15. 26. Muq. 1 Kur. 15. 54, 55 aur 'Ibr. 2. 14, 15.
29 Muq. Aiy. 33. 30.
30 Rom. 2. 7.
31 Dekho 1 Tím. 2. 7.
32 Báb 2. 9.
33 Áyat 8.
34 Muq. Zab. 10. 14 aur 1 Pat. 4. 19.

a Yá *kánshans.*

b Yá *hoshyárí.* c Yá *Injíl.*
d Yún. *azalí zamánon se peshtar.*

hai use jántá húṇ; aur mujhe yaqín hai ki wuh [35]merí amánat kí [36]us din tak hifázat kar saktá hai. 13 Jo [37]sahíh báten tú ne [38]mujh se sunín, us [39]ímán aur mahabbat ke sáth[a] jo Masíh Yisú' meṇ hai, [40]un ká kháka yád rakh. 14 Rúhu'l Quds ke wasíle se [41]jo ham meṇ basá húá hai, is [35]achchhí amánat kí hifázat kar.

15 Tú yih jántá hai, ki [42]Ásiya ke sab log mujh se phir gaye, jin meṇ se Fúgilus aur Hirmugines hain. 16 Ḳhudáwand [43]Unesifurus ke gharáne par rahm kare, kyúṇki us ne bahut daf'a mujhe [44]tázadam kiyá, aur [45]merí qaid[b] se sharminda na húá; 17 balki jab wuh Roma meṇ áyá, to [46]koshish se talásh karke mujh se milá; 18 (Ḳhudáwand use yih bakhshe, ki [47]us din us par Ḳhudáwand ká rahm ho;) aur us ne Ifisus meṇ jo jo [48]khidmaten kín, tú unhen khúb jántá hai.

2 1 Pas ai [1]mere farzand, [2]tú us fazl se jo Masíh Yisú' meṇ hai mazbút ban. 2 Aur jo báten tú ne bahut se gawáhoṇ ke sámne [3]mujh se suní hain, un ko aise diyánatdár ádmíon ke [4]sipurd kar, [5]jo áuroṇ ko bhí sikháne ke qábil hoṇ. 3 [6]Masíh Yisú' ke achchhe sipáhí ki tarah mere sáth [7]dukh uṭhá. 4 Koí sipáhí jab larái ko játá hai [8]apne áp ko dunyá ke mu'ámaloṇ meṇ nahín phansátá, táki apne bhartí karnewále ko ḳhush kare. 5 [9]Dangal meṇ muqábala karnewálá bhí, agar us ne bágá'ida muqábala na kiyá ho, to [10]sihrá nahín pátá. 6 [11]Jo kisán mihnat kartá hai, paidáwár ká hissa pahle usí ko milná cháhiye. 7 Jo main kahtá húṇ us par gaur kar; kyúṇki Ḳhudáwand tujhe sárí báton kí samajh degá. 8 Yisú' Masíh ko yád rakh, [12]jo murdoṇ meṇ se jí uṭhá hai, aur [13]Dáúd kí nasl se hai, [14]merí us ḳhush-ḳhabarí[c] ke muwáfiq 9 [15]jis ke liye main badkár kí tarah dukh uṭhátá húṇ, [16]yahán tak ki qaid húṇ; magar [17]Ḳhudá ká kalám qaid nahín. 10 Isí sabab se [18]main barguzída logoṇ kí ḳhátir sab kuchh sahtá húṇ, táki wuh bhí [19]us naját ko jo Masíh Yisú' meṇ hai, [20]abadí jalál samet hásil karen. 11 [21]Yih bát sach hai, ki [22]Jab ham us ke sáth mar gaye, to [23]us ke sáth jíenge bhí: 12 [24]agar ham dukh sahenge, to us ke sáth bádsháhí bhí karenge; [25]agar ham us ká inkár karenge, to wuh bhí hamárá inkár karegá; 13 [26]agar ham bewafá ho jáenge[d], tau bhí [27]wuh wafádár[e] rahegá, kyúṇki [28]wuh áp apná inkár nahín kar saktá.

Sahíh ta'lím aur chál chalan ke mukhálifoṇ ke báre meṇ.

14 Yih báten unhen yád dilá, aur [29]Ḳhudáwand[f] ke sámne ṭákíd kar, ki [30]lafzí takrár na karen, [31]jis se kuchh hásil nahín, balki sunnewále bigar játe hain. 15 Apne áp ko Ḳhudá ke sámne maqbúl, aur aise kám karnewále kí

[35] 1 Tím. 6. 20.
[36] Áyat 18. Báb 4. 8. Dekho 1 Kur. 3. 13.
[37] Dekho 1 Tim. 1. 10.
[38] Báb 2. 2.
[39] 1 Tím. 1. 14.
[40] Muq. Rom. 2. 20 aur 6. 17.
[41] Dekho Rom. 8. 9.
[42] A'mál 19. 10. Muq. báb 4. 10, 11, 16.
[43] Báb 4. 19.
[44] Filemon 7, 20.
[45] Muq. áyat 8. Dekho A'mál 28. 20.
[46] Mat. 25. 36—40.
[47] Áyat 12.
[48] 'Ibr. 6. 10.
[1] Dekho báb 1. 2.
[2] Dekho If. 6. 10.
[3] Báb 1. 13.
[4] 1 Tím. 1. 18.
[5] Muq. Tit. 1. 5.
[6] 1 Tím. 1. 18.
[7] Báb 1. 8 aur 4. 5.
[8] 2 Pat. 2. 20.
[9] Dekho 1 Kur. 9. 25.
[10] Muq. báb 4. 8.
[11] 1 Kur. 9. 10. Muq. 'Ibr. 6. 7.
[12] 1 Kur. 15. 20.
[13] Dekho Mat. 1. 1.
[14] Dekho Rom. 2. 16.
[15] Báb 1. 8, 12.
[16] Dekho Fil. 1. 7.
[17] Muq. báb 4. 17. Dekho Fil. 1. 13.
[18] If. 3. 13. Kul. 1. 24. Muq. 1 Kur. 13. 7.
[19] 2 Kur. 1. 6.
[20] 1 Pat. 5. 10.
[21] Dekho 1 Tím. 1. 15.
[22] Muq. 1 Thiss. 5. 10. Dekho Rom. 6. 8.
[23] Muk. 20. 4.
[24] Muq. 2 Thiss. 1. 4, 5. Dekho Rom. 8. 17 aur 'Ibr. 10. 36 aur Muk. 20. 4.
[25] Dekho Mat. 10. 33.
[26] Dekho Rom. 3. 3.
[27] Dekho 1 Kur. 1. 9 (hásh: ke liye).
[28] Gin. 23. 19. Tit. 1. 2.
[29] 1 Tím. 5. 21 aur 6. 13.
[30] 1 Tím. 6. 4. Muq. áyat 23.
[31] Tit. 3. 9.

a Yún. *meṇ.* b Yún. *zanjír.*
c Yá *Injíl.* d Yún. *tmún na rakkhevge.*
e Yá *sachchá.* f N. *Ḳhudá.*

tarah pesh karne kí koshish kar, [32]jis ko sharminda honá na pare, aur jo haqq ke kalám ko durustí se kám men látá ho. 16 Lekin [33]behúda bakwás se [34]parhez kar, kyúnki aise shakhs âur bhí bedíní men taraqqí karenge, 17 aur un ká kalám ákila[a] kí tarah khátá chalá jáegá; [35]Huminayus aur Filetus un hí men se hain: 18 [36]wuh yih kahkar ki qiyámat ho chukí hai, haqq se [37]gumráh ho gaye hain, aur ba'z ká ímán bigárte hain. 19 Táham Khudá kí mazbút bunyád qáim rahtí hai, aur us par yih muhr hai, ki [38]Khudáwand apnon ko pahchántá hai: aur, [39]Jo koí Khudáwand ká nám letá hai, nárástí se báz rahe. 20 [40]Bare ghar men na sirf sone chándí hí ke bartan hote hain, balki lakrí aur mittí ke bhí; [41]ba'z 'izzat aur ba'z zillat ke liye. 21 Pas [42]jo koí in se 'aláhida hokar apne tain pák karegá, wuh 'izzat ká bartan, aur muqaddas banegá, aur Málik ke kám ke láiq, aur [43]har nek kám ke liye taiyár hogá. 22 [44]Jawání kí khwáhishon se bhág, aur jo [45]pák dil ke sáth [47]Khudáwand se du'á mángte[b] hain, un ke sáth rástbází, aur ímán, aur mahabbat, aur sulh ká tálib ho. 23 Lekin bewuqúfí aur nádání kí [48]hujjaton se kanára kar, kyúnki tú jántá hai ki un se jhagre paidá hote hain. 24 Aur [49]munásib nahín, ki Khudáwand ká banda jhagrá kare, balki [50]sab ke sáth narmí kare, aur [51]ta'lím dene ke láiq, aur burdbár ho, 25 aur mukhálifon ko [52]halímí se tádíb kare; [53]sháyad Khudá unhen tauba kí taufíq bakhshe, [54]táki wuh haqq ko pahchánen, 26 aur [55]Khudáwand ke bande ke[c] háth se Khudá kí[d] marzí ke asír hokar, [56]Iblís ke phande se chhúten.

Bedíní ke barhte waqt, rasúl ke chál chalan aur ta'lím kí pairawí karní.

3 [1]Lekin yih ján rakh, ki [2]akhír zamáne men bure din áenge. 2 Kyúnki ádmí [2]khudgaraz, [3]zardost, [4]shekhíbáz, [4]magrúr, badgo, [4]mán báp ke náfarmán, náshukr, nápák, 3 [5]taba'í mahabbat se khálí, sangdil, tuhmat lagánewále, bezabt, tundmizáj, [6]nekí ke dushman, 4 dagábáz, dhíth, [7]ghamand karnewále, Khudá kí nisbat [8]'aish o 'ishrat ko ziyáda dost rakhnewále honge; 5 wuh díndárí kí waza' to rakkhenge, magar [9]us ke asar ko qabúl na karenge; [10]aison se bhí kanára karná. 6 In hí men se wuh log hain, [11]jo gharon men dabe páun ghus áte hain, aur un chhachhorí 'auraton ko qábú men kar lete hain, jo gunáhon men dabí húí hain, aur tarah tarah kí khwáhishon ke bas men hain; 7 aur hamesha ta'lím pátí rahtí hain, magar [12]haqq kí pahchán tak kabhí nahín pahunchtín. 8 Aur jis tarah ki [13]Yannes aur Yambres ne Músá kí [14]mukhálafat kí thí, isí tarah yih log bhí haqq kí mukhálafat karte hain. Yih aise ádmí

[32] Muq. Fil. 1. 20.
[33] 1 Tím. 6. 20.
[34] Tit. 3. 9.
[35] 1 Tím. 1. 20.
[36] Muq. 1 Kur. 15. 12.
[37] 1 Tím. 6. 21.
[38] Gin. 16. 5. Nahúm 1. 7. Yúh. 10. 14, 27. Muq. Luq. 13. 27. Dekho 1 Kur 8. 3.
[39] Yas'. 26. 13.
[40] Dekho 1 Tím. 3. 15.
[41] Rom. 9. 21.
[42] Muq. Amsal 25. 4 aur Yas'. 52. 11.
[43] Báb 3. 17. Tit. 3. 1. Muq. 1 Tím. 5. 10.
[44] Muq. 1 Tím. 4. 12.
[45] 1 Tím. 6. 11.
[46] 1 Tím. 1. 5.
[47] A'mál 7. 59 aur 9. 14 1 Kur. 1. 2, wagaira.
[48] Dekho 1 Tím. 6. 4.
[49] Mat. 12. 18, 19. Muq. 1 Tím. 3. 3.
[50] 1 Thess. 2. 7.
[51] 1 Tím. 3. 2.
[52] Gal. 6. 1 (hásh). Tit. 3. 2. Muq. 1 Tím. 6. 11 aur 1 Pat. 3. 15.
[53] Dán. 4. 27. Dekho A'mál 5. 31.
[54] Dekho 1 Tím. 2. 4.
[55] Muq. Luq. 5. 10.
[56] 1 Tím. 3. 7.
[1] Dekho 1 Tím. 4. 1.
[2] Muq. Fil. 2. 21.
[3] Luq. 16. 14. Muq. 1 Tím. 6. 10.
[4] Rom. 1. 30.
[5] Rom. 1. 31.
[6] Muq. Tit. 1. 8.
[7] 1 Tím. 3. 6 aur 6. 4.
[8] Fil. 3. 19.
[9] Dekho 1 Tím. 5. 8.
[10] 1 Tím. 6. 20. Muq. Tit. 1. 14.
[11] Muq. Tit. 1. 11.
[12] 1 Tím. 2. 4.
[13] Khur. 7. 11.
[14] Muq. A'mál 13. 8.

a Yá *sakht qism ke phore.*
b Yún. *Khudáwand ko pukárte.*
c Yún. *aur us ke.* d Yún. *us kí.*

hain, [15]jin kí 'aql bigrí húí hai, aur wuh ímán ke i'tibár se [16]námaqbúl hain. 9 Magar is se ziyáda na barh sakenge, is wáste ki in kí nádání sab ádmíon par záhir ho jáegí, [17]jaise un kí bhí ho gayí thí. [10] Lekin [18]tú ne ta'lím, chál chalan, iráde, ímán, tahammul, mahabbat, sabr, satáe jáne, aur dukh utháne men merí pairawí kí; [11] ya'ní aise dukhon men, jo [19]Antákiyá aur [20]Ikuniyum aur [21]Lustra men mujh par pare, aur áur dukhon[a] men bhí jo main ne uthái hain, magar [22]Khudáwand ne mujhe [23]un sab se chhurá liyá. [12] Balki jitne Masíh Yisú' men [24]díndárí ke sáth zindagí guzárná cháhte hain, [25]wuh sab satáe jáenge. [13] Aur [26]bure aur dhokebáz ádmí fareb dete aur [27]fareb kháte húe bigarte chale jáenge. [14] Magar [28]tú un báton par jo tú ne síkhí thín, aur jin ká yaqín tujhe diláyá gayá thá, yih jánkar qáim rah, ki tú ne unhen kin logon se síkhá thá; [15] aur tú [29]bachpan se un [30]pák nawishton se wáqif hai, [31]jo tujhe Masíh Yisú' par ímán láne se naját hásil karne ke liye dánái bakhsh sakte hain. [16] [32]Har ek sahífa jo Khudá ke ilhám se hai[b], ta'lím, aur ilzám, aur isláh, aur rástbází men tarbiyat karne ke liye fáidamand bhí hai; [17] táki [33]mard i Khudá kámil bane, aur [34]har ek nek kám ke liye [35]bi'lkull taiyár ho jáe.

[15] Dekho 1 Tím. 6. 5.
[16] Tit. 1. 16.
[17] Khur. 7. 12; 8. 18 aur 9. 11.
[18] Muq. Fil. 2. 22.
[19] A'mál 13. 14, 45, 50.
[20] A'mál 14. 1, 2, 5.
[21] A'mál 14. 6, 19.
[22] Báb 4. 17. Muq. 2 Kur. 1. 10.
[23] Zab. 34. 19.
[24] Tit. 2. 12.
[25] Dekho A'mál 14. 22.
[26] Muq. Muk. 22. 11.
[27] Tit. 3. 3.
[28] Muq. 1 Tím. 4. 6. Dekho báb 1. 13.
[29] Muq. If. 6. 4. Dekho báb 1. 5.
[30] Muq. Yúh. 5. 39.
[31] Zab. 119. 99.
[32] Rom. 15. 4. 2 Pat. 1. 20, 21.
[33] Dekho 1 Tím. 6. 11.
[34] Dekho báb 2. 21.
[35] Muq. Luq. 6. 40.

a Yún. *aur aise satáe jáne.*
b Yá *Har ek sahífa Khudá ke ilhám se hai, aur.*

Rasúl kí jald honewálí shahádat.

4 [1] Khudá aur Masíh Yisú' ko [2]jo zindon aur murdon kí 'adálat karegá, gawáh karke[c], aur [3]us ke zuhúr aur bádsháhat ko yád dilákar main tujhe tákíd kartá húń, [2] ki tú kalám kí manádí kar; waqt aur bewaqt musta'idd rah; har tarah ke tahammul aur ta'lím ke sáth samjhá de, aur [4]malámat aur [5]nasíhat kar. [3] [6]Kyúnki aisá waqt áegá, ki log [7]sahíh ta'lím kí bardáshta na karenge, balki kánon kí khujlí ke bá'is apní apní khwáhishon ke muwáfiq bahut se ustád kar lenge; [4] aur [8]apne kánon ko haqq kí taraf se pherkar, [9]kaháníyon par mutawajjih honge. [5] Magar [10]tú sárí báton men hoshyár rah; [11]dukh uthá; [12]bashárat[d] ká kám anjám de; [13]apní khidmat ko púrá kar. [6] Kyúnki [14]main ab qurbán ho rahá[e] húń, aur mere [15]kúch ká waqt á pahunchá hai. [7] [16]Main achchhí kushtí lar chuká, [17]main ne daur ko khatm kar liyá, main ne ímán ko mahfúz rakkhá. [8] Áyanda ke liye mere wáste [18]rástbází ká wuh táj [19]rakkhá húá hai, jo [20]'ádil munsif, ya'ní Khudáwand, mujhe [21]us din degá; aur sirf mujhe hí nahín, balki un sab ko bhí, [22]jo us ke zuhúr ke árzúmand hon[f].

Ákhirí khabaren aur ahkám.

9 [23]Mere pás jald áne kí

[1] Báb 2. 14. 1 Tím. 5. 21 aur 6. 13.
[2] Dekho A'mál 10. 42.
[3] Áyat 8. Dekho 2 Thess. 2. 8.
[4] 1 Tím. 5. 20. Tit. 1. 13 aur 2. 15.
[5] 1 Tím. 4. 13.
[6] Báb 3. 1.
[7] Dekho 1 Tím. 1. 10.
[8] Dekho 1 Tím. 6. 20.
[9] Dekho 1 Tím. 1. 4, 6.
[10] 1 Pat. 1. 13.
[11] Báb 1. 8 aur 2. 3, 9.
[12] A'mál 21. 8 (hásh: ke liye). If. 4. 11 (hásh: ke liye).
[13] Kul. 4. 17
[14] Fil. 2. 17 (aur hásh ke liye).
[15] Fil. 1. 23. Muq. 2 Pat. 1. 14.
[16] Dekho 1 Tím. 6. 12.
[17] A'mál 20. 24.
[18] Dekho Ya'q. 1. 12.
[19] Kul. 1. 5. 1 Pat. 1. 5.
[20] Zab. 7. 11.
[21] Báb 1. 12.
[22] Muq. Muk. 22. 20.
[23] Báb 1. 4.

c Yún. *Masíh Yisú' . . . ke sámne.*
d Yún. *mubashshir.*
e Yún. *aragh ke taur par bahdyá játá.*
f Yún. *jinhon ne us ke zuhúr se mahabbat kí hai.*

koshish kar: 10 kyúnki [24]Demás ne [25]is maujúda jahán ko pasand karke [26]mujhe chhor diyá, aur Thissaluníke ko chalá gayá, aur Kreskens Galatiya ko, aur [27]Titus Dalmatiya ko. 11 [26]Sirf Lúqá mere pás hai. [28]Marqus ko sáth lekar á já; kyúnki khidmat ke liye wuh mere kám ká hai. 12 [29]Tukhikus ko main ne Ifisus bhej diyá hai. 13 Jo choga main Troás men Karpus ke hán chhor áyá hún, jab tú áe, to wuh, aur kitáben, khásskar raqq ke túmár, letá áiyo. 14 [30]Sikandar thathere ne mujh se bahut buráiyán kín: [31]Khudáwand use us ke kámon ke muwáfiq badlá degá. 15 Us se tú bhí khabardár rah: kyúnki us ne hamárí báton kí barí mukhálafat kí. 16 Merí pahlí jawábdihí ke waqt kisí ne merá sáth na diyá, balki sab ne mujhe chhor diyá: [32]kásh ki unhen is ká hisáb dená na pare. 17 Magar [33]Khudáwand merá madadgár thá, aur [34]us ne mujhe táqat bakhshí, táki merí ma'rifat [35]paigám kí púrí manádí ho jáe, aur [36]sab gair-qaumen sun len; aur [37]main [38]sher ke munh se chhuráyá gayá. 18 [39]Khudáwand mujhe har ek bure kám se chhuráegá, aur apní ásmání bádsháhat men sahíh salámat pahunchá degá; [40]us kí tamjíd abadu'l ábád hotí rahe. Ámín.

Salám aur du'á.

19 [41]Priska aur Akwila se, aur [42]Unesifurus ke khándán se salám kah. 20 [43]Irástus Kurinthus men rahá; aur [44]Trufimus ko main ne Míletus men bímár chhorá. 21 Járon se pahle [45]mere pás á jáne kí koshish kar. Yúbúlus, aur Púdens, aur Línus, aur Klaudiya, aur áur sáre bháí tujhe salám kahte hain.

22 Khudáwand [46]terí rúh ke sáth rahe. [47]Tum par fazl hotá rahe.

TITUS KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ KHATT

Du'á e khair.

1 I Paulus kí taraf se, jo Khudá ká banda aur [1]Yisú' Masíh ká rasúl hai, (Khudá ke barguzídon ke ímán, aur us [2]haqq kí pahchán ke mutábiq, [3]jo díndárí ke muwáfiq hai, 2 [4]us hamesha kí zindagí kí ummed par, [5]jis ká wa'da [6]azal se[a] Khudá ne kiyá hai, [7]jo jhúth nahín bol saktá, 3 aur us ne [8]munásib waqton par apne kalám ko us [9]paigám men záhir kiyá, jo [10]hamáre Munjí Khudá ke

[a] Yún. *azalí zamánon se peshtar.*

---

[24] Kul. 4. 14. Filemon 24.
[25] 1 Tím. 6. 17. Tit. 2. 12. Dekho 1 Yúh. 2. 15.
[26] Muq. báb 1. 15.
[27] Muq. Tit. 3. 12.
[28] Dekho A'mál 12. 12.
[29] A'mál 20. 4. If. 6. 21. Kul. 4. 7. Tit. 3. 12.
[30] Dekho 1 Tím. 1. 20.
[31] Zab. 62. 12. Amsál 24. 12. Muq. Naham 6. 14 aur 13. 29 aur Zab. 28. 4 aur Muk. 18. 6.
[32] Muq. A'mál 7. 60.
[33] Muq. Mat. 10. 19.
[34] Dekho 1 Tím. 1. 12.
[35] Tit. 1. 3.
[36] Dekho A'mál 9. 15.
[37] Báb 3. 11.
[38] Zab. 22. 21. Muq. 1 Sam. 17. 37.
[39] Muq. Zab. 121. 7 aur Mat. 6. 13.
[40] Dekho Rom. 11. 36.
[41] Dekho A'mál 18. 2.
[42] Báb 1. 16.
[43] A'mál 19. 22 (?). Rom. 16. 23 (?).
[44] A'mál 20 4 aur 21. 29.
[45] Ayat 9.
[46] Gal. 6. 18. Filemon 25.
[47] Dekho Kul. 4. 18.

[1] Dekho 2 Kur. 1. 1.
[2] Dekho 1 Tím. 2. 4.
[3] 1 Tím. 6. 3.
[4] 2 Tím. 1. 1. 'Ibr. 9. 15. Muq. báb 2. 13 aur 3. 7.
[5] Rom. 1. 2, 3.
[6] Dekho 2 Tím. 1. 9.
[7] Gin. 23. 19. 2 Tím. 2. 13. 'Ibr. 6. 18.
[8] Dekho 1 Tím. 2. 6.
[9] 2 Tím. 4. 17. Muq. Rom. 10. 14.
[10] 1 Tím. 1. 1.

hukm ke mutábiq [11] mere sipurd húá,) 4 [12] ímán kí shirkat ke rú se [13] sachche farzand Titus ke nám.

[14] Fazl aur itmínán Khudá Báp aur hamáre Munjí Masíh Yisú' kí taraf se tujhe hásil hotá rahe.

Krete kí kalisiyá ke intizám ke báre men nasihat.

5 [15] Main ne tujhe Krete men is liye chhorá thá, ki tú báqí rahí húí báton ko durust kare; aur mere hukm ke mutábiq shahr ba shahr aise [16] buzurgon[a] ko muqarrar kare, 6 [17] jo beilzám, aur ek ek bíwí ke shauhar hon, aur un ke bachche ímándár, aur [18] badchalní aur sarkashí ke ilzám se pák hon; 7 kyúnki nigahbán[b] ko [19] Khudá ká mukhtár hone kí wajh se beilzám honá cháhiye; na [20] khudráe ho, na gussawar; na nashe men gul machánewálá, na már pít karnewálá; aur [21] na nájáiz nafa' ká lálchí; 8 balki musáfirparwar, khairdost, muttaqí, munsifmizáj, pák, aur [22] zabt karnewálá ho; 9 aur [23] ímán ke kalám par, jo is ta'lím ke muwáfiq hai, qáim ho, táki [24] sahíh ta'lím ke sáth nasíhat bhí kar sake, aur mukhálifon ko qáil bhí kar sake.

Kalisiyá men jhúthe mu'allimon ká munh band karná.

10 Kyúnki bahut se log sarkash, aur [25] behúdago, aur dagábáz hain, khásskar [26] makhtúnon men se; 11 in ká munh band karná cháhiye; yih log [27] nájáiz nafa' kí khátir násháista báten sikhákar [28] ghar ke ghar tabáh kar dete hain. 12 [29] Un hí men se ek shakhs ne kahá hai, jo kháss un ká nabí thá, ki Kretí hamesha jhúthe, múzí jánwar, ahadí kháú hote hain. 13 Yih gawáhí sach hai; pas unhen [30] sakht [31] malámat kiyá kar, táki [32] un ká ímán durust ho jáe, 14 [33] aur wuh Yahúdíon kí kahániyon aur un [34] ádmíon ke hukmon par tawajjuh na karen, [35] jo haqq se gumráh hote hain. 15 [36] Pák logon ke liye sab chízen pák hain; magar gunáhálúda aur [37] beímán logon ke liye kuchh bhí pák nahín, balki un kí [38] 'aql aur dil[c] dono gunáhálúda hain. 16 [39] Wuh Khudá kí pahchán ká da'wá to karte hain, magar apne kámon se [40] un ká inkár karte hain, kyúnki wuh makrúh aur náfarmán hain, aur kisí nek kám ke [41] qábil nahín.

Tarah tarah ke logon ko samjháne ki hidáyat.

2 1 Lekin tú wuh báten bayán kar, jo [1] sahíh ta'lím ke munásib hain; 2 ya'ní yih ki búrhe mard parhezgár, sanjída, aur muttaqí hon, aur un ká ímán, aur mahabbat, aur sabr [2] sahíh ho. 3 Isí tarah [3] búrhí 'auraton kí bhí waza' muqaddason kí sí ho; [3] tuhmat lagánewálí, aur [4] ziyáda mai píne men mubtilá na hon, balki achchhí báten sikhánewálí hon; 4 táki jawán 'auraton ko sikháen, ki apne

a Yá *prisbutiroy.* b Yá *bishap.* c Yá *kánshans.*

11 Dekho 1 Tím. 1. 11.
12 Muq. Yahúdáh 3.
13 Dekho 3 Yúh. 4.
14 Dekho 1 Tím. 1. 2.
15 Muq. 1 Tím. 1. 3.
16 Muq. A'mál 14. 23 aur 2 Tím. 2. 2.
17 Dekho 1 Tím. 3. 2—4.
18 Dekho If. 5. 18.
19 1 Kur. 4. 1. 1 Pat. 4. 10.
20 2 Pat. 2. 10.
21 1 Tím. 3. 8. 1 Pat. 5. 2.
22 Muq. 1 Kur. 9. 25.
23 Muq. 2 Thss. 2. 13, 15. Dekho 1 Tím. 1. 15 aur 2 Tím. 1. 13.
24 Dekho 1 Tím. 1. 10.
25 1 Tím. 1. 6.
26 Dekho A'mál 11. 2.
27 1 Tím. 6. 5. 2 Pat. 2. 3.
28 Muq. 2 Tím. 3. 6.
29 Muq. A'mál 17. 28.
30 2 Kur. 13. 10.
31 Báb 2. 15. 1 Tím. 5. 20.
32 Báb 2. 1, 2.
33 Dekho 1 Tím. 1. 4.
34 Dekho Kul. 2. 20.
35 Muq. 1 Tím. 6. 20.
36 Muq. Luq. 11. 41 aur 1 Tím. 4. 3. Dekho A'mál 10. 15.
37 Muq. Rom. 14. 23.
38 Dekho 1 Tím. 6. 5.
39 Muq. 1 Yúh. 2. 4.
40 Dekho 1 Tím. 5. 8.
41 2 Tím. 3. 8.
1 Dekho 1 Tím. 1. 10.
2 Muq. 1 Tím. 2. 9.
3 1 Tím. 3. 11.
4 Muq. 1 Tím. 3. 8 aur 5. 23.

shauharon ko piyár karen, bachchon ko piyár karen, 5 aur muttaqí, aur pákdáman, aur 5 ghar ká kárbár karnewálí, aur mihrbán hon, aur 6 apne apne shauharon ke tábi' rahen, 7 táki Khudá ká kalám badnám na ho. 6 8 Jawán ádmíon ko bhí isí tarah nasíhat kar, ki muttaqí banen. 7 Sárí báton men apne áp ko nek kámon ká 9 namúna baná. Terí ta'lím men 10 safáí, aur 11 sanjídagí, 8 aur aisí 12 sihhatkalámí pái jáe, jo malámat ke láiq na ho; 13 táki mukhálif ham par 'aib lagáne kí koí wajh na pákar sharminda ho jáe. 9 14 Naukaron ko nasíhat kar, ki apne málikon ke tábi' rahen, aur 15 sab báton men unhen khush rakkhen; aur un ke hukm se kuchh inkár na karen; 10 chorí cháláki na karen; 16 balki har tarah kí diyánatdárí achchhí tarah záhir karen; 17 táki un se har bát men hamáre Munjí Khudá kí ta'lím ko raunaq ho. 11 Kyúnki 18 Khudá ká wuh fazl 19 záhir húá hai, jo 20 sáre ádmíon kí naját ká bá'is hai, 12 aur hamen tarbiyat detá hai, táki bedíní aur 21 dunyawí khwáishon ká inkár karke, 22 is maujúda jahán men 23 parhezgárí, aur rástbází, aur díndárí se sáth zindagí guzáren; 13 24 aur us mubárak 25 ummed, ya'ní apne buzurg 26 Khudá aur Munjí[a] Yisú' Masíh ke jalál ke 27 záhir hone ke muntazir rahen; 14 28 jis ne apne áp ko hamáre wáste de diyá, táki fidya hokar hamen 29 har tarah kí bedíní se chhurá le, aur 30 pák karke 30 apní khass milkíyat ke liye ek aisí ummat banáe, 31 jo nek kámon men sargarm ho.

15 Púre ikhtiyár ke sáth yih báten kah, aur nasíhat de, aur 32 malámat kar. 33 Koí terí hiqárat na karne páe.

3 1 Un ko yád dilá, ki 2 hákimon aur ikhtiyárwálon ke tábi' rahen, aur un ká hukm mánen; aur 2 har nek kám ke liye musta'idd rahen; 2 3 kisí kí badgoí na karen; 4 takrárí na hon; balki narmizáj hon, aur 5 sab ádmíon ke sáth kamál halímí se pesh áen. 3 Kyúnki 6 ham bhí pahle nádán, náfarmán, fareb khánewále, aur rang ba rang kí khwáhishon, aur 'aish 'ishrat ke bande the; aur badkhwáhí aur hasad men zindagí guzárte the; nafrat ke láiq the, aur ápas men kína rakhte the. 4 Magar jab hamáre Munjí 7 Khudá kí mihrbání, aur insán ke sáth us kí ulfat záhir húí; 5 to us ne ham ko naját dí, magar 8 rástbází ke kámon ke sabab nahín, jo ham ne khud kiye, balki 9 apní rahmat ke mutábiq 10 nayí paidáish ke gusl aur Rúhu'l Quds ke hamen 11 nayá banáne ke wasíle se, 6 jise us ne hamáre Munjí Yisú' Masíh kí ma'rifat ham par ifrát se 12 názil kiyá[b]; 7 táki ham 13 us ke fazl se rástbáz thahrkar, 14 hamesha kí zindagí kí ummed ke mutábiq 15 wáris banen. 8 16 Yih bát sach hai, aur main cháhtá hún, ki tú in báton ká yaqíní taur se da'wá kare; táki jinhon ne

5 Muq. — 1 Tím. 5. 14.
6 Dekho Paid. 3. 16.
7 Dekho 1 Tím. 6. 1.
8 1 Tím. 5. 1.
9 1 Tím. 4. 12. 1 Pat. 5. 3.
10 Muq. 2 Kur. 11. 3.
11 1 Tím. 2. 2.
12 Muq. 1 Tím. 6. 3
13 Naham. 5. 9. 1 Tím. 5. 14. 1 Pat. 2. 12 aur 3. 16.
14 Dekho 1 Pat. 2. 18.
15 Muq. Kul. 3. 22.
16 Muq 1 Tím. 3. 11.
17 Mat. 5. 16. Fil. 2. 15.
18 Báb 3. 7. Dekho A'mál 11. 23.
19 Báb 3. 4.
20 Muq. Zab. 67. 2. Dekho 1 Tím. 2. 4.
21 1 Pat. 4. 2. 1 Yúh. 2. 16.
22 1 Tím. 6. 17. 2 Tím. 4. 10.
23 2 Tím. 3. 12. Muq. A'mál 24. 25.
24 Dekho 1 Kur. 1. 7 aur 2 Pat. 3. 12.
25 Dekho báb 1. 2.
26 2 Pat. 1. 1.
27 Dekho 2 Thiss. 2. 8.
28 Dekho Mat. 20. 28.
29 Zab. 130. 8. Muq. 1 Pat. 1. 18.
30 Hiz. 37. 23. Dekho Khur. 19. 5.
31 Báb 3. 8. Is. 2. 10.
32 Báb 1. 13. 1 Tím. 5. 20.
33 Dekho 1 Tím. 4. 12.
1 Rom. 13. 1. 1 Pat. 2. 13.
2 Dekho 2 Tím. 2. 21.
3 Is. 4. 31.
4 1 Tím. 3. 3.
5 Dekho 2 Tím. 2. 25.
6 Dekho 1 Kur. 6. 11.
7 Dekho Rom. 2. 4.
8 Dekho Rom. 3. 27.
9 Is. 2. 4. 1 Pat. 1. 3.
10 Muq. Is. 5. 26. Dekho Yúh. 3. 5 aur 1 Kur. 6. 11 aur 1 Pat. 3. 21.
11 Dekho Rom. 12. 2.
12 Yúel 2. 28. A'mál 2. 33 aur 10. 45 (hásh: ke liye hásh:). Rom. 5. 5 (hásh: ke liye hásh:).
13 Báb 2. 11. Rom. 3. 24, wag:
14 Dekho báb 1. 2.
15 Rom. 8. 17.
16 Dekho 1 Tím. 1. 15.

a Yá *buzurg Khudá aur apne Munjí*

b Yún. *bahdyá.*

Ḳhudá ká yaqín kiyá hai, [17] wuh achchhe kámon men lage rahne ká ḳhayál rakkhen. Yih báten bhalí aur ádmíon ke wáste fáidamand hain. [9] Magar bewuqúfí kí [18] hujjaton, aur [19] nasabnámon, aur jhagron[a], aur un laráiyon se jo shari'at kí bábat hon, [20] parhez kar, is liye ki [21] yih láhásil aur befáida hain. [10] [22] Ek do bár nasíhat karke bid'atí shaḳhs se [23] kanára kar, [11] yih jánkar ki aisá shaḳhs bargashta ho gayá hai, aur apne áp ko mujrim ṭhahrákar gunáh kartá rahtá hai.

Áḳhirí ahkám, salám, aur du'á.

[12] Jab main tere pás Artimás yá [24] Tukhikus ko bhejún, to mere pás [25] Níkupulis áne kí koshish karná: kyúnki main ne wahín járá kátne ká qasd kar liyá hai. [13] Zenás 'álim i shara' aur [26] Apullos ko koshish karke rawána kar de, is taur par ki un ko kisí chíz kí hájat na rahe; [14] aur hamáre log bhí zarúraton ko rafa' karne ke liye [27] achchhe kámon men lage rahná síkhen, táki [28] bephal na rahen.

[15] Mere sab sáthí tujhe salám kahte hain. Jo ímán ke rú se hamen 'azíz rakhte hain, un se salám kah.

[29] Tum sab par fazl hotá rahe.

[17] Áyat 14. Báb 2. 14.
[18] Dekho 1 Tim. 6. 4.
[19] 1 Tim. 1. 4.
[20] 2 Tim. 2. 16.
[21] 2 Tim. 2. 14.
[22] Dekho Mat. 18. 15
[23] Dekho 2 Yuh. 10.
[21] Dekho 2 Tim. 4. 12.
[25] Muq. 2 Tim. 4. 10.
[26] Dekho A'mál 18 24.
[27] Áyat 8.
[28] 2 Pat. 1. 8. Muq. Fil. 1. 11 aur 4. 17 aur Kul. 1. 10.
[29] Dekho Kul. 4. 18.

FILEMON KE NÁM

PAULUS RASÚL KÁ ḲHATT

Du'á e ḳhair.

1 Paulus kí taraf se, jo [1] Masíh Yisú' ká qaidí hai, aur [2] bhái Timuthiyus kí taraf se, apne 'azíz aur hamḳhidmat Filemon, 2 aur bahin Affiya, aur apne [3] hamsipáh [4] Arḳhippus, aur [5] Filemon ke[b] ghar kí kalísiyá ke nám.

3 [6] Fazl aur itmínán hamáre Báp Ḳhudá, aur Ḳhudáwand Yisú' Masih kí taraf se tumhen hásil hotá rahe.

Filemon ki mahabbat ki ta'rif.

4 [7] Main terí us mahabbat ká aur [8] ímán ká hál sunkar jo sáre muqaddason ke sáth, 5 [9] hamesha apne Ḳhudá ká shukr kartá hún, aur apní du'áon men tujhe yád kartá hún, 6 táki tere ímán kí shirákat tumhárí[c] har ḳhúbí kí pahchán men Masíh ke wáste mu'assir ho. 7 Kyúnki,

[1] Áyat 9. Dekho If. 3 1.
[2] Dekho 1 Thiss. 3. 2.
[3] Fil. 2. 25.
[4] Kul. 4. 17.
[5] Dekho Rom. 16. 5.
[6] Dekho Rom. 1. 7.
[7] Kul. 1. 4.
[8] If. 1. 15.
[9] Dekho Rom. 1. 8, 9.

a N. *jhagre.* b Yún. *tere.* c N. *hamári.*

ai bhái, mujhe terí mahabbat se bahut ḳhushí aur [10]tasallí húí; is liye ki tere sabab se muqaddason ke [11]dil táza húe hain.

Filemon ke naumurid gulám, ya'ní Unesimus, ki sifárish.

8 Pas [12]agarchi mujhe Masíh men bari dilerí to hai, ki tujhe [13]munásib hukm dún; 9 magar mujhe yih ziyáda pasand hai, ki main búrhá Paulus, balki is waqt [14]Masíh Yisú' ká qaidí bhí hokar, mahabbat kí ráh se iltimás karún. 10 So [15]apne farzand [16]Unesimus kí bábat, [17]jo qaid kí hálat men mujh se paidá húá, tujh se iltimás kartá hún. 11 Pahle to wuh kuchh tere kám ká na thá, magar ab tere aur mere dono ke kám ká hai: 12 ḳhud usí ko, ya'ní apne kaleje ke ṭukre ko, main ne tere pás wápas bhejá hai. 13 Us ko main apne hí pás rakhná cháhtá thá, táki [18]terí taraf se [19]is qaid men, jo ḳhushkhabarí[a] ke bá'is hai, merí ḳhidmat kare. 14 Lekin terí marzí ke bagair main ne kuchh karná na cháhá, táki terá nek kám [20]láchárí se nahín, balki ḳhushí se ho. 15 Kyúnki mumkin hai ki [21]wuh tujh se is liye thorí der ke wáste judá húá ho, ki hamesha tere pás rahe; 16 magar [22]ab se gulám kí tarah nahín, balki gulám se bihtar hokar, ya'ní aise [23]bhái kí tarah rahe, jo [24]jism men bhí aur Ḳhudáwand men bhí[b] merá niháyat 'azíz ho, aur terá is se bhí kahín ziyáda. 17 Pas agar tú mujhe [25]sharík jántá hai, to use is tarah qabúl karná jis tarah mujhe. 18 Aur agar us ne terá kuchh nuqsán kiyá hai, yá us par terá kuchh átá hai, to wuh mere nám likh le; 19 [26]main Paulus apne háth se likhtá hún, ki ḳhud adá karúngá; aur is ke kahne kí kuchh hájat nahín, ki merá qarz jo tujh par hai, wuh tú ḳhud hai. 20 Ai bhái, main cháhtá hún, ki mujhe terí taraf se Ḳhudáwand men ḳhushí hásil ho: Masíh men [27]mere dil ko táza kar. 21 [28]Main terí farmánbardárí ká yaqín karke tujhe likhtá hún, aur jántá hún ki jo kuchh main kahtá hún, tú us se bhí ziyáda karegá. 22 Is ke siwá, mere liye ṭhahrne kí jagah taiyár kar; kyúnki [29]mujhe ummed hai, ki main [30]tumhárí du'áon ke wasíle se [31]tumhen bakhshá jáúngá.

Salám aur du'á.

23 [32]Ipafrás jo Masíh Yisú' men [33]mere sáth qaid hai, [24]aur [34]Marqus, aur [34]Aristarḳhus, aur [35]Demás, aur [35]Lúqá, jo mere hamkhidmat hain, tujhe salám kahte hain.

25 [36]Hamáre[c] Ḳhudáwand Yisú' Masíh ká fazl tumhárí rúh par hotá rahe. Ámín[d].

---

a Yá *Injíl.*

b Yún. *Ḳhudáwand meṇ.*
c N. *Hamáre* na dárad.
d N. *Ámín* na dárad.

[10] Muq. 2 Kur. 7. 4, 13 aur Kul. 4. 11.
[11] Áyat 20. 2 Tím. 1. 16. Muq. Rom. 15. 32 aur 2 Kur. 7. 13.
[12] Muq. 1 Thess. 2. 6.
[13] If. 5. 4.
[14] Áyat 1.
[15] Dekho 3 Yúh. 4.
[16] Kul. 4. 9.
[17] Áyat 13. 1 Kur. 4. 15. Muq. Gal. 4. 19.
[18] Dekho 1 Kur. 16. 17.
[19] Áyat 10. Dekho Fil. 1. 7.
[20] Muq. 2 Kur. 9. 7 aur 1 Pat. 5. 2.
[21] Muq. Paid. 45. 5, 8.
[22] Dekho 1 Kur. 7. 22.
[23] Mat. 23. 8. Kul. 4. 9. 1 Tim. 6. 2.
[24] Kul. 3. 22, 23. Muq. If. 6. 5.
[25] 2 Kur. 8. 23.
[26] Dekho 1 Kur. 16. 21.
[27] Dekho áyat 7.
[28] Muq. 2 Kur. 2. 3.
[29] Fil. 1. 25 aur 2. 24.
[30] Dekho 2 Kur. 1. 11.
[31] Muq. 'Ibr. 13. 19.
[32] Dekho Kul. 1. 7.
[33] Rom. 16. 7.
[34] Dekho Kul. 4. 10.
[35] Dekho Kul. 4. 14 aur 2 Tím. 4. 10, 11.
[36] Dekho Gal. 6. 18.

‘IBRÁNÍOṆ KE NÁM

KÁ ḴHATT

Ibnu'lláh hone ke sabab se firishtoṇ par Masíh ki fauqiyat.

I [1] Agle zamáne meṇ Ḳhudá ne bápdádoṇ se hissa ba hissa aur [1]tarah ba tarah nabíoṇ kí ma‘rifat[a] kalám karke, [2] [2]is zamáne ke ákhir meṇ ham se [3]Beṭe kí ma‘rifat[a] kalám kiyá, jise us ne [4]sárí chízoṇ ká wáris ṭhahráyá, aur [5]jis ke wasíle se us ne [6]‘álam bhí paidá kiye; [3] wuh us ke jalál ká partau, aur [7]us kí zát ká naqsh hokar, [8]sab chízoṇ ko apní qudrat ke kalám se sambháltá hai; [9]wuh gunáhoṇ ko dhokar [10] ‘álam i bálá par Kibriyá kí [11] dahiní taraf já baiṭhá; [4] aur firishtoṇ se isí qadr buzurg ho gayá, jis qadr [12]us ne mírás meṇ un se afzal nám páyá. [5] Kyúṇki firishtoṇ meṇ se us ne kab kisí se kahá, ki

[b][13]Tú merá Beṭá hai,
Áj tú mujh se paidá húá?

Aur phir yih, ki

[c][14]Maiṇ us ká Báp húṇgá,
Aur wuh merá Beṭá hogá?

[6] Aur jab [15]pahlauṭe ko dunyá meṇ phir látá hai, to kahtá hai, ki[d] Khudá ke sab frishte use sijda kareṇ. [7] Aur firishtoṇ kí bábat yih kahtá hai, ki

[e]Wuh apne firishtoṇ ko hawáeṇ[f],
Aur apne ḳhádimoṇ ko ág ke shu‘le banátá hai:

[8] Magar Beṭe kí bábat kahtá hai, ki

[g]Ai Ḳhudá terá taḳht abadu'l ábád rahegá;
Aur terí[h] bádsháhat ká ‘asá rástí ká ‘asá hai.
[9] Tú ne rástbází se mahabbat, aur badkárí se ‘adáwat rakkhí;
Isí sabab se Ḳhudá, ya‘ní[i] tere Ḳhudá ne [16]ḳhushí ke tel se,
Tere sáthíoṇ kí banisbat [17]tujhe ziyáda masah kiyá.

[10] Aur yih, ki

[k]Ai Ḳhudáwand, tú ne ibtidá meṇ zamín kí neo ḍálí,
Aur ásmán tere háth kí kárígarí haiṇ:
[11] Wuh nest ho jáenge; magar tú báqí rahegá:
Aur wuh sab poshák kí mánind puráne ho jáenge:
[12] Tú unheṇ chádar kí tarah lapeṭegá,
Aur wuh poshák kí tarah badal jáenge:

[1] Muq. Gín. 12. 6, 8 aur Yúel 2. 28.
[2] 1 Pat. 1. 20. Muq. báb 9. 26 aur A‘mál 2. 17.
[3] Báb 3. 6; 4. 14 aur 5. 8. Dekho Mat. 14. 33.
[4] Zab. 2. 8. Mat. 21. 28. Dekho Mat. 28. 18.
[5] Muq. báb 3. 3. Dekho Yúh. 1. 3.
[6] Báb 11. 3.
[7] 2 Kur. 4. 4.
[8] Muq. báb 11. 3 aur Kul. 1. 17.
[9] Báb 9. 14.
[10] Muq. Luq. 22. 69.
[11] Dekho Mar. 16. 19.
[12] If. 1. 21. Fil. 2. 9.
[13] Báb 5. 5. A‘mál 13. 33.
[14] Muq. Zab. 89. 26, 27.
[15] Dekho Rom. 8. 29.
[16] Yas‘. 61. 3.
[17] Yas‘. 61. 1.

a Yún. *meṇ.* b Zabúr 2. 7.
c 2 Samwíl 7. 14.
d Zabúr 97. 7 aur Istisná 32. 43 ká Yúnání tarjuma.
e Zabúr 104. 4. f Yá *rúheṇ.*
g Zabúr 45. 6, 7. h N. *us kí.*
i Yá *Isí sabab se, ai Ḳhudá.*
k Zabúr 102. 25—27.

Magar tú [18]wuhí hai,
Aur tere baras ḳhatm na honge.
13 Lekin us ne firishton men se kisí ke báre men kab kahá, ki
[a]Tú merí dahiní taraf baiṭh,
[19]Jab tak main tere dushmanon ko tere pánwon tale kí chaukí na kar dún?
14 Kyá wuh sab ḳhidmatguzár rúhen nahín, jo [20]naját kí mírás pánewálon kí ḳhátir [21]ḳhidmat ko bhejí játí hain?

Masíh ke paigám ke sunnewálon ki zimmewárí.

2 1 Is liye jo báten ham ne sunín, un par âur bhí dil lagákar gaur karná cháhiye, táki bahkar un se dúr na chale jáen. 2 Kyúnki [1]jo kalám firishton kí ma'rifat farmáyá gayá thá, jab wuh qáim rahá, aur [2]har qusúr aur náfarmání ká thík ṭhík [3]badlá milá: 3 to itní barí naját se [4]gáfil rahkar [5]ham kyúnkar bach sakte hain? [6]jis ká bayán pahle Ḳhudáwand ke wasíle se húá, aur [7]sunnewálon se [8]hamen páya e subút ko pahunchá; 4 aur sáth hí [8]Ḳhudá bhí [9]apní marzí ke muwáfiq, [10]nishánon, aur 'ajíb kámon, aur tarah tarah ke mu'jizon, aur [11]Rúhu'l Quds kí ni'maton[b] ke zarí'e se us kí gawáhí detá rahá.

Ádamzád bankar, aur maut ká dukh uṭhákar, firishton par Masíh kí fauqíyat.

5 Us ne us [12]ánewále jahán ko, jis ká ham zikr karte hain, firishton ke tábi' nahín kiyá. 6 Balki kisí ne kisí mauqa' par yih bayán kiyá hai, ki
[c]Insán kyá chíz hai, jo tú us ká ḳhayál kartá hai?
Yá ádamzád kyá hai, jo tú us par nigáh kartá hai?
7 Tú ne use firishton se kuchh hí kam kiyá;
Tú ne us par jalál aur 'izzat ká táj rakkhá,
Aur apne háthon ke kámon par use ikhtiyár baḳhshá[d];
8 Tú ne sab chízen tábi' karke us ke pánwon tale kar dí hain.
Pas jis súrat men us ne sab chízen us ke tábi' kar dín, to us ne koí chíz aisí na chhorí, jo us ke tábi' na kí ho. Magar [13]ham ab tak sab chízen us ke tábi' nahín dekhte. 9 Albatta us ko dekhte hain, [14]jo firishton se kuchh hí kam kiyá gayá, ya'ní Yisú' ko, ki [15]maut ká dukh sahne ke sabab [16]jalál aur 'izzat ká táj use pahináyá gayá hai, táki Ḳhudá ke fazl se wuh [17]har ek ádmí ke liye [18]maut ká maza chakkhe. 10 Kyúnki [19]jis ke liye sab chízen hain, aur jis ke wasíle se sab chízen hain, us ko yihí [20]munásib thá, ki jab bahut se beton ko [21]jalál men dákhil kare, to un kí [22]naját ke bání ko [23]dukhon ke zarí'e se kámil kar le. 11 Is liye ki [24]pák karnewálá aur [25]pák honewále [26]sab ek hí asl se hain: isí bá'is wuh unhen [27]bhái kahne se nahín sharmátá. 12 Chunánchi kahtá hai, ki

---

a Zabúr 110. 1. b Yún. *taqsímoq.*

c Zabúr 8. 4—6.
d N. *Aur apne.....baḳhshá* na dárad.

[18] Muq. báb 13. 8.
[19] Báb 10. 13.
[20] Dekho Mat. 25.34.
[21] Paid. 19. 16; 28. 12 aur 32. 1, 2. Qáz. 6. 11 aur 13. 3, wag: Zab. 34. 7; 91. 11 aur 103. 20, 21. Dán. 3. 28; 6. 22 aur 10. 11. Mat. 18.10. A'mál 12. 7, 15, wag:
[1] Dekho A'mál 7. 53.
[2] Muq. báb 10. 28 aur Gin. 15. 30, 31 aur Ist. 4. 3 aur 17. 2, 5, 12
[3] Báb 10. 35 aur 11. 26.
[4] Muq. Mat. 22. 5 (Yún.).
[5] Muq. báb 10. 28, 29 aur 12. 25.
[6] Báb 1. 2.
[7] Muq. Lúq. 1. 2.
[8] Mar. 16. 20. Muq. A'mál 5. 32.
[9] Muq. Iſ. 1. 5.
[10] A'mál 2. 22, 43.
[11] Muq. 1 Kur. 12. 4, 11.
[12] Báb 6. 5.
[13] Muq. 1 Kur. 15. 25.
[14] Áyat 7.
[15] Fil. 2. 7—9. Dekho Yúh. 10. 17.
[16] A'mál 3. 13. 1 Pat. 1. 21. Dekho A'mál 2. 33.
[17] Dekho Yúh. 12. 32.
[18] Mat. 16. 28 Yúh. 8. 52.
[19] Rom. 11. 36.
[20] Muq. Lúq. 24. 26.
[21] Muq. báb 3. 1 aur Rom. 8. 30.
[22] Báb 12. 2. A'mál 3. 15 (hásh:). Muq. báb 5. 9.
[23] Báb 5. 8 aur 7. 28. Lúq. 13. 32. Muq. Fil. 3. 12.
[24] Báb 13. 12.
[25] Báb 10. 10, 14, 29.
[26] A'mál 17. 28.
[27] Mat. 25.40.

[a] Terá nám main apne bháiyon se bayán karúngá,
[28] Kalísiyá men terí hamd ke gít gáúngá.
13 Aur phir yih, ki [b] [29] Main un par bharosá rakkhúngá. Aur phir yih, ki [c] Dekh, main un larkon samet [30] jinhen Khudá ne mujhe diyá. 14 Pas jis súrat men ki larke khún aur gosht men sharík hain, to wuh khud bhí un kí tarah un men [31] sharík húá; táki [32] maut ke wasíle se [33] us ko jise maut par qudrat hásil thí [d], ya'ní Iblís ko, [34] tabáh kar de; 15 aur jo 'umr bhar [35] maut ke dar se gulámí men giriftár rahe, unhen chhurá le. 16 Kyúnki wáqi' men wuh firishton ká nahín, balki [36] Ibráhím kí nasl ká sáth detá hai. 17 Pas us ko sab báton men [37] apne bháiyon kí mánind banná lázim húá; [38] táki ummat ke gunáhon ká kaffára dene ke wáste, [39] un báton men jo Khudá se 'iláqa rakhtí hain, ek rahmdil aur diyánatdár sardár-káhin bane. 18 Kyúnki jis súrat men us ne khud hí [40] ázmáish kí hálat men dukh uthává, to wuh un kí bhí madad kar saktá hai, jin kí ázmáish hotí hai.

Músá par Masíh ki faúqiyat. Us se phir jáne ká khatra.

3 [1] Pas ai pák bháiyo, tum jo [1] ásmání buláwe men sharík ho, us Rasúl aur Sardár-Káhin Yisú' par gaur karo, jis ká ham iqrár karte hain; 2 jo apne muqarrar karnewále ke haqq men diyánatdár thá, [2] jis tarah ki Músá us ke sáre ghar men thá. 3 Kyúnki wuh Músá se is qadr ziyáda 'izzat ke láiq samjhá gayá, jis qadr ghar ká banánewálá ghar se ziyáda 'izzatdár hotá hai. 4 Chunánchi har ek ghar ká koí na koí banánewálá hotá hai, magar [3] jis ne sab chízen banáín, wuh Khudá hai. 5 [4] Músá to us ke sáre ghar men [5] khádim kí tarah diyánatdár rahá, [6] táki áyanda bayán honewálí báton kí gawáhí de; 6 lekin Masíh [7] bete kí tarah us ke ghar ká mukhtár hai, aur [8] us ká ghar ham hain, basharte ki apní dilerí aur ummed ká fakhr [9] ákhir tak mazbútí se qáim rakkhen. 7 Pas jis tarah ki Rúhu'l Quds farmátá hai,

[e] [10] Agar áj tum us kí áwáz suno,
8 To apne dilon ko sakht na karo, jis tarah ki gussa diláne ke waqt
Ázmáish ke din jangal men kiyá thá;
9 Jahán tumháre bápdádon ne mujhe jánchá aur ázmáyá,
Aur [11] chálís baras tak mere kám dekhe.
10 Isí liye main us pusht se náráz húá,
Aur kahá, ki In ke dil hamesha gumráh hote rahte hain;
Aur inhon ne merí ráhon ko nahín pahcháná;
11 [12] Chunánchi main ne apne gazab men qasam khái,

a Zabúr 22. 22. b Zabúr 18. 2. c Yasha'yáh 8. 18. d Yá *hai*. e Zabúr 95. 7—11.

28 Báb 12. 23. A'mál 7. 38.
29 Muq. Yas'. 8. 17 aur 12. 2.
30 Dekho Yúh. 17. 2.
31 Báb 7. 13. Dekho Yúh. 1. 14.
32 Dekho 1 Kur. 15. 54—56.
33 1 Yúh. 3. 8. Muq. Yúh. 16.11.
34 Muq. Kul. 2. 15 aur 2 Tím. 1. 10.
35 Dekho Rom. 8. 15.
36 Yas'. 41. 8, 9. Muq. báb 8. 9.
37 Fil. 2. 7.
38 Báb 4. 15, 16. Muq. báb 5. 2, 7, 8.
39 Báb 5. 1. Rom. 15. 17.
40 Báb 4. 15. Luq. 22.28.
1 If. 4. 1. Fil. 3. 14. 2 Tím. 1. 9, wag:
2 Áyat 5.
3 If. 2. 10 aur 3. 9.
4 Áyat 2. Dekho Gin. 12. 7.
5 Khur. 14. 31. Ist. 34. 5. Yash. 1. 2 aur 8. 31. Zab. 105. 26. Muk. 15. 3.
6 Ist. 18. 15, 18, 19.
7 Dekho báb 1. 2.
8 1 Kur. 3. 16 aur 6. 19. 2 Kur. 6. 16. If. 2. 21. 1 Tím. 3. 15. 1 Pat. 2. 5.
9 Áyat 14. Báb 6. 11. Zab. 119. 33, 112. Mat. 10. 22. Muk. 2. 26.
10 Áyat 15. Báb 4. 7.
11 Dekho A'mál 7. 36.
12 Báb 4. 3, 5.

Ki yih mere árám men
dákhil na hone páenge.
12 Ai bháiyo, khabardár, tum
men se kisí ká aisá burá aur
beímán dil na ho, jo [13]zinda
Khudá se phir jáe: 13 balki
jis roz tak Áj ká din kahá
játá hai, har roz [14]ápas men
nasíhat kiyá karo, táki tum
men se koí [15]gunáh ke fareb
men ákar sakhtdil na ho jáe:
14 kyúnki ham Masíh men
sharík húe hain, basharte ki
apne ibtidái bharose par
[16]ákhir tak mazbútí se qáim
rahen: 15 chunánchi kahá
játá hai, ki

[a] [10]Agar áj tum us kí áwáz
suno,
To apne dilon ko sakht na
karo.
Jis tarah ki gussa diláne
ke waqt kiyá thá.

16 [17]Kin logon ne áwáz sunkar
gussa diláyá? kyá [18]un sab ne
nahín, jo Músá ke wasíle Misr
se nikle the? 17 Aur wuh kin
logon se chálís baras tak
náráz rahá? Kyá un se
nahín, jinhon ne gunáh kiyá,
[19]aur un kí láshen biyábán
men parí rahín? 18 Aur kin
kí bábat us ne qasam khái,
ki [20]wuh mere árám men
dákhil na hone páenge, siwá
un ke jinhon ne náfarmání
kí? 19 Garaz ham dekhte
hain, ki [21]wuh beímání ke
sabab dákhil na ho sake.

Khudá ke haqíqí árám se mahrúm rahne ká andesha.

4 1 Pas jab us ke árám men
dákhil hone ká waʻda báqí
hai, to hamen darná cháhiye,
aisá na ho ki tum men se
[1]koí rahá húá maʻlúm ho.
2 Kyúnki hamen bhí un kí
kí tarah khushkhabarí sunái
gayí. Lekin [2]sune húe kalám
ne un ko is liye kuchh fáida
na diyá, ki [3]sunnewálon ke
dilon men ímán ke sáth na
baiṭhá. 3 Aur ham jo ímán
láe, us árám men dákhil hote
hain, jis tarah us ne kahá, ki

[b] Main ne apne gazab men
qasam khái,
Ki yih mere árám men
dákhil na hone páenge:

go biná e ʻálam ke waqt us
ke kám ho chuke the.
4 Chunánchi us ne sátwen
din kí bábat kisí mauqaʻ par
is tarah kahá hai, ki [c][4]Khudá
ne apne sáre kámon ko púrá
karke[d] sátwen din árám kiyá.
5 Aur phir is maqám par yih
kahtá hai, ki

[e] Wuh mere árám men
dákhil na hone páenge.

6 Pas jab yih bát báqí hai, ki
baʻz us árám men dákhil hon,
aur jin ko pahle khushkhabarí
sunái gayí thí, [5]wuh náfarmání
ke sabab se dákhil na húe;
7 to phir ek khass din thahrá-
kar, itní muddat ke baʻd
Dáúd kí kitáb men use Áj ká
din kahtá hai, jaisá peshtar
kahá gayá, ki

[f] [6]Agar áj tum us kí áwáz
suno,
To apne dilon ko sakht na
karo.

8 Aur agar [7]Yahoshúʻ ne unhen
árám men dákhil kiyá hotá, to
wuh us ke baʻd dúsre din ká
zikr na kartá. 9 Pas Khudá
kí ummat ke liye sabt ká

---

a Zabúr 95. 7.

b Zabúr 95. 11.
c Paidáish 2. 2.
d Yún. *kámoy se.*
e Zabúr 95. 11.
f Zabúr 95. 7.

13 Dekho Mat. 16.16.
14 Muq. báb 10. 24, 25.
15 Muq. Yas'. 44. 20 aur Rom. 7. 11 aur If. 4. 22.
16 Áyat 6. Báb 10. 23. Muq. 1 Kur. 15. 2.
17 Gin. 14. 2, wag: Ist. 1. 34, 35.
18 Muq. Gin. 14. 24, 30 aur Ist. 1. 36, 38.
19 Gin. 14. 29. Dekho Yahúdáh 5.
20 Ist. 1. 34, 35. Muq. báb 4. 2.
21 Báb 4. 6. Zab. 78. 22 aur 106. 24.

1 Báb 12. 15.
2 1 Thiss. 2. 13.
3 Rom. 3. 3.
4 Muq. Khur. 20. 11 aur 31. 17.
5 Dekho báb 3. 19.
6 Dekho báb 3. 7, 8.
7 A'mál 7. 45.

árám báqí hai. 10 Kyúnki jo us ke árám men dákhil húá, us ne bhí Khudá kí tarah
8 apne kámon ko púrá karke[a] árám kiyá. 11 Pas áo, ham us árám men dákhil hone kí koshish karen, táki un kí tarah náfarmání karke 9 koí shakhs gir na pare. 12 Kyúnki 10 Khudá ká kalám zinda aur 11 mu'assir, aur har 12 ek dodhárí talwár se ziyáda tez hai, aur ján aur rúh, aur band band, aur gúde gúde ko judá karke guzar játá hai, aur 13 dil ke khayálon aur irádon ko jánchtá hai. 13 Aur 14 us se makhlúqát kí koí chíz chhipí nahín, balki jis se ham ko kám hai 15 us kí nazaron men sab chízen khulí aur beparda hain.

Masíh kí kahánat kí khúbián.

14 Pas jab 16 hamárá ek aisá bará sardár-káhin hai, 17 jo ásmánon se guzar gayá, ya'ní Khudá ká Betá Yisú', to áo, 18 ham apne iqrár par qáim rahen. 15 Kyúnki hamárá aisá sardár-káhin nahín, 19 jo hamárí kamzorion men hamárá hamdard na ho sake, balki sárí báton men hamárí tarah 16 ázmáyá gayá, 20 táham begunáh rahá. 16 Pas áo, 21 ham fazl ke takht ke pás dilerí se chalen, táki ham par rahm ho, aur wuh fazl hásil karen jo zarúrat ke waqt hamárí madad kare.

5 1 Kyúnki har sardár-káhin ádmíon men se muntakhab hokar ádmíon hí ke liye 1 un báton ke wáste 2 muqarrar kiyá játá hai, jo Khudá se 'ibáqa rakhtí hain, 3 táki nazren aur gunáhon kí qurbánián guzráne: 2 4 aur wuh nádánon aur gumráhon se narmí ke sáth pesh áne ke qábil hotá hai, is liye ki wuh khud bhí 5 kamzorí men mubtilá rahtá hai; 3 aur isí sabab se us par farz hai, ki gunáhon kí qurbání 6 jis tarah ummat kí taraf se guzráne, usí tarah apní taraf se bhí charháe. 4 Aur 7 koí shakhs apne áp yih 'izzat ikhtiyár nahín kartá, jab tak 8 Hárún kí tarah Khudá kí taraf se buláyá na jáe. 5 Isí tarah Masíh ne bhí sardár-káhin hone kí buzurgí apne taín nahín dí, balki usí ne dí, jis ne us se kahá thá, ki

b 9 Tú merá Betá hai,
Áj tú mujh se paidá húá:
6 chunánchi wuh dúsre maqám par bhí kahtá hai, ki
c 10 Tú Malik i Sidq ke
taríqe ká
Abad tak káhin hai.

7 Us ne apní basharíyat ke dinon men, 11 zor zor se pukárkar aur ánsú bahá bahákar, 12 usí se du'áen aur iltijáen kín[d], 13 jo us ko maut se bachá saktá thá, aur khudátarsí ke sabab 14 us kí suní gayí; 8 aur báwujúd 15 Betá hone ke us ne dukh uthá uthákar 16 farmánbardárí sikhí; 9 aur 17 kámil bankar apne sab farmánbardáron ke liye abadí naját ká bá'is húá; 10 aur use Khudá kí taraf se 18 Malik i Sidq ke taríqe ke sardár-káhin ká khitáb milá.

8 Muq. Muk. 14. 13.
9 Muq. báb 3. 12.
10 1 Pat. 1. 23.
11 Muq. Yarm. 23. 29 aur 1 Thess. 2. 13.
12 Yas'. 49. 2. If. 6. 17. Muk. 1. 16 aur 2. 12.
13 Muq. 1 Kur. 14. 24, 25.
14 2 Taw. 16. 9. Áiy. 34. 21. Zab. 33. 13—15. Amsál 15. 11, waqaira.
15 Áiy. 26. 6.
16 Báb 2. 17, 18. Muq. báb 10. 21.
17 Báb 7. 26 aur 9. 24, waq: If. 4. 10.
18 Báb 10. 23.
19 Muq. báb 5. 2 aur Yas'. 53. 3.
20 Báb 9. 28. 1 Pat. 2. 22. 1 Yúh. 3. 5. Muq. báb 7. 26 aur Yúh. 8. 46 aur 14. 30.
21 Báb 10 19. If. 3. 12. Muq. báb 7. 19, 25.
1 Báb 2. 17.
2 Báb 8. 3.
3 Báb 8. 3, 4; 9. 9; 10. 11 aur 11. 4.
4 Báb 2. 18 aur 4. 15.
5 Muq. báb 7. 28.
6 Báb 7. 27 aur 9. 7. Ahb. 4. 3: 9. 7 aur 16. 6, waq:
7 Gin. 16. 5, 40 aur 18. 7. 2 Taw. 26. 18.
8 Khur. 28. 1. 1 Taw. 23. 13.
9 Dekho báb 1. 5.
10 Báb 7. 17, 21.
11 Zab. 22. 1, 2. Muq. Mat. 27. 46, 50 aur Mar. 15. 34, 37 aur Luq. 23. 46.
12 Mat. 26. 39, 44. Mar. 14. 36, 39. Luq. 22. 41, 44.
13 Mar. 14. 36.
14 Zab. 22. 24.
15 Dekho báb 1. 2.
16 Fil. 2. 8.
17 Dekho báb 2. 10.
18 Áyat 6. Báb 6. 20.

a Yún. *kámon se.*
b Zabúr 2. 7.
c Zabúr 110. 4.
d Yún. *guzránin.*

Rúhání khámí ke sabab se 'Ibráni Masíhion ko nasíhat.

11 Is báre men hamen [19] bahut sí báten kahní hain, jin ká samjháná mushkil hai, is liye ki tum únchá sunne lage. 12 Waqt ke khayál se to tumhen ustád honá cháhiye thá, magar ab is bát kí hájat [20] hai, ki koí shakhs [20] Khudá ke kalám ke ibtidáí usúl[a] tumhen phir sikháe; aur sakht gizá kí [21] jagah tumhen [21] dúdh píne kí hájat par gayí. 13 Kyúnki dúdh píte húe ko rástbází ke kalám ká tajriba nahín hotá, is liye ki wuh [22] bachcha hai. 14 Aur sakht gizá [23] púrí 'umr-wálon ke liye hotí hai, jin ke hawáss kám karte karte [24] nek o bad men imtiyáz karne ke liye tez[b] ho gaye hain.

6 [1] Pas áo, [1] Masíh kí ta'lím kí ibtidáí báten chhorkar kamál kí taraf qadam barháen, aur [2] murda kámon se tauba karne, aur Khudá par ímán láne kí, [2] aur [3] baptismon[c], aur [4] háth rakhne, aur [5] murdon ke jí uthne, aur [6] abadí 'adálat kí ta'lím kí bunyád dobára na dálen. [3] Aur [7] Khudá cháhe, to ham yihí karenge. [4] Kyúnki [8] jin logon ke dil ek bár raushan ho gaye, aur wuh [9] ásmání bakhshish ká maza chakh chuke, aur [10] Rúhu'l Quds men sharík ho gaye, [5] aur Khudá ke 'umda kalám, aur [10] áyanda jahán kí quwwaton ká [11] záiqa le chuke, [6] agar wuh bargashta ho jáen, [12] to unhen tauba ke liye phir nayá banáná námumkin hai, is liye ki [13] wuh Khudá ke Bete ko apní taraf se dobára salíb dekar 'alániya zalíl karte hain. [7] Kyúnki [14] jo zamín us bárish ká pání pí letí hai, jo us par bár bár hotí hai, aur un ke kárámad sabzí paidá kartí hai, jin kí taraf se us kí kásht bhí hotí hai, wuh Khudá kí taraf se barakat pátí hai: [8] aur [15] agar jháriyán aur únṭkatáre ugátí hai, to námaqbúl, aur qaríb hai ki la'natí ho, aur [16] us ká anjám jaláyá jáná hai.

[9] Lekin, ai 'azízo, agarchi ham yih báten kahte hain, táham tumhárí nisbat in se bihtar aur najátwálí báton ká yaqín karte hain: [10] is liye ki [17] Khudá beinsáf nahín, jo [18] tumháre kám aur us mahabbat ko bhúl jáe, jo tum ne us ke nám ke wáste is tarah záhir kí, ki [19] muqaddason kí khidmat kí, aur kar rahe ho. [11] Aur ham is bát ke árzúmand hain, ki tum men se har shakhs púrí [20] ummed ke wáste ákhir tak isí tarah koshish záhir kartá rahe: [12] táki tum sust na ho jáo, balki [21] un kí mánind bano, jo ímán aur tahammul ke bá'is wa'don ke wáris hote hain.

[13] Chunánchi jab Khudá ne Ibráhím se wa'da karte waqt qasam kháne ke wáste kisí ko apne se bará na páyá, to [22] apní hí qasam khákar [14] kahá, ki [d] Yaqínan main tujhe barakaton par barakaten bakhsbúngá, aur terí aulád ko bahut barháúngá. [15] Aur

[19] 2 Pat. 3. 16.

[20] Báb 6. 1.

[21] 1 Kur. 3. 2.

[22] 1 Kur. 3. 1. Muq. 1 Pat. 2. 2.

[23] Muq. If. 4. 13 aur báb 6. 1.

[24] Paid. 3. 22. 1 Sal. 3. 9. Yas'. 7. 15.

[1] Báb 5. 12. Muq. Fil. 3. 12—14.

[2] Báb 9. 14.

[3] A'mál 19. 4, 5.

[4] A'mál 8. 17 aur 19. 6.

[5] A'mál 17. 31, 32.

[6] Dekho A'mál 10. 42.

[7] Dekho 1 Kur. 16. 7.

[8] Báb 10. 32.

[9] Muq. Yúh. 4. 10 aur If. 2. 8.

[10] Báb 2. 4, 5. Gal. 3. 2, 5.

[11] Zab. 34. 8. 1 Pat. 2. 3.

[12] Muq. Mat. 19. 26. Dekho 1 Yúh. 5. 16.

[13] Muq. báb 10. 29.

[14] Zab. 65. 10.

[15] Yas'. 5. 1—7. Muq. Paid. 3. 17, 18 aur Ist. 29. 22, 23 aur Yarm. 44. 22 aur Luq. 13. 6—9.

[16] Muq. Mal. 4. 1 aur Yúh. 15. 6.

[17] Amsál 19. 17. Mat. 10. 42 aur 25. 40. Mar. 9. 41.

[18] 1 Thiss. 1. 3.

[19] Rom. 15. 31. 2 Kur. 8. 4 aur 9. 1, 12. 2 Tim. 1. 18. Muk. 2. 19.

[20] Rom. 5. 2—5.

[21] Báb 13. 7. Muq. báb 10. 36.

[22] Paid. 22. 16.

a Yún. *ke kalímát ke 'andsir yá istuqsát.*
b Yá *mashshaq.*
c Yá *istibágon*, yá *gusloṇ.*

d Paidáish 22. 17.

is tarah [23] sabr karke us ne wa'da kí húí chíz ko hásil kiyá. [16] Ádmí to apne se bare kí qasam kháyá karte hain, aur un ke har qaziye ká [24] ákhirí subút qasam se hotá hai. [17] Is liye jab Khudá ne cháhá, ki [25] wa'de ke wárison par âur bhí sáf taur se záhir kare, ki [26] merá iráda badal nahín saktá, to [27] qasam ko darmiyán men láyá: [18] táki do betabdíl chízon ke bá'is, jin ke báre men [28] Khudá ká jhúth bolná mumkin nahín, hamárí pukhta taur se diljam'í ho jáe, jo panáh lene ko is liye daure hain, ki us ummed ko, [29] jo sámne rakkhí húí hai, qabze men láen; [19] wuh hamárí ján ká aisá langar hai, jo sábit aur qáim rahtá hai, aur [30] parde ke andar tak bhí pahunchtá hai; [20] [31] jahán Yisú' hamesha ke liye [32] Malik i Sidq ke tarîqe ká sardárkáhin bankar, hamárí khátir peshrau ke taur par dákhil húá hai.

Malik i Sidq kí kahánat Masíh kí abadí kahánat kí nazír.

7 [1] Aur yih [1] Malik i Sidq [2] Shálem ká bádsháh, [3] Khudá Ta'álá ká káhin, hamesha káhin rahtá hai: jab Ibráhím bádsháhon ko qatl karke wápas átá thá, to isí ne us ká istiqbál kiyá, aur us ke liye barakat cháhí; [2] isí ko Ibráhím ne sab chízon kí dahyakí dí; yih awwal to apne nám ke ma'ní ke muwáfiq Rástbází ká Bádsháh hai; aur phir Shálem, ya'ní Sulh[a], ká bádsháh: [3] yih bebáp, bemán, [4] benasabnáma hai, na us kí 'umr ká shurú', na zindagí ká ákhir, balki Khudá ke Bete ke mushábih thahrá.

[4] Pas gaur karo ki yih kaisá buzurg thá, jis ko [5] qaum ke buzurg Ibráhím ne lút ke 'umda se 'umda mál kí dahyakí dí. [5] [6] Ab Lewí kí aulád men se jo kahánat ká 'uhda páte hain, un ko hukm hai ki ummat, ya'ní apne bháiyon se, agarchi wuh Ibráhím hí kí sulb se paidá húe hon, sharí'at ke mutábiq dahyakí len: [6] magar [7] jis ká nasab un se judá hai, us ne Ibráhím se dahyakí lí, aur [8] jis se wa'de kiye gaye the, us ke liye barakat cháhí. [7] Aur is men kalám nahín ki chhotá bare se barakat pátá hai. [8] Aur yahán to marnewále ádmí dahyakí lete hain, magar wahán wuhí letá hai, [9] jis ke haqq men gawáhí dí játí hai ki [10] zinda hai. [9] Pas ham kah sakte hain ki Lewí ne bhí, jo dahyakí letá hai, Ibráhím ke zarí'e se dahyakí dí; [10] is liye ki jis waqt Malik i Sidq ne Ibráhím ká istiqbál kiyá thá, wuh us waqt tak apne báp kí sulb men thá.

[11] [11] Pas agar baní Lewí kí kahánat se kámiliyat hásil hotí, (kyúnki usí kí mátahtí men ummat ko sharí'at milí thí,) to phir kyá hájat thí, ki dúsrá káhin Malik i Sidq ke tarîqe ká paidá ho, aur Hárún ke tarîqe ká na giná jáe? [12] Aur jab kahánat badal

a Yá *Itmínán.*

23 Áyát 12, 17. Muq. báb 7. 6. Dekho Rom. 4. 13.
24 Khur. 22. 11.
25 Báb 11. 9.
26 Áyat 18. Muq. Zab. 110. 4 aur Amsál 19. 21.
27 Muq. Gal. 3. 20.
28 Dekho Tit. 1. 2.
29 Báb 12. 1, 2.
30 Báb 9. 7. Ahb. 16. 15.
31 Báb 4. 14; 8. 1 aur 9. 24.
32 Báb 3. 1; 5. 6, 10 aur 7. 17, 21.
1 Paid. 14. 18—20.
2 Paid. 33. 18. Zab. 76. 2. Yúh. 3. 23.
3 Gin. 24. 16. Ist. 32. 8. Mar. 5. 7, wag:
4 Muq. áyat 6.
5 A'mál 2. 29 aur 7. 8, 9.
6 Gin. 18. 21, 26. 2 Taw. 31. 4, 5.
7 Muq. áyat 3.
8 Dekho Rom. 4. 13.
9 Muq. báb 5. 6 aur 6. 20.
10 Muq. Luq. 24. 5 aur Yúh. 6. 57 aur Muk. 1. 17, 18.
11 Áyát 18, 19. Báb 8. 7. Muq. Gal. 2. 21.

gayí, to sharí'at ká bhí badalná zarúr hai; 13 kyúnki jis kí bábat yih báten kahí játí hain, wuh dúsre qabíle men shámil hai, jis men se kisí ne qurbángáh kí khidmat nahín kí. 14 Chunánchi záhir hai, ki hamárá Khudáwand 12 Yahúdáh men se paidá húá[a]; aur is firqe ke haqq men Músá ne kahánat ká kuchh zikr nahín kiyá[b]. 15 Aur jab Malik i Sidq kí mánind ek áur aisá káhin paidá honewálá thá, 16 jo jismání ahkám kí sharí'at ke muwáfiq nahín, balki gairfání zindagí kí quwwat ke mutábiq muqarrar ho, to hamárá da'wá áur bhí sáf záhir ho gayá. 17 13 Kyúnki us ke haqq men yih gawáhí dí gayí hai, ki

c Tú Malik i Sidq ke taríqe ká
Abad tak káhin hai.

18 Ġaraz pahlá hukm 14 kamzor aur befáida hone ke sabab se mansúkh ho gayá, 19 (kyúnki 15 sharí'at ne kisí chíz ko kámil nahín kiyá), aur us kí jagah 16 ek bihtar ummed rakkhí gayí, jis ke wasíle se 17 ham Khudá ke nazdík já sakte hain. 20 Aur chúnki Masíh ká taqarrur bagair qasam ke na húá, 21 (kyúnki wuh to bagair qasam ke káhin muqarrar húe hain, magar yih qasam ke sáth us kí taraf se húá, jis ne is kí bábat kahá, ki

18 Khudáwand ne qasam khái hai, aur us se phiregá nahín, ki
Tú abad tak káhin hai;)

22 isí liye Yisú' ek 19 bihtar 'ahd ká zámin thahrá. 23 Aur chúnki maut ke sabab qáim na rah sakte the, is liye wuh to bahut káhin muqarrar húe; 24 magar chúnki yih 20 abad tak qáim rahnewálá hai, is liye is kí kahánat lázawál hai. 25 Isí liye 21 jo 22 us ke wasíle se Khudá ke pás áte hain, wuh unhen púrí púrí naját de saktá hai, kyúnki wuh 23 un kí shafá'at ke liye hamesha zinda hai.

26 Chunánchi aisá hí sardár-káhin hamáre láiq bhí thá, jo 24 pák, aur beriyá, aur bedág ho, aur 25 gunahgáron se judá, aur 26 ásmánon se baland kiyá gayá ho; 27 aur un sardár-káhinon kí mánind is ká muhtáj na ho, ki har roz 27 pahle apne gunáhon aur phir ummat ke gunáhon ke wáste qurbánián charháe; kyúnki ise wuh 28 ek hí bár kar guzrá, jis waqt apne áp ko qurbán kiyá. 28 Is liye ki sharí'at to 29 kamzor ádmion ko sardár-káhin muqarrar kartí hai; magar us qasam ká kalám jo sharí'at ke ba'd khái gayí, us Bete ko muqarrar kartá hai, jo hamesha ke liye 30 kámil kiyá gayá hai.

Puráná 'ahd chandroza thá; Masíh abadí 'ahd ká darmiyání thahrá.

8 1 Ab jo báten ham kah rahe hain, un men se barí bát yih hai, ki Hamárá aisá sardár-káhin hai, 1 jo ásmánon par Kibriyá ke takht kí dahiní taraf já baithá, 2 aur maqdis

12 Yas'. 11. 1. Mik. 5. 2. Mat. 1. 3. Luq. 3. 33. Muk. 5. 5.
13 Áyat 21. Báb 5. 6 aur 6. 20.
14 Rom. 8. 3. Gal. 4. 9.
15 Báb 9. 9 aur 10. 1. Ahb. 16. 16. Dekho A'mál 13. 39.
16 Báb 6. 18.
17 Muq. áyat 25 aur Ahb. 10. 3. Dekho báb 4. 16.
18 Dekho áyat 17.
19 Báb 8. 6.
20 Áyát 21, 28.
21 Muq. áyat 19. 22 Muq. Yúh. 14. 6.
23 Báb 9. 24. Dekho Rom. 8. 34.
24 Zab. 16. 10. Muk. 15. 4 aur 16. 5. Muq. Mar. 1. 24.
25 Dekho báb 4. 15.
26 Muq. báb 8. 1. Dekho báb 4. 14.
27 Dekho báb 5. 3.
28 Báb 9. 12 aur 10. 10. Muq. báb 9. 28.
29 Muq. báb 5. 2.
30 Báb 2. 10 aur 5. 9.
1 Dekho Mar. 16. 19.

a Yá *uqá, yá tulú' húá.*
b Yún. *káhinon ki bábat kuchh nahín kahá.*
c Zabúr 110. 4.

aur us [2]haqíqí ḳhaime ká ḳhádim hai, jise Ḳhudáwand ne [3]kharā kiyá hai, na insán ne. 3 Aur chúṅki [4]har sardárkáhin nazreṅ aur qurbániáṅ guzránne ke wáste muqarrar hotá hai: is liye [5]zarúr húá, ki is ke pás bhí guzránne ko kuchh ho. 4 Aur agar wuh zamín par hotá, to hargiz káhin na hotá, is liye ki shari'at ke muwáfiq nazr guzránnewále maujúd haiṅ, 5 jo [6]ásmání chízoṅ kí naql aur [7]'aks kí ḳhidmat karte haiṅ; chunáṅchi jab Músá ḳhaima banáne[a] ko thá, to use yih hidáyat húí, ki [b]Dekh, jo namúna tujhe pahár par dikháyá gayá thá, usí ke mutábiq sab chízeṅ banáná. 6 Magar ab us ne [8]is qadr bihtar ḳhidmat pái, jis qadr us [9]bihtar [10]'ahd ká darmiyání thahrá, jo bihtar wa'doṅ kí bunyád par qáim kiyá gayá hai. 7 [11]Kyúṅki agar pahlá 'ahd benuqs hotá, to dúsre ke liye mauqa' na dhúṅdhá játá. 8 Pas wuh un ke nuqs batákar kahtá hai, ki

[c] Ḳhudáwand farmátá hai,
Dekh, wuh din áte haiṅ,
Ki maiṅ Isráíl ke gharáne,
aur Yahúdáh ke gharáne se ek nayá 'ahd báṅdhúṅgá;
9 Yih us 'ahd kí mánind na hogá, jo maiṅ ne un ke bápdádoṅ se us din báṅdhá thá,
Jab mulk i Misr se nikál láne ke liye un ká háth pakrá thá;
Is wáste ki wuh mere 'ahd par qáim nahíṅ rahe,
Aur Ḳhudáwand farmátá hai, ki Maiṅ ne un kí taraf kuchh tawajjuh na kí.
10 [12]Phir Ḳhudáwand farmátá hai, ki Jo 'ahd Isráíl ke gharáne se
Un dinoṅ ke ba'd báṅdhúṅgá, wuh yih hai, ki
Maiṅ apne qánún un ke zihn meṅ ḍálúṅgá,
Aur [13]un ke diloṅ par likhúṅgá;
Aur maiṅ un ká Ḳhudá húṅgá,
Aur wuh merí ummat honge:
11 Aur har shaḳhs ko apne hamwatan
Aur apne bháí ko yih ta'lím dení na paregí, ki Tú Ḳhudáwand ko pahchán;
Kyúṅki chhoṭe se bare tak,
[14]sab mujhe ján leṅge;
12 Is liye ki maiṅ un kí nárástíoṅ par rahm karúṅgá,
[15]Aur un ke gunáhoṅ ko phir kabhí yád na karúṅgá.
13 Jab us ne nayá 'ahd kahá, to pahle ko puráná thahráyá. Aur [16]jo chíz púrání aur muddat kí ho játí hai, wuh miṭne ke qarib hotí hai.

Puráne 'ahd kí qurbániṅoṅ se dil kí safái nahíṅ hotí thi.

9 1 Ġaraz, pahle 'ahd meṅ bhí 'ibádat ke ahkám the, aur [1]aisá maqdis jo dunyawí thá; 2 ya'ní ek [2]ḳhaima banáyá gayá thá; agle meṅ [3]chirágdán, aur [4]mez, aur [5]nazr kí roṭiyáṅ thíṅ; aur use Pák makán kahte haiṅ.

---

a Yún. *púrá karne.* b Ḳhurúj 25. 40.
c Yirmayáh 31. 31—34.

Báb 9. 24. Muq. báb 9. 11.
[2] Ḳhur. 33. 7.
[4] Dekho báb 5. 1.
[5] Báb 9. 12—14 aur 10. 9—12. If. 5. 2.
[6] Báb 9. 23.
[7] Báb 10. 1. Kul. 2. 17.
[8] Báb 1. 4. 2 Kur. 3. 6—11.
[9] Báb 7. 22.
[10] Báb 9. 15 aur 12. 24. Muq. Gal. 3. 19.
[11] Dekho báb 7. 11.
[12] Báb 10. 16. Rom. 11. 27.
[13] Muq. 2 Kur. 3. 3.
[14] Yas'. 54. 13. Yúh. 6. 45. 1 Yúh. 2. 27.
[15] Báb 10. 17. Rom. 11. 27.
[16] Muq. 2 Kur. 5. 17
[1] Ḳhur. 25. 8.
[2] Ḳhur. 26. 1.
[3] Ḳhur. 25. 31—39 aur 26. 35 aur 40. 4.
[4] Ḳhur. 25. 23—29.
[5] Ḳhur. 25. 30. Ahb. 24. 5—8.

3 Aur [6]dúsre parde ke píchhe wuh ḳhaima thá, jise Páktarín ḳahte haiṉ; 4 us meṉ sone ká [7]'údsoz[a], aur chároṉ taraf sone se mandhá húá [8]'ahd ká sandúq thá; is meṉ [9]mann se bhará húá[b] ek sone ká martabán, aur phúlá phalá húá [10]Hárún ká 'asá, aur [11]'ahd kí takhtíáṉ thíṉ; 5 aur us ke úpar jalál ke [12]karúbí the, jo [13]kaffáragáh par sáya karte the: in báton ke mufassal bayán karne ká yih mauqa' nahíṉ. 6 Jab yih chízeṉ is tarah ban chukíṉ, to [14]pahle ḳhaime meṉ to káhin har waqt dákhil hote, aur 'ibádat ká kám anjám dete haiṉ. 7 Magar dúsre meṉ [15]sirf sardár-káhin hí [15]sál bhar meṉ ek bár játá hai; aur bagair ḳhún ke nahíṉ játá; [16]jise apne wáste aur ummat kí bhúl chúk ke wáste guzrántá hai. 8 Is se Rúhu'l Quds ká yih ishára hai, ki [17]jab tak pahlá ḳhaima khará hai, pák makán kí ráh záhir nahíṉ húí. 9 Wuh ḳhaima maujúda zamáne ke liye ek misál hai; aur is ke bamújib aisí nazreṉ aur qurbánián guzrání játí thíṉ, [18]jo 'ibádat karnewále ko dil[c] ke i'tibár se kámil nahíṉ kar saktíṉ; 10 is liye ki wuh sirf [19]kháne píne, aur [20]tarah tarah ke gusloṉ[d] kí biná par jismání ahkám haiṉ, jo isláh ke waqt tak muqarrar kiye gaye haiṉ.

Masíh ne apní ek hí kámil qurbání se gunáh ko dúr kiyá.

11 Lekin jab Masíh [21]áyanda kí[e] achchhí chízoṉ ká sardár-káhin hokar áyá, to us [22]buzurgtar aur kámiltar ḳhaime kí ráh se [23]jo háthoṉ ká baná húá, ya'ní is dunyá[f] ká, nahíṉ; 12 aur [24]bakroṉ aur bachhroṉ ká ḳhún lekar nahíṉ, balki [25]apná hí ḳhún lekar, [26]pák makán meṉ [27]ek hí bár dákhil ho gayá, aur [28]abadí ḳhalási karái[g]. 13 Kyúṉki jab [29]bakroṉ aur bailoṉ ke ḳhún aur [30]gáe kí rákh nápákoṉ par chhirke jáne se záhirí[h] pákízagí hásil hotí hai; 14 to [31]Masíh ká ḳhún jis ne [32]apne áp ko azalí Rúh ke wasíle Ḳhudá ke sámne be'aib qurbán kar diyá, [33]tumháre[i] diloṉ[k] ko [34]murda kámoṉ se kyúṉ na pák karegá, [35]táki zinda Ḳhudá kí 'ibádat kareṉ. 15 Aur isí sabab se wuh [36]naye 'ahd ká darmiyání hai, [37]táki us maut ke wasíle se jo pahle 'ahd ke waqt ke qusúroṉ kí mu'áfí[1] ke liye húí hai, [38]buláe húe log [39]wa'de ke bamújib abadí mírás ko hásil kareṉ. 16 Kyúṉki jahán wasíyat hai, wahán wasíyat karnewále kí maut bhí sábit honí zarúr hai. 17 Is liye ki [40]wasíyat maut ke ba'd hí járí hotí hai, aur jab tak wasíyat karnewálá zinda rahtá hai, us ká ijrá nahíṉ hotá[m]. 18 Isí

6 Ḳhur. 26. 31—33 aur 40. 3, 21.
7 Ahb. 16. 12, 13. Muq. Ḳhur. 30. 1 (hásh: ke liye) aur 1 Sal. 6. 22 (hásh: ke liye).
8 Ḳhur. 25. 10; 26. 33 aur 40. 3, 21. Muk. 11. 1b.
9 Ḳhur. 16. 33, 34.
10 Gin. 17. 10.
11 Ḳhur. 25. 16 aur 40. 20. Ist. 10. 2, 5. 1 Sal. 8. 9, 21. 2 Taw. 5. 10.
12 Ḳhur. 25. 1b—22. Muq. 1 Sal. 8. 6, 7.
13 Áhb. 16. 2.
14 Muq. Gin. 28. 3.
15 Ahb. 16. 15, 34. Muq. báb 10. 3 aur Ḳhur. 30. 10.
16 Dekho báb 5. 3.
17 Báb 10. 19. Muq. Yúh. 14. 6.
18 Dekho báb 7. 19.
19 Dekho Ahb. 11. 2.
20 Mar. 7. 4, 8. Muq. báb 6. 2 (hásh:). Dekho Ahb. 11. 25.
21 Báb 10. 1.
22 Muq. áyat 24 aur báb 8. 2.
23 Dekho Mar. 14. 58.
24 Báb 10. 4.
25 Dekho A'mál 20. 28.
26 Áyat 24.
27 Báb 7. 27 aur 10. 10.
28 Aiy. 33. 24. Muq. Dán. 9. 24 aur 1 Kur. 6. 20.
29 Ahb. 16. 14—16.
30 Gin. 19. 2, 17, 18.
31 Áyat 12. 1 Yúh. 1. 7. Muk. 7. 14.
32 Báb 7. 27 aur 8. 3.
33 Báb 1. 3 aur 10. 22.
34 Báb 6. 1.
35 Rom. 6. 13. 1 Pat. 4. 2.
36 Báb 8. 6 aur 12. 24.
37 Rom. 3. 24, 25 aur 5. 6. Muk. 5. 9, wag:
38 Muq. báb 3. 1. Dekho Rom. 8. 28.
39 Muq. báb 10. 36 aur Ḳhur. 32. 13.
40 Muq. Gal. 3. 15.

a Yá *dhúp jaláne kí qurbángáh.*
b Yún. *mann rakhtá húá.*
c Yá *kánshans.*
d Yá *istibágoṉ.*
e N. *át hát.*
f Yún. *khilqat.*
g Yún. *hásil kí.*
h Yún. *jism kí.*
i N. *hamáre.*
k Yá *kánshanson.*
l Yún. *makhlasí.*
m Yá 16 *Kyúṉki jahán 'ahd hai, wahíṉ 'ahd karnewále kí maut bhí pesh honí cháhiye; 17 is liye ki 'ahd murdon ke úpar hí mátiq hotá hai, aur jab tak 'ahd karnewálá zinda rahtá hai us ká ijrá nahíṉ hotá.*

liye pahlá 'ahd bhí [41]bagair khún ke nahín bándhá gayá. 19 Chunánchi jab Músá tamám ummat ko sharí'at ká har ek hukm suná chuká, to [42]bachhron aur bakron ká khún lekar, [43]pání, aur lál ún, aur zúfá ke sáth, us kitáb aur tamám ummat par chhirak diyá, 20 aur kahá, ki [a,44]Yih us 'ahd ká khún hai, jis ká hukm Khudá ne tumháre liye diyá hai. 21 Aur isí tarah us ne [45]khaime aur 'ibádat kí tamám chízon par khún chhirká. 22 Aur taqríban sárí chízen sharí'at ke mutábiq khún se pák kí játí hain, aur [46]bagair khún baháe mu'áfí nahín hotí.

23 Pas zarúr thá, ki [47]ásmání chízon kí naqlen to in ke wasíle se pák kí jáen; magar khud ásmání chízen in se bihtar qurbánion ke wasíle se. 24 Kyúnki Masíh us [48]háth ke banáe húe pák makán men dákhil nahín húá, jo haqíqí pák makán ká namúna hai, balki ásmán hí men dákhil húá; táki ab Khudá ke rúbarú [49]hamárí khátir házir ho: 25 yih nahín ki wuh apne áp ko bár bár qurbán kare, jis tarah ki [50]sardár-káhin [51]pák makán men har sál dúsre ká khún lekar játá hai; 26 warna biná e 'álam se lekar us ko bár bár dukh uthána zarúr hotá: magar ab [52]zamánon ke ákhir men [53]ek bár [54]záhir húá, táki apne áp ko qurbán karne se gunáh ko mitá de. 27 Aur jis tarah [55]ádmíon ke liye ek bár marná aur [56]us ke ba'd 'adálat ká honá muqarrar hai; 28 isí tarah Masíh bhí ek bár [57]bahut logon ke [58]gunáh utháne ke liye qurbán hokar, [59]dúsrí bár [60]bagair gunáh ke, naját ke liye un ko dikháí degá, jo [61]us kí ráh dekhte hain.

Masíh kí kámil qurbání, aur nayá 'ahd.

10 1 Kyúnki sharí'at jis men [r]áyanda kí achchhí chízon ká 'aks hai, aur un chízon kí aslí súrat nahin, un ek hí tarah kí qurbánion se, jo har sál bilá nága guzrání játí hain, [2]pás ánewálon ko hargiz kámil, nahín kar saktí. 2 Warna un ká guzránná kyún mauqúf na ho játá? Is liye ki jab 'ibádat karnewále ek bár pák ho játe, to phir un ká dil[b] unhen gunahgár na thahrátá. 3 Balki [3]wuh qurbánián sál ba sál [4]gunáhon ko yád dilátí hain. 4 Kyúnki [5]mumkin nahín ki bailon aur bakron ká khún gunáhon ko dúr kare. 5 Isí liye [6]wuh dunyá men áte waqt kahtá hai, ki

[c]Tú ne qurbání aur nazr
ko pasand na kiyá,
Balki mere liye ek badan
taiyár kiyá;
6 Púrí sokhtaní qurbánion
aur gunáh kí qurbánion
se tú khush na húá:
7 Us waqt main ne kahá,
ki Dekh main áyá hún,
(Kitáb ke warqon[d] men
merí nisbat likhá húá
hai,)
Táki, ai Khudá, terí marzí
púrí karún.

---

41 Khur. 24. 6, 8.
42 Áyat 12.
43 Muq. Ahb. 14. 4, 7, wag: aur Gin. 19. 6, 17, wag:
44 Muq. Mat. 26. 28.
45 Muq. Khur. 29. 12, 36 aur Ahb. 8. 15, 19 aur 16. 14, 16 aur 2 Taw. 29. 22.
46 Ahb. 17. 11.
47 Báb 8. 5.
48 Báb 8. 2. Muq. áyat 11.
49 Báb 7. 25. Dekho Rom. 8. 34.
50 Dekho áyat 7.
51 Báb 10. 19.
52 Muq. báb 1. 2 aur 1 Kur. 10. 11. Dekho Mat. 13. 39.
53 Áyat 12. Báb 7. 27 aur 10. 10. 1 Pat. 3. 18.
54 1 Yuh. 3. 5.
55 Dekho Paid. 3. 19.
56 Dekho Mat. 16. 27.
57 Yas'. 53. 12. Mat. 20. 28 aur 26. 28. Mar. 10. 45. Muk. 5. 9.
58 1 Pat. 2. 24 aur 3. 18.
59 A'mál 1. 11.
60 Dekho báb 4. 16.
61 Tit. 2. 13. Muq. Yas'. 25. 9.
1 Báb 8. 5 aur 9. 11. Kul. 2. 17.
2 Muq. báb 9. 9.
3 Dekho báb 9. 7.
4 Ahb. 16. 21.
5 Áyat 11. Muq. Yas'. 1. 11—16 aur Mik. 6. 6—8, wag:
6 Muq. báb 1. 6.

a Khurúj 24. 8.

b Yá *kánshans.* c Zabur 40. 6—8.
d Yún. *túmár.*

8 Úpar to wuh kahtá hai, ki
Na tú ne qurbánion aur
nazron aur púrí sokhtaní
qurbánion, aur gunáh kí
qurbánion ko pasand kiyá,
aur na un se ḳhush húá;
hálánki wuh qurbánián
sharíʻat ke muwáfiq guzráni
játí hain; 9 aur phir yih
kahtá hai, ki [7]Dekh main áyá
hún, táki terí marzí púrí
karún; garaz wuh pahle ko
mauqúf kartá hai, táki dúsre
ko qáim kare. 10 Usí marzí
ke sabab [8]ham [9]Yisúʻ Masíh
ke jism ke [10]ek hí bár qurbán
hone ke wasíle se pák kiye
gaye hain. 11 Aur har ek
káhin to khaṛe hokar [11]har
roz ʻibádat kartá hai, aur [12]ek
hí tarah kí qurbánián bár
bár guzrántá hai, [13]jo hargiz
gunáhon ko dúr nahín kar
saktín: 12 lekin yih shaḳhs
hamesha ke liye gunáhon ke
wáste ek hí qurbání guzránkar,
[14]Ḳhudá kí dahiní taraf já
baiṭhá; 13 aur [15]usí waqt se
muntazir hai, ki us ke dushman
us ke páṅwon tale kí chaukí
banen; 14 kyúnki us ne ek hí
qurbání ḳharháne se [16]un ko
hamesha ke liye kámil kar
diyá hai, jo pák kiye játe
hain. 15 Aur Rúhu'l Quds
bhí ham ko yihí batátá hai;
kyúnki yih kahne ke ba'd, ki
16 [a17]Ḳhudáwand farmátá
hai;
Jo ʻahd main un dinon ke
ba'd un se báṅdhúngá,
wuh yih hai, ki
Main apne qánún un ke
dilon par likhúngá,
Aur un ke zihn men
ḍálúngá;

17 phir wuh yih kahtá hai,
ki
[18]Un ke gunáhon aur
bedínion ko phir kabhí
yád na karúngá.
18 Aur jab in kí muʻáfí ho
gayí hai, to phir gunáh kí
qurbání nahín rahí.

Sachchí ʻibádat karne, aur Masíhí iqrár par qáim rahne kí nasíhaten.

19 Pas ai bháiyo, [19]chúnki
hamen [20]Yisúʻ ke ḳhún ke
sabab us nayí aur zinda [21]ráh
se pák makán men ḍákhil
hone kí dilerí hai; 20 jo us
ne [22]parde yaʻní apne jism
men se hokar, hamáre wáste
maḳhsús kí hai; 21 aur chúnki
[23]hamárá aisá baṛá káhin hai,
jo Ḳhudá ke ghar ká mukhtár
hai; 22 to áo, ham sachche
dil aur púre ímán ke sáth,
aur [24]dil[b] ke ilzám ko dúr
karne ke liye [25]dilon par
chhínṭe lekar, aur badan ko
[26]sáf pání se dhulwákar, Ḳhudá
ke pás chalen: 23 [27]aur apní
ummed ke iqrár ko mazbúti
se tháme rahen; kyúnki [28]jis
ne waʻda kiyá hai, wuh
sachchá hai: 24 aur [29]mahabbat
aur nek kámon kí targíb dene
ke liye ek dúsre ká liház
rakkhen; 25 [30]aur ek dúsre
ke sáth jamaʻ hone se báz
na áen, jaisá baʻz logon ká
dastúr hai, balki ek dúsre ko
nasíhat karen; aur [31]jis qadr
us din ko nazdík hote húe
dekhte ho [32]usí qadr ziyáda
kiyá karo.

26 Kyúnki [33]haqq kí pahchán
hásil karne ke ba'd [34]agar ham
ján bújhkar gunáh karen, to

7 Áyat 7.

8 Báb 2. 11 aur 13. 12.
9 Mat. 26. 26. Mar. 14. 22. Luq. 22. 19. 1 Kur. 11. 24. Muq. áyat 5.
10 Báb 7. 27 aur 9. 12.
11 Muq. Gin. 28. 3.
12 Dekho báb 5. 1.
13 Áyát 1, 4. Muq. báb 9. 9.
14 Báb 1. 3. Dekho Mar. 16. 19.
15 Báb 1. 13. Muq. 1 Kur. 15. 25—28.
16 Áyat 1.
17 Báb 8. 10. Rom. 11. 27.
18 Báb 8. 12. Dekho Yarm. 31. 34.
19 Dekho báb 4. 16.
20 Báb 9. 25.
21 Báb 9. 8. Muq. Yuh. 10. 9 aur 14. 6.
22 Báb 9. 3.
23 Zak. 6. 11—13. Muq. báb 4. 14. Dekho báb 2. 17.
24 Báb 9. 14.
25 Muq. báb 12. 24 aur Hiz. 36. 25 aur 2 Kur. 7. 1 aur 1 Pat. 1. 2.
26 Muq. 1 Kur. 6. 11.
27 Báb 4. 14.
28 Báb 11. 11. Muq. 1 Kur. 1. 9
29 Muq. báb 3. 13.
30 Muq. Aʻmál 2. 42.
31 Dekho 1 Kur. 3. 13.
32 Rom. 13. 11—13. Yaʻq. 5. 8, wag:
33 Báb 6. 4. 2 Pat. 2. 20, 21.
34 Gin. 15. 30. Ist. 17. 12.

a Yirmayáh 31. 33.

b Yá *kánshans.*

35 gunáhon kí koí âur qurbání
báqí nahín rahí; 27 36hán,
'adálat ká ek haulnák intizár
aur 37 gazabnák átish báqí hai,
jo mukhálifon ko khá legí.
28 38Jab Músá kí shari'at ká
na mánnewálá 39do yá tín
shakhson kí gawáhí se, bagair
rahm kiye márá játá hai, 29 to
khayál karo ki wuh shakhs
kis qadr ziyáda sazá ke láiq
thahregá, 40jis ne Khudá ke
Bete ko pámal kiyá, aur 41 'ahd
ke khún ko, 42jis se wuh pák
húá thá, nápák jáná, aur 43fazl
ke Rúh ko be'izzat kiyá.
30 Kyúnki use ham jánte
hain, jis ne kahá, ki a44 Intiqám
lená merá kám hai, badlá
main hí dúngá: aur phir yih,
ki b45 Khudáwand apní ummat
kí 'adálat karegá. 31 46 Zinda
Khudá ke háthon men parná
haulnák bát hai.

32 Lekin un pahle dinon
ko yád karo, ki 47 tum ne
munawwar hone ke ba'd
48 dukhon kí barí khakher
uthái; 33 kuchh to yún ki
la'n ta'n aur musíbaton ke
bá'is tumhárá 49 tamásha baná;
aur kuchh yún ki tum un
ke sharík húe, jin ke sáth
yih badsulúkí hotí thí.
34 Chunánchi 50 tum ne qaidíon
kí hamdardí bhí kí, aur apne
mál ká lut jáná bhí 51 khushí
se manzúr kiyá, yih jánkar
ki 52 tumháre pás 53 ek bihtar
aur dáimí milkíyat hai. 35 Pas
apní dilerí ko háth se na do,
is liye ki us ká bará 54 ajr hai.
36 Kyúnki 55 tumhen sabr
karná zarúr hai, táki 56 Khudá
kí marzí púrí karke 57 wa'da
kí húí chíz hásil karo.

37 Aur 58 ab bahut hí thorí
muddat báqí hai, ki
c Ánewálá áegá, aur der na
karegá.
38 59 Aur merá rástbáz banda
ímán se jítá rahegá:
Aur agar wuh hategá, to
merá dil us se khush na
hogá.
39 Lekin ham hatnewále nahín
ki halák hon, balki ímán
rakhnewále hain ki ján
bacháen.

*Puráne 'Ahd ke díndáron kí
nazíren dekar, ímán ki
haqíqat aur us ki futuhát
ká bayán.*

II 1 Ab ímán ummed kí húí
chízon ká i'timád, aur
[r] andekhí chízon ká subút hai.
2 Kyúnki usí kí bábat buzurgon
ke haqq men achchhí gawáhí
dí gayí. 3 Ímán hí se ham
ma'lúm karte hain, ki 2 'álam
Khudá ke kahne se bane hain;
yih nahín, ki jo kuchh nazar
átá hai 3 záhirí chízon se baná
ho. 4 Ímán hí se 4 Hábil ne
5 Qayin se afzal qurbání Khudá
ke liye guzrání; aur usí ke
sabab us ke rástbáz hone kí
gawáhí dí gayí; kyúnki Khudá
ne us kí nazron kí bábat
gawáhí dí: aur agarchi wuh
mar gayá hai, táham 6 usí ke
wasíle se ab tak 7 kalám kartá
hai. 5 Ímán hí se 8 Hanok
uthá liyá[d] gayá, táki maut ko
na dekhe; aur chúnki Khudá
ne use uthá liyá[d] thá, is liye
us ká patá na milá: kyúnki
uthále jáne se[e] peshtar us ke
haqq men yih gawáhí dí gayí
thí, ki yih Khudá ko pasand
áyá hai: 6 aur bagair ímán

35 Muq. báb 6. 6 aur 1 Yúh. 5. 16.
36 Báb 2. 3 aur 12. 25.
37 Zab. 79. 5. Yas'. 26. 11. Saf. 1. 18 aur 3. 8. Muq. Hiz. 36. 5 aur Zak. 8. 2. Dekho 2 Thiss. 1. 7.
38 Ist. 17. 2—6.
39 Dekho Gin. 35. 30.
40 Muq. báb 6. 6.
41 Báb 13. 20. Zak. 9. 11.
42 Báb 9. 13, 14.
43 Muq. Mat. 12. 31, 32 aur If. 4. 30.
44 Rom. 12. 19.
45 Zab. 50. 4 aur 135. 14.
46 Yas'. 33. 14. Lúq. 12. 5.
47 Báb 6. 4.
48 Dekho Fil. 1. 30.
49 1 Kur. 4. 9.
50 Muq. báb 13. 3 aur Mat. 25. 36 aur 2 Tim. 1. 16.
51 Dekho Mat. 5. 12.
52 Muq. Lúq. 21. 19.
53 1 Pat. 1. 4.
54 Báb 2. 2 aur 11. 26.
55 Báb 12. 1—7. Lúq. 21. 19. Rom. 2. 7 aur 12. 12. Dekho Mat. 10. 22.
56 Báb 13. 21. Muq. 1 Yúh. 2. 17.
57 Báb 11. 39.
58 Yas'. 26. 20. Haj. 2. 6. Lúq. 18. 8.
59 Rom. 1. 17. Gal. 3. 11.

a Istisná 32. 35. b Istisná 32. 36.

c Habaqqúq 2. 3, 4. d Yún. *muntaqil kiyá.*
e Yún. *muntaqil hone.*

1 Rom. 8. 24. 2 Kur. 4. 18 aur 5. 7. 1 Pat. 1. 8.
2 Dekho Paid. 1. 1.
3 Muq. Rom. 4. 17.
4 Paid. 4. 4—8. 1 Yúh. 3. 12.
5 Amsál 15. 8.
6 Paid. 4. 10.
7 Báb 12. 24.
8 Paid. 5. 22—24. Muq. 2 Sal. 2. 11.

ke us ko pasand áná námumkin hai: is liye ki Ḳhudá ke pás ánewále ko [9]ímán láná cháhiye, [9]ki wuh maujúd hai, aur apne tálibon ko badlá detá hai. 7 Ímán hí ke sabab se [10]Núh ne [11]un chízon kí bábat, jo us waqt tak nazar na átí thín, hidáyat pákar, Ḳhudá ke ḳhauf se apne gharáne ke bacháo ke liye [10]kishtí banáí; jis se us ne dunyá ko mujrim ṭhahráyá, aur [12]us rástbází ká wáris húá, jo ímán se hai. 8 Ímán hí ke sabab se [13]Ibráhím jab buláyá gayá, to hukm mánkar us jagah chalá gayá, [14]jise mírás men lenewálá thá; aur agarchi jántá na thá, ki main kahán játá hún, táham rawána ho gayá. 9 Ímán hí se us ne [15]wa'da kiye húe mulk men is tarah musáfirána taur par búd o básh kí, ki goyá gair mulk hai, aur [16]Izháq aur Ya'qúb samet jo us ke sáth usí wa'de ke wáris the, [17]khaimon men sukúnat kí. 10 Kyúnki wuh us [18]páedár[a] [19]shahr ká ummedwár thá, [20]jis ká mi'már aur banánewálá Ḳhudá hai. 11 Ímán hí se [21]Sárah ne bhí sinn i yás ke ba'd hámila hone kí táqat pái, is liye ki us ne [22]wa'da karnewále ko sachchá jáná: 12 pas ek shakhs se [23]jo murda sá thá, [24]ásmán ke sitáron ke barábar kasír, aur samundar ke kanáre kí ret ke barábar beshumár aulád paidá húí.

13 Yih sab ímán kí hálat men mare, aur [25]wa'da kí húí chízen na páin, magar [26]dúr hí se unhen dekhkar khush húe[b], [27]aur iqrár kiyá, ki ham zamín par [28]pardesí aur musáfir hain. 14 Jo aisí báten kahte hain, wuh záhir karte hain, ki ham apne watan kí talásh men hain. 15 Aur jis mulk se, wuh nikal áe the, agar us ká ḳhayál karte, to [29]unhen wápas jáne ká mauqa' thá. 16 Magar haqíqat men wuh ek bihtar, ya'ní ásmání, mulk ke mushtáq the. Isí liye Ḳhudá un se, ya'ní [30]un ká Ḳhudá kahláne se, sharmáyá nahín: chunánchi [31]us ne un ke liye ek shahr taiyár kiyá.

17 Ímán hí se [32]Ibráhím ne ázmáish ke waqt Izháq ko nazr guzráná: aur jis ne wa'don ko sach mán liyá thá, wuh us iklaute ko nazr karne lagá, 18 jis kí bábat yih kahá gayá thá, ki [33]Izháq hí se terí nasl kahláegí: 19 kyúnki [34]wuh samjhá, ki Ḳhudá murdon men se jiláne par bhí qádir hai; chunánchi un hí men se tamsíl ke taur par wuh use phir milá. 20 Ímán hí se [35]Izháq ne honewálí báton kí bábat bhí Ya'qúb aur 'Esáú dono ko du'á dí. 21 Ímán hí se [36]Ya'qúb ne marte waqt Yúsuf ke dono beton men se har ek ko du'á dí, aur [37]apne 'asá se sire par sahárá lekar sijda kiyá. 22 Ímán hí se [38]Yúsuf ne, jab wuh marne ke qarib thá, baní Isráil ke khurúj ká zikr kiyá, aur apní haddiyon kí bábat hukm diyá. 23 Ímán hí se [39]Músá ke mán báp ne us ke paidá hone ke ba'd tín mahíne tak us ko chhipáe rakkhá; kyúnki unhon ne dekhá ki bachcha ḳhúbsúrat

[9] 1 Taw. 28. 9. Yarm. 29. 12—14. Muq. Yúh. 4. 24.
[10] Paid. 6. 13—22. Luq. 17. 26. 1 Pat. 3. 20.
[11] Áyat 1.
[12] Rom. 4. 13. Muq. Paid. 6. 9 aur Hiz. 14. 14, 20.
[13] Paid. 12. 1—4. A'mál 7. 2—4.
[14] Paid. 12. 7.
[15] A'mál 7. 5.
[16] Paid. 35 27.
[17] Paid. 12. 8; 13. 3, 18 aur 18. 1, 9.
[18] Zab. 87. 1. Muk. 21. 14.
[19] Báb 12. 22. Muq. báb 13. 14.
[20] Muk. 21. 2, 10.
[21] Paid. 17. 19; 18. 11—14 aur 21. 2.
[22] Báb 10. 23.
[23] Rom. 4. 19.
[24] Paid. 22. 17 aur 32. 12. Dekho Paid. 15. 5.
[25] Áyat 39.
[26] Áyat 27. Yuh. 8. 56. Muq. Mat. 13. 17.
[27] Paid. 23. 4 aur 47. 9. Muq. 1 Taw. 29. 15 aur Zab. 39. 12.
[28] If. 2. 19.
[29] Muq. Paid. 24. 6—8.
[30] Paid. 26. 24 aur 28. 13. Khur. 3. 6 aur 4. 5. Muq. báb 2. 11.
[31] Muq. áyat 10 aur Mat. 25. 34 aur Yúh. 14. 2.
[32] Paid. 22. 1—10. Ya'q. 2. 21.
[33] Rom. 9. 7. Dekho Paid. 21. 12.
[34] Rom. 4. 17—21.
[35] Paid. 27. 27—29, 39, 40.
[36] Paid. 48. 16, 20.
[37] Muq. Paid. 47. 31.
[38] Paid. 50. 24, 25. Khur. 13. 19.
[39] Khur. 2. 2, 3. A'mál 7. 20.

a Yún. *bunyádwále.* b Yún. *saldm kiyá.*

hai, aur wuh [40]bádsháh ke hukm se na ḍare. 24 Ímán hí se Músá ne bare hokar [41]Fir'aun kí beṭí ká beṭá kahláne se inkár kiyá; 25 [42]is liye ki us ne [43]gunáh ká chandroza lutf uṭháne kí nisbat, Ḳhudá kí ummat ke sáth men badsulúkí ká bardásht karná ziyáda pasand kiyá; 26 aur [44]Masíh ke liye la'n ta'n uṭháne ko Misr ke khazánon se barí daulat jáná; kyúnki us kí nigáh [45]ajr páne par thí. 27 Ímán hí se us ne, [46]bádsháh ke gusse ká ḳhauf na karke, [47]Misr ko ḳhor diyá, is liye ki wuh [48]andekhe ko goyá dekhkar sábitqadam rahá. 28 Ímán hí se [49]us ne Fasah karne aur khún chhirakne par 'amal kiyá, táki pahlauṭon ká halák karnewálá baní Isráíl ko[a] háth na lagáe. 29 Ímán hí se [50]wuh Bahr i Qulzum se is tarah guzar gaye, jaise khushk zamín par se, aur jab Misríon ne yih qasd kiyá to ḍúb gaye. 30 Ímán hí se [51]Yariho kí shahrpanáh, jab sát din tak us ke gird phir chuke, to gir parí. 31 Ímán hí se [52]Ráháb fáhisha náfarmánon ke sáth halák na húí, kyúnki [53]us ne jásúson ko amn se rakkhá thá. 32 Ab áur kyá kahún? Itní fursat kahán ki [54]Gid'on, aur [55]Báráq, aur [56]Shimshon, aur [57]Yiftah, aur [58]Dáúd, aur [59]Samwíl, aur áur nabíon ká ahwál bayán karún? 33 Unhon ne ímán hí ke sabab se bádsháhaton ko maglúb kiyá, rástbází ke kám kiye, [60]wa'da kí húí chízon ko hásil kiyá, [61]sheron ke munh band kiye, 34 [62]ág kí tezí ko bujháyá, talwár kí dhár se bach nikle, kamzorí men zoráwar húe, [63]larái men bahádur bane, gairon kí faujon ko bhagá diyá. 35 [64]'Auraton ne apne murde phirke zinda páe; ba'z már kháte kháte mar gaye, magar rihái manzúr na kí, táki un ko bihtar qiyámat nasíb ho; 36 ba'z thatthon men uráe jáne, aur kore kháne, balki [65]zanjíron men bándhe jáne aur qaid men parne se ázmáe gaye; 37 [66]sangsár kiye gaye; áre se chíre gaye; ázmáish men pare[b]; [67]talwár se máre gaye; [68]bheron aur bakriyon kí khál orhe húe, muhtájí men, musíbat men, badsulúkí ki hálat men máre máre phire; 38 dunyá un ke láiq na thí; [69]wuh jangalon, aur paháron, aur gáron, aur zamín ke garhon men áwára phirá kiye. 39 Aur [70]agarchi in sab ke haqq men ímán ke sabab se achchhí gawáhí dí gayí, táham [70]unhen wa'da kí húí chíz na milí; 40 is liye ki Ḳhudá ne peshbíní karke hamáre liye koí bihtar chíz tajwíz kí thí, [71]táki wuh hamáre bagair kámil na kiye jáen.

Dukh uṭhákar bhí ímándár rahne ki nasihat.

12 [1] Pas jab ki gawáhon ká aisá bará bádal hamen ghere húe hai, to áo ham bhí har ek bojh, aur [1]us gunáh ko jo hamen ásání se uljhá letá hai dúr karke, [2]us daur men [3]sabr se dauren, jo [4]hamen

[40] Ḳhur. 1. 16, 22.
[41] Ḳhur. 2. 10, 11.
[42] Muq. Aiy. 36, 21 aur Zab. 84. 10.
[43] 1 Yúh. 2. 17.
[44] Báb 13. 13. Muq. Zab. 89. 50, 51 aur Fil. 3. 7, 8 aur 1 Pat. 4. 14.
[45] Báb 2. 2 aur 10. 35.
[46] Ḳhur. 10. 28, 29.
[47] Ḳhur. 12. 37 aur 13. 17, 18.
[48] Áyat 13. Dekho 1 Tim. 1. 17.
[49] Ḳhur. 12. 21—30.
[50] Ḳhur. 14. 21—30.
[51] Yash. 6. 15, 16, 20.
[52] Yash. 6. 25. Ya'q. 2. 25.
[53] Yash. 2. 1, 3—13.
[54] Qázi. 6. 11.
[55] Qáz. 4. 6.
[56] Qáz. 13. 24.
[57] Qáz. 11. 1.
[58] 1 Sam. 16. 1, 13.
[59] 1 Sam. 1. 20.
[60] 2 Sam. 7. 11, 12 (?).
[61] Qáz. 14. 6. 1 Sam. 17. 35. Dán. 6. 22.
[62] Dán. 3. 25.
[63] Qáz. 7. 21. 1 Sam. 17. 51. 2 Sam. 12. 29.
[64] 1 Sal. 17. 22. 2 Sal. 4. 35.
[65] Paid. 39. 20. Yarm. 20. 2 aur 37. 15.
[66] 1 Sal. 21. 13. 2 Taw. 24. 21.
[67] 1 Sal. 19. 10. Yarm. 26. 23.
[68] 2 Sal. 1. 8.
[69] 1 Sam. 22. 1. 1 Sal. 18. 4 aur 19. 9.
[70] Áyát 2, 13. Muq. 1 Pat. 1. 12.
[71] Muq. Muk. 6. 11.
[1] Is. 4. 22.
[2] Dekho 1 Kur. 9. 24.
[3] Dekho báb 10. 36.
[4] Báb 6. 18.

a Yún. *unhey.*

b N. *dzmdish men pare; dre se chire gaye.*

darpesh hai; 2 aur [5]ímán ke bání aur kámil karnewále Yisú' ko takte rahen, [6]jis ne us khushí ke liye[a] jo us kí nazaron ke sámne thí, [7]sharmindagí kí parwá na karke, salíb ká dukh sahá, aur [8]Khudá ke takht kí dahiní taraf já baiṭhá. 3 Pas [9]us ko gaur karo, jis ne apne haqq men burái karnewále gunahgáron kí[b] is qadr mukhálafat kí bardásht kí; táki tum [10]bedil hokar himmat na háro. 4 Tum ne gunáh se larne men ab tak aisá muqábala nahín kiyá, jis men khún bahá ho. 5 Aur tum us nasíhat ko bhúl gaye, jo tumhen farzandon kí tarah kí játí hai, ki

[c]Ai mere beṭe, [11]Khudáwand kí tambíh ko náchíz na ján,
Aur jab wuh tujhe malámat kare, to bedil na ho;
6 Kyúnki [12]jis se Khudáwand mahabbat rakhtá hai, use tambíh bhí kartá hai,
Aur jis ko beṭá baná letá hai, us ke kore bhí lagátá hai.

7 Tum jo kuchh dukh sahte ho wuh tumhárí tarbiyat[d] ke liye hai. [13]Khudá farzand jánkar tumháre sáth sulúk kartá hai; wuh kaun sá beṭá hai, jise báp tambíh nahín kartá? 8 Aur agar tumhen wuh tambíh na kí gayí, [14]jis men sab sharík hain, to tum harámzáde thahre, na beṭe. 9 'Iláwa is ke, jab hamáre jismání báp hamen tambíh karte the, aur ham un kí ta'zím karte rahe, to kyá [15]rúhon ke Báp kí is se ziyáda tábi'dárí na karen, [16]jis se ham zinda rahen? 10 Wuh to thore dinon ke wáste apní samajh ke muwáfiq tambíh karte the, magar yih hamáre fáide ke liye kartá hai, [17]táki ham bhí us kí pákízagí men shámil ho jáen. 11 Aur [18]bi'lfi'l har qism kí tambíh khushí ká nahín, balki gam ká bá'is ma'lúm hotí hai: magar jo us ko sahte sahte pukhta ho gaye hain, un ko ba'd men [19]chain ke sáth rástbází ká phal bakhshtí hai. 12 Pas [20]dhíle háthon aur sust ghuṭnon ko durust karo; 13 aur [21]apne pánwon ke liye sídhe ráste banáo, táki langrá berá na ho, [22]balki shifá páe.

14 [23]Sab ke sáth mel miláp rakhne, aur us [24]pákízagí ke tálib raho, [25]jis ke bagair koí Khudáwand ko na dekhegá. 15 Gaur se dekhte raho ki koí shakhs [26]Khudá ke fazl se mahrúm na rah jáe; aisá na ho ki koí [27]karwí jar phúṭkar tumhen dukh de, aur us ke sabab se aksar log nápák ho jáen; 16 aur na koí [28]harámkár yá 'Esáú kí tarah bedín ho, [29]jis ne ek waqt ke kháne ke 'iwaz apne pahlaute hone ká haqq bech dálá. 17 Kyúnki tum jánte ho ki is ke ba'd, jab [30]us ne barakat ká wáris honá cháhá, to manzúr na húá, chunánchi us ko níyat kí tabdílí[e] ká mauqa' na milá, go us ne ánsú bahá bahákar us kí barí talásh kí.

Kalísiyá kí shirákat kí barakaton, aur pasandída 'ibádat karne ke báre men.

18 Tum us [31]pahár ke pás

---

a Yá *'iwaz.* b N. *jis ne gunahgáron kí taraf se.*
c Amsál 3. 11, 12. d Yá *tambih.*
e Yá *tauba.*

5 Báb 2. 10.
6 Luq. 24. 26. Fil. 2. 8. Muq. Yas'. 53.11.
7 Zab. 22. 6, 7 aur 69. 19. Yas'. 53. 3.
8 Báb 1. 3.
9 Muq. Mat. 10. 24 aur Muk. 2. 3.
10 Gal. 6. 9.
11 Aiy. 5. 17.
12 Zab. 94. 12 aur 119. 67, 75. Muk. 3. 19.
13 Ist. 8. 5. 2 Sam. 7. 14. Muq. Amsál 13. 24; 19. 18 aur 23. 13.
14 Muq. 1 Pat. 5. 9.
15 Dekho Gin. 16. 22.
16 Muq. Yas'. 38.16.
17 Muq. 2 Pat. 1. 4. Dekho Anb. 11.44.
18 Muq. 1 Pat. 1. 6.
19 Muq. Ya'q. 3. 17, 18.
20 Muq. Aiy. 4. 3, 4. Dekho Yas'. 35. 3.
21 Amsál 4. 26, 27.
22 Ya'q. 5.16. Muq. Gal. 6. 1.
23 Dekho Rom. 14. 19.
24 1 Thss. 4. 7.
25 Mat. 5. 8. Muq. 2 Kur. 7. 1 aur 1f. 5. 5 aur Muk. 21. 27 aur 22. 4.
26 Báb 4. 1. 2 Kur. 6. 1 aur Gal. 5. 4.
27 Ist. 29. 18. A'mál 8. 23.
28 Báb 13. 4.
29 Paid. 25. 33.
30 Paid. 27. 34, 36, 38.
31 Khur. 19. 18 aur 20. 18. Ist. 4. 11 aur 5. 22. Muq. 2 Kur. 3. 9.

nahín̲ áe, jis ká chhúná
mumkin thá, aur wuh ág se
jaltá thá, aur us par kálí
ghaṭá, aur táríkí, aur túfán,
19 aur [32]narsinge ká shor, aur
kalám karnewále kí [33]aisí
áwáz thí, jis ke sunnewálon̲
ne darḳhwást kí, ki ham se
âur kalám na kiyá jáe:
20 kyún̲ki wuh is hukm kí
bardásht na kar sake, ki
[a]Agar koí jánwar bhí us
pahár̤ ko chhúe, to sangsár
kiyá jáe; 21 aur [34]wuh nazzára
aisá ḍarauná thá, ki Músá ne
kahá; Main̲ niháyat ḍartá aur
kán̲ptá hún̲. 22 Balki tum
[35]Siyyon ke pahár̤, aur zinda
Ḳhudá ke shahr, ya'ní [36]ásmání
Yarúshalem ke pás, aur
[37]lákhon̲ firishton̲, 23 aur un
[38]pahlauṭon̲ kí 'ámm jamá'at,
ya'ní kalísiyá, [39]jin ke nám
ásmán par likhe hain̲, aur
[40]sab ke munsif Ḳhudá, aur
kámil kiye húe rástbázon̲ kí
rúhon̲, 24 aur [41]naye 'ahd
ke darmiyání Yisú', aur
[42]chhiṛkáo ke us ḳhún ke
pás áe ho, [43]jo Hábíl ke ḳhún
kí nisbat bihtar báten̲ kahtá
hai. 25 Ḳhabardár, us
kahnewále ká inkár na karná,
kyún̲ki [44]jab wuh log zamín
par hidáyat karnewále ká
inkár karke na bach sake,
to ham ásmán par ke hidáyat
karnewále se mun̲h moṛkar
kyún̲kar bach saken̲ge?
26 [45]Us kí áwáz ne us waqt
to zamín ko hilá diyá: magar
ab us ne yih wa'da kiyá hai,
ki [b]Ek bár phir main̲ faqat
zamín hí ko nahín̲, balki
ásmán ko bhí hilá dún̲gá.
27 Aur yih 'ibárat, ki [46]Ek
bár phir, is bát ko záhir kartí
hai, ki jo chízen̲ hilá dí játí
hain̲ maḳhlúq hone ke bá'is
ṭal jáen̲gí, táki behilí chízen̲
qáim rahen̲. 28 Pas ham
[47]wuh bádsháhat pákar jo
hilne kí nahín̲, [48]us fazl ko
háth se na den̲[c], jis ke sabab
se pasandída taur par Ḳhudá
kí 'ibádat [49]ḳhudátarsí aur
ḳhauf ke sáth karen̲. 29 Kyún̲ki
[d][50]hamárá Ḳhudá ḳhák kar
denewálí ág hai.

Chand Masíhí nekíon̲ kí hidáyat.

13 1 [1]Birádarána mahabbat
qáim rahe. 2 [2]Musáfir-
parwarí se gáfil na raho:
kyún̲ki isí kí wajh se [3]ba'z
ne beḳhabarí men̲ firishton̲
kí mihmándárí kí hai.
3 [4]Qaidíon̲ ko is tarah yád
rakkho, ki goyá tum un ke
sáth qaid ho; aur jin ke
sáth badsulúkí kí játí hai,
un ko bhí yih samajhkar yád
rakkho, ki ham bhí jism
rakhte hain̲. 4 [5]Byáh karná
sab men̲ 'izzat kí bát samjhí
jáe, aur bistar bedág rahe;
[6]is liye ki Ḳhudá harámkáron̲
aur zánion̲ kí 'adálat karegá.
5 [7]Rupaye kí mahabbat se
ḳhálí raho; aur [8]jo tumháre
pás hai, usí par qaná'at karo;
kyún̲ki us ne ḳhud kahá hai,
ki [e][9]Main̲ tujh se hargiz
dastbardár na hún̲gá, aur
kabhí tujhe na chhoṛún̲gá.
6 Is wáste ham dilerí ke sáth
kahte hain̲, ki
[f][10]Ḳhudáwand merá madad-
gár hai; [11]main̲ ḳhauf na
karún̲gá:
Insán merá kyá karegá?

[32] Ḳhur. 19. 16, 19.
[33] Ḳhur. 20. 19. Ist. 5. 5 aur 18. 16.
[34] Muq. Ḳhur. 19. 16 aur Ist. 9. 19.
[35] Muk. 14. 1.
[36] Dekho Gal. 4. 26.
[37] Yahudah 14.
[38] Bab 2. 12. Muq. Ḳhur. 4. 22.
[39] Luq. 10. 20.
[40] Paid. 18. 25. Zab. 58. 11, wag:
[41] Bab 8. 6 aur 9. 15.
[42] Dekho bab 10. 22.
[43] Bab 11. 4. Paid. 4. 10.
[44] Dekho bab 2. 3.
[45] Ḳhur. 19. 18.
[46] Dekho Zab. 102. 26.
[47] Dán. 2. 44
[48] Báb 13. 15.
[49] Báb 5. 7.
[50] Dekho 2 Thiss. 1. 7.
[1] Rom. 12. 10. 1 Thiss. 4. 9. 1 Pat. 3. 8. 2 Pat. 1. 7. Muq. 1 Pat. 1. 22 aur 2. 17 aur 1 Yuh. 3. 10 aur 4. 7, 20, 21.
[2] Dekho Mat. 25. 35 aur 1 Pat. 4. 9.
[3] Paid. 18. 3 aur 19. 2.
[4] Bab 10. 34. Mat. 25. 36.
[5] 1 Kur. 7. 38. Muq. 1 Tím. 4. 3.
[6] Dekho 1 Kur. 6. 9.
[7] 1 Tím. 3. 3.
[8] 1 Tím. 6. 7, 8. Muq. Fil. 4. 11. Dekho Mat. 6. 25.
[9] Muq. Zab. 37. 25 aur 2 Kur. 4. 9.
[10] Muq. Zab. 27. 1.
[11] Zab. 56. 4, 11.

a Ḳhurúj 19. 12, 13. b Haggai 2. 6.
c Yá *aisá ihsán mánen̲.* d Istisná 4. 24.
e Yahoshú' 1. 5. f Zabúr 118. 6.

Peshwáon kí yádgárí, aur tábiʻdárí karne ke bayán men.

7 [12]Jo tumháre peshwá the, aur jinhon ne tumhen Khudá ká kalám sunáyá, unhen yád rakkho; aur un kí zindagí ke anjám par gaur karke [13]un jaise ímándár ho jáo. 8 Yisúʻ Masíh kal, aur áj, balki ábád tak [14]yaksán hai. 9 [15]Mukhtalif aur begání taʻlímon ke sabab se bhatakte na phiro: kyúnki fazl se dil ká mazbút rahná bihtar hai; [16]na un khurákon se, jin ke istiʻmál karnewálon ne kuchh fáida na uthává. 10 Hamárí ek aisí qurbángáh hai, [17]jis men se khaime kí khidmat karnewálon ko khane ká ikhtiyár nahín. 11 Kyúnki [18]jin jánwaron ká khún sardárkáhin pák makán men gunáh ke kaffáre ke wáste le játá hai, un ke jism [19]khaimagáh ke báhar jaláe játe hain. 12 Isí liye Yisúʻ ne bhí, ummat ko khud [20]apne khún se pák karne ke liye, [21]darwáze ke báhar [22]dukh uthává. 13 Pas áo, [23]us kí zillat ko apne úpar liye húe[a] khaimagáh se báhar us ke pás chalen. 14 Kyúnki [24]yahán hamárá koí qáim rahnewálá shahr nahín; balki ham ánewále shahr kí talásh men hain. 15 Pas ham [25]us ke wasíle se [26]hamd kí qurbání, yaʻní un [27]honthon ká phal, jo us ke nám ká iqrár karte hain, Khudá ke liye har waqt charháyá karen. 16 Aur bhalái aur [28]sakháwat karní na bhúlo, is liye ki [29]Khudá aisí qurbánion se khush hotá hai. 17 [30]Apne peshwáon ke farmánbardár aur tábiʻ raho, [31]kyúnki wuh tumhárí rúhon ke fáide ke liye un kí tarah jágte rahte hain, jinhen [32]hisáb dená paregá; [33]táki wuh khushí se yih kám karen, na ranj se: kyúnki is súrat men tumhen kuchh fáida nahín.

18 [34]Hamáre wáste duʻá karo; kyúnki hamen yaqín hai, ki hamárá dil[b] sáf hai, aur ham har bát men nekí ke sáth zindágí guzární cháhte hain. 19 Main tumhen yih kám karne kí is liye âur bhí nasíhat kartá hún, [35]ki main jald tumháre pás phir áne páún.

Duʻá aur salám.

20 Ab [36]Khudá itmínán ká chashma[c], [37]jo [38]bheron ke bare charwáhe, yaʻní hamáre Khudáwand Yisúʻ ko, [39]abadí ʻahd ke khún ke báʻis murdon men se zinda karke uthá láyá; 21 [40]tum ko har nek bát men kámil kare, táki tum us kí marzí púrí karo, [41]aur jo kuchh us ke nazdík pasandída hai Yisúʻ Masíh ke wasíle se ham men paidá kare; [42]jis kí tamjíd abadu'l ábád hotí rahe. Ámín.

22 Ai bháiyo, main tum se iltimás kartá hún, ki is nasíhat ke kalám kí bardásht karo; kyúnki [43]main ne tumhen mukhtasar taur par likhá hai. 23 Tum ko wázih ho, ki [44]hamárá bhái Timuthiyus rihá ho gayá hai: agar wuh jald á gayá, to main us ke sáth tum se milúngá.

24 [45]Apne sab peshwáon aur sáre muqaddason se salám kaho. Itáliyawále tumhen salám kahte hain.

25 [46]Tum sab par fazl hotá rahe. Ámín[d].

---

[12] Áyát 17, 24.
[13] Muq. báb 6. 12.
[14] Báb 1. 12. Yúh. 8. 58. Muk. 1. 4, 8. Muq. 2 Kur. 1. 19.
[15] Yahúdáh 12. Dekho Ií. 4. 14.
[16] Dekho Kul. 2. 16.
[17] Muq. 1 Kur. 9.13 aur 10. 18.
[18] Dekho Khur. 29. 14.
[19] Áyat 13. Muk. 20. 9.
[20] Báb 9. 12.
[21] Muq. Muk. 14. 20.
[22] Mat. 21.39 aur 27. 32. Yúh. 19. 17, 20. Muq. Aʻmál 7. 58.
[23] Báb 11. 26 (hásh: ke liye). 1 Pat. 4.14.
[24] Muq. báb 11 10, 16 aur 12. 28 aur Mik. 2. 10. Dekho Ií. 2. 19.
[25] Ií. 5. 20.
[26] Ahb. 7.12. Zab. 107. 22 aur 116. 17.
[27] Yasʻ. 57. 19. Hús. 14. 2. Muq. Zab. 119. 108.
[28] Rom. 12. 13.
[29] Mík. 6. 7, 8. Fil. 4. 18.
[30] Áyat 7, 24.
[31] Dekho Hiz. 3. 17.
[32] Yarm. 13. 20. Hiz. 34. 10.
[33] Muq Aʻmál 20. 24, 31.
[34] 1 Thiss. 5. 25. 2 Thiss. 3. 1.
[35] Muq. Filemon 22.
[36] Dekho Rom. 15. 33.
[37] Dekho Aʻmál 2. 24.
[38] Yasʻ. 63. 11. Dekho Yúh. 10. 11.
[39] Báb 10.29. Zak. 9. 11. Muq. Yasʻ. 54. 10.
[40] 2 Thiss. 2. 17. 1 Pat. 5. 10.
[41] Báb 10. 36. Muq. Fil. 2. 13.
[42] Dekho Rom. 11. 36.
[43] Muq. 1 Pat. 5. 12.
[44] Dekho 1 Thiss. 3. 2.
[45] Áyat 7, 17.
[46] Dekho Kul. 4. 18.

---

a Yá *us ke liye laʻn taʻn uthákar.*

b Yá *kánshans.* c Yún. *itmínán ká Khudá.*

d N. *Ámín* na dárad.

YA'QÚB KÁ 'ÁMM ḲHATT

Salám.

I [1] Khudá ke aur Ḳhudáwand [2] Yisú' Masíh ke bande [2] Ya'qúb kí taraf se, [3] un bárah qabílon ko [4] jo jábajá rahte hain, salám pahunche.

Ázmáishon ke bardásht karne, aur un se fáida uṭháne ke báre men.

2 Ai mere bháiyo, jab tum [5] tarah tarah kí ázmáishon men paro, 3 to is ko yih jánkar [6] kamál ḳhushí kí bát samajhná, ki [7] tumháre ímán kí ázmáish [8] sabr paidá kartí hai. 4 Aur sabr ko apná púrá kám karne do, táki tum [9] púre aur kámil ho jáo, aur tum men kisí bát kí kamí na rahe.

5 Lekin [10] agar tum men se kisí men hikmat kí kamí ho, to [11] Ḳhudá se mánge, [12] jo bagair malámat kiye sab ko faiyází ke sáth detá hai; us ko dí jáegí. 6 Magar [13] ímán se mánge, aur [14] kuchh shakk na kare; kyúnki shakk karnewálá [15] samundar kí lahr kí mánind hotá hai, jo hawá se bahtí aur uchhaltí hai. 7 Aisá ádmí yih na samjhe, ki mujhe Ḳhudáwand se kuchh milegá; 8 wuh shakhs [16] dodila hai, aur apní sárí báton [a] men [17] beqiyám.

9 Ádná bhái apne á'lá martabe par faḳhr kare; 10 aur [18] daulatmand apní adná hálat par: is liye ki [19] ghás ke phúl kí tarah játá rahegá. 11 Kyúnki súraj nikalte hí sakht dhúp partí, aur [20] ghás ko sukhá detí hai, aur us ká phúl gir játá hai, aur us kí ḳhúbsúratí játí rahtí hai; isí tarah daulatmand bhí apní ráh par chalte chalte ḳhák men mil jáegá [b].

12 [21] Mubárak wuh shakhs hai, jo ázmáish kí bardásht kartá hai: kyúnki jab maqbúl ṭhahrá, to [22] zindagí ká wuh táj hásil karegá, [23] jis ká Ḳhudáwand ne apne mahabbat karnewálon se wa'da kiyá hai. 13 Jab koí ázmáyá jáe, to yih na kahe, ki merí ázmáish Ḳhudá kí taraf se hotí hai; kyúnki na to Ḳhudá badí se ázmáyá já saktá hai, aur na wuh kisí ko ázmátá hai: 14 hán, har shakhs apní hí khwáhishon men khinchkar aur phanskar ázmáyá játá hai. 15 Phir ḳhwáhish [24] hámila hokar gunáh ko jantí hai; aur [25] gunáh jab barh chuká to maut paidá kartá hai. 16 Ai mere piyáre bháiyo, fareb na kháná. 17 [26] Har achchhí bakhshish, aur har kámil in'ám úpar se hai, aur [27] núron ke Báp kí taraf se miltá [c] hai, [28] jis men na koí tabdílí ho saktí hai, aur na gardish ke sabab us par sáya partá hai.

---

a Yá *apne sáre chál chalan.*

b Yún. *murjhd jdegd.* c Yún. *utartd.*

---

[1] Rom. 1. 1. 2 Pat. 1. 1. Yahúdáh 1.
[2] Dekho A'mál 12. 17.
[3] Luq. 22.30. A'mál 26. 7.
[4] 1 Pat. 1. 1. Muq. A'mál 2. 9—11. Dekho Yúh. 7. 35.
[5] 1 Pat. 1. 6.
[6] Dekho Mat. 5. 12.
[7] 1 Pat. 1. 7 (hásh:).
[8] Rom. 5. 3. Muq. báb 5. 11 aur 'Ibr. 10. 36 aur 2 Pat. 1. 6.
[9] 1 Thiss. 5. 23. Dekho Mat. 5. 48.
[10] 1 Sal. 3. 9—12. Amsál 2. 2—6.
[11] Dekho Mat. 7. 7.
[12] Amsál 28. 5.
[13] Mar. 11. 24.
[14] Mat. 21. 21.
[15] Muq. Yas'. 57. 20 aur Ir. 4. 14.
[16] Báb 4. 8.
[17] Muq. 2 Pat. 2. 14 aur 3. 16.
[18] Yarm. 9. 23.
[19] Muq. Zab. 102. 4, 11 aur 1 Kur. 7. 31 aur 1 Pat. 1. 24.
[20] Yas'. 40. 7.
[21] Báb 5. 11. Mat. 10. 22. 1 Pat. 3. 14. Muq. Dán. 12. 12.
[22] Muk. 2. 10 aur 3. 11. Muq. 1 Kur. 9. 25 aur 2 Tim. 4. 8 aur 1 Pat. 5. 4.
[23] Báb 2. 5.
[24] Aiy. 15. 35. Zab. 7. 14. Yas'. 59. 4.
[25] Rom. 5. 12 aur 6. 23.
[26] Zab. 85. 12. Yúh. 3. 27. 1 Kur. 4. 7.
[27] 1 Yúh. 1. 5.
[28] Mal. 3. 6.

18 29 Us ne apní marzí se hamen kalám i haqq ke wasíle se 30 paidá kiyá, 31 táki us kí makhlúqát men se ham ek tarah ke 32 pahle phal hon.

Ḳhudá ke kalám par 'amal karne ke báre men.

19 Ai mere piyáre bháiyo, 33 yih bát tum jánte ho. Pas har ádmí 34 sunne men tez, aur 35 bolne men dhírá, aur 36 gusse men dhímá ho; 20 kyúnki insán ká gussa Ḳhudá kí rástbází ká kám nahín kartá. 21 Is liye 37 sárí najásat, aur badí ke fuzle ko dúr karke, us kalám ko 38 halímí se qabúl kar lo, jo dil men boyá gayá, aur 39 tumhárí rúhon ko naját de saktá hai. 22 Lekin 40 kalám par 'amal karnewále bano, na mahz sunnewále jo apne áp ko dhoká dete hain. 23 Kyúnki jo koí kalám ká sunnewálá ho, aur us par 'amal karnewálá na ho, wuh us shaḳhs kí mánind hai, jo apní qudratí súrat áine men dekhtá hai: 24 is liye ki wuh apne áp ko dekhkar chalá játá, aur fauran bhúl játá hai ki main kaisá thá. 25 Lekin jo shaḳhs 41 ázádí kí kámil sharí'at par gaur se nazar kartá rahtá hai, 42 wuh apne kám men is liye barakat páegá, ki sunkar bhúltá nahín, balki 'amal kartá hai. 26 Agar koí apne áp ko díndár samjhe, 43 aur apní zabán ko lagám na de, balki apne dil ko dhoká de, to us kí díndárí bátil hai. 27 Hamáre Ḳhudá aur Báp ke nazdík ḳhális aur be'aib díndárí yih hai, ki 44 yatímon aur bewa 'auraton kí musíbat ke waqt un kí 45 ḳhabar len, aur 46 apne áp ko dunyá se 47 bedág rakkhen.

Masíhí mahabbat betarafdár honí cháhiye.

2 1 Ai mere bháiyo, hamáre Ḳhudáwand 1 Zu'ljalál Yisú' Masíh ká ímán tum men 2 tarafdárí se sáth na ho. 2 Kyúnki agar ek shaḳhs to sone kí angúthí aur 'umda poshák pahine húe tumhárí jamá'at men áe, aur ek garíb ádmí maile kuchaile kapre pahine húe áe; 3 aur tum us 'umda poshákwále ká liház karke kaho, ki Tú yahán achchhí jagah baiṭh; aur 3 us garíb shaḳhs se kaho, ki Tú wahán khará rah, yá mere páṅwon kí chaukí ke pás baiṭh; 4 to kyá tum ne ápas men tarafdárí na kí, aur 4 badníyat munsif na bane? 5 Ai mere piyáre bháiyo, suno; kyá 5 Ḳhudá ne is jahán ke garíbon ko 6 ímán men daulatmand, aur us 7 bádsháhat ká wáris hone ke liye barguzída nahín kiyá, 8 jis ká us ne apne mahabbat karnewálon se wa'da kiyá hai? 6 Lekin tum ne garíb ádmí kí 9 be'izzatí kí. Kyá daulatmand tum par zulm nahín karte, aur wuhí 10 tumhen 'adálaton men ghasíṭkar nahín le játe? 7 Kyá wuh us buzurg 11 nám par kufr nahín bakte, jis se tum námzad ho? 8 Táham, agar tum is nawishte ke mutábiq, ki a Apne parausí se apní mánind mahabbat rakh, us

a Ahbár 19. 18.

29 Yúh. 1. 13.
30 Muq. Gal. 4. 19 aur 1 Pat. 1. 3, 23.
31 Muq. If. 1. 12.
32 Yarm. 2. 3. Muk. 14. 4. Muq. Rom. 8. 19—23.
33 1 Yúh. 2. 21.
34 Muq. Wá'iz 5. 1, 2.
35 Amsál 10. 19 aur 17. 27.
36 Dekho Amsál 14. 29.
37 Kul. 3. 8. 1 Pat. 2. 1, wag:
38 Báb 3. 13.
39 1 Kur. 15. 2. If. 1. 13.
40 Rom. 2. 13. Muq. báb 2. 14—20 aur Mat. 7. 21, 24—27 aur Lúq. 8. 21 aur Yúh. 13. 17.
41 Báb 2. 12. Muq. Gal. 2. 4 aur 5. 1, 13 aur 1 Pat. 2. 16 aur 2 Pat. 2. 19. Dekho Yúh. 8. 32.
42 Zab. 1. 1, 2. Lúq. 11. 28.
43 Báb 3. 2, 3. Zab. 39. 1. Muq. báb 3. 6 aur Zab. 34. 13 aur 141. 3.
44 Aiy. 31. 17, 18. Yas'. 1. 17, 23.
45 Mat. 25. 36.
46 1 Tím. 5. 22. 1 Yúh. 5. 18.
47 2 Pat. 3. 14.
1 A'mál 7. 2. 1 Kur. 2. 8.
2 Áyat 9. Ahb. 19. 15. Ist. 1. 17 aur 16. 19. Amsál 24. 23. Rom. 2. 11. If. 6. 9. 1 Pat. 1. 17, wag:
3 Muq. Amsál 18. 23.
4 Yúh. 7. 24.
5 1 Kur. 1. 27, 28. Muq. Aiy. 34. 19.
6 2 Kur. 8. 9. Muk. 2. 9. Dekho Lúq. 12. 21.
7 Mat. 5. 3. Lúq. 6. 20 aur 12. 32.
8 Dekho báb 1. 12.
9 Muq. 1 Kur. 11. 22.
10 A'mál 8. 3; 16. 19; 17. 6 aur 18. 12. Muq. báb 5. 6.
11 Muq. Yas'. 63. 19 aur 65. 1 aur 'Ámús 9. 12 aur A'mál 15. 17.

bádsháhí shari'at ko púrá karte ho, to achchhá karte ho: [9] lekin agar tum [12] tarafdárí karte ho, to gunáh karte ho; aur shari'at tum ko qusúrwár[a] ṭhahrátí hai. [10] Kyúnki jis ne sárí shari'at par 'amal kiyá, aur ek hí bát men ḳhatá kí, [13] wuh sárí báton men qusúrwár ṭhahrá. [11] Is liye ki jis ne yih kahá, ki [b] Zinā na kar, usí ne yih bhí kahá, ki [b] Ḳhún na kar. Pas agar tú ne zinā to na kiyá, magar khún kiyá, taubhí tú shari'at ká 'udúl karnewálá ṭhahrá. [12] Tum un logon kí tarah kalám bhí karo aur kám bhí karo, jin ká [14] ázádí kí shari'at ke muwáfiq insáf hogá. [13] Kyúnki [15] jis ne rahm nahín kiyá, us ká insáf bagair rahm ke hogá. Rahm insáf par gálib átá [c] hai.

Ímán a'mál ke bagair bekár hai.

[14] Ai mere bháiyo, agar koí kahe, ki Main ímándár hún, [16] magar 'amal na kartá ho, to kyá fáida? Kyá aisá ímán use najāt de saktá hai? [15] [17] Agar koí bhái yá bahin nangí ho, aur un ko rozána rotí kí kamí ho, [16] [18] aur tum men se koí un se kahe, ki Salámatí ke sáth jáo, garm aur ser raho; magar jo chízen tan ke liye darkár hain, wuh unhen na de, to kyá fáida? [17] Isí tarah ímán bhí, agar us ke sáth a'mál na hon, to apní zát se murda hai. [18] Balki koí kah saktá hai, ki Tú to ímándár hai, aur main 'amal karnewálá hún: tú apná ímán [19] bagair a'mál ke to mujhe dikhá; aur main apná ímán [20] a'mál se tujhe dikháúngá. [19] [21] Tú is bát par ímán rakhtá hai, ki Ḳhudá ek hí hai; ḳhair, achchhá kartá hai: [22] shayátín bhí ímán rakhte, aur thartharáte hain. [20] Magar ai nikamme ádmí, kyá tú yih bhí nahín jántá[d], ki ímán bagair a'mál ke bekár hai? [21] [23] Jab hamáre báp Ibráhím ne apne bete Izháq ko qurbángáh par qurbán kiyá, to kyá wuh a'mál se rástbáz na ṭhahrá? [22] Pas tú ne dekh liyá ki [24] ímán ne us ke a'mál ke sáth milkar asar kiyá, aur [25] a'mál se ímán kámil húá; [23] aur yih nawishta púrá húá, ki [e] [26] Ibráhím Ḳhudá par ímán láyá[f], aur yih us ke liye rástbází giná gayá, aur wuh [27] Ḳhudá ká dost[g] kahláyá. [24] Pas tum ne dekh liyá, ki insán sirf ímán hí se nahín, balki a'mál se rástbáz ṭhahrtá hai. [25] Isí tarah [28] Ráháb fáhisha bhí, [29] jab us ne qásidon ko apne ghar men utárá, aur dúsrí ráh se rukhsat kiyá, to kyá a'mál se rástbáz na ṭhahrí? [26] Garaz, jaise badan bagair rúh ke murda hai, waise hí ímán bhí bagair a'mál ke murda hai.

Zabán ko lagám dene ke báre men.

3 [1] Ai mere bháiyo, [1] tum men se bahut se ustád na banen, kyúnki jánte ho, ki ham jo ustád hain ziyáda

[a] Yá *'udúl karnewálá.*
[b] Ḳhurúj 20. 14. 13.
[c] Yún. *insáf ke muqábale men faḳhr kartá.*
[d] Yún. *kyá tujhe yih jánná manzúr hai?*
[e] Paidáish 15. 6.
[f] Yá *Ibrahím ne Ḳhudá ká yaqín kiyá.*
[g] Yá *ḳhalílu'lláh.*

12 Áyat 1.
13 Mat. 5. 19. Gal. 3. 10.
14 Dekho báb 1. 25.
15 Aly. 22. 6—11. Zab. 18. 25, 26. Amsál 21. 13. Hiz. 25. 11—14. Mat. 6. 15 aur 18. 32—35. Lúq. 6. 38.
16 Muq. báb 1. 22.
17 Muq. Aly. 31. 19, 20. Dekho Lúq. 3. 11.
18 1 Yúh. 3. 17, 18.
19 Muq. Rom. 3. 28 aur 4. 6 aur 'Ibr. 11. 33.
20 Mat. 7. 16, 17. Gal. 5. 6.
21 Ist. 6. 4. Muq. Rom. 2. 17—25.
22 Mat. 8. 29. Mar. 1. 24 aur 5. 7. Lúq. 4. 33, 34. A'mál 16. 17 aur 19. 15.
23 Paid. 22. 9, 12, 16—18.
24 'Ibr. 11. 17.
25 Dekho 1 Thiss. 1. 3.
26 Rom. 4. 3. Gal. 3. 6.
27 2 Taw. 20. 7. Yas'. 41. 8.
28 'Ibr. 11. 31.
29 Yash. 2. 1—22 aur 6. 23.
1 Mat. 23. 8. Muq. Rom. 2. 20, 21 aur 1 Tim. 1. 7.

sazá páenge; 2 is liye ki [2]ham sab ke sab aksar khatá karte hain. 3 Kámil shakhs wuh hai, jo báton men khatá na kare; [4]wuh sáre badan ko bhí qábú men rakh[a] saktá hai. 3 Jab ham, apne qábú men karne ke liye, [5]ghoron ke munh men lagám de dete hain, to un ke sáre badan ko bhí ghumá sakte hain. 4 Dekho, jaház bhí, agarchi bare bare hote hain, aur tez hawáon se chaláe játe hain, táham ek niháyat chhotí sí patwár ke zarí'e se mánjhí kí marzí ke muwáfiq ghumáe játe hain. 5 Isí tarah zabán bhí ek chhotá sá 'uzw hai, aur [6]barí shekhí mártí hai. Dekho thorí sí ág se kitne bare jangal men ág lag játí hai. 6 [7]Zabán bhí ek ág hai; zabán hamáre a'zá men sharárat ká ek 'álam hai, [8]aur sáre jism ko dág lagátí hai, aur dáira e dunyá[b] ko ág lagá detí hai, aur jahannam kí ág se jaltí rahtí hai. 7 Kyúnki har qism ke chaupáe[c], aur parand, aur kíre makaure, aur daryáí jánwar to insán ke qábú men á sakte hain: 8 magar zabán ko koí ádmí qábú men nahin kar saktá; wuh ek balá hai, jo kabhí ruktí hí nahín; [9]zahr i qátil se bharí húí hai. 9 Isí se ham Khudáwand aur Báp kí hamd karte hain; aur isí se ádmíon ko, [10]jo Khudá kí súrat par paidá húe hain, baddu'á dete hain. 10 Ek hí munh se mubárakbád aur baddu'á nikaltí hai. Ai mere bháiyo, aisá na honá cháhiye.

[2] 1 Sal. 8. 46. Amsál 20. 9. Wá'iz 7. 20.
[3] 1 Yúh. 1. 8.
[4] Muq. Mat. 12. 37.
[4] Dekho báb 1. 26.
[5] Zab. 32. 9.
[6] Muq. Zab. 12. 3, 4 aur 73. 8, 9
[7] Zab. 120. 2—4. Amsál 16. 27.
[8] Mat. 15. 18.
[9] Zab. 140. 3. Wá'iz 10. 11. Rom. 3. 13.
[10] Dekho Paid. 1. 26.

a Yún. *lagám de.*
b Yún. *paidáish ke pahiye.* c Yún. *jánwar.*

11 Kyá chashme ke ek hí munh se míthá aur khárí páni nikaltá hai? 12 Ai mere bháiyo, kyá anjír ke darakht men zaitún, aur angúr men anjír paidá ho sakte hain? Isí tarah khárí chashme[d] se míthá páni nahín nikal saktá.

Sachchi ásmáni hikmat ke bayán men.

13 Tum men dáná aur samajhdár kaun hai? jo aisá ho, [11]wuh apne kámon ko nek chál chalan ke wasíle se us [12]hilm ke sáth záhir kare jo hikmat se paidá hotá hai. 14 Lekin agar tum apne dil men sakht [13]hasad aur tafriqe rakhte ho, to haqq ke khiláf na shekhí máro, na jhúth bolo. 15 [14]Yih hikmat wuh nahín, jo úpar se utartí hai, balki dunyawí, aur [15]nafsání, aur [16]shaitání hai. 16 Is liye ki jahán hasad aur tafriqa hotá hai, wahán fasád aur har tarah ká burá kám bhí hotá hai. 17 Magar [17]jo hikmat úpar se átí hai, awwal to wuh pák hotí hai, phir [18]milansár, halím, aur tarbiyatpizír, [19]rahm aur achchhe phalon se ladí húí, [20]betarafdár[e], aur [21]beriyá hotí hai. 18 Aur sulh karánewálon ke liye [22]rástbází ká phal [23]sulh ke sáth boyá játá hai.

Khudgarazí aur dunyawí niyat ke khiláf.

4 1 Tum men laráiyán aur jhagre kahán se á gaye? Kyá un khwáhishon[f] se nahín, [1]jo tumháre a'zá men fasád kartí hain? 2 Tum khwáhish

[11] Báb 2. 18.
[12] Báb 1. 21.
[13] Áyat 16. A'mál 5. 17. Rom. 2. 8. 2 Kur. 12. 20. Gal. 5. 20. Fil. 1. 17 aur 2. 3. Muq. Rom. 13. 13.
[14] Báb 1. 17.
[15] Yahúdáh 19.
[16] Muq. 1 Sal. 22. 22 aur 2 Thiss. 2. 9 10 aur 1 Tim. 4. 1 aur Muk. 2. 24.
[17] Muq. 1 Kur. 2. 6, 7.
[18] Muq. 'Ibr. 12. 11.
[19] Muq. Lúq. 6. 36.
[20] Báb 2. 4.
[21] Rom. 12. 9.
[22] Amsál 11. 18 Yas'. 32. 17. Hús. 10. 12.
[23] 'Ámús 6. 12. Fil. 1. 11. Mat. 5. 9. Gal. 5. 7, 8.

[1] Rom. 7. 23. 1 Pat. 2. 11.

d Yún. *pání.* e Yá *betagaiyur.*
f Yún. *un lazzaton* yá *us 'aish o 'ishrat.*

karte ho, aur tumhen miltá nahín: khún aur hasad karte ho, aur kuchh hásil nahín kar sakte; tum jhagarte aur larte ho; tumhen is liye nahín miltá, ki mángte nahín; 3 tum mángte ho, aur páte nahín, is liye ki [2]burí níyat se mángte ho, táki apní 'aish o 'ishrat men kharch karo. 4 [3]Ai ziná karnewáliyo, kyá tumhen nahín ma'lúm, ki dunyá se dostí rakhní Khudá se dushmaní karní hai? [4]Pas jo koí dunyá ká dost banná cháhtá hai, wuh apne áp ko Khudá ká dushman banátá hai. 5 Kyá tum yih samajhte ho, ki kitábi muqaddas befáida kahtí hai?[a] [5]Jis rúh ko us ne hamáre andar basáyá hai, kyá [6]wuh aisí árzú kartí hai, jis ká anjám hasad ho? 6 [7]Wuh to ziyáda taufíq bakhshtá hai. Isí liye yih áyá hai, ki [b][8]Khudá magrúron ká muqábala kartá hai, magar [7]firotanon ko taufíq bakhshtá hai. 7 Pas Khudá ke tábi' ho jáo; aur [9]Iblís ká muqábala karo, to wuh tum se bhág jáegá. 8 [10]Khudá ke nazdík jáo, to wuh tumhára nazdík áegá. Ai gunahgáro, [11]apne háthon ko sáf karo; aur [12]ai dodilo, [13]apne dilon ko pák karo. 9 [14]Afsos aur mátam karo, aur roo: tumhárí hansí mátam se, badal jáe, aur tumhárí khushí udásí se. 10 [15]Khudáwand ke sámne firotaní karo, wuh tumhen sarbaland karegá.

Badgoí, aur dunyawí shekhí, aur zulm ke khiláf nasíhaten.

11 Ai bháiyo, [16]ek dúsre kí badgoí na kare. Jo apne bháí kí badgoí kartá, yá [17]bháí par ilzám lagátá hai, wuh shari'at kí badgoí kartá, aur shari'at par ilzám lagátá hai; aur agar tú shari'at par ilzám lagátá hai, to shari'at par 'amal karnewálá nahín, balki us par hákim[c] thahrá. 12 [18]Shari'at ká denewálá aur hákim to ek hí hai, jo bacháne aur [19]halák karne par qádir hai; [20]tú kaun hai, jo apne parausí par ilzám lagátá hai?

13 Tum jo yih kahte ho, ki [21]Ham áj yá kal fulán shahr men jákar wahán ek baras thahrenge, aur saudágarí karke nafa' utháenge; 14 aur yih jánte nahín ki kal kyá hogá; zará suno to. Tumhárí zindagí chíz hí kyá hai? [22]Bukhárát ká sá hál hai; abhí nazar áe, abhí [23]gáib ho gaye. 15 Bajáe is ke tumhen yih kahná cháhiye, ki [24]Agar Khudáwand cháhe, to ham zinda bhí rahenge, aur yih yá wuh kám bhí karenge. 16 Magar ab tum apní shekhíon par fakhr karte ho; [25]aisá sab fakhr burá hai. 17 [26]Pas jo koí bhaláí karní jántá hai, aur nahín kartá, us ke liye yih gunáh hai.

5 1 [1]Ai daulatmando, zará suno to; tum apní [2]musíbaton par jo ánewálí hain roo aur wáwailá karo. 2 [3]Tumhárá mál bigar gayá, aur [3]tumhárí poshákon ko kírá khá gayá. 3 Tumháre sone chándí ko zang lag gayá; aur wuh zang tum par gawáhí degá, aur ág kí tarah tumhárá gosht kháegá. [4]Tum

2 Muq. 1 Yúh. 5. 14.
3 Yas'. 54. 5. Yarm. 2. 2.
4 Yúh. 15. 19. 1 Yúh. 2. 15. Muq. Mat. 6. 24.
5 1 Kur. 6. 19. 2 Kur. 6. 16.
6 Muq. Yarm. 3. 14 aur Hús. 2. 19.
7 Yas'. 54. 7, 8. Dekho Mat. 13. 12.
8 1 Pat. 5. 5. Muq. Aiy. 22. 29 aur Zab. 138. 6 aur Mat. 23. 12 aur 2 Kur. 7. 6, wag:
9 1 Pat. 5. 8, 9. Muq. If. 4. 27 aur 6. 11.
10 2 Taw. 15. 2 Nauhá 3. 57. Zak. 1. 3. Mal. 3. 7. Muq. Lúq. 15. 20.
11 Yas'. 1. 16.
12 Báb 1. 8.
13 Yarm. 4. 14.
14 Muq. Mat. 5. 4.
15 Áyat 6. Yas'. 57. 15. Muq. Lúq. 1. 52. Dekho Mat. 23. 12.
16 2 Kur. 12. 20. 1 Pat. 2. 1. Muq. báb 5. 9.
17 Dekho Mat. 7. 1.
18 Yas'. 33. 22.
19 Mat. 10. 28.
20 Rom. 14. 4.
21 Amsál 27. 1. Lúq. 12. 18—20.
22 Zab. 102. 3. Muq. Aiy. 7. 7.
23 A'mál 13. 41.
24 Dekho A'mál 18. 21.
25 Muq. 1 Kur. 5. 6.
26 Muq. Lúq. 12. 47, 48 aur 2 Pat. 2. 21. Dekho Yúh. 9. 41.
1 Lúq. 6. 24. Muq. Amsál 11. 28 aur 'Ámús 6. 1 aur 1 Tim. 6. 9.
2 Rom. 3. 16.
3 Aiy. 13. 28. Yas'. 50. 9. Mat. 6. 19, 20.
4 Mat. 6. 19. Lúq. 12. 21. Rom. 2. 5.

a Yá *kitáb i muqaddas men yih 'ibárat befáida dí hai, ki.*
b Amsál 3. 34.
c Yá *ilzám lagánewálá.*

ne [5]akhír zamáne men khazána jama' kiyá hai. 4 Dekho, [6]jin mazdúron ne tumháre khet káṭe, un kí wuh mazdúrí jo tum ne dagá karke rakh chhorí, chillátí hai, aur [7]fasl káṭnewálon kí faryád [8]Rabbu'l afwáj ke kánon tak pahunch gayí hai. 5 [9]Tum ne zamín par 'aish o 'ishrat kí, aur maze uráe; tum ne apne dilon ko [10]zabh ke din moṭá táza kiyá. 6 [11]Tum ne [12]rástbáz shakhs ko qusúrwár ṭhahráyá aur qatl kiyá; wuh tumhárá muqábala nahín kartá.

Tarah tarah ki nasihaten.

7 Pas ai bháiyo, Khudáwand kí ámad tak sabr karo. Dekho, kisán zamín kí qímatí paidáwár ke intizár men [13]pahle aur pichhle menh ke barasne tak sabr kartá rahtá hai. 8 Tum bhí sabr karo, aur [14]apne dilon ko mazbút rakkho; kyúnki Khudáwand kí ámad [15]qarib hai. 9 Ai bháiyo, ek dúsre kí shikáyat na karo, [16]táki tum sazá na páo: dekho, [17]munsif [18]darwáze par khará hai. 10 Ai bháiyo, [19]jin nabíon ne Khudáwand ke nám se kalám kiyá, un ko dukh uṭháne, aur sabr karne ká namúna samjho. 11 Dekho, sabr karnewálon ko ham mubárak kahte hain: tum ne [20]Aiyúb ke sabr ká hál to suná hí hai, aur [21]Khudáwand kí taraf se jo is ká anjám húá, use bhí ma'lúm kar liyá, jis se [22]Khudáwand ká bahut tars aur rahm záhir hotá hai.

12 Magar ai mere bháiyo, sab se barhkar yih hai, ki [23]qasam na kháo; na ásmán kí, na zamín kí, na kisí áur chíz kí, balki hán kí jagah hán karo, aur nahín kí jagah nahín, táki sazá ke láiq na ṭhahro.

13 Agar tum men koí musíbatzada ho, to du'á mánge. Agar khush ho, to [24]hamd ke gít gáe. 14 Agar tum men koí bímár ho, to kalísiyá ke buzurgon[a] ko buláe, aur [25]wuh Khudáwand ke nám se us ko tel malkar, us ke liye du'á mángen; 15 jo du'á ímán se sáth hogí, us ke bá'is bímár bach jáegá, aur Khudáwand use uṭhá khará karegá, aur [26]agar us ne gunáh kiye hon, to un kí bhí mu'áfí ho jáegí. 16 Pas [27]tum ápas men ek dúsre se apne apne gunáhon ká iqrár karo; aur ek dúsre ke liye du'á mángo, [28]táki shifá páo. [29]Rástbáz kí du'á ke asar se bahut kuchh ho saktá hai. 17 Eliyyáh [30]hamárá hamtabí'at insán thá; [31]us ne bare josh se du'á kí, ki menh na barse; chunánchi [32]sárhe tín baras tak zamín par menh na barsá. 18 [33]Phir us ne du'á kí, to ásmán se pání barsá, aur zamín men paidáwár húí.

19 Ai mere bháiyo, [34]agar tum men koí ráh i haqq se gumráh ho jáe, aur koí [35]us ko pher láe, 20 to wuh yih ján le[b], ki jo koí kisí gunahgár ko us kí gumráhí se pher láegá, [36]wuh ek ján[c] ko maut se bacháegá, aur [37]bahut se gunáhon par parda dálegá.

---

a *Yá prisbutiroṇ.* b N. *to yih ján lo.*
c N. *apní ján.*

---

5 Muq. áyat 8, 9.
6 Aiy. 24. 10. Dekho Ahb. 19. 13.
7 Ist. 24. 15.
8 Rom. 9. 29.
9 Muq. Aiy. 21. 13 aur Lúq. 16. 19 aur 1 Tim. 5. 6 aur 2 Pat. 2. 13.
10 Yarm. 12. 3.
11 Báb 4. 2.
12 Muq. A'mál 3. 14.
13 Dekho Ist. 11. 14.
14 1 Thiss. 3. 13.
15 1 Pat. 4. 7. Muq. Rom. 13. 11, 12 aur Fil. 4. 5 aur 'Ibr. 10. 25, 37.
16 Muq. Mat. 7. 1.
17 Muq. 1 Pat. 4. 5 aur Muk. 22. 12.
18 Mat. 24. 33 Mar. 13. 29. Muq. 1 Kur. 4. 5.
19 Mat. 5. 12 aur 23. 34. A'mál 7. 52. 'Ibr. 11. 32—38.
20 Aiy. 1. 21, 22 aur 2. 10.
21 Aiy. 42. 10, 12.
22 Khur. 34. 6.
23 Mat. 5. 34
24 Muq. Kul. 3. 16.
25 Mar. 6. 13. Muq. Mar. 16. 18.
26 Yas'. 33. 24. Mat. 9. 2. Mar. 2. 5. Lúq. 5. 20.
27 A'mál 19. 18.
28 'Ibr. 12. 13.
29 Paid. 18. 23—32 aur 20. 17. Gin. 11. 2. 1 Sal. 13. 6 aur 17. 22. 2 Sal. 4. 33 aur 19. 15—20 aur 20. 2—5. Aiy. 42. 8. Amsál 15. 29.
30 A'mál 14. 15.
31 1 Sal. 17. 1 aur 18. 1.
32 Lúq. 4. 25.
33 1 Sal. 18. 42, 45.
34 Muq. Mat. 18. 15 aur Gal. 6. 1.
35 Zab. 51. 13. Dán. 12. 3. Mal. 2. 6. Muq. Lúq. 1. 16.
36 Rom. 11. 14.
37 1 Pat. 4. 8. Muq. Nahum. 4. 5 aur Zab. 32. 1 aur 85. 2 aur Amsál 10. 12.

PATRAS KÁ PAHLÁ ‘ÁMM ḲHATT

Du‘á e ḳhair.

I 1 Patras kí taraf se, jo
Yisú‘ Masíh ká rasúl hai,
un musáfiron̲ ke nám jo Puntus,
Galatiya, Kappadukiya, Ásiya
aur Bithuniya men̲ [1]jábajá
rahte hain̲, 2 aur [2]Ḳhudá Báp
ke ‘ilm i sábiq ke muwáfiq,
Rúh ke [3]pák karne se, far-
mánbardár hone aur [4]Yisú‘
Masíh ká ḳhún chhiṛke jáne
ke liye barguzída húe hain̲.
[5]Fazl aur [6]itmínán tumhen̲
ziyáda hásil hotá rahe.

Masíhí naját aur ummed ká shukríya.

3 [7]Hamáre Ḳhudáwand Yisú‘
Masíh ke Ḳhudá aur Báp kí
hamd ho, jis ne [8]Yisú‘ Masíh
ke murdon̲ men̲ se jí uṭhne
ke bá‘is [9]apní baṛí rahmat se
[10]hamen̲ zinda ummed ke liye
naye sire se paidá kiyá, 4 táki
[11]ek gairfání, aur bedág, aur
[12]lázawál mírás ko hásil karen̲;
5 [13]wuh tumháre wáste, jo
Ḳhudá kí qudrat se [14]ímán ke
wasíle us naját ke liye, [15]jo
áḳhirí waqt men̲ záhir hone
ko taiyár hai, hifázat kiye
játe ho, ásmán par mahfúz hai.
6 Is ke sabab tum ḳhushí
manáte ho, agarchi ab chand
roz ke liye zarúrat kí wajh se,
[16]tarah tarah kí ázmáishon̲ ke
sabab gamzada ho; 7 aur yih
is liye hai, ki [17]tumhárá ázmáyá
húá ímán[a], [18]jo [19]ág se ázmáe
húe fání sone se bhí bahut hí
beshqímat hai, [20]Yisú‘ Masíh
ke zuhúr ke waqt ta‘ríf aur
jalál aur ‘izzat ká bá‘is
ṭhahre: 8 [21]us se tum bedekhe
mahabbat rakhte ho, aur
[22]agarchi is waqt us ko nahín̲
dekhte, táham us par ímán
lákar aisí ḳhushí manáte ho,
jo bayán se báhar aur jalál se
bharí hai; 9 aur apne [23]ímán
ká maqsad, ya‘ní rúhon̲ kí
naját, hásil karte ho. 10 Isí
naját kí bábat [24]un nabíon̲ ne
baṛí talásh aur tahqíq kí,
jinhon̲ ne us fazl ke báre men̲
jo tum par hone ko thá,
nubuwwat kí. 11 Unhon̲ ne is
bát kí tahqíq kí, ki [25]Masíh
ká Rúh, jo un men̲ thá, aur
[26]peshtar se [27]Masíh ke dukhon̲
kí, aur un ke ba‘d ke jalál kí
gawáhí detá thá, wuh [28]kaun
se aur kaise waqt kí taraf
ishára kartá thá. 12 [29]Un par
yih záhir kiyá gayá, ki wuh
[30]na apní, balki tumhárí
ḳhidmat ke liye yih báten̲
kahá karte the, jin kí ḳhabar
ab tum ko un kí ma‘rifat milí,
jinhon̲ ne [31]Rúhu'l Quds ke
wasíle jo ásmán par se bhejá
gayá, tum ko ḳhushḳhabarí
dí; aur [32]firishte bhí in báton̲
par gaur se nazar karne ke
mushtáq hain̲.

[1] Dekho Ya‘q. 1. 1.
[2] A‘mál 2. 23. Muq. Rom. 8. 29 aur 11. 2.
[3] Dekho 1 Thiss. 4. 3.
[4] ‘Ibr. 10. 22 aur 12. 24.
[5] 2 Pat. 1. 2.
[6] Dan. 4. 1. Yahudáh 2.
[7] 2 Kur. 1. 3. If. 1. 3.
[8] Báb 3. 21. Muq. 1 Kur. 15. 20.
[9] Tit. 3. 5.
[10] Áyat 23.
[11] Rom. 8. 17
[12] Muq. bab 5. 4.
[13] Muq. Kul. 1. 5 aur 2 Tím 4. 8.
[14] If. 2. 8.
[15] Muq. bab 5. 10 aur Rom. 8. 18 aur 2 Kur. 4. 17 aur ‘Ibr. 12. 11.
[16] Ya‘q. 1. 2. Muq. bab 4. 12.
[17] Ya‘q. 1. 3 (hásh: ke liye).
[18] Áiy. 23. 10. Zab. 66. 10. Amsál 17. 3. Yas‘. 48. 10. Zak. 13. 9, wag:
[19] 1 Kur. 3. 13.
[20] Rom. 2. 7, 10. 1 Kur. 4. 5. Muq. 2 Thiss. 1. 7—12.
[21] Muq. 1 Yúh. 4. 20.
[22] Muq. ‘Ibr. 11. 27. Dekho Yuh. 20. 29.
[23] Rom. 6. 22.
[24] 2 Pat. 1. 19. Muq. Dan. 8. 15 aur Mat. 13. 17 aur Lúq. 10. 24.
[25] Rom. 8. 9. Muq. 2 Pat. 1. 21. Dekho A‘mál 16. 7.
[26] Dekho Mat. 26. 24.
[27] Yas‘. 52. 13—53. 12. Lúq. 24. 26. A‘mal 3. 18
[28] Dán. 9. 24—26.
[29] Dan. 12. 4, 9, 13.
[30] Muq. Mat. 13. 17 aur ‘Ibr. 11. 39, 40.
[31] A‘mál 2. 2—4.
[32] Muq. Dan. 8. 13 aur 12. 5—7 aur If. 3. 10.

a Yún. *tumháre ímán kí ázmaish.*

Masíhi ummed aur mahabbat ki nasíhat.

13 Is wáste [33]apní 'aql kí kamar bándhkar, aur [34]hoshyár hokar, us fazl kí kámil ummed rakkho, jo Yisú' Masíh ke zuhúr ke waqt tum par honewálá hai; 14 aur farmánbardár farzand hokar [35]apní jahálat ke zamáne kí [36]puráni khwáhishon ke tábi' na bano [a]; 15 balki [37]jis tarah tumhárá bulánewálá pák hai, usí tarah tum bhí [38]apne sáre chál chalan men pák bano; 16 kyúnki likhá hai, ki [b]Pák ho, is liye ki main pák hún. 17 Aur jab ki tum [39]Báp kahkar us se du'á mángte [c] ho, jo [40]har ek ke kám ke muwáfiq [41]bagair tarafdárí ke insáf kartá hai, to apní musáfirat ká zamána [42]khauf ke sáth guzáro: 18 kyúnki tum jánte ho, ki tumhárá [43]nikammá chál chalan jo bápdádon se chalá átá thá, us se [44]tumhárí khalásí fání chízon, ya'ní sone chándí ke zarí'e se nahín húí; 19 balki ek [45]be'aib aur bedág [46]barre, ya'ní Masíh ke [47]beshqímat khún se; 20 [48]us ká 'ilm to bináe 'álam ke peshtar se thá, magar [49]zuhúr [50]akhír zamáne men tumhárí khátir húá, 21 ki [51]us ke wasíle se Khudá par ímán láe ho, [52]jis ne us ko murdon men se jiláyá, aur [53]jalál bakhshá, táki tumhárá ímán aur ummed Khudá par ho. 22 Chúnki tum ne haqq kí tábi'dárí se apne dilon ko pák kiyá hai, jis se [54]bhráiyon kí beriyá mahabbat paidá húí, is liye [55]dil o ján se ápas men bahut mahabbat rakkho; 23 kyúnki tum [56]fání tukhm se nahín, balki gairfání se, Khudá ke kalám ke wasíle, [57]jo zinda aur qáim hai, naye sire se paidá húe ho. 24 Chunánchi

[d] [58]Har bashar ghás kí mánind hai,
Aur us kí sárí shán o shaukat ghás ke phúl kí mánind:
Ghás to súkh játí hai, aur phúl gir játá hai;
25 [59]Lekin Khudáwand ká kalám abad tak qáim rahegá.

Yih wuhí [60]khushkhabarí ká kalám hai, jo tumhen sunáyá gayá thá.

Masíhion ko Khudá ki haikal aur káhin banná cháhiye.

2 1 Pas [1]har tarah kí badkhwáhí, aur sáre fareb, aur riyákárí, aur hasad, aur har tarah kí badgoí ko dúr karke, 2 [2]nauzád bachchon kí mánind khális rúhání [3]dúdh ke mushtáq raho, táki us ke zarí'e se naját hásil karne ke liye barhte jáo; 3 agar tum ne [4]Khudáwand ke mihrbán hone ká maza chakkhá hai: 4 us ke, ya'ní [5]ádmion ke radd kiye húe, par Khudá ke chune húe aur qímatí zinda patthar ke pás ákar, 5 [6]tum bhí zinda pattharon kí tarah [7]rúhání ghar bante játe ho, táki [8]káhinon ká muqaddas firqa bankar, [9]aisí rúhání qurbánián charháo, jo Yisú' Masíh ke wasíle se [10]Khudá ke nazdík maqbúl hotí hain. 6 Chunánchi

a Yún. *hamshakl na ho.* b Ahbár 11. 44.
c Yún. *us ko pukárte.* d Yasha'yáh 40. 6, 8.

33 Dekho Luq. 12. 35.
34 Báb 4. 7 aur 5. 8. 1 Thiss. 5. 6, 8. 2 Tim. 4. 5.
35 A'mál 17. 30.
36 Báb 4. 2, 3. Rom. 12. 2 (háshiya: ke liye). Tit. 3. 3.
37 1 Yúh. 3. 3. 2 Kur. 7. 1 aur 1 Thiss. 4. 7 aur 'Ibr. 12. 14.
38 Ya'q. 3. 13.
39 Yarm. 3. 19. Mal. 1. 6. 2 Kur. 6. 18. Muq. Mat. 6. 9.
40 Dekho Zab. 62. 12.
41 Dekho Ya'q. 2. 1.
42 Báb 3. 15. 2 Kur. 7. 1. Muq. Rom. 11. 20.
43 Dekho Is. 4. 17.
44 Muq. Zab. 49. 8 aur 130. 8 aur 1 Kur. 6. 20 aur Tit. 2. 14 aur 2 Pat. 2. 1.
45 'Ibr. 9. 14. Muq. Khur. 12. 5.
46 Dekho Yúh. 1. 29.
47 Dekho A'mál 20. 28.
48 Muq. Is. 3. 11 aur Muk. 13. 8.
49 Dekho Rom. 16. 26.
50 'Ibr. 1. 2.
51 Yúh. 12. 44.
52 Muq. Rom. 10. 9. Dekho A'mál 2. 24.
53 A'mál 3. 13. 'Ibr. 2. 9. Muq. báb 3. 22. Dekho Yúh. 7. 39.
54 Rom. 12. 9. Dekho 'Ibr. 13. 1.
55 1 Tím. 1. 5.
56 Yuh. 1. 13.
57 'Ibr. 4. 12.
58 Ya'q. 1. 10, 11.
59 Muq. Mat. 24. 35.
60 Yas'. 40. 9.
1 Is. 4. 22, 25, 31. Kul. 3. 8. Ya'q. 1. 21, wagaira.
2 Dekho Mat. 18. 3.
3 1 Kur. 3. 2. 'Ibr. 5. 12, 13.
4 Zab. 34. 8. 'Ibr. 6. 5.
5 Áyát 6, 7.
6 Is. 2. 20—22. Muq. 1 Kur. 3. 9.
7 'Ibr. 3. 4, 6.
8 Áyat 9.
9 Yas'. 56. 7. Mal. 1. 11. Rom. 12. 1. 'Ibr. 13. 15.
10 Rom. 15. 16. Fil. 4. 18.

kitáb i muqaddas men áyá hai, ki

[a]Dekho, main Siyyon men kone ke sire ká chuná húá aur qímatí patthar[b] rakhtá hún:

[11]Jo us par ímán láegá, hargiz sharminda na hogá.

7 Pas tum [12]ímán lánewálon ke liye to wuh qímatí hai[c]: magar ímán na lánewálon ke liye

[d]Jis patthar ko mi'máron ne radd kiyá,

Wuhí kone ke sire ká patthar ho gayá;

8 aur,

[e][13]Thes lagne ká patthar, aur thokar kháne kí chatán húá;

kyúnki wuh náfarmán hokar kalám se thokar kháte hain: aur [14]isí ke liye muqarrar bhí húe the. 9 Lekin tum [15]ek barguzída nasl, [16]sháhí [17]káhinon ká firqa, [18]muqaddas qaum, aur [19]aisí ummat ho, jo Khudá kí khass milkíyat hai, táki us kí khúbián záhir karo, jis ne tumhen [20]táríkí se [21]apní 'ajíb raushní men buláyá hai: 10 [22]pahle tum koí ummat na the, magar ab Khudá kí ummat ho: tum par rahmat na húí thí, magar ab tum par rahmat húí.

Ġair-qaumon men har tarah ki nek chál chalne kí hidáyat.

11 Ai piyáro, main tumhárí minnat kartá hún, ki tum [23]apne áp ko pardesí aur musáfir jánkar un [24]jismání khwáishon se parhez karo, [25]jo rúh se larái rakhtí hain: 12 aur [26]gair-qaumon men apná chál chalan nek rakkho; táki jin báton men wuh tumhen badkár jánkar tumhárí badgoí karte hain, [27]tumháre nek kámon ko dekhke, unhí ke sabab [28]muláhize ke din Khudá kí baráí karen.

13 [29]Khudáwand kí khátir insán ke har ek intizám[f] ke tábi' raho: bádsháh ke, is liye 14 aur hákimon ke, is liye ki wuh [30]badkáron kí sazá aur [31]nekokáron kí ta'ríf ke liye us ke bheje húe hain; 15 kyúnki Khudá kí yih marzí hai, ki [32]tum nekí karke nádán ádmíon kí jahálat kí báton ko band kar do: 16 aur [33]apne áp ko ázád jáno; magar is ázádí ko badí ká parda na banáo, balki [34]apne áp ko Khudá ká banda jáno. 17 [35]Sab kí 'izzat karo. [36]Birádarí se mahabbat rakkho. [37]Khudá se daro. Bádsháh kí 'izzat karo.

18 [38]Ai naukaro, bare khauf se apne málikon ke tábi' raho; na sirf nekon aur halímon hí ke, balki badmizájon ke bhí. 19 Kyúnki [39]agar koí Khudá ke khayál se, beinsáfí ke bá'is dukh uthákar, taklífon kí bardásht kare, to yih pasandída hai. 20 Is liye ki agar tum ne gunáh karke mukke kháe, aur sabr kiyá, to kaun sá fakhr hai? hán, [40]agar nekí karke dukh páte, aur sabr karte ho, to yih Khudá ke nazdík pasandída hai. 21 Aur [41]tum isí ke liye buláe gaye ho:

11 Rom. 9. 33 aur 10. 11.
12 Muq. 2 Kur. 2. 16.
13 Rom. 9. 33.
14 Muq. Rom. 9. 22 aur Yahúdáh 4.
15 Ist. 10. 15. Yas'. 43.20.
16 Khur. 19. 6. Muk 1. 6 aur 5. 10.
17 Yas'. 61. 6 aur 66.21.
18 Ist. 7. 6.
19 Khur. 19. 5. Ist. 7. 6. Yas'. 43.21. Mal. 3. 17. Tit. 2. 14, wag:
20 Muq. Yas'. 42.16. Dekho A'mál 26. 18.
21 Zab 36. 9.
22 Hús. 1. 6, 9, 10 aur 2. 23. Rom. 9. 25, 26 aur 10. 19.
23 Dekho Ahb. 25.23
24 Rom. 13. 14. Gal. 5. 24.
25 Ya'q. 4. 1.
26 Muq. báb 3. 16 aur 2 Kur. 8. 21 aur Fil. 2. 15 aur Tit. 2. 8.
27 Mat. 5.16. 2 Kur.9.13. Gal. 1. 24.
28 Yas'. 10. 3. Muq. Luq. 19. 44.
29 Rom. 13. 1. Tit. 3. 1.
30 Rom. 13. 4.
31 Rom. 13. 3.
32 Áyat 12.
33 Dekho Ya'q. 1. 25.
34 Muq. Rom. 6. 22 aur 1 Kur. 7. 22.
35 Rom. 12. 10 aur 13. 7.
36 Dekho 'Ibr. 13. 1.
37 Amsál 24 21.
38 Yf. 6. 5. Kul. 3. 22. 1 Tim. 6. 1. Tit. 2. 9.
39 Báb 3. 14, 17. Muq. báb 4. 16.
40 Báb 3. 17, 18 aur 4. 13, 16.
41 Báb 3. 9. Dekho A'mál 14. 22.

a Yasha'yáh 28. 16.
b N. *Siyyon men ek chuná húá patthar, ya'ní kone kí qímatí sira.*
c Yá *us se 'izzat hai.*
d Zabúr 118. 22.
e Yasha'yáh 8. 14.
f Yún. *maḳhluq.*

[40] kyúnki Masíh bhí tumháre wáste dukh uṭhákar [42] tumhen ek namúna de gayá hai, táki us ke naqsh i qadam par chalo. 22 [43] Na us ne gunáh kiyá, aur na us ke munh se koí makr kí bát niklí: 23 [44] na wuh gáliyán khákar gálí detá thá; aur na dukh pákar kisí ko dhamkátá thá; balki [45] apne áp ko sachche insáf karnewále ke sipurd kartá thá: 24 [46] wuh áp hamáre gunáhon ke apne badan par liye húe salíb[a] par charh gayá, táki ham [47] gunáhon ke i'tibár se markar [48] rástbází ke i'tibár se jíen; aur [49] usí ke már kháne se tum ne shifá pái. 25 Kyúnki [50] pahle tum bheron kí tarah bhaṭakte phirte the; magar ab apní rúhon ke [51] Gallebán aur Nigahbán[b] ke pás phir á gaye ho.

3 [1] Ai bíwiyo, [1] tum bhí apne apne shauhar ke tábi' raho; [2] is liye ki agar ba'z un men se kalám ko na mánte hon, taubhí [2] tumháre pákíza chál chalan aur khauf ko dekhkar, begair kalám ke [3] apní apní bíwí ke chál chalan se [4] Khudá kí taraf khinch jáen[c]. [3] Aur tumhárá singár [5] zahirí na ho; ya'ní sir gúndhná, aur sone ke zewar, aur tarah tarah ke kapre pahinná; [4] balki [6] tumhárí bátiní aur poshída insániyat, hilm aur mizáj kí gurbat kí gairfání áráish se árásta rahe; kyúnki Khudá ke nazdík is kí barí qadr hai. [5] Aur agle zamáne men bhí Khudá par ummed rakhnewálí muqaddas 'auraten apne áp ko isí tarah sanwártí, aur apne apne shauhar ke tábi' rahtí thín: [6] chunánchi Sárah Ibráhím ke hukm men rahtí, aur [7] use khudáwand kahtí thí; tum bhí agar nekí karo, aur [8] kisí daráwe se na ḍaro, to us kí betiyán húín.

7 [9] Ai shauharo, tum bhí bíwiyon ke sáth 'aqlmandí se basar karo, aur 'aurat ko názuk [10] zarf jánkar us kí 'izzat karo, aur yún samjho ki ham dono zindagí kí ni'mat ke wáris hain, táki tumhárí du'áen ruk na jáen.

Birádarána mahabbat aur Masíh kipairawikinasihaten.

8 Ġaraz, [11] sab ke sab yakdil aur hamdard raho; [12] birádarána mahabbat rakkho; [13] narmdil aur [14] firotan bano; 9 [15] badí ke 'iwaz badí na karo; aur gálí ke badle gálí na do; balki is ke bar'aks [16] barakat cháho; kyúnki [17] tum barakat ke wáris hone ke liye buláe gaye ho. 10 Chunánchi

[d] Jo koí zindagí se ḳhush honá,
Aur achchhe din dekhná cháhe,
Wuh zabán ko badí se,
Aur honthon ko makr kí bát kahne se báz rakkhe:
11 Badí se kanára kare, aur nekí ko 'amal men láe;
Sulh ká tálib ho, aur us kí koshish men rahe.
12 Kyúnki Khudáwand kí nazar rástbázon kí taraf hai,

---

a Yún. *lakṛí.* b Yá *Bishap.*
c Yún. *chál chalan ke wasíle se nafa' ho jáen.*
d Zabúr 34. 12—16.

[42] Dekho Mat. 11. 29.
[43] Yas'. 53. 9. Muq. 2 Kur. 5. 21 aur 'Ibr. 4. 15 aur 1 Yúh. 3. 5.
[44] Báb 3. 9. Yas'. 53. 7. 'Ibr. 12. 3.
[45] Luq. 23. 46.
[46] Yas'. 53. 4, 11. Mat. 8. 17. 'Ibr. 9. 28.
[47] Rom. 6. 2, 11 aur 7. 4, 6. Kul. 2. 20 aur 3. 3.
[48] Rom. 6. 13.
[49] Yas'. 53. 5.
[50] Yas'. 53. 6. Muq. Zab. 119. 176 aur Hiz. 34. 6 aur Luq. 15. 4.
[51] Dekho Yúh. 10. 11.
[1] Dekho Paid. 3. 16.
[2] Tit. 2. 5.
[3] 1 Kur. 7. 16.
[4] 1 Kur. 9. 19—22. Muq. Mat. 18. 15.
[5] 1 Tim. 2. 9. Muq. Yas'. 3. 18—23.
[6] Rom. 2. 29 aur 7. 22. 2 Kur. 4. 16. Ifs. 3. 16.
[7] Paid. 18. 12
[8] Amsál 3. 25
[9] Ifs. 5. 25. Kul. 3. 19.
[10] Dekho 1 Thiss. 4. 4.
[11] Dekho Rom. 12. 16.
[12] Dekho 'Ibr. 13. 1.
[13] Ifs. 4. 32.
[14] Dekho Ifs. 4. 2.
[15] Báb 2. 23. Dekho Rom. 12. 17.
[16] Luq. 6. 28. Rom. 12. 14. Muq. 1 Kur. 4. 12.
[17] Báb 2. 21.

Aur us ke kán un kí du'á par lage hain:
Magar badkár Khudáwand kí nigáh men hain.
13 [18]Agar tum nekí karne men sargarm ho, to tum se badí karnewálá kaun hai?
14 Aur [19]agar rástbází kí khátir dukh saho bhí, to tum mubárak ho: [20]na un ke daráne se daro, aur [21]na ghabráo; 15 balki [22]Masíh ko Khudáwand jánkar apne dilon men muqaddas samjho, aur [23]jo koí tum se tumhárí ummed kí wajh daryáft kare, us ke jawáb dene ke liye har waqt musta'idd raho, magar [24]hilm aur [25]khauf ke sáth; 16 aur [26]níyat[a] bhí nek rakkho, táki [27]jin báton men tumhárí badgoí hotí hai, un hí men wuh log sharminda hon, jo tumháre Masíhí nek chál chalan par la'n ta'n karte hain. 17 Kyúnki agar Khudá kí yihí marzí ho, ki [28]tum nekí karne ke sabab dukh uṭháo, to yih badí karne ke sabab dukh uṭháne se bihtar hai. 18 Is liye ki [29]Masíh ne bhí, ya'ní rástbáz ne náráston ke liye, gunáhon ke bá'is [30]ek bár dukh uṭháyá[b], [31]táki ham ko[c] Khudá ke pás pahuncháe; wuh [32]jism ke i'tibár se to márá gayá, lekin [33]rúh ke i'tibár se zinda kiyá gayá; 19 isí men us ne jákar un qaidí rúhon men manádí kí, 20 jo us agle zamáne men náfarmán thín, [34]jab Khudá Núh ke waqt men tahammul karke ṭhahrá rahá thá, aur [35]wuh kishtí taiyár ho rahí thí, jis par sawár hokar thore se ádmí, ya'ní [36]áṭh jánen, pání ke wasíle se bachín: 21 aur usí pání ká mushábih bhí, ya'ní baptisma[d], [37]Yisú' Masíh ke jí uṭhne ke wasíle se, [38]ab tumhen bachátá hai; us se jism kí najásat ká dúr karná murád nahín, balki khális níyat[a] se Khudá ká tálib honá murád hai; 22 [39]wuh ásmán par jákar Khudá kí dahiní taraf baiṭhá hai; aur [40]firishte aur ikhtiyárát aur qudraten us ke tábi' kí gayí hain.

4 1 Pas jab ki [2]Masíh ne jism ke i'tibár se dukh uṭhayá, to [2]tum bhí aisá hí mizáj ikhtiyár karke hathyárband bano; kyúnki [3]jis ne jism ke i'tibár se dukh uṭhayá, us ne gunáh se farágat pái, 2 [4]táki áyanda ko [5]apní báqí jismání zindagí [6]ádmion kí khwáhishon ke mutábiq na guzáre, balki [7]Khudá kí marzí ke mutábiq. 3 Is wáste ki [8]gair-qaumon kí marzí ke muwáfiq kám karne, aur shahwatparastí, burí khwáhishon, maikhwárion, náchrang, nashebázion, aur makrúh butparastion men jis qadr ham ne pahle waqt guzárá, wuhí bahut hai: 4 is par wuh ta'ajjub karte hain, ki tum usí sakht [9]badchalní tak un ká sáth nahín dete, aur [10]la'n ta'n karte hain. 5 Unhen usí ko hisáb denā paregá, jo [11]zindon aur murdon ká insáf karne ko taiyár hai. 6 Kyúnki [12]murdon ko bhí khushkhabarí isí liye sunái gayí thí, ki jism ke liház se to ádmion ke

[18] Muq. Amsál 16. 7.
[19] Báb 2. 19, 20 aur 4. 14, 16. Mat. 5. 10.
[20] Yas'. 8. 12, 13. Muq. áyat 6 aur Mat. 10. 28.
[21] Yúh. 14. 1, 27.
[22] Muq. Yas'. 29. 23 aur Mat. 6. 9.
[23] Muq. Kul. 4. 6.
[24] Muq. 2 Tim. 2. 25.
[25] Dekho báb 1. 17.
[26] 'Ibr. 13. 18 (hásh: ke liye hásh:).
[27] Báb 2. 12
[28] Báb 2. 20. Muq. báb 4. 16, 16.
[29] Báb 2. 21 aur 4. 1. Dekho Rom. 4. 25.
[30] 'Ibr. 9. 26, 28.
[31] Rom. 5. 2.
[32] Báb 4. 1. Kul. 1. 21. Muq. 2 Kur. 13. 4.
[33] Báb 4. 6.
[34] Paid. 6. 3, 5, 13, 14.
[35] 'Ibr. 11. 7.
[36] Paid. 7. 1, 7, 23 aur 8. 18. 2 Pat. 2. 5.
[37] Báb 1. 3.
[38] Mar. 16. 16. A'mál 16. 33. Rom. 6. 3—6. Tit. 3. 5.
[39] A'mál 2. 33, 34. Rom. 8. 34 If. 1. 20. Kul. 3. 1. 'Ibr. 1. 3.
[40] Rom. 8. 39. 1 Kur. 15. 24. If. 1. 21.
[1] Báb 3. 18.
[2] Muq. If. 6. 13.
[3] Rom. 6. 2, 7. Gal. 5. 24. Kul. 3. 3, 5.
[4] Rom. 6. 14 aur 14. 7. 2 Kur. 5. 15.
[5] Báb 1. 14.
[6] Tit. 2. 12. 1 Yúh. 2. 16.
[7] Rom. 6. 11.
[8] If. 4. 17—19. 1 Thiss. 4. 5. Muq. 1 Kur. 12. 2.
[9] Dekho If. 5. 12.
[10] Báb 2. 12 aur 3. 16.
[11] Muq. Ya'q. 5. 9. Dekho A'mál 10. 42.
[12] Báb 3. 19.

a Yá *kinshans.*
b N. *Masíh bhí, ya'ní rástbáz náráston ke liye . . . ek bár múá.*
c N. *tum ko.*
d Yá *istibáq.*

mutábiq un ká insáf ho, lekin rúh ke liház se Ḳhudá ke mutábiq zinda rahen.

7 [13]Sab chízon ká khátima jald honewálá hai; pas [14]hoshyár raho aur [15]du'á mángne ke liye taiyár. 8 Sab se barhkar yih hai, ki ápas men barí mahabbat rakkho, kyúnki [16]mahabbat bahut se gunáhon par parda dál detí hai. 9 Bagair burburáe [17]ápas men musáfirparwarí karo: 10 [18]jin ko jis jis qadr ni'mat milí hai, wuh use [19]Ḳhudá kí mukhtalif ni'maton ke achchhe mukhtáron kí tarah ek dúsre kí ḳhidmat men sarf karen; 11 agar koí kuchh kahe, to aisá kahe ki goyá [20]Ḳhudá ká kalám hai[a]; agar koí ḳhidmat kare, to [21]us táqat ke mutábiq kare, jo Ḳhudá de; táki sab báton men Yisú' Masíh ke wasíle [22]Ḳhudá ká jalál záhir ho: [23]jalál aur [24]saltanat abadu'l ábád usí kí hai. Ámín.

12 Ai piyáro, jo [25]musíbat kí ág tumhárí ázmáish ke liye tum men bharkí hai, yih samajhkar us se ta'ajjub na karo, ki yih ek anokhí bát ham par wáqi' húí hai: 13 balki [26]Masíh ke dukhon men jyún jyún sharík ho, khushí karo; táki [27]us ke jalál ke zuhúr ke waqt bhí niháyat ḳhush o ḳhurram ho. 14 [28]Agar [29]Masíh ke nám ke sabab tumhen malámat kí játí hai, to tum mubárak ho; kyúnki jalál ká Rúh, ya'ní Ḳhudá ká Rúh, tum par sáya kartá hai. 15 [30]Tum men se koí shaḳhs ḳhúní, yá chor, yá badkár, yá [31]áuron ke kám men dastandáz ḥokar dukh na páe: 16 lekin [30]agar [32]Masíhí hone ke bá'is koí shaḳhs dukh páe, to sharmáe nahín, balki [29]is nám ke sabab se Ḳhudá kí baráí kare. 17 Kyúnki wuh waqt á pahunchá hai, ki [33]Ḳhudá ke ghar se 'adálat shurú' ho, aur [34]jab ham hí se shurú' hogí, to un ká kyá anjám hogá, jo [35]Ḳhudá kí ḳhushḳhabarí ko nahín mánte? 18 Aur [36]jab rástbáz hí mushkil se naját páegá, to bedín aur gunahgár ká kyá ṭhikáná? 19 Pas jo Ḳhudá kí marzí ke muwáfiq dukh páte hain, wuh neki karke [37]apní jánon ko wafádár Ḳháliq ke sipurd karen.

Buzurgon aur jawánon ke faráiz. Firotaní aur hoshyárí ki nasíhat.

5 1 Tum men jo buzurg[b] hain, [1]main un kí tarah buzurg[b], aur [2]Masíh ke dukhon ká gawáh, aur záhir honewále jalál men sharík bhí hokar, un ko yih nasíhat kartá hún, 2 ki [3]Ḳhudá ke us galle kí gallabání karo, jo tum men hai; [4]láchárí se nigahbání na karo[c], balki Khudá kí marzí ke muwáfiq ḳhushí se; aur [5]nájáiz nafa' ke liye nahín, balki dilí shauq se; 3 aur jo log tumháre sipurd hain, [6]un par hukúmat na jatáo, balki [7]galle ke liye namúna bano; 4 aur jab [8]sardár Gallabán záhir hogá, to tum ko [9]jalál ká aisá sihrá milegá, [10]jo murjháne ká nahín. 5 Ai jawáno, tum bhí buzurgon ke tábi' raho. Balki sab ke sab [11]ek dúsre kí

a Yún. *ke kalime haiy.*

b Yá *prisbutir.* c N. *láchárí se nahíy.*

[13] Dekho Ya'q. 5. 8.

[14] Dekho báb 1. 13.
[15] Mat. 26. 41. Luq. 21. 36.

[16] Muq 1 Kur. 13. 5, 6. Dekho Ya'q. 5. 20.
[17] 'Ibr. 13. 2. Muq. 1 Tím. 3. 2 aur Tit. 1. 8.
[18] Rom. 12. 6, 7. 1 Kur. 4. 7. Muq. Mat. 25. 15.
[19] 1 Kur. 4. 1, 2. Tit. 1. 7.
[20] A'mál 7. 38. Rom. 3. 2. 'Ibr. 5. 12.
[21] Rom. 12. 3.

[22] 1 Kur. 10. 31.
[23] Dekho Rom. 11. 36.
[24] Báb 5. 11. Yahúdáh 25. Muk. 1. 6 aur 5. 13.
[25] Báb 1. 7.

[26] Fil. 3. 10, 11. Dekho A'mál 5. 41.
[27] Muq. báb 1. 8—7 aur 5. 1 aur Rom. 8. 17, 18 aur Yahúdáh 24.
[28] Zab. 89. 51. Mat. 5. 11.
[29] Yúh. 15. 21. Muq. 'Ibr. 11. 26.
[30] Báb 2. 19, 20 aur 3. 14, 17.
[31] 1 Thiss. 4. 11. 2 Thiss. 3. 11. 1 Tím. 5. 13.

[32] Dekho A'mál 26. 28.

[33] Yarm. 25. 29. Hiz. 9. 6.
[34] 'Ámús 3. 2. Rom. 2. 9. Luq. 23. 31.
[35] Muq. 2 Thiss. 1. 8.
[36] Amsál 11. 31.

[37] Zab. 31. 5. Luq. 23. 46. Muq. Zab. 10. 14 aur 2 Tím. 1. 12.

[1] Muq. 2 Yúh. 1 aur 3 Yúh. 1.
[2] Dekho Luq. 24. 48.

[3] Muq. Yahúdáh 12. Dekho Yúh. 21. 16.
[4] Filemon 14 (hásh: ke liye).
[5] 1 Tím. 3. 8. Tit. 1. 7.
[6] Hiz. 34. 4. Mat. 20. 25. Mar. 10. 42. 2 Kur. 1. 24.
[7] Fil. 3. 17. 2 Thiss. 3. 9. 1 Tím. 4. 12. Tit. 2. 7.
[8] 'Ibr. 13. 20.
[9] 1 Kur. 9. 25. Dekho Ya'q. 1. 12.
[10] Muq. báb 1. 4.
[11] Muq. Mat. 20. 26, 27 aur Yúh. 13. 4, 5, 14.

khidmat ke liye firotaní se
kamarbasta raho; is liye
ki [12] Khudá magrúron ká
muqábala kartá hai, magar
firotanon ko taufíq bakhshtá
hai. 6 Pas Khudá ke qawwí
háth ke níche firotaní se raho,
táki wuh tumhen waqt par
sarbaland kare; 7 aur [13] apná
sárá fikr usí par dál do, kyúnki
[14] us ko tumhárá khayál hai.
8 [15] Tum hoshyár aur [16] bedár
raho: tumhárá [17] mukhálif[a]
Iblís [18] garajnewále sher i
babar kí tarah dhúndhtá
[19] phirtá hai, ki kis ko phár
kháe: 9 [20] tum ímán men
mazbút hokar, aur yih jánkar
[21] us ká muqábala karo, ki
[22] tumháre bháí jo dunyá men
hain, aise hí dukh bhar rahe
hain. 10 Ab Khudá, jo har
tarah ke fazl ká chashma hai,
[23] jis ne tum ko Masíh men
apne [24] abadí jalál ke liye
buláyá, [25] tumháre thorí muddat
tak dukh uṭháne ke ba'd, áp hí
[26] tumhen kámil, aur qáim, aur
[27] mazbút[c] karegá. 11 [28] Abadu'l
ábád usí kí saltanat rahe.
Ámín.

Salám aur du'á.

12 Main ne [29] Silwánus kí
ma'rifat, jo merí dánist
men diyánatdár bháí hai,
[30] mukhtasar taur par likhkar,
tumhen nasíhat kí, aur yih
gawáhí dí, ki [31] Khudá ká
sachchá fazl yihí hai: [32] isí
par qáim raho. 13 Jo Bábil men
tumhárí tarah barguzída hai,
wuh, aur merá beṭá [33] Marqus
tumhen salám kahte hain.
14 [34] Mahabbat se bosa le lekar
ápas men salám karo.
[35] Tum jitne shakhs Masíh
men ho, sab ko itmínán hásil
hotá rahe.

PATRAS KÁ DÚSRÁ 'ÁMM KHATT

Du'á e khair. Khudá ke fazl ke sabab se Masíhí nekion par 'amal karne kí nasíhat.

I [1] [1] Shama'ún Patras kí taraf
se, jo Yisú' Masíh ká banda
aur rasúl hai, un logon ke
nám jinhon ne hamáre [2] Khudá
aur Munjí Yisú' Masíh kí
[3] rástbází ke sabab[b] [4] hamárá
sá qímatí ímán páyá hai.
2 [5] Khudá, aur hamáre Khudá-
wand Yisú' kí pahchán ke
sabab[b] fazl aur itmínán tum-
hen ziyáda hotá rahe; [3] kyúnki
us kí iláhí qudrat ne wuh sab
chízen jo zindagí aur díndárí
se muta'alliq hain, hamen
us kí pahchán ke wasíle se
'ináyat kín, [6] jis ne ham ko
apne kháss jalál aur nekí ke
zarí'e se buláyá; 4 jin ke
bá'is us ne ham se qímatí aur
niháyat baṛe wa'de kiye, táki
un ke wasíle se tum [7] us
kharábí[d] se chhúṭkar, jo dunyá

[12] Dekho Ya'q. 4. 6, 10.
[13] Muq. Zab. 37. 5 aur 55. 22. Dekho Mat. 6. 25.
[14] Zab. 40. 17.
[15] Dekho báb 1. 13.
[16] Mat. 24. 42.
[17] If. 4. 27 aur 6. 11. Muk. 12. 9, 12. Muq. Aiy. 1. 9—12 aur Lúq. 22. 31 aur 2 Kur. 2. 11.
[18] Muq. Zab. 22. 21.
[19] Aiy. 1. 7 aur 2. 2.
[20] Kul. 2. 5.
[21] Ya'q. 4. 7.
[22] A'mál 14. 22. 1 Thiss. 3. 3. 2 Tím. 3. 12.
[23] 1 Kur. 1. 9. 1 Thiss. 2. 12. 1 Tim. 6. 12
[24] 2 Tim. 2. 10.
[25] Báb 1. 6.
[26] 'Ibr. 13. 21.
[27] Lúq. 22. 32. Rom. 16. 25. 1 Thiss. 3. 2, wag:
[28] Dekho báb 4. 11.
[29] A'mál 15. 22. 2 Kur. 1. 19. 1 Thiss. 1. 1. 2 Thiss. 1. 1.
[30] Muq. 'Ibr. 13. 22.
[31] Dekho A'mál 11. 23.
[32] Dekho 1 Kur. 15. 1.
[33] Dekho A'mál 12. 12.
[34] Dekho Rom. 16. 16.
[35] If. 6. 23.
[1] A'mál 15. 14.
[2] Tit. 2. 13.
[3] Rom. 3. 21—26.
[4] Rom. 1. 12. 2 Kur. 4. 13. Tit. 1. 4.
[5] Áyát 3, 8. Báb 2. 20. Muq. Yúh. 17. 3 aur Fil. 3. 8.
[6] Muq. 1 Thiss. 2. 12 aur 2 Thiss. 2. 14 aur 2 Tim. 1. 9 aur 1 Pat. 5. 10.
[7] Báb 2. 18, 20.

a Yá *mudda'í*. b Yá *men*. c N. *aur páedár ízád*. d Yá *fand*.

men burí ḳhwáhish ke sabab se hai, un ke wasíle se [8]zát i iláhí men sharík ho jáo. 5 Pas isí bá'is tum apní taraf se kamál koshish karke, apne ímán par [9]nekí, aur nekí par [10]ma'rifat, 6 aur ma'rifat par [11]parhezgárí, aur parhezgárí par [12]sabr, aur sabr par díndárí, 7 aur díndárí par [13]birádarána ulfat, aur birádarána ulfat par [14]mahabbat barháo. 8 Kyúnki agar yih báten tum men maujúd hon, aur ziyáda bhí hotí jáen, to tum ko hamáre Ḳhudáwand Yisú' Masíh ke pahchánne men bekár aur [15]bephal na hone dengí. 9 Aur jis men yih báten na hon, [16]wuh andhá hai, aur kotáhnazar, aur [17]apne pahle gunáhon ke dhoe jáne ko bhúle baiṭhá hai. 10 Pas, ai bháiyo, [18]apne buláwe aur [19]barguzídagí ko sábit karne kí ziyáda koshish karo: kyúnki agar aisá karoge, to [20]kabhí ṭhokar na kháoge: 11 balki is se tum hamáre [21]Ḳhudáwand aur Munjí Yisú' Masíh kí abadí bádsháhat men barí 'izzat ke sáth[a] dákhil kiye jáoge.

Injíl ke wa'don kí sachchái rasúlon ke mushábade aur Puráne 'Ahdnáme kí peshíngoíon se sábit hotí hai.

12 Is liye main [22]tumhen yih báten yád diláne ko hamesha musta'idd rahúngá; agarchi tum un se wáqif aur [23]us haqq bát par qáim ho, jo tumhen hásil hai. 13 Aur jab tak main [24]is ḳhaime men hún, [25]tumhen yád dilá dilákar ubhárná apne úpar wájib samajhtá hún; 14 kyúnki [26]hamáre Ḳhudáwand Yisú' Masíh ke batáne ke muwáfiq [27]mujhe ma'lúm hai, ki mere ḳhaime ke giráe jáne ká waqt jald ánewálá hai. 15 Pas main aisí koshish karúngá, ki mere intiqál ke ba'd tum in báton ko hamesha yád rakh sako. 16 Kyúnki jab ham ne tumhen apne [28]Khudáwand Yisú' Masíh kí qudrat aur ámad se wáqif kiyá thá, to dagábází kí gharí húí kahániyon kí pairawí nahín kí thí, balki [29]khud us kí 'azmat ko dekhá thá. 17 Ki us ne Ḳhudá Báp se us waqt 'izzat aur jalál páyá, jab us afzal jalál men se use yih áwáz áí, ki [30]Yih merá piyárá Beṭá hai, jis se main ḳhush hún: 18 aur jab ham us ke sáth [31]muqaddas pahár par the, to ásmán se yihí áwáz átí suní. 19 Aur [32]hamáre pás nabíon ká wuh kalám hai, jo ziyáda mu'tabar ṭhahrá; aur tum achchhá karte ho, jo yih samajhkar us par gaur karte ho, ki [33]wuh ek chirág hai, jo andherí[b] jagah men raushní baḳhshtá hai, jab tak pau na phaṭe, aur [34]subh ká sitára tumháre [35]dilon men na chamke: 20 aur pahle yih ján lo, ki kitáb i muqaddas kí kisí nubuwwat kí bát kí táwíl kisí ke zátí ikhtiyár par mauqúf nahín. 21 Kyúnki [36]nubuwwat kí koí bát ádmí kí ḳhwáhish se kabhí nahín húí, balki ádmí [37]Rúhu'l Quds kí tahrík se sabab Ḳhudá kí taraf se bolte the.

---

a Yún. *ifrát se.*

b Yún. *maili.*

---

[8] Muq. If. 4. 24 aur 'Ibr. 12. 10 aur 1 Yuh. 3. 2.

[9] Fil. 4. 8.

[10] Muq. 1 Pat. 3. 7.

[11] A'mál 24. 25. Gal. 5. 23.

[12] Dekho 'Ibr. 10. 36 aur Ya'q. 1. 3.

[13] 'Ibr. 13. 1.

[14] 1 Kur. 13. 1 Yuh. 4. 16.

[15] Dekho Yuh. 15. 2 aur Tit. 3. 14.

[16] Aly. 5. 14 aur 12. 25. Yas'. 59. 10. Saf. 1. 17. Muq. 1 Yuh. 2. 9—11.

[17] If. 5. 26. Tit. 2. 14. 'Ibr. 9. 14. 1 Yuh. 1. 7. Muk. 7. 14.

[18] Muq. Fil. 2. 12 aur 'Ibr. 3. 14, wag:

[19] 1 Thiss. 1. 4.

[20] Muq. báb 3. 17 aur 1 Yuh. 2. 10.

[21] Kul. 1. 13. Muq. A'mál 14. 22.

[22] Yahúdáh 5. Muq. Rom. 15. 14, 15 aur Fil. 3. 1 aur 1 Yuh. 2. 21.

[23] 2 Yuh. 1.

[24] 2 Kur. 5. 1, 4.

[25] Muq. báb 3. 1.

[26] Yuh. 21. 18, 19.

[27] Muq. Ist. 4. 21, 22 aur 31. 4 aur 2 Tím 4. 6.

[28] Dekho 1 Thiss. 2. 19.

[29] Mat. 17. 1, 2, 6. Mar. 9. 2. Luq. 9. 28, 29. Yuh. 1. 14.

[30] Mat. 17. 5. Mar. 9. 7. Luq. 9. 35. Muq. Mat. 3. 17.

[31] Muq. Khur. 3. 5 aur Yash. 5. 15.

[32] 1 Pat. 1. 10.

[33] Zab. 119. 105. Yuh. 5. 35.

[34] Muk. 2. 28 aur 22. 16. Muq. Mal. 4. 2.

[35] 2 Kur. 4. 6

[36] 2 Tím. 3. 16.

[37] 1 Pat. 1. 11. Muq. 2 Sam. 23. 2 aur Luq. 1. 70 aur A'mál 1. 16 aur 3. 18.

Jhúṭhe ustádon ká zikr.

2 1 Aur jis tarah [1]us ummat
men jhúṭhe nabí bhí the,
isí tarah [2]tum men bhí jhúṭhe
ustád hon̲ge, jo [3]poshída taur
par halák karnewálí bid'aten̲
nikálen̲ge, aur [3]us Málik ká
inkár karen̲ge, [4]jis ne unhen̲
mol liyá thá, aur apne áp ko
jald halákat men̲ ḍálen̲ge.
2 Aur bahutere un kí shahwat-
parastí kí pairawí karen̲ge;
jin ke sabab se ráh i haqq kí
[5]badnámí hogí. 3 Aur wuh
[6]lálach se [7]báten̲ banákar,
tum ko apne nafa' ká sabab
ṭhahráen̲ge: aur [8]jo qadím
se un kí sazá ká hukm ho
chuká hai, us ke áne men̲
kuchh der nahín̲, aur un kí
halákat sotí nahín̲. 4 Kyún̲ki
jab Ḳhudá ne [9]gunáh karne-
wále firishton̲ ko na chhoṛá,
balki [10]jahannam men̲ bhejkar
tárík gáron̲ men̲ ḍál diyá,
[11]táki 'adálat ke din tak hirásat
men̲ rahen̲; 5 aur na pahlí
dunyá ko chhoṛá, balki [12]bedín
dunyá par túfán bhejkar rást-
bází ke manádí karnewále
[13]Núh ko, ma' âur sát ádmíon̲
ke bachá liyá; 6 aur [14]Sadom
aur 'Amoráh ke shahron̲ ko
ḳhák i siyáh kar diyá, aur
unhen̲ halákat kí sazá dí, aur
áyanda zamáne ke [15]bedínon̲
ke liye [16]já e 'ibrat baná diyá;
7 aur [17]rástbáz Lút ko, [18]jo
bedínon̲ ke nápák chál chalan
se diqq thá, riháí baḳhshí,
8 (chunán̲chi wuh rástbáz
un men̲ rahkar, aur un ke
beshara' kámon̲ ko dekh
dekhkar, aur sun sunkar,
goyá har roz apne sachche
dil ko shikanje men̲ khen̲chtá
thá); 9 to [19]Ḳhudáwand
díndáron̲ ko ázmáish se nikál
lená, aur badkáron̲ ko 'adálat
ke din tak sazá men̲ rakhná
jántá hai; 10 ḳhusúsan [20]un
ko jo nápák ḳhwáhishon̲ se
jism kí pairawí karte hain̲,
aur [21]hukúmat ko náchíz jánte
hain̲. Wuh gustáḳh, aur
ḳhudráe hain̲, aur [21]'izzat-
dáron̲[a] par la'n ta'n karne se
nahín̲ ḍarte: 11 [22]báwujúde ki
firishte, jo táqat aur qudrat
men̲ un se baṛe hain̲, Ḳhudá-
wand ke sámne un par la'n
ta'n ke sáth nálish nahín̲
karte. 12 [23]Lekin yih log
be'aql jánwaron̲ kí mánind
hain̲, jo [24]pakṛe jáne aur halák
hone ke liye haiwán i mutlaq
paidá húe hain̲; jin báton̲ se
náwáqif hain̲, un ke báre
men̲ âuron̲ par la'n ta'n
karte hain̲; apní ḳharábí men̲
ḳhud ḳharáb kiye jáen̲ge;
13 [25]dúsron̲ ke burá karne ke
badle inhín̲ ká burá hogá. In
ko [26]din diháṛe 'aiyáshí karne
men̲ maza átá hai; [27]yih dág
aur 'aib hain̲; jab [28]tumháre
sáth kháte píte hain̲, to apní
taraf se [27]mahabbat kí ziyáfat
karke[b] 'aish o 'ishrat karte
hain̲; 14 un kí án̲khen̲, jin
men̲ [29]zinákár 'auraten̲ basí
húí hain̲, gunáh se ruk nahín̲
saktín̲; wuh beqayám dilon̲
ko phan̲sáte hain̲; un ká dil
[30]lálach ká mashsháq hai;
wuh [31]la'nat kí aulád hain̲;
15 wuh sídhí ráh chhoṛkar
[32]gumráh ho gaye hain̲, aur
[33]Ba'or ke beṭe Bil'ám kí
ráh par ho liye hain̲, jis ne
[34]nárástí kí mazdúrí ko 'azíz

[1] Ist. 13. 1, wag: Dekho Mat. 7. 15.
[2] A'mál 20. 30. 2 Kur. 11. 13. 1 Tim. 4. 1 Muq. Mat. 24. 11.
[3] Yahúdáh 4. Muq. Mat. 10. 33 aur Gal. 2. 4.
[4] 1 Kur. 6. 20 aur 7. 23. Gal. 3. 13 aur 4. 5. Muk. 5. 9. Muq. Ḳhur. 15. 16 aur 1 Pat. 1. 18 aur Muk. 14. 3, 4.
[5] Muq. Rom. 2. 24.
[6] Muq. 2 Kur. 12. 17, 18 aur 1 Tim. 6. 5 aur Tit. 1. 11.
[7] Rom. 16. 18. Kul. 2. 4.
[8] Muq. Ist. 32. 35 aur Fil. 3. 19.
[9] Yahúdáh 6.
[10] Muq Muk. 20. 2, 3, 10.
[11] Mat. 25. 41.
[12] Báb 3. 6. Aiy. 22. 16.
[13] Dekho 1 Pat. 3. 20.
[14] Dekho Paid. 19. 24.
[15] Yahúdáh 15.
[16] Muq. Gin. 26. 10.
[17] Paid. 19. 16.
[18] Zab. 119. 136, 158. Muq. Hiz. 9. 4.
[19] 1 Kur. 10. 13. Muk. 3. 10.
[20] Yahúdáh 16, 18.
[21] Yahúdáh 8. Muq. Ḳhur. 22. 28.
[22] Yahúdáh 9.
[23] Yahúdáh 10.
[24] Muq. Yarm. 12. 3 aur Fil. 3. 19.
[25] Muq. áyat 15.
[26] Muq. Rom. 13. 13 aur 1 Thiss. 5. 7. Dekho Ya'q. 5. 5.
[27] Yahúdáh 12.
[28] Muq. 1 Kur. 11. 21.
[29] Ya'q. 4. 4.
[30] Áyat 3.
[31] Muq. If. 2. 3.
[32] Hiz. 14. 11.
[33] Gin. 22. 5, 7. Ist. 23. 4. Naham. 13. 2. Yahúdáh 11. Muk. 2. 14.
[34] Muq. áyat 13.

a Yún. *jaláloṉ.* b N. *apní dagábází se.*

jáná; 16 magar apne qusúr par yih malámat uṭhái, ki
35 ek bezabán gadhí[a] ne ádmí kí tarah bolkar, is nabí ko díwánagí se báz rakkhá.
17 36 Wuh andhe kúe hain, aur aise kuhar, jise ándhí urátí hai; 37 un ke liye behadd táríkí dharí hai. 18 38 Wuh ghamand kí behúda báten bak bakkar, shahwatparastí ke zarí'e se un logon ko jismání khwáishon men phanse hain, 39 jo gumráhon men se nikal hí rahe hain; 19 wuh un se to 40 ázádí ká wa'da karte hain, aur 41 áp kharábí[b] ke gulám bane húe hain; kyúnki jo shakhs jis se maglúb hai, wuh us ká gulám hai. 20 Aur jab wuh 42 Khudáwand aur Munjí Yisú' Masíh kí pahchán ke sabab 43 dunyá kí álúdagíon se chhútkar, phir un men phanse, aur un se maglúb húe, to 44 un ká pichhlá hál pahle se bhí badtar húá. 21 Kyúnki 45 rástbází kí ráh ká na jánná un ke liye is se bihtar hotá, ki use jánkar us 46 pák hukm se phir játe, jo unhen saunpá gayá thá. 22 Un par yih sachchí masal sádiq átí hai, ki 47 Kuttá apní qai kí taraf rujú' kartá hai, aur nahláí húí súarní daldal men lotne kí taraf.

Masíh ki dobára ámad ki haqíqat aur us ki taiyárí ke báre men.

3 1 Ai 'azízo, ab main tumhen yih dúsrá khatt likhtá hún; aur 2 yáddihání ke taur par dono khatton se tumháre sáf dilon ko ubhártá hún; 2 ki tum un báton ko jo 3 pák nabíon ne peshtar kahín, aur Khudáwand aur Munjí ke us hukm ko yád rakkho, jo tumháre rasúlon kí ma'rifat áyá thá: 3 aur yih pahle ján lo, ki 4 akhír dinon men aise hansí thaṭṭhá karnewále áenge, 5 jo apní khwáhishon ke muwáfiq chalenge, 4 aur 6 kahenge, ki 7 Us ke áne ká wa'da kahán gayá? kyúnki jab se báp dádá soe hain, us waqt se ab tak sab kuchh waisá hí hai, jaisá khilqat ke shurú' se thá. 5 Wuh to ján bújhkar yih bhúl gaye, ki 8 Khudá ke kalám se zarí'e se ásmán qadím se maujúd hain, aur zamín 9 pání men se baní, aur pání men qáim hai; 6 inhín ke zarí'e se us zamáne kí dunyá 10 dúbkar 11 halák húí. 7 Magar 12 is waqt ke ásmán aur zamín usí kalám ke zarí'e se is liye rakkhe hain ki jaláe jáen, aur wuh bedín ádmíon kí 'adálat aur 13 halákat ke din tak mahfúz rahenge.

8 Ai 'azízo, yih kháss bát tum par poshída na rahe, ki Khudáwand ke nazdík ek din hazár baras ke barábar hai, aur 14 hazár baras ek din ke barábar. 9 15 Khudáwand apne wa'de men der nahín kartá, 16 jaisí der ba'z log samajhte hain; balki 17 tumháre báre men tahammul kartá hai, is liye ki 18 kisí kí halákat nahín cháhtá, balki yih cháhtá hai, 19 ki sab kí tauba tak naubat pahunche. 10 Lekin 20 Khudáwand ká din chor kí tarah á jáegá; us din

---

a Yún. *lúdú.* b Yá *faná.*

35 Gin. 22. 21, 23, 28.
36 Yahúdáh 12.
37 Yahúdáh 13.
38 Yahúdáh 16.
39 Áyat 20. Báb 1. 4.
40 Gal. 5. 13. Dekho Ya'q. 1. 25.
41 Yúh. 8. 34. Rom. 6. 16.
42 Dekho báb 1. 2.
43 Áyat 18.
44 Mat. 12. 45.
45 Muq. Hiz. 18. 24 aur Lúq. 12. 47 aur 'Ibr. 6. 4—6 aur 10. 26, 27 aur Ya'q. 4. 17.
46 Rom. 7. 12.
47 Amsál 26. 11.
1 Báb 1. 13.
2 Yahúdáh 17.
3 Lúq. 1. 70. A'mál 3. 21.
4 Yahúdáh 18.
5 Báb 2. 10.
6 Yas'. 5. 19. Yarm. 17. 15. Hiz. 11. 3 aur 12. 22, 27. Mal. 2. 17.
7 Dekho 1 Thess. 2. 19.
8 Paid. 1. 6, 9. Zab. 33. 6. Muq. 'Ibr. 11. 3.
9 Zab. 24. 2 aur 136. 6.
10 Báb 2. 5.
11 Paid. 7. 11, 21.
12 Áyat 10, 12.
13 Muq. 2 Thess. 1. 9.
14 Zab. 90. 4.
15 Hab. 2. 3. 'Ibr. 10. 37.
16 Muq. Wá'iz 8. 11 aur Muk. 2. 21.
17 Yas'. 30. 18. Lúq. 18. 7. 1 Pat. 3. 20, wag:
18 Hiz. 18. 23, 32 aur 33. 11.
19 1 Tím. 2. 4.
20 Dekho Mat. 24. 43.

21 ásmán bare shor gul ke sáth barbád ho jáenge, aur 22 'anásir harárat kí shiddat se pighal jáenge, aur zamín aur us par ke kám jal jáenge[a]. 11 Jab yih sab chízen is tarah pighalnewálí hain, to 23 tumhen pák chál chalan aur díndárí men kaisá kuchh honá cháhiye, 12 aur 24 Khudá ke us din ke áne ká kaisá kuchh muntazir aur mushtáq rahná cháhiye, jis ke bá'is ásmán ág se pighal jáenge, aur 25 'anásir harárat kí shiddat se gal jáenge. 13 Lekin us ke wa'de ke muwáfiq ham 26 naye ásmán aur nayí zamín ká intizár karte hain, 27 jin men rástbází basí rahegí.

14 28 Pas ai 'azízo, chúnki tum in báton ke muntazir ho, is liye 29 us ke sámne itmínán kí hálat men 30 bedág aur be'aib nikalne kí koshish karo; 15 aur hamáre 31 Khudáwand ke tahammul ko naját samjho; chunánchi 32 hamáre piyáre bhái Paulus ne bhí 33 us hikmat ke muwáfiq jo use 'ináyat húí, tumhen yihí likhá hai; 16 aur apne sáre khatton men 34 in báton ká zikr kiyá hai; 35 jin men ba'z báten aisí hain, jin ká samajhná mushkil hai, aur jáhil aur beqiyám log un ke ma'non ko bhí, 36 áur sahifon kí tarah khench tánkar, apne liye halákat paidá karte hain. 17 Pas ai 'azízo, chúnki tum 37 pahle se ágáh ho, is liye 38 hoshyár raho, táki bedínon kí gumráhí kí taraf khinchkar apní mazbútí ko chhor na do; 18 balki 39 hamáre Khudáwand aur Munjí Yisú' Masíh ke fazl aur pahchán men barhte jáo. 40 Usí kí tamjíd ab bhí ho, aur 41 abad[b] tak hotí rahe. Ámín[c].

21 Muq. Muk. 6.14; 20. 11 aur 21. 1. Dekho Mat. 24.35.
22 Yas'. 34.4. Muq. Yas'. 24. 19 aur Mík. 1. 4 aur Nahúm 1. 5.
23 1 Pat. 1. 15.
24 Muq. Luq. 12. 36 aur 1 Kur. 1. 7 aur 1 Thiss. 1. 10 aur Tit. 2. 13 aur Yahúdáh 21.
25 Dekho áyat 10.
26 Yas'. 65. 17 aur 66. 22. Muk. 21. 1.
27 Yas'. 60. 21. Muk. 21. 27.
28 1 Kur. 15. 58.
29 Muq. Fil. 1. 10 aur 1 Thiss. 3. 13 aur 5. 23.
30 Ya'q. 1. 27.
31 Dekho áyat 9.
32 Muq. A'mál 15. 25.
33 1 Kur. 3. 10.
34 Muq. Rom. 8. 19 (?) aur 1 Kur. 15. 24 (?) aur 1 Thiss. 4. 15 (?).
35 Muq. 'Ibr. 5. 11.
36 Muq. Yas'. 28. 13.
37 Báb 1. 12. Muq. Mar. 13. 23.
38 Báb 1. 10. 1 Kur. 10. 12.
39 Báb 1. 5. If. 4. 15. Kul. 1. 10 aur 2. 19. 1 Pat. 2. 2.
40 Dekho Rom. 11. 36.
41 Muq. áyat 8.

YÚHANNÁ KÁ PAHLÁ 'ÁMM KHATT

Zindagí ke Kalám kí bábat.

I 1 Us zindagí ke Kalám kí bábat 2 jo ibtidá se thá, aur 2 jise ham ne suná, aur 3 apní ánkhon se dekhá, balki 4 gaur se dekhá, aur 5 apne háthon se chhúá; 2 (6 yih zindagí 7 záhir húí, aur ham ne use dekhá, aur 8 us kí gawáhí dete hain, aur isí hamesha kí zindagí kí tumhen khabar dete hain 1 jo Báp ke sáth thí, aur ham par 7 záhir húí); 3 2 jo kuchh ham ne dekhá aur suná hai, tumhen bhí us kí khabar dete hain, táki tum bhí hamáre sharík ho: aur 9 hamárí shirákat Báp ke sáth, aur us ke Bete Yisú' Masíh ke sáth hai. 4 Aur yih báten ham is liye likhte hain 10 ki hamárí khushí púrí ho jáe.

1 Dekho Yúh. 1. 1. Muq. báb 2. 13, 14.
2 A'mál 4. 20.
3 Yúh. 19. 35.
4 Báb 4. 14. Yúh. 1. 14. 2 Pat. 1. 16.
5 Luq. 24. 39. Yúh. 20. 27.
6 Yúh. 1. 4 aur 11. 25 aur 14. 6.
7 Báb 3. 5, 8. Rom. 16. 26. 1 Tím. 3. 16.
8 Dekho Yúh. 15. 27.
9 Yúh. 17. 21. 1 Kur. 1. 9. Muq. báb 2. 24.
10 Yúh. 15. 11 aur 16. 24. 2 Yúh. 12.

Khudá se, jo núr hai, rifáqat rakhke gunáhon ká iqrár karná.

5 11 Us se sunkar jo paigám

11 Báb 3. 11.

a N. *dekhkár kiye jáenge.*

b Yún. *abad ke din.* c *Ámín* na dárad.

ham tumhen dete hain, wuh yih hai, ki [12]Ḳhudá núr hai, aur us men zará bhí táríki nahín. 6 [13]Agar ham kahen, ki hamárí us ke sáth shirákat hai, aur phir táríkí men chalen, to ham jhúṭhe hain, aur [14]haqq par 'amal nahín karte; 7 lekin [15]agar ham núr men chalen, [16]jis tarah ki wuh núr men hai, to hamárí ápas men shirákat hai, aur [17]us ke Beṭe Yisú' ká ḳhún hamen tamám gunáh se pák kartá hai. 8 [18]Agar ham kahen, ki ham begunáh hain, to apne áp ko fareb dete hain, aur [19]ham men sachchái nahín. 9 [20]Agar apne gunáhon ká iqrár karen, to wuh hamáre gunáhon ke mu'áf karne, aur [17]hamen sárí nárástí se pák karne men sachchá aur [21]'ádil hai. 10 Agar kahen, ki ham ne gunáh nahín kiyá, to [22]use jhúṭhá ṭhahráte hain, aur [23]us ká kalám ham men nahín hai.

Gunáhon ki mu'áfí hásil karke Ḳhudá ke hukmon par chalná.

2 [1] Ai mere bachcho, yih báten main tumhen is liye likhtá hún ki tum gunáh na karo. Aur agar koí gunáh kare, to Báp ke pás [2]hamárá ek [2]Madadgár[a] maujúd hai, ya'ní Yisú' Masíh rástbáz; 2 aur [3]wuhí hamáre gunáhon ká kaffára hai, aur na sirf hamáre hí gunáhon ká, balki [4]tamám dunyá ke gunáhon ká bhí. 3 Agar ham [5]us ke hukmon par 'amal karenge, to is se hamen ma'lúm hogá, ki ham use ján gaye hain. 4 Jo koí yih kahtá hai, ki Main use ján gayá hún, aur us ke hukmon par 'amal nahín kartá, [6]wuh jhúṭhá hai, aur [6]us men sachchái nahín; 5 hán, jo koí [7]us ke kalám par 'amal kare, us men yaqínan [8]Ḳhudá kí mahabbat kámil ho gayí hai. [9]Hamen isí se ma'lúm hotá hai, ki ham us men hain: 6 jo koí yih kahtá hai, ki main [10]us men qáim hún, to [11]cháhiye ki yih bhí usí tarah chale, jis tarah wuh chaltá thá.

Mahabbat ká nayá hukm.

7 Ai 'azízo, [12]main tumhen koí nayá hukm nahín likhtá, balki [13]wuhí puráná hukm, [14]jo shurú' se tumhen milá hai: yih puráná hukm wuhí kalám hai, jo tum ne suná hai. 8 Phir [15]tumhen ek nayá hukm likhtá hún, aur yih bát us par aur tum par sádiq átí hai; kyúnki [16]táríkí miṭtí játí hai, aur [17]haqíqí núr chamaknā shurú' ho gayá hai. 9 Jo koí yih kahtá hai, ki main núr men hún, aur [18]apne bhái se 'adáwat rakhtá hai, wuh abhí tak táríkí hí men hai. 10 Jo koí apne bhái se mahabbat rakhtá hai, wuh núr men rahtá hai, aur [19]ṭhokar nahín kháne[b] ká. 11 Lekin jo apne bhái se 'adáwat rakhtá hai, wuh táríkí men hai, aur [20]táríkí hí men chaltá hai, aur yih nahín jántá ki kahán játá hai; kyúnki táríkí ne us kí ánkhen andhí kar dí hain.

---

a Yá *Wakíl* yá *Shafi'*.

b Yá *khiláne*.

1 Rom. 8. 34 (hásh: ke liye). 1 Tím. 2. 5. 'Ibr. 7. 25 (hásh: ke liye).
2 Dekho Yúh. 14. 16 aur háshiya.
3 Báb 4. 10. Rom. 3. 25. Muq. 2 Kur. 5. 18, 19 aur Kul. 1. 20.
4 Yúh. 1. 29; 4. 42; 11. 51, 52 aur 12. 32.
5 Yúh. 14. 15 aur 15. 10. Muk. 12. 17 aur 14. 12, wag:
6 Báb 1. 8. Yúh. 8. 44.
7 Báb 5. 3. Yúh. 14. 23.
8 Báb 4. 12.
9 Báb 3. 24; 4. 13 aur 5. 2.
10 Yúh. 15. 4, 5, 7.
11 Dekho Mat. 11. 29.
12 2 Yúh. 5.
13 Ahb. 19. 18.
14 Muq. áyat 24. báb 3. 11 aur 2 Yúh. 5, 6.
15 Dekho Yúh. 13. 34.
16 Rom. 13. 12. 1f. 5. 8. 1 Thess. 5. 4, 5.
17 Yúh. 1. 9 aur 8. 12.
18 Báb 4. 20. Muq. báb 3. 14, 15 aur Tit. 3. 3.
19 Yúh. 11. 10. Muq. Amsál 4. 19 aur 2 Pat. 1. 10.
20 Dekho báb 1. 6.

Dunyá se mahabbat na rakhná.

12 Ai bachcho, main tumhen is liye likhtá húṇ ki [21]us ke nám se tumháre gunáh mu'áf húe. 13 Ai buzurgo, main tumhen is liye likhtá húṇ ki [22]jo ibtidá se hai, use tum ján gaye ho. Ai jawáno, main tumhen is liye likhtá húṇ ki [23]tum us sharír par gálib á gaye ho. Ai larko, main ne tumhen is liye likhá hai ki [24]tum Báp ko ján gaye ho. 14 Ai buzurgo, main ne tumhen is liye likhá hai ki [22]jo ibtidá se hai us ko tum ján gaye ho. Ai jawáno, main ne tumhen is liye likhá hai ki [23]tum mazbút ho, aur Ḳhudá ká kalám tum men qáim rahtá hai, aur tum us sharír par gálib á gaye ho. 15 [25]Na dunyá se mahabbat rakkho, na un chizon se jo dunyá men hain. [26]Jo koí dunyá se mahabbat rakhtá hai, us men Báp kí mahabbat nahín. 16 Kyúnki jo kuchh dunyá men hai, ya'ní [27]jism kí ḳhwáhish, aur [28]ánkhon kí ḳhwáhish, aur zindagí kí shekhí, wuh Báp kí taraf se nahín, balki dunyá kí taraf se hai. 17 [29]Dunyá aur us kí ḳhwáhish dono mittí játí hain, lekin jo Ḳhudá kí marzí par chaltá hai, wuh abad tak qáim rahegá.

Mukhálif i Masih se ḳhabardár rahná.

18 Ai larko, [30]yih akhír waqt hai; aur jaisá tum ne suná hai ki [31]mukhálif i Masíh ánewálá hai, us ke muwáfiq ab bhí [32]bahut se mukhálif i Masíh paidá ho gaye hain; [33]is se ham jánte hain, ki yih akhír waqt hai. 19 [34]Wuh nikle to ham hí men se, magar ham men se the nahín; is liye ki [35]agar ham men se hote, to hamáre sáth rahte; lekin [36]nikal is liye gaye ki yih záhir ho, ki wuh sab ham men se nahín hain. 20 Aur tumhárá to us [37]Quddús kí taraf se [38]masah kiyá gayá hai, aur [39]tum sab kuchh[a] jánte ho. 21 Main ne tumhen is liye nahín likhá ki tum sachcháí ko nahín jánte, balki is liye ki tum use jánte ho, aur is liye[b] ki koí jhúth sachcháí kí taraf se nahín hai. 22 Kaun jhúthá hai siwá us ke [40]jo Yisú' ke Masíh hone ká inkár kartá hai? [41]Mukhálif i Masíh wuhí hai jo Báp aur Bete ká inkár kartá hai. 23 [41]Jo koí Bete ká inkár kartá hai, us ke pás Báp bhí nahín; jo Bete ká iqrár kartá hai, us ke pás Báp bhí hai. 24 [42]Jo tum ne shurú' se suná hai, wuhí tum men qáim rahe. Jo tum ne shurú' se suná hai, agar wuh tum men qáim rahe, to [43]tum bhí Bete aur Báp men qáim rahoge. 25 Aur jis ká us ne ham se wa'da kiyá wuh [44]hamesha kí zindagí hai. 26 Main ne yih báten tumhen un kí bábat likhí hain, [45]jo tumhen fareb dete hain. 27 Aur tumhárá [46]wuh masah jo us kí taraf se kiyá gayá, tum men qáim rahtá hai, aur [47]tum is ke muhtáj nahín, ki koí tumhen sikháe; balki jis tarah wuh masah jo us kí taraf se kiyá gayá, tumhen sab báten sikhátá

a N. *sab ke sab.* b Yá *aur yih bhí.*

21 Láq. 24. 47. A'mál 10. 43 aur 13. 38.

22 Muq. báb 1. 1.

23 If. 6. 10. Muq. báb 5. 4, 5.

24 Yúh. 14. 7.

25 Muq. Rom. 12. 2 aur 2 Tím. 4. 10.

26 Dekho Ya'q. 4. 4.

27 Rom. 13. 14. If. 2. 3. 1 Pat. 4. 2. 2 Pat. 2. 18.

28 Wá'iz 4. 8 aur 5. 11.

29 Dekho 1 Kur. 7. 31.

30 Muq. 2 Tím. 3. 1 aur Ya'q. 5. 3 aur 2 Pat. 3. 3 aur Yahúdáh 18.

31 Áyat 22. Báb 4. 3. 2 Yúh. 7. Muq. Mat. 24. 5, 24.

32 Muq. báb 4. 1 aur Mat. 24. 5.

33 1 Tím. 4. 1.

34 Ist. 13. 13. A'mál 20. 30.

35 Dekho Yúh. 17. 12.

36 1 Kur 11. 19.

37 Dekho Mar. 1. 24.

38 Áyat 27. Muq. 2 Kur. 1. 21.

39 Áyat 27. Muq. Amsál 28. 5 aur Mat. 13 15, wag: Dekho Yúh. 14. 26

10 Báb 4. 3. 2 Yúh. 7.

41 Báb 4. 15 aur 5. 1. 2 Yúh. 9.

42 Báb 3. 11 2 Yúh. 6.

43 Muq. Yúh. 14. 23. Dekho báb 1. 3.

44 Yúh. 17. 2

45 Báb 3. 7. 2 Yúh. 7.

46 Áyat 20.

47 Yarm. 31. 34. 'Ibr. 8. 11.

hai, aur [48]sachchá hai, aur jhúṭhá nahíṇ, aur jis tarah us ne tumheṇ sikháyá, usí tarah tum us meṇ qáim rahte ho[a]. 28 Ġaraz, ai bachcho, us meṇ qáim raho; táki [49]jab wuh záhir ho, to [50]hameṇ dilerí ho, aur ham us ke [51]áne par us se sámne sharminda na hoṇ. 29 Agar tum jánte ho ki [52]wuh rástbáz hai, to yih bhí jánte ho ki [53]jo koí rástbází ke kám kartá hai, wuh us se paidá húá hai.

Ḳhudá ke farzandoṇ kí ʻalámateṇ.

3 1 Dekho, [1]Báp ne ham se kaisí mahabbat kí hai, ki ham [2]Ḳhudá ke farzand kahláe; aur ham haiṇ bhí. [3]Dunyá hameṇ is liye nahíṇ jántí, ki [4]us ne use bhí nahíṇ jáná. 2 ʻAzízo, [5]ham is waqt [2]Ḳhudá ke farzand haiṇ; aur [6]abhí tak yih záhir nahíṇ húá ki ham kyá kuchh hoṇge. Itná jánte haiṇ ki [7]jab wuh záhir hogá, to [8]ham bhí us kí mánind hoṇge; kyúṇki [9]us ko waisá hí dekheṇge, jaisá wuh hai. 3 Aur jo koí [10]us se yih ummed rakhtá hai, [11]apne áp ko waisá hí pák kartá hai, jaisá wuh pák hai. 4 Jo koí gunáh kartá hai, wuh shara' kí mukhálafat kartá hai; aur [12]gunáh shara' kí mukhálafat hí hai. 5 Aur tum jánte ho ki [13]wuh is liye záhir húá thá, ki [14]gunáhoṇ ko uṭhá le jáe; aur [15]us kí zát meṇ gunáh nahíṇ. 6 Jo koí us meṇ qáim rahtá hai, wuh gunáh nahíṇ kartá: [16]jo koí gunáh kartá hai, na us ne use dekhá hai, aur na jáná hai. 7 Ai bachcho, [17]kisí ke fareb meṇ na áná: [18]jo rástbází ke kám kartá hai, wuhí us kí tarah rástbáz hai. 8 [19]Jo shaḳhs gunáh kartá hai, wuh Iblís se hai; kyúṇki Iblís shurú' hí se gunáh kartá rahá hai. Ḳhudá ká Beṭá isí liye záhir húá thá, [20]ki Iblís ke kámoṇ ko miṭáe. 9 [21]Jo koí Ḳhudá se paidá húá hai, wuh gunáh nahíṇ kartá; kyúṇki us ká tukhm us meṇ baná rahtá hai: balki wuh gunáh kar hí nahíṇ saktá, kyúṇki Ḳhudá se paidá húá hai. 10 Isí se Ḳhudá ke farzand, aur Iblís ke farzand záhir hote haiṇ: jo koí rástbází ke kám nahíṇ kartá, wuh Ḳhudá se nahíṇ, aur [22]wuh bhí nahíṇ jo [23]apne bháí se mahabbat nahíṇ rakhtá. 11 Kyúṇki [24]jo paigám tum ne shurú' se suná, wuh yih hai, [25]ki ham ek dúsre se mahabbat rakkheṇ; 12 aur [26]Qayin kí mánind na baneṇ, jo us sharír se thá, aur jis ne apne bháí ko qatl kiyá. Aur us ne kis wáste use qatl kiyá? [27]Is wáste ki us ke kám bure the, aur us ke bháí ke kám rástí ke the.

Bháiyoṇ kí sachchí mahabbat meṇ Báp kí razámandí.

13 Ai bháiyo, [28]agar dunyá tum se ʻadáwat kartí hai, to ta'ajjub na karo. 14 Ham jánte haiṇ ki [29]maut se nikalkar zindagí meṇ dákhil ho gaye, kyúṇki ham bháiyoṇ se mahabbat rakhte haiṇ. Jo mahabbat nahíṇ rakhtá, wuh maut kí hálat meṇ rahtá hai. 15 [30]Jo koí apne bháí se ʻadáwat

a Yá *raho.*

[48] Yúh. 14. 17.
[49] Báb 3. 2. Muq. Kul. 3. 4.
[50] Báb 3. 21; 4. 17 aur 5. 14.
[51] Dekho 1 Thiss. 2. 19.
[52] Báb 3. 7.
[53] Báb 3. 9; 4. 7 aur 5. 1, 4, 18. 3 Yúh. 11
[1] Báb 4. 10. Yúh. 3. 16.
[2] Yúh. 1. 12.
[3] Muq. báb 4. 17.
[4] Yúh. 16. 3 aur 17. 25.
[5] Rom. 8. 15, Gal. 3. 26. Iſ. 1. 5.
[6] Muq. Rom. 8. 18 aur 2 Kur. 4. 17.
[7] Báb 2. 28.
[8] Rom. 8. 29. 2 Kur. 3. 18 aur 4 11. Fil. 3. 21. 2 Pat. 1. 4.
[9] Yúh. 17. 24. 1 Kur. 13. 12. Muk. 22. 4.
[10] Rom. 15. 12.
[11] 2 Kur. 7. 1.
[12] Muq. báb 5. 17 aur Rom. 4. 15.
[13] 1 Ibr. 9. 26. Dekho báb 1. 2.
[14] Yúh. 1. 29. Muq. Yas'. 53. 11, 12.
[15] Dekho 1 Pat. 2. 22.
[16] Báb 2. 4 aur 4. 8. 3 Yúh. 11.
[17] Báb 2. 26.
[18] Báb 2. 29.
[19] Mat. 13. 38. Yúh. 8. 44.
[20] 1 Ibr. 2. 14. Muq. Paid. 3. 15 aur Lúq. 10. 18 aur Yúh. 16. 11.
[21] Báb 5. 18.
[22] Báb 4. 8.
[23] Báb 4. 20, 21.
[24] Báb 1. 5 aur 2. 24.
[25] Dekho Yúh. 13. 34.
[26] Paid. 4. 4, 8. 1 Ibr. 11. 4. Yahúdáh 11.
[27] Zab. 38. 20. Amsál 29. 10.
[28] Yúh. 15. 18 aur 17. 14.
[29] Yúh. 5. 24.
[30] Mat. 5. 21 22.

rakhtá hai, wuh ḳhúní hai: aur tum jánte ho, ki [31]kisí ḳhúní men hamesha kí zindagí maujúd nahín rahtí. 16 Ham ne mahabbat ko isí se jáná hai, ki [32]us ne hamáre wáste apní ján de dí: aur [33]ham par bhí bháiyon ke wáste ján denî farz hai. 17 [34]Jis kisí ke pás dunyá ká mál ho, aur wuh apne bhái ko muhtáj dekhkar [35]rahm karne men dareg kare, to [36]us men Ḳhudá kí mahabbat kyúnkar qáim rah saktí hai? 18 Ai bachcho, ham [37]kalám aur zabán hí se nahín, balki kám aur [38]sachchái ke zarí'e se bhí mahabbat karen. 19 Is se ham jánenge ki haqq ke hain, aur jis bát men hamárá dil hamen ilzám degá, us ke báre men ham us ke huzúr apní diljam'í karenge; 20 kyúnki Ḳhudá hamáre dil se bará hai, aur sab kuchh jántá hai. 21 Ai 'azízo, [39]jab hamárá dil hamen[a] ilzám nahín detá, to [40]hamen Ḳhudá ke sámne dilerí ho játí hai; 22 aur [41]jo kuchh ham mángte hain, wuh hamen us kí taraf se miltá hai; kyúnki ham us ke hukmon par 'amal karte hain, aur [42]jo kuchh wuh pasand kartá hai, use bajá láte hain. 23 Aur us ká hukm yih hai, [43]ki ham us ke Bete Yisú' Masíh ke nám par ímán láen[b], aur [44]jaisá us ne hamen hukm diyá, us ke muwáfiq [45]ápas men mahabbat rakkhen. 24 Aur [46]jo us ke hukmon par 'amal kartá hai, wuh is men, aur yih us men qáim rahtá hai. Aur [47]isí se, ya'ní us Rúh se jo us ne hamen diyá hai, ham jánte hain ki wuh ham men qáim rahtá hai.

Rúhon ko ázmáná.

4 1 Ai 'azízo, [1]har ek rúh ká yaqín na karo, balki [2]rúhon ko ázmáo, ki wuh Ḳhudá kí taraf se hain yá nahín; kyúnki [3]bahut se [4]jhúthe nabí [5]dunyá men nikal khare húe hain. 2 Ḳhudá ke Rúh ko tum is tarah pahchán sakte ho, ki [6]jo koí rúh iqrár kare ki [7]Yisú' Masíh mujassam hokar áyá hai, wuh Ḳhudá kí taraf se hai: 3 aur [8]jo koí rúh Yisú' ká iqrár na kare, wuh Ḳhudá kí taraf se nahín: aur yihí mukhálif i Masíh kí rúh hai, jis kí ḳhabar tum sun chuke ho ki wuh ánewálí hai, balki [9]ab bhí dunyá men maujúd hai. 4 Ai bachcho, tum Ḳhudá se ho, aur un par gálib á gaye ho; kyúnki [10]jo tum men hai, wuh [11]us se bará hai jo dunyá men hai. 5 [12]Wuh dunyá se hain, is wáste dunyá kí sí kahte hain, aur [13]dunyá un kí suntí hai. 6 Ham Ḳhudá se hain: [14]jo Ḳhudá ko jántá hai, wuh hamárí suntá hai; jo Ḳhudá se nahín, wuh hamárí nahín suntá. Isí se ham [15]haqq kí rúh aur [16]gumráhí kí rúh ko pahchán lete hain.

Báp kí mahabbat ke sabab se bháiyon se mahabbat rakhná.

7 Ai 'azízo, áo [17]ham ek dúsre se mahabbat rakkhen; kyúnki [18]mahabbat Ḳhudá kí taraf se hai, aur jo koí mahabbat rakhtá hai, wuh Ḳhudá se paidá húá hai, aur Ḳhudá ko jántá hai. 8 [19]Jo

[31] Gal. 5. 21. Muk. 21. 8.
[32] Dekho Yúh. 15. 13.
[33] Muq. Fil. 2. 17.
[34] Ya'q. 2. 15, 16.
[35] Ist. 15. 7.
[36] Muq. báb 4. 20.
[37] Hiz. 33. 31. If. 4. 15.
[38] 2 Yúh. 1. 3 Yúh. 1.
[39] Muq. 1 Kur. 4. 4.
[40] Báb 5. 14 Muq. Aíy. 11. 15 aur 22. 26 aur Rom. 14. 22.
[41] Dekho Mat. 7. 7.
[42] Yúh. 8. 29.
[43] Yúh. 6 29. Muq. A'mál 18. 8.
[44] Muq. báb 2. 8.
[45] Áyat 11.
[46] Muq. Yúh. 6. 56; 14. 20; 15. 4, 5 aur 17. 21.
[47] Báb 4. 13. Rom. 8. 9.

[1] Yarm. 29. 8.
[2] 1 Thss. 5. 21. Muq. 1 Kur. 12. 10 aur 14. 29 aur Muk. 2. 2.
[3] Dekho báb 2. 18.
[4] 2 Pat. 2. 1.
[5] 2 Yúh. 7.
[6] Muq. 1 Kur. 12. 3.
[7] 2 Yúh. 7.
[8] Báb 2. 22. 2 Yúh. 7.
[9] Báb 2. 18. Muq. 2 Thss. 2. 3—7.
[10] Dekho Rom. 8. 31.
[11] Muq. 1 Kur. 2. 12. Dekho Yúh. 12. 31.
[12] Yúh. 3. 31 aur 8. 23.
[13] Yúh. 15. 19.
[14] Muq. Yúh. 8. 47; 10. 16 aur 18. 37 aur 1 Kur. 14. 37.
[15] Yúh. 14. 17; 15. 26 aur 16. 13.
[16] Muq. 1 Kur. 2. 12 aur 1 Tím. 4. 1.
[17] Báb 3. 11.
[18] Báb 2. 29.
[19] Báb 3. 10.

a N. *hamen* na dárad.
b Yún. *nám ká yaqín karen.*

mahabbat nahíṇ rakhtá, wuh Ḳhudá ko nahíṇ jántá, kyúṇki
20 Áyat 16. 2 Kur. 13. 11. Muq. báb 1. 5 aur Yúh. 4. 24.
21 Dekho Yúh. 3. 16.
20 Ḳhudá mahabbat hai. 9 Jo mahabbat Ḳhudá ko ham se
22 Rom. 5. 8, 10.
hai, wuh is se záhir húí, ki
21 Ḳhudá ne apne iklaute Bete ko dunyá meṇ bhejá hai, táki
23 Dekho báb 2. 2.
ham us ke sabab se zinda
rahen. 10 Mahabbat is meṇ
22 nahíṇ, ki ham ne Ḳhudá se
mahabbat kí, balki is meṇ hai,
ki us ne ham se mahabbat kí,
aur 23 hamáre gunáhoṇ ke
kaffáre ke liye apne Bete ko
bhejá. 11 Ai 'azízo, jab Ḳhudá
ne ham se aisí mahabbat kí,
to ham par bhí ek dúsre se
mahabbat karní farz hai.
21 Áyat 20. Yúh. 1. 18. 1 Tím. 6. 16.
12 24 Ḳhudá ko kabhí kisí ne
nahíṇ dekhá: agar ham ek
dúsre se mahabbat karte haiṇ,
25 Báb 2. 5.
to Ḳhudá ham meṇ rahtá hai,
aur 25 us kí mahabbat hamáre
dil meṇ kámil ho gayí hai.
26 Báb 3. 24.
13 Chúṇki 26 us ne apne Rúh
meṇ se hameṇ diyá hai, is se
ham jánte haiṇ, ki ham us
meṇ qáim rahte haiṇ, aur
27 Báb 1. 1, 2.
wuh ham meṇ. 14 Aur 27 ham
ne dekh liyá hai, aur gawáhí
28 Dekho Yúh. 3. 17.
dete haiṇ, ki 28 Báp ne Bete ko
29 Dekho báb 2. 2.
29 dunyá ká Munjí karke bhejá
30 Báb 5. 5. Muq. Rom. 10. 9. Dekho Mat. 14. 33.
hai. 15 30 Jo koí iqrár kartá
hai, ki Yisú' Ḳhudá ká Betá
hai, Ḳhudá us meṇ rahtá hai,
aur wuh Ḳhudá meṇ. 16 Jo
mahabbat Ḳhudá ko ham se
31 Yúh. 6. 69.
hai, 31 us ko ham ján gaye, aur
hameṇ us ká yaqín hai.
32 Dekho áyat 8.
32 Ḳhudá mahabbat hai; aur
33 Áyat 12. Báb 3. 24.
33 jo mahabbat meṇ qáim
rahtá hai, wuh Ḳhudá meṇ
qáim rahtá hai, aur Ḳhudá
us meṇ qáim rahtá hai. 17 Isí
34 Muq. báb 2. 5.
sabab se 34 mahabbat ham meṇ[a]
35 Báb 2. 28 aur 3. 21.
kámil ho gayí hai, táki 35 hameṇ
'adálat ke din dilerí ho; kyúṇ-
ki 36 jaisá wuh hai, waise hí
dunyá meṇ ham bhí hain.
18 Mahabbat meṇ Ḳhauf nahíṇ
hotá: balki 37 kámil mahabbat
Ḳhauf ko dúr kar detí hai,
kyúṇki Ḳhauf se 'azáb hotá
hai; aur koí Ḳhauf karnewálá
34 mahabbat meṇ kámil nahíṇ
húá. 19 38 Ham is liye mahabbat
karte haiṇ, ki pahle us ne ham
se mahabbat kí. 20 39 Agar koí
kahe, ki maiṇ Ḳhudá se
mahabbat rakhtá húṇ, aur
40 wuh apne bhái se 'adáwat
rakkhe, to jhúṭhá hai; kyúṇki
jo apne bhái se jise us ne dekhá
hai, mahabbat nahíṇ rakhtá,
wuh Ḳhudá se bhí, 41 jise us ne
nahíṇ dekhá, mahabbat nahíṇ
rakh saktá. 21 Aur 42 ham ko us
kí taraf se yih hukm milá hai,
ki 43 jo koí Ḳhudá se mahabbat
rakhtá hai, wuh apne bhái
se bhí mahabbat rakkhe.

36 Muq. báb 3. 1.
37 Muq. Yúh. 3. 18 aur Rom. 8. 15.
38 Áyat 10.
39 Báb. 2. 4 aur 3. 17.
40 Báb. 2. 9, 11.
41 Áyat 12. Muq. 1 Pat. 1. 8.
42 Gal. 6. 2.
43 Áyat 7. Báb. 3. 11.

Ímán ká phal aur us ká subút.

5 1 Jis ká yih ímán hai, ki
1 Yúh. 1. 12.
2 Yisú' hí Masíh hai, 3 wuh
2 Báb. 2. 22. 3 Yúh. 1. 3.
Ḳhudá se paidá húá hai: aur
4 jo koí válid se mahabbat
4 Yúh. 8. 42.
rakhtá hai, wuh us kí aulád
se bhí mahabbat rakhtá hai.
2 Jab ham Ḳhudá se mahabbat
rakhte, aur us ke hukmoṇ par
'amal karte haiṇ, to 5 is se
5 Báb. 2. 5; 3. 24 aur 4. 13.
ma'lúm ho játá hai, ki Ḳhudá
ke farzandoṇ se bhí mahabbat
rakhte haiṇ. 3 Aur 6 Ḳhudá
6 2 Yúh. 6. Dekho Yúh. 14. 15.
kí mahabbat yih hai, ki ham
7 Dekho báb 2. 3.
7 us ke hukmoṇ par 'amal
8 Mat. 11. 30.
karen; aur 8 us ke hukm sakht
nahíṇ. 4 9 Jo koí[b] Ḳhudá se
9 Báb. 3. 9 aur 4. 4. Yúh. 16. 33.
paidá húá hai, wuh dunyá par
gálib átá hai; aur wuh galaba,
jis se dunyá maglúb húí hai,

a Yún. *hamáre sáth.*

b Yún. *jo kuchh.*

[10] hamárá ímán hai. 5 Dunyá ká maglúb karnewálá kaun hai, siwá us shakhs ke jis ká yih ímán hai, [11] ki Yisú' Ḳhudá ká Betá hai? 6 Yihí hai wuh jo [12] pání aur ḳhún ke wasíle se áyá thá, ya'ní Yisú' Masíh; wuh na faqat pání ke wasíle se[a], balki pání aur ḳhún dono ke wasíle se[a] áyá thá; 7 aur [13] jo gawáhí detá hai, wuh Rúh hai, kyúnki [14] Rúh sachchái hai. 8 Aur gawáhí denewále tín hain, Rúh aur pání aur ḳhún; aur yih tínon ek hí bát par muttafiq hain. 9 [15] Jab ham ádmíon kí gawáhí qabúl kar lete hain, to Ḳhudá kí gawáhí to us se barhkar hai, aur Ḳhudá kí gawáhí yih hai, [16] ki us ne apne Bete ke haqq men gawáhí dí hai. 10 Jo Ḳhudá ke Bete par ímán rakhtá hai, [17] wuh apne áp men gawáhí rakhtá hai: jis ne Ḳhudá ká yaqín nahín kiyá, [18] us ne use jhúṭhá ṭhahráyá; [19] kyúnki wuh us gawáhí par jo Ḳhudá ne apne Bete ke haqq men dí hai, ímán nahín láyá. 11 Aur wuh gawáhí yih hai, ki Ḳhudá ne hamen [20] hamesha kí zindagí bakhshí, aur [21] yih zindagí us ke Bete men hai. 12 [22] Jis ke pás Betá hai, us ke pás zindagí hai; aur jis ke pás Ḳhudá ká Betá nahín, us ke pás zindagí bhí nahín.

Du'á ki tásir.

13 [23] Main ne tum ko, jo [24] Ḳhudá ke Bete ke nám par ímán láe ho, yih báten is liye likhín, ki tumhen ma'lúm ho ki hamesha kí zindagí rakhte ho. 14 Aur [25] hamen jo us ke sámne dilerí hai, us ká sabab yih hai, ki [26] agar us kí marzí ke muwáfiq kuchh mángte hain, to wuh hamárí suntá hai. 15 Aur jab ham jánte hain ki jo kuchh ham mángte hain, wuh hamárí suntá hai, to yih bhí jánte hain ki jo kuchh ham ne us se mángá hai, wuh páyá hai. 16 Agar koí apne bhái ko aisá gunáh karte dekhe, jis ká natíja maut na ho, to du'á mánge; [27] Ḳhudá us ke wasíle se zindagí bakhshegá; unhí ko jinhon ne aisá gunáh nahín kiyá jis ká natíja maut ho. [28] Gunáh aisá bhí hai, jis ká natíja maut hai: [29] is kí bábat du'á mángne ko main nahín kahtá. 17 [30] Hai to har tarah kí nárástí gunáh; magar aisá gunáh bhí hai, jis ká natíja maut nahín.

Ḳhudá ke farzandon kí hifázat.

18 Ham jánte hain, ki [31] jo koí Ḳhudá se paidá húá hai, wuh gunáh nahín kartá; balki [32] us kí hifázat wuh kartá hai, jo Ḳhudá se paidá húá[b], aur wuh sharír use chhúne nahín pátá. 19 Ham jánte hain, ki ham Ḳhudá se hain; aur [33] sárí dunyá us sharír ke qabze men parí húí hai. 20 Aur yih bhí jánte hain, ki Ḳhudá ká Betá á gayá hai, aur [34] us ne hamen samajh bakhshí hai, táki [35] us ko jo haqíqí hai jánen; aur ham us men jo haqíqí hai, ya'ní us ke Bete Yisú' Masíh men hain. Haqíqí Ḳhudá aur [36] hamesha kí zindagí yihí hai. 21 Ai bachcho, [37] apne áp ko buton se bacháe rakkho.

---

a Yún. *meṛ.*

b Yá *balki jo Ḳhudá se paidá húá, wuh apní hifázat kartá hai.*

---

[10] Muq. 1 Kur. 15. 57 aur Ifi. 6. 16.
[11] Báb. 4. 15.
[12] Yúh. 19 34 (?). Muq. áyat 8.
[13] Yúh. 15. 26. Muq. Mat. 3. 16 (?) aur A'mál 5. 32.
[14] Yúh. 14. 17; 15. 26 aur 16. 13.
[15] Yúh. 5. 34, 36, 37 aur 8. 17, 18.
[16] Dekho Mat. 3. 17.
[17] Muq. Rom. 8. 16 aur Gal. 4. 6 aur Muk. 12. 17 aur. 19. 10.
[18] Báb. 1. 10. Muq. Yúh. 3. 33.
[19] Muq. Yúh. 5. 38.
[20] Báb. 2. 25. Muq. báb. 4. 9.
[21] Dekho Yúh. 1. 4.
[22] Muq. Yúh. 3. 15, 36; 5. 24 aur 6. 40, 47.
[23] Yúh. 20. 31.
[24] Yúh. 1. 12.
[25] Báb. 2. 28; 3. 21 aur 4. 17.
[26] Báb. 3. 22 Muq. Amsál 10. 24.
[27] Muq. Aiy. 42. 8 aur Ya'q. 5. 15.
[28] Mat. 12. 31, 32. Mar. 3. 29. Lúq. 12. 10. 'Ibr. 6. 4—6 aur 10. 26.
[29] Muq. Yarm. 7. 16 aur 14. 11.
[30] Muq. báb 3. 4.
[31] Báb 3. 9.
[32] Yúh. 17. 12.
[33] Muq. Lúq. 4. 6 aur Gal. 1. 4.
[34] Muq. Lúq. 24. 45
[35] Dekho Yúh. 17. 3 aur Muk. 3. 7.
[36] Áyát 11—13.
[37] 1 Kur. 10 7, 14.

YÚHANNÁ KÁ DÚSRÁ ḲHATT

Du'á e ḳhair.

1 [1] Mujh buzurg[a] kí taraf
se us barguzída bíbí aur us
ke farzandoṉ ke nám, [2] jin se
maiṉ us sachcháí ke sabab
sachchí mahabbat rakhtá húṉ,
jo ham meṉ qáim rahtí hai,
aur abad tak hamáre sáth
rahegí; [2] aur sirf maiṉ hí
nahíṉ, balki wuh sab bhí
mahabbat rakhte haiṉ, jo
[3] haqq se wáqif haiṉ.

3 [4] Ḳhudá Báp, aur Báp ke
Beṭe Yisú' Masíh kí taraf se
fazl, aur rahm, aur itmínán,
sachcháí aur mahabbat samet,
hamáre shámilhál rahenge.

Sachchái par sábitqadam
rahne, aur jhúthe ustádoṉ
se bachne kí nasíhat.

4 [5] Maiṉ bahut ḳhush húá,
ki maiṉ ne tere ba'z laṛkoṉ
ko us hukm ke mutábiq, jo
hameṉ Báp kí taraf se milá
thá, haqíqat meṉ chalte húe
páyá. [5] Ab, ai bíbí, [6] maiṉ
tujhe koí nayá hukm nahíṉ,
balki wuhí jo shurú' se hamáre
pás hai likhtá, aur tujh se
minnat karke kahtá húṉ, ki
áo, [7] ham ek dúsre se mahabbat
rakkheṉ. [6] Aur [8] mahabbat
yih hai, ki ham us ke hukmoṉ
par chaleṉ. Yih wuhí hukm
hai, [9] jo tum ne shurú' se suná
hai, ki tumheṉ is par chalná
cháhiye. [7] Kyúṉki [10] bahut
se aise gumráh karnewále
[11] dunyá meṉ nikal khaṛe húe
haiṉ, [12] jo Yisú' Masíh ke
mujassam hokar áne ká iqrár
nahíṉ karte. [12] Gumráh karne-
wálá, aur mukhálif i Masíh
yihí hai. [8] Apní bábat ḳhabar-
dár raho, [13] táki jo mihnat ham
ne kí hai, wuh tumháre sabab
se záe' na ho jáe, balki tum
ko [14] púrá ajr mile. [9] Jo koí
áge baṛh játá hai, aur Masíh
kí ta'lím par qáim nahíṉ rahtá,
us ke pás Ḳhudá nahíṉ. Jo
us ta'lím par qáim rahtá hai,
[15] us ke pás Báp bhí hai, aur
Beṭá bhí. [10] Agar koí tum-
háre pás áe, aur yih ta'lím
na de, to [16] na use ghar meṉ
áne do, aur na salám karo;
[11] kyúṉki jo koí aise shakhs
ko salám kartá hai, [17] wuh us
ke bure kámoṉ meṉ sharík
hotá hai.

Ḳhátima aur salám.

12 [18] Mujhe bahut sí báteṉ
tum ko likhní haiṉ; magar
kágaz aur siyáhí se likhná
nahíṉ cháhtá; [19] balki tum-
háre pás áne, aur rúbarú bát
chít karne kí ummed rakhtá
húṉ, [20] táki tumhárí[b] ḳhushí
kámil ho. [13] Terí barguzída
bahin ke laṛke tujhe salám
kahte haiṉ.

---

a Yá *prisbutir.*

b N. *hamárí.*

---

1 [1] 3 Yúh. 1. Muq. 1 Pat. 5. 1.
2 [2] 1 Yúh. 3. 18.
3 Yúh. 1.
3 [3] Yúh. 1. 17; 8. 32 aur 14. 6. Muq. 1 Tim. 2. 4 aur 'Ibr. 10. 26. Dekho Gal. 2. 5.
4 [4] 1 Tim. 1. 2. 2 Tim. 1. 2. Muq. Yahúdáh 2.
5 [5] 3 Yúh. 3, 4.
6 [6] 1 Yúh. 2 7.
7 Dekho 1 Yúh. 3. 11.
8 [8] 1 Yúh. 5. 3. Muq. 1 Yúh. 2. 5. Dekho Yúh. 14. 15.
9 [9] 1 Yúh. 2. 24.
10 [10] Dekho 1 Yúh. 2. 18, 26.
11 [11] 1 Yúh. 4. 1.
12 [12] 1 Yúh. 2. 22 aur 4. 2, 3.
13 [13] Muq. Gal. 3. 4 aur 'Ibr. 10. 35.
14 [14] Dekho 1 Kur. 3. 8.
15 [15] Dekho 1 Yúh. 2. 23.
16 [16] Muq. Rom. 16. 17 aur Gal. 1. 8, 9 aur 2 Thiss. 3. 6, 14 aur Tit. 3. 10.
17 [17] Muq. 1 Tim. 5. 22.
18 [18] 3 Yúh. 13.
19 [19] 3 Yúh. 14.
20 [20] Yúh. 15. 11 aur 17. 13. 1 Yúh. 1. 4.

ki sí gumráhí ikhtiyár kí, aur [29] Qorah kí tarah mukhálafat karke halák húe. [12] Yih [30] tumhárí mahabbat kí ziyáfaton men tumháre sáth kháte píte waqt goyá daryá kí poshídá chatánen hain; [31] yih bedharak apná pet bharnewále charwáhe hain: [32] yih bepání ke bádal hain, jinhen hawáen urá le játí hain; yih patjhar ke bephal darakht hain; jo dono tarah se murda, aur [33] jar se ukhre húe hain; [13] [34] yih samundar kí purjosh maujen hain, jo [35] apní besharmí ke jhág uchhálti hain; yih [36] wuh áwáragard sitáre hain, [37] jin ke liye abad tak behadd táríkí dharí hai. [14] In ke báre men Hanok ne bhí, [38] jo Ádam se sátwín pusht men thá, yih peshíngoí kí thí, ki [39] Dekho Ḳhudáwand apne lákhon muqaddason ke sáth áyá, [15] [40] táki sab ádmíon ká insáf kare, aur sab bedínon ko un kí bedíní ke un sáre kámon ke sabab, jo unhon ne [41] bedíní se kiye hain, aur un sárí [42] sakht báton ke sabab, jo bedín gunahgáron ne us kí mukhálafat men kahí hain, qusúrwár thahráe. [16] Yih burburánewále aur shikáyat karnewále hain, aur [43] apní khwáhishon ke muwáfiq chalte hain, aur [44] apne munh se bare bol bolte hain, aur [45] nafa' ke liye logon kí rúdárí karte hain.

[17] Lekin ai piyáro, [46] un báton ko yád rakkho, jo hamáre Ḳhudáwand Yisú' Masíh ke rasúl pahle kah chuke hain; [18] wuh tum se kahá karte the, ki [47] Akhír zamáne men aise thaṭṭhá karnewále honge, jo apní bedíní kí khwáhishon ke muwáfiq chalenge. [19] Yih wuh ádmí hain, jo tafriqe dálte hain, aur [48] nafsání hain, aur [49] Rúh se bebahra. [20] Magar tum, ai piyáro, apne páktarín [50] ímán men apní taraqqí karke[a], aur [51] Rúhu'l Quds men du'á mángke, [21] [52] apne áp ko Ḳhudá kí mahabbat men qáim rakkho, aur hamesha kí zindagí ke liye [53] hamáre Ḳhudáwand Yisú' Masíh kí rahmat ke muntazir raho. [22] Aur ba'z logon par, jo shakk men hain, rahm karo; [23] aur ba'z ko[b] [54] jhapaṭkar ág men se nikálo; aur ba'z par [55] khauf khákar rahm karo, balki us poshák[c] se bhí nafrat karo, jo jism ke sabab se dágí ho gayí ho.

Ḳhudá kí tamjíd.

[24] [56] Ab jo tum ko thokar kháne se bachá saktá hai, aur [57] apní purjalál huzúr men kamál khushí ke sáth [58] be'aib karke khará kar saktá hai, [25] us [59] Ḳhudá e wáhid ká, jo hamárá Munjí hai, [60] jalál, aur 'azmat, aur saltanat, aur ikhtiyár, hamáre Ḳhudáwand Yisú' Masíh ke wasíle se, jaisá azal se[d] hai, ab bhí ho, aur abadu'l ábád rahe. Ámín.

---

a Yún. *apne áp ko apne páktarín ímán par ta'mír karke.*
b N. *ba'z ko* na dárad.
c Yún. *kurte.*
d Yún. *har zamáne se peshtar.*

29 Gin. 16. 1—3 aur 31—35.
30 2 Pat. 2. 13.
31 Hiz. 34. 2, 8, 10.
32 Amsál 25. 14. 2 Pat. 2. 17.
33 Mat. 15. 13.
34 Yas'. 57. 20.
35 Muq. 2 Kur. 4. 2 aur Fil. 3. 19.
36 Muq. Yas'. 14. 12.
37 2 Pat. 2. 17.
38 Paid. 5. 18.
39 Dekho Ist. 33. 2. Muq. Dán. 7. 10 aur Mar. 8. 38 aur 1 Thiss. 3. 13 aur 2 Thiss. 1. 7.
40 Muq. 2 Pat. 2. 5.
41 2 Pat. 2. 6.
42 1 Sam. 2. 3. Zab. 94. 4. Yúh. 6. 60.
43 2 Pat. 2. 10.
44 2 Pat. 2. 18.
45 Ahb. 19. 15. Ist. 10. 17.
46 2 Pat. 3. 2.
47 2 Pat. 3. 3.
48 Muq. 1 Kur. 2. 14.
49 Muq. Rom. 8. 9 aur Fil. 3. 3.
50 Dekho Kul. 2. 7 (hásh: ke liye).
51 Ef. 6. 18. Muq. Rom. 8. 26.
52 2 Kur. 13. 14. Muq. A'mál 13. 43.
53 Tit. 2. 13. 2 Pat. 3. 12.
54 'Ámús 4. 11. Zak. 3. 2. Muq. 1 Kur. 3. 15.
55 Muq. 2 Kur. 5. 11.
56 Rom. 16. 25. Ef. 3. 20.
57 Kul. 1. 22. Muq. 1 Pat. 4. 13.
58 Ef. 1. 4 aur 5. 27. Fil. 2. 15. Muk. 14. 5.
59 Yúh. 5. 44. 1 Tím. 1. 17.
60 Dekho Rom. 11. 36.

YÚHANNÁ ‘ÁRIF KÁ MUKÁSHAFA

Kitáb ká ‘unwán.

I [1] Yisú‘ Masíh ká mukáshafa, jo [1] use Ḳhudá kí taraf se is liye húá [2] ki apne bandoṉ ko wuh báteṉ dikháe, jin ká jald honá zarúr hai: aur [3] us ne apne firishte ko bhejkar, us kí ma‘rifat unheṉ apne bande Yúhanná par záhir kiyá, [2 4] jis ne Ḳhudá ke kalám aur [5] Yisú‘ Masíh kí gawáhí kí, ya‘ní [6] un sab chízoṉ kí jo us ne dekhí thíṉ, shahádat dí. [3 7] Is nubuwwat kí kitáb[a] ká parhnewálá, aur us ke sunnewále, aur jo kuchh is meṉ likhá hai us par ‘amal karnewále, mubárak haiṉ; [8] kyúṉki waqt nazdík hai.

Salám aur du‘á. Masíh ki tamjíd.

[4] Yúhanná kí jánib se un sát kalísiyáoṉ ke nám jo Ásiya meṉ haiṉ. [9] Us kí taraf se [10] jo hai, aur [11] jo thá, aur jo ánewálá hai; aur [12] un sát rúhoṉ kí taraf se, jo us ke takht ke sámne haiṉ; [5] aur Yisú‘ Masíh kí taraf se, jo [13] sachchá gawáh, aur [14] murdoṉ meṉ se jí uṯhnewáloṉ meṉ pahlauṯá, aur [15] dunyá ke bádsháhoṉ par hákim hai; tumheṉ fazl aur itmínán básil hotá rahe. [16] Jo ham se mahabbat rakhtá hai, aur [17] jis ne apne ḳhún ke wasíle se ham ko gunáhoṉ se ḳhalásí bakhshí, [6] aur ham ko [18] ek bádsháhat bhí, aur [19] apne Ḳhudá aur Báp ke liye [18] káhin bhí baná diyá; us ká [20] jalál aur [21] saltanat abadu’l ábád rahe. Ámín. [7] Dekho, [22] wuh bádaloṉ ke sáth ánewálá hai; aur [23] har ek áṉkh use dekhegí; aur jinhoṉ ne use chhedá thá, wuh bhí dekheṉge; aur zamín par ke sáre qabíle us ke sabab se chhátí piṭeṉge. Beshakk. Ámín.

[8] Ḳhudáwand Ḳhudá, [24] jo hai, aur jo thá, aur jo ánewálá hai, ya‘ní Qádir i Mutlaq, farmátá hai, ki [25] Maiṉ Alfa aur Omigá húṉ.

Patmus ṭápú meṉ Masíh ká Yúhanná par záhir honá.

[9] Maiṉ Yúhanná jo tumhárá bhái, aur Yisú‘ kí[b] [26] musíbat, aur [27] bádsháhat, aur [28] sabr meṉ tumhárá [29] sharík húṉ, [30] Ḳhudá ke kalám aur Yisú‘ kí nisbat gawáhí dene ke bá‘is us ṭápú meṉ thá, jo Patmus kahlátá hai; [10] ki [31] Ḳhudáwand ke din [32] Rúh meṉ á gayá, aur apne pichhe [33] narsinge kí sí yih ek barí áwáz suní, [11] ki [34] Jo kuchh tú dekhtá hai, us ko kitáb meṉ likhkar, sáṯoṉ kalísiyáoṉ ke pás bhej de, ya‘ní Iísus, aur Smurna, aur Pirgamun,

1 Yúh. 17. 7, 8. Muq. Yuh. 8. 26 aur 14. 10.
2 Báb 22. 6.
3 Báb 22. 16.
4 Yúh. 19. 35.
5 Báb 6. 9; 12. 17 aur 19. 10. Dekho 1 Kur. 1. 6.
6 Áyát 11, 19.
7 Báb 22. 7. Muq. Lúq. 11. 28 aur Yúh. 8. 51 aur 1 Yúh. 2. 3.
8 Báb 22. 10. Muq. 1 Yúh. 2. 18. Dekho Rom. 13. 11.
9 Áyat 8. Báb 4. 8. ‘Ibr. 13. 8.
10 Khur. 3. 14.
11 Yúh. 1. 1.
12 Báb 3. 1; 4. 5 aur 5. 6.
13 Báb 3. 14. Yúh. 18. 37. 1 Tim. 6. 13. Muq. báb 2. 13 aur Zab. 89. 37 aur Yas‘. 55. 4.
14 Kul. 1. 18. Muq. Zab. 89. 27 aur A‘mál 26. 23 aur 1 Kur. 15. 20.
15 Báb 17. 14 aur 19. 16. Muq. Zab. 89. 27.
16 Yúh. 13. 34 aur 15. 9. Rom. 8. 37, wag:
17 1 Pat. 1. 18, 19.
18 Báb 5. 10 aur 20. 6. 1 Pat. 2. 9.
19 Dekho Rom. 15. 6.
20 Dekho Rom. 11. 36.
21 1 Pat. 4. 11.
22 Dán. 7. 13. Dekho Mat. 16. 27.
23 Zak. 12. 10. Yúh. 19. 37.
24 Áyat 4.
25 Báb 21. 6 aur 22. 13. Muq. Yas‘. 41. 4; 43. 10 aur 44. 6.
26 Yúh. 16. 33.
27 2 Tim. 2. 12.
28 Báb 3. 10.
29 Muq. Fil. 4. 14.
30 Dekho áyat 2.
31 A‘mál 20. 7. 1 Kur. 16. 2.
32 Báb 4. 2. Muq. báb 17. 3; 21. 10 aur Mat. 22. 43 aur 1 Sal. 18. 12 aur Hiz. 3. 12 aur 2 Kur. 12. 2.
33 Báb 4. 1.
34 Áyát 2, 19.

a Yún. *ke kalimát.*

b Yún. *meṉ.*

aur Thúátíra, aur Sardís, aur Filadilfiya, aur Laudíkiya men. 12 Main ne us áwáz denewále ke dekhne ke liye munh pherá, jis ne mujh se kahá thá; aur phirkar [35] sone ke sát chirágdán dekhe; 13 aur un chirágdánon ke bích men [36] ádamzád[a] sá ek shakhs dekhá, [37] jo pánwon tak ká jáma pahine, aur [38] sone ká sínaband síne par bándhe húe thá. 14 Us ká sir aur [39] bál safed ún, balki barf kí mánind safed the; aur [40] us kí ánkhen ág ke shu'le kí mánind thín; 15 aur [41] us ke pánw us khális pítal ke se the, jo bhatthí men tapáyá gayá ho; aur [42] us kí áwáz zor ke páni kí sí thí. 16 Aur [43] us ke dahine háth men sát sitáre the: aur [44] us ke munh men se ek dodhárí tez talwár nikaltí thí: aur [45] us ká chihra aisá chamaktá thá, jaise [46] tezí ke waqt áftáb. 17 [47] Jab main ne use dekhá, to us ke pánwon men murda sá gir pará. Aur us ne [48] yih kahkar [47] mujh par apná dahiná háth rakkhá, ki Khauf na kar; [49] main awwal, aur ákhir, 18 aur Zinda hún; [50] main mar gayá thá, aur dekh, abadu'l ábád zinda rahúngá, aur [51] maut aur 'álam i arwáh kí kunjiyán mere pás hain. 19 Pas [52] jo báten tú ne dekhín, aur jo hain, aur jo in ke ba'd honewálí hain, [53] un sab ko likh le; 20 ya'ní [54] un sát sitáron ká bhed, jinhen tú ne mere dahine háth men dekhá thá, aur un sone ke sát chirágdánon ká. Wuh sát sitáre to sát kalísiyáon ke firishte hain: aur [55] wuh sát chirágdán sát kalísiyáen hain.

Masíh ki taraf se Ásiya ki sát kalísiyáon ke liye paigám.

2 1 Ifsus kí kalísiyá ke firishte ko yih likh, ki

[1] Jo apne dahine háth men sáton sitáre liye húe hai, aur [2] sone ke sáton chirágdánon men phirtá hai, wuh yih kahtá hai, ki [2] [3] Main tere kám, aur terí mashaqqat, aur terá sabr to jántá hún; aur yih bhí, ki tú badon ko dekh nahín saktá; aur [4] jo apne áp ko rasúl kahte hain, aur hain nahín, [5] tú ne un ko ázmákar jhúthá páyá; [3] aur tú sabr kartá hai, aur [6] mere nám kí khátir musíbat uthháte uthháte [7] thaká nahín. [4] Magar mujh ko tujh se yih shikáyat hai, ki tú ne [8] apní pahlí sí mahabbat chhor dí. [5] Pas khayál kar ki tú kahán se girá hai, aur tauba karke [9] pahle kí tarah kám kar; aur [10] agar tú tauba na karegá, to main tere pás ákar tere chirágdán ko us kí jagah se hatá dúngá. [6] Albatta tujh men yih bát to hai, ki tú [11] Nikulaiyon ke kámon se nafrat rakhtá hai, jin se main bhí nafrat rakhtá hún. 7 [12] Jis ke kán hon, wuh sune, ki Rúh kalísiyáon se kyá kahtá hai. [13] Jo gálib áe, main use [14] us zindagí ke darakht men se, jo [15] Khudá ke Firdaus men hai, phal kháne ko dúngá.

8 Aur Smurna kí kalísiyá ke firishte ko yih likh, ki

[16] Jo awwal o ákhir hai, aur [17] jo mar gayá thá aur zinda

[35] Áyat 20. Báb 2. 1. Khur. 25. 37.
[36] Báb 14. 14. Dán. 7. 13 aur 10. 16. Yúh. 5. 27.
[37] Dán. 10. 5.
[38] Báb 15. 6.
[39] Dán. 7. 9.
[40] Báb 2. 18 aur 19. 12. Muq. Dán. 10. 6.
[41] Hiz. 1. 7. Dán. 10. 6.
[42] Báb 14. 2 aur 19. 6. Hiz. 43. 2.
[43] Áyat 20. Báb 2. 1 aur 3. 1.
[44] Báb 19. 15. Muq. báb 2. 12, 16 aur Yas'. 49. 2 aur Is. 6. 17 aur 'Ibr. 4. 12.
[45] Mat. 17. 2.
[46] Qáz. 5. 31.
[47] Dán. 8. 17, 18 aur 10. 9, 10, 15. Muq. Luq. 24. 37 aur Yúh. 21. 12.
[48] Mat. 17. 7.
[49] Báb 2. 8 aur 22. 13. Yas'. 41. 4; 44. 6 aur 48. 12.
[50] Rom. 6. 9 aur 14. 9.
[51] Muq. báb 9. 1 aur 20. 1.
[52] Áyát 12—16.
[53] Áyát 2, 11.
[54] Dekho áyat 12.
[55] Muq. Mat. 5. 14, 15.

[1] Báb 1. 16, 20.
[2] Báb 1. 13.
[3] Áyat 19. Báb 3. 1, 8, 15.
[4] Dekho 2 Kur. 11. 13.
[5] Dekho 1 Yúh. 4. 1.
[6] Yúh. 15. 21.
[7] Muq. 'Ibr. 12. 3, 5.
[8] Yarm. 2. 2.
[9] Áyat 2. Muq. 'Ibr. 10. 32.
[10] Báb 3. 3, 19.
[11] Áyat 15.
[12] Áyát 11, 17, 29. Báb 3. 6, 13, 22 aur 13. 9. Mat. 11. 15 aur 13. 9, wag:
[13] Báb 3. 5, wag: aur 21. 7.
[14] Dekho Paid. 2. 9.
[15] Hiz. 28. 13 aur 31. 8.
[16] Dekho báb 1. 17.
[17] Báb 1. 18.

a Yá *Ibn i Ádam.*

húá, wuh yih kahtá hai, ki
9 Main terí musíbat aur
[18]garíbí ko jántá hún, ([18]magar
tú daulatmand hai); aur [19]jo
apne áp ko Yahúdí kahte hain,
aur hain nahín, balki Shaitán
kí jamá'at hain, un ke la'n
ta'n ko bhí jántá hún. 10 Jo
dukh tujhe sahne honge, un
se khauf na kar: dekho, Iblis
tum men se ba'z ko qaid men
dálne ko hai, [19]táki tumhárí
ázmáish ho; aur [20]das din
tak [21]musíbat uthaoge. [22]Ján
dene tak bhí [23]wafádár rah;
to main tujhe [24]zindagí ká táj
dúngá. 11 [25]Jis ke kán hon,
wuh sune, ki Rúh kalísiyáon
se kyá kahtá hai. [25]Jo gálib
áe, us ko [26]dúsrí maut se
nuqsán na pahunchegá.

12 Aur Pirgamun kí kalísiyá
ke firishte ko yih likh, ki

Jis ke pas [27]dodhárí tez
talwár hai, wuh kahtá hai,
ki 13 Main yih to jántá hún,
ki tú [28]Shaitán kí takhtgáh
men sukúnat rakhtá hai, aur
mere nám par qáim rahtá
hai, aur jin dinon men [29]merá
wafádár shahíd Antipás tum
men us jagah qatl húá thá,
jahán Shaitán rahtá hai, un
dinon men bhí tú ne [30]mujh
par ímán rakhne se inkár
nahín kiyá. 14 Lekin mujhe
chand báton kí tujh se shikáyat
hai, is liye ki tere hán ba'z log
[31]Bil'ám kí ta'lím mánnewále
hain, jis ne Báláq ko baní Isráil
ke sámne thokar khilánewálí
chíz rakhne kí ta'lím dí, ya'ní
yih ki [32]wuh buton kí
qurbánián kháen, aur [33]harám-
kárí karen. 15 Chunánchi tere
hán bhí ba'z log isí tarah

[34] Nikulaiyon kí ta'lím ke
mánnewále hain. 16 Pas
tauba kar; nahín to, [35]main
tere pás jald ákar [27]apne
munh kí talwár se [36]un ke
sáth larúngá. 17 [25]Jis ke
kán hon, wuh sune, ki Rúh
kalísiyáon se kyá kahtá hai.
[25]Jo gálib áe, main use
[37]poshída mann men se dúngá,
aur ek safed patthar dúngá;
us patthar par [38]ek nayá nám
likhá húá hogá, [39]jise us ke
pánewále ke siwá koí na
jánegá.

18 Aur Thuátíra kí kalísiyá
ke firishte ko yih likh, ki

Khudá ká Betá, [40]jis kí
ánkhen ág ke shu'le kí mánind,
aur pánw khális pítal kí
mánind hain, yih kahtá hai,
ki 19 [41]Main tere kámon, aur
mahabbat, aur ímán, aur
khidmat, aur sabr ko to jántá
hún, aur yih bhí ki tere
pichhle kám pahle kámon se
ziyáda hain; 20 par mujhe
tujh se yih shikáyat hai, ki
tú ne us 'aurat [42]Izibil ko
rahne diyá hai, jo apne áp ko
nabiya kahtí hai, aur mere
bandon ko [43]harámkárí karne
aur [43]buton kí qurbánián
kháne kí ta'lím dekar gumráh
kartí hai. 21 Main ne us ko
tauba karne kí muhlat dí;
magar [44]wuh apní harámkárí
se tauba karní nahín cháhtí.
22 Dekh, main us ko bistar
par dáltá hún; aur jo us ke
sáth ziná karte hain, agar us
ke se kámon se tauba na
karen, to un ko barí musíbat
men phansátá hún. 23 Aur
us ke farzandon ko ján[a] se
márúngá; aur sárí kalísiyáon

a Yún. *maut.*

18 Ya'q. 2. 5. Muq. 1 Tim. 6. 18 aur 'Ibr. 10. 34 aur 11. 26.
19 Báb 3. 9, 10.
20 Muq. Paid. 24. 55 aur Dán. 1. 12, 14.
21 Mat. 24. 9.
22 Báb 12. 11.
23 Dekho Mat. 10. 22 aur 'Ibr. 3. 6.
24 Dekho Ya'q. 1. 12.
25 Dekho áyat 7.
26 Báb 20. 6, 14 aur 21. 8.
27 Áyat 16. Báb 1. 16.
28 Áyat 9.
29 Báb 17. 6. A'mál 22. 20. Muq. báb 1. 5 aur 11. 3.
30 Dekho 1 Tim. 5. 8.
31 Dekho 2 Pat. 2. 15.
32 Áyat 20. A'mál 15. 29. 1 Kur. 8. 10 aur 10. 19.
33 Gin. 25. 1 aur 31. 16. 1 Kur. 10. 8.
34 Áyat 6.
35 Muq. báb 22. 7.
36 Dekho 2 Thiss. 2. 8.
37 Muq. Yúh. 6. 48—50.
38 Báb 3. 12. Yas'. 62. 2 aur 65. 15.
39 Báb 19. 12. Muq. báb 14. 3.
40 Báb 1. 14, 15.
41 Áyat 2.
42 1 Sal. 16. 31 aur 21. 25. 2 Sal. 9. 7.
43 Dekho áyat 14.
44 Muq. báb 9. 20, 21 aur 16. 9, 11. Dekho Rom. 2. 4.

ko ma'lúm hogá, ki [45]gurdon aur dilon ká jánchnewálá main hí hún; aur [46]main tum men se har ek ko us ke kámon ke muwáfiq badlá dúngá. 24 Magar tum Thúátíra ke báqí logon se, jo us ta'lím ko nahín mánte, aur un báton se jinhen log [47]Shaitán kí gahrí báten kahte hain, náwáqif ho, yih kahtá hún, ki [48]tum par âur bojh na dálúngá. 25 Albatta [49]jo tumháre pás hai, mere áne tak us ko thâme raho. 26 [50]Jo gálib áe, aur jo mere kámon ke muwáfiq [51]ákhir tak 'amal kare, [52]main use qaumon par ikhtiyár dúngá: 27 aur [53]wuh lohe ke 'asá se [54]un par hukúmat karegá, [55]jis tarah ki kumhár ke bartan chaknáchúr ho játe hain: chunánchi main ne bhí aisá ikhtiyár apne Báp se páyá hai: 28 aur main use [56]subh ká sitára dúngá. 29 [50]Jis ke kán hon, wuh sune, ki Rúh kalísiyáon se kyá kahtá hai.

3 [1] Aur Sardís kí kalísiyá ke firishte ko yih likh, ki

[1]Jis ke pás Khudá kí sát rúhen hain aur sát sitáre hain, wuh yih kahtá hai, ki Main tere kámon ko jántá hún, ki [2]tú zinda kahlátá hai [3]aur hai murda. 2 Jágtá rah, aur un chízon ko jo báqí hain aur jo mitne ko thín, mazbút kar; kyúnki main ne tere kisí kám ko apne Khudá ke nazdík [4]púrá nahín páyá. 3 Pas [5]yád kar, ki tú ne kis tarah ta'lím pái, aur sunî thí, aur us par qáim rah, aur tauba kar. Aur agar tú jágtá na rahegá, to [6]main [7]chor kí tarah á jáúngá, aur tujhe hargiz ma'lúm na hogá ki kis waqt tujh par á parúngá. 4 Albatta Sardís men tere hán thore se [8]shakhs hain, jinhon ne [9]apní poshák álúda nahín kí; wuh [10]safed poshák pahine húe mere sáth sair karenge, kyúnki wuh is [11]láiq hain. 5 [12]Jo gálib áe, use isí tarah safed poshák pahinái jáegí, aur main [13]us ká nám [14]kitáb i hayát se hargiz na kátúngá, balki [15]apne Báp aur us ke firishton ke sámne us ke nám ká iqrár karúngá. 6 [12]Jis ke kán hon, wuh sune, ki Rúh kalísiyáon se kyá kahtá hai.

7 Aur Filadilfiya kí kalísiyá ke firishte ko yih likh, ki

[16]Jo quddús aur [17]barhaqq hai, aur [18]Dáúd kí kunjí rakhtá hai, [19]jis ke khole húe ko koí band nahín kartá, aur band kiye húe ko koí kholtá nahín, wuh yih kahtá hai, ki 8 Main tere kámon ko jántá húp, (dekh, main ne tere sámne [20]ek darwáza khol rakkhá hai, koí use band nahín kar saktá;) ki tujh men thorá sá zor hai, aur tú ne mere kalám par 'amal kiyá[a] hai, aur mere nám ká inkár nahín kiyá. 9 Dekh, main [21]Shaitán ke un jamá'atwálon ko tere qábú men kar dúngá, jo apne áp ko Yahúdí kahte hain, aur hain nahín, balki jhúth bolte hain; dekh, [22]main aisá karúngá, ki wuh ákar tere pánwon men sijda karenge, aur jánenge ki [23]mujhe tujh se mahabbat hai. 10 [24]Chúnki tú ne mere sabr ke kalám par 'amal kiyá[a] hai,

a Yún. *kalám ki hifázat kí.*

---

[45] Zab. 7. 9 aur 26. 2. Yarm. 20. 12. Dekho Rom. 8. 27.
[46] Dekho Mat. 16. 27.
[47] Muq. 1 Kur. 2. 10.
[48] Muq. A'mál 15. 28.
[49] Báb 3. 11.
[50] Dekho áyat 7.
[51] Dekho 'Ibr. 3. 6.
[52] Zab. 2. 8. Muq. báb 3. 21 aur 20. 4.
[53] Zab. 2. 9.
[54] Báb 12. 5 aur 19. 15.
[55] Yas'. 30. 14. Yarm. 19. 11.
[56] Muq. 2 Pat. 1. 19. Dekho báb 22. 16.
[1] Dekho báb 1. 4, 16.
[2] 1 Tím. 5. 6.
[3] Dekho Lúq. 15. 24.
[4] A'mál 14. 26.
[5] Muq. 2 Tím. 1. 13.
[6] Báb 2. 5.
[7] Báb 16. 15 Mat. 24. 43. 1 Thess. 5. 2, 4. 2 Pat. 3. 10.
[8] A'mál 1. 15.
[9] Yahúdáh 23.
[10] Báb 6. 11 aur 7. 9. Muq. Wá'iz 9. 8.
[11] Muq. Lúq. 20. 35.
[12] Dekho báb 2. 7.
[13] Dekho Khur. 32. 32.
[14] Báb 13. 8; 17. 8; 20. 12, 15 aur 21. 27. Fil. 4. 3.
[15] Mat. 10. 32. Lúq. 12. 8.
[16] Báb 6. 10.
[17] Áyat 14. Báb 19. 11. 1 Yúh. 5. 20.
[18] Yas'. 22. 22. Muq. Lúq. 1. 32.
[19] Áiy. 12. 14. Muq. Mat. 16. 19.
[20] A'mál 14. 27. 1 Kur. 16. 9. 2 Kur. 2. 12. Kul. 4. 3.
[21] Báb 2. 9.
[22] Muq. Yas'. 45. 14; 49. 23 aur 60. 14.
[23] Yas'. 43. 4.
[24] Báb 1. 9. 2 Pat. 2. 9.

is liye main bhí ázmáish ke us waqt terí hifázat karúngá, [25] jo zamín ke rahnewálon ke ázmáne ke liye tamám dunyá par ánewálá hai. 11 [26] Main jald ánewálá hún; [27] jo kuchh tere pás hai, use tháme rah, táki koí [28] terá táj na chhín le. 12 [29] Jo gálib áe, main use [30] apne Khudá ke maqdis men ek sutún banáúngá; wuh phir kabhí báhar na niklegá; aur main [31] apne Khudá ká nám, aur [32] apne Khudá ke shahr, ya'ní us [32] naye Yarúshalem ká nám, [33] jo mere Khudá ke pás se ásmán se utarnewálá hai, aur apná [34] nayá nám us par likhúngá. 13 [29] Jis ke kán hon, wuh sune, ki Rúh kalísiyáon se kyá kahtá hai.

14 Aur Laudíkiya kí kalísiyá ke firishte ko yih likh, ki

[35] Jo Amín aur [36] sachchá aur barhaqq gawáh, aur [37] Khudá kí khilqat ká mabdá hai, wuh yih kahtá hai, ki 15 Main tere kámon ko jántá hún, ki na tú sard hai na garm: [38] kásh ki tú sard yá garm hotá. 16 Pas chúnki tú na to garm hai, na sard, balki nímgarm hai, is liye main tujhe apne munh se nikál phenkne ko hún. 17 Aur [39] chúnki tú kahtá hai, ki Main daulatmand hún, aur máldár ban gayá hún, aur kisí chíz ká muhtáj nahín; aur yih nahín jántá, ki tú kambakht aur khwár aur garíb aur [40] andhá aur nangá hai; 18 is liye main tujhe saláh detá hún, ki [41] mujh se ág men tapáyá húá soná kharíd le, táki daulatmand ho jáe; aur [42] safed poshák le, [43] táki tú use pahinkar nangepan ke záhir hone kí sharmindagí na utháe; aur ánkhon men lagáne ke liye surma le, [40] táki tú bínā ho jáe. 19 [44] Main jin jin ko 'azíz rakhtá hún, un sab ko malámat aur tambíh kartá hún: pas sargarm ho, aur tauba kar. 20 Dekh, main darwáze par kharā húá [45] khatkhatátá hún; [46] agar koí merí áwáz sunkar darwáza kholegá, to [47] main us ke pás andar jákar us ke sáth kháná kháúngá, aur wuh mere sáth. 21 [48] Jo gálib áe, [49] main use apne sáth apne takht par bithāúngá, jis tarah [50] main gálib ákar apne Báp ke sáth us ke takht par baith gayá. 22 [48] Jis ke kán hon, wuh sune, ki Rúh kalísiyáon se kyá kahtá hai.

Khudá ke takht i qudrat aur dáimí 'ibádat kí royá.

4 [1] In báton ke ba'd jo main ne nigáh kí, to kyá dekhtá hún, ki ásmán men ek darwáza khulá húá hai; aur jis ko main ne peshtar [z] narsinge kí sí áwáz se apne sáth báten karte suná thá, wuhí kahtá hai, ki [2] Yahán úpar á já; [3] main tujhe wuh báten dikháúngá, jin ká in báton ke ba'd honá zarúr hai. 2 Fauran [4] main Rúh men á gayá; aur kyá dekhtá hún, ki [5] ásmán par ek takht rakhá hai, aur us takht par koí baithá hai; 3 aur jo us par baithá hai, wuh [6] sang i yashab aur 'aqíq sá ma'lúm hotá hai, aur [7] us takht ke gird zumurrud kí sí ek dhanuk ma'lúm hotí hai. 4 Aur us takht ke gird

[25] Báb 6. 10; 8. 13; 11. 10; 13. 8, 14 aur 17. 8.
[26] Báb 22. 7, 12, 20.
[27] Báb 2. 25.
[28] Báb 2. 10.
[29] Dekho báb 2. 7.
[30] 1 Sal. 7. 21. 2 Taw. 3. 17. Yarm. 1. 18. Gal. 2. 9. Muq. Zab. 23. 6 aur 27. 4.
[31] Báb 14. 1 aur 22. 4.
[32] Báb 21. 2. Hiz. 48. 35. Muq. Gal. 4. 26 aur 'Ibr. 12. 22.
[33] Báb 21. 10.
[34] Báb 2. 17.
[35] Yas'. 65. 16 ('Ibr.). 2 Kur. 1. 20.
[36] Áyat 7. Báb 1. 5; 19. 11 aur 22. 6.
[37] Kul. 1. 15, 18. Muq. báb 21. 6 aur 22. 13 aur Amsál 8. 22.
[38] Muq. 2 Pat. 2. 21.
[39] Hús. 12. 8. Zak. 11. 5. 1 Kur. 4. 8.
[40] Yúh. 9. 39—41. If. 1. 18.
[41] Yas'. 55. 1. Mat. 13. 44 aur 25. 9. Muq. Amsál 8. 19.
[42] Muq. báb 19. 8. Dekho áyat 4.
[43] Báb 16. 15.
[44] Dekho 'Ibr. 12. 6.
[45] Muq. Qaz. 5. 2.
[46] Lúq. 12. 36.
[47] Yúh. 14. 23. Muq. Lúq. 24. 29, 30.
[48] Dekho báb 2. 7.
[49] Báb 20. 4. Muq. báb 2. 26 aur Yúh. 12. 26 aur 2 Tim. 2. 12. Dekho Mat. 19. 28.
[50] Báb 5. 5; 6. 2 aur 17. 14. Yúh. 16. 33.
[1] Báb 1. 10. Muq. Khur. 19. 19, 20.
[2] Báb 11. 12.
[3] Báb 1. 1, 19 aur 22. 6.
[4] Dekho báb 1. 10.
[5] Zab. 11. 4 aur 103. 19. Yas'. 66. 1. Mat. 5. 34 aur 23. 22. Dekho 1 Sal. 22. 19.
[6] Báb 21. 11.
[7] Hiz. 1. 28. Muq. báb 10. 1 aur Paid. 9. 13—17.

[8] chaubís takht hain: aur un takhton par chaubís buzurg [9] safed poshák pahine húe baithe hain, aur un ke siron par [10] sone ke táj hain. 5 Aur us takht men se [11] bijliyán aur áwázen aur garjen paidá hotí hain; aur us takht ke sámne ág ke [12] sát chirág jal rahe hain; [13] yih Khudá kí sát rúhen hain; 6 aur us takht ke sámne [14] goyá shíshe ká samundar billaur kí mánind hai; aur takht ke bích men aur takht ke girdágird [15] chár jándár hain, [16] jin ke áge píchhe ánkhen hí ánkhen hain. 7 [17] Pahlá jándár babar kí mánind hai, aur dúsrá jándár bachhre kí mánind, aur tísre jándár ká chihra insán ká sá hai, aur chauthá jándár urte húe 'uqáb kí mánind hai. 8 Aur in charon jándáron ke [18] chha chha par hain, aur [19] charon taraf aur andar ánkhen hí ánkhen hain, aur [20] rát din bagair árám liye yih kahte rahte hain, ki [21] Quddús, quddús, quddús Khudáwand Khudá, Qádir i mutlaq, [22] jo thá, aur jo hai, aur jo ánewálá hai. 9 Aur jab wuh jándár us kí tamjíd, aur 'izzat, aur shukrguzárí karenge, jo takht par baithá hai, aur [23] abadu'l ábád zinda rahegá, 10 to wuh chaubís buzurg [24] us ke sámne jo takht par baithá hai gir parenge, aur us ko sijda karenge, jo abadu'l ábád zinda rahegá, aur [25] apne táj yih kahte húe us takht ke sámne dál denge, ki [11] Ai hamáre Khudáwand aur Khudá, [26] tú hí tamjíd, aur 'izzat, aur qudrat ke láiq hai: kyúnki [27] tú hí ne sárí chízen paidá kín, aur [28] wuh terí hí marzí se thín, aur paidá húín.

Khudá ke háth men ek sarbasta kitáb ki royá, jis ke kholne ke qábil sirf Barra hai.

5 [1] Aur jo takht par baithá thá, main ne us ke dahine háth men [1] ek kitáb dekhí, jo andar se aur báhar se likhí húí thí, aur use [2] sát muhren lagákar band kiyá gayá thá. 2 Phir [3] main ne ek zoráwar firishte ko baland áwáz se yih manádí karte dekhá, ki Kaun is kitáb ke kholne aur us kí muhren torne ke láiq hai? 3 Aur koí shakhs ásmán par, yá zamín par, yá zamín ke níche, us kitáb ke kholne, yá us par nazar karne ke qábil na niklá. 4 Aur main is bát par zár zár rone lagá, ki koí us kitáb ke kholne, yá us par nazar karne ke láiq na niklá; 5 tab un buzurgon men se ek ne mujh se kahá, ki Ro nahín: dekh, [4] Yahúdáh ke qabíle ká [5] wuh Babar, [6] jo Dáúd kí asl hai, us kitáb aur us kí sáton muhron ke kholne ke liye gálib áyá. 6 Aur main ne us takht aur charon jándáron aur un buzurgon ke bích men, goyá [7] zabh kiyá húá ek Barra khará dekhá; us ke sát síng aur [8] sát ánkhen thín: yih [9] Khudá kí sáton rúhen hain, jo tamám rú e zamín par bhejí gayí hain. 7 Us ne ákar takht par baithe húe ke dahine háth se us kitáb ko le liyá. 8 Jab us ne kitáb le lí, to wuh charon jándár aur chaubís buzurg [10] us Barre ke sámne gir pare; aur [11] har ek ke háth men barbat, aur [12] 'úd

[8] Báb 11. 16.
[9] Dekho báb 3. 4.
[10] Áyat 10. Dekho Ya'q. 1. 12.
[11] Báb 8. 5; 11. 19 aur 16. 18. Muq. Khur. 19. 16.
[12] Muk. Zak. 4. 2.
[13] Dekho báb 1. 4.
[14] Báb 15. 2. Muq. báb 21. 18, 21 aur Zab. 77. 19.
[15] Hiz. 1. 5.
[16] Hiz. 10. 12.
[17] Muq. Hiz. 1. 10 aur 10. 14
[18] Yas'. 6. 2.
[19] Áyat 6.
[20] Báb 14. 11.
[21] Yas'. 6. 3.
[22] Dekho báb 1. 4.
[23] Báb 1. 18; 5. 13 aur 15. 7. Dán. 4. 34 aur 12. 7.
[24] Báb 5. 8, 14; 7. 11; 11. 16 aur 19. 4.
[25] Áyat 4.
[26] Báb 5. 12.
[27] Báb 10. 6 aur 14. 7. Paid. 1. 1. A'mál 14. 15. Ií. 3, 9, wagaira.
[28] Zab. 33. 9—11. Muq. Ií. 1. 11.
[1] Hiz. 2, 9, 10.
[2] Yas'. 29. 11. Dán. 12. 4.
[3] Muq. báb 10. 1 aur 18. 21.
[4] 'Ibr. 7. 14.
[5] Paid. 49. 9.
[6] Báb 22. 16. Yas'. 11. 1, 10. Rom. 15. 12.
[7] Áyát 9, 12. Báb 13. 8. Yas'. 53. 7. Yúh. 1. 29, 36. 1 Pat. 1. 19.
[8] Zak. 3. 9 aur 4. 10.
[9] Dekho báb 1. 4.
[10] Dekho báb 4. 10.
[11] Báb 14. 2 aur 15. 2.
[12] Muq. báb 15. 7.

se bhare húe sone ke piyále the; [13] yih muqaddason ki du'áen hain. 9 Aur wuh [14] yih nayá gít gáne lage, ki Tú hí is kitáb ke lene, aur us kí muhren kholne ke láiq hai, kyúnki [15] tú ne zabh hokar [16] apne khún se [17] har ek qabíle aur ahl i zabán, aur ummat, aur qaum men se Khudá ke wáste logon ko kharíd liyá; [10] aur un ko hamáre Khudá ke liye [18] ek bádsháhat aur káhin baná diyá; aur wuh zamín par bádsháhí karte hain[a]. [11] Aur jab main ne nigáh kí, to us takht aur un jándáron aur buzurgon ke girdágird bahut se firishton kí áwáz suní, jin ká shumár [19] lákhon aur karoron thá; [12] aur wuh baland áwáz se kahte the, ki [20] Zabh kiyá húá Barra hí qudrat, aur daulat, aur hikmat, aur táqat, aur 'izzat, aur tamjíd, aur hamd ke láiq hai. [13] Phir main ne [21] ásmán, aur zamín, aur zamín ke níche kí, aur samundar kí sab makhlúqát ko, ya'ní sárí chízon ko jo un men hain, yih kahte suná, ki Jo takht par baithá hai, us kí aur Barre kí hamd, aur 'izzat, aur tamjíd, aur saltanat abadu'l ábád rahe. [14] Aur charon jándáron ne [22] Ámín kahí, aur buzurgon ne [23] girkar sijda kiyá.

Us sarbasta kitáb ki chha muhron ká kholá jáná.

6 [1] Phir main ne dekhá, ki Barre ne un [1] sát muhron men se ek ko kholá, aur [2] un charon jándáron men se ek kí [3] garaj kí sí yih áwáz suní, ki [4] Á. [2] Aur main ne nigáh kí, to kyá dekhtá hún, ki [5] ek safed ghorá hai, aur [6] us ká sawár kamán liye húe hai: use [7] ek táj diyá gayá, aur wuh [8] fath kartá húá niklá, táki áur bhí fath kare.

[3] Aur jab us ne dúsrí muhr kholí, to main ne [9] dúsre jándár ko yih kahte suná, ki Á. [4] Phir [10] ek áur ghorá niklá, jis ká rang lál thá; us ke sawár ko yih ikhtiyár diyá gáyá, ki [11] zamín par se sulh uthá le, táki log ek dúsre ko qatl karen: aur use ek barí talwár dí gayí.

[5] Aur jab us ne tísrí muhr kholí, to main ne [9] tísre jandár ko yih kahte suná, ki Á. Aur main ne nigáh kí, to kyá dekhtá hún, ki [12] ek kálá ghorá hai; aur us ke sawár ke háth men ek tarázú hai. [6] Aur main ne goyá un charon jándáron ke bích men se yih áwáz átí suní, ki [13] Gehún dínár ke ser bhar, aur jau dínár ke tín ser, aur tel aur mai ká [14] nuqsán na kar.

[7] Aur jab us ne chauthí muhr kholí, to main ne [9] chauthe jándár ko yih kahte suná, ki Á. [8] Aur main ne nigáh kí, to kyá dekhtá hún, ki [15] ek zard sá ghorá hai, aur us ke sawár ká nám Maut hai, aur 'Álam i Arwáh us ke píchhe píchhe hai. Aur in ko chauthái zamín par yih ikhtiyár diyá gayá, ki [16] talwár, aur kál, aur wabá[b], aur [17] zamín ke darindon se logon ko halák karen.

[9] Aur jab us ne pánchwín

[13] Báb 8. 3, 4. Zab. 141. 2.
[14] Báb 14. 3. Dekho Zab. 33. 3.
[15] Áyat 6.
[16] Báb 14. 3, 4 Dekho 2 Pat. 2. 1.
[17] Báb 7. 9; 11. 9 aur 14. 6. Dekho Dán. 3. 4.
[18] Dekho báb 1. 6.
[19] Dán. 7. 10 Muq. 'Ibr. 12. 22.
[20] Báb 4. 11.
[21] Zab 145. 21 aur 150. 6.
[22] Báb 7. 12 aur 19. 4.
[23] Áyat 8. Dekho báb 4. 10.
[1] Báb 5. 1, 5—7.
[2] Báb 4. 7.
[3] Báb 14. 2 aur 19. 6.
[4] Báb 22. 20.
[5] Zak. 6. 3. Muq. báb 19. 11, 19, 21.
[6] Muq. Zab. 45. 4, 5 aur Hab. 3. 8, 9 aur Zak. 9. 13, 14.
[7] Báb 14. 14. Muq. Zak. 6. 11.
[8] Dekho báb 3. 21.
[9] Báb 4. 7.
[10] Zak. 1. 8 aur 6. 2.
[11] Muq. Mat. 10. 34 aur 24. 6, 7.
[12] Zak. 6. 2.
[13] Muq. Hiz. 4. 10, 11 aur 5. 10, 16.
[14] Báb 7. 3 aur 9. 4.
[15] Muq. Zak. 6. 3.
[16] Hiz. 14. 21.
[17] Ahb. 26. 22. Ist. 32. 24.

a N. *karenge.*

b Yún. *maut.*

muhr kholí, to main ne [18]qurbángáh ke níche [19]un kí rúhen dekhín, jo [20]Khudá ke kalám ke sabab, aur [21]gawáhí par qáim rahne ke bá'is máre gaye the; [10] aur wuh bari áwáz se chillákar bolín, ki Ai Málik, [22]ai quddús o barhaqq, [23]tú [24]kab tak insáf na karegá, aur [25]zamín ke rahnewálon se [26]hamáre khún ká badlá na legá? [11] Aur un men se har ek ko [27]safed jáma diyá gayá, aur un se kahá gayá, [28]ki áur thorí muddat árám karo, [29]jab tak ki tumháre hamkhidmat aur bháiyon ká bhí shumár [30]púrá na ho le, jo tumhárí tarah qatl honewále hain.

[12] Aur jab us ne chhatí muhr kholí, to main ne dekhá ki [31]ek bará bhaunchál áyá, aur [32]súraj [33]kammal kí mánind kálá, aur sárá chánd khún sá ho gayá; [13] aur [34]ásmán ke sitáre is tarah zamin par gir pare, [35]jis tarah zor kí ándhí se hilkar anjír ke darakht men se kachche phal gir parte hain. [14] Aur [36]ásmán is tarah sarak gayá, [35]jis tarah maktúb lapetne se sarak játá hai, aur [37]har ek pahár aur tápú apní apní jagah se tal gayá. [15] Aur zamín ke bádsháh, aur amír, aur faují sardár, aur máldár, aur zoráwar, aur tamám gulám aur ázád, [38]paháron ke gáron aur chatánon men já chhipe; [16] [39]aur paháron aur chatánon se kahne lage, ki Ham par gir paro, aur hamen [40]us kí nazar[a] se jo takht par baithá húá hai, aur Barre ke gazab se chhipá lo: [17] kyúnki [41]un ke gazab ká roz i 'azím á pahunchá; ab [42]kaun ṭhahr saktá hai?

Sachche Isráilion par muhr lagne, aur najátyáfta logon ki 'ibádataur mubárakháli ki royá.

7 [1] Is ke ba'd main ne zamín ke charon konon par chár firishte khare dekhe; wuh zamín kí [1]charon hawáon ko tháme húe the, [2]táki zamín, yá samundar, yá kisí darakht par hawá na chale. [2] Phir main ne ek áur firishte ko, zinda [3]Khudá kí muhr liye húe, [4]mashriq se úpar kí taraf áte dekhá; us ne un charon firishton se, jinhen zamín aur samundar ke zarar pahunchane ká ikhtiyár diyá gayá thá, baland áwáz se pukárkar kahá, [3]ki Jab tak ham apne Khudá ke bandon ke [5]máthe par muhr na kar len, [6]zamín aur samundar aur darakhton ko zarar na pahunchaná. [4] Aur jin par muhr kí gayí, [7]main ne un ká shumár suná, ki baní Isráil ke sab qabílon men se ek lákh chauálís hazár par muhr kí gayí.

[5] Yahúdáh ke qabíle men se bárah hazár par muhr kí gayí:
Ra'úben ke qabíle men se bárah hazár par:
Gád ke qabíle men se bárah hazár par:
[6] Ásher ke qabíle men se bárah hazár par:
Naftálí ke qabíle men se bárah hazár par:
Manashshih ke qabíle men se bárah hazár par:

[a] Yún. *ke chihre.*

[18] Báb 14. 18 aur 16. 7.
[19] Báb 20. 4.
[20] Báb 1. 9.
[21] Dekho bab 1. 2.
[22] Báb 3. 7.
[23] Báb 11. 18 aur 19. 2.
[24] Muq. Zab. 94. 3 aur Zak. 1. 12.
[25] Dekho bab 8. 10.
[26] Zab. 79. 10 aur 119. 84. Luq. 18. 7, 8.
[27] Báb 3. 4 aur 7. 9.
[28] Báb 14. 13.
[29] Muq. 'Ibr. 11. 40.
[30] Muq. Paid. 15. 18.
[31] Báb 11. 18 aur 16. 18. Muq. 'Ibr. 12. 26.
[32] Dekho Mat. 24. 29.
[33] Yas'. 50. 3.
[34] Muq. bab 8. 10 aur 9. 1.
[35] Yas'. 34. 4.
[36] Muq. báb 20. 11 aur 21. 1.
[37] Báb 16. 20. Muq. Yas'. 54. 10 aur Yarm. 4. 24 aur Hiz. 38. 20 aur Nahúm 1. 5.
[38] Yas'. 2. 19, 21.
[39] Hús. 10. 8. Luq. 23. 30.
[40] Báb 4. 2.
[41] Yarm. 30. 7. Yúel 2. 11, 31. Saf. 1. 14, wag:
[42] 'Azrá 9. 15. Zab. 76. 7. Mal. 3. 2. Luq. 21. 36.
[1] Yarm. 49. 36. Dán. 7. 2.
[2] Muq. ayat 3.
[3] Báb 9. 4.
[4] Báb 16. 12.
[5] Báb 14. 1 aur 22. 4. Hiz. 9. 4. Muq. bab 13. 16 aur Hiz. 3. 8, 9.
[6] Bab 6. 6 aur 9. 4.
[7] Báb 9. 16.

7 Shama'ún ke qabíle men se bárah hazár par:
Lewí ke qabíle men se bárah hazár par:
Yissákár ke qabíle men se bárah hazár par:
8 Zabúlún ke qabíle men se bárah hazár par:
Yúsuf ke qabíle men se bárah hazár par:
Binyámín ke qabíle men se bárah hazár par muhr kí gayí.

9 In báton ke ba'd jo main ne nigáh kí, to kyá dekhtá hún, ki [8]har ek qaum, aur qabíle, aur ummat, aur ahl i zabán kí [9]ek aisí barí bhír, jise koí shumár nahín kar saktá, [10]safed jáme pahine aur [11]khajúr kí dáliyán apne háthon men liye húe, takht aur Barre ke áge kharí hai; [10] aur barí áwáz se chillá chillákar kahtí hai, ki [12]Naját hamáre Khudá kí taraf se[a] hai, jo takht par baithá hai, aur Barre kí taraf se[b]. [11] Aur sáre firishte us takht, aur buzurgon aur [13]charon jándáron ke girdágird khare hain; phir [14]wuh takht ke áge munh ke bal gir pare, aur Khudá ko sijda karke [12] [15]kahá; Ámín: Hamd, aur tamjíd, aur hikmat, aur shukr, aur 'izzat, aur qudrat, aur táqat, abadu'l ábád hamáre Khudá kí ho. Ámín. [13] Aur buzurgon men se ek ne mujh se kahá, ki Yih safed jáme pahine húe kaun hain, aur kahán se áe hain? [14] Main ne us se kahá, ki Ai mere khudáwand, tú hí jántá hai. Us ne mujh se kahá, ki Yih wuhí hain, jo [16]us barí musíbat men se nikalkar áe hain; [17]inhon ne apne jáme [18]Barre ke khún se dhokar [19]safed kiye hain. [15] Isí sabab se yih Khudá ke takht ke sámne hain, aur [20]us ke maqdis men rát din us kí 'ibádat karte hain; aur jo takht par baithá hai, [21]wuh apná khaima un ke úpar tánegá. [16] [22]Is ke ba'd na kabhí un ko bhúkh lagegí, na piyás; aur na kabhí [23]un ko dhúp satáegí, na garmí; [17] kyúnki jo Barra takht ke bích men hai, [24]wuh un kí gallabání karegá, aur unhen [25]áb i hayát ke chashmon ke pás le jáegá; aur [26]Khudá un kí ánkhon ke sab ánsú ponchh degá.

Sátwin muhr ká khulná, aur sát narsingewále firishte.

8 [1] Jab us ne [1]sátwín muhr kholí, to ádh ghante ke qaríb ásmán men khámoshí rahí. [2] Aur main ne un sáton firishton ko dekhá, [2]jo Khudá ke sámne khare rahte hain; aur unhen sát narsinge diye gaye.

'Údsozdár firishta.

[3] Phir ek áur firishta sone ká 'údsoz liye húe áyá, aur [3]qurbángáh ke úpar kharáhúá; aur us ko bahut sá 'úd diyá gayá, táki sab [4]muqaddason kí du'áon ke sáth [5]us sunahrí qurbángáh par charháe, jo takht ke sámne hai. [4] Aur [6]us 'úd ká dhúnwán firishte ke háth se muqaddason kí du'áon ke sáth Khudá ke sámne pahunch gayá. [5] Aur

8 Báb 5. 9.
9 Muq. Rom. 11. 25.
10 Áyat 14. Dekho báb 3. 4.
11 Muq. Ahb. 23. 40 aur Yúh. 12. 13.
12 Báb 12. 10 aur 19. 1. Dekho Zab. 3. 8.
13 Báb 4. 6.
14 Dekho báb 4. 10.
15 Báb 5. 14 aur 19. 4. Muq. 1 Taw. 29. 10, 11.
16 Dekho Mat. 24. 21.
17 Báb 22. 14. Muq. Yas'. 1. 18 aur Zak. 3. 3—5.
18 Báb 1. 5.
19 Muq. Dán. 12. 10 aur 1 Yúh. 1. 7.
20 Báb 22. 3.
21 Báb 21. 3. Hiz. 37. 27. Yúh. 1. 14 (hásh.). Muq. Yas'. 4. 5, 6.
22 Yas'. 49. 10.
23 Muq. Zab. 121. 6.
24 Zab. 23. 1, 2. Muq. Mat. 2. 6. Dekho Yúh. 10. 11.
25 Báb 22. 1. Muq. Zab. 36. 8, 9 aur Yúh. 4. 14.
26 Báb 21. 4. Yas'. 25. 8.
1 Báb 5. 1; 6. 1, wag:
2 Lúq. 1. 19.
3 'Ámús 9. 1.
4 Báb 5. 8.
5 Báb 9. 13. Khur. 30. 1, 3.
6 Muq. Zab. 141. 2.

a Yún. *Khudá ko.* b Yún. *Barre ko.*

firishte ne 'údsoz ko lekar, [7]us men qurbángáh kí ág bharí, aur zamín par dál dí; aur [8]garajen, aur áwázen, aur bijliyán paidá húín, aur bhaunchál áyá.

Chár narsingon ká phúnká jáná.

6 Aur wuh sáton firishte, jin ke pás wuh sát narsinge the, phúnkne ko taiyár húe.

7 Aur jab pahle ne narsingá phúnká, to khún mile húe [9]ole aur [10]ág paidá húí, aur zamín par dálí gayí; aur [11]tihái zamín jal gayí, aur tihái [12]darakht jal gaye, aur tamám harí ghás jal gayí.

8 Aur jab dúsre firishte ne narsingá phúnká, to goyá ág se jaltá húá [13]ek bará pahár samundar men dálá gayá, aur tihái samundar [14]khún ho gayá; [9]aur samundar kí tihái jándár makhlúqát mar gayí; aur tihái [15]jaház tabáh ho gaye.

10 Aur jab tísre firishte ne narsingá phúnká, to [16]ek bará sitára mash'al kí tarah jaltá húá ásmán se ṭúṭá, aur tihái daryáon aur [17]pání ke chashmon par á pará; [11]us sitáre ká nám Nágdaunā kahlátá hai, aur tihái pání [18]nágdaune kí tarah karwá ho gayá; aur [19]pání ke karwe ho jáne se, bahut se ádmí mar gaye.

12 Aur jab chauthe firishte ne narsingá phúnká, to tihái [20]súraj, aur tihái chánd, aur tihái sitáron par sadma pahunchá, yahán tak ki un ká tihái hissa tárík ho gayá, aur tihái din men raushní na rahí, aur isí tarah tihái rát men bhí.

13 Aur jab main ne phir nigáh kí, to ásmán ke bích men ek 'uqáb ko urte, aur barí áwáz se yih kahte sunā, ki Un tín firishton ke narsingon kí áwázon ke sabab, jin ká phúnkná abhí báqí hai, zamín ke rahnewálon par [21]afsos, afsos, afsos!

Pánchwen narsinge ká phúnká jáná, ya'ni pahlá Afsos.

9 [1]Aur jab pánchwen firishte ne narsingá phúnká, to [1]main ne ásmán se zamín par ek sitára girá húá dekhá; aur use [2]athāh garhe kí [3]kunjí dí gayí. [2]Aur jab us ne athāh garhe ko kholá, to garhe men se ek barí bhaṭṭí ká sá [4]dhúnwán uṭhá; aur garhe ke dhúnwen ke bá'is se [5]súraj aur hawá tárik ho gayí. [3]Aur us dhúnwen men se zamín par [6]ṭiddiyán nikal parín, aur unhen zamín ke bichchhúon kí sí táqat dí gayí. [4]Aur un se kahá gayá, [7]ki un ádmíon ke siwá jin ke máthe par [8]Khudá kí muhr nahín, [9]zamín kí ghás, yá kisí hariyáwal, yá kisí darakht ko zarar na pahunchāná. [5]Aur unhen ján se márne ká nahín, balki [10]pánch mahíne tak logon ko azíyat dene ká ikhtiyár diyá gayá; aur un kí azíyat aisí thí, jaise bichchhú ke dank márne se ádmí ko hotí hai. [6]Un dinon men [11]ádmí maut ḍhúndhenge, magar hargiz na páenge; aur marne kí árzú karenge, aur maut un se bhágegí. [7]Aur [12]un ṭiddiyon kí súraten un ghoron kí sí thín, jo larái ke

7 Ahb.16.12.

8 Muq. Zab. 18. 7, 8. Dekho báb 4. 5.

9 Khur. 9. 23, 24. Zab. 18. 13. Hiz. 38. 22.

10 Yúel 2. 30.

11 Áyát 8—12. Báb 9. 15, 18 aur 12. 4. Muq. Zak. 13. 8, 9.

12 Báb 9. 4. Yas'. 2. 13.

13 Yarm. 51. 25. Muq. Mar. 11. 23.

14 Báb 11. 6. Muq. Khur. 17. 17, 19.

15 Yas'. 2. 16.

16 Báb 9. 1. Muq. Yas'. 14. 12.

17 Báb 14. 7 aur 16. 4.

18 Ist. 29. 18. Yarm. 9. 15 aur 23. 15.

19 Muq. Khur. 15. 23.

20 Muq. Khur. 10. 21—23 aur Yas'. 13. 10 aur 30. 26.

21 Muq. báb 9. 12 aur 11. 14.

1 Báb 8. 10. Muq. báb 12. 9 aur Láq. 10. 18.

2 Áyát 2, 11. Báb 11. 7; 17. 8 aur 20. 1, 3. Lúq. 8. 31. Muq. Rom. 10. 7.

3 Dekho báb 1. 18.

4 Muq. Paid. 19. 28 aur Yas'. 34. 10.

5 Muq. Yúel 2. 10.

6 Dekho Khur. 10. 4.

7 Báb 6. 6 aur 7. 3.

8 Dekho báb 7. 2, 3

9 Báb 8. 7.

10 Áyat 10

11 Aiy. 3. 21 aur 7. 15, 16. Yarm. 8. 3.

12 Yúel 2. 4.

liye taiyár kiye gaye hon; aur [13]un ke siron par goyá sone ke táj the, aur [14]un ke chihre ádmíon ke se the; [8] aur bál 'auraton ke se the, aur [15]dánt babar ke se. [9] Aur un ke pás lohe ke se baktar the; aur un ke paron kí áwáz aisí thí, [16]jaise rathon aur bahut se [17]ghoron kí, jo larái men daurte hon. [10] Aur un kí dumen bichchhúon kí sí thín, aur un men dank bhí the; aur un kí dumon men [18]pánch mahíne tak ádmíon ko zarar pahuncháne kí táqat thí. [11] Atháh garhe ká firishta [19]un par bádsháh thá: us ká nám 'Ibrání men [20]Abaddon[a], aur Yúnání men Apullyon[b] hai.

[12] [21]Pahlá Afsos to ho chuká; dekho, is ke ba'd do Afsos áur honewále hain.

Chhate narsinge ká phúnká jáná, ya'ní dúsrá Afsos.

[13] Aur jab chhate firishte ne narsingá phúnká, to main ne us [22]sunahrí qurbángáh ke[c] síngon men se, jo Khudá ke sámne hai, aisí áwáz sunî, [14] ki us chhate firishte se, jis ke pás narsingá thá, koí kah rahá hai, ki [23]Bare daryá e Firát ke pás jo [24]chár firishte bandhe húe hain, unhen khol de. [15] Pas wuh chároń firishte khol diye gaye, jo khúss gharí, aur din, aur mahíne, aur baras ke liye, [25]tiháí ádmíon ke már dálne ko taiyár kiye gaye the. [16] Aur faujon ke [26]sawár shumár men [27]bís karor the: [28]main ne un ká shumár sunâ. [17] Aur mujhe is royá men ghore aur un ke aise sawár dikháí diye, jin ke baktar ág aur sumbul aur gandhak ke se the; aur un ghoron ke sir [29]babar ke se sir the; aur un ke munh se ág, aur dhúnwán, aur gandhak nikaltí thí. [18] In tínon áfaton, ya'ní us ág, aur dhúnwen, aur gandhak se, jo un ke munh se nikaltí thí, tiháí ádmí máre gaye. [19] Kyúnki un ghoron kí táqat un ke munh aur un kí dumon men thí; is liye ki un kí dumen sánpon kí mánind thín, aur dumon men sir bhí the; unhín se wuh zarar pahúncháte the. [20] Aur báqí ádmíon ne, jo in áfaton se na mare the, [30]apne háthon ke kámon se tauba na kí, ki [31]shayátín kí, aur [32]sone, aur chándí, aur pítal, aur patthar, aur lakrí kí múraton kí parastish karne se báz áte, jo na dekh saktí hain, na sun saktí hain, na chal saktí hain: [21] aur jo khún, aur [33]jádúgaríán, aur harámkárí, aur choriyán unhon ne kí thín, un se tauba na kí.

Ásmán par se kitáb lákar ek firishte ne use Yúhanná ko khilá diyá.

10 [1] Phir main ne ek áur zoráwar firishte ko bádal orhe húe ásmán se utarte dekhá; [z]us ke sir par dhanuk thí, aur [2]us ká chihra áftáb kí mánind thá, aur [3]us ke pánw ág ke sutúnon kí mánind; [2] aur [4]us ke háth men ek chhotí sí khulí húi kitáb thí: us ne apná dahiná

---

a Ya'ní *halákat.*
b Ya'ní *halák karnewálá.*
c N. *chárou* izád.

---

13 Muq. Nahúm 3. 17.
14 Dán. 7. 8.
15 Yúel 1. 6.
16 Yúel 2. 5.
17 Yarm. 8. 6. Muq. Aiy. 39. 21—25.
18 Áyat 5.
19 Muq. Aiy. 18. 14 aur Amsál 30. 27 aur Is. 2. 2.
20 Dekho Aiy. 26. 6.
21 Muq. báb 8. 13 aur 11. 14.
22 Khur. 30. 3.
23 Báb 16. 12.
24 Muq. báb 7. 1.
25 Dekho báb 8. 7.
26 Hiz. 38. 4.
27 Muq. Zab. 68. 17 aur Dán. 7. 10.
28 Báb 7. 4.
29 Muq. 1 Taw. 12. 8 aur Yas'. 5. 28, 29.
30 Ist. 31. 29. Yarm. 1. 16 aur 25. 14. Dekho báb 2. 21.
31 Dekho 1 Kur. 10. 20.
32 Zab. 115. 4—7 aur 135. 15—17. Dán. 5. 23.
33 Báb 21. 8 aur 22. 15. Gal. 5. 20.
1 Hiz. 1. 28.
2 Báb 1. 16. Mat. 17. 2.
3 Báb 1. 15.
4 Áyát 8—10.

pāṉw to samundar par rakkhá, aur báyáṉ khushkí par; 3 aur aisí barí áwáz se chilláyá, 5 jaise babar dahártá hai: aur jab wuh chilláyá, to garaj kí sát áwázeṉ sunáí díṉ. 4 Aur jab garaj kí sátoṉ áwázeṉ sunáí de chukíṉ, to maiṉ ne likhne ká iráda kiyá; aur ásmán par se yih áwáz átí suní, ki 6 Jo báteṉ garaj kí in sát áwázoṉ se suní haiṉ, un ko poshída rakha; aur tahrír na kar. 5 Aur jis firishte ko maiṉ ne samundar aur khushkí par khare dekhá thá, 7 us ne apná dahiná háth ásmán kí taraf uṭháyá, 6 aur 8 jo abadu'l ábád zinda rahegá, aur 9 jis ne ásmán aur us ke andar kí chízeṉ, aur zamín aur us ke úpar kí chízeṉ, aur samundar aur us ke andar kí chízeṉ paidá kí haiṉ, us kí qasam khákar kahá, 10 ki Ab âur der na hogí b; 7 balki 11 sátweṉ firishte kí áwáz dene ke zamáne meṉ, jab wuh narsingá phúṉkne ko hogá, to Khudá ká poshída matlab, 12 us khushkhabarí ke muwáfiq, jo us ne apne bande nabioṉ ko dí thí, púrá hogá. 8 Aur jis áwáz denewále ko maiṉ ne ásmán par bolte suná thá, us ne phir mujh se mukhátib hokar kahá, ki Já, us firishte ke háth meṉ se, jo samundar aur khushkí par khará hai, wuh khulí húí kitáb le le. 9 Tab maiṉ ne us firishte ke pás jákar kahá, ki Yih chhoṭí kitáb mujhe de de. Us ne mujh se kahá, ki 13 Le, ise 14 khá le; yih terá peṭ to karwá kar degí; magar tere muṉh meṉ shahd kí tarah míṭhí lagegí. 10 Pas maiṉ wuh chhoṭí kitáb us firishte ke háth se lekar khá gayá; wuh mere muṉh meṉ to shahd kí tarah míṭhí lagí; magar jab maiṉ use khá gayá, to merá peṭ karwá ho gayá. 11 Aur mujh se kahá gayá, ki 15 Tujhe bahut sí ummatoṉ aur qaumoṉ, aur ahl i zabán aur bádsháhoṉ par phir nubuwwat karní zarúr hai.

Ḳhudá ke do gawáhoṉ ká hál.

II 1 Aur mujhe 'asá kí mánind 1 ek nápne kí lakrí dí gayí; aur kisí ne kahá, ki Uṭhkar Ḳhudá ke maqdis aur qurbángáh, aur us meṉ ke 'ibádat karnewáloṉ ko náp. 2 Aur 2 us sahn ko jo maqdis ke báhar hai, ḳhárij kar de, aur use na náp; kyúṉki 3 wuh gair-qaumoṉ ko de diyá gayá hai; wuh muqaddas shahr ko 4 bayálís mahíne tak pámál karengí. 3 Aur maiṉ apne do gawáhoṉ ko iḳhtiyár dúṉgá, aur 5 wuh ṭáṭ orhe húe 4 ek hazár do sau sáṭh din nubuwwat karenge. 4 Yih wuhí 6 zaitún ke do darakht, aur do chirágdán haiṉ, jo zamín ke Ḳhudáwand ke sámne khare haiṉ. 5 Aur agar koí unheṉ zarar pahuṉchána cháhtá hai, to 7 un ke muṉh se ág nikalkar un ke dushmanoṉ ko khá játí hai. Aur agar koí unheṉ zarar pahuṉchána cháhegá, 8 wuh zarúr isí tarah márá jáegá. 6 Un ko iḳhtiyár hai 9 ki ásmán ko band kar deṉ, táki

5 Yáel 3. 16. 'Ámús 1. 2.
6 Dán. 8. 26 aur 12. 4, 9. Muq. báb 22. 10.
7 Paid. 14. 22.
8 Dekho báb 4. 9.
9 Dekho báb 4. 11.
10 Muq. báb 12. 12; 16. 17 aur 21. 6 aur Dán. 12. 7.
11 Báb 11. 15.
12 Muq. 'Ámús 3. 7.
13 Hiz. 2. 8 aur 3. 1—3
14 Muq. Yarm. 15. 16.
15 Muq. Hiz. 37. 4
1 Báb 21. 15, 16.
2 Hiz. 40. 17, 20.
3 Dekho Luq. 21. 24
4 Báb 12. 6 aur 13. 5.
5 Yas'. 20. 2.
6 Zak. 4. 3, 11, 14. Muq. Zab. 52. 8 aur Yarm. 11. 16.
7 Muq. 2 Sal. 1. 10, 12 aur Yarm. 5. 14.
8 Muq. Gin. 16. 29, 35.
9 Muq. 1 Sal. 17. 1 aur Luq. 4. 25 aur Ya'q. 5. 17.

a Yún. *un par muhr kar.*
b Yá *áur zamána na hogá.*

un kí nubuwwat ke zamáne men pání na barse; aur pánion par ikhtiyár hai, [10] ki unhen khún baná dálen, aur jitní daf'a cháhen [11] zamín par har tarah kí áfat láen. 7 Jab wuh apní gawáhí de chukenge, to [12] wuh haiwán jo [13] athán garhe se niklegá, [14] un se larkar un par gálib áegá, aur un ko már dálegá. 8 Aur un kí láshen us [15] bare shahr ke bázár men parí rahengí, jo rúhání i'tibár se [16] Sadom aur [17] Misr kahlátá hai, jahán un ká Khudáwand bhí maslúb húá thá. 9 Aur ummaton, aur qabílon, aur ahl i zabán, aur qaumon men se log un kí láshon ko sárhe tín din tak dekhte rahenge, aur [18] un kí láshon ko qabr men na rakhne denge. 10 Aur [19] zamín ke rahnewále un ke marne se khushí manáenge, aur shádiyáne bajáenge, aur [20] ápas men tuhfe bhejenge; kyúnki in dono nabíon ne [21] zamín ke rahnewálon ko satáyá thá. 11 Aur sárhe tín din ke ba'd, Khudá kí taraf se un men [22] zindagí kí rúh dákhil húí; aur wuh apne páwon ke bal khare ho gaye, aur un ke dekhnewálon par bará khauf chháyá. 12 Aur unhen ásmán par se ek baland áwáz sunái dí, ki [23] Yahán úpar á jáo. Pas [24] wuh [25] bádal par sawár hokar ásmán par charh gaye; aur un ke dushman unhen dekh rahe the. 13 Phir usí waqt [26] ek bará bhaunchál á gayá, aur [27] shahr ká daswán hissa gir gayá; aur us bhaunchál se sát hazár ádmí[a] mare: aur báqí dar gaye, aur [28] ásmán ke [29] Khudá kí tamjíd kí.

14 [30] Dúsrá Afsos ho chuká; dekho, tísrá Afsos jald honewálá hai.

Sátwen narsinge ká phúnká jáná, ya'ni tísrá Afsos.

15 Aur jab [31] sátwen firishte ne narsingá phúnká, to [32] ásmán par barí áwázen is mazmún kí paidá húín, ki [33] Dunyá kí bádsháhat hamáre Khudáwand aur [34] us ke Masíh kí ho gayí: aur [35] wuh abadu'l ábád bádsháhí karegá. 16 Aur chaubíson buzurgon ne, [36] jo Khudá ke sámne apne apne takht par baithe the, [37] munh ke bal girkar Khudá ko sijda kiyá, 17 aur yih kahá, ki Ai Khudáwand Khudá, Qádir i mutlaq, [38] jo hai aur jo thá, ham terá shukr karte hain; kyúnki tú ne apní barí qudrat ko háth men lekar [39] bádsháhí kí. 18 Aur qaumon ko gussa áyá, aur [40] terá gazab názil húá, aur [41] wuh waqt á pahunchá hai ki murdon ká insáf kiyá jáe, aur tere bande nabíon aur muqaddason aur [42] un chhote baron ko, jo tere nám se darte hain, ajr diyá jáe, aur [43] zamín ke tabáh karnewálon ko tabáh kiyá jáe.

19 Aur [44] Khudá ká jo maqdis ásmán par hai, wuh kholá gayá; aur us ke maqdis men [45] us ke 'ahd ká sandúq dikhái diyá; aur bijliyán, aur áwázen, aur garajen paidá húín, aur bhaunchál áyá, aur [46] bare ole pare.

---

a Yún. *dámion ke ndm.*

[10] Muq. Khur. 7. 19.
[11] Muq. Khur. 7—10 aur 1 Sam. 4. 8.
[12] Báb 17. 8. Muq. báb 13. 1.
[13] Dekho báb 9. 1.
[14] Dán. 7. 21.
[15] Muq. báb 16. 19(?) aur 17. 18(?) aur 18. 10(?).
[16] Yas'. 1. 10 aur 3. 9.
[17] Muq. Hiz. 23. 3, 8, 19, 27.
[18] Zab. 79. 2, 3.
[19] Muq. Yúh. 16. 20. Dekho báb 3. 10.
[20] Naham. 8. 10, 12. Ást. 9. 19, 22.
[21] Muq. 1 Sal. 18. 17.
[22] Paid. 2. 7 Hiz. 37. 5, 9, 10, 14.
[23] Báb 4. 1.
[24] Muq. báb 12. 5 aur 2 Sal. 2. 11.
[25] Muq. A'mál 1. 9.
[26] Báb 6. 12.
[27] Muq. báb 16. 19.
[28] 2 Taw. 36. 23. Yúnah 1. 9, wag:
[29] Báb 14. 7; 16. 9 aur 19. 7. Yash. 7. 19.
[30] Muq. báb 8. 13 aur 9. 12.
[31] Báb 10. 7.
[32] Báb 16. 17 aur 19. 1. Muq. Yas'. 27. 13.
[33] Báb 12. 10.
[34] Zab. 2. 2. Lúq. 9. 20. A'mál 4. 26.
[35] Dekho Lúq. 1. 33.
[36] Báb 4. 4.
[37] Dekho báb 4. 10.
[38] Báb 16. 5. Muq. báb 1. 4, 8 aur 4. 8.
[39] Báb 19. 6. Zab. 97. 1.
[40] Zab. 2. 5 aur 110. 5.
[41] Báb 6. 10 aur 20. 12. Muq. Dán. 7. 10 aur 2 Thess. 1. 6, 7.
[42] Báb 19. 5.
[43] Muq. báb 13. 18.
[44] Báb 15. 5.
[45] Dekho 'Ibr. 9. 4.
[46] Báb 16. 21.

'Aurat aur azhdahe ki royá.

12 1 Phir ásmán par ek bará nishán dikháí diyá, ya'ní ek 'aurat nazar áí, [1] jo [2] áftáb ko orhe húe thí, aur [2] chánd us ke páṉwoṉ ke níche thá, aur bárah sitároṉ ká táj us ke sir par; 2 wuh hámila thí, aur dard i zih meṉ [3] chillátí thí, aur bachcha janne kí taklíf meṉ thí. 3 Phir ek aur nishán ásmán par dikháí diyá, ya'ní ek bará [4] lál azhdahá; [5] us ke sát sir aur [6] das síng the, aur us ke siroṉ par [7] sát táj. 4 Aur us kí dum ne [8] ásmán ke tihái sitáre kheṉchkar [9] zamín par dál diye: aur wuh azhdahá us 'aurat ke áge já khará húá, jo janne ko thí, táki jab wuh jane, to [10] us ke bachche ko nigal jáe. 5 Aur wuh beṭá janí, ya'ni wuh larká [11] jo lohe ke 'asá se sab qaumoṉ par hukúmat karegá; aur us ká bachcha yakáyak [12] Khudá aur us ke takht ke pás tak pahuṉchá diyá gayá. 6 Aur wuh 'aurat us biyábán ko bhág gayí, jahán Khudá kí taraf se us ke liye ek jagah taiyár kí gayí thí, táki wahán [13] ek hazár do sau sáth din tak us kí parwarish kí jáe.

7 Phir ásmán par larái húí: [14] Mikáil aur [15] us ke firishte azhdahe se larne ko nikle; aur azhdahá aur us ke firishte un se lare; 8 lekin gálib na áe, aur is ke ba'd ásmán par un ke liye jagah na rahí. 9 Aur [16] wuh bará azhdahá, ya'ní [17] wuhí puráná sáṉp jo Iblís aur Shaitán kahlátá hai, aur [18] sáre jahán ko gumráh kar detá hai, [19] zamín par girá diyá gayá, aur us ke firishte bhí us ke sáth girá diye gaye. 10 Phir maiṉ ne ásmán par se yih barí áwáz átí suní, ki Ab [20] hamáre Khudá kí naját, aur qudrat, aur bádsháhat, aur us ke Masíh ká ikhtiyár záhir húá; kyúṉki hamáre bháiyoṉ par ilzám lagánewálá, [21] jo rát din hamáre Khudá ke áge un par ilzám lagáyá kartá hai, girá diyá gayá. 11 Aur wuh Barre ke khún, aur apní gawáhí ke kalám ke bá'is [22] us par gálib áe; aur [23] unhoṉ ne apní ján ko 'azíz na samjhá, [24] yahán tak ki maut bhí gawárá kí. 12 Pas [25] ai ásmáno, aur un ke rahnewálo, khushí manáo. [26] Ai khushkí aur tarí, tum par afsos hai; kyúṉki Iblís bare gusse meṉ tumháre pás utarkar áyá hai, [27] is liye ki jántá hai, ki merá thorá hí sá waqt báqí hai.

13 Aur jab azhdahe ne dekhá, ki maiṉ zamín par girá diyá gayá húṉ, to [28] us 'aurat ko satáyá, jo beṭá janí thí. 14 Aur us 'aurat ko [29] bare 'uqáb ke do par diye gaye, táki sáṉp ke sámne se urkar [30] biyábán meṉ apní us jagah pahuṉch jáe, jahán [31] ek zamáne, aur zamánoṉ, aur ádhe zamáne tak us kí parwarish kí jáegí. 15 Aur sáṉp ne us 'aurat ke pichhe apne muṉh se [32] nadí kí tarah pání baháyá, táki us ko is nadí se bahá de. 16 Magar zamín ne us 'aurat kí madad kí, aur apná muṉh kholkar us nadí ko pí liyá, jo azhdahe ne apne muṉh se bahái thí. 17 Aur azhdahe ko 'aurat par gussa áyá, aur [33] us kí báqí aulád se, [34] jo Khudá ke hukmoṉ par 'amal kartí hai,

[1] Muq. Zab. 104. 2.
[2] Muq. Ġaz. 6. 10.
[3] Muq. Yas'. 66. 7—10 aur Mík. 4. 10.
[4] Muq. báb 17. 3 aur Yas'. 27. 1.
[5] Báb 13. 1 aur 17. 9, 12.
[6] Dán. 7. 7.
[7] Muq. báb 19. 12.
[8] Dekho báb 8. 7.
[9] Dán. 8. 10.
[10] Muq. Mat. 2. 16.
[11] Mat. 2. 6. Dekho báb 2. 27.
[12] Dekho 2 Kur. 12. 2.
[13] Báb 11. 2 aur 13. 5.
[14] Dekho Yahúdáh 9.
[15] Dekho Mat. 25. 41.
[16] Lúq. 10. 18. Yúh. 12. 31.
[17] Báb 20. 2 Paid. 3. 1.
[18] Báb 20. 3, 10. Muq. báb 13. 14 aur Yúh. 8. 44.
[19] Dekho báb 9. 1.
[20] Báb 7. 10 aur 19. 1.
[21] Aiy. 1. 9 aur 2. 5. Zak. 3. 1.
[22] Báb 15. 2. Muq. Rom. 16. 20. Dekho Yúh. 16. 33.
[23] Lúq. 14. 26. Yúh. 12. 25.
[24] Báb 2. 10.
[25] Báb 18. 20. Zab. 96. 11. Yas'. 44. 23 aur 49. 13.
[26] Báb 8. 13.
[27] Muq. Mat. 8. 29. Dekho báb 10. 6.
[28] Áyat 5.
[29] Dekho Khur. 19. 4
[30] Áyat 6.
[31] Dán. 7. 25 aur 12. 7. Dekho áyat 6.
[32] Muq. Yas'. 59. 19.
[33] Paid. 3. 15.
[34] Báb 14. 12. Dekho 1 Yúh. 2. 3.

aur [35]Yisú' kí gawáhí dene par qáim hai, [36]larne ko gayá:

13 [1] aur samundar kí ret par já khará húá.

Samundar men se nikle húe haiwán kí royá.

Aur main ne [1]ek haiwán ko samundar men se nikalte húe dekhá, [2]us ke das síng aur sát sir the, aur us ke síngon par das táj, aur us ke sirón par [3]kufr ke nám likhe húe the. [2] Aur jo haiwán main ne dekhá, [4]us kí shakl tendúe kí sí thí, aur pánw [5]ríchh ke se, aur munh babar ká sá; aur [6]us azhdahe ne apní qudrat aur [7]apná takht aur bará ikhtiyár use de diyá. [3] Aur main ne us ke sirón men se ek par goyá zakhm i kárí lagá húá[a] dekhá, magar us ká zakhm i kárí achchhá ho gayá, aur [8]sárí dunyá ta'ajjub kartí húí us haiwán ke píchhe píchhe ho lí. [4] Aur chúnki us azhdahe ne apná ikhtiyár us haiwán ko de diyá thá, is liye unhon ne azhdahe kí parastish kí; aur us haiwán kí bhí yih kahkar parastish kí, ki [9]Is haiwán kí mánind kaun hai? kaun us se lar saktá hai? [5] Aur [10]bare bol bolne aur kufr bakne ke liye use ek munh diyá gayá, aur use [11]bayálís mahíne tak kám karne ká ikhtiyár diyá gayá. [6] Aur us ne Khudá kí nisbat kufr bakne ke liye munh kholá, ki us ke nám, aur us ke khaime, ya'ní ásmán ke rahnewálon kí nisbat kufr bake. [7] Aur use yih ikhtiyár diyá gayá, [12]ki muqaddason se lare, aur un par gálib áe; aur use har qabíle, aur ummat, aur ahl i zabán, aur qaum par ikhtiyár diyá gayá. [8] Aur [13]zamín ke wuh sab rahnewále, jin ke nám [14]us Barre kí [15]kitáb i hayát men likhe nahín gaye, [16]jo biná e 'álam ke waqt se zabh húá hai[b], us haiwán kí parastish karenge.

[17]Jis ke kán hon wuh sune.

[10] [18]Jis ko qaid honewálí hai, wuh qaid men paregá; [19]jo koí talwár se qatl karegá, wuh zarúr talwár se qatl kiyá jáegá. [20]Muqaddason ke sabr aur ímán ká yihí mauqa' hai.

Zamín men se nikle húe haiwán kí royá.

[11] Phir [21]main ne ek áur haiwán ko zamín men se nikalte húe dekhá; us ke barre ke se do síng the, aur azhdahe kí tarah boltá thá. [12] Aur yih pahle haiwán ká sárá ikhtiyár us ke sámne kám men látá thá, aur zamín aur us ke rahnewálon se us pahle haiwán kí parastish karátá thá, [22]jis ká zakhm i kárí achchhá ho gayá thá. [13] Aur [23]wuh bare bare nishán dikhátá thá, yahán tak ki ádmíon ke sámne [24]ásmán se zamín par ág názil kar detá thá. [14] Aur [25]zamín ke rahnewálon ko un nishánon ke sabab se, jin ke us haiwán ke sámne dikháne ká us ko ikhtiyár diyá gayá thá, is tarah gumráh kar detá thá, ki zamín ke rahnewálon se kahtá thá, ki [26]jis haiwán ke

---

a Yún. *ek ko goyá maut tak zabh kiyá húá.*

b Yá *jin ke nám zabh kiye húe Barre ki kitáb i hayát men biná e 'álam ke waqt se likhe nahín gaye.*

---

35 Báb 1. 2; 6. 9 aur 19. 10.
36 Báb 11. 7 aur 13. 7.
1 Dán. 7. 8.
2 Dekho báb 12. 3.
3 Báb 17. 3.
4 Dán. 7. 6.
5 Dán. 7. 5.
6 Áyát 4, 11. Muq. Lúq. 4. 6.
7 Báb 16. 10.
8 Muq. báb 17. 8.
9 Muq. báb 18. 18.
10 Dán. 7. 8, 11, 20 aur 11. 36. Muq. 2 Thess. 2. 4.
11 Báb 11. 2 aur 12. 6.
12 Báb 11. 7 aur 12. 17. Dán. 7. 21.
13 Dekho báb 3. 10.
14 Dekho báb 5. 6.
15 Dekho báb 3. 5.
16 Muq. A'mál 2. 23 aur 1 Pat. 1. 18, 19, 20.
17 Dekho báb 2. 7.
18 Muq. Yas'. 33. 1 aur Yarm. 15. 2 aur 43. 11.
19 Dekho Paid. 9. 6.
20 Báb 14. 12.
21 Muq. áyát 1, 14 aur báb 16. 13.
22 Áyat 3.
23 Báb 16. 14. aur 19. 20. Isi. 13. 1—3. Mat. 24. 24. 2 Thess. 2. 9—11.
24 Báb 20. 9. 1 Sal. 18. 38 2 Sal. 1. 10, 12. Lúq. 9. 54.
25 Muq. báb 12. 9.
26 Muq. áyát 3, 12.

talwár lagí thí, aur wuh zinda ho gayá, us ká but banáo. 15 Aur use us haiwán ke but men rúh phúnkne ká ikhtiyár diyá gayá, táki wuh haiwán ká but bole bhí, aur jitne log [27]us haiwán ke but kí parastish na karen, [28]un ko qatl bhí karáe. 16 Aur us ne sab chhoṭe baron, daulatmandon aur garíbon, ázádon aur gulámon ke [29]dahine háth, yá un ke máthe par ek ek chháp kará diyá; 17 táki us ke siwá jis par nishán, ya'ní [30]us haiwán ká nám, yá [31]us ke nám ká 'adad ho, áur koí kharíd farokht na kar sake. 18 [32]Hikmat ká yih mauqa' hai[a]. Jo samajh rakhtá hai, wuh is haiwán ká 'adad gin le; kyúnki wuh [33]ádmí ká 'adad hai; aur us ká 'adad chha sau chhiyásath hai.

Koh i Siyyon par Barre aur us ke ḳharide húon ki royá.

14 [1]Phir main ne nigáh kí, to kyá dekhtá hún, ki [1]wuh Barra [2]Siyyon ke pahár par khará hai, aur us ke sáth [3]ek lákh chauálís hazár shakhs hain, [4]jin ke máthe par [5]us ká aur us ke Báp ká nám likhá húá hai. 2 Aur mujhe ásmán par se [6]ek aisí áwáz sunái dí, jo zor ke pání, aur [7]barí garaj kí sí áwáz thí; aur jo áwáz main se sunī, wuh aisí thí jaise [8]barbatnawáz barbat bajáte hon. 3 Wuh takht ke sámne, aur charon jándáron aur buzurgon ke áge, goyá[b] [9]ek nayá gít gá rahe the: aur [10]un ek lákh chauálís hazár shakhson ke siwá, jo dunyá[c] men se ḳharíd liye gaye the, koí us gít ko na sikh saká. 4 Yih wuh hain, jo 'auraton ke sáth álúda nahín húe, balki kunwáre hain. Yih wuh hain, [11]jo Barre ke píchhe píchhe chalte hain, jahán kahín wuh játá hai. Yih Ḳhudá aur Barre ke liye [12]pahle phal hone ke wáste ádmíon men se ḳharíd liye gaye hain. 5 Aur [13]un ke munh se kabhí jhúth na niklá thá; wuh [14]be'aib hain.

Tin firishton ki ma'rifat Ḳhudá ki honewálí 'adálat ki ḳhabaren.

6 Phir main ne ek áur firishte ko [15]ásmán ke bích men urte húe dekhá, jis ke pás [16]zamín ke rahnewálon ki har qaum aur qabíle aur ahl i zabán aur ummat ke sunáne ke liye, abadí ḳhushkhabarí[d] thí. 7 Aur us ne barí áwáz se kahá, ki [17]Ḳhudá se daro, aur [18]us kí tamjíd karo; kyúnki us kí 'adálat ká waqt á pahunchá hai; aur [19]usí kí 'ibádat karo, jis ne ásmán aur zamín aur samundar aur [20]pání ke chashme paidá kiye. 8 Phir is ke ba'd ek áur dúsrá[e] firishta yih kahtá húá áyá, ki [21]Gir parā, wuh [22]barā shahr i Bábil gir parā, [23]jis ne [24]apní harámkárí kí gazabnák mai tamám qaumon ko pilái hai.

9 Phir in ke ba'd ek áur tísre firishte ne ákar barí áwáz se kahá, ki Jo koí [25]us haiwán aur us ke but kí parastish kare, aur [26]apne máthe yá apne háth par us kí chháp le

11 Muq. báb 3. 4 aur 17. 14.

12 Ya'q 1.18

13 Saf. 3. 13. Muq. Zab. 32. 2 aur Yas'. 63. 8 aur Yúh. 1. 47.

14 Dekho Yahúdáh 24.

15 Báb 8. 13

16 Muq. báb 3. 10.

17 Báb 15. 4.

18 Dekho báb 11. 13

19 Naham. 9. 6. Dekho báb 4. 11.

20 Báb 8. 10 aur 16. 4.

21 Báb 18. 3 Yas'. 21. 9. Yarm. 51. 8.

22 Báb 16.19; 17. 5 aur 18. 10. Muq. Dán. 4. 30.

23 Yarm. 51. 7.

24 Báb 18. 3.

25 Dekho báb 13. 15.

26 Báb 13. 16.

1 Dekho báb 5. 6.
2 Zab. 2. 6. 'Ibr. 12. 22.
3 Báb 7. 4.
4 Báb 7. 3.
5 Báb 3. 12.

6 Dekho báb 1. 15.

7 Báb 6. 1 aur 19. 6.

8 Báb 5. 8 aur 15. 2.

9 Báb 5. 9.

10 Muq. báb 2. 17 aur 19. 12.

a Yá *Is se hikmat ẓáhir hotí hai.*
b N. *goyá* na dárad.
c Yún. *samín.*
d Yá *Injíl.*
e N. *dúsrá* na dárad.

le, 10 wuh [27] Ḳhudá ke qahr kí
us ḳhális mai ko píegá, [28] jo
us ke gazab ke piyále men
bharí gayí hai; aur pák
firishton ke sámne aur Barre
ke sámne [29] ág aur gandhak
ke 'azáb men mubtilá hogá:
11 aur [30] un ke 'azáb ká
dhunwán abadu'l ábád uṭhtá
rahegá; aur jo [25] us haiwán
aur us ke but kí parastish
karte hain, aur jo us ke
nám ki chháp lete hain,
[31] un ko rát din chain na
milegá. 12 [32] Muqaddason, ya'ní
[33] Ḳhudá ke hukmon par 'amal
karnewálon, aur Yisú' par
ímán rakhnewálon ke sabr ká
yihí mauqa' hai.

13 Phir main ne ásmán men
se yih áwáz suní; ki Likh,
[34] Mubárak hain wuh murde
[35] jo ab se Ḳhudáwand men
marte hain; Rúh kahtá hai,
ki Beshakk; [36] kyúnki wuh
apní mihnaton se árám
páenge, aur un ke a'mál un
ke sáth sáth hote hain.

Anáj aur angúron ki faslon ki royá.

14 Phir main ne nigáh kí,
to kyá dekhtá hún, ki ek safed
bádal hai, aur us bádal par
[37] ádamzád[a] kí mánind koí
baiṭhá hai, [38] jis ke sir par
sone ká táj, aur háth men
tez daránti[b] hai. 15 Phir ek
âur firishte ne [39] maqdis se
nikalkar, us bádal par baiṭhe
húe se barí áwáz ke sáth
pukárkar kahá, ki [40] Apní
daránti[b] chalákar kát, kyúnki
kátne ká waqt á gayá; is liye
ki [41] zamín kí fasl bahut pak
gayí. 16 Pas jo bádal par
baiṭhá thá us ne apní daránti[b]
zamín par dál dí, aur zamín
kí fasl kaṭ gayí.

17 Phir ek âur firishta us
maqdis men se niklá jo ásmán
par hai; us ke pás bhí tez
daránti[b] thi. 18 Phir ek âur
firishta qurbángáh se niklá,
[42] jis ká ág par ikhtiyár thá,
us ne tez daráṇtíwále[c] se barí
áwáz se kahá, ki Apní tez
daránti[b] chalákar zamín ke
angúr ke darakht ke guchchhe
kát le; [43] kyúnki us ke angúr
bi'lkull pak gaye hain. 19 Aur
us firishte ne apní daránti[b]
zamín par dálí, aur zamín ke
angúr ke darakht kí fasl
kátkar, Ḳhudá ke qahr ke
bare [44] hauz men dál dí. 20 Aur
[45] shahr ke báhar us [46] hauz
men angúr raunde gaye; aur
hauz men se itná ḳhún niklá,
ki [47] ghoron kí lagámon tak
pahunch gayá, aur solah sau
farláng tak bah niklá.

Sát pichhlí áfaton ká zamín par názil kiyá jáná.

15 1 Phir [1] main ne ásmán
par ek âur bará aur
'ajíb nishán, ya'ní [2] sát firishte
sáton pichhlí áfaton ko liye
húe dekhe; kyúnki in áfaton
par Ḳhudá ká qahr ḳhatm ho
gayá hai.

2 Phir main ne [3] shíshe ká
sá ek samundar dekhá, jis
men ág milí húí thí: aur [4] jo
us haiwán, aur us ke but, aur
[5] us ke nám ke 'adad par gálib
áe the, un ko us shíshe ke
samundar ke pás Ḳhudá kí
[6] barbaten liye khare húe
dekhá. 3 Aur wuh [7] Ḳhudá
ke bande [8] Músá ká gít, aur

[27] Báb 16. 19. Dekho Aiy. 21. 20.
[28] Muq. báb 18. 6 aur Yas'. 1. 22.
[29] Báb 20. 10.
[30] Yas'. 34. 10. Muq. báb 18. 18 aur 19. 3 aur Paid. 19. 28.
[31] Báb 4. 8.
[32] Báb 13. 10.
[33] Báb 12. 17.
[34] Báb 20. 6. Muq. Wá'iz 4. 2.
[35] 1 Kur. 15. 18. 1 Thiss. 4. 16.
[36] Báb 6. 11.
[37] Dekho báb 1. 13.
[38] Báb 6. 2.
[39] Muq. báb 15. 6 aur 16. 17.
[40] Áyat 18. Yúel 3. 13 (háshiye). Mar. 4. 29. Muq. Mat. 13. 39.
[41] Yarm. 51. 33.
[42] Muq. báb 16. 8.
[43] Yúel 3. 13.
[44] Báb 19. 15.
[45] Muq. 'Ibr. 13. 12.
[46] Yas'. 63. 3. Nauha 1. 15.
[47] Muq. báb 19. 14.
[1] Muq. báb 12. 1, 3.
[2] Báb 16. 1; 17. 1 aur 21. 9.
[3] Báb 4. 6 aur 21. 18, 21.
[4] Báb 12. 11.
[5] Báb 13. 17.
[6] Báb 5. 8 aur 14. 2.
[7] 'Ibr. 3. 5.
[8] Ḳhur. 15. 1. Ist. 31. 30.

a Yá *Ibn i Ádam.* b Yá *hanswá.* c Yá *hanswewále.*

Barre ká gít gá gákar kahte the, ki Ai Ḳhudáwand Ḳhudá, Qádir i mutlaq, [9]tere kám bare aur 'ajíb hain; [10]ai azalí[a] Bádsháh, [11]terí ráhen rást aur durust hain. 4 [12]Ai Ḳhudáwand, kaun tujh se na daregá? aur kaun tere nám kí barái na karegá? kyúnki sirf tú hí [13]quddús hai; aur [14]sárí qaumen ákar tere sámne sijda karengí, kyúnki tere insáf[b] ke kám záhir ho gaye hain.

5 In báton ke ba'd main ne dekhá, ki [15]shahádat ke khaime ká [16]maqdis ásmán men kholá gayá: 6 aur [17]wuh sáton firishte jin ke pás sáton áfaten thín, [18]ábdár aur chamakdár jawáhir se árásta[c], aur [19]síne par sunahrí sínaband bándhe húe, maqdis se nikle. 7 Aur un [20]charon jándaron men se ek ne sát [21]sone ke piyále, [22]abadu'l ábád zinda rahnewále [23]Ḳhudá ke qahr se bhare húe, un sáton firishton ko diye. 8 Aur Ḳhudá ke jalál, aur us kí qudrat ke sabab maqdis dhunwen se bhar gayá, aur jab tak un sáton firishton kí sáton áfaten ḳhatm na ho chukín, [24]koí us maqdis men dákhil na ho saká.

16 [1] Phir main ne maqdis men se kisí ko barí áwáz se [2]un sáton firishton se yih kahte suná, ki Jáo, [2]Ḳhudá ke qahr se sáton piyálon ko zamín par ulat do.

2 Pas pahle ne jákar apná piyála zamín par ulat diyá; aur jin ádmíon par [3]us haiwán kí chháp thí, aur jo us ke but kí parastish karte the, un ke

[9] Ist. 32. 3, 4. Muq. Aiy. 37. 5 aur Zab. 111. 2 aur 139. 14 aur 145. 17.
[10] 1 Tím. 1. 17. Yarm. 10. 7 (hásh: ke liye).
[11] Báb 16. 7. Hús. 14. 9.
[12] Báb 14. 7. Mal. 2. 2.
[13] Báb 16. 5. 'Ibr. 7. 26.
[14] Dekho Zab. 86. 9.
[15] Khur. 38. 21. Gín. 1. 50. A'mál 7. 44
[16] Báb 11. 19.
[17] Dekho áyat 1.
[18] Báb 19. 8 (hásh: ke liye). Hiz. 28. 13
[19] Báb 1. 13.
[20] Báb 4. 6.
[21] Muq. báb 5. 8
[22] Báb 1. 18; 4. 9 aur 5. 13.
[23] Khur. 40. 34. Yas'. 6. 4. Haj. 2. 7. Muq. 1 Sal. 8. 10, 11 aur 2 Taw. 5. 13, 14.
[24] Khur. 40. 35. 1 Sal. 8. 11.
[1] Dekho báb 15. 1.
[2] Báb 15. 7. Zab. 79. 6 Yarm. 10. 25. Saf. 3. 8.
[3] Báb 13. 16.

ek burá aur taklíf denewálá [4]násúr paidá ho gayá.

3 Aur dúsre ne apná piyála samundar men ulṭá; aur wuh murde ká sá [5]khún ban gayá; aur [6]samundar ke sab jándár mar gaye.

4 Aur tísre ne apná piyála [7]daryáon aur páni ke chashmon par ulṭá, aur [8]wuh ḳhún ban gaye. 5 Aur main ne páni ke firishte ko yih kahte suná, ki [9]Ai Quddús, [10]jo hai, aur jo thá, [11]tú 'ádil hai, ki tú ne yih insáf kiyá; 6 kyúnki [12]unhon ne [13]muqaddason aur nabíon ká ḳhún baháyá thá, aur [14]tú ne unhen ḳhún piláyá: wuh isí láiq hain. 7 Phir main ne [15]qurbángáh men se yih áwáz suní[d], ki Ai Ḳhudáwand Ḳhudá, Qádir i mutlaq, beshakk, tere faisale [16]durust aur rást hain.

8 Aur chauthe ne apná piyála súraj par ulṭá, aur use ádmíon ko [17]ág se jhulas dene ká ikhtiyár diyá gayá. 9 Aur ádmí sakht garmí se jhulas gaye, aur [18]Ḳhudá ke nám kí nisbat kufr baká, jo in áfaton par ikhtiyár rakhtá hai; aur [19]tauba na kí [20]ki us kí tamjíd karte.

10 Aur pánchwen ne apná piyála [21]us haiwán ke takht par ulṭá; aur [22]us kí bádsháhat men andherá chhá gayá; aur dard ke máre log apní zabánen kátne lage; 11 aur apne dukhon aur [23]násúron ke bá'is [24]ásmán ke Ḳhudá kí nisbat kufr baká, aur [19]apne kámon se tauba na kí.

12 Aur chhaṭe ne apná piyála [25]bare daryá e Firát par ulṭá;

[4] Áyat 11. Khur. 9. 9—11.
[5] Báb 8. 8.
[6] Báb 8. 9.
[7] Báb 8. 10.
[8] Khur. 7. 17—20
[9] Báb 15. 4.
[10] Báb 11. 17. Muq. báb 1. 4, 8 aur 4. 8.
[11] Yúh. 17. 25. Muq. Yarm. 12. 1.
[12] Báb 18. 24. Muq. báb 13. 15.
[13] Báb 11. 18.
[14] Muq. Yas'. 49. 26 aur Lúq. 11. 49, 50.
[15] Báb 6. 9.
[16] Báb 15. 3 aur 19. 2. Muq. Zab. 119. 137.
[17] Báb 9. 17. Muq. báb 14. 18.
[18] Áyát 11, 21.
[19] Muq. Dán. 5. 22. Dekho báb 11. 13.
[20] Muq. Dán. 5. 23. Dekho báb 11. 13.
[21] Báb 13. 2
[22] Báb 9. 2. Khur. 10. 21.
[23] Áyat 2.
[24] Báb 11. 13.
[25] Báb 9. 14.

a N. *ai qaumon ke.*
b Yá *rástbází.*
c N. *síf chamakdár kattán pahine húe.*
d Yún. *qurbángáh ko yih kahte sunā.*

aur [26]us ká pání súkh gayá, [27]táki [28]mashriq se ánewále bádsháhon ke liye ráh taiyár ho jáe. 13 Phir main ne [29]us azhdahe ke munh se, aur [30]us haiwán ke munh se, aur [31]us jhúthe nabí ke munh se, tín [32]nápák rúhen [33]mendakon kí súrat men nikalte dekhín: 14 yih [34]shayátín kí [35]nishán dikhánewálí rúhen hain, jo Qádir i mutlaq Khudá ke [36]roz i 'azím kí [37]larái ke wáste jama' karne ke liye, sárí dunyá ke bádsháhon ke pás nikalkar játí hain. 15 (Dekho, [38]main chor kí tarah átá hún. [39]Mubárak wuh hai, jo jágtá hai, aur apní poshák kí hifázat kartá hai, [40]táki nangá na phire, aur log us kí barahnagí na dekhen.) 16 Aur [41]unhon ne un ko us jagah jama' kiyá, jis ká nám 'Ibrání men Har-[42]Magidon hai.

17 Aur sátwen ne apná piyála [43]hawá par ultá, aur maqdis ke takht kí taraf se bare zor se yih áwáz ái, ki [44]Ho chuká. 18 Phir [45]bijliyán, aur áwázen, aur garajen paidá húín; aur [46]ek aisá bará bhaunchál áyá, [47]ki jab se insán zamín par paidá húe[a], aisá bará aur sakht bhaunchál kabhí na áyá thá. 19 Aur [48]us bare shahr ke [49]tín tukre ho gaye, aur qaumon ke shahr gir gaye; aur [50]bare shahr i Bábil kí [51]Khudá ke hán yád húí, [52]táki use apne sakht gazab kí mai ká jám piláe. 20 Aur [53]har ek tápú apní jagah se tal gayá, aur paháron ká patá na lagá. 21 Aur ásmán se ádmíon par man man bhar ke [54]bare bare ole gire, aur chúnki yih áfat niháyat sakht thí, is liye [55]logon ne [56]olon kí áfat ke bá'is Khudá kí nisbat kufr baká.

Rúhání Bábil ki daulat, aur 'aish o 'ishrat, aur nápáki, aur jald honewáli barbádí ki royá.

17 [1] Aur [1]un sáton firishton men se jin ke pás [2]sát piyále the, ek ne ákar mujh se yih kahá, ki Idhar á; main tujhe [3]us barí kasbí kí sazá dikháún, [4]jo bahut se pánion par baithí húí hai; [2] aur [5]jis ke sáth zamín ke bádsháhon ne haramkárí kí thí; aur [6]zamín ke rahnewále [7]us kí haramkárí kí mai se matwále ho gaye the. [3] Pas [8]wuh mujhe Rúh men [9]jangal ko le gayá; wahán main ne [10]qirmizí rang ke haiwán par, jo [11]kufr ke námon se lipá húá thá, aur [12]jis ke sát sir aur das sing the, ek 'aurat ko baithe húe dekhá. [4] Yih 'aurat [13]argawání aur qirmizí libás pahine húe, aur [14]sone aur jawáhir aur motion se árásta thí; aur [15]ek sone ká piyála makrúhát, ya'ní us kí haramkárí kí nápákion se bhará húá, us ke háth men thá; [5] aur us ke máthe par yih nám likhá húá thá; [16]RÁZ, [17]BARÁ SHAHR I BÁBIL, KASBÍON AUR ZAMÍN KÍ MAKRÚHÁT KÍ MÁN. [6] Aur main ne us 'aurat ko [18]muqaddason ke khún, aur [19]Yisú' ke shahídon ke khún píne se, matwálá dekhá: aur use dekhkar sakht hairán húá. [7] Us firishte ne mujh se

[a] *N. húá.*

[26] Yas'. 11.15 aur 44. 27. Yarm. 50. 38 aur 51. 32, 36.
[27] Muq. Yas'. 41. 2, 25 aur 46 11.
[28] Báb 7. 2.
[29] Báb 12.3, 9.
[30] Báb 13. 1.
[31] Báb 19. 20 aur 20. 10. Muq. báb 13. 11, 14.
[32] Báb 18. 2.
[33] Muq. Khur. 8. 6.
[34] Muq. 1 Tim. 4. 1.
[35] Dekho báb 13. 13.
[36] Dekho báb 6. 17.
[37] Báb 20. 8. Muq. báb 17. 14 aur 19. 19 aur 1 Sal. 2.2.20.
[38] Dekho 4 báb 3. 3.
[39] Báb 3. 2, 3. Dekho Mat. 24.42.
[40] Báb 3. 18.
[41] Báb 19. 19.
[42] Zak. 12. 11. Dekho Qáz. 5. 19.
[43] Muq. Ií. 2. 2.
[44] Báb 10. 6.
[45] Báb 4. 5; 8. 5 aur 11. 19.
[46] Báb 6. 12 aur 11. 13.
[47] Dán. 12. 1. Yúel 2. 2. Mat. 24.21.
[48] Báb 11. 8.
[49] Muq. báb 11. 13.
[50] Dekho báb 14. 8.
[51] Báb 18. 5. Muq. Zab. 74. 18.
[52] Dekho báb 14. 10.
[53] Dekho báb 6. 14.
[54] Báb 11. 19.
[55] Áyát 9, 11.
[56] Khur. 9. 23—25.
[1] Báb 21. 9.
[2] Báb 15. 7.
[3] Báb 19. 2. Nahúm 3. 4. Muq. Yas'. 1. 21 aur Yarm. 2 20.
[4] Áyat 15. Muq. Yarm. 51. 13
[5] Báb 18. 3, 9. Muq. Yas'. 23.17.
[6] Dekho báb 3. 10.
[7] Báb 14. 8. Yarm. 51.7.
[8] Báb 21. 10.
[9] Báb 12. 6, 14.
[10] Muq. báb 12. 3.
[11] Báb 13. 1.
[12] Áyat 7, 9, 12.
[13] Báb 18. 16.
[14] Dán. 11. 38.
[15] Yarm. 51. 7. Muq. báb 18. 6.
[16] Áyat 7. 2 Thiss. 2. 7.
[17] Dekho báb 14. 8.
[18] Báb 16. 6. Muq. báb 13. 15.
[19] Báb 2. 13.

kahá, ki Tú hairán kyún ho gayá? Main is 'aurat aur us haiwán ká, jis par wuh sawár hai, aur jis ke sát sir aur das síng hain, tujhe [20]bhed batátá húṉ. 8 Yih jo tú ne haiwán dekhá, [21]yih pahle to thá, magar ab nahín hai; aur [22]áyanda [23]athán garhe se nikalkar, [24]halákat meṉ paregá; aur [25]zamín ke rahnewále jin ke nám [26]biná e 'álam ke waqt se [27]kitáb i hayát meṉ likhe nahín gaye, is haiwán ká yih hál dekhkar, ki [21]pahle thá, aur ab nahín, aur phir maujúd ho jáegá, ta'ajjub karenge. 9 [28]Yihí mauqa' hai us zihn ká, jis meṉ hikmat hai; wuh sáton sir sát pahár hain, jin par wuh 'aurat baithí húí hai; 10 aur wuh sát bádsháh bhí hain; pánch to ho chuke hain, aur ek maujúd hai, aur ek abhí áyá nahín; aur jab áegá, to kuchh 'arse tak us ká rahná zarúr hai. 11 Aur jo haiwán [29]pahle thá, aur ab nahín, wuh áthwáṉ hai, aur un sáton meṉ se paidá húá, aur halákat meṉ paregá. 12 Aur [30]wuh das síng jo tú ne dekhe, das bádsháh hain; abhí tak unhoṉ ne bádsháhat nahín pái; magar us haiwán ke sáth [31]ghaṛí bhar ke wáste bádsháhoṉ ká sá ikhtiyár páenge. 13 In sab kí ek hí ráe hogí, aur wuh apní qudrat aur ikhtiyár us haiwán ko de denge. 14 Wuh Barre se [32]larenge, aur [33]Barra un par gálib áegá; kyúṉki wuh [34]khudáwandoṉ kā Khudáwand, aur [34]bádsháhoṉ ká Bádsháh hai; aur jo [35]buláe húe, aur barguzída, aur wafádár us ke sáth hain, wuh bhí gálib áenge. 15 Phir us ne mujh se kahá, ki [36]Jo pání tú ne dekhe, jin par kasbí baithí hai, wuh ummateṉ, aur guroh, aur qaumeṉ, aur ahl i zabán hain. 16 Aur [30]jo das síng tú ne dekhe, wuh, aur haiwán [37]us kasbí se 'adáwat rakkhenge, aur use bekas aur [38]nangá kar denge, aur [39]us ká gosht khá jáenge, aur [40]us ko ág meṉ jalá dálenge. 17 Kyúṉki [41]Khudá un ke dilon meṉ yih dálegá, ki wuh usí kí ráe par chaleṉ, aur jab tak ki Khudá kí báteṉ púrí na ho leṉ, wuh muttafiqu'r ráe hokar [42]apní bádsháhat us haiwán ko de deṉ. 18 Aur wuh 'aurat jise tú ne dekhá, [43]wuh bará shahr hai, jo zamín ke bádsháhoṉ par hukúmat kartá hai.

Bábil kí barbádí, aur us par dunyá ke logoṉ ká mátam.

18 1 In báton ke ba'd main ne [1]ek áur firishte ko ásmán par se utarte húe dekhá, jise bará ikhtiyár thá; aur [2]zamin us ke jalál se raushan ho gayí. 2 Us ne barí áwáz se chillákar kahá, ki [3]Gir paṛá, bará shahr i Bábil gir paṛá, aur [4]shayátín ká maskan, aur [5]har nápák rúh ká addá, aur [6]har nápák aur makrúh parinde ká addá ho gayá. 3 Kyúṉki [7]us kí harámkárí kí gazabnák mai ke bá'is tamám qaumeṉ gir gayí hain[a], aur [8]zamín ke bádsháhoṉ ne us ke sáth harámkárí kí hai; aur [9]dunyá

---

a N. *mai meṉ se tamam qaumoṉ ne pí liyá hai.*

[20] Áyat 5.
[21] Áyat 11, Muq. báb 1. 4 aur 13. 3.
[22] Báb 11. 7.
[23] Dekho báb 9. 1.
[24] Báb 13. 10.
[25] Dekho báb 3. 10.
[26] Báb 13. 8.
[27] Dekho báb 3. 5.
[28] Muq. báb 13. 18.
[29] Áyat 8, Muq. báb 11. 17.
[30] Áyat 16, Dán. 7. 24, Muq. báb 13. 1 aur Zak. 1. 18—21.
[31] Muq. báb 18. 10, 17, 19.
[32] Dekho báb 16. 14.
[33] Dekho báb 3. 21.
[34] Báb 19. 16, 1st. 10. 17, Zab. 136. 3, Dán. 2. 47, 1 Tím. 6. 15, Muq. báb 1. 5 aur Mat. 28. 18 aur A'mal 10. 36.
[35] Dekho báb 2. 10 aur Luq. 18. 7 (Yún.) aur Rom. 1. 6.
[36] Áyat 1, Muq. Yas'. 8. 7.
[37] Muq. Yarm. 50. 41, 42.
[38] Hiz. 16. 37, 39.
[39] Muq. báb 19. 18.
[40] Báb 18. 8, Muq. Ahb. 21. 9.
[41] 2 Kur. 8. 16.
[42] Muq. 2 Thss. 2. 11.
[43] Báb 16. 19, Muq. báb 11. 8 (?).
[1] Báb 17. 1, 7.
[2] Hiz. 43. 2.
[3] Dekho báb 14. 8.
[4] Yas'. 13. 21 aur 34. 14, Yarm. 50. 39 aur 51. 37, Saf. 2. 14, 15.
[5] Báb 16. 13.
[6] Yas'. 14. 23 aur 34. 11.
[7] Báb 14. 8.
[8] Áyat 9, Báb 17. 2.
[9] Áyát 11, 16, Hiz. 27. 33.

ke saudágar us ke 'aish o 'ishrat kí badaulat daulatmand ho gaye.

4 Phir main ne ásmán men kisí âur ko yih kahte húe suná, ki Ai merí ummat ke logo, [10]us men se nikal áo, táki tum us ke gunáhon men sharík na ho; aur us kí áfaton men se koí tum par na á jáe. 5 Kyúnki [11]us ke gunáh ásmán tak pahunch gaye hain, aur [12]us kí badkárián Khudá ko yád á gayí hain. 6 [13]Jaisá us ne kiyá, waisá hí tum bhí us ke sáth karo; aur use us ke kámon ká [14]do chand badlá do; [15]jis qadr us ne piyála bharáa, tum us ke liye dugná bhar do. 7 [16]Jis qadr us ne apne áp ko shándár banáyá, aur 'aiyáshí kí thí, usí qadr us ko 'azáb aur gam men dál do; kyúnki wuh apne dil men kahtí hai, ki [17]Main malika ho baithí hún, bewa nahín, aur kabhí gam na dekhúngí. 8 Is liye [18]us par ek hí din men áfaten áengí, ya'ní maut, aur gam, aur kál; aur [19]wuh ág men jalákar khák kar dí jáegí; kyúnki [20]us ká insáf karnewálá Khudáwand Khudá qawí hai. 9 Aur [21]us ke sáth harámkárí aur 'aiyáshí karnewále zamín ke bádsháh, [22]jab us ke jalne ká dhúnwán dekhenge, [23]to us ke liye roenge, aur chhátí pítenge; 10 aur [24]us ke 'azáb ke dar se dúr khare húe kahenge, ki [25]Ai bare shahr! ai Bábil! ai mazbút shahr! afsos! afsos! [26]gharí hí bhar men tujhe sazá mil gayí. 11 Aur [27]dunyá ke saudágar us ke liye roenge, aur mátam karenge, kyúnki ab koí un ká mál nahín kharídne ká: 12 aur wuh mál yih hai; soná, chándí, jawáhir, motí, aur mihín kattání aur argawání aur reshmí aur qirmizí kapre, aur har tarah kí khushbúdár lakriyán, aur háthídánt ke tarah tarah kí chízen, aur niháyat beshqímat lakrí, aur pítal aur lohe aur sang i marmar ke tarah tarah kí chízen; 13 aur dárchíní, aur masálih, aur 'úd, aur 'itr, aur lobán, aur mai, aur tel, aur maidá, aur gehún, aur maweshí, aur bheren, aur ghore, aur gáriyán, aur gulám; aur ádmíon kí jánen. 14 Ab tere dilpasand mewe tere pás se dúr ho gaye; aur sárí laziz aur tuhfa tuhfa chízen tujh se játí rahín; ab wuh hargiz háth na áengí. 15 [28]In chízon ke saudágar jo us ke sabab se máldár ban gaye the, [29]us ke 'azáb ke khauf se dúr khare húe roenge, aur gam karenge; 16 aur kahenge, ki Afsos! afsos! wuh barí shahr, [30]jo mihín kattání aur argawání aur qirmizí kapre pahine húe, aur sone aur jawáhir aur motiyon se árásta thí! 17 [31]gharí hí bhar men us kí itní barí daulat barbád ho gayí. Aur [32]sab nákhudá, aur jaház ke sáre musáfir, aur malláh, aur âur jitne samundar ká kám karte hain, 18 [33]jab us ke jalne ká dhúnwán dekhenge, to dúr khare húe [34]chilláenge aur kahenge, ki [35]Kaun sá shahr is bare shahr kí mánind hai? 19 Aur [36]apne siron par khák dálenge, aur rote húe, aur mátam karte húe, chillá chillákar kahenge, ki Afsos! afsos! wuh barí shahr, [37]jis kí daulat se

10 Muq. 2 Kur. 6. 17. Dekho Yas'. 48. 20.
11 Yarm. 51. 9. Muq. Paid. 18. 20, 21 aur 'Azrá 9. 6 aur Yunah 1. 2.
12 Báb 16. 19.
13 Zab. 137. 8. Yarm. 50. 15, 29 aur 51. 24, 49.
14 Yarm. 16. 18.
15 Muq. báb 14. 10; 16. 19 aur 17. 4.
16 Muq. Hiz. 28. 2—8.
17 Yas'. 47. 7, 8. Saf. 2. 15. Muq. báb 3. 17.
18 Yas'. 47. 9. Muq. áyat 10.
19 Báb 17. 16.
20 Yarm. 50. 34.
21 Áyat 3. Báb 17. 2. Muq. Hiz. 26. 16, 17.
22 Áyat 18. Báb 19. 3.
23 Muq.' Yarm. 50. 46.
24 Áyát 15, 18.
25 Dekho báb 14. 8.
26 Áyát 17, 19. Muq. áyat 8.
27 Áyát 3, 5. Muq. Hiz. 27. 36.
28 Áyát 3, 11.
29 Áyat 10.
30 Báb 17. 4.
31 Áyát 10, 19.
32 Hiz. 27. 28, 29.
33 Áyat 9.
34 Hiz. 27. 30.
35 Hiz. 27. 32. Muq. báb 13. 4.
36 Dekho Yash. 7. 6 aur Aiy. 2. 12.
37 Áyát 3, 15.

samundar ke sab jaházwále daulatmand ho gaye! [38]ghaṛí hí bhar meṉ ujaṛ gayá. 20 [39]Ai ásmán, aur ai muqaddaso, aur [40]rasúlo, aur nabío, us par ḳhushí karo; kyúṉki [41]Ḳhudá ne insáf karke us se tumhárá badlá le liyá.

21 Phir [42]ek zoráwar firishte ne [43]baṛí chakkí ke páṭ kí mánind ek patthar uṭháyá, aur yih kahkar samundar meṉ pheṉk diyá, ki Bábil ká [44]baṛá shahr bhí isí tarah zor se giráyá jáegá, aur phir kabhí us ká patá na milegá. 22 Aur [45]barbatnawázoṉ, aur mutriboṉ, aur bánslí bajánewáloṉ, aur narsingá phúṉknewáloṉ kí áwáz phir kabhí tujh meṉ na sunáí degí; aur kisí peshe ká kárigar tujh meṉ phir kabhí páyá na jáegá; aur [46]chakkí kí áwáz tujh meṉ phir kabhí na sunáí degí; 23 aur chirág kí raushní tujh meṉ phir kabhí na chamkegí; aur tujh meṉ [47]dúlhá aur dulhan kí áwáz phir kabhí na sunáí degí: kyúṉki [48]tere saudágar zamín ke amír the; aur [49]terí jádúgarí se sárí qaumeṉ gumráh ho gayín. 24 Aur [50]nabíoṉ aur muqaddasoṉ aur [51]zamín ke úur sab maqtúloṉ ká ḳhún us meṉ páyá gayá.

Bábil kí barbádí, aur Barre kí dulhan kí honewálí shádí par ásmán meṉ ḳhushí.

19 1 In báton ke ba'd, maiṉ ne [2]ásmán par goyá baṛí jamá'at ko baland áwáz se yih kahte suná, ki [2]Hallalúyáh; [3]Naját, aur jalál, aur qudrat hamáre Ḳhudá hí kí hai: 2 kyúṉki [4]us ke faisale rást aur durust haiṉ, is liye ki us ne [5]us baṛí kasbí ká insáf kiyá, jis ne apní harámkárí se dunyá ko ḳharáb kiyá thá, aur [6]us se[a] apne bandoṉ ke ḳhúṉ ká badlá liyá. 3 Phir dúsrí bár unhoṉ ne Hallalúyáh kahá. Aur [7]us ke jalne ká dhúṉwáṉ abadu'l ábád uṭhtá rahegá. 4 Aur [8]chaubísoṉ buzurgoṉ aur chároṉ jándaroṉ ne girkar Ḳhudá ko sijda kiyá, jo takht par baiṭhá thá, aur kahá, ki Ámín; Hallalúyáh. 5 Aur takht meṉ se yih áwáz niklí, ki [9]Ai us se darnewále bando, chhoṭe ho khwáh baṛe, [10]tum sab hamáre Ḳhudá kí hamd karo. 6 Phir maiṉ ne [11]baṛí jamá'at kí sí áwáz, aur [12]zor ke pání kí sí áwáz, aur [13]sakht garajoṉ kí sí áwáz suní, ki Hallalúyáh: is liye ki Ḳhudáwand hamárá Ḳhudá, Qádir i mutlaq, [14]bádsháhí kartá hai. 7 Áo, ham ḳhushí kareṉ, aur niháyat shádmán hoṉ, aur us kí tamjíd kareṉ: is liye ki [15]Barre kí shádí á pahuṉchí, aur [16]us kí bíwí ne apne áp ko taiyár kar liyá. 8 Aur [17]us ko chamakdár aur sáf mihín kattání kaprá pahinne ká iḳhtiyár diyá gayá: kyúṉki mihín kattání kapre se [18]muqaddas logoṉ kí rástbází ke kám murád haiṉ. 9 Aur us ne mujh se kahá, ki Likh, [19]Mubárak haiṉ wuh, jo Barre kí shádí kí ziyáfat meṉ buláe gaye haiṉ. Phir us ne mujh se kahá, ki [20]Yih Khudá kí sachchí báteṉ haiṉ. 10 Aur [21]maiṉ use sijda karne ke liye

a Yún. *us ke háth se.*

[38] Áyát 10, 17.
[39] Ist. 32. 43. Yarm. 51. 48. Dekho báb 12. 12.
[40] Luq. 11. 49, 50.
[41] Báb 19. 2.
[42] Báb 5. 2 aur 10. 1.
[43] Muq. Yarm. 51. 63, 64.
[44] Áyat 10.
[45] Yas'. 14. 11 aur 24. 8. Hiz. 26. 13.
[46] Wá'iz 12. 4. Yarm. 25. 10.
[47] Yarm. 7. 34; 16. 9 aur 33. 11.
[48] Yas'. 23. 8.
[49] Nahúm 3. 4.
[50] Báb 17. 6. Muq. Mat. 23. 35, 36.
[51] Muq. Yarm. 51. 49.
[1] Dekho báb 11. 15.
[2] Zab. 106. 1 (Ibr.).
[3] Báb 4. 11; 7. 10 aur 12. 10.
[4] Báb 15. 3 aur 16. 7.
[5] Dekho báb 17. 1.
[6] Ist. 32. 43. 2 Sal. 9. 7. Muq. báb 16. 6. Dekho báb 6. 10.
[7] Báb 18. 9, 18. Yas'. 34. 10. Muq. báb 14. 11.
[8] Báb 4. 4, 6, 10 aur 5. 14.
[9] Báb 11. 18.
[10] Zab. 22. 23; 113. 1; 134. 1 aur 135. 1.
[11] Dán. 10. 6. Muq. áyat 1.
[12] Dekho báb 1. 15.
[13] Báb 6. 1 aur 14. 2.
[14] Báb 11. 15, 17. Zab. 97. 1.
[15] Mat. 22. 2 aur 25. 10. Luq. 12. 36 aur 14. 8. Yún. 2. 1. Muq. If. 5. 22—32.
[16] Báb 21. 2, 9. Muq. Yas'. 54. 5 aur Hús. 2. 19, 20.
[17] Muq. Zab. 45. 13—15 aur Hiz. 16. 10.
[18] Muq. Zab. 132. 9 aur Yas'. 61. 10.
[19] Luq. 14. 15. Dekho áyat 7.
[20] Muq. báb 21. 5 aur 22. 6.
[21] Báb 22. 8.

us ke pánwon par girá. [22] Us ne mujh se kahá, ki Ḳhabardár, aisá na kar: main bhí terá aur tere un bháiyon ká hamkhidmat húṉ, jo [23] Yisú' kí gawáhí dene par qáim hain: Ḳhudá hí ko sijda kar: kyúnki Yisú' kí gawáhí nubuwwat kí rúh hai.

Haiwán aur jhúṭhe nabí par Kalám i Ḳhudá ká fath páná.

11 Phir main ne [24] ásmán ko khulá húá dekhá; aur kyá dekhtá húṉ, ki [25] ek safed ghorá hai; aur us par ek sawár hai [26] jo Sachchá aur Barhaqq kahlátá hai; aur [27] wuh rástí ke sáth insáf aur larái kartá hai. 12 Aur [28] us kí ánkhen ág ke shu'le hain, aur [25] us ke sir par [29] bahut se táj hain; aur us ká [30] ek nám likhá húá hai, jise us ke siwá áur koí nahín jántá. 13 Aur wuh [31] khún kí chhírkí[a] húí poshák pahine húe hai: aur us ká nám [32] Kalám i Khudá kahlátá hai. 14 Aur ásmán kí faujen safed [33] ghoron par sawár, aur safed aur [34] sáf mihín kattání kapṛe pahine húe, us ke píchhe píchhe hain. 15 Aur [35] qaumon ke márne ke liye [36] us ke muṉh se ek tez talwár nikaltí hai: aur [37] wuh lohe ke 'asá se un par hukúmat karegá: aur Qádir i mutlaq Ḳhudá ke sakht gazab kí [38] mai ke hauz men angúr raundegá. 16 Aur us kí poshák aur rán par [39] yih nám likhá húá hai, [40] BÁDSHÁHON KÁ BÁDSHÁH, AUR ḲHUDÁWANDON KÁ ḲHUDÁWAND.

17 Phir main ne ek firishte ko áftáb par khare húe dekhá; aur us ne barí áwáz se chillákar ásmán men ke [41] sáre urnewále parandon se kahá, ki [42] Áo, [43] Ḳhudá kí barí ziyáfat men sharík hone ke liye jama' ho jáo; 18 [44] táki tum bádsháhon ká gosht, aur faují sardáron ká gosht, aur zoráwaron ká gosht, aur ghoron aur un ke sawáron ká gosht, aur sáre ádmíon ká gosht kháo, khwáh ázád hon khwáh gulám, khwáh chhoṭe hon khwáh bare.

19 Phir main ne [45] us haiwán, aur zamín ke bádsháhon, aur un kí faujon ko [46] us ghore ke sawár aur us kí fauj se jang karne ke liye ikaṭṭhá dekhá. 20 Aur wuh haiwán aur us ke sáth [47] wuh jhúṭhá nabí pakṛá gayá, [48] jis ne us ke sámne aise nishán dikháe the, jin se [48] us ne haiwán kí chháp lenewálon aur [49] us ke but kí parastish karnewálon ko gumráh kiyá thá: wuh dono [50] ág kí us [51] jhíl men zinda dále gaye, jo gandhak se jaltí hai: 21 aur báqí us ghore ke sawár kí talwár se, [52] jo us ke muṉh se nikaltí thí, qatl kiye gaye; aur [53] sáre parand un ke gosht se ser ho gaye.

Shaitán ká hazár baras tak qaid rahná, aur Masíh ke logon ká bádsháhí karná.

20 1 Phir main ne ek firishte ko ásmán se utarte dekhá, [1] jis ke háth men [2] atháh garhe kí kunjí, aur ek barí zanjír thi. 2 Us ne [3] us azhdahe, ya'ní puráne sánp ko, jo Iblís

---

a N. *Ḳhún meṉ ḍubí.*

[22] Báb 22. 9. Dekho A'mál 10. 26.
[23] Báb 1. 2; 6. 9 aur 12. 17.
[24] Dekho Hiz. 1. 1.
[25] Dekho báb 6. 2.
[26] Dekho báb 3.7, 14.
[27] Muq. Zab. 96. 13 aur Yas'. 11. 4.
[28] Báb 1. 14 aur 2. 18.
[29] Muq. báb 12. 3.
[30] Áyat 16. Báb 2. 17. Muq. Amsál 30. 4.
[31] Yas'. 63. 2, 3.
[32] Dekho Yúh. 1. 1.
[33] Muq. báb 14. 20.
[34] Báb 3. 4 aur 7. 9.
[35] Muq. Yas'. 11. 4 aur 2 Thss. 2. 8.
[36] Áyat 21. Dekho báb 1. 16.
[37] Báb 2. 27 aur 12. 5.
[38] Báb 14. 20. Yas'. 63. 3.
[39] Áyat 12.
[40] Dekho báb 17. 14.
[41] Áyat 21.
[42] Yarm. 12. 9. Hiz. 39. 17.
[43] Muq. Yas'. 34. 6 aur Yarm. 46. 10 aur Hiz. 39. 19.
[44] Hiz. 39. 18, 20.
[45] Báb 11. 7 aur 13. 1.
[46] Báb 16. 16.
[47] Báb 16. 13 aur 20. 10.
[48] Báb 13. 11—14.
[49] Dekho báb 13. 15.
[50] Báb 14. 10 aur 21. 8. Dekho 2 Thss. 1. 7.
[51] Báb 20. 10, 14, 15. Muq. Dán. 7. 11.
[52] Áyat 15.
[53] Áyat 17.
[1] Dekho báb 1. 18.
[2] Dekho báb 9. 1.
[3] Dekho báb 12. 9.

aur Shaitán hai, [4]pakarkar hazár baras ke liye báṇdhá, [3] aur use [2]atháh garhe meṇ ḍálkar band kar diyá, aur [5]us par muhr kar dí, táki [6]wuh hazár baras ke púre hone tak qaumoṇ ko phir gumráh na kare; is ke ba'd zarúr hai, ki thore 'arse ke liye kholá jáe.

[4] Phir maiṇ ne [7]takht dekhe, aur [8]log un par baiṭh gaye, aur [9]'adálat un ke sipurd kí gayí: aur [10]un kí rúhoṇ ko bhí dekhá, jin ká Yisú' kí gawáhí dene, aur Ḳhudá ke kalám ke sabab sir káṭá gayá thá, aur [11]jinhoṇ ne na us haiwán kí parastish kí thí, na us ke but kí, aur na us kí chháp apne máthe aur háthoṇ par lí thí; [12]wuh zinda hokar [13]hazár baras tak Masíh ke sáth bádsháhí karte rahe. [5] Aur jab tak yih hazár baras púre na ho liye, báqí murde zinda na húe. Pahlí qiyámat yihí hai. [6] [14]Mubárak aur muqaddas wuh hai, jo pahlí qiyámat meṇ sharík ho: aisoṇ par [15]dúsrí maut ká kuchh ikhtiyár nahíṇ; balki wuh [16]Ḳhudá aur Masíh ke káhin honge, aur [17]us ke sáth hazár baras tak bádsháhí kareṇge.

Shaitán ká ákhirí hamla aur shikast.

[7] Aur jab hazár baras púre ho chukeṇge, to [18]Shaitán qaid se chhor diyá jáegá, [8] aur [19]un qaumoṇ ko jo zamín ke chároṇ taraf hoṇgí, ya'ní [20]Yájúj o Májúj ko, gumráh karke [21]larái ke liye jama' karne ko niklegá; un ká shumár samundar kí ret ke barábar hogá. [9] Aur [22]wuh tamám zamín par phail jáeṇgí aur muqaddason kí lashkargáh aur [23]'aziz shahr ko chároṇ taraf se gher leṇgí, aur [24]ásmán par se ág názil hokar unheṇ khá jáegí. [10] Aur un ká [25]gumráh karnewálá Iblís [26]ág aur gandhak kí us jhíl meṇ ḍálá jáegá, jahán [27]wuh haiwán aur jhúṭhá nabí bhí hogá; aur wuh rát din abadu'l ábád 'azáb meṇ raheṇge.

Ákhirí 'ádálat.

[11] Phir maiṇ ne ek baṛá safed takht, aur us ko jo us par baiṭhá húá thá dekhá, jis ke sámne se [28]zamín aur ásmán bhág gaye; aur [29]unheṇ kahíṇ jagah na milí. [12] Phir maiṇ ne chhoṭe baṛe sab murdoṇ ko us takht ke sámne khare húe dekhá; aur [30]kitábeṇ kholí gayíṇ; phir ek áur kitáb kholí gayí, ya'ní [31]kitáb i hayát: aur jis tarah un kitáboṇ meṇ likhá húá thá, [32]un ke a'mál ke mutábiq [33]murdoṇ ká insáf kiyá gayá. [13] Aur samundar ne apne andar ke murdoṇ ko de diyá, aur [34]maut aur 'álam i arwáh ne apne andar ke murdoṇ ko de diyá: aur un meṇ se har ek ke a'mál ke muwáfiq us ká insáf kiyá gayá. [14] Phir [34]maut aur 'álam i arwáh [35]ág kí jhíl meṇ ḍále gaye. Yih ág kí jhíl [36]dúsrí maut hai. [15] Aur jis kisí ká nám kitáb i hayát meṇ likhá húá na milá, [37]wuh ág kí jhíl meṇ ḍálá gayá.

Naye ásmán o zamín, aur un ke rahnewáloṇ kí royá.

21 [1] Phir maiṇ ne [1]ek naye ásmán, aur nayí zamín ko dekhá: kyúṇki [2]pahlá ásmán aur pahlí zamín játí rahí thí; aur samundar bhí

[4] Muq. 2 Pat. 2. 4 aur Yahúdáh 6.
[5] Dán. 6. 17. Muq. Mat. 27. 66.
[6] Áyát 8, 10.
[7] Dán. 7. 9. Mat. 19. 28. Luq. 22. 30, wag:.
[8] Báb 3. 21.
[9] Dán. 7. 22. 1 Kur. 6. 2, 3 (?).
[10] Báb 6. 9.
[11] Báb 13. 12, 14—16.
[12] Muq. Yúh. 14. 19 aur 2 Tím. 2. 11.
[13] Áyat 6. Báb 5. 10 aur 22. 5. Dán. 7. 18. Mat. 20. 21, 27. 2 Tím. 2. 12. Muq. Zab. 45. 16.
[14] Báb 14. 13.
[15] Áyat 14. Báb 2. 11 aur 21. 8.
[16] Dekho báb 1. 6.
[17] Áyat 4.
[18] Áyat 2.
[19] Áyát 3, 10.
[20] Hiz. 38. 2, wag: aur 39. 1.
[21] Dekho báb 16. 14.
[22] Muq. Yas'. 8. 8 aur Hiz. 38. 9, 16 aur Hab. 1. 6.
[23] Muq. Zab. 132. 13.
[24] Dekho báb 13. 13.
[25] Áyát 3, 8.
[26] Dekho báb 19. 20.
[27] Dekho báb 16. 13.
[28] Dekho Zab. 102. 26.
[29] Báb 12. 8. Dán. 2. 35.
[30] Dán. 7. 10.
[31] Dekho báb 3. 5.
[32] Dekho Mat. 16. 27.
[33] Rom. 14. 10. 2 Kur. 5. 10. Dekho báb 11. 18.
[34] Báb 6. 8.
[35] Muq. báb 21. 4 aur Luq. 20. 36 aur 1 Kur. 15. 26.
[36] Áyat 6.
[37] Mat. 13. 42, 49.
[1] Yas'. 65. 17 aur 66. 22. 2 Pat. 3. 13.
[2] Báb 20. 11.

na rahá. 2 Phir main ne [3]shahr i muqaddas, [4]naye Yarúshalem ko [5]ásmán par se Khudá ke pás se utarte dekhá; aur [6]wuh [7]us dulhan kí mánind árásta thá, jis ne apne shauhar ke liye singár kiyá ho. 3 Phir main ne takht men se kisí ko baland áwáz se yih kahte suná, ki Dekh, [8] Khudá ká khaima ádmíon ke darmiyán hai; wuh [9]un ke sáth khaima karegá, aur wuh us ke log[a] honge, aur Khudá áp un ke sáth rahegá, aur un ká Khudá hogá[b]: 4 aur [10]wuh un kí ánkhon ke sab ánsú ponchh degá; [11]is ke ba'd maut nahín rahegí, aur [12]na mátam rahegá, na áh o nála, na dard[c]: pahlí chízen játí rahín. 5 Aur [13]jo takht par baithá húá thá, us ne kahá, ki Dekh, main [14]sárí chízon ko nayá baná detá hún. Phir us ne kahá, ki Likh le: kyúnki [15]yih báten sach aur barhaqq hain. 6 Phir us ne mujh se kahá, ki [16]Yih báten púrí ho gayín. [17]Main Alfa, aur Omiga, ya'ní ibtidá aur intihá hún. [18]Main piyáse ko áb i hayát ke chashme se muft piláúngá. 7 [19]Jo gálib áe, wuhí in chízon ká wáris hogá; aur [20]main us ká Khudá húngá, aur [21]wuh merá beta hogá. 8 [22]Magar buzdilon, aur beimánon, aur ghinaune logon, aur khúníon, aur harámkáron, aur jádúgaron, aur butparaston, aur sáre jhúthon ká [23]hissa [24]ág aur gandhak se jalnewálí jhíl men hogá; yih [25]dúsrí maut hai.

Naye Yarúshalem kí kaifiyat.

9 Phir [26]un sát firishton men se, jin ke pás sát piyále the, aur wuh [27]pichhlí sát áfaton se bhare húe the, ek ne ákar mujh se kahá, ki Idhar á; main tujhe [28]dulhan, ya'ní Barre kí biwí, dikháún. 10 Aur [29]wuh mujhe Rúh men [30]ek bare aur únche pahár par le gayá, aur shahr i muqaddas Yarúshalem ko, ásmán par se Khudá ke pás se utarte dikháyá; 11 [31]us men Khudá ká jalál thá: aur [32]us kí chamak[d] [33]niháyat qímatí patthar, ya'ní us yashab kí sí thí, jo billaur kí tarah shaffáf ho; 12 aur us kí shahrpanáh barí aur baland thí, aur [34]us ke bárah darwáze, aur darwázon par bárah firishte the, aur un par baní Isráíl ke bárah qabílon ke nám likhe húe the: 13 tín darwáze mashriq kí taraf the; tín darwáze shimál kí taraf; tín darwáze junúb kí taraf; aur tín darwáze magrib kí taraf. 14 Aur us shahr kí shahrpanáh kí bárah [35]bunyáden thín, aur [36]un par Barre ke bárah rasúlon ke bárah nám likhe the. 15 Aur jo mujh se kah rahá thá, [37]us ke pás, shahr aur us ke darwázon aur us kí shahrpanáh ke nápne ke liye, ek paimáish ká ála, ya'ní sone ká gaz thá. 16 Aur wuh shahr chaukor wáqi' húá thá, aur us kí lambáí chaurái ke barábar thí: us ne shahr ko us gaz se nápá, to bárah hazár

[3] Báb 11. 2 aur 22. 19. Yas'. 52. 1.
[4] Dekho báb 3. 12.
[5] Muq. 'Ibr. 11. 10.
[6] Báb 19. 7.
[7] Yas'. 61. 10.
[8] Dekho Ahb. 26. 11, 12.
[9] Yúh. 1. 14 (hásh:). Muq. báb 7. 15.
[10] Dekho báb 7. 17.
[11] Muq. báb 20. 14 aur 1 Kur. 15. 26.
[12] Yas'. 35. 10; 51. 11 aur 65. 19.
[13] Báb 4. 2, 9; 5. 1 aur 20. 11.
[14] Dekho 2 Kur. 5. 17.
[15] Báb 22. 6. Muq. báb 3. 14 aur 19. 11 aur 1 Tím. 1. 15.
[16] Dekho báb 10. 6.
[17] Báb 1. 8 aur 22. 13.
[18] Báb 22. 17. Dekho Yúh. 4. 10 aur 7. 37.
[19] Báb 2. 7.
[20] Áyat 3.
[21] Dekho 2 Kur. 6. 18.
[22] Báb 22. 15. 1 Kur. 6. 9, 10. Gal. 5. 19—21. Ef. 5. 5. 1 Tím. 1. 9. 'Ibr. 12. 14.
[23] Lúq. 12. 46.
[24] Báb 19. 20.
[25] Báb 2. 11 aur 20. 6, 14.
[26] Báb 17. 1.
[27] Báb 15. 1.
[28] Áyat 2.
[29] Báb 17. 3. Muq. Hiz. 43. 5.
[30] Zab. 87. 1. Hiz. 40. 2.
[31] Áyat 23. Muq. bab 22. 5 aur Zab. 84. 11 aur Hiz. 43. 2, 4.
[32] Muq. Mat. 5. 14 aur Fil. 2. 15.
[33] Báb 4. 3, 6.
[34] Hiz. 48. 31—34.
[35] 'Ibr. 11. 10 (hásh:). Muq. 1 Kur. 3. 11.
[36] Mat. 16. 18. Ef. 2. 20.
[37] Dekho báb 11. 1.

á Yún. *us kí ummaten.*
b N. *aur un ká Khudá hogá* na dárad.
c N. *kyúnki* izád.
d Yún. *us ká naiyir.*

farláng niklá: us kí lambáí aur chaurái aur únchái barábar thí. 17 Aur us ne us kí shahrpanáh ko [38]ádmí kí, ya'ní [39]firishte kí, paimáish ke mutábiq nápá, to ek sau chauálís háth niklí. 18 Aur us kí shahrpanáh kí ta'mír [40]yashab kí thí: aur shahr aise khális sone ká thá, [40]jo shaffáf shíshe kí mánind ho. 19 Aur [41]us shahr kí shahrpanáh kí bunyáden har tarah ke jawáhir se árásta thín. Pahlí bunyád yashab kí thí; dusrí nílam kí; tísrí shabchirág kí; chauthí zumurrud kí; 20 páṉchwín 'aqíq kí; chhatí la'l kí; sátwín sunahre patthar kí; áthwín firoze kí; nawín zabarjad kí; daswín yamaní kí; gyárahwín sang i sumbulí kí, aur bárahwín yáqút kí. 21 Aur bárah darwáze bárah motiyon ke the; har darwáza ek ek motí ká thá; aur [42]shahr kí sarak shaffáf shíshe kí mánind khális sone kí thí. 22 Aur [43]main ne us men koí maqdis na dekhá: is liye ki Khudáwand Khudá Qádir i mutlaq, aur Barra us ká maqdis hain. 23 Aur us shahr men [44]súraj yá chánd kí raushní kí kuchh hájat nahín; kyúṉki [45]Khudá ke jalál ne use raushan kar rakkhá hai, aur Barra us ká chirág hai. 24 Aur [46]qaumen us kí raushní men chalen phirengí; aur zamín ke bádsháh [47]apní shán o shaukat ká sámán us men láenge. 25 Aur [48]us ke darwáze din ko hargiz band na honge, (aur [49]rát wahán na hogí:) 26 aur log qaumon kí shán o shaukat aur 'izzat ká sámán us men láenge: 27 aur [50]us men koí nápák chíz, yá koí shakhs jo ghinaune kám kartá, yá jhúthí báten ghartá hai, hargiz dákhil na hogá, magar wuhí jin ke nám Barre kí [51]kitáb i hayát men likhe húe hain.

22 [1]Phir us ne mujhe billaur kí tarah chamaktá húá [1]áb i hayát ká [2]ek daryá dikháyá, jo Khudá aur Barre ke takht se nikalkar, [3]us shahr kí sarak ke bích men bahtá thá. [2] Aur [4]daryá ke wár pár [5]zindagí ká darakht thá; us men bárah qism ke phal áte the, aur har mahíne men phaltá thá: aur us darákht ke patton se [6]qaumon ko shifá hotí thí. [3] Aur [7]phir la'nat na hogí: aur [8]Khudá aur Barre ká takht us shahr men hogá: aur [9]us ke bande us kí 'ibádat karenge; [4] aur [10]wuh us ká munh dekhenge; aur [11]us ká nám un ke máthon par likhá húá hogá. [5] Aur [12]phir rát na hogí; aur wuh chirág aur [13]súraj kí raushní ke muhtáj na honge; kyúṉki [14]Khudáwand Khudá un ko raushan karegá, aur [15]wuh abadu'l ábád bádsháhí karenge.

Ákhirí nasíhaten aur du'á.

[6] [16]Phir us ne mujh se kahá, ki Yih báten sach aur barhaqq hain; chunánchi Khudáwand ne, jo [17]nabíon kí rúhon ká Khudá hai, [18]apne firishte ko is liye bhejá, ki apne bandon ko wuh báten dikháe jin ká jald honá zarúr hai. [7] Aur dekh, [19]main jald ánewálá hún. [20]Mubárak hai wuh jo is kitáb kí nubuwwat kí báton par 'amal kartá hai.

[38] Ist. 3. 11. Muq. báb 13. 18.
[39] Áyat 9.
[40] Áyat 11.
[41] Muq. Yas'. 54. 11, 12.
[42] Báb 22. 1.
[43] Muq. Yúh. 4. 23.
[44] Báb 22. 5 Yas'. 60. 19, 20. Muq. áyat 25.
[45] Áyat 11.
[46] Yas'. 60. 3. Muq. báb 22. 2.
[47] Áyat 26. Muq. Yas'. 60. 5, 16.
[48] Yas'. 60. 11.
[49] Dekho áyat 23.
[50] Muq. báb 22. 14, 15 aur Yas'. 35. 8 aur 52. 1 aur Hiz. 44. 9 aur Yúel 3. 17 aur Zak. 14. 21.
[51] Dekho báb 3. 5.
[1] Dekho báb 21. 6.
[2] Hiz. 47. 1. Zak. 14. 8. Muq. Zab. 46. 4.
[3] Báb 21. 21.
[4] Hiz. 47. 12.
[5] Áyát 14, 19. Báb 2. 7. Paid. 2. 7.
[6] Muq. báb 21. 24.
[7] Zak. 14. 11. Muq. Paid. 3. 17.
[8] Báb 21. 3, 23. Hiz. 48. 35.
[9] Báb 7. 15.
[10] Mat. 5. 8. 1 Kur. 13. 12. 1 Yúh. 3. 2.
[11] Báb 3. 12; 7. 3 aur 14. 1.
[12] Báb 21. 25.
[13] Dekho báb 21. 23.
[14] Zab. 36. 9. Dekho báb 21. 11.
[15] Dán. 7. 18, 27. Rom. 5. 17. 2 Tim. 2. 12. Dekho báb 20. 4.
[16] Dekho báb 21. 5.
[17] 1 Kur. 14. 32.
[18] Báb 1. 1.
[19] Áyát 12, 20. Báb 3. 11.
[20] Báb 1. 3.

8 Main [21] wuhí Yúhanná
hún, jo in báton ko suntá
aur dekhtá thá. Aur jab main
ne suná aur dekhá, to [22] jis
firishte ne mujhe yih báten
dikháín, main us ke pánwon
par sijda karne ko girá. 9 [22] Us
ne mujh se kahá, ki Khabar-
dár, aisá na kar: main bhí
terá, aur tere bháí nabíon, aur
[20] is kitáb kí báton par 'amal
karnewálon ká hamkhidmat
hún: Khudá hí ko sijda
kar.

10 Phir us ne mujh se kahá,
ki [23] Is kitáb kí nubuwwat kí
báton ko poshída na rakh [a];
kyúnki waqt nazdík hai.
11 [24] Jo burái kartá hai, wuh
burái hí kartá jáe: aur jo
najis hai, wuh najis hí hotá
jáe: aur jo rástbáz hai, wuh
rástbází hí kartá jáe: aur jo
pák hai, wuh pák hí hotá jáe.
12 Dekh, [25] main jald ánewálá
hún; aur [26] har ek ke kám ke
muwáfiq dene ke liye [27] ajr
mere pás hai. 13 [28] Main
Alfa aur Omiga, [29] auwal o
ákhir, [30] ibtidá o intihá hún.
14 Mubárak hain wuh, jo [31] apne
jáme dhote hain, kyúnki
[32] zindagí ke darakht ke pás
áne ká ikhtiyár páenge, aur
[33] un darwázon se shahr men
dákhil honge. 15 Magar [34] kutte,
[35] aur jádúgar, aur harámkár,
aur khúní, aur butparast, aur
jhúthí bát ká har ek pasand
karne aur gharnewálá [36] báhar
rahegá.

16 [37] Mujh Yisú' ne apná
firishta is liye bhejá ki
[38] kalísiyáon ke báre men
tumháre áge in báton kí
gawáhí de. Main [39] Dáúd kí
asl o nasl, aur [40] subh ká
chamaktá húá sitára hún.

17 Aur Rúh aur [41] Dulhan
kahtí hain, ki Á. Aur sunne-
wálá bhí kahe, ki Á. Aur
[42] jo piyásá ho wuh áe: aur
jo koí cháhe [43] áb i hayát
muft le.

18 Main har ek ádmí ke áge
jo is kitáb kí nubuwwat kí
báten suntá hai gawáhí detá
hún, ki [44] agar koí ádmí un
men kuchh barháe, to Khudá
is kitáb men likhí húí áfaten
us par názil karegá [b]: 19 aur
agar koí is nubuwwat kí kitáb
kí báton men se kuchh nikál
dále, to Khudá [45] us zindagí
ke darakht, aur [46] muqaddas
shahr men se, jin ká is kitáb
men zikr hai, us ká hissa
nikál dálegá.

20 Jo in báton kí gawáhí
detá hai, wuh yih kahtá
hai, ki Beshakk: [47] main jald
ánewálá hún. Ámín: [48] ai
Khudáwand Yisú', Á.

21 Khudáwand Yisú' ká
fazl muqaddason ke sáth [c]
rahe. Ámín [d].

---

a Yún. *par muhr na kar.*

b Yún *barhaegá.* c N. *sab ke sáth.*
d N. *Ámín* na dárad.

---

[21] Báb 1. 1, 4, 9.
[22] Báb 19. 10.
[23] Muq. báb 10. 4.
[24] Hiz. 3. 27. Muq. Dán. 12. 10 aur 2 Tím. 3. 13.
[25] Áyát 7, 20.
[26] Dekho Mat. 16. 27. [27] Yas'. 40. 10 aur 62. 11.
[28] Dekho báb 1. 8.
[29] Dekho báb 1. 17.
[30] Báb 21. 6.
[31] Dekho báb 7. 14.
[32] Áyát 2, 19.
[33] Zab. 118. 20. Dekho báb 21. 27.
[34] Dekho Fil. 3. 2.
[35] Dekho báb 21. 8.
[36] Muq. Gal. 5. 19—21. Dekho Mat. 8. 12.
[37] Báb 1. 1.
[38] Báb 1. 4.
[39] Dekho báb 5. 5 aur Mat. 1. 1.
[40] Muq. báb 2. 28 aur Gin. 24. 17 aur Yas'. 60. 3 aur Mat. 2. 2.
[41] Báb 21. 2, 9.
[42] Báb 21. 6. Yas'. 55. 1. Yúh. 7. 37.
[43] Dekho báb 21. 6.
[44] Ist. 4. 2 aur 12. 32. Muq. Ámsál 30. 6.
[45] Áyát 2, 14.
[46] Dekho báb 21. 2.
[47] Áyát 7, 12.
[48] Muq. 2 Tím. 4. 8.

Cambridge:
PRINTED BY JOHN CLAY, M.A.
AT THE UNIVERSITY PRESS.